

PETI KORPUS

Bejdo Felić,
brigadir

1992.-1995.

Biblioteka
DOKUMENTI

Glavni urednik
Hadžem Hajdarević

Urednik Biblioteke
Ismet Velažić

Recenzenti
Mirsad Selmanović
Zuhdija Harbaš
Nijazija Maslak

Likovno oblikovanje
Selma Kukavica

CIP- Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

355.311.4(497.6) "1992/1995"

FELIĆ, Bejdo

Peti korpus : (1992-1995.) / Bejdo Felić. -
Sarajevo : Ljiljan, 2002. - 667 str. : ilustr. ;
24 cm. - (Biblioteka Dokumenti)

Podaci o autoru : str. 661-662

ISBN 9958-22-098-9

COBISS/BiH-ID 11295750

Bejdo Felić, brigadir

Peti korpus

(1992.- 1995.)

Sarajevo, 2002.

Predgovor

Dok bude svijeta, pisat će se i čitati knjige. Dobre i loše. Život naroda Bihačkog okruga od početka 1992. do kraja 1995. godine bio je protkan sa toliko događaja, bitnih za opstanak bošnjačkog naroda na ovim prostorima, da je velika hrabrost upustiti se u opisivanje tih događaja. Međutim, naši potomci zaslužuju da znaju šta se u tom vremenu dešavalo i kako se dešavalo.

Bili smo u najnenormalnijim uslovima u kojima se može naći jedan narod, u uslovima koje je nametnula monstruozna zamisao tada aktualnih srpskih političara.

Čitanjem ove knjige, čitalac će shvatiti šta znači biti na malom prostoru, dugo vremena i u velikoj neimaštini. Čitalac će shvatiti i šta znači izdaja u vlastitim redovima. Čitalac će shvatiti šta znači volja i pamet naroda za opstanak u skućenim manevarski, tehničkim i ostalim mogućnostima i okolnostima.

Knjiga obiluje s velikim brojem podataka. Međutim, nema podataka o prolivenim suzama majki, o plaču djece, o osjećanju ulaska čelika u tijelo, itd. To je ostavljeno da sam čitalac zaključi ili da neko drugi napiše.

Iako nije pisana strogo vojničkom terminologijom, vidljivo je da ju je pisao školovan vojnik, poznavalac vojne nauke i samo tako se mogu ti podaci hladno i decidno predstaviti čitaocu, bez emotivne, ili političko-navijačke obojenosti.

Hvala mom saborcu brigadiru Bejdi Feliću, koji je u poodmaklim godinama skupio snage i hrabrosti da pokoljenima ostavi ovo historijsko djelo, satkano od isključivo istinitih događaja i podataka.

Mirsad Selmanović,
ratni načelnik Štaba 5. korpusa

PORUKA ČITAOCIMA

U knjizi «Peti korpus (1992.-1995. godina) obrađuje se borba i otpor naroda i 5. korpusa na prostoru Cazinske, odnosno Bihačke krajine od (aprila 1992. do polovice oktobra 1995. godine) kojeg zovu, u vojnom žargonu, «bihački džep». Možda će biti onih koji neće biti zadovoljni što nije neki važan događaj ili borba našla mjesta u ovoj knjizi. Ja vas, dragi čitaoci, uvjeravam da je gotovo sve što se dogodilo, a što je zapisano ili pronađeno kao dokument, hronološki ušlo u knjigu. Ono što se dogodilo, a nije zapisano i pismeno obrađeno, u narodu se kaže da se nije ni dogodilo. Eto, to može biti razlog ako je nešto iz naše burne ratne zbilje ostalo neopisano u ovoj knjizi. Ono što ovdje nije obrađeno, naći će se u monografijama jedinica 5. korpusa.

Knjiga je vama, kao čitaocima, približena što se više moglo. Svako od vas učesnika neke od borbi, može prepoznati sebe, bez obzira što nisu navedena imena, a često ni jedinice. Ali, vrijeme i prostor izvođenja, te oblik borbe, prepoznaje učesnike, a i vi sebe, ako ste bili učesnik te borbe.

Za one koji nisu učesnici borbe, a posebno ako još nisu bili sudionici sudbine ove borbe u okruženju 1201 dan, mogu osjetiti i dočarati sudbine i sudionike borbe i goleme rezultate, koje su ostvarili borci – pripadnici Armije Republike Bosne i Hercegovine na ovome prostoru.

Isto tako bilo bi nepravedno ako vam se ne bi oslikao agresor, kao krojač zle sudbine ovog naroda i boraca na ovom prostoru.

Nadamo se da se u tome podosta uspjelo.

Uvodne napomene autora

U ovoj knjizi obrađuju se hronološki gotovo sva izvedena borbena djelovanja u zoni odgovornosti 5. korpusa do njegova formiranja i nakon formiranja, pa sve do prekida borbi u Bosni i Hercegovini 12.10.1995. godine, a potvrđen Dejtonskim sporazumom o prekidu rata i izgradnji dejtonske BiH potpisanim 24./25.11.1995. godine u Dejtonu (SAD).

Ova knjiga obrađuje dnevna ili višednevna događanja, izvedena borbena dejstva i druge bitne aktivnosti. Ona ne obrađuje borbe, bojeve i operacije čisto vojnom metodologijom, već je obrada prilagođena i širokoj publici.

Knjiga nema za cilj da obrađuje borbena dejstva po zonama odgovornosti brigada, već borbena dejstva na svim pravcima i rejonima, gdje su borbe izvođene, bilo da se radi o napadnim, odbrambenim, kombinovanim borbenim radnjama, ubacivanju, borbi u pozadini neprijatelja, zasjednoj borbi ili gonjenju neprijatelja. U ovoj knjizi nisu često spominjane konkretne jedinice, iako su postojale određene zone odgovornosti brigada od njihova formiranja, jer su te borbe često izvodile kombinovane jedinice iz sastava 5. korpusa. Tako su se u zoni odgovornosti ove operativno-strategijske prostorije Okruga Bihać, koja je obuhvatala veći dio općina Bihać i Bosanska Krupa, te općine Cazin i Velika Kladuša, zbila mnoga događanja istorijskih vrijednosti za ovaj narod u okruženom prostoru, za 5. korpus i organe vlasti, koji su bili u uskoj sprezi i za sve veće ili manje borbe, bojeve i operacije. Sve što je u knjizi napisano temeljeno je na izvornim arhivskim dokumentima teritorijalne odbrane i 5. korpusa ARBiH.

Narod je preživljavao sve strahote granatiranja, raketiranja sa zemlje i iz zraka, rušenja, paljevine, pljačke, progone, zvjerska mučenja, ubijanja poput jame «Bezdana», zatim ubijanja i masakriranja zarobljenika, njihovo iscrpljivanje glađu i mučenjima, te progonima sa svojih ognjišta onih koje nisu uspjele ubiti četničke zvižeri. Narod Bihaćkog okruga i njegov 5. korpus, kao i dio naroda i boraca sa općina Bosanski Petrovac, Ključ, Sanski Most, Prijedor i Bosanski Novi koji su bili od početka aprila 1992. godine na totalno okruženom prostoru sve do deblokade našeg Okruga 6.8.1995. godine, ali ne i potpuno oslobođenom. U tom vremenu 5. korpus vodio je permanentna borbena dejstva u uslovima neimaštine i gladi, kada se sve nabavljalo na crno – od brašna do metka, puške, mitraljeza itd.

Dio oruđa, mine za minobacač, bombe, tromblone, itd. proizvodila je naša namjenska vojna industrija u čijim se pogonima proizvodio ne mali dio tih borbenih sredstava, a u «Kombiteksu» šila odjeća i maskirna oprema. Dio tog ubojnog materijala, municije, lakih oruđa, naročito onih za protivoklopnu borbu, doturano je vazduhoplovima do aerodroma

u Čoralićima. U toku cijelog rata neprijatelj nas nije ostavljao na miru. Ako ništa drugo nije mogao, djelovao je sa distance oružjima i oruđima ili iz zraka avionima i helikopterima. A ni mi nismo htjeli četničko-abdićevske snage ostavljati nekažnjene i samo čekati. Tražena su rješenja kroz raznovrsne oblike borbe i u najtežim vremenskim uslovima, jer se sloboda mogla izvojevati samo borbom.

Okružena prostorija bila je površine oko 1150 km² sa oko 180 do 200 hiljada stanovnika. Granica okružene zone odgovornosti 5. korpusa duga je oko 180 km. Naše snage i narod bili su 1201 dan u totalnom okruženju odakle je poneki sretnik ili ranjenik mogao avionom otići ili doći na ovaj prostor. Malo je onih koje je UNPROFOR prevezio. Bilo je zaista puno teških ranjenika, koji su se trebali liječiti van Okruga, da bi se pružila bolja i efikasnija zdravstvena usluga, te smanjio broj invalidnih osoba. To se, nažalost, nije moglo realizirati jer je često nedostajalo sanitetskih sredstava i dr. da bi se ovdje pružala efikasnija zaštita i liječenje.

Na ovome prostoru bilo se teško boriti i preživljavati u okruženju. Ali daleko teže i bolnije bilo je kada se otvorio neželjeni međumuslimanski sukob sa Fikretom Abdićem i njegovom krvavom tvorevinom, tzv. «Autonomnom pokrajinom zapadna Bosna (APZB)». On i njegova tvorevina sa paravojskom raspala bi se kao truhlež, da nije prethodno sve koordinirao i utvrđivao sa tzv. RSK, HR-HB, Karadžićevom RS i njihovim mentorima iz Beograda i Zagreba.

Ta povezanost i obilata pomoć u naoružanju, ubojnim i drugim MTS-om, vojnim stručnjacima, a kasnije i direktnim brojnim vojnim angažiranjima snaga iz tzv. RSK, ishodilo je veliku dodatnu opasnost za opstanak slobodnog dijela Okruga i snaga 5. korpusa na njoj. Jer, prema 5. korpusu djelovale su snage iz 39. banijskog, 21. kordunskog, 15. ličkog, a kasnije i Kninskog korpusa, te brojne specijalne jedinice iz tzv. RS i SRJ, ne računajući dijelove 1. krajiškog i cijelog 2. krajiškog korpusa. To je ono što je usložnjavalo naše pozicije, a ne Abdićeve paravojne formacije (PVF). Te, tako opremljene snage, sa brojem savremenom oklopnom, artiljerijskom, raketnom i svakom drugom podrškom bilo je, reklo bi se, preteško breme ovom narodu i 5. korpusu na okruženom prostoru, iako su se s njim uspješno nosili.

Karadžić i general Mladić vidjeli su da se Abdićeve PVF nisu mogle održati bez njihova direktnog uplitanja, a oni sami, bez Abdića, nisu mogli slomiti moral i snagu naroda i 5. korpusa, pa su nakon pada Prve autonomije 21.8.1994. godine i kraha njihove ofanzive pod nazivom «Breza – 94» iz septembra iste godine, tražili i uspjeli uvući snage iz tzv. RSK, čijim angažiranjem je otvoren i «zapadni front», što je veoma usložnilo dalji tok rata na ovim prostorima. Abdić je likovao i očekivao pobjedonosni ishod ovih dejstava, a s njima i reafirmaciju svoje tvorevine. Oni su zaboravili da u narodu postoji i dodatna snaga hranjena Božijom voljom, koja nije dopustila da se ti abdićevsko-četnički ciljevi ostvare.

Nedopustivo je, međutim, ponašanje snaga UNPROFOR-a u najvećoj krizi krajem 1994. godine i njihovih aktera Butrosa Galija, generala Zavijea, Rouza i Akašija, koji su nas-

tojali okruženi prostor učiniti borbenu mrtvim, a Bihać kao zaštićenu zonu pretvoriti u novu Srebrenicu. To nije dopustilo naše komandovanje i 5. korpus, bez obzira na sve prisutne savjete, opasnosti i moguće žrtve i odricanja koje su predstojale u daljem toku rata.

Ova knjiga može biti i vodič i tumač svih zbivanja i događanja naše borbe za opstanak. Završio bih ove uvodne napomene, sa željom da djelatelje i agresore na BiH sustigne, u našem narodu poznata uzrečica: «Neka ih, trag im se, da Bog da, zametnuo što nam ovaj rat nametnuše».

Autor

Dio I

Godina 1992. je godina organiziranja i formiranja komandi i jedinica TO na Okrug Bihac, godina formiranja brigada, USOG-a i 5. korpusa kao visih taktickih i operativnih sastava i godina borbe u sprjecavanju okupacije slobodnog dijela Okruga.

Glava I

1. Kratka ocjena ustroja i stanja OS bivše Jugoslavije i protuakcija bošnjačko-hrvatske strane

Oružane snage bivše SFRJ činile su dvije komponente: JNA i Teritorijalna odbrana. JNA je imala zaokruženu manevarsku cjelinu, a Teritorijalna odbrana se sastojala od dvokomponentnih sastava: jedinica manevarske i jedinica prostorne strukture. Jedinice manevarske strukture činile su brigade, združeni odredi i specijalne jedinice. One su bile zaokruženi organizacijsko-formacijski sastavi pod komandama opštinskih i zonskih štabova TO.

Naoružane su puškama (AP i PAP), PM i mitraljezima, RB, a kasnije zoljama, MB 60 i 82 mm, te BsT. Rjeđe su imale još i minobacače 120 mm, topove B-1 i druga protivoklopna i protivzračna sredstva. A jedinice prostorne strukture po MZ organizirane su u samostalne teritorijalne čete i teritorijalne odrede. Postojali su i rejonski štabovi, koji su objedinjavali komandovanje sa TO prostorne strukture. Te jedinice naoružavale su se pješačkim naoružanjem, kojeg je JNA izbacila iz svog naoružanja zbog zastarjelosti. Ta sredstva nisu davana Teritorijalnoj odbrani besplatno, već uz golemu naplatu. Postojale su i jedinice radnih organizacija u proizvodnim i neproizvodnim strukturama, koje su za svoje ljudstvo nabavljale puške, a u velikim sistemima i oruđa za PZO.

Kada su se zaoštrili odnosi u bivšoj Jugoslaviji, a Milošević zaprijetio «jogurt revolucijom», bivša JNA je povlačila sve naoružanje i druga ubojna sredstva iz skladišta u nadležnosti štabova TO, te isto stavljala pod svoju kontrolu. Tako je TO ostala bez naoružanja i drugih ubojnih sredstava, iako su ta sredstva kupovana iz budžetskih sredstava općina i Republike. Nova razmještanja tih sredstava, po njihovoj ocjeni, bila su u tzv. Sigurnosnim prostorima sa isključivo srpskim življem. Tako su golemi dio tog naoružanja, municije i drugih ubojnih sredstava djelili isključivo Srbima po gradovima i selima.

Bilo je puno slučajeva da su na jednu osobu sposobnu za borbu, muškog ili ženskog spola, dolazile po dvije ili više cijevi. Ostatak je uskladišten u za njih podobna mjesta kao što su: Račić, Drvar, Bosanski Petrovac, sela oko Bosanske Krupe i drugdje. Naloge da se tako radi dao je Milošević, nakon njegove javno izrečene rečenice u Splitu: «Nećemo dozvoliti da srpski narod bude zatečen nenaoružan i goloruk». I Veljko Kadijević, tadašnji savezni sekretar za narodnu odbranu, u jednom intervjuu novinaru Lazanskom kazao je: »Teritorijalna komponenta oružanih snaga je obična prevara«, iako je to bila Titova ideja. Iza ovakvih izjava slijedila je demontaža bor-

bene sposobnosti TO za borbu, koja je bila ozbiljna prepreka velikosrpskom hegemonizmu, jer je ostala u nadležnosti teritorijalnih komandi, štabova i organa vlasti. Suprotno tome srpski vrhovi su ubrzano vršili naoružavanje srpskog naroda, koji je skoro listom bio uz SDS. Paralelno s tim vrše ubrzanu mobilizaciju rezervista u BiH, formiraju jedinice koje upućuju na ratišta u RH da bi pojačavali zahuktalu ratnu kampanju u drugoj polovici 1991. godine. Pored mobiliziranih Srba, mahom pripadnika SDS, mobiliziraju i Bošnjake i Hrvate u svoje vojne sastave. Međutim, ova dva naroda masovno opstruiraju mobilizaciju i upućivanja na ratišta u Hrvatskoj u skladu sa preporukama iz vrha države BiH. Ovim su se stvorili svi uslovi formiranja i organiziranja borbenih četničkih formacija, koje su sa ostalom vojske bivše JNA jačine 80 do 100 hiljada do zuba naoružanih, činila sva zla na ovim i svim drugim prostorima u BiH i RH.

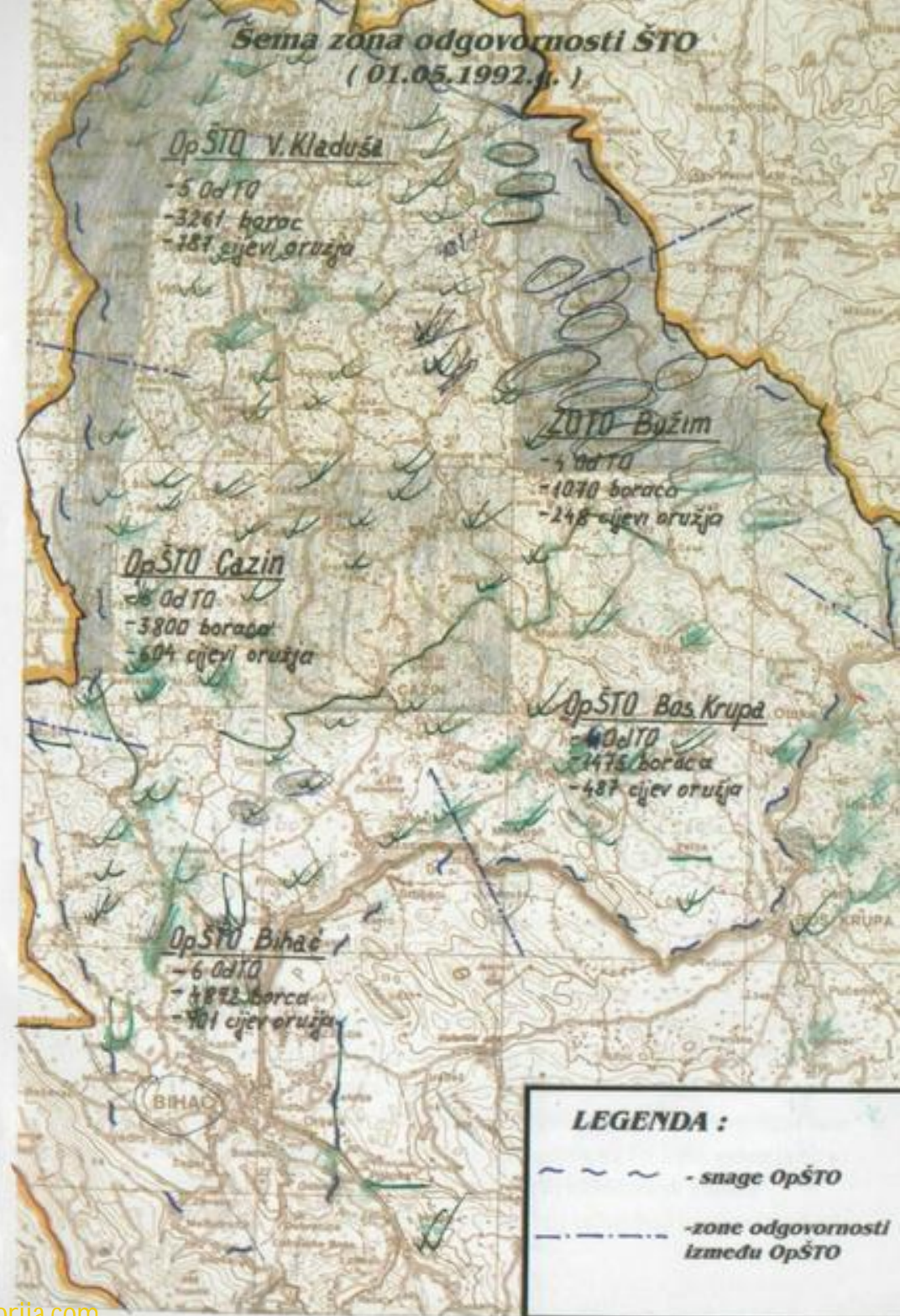
Zbog takvog razvoja situacije bošnjačka i hrvatska strana morale su povlačiti određene poteze organizacijske i odbrambene prirode s ciljem zaštite ugroženog bošnjačkog i hrvatskog naroda suverene države Bosne i Hercegovine. Pokrenuto je pitanje kako i čime braniti državu BiH. Zbog toga se pristupilo formiranju Patriotske lige kao jezgra oružanog otpora, a zatim i preuzimanje komandovanja nad TO, te preustroja štabova i jedinica TO. To je i učinjeno, ali je, nažalost, srpska strana odnijela na svoje prostore gotovo sve naoružanje, ubojna sredstva i veći dio opreme, a nas ostavila goloruke i bez stvarne mogućnosti odbrane naroda i države Bosne i Hercegovine na ovim prostorima. I još jedno dodatno zlo je u tome što su UN zabranile uvoz oružja u bivšu Jugoslaviju, odnosno na prostore ugroženih republika. To zlo snašlo je jedino BiH. Mi smo imali brojnu nenaoružanu živu silu, ali i veoma malo lakog pješačkog naoružanja. Nabavke su bile iz raznih izvora i još preskromne, uglavnom zastarjelog oružja. Lišeni smo i sredstava podrške svih vrsta, bez rezervi ubojnih sredstava itd. Jednom riječju kazano: borbeno smo neravni sa našim budućim protivnikom.

2. Ustroj komandi i jedinica TO na okrugu.

I pored takvog stanja pristupilo se formiranju komandi, štabova i jedinica TO od mjesne zajednice do Okružnog štaba TO. Svi mirnodopski štabovi TO stali su u bošnjačko-hrvatski stroj, osim srpskog dijela, a kasnije i hrvatskog, koji su se priklonili četničkom, odnosno proustaškom jatru susjednih država. Pristupilo se mobilizacijskom preustroju TO. Oživljena su jezgra jedinica TO i svi sastavi dovedeni u najveći stepen mobilizacijske gotovosti. Istina, druga strana nije znala s kojim se naoružanjem raspolaže. Oni su baratali podacima da Bihać ima 4 do 5 hiljada dobro naoružanih pripadnika TO i policije. Kamo sreća da je tako bilo. To je bio značajan psihološki faktor odvratanja, bez obzira koliko je u stvarnosti čega bilo.

Cijeneći nastalo stanje na Okrugu Bihać, Okružni štab Teritorijalne odbrane Bihać, opštinski štabovi Teritorijalne odbrane i odjeljenja Ministarstva odbrane općina: Bihać, Bosanska Krupa, Cazin i Velika Kladuša djelovali su brzo, odlučno i koordinirano na mobilizaciji, formiranju i ustroju jedinica i štabova na svojim općinama.

Komanda Okružnog štaba TO, kao najstarija komanda, objedinjavala je rukovođenje i ko-

Smotra starješina ORŠTO u s. Kamenica

mandovanje jedinicama Teritorijalne odbrane na Okrug. Nakon završene mobilizacije i formiranja štabova, komandi i jedinica TO na Okrug, pristupa se drugoj fazi obučavanja mobiliziranog ljudstva u sastavu svojih matičnih jedinica, komandi i štabova TO. U isto vrijeme se vrši ubrzano prikupljanje i nabavke raznim kanalima naoružanja i opreme za potrebe tih jedinica koje su slabo naoružane. Bivša JNA je na prevaru, a i silom, stavila pod svoju kontrolu sva skladišta naoružanja i opreme u vlasništvu TO, a potom izvukla u dubinu teritorije pod svojom kontrolom ili pod kontrolom srpskih paravojskih formacija, a Bošnjake i Hrvate ostavila goloruke i nenaoružane.

Ovaj period je bio najteži, reklo bi se i sudbonosan u smislu naših priprema za odbranu od agresije, koja je već bila na pomolu. Naše rukovodstvo uspjelo je zadržati naoružanje za stalni i rezervni sastav milicije, te izvući još 500-600 cijevi pješačkog naoružanja koje je dobro došlo za naše nenaoružano ljudstvo u formiranim jedinicama. Okružni štab je formirao i razvio svoj štab, prištapske i logističke jedinice u skladu sa privremenom formacijom. Štab je izvučen iz Bihaća u rejon s. Kamenica da bi kasnije bio premješten u Cazin.

OkŠTO je pripremio i izvorno dostavio svim OpŠTO zapovijest za izlazak i posjedanje zona odbrane prema SČA na cijeloj z/o Okruga Bihać. U šemi odluke od 1.5.1992. godine jasno su naznačene ratne lokacije, te rejoni i zone odgovornosti svih mobiliziranih jedinica.

I opštinski štabovi TO sa svojim jedinicama razvijeni su i razmješteni u rejone i zone svoje odgovornosti.

a) OpŠTO Bihać razvio je šest OdTO i to: Orašac-Brelovača, Centar-Ozimize, Gornje Prekounje, Balšaiš, Vrsta, kao i nekoliko samostalnih četa. Odredi su imali različita brojna stanja. Ukupno u OdTO i štabovima sa prištapskim jedinicama bilo je 4892 borca i starješina i 901 cijev naoružanja raznih modela i kalibara, među kojima 5 MB i 159 lovačkih pušaka.

Ovim jedinicama dodjeljeni su rejon i zone odgovornosti prema SČA, koja se protezala od s. Rastovača (tt. 338) na Bugaru, preko Kantarske grede, Vikića, Prnjavora, s. Mušića, Vre-la Kllokota, Skočaja, Golubića, Ribičke glavice, Orljana, Čekrlija, Velikog i Malog Založja, Spa-hiča glavice, s. Jezera do D. Brkića i r. Une. Svu ovu liniju posjedale su jedinice TO općine Bihać. Jačina i sastav jedinica na pojedinim rejonima odbrane zavisila je od jačine i aktivnosti SČA u dotičnim rejonima. Zadaci jedinica bili su: sprečavanje upada ili proboja linija od-brane od strane SČA i upada na slobodnu teritoriju pod našom kontrolom, te ubacivanja i dejstva u pozadini agresora naših IDG. Sve te borbene aktivnosti izvođene su u sadejstvu sa OdTO iz Cazina.

U toku svog borbenog djelovanja jedinice TO Bihać imale su slijedeće gubitke: poginulo je 73, ranjeno 111 i nestalo oko 250 boraca i starješina. Gro nestalih je bio u junu 1992. godi-ne sa prostora Kulen-Vakufa, Orašca i Čukova, čak 235 boraca koje je SČA zarobio i likvidirao.

Gubici su iskazani za period od aprila 1992. godine pa sve do rasformiranja TO sredinom 1993. godine.¹

b) OpŠTO Bosanska Krupa razvio je četiri OdTO i dvije samostalne čete i to: dva OdTO Bos-sanska Krupa, Bosanska Otoka, Jezerski, te samostalne čete: Ljusina i Pištaline. U tim odredi-ma i četama bilo je 1475 boraca i starješina. Od naoružanja imali su 487 cijevi raznog kalibra i modela, s tim da su samo jedinice MUP-a imale oko 150 cijevi modernog oružja. Navedeni OdTO i samostalne čete držale su l/o od Male gomile (tt. 735) do ušća r. Baštra u r. Unu. Jedi-nice TO Bosanska Krupa sa združenim OdTO Cazin, Bužim i Velika Kladuša vodile su petodne-vne borbe sa SČA braneći sela i grad Bosansku Krupu, desno od r. Une. Te borbe su trajale od 21. do 25.4.1992. godine. Međutim, agresor je bio daleko superiorniji u naoružanju, posebno teškom, kojeg naše snage nisu imale, ali i zbog naših greškaka i nesnalaženja. Naše snage su uspjele privremeno odbaciti SČA na početne pozicije i odbraniti sela i grad Bosansku Krupu na desnoj strani r. Une, da bi se kasnije, pod borbom, povukle na lijevu stranu r. Une, organizu-jući uspješnu odbranu, sprječavajući SČA da forsira r. Unu i nastavi, eventualno, svoje napade ka Pištalinama i Sijeni sa gotovo čistim bošnjačkim stanovništvom na tim prostorima.

Zaustavljanje agresorskog napada na desnoj obali r. Une smatra se značajnim uspje-hom naših snaga. U borbama od početka agresije 21.4.1992. pa do njihova ukidanja, ove jedinice TO imale su 94 poginula borca, 99 ranjenih i 18 zarobljenih/nestalih ili ukupno 211 boraca i starješina.

Dva borca su nosioci značke «Zlatni ljiljan».

¹ Brigade su popunjene ljudstvom 20% više od prikazanog u pregleda jedinica.

c) OpŠTO Cazin razvio je šest odreda TO i to: dva odreda TO Cazin i po jedan OdTO Ostro-žac, Tržac-Tržačka Raštela, Čoralići i Pečigrad, te četiri samostalne čete i više samostalnih vo-dova. U tim jedinicama bilo je oko 3800 boraca i starješina. Broj cijevi je znatno manji, odno-sno naoružano je svega 604 boraca ili oko 1/5 sastava, što je stvaralo teškoće u organizaciji odbrane. Jedinice TO Cazin držale su l/o granica sa RH isključno Johovica, Šturlić, Tržac, Trža-čka Raštela, Skularevo brdo, isključno crkva u s. Gata. Te jedinice držale su i drugu z/o s. Brki-ći na desnoj strani r. Une i Miostrah na lijevoj strani, isključno Mala gomila (tt. 735). Ove je-dinice imale su znatnog udjela u odbrani Bosanske Krupe i učvršćivanju naših l/o na lijevoj obali r. Une, u sadejstvu sa jedinicama TO Bosanska Krupa. Gubici jedinica TO Cazin: 48 po-ginulih, 96 ranjenih i 4 nestala/zarobljena, ili ukupno 148 boraca i starješina.

d) Združeni odred TO Zajednice mjesnih zajednica Bužim razvijao je četiri OdTO, jednu samostalnu četu i jedan PDV pod imenom «Hamze». U tim jedinicama bilo je 1070 boraca i starješina i oko 248 cijevi raznih vrsta i kalibara. Ove snage držale su l/o od s. Voloder do s. Štabandža. Zadatak im je bio sprečavanje upada SČA na slobodnu teritoriju Zajednice mje-snih zajednica Bužim. I ove jedinice su imale znatnog udjela u borbama za Bosansku Krupu.

e) OpŠTO Velika Kladuša razvijao je pet OdTO na svojoj teritoriji u čijim sastavima je bilo 3261 borac i starješina i oko 787 cijevi pješačkog naoružanja raznih kalibara i modela. OdTO brojali su 3-5, pa i više četa. Ove jedinice držale su l/o Veliki Grljevac – Glinica – Velika Kla-duša – Johovica, dakle duž državne granice sa Republikom Hrvatskom, odnosno prema teri-toriji tzv. SAO Krajine.

f) Pored navedenih sastava jedinica i štabova TO općina u sastavu Okruga djelovale su i je-dinice MUP-a stalnog i rezervnog sastava. Njihov doprinos pred agresiju i u samoj agresiji SČA, naročito u prvih nekoliko mjeseci, bio je značajan, ako ne i presudan. One su bile, u poče-tnoj fazi najorganiziranije i najbolje naoružane, sposobne da borbeno interveniraju na sva-kom dijelu okruženog prostora ovoga Okruga, kako samostalno, tako i u sadejstvu sa formi-ranim jedinicama TO. One su osposobljene i za specijalna dejstva kao što su ubacivanja u po-zadinu SČA u cilju izvođenja napada ili diverzija, a u našoj pozadini, za vođenje borbe sa uba-ćenim IDG – SČA, te za kontrolu teritorija.

g) Jedinice Patriotske lige bile su brojno male, dobro organizirane na širim prostorima. Težišno su djelovale na organiziranju naroda, prije svega dobrovoljaca za borbu protiv SČA. Se-ljašile su u pogledu oslanjanja na ljude sa strane i od struke, koji su mogli i željeli pomoći i dati svoj udio u tome.

h) Vazduhoplovna grupa

Na Okrugu Bihać formirana je Vazduhoplovna grupa (VG) na osnovu odluke Predsjedniš-tva R BiH broj 02-011-461-92, pod «d». U odluci Predsjedništva dostavljenoj Komandi VG Bi-

Polaganje zakletve 1. vazduhoplovne eskadrile 4.8.1992. u Čoralićima

hać str. pov. broj 01/6-1 od 24.8.1992. godine stoji i slijedeće: «Sastav Vazduhoplovne grupe činiće po jedna od slijedećih letaćkih i pozadinskih jedinica u zavisnosti od potreba i mogućnosti i to:

- letaćka odjeljenja jednorodnog sastava;
- avijacijske eskadrile jednorodnog ili mješovitog sastava (avioni i helikopteri);
- vazduhoplovne baze sa odgovarajućim jedinicama za opsluživanje avijacije, obezbjeđenje i zaštitu aerodroma.

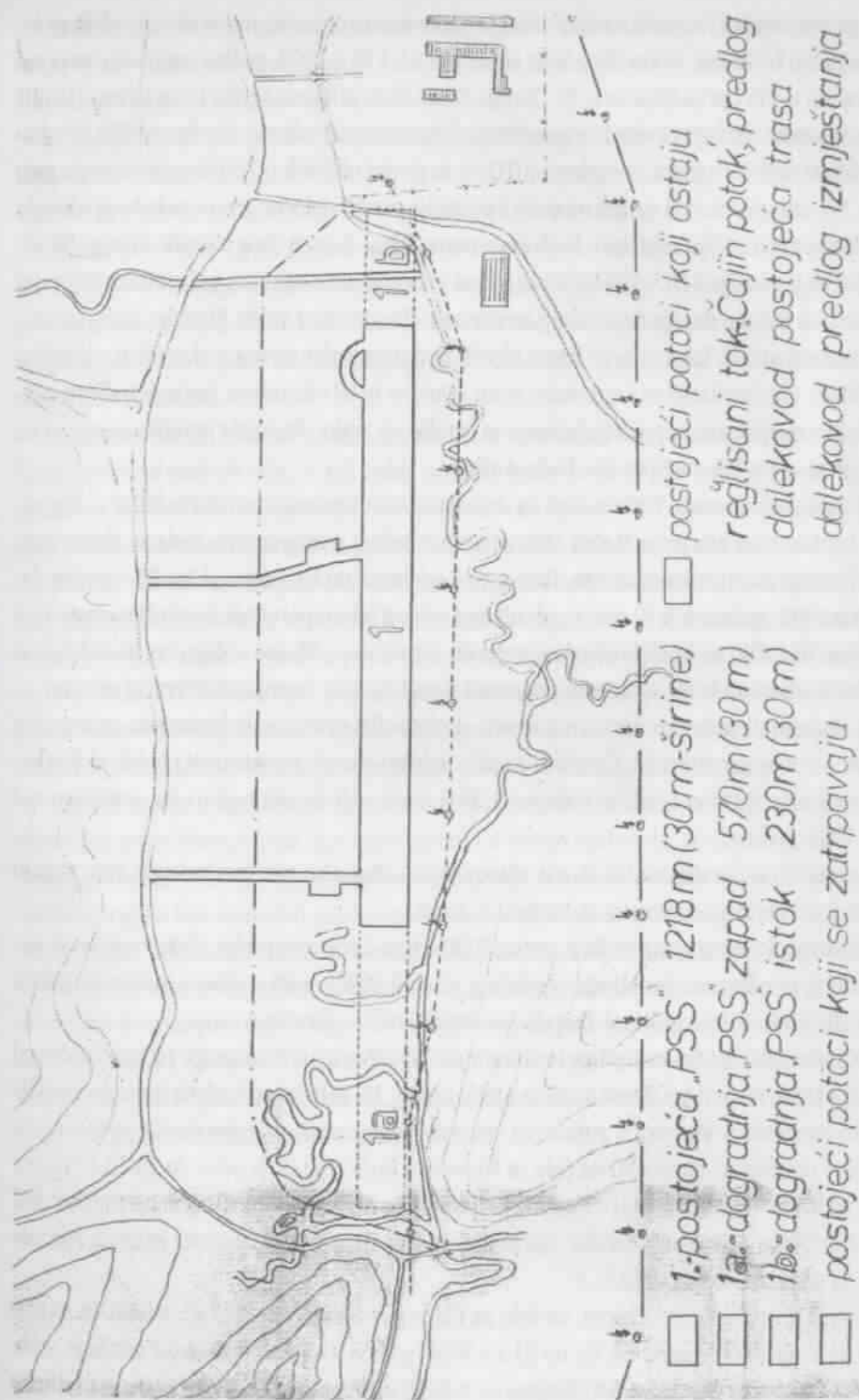
Vazduhoplovne grupe formirati u skladu sa predloženim rješenjima od strane Odjeljenja za RV i PVO GŠ OS u saradnji sa komandantom VG...»

A u naređenju pod tačkom «b», odjel II stoji:

a). Planove popune i Planove mobilizacije svih VG izradiće odjeljenje RV i PVO GŠ OS, a neposredni izvršioци su VG u koordinaciji sa općinskim i okružnim štabovima na čijoj se teritoriji formiraju». U završnim odredbama ovoga naređenja stoji: «Do konačnog formiranja odgovarajućih jedinica RV i PVO, po namjenskim zadacima i za njihovo formiranje činim odgovornim slijedeće oficire – pilote: Suljić Nedžada za Vazduhoplovnu grupu Bihać...»

U cilju realizacije citiranog naređenja komandant OkŠTO izdao je naređenje svim OpŠTO i obavijestio izvršne organe vlasti općina o formiranju VG, njenoj dislokaciji na novoizgrađeni aerodrom u Čoralićima (prilog šema aerodroma), te njihovo oslanjanje na materijalno i finansijsko obezbijedenje na OkŠTO.

Naše vazduhoplovstvo je stvarano sa sasvim određenim ciljevima i zadacima, bez obzira što nisu postojale materijalne pretpostavke i vazduhoplovi. Jedino je postojao ljudski potencijal. Na-

Plan izrade aerodroma u Čoralićima

ime, gotovo svi piloti i tehničko osoblje bihaćkog aerodroma nesrpske nacionalnosti odbili su letjeti za račun bivše JNA. Ubrzo zbog lične sigurnosti 23. i 24.4.1992. godine napuštaju svoja radna mjesta u JNA i prijavljuju se u TO Okruga Bihać. Tom prilikom prešlo je na stranu TO BiH 125 pripadnika vazduhoplovstva sa aerodroma Željavi i to: 23 oficira, 14 oficira VTSL, 58 mladih oficira i oko 30 vojnika. Prelaskom u TO svi su se oni uključili u TO Okruga van svoje profesije. No, oni nisu skidali s uma moguće formiranje vazduhoplovne grupe za koju se iskazala nasušna potreba u cilju uspostave vazdušnog mosta Bihać-Zagreb zbog blokade Okruga Bihać.

Prvi let je obavljen 18.5.1992. godine. Avion je ispred nosa agresora poletio sa Aerodroma «Ceravci» u Bihaću do improviziranog aerodroma «Dolovi» kod Velike Kladuše, kojeg su uređili sami avijatičari. Tako su prve letove obavili sa dva sportska aviona u vlasništvu «Aerokluba» Bihać. Predislokacija sa Ceravaca u rejon «Dolovi» je bila iznuđena, jer je Aerodrom «Ceravci» bio stalna meta neprijateljske vatre sa zemlje i iz zraka. Postojala je velika opasnost da zrakoplovi «Utva-75» i «Piper-18» budu uništeni.

Avijatičari ne miruju. Traže načina za uspostavu zračnog mosta na relaciji Bihać – Zagreb. Prva kontakt-veza bila je sa Maček Milanom iz hrvatskog zrakoplovstva, kada su dogovoreni uslovi za uspostavu zračnog mosta. Tako je prvi odobreni prelet aviona «Utva-75» izvršen dana 16.6.1992. godine u 4.30 sati. U posadi toga aviona bili su poručnik Samir Beganović i pilot Edvin Iftić. Oni su imali bezbjedan prelet do Aerodroma «Pleso» u Zagrebu. To je bio prvi izvršeni borbeni zadatak, uz mnoge opasnosti u preletu kroz neprijateljski zračni prostor.

S obzirom da je improvizirani Aerodrom «Dolovi» bio nedovoljnih kapaciteta, pristupa se izgradnji novog aerodroma u Čoralićima većih poletno-sletnih mogućnosti i boljih uslova rada i smještaja ljudstva i zaštite zrakoplova. Prvi avion «AN-2» sletio je na taj aerodrom već 22.6.1992. godine.

Aerodrom u Čoralićima bio je vrlo aktivan noću. Danju se nije moglo letjeti zbog stalnih prijetnji, a i dejstva neprijatelja sa zemlje i iz zraka.

Vazduhoplovna grupa izvršila je preko 7000 letova i prevezla preko 3000 tona tereta neophodnog za odbranu. Pored toga prevezla je više od 30000 ljudi u okviru manevara jedinica, te dio ljudi na relaciji Bihać-Zagreb, kao jedinoj vezi iz okružene zone.

Iz sastava Vazduhoplovne grupe formirane su i upućivane borbene grupe na linije počev od oktobra 1994. godine, pa sve do augusta 1995. godine. VG je držala određene linije po naređenju komandanta 5. korpusa u periodima opasnim po opstanak ovog okruženog prostora.

Prvo upućivanje boraca VG na čelu sa Mirsadom Fazlićem bilo je od 6. do 13.10.1994. godine na liniju: od rampe sa HVO prema Željavi do Kamenka na Bugaru. Jedinica jačine 152 borca držala je 17 vatrenih tačaka, čija je dužina oko 10 km. Za to vrijeme jedinica nije napadana od strane neprijatelja.

Druga grupa, jačine 53 borca, na čelu sa Ekremom Šabotićem, bila je na liniji od rampe HVO do Izačića u vremenu od 10. do 21.11.1994. godine. Ova borbena grupa vodila je teške borbe sa snagama SČA iz tzv. SAO Krajine na svih 10 vatrenih tačaka. U tim borbama ranjeno je ukupno 11 boraca, od kojih 2 teže.

Treća grupa od 41 pripadnika na čelu sa komandirima BG Edinom Kečalovićem držala je liniju Tržac – Klenovac sa ukupno 10 vatrenih tačaka u periodu od 10. do 16.3.1995. godine. Jedinica je upućena kao ojačanje 517. Obr.

U aprila i maju, počev od 5.4. do 25.5.1995. godine upućivane su još 3 borbene grupe na linije Tržac – Klenovac jačine 45-50 pripadnika VG. U ovom periodu neprijatelj je samo sporadično djelovao po ovim jedinicama iz pješackog i PA naoružanja.

U mjesecu junu 1995. godine jedinica drži istu liniju od 10. do 17.6. i od 26.6. do 6.7.1995. godine snagama jačine 50 boraca i starješina. Jedinica je djelovala u punoj bojevoj gotovosti. Neprijatelj je češće i žešćom vatrom djelovao iz tzv. SAO Krajine po tim l/o, ali nije kretao u pješacke napade za vrijeme priprema i izvođenja vidovdanske parade u Slunju od strane SČA iz tzv. RSK.

U periodu od 23.7. do 10.8.1995. godine VG je uputila još dvije BG na liniju u rejon sela Lulići jačine od voda do čete. Te BG vodile su teške borbe protiv SČA u sadejstvu s drugim jedinicama, u svom rejonu, naročito u periodu od 23. do 25.7.1995. godine. Težišni pravci prodora bili su s kordunske strane na pravcima koji vode ka Begovim kafanama.

Jedinice VG bile su ukupno 104 dana na linijama i vodile borbe u sastavu jedinica iz 5. korpusa u čijim zonama su djelovale. U ovim borbama poginuo je 1, dok su teže tjelesne povrede zadobila 2, a lakše takođe 2 pripadnika. Ukupni gubici za cijeli period bili su: 3 poginula, ranjeno sa TTP 3 i sa LTP 11 pripadnika VG. U toku rata izgubljen je jedan avion AN-26 sa pilotom Samirom Beganovićem i jedan helikopter u kojem je stradala posada i delegacija sa ministrom vanjskih poslova, koja se iz Bihaća vraćala preko Zagreba u Sarajevo.

Cijeneći stanje i mogućnosti TO, posebno, da ljudstvo u jedinicama TO, svojim brojem i sastavima, prevazilaze potrebe za angažovanjem na svojim općinama, postavilo se pitanje preastanja ovih sastava u više taktičke jedinice. Zbog toga se naše komandovanje odlučuje za formiranje brigada kao krupnijih manevarskih sastava, sposobnih za vođenje borbe na svakom od okruženih prostora, a zatim se formira i OG i korpus, dok su samo manje snage ostale u teritorijalnim sastavima općina za odbranu tih prostora. Naše komandovanje pratilo je organizacijsko-formacijski ustroj snaga SČA i njegovo angažiranje kao krupnijih formacijskih sastava u borbama i na ovom našem ratištu. Zbog toga je i naša strana bila prisiljena suočiti se sa SČA, s novom organizacijsko-formacijskom strukturom jedinica i taktikom ratovanja, stvaranjem brigada i viših komandnih struktura.

Glava II

1. Formiranje krupnijih taktičkih i operativnih sastava u 1992. godini

a) Sto prva samostalna muslimanska krajiška brigada

Prva brigada formirana na Okrugu je 101. samostalna muslimanska krajiška brigada. Formirana je 9.4.1992. godine u s. Kovačević općina Cazin. Nešto ranije postignut je dogovor u Političkom savjetu u Cazinu i Bužimu, da se pristupi formiranju te brigade, čije formiranje se počelo realizovati navedenog datuma. Od 1.4.1993. godine brigada je preimenovana u 504. bbr. Incijativu za njeno formiranje dao je prethodno formirani Politički savjet na čiji prijedlog je Predsjedništvo Skupštine Okruga Bihać donijelo odluku o njenom formiranju. Pripadnici ove brigade bili su isključivo dobrovoljci sa teritorije okruga pa i šire. Brigada je imala svoju komandu brigade, tri komande bataljona, prištapske i logističke jedinice sa ukupno 720 boraca i starješina. Iz brigade je demobilizirano u septembru '92. godine i vraćeno svojim kuća-

Svečani stroj 101 mkpbr. nakon polaganja zakletve i prijema ratne zastave s. Kovačevići 16. 8. 1992. godine

ma 147 boraca mladih od 18 godina, s preporukom sekretarijata za narodnu odbranu da ih upute u regrutni centar za obuku regruta, prema svom planu uputa. Brigada je naoružana pješačkim naoružanjem, kojeg su najvećim dijelom, borci sami donijeli pristupajući u brigadu. Brigada je ušla u sastav USOG-a 16.8.1992. godine i od tada pa do rasformiranja 15.4.1994. godine ostala je u sastavu USOG-a i 5. korpusa.

Prvi komandant brigade bio je Edin Dizdarević, a načelnik štaba Beširević Bahrudin - Ba-ja. Brigada je do novembra 1992. godine držala linije odbrane Tržačka Raštela - Čehići na cazinskoj općini, a na bosanskohercegovačkoj Begovo brdo - G. Ljusina, te dio linije prema Baštri i u rejonu Stabandže. Zatim je kratko vrijeme držala zonu odgovornosti Hadžin potok - Tržačka Raštela. Od kraja novembra 1992. godine pa sve do 5.4.1994. godine branila je Alibegovića kosu sa Hasinim vrhom. Taj objekat je od izuzetne važnosti za odbranu Grmuškog i Grabeškog platoa. Stoga je bila stalna meta četničkih snaga, njihove artiljerije i minobacača. U isto vrijeme teren je veoma težak za odbranu zbog klimatskih prilika na njemu. Otežan je, također, pristup, komuniciranje i manevar, te dotur i evakuacija. Brigada je imala slijedeće gubitke: 45 poginulih, 315 ranjenih, 66 zarobljenih i nestalih ili ukupno 426 boraca i starješina. Dvojica starješina su nosioci značke "Zlatni liljan".

b) Prva bihaćka pješačka brigada

Prva bihaćka pješačka brigada, formirana je 19.7.1992. godine u s. Kamenica kod Bihaća. Prve čelne starješine u brigadi bile su: komandant brigade major Mirsad Selmanović, a načelnik štaba potpukovnik Izet Pajić. Pomoćnici komandanta bili su: za moral, IPD i VP Jašarević Senudin, za logistiku Šiljdedić Ekrem, za popunu i pers. poslove Hođić Nedib i za bezbjednost Čurtović Kasim.

Brigada je imala razvijenu komandu sa prištapskim jedinicama i jedinicama podrške i to: mješovitu artiljerijsku bateriju sa minobacačima 82 i 120 mm, mješoviti protivoklopni vod i mješoviti LARV PZO, tri pješačka bataljona i logističke jedinice.

Prva bihaćka brigada je preimenovana 1.4.1993. godine u 501. brdsku brigadu. U sastav brigade ušle su i činile njen formacijski sastav slijedeće jedinice TO-a:

- OdTO Ljutoč sa četama iz Orašca, Čukova, Kulen-Vakufa i Ripća sa 500 do 600 boraca
- OdTO Centar - Bihać
- OdTO - Bakšaiš - Bihać
- jedan vod minobacača iz OpŠTO Bihać
- dio izviđačkog voda iz OpŠTO Bihać.

U 1. bpb, na dan formiranja, bilo je 85 oficira, 121 podoficir i 1131 borac, ili ukupno 1337 boraca i starješina. Na taj dan brigada je imala i oko 1/3 naoružanja. Prvo postrojavanje brigade bilo je u selu Turija, 27.8.1992. godine.

Brigada je težišno držala zonu odgovornosti, nakon formiranja, na rubnim dijelovima Grabeškog platoa, od Alibegovića kose do Pritočkog grabeža i u rejonu Golubića. Dijelom snaga učestvovala je u borbama u zonama odgovornosti drugih brigada 5. korpusa.

Svečanost polaganja zakletve 1. bpbr. u s. Turija, jula 1992.

Odlukom Predsjedništva R BiH brigada je proglašena "slavnom" 20.2.1995.godine.

U toku OOR 1992. - 1995. godine brigada je imala sljedeće gubitke: 307 poginulih, 1763 ranjenih, 69 nestalih ili zarobljenih i 518 povrijeđenih, ili svega 2657 boraca i starješina. 29 boraca i starješina su dobitnici "Zlatnog ljiljana".

c) Druga bihaćka muslimansko-hrvatska pješaka brigada

Druga bihaćka muslimansko - hrvatska pješaka brigada formirana je 19.7.1992. godine u Žegar, u predgrađu Bihaća. Imenom muslimansko - hrvatska proglašena je zato što je 1. bataljon bio popunjen borcima i starješinama hrvatske nacionalnosti.

Prve čelne starješine u brigadi bile su: komandant Atif Dudaković, major, načelnik štaba, ujedno zamjenik komandanta Vlado Šantić.

Pomoćnici komandanta brigade bili su: za moral, IPD i VP Alaga Ajdinović, za bezbjednost Adem Šehić, za logistiku Filip Galić i za popunu i pers. poslove Mensur Mulić. Brigada je imala razvijenu komandu sa prištapskim i logističkim jedinicama, tri pješaka bataljona, jedinice podrške sa mješovitom minobacačkom baterijom 82 i 120 mm, protivoklopnim mješovitim vodom i mješovitim LARV PZO. U svom formacijskom sastavu Brigada je imala: 1. hrvatski bataljon popunjen iz sela: Veliki i Mali Skočaj, Međudražje, Zavalje, Vedro Polje, te iz prigradskih naselja: Žegar, Kralje i Vrkašić. Drugi bataljon formiran je od ljudstva vršćanskog odreda TO, kojeg su činili borci i starješine iz sela: Kamenica, Klokot, Papari, Izačić, Viloči, Mala Peč, Velika Gata, Vrsta i Turija. Treći bataljon popunjen je iz Odreda TO Prekounje.

Brojno stanje na dan formiranja Brigade: 83 oficira, 120 podoficira i 1136 boraca ili 1339 ukupno. Brigada je na dan formiranja imala oko 1/3 pješackog naoružanja raznih

Svečanost polaganja zakletve 2. bmhpbr., jula 1992.

vrsta i kalibara, jedan MB 120 mm i još nekoliko MB 82 i 60 mm. Osnovnu zonu odgovornosti Brigada je imala od Tržačkih Raštela do s. Dobrenica, te od r.Une kod nadvoznjaka Ribić do Pritočkog grabeža. Od pojave APZB i PVF uvijek je imala svoju zonu odgovornosti prema tim snagama južno od Pečigradske grede. Dijelom svojih snaga vodila je borbe i u zonama odgovornosti drugih brigada 5.korpusa.

Druga bihaćka muslimansko - hrvatska pješaka brigada preimenovana je naredjenjem Generalštaba OS R BiH od 1.4.1993. godine u 502. brdsku brigadu.

Brigada je zadržala naziv muslimansko - hrvatska sve do 1.4.1993.godine, iako je Vlado Šantić kao zamjenik komandanta Brigade izdvojio 1. hrvatski bataljon iz sastava brigade 11.11.1992. godine od kojeg je formirao 101. bojnu HVO-a, te istu vratio u kasarnu. Tada je raskinuo formacijsku uvezanost tog bataljona sa 2. MHpbr. Odlukom Predsjedništva R BiH od 15.4.1993. godine 502. bbr. dodijeljen je počasni naziv "slavna", a 29.6.1995.godine počasni naziv "viteška".

U toku OOR 1992.-1995. godine brigada je imala sljedeće gubitke: 371 poginulog, 1694 ranjena i 6 nestalih, 303 zarobljena, ili ukupno 2374 boraca i starješina. 20 boraca i starješina su dobitnici "Zlatnog ljiljana", 7 nosilaca srebrnog štita, 1 zlatnog grba, 1 narodnog heroja i još tri sa ostalim nagradama.

d) Prva cazinska pješaka brigada

Prva cazinska pješaka brigada formirana je 17.8.1992. godine u Cazinu.

Prve čelne starješine u brigadi bili su: komandant rezervni major Muhamed-Hamdo Delalić (na čelu brigade od formiranja pa do kraja rata 1995.godine) i načelnik štaba (ujedno zamjenik komandanta) bio je Omer Hajrulahić. Pomoćnici komandanta bili su: za moral,

² Sve brigade su formirane po naredjenju Štaba Vrhovne komande OS BiH. One su ustrojene prema datim privremenim formacijama, po uzoru na partizanske brigade bivše Jugoslavije.

IPD i VP Kasim Pandžić, za bezbjednost Sead Kazafirović, za logistiku Enes Beširević i za popunu i pers. poslove Senad Žunić.

Brigada je imala razvijenu komandu Brigade sa prištapskim i logističkim jedinicama, tri pješačka bataljona i jedinicu podrške, jedinicu protivoklopne i PZO mješovitog sastava.

U formacijski sastav Brigade ušle su jedinice TO i to čete TO: Donja Koprivna, Pečigrad, Skokovi, Liskovac, Krivaja i Pjanići; samostalni vodovi: Polje i dio vodova iz Štaba TO Cazin, Odred TO Cazin, Odred TO Brekovića i Ključko-sanska četa.

Brigada je brojala na dan formiranja: 79 oficira, 112 podoficira i 1118 boraca ili 1309 ukupno. Ulaskom u njen sastav brekovačkog odreda brojno stanje je povećano na 1.499 boraca i starješina.

Na dan formiranja Brigada je imala oko 1/4 cijevi u svom sastavu.

Stalnu zonu odgovornosti Brigada je imala : Alibegovića kosa - D.Brkići - r.Una. Pojavom APZB i njenih PVF Brigada je imala i na tom frontu svoju zonu odgovornosti, ili je dejstvovala u zonama odgovornosti drugih brigada 5. korpusa. Na Grmuško-srbljanskom platou često je izvodila žestoke borbe sa srpsko-crnogorskim agresorom. Naredjenjem Generalštaba Armije R BiH Brigada je preimenovana u 503. brdsku brigadu. Počasni naziv "slavna" dobila je 29.6.1995.godine Odlukom Predsjedništva R BiH.

U toku OOR 1992.-1995. godine Brigada je imala ove gubitke: 282 poginula, 2183 ranjenih, te 181 nestalih i zarobljenih ili ukupno 2.620 boraca i starješina. Veći broj ranjenih i razmjenjenih se nakon liječenja i rehabilitacije vraćao u svoje jedinice. 28 boraca i starješina su dobitnici "Zlatnog ljiljana". "Srebreni štit" je dobilo 6 vojnika i starješina, kao i više drugih nagrada i pohvala.

Polaganje zakletve 1. cpbr., avgusta 1992.

e) Sto peta bužimska krajiška pješačka brigada

Stopeta bužimska krajiška pješačka brigada je formirana 15.8.1992. godine u Bužimu.

Prve čelne starješine bile su komandant poručnik Izet Nanić, koji je među prvima dobio čin brigadira i posthumno brigadnog generala i načelnik Štaba (ujedno zamjenik komandanta) Fuad Kulauzović, kapetan. Pomoćnici komandanta bili su: za moral, IPD i VP Abid Duraković, za bezbjednost Zijad Nanić i za logistiku Ibrahim Cinac.

U formacijski sastav Brigade ušle su slijedeće jedinice: Prvi, Drugi i Treći odred TO iz Bužima, te specijalne jedinice "Hamze" i "Gazije" i još neki samostalni vodovi iz sastava združenog odreda TO Bužim.

Brigada je imala razvijenu komandu sa prištapskim i logističkim jedinicama, tri pješačka bataljona i mješovite jedinice za artiljerijsko-minibacačku podršku, za protivoklopnu borbu i PZO.

Prema nahođenju Komande Brigada je bila preimenovana u motorizovanu, ali je Naredbom Generalštaba AR BiH od 1.4.1993.godine Brigadi dat naziv 505.brdska brigada.

Brigada je na dan formiranja imala u svom sastavu 97 oficira, 140 podoficira i 1215 boraca, ili ukupno 1.452 borca i starješinu.

Brigada je imala preko 1/3 ljudstva naoružanog pješačkim i lovačkim naoružanjem raznih modela i kalibara.

Odlukom Predsjedništva R BiH od 14.12.1993. godine Brigadi je dodijeljen počasni naziv "viteška" i od tog dana brigada nosi naziv 505."viteška" brdska brigada.

U toku OOR 1992.-1995. godine brigada je imala slijedeće gubitke: 462 poginula, 2514 ranjenih i 189 nestalih/zarobljenih, ili ukupno 3.165 boraca i starješina. 51 borac i starješina su dobitnici "Zlatnog ljiljana". Težišna Brigada je imala svoju zonu odgovornosti prema SCA: desno

Svečanost nakon položene zakletve 105. bkpbr

s. Baštra i lijevo s. Stabandža. Pojavom APZB sa PVF, zona odgovornosti Brigade je proširena sve do D.Lučke ili desno od glavnog puta Pećigrad - Velika Kladuša. Jedinice Brigade vodile su borbe u zonama odgovornosti drugih brigada 5.korpusa, gdje je u pojedinim prilikama angažovala i brojnije snage iz svog sastava. Brigada je izvodila više presudnih borbi i bojeva u toku rata.

f) Sto jedanaesta bosanskokrupska pješačka brigada

Stojedanaesta bosanskokrupska pješačka brigada formirana je 1.9.1992. godine u selu Pištaline, općina Bosanska Krupa.

Prve čelne starješine brigade bile su komandant rez. major Ismet Mujanović, a načelnik štaba (ujedno zamjenik komandanta) rez. kapetan Ilijaz Osmanagić.

Pomoćnici komandanta bili su: za moral, IPD i VP Hasan Oraščanin, za bezbjednost Kemal Komić, za logistiku Mirsad Crnkić i za popunu i pers. poslove Nurfet Sedić.

U formacijski sastav brigade ušle su jedinice TO općine Bosanska Krupa i dio mobiliziranog ljudstva iz rezerve. Na dan formiranja brigada je brojala: 103 oficira, 150 podoficira i 1439 boraca ili ukupno 1.692 borca i starješinu.

Brigada je imala razvijenu komandu sa prištapskim i logističkim jedinicama, zatim tri pješačka bataljona i jedinice podrške i to: mješovitu artiljerijsko-minobacačku bateriju 120 mm, mješoviti protivoklopni vod i mješoviti LARV PZO.

Brigada je imala oko 1/3 cijevi pješačkog naoružanja svih kalibara i modela.

Brigada je preimenovana u 511. brdsku brigadu Naređenjem Generalštaba AR BiH od 1.4.1993.godine. Počasni naziv "slavna" dobila je Odlukom Predsjedništva RBiH od 14.12.1993. godine.

Polaganje zakletve 111. bkpbr., septembar 1992.

³ Oficirima ili podoficirima smatrali su se svi oni koji su postavljeni na formacijske dužnosti, bez obzira kojeg su čina bili, ili ga nisu ni imali do tada.

U Odbrambeno - oslobodilačkom ratu 1992.-1995.godine Brigada je imala slijedeće gubitke: 387 poginulih, 2018 ranjenih, 104 nestala/zarobljena borca i starješine ili 2464 ukupno.

Stalna zona odgovornosti brigade bila je na bosanskokrupskom dijelu ratišta od Male gomilice (tt.735) do ušća r. Baštre u r. Unu i dalje do Medvjedovca (tt.347). Pojavom APZB i njihovih PVF, Brigada je i na tom dijelu ratišta imala svoju zonu odgovornosti. Dijelom snaga vodila je borbe i u zonama odgovornosti drugih brigada 5. korpusa. Više teških borbi brigada je vodila prema SČA, a i prema PVF. Ratno priznanje "Zlatni ljiljan" je dobilo 47 boraca i starješina, kao i više drugih nagrada.

g) Prva bosansko-oslobodilačka brigada

Prva bosansko-oslobodilačka brigada formirana je dana 25.10.1993. godine u selu Čoračići, općina Cazin.

Prve čelne starješine bili su: komandant Amir Avdić, zamjenik komandanta Osman Omanović - Hego i načelnik Štaba Brigade Nijaz Miljković.

Pomoćnici komandanta bili su: za popunu i pers. poslove Izet Kapić, za bezbjednost Senad Kanaković, za moral, IPD i VP Amir Pobrić i za logistiku Senad Heljezović.

U formacijski sastav Brigade ušle su: 3. ključko-sanski bataljon iz 503. bbr; dobrovoljci iz drugih brigada iz sastava 5. korpusa do 30 godina starosti, a starješine mlađe od 40 godina. Ostalo ljudstvo dopunjeno je mobilizacijom sa teritorije Okruga. Brigada je 100% popunjena ljudstvom kako je to predviđeno formacijom.

Brigada je imala oko 1/2 naoružanog ljudstva, što znači da su i njene borbene mogućnosti bile na tom borbenom nivou. U svom sastavu Brigada je imala komandu Brigade

Polaganje zakletve 1. bobr., oktobar 1992.

sa prištapskim jedinicama, 5 lahkih četa, 3 jedinice podrške i to: artiljerijsko-minobacačku bateriju, mješoviti protivodopni vod i mješoviti LARV PZO, kao i logističku jedinicu.

Zona odgovornosti bila je u osnovi prema PVF od sela D. Barska do Liskovca, ali je vodila značajne borbe i u zonama odgovornosti drugih brigada, kako prema PVF, tako i prema SČA.

Naredjenjem Generalštaba AR BiH brigada je 12.1.1995. godine preimenovana u 510. oslobodilačku brigadu tipa "A" bataljonske formacije.

U toku OOR Brigada je imala gubitke: 116 poginulih, 1200 ranjenih, 99 nestalih/zarobljenih 99, ili ukupno 1.415 boraca i starješina izbačenih iz stroja.

Značku "Zlatni ljiljan" dobilo je 15 boraca i starješina.

h) Petsto šesta bosansko-oslobodilačka brigada

Petsto šesta bosansko-oslobodilačka brigada formirana je 20.7.1994. godine u selu Todorovo, općina Velika Kladuša.

Prve čelne starješine bile su: komandant brigade Nijaz Miljković, kkk, zamjenik komandanta Zuhdija Vojić, kapetan i načelnik Štaba Sead Kličić.

Pomoćnici komandanta brigade bili su: za moral, IPD VP Ejub Keserović, za bezbjednost Zuhdija Omanović, za popunu i pers. poslove Memaga Nuhanović i za logistiku Zuhdija Hodžić.

U formacijski sastav Brigade ušle su jedinice: Odred za posebne namjene "Ahmet Mržljak", borci-dobrovoljci iz drugih jedinica i mobilizirani borci. Na dan formiranja Brigada je u svom sastavu imala: 15 oficira, 2 podoficira i 124 borca, ili ukupno 141 borca i

starješinu. Nakon završene domobilizacije brojno stanje ljudstva dostiglo je jednu polovinu od ukupnog formacijskog broja. Više od 1/2 boraca bilo je naoružano.

U svom formacijskom sastavu Brigada je imala Komandu, 4 prištapske i logističku jedinicu, pet lahkih četa, od čega su tri formacijski popunjene nakon domobilizacije.

Brigada je pri formiranju imala naziv 506. lbr, a kasnije i još dvije preformacije i to 506 brigada "B" formacija i 506. oslobodilačku brigadu "A" formacije.

Brigada je do završne operacije "Sana", težišno izvodila borbena dejstva u zoni odgovornosti 505. vbbr. prema PVF. Prvu zonu branila je: s.Golubovići - Velići.

Brigada je, od svog formiranja, pa do 20.10.1995. godine imala slijedeće gubitke: 145 poginulih, 617 ranjenih i 9 nestalih boraca i starješina.

Gubici agresora bili su impozantni. PVF su imale oko 200 poginulih i oko 350 ranjenih. Slične gubitke imali su i četnici.

I ratni plijen je impozantan. Zaplijenjeno je 571 pješačko oružje, 2 PAM-a, 14 RB, 3 MB 60 mm, 6 "Maljutki", 2 haubice 105 mm, 2 PAT-a itd., te oko 50.000 metaka, 332 mine za MB i 16 m/v.

Značku "Zlatni ljiljan" dobilo je 5 boraca i starješina.

i) Petsto sedamnaesta lahka brigada

Petsto sedamnaesta lahka brigada formirana je 15.8.1993. godine u selu Pjanići, općina Cazin.

Prve čelne starješine 517. lbr. bile su: komandant rezervni major Jusuf Čausević, zamjenik komandanta Edhem Duraković, a načelnik Štaba Bećo Sedić rez. kapetan I klase.

Svečani stroj 506. bobr., 1994. kod Vrnograča

Svečani stroj 517. lbr., avgust 1993.

Pomoćnici komandanta bili su: za moral, IPD i VP Osman Alagić, za bezbjednost Husnija Šabić i za logistiku Smail Berberović.

U formacijski sastav Brigade ušle su jedinice: dio Odreda TO Ostrožac, dva voda Odreda TO Čoralići, jedna četa iz Odreda TO Brekovića, 1 četa Odreda TO Centar i Zastavni vod iz graničnog rasformiranog bataljona, zatim jedna cazinska i bihaćka četa te Interventni vod. Ostatak ljudstva do pune formacije mobilizirano je sa općina Cazin i Bihać.

Na dan formiranja Brigada je brojala: 46 oficira, 73 podoficira i 802 boraca, ili ukupno 921 borac i starješina. A od naoružanja Brigada je imala, na svoj rođendan, 320 cijevi, ali nije imala minobacač.

U svom sastavu Brigada je imala Komandu sa 7 prištapskih vodova, 4 lahke čete, 3 jedinice podrške i Logistički vod.

Brigada je preimenovana dana 14.2.1995. godine iz 517. lahke brigade u 517. oslobodilačku brigadu bataljonske formacije.

Prva zona odgovornosti bila je Johovica sa tt. 454 - Kamenak (tt. 376) na Bugaru. Pored ovog dijela ratišta Brigada je vodila više značajnih borbi u zonama odgovornosti drugih brigada 5. korpusa, a u nekim slučajevima određivane su joj dodatne zone odgovornosti.

Brigada je od svog formiranja pa do 12.10.1995. godine, imala slijedeće gubitke: 132 poginulih, 955 ranjenih i 288 nestalih/zarobljenih od kojih najviše prema APZB.

Značku "Zlatni ljiljan" dobilo je 13 boraca i starješina.

j) Odred za specijalna dejstva

Odred za specijalna dejstva formiran je 7.4.1992. godine u Bihaću, uz saglasnost i odobrenje Opštinskog štaba TO Bihać.

Odred za spec. dejstva - susret sa komandantom OdSD

Prve čelne starješine Odreda za specijalna dejstva bile su: komandant: Senad Šarganović - Šargan, kdk, zamjenik komandanta Rekić Esnaf i pomoćnik komandanta za logistiku Hasan Šarganović.

OdSD ustrojen je prema privremeno urađenoj formaciji. U Odred su pristupili isključivo dobrovoljci. OdSD imao je Komandu i potčinjene jedinice: Odjeljenje veze, Kurirsko odjeljenje, tri čete za specijalna dejstva i Logistički vod.

U OdSD je bila u početku samo jedna četa, a kasnije je razvijen i imao je 12 oficira, 15 podoficira i 421 borca, ili ukupno 448 boraca i starješina. Većina boraca posjedovala je lično naoružanje.

Pored specijalnih zadataka koje je izvršavao na teritoriji Okruga, Odred je dobijao i svoje zone odgovornosti. Prva zona odgovornosti bila je: Sokolac - Golubić. Često je upućivao interventne jedinice i u zone odgovornosti drugih brigada 5. korpusa na borbene zadatke.

Odred za specijalna dejstva rasformiran je 15.3.1994. godine po Naredbi Komande 5. korpusa. Od ljudstva OdSD formirana je Izviđačka četa 5. korpusa. Ostatak ljudstva ušao je u sastav 501. brdske brigade.

U OOR 1992-1995. godine OdSD do svog rasformiranja imao je slijedeće gubitke: 43 poginula, 130 ranjenih i 1 nestali/zarobljeni, ili svega 174 borca i starješine.

Značku "Zlatni ljiljan" dobio je 1 borac

k) Bataljon Vojne policije

Bataljon Vojne policije formiran je 21.10.1992. godine u Bihaću, Odlukom komandanta 5. korpusa.

Prve čelne starješine bile su: komandant Mešić Senijad, kapetan, a njegov pomoćnik

Bataljon Vojne policije - prijem ratne zastave - kasarna Grmeč

za popunu i pers. poslove Zuhdija Suljić. Ostala formacijska mjesta Komande BVP ostala su nepromijenjena.

Bataljon VP imao je Komandu i potčinjene jedinice: Desetinu za službe Vojne policije, Vod za obezbjeđenje Komande i Logistički vod. U sastav Bataljona ušla je Četa Vojne policije USOG-a, a ostalo ljudstvo popunjavano je borcima policijskog VES-a i regrutima, koji su regrutovani i prošli policijsku obuku u Regrutnom centru.

Na dan formiranja u Bataljonu Vojne policije bilo je: 17 oficira, 12 podoficira i 272 borca ili ukupno 301 borac i starješina.

Naoružanje Bataljona činilo je u osnovi lahko pješačko naoružanje, kojeg nije bilo dovoljno i jedan BOV.

Bataljon nije dobijao zonu odgovornosti, već je dijelom snaga učestvovao u borbama u svim zonama odgovornosti 5. korpusa.

Od 12.1.1995. godine Bataljon je dobio naziv 5. bataljon Vojne policije 5. korpusa.

U Odbrambeno-oslobodilačkom ratu 1992.-1995. godine, Bataljon je imao slijedeće gubitke: 32 poginula, 246 ranjenih, 12 nestalih/zarobljenih, ili ukupno 290 boraca i starješina.

Značku "Zlatni ljiljan" dobilo je 8 boraca i starješina.

1) Peta tenkovska četa

Peta tenkovska četa formirana je 5.12.1992. godine u Bihaću, Odlukom komandanta 5. korpusa.

Prvi čelni starješina 5. tenkovske čete bio je komandir čete Sedin Imamović. Ostale

Tenkisti u povratku sa zadatka

starješine naknadno su popunjavane.

Četa je u svom formacijskom sastavu imala Komandu, tri tenkovska voda i Desetinu za tehničko održavanje borbenih vozila.

Popuna Tenkovske čete vršena je borcima - tenkistima iz svih jedinica 5. korpusa.

Na dan formiranja Četa je brojala: 1 oficira, 3 podoficira, 37 boraca, ili ukupno 41 borca i starješinu.

Četa je dijelom naoružana pješačkim naoružanjem, a u svom sastavu imala je 5 tenkova T-55 i 5 oklopnih transportera M-60.

Tenkovska četa dejstvovala je kao jedinica podrške na svim ratištima u zoni odgovornosti 5. korpusa, u skladu sa odlukama komandanta o njenom angažiranju.

Peta tenkovska četa 5. korpusa rasformirana je 27.10.1995. godine, a ljudstvo i sredstva iz njenog sastava ušla su u 5. mehanizovani bataljon 5. korpusa.

Značku "Zlatni ljiljan" dobila su 2 borca i starješine.

m) Peti mješoviti artiljerijski divizion

Peti mješoviti artiljerijski divizion formiran je 25.2.1994. godine u Bihaću.

Prve čelne starješine 5. MAD-a bili su komandant Behrem Rizvo i zamjenik Imširević Samir. Pomoćnici komandanta bili su: za moral, IPD i VP Terzimehić Haris, za obavještajne poslove Bećirspahić Sead, za popunu i pers. poslove Mizić Zlatko i logistiku Fajković Husnija.

Peti MAD imao je Komandu i formacijom predviđene jedinice: Komandni vod, Mješovitu artiljerijsku bateriju 120 mm, Haubičku bateriju 105 mm, Bateriju LRL 107 mm, LARV PZO i Logistički vod.

U sastav 5. MAD-a ušla je Mješovita baterija 5. korpusa, koja je bila kao prištapska jedinica od njegovog formiranja. Ostalo ljudstvo odgovarajućih VES-ova dokomandovano je iz drugih jedinica 5. korpusa. Na dan formiranja 5. MAD imao je u svom sastavu: 10 oficira, 22 podoficira i 72 borca, ili ukupno 104 borca i starješine. Od oruđa 5. MAD je imao: 2 topa ZIS-a i 2 topa B-1, 3 minobacača 120 mm, rakete LRL 107 mm, komada 5, TF-8, komada 2, PLK, komada 2, k-11, komada 9 i FAGOS 4.

Prvi rejoni vatrenih položaja (VP) bili su: Spahići, Brekovića, Debeljača, Orljani i Vučkovac.

U toku rata imao je bezbroj VP na svim pravcima i u zonama odgovornosti brigada. Slobodno ljudstvo 5. MAD-a upućivano je i na linije u zonama odgovornosti brigada. Narednjem Generalštaba AR BiH 5. MAD je rasformiran 11.8.1995. godine. Sve ljudstvo i sredstva ušla su u sastav novoformiranog 5. mješovitog artiljerijskog puka (MAP) koji je formiran 12.8.1995. godine u Bihaću.

Čelne stražarske jedinice 5. MAD-a preuzele su čelne funkcije u 5. MAP-u, s tim da je na čelo logistike došao Haris Redžić a bezbjednosti Ibrahim Redžić. Peti MAP imao je formiranu Komandu puka. U svom sastavu 5. MAP imao je: Vod za opsluživanje, Desetinu ABHO, Ko-

mandnu bateriju, tri Artiljerijska mješovita divizion: U sastav 5.MAP-a prekomandovano je više boraca iz drugih jedinica odgovarajućih VES-ova i sve ljudstvo 15. klase regruta koji su u jedinici nastavili specijalističku doobuku.

Na dan formiranja 5. MAP je u svom sastavu imao: 29 oficira, 52 podoficira i 376 boraca ili 457 ukupno. Od naoružanja je imao: dio pješačkog naoružanja, 6 topova B-1, LRL 107 komada 11, VBR-107 mm., haubica 105 mm 4, haubica 122 mm 3, topova T-12/100 mm 2, SO oruđa 76 i 90 mm 2, te više "maljutki" i drugih raketa.

Od svog formiranja pa sve do kraja rata MAD i MAP imali su slijedeće gubitke: 5 poginulih, 38 ranjenih i nestalih/zarobljenih, ili ukupno 70 boraca i starješina. 6 boraca i starješina iz MAD-a i MAP-a su nosioci značke "Zlatni ljiljan".

n) Peti protivoklopni artiljerijski divizion (MPOAD)

Peti protivoklopni artiljerijski divizion (MPOAD) formiran je 26.2.1995. godine u Bihaću.

Prve čelne straješine 5. MPOAD-a bili su komandant Hodžić Faruk i zamjenik Fajković Husnija. Pomoćnici komandanta bili su: za moral, IPD i VP Suljić Izet, za popunu i pers. poslove Kazazić Ervin i logistiku Plavulj Amir.

U sastav 5. MPOAD-a ušla je Mješovita protivoklopna baterija kao prištapska jedinica 5. korpusa od njegova formiranja i ljudstvo iz drugih brigada odgovarajućeg VES-a, te regruti ove specijalnosti, obučavani u RNC-u 5. korpusa. Ljudstvo 5. MPOAD-a, na dan formiranja činilo je: 8 oficira, 10 podoficira i 64 borca ili 82 ukupno. Ljudstvo je dijelom na-

5. MPAD, 1994.

oružano pješačkim naoružanjem. Od oruđa je bilo: 2 tpa 76 mm, ZIS i više lansirnih protivoklopnih raketa. Nosioci značke "Zlatni ljiljan" su 3 borca.

5. MPOAD je rasformiran 11.8.1995.godine. Ljudstvo i tehnika ušli su u sastav novoformiranog 5. MAP-a.

o) Peta mješovita lahka artiljerijska baterija (MLab) PZO

Peta mješovita lahka artiljerijska baterija (MLab) PZO formirana je 30.5.1995. godine u Bihaću.

Prvi komandir baterije bio je Tulić Selam. 5. MLA baterija PZO-a imala je u svom sastavu: Komandnu bateriju, Komandni vod, Vod topova "BOFORS-a", Vod topova 20/3 mm i Raketni vod. U sastav 5. MLab ušli su borci i starješine MLAR voda kao prištapske jedinice 5. korpusa od njegova osnutka i borci i starješine odgovarajućeg VES-a iz drugih jedinica 5. korpusa, koji su bili na VES-ovima pješadije. Nosioc značke "Zlatni ljiljan" je 1 pripadnik ove jedinice.

Na dan formiranja Baterija je imala u svom sastavu: 2 oficira, 8 podoficira i 35 boraca ili svega 45. Pored dijela pješačkog naoružanja baterija je imala oruđa "BOFORS" i 20/3 mm i rakete za PZO.

Od formiranja 5. MLab pa do kraja rata poginuo je jedan borac.

Od 11.9.1995.godine 5. MLab ušao je u sastav novoformiranog 5. lahkog artiljerijsko-raketnog divizion PZO-a.

p) Peti inženjerski bataljon

Peti inženjerski bataljon formiran je 7.9.1994. godine u Bihaću.

Okosnicu popune ovoga bataljona činila je Inženjerska četa kao prištapska jedinica USOG-a, koja je formirana u augustu mjesecu 1992. godine u Bihaću. Prvi komandant bataljona bio je Dizdarić Sead.

5. inženjerski bataljon popunjavan je ljudstvom inženjerske čete 5. korpusa, ljudstvom prekomandovanim iz drugih jedinica 5. korpusa inženjerskog VES-a i regrutima obučavanim u RNC-u inženjerskog VES-a.

Peti inženjerski bataljon imao je, pored Komande bataljona, tri inženjerske čete, Pionirsku četvu i Vod logistike.

Popuna ljudstvom, naoružanjem i drugim formacijskim i materijalnim sredstvima bila je minimalna.

Bataljon nije dobijao zonu odgovornosti, ali je dobijao rejone odbrane u zonama odgovornosti brigada, te često angažiran u borbama, bilo kao inženjersko ojačanje, bilo kao borci na linijama.

5. inženjerski bataljon, od svog formiranja pa do kraja rata imao je slijedeće gubitke: 4 poginula, 40 ranjenih, 1 zarobljeni/nestali ili 45 ukupno. Jedan borac je nosilac značke "Zlatni ljiljan".

r) Nastavni centar za obuku starješina

Nastavni centar (NC) za obuku starješina formiran je 2.8.1992. godine u Cazinu, dok je Regrutni centar (RC) formiran 20.8.1992. godine u Gornjoj Koprivni.

Prve čelne starješine NC bili su komandant Lojić Zuhdija, potpukovnik, i načelnik naučno – nastavnog vijeća (ujedno zamjenik komandanta) Ale Kapić. Pomoćnici komandanta bili su: za moral Ćoralić Mustafa, za popunu i pers. poslove Nijaz Beganović, za bezbjednost Duratović Sulejman i logistiku Toromanović Sidik.

U svom sastavu Komanda NC imala je još: Nastavno-naučno vijeće sa nastavnicima iz predmeta: taktika, NNG, inženjerija, ABHO, veza, moral, topografija, strojeva obuka i općevojni propisi, zatim organ za popunu i personalne poslove, organ općih poslova i organ za logistiku, razvijenu po službama.

Nastavni centar imao je i druge organe i katedre: taktike, općevojnih predmeta i organ za naučno nastavna pitanja i planiranje.

Nastavni centar imao je u svojoj nadležnosti i Komandu regrutnog centra (RC) na čijem je čelu bio Ekrem Topić i u čijem je sastavu i Regrutni bataljon na čijem čelu je bio Velić Senad. Komanda NC preformirana je u NRC, Odlukom OkŠTO 20.8.1992. godine sa sjedištem u Cazinu.

Prva klasa kursiranja straješina otpočela je 10.8.1992. godine, a završila 25.8.1992. godine u OŠ na Ćupriji. Kurs je pohađalo: 27 komandira odjeljenja, 49 komandira vodova, 16 komandira četa i 3 komandanata bataljona. Od osnutka NRC-a, pa do kraja rata, izvedene su 22 klase straješina, kroz čija kursiranja je prošlo, u periodu od 1992. do 1995. godine: 184 komandira odjeljenja, 385 komandira vodova, 246 komandira četa, 58 komandanata bataljon ili svega 873.

Prva grupa kursista nakon završenog kursa, avgust 1992.

Svečani stroj za polaganje zakletve u RC

U periodu 1994.-1995. godine kursevi su trajali: za komandante bataljona 45 radnih dana, za komandire četa 35, za komandire vodova 25 i za komandire odjeljenja 20 radnih dana.

Kursiranja od 1992. do 1994. godine trajala su znatno kraće. Tako su komandiri odjeljenja i komandiri vodova kursirani od 20 do 25 radnih dana, komandiri četa od 18 do 20 dana, a komandanti bataljona od 10 do 15 radnih dana, što je bilo nedovoljno.

To je uočeno i izmjenjeno. Promjena broja radnih dana izvršena je zbog potrebe obuke starješina na višim formacijskim dužnostima i zbog obima nastavnog gradiva iz plana i programa za pojedine kategorije starješina⁴.

U tom NRC-u na dan formiranja angažirano je: 20 oficira, 5 podoficira, 36 boraca ili 61 ukupno, od čega u Nastavnom centru 39, a u RC 22 borca i starješine.

RC je formiran je 20.8.1992. godine u Gornjoj Koprivni.

Ovaj datum se uzima kao zajednički dan formiranja NRC-a. RC je ostao u Gornjoj Koprivni do kraja rata. Prva klasa regruta otpočela je obuku 18. oktobra 1992. godine. RC je imao Komandu RC, Komandu Regrutnog bataljona i 3-5 komandi četa sa komandirima četa, vodova i odjeljenja.

Prva klasa regruta primljena je 17.10.1992. godine, a sutradan je bio i prvi dan obuke regruta. U RC-u obučeno je preko 7500 mladića u 15.klasa, sa teritorije Okruga pod našom kontrolom.

Broj regruta po klasama bio je promjenjiv i zavisio je od regrutnog kontingenta i razreza nadležne komande za uput regruta.

⁴ Nastavni i regrutni Centar fuzioniraju se 20.8.1992. godine odlukom komandanta ORŠTO u nastavno-regrutni centar sa sjedištem u Cazinu

Kadrovska struktura jačala je brojem i kvalitetom, u skladu sa povećanim brojem kursista i regruta, a zavisila je i od dužine trajanja obuke i proširenosti programskih i tematskih sadržaja.

NRC dobio je naziv 5. NRC januara 1995. godine. U toku OOR 1992.-1995. godine upućivane su na linije i starješine i regruti. Starješine su upućivane na linije od juna 1994. godine pa do kraja januara 1995. godine, a regruti od jula 1995. godine, radi zatvaranja određenih linija na manje ugroženim pravcima ili rejonima.

Ovim je primjenjeni dio obuke realiziran u stvarnim ratnim uvjetima. U operaciji "Sana" ubacivani su i u borbu od 13.9. pa sve do 12.10.1995. godine. 5. NRC imao je i određene gubitke u borbi. Tako je poginulo 5, ranjeno 46, nestalo/zarobljeno 12 ili ukupno 63 borca i starješine.

s) Peta logistička baza 5.korpusa sa odjelima LOB-a

Peta logistička baza 5.korpusa sa odjelima LOB-a formirana je 11.11.1992. godine u Bihaću. U isto vrijeme formirani su i odjelci LOB-a u Cazinu, Pištalinama i u Velikoj Kladuši.

Prve čelne starješine LOB-a bile su: komandant Bećirspahić Ismet, načelnik štaba LOB-a (ujedno zamjenik) Skopljak Mirzet, a pomoćnik komandanta za logistiku Spahić Asim, potpukovnik.

U sastavu 5. LOB-a bili su i odjelci LOB-a u Cazinu, Pištalinama (Bos. Krupa) i u Velikoj Kladuši, zatim je bio vojnoekonomski kompleks, namjenska vojna industrija (NVI), koja je poslije izuzeta i stavljena u nadležnost komandanta korpusa, štamparija, radioničko-perioničke službe i vozni park.

Popuna LOB-a vršena je djelimično premještajima iz drugih jedinica, dok je većina ljudstva, civilnih pogona, dobara i vozila mobilizirana iz civilnog sektora. Na dan formiranja LOB je imao u svom sastavu: 21 oficira, 26 podoficira i 323 boraca ili 370 ukupno. Jedinica je bila djelimično naoružana raznim pješačkim naoružanjem.

LOB je preformiran iz četnog sastava u bataljonski tek 3.7.1995. godine. Slobodno ljudstvo jedinice LOB upućivano je na linije odbrane u više zona odgovornosti brigada, pod popularnim nazivom "TRAHANE". U toku OOR-a 1992.-1995. godine jedinice LOB-a imale su slijedeće gubitke: 12 poginulih, 25 ranjenih/povrijeđenih i 3 nestala ili svega 40 boraca i starješina.

t) Prva velikokladuška brigada

Prva velikokladuška pješačka brigada formirana je 17.8.1992. godine u selu Donja Vidovska, općina Velika Kladuša.

Prve čelne starješine bile su komandant Koštić Mehmed i načelnik Štaba (ujedno zamjenik komandanta) Delić Asim. Pomoćnici komandanta bili su: za moral, IPD i VP Hodžić Hasib, popunu i pers. poslove Keserović Zlatko, bezbjednost Sadiković Zlatko i logistiku Čaušević Osman. U sastav 1. velikokladuške brigade ušli su odredi TO sa općine Velika Kladuša.

Brigada je ustrojena prema privremenoj ratnoj formaciji. Imala je Komandu Brigade sa 6 prištapskih jedinica, 3 bataljona, jedinice podrške i logističku jedinicu.

Na dan formiranja Brigada je u svom sastavu imala: 50 oficira, 81 podoficira i 748 bora-

Prva velikokladuška pješačka brigada avgust 1992.

ca ili svega 899. Brigada je zadovoljavajuće popunjena MTS-om.

Prema Naredenju Generalštaba A BiH Brigada je preimenovana u 521. brdsku brigadu 1.4.1993. god.

Nakon proglašenja autonomije APZB i uz snažne pritiske toga rukovodstva 521. bbr prelazi na Abdićevu stranu i stavlja se pod komandu Abdićevih zapovjednika dana 1.10.1993. godine i od tada nije više u sastavu 5. korpusa. Oko 60 boraca i starješina na čelu sa Nijazom Miljkovićem, koji je tada bio komandant Brigade, odbija se staviti pod Abdićevu komandu, napušta Brigadu sa svojim istomišljenicima i vraća se u sastav 5. korpusa. Od toga dana 521. bbr. prestaje biti formacijska jedinica 5. korpusa.

Brigada je držala zonu odgovornosti: desno - Bos. Bojna i lijevo - uključno Johovica.

Još 1992. godine Fikret Abdić obnarodovao je da općina Velika Kladuša nije u ratu, iako je Bosna gorjela i ljudi ubijani od četničkih bandi na svim stranama. Pokušao je čak separatno otvoriti prolaz za komuniciranje sa Karadžićevom tvorevinom kod Bosanske Otoke, u čemu je bio spriječen. Zabilježeno je da je Komanda 521. bbr. upućivala manje jedinice na Grmuško-srbljanski i Grabeški plato radi ojačanja jedinica, koje su tamo držale l/o.

U vrijeme naše ofanzive pod nazivom "Plamen", koja je izvedena između 15 i

⁵ Razlozi preimenovanja ove i svih drugih brigada sa naziva "pješačke" u "brdske" je to, što su za borbu na brdskom i planinskom zemljištu našeg i drugih ratišta trebale biti lahko pokretljive i manjeg formacijskog sastava. Uz to, mi nismo imali u formacijskim jedinicama borbene tehnike, artiljerije i motornih vozila. To nas je opredjeljivalo za brdski tip brigada.

25.9.1992. godine, zatražena je jedna četa iz 1. velikokladuške brigade da podhrani napad jedinica 1. cazinske brigade na s. Grmuša, ali komandant Brigade to nije izvršio, navodno, zbog odbijanja ljudstva da ide na zadatak. I u operaciji pod nazivom "Gorica-03," koja je izvedena od 11.11 do 25.12.1992. godine iz brigade je upućena jedna pješачka četa. No, komandant je po nalogu Fikreta Abdića izbjegao uputiti dodatne snage u borbu na Grabežu, iako je imao znatne slobodne snage. Međutim, oni su htjeli angažirati jedinice samo u okviru svoje općine, iako je Brigada manevarska jedinica. Abdićeve pristaše držale su se po strani cijeneći da će i njih četnici poštediti i neće napadati na zonu odgovornosti Brigade. Međutim, četnici su se pokazali kao nevjera, već 27.4.1993. godine, kada su iznenada napali 521. bbr. na prostoru Bos. Bojna, gdje su razbili brigadu i protjerali prema Vrhograču. Brzom intervencijom "R" snaga 5. korpusa četničke snage su ne samo zaustavljene, već, u protivnapadu, vraćene na polazne položaje.

Zbog navedenog debakla, jer su bili blagovremeno obavješteni o četničkom napadu, komandant Korpusa smijenio je Komandu Brigade na čelu sa komandantom, te postavio nove starješine na čelo Komande. Za komandanta Brigade postavljen je Nijaz Miljković. Brigada je u toku svog postojanja, na našoj strani, imala 3 borca sa TTP-om i 4 sa LIP-om.

u) Petsto dvadeset sedma lahka brigada

Petsto dvadeset sedma lahka brigada formirana 15.8.1993. godine u Velikoj Kladuši.

Prve čelne starješine 527. lahke brigade bili su komandant Miljković Nijaz, odnosno Ezić Himzo, a zamjenik komandanta Sefić Senad i načelnik Štaba Keserović (Huse) Fikret.

Pomoćnici komandanta bili su: za popunu i pers. poslove Mustafić Sejfo, moral, IPD i VP Osmanagić Sulejman, bezbjednost Hrustanović Idriz i logistiku Miljković Suljo.

U sastav 527. lbr. ušle su slijedeće jedinice: dio ljudstva iz Komande i prištapskih jedinica OkŠTO, dio ljudstva iz OpŠTO V. Kladuša, ljudstvo 1. velikokladuškog OdTO-tipa II i ljudstvo iz 2. i 3. OdTO-tipa III, te dio boraca iz Graničnog bataljona koji je rasformiran.

Na dan formiranja brigada je imala: 40 oficira, 56 podoficira i 527 boraca ili svega 623.

Popuna pješачkim naoružanjem bila je oko 50%.

Brigada je preuzela graničnu zonu odgovornosti od rasformiranog Graničnog bataljona i 521. bbr. od Bosanske Bojne do Johovice, odnosno do granice općine Cazin.

Brigada nije izvodila borbena dejstva do 1.10.1993. godine, kada je prešla na Abdićevu stranu, te se stavila pod komandu APZB. U momentu prelaska Brigade u sastav novoformiranih PVF Fikreta Abdića, komandant Brigade je bio Ezić Himzo, koji je pod oružanom pratnjom PVF odveden iz Komande, a nakon izvjesnog vremena vraćen na slobodnu teritoriju.

Načelnik Štaba Omanović Osman - Hego je sa grupom boraca izbjegao zarobljavanje prešavši na slobodnu teritoriju 5. korpusa.

v) Samostalni granični bataljon OkŠTO Bihać

Samostalni granični bataljon OŠTO Bihać formiran je Odlukom komandanta OŠTO dana 15.12.1992. godine u selu Pjanići, općina Cazin. SGB u svom sastavu imao je komandu, 4 granične čete (2 granične čete sa teritorije Velike Kladuše, a po jedna sa cazinske i bihačke općine), Interventni vod, Odjeljenje veze i logističke službe.

Prve čelne starješine bili su komandant Kurtović Mujaga i zamjenik Čović Halil. Pomoćnici komandanta bili su: za moral, IVP Berberović Smail, za obavještajno-bezbjednosne poslove Balić Mesud, za popunu i pers. poslove Mizinović Fehim. U logistici su bila 3 referenta: Hota Amir, int. služba, Murić Đulaga, tehn. služba i Sabljaković Aladin, sanitetska služba.

Komanda SGB-a imala je komandno mjesto u tvorničkom krugu "Puran" u Pjanićima. Prva z/o bila je: desno Bosanska Bojna, lijevo s. Jasika, lijevo od Izačića. Nakon skraćivanja z/o granična linija je išla od Božina brda, lijevo od Bosanske Bojne.

Granične čete su držale dvije do tri granične karaule. U svojim sastavima su imale po jedan interventni vod kao "R" jedinicu. Bataljon je u svom sastavu imao 560 boraca i starješina.

SGB je rasformiran 15.8.1993. godine. Ljudstvo je upućeno u 517. i 527. lbr.

z) Namjenska vojna industrija (NVI) organizirana je i pokrenuta po Odluci komandanta 5. korpusa sredinom 1992. godine. U sastav NVI ušle su: u Bihaću - "Kombiteks" i "Krajinametal", a u Cazinu "Željezara", "Incel" i "Medik". U NVI-u proizvodilo se: bombe, trombloni, mine za MB 60, 82 i 120 mm, sve vrste upaljača za MB i minobacača, ROB je ušla i u serijsku proizvodnju od 1995. godine.

Namjenska vojna industrija - ROB

Komanda OkŠTO

Komanda OkŠTO, kao najstarija komanda svih snaga TO na Okrug, nastala je od preformiranog bivšeg OkŠTO u čijem sastavu su ostale sve starješine, osim Srba. Ona je ostvarivala rukovođenje i komandovanje sa svim komandama i jedinicama TO preko opštinskih štabova TO. I novoformirane brigade i Komanda USOG-a bile su pod komandom OkŠTO-a do formiranja 5 korpusa.

Prelaskom dijela jedinica TO iz prostorne i teritorijalne strukture u komande i jedinice manevarske strukture, ukazala se potreba formiranja jedne operativno-taktičke komande, koja će rukovoditi i komandovati brigadama kao višim taktičkim jedinicama, kako u planiranjima i pripremama, tako i u izvođenjima borbenih dejstava krupnijih razmjera.

Ta instanca komandovanja oslobadala je OkŠTO od bavljenja novoformiranim jedinicama manevarske strukture. Pored toga i SČA je ostvarivao komandovanje sa višestepenim sistemom rukovođenja i komandovanja svojim borbenim jedinicama.

Stoga i naše komandovanje formira Komandu Unske operativne grupe, u čiji sastav su ušle sve do tada formirane pješake brigade. Takve komande mogu brže i efikasnije planirati i izvoditi krupnija borbenja dejstva, što do tada nisu bile u prilici. Štab Vrhovne komande odlučuje se da i zvanično naredi formiranje UOG-a, koji ubrzo dobija naziv USOG zato što se u njegovom sastavu nalaze boreći unskog i sarskog sliva.

Nakon ustroja ove instance operativno-taktičkog rukovođenja i komandovanja i nakon formiranja još tri brigade, stvaraju se realni uslovi za formiranje i prvog korpusa na ovom prostoru.

Komandant OkŠTO na izvidanju

Unsko-sanska operativna grupa

Unsko-sanska operativna grupa (USOG) formirana je 13.8.1992. godine u Bijaču, Naređenjem Štaba Vrhovne komande OS RBiH str. pov. broj: 02/747-1 od 29.7.1992. godine.

Prve čelne starješine USOG-a bile su: komandant Dreković Ramiz, načelnik Štaba (tj. jedno zamjenik komandanta) Duraković Ramiz. Pomoćnici komandanta bili su: za moral, IPD i VP Topić Ejub, za obavještajne poslove Dervišević Nurfet, za bezbjednost Sakib Butković i logistiku Sirovina Bećir. U formacijski sastav USOG-a ušle su novoformirane brigade: 1. bihačka pješaka brigada, 2. bihačka muslimansko-hrvatska brigada i 1. bosanskokrupski bataljon. Također, u sastav USOG-a ušle su i brigade u formiranju i to: 111. bosanskokrupska, 1. cazinska, 101. muslimanska krajiška, 105. bužimnska krajiška, te 1. velikokladuška brigada. Komanda USOG-a je objedinjavala rukovođenje i komandovanje manevarskim sastavima, a OkŠTO teritorijalnim sastavima. Pored toga komandant OkŠTO-a bio je pretpostavljeni komandant USOG-a, koji je rukovodio svim jedinicama operativno-manevarske i teritorijalne strukture na Okrug.

Prvi naziv USOG-a bio je Unska operativna grupa Bijač, da bi se ubrzo taj naziv promijenio u USOG prema rijekama Una i Sana sa kojeg geografskog prostora je bila njena popuna, a i borbenja dejstva su izvođena u slivu ovih rijeka.

Zona odgovornosti USOG-a bila je cijeli okružni prostor, a unutar te zone potčinjene jedinice (brigade) imale su svoje zone odgovornosti.

Peti korpus

Peti korpus, kao najviša vojna formacija na bihačkom okruženom prostoru, formiran je 21.10.1992. godine Odlukom Predsjedništva RBiH broj: 02-111-738-92. sa sjedištem u Bijaču.

U Naređenju Štaba Vrhovne komande Oružanih snaga str. pov. broj: 02/1010-202 od 29.09.1992. godine, pored ostalog u tački 1, podtačka e. stoji: 5. korpus (Bihaćki) formirati sa sjedištem u Bijaču. Brojni naziv RJ je T-30005. Rukovodilac i čuvar Plana mobilizacije je Komanda Korpusa. U tački 4. stoji: "Okružni štabovi odbrane pretpočinjavaju se korpusima, a opštinski štabovi odbrane jedinicama manevarske strukture A RBiH ranga brigade i višem na njihov zahtjev".

Od tada, pa do kraja rata, 5. korpus će se proćuti, ne samo u Bosni i Hercegovini, već širom svijeta. On je znamen i po svojoj krilatici "sila nebeska". U njegovoj okruženoj zoni odgovornosti dugoj 178 km lomile su se sve četničko-abdićevske ofanzive, rušila dva puta abdićevska tvorevina APZB, odbranjen narod od istrebljenja i očuvana država BiH na ovim prostorima, kao njen najvredniji dar u skoro četvorogodisnjem ratu.

Prve čelne starješine 5. korpusa bile su: komandant kfk Ramiz Dreković, načelnik Štaba Ramiz Duraković, major, a ubrzo Sedić Mirsad, major. Pomoćnici komandanta bili su: za moral IPD i VP Topić Ejub, za bezbjednost Butković Sakib i logistiku Sirovina Bećir. U sastav 5. korpusa ušle su slijedeće jedinice: starješine iz rasformiranog USOG-a, dio iz sastava preformiranog Okružnog štaba TO Bijač, čije su formacije i nadležnosti smanjene.

Najstarija komanda na Okrug postaje Komanda 5. korpusa. Prvom naredbom Predsje-

Peti korpus - ratne zastave jedinica

dništva na čelnu funkciju 5. korpusa bio je postavljen Hajrudin Osmanagić, major, ali je ista ukinuta prije njegova preuzimanja dužnosti. Zbog toga, historijski gledano, on nije ni postao prvi čelni starješina 5. korpusa, jer nije bio primio dužnost. U sastav jedinica 5. korpusa ušle su taktičke i logističke jedinice kako slijedi:

	oficira	podoficira	vojnika	svega
- Komanda Korpusa	28	2	42	72
- 1. bihačka pješačka brigada	85	121	1.131	1.337
- 2. bihačka musul. - hrvatska pj. br.	83	120	1.136	1.339
- 1. cazinska pješačka brigada	79	112	1.118	1.309
- 105. bužimska pješačka brigada	97	140	1.215	1.452
- 101. muslim. krajiška brigada	20	10	690	720
- 111 bos. krupska pješ. brigada	103	150	1.439	1.692
- 1. velikokladuška pješačka brig.	50	81	748	899
- 5. bataljon vojne policije	17	12	272	301
- 5. mješovita artiljer, baterija	10	22	72	104
- 5. inženjerska četa	10	7	32	49
- 5. tenkovska četa	1	3	31	35
- 5. mješovita lahka baterija	2	8	35	45
- Odred za specijalna dejstva	12	15	421	448
- 5. logistička baza	21	26	323	370
Svega ljudstva u 5. korpusu:	618	829	8.704	10.151

Od oruđa 5. korpus je imao 2 topa 76 mm ZIS, jedan tenk T-55, jedan BOV i 20 minobacača 60, 82 i 120 mm. Danom formiranja u 5. korpusu je bilo oko 2140 cijevi, od čega AP 1094, PAP 479, PM 152, mitraljeza 120, OSA 10, zolja 28, PAM-ova 3, snajpera 48, BsT 2, RB M57 9, RBR 11, RPG 9, a ostalo naoružanje je bilo raznih kalibara i modela uključujući i dio lovačkog naoružanja. Dva borca iz Komande su nosioci značke "Zlatni ljiljan". Dobar dio naoružanja je iz ratnog plijena ili je kupovan od četnika. U ovaj brojni sastav nisu ušle teritorijalne komande i jedinice u nadležnosti OŠTO-a Bihać.

⁶ U svim jedinicama bilo je oko 20% više dobrovoljno prijavljenog ili mobiliziranog ljudstva, ali je reducirano demobilizacijom da bi, u svim sastavima, ostalo toliko ljudstva koliko je i prikazano.

Glava III

Komandanti 5. korpusa

a) Prvi komandant 5. korpusa Ramiz Drečković, kapetan I klase, sada je generalmajor u VF.

Kratki biografski podaci: Rođen je 10.5.1956. godine u selu Vesenić, Tutin, gdje je završio osnovnu i srednju školu, a zatim se upisao na vojnu akademiju KOV, smjer oklopnih jedinica. U bivšoj JNA je imao zadnju dužnost komandanta oklopnog bataljona, sa činom kapetan I klase. Tu vojsku napušta septembra 1991. godine kada dolazi u Bosansku Krupu, odakle mu je supruga. Tu se stavlja na raspolaganje Patriotskoj ligi. Međutim, ovo mjesto napušta i prelazi u MUP Bihać, gdje radi na vojnim pitanjima. Odatle ga povlači načelnik općine početkom 1992. godine i postavlja za komandanta OpŠTO na kojoj dužnosti ostaje do pred kraj augusta 1992. godine, kada prelazi na dužnost komandanta USOG-a.

Formiranjem 5. korpusa 21.10.1992. godine postaje njegov komandant. Prvo je bio imenovan na dužnost komandanta major Hajrudin Osmanagić, dotadašnji komandant OkŠTO.

Naredba o tom imenovanju povučena je prije nego je dužnost primio, pa je uslijedila naredba o imenovanju kapetana I klase Ramiza Drečkovića, iza čijeg postavljenja su stajali i zvaničnici Okruga. Tako je Ramiz Drečković prvi zvanično stupio na dužnost komandanta 5. korpusa.

"Šta je bilo težišno za Korpus u momentu formiranja, a šta nakon predaje te dužnosti? Prijemom dužnosti ja i moji saradnici susreli smo se sa problemima organizacijskog ustroja Komande i prištapskih jedinica, a i organizacijskim doustrojem brigada, materijalnom popunom, posebice na-

Gen. Drečković prvi komandant 5. korpusa

oružanjem, kojeg je falilo skoro 2/3 od formacijom predviđenih količina u Komandi i jedinicama Korpusa, da se i ne kaže da nije bilo sredstava podrške, municije i drugih izvora materijalne i druge popune. Morala se što prije ustrojiti logistika, izvršiti mobilizacija MTS-a, pokrenuti pitanje namjenske vojne industrije od koje se očekivalo mnogo, kao jedinog izvora popune MTS-a sa ovog prostora. Doturi izvana bili su skromni i neredovni. Kupovine od SČA iz tzv. SAO Krajine nisu zadovoljavale, iako su bili prilične. Bilo je teškoća dobave nužnih sredstava kojima se osigurava b/g jedinica, naročito kada su u pitanju planirana napadna ili odbrambena b/d. Morali su se ulagati znatni napori da se očuva jedinstvo oružanih snaga, a posebice nakon formiranja i izdvajanja hrvatskih jedinica iz sastava 5. korpusa.

Bilo je nužno redefiniirati zone odgovornosti svih jedinica, uvezati sistem rukovođenja i komandovanja na svim nivoima, ojačati saradnju civilnih organa vlasti sa komandama i jedinicama u zoni odgovornosti 5. korpusa. Trebalo je sagledati i izraditi doktrinu i pogodnije forme i oblike vođenja rata na ovim prostorima sa daleko superiornijim snagama agresora, kako u tehnici, tako i u osposobljenosti kadrova u početnom dijelu rata. To su težišna pitanja sa kojima se sučeljavala komanda 5. korpusa od svog formiranja.

Komanda OkŠTO-a organizovala je regrutaciju i regrutnu obuku od oktobra '92. godine i obuku starješina kroz razne kurseve. Komanda 5. korpusa je tu obuku osavremenjavala u skladu sa zahtjevima vođenja nametnutog rata. Ta pitanja često su rješavana u hodu, u uslovima borbenih dejstava, u uslovima masovnih granatiranja, raketiranja i vazdušnih udara agresora, koji je bio nemilosrdan od početka rata.

U takvom zlu pojavljuje se još gore, a to je Fikret Abdić i njegova autonomija APZB.

On i njegova autonomija bili su udarac nožem u leđa svome narodu, koji je bio odan državi i narodima Bosne i Hercegovine. Naša borba u ovome okruženom prostoru bila je veoma teška u svim segmentima. Ipak najteža je ova borba u kojoj se Musliman-borac u odbrani svoje države morao braniti i od onih Muslimana koji su sebe, svoje obitelji i svoju imovinu stavili u službu agresora protiv svog naroda.

Unatoč svega narod ovoga Okruga i njegov 5. korpus uspješno se nosio, borio i pobjeđivao, ne samo izdajnike, već i silu agresora, koji je cijenio da mu je ovaj prostor i 5. korpus lahak plijen.

Kakav je bio, oni su to vidjeli i osjetili od naše prve krupnije ofanzivne akcije pod nazivom "Plamen" i druge pod nazivom "Gorica-03", te niza manjih napadnih i odbrambenih b/d koje su izvođene u vrijeme moga komandovanja 5. korpusom.

U moje vrijeme dobro su ustrojene jedinice, uhodan RIK, iako se oskudijevalo u sredstvima veze, naročito u vodovima i četama, pa čak i u bataljonima. Ipak zadovoljan sam ovim što je urađeno u 5. korpusu dok sam ja bio na njegovom čelu."

b) Drugi komandant 5. korpusa Atif Dudaković, brigadir, sada generalpukovnik u VF Komandu nad 5. korpusom preuzeo je dana 1.11.1993. godine, na čijem čelu ostaje sve do 28.11.1997. godine.

Gen. Atif Dudaković drugi komandant
5. korpusa

Kratki biografski podaci: rođen 2.12.1953. godine u s.Orahovi, općina Bosanska Gradiška. Završio srednju vojnu školu u Zadru 1972. godine, a vojnu akademiju KOV 1976. godine - smjer artiljerije. Polaznik KŠA 1991. Zbog rata prekida školovanje, a kasnije bježi iz bivše JNA i uključuje se u AR BiH. Završio je nekoliko specijalističkih kurseva. Nakon polaganja ispita za čin unaprijeđen je u čin majora 1988. godine. Bio je na komandnim dužnostima od komandira voda do komandanta diviziona i načelnika artiljerije motorizovane brigade. U našoj armiji bio je načelnik OpŠTO u Bihaću od aprila 1992. godine.

Formiranjem 2. bnhpbr postaje prvi komandant te Brigade 19.7.1992. godine, a komandu nad 5. korpusom preuzima 1.11.1993. godine na kojoj dužnosti ostaje do kraja rata i kasnije. U čin brigadira unaprijeđen je 1.11.1993. godine danom postavljenja na dužnost komandanta 5. korpusa. Nakon uspješno izvedene kladuške operacije i slamanja tvorvine APZB, 21.8.1994. unaprijeđen je u čin brigadnog generala, a nakon slamanja druge autonomije 7.8.1995. godine unaprijeđen je u divizijskog generala.

Šta je bilo težišno nakon preuzimanja komande nad 5. korpusom?

U momentu preuzimanja dužnosti ostalo je niz otvorenih pitanja, među kojima se ističu: nastavak borbe protiv autonomaške politike Fikreta Abdića i njegovih vojnih formacija, iznalaženje formi i metoda, te borbe do sloma autonomije. Drugo ključno pitanje je kako zadržati borbenu inicijativu i moral boraca na visokom nivou. Treće, kako osigurati kontinuirano obezbjeđenje sa borbenim i neborbenim MTS-om za vođenje rata i, najzad, kako održati tempo borbenih dejstava na dva fronta u uslovima blokade i opšte oskudice i pri tome biti pobjednik.

Poznato je da su borbe sa snagama PVF i SČA bile vrlo aktivne i žestoke, da je trebalo ulagati maksimalne napore da te snage ne ostvare svoje ciljeve rata, a da naše snage, vještima manevrima snaga i sredstava, brzim pregrupisavanjima ostvaruju nadmoć na izabranim pravcima u napadu, a da front prema drugoj strani ne bude oslabljen. U periodima odbrane, valjalo je odbranu činiti dovoljno snažnom i upornom, kojom će se neprijatelju nanositi što veći gubici, prisiljavajući ga na odbranu, stvarajući uslove za naše protivnapade, ili ofanzivna b/d.

Od dolaska Dudakovića na čelo 5. korpusa odbrambena i napadna b/d su višestruko uvećana. Bila su gotovo svakodnevna i bez predaha na nekim od dijelova okružene z/o 5. korpusa. Posebno je bila pormanentna prema snagama PVF, gdje su se znale gubiti, ali i znatno više

dobijati određene borbe, bojevi ili operacije. Čuvena je naša operacija pod nazivom "Tigar-sloboda", u kojoj je igra mašte sa protivnikom došla do punog izražaja. Tu je dalje, odbrana Grabuza na kojem je slomljena četnička februaraska ofanziva, zatim zaustavljanje snažnih ofanzivnih dejstava PVF u junu i julu '94. godine i operacija pod nazivom "Sloboda-94", u kojoj je pobijedena paravojska i slomljena autonomija Fikreta Abdića u ofanzivnim b/d, koja su trajala 24 dana. Tu je snažna odbrana sa protivnapadom u četničkoj ofanzivi "Breza-94". Tu su naša ofanziva "Grmeč-94" i "Grmeč-94/2" odbrambeni dio. Ovaj napadni dio operacije nije očekivan sa agresorske strane. Cijenili su da su naše snage i suviše iscrpljene u slamanju autonomije i u odbrambenom boju "Breza-94", da bi tako nešto preduzele. Prevario ih je borbeni duh i moral naših boraca, prevario ih je i general Dudaković, koji se nikad nije mirio postignutim, već je tražio rješenja samo borbom. Njega nisu dekuražirali neuspjesi, već su izazovno djelovali i u njima je tražio i pronalazio povoljna rješenja. Takva jedna neuspjela akcija bila je napad u rejonu Polje i A/C kompleks, ali je ona rodila niz novih ideja, kako agresoru uzvratiti.

To su učinili u akciji "Trokut" na Banjanima. Tu je operacija "Grmeč-95" u kojoj su postignuti djelimični uspjesi u napadu, a zatim se prešlo u odbranu dostignutih linija.

Težište b/d preneseno je na zapadni front, gdje su snage SČA iz tzv. RSK krenule sa specijalnim korpusom u ofanzivu širokim frontom od Vaganca do Johovice. Glavne snage su usmjerili pravcem: Hadžin Potok - Tržac, pravcem Begove kafane - Cazin. Taj odbrambeni boj, u kojem su naše snage nadmašile sebe, zaustavljen je ispred Pjanića i Krivaje. Nazirala se i ofanziva širokih razmjera iz Hrvatske na prostore pod kontrolom vojske tzv. RSK. Naše komandovanje na čelu sa generalom Dudakovićem je to uočilo, brzo pregrupisalo snage i krenulo u snažan protivnapad na širokom frontu i to: glavnim snagama ka Velikoj Kladaši, a pomoćnim ka Plitvicama, Rakovici i Korenici. To je bio pun pogodak. U roku od svega dva dana snage krajinskih Srba su razbijene i naše snage zauzimanjem Velike Kladaše 7.8.1995. godine i izbijanjem pred Rakovicu, u rejon Plitvičkih jezera i Korenice, ostvarile su jedan veliki cilj susretom komandanata i snaga dviju armija, čime je okončana blokada Okruga Bihać i njenog 5. korpusa. U isto vrijeme snage 505. vbbr i dio snaga 511. sbbr kreću ka Dvoru na Uni, izbijaju u dolinu r. Žirovca, gdje su potukle snage SČA i stavile pod kontrolu put: Gornji Žirovac - Dvor na Uni. U tim borbama gine i komandant 505. vbbr, rahmetli Izet Nanić, brigadni general posthumno.

Sada se sve snage pregrupišu na istočni dio ratišta prema vojsci tzv. RS i ostacima snaga krajinskih Srba, koje su u znatnom broju izbjegli zarobljavanje na prostoru RH, a koje su preusmjerene na krajiški front prema 5. korpusu.

Naše snage započinju svoju završnu ofanzivu na čijem je čelu legenda Korpusa divizijski general Atif Dudaković. Sada one započinju operaciju "Sana-95". Nakon više pokušaja probija i dosta teških odbrana u prethodnim borbama, naše snage uspijevaju probiti l/o SČA na Hrgaru 13.9.1995. godine. Od tada one nezaustavljivo kreću i oslobadaju Bosanski Petrovac, Ključ, Bosansku Krupu i najzad Sanski Most 10.10.1995. godine. Tako je završio svoj borbeni hod 5. korpus sa svojim komandantom na čelu i borcima i starješinama njegova sastava. Op-

timizam i vjera u snagu 5. korpusa, na putu do pobjede, krasila je njegov put. Uvijek se vjerovalo izlazu i u najtežim prilikama i iz tog teškog prelazilo se u sitnije ili krupnije pobjedničke pohode.

To se očitavalo kada se iz složenih odbrambenih borbi krenulo u ofanzivna b/d i prvo oslobođenje Velike Kladuše, zatim u teškom i opasnom odbrambenom boju "spržena zemlja" iz kojeg se krenulo u progon SČA i preko teritorije susjedne države. 5. korpus se nije kolebao i onda kada se išlo u presudne borbe sa 10 metaka, bilo gladno, golo, boso.

Znalo se da se ne može izaći pobjednikom bez tog odricanja, bez krajnjih borbenih, umnih i fizičkih naprezanja. To se moglo, jer je 5. korpus imao jedan niz beskompromisnih boraca i starješina na čijem je čelu bio nepomirljivi, duhom i tijelom, njegov komandant. Komandant koji traži rješenja samo beskompromisnom borbom, koji se ne miri i ne dekurazira učinjenim. On traži rješenja borbom, često i ličnim primjerom, sve do krajnjeg cilja, koji ma je Bog dragi i ovaj narod davao volju, snagu i hrabrost.

Glava IV

Borbe u godini 1992. Prilagođavanje borbe uslovima i zahtjevima vođenja oružane borbe u okruženom prostoru.

I. Pregovaranje radi izbjegavanja oružanog sukoba

Pregovaranja predsjednika republičkih predsjedništava postala su manir. Da li je u pitanju iskrena želja, ili je to želja radi dobitka na vremenu za neke učesnike. Pokazalo se da nije bilo iskrenih namjera, već pokušaji pritisaka da se prihvate ona rješenja koja nudi srpska strana.

Čelnici saveznog i republičkih predsjedništava pokušavaju pregovorima naći rješenja za preustroj ili mirno razduživanje bivše Jugoslavije. U protivnom sukob je bio neminovan.

Međutim, svako je nastupao sa svojih pregovaračkih pozicija i nije ih se želio odreći. Te pozicije bile su različite. Najnepovoljnija stajališta, čak i diktatorska, bila su u rukama srpskih predstavnika, koji su osigurali da vojna sila bivše Jugoslavije bude njima iza leđa. Uzimanjem oružja od TO republika, srpska strana je mogla naoružati i svako odraslo srpsko čeljade, da bi ga lakše gurnula u sukobe na svim prostorima gdje su živjeli. U Splitu, u zadnjoj rundi pregovora, Milošević je izjavio: "Srbija neće ostaviti goloruk srpski narod". To je bio signal koji govori šta dalje slijedi, ako se ne uzmu u obzir njihova stajališta.

I hrvatska strana vodila je tajne paralelne pregovore, počev od onog iz Karadordeva marta 1991. godine, čiji su ciljevi bili podjela BiH između Srbije i Hrvatske. Nije slučajno rekao predsjednik Slovenije, pozdravljajući se sa Alijom Izetbegovićem u Splitu, "nema te više Alija". To je bio opasan, ali i prijateljski signal. Pregovori su propali. Ostali su ratni poldici i ubrzane pripreme za rat. Dolazi do agresije na Republiku Sloveniju, 27.7.1991. godine, a zatim i na Republiku Hrvatsku. Međutim, rat u Sloveniji traje 35 dana, a u Hrvatskoj do kraja 1991, kada se prihvata Vensov plan i od strane Miloševića. Snage koje su bile u Sloveniji i Hrvatskoj premještaju se u BiH. To je bio crni oblak pred oluju, na prostorima Bosne i Hercegovine. Pripremala se krvava predstava, kakva se u to vrijeme nije očekivala.

Iskazana je sila, a kasnije i zločini te armije, koja se do tada zvala "narodna". Tim pobudima JNA je izgubila te atribute, postavši srpsko-četnička armija, koja udružuje svoje snage sa paravojnim formacijama - četnicima, arkanovcima, šešeljevcima i svim ološem kojeg je iznjedrilo srpski nacionalizam na čelu sa SANU. Dolaskom tih snaga iz Slovenije i Hrvatske u BiH i njihovo operativno-strategijsko razmještanje otpočele su ubrzanu izgradnju kružnih fortifi-

kacijskih objekata oko gradova i na ključnim pravcima, radi bolje i efikasnije agresije. Ustvari bilo je to stvaranje kružnih prstenova i zaposjedanje operativno-strategijskih prostora i pravaca, te njihov izlazak na vatrene položaje, na rezone b/d sa kojih će napadati nenaoružani svijet u BiH u okruženim prostorima. Cilj ovoga razmještanja je pokušaj prisiljavanja našeg rukovodstva na kapitulanske odnose i sprječavanje proglašenja nezavisnosti države BiH.

2. Početak oružanog sukoba i agresije

Kada su svi pokušaji pregovaranja propali, pokrenuli su svoje snage u skladu sa planom upotrebe, kako bi u naletu okupirali tu našu, tek stvorenu državu.

Sve ono što se moglo zauzeti, zauzeto je, posebno u Podrinju, od strane bivše JNA i paravojničkih formacija, koje vrše etničko čišćenje progonima i ubijanjima nesrpskog naroda. Ta "narodna" reldo bi se srpsko-crnogorska armija, obezbijedila je Karadžiću preuzimanje vlasti i dovođenje zločinaca da nastavljaju svoj krvavi pir tamo gdje je ona stala. Počeli su u Bjeljini, na Bajram 4.4.1992. godine, a u Sarajevu 6.4.1992. godine, dok su kod nas počeli upadom u Bosansku Krupu 21.4.1992. godine. Oni su imali za cilj da nas u naletu okupiraju, na što se nije bilo lahko usuditi. Tako su i naš prostor Bihackog okruga sa općinama: Bihać, Bos. Krupa i Velika Kladuša, sa dijelom stanovništva iz općina Bos. Novi, Prijedor, Sanski Most, Ključ i Bosanski Petrovac zatvorili prstenasto, zaprijetivši njegovom okupacijom. Oni su znali koliko je važan bihaćki džep za prostorno, komunikacijsko i svako drugo povezivanje dviju krajina, vještački stvorenih tvorešina u BiH i u RH. Njihov je cilj bio vojnička eliminacija Okruga Bihać, s ciljem stvaranja teritorijalno povezane države srpskih zemalja zapadno od r. Drine. Nije slučajno izgovarana rečenica na ratnohušakačkom mitingu Srba dviju krajina u Drvaru, kada su uzvikovali: "Popićemo Unu, spojićemo krajinu". Našim postojanjem, našom horbom i otporom odbranjen je prostor Bihackog okruga, a ta želja SČA ostala je kao neostvareni san. To su jugosoldatetska i njihovi četnički trabanti osjetili i doživjeli. Vidjeli su da je bihaćki džep tvrd orah, na kojem mogu zube polomiti, ali ga ne osvojiti. Zato su pokušali okruženjem, vojnim pohodima i iscrpljivanjem prisiliti nas na kapitulaciju. Naše vojno i političko vodstvo ocijenilo je da se slobodna teritorija na okruženom prostoru mora braniti. I odbraniti.

Gijeneći naše snage, borbene i materijalno-tehničke mogućnosti prišlo se racionalnijem trošenju vojnih resursa, prikupljanju i nabavci ubojnih sredstava, kako djelimičnim doturom izvana, tako i kupnjom od četničkih trgovaca oružjem, kojeg je bilo u nemaloj ponudi, ali i veoma skupoj. Pristupilo se i formiranju NVI. I unutar nas pojavili su se preprodavci i profiteri. Naše snage zaposjele su okruženu zonu odgovornosti, čije okruženje je trajalo 1201 dan. Ta zona odgovornosti (z/o) išla je linijom: južno - Veliki i Mali Skočaj - Dobrenica - Golubić.

S desne strane r. Une na istok: Ribička glavica - Čekrljice - Grabeški vijenac - Barakovac - Spahića glavica, D. Brkići - r. Una, zatim dolinom r. Une do Male Gomile i dalje lijevom stranom r. Une do ušća rijeke Baštre u r. Unu. Na sjeveru je išla linijom: Baštra - Santračeva glavica - južno od Čorkovače (tt.603) - Radoč (tt.629) - s. Stabandža - Bosanska Bojna - dolina

r. Glinica do Drmeljeva, a zatim zapadno: rječica Bahača - Šmrekovac - Durin potok - Jolovica - Blagova kosa - Carevo Selo - rijeka Korana do kote 288 - Crkвина (tt.371). I na jugozapadu i jugu Snežalica isključno Abdića brdo - Urija - kota 344 - Stanića vrh - gola Plješavica (isključno) Crni vrh - Pršine uvale - Samar (k. 306).

Do formiranja brigada tu kružnu zonu odgovornosti posjedale su i branile jedinice TO općina, koje su imale oružja malo više nego za jednu smjenu, kojim su branile svoje posjednute linije odbrane. U to vrijeme bila je opća oskudica, posebno u naoružanju (pješačkom i artiljerijskom) i u municiji. Jedva se obezbjeđivalo od pola do jednog borbenog kompleta na cijev. Naravno, utrošak municije nije ni redovno, a ni u dovoljnoj mjeri nadoknađivan, jer nismo imali svojih skladišnih rezervi. U ostalom naoružanju, bombama, tromblonima i drugom, vrlo malo se dodjeljivalo ljudstvu pri odlasku na smjene. Štedilo se maksimalno, a najčešće se pucalo sa bliskih odstojanja na žive ciljeve ili odlojna sredstva.

S obzirom na te okolnosti tražila se najracionalnija strategija i taktika vođenja rata. A na drugoj strani imali smo do zuba naoružanog agresora. Ta naša taktička zamisao bila je aktivna odbrana i bliska borba sa linijama što bliže neprijatelju, zasjedna borba, ubacivanja u pliću i dublju pozadinu agresora, radi stvaranja nesigurnosti, razvlačenja snaga i radi nanošenja što većih gubitaka u Ž/s i MTS-u. To je prva karakteristika borbe. Druga karakteristika borbe bila je u zemljišnom prostoru. Taj prostor je brdovit, a na nekim dijelovima planinskog karaktera na kojem su se branili objekti sa dosta velikim međuprostorima. Otežan je manevar snaga i pogotovo tehnike, otežana organizacija povezanog sistema vatre, a pravci za upotrebu oklopnih snaga su strogo kanalisani i lakše branjeni. Tu je dosta velika razvučenost fronta i nemogućnost povezivanja linija odbrane. Treća karakteristika bila je u izviđačkoj aktivnosti pliće i dublje pozadine agresorskog rasporeda, s ciljem planiranja i izvođenja napada i diverzija. U tim našim diverzantskim akcijama nije bilo bitnijih promašaja ili gubitaka. Postojali su međuprostori koji nisu bili zapriječeni i pokriveni vatrom i zasjedama. Kroz takve međuprostore mogle su se ubacivati čak i krupnije jedinice. Naša napadna dejstva s fronta teže su primjenjivana, zbog nemanja artiljerije i druge podrške, a živa sila raspolagala je samo sa 1/4 do 1/2 pješačkog naoružanja u prvoj godini rata. Agresorsko komandovanje je znalo da bi njihova ofanzivna dejstva širih razmjera bila dočekana čak na nož i vile, jer drugog izbora nije bilo. Boriti se odlučno i do kraja na život i smrt. U protivnom, predstojalo bi naše istrebljenje. Zbog toga je agresor pribjegao borbi sa distance. On je neprekidno držao na nišanu gradove i sela, privredne i druge objekte, linije odbrane na cijeloj dubini rasporeda, po kojima je dejstvovao, gotovo svakodnevno i svim vrstama i kalibrima artiljerije, minobacača, PA oruđa, tenkova, raketa, borbenih aviona i helikoptera, s ciljem nanošenja što većih gubitaka našoj živoj sili, narodu u kućama, na poslu i na njivi, djeci u školi. Razarao je i palio njihove domove, industrijske i druge objekte na Okrugu. Posebno je ovalkvim udarima ciljao na moral naroda i vojske, unosio strah i razarao psihu čovjeka. Bog je tako htio, hvala Mu, da u tome svemu dobijemo na hrabrosti, moralu i da se, uz goleme žrtve, odbranimo.

Prije početka ratnih dejstava na Okrugu imamo već formiranu 101. samostalnu musli-

mansku krajišku brigadu. Njene jedinice nisu bile na okupu, već su disperzirane teritorijalno prema rejonima popune i pravcima angažovanja. Ona je prvenac na Okrug, kao brigada, o čijem formiranju se starala okružna vlast.

3. Zakulisne igre SČA⁷ i početak ratnih dejstava oko Bosanske Krupe

Cijeneći ukupnu silu SČA u akciji na Krajini od Prijedora do Bihaća i posebno na Okrug Bihać, komandant OpŠTO naredio je 20.4.1992. godine hitan sastanak na koji je pozvao sve komandante OpŠTO. Na njemu su date ocjene stanja borbene gotovosti svih jedinica TO na Okrug, kao i opšte stanje na Krajini, koje je ocijenjeno kao kritično, u vremenu neposredne ratne opasnosti. Na tom sastanku referisali su komandanti OpŠTO o stanju na svojim teritorijama. Komandant OpŠTO Velika Kladuša iznio je da se vrši ubrzana obuka ljudstva u tri centra, u kojima se obučava 160 ljudi. Organizirani su i štabovi TO po MZ. Opštinski štab raspolaze sa 589 cijevi oružja, od čega je kod policije 300 cijevi.

Registracija i prikupljanje cijevi od naroda ide sporo. Prikupljeno je svega 70 cijevi, 5 zolja i 80 tromblona.

Komandant OpŠTO Cazin iznio je da je Opštinski štab formiran i da je u funkciji rukovođenja i komandovanja sa TO općine. Posjeduju oko 700 cijevi na upotrebi i nešto u rezervi. Izvodi se ubrzana obuka ljudstva pješačkih i minobacačkih sastava.

Komandant OpŠTO Bihać iznio je podatke da je u toku formiranje i organiziranje jedinica prostorne strukture po mjesnim zajednicama, a da su jedinice TO zaokružile mobilizaciju i formiranje jedinica. Konstatovao je da POČ može biti u funkciji za oko jedan sat. Jedinica je jačine 100 ljudi sa naoružanjem. Probleme stvaraju neka lica kriznih štabova mjesnih zajednica, miješajući se, nenadležno, u poslove općinskog i rejonskih štabova TO. Evidentirali su oko 80 pušaka iz popisa.

Komandant OpŠTO Bosanska Krupa nije stigao na sastanak. Vjerojatno je bio zauzet organizacijom i pripremama odbrane Bosanske Krupe.

Sukob na našem okruženom prostoru bio je na vidiku. Ratnim dejstvima na ovom Okrug prethodila su ekscesna ponašanja, koja su bila u funkciji izazivanja ratnog sukoba. Povod tome nađen je u hapšenju ministra unutrašnjih poslova tzv. SAO Krajine Milana Martića u Bosanskoj Otoci 8.9.1991. godine, koji se vraćao iz Dvora na Uni preko Bosanske Krupe, bez najave prolaza kroz drugu državu. Tim činom četničke snage podigle su tenzije do usijanja. Čak su zaprijetile napadom na Bosansku Krupu, ako se Martić odmah ne pusti. Svoj pohod najavila su i njihova kninskočetnička sabrača. Sutradan je to bila top-vijest. Martić je pušten iz zator sutradan, posredstvom Avde Hebiba, zamjenika ministra MUP-a BiH. Ni to nije otklonilo prijetnje od sukoba. U saopćenju o hapšenju Milana Martića stoji:

U noći između 8. i 9. septembra 1991. godine, oko 22,00 sata, radnici MUP-a u Bosanskoj Otoci uhapsili su Milana Martića, sekretara SUP-a tzv. SAO Krajine. U Martićevom vozilu bila su još dva vojna lica. Sva trojica su nakon hapšenja privedena u Odjeljenje Stanice milicije u Bosanskoj Otoci. Naknadno je utvrđeno da su u "kampanjoli" bili potpukovnik JNA Dušan Smiljanić iz Zagreba i Milan Borić, stariji vodnik iz Karlovca. Martić je sa svojim saputnicima u Otoci zadržan 15 sati. Međutim, noć i slijedeći dan, u ovom gradiću kod Bosanske Krupe, bili su toliko dramatični, da su izazvali pozornost cijele javnosti BiH i susjedne Hrvatske. Ispred Stanice milicije u Otoci okupilo se više od 1000 ljudi koji su Milanu Martiću htjeli sami suditi zbog njegovih zločina, koje je već bio počinio prema hrvatskom narodu, a njegove policijske horde već su bile počele da nanose zlo i muslimanskom narodu u pograničnom dijelu bihaćke regije. U ponedjeljak, 9. septembra 1991. godine u Bosansku Otoku je po nalogu ministra unutrašnjih poslova BiH doputovao Avdo Hebib, pomoćnik ministra unutrašnjih poslova BiH, koji se obratio okupljenim građanima. Ni dva sata ubjeđivanja nije pomoglo da se osigura Martićevo bezbjedno sprovođenje. Tek kada su na scenu stupili specijalci MUP-a BiH, Milan Martić je oslobođen i prebačen u Bosanski Novi, odakle je helikopterom odletio za Knin. Nakon toga nastala je izuzetno napeta situacija na cijelom području općine Bosanska Krupa. Bili su blokirani svi izlazi i prilazi Bosanskoj Krupi, jer se očekivao napad "martićevaca" na Bosansku Krupu. Te noći se iz Stanice milicije u Bosanskoj Krupi izdvojio sav milicijski sastav srpske nacionalnosti (21 milicionar) koji su u Srpskoj Jasenici formirali srpsku Stanicu milicije. Tek treći dan nakon "slučaja Martić" u Bosanskoj Krupi život se počeo normalizirati. Međutim, tragovi tog nemilog događaja ostaće primjetni sve do srpske agresije na Bosansku Krupu, sedam mjeseci kasnije. Po mnogim, "slučaj Martić" se nije dogodio slučajno, što će potvrditi i slijed niza događaja, koje su inscenirali SDS-ovi ekstremisti u Bosanskoj Krupi. Milan Martić je zapravo bio "na radnom zadatku" čiji je osnovni cilj bio da baci otrovno sjeme "balvan revolucije", koja će brzo prerasti u srpsko-četničku agresiju i otvoreni napad na suverenu Republiku Bosnu i Hercegovinu.

Bili su to samo povodi, a uzroci su sasvim drugi. Prije svega trebalo je strah i paniku dovesti do usijanja, prisiljavajući Srbe da stanu iza te politike, a nesrpske narode da shvate da je bilo kakav otpor takvoj sili beznadežan, ili čak, da razmišljaju o svom bijegu na lijevu stranu rijeke Une. Cilj SČA i dalje je bio da ostvare kontrolu pruge i puta u dolini r. Une od Bihaća do Bosanske Otoke čime bi Prijedor, Sanski Most i Ključ bili još više odvojeni i udaljeni od Bihaćkog okruga kao svog važnog zaleda. Četnici su, svakako, uočili tu stratešku opasnost, te cijemili da to povezivanje ili koordiniranje ovih gradova i njihovih snaga otpora sa svojim zaledem predstavlja veliku, stratešku opasnost za njihove genocidne ciljeve desno od r. Une. Zbog toga su četnici etnički čistili Muslimane - Bošnjake iz međuprostora dviju rijeka sprečavajući bilo kakvu koordinaciju između prijedorskog i bihaćkog okruga. Nekakav zračak prividnog mirenja pokušao je unijeti general Špiro Ninković i Fikret Abdić svojim dolaskom u Bosansku Krupu 20.4.1992. godine. Međutim, taj dolazak i pregovori koje su vodili, ocijenjeni su kao zatišje pred buru, da bi se postiglo što veće iznenađenje. Agresorska vojska iz Srbije, Crne Gore,

⁷ SČA podrazumijeva ostatak bivše JNA i sve četničke dobrovoljačke formacije i vojne formacije iz tzv. SAO ili RSK iz Hrvatske, Karadžićeve vojne formacije i vojne snage iz SRJ, odnosno iz Srbije i Crne Gore

sa Karadžićevim četnicima čekali su signal iz Beograda, kada će otpočeti sa ratnim dejstvima i na našem prostoru. U drugim dijelovima Bosne počeli su sa četničkim pokoljem u Bijeljini 4.4.1992. godine uz obilatu potporu bivše JNA. Te koljačke scene ponavljale su se i u svim drugim krajevima počev od 1992. godine pa sve do prekida rata u BiH. Na našem prostoru nastaje isti scenario kao u Kozarcu, Prijedoru, Sanskom Mostu, Ključu i Podrinju.

4. Početak borbe na Okrugu Bihać

Kod nas su borbe počele 21.4.1992. godine, prema utvrđenom zločinačkom scenariju vojske SČA.

Borbe otpočinju u jutarnjim satima (21.4.1992. godine u okolnim selima. Međutim, borbe za grad Bosansku Krupu su otpočele, glavnim snagama bivše JNA sa paraformacijama SDS-a, uz prelaznu snažnu artiljerijsko-minobacačku pripremu i podršku tek oko 17.00 sati iz pravca Arapuše i Pučenika, s ciljem da što prije zaposjednu grad. Toga dana nisu uspjeli zbog jačeg otpora branitelja. OpŠTO je nastalu situaciju ocijenio, naredio izmještanje štaba na rezervno KM na lijevoj obali rijeke Une. Time je došlo do prekida veza sa jedinicama i komandom OkŠTO-a u najkritičnijem momentu. Stoga je komandant OkŠTO-a hitno došao, već u 18.00 sati, u Bosansku Krupu, odnosno u rejon Perne, sagledao stanje i naredio formiranje privremenog združenog odreda u čiji sastav je ušao jedan vod jačine 50 boraca iz Velike Kladuše i jedna četa sa oko 150 boraca iz Bužima, te jedna četa sa oko 100 boraca iz Cazina. Iz OpŠTO-a Bihać nije upućeno ljudstvo, osim manje grupe iz OdSD-a i pored ponovljenog naređenja. Naše združene snage, u sadejstvu sa OdTO Bosanska Krupa, pokušavale su u više protivnapada, odbaciti SČA i vratiti izgubljene prostore na desnoj strani r. Une. Ti p/n u naredna 3-4 dana nisu uspjeli, dijelom zbog jakih snaga SČA angažiranih u borbama oko Bosanske Krupe, ali i zbog naše neorganizovanosti, neiskustva u borbama, lošeg sadejstva i komandovanja s tim snagama. Snage SČA sa oružanim formacijama SDS-a, podržane snažnom vatrom artiljerije i MB ušle su 22.4.1992. godine u dijelove grada, a na zgradu MUP-a istakle zastavu SDS-a. Toga dana oštećene su mnoge kuće od dejstva artiljerije i minobacača, dok se druge pale. Nakon ovoga upada SČA u Bosansku Krupu, naše združene snage izvele su p/n odbacivši snage SDS-a i SČA iz nekih dijelova grada. Žestoke borbe vođene su sve do 18.00 sati 23.4.1992. godine, kada je dogovoren prekid vatre. Taj dogovor je prekršen. Snage SČA uspjele su ponovo odbaciti naše snage i pored nekih uspjelih p/n, na lijevu stranu rijeke Une i učvrstiti svoje pozicije desno od te rijeke. Ali, SČA nije uspio iz pokreta forsirati rijeku Unu i odbaciti naše snage iz grada sa lijeve strane rijeke Une. Zaustavljanjem četničkog pohoda na sa desne ka lijevoj obali i njegovo prisiljavanje na odbranu tih dostignutih linija, cijeni se našim značajnim uspjehom, jer je time spriječen dalji prodor u dubini našeg teritorija, a r. Una, kao prirodna prepreka, činila je našu odbranu čvršćom i stabilnijom. U Bosankom Petrovcu ponovo je postignut dogovor (23.4.1992. godine) o prekidu borbi sa agresorskom stranom. To je potvrdio faksom MO R BiH, s tim da ono stupa na snagu u 24.00 sata. O tome je postignut

i dogovor političkih stranaka u Sarajevu. Međutim, taj dogovor se nije poštovala odmah narednog dana. Postrojbe SČA otvarale su mitraljesku i minobacačku vatru po našim snagama i naseljima na lijevoj obali rijeke Une, u rejonu Bosanske Krupe i Bosanske Otoke.

U Bihaću je zakazan i održan sastanak Okružnog štaba 25.4.1992. godine u 9.00 sati na kojem je zaključeno da se odmah uputi jedna grupa oficira na Pernu, a druga u Cazin radi neposrednog praćenja situacije i pružanja pomoći tamošnjim općinskim štabovima. Ni toga dana SČA ne poštuje prekid vatre, dejstvujući minobacačima iz rejonu Panjak i Bušević po Bosanskoj Otoci. Međutim, naša strana je ponudila ponovni prekid vatre i mješovitu kontrolu toga prekida, preko organa MUP-a. Ujutro u 8.00 sati 26.4.1992. godine, ponovo je održan sastanak ratnog Okružnog štaba, na kojem je razmatrano stanje odbrane na cijelom prostoru, a posebno u rejonu Bosanske Krupe i Bihaća. Na tom sastanku regulisano je da se izrade i hitno dostave općinskim štabovima borbeno naređenja sa preciziranim zadacima komandama i jedinicama na planu jačanja odbrane prema SČA. Naređeno je intenziviranje obavještajno-bezbjednosnih mjera u jedinicama i na teritoriji. Rok za pripremu naređenja i odluka je 27.4.1992. godine do 12.00 sati. Naređen je novi prekid vatre, s tim da jedinice ostanu na dostignutim l/o.

U toku 27.4.1992. godine izvršeno je izmještanje Okružnog štaba TO u Cazin po naređenju komandanta. Snage SDS-a i jugovojске u toku 28.4.1992. godine dejstvuju iz oruđa po civilnim i vojnim ciljevima ne poštujući prekid vatre. Zbog kompliciranja novonastale situacije oko Bosanske Krupe, komanda OkŠTO sa komandantom OpŠTO Bihać naredila je našim snagama izlazak i posjedanje l/o na Grmuško-srbijanskom i grabeškom platou već 27/28.4.1992. godine. Ovim izlaskom i posjedanjem određenih l/o spriječen je upad snaga SČA u naša podgrmečka sela i izlazak u dolinu r. Une od Bihaća do Bosanske Krupe.

Naše snage su tada posjele slijedeću l/o: tt. 338 (Gata) - Kantarska greda - Vikići - Prnjavor - s. Mušići - Vrelo Klokota - Skočaj - Golubić - Čekrlje - Spahića glavica - s. Jezero - g. Brkići (vidi šemu 1.). U ovoj akciji angažirano je oko 4000 boraca, kojima je naredeno hitno ukopavanje i zaprečavanje ispred p/k odbrane. Republički štab TO je naredio 29.4.1992. godine formiranje združenih odreda kao pokretnih taktičkih sastava, radi bržeg i efikasnijeg angažiranja na ugroženim pravcima.

U skladu s tim Komanda OkŠTO formirala je jedan jak združeni odred TO, sa naznačenim ciljevima. Na osnovu naređenja Republičkog štaba TO svim jedinicama TO Okruga naredena je blokada pokreta vojnih jedinica bez najave organima MUP-a BiH, te blokada vojnih kasarni i drugih objekata. Naređenje ove sadržine upućeno je svim OpŠTO. Međutim, zbog pritiska JNA na organe Republike, ovo naređenje je povučeno. U Cazinu je 30.4.1992. godine izvršena priprema starješina OdTO Bosanska Krupa, u vezi sa problemima mobilizacije ljudstva u TO i odrede TO. Naime, ljudi su raspoloženi za borbu, svrstani u čete TO svojih sela, koje žele braniti, ali ne žele ići braniti druga sela. Takva teritorijalizacija "domobranskog uzora" rasplinjava snage i sposobnosti jedinica za jači otpor agresoru. Odbrana i borba mora biti jedinstvena. Jer, gubitak jednog prostora, ako se neće udruženo i pod jedinstvenom komandom braniti,

ugrožava sva okolina područja, koja se pojedinačno nisu u stanju braniti protiv koncentriranih udruženih snaga agresora. Sastanak u Cazinu je nastavljen i narednog dana kada je predsjednik Kriznog štaba Bosanske Krupe izvjestio o dojavi da će most na r. Uni u Halkićima biti dignut u zrak od snaga SDS, zbog mogućih ilegalnih prelazaka naših IDG. Prema prikupljenim obavještajnim podacima i JNA je 29.4.1992. godine naredila zabranu kretanja na pravcu Kordunski Ljeskovac - Tržačka Raštela i dalje do aerodroma Željava. Komandant OpŠTO Šehić došao je u Cazin 1.5.1992. godine u 12,30 sati, kojim prilikom je referisao o stanju u rejonu Bosanska Krupa. On je zatražio tom prilikom više municije 7,62 mm. Dobio je samo dva sanduka. Iz rejona Veliki Badić u 16,45 sati telefonom je zatražena pomoć u ljudstvu i MTS-u, posebno municiji i sanitetskom materijalu. SČA vrši žestok pritisak na tom dijelu. U rejonu Čojluk kod Bosanske Krupe uspostavljena je osmatračnica 2.5.1992. godine, koja počinje radom dan kasnije. U rejonu Bosanske Krupe vode se borbe oko pošte. U toj borbi agresor koristi i minobacače 60 mm. I dalje se razaraju, pale i pljačkaju bošnjačke kuće. Služba Crvenog krsta iz Cazina traga za nestalim osobama. Vršiti se identifikacija poginulih. Do sada je indentificirano 10 poginulih. Jedan broj tijela teško će se identifikirati. U toku 3.5.1992. godine SČA zaposjeda Veliki Badić, Šabiće, Johovicu i Ostrožnicu. Naše snage izvršile su pregrupisanje, a zatim izvele napad na SČA oko 16,00 sati. Tom prilikom su se uspjele ukloniti u neprijateljski raspored na pravcu Veliki Badić. U borbi je izbačeno iz stroja 10 neprijateljskih vojnika. Gubitaka u vlastitim redovima nije bilo. Agresor dovodi i pregrupiše snage na pravcu Bos. Krupa - Otoka - Podvran. Istog dana komandant OlŠTO izvršio je smotru Združenog odreda Cazin, na koju je pozvano pozivom 499 boraca i starješina. Odazvalo se svega 180, što je za ne vjerovati.

U stroju nisu bili borci iz Bosanske Krupe i Velike Kladuše. Na dužnost komandanta postavljen je Butković Sakib.

Neprijatelj je od 13,00 sati djelovao iz artiljerije i minobacača po rejonu Krčane i Tečija. Osmatranjem je otkriveno snajpersko gnijezdo u rejonu k. 216. SČA je sa 24 mine 120 mm 4.5.1992. godine djelovao iz rejona Šabići i Veliki Badić po rejonu Bos. Otoka. Istog dana privedeno je 6 lica srpske nacionalnosti, zbog osnovane sumnje da posjeduju oružje. Pretresom njihovih kuća pronađene su dvije puške M-48 sa 200 metaka. U 20,00 sati održan je koordinacioni sastanak sa komandama OpŠTO na kojem je analizirano stanje borbene gotovosti po elementima i stanje u z/o. Nakon sagledanog stanja izdati su zadaci potčinjenim jedinicama i štabovima. Duž lijeve obale r. Une od Male Gomile do Bos. Otoka SČA nije pokušavao prelaz na lijevu stranu r. Une. Naše linije odbrane su dobro branjene. SČA otvara vatru iz minobacača, PA i pješačkog oružja u toku 5.5.1992. godine na dijelu bosanskokrupskog i otočkog dijela ratišta, ispalivši 20-30 mina i znatno više metaka iz ostalih oružja. Naši izviđači uočili su jedan PINZGAUER u rejonu grmuške škole i 3 mitraljeska gnijezda kod Bosančića kuća na Grmuši, te na drugoj strani r. Une kod Bužinkića jednog snajperistu. Prema dojavama, dobrovoljci iz Srbije napustili su Bos. Krupu. I na ovom primjeru se vidi da njihove vojne jedinice ne mogu nigdje u borbu bez svoje koljačko-pljačkaške sabraće iz Miloševićeve

Srbije. Održan je novi koordinacioni sastanak (6.5.1992. godine) komandanata općinskih štabova, predsjednika izvršnih odbora SO i pomoćnika za logistiku, kod komandanta OlŠTO, na kojem je razmatrana finansijska i logistička podrška našim ukupnim ratnim naporima i posebno logistička podrška jedinicama TO-a. U zaključku stoji da će podrška biti nedvojbeno i potpuna. Predloženo je reduciranje snaga u štabovima i jedinicama u razumnom odnosu naoružanih i nenaoružanih sastava TO, kako bi se smanjio broj mobiliziranog, ali i borbeno neangažiranog ljudstva. U popodnevним satima 7.5.1992. godine preletio je helikopter, vjerovatno policijski, preko rejona odbrane na Perri, čiji je cilj bio izviđanje i otkrivanje moguće koncentracije i rasporeda naših snaga na tom prostoru. U toku 8.5.1992. godine SČA je otvorio vatru iz pravca spomenika sprečavajući svako kretanje u rejonu Senića krivine. Oko 19,00 sati agresor je postavio mitraljesko gnijezdo u rejonu drvenog mosta, kojeg su osmatrači TO uočili, a snajperisti uništili. Na banjanskom dijelu SČA je djelovao iz minobacača i mitraljeza. Četnici su, iza 16,00 sati zapalili u rejonu Drijena 6 kuća i kod Krnetića uvale još 4 kuće Bošnjaka. U toku dana paljene su kuće u rejonu s. Badić i Šabići, a tokom noći u Bos. Krupi - Terzića sokak, naselje Pazadžik i Ustikolina. Dan ranije, gorjele su tvornice "Šipad-Ura", "Dekor" i "Stilski namještaj". U selu Ljusina zapaljene su 4 kuće zapaljivim mecima iz PAT-a. Četnici otvaraju vatru i na svaku uočeni cilj duž linija razdvajanja i na cijeloj dubini zone osmatranja i uočavanja ciljeva. Istog dana oko 10,00 sati održan je instruktivni sastanak starješina operativno-nastavnih organa općinskih štabova i združenih odreda. Cilj instruktivnog sastanka je bio ocjena stanja u zonama odgovornosti, način vođenja ratnih i operativnih dnevnika, rad na izradi borbenih i radnih dokumenata u štabovima i združenim odredima. Na kraju sastanka svi su dobili odgovarajuće upute za rad. Naređeno je tom prilikom da se jutarnji izvještaji dostavljaju telefonom do 7,00 sati, a pismeni do 17,00 sati svakog dana.

Jedinice TO Bužima i Bos. Krupe izvodile su aktivna b/d u svojim zonama. Bužimljani su u Baštri pronašli dva leša vojnika SČA sa 2500 metaka. Mahmićka četa je izvela akciju u rejonu stare škole na Banjanima. Jedna bužimska četa izvela je prepad u rejonu Silosa i uništila jedno mitraljesko gnijezdo. Na našoj strani ranjen je samo jedan vojnik od gelera granate. Dakle, osmi dan maja bio je aktivan dan, po mnogim borbenim i radnim aktivnostima.

Dan deseti bio je aktivan po radu Državne komisije vezano za razmjenu zarobljenih vojnih i civilnih lica. Sastanak sa srpskom stranom zakazan je za 12,00 sati 10.5.1992. godine. Spisak za razmjenu je usaglašen, ali još nije bilo razmjene spiskova. Nakon izvjesnog vremena, sastale su se delegacije objiju strana u s. Pritoka, uz posredovanje MCK. Srpska strana tražila je razmjenu jedan za jedan. Nakon duže rasprave i objašnjenja s naše strane, srpska strana je pristala razmjeniti naša 24 zarobljena čovjeka i još četiri člana porodice Mahić.

Srpskoj strani su predani njihovi sunarodnjaci. Sama razmjena trajala je oko sat vremena. Nakon povratka naša Komisija za razmjenu izvršila je analizu svoga rada, na osnovu koje je donijela slijedeće zaključke:

1. Ubuduće ne prihvatati razmjenu zarobljenih "jedan za jedan" već "sve za sve".
2. Svaku razmjenu ugovoriti ranije. Suprotnoj strani dostavljati naše spiskove nestalih-za-

robljenih u pisanoj formi, te odrediti uslove, mjesto i način razmjene.

3. SJB Bihać mora imati spiskove izbjeglih lica i onih koji žele ići u razmjenu. Za one koji žele ići sa Okruza imati uredne spiskove.

4. Hitno formirati općinsku komisiju za razmjenu za općinu Bosanska Krupa, kojoj dati pismene upute za rad.

5. Hitno dogovoriti preuzimanje leševa u Bosanskoj Krupi i Jasenici.

Zaključci o daljnjem radu Komisije vrlo su konkretni. Oni govore da Komisija za razmjenu zna šta hoće i kako najbolje obavljati svoj posao. Spremna je za argumentirano nastupanje, kada je u pitanju srpska strana, koja često podmeće stupice.

Naše snage prikupljale su i sređivale podatke o snagama i vatrenim položajima oruđa zadnjih 10 dana. Tom prilikom je utvrđeno da je SČA razmjestio na l/o dodatna dva voda na potezu: Baštra – Banjani - Ivanjska. Na sjevernim padinama k. 412 ima 1KM i prihvatilište za svoje stradale, te jedno mitraljesko gnijezdo sa nekoliko vatrenih položaja. Na istočnim padinama Rajinovače kod Glodine ima VP minobacača 120 mm, odakle djeluje po Bos. Otoci. Drugi minobacač 120 mm ima iza Bratića brda, koji također djeluje po Bos. Otoci. Na potezu Osredak - s. Šabići otkrivena je jedinica jačine oko 60 ljudi, PAT 20/3 i top 76 ili 100 mm.

I ova oruđa oglašavala su se vatrom po našim l/o i naseljima. Iz rejonu Poljana djeluje minobacač 82 mm po Ljusini, dok su u rejonu Drenova Glavica uočena dva mitraljeska gnijezda i kod Točila jedno. U rejonu Huma otkriven je BST i grupa snajperista. Iz Bihačke ulice oglašava se PAT 20/3 i mitraljez. U rejonu groblja otkriven minobacač 82 mm, a u rejonu Pučenika minobacač 120 mm. Prema dojavama naših izviđača u s. Jasenica uskladištene su velike količine MTS-a, "R" jedinice i KM. U rejonu Vučijaka otkrivena jaka radiostanica i skladište municije. Otkrivena su i mitraljeska gnijezda kod Kapetanova i Crnog jezera, te u rejonu Željezničkog mosta u Grmuši. Iz ovoga se da zaključiti da SČA učvršćuje dostignute linije i da ne kani pokušati ići dalje na lijevoj strani r. Une. S obzirom na raspored oružja i oruđa duž linija očekivati je česta oglašavanja, a i jača dejstva tih sredstava. Očekuju se dodatna razmještanja oruđa većih kalibara, tenkova, samohodnih oruđa i oklopnih transportera. Ovi dani su karakteristični i po velikom broju zapaljenih bošnjačkih kuća od Grmuško-srbijanskog platoa do Čorkovače.

Jedinice TO Združenog odreda Bužim vode žestoke borbe 9.5.1992. godine od 16.00 do 21.00 sata sa SČA na liniji: Dobro Selo – Zimonje - Jezero na Banjanima. U tim borbama ranjena su dva borca Odreda. Gubici neprijatelja nisu poznati. Na Krupskom dijelu ratišta agresor je djelovao PAT-om 20/3 iz rejonu Šabića po s. Ljusini, dok je iz samohotke ispalio 5 granata po naselju Bosanska Krupa na lijevoj obali r. Une. SČA je forsirao r. Unu u rejonu Željeznog mosta dana 11.5.1992. godine.

Naše snage pružile su žestok otpor, pri čemu su ubijena dva četnika, dok su naši imali samo jednog ranjenog. U borbama vođenim 12.5.1992. godine naše snage su imale jednog poginulog i jednog ranjenog borca, dok je kod SČA bilo tri mrtva i jedan ranjen. Uništeno je 6 srpskih kuća u toku akcije koja je izvedena toga dana. Više akcija manjeg oblika izvedeno je

u naredna dva dana. Ta naša inicijativa prikovala je protivnika za objekte na linijama razdvajanja. Prema dojavama osmatrača SČA je izvukao iz rejonu s. Poljana i Šabića 13.5.1992. godine po jedno samohodno oruđe i PAT 20/3 i odvezao na drugo, za sad, nepoznato mjesto. Naše jedinice koriste svaki prekid h/d radi ukopavanja i utvrđivanja svojih l/o.

Naši snajperisti su uništili osmatračko mjesto artiljerijskog izviđača u rejonu nadvožnjaka. Primjećena je i veća grupa vojnika SČA u rejonu Željezničkog mosta. U toku 14.5.1992. godine nastavljene su naše obavještajne aktivnosti u rejonu Korita – Podgornile -Male Gomile, uključujući i Sokolov kamen. Ovim izlaskom izuzetno dobro se prate kretanja dolinom r. Une i sve aktivnosti na Grmuškom platou, sve do Malog Radića. SČA je pokušao vatrom iz minobacača spriječiti posjedanje vatrenih položaja na Kobiljnaku. Po Ljusini je djelovao PAT-om 20/3. Djelovao je i snajperima po uočenim ciljevima, kojom prilikom je ranjen borac Kovačević Enver. Komanda OŠTO naredila je formiranje vodova policije pri OpŠTO i dvije nove čete u OpŠTO Bihać. Vojnici sa oznakom SAO Krajina iznenada su uhvatili Miletu Vukovića sa grupom radnika "Šumarije", te iste sa vozilima gazdinstva prebacili u Željezno Polje, kojeg su držale snage tzv. SAO Krajine.

SČA je nastavio sa obvaranjem vatre iz PAT-a 20/3 15.5.1992. godine iz rejonu Šabići po našim l/o u rejonu Ljusina, a snajperom djelovao po uočenom cilju na osmatračnici. Tom prilikom je ranjen Omerkić Ahmet, koji je, pri izvlačenju, ponovo smrtno pogoden.

Na bosanskokrupskom dijelu ratišta snage SČA nastavljaju sa povremenim dejstvima 16.5.1992. godine PAT-om 20/3 iz rejonu s. Bušević po našim l/o na Crkvinu. Iz tog rejonu ispaljeno je 10 mina 120 mm po rejonu Bos. Otoča. SČA je izvršio premještanje jednog PAT-a 20/3 i jednog minobacača 82 mm iz rejonu Buševića na objekt kod s. Dubovsko zbog povoljnijeg položaja za dejstva. Naređeno je, s naše strane, iseljenje stanovništva, čije su kuće na prvom l/o, kako bi se smanjili gubici civilnog stanovništva. Naše snage čvrsto brane posjednute l/o i obezbjeđuju punu kontrolu teritorija s lijeve strane r. Une

5. Odlazak bivše JNA sa MTS iz Bihaća i miniranja na Željavi

Bivša JNA dugo je pripremala svoje izvlačenje iz Bihaća i sa aerodroma Željavi.

Izvlačena su sva borbena, ubojna i ostala materijalna sredstva. Izvučene su i rakete "zemlja-zemlja" u dubinu njihove teritorije gdje su instalirane raketne rampe, odakle su se raketirala mnoga mjesta na Okrugu narednih godina. Priprema izvlačenja i samo izvlačenje svih MTS izvedeno je vrlo oprezno. Pribojavali su se da se ne desi "Tuzla". Tamo je, naime, TO silom prepolovila izlazeću kolonu i uz znatne gubitke JNA, otela i vratila u kasarnu brojno naoružanje, municiju, opremu i vozila za svoje jedinice. To je bio šok za bivšu JNA i njihovo komandovanje.

Do odlaska pripadnici bivše JNA i paravojne snage SDS-a nastavljaju 15. i 16.5.1992. godine sa iseljavanjem MTS-a iz svih objekata razmještenih u širem rejonu Bihaća.

Već su ispražnjeni objekti sa pogonskim gorivom iz Pokoja, dok je iz kasarne "Grmeč" i

Aerodrom Željava nakon odlaska bivše JNA 18.5.1992.

"27. juli" iseljen sav MTS i dio ljudstva. Ostao je jedan bataljon vojske, koji obezbjeđuje iseljavanja iz drugih objekata i demontažu radioničkih, perioničkih i pekarskih strojeva, te strojeva centralnog grijanja. Ono što ne mogu demontirati uništavaju ili onesposobljavaju za upotrebu.

Također su iselili veći dio MTS-a iz objekata u Vedrom Polju i Željavi. Izvršena je demontaža većeg broja postrojenja iz podzemnih hangara na aerodromu Željava. Izmještena je vojska i rezervisti u širi rejon Bos. Petrovca. U kasarni Željava došlo je obezbjeđenje od 30 vojnika iz tzv. SAO Krajine, koji preuzimaju sva obezbjeđenja. Na aerodromu su zapažene brojne aktivnosti, čak i učestala letenja aviona. Nije utvrđeno šta dolazi ili šta odlazi sa aerodroma. U jutarnjim satima 16.5.1992. godine čule su se snažne eksplozije u vremenu od 7,00 do 8,00 sati. Bilo je tu oko 20 eksplozija srednjeg i četiri jakog intenziteta. Predstavnici vojske su govorili da se vrši uništavanje minskih polja u šta se posumnjalo. A stvarno su dizane u zrak poletno-sletne staze i tuneli. Najtužnije tih momenata bilo je dizanje u zrak pista i tunela za borbene avione na vojnom aerodromu Željava. To je bilo i tužno i ružno gledati kako se za časak sve ruši, što je 20 i više godina mukotrpno građeno s golemim novcem poreskih obveznika. Kakva li je to bezobzirnost, a i zločin te jugovojске, kada može i to rušiti? Oni polaze od toga da, što god neće biti srpsko treba opustošiti i uništiti. U toku noći iza 22,00 sata prošla je kolona od 8 m/v sa aerodroma kroz Bihać, na putu za Bos. Petrovac. U kamionima su bili rezervisti iz Srbije koji su iz vozila provocirali Bišćane, pjevanjem četničkih pjesama.

U toku 16/17.5.1992. godine SČA nastavlja sa provokativnim h/d naročito na bosansko-krupskom i otočkom dijelu ratišta. Agresor je vršio i neka približavanja vatrenih položaja. Tako je pomjerio naprijed za 200-300 metara mitraljeska gnijezda 12,7 mm i položaje PAT-a

20/3 iz rejona Poljana - Šabići, da bi smanjio uglove vatrene dejstva u dolini r. Una. Pomjerio je položaje izviđača niz Glavicu prema Šipkama, koji iz tog rejona vrše izviđanja od jutra do noći. Agresor se oglašavao vatrom s novih položaja od 6,10 sati 16.5.1992. godine. Istog dana došlo je 30 vojnika u plavim košuljama u rejon Poljana.

U Bihaću se noću 16/17.5.1992. godine čuju česte rafalne paljbe sa svijetlećim mecima. Ovo upozorava prisustvo vojske bivše JNA u kasarni čija pucnjava je strahom garnirana. U rejonu Izačića pripadnici SAO Krajine pucali su 17.5.1992. godine u 18,30 sati na vozilo patrole milicije, koja je pokušavala spriječiti odlazak civila na aerodrom, zbog moguće pucnjave po civilima, ali i zbog mogućeg njihovog upada u minska polja, ili u minirane objekte. SČA je otvorio vatru na vozilo iz PAM-a. Tom prilikom ubijen je Pašić Ramo, a povrijeđen milioner Čelan Mato.

Vojska je krenula iz Bihaća 18.5.1992. godine poslije podne, u pravcu sela Pritoka. Da im se ne bi desila "Tuzla" oni su stavili na čelo svoje kolone načelnika općine Bihać, kao nekakvog garanta da će bezbjedno proći sa one strane linije, koju su četnici i bivša JNA već uspostavili.

Iz te kolone izišlo je jedno vozilo BOV sa vozačem i poručnikom Emirom Klikom i prebjeglo na stranu TO općine Bihać. Pri tom odlasku JNA nije uspjela odvući dio opreme, MES, zrna od granata 203 mm. Kasnije su ta sredstva disperzirana na Krajini, a iz zrna defektažom vaden eksploziv i korišten u NVL.

Napad SČA na Bos. Krupu, 21.4. 1992. godine, i privremena okupacija teritorija desno od r. Une zahtijevalo je da naše komandovanje na čelu sa OkŠTO, koje se, reldo bi se, tek uhodavalo, ubrzano radi na objedinjavanju rukovođenja i komandovanja svim teritorijalnim sastavima i organizacijski jača jedinice TO sa ciljem da što bolje uveže sadejstvo i komandovanje s jedinicama TO. Od bitne važnosti bilo je i jačanje borbenog duha i morala boraca. Moralo se pristupiti što boljoj organizaciji odbrane, utvrđivanju i zaprečavanju svih posjednutih linija. Okružni štab TO ocijenio je svu težinu rukovođenja i komandovanja u tom periodu. Trebalo je usmjeravati brojno angažiranu civilnu zaštitu i druge strukture u sistemu odbrane. I agresorske snage i četnici SDS-a izašle su i zaposjele svoje linije odbrane: Meljinovac - Lohovska brda - Pritoka - Tihotina - Pritočki i Zaloški grabež sa kasarnom Grabež, te zapadne padine Grmeča prema Grmuško-srbijanskom platou, a od Grmuše desnom obalom r. Une do ušća r. Baštre u r. Unu, zatim su dalje posjeli Banjane-Bastru sve do Čorkovače i Grijevca.

Sve objekte bitne za odbranu agresor je posjeo, fortifikacijski uredio, izvršio zaprečavanja, organizaciju vatrene sistema i uvezao komandovanje u radio mrežama od voda pa dalje. Naša granična područja i linije odbrane prema tzv. SAO Krajini bila su znatno mirnija, osim povremenih graničnih incidenata sa rijetkim gubicima sa naše strane. Jedino je bio ozbiljniji sukob u pograničnom dijelu u rejonu Glinice i Čorkovače u 1992. godini.

6. Prve mine na s. Vrževit kod Bihaća

Čim je bivša JNA prešla četničku liniju u Pritoci, okrenula je sve svoje topovske i minobacačke cijevi prema Okrugu Bihać iz rejona: Melinovac, Željezno polje, Lohovska brda, Lohovo,

Ripač, Gorjevac, Tihotina, Veliki Radić, Kolajevac sa Banjana, iz doline r. Žirovac. Tada je bivša JNA prelaskom s one strane četničkih linija promijenila ime i namjenu. Postala je velikosrpska četnička vojska punog imena i naziva. Ta vojska potvrdila je to zvanje već u 17,05 sati 18.5.1992. godine ispalivši prve 4 minobacačke mine 120 mm iz rejona Vrževit na hrvatsko selo Međudražje, kojom prilikom je zapaljena jedna kuća i ranjeno dvoje ljudi. Žene i djeca tih sela počela su bježati prema Bihaću. Iz kasarne Grabež, koju su četnici zaposjeli, otvarana je intezivna vatra iz pješačkog i PA naoružanja po selima: Založje, Vinica i Čekrlje, a od 23,00 do 24,00 sata djelovali su iz minobacača po ovim selima iz rejona M. Kosić i kasarne Grabež.

SČA je nemilosrdno otvarao vatru tokom cijelog dana duž fronta od Bosanske Krupe do Otoke iz pravca Buševića i Blatne, tukući svaki uočeni živi cilj. Na rejonu Stražbenica naše snage iz TO Bosanska Krupa bile su dobro ukopane, tako da im granatiranjima nisu nanešeni gubici. Taj objekat držala je TO sve do 27.5.1992. godine. Pričinjene su štete na objektima. Jedino je ranjen borac u rejonu Mande, gdje su uređivali položaje.

SČA već nekoliko dana uzastopno djeluje iz minobacača, iz rejona Stradžbenice od 18,00-19,00 i od 6,00 do 7,30 sati tukući po l/o i naseljima u rejonu Bosanske Otoke. Naravnog dana ispaljene su noću dvije minobacačke mine na Veliko Založje, kada su pričinjene djelimične štete na civilnim kućama. Iste noći oko 21,30 sati SČA je ispalio 9 granata na Pernu u blizini razmještanja TO, zbog čega je izvršena predislokacija jedinica. Sve napuštene vojne objekte u rejonu Bihaća stavila je TO pod svoju kontrolu i obezbjeđenje.

Naše snage prikupljale su ubojna i druga materijalna i tehnička sredstva iz kasarni "Vedro polje" i "Orljani", a bilo je djelimičnog izvlačenja i sa aerodroma Željava iz čijih objekata su četnici "SAO Krajine" vatrom i kasnijim posjedanjem položaja, sprečavali odnošenje ostavljenog MTS-a. Cilj je bio prikupiti i izvući na našu stranu što više MTS-a. Naravno, bilo je i onih koji su upadali u vojne objekte u cilju otuđivanja MTS-a iz ovih i svih drugih objekata, koji su ostali pod našom kontrolom, što je sprečavano, gdje je god bilo moguće u datim okolnostima. Četnici SAO Krajine ispalili su 21.5.1992. godine oko 22,45 sati četiri mine na Izačić, bez posljedica.

Na ovom mjestu želimo citirati viđenje situacije na našem Okrugu iz MO BiH. Pregled vojne situacije na teritoriji regije Bihać kojeg je ocijenilo Ministarstvo odbrane BiH 21.5.1992. godine glasi: "U proteklih 5 dana raspored, jačina, stanje i namjena snaga agresora je bila promjenjiva iz dana u dan. Posebno naglašena događanja su bila u području Bihaća oko aerodroma. Agresor je, napuštajući aerodrom 16.5.1992. godine, izvršio miniranje i skoro potpuno razaranje, a potom je ostavio obezbjeđenje od 30 pripadnika milicije SAO Krajine. Ove snage su slijedećeg dana povučene. Po iseljavanju iz kasarne "27. juli" ostalo je obezbjeđenje jačine jednog pješadijskog bataljona, ali su i oni napustili taj prostor. Objekti kasarne "27. juli", "Grmeč", "Vedro polje", "Pokoje" i "Orljani" su napušteni od strane bivše JNA i pod kontrolom su TO. Objekti "Grabež" i "Račić" su, prema izjavi pukovnika Šundića, pod kontrolom tzv. srpske TO. Područje Bosanske Krupe je od posebnog interesa za agresora. Rijeka Una je prema tzv. srpskoj općini Bosanska Krupa mo-

guća granica između muslimanskog i srpskog dijela općine. Agresorske snage (ekstremisti SDS i bivša JNA) su zaposjele dominantne kote i desnu obalu Une. Vatrene položaji su u s. Ivanijska, s. Jasenica, s. Bušević i s. Dubovik. Sa ovih položaja neprijatelj nemilosrdno djeluje artiljerijom po nedužnom stanovništvu, tjerajući ga u zbijeg i iseljavanje, a zatim slijede pljačke i ubijanja. Do 21.5.1992. godine u Bosanskoj Krupi je indentificirano 30 žrtava.

U ostalim dijelovima regije Bihać nisu primjećena značajna događanja u vezi sa agresorom. U nastavku pregleda stoji i slijedeće: Od Štabova TO iz prethodnog sastava u štabu TO Republike BiH su ostali lojalni slijedeći štabovi TO općina: Velika Kladuša, Cazin, Bosanska Krupa i Bihać. Iz općina Bosanski Petrovac, Drvar i Bosansko Grahovo, štabovi su se povezali u tzv. srpsku TO i taj dio teritorija regije Bihać je, uglavnom, pod kontrolom agresora. Cijenimo da su snage TO na teritoriji koju kontrolišemo jake i da u potpunosti kontrolišu situaciju, osim u dijelu općine Bosanska Krupa, gdje se sa agresorom vodi bespoštedna i neravnomjerna borba, jer agresor raspolaže sa daleko razornijom tehnikom i naoružanjem. Odlučnost snaga TO je nedvojbeno da se mora u potpunosti ovladati cijelom teritorijom koju privremeno ne kontrolišu."

Naši izviđači uočili su da SČA vrši mašinska utvrđivanja na tt. 603 Ćorkovača. Provokativna dejstva iz puškomitraljeza, mitraljeza, PA oruđa 20/1 i 20/3 i minobacača 82 i 120 mm, nastavljaju se i 22.5.1992. godine između 21,30 i 24,00 sati po naseljima Vinica, Čekrlje, Ružica, Golubić i Sokolac od čega su ranjena četiri borca, a jedan je poginuo.

SČA je nakon vatrene pripreme pokušao pješački prodor 26.5.1992. godine oko 13,00 sati u naselje Crkvina kod Bosanske Otoke, kojeg drži TO. U toj borbi poginuo je jedan borac, a jedan je ranjen. Iz rejona Poljana djelovao je tenk po Bos. Otoci i Ljusini, vjerovatno kao podrška četničkom napadu na Crkvinu.

Vatrena dejstva se izvode noću po više sela sa ciljem uznemiravanja, izazivanja straha i panike u narodu, ali i paljevine kuća i gospodarskih objekata, kako bi se što više narod iseljavao ka gradu Bihaću i Cazinu. Slična je situacija i na krupskom i bužimskom dijelu ratišta. Tako je bilo sve do 27.5.1992. godine kada je iza 15,00 sati zapaljen ostatak nezapaljenih bošnjačkih sela na desnoj obali r. Une u rejonu Bosanska Krupa, među kojima: Pašići, Mujagići i Mandići, te željeznička stanica Bos. Krupa. U isto vrijeme istureni su agresorski tenkovi na Crkvinu i Stražbenicu, odakle djeluju po Bosanskoj Otoci i okolnim selima. U rejonu s. Sip poginulo je jedno lice iz Bužima. Ubio ga je mještanim srpske nacionalnosti, zbog pokušaja pljačke. U Bužimu vlada prilična samovolja, zbog mješanja stranačkog vodstva u odbrambena pitanja. U toku jučerašnjeg dana Krizni štab SDA smijenio je Komandu OdTO, a drugu još nije imenovao. I na položajima među borcima vlada konfliktno stanje. Borci su zaprijetili napuštanjem položaja, zbog uplitanja u komandovanje jedinicama TO. Sukob je nastao zbog odbijanja podrške Štaba TO zahtjevima stranke oko formiranja općine Bužim. OkŠTO preduzeo je hitne mjere na sanaciji ovoga stanja.

7. Otpor naroda na općini Prijedor

Jedna ohrabrujuća vijest došla je sa susjednog okruga, a prenijela je Press služba Islamskog centra u Zagrebu 29.5.1992. godine koja glasi:

"Na području Prijedora došlo je ovih dana do prvog okršaja u selu Hambarine kojeg su srpske snage uništile. Mještani su se organizirali i postavili zasjedu u koju su četnici uletjeli. Prema dobijenim podacima na mjestu zasjede ostalo je 6 mrtvih četnika, a preko 20 ih je ranjeno. Uništen je i jedan oklopni transporter. Istoga dana žestoka vatra iz haubica po Kozarcu, Trnopolju i drugim selima, natjerala je narod da bježi. Međutim, branitelji su se samooorganizovali i sada pružaju jak otpor SČA. U ovim borbama naši borci su zarobili veću količinu municije i oružja, te uništili dva tenka, a zatim zapalili borovu šumu iznad Kozarca koju su četnici bili posjeli jakim snagama. Ovim su četnici natjerani u bijeg, a neki su stradali u požaru. Tih dana došlo je do oružanog otpora u rejonu Vrhpolja, Hrustova i Pudnog Hana. Mještani Vrhpolja u rejonu mosta presreli su četničku kolonu, kojom prilikom su zarobili kamion oružja i municije, dva laka topa, više minobacača i dva PAT-a. To je ohrabrilu narod, pa je priliv boraca bio znatno veći. Na putu Hrustovo - Pudni Han zarobljena su dva autobusa četnika. To su samo isječki borbe Bošnjaka u samoodbrani golih života od razularenih četničko-fašističkih hordi, koji su i prije i nakon ovog sukoba činili nečuvena zvjerstva nad Bošnjacima i Hrvatima ovih prostora.

Povremene eksplozije odjekivale su na svim dijelovima ratišta između 28. i 31.5.1992. godine. Sva granatiranja i mitraljiranja izvođena su u noćnim satima. Tako su 29.5.1992. godine iza 20,00 sati ispaljene minobacačke mine iz rejona Baljevac po izvoristu r. Klokot.

Narednog dana, u isto vrijeme, četnici su djelovali po selima Vinica, Čekrlje i Založje, uglavnom po civilnim objektima. Pogodena je i Bihaćka pivovara, koja je djelimično sanirana već 31.5.1992. godine. Četnici su istoga dana ispalili dvije mine na rejon Osnovne škole u s. Kamenica, koje nisu eksplodirale. Znali su oni da je u tom rejonu smješten OkŠTO, pa je bilo intenzivnije granatiranje toga prostora. U toku noći 28./29.5.1992. godine snage SČA izvršile su napad na naše snage u rejonu Mande, Harbaša i Crkvine. Napad je podržan jakim artiljerijsko-minobacačkom vatrom, te sa dva tenka T-55 i samohodnim oruđem. Nakon žestokih borbi naše snage su prisiljene povući se na lijevu obalu r. Una kod Bosanske Otoke. U ovim borbama SČA imao je 15 poginulih i više ranjenih. Naše snage imale su 8 ranjenih i 8 poginulih, među kojima je i jedna žena civil.

Ovoga dana oglašavao se agresor i vatrom iz minobacača u rejonu Dobrog Sela. Trideseti dan maja bio je relativno miran dan na bihaćkoj, cazinskoj i velikokladuškoj općini. Jedino je bilo češće oglašavanje iz oruđa i oružja SČA na krupskom i otočkom dijelu ratišta. Tako su djelovali iz rejona Crkvine sa minobacačima po Vrletnici i Vučkocu. Primijećen je pokret 200-250 vojnika na pravcima Crkvine - Otoka - Poljana, koji su palili i pljačkali muslimanske kuće. Paljenja su vršile pripremljene ekipe sa gorivom iz susjednih srpskih sela, u uniformama i sa oznakama "Bijelih orlova" i u pripitom stanju.

Nakon paljenja nastavljali su orgljanja i pjevanja četničkih pjesama.

SČA je i 31.5.1992. godine djelovao pješačkom, PA i minobacačkom vatrom duž cijele linije razdvajanja. Najčešća dejstva bila su iz rejona Poljana po s. Donja Ljusina i Bosanska Otoka. Nešto manjeg intenziteta bila su i dejstva iz rejona kasarne Grabež po selima: Založje, Vinica i Čekrlje, Mali Lug i Ružica. Između 22,15 i 23,15 sati agresor je pogodio glavnu vodovodnu cijev i cijev amonijaka koji dovode vodu i amonijak za pivovaru u Bihaću. Oštećenja su sanirana nakon tri sata.

8. Analiza stanja u jedinicama TO i na Okrugu

Interesantan je zbirni izvještaj OkŠTO dostavljen Štabu TO BiH 2.6.1992. godine u kojem se analizira stanje u jedinicama TO po općinama i stanje kod SČA, sa predloženim l/o jedinicama TO, Šema 2. Iz nje se vidi da su jedinice TO izašle na l/o u svojim z/o zatvorivši granicu prema RH, a prema četnicima sve linije razdvajanja toga datuma.

a). Općina Bihać

U podacima Općine Bihać o neprijatelju stoji: "Neprijatelj je rasporedio svoje snage po slijedećim rejonima: Pritoka, Ripač, kasarna Grabež, selo Račić, Lohovska brda, s. Lohovo i s. Gorjevac na Bihaćkom ratištu. Iz kasarne Grabež agresor djeluje po gradu Bihaću i prigradskim naseljima: V. Založje, Čavkoči, Vinica, Čekrlje i Mali Lug, a po Golubiću, Sokocu, Skočaju, Zavalju i Medudražju iz pravca Lohova, sa kamenoloma u Pritoci, te iz rejona Miloševca i Željeznog polja."

U dijelu izvještaja o sopstvenim snagama stoji: "Na regiji OkŠTO u funkciji su četiri OpŠTO i to: Bihać, Cazin, Bosanska Krupa i Velika Kladuša.

Stanje i borbene mogućnosti svakog od tih štabova su slijedeći. Opštinski štab TO Bihać formirao je 5 OdTO i to: OdTO Centar sa 938 ljudi, OdTO Vrsta sa 1073, OdTO Brekovića sa 656 ljudi, OdTO Bakšaiš sa 768 i OdTO Prekounje sa 780 ljudi. Ukupno je raspoređeno 4215 boraca i starješina. Ovdje je očito zaboravljen postojeći OdTO Ljutuč čija je postaja iz Kulen-Vakufa, Orašca i Čukova. OpŠTO imao je razvijen štab sa prištapskim jedinicama i to: Štab sa 95 ljudi, Pozadinska baza sa 34 čovjeka, Riječno-jezerski vod sa 29 ljudi, Protivdiverzantsku četu sa 120 ljudi. Organ za prijem MTS sa 27 ljudi i OdTO Bihać sa 312 ljudi ili ukupno 677 ljudi. S tim jedinicama je neposredno komandovao OpŠTO. Ove jedinice sa OdTO brojale su 4892 borca i starješine. To su velike brojke ž/s. Naoružanja su imali za oko 1/4 sastava, čak i manje. Tako su do tada imali u svom sastavu 901 cijev, 191 lovačku pušku, 4 minobacača 82 mm i jedan 120 mm. Nedostajalo je 3976 cijevi oružja. U izvještaju za ovaj štab govori se da oni drže linije prema SČA SAO Krajine i RS: Gata - Rastovača - Izačić - Vrelo Klokota - Skočaj - Dobrenica-Sokolac-Golubić-Spahići - Jezero - r. Una - Cazin - Srbijani. Po dubini Brekovića - Gata." Iznoseći stanje morala, u izvještaju stoji: "Stanje morala u TO je zadovoljavajuće."

Činoci koji utiču na stanje morala u jedinicama su: neposredno političko uplitanje u odbrambene poslove, neuspostavljeno jedinstvo RiK-a, neusaglašeno jedinstvo i sadejstvo sa je-

dinicama milicije, nefunkcionisanje vlasti (kriminalni svi oblika u porastu i sve veća anarhija), ekonomska i informativna blokada. Na kraju su iskazani gubici TO općine Bihać do 2.6.1992. godine. Poginula 2 borca, ranjeno 12.

b) Općina Cazin

U podacima o neprijatelju stoji: "Sadejstvjuće snage su ostaci jugovojske i snage SDS-a, te lokalno stanovništvo srpske nacionalnosti. Naoružane su, pored formacijskog pješačkog naoružanja i sa artiljerijskim oruđima, minobacačima i BsT. Raspoređena su prema: Hadžin Potok – Šturlić, a sa rejonu Kordunski Ljeskovac prema s. Tržac i Tržačka Raštela i u rejonu Sadišovac – Bugar - Rujnica. Očekuju se glavne snage iz SAO Krajine pravcima: Bugar – Gata - Rujnica i Kordunski Ljeskovac - Hadžin Potok.

U dijelu izvještaja o sopstvenim snagama stoji: "Na teritoriji OpŠTO Cazin formirano je 5 OdTO: Cazin, Ostrožac, Pećigrad, Tržačka Raštela i Čoralici. Drugi OdTO Cazin formiran je kasnije. OpŠTO, pored prištapskih jedinica, pod svojom komandom ima ČTO iz MZ: Stijena, Gornja Koprivna i Ljubijankići. Prema planu razvoja, jedinice TO općine Cazin brojale su 2924 borca i starješine. Planira se angažiranje još 1500 vojnih obveznika, koji još nemaju RR, a ni ti ima oružja za iste. Od naoružanja TO raspolaže sa 604 cijevi i oko 1 b/k municije za svaku cijev. Nedostaje 2320 cijevi za ljudstvo koje je već mobilizirano. Zona odgovornosti ovoga štaba je: isključno Mala Gomila – Miostrah – Ostrožac – Cazin - Srbljani prema SČA iz RS i Hadžin Potok – Crnaja - Tržac-Tržačka Raštela - Rujnica prema SČA iz SAO Krajine. Po dubini: Stijena - Cazin i Šturlić - Bukovica.

Prve linije i plića dubina se uređuju za odbranu."

Stanje morala u jedinicama cijeni se kao dobro. Međutim, problemi koji utiču na moral boraca i stanovništva isti su kao i za općinu Bihać.

Gubici do 2.6.1992. godine su slijedeći: jedan borac poginuo, 15 ranjeno i 2 zarobljena.

c) Općina Bosanska Krupa

Podaci o neprijatelju za ovu općinu glase: "Od prvih dana dejstvovanja neprijatelj je započeo Bos. Krupu 23.4., a Bos. Otoku 27.4. i Badić tek 2.5.1992. godine na desnoj obali r. Une. Gotovo na prve linije postavio je i ukopao artiljerijska, samohodna oruđa i mitraljeze. U dosadašnjim dejstvima razarao je Bos. Krupu i Bos. Otoku i okolna naselja s obje strane r. Une paleći kuće na okupiranom dijelu zapaljivim mecima i granatama u našoj zoni. Stanovništvo koje nije uspjelo izbjeći, otjerao je u logore Jasenica i Lušci Palanka, ako ih nije likvidirao na mjestima zarobljavanja.

Prema dosadašnjim podacima agresor je imao gubitke: 29 poginulih, 16 ranjenih i 29 zarobljenih, koji su razmjenjeni za naše borce i civilno stanovništvo.

U narednim borbenim dejstvima agresor će pojačano, vjerovatno, pokušati prenijeti borbe na lijevu stranu r. Une. Posebno će nastojati da ulijeva strah i neizvjesnost naroda, kako bi ga prisililo na iseljavanje u dubinu teritorija." "Naše snage: Na teritoriji OpŠTO Bos. Krupa for-

miran je Zaštitni vod bez oružja, dva voda Vojne policije, od kojih jedan nenaoružan i Diverzantski vod, popunjen i naoružan.

OpŠTO je formirao 3 OdTO i to: Bos. Krupa, Bos. Otoka i Mahmića Selo - Jezerski.

Određeni su popunjeni sa 835 boraca i starješina. Ovi podaci su nepotpuni, jer nema podataka za TO Bužim. Ljudstvo je naoružano sa 312 cijevi i 60 lovačkih pušaka- sačmarica. Nedostaje 523 cijevi ne računajući lovačke. I ovi podaci su nepotpuni. Posjeduju samo 0,5 b/k municije.

Zona odgovornosti OpŠTO ide linijom: Bos. Bojna – Grljevac - s. Stabandža - Varoška Rijeka - Dobro Selo – Hercegovina - dolina r. Baštra – Osmaća – Bratića brdo do ušća u r. Una - Bos. Otoka-Bos. Krupa (lijevo od r. Une) do Sokolova kamena. Po dubini: Bužim, Konjodor, Jezerski i Pištaline." U izvještaju se dalje navodi: "Stanje morala u ovoj općini je veoma složeno i na početnoj razini. OkŠTO izuzetno je angažiran na konsolidaciji Štaba TO Bos. Krupa svojim dnevnim prisustvom, uz davanje stručne pomoći i kadrova za RiK. Međutim, stanje je i dalje na početnoj tački.

Uzroci ovakvog stanja, stoji u izvještaju, su slijedeći:

1. Političko rukovodstvo Bos. Krupe još uvijek ne shvaća svoje mjesto i ulogu, već se težišno bavi očuvanjem političke moći, bez obzira na žrtve, materijalne posljedice i ukupne posljedice za Republiku BiH.

2. U zoni odgovornosti ovoga Štaba je prisutno najviše samozvanih komandanata, koji a priori odbijaju jedinstvo RiK-a.

3. Indikativna je pojava kriminala, koja se obavlja pod plaštom izvođenja borbenih dejstava, a nema mehanizama za uspostavljanje zakonitosti, s ciljem njegova sprečavanja. Ova komanda (misli se na komandu OkŠTO), angažujući sve subjekte u regiji, čini napore na saniranju ovog stanja, vrši konsolidaciju ŠTO Bos. Krupa, te uspostavlja jedinstvene instrumente RiK-a. Gubici TO Bos. Krupa do 2.6.1992. godine su slijedeći: 18 poginulih boraca, 103 ranjena i 46 zarobljenih. Za izvođenje b/d najneophodnija sredstva su: minobacači 60, 82 i 120 mm, BsT, PAT- ovi 20/2 i 20/3, streljačko naoružanje, ručne odbrambene bombe, trombloni, sredstva za POB i mine, te sve vrste municije, mina i granata."

d) Općina Velika Kladuša

Podaci o neprijatelju: "Neprijateljske snage raspoređene su: Komanda 9. srpske brigade razmještena je u selu Blatina, općina Vrginmost, u prostorima Zemljoradničke zadruge.

Prvi bataljon razmješten je u širem rejonu Cetingrada. Jedinica je predisllocirana iz Čemernice. Treći bataljon razmješten je u rejonu s. Perna. Za Drugi bataljon nema podataka. Ova brigada nije angažirana u borbama, već samo kontrolira teritoriju i granicu u svojoj zoni.

OpŠTO Velika Kladuša formirao je 4 OdTO i to: OdTO Polje sa 215 boraca i starješina i sa 123 cijevi oružja, OdTO Velika Kladuša sa 848 boraca i starješina i sa 263 cijevi, OdTO Vrnograč sa 223 borca i starješina i sa isto toliko cijevi i OdTO Mala Kladuša sa 90 boraca, i 76 cijevi oružja. Štab TO općine sa dva prištapska voda brojao je 138 boraca i starješina. U tom sas-

stavu je bilo još 103 cijevi.

Ukupno u TO Velika Kladuša bilo je angažirano 1314 boraca i starješina sa 787 cijevi oružja. Nedostajalo je 327 za 100% popunu jedinica TO Velika Kladuša. Razlika u broju ljudi u odnosu na iskazano prethodno stanje je u manjkavosti podataka u izvještaju.

Zona odgovornosti jedinica ove općine bila je: isključivo Stabandža - Bosanska Bojna d/g sa RH - desna strana r. Glinica - Velika Kladuša - državna granica do Hadžina Potoka.

Sve linije odbrane duž državne granice, posjednute su i uređene za odbranu, osim na dijelu kod Bosanske Bojne i Glinice, gdje je ostalo spornih tačaka. Mogući su napadi SČA iz pravca Gline, Topuskog, Vojnića i Cetingrada ka Velikoj Kladuši i Vrnograču.»

Moralno stanje u jedinicama i na općini je sa sličnim problemima kao u Bihaću.

Zahitjevi za popunu neophodnih sredstava su isti kao i za Bosansku Krupu, jer je stanje isto ili gore kod drugih općina. Opća kriza i manjkavost u popuni MTS-a, prije svih jesu sredstva podrške, sredstva za POB, jer toga nema u popuni, a nema niti u ponudi od SČA, niti se još proizvodi kod nas u NVL. Permantna je kriza u municiji, jer su b/d znatno proširena, a utrošci znatno prevazilaze moguće nabavke. Gubici TO bili su: 2 poginula, 4 ranjena i 2 zarobljena.”

9. Sukobi nadležnosti

Prijedlog odluke o angažovanju snaga nije urađen, a ovaj dio je neobičan po sadržaju i zahtjevima, i glasi:

”I pored skromnosti u naoružanju i opremi u z/o bi se mogla izvoditi veoma efikasna b/d u skladu sa vatrenom moći. U vašem naređenju (misli se na Republički Štab TO) je precizirano da damo prijedlog odluke o angažiranju snaga. Međutim, u ovoj situaciji je to skoro neizvodljivo. Istina, urađena su skoro sva borbena dokumenta, ali nema ni minimalnih uslova za njihovu primjenu.

Osnovni razlozi ovakvom stanju su:

a) apsolutno nefunkcioniranje organa civilne vlasti za potrebe izvođenja b/d ili bilo kog vida ili oblika, u smislu jedinstva angažiranja ljudskih i materijalnih potencijala pod jedinstvenim RiK-om;

b) nepoštivanja zakonitosti u zoni odgovornosti;

c) političko i ekonomsko prisiljavanje OpŠTO na podređivanje političkim moćnicima, pa čak i prisvajanje prava na isključivo odlučivanje;

d) nemogućnost potčinjavanja OpŠTO općina u jedinstveni sistem RiK-a;

e) stranka HDZ je formirala HVO i jedinice pod plaštom opšteg jedinstva Hrvata;

f) sve više je ovog anarhističnog stanja, pored ekonomske i informativne blokade.

Prijedlog za saniranje stanja u regiji: ”Neophodno je što prije uspostaviti sistem vlasti, u kojoj neće biti prostora za bezakonje i anarhiju. Mora se, što prije, iznaći način izrade i dostavljanja konkretnih normativnih akata, koji će ova pitanja hitno razriješiti.

U sadašnjim uslovima, ako se ništa ne preduzme, jedino je moguće uspostaviti vlast uz

pomoć RŠTO BiH i uz neposredno angažiranje njegovih organa. Ovaj akt je zaveden pod strogo pov. broj: 02/57-23 od 2.7.1992. godine.” U potpisu: Komandant, major Hajrudin Osmanagić. Potpis ovjeren pečatom.

Na bosanskokrupskom dijelu ratišta neprijatelj se oglasio 2.6.1992. godine, iz rejon Banjana djelujući 10-15 minuta iz mitraljeza po našim l/o na tom dijelu ratišta. Tenkovi iz rejon Željeznog mosta i Drenova glavica povukli su se u rejon Poljana. Istog dana naša dva razmijenjena ranjenika podlegla su u Bihaćkoj bolnici, zbog teškog mučenja u zarobljeništvu.

Ponovo o suštini problema rukovođenja i komandovanja sa jedinicama TO na Okrug u izvještaju dostavljenom RŠTO-u 3.6.1992. godine glasi:

a) ”OpŠTO Bihać, Cazin, Velika Kladuša i Bos. Krupa samostalno vrše pripremu za odbranu po sopstvenom nahođenju i nahođenju lidera SDA.

b) Bezbrojni pokušaji da se isti stave pod komandu Štaba TO Okruga, ostali su bezuspješni;

c) Pojedini predstavnici SDA u dosadašnjoj saradnji su ispoljili dvojni moral (jedno obećaju, a drugo rade);

d) U Bihaću je formirano Hrvatsko vijeće odbrane (HVO), koje trenutno radi u okviru TO BiH. Međutim, oni ne nose naše oznake, već oznake Republike Hrvatske.

U Bužimu je i dalje prisutna najintezivnija politička borba sa ciljem osamostaljivanja DPZ Bužim. U toku 2.6.1992. godine izvršili su mobilizaciju dijela stanovništva i organizirali polaganje svečane obaveze, isključivo na vjerskoj platformi. U izvještaju se navode i izvori navedenih podataka i ocjena stanja i odnosa na relaciji općina - Okrug. U potpisu major Osmanagić.”

Ove ocjene govore da nismo postigli puno borbeno i komandno jedinstvo, bez kojeg nema zajedničkog i koordiniranog otpora agresoru. Njima to stanje odgovara. Ovim se pokazalo i to, da nam domobranstvo i lokalizam visi nad glavom. Ako se to stanje ne izmijeni ubrzo, snaga odbrane na Okrug ce se raspršiti na općinske oaze. Svala od tih oaza biće puno lakši plijen agresoru, ako krene na bilo koju od njih. Jedini je spas u objedinjavanju RiK na nivou Okruga. Saradnja komandi i jedinica na frontu borbe i civilnih struktura mora biti jedinstvena, a na frontu mobilizacije i logistike obezbijediti funkcionisanje državne vlasti za potrebe odbrane. Ovo je neophodno, pa čak i sudbonosno. Bez tih postulata, koji se uzajamno prožimaju i koji čine našu snagu neprobojnom i nepobjedivom, moraju se primjenjivati.

Okružni štab TO analizirao je stanje veza u potčinjenim štabovima i jedinicama na Okrug. Mada postoje veze u radiomreži sa OpŠTO i združenim odredima, one su često u prekidu, dijelom zbog prenapregnute eksploatacije, ali još više zbog oskudica u izvorima napajanja. Zbog toga se prišlo osposobljavanju dijela žičanih veza, za koje nedostaje kabl PTK-56. SČA vrši ozbiljnija ometanja i prislušivanja radioveza. I naša PEB je nedovoljna. Zato tražimo dostavu kabla PTK 56 i uređaja za PEB. Na Okrug u ima 215 radiouređaja raznih vrsta. Većina su zastarjela tipa.”

Naše snage jačine pč vode žestoke dvodnevne borbe 2. i 3.6.1992. godine u dolini r. Baštre. Iste su prisiljene na izvlačenje desno od r. Baštre u rejon Vučkova i Vrletnice jer nisu imale sredstva za POB. U ovim borbama poginula su 4 borca i 2 civila, a tri su ranjena. Zarobljen

je četnički komandir voda koji je ranjen i zarobljen u toj borbi, a nakon liječenja razmjenjen. Na ostalim linijama razdvajanja stanje je relativno mirno.

U toku 3/4.6.1992. godine, naši izviđači vršili su izviđanja oko kasarne Grabež. Tom prilikom jedan borac je stradao od nagazne mine u 10,40 sati, a još 5 teže ili lakše ranjeno. Zbog toga se odustalo od daljnjeg izviđanja. Istoga dana našim snagama se pridružilo 13 vojnika-sluzbenika bivše JNA iz Golubića.

U Cazinu je 3.6.1992. godine održan sastanak Predsjedništva Okružne skupštine i čelnih starijina Komande OkŠTO na kojem su raspravljana sporna pitanja iz nadležnosti OkŠTO i uzurpacije RiK-a od strane civilnih vlasti na nivou Okruga i općina, što je već izneseno. Nije postignut dogovor zbog stava Predsjedništva Okruga, da ono rukovodi oružanom borbom na Okrugu u ime Predsjedništva BiH, s kojim nemaju veze. Zbog takvog stava Predsjedništva Okruga, mnoga naredjenja Okružnog, a i Republičkog štaba TO se ne izvršavaju ili polovično izvrše u OpŠTO.

Naše snage u rejonu Bos. Otoka spriječile su prodor SČA 3/4.6.1992. godine. U toj borbi ubijena su 3 četnika. U nemoći da pješačkim napadom nanese gubitke našim snagama, pribjegao je žestokom granatiranju Bos. Otoka i Vrletice od 18,00-22,00 sata 4.6.1992. godine, sa poznatih uporišta na Bratića brdu i Crkvini. I u rejonu Grabeža SČA je otvarao neselektivnu vatru u večernjim i jutarnjim satima po l/o i naseljima duž linija. Iz Sanskog Mosta i Ključa uspjele su doći u Bihać 120 osoba mlade dobi, koje su pričale o strahotama na području Sanskog Mosta i teskoćama na putu do Bihaća. U toku 3.6.1992. godine, nastavljena su dejstva vatrom iz pravca kamenoloma kod Pritoke iz PAT-a 20/3, po naselju ispod Bijelih voda, kojom prilikom su zapaljena sijena, dok je u rejonu Čekrljia jedan borac naletio na minu i poginuo, a još pet boraca ranjeno.

Borci na položaju

U jutarnjim satima (oko 5,40) 5.6.1992. godine teško je ranjen borac kuhar u rejonu Grabeža pri raznošenju doručka. Iza toga agresor je nastavio sa pješačkom vatrom i granatiranjem l/o i šireg rejona Bihaća.

Uočeno je našim izviđanjem pregrupisanje SČA 6.6.1992. godine na liniji Glodna - Banjani - Baštra, koji nije kretao u napad. U rejonu Bos. Krupa, Otoka, Ljusina i Vrletnica agresor je djelovao po l/o iz pješačkog, PA naoružanja i minobacača. U rejonu Bos. Otoka ubijeno je 5 neprijateljskih vojnika. Otvarana je streljačka i minobacačka vatra agresora 7.6.1992. godine, od 15,00 do 17,00 sati iz objekta na Grabežu po okolnim selima. Agresor je napao naše snage na liniji u Orljanima između 16 i 16,40 sati iz pravca Pritoke. Napad je odbijen bez gubitaka u našim redovima. U rejonu Ada u Bos. Krupi SČA je pokušao sa postavljanjem PP mina. Naše snage su to uočile, otvorile vatru i ubile 3 vojnika SČA. Nakon ovoga agresor je žestoko tukao po Bos. Krupi, s lijeve strane obale, iz minobacača i PAT-ova. Od 7. do 9.6.1992. godine, agresor je otvarao vatru iz streljačkog naoružanja, PAM-ova, PAT-ova i minobacača iz rejona Pritoka i Tihotina, po l/o naših snaga u s. Orljani i Čekrljia. Vatrene dejstva su pojačana i proširena u večernjim satima dejstvima iz minobacača po više sela i l/o u zoni odbrane na ovom dijelu fronta.

SČA izvršio je minobacački napad na Bužim 8.6.1992. godine iz rejona Čorkovača.

Pričinjena je manja materijalna šteta, bez ljudskih žrtava. A na bosanskokrupskom i otočkom dijelu odbrane agresor je djelovao iz minobacača i PAT-ova, čim je primijetio veće grupe civila na njivama. Agresor intenzivno uređuje položaje odbrane i vrši miniranja ispred svojih rejona odbrane.

Na bihaćkom dijelu ratišta SČA otvorio je vatru rano ujutro 9.6.1992. godine, iz pješačkog naoružanja po Golubiću, bez posljedica. I pripadnici policije iz SAO Krajine otvorili su vatru po naseljima Izačić, Vedro Polje, nakon što su aktivirane dvije mine u zoni aerodroma, koje su vjerovatno aktivirale divlje životinje. A oni, iz straha ili osvete, udri po selima. Uhapšena su i dvojica pripadnika TO, koji su širili glasine o napadu na Bihać.

Desio se i nesretan slučaj u Velikoj Kladuši. Naime, jedan puškomitraljezac neoprezno rukujući PM-om ranio se u stopalo noge. Nakon ukazane prve pomoći upućen je u RMC Bihać. Naši izviđači primijetili su pokrete i grupisanje snaga agresora iza granice RH u rejonu pl. Radač (tt. 629). Vjerovatno predstoji napad ili samo demonstracija sile snaga SAO Krajina. Iza 20,00 sati 9.6.1992. godine, agresor je ispalio 50 granata na Bužim i pri tome pričinio znatnu materijalnu štetu, bez ljudskih žrtava. Istovremeno agresor je djelovao pješačkom i minobacačkom vatrom iz rejona Dobro selo i Osmaća po našim l/o. Tom prilikom ranjen je jedan borac TO. Na zahtjev Komande OdTO Bužim jedan vod sa 30 boraca, kao pojačanje, upućen je u rejon Čave.

Agresor iz SAO Krajine je djelovao 9/10.6.1992. godine, oko 22,30 sati, jednim ojačanim vodom iz pješačkog naoružanja iz rejona Bugara po našim snagama u rejonima Lubanovo i Skularevo brdo i Bukovica. Na vatru nije uzvraćano, iako su jedinice dovedene u punu b/g.

Štab TO Bihać izdao je borbenu zapovijest (10.6.1992.) godine, o izvođenju napadnih b/d

s fronta i ubacivanja naših snaga u pliću ili dublju pozadinu PZT, sa ciljem pomjeranja naprijed naših l/o, radi zauzimanja povoljnijih položaja i boljih uslova ubacivanja i dejstava u pozadini neprijatelja. Istog dana, naše snage su izvele napad na dijelu fronta Pritočki Grabež i kasarna Grabež. Tom prilikom agresor je djelimično potisnut. U toj borbi ubijeno je 5 i ranjeno 7 četnika. I u rejonu s. Izačić, SČA iz SAO Krajine pokušao je sa napadom na Izačić iz pravca Ličkog Petrovog Sela, ali su četnici, uz jednog poginulog, vraćeni na p/p.

10. Napad SČA na sela u kulenvakufskoj dolini

Dan 10.6.1992. godine ući će u historiju, kao dan kada je napadnut Orašac, Čukovi i Kulen-Vakuf. Napale su ga jake oklopno-pješake snage SČA i četnici SDS-a. To je dan početka zločina i tragedije toga naroda, po drugi put, u zadnjih 51 godinu. Zločine su izvela djeca i unučad onih boraca iz 1941. godine, kada su očevi i djedovi pravili zločine, nad tim istim narodom, 1941. godine. Čast onima koji nisu pripadali tome stroju ni tada, a niti ranije ili kasnije.

Ovoga puta su druga imena, ali imena istoga korijena i istih zločinačkih nagona.

Ti zločini nad nevinim pripremani su u kuhinji SDS-a. Oni bi se desili, da su iz bilo koje kuhinje srpskog nacionalizma i šovinizma, kojeg su čuvali i njegovali godinama kao rođeno dijete. Toga dana od 16,40 sati nastao je pakleni dan za žene, djecu, starce, a tragedija za sve što je bilo sposobno za borbu. Agresorska vojska uputila je ultimatum narodu i borcima Kulen-Vakufa, Orašca i Čukova da do 13,00 sati predaju sve naoružanje. Znali su šta ih iza toga čeka. Pokušao je narod izbjeći u šume te iznaći prolaz ka Bihaću, slično onom 1941. godine.

SČA i četnici SDS-a krenuli su u napad uz snažnu artiljerijsko-minobacačku pripremu na-

Izbjegllice iz Ljutočke doline - juni 1992. godine

pada, a zatim i podršku istom. Prvi napad je odbijen. Agresor je izvršio opkoljavanje. U ponovljenom napadu zauzeli su Orašac narednog dana u 5,30 sati. Sada je nastala potjera za zbjegom.

Toga momenta prekinute su veze sa Bihaćem. Čulo se samo da narod bježi ka mostu na r. Uni, s ciljem prelaska na drugu stranu rijeke. Četnici su prije stigli i spriječili prelaz.

Nastao je metež i neizvjesnost koja je trajala sve do 13.6.1992. godine. Do tog vremena četnici su zbjegove prikupili, izdvojili na jednu stranu sposobne muškarce i neke mlade žene, a ostatak zadržali u drugoj grupi.

U međuvremenu, po kazivanju preživjelih, jedan borac je uspio preplivati Unu i uputiti se u D. Lapac, obavjestivši UNPROFOR o četničkom zaustavljanju velikoga zbjega u rejonu Štrbački buk. Upozorio je da se hitno ide spašavati narod. U protivnom, biće uništeni. Predstavnici UNPROFOR-a došli su na lice mjesta. Zatražili su preuzimanje zbjega. Četnici nisu dozvolili odlazak za 210 sposobnih muškaraca. U zbjegu je bila gotovo sva masa naroda iz tih sela - ljudi, žene i djeca. UNPROFOR je ostavio te ljude iako se zasigurno znala njihova dalja sudbina.

Stražu na mostu u Štrbačkom buku, do dolaska UNPROFOR-a držali su stariji četnici, bivši partizani, koji su ćurak promijenili stavljajući na kape četničke simbole. Narod je mnoge prepoznao, među kojima i Đuru zvanog "migala" iz Jablanske.

Naše komandovanje ocijenilo je tu situaciju opasnom, sa nesagledivim posljedicama po narod u zbjegu. Zbog toga je hitno formirala jednu borbenu grupu jačine oko 150 boraca i starješina, koju je, prema narednju, uputila kroz međuprostor pravcem Gorjavec - V. Ljutoč - Bos. Doljani, s ciljem da sa dijelom snaga OdTO Orašac, spašavaju narod u zbjegu od mogućih zločina. Nažalost, ubačena borbena grupa se vratila, ne dospjevši do cilja, iako je u pozadini agresora provela dva dana. Jedino se probilo oko 35 boraca Ljutočana, koje su četnici otkrili i uvukli u klopku, te zarobili, a zatim i pobili. Ti zločinci nisu niti pomišljali o svojoj odgovornosti za zločine nad zarobljenicima. Iz pravca Grabeža agresor je 10.6.1992. godine otvorio vatru po selima Vinica, Založje i Čekrlje. Neprijatelju je uzvraćeno na vatru. Čini se da je SČA imao 5 mrtvih i 7 ranjenih. Naši gubici: 2 poginula borca i 4 ranjena.

11. Razoružavanje Srba u selima s lijeve strane r. Une

Na prostoru Gate i Vrste zbila su se dva važna događaja. Vršćanska i Izačićka četa izvele su uspješno razoružavanje Srba u selima: Vrsta, Janjkovac, Zlopoljac, Jasika i Kamenica, prikupivši znatne količine oružja i municije od Srba, koji su posjedovali bar jednu, a neki i dvije ili tri cijevi.

Tako je spriječena njihova pobuna sinhronizirana sa pripremanim napadom iz pravca Ličkog Petrovog Sela prema Izačiću.

Na prostoru D. Gate, Vrela i Osretka, gdje su Srbi živjeli, trebali su početi pregovori (10.6.1992. godine ujutro) o modalitetima njihova razoružavanja. Međutim, oko 6,00 sati, bez bilo kakve najave ili koordinacije, neke jedinice TO iz Mutnika, Trstovca, Bukovice i oko jedna četa iz 101. muslimanske krajiške brigade, otpočele su napad na dio Rajako-

va potoka i istočno od Kozilara. Odvijala se žestoka borba. Četnici su upotrijebili i minobacače 60 i 82 mm tukući Trstovac, Mutnik i Bulovicu. Komanda TO iz Gata poslala je hitno oficira za vezu u OpŠTO Cazin sa zahtjevom da se borbe obustave, jer su naši predstavnici dogovorili razoružavanje bez borbe sa predstavnicima SDS-a. Borbe su utihnule prije podne i otpočeli pregovori. Među četnicima je bilo i onih koji nisu željeli predaju naoružanja, ali su bili u bezizlaznom položaju. Prisiljeni su predati oružje milom ili silom. Prevladala je umjerenija struja u SDS-u, uz garanciju TO Gata. Oni su predali preko 150 cijevi među kojima šest mitraljeza M-53, jedan MB 60 i jedan 82 mm, oko 70-80 automatskih i poluautomatskih pušaka, više zolja, kao i imponantne količine municije. Dobar dio oružja je skriven i nije pronađen, među kojima i jedan PAM. Sve im je to vojska doturala vozilima i helikopterima sa aerodroma Željava. Cijeni se da je svako sposobno lice (muško-žensko) imalo od jedne do četiri cijevi.

Nakon razoružavanja niko u taj narod nije dirao. Ali, na zahtjev ili po naredjenju SDS-a oni su otišli svojoj bratiji na teritoriju pod kontrolom četnika. Govorili su im, da će se vratiti kao pobjednici, za dva do tri mjeseca, ali se ne vraćaju niti nakon tri godine od prestanka ratnih dejstava. Nuđeno im je da ne idu, uz garantirano obezbjeđenje TO. Nisu htjeli, jer njihova vjera u SDS i zatrovanost velikosrpskim mitom i četništvom to nije dozvoljavala.

Preduzete sve mjere na razoružavanju i drugih sela sa srpskim stanovništvom među kojima su Zlopoljac, Jankovac, Jasika. Cijeni se da sve nije predano. Naknadnim pretragama pronađeno je još naoružanja. S obzirom da se zna koliko je bilo sposobnog stanovništva, koje je bilo obezbijeđeno sa jednom do četiri cijevi po stanovniku, ocijenjeno je da sve nije predano. Iz toga se može zaključiti da ga je podosta ostalo skriveno. Dakle, Milošević je svoju najavu u Splitu da neće ostaviti srpski narod nenaoružan, proveo u cijelosti u djelo.

Osnove glave cijene da će samo preko cijevi riješiti srpsku i jugoslovensku krizu. Desilo se da je i njega i njegov narod sustigla zla sudbina, jer Bog ne hiti.

Oni su svi bezbjedno otišli na četničku stranu, a ne u logore smrti kao što su oni gonili Bošnjake i Hrvate, nakon razoružavanja. Mnogo njih ostavilo je život na Lohovskim brdima, oko Grabeža i na drugim dijelovima ratišta.

Agresor je ispalio u toku 11.6.1992. godine, na desetine mina 82 i 120 mm i granata iz topa B-1, te iz PAT-ova i PAM-ova po l/o i selima: Orljani, Čekrlje, Založje i Čavkići dejstvujući sa Grabeža i iz rejonu Tihotina. Tim granatiranjima pričinjena je materijalna šteta na civilnim kućama.

SČA je izveo jak artiljerijsko-pješakački napad u rejonu Stabandže 11.6.1992. godine. U napadu su korištena i oklopna sredstva. U borbama je zarobljen jedan vojnik SČA iz SAO Krajine. Dan ranije agresor je dejstvovao iz tenkova i minobacača 120 mm iz rejonu Žirovac po Bužimu, ispalivši 27 projektila. Također, na rejonu Bos. Otoke, Krupe i Ljusine agresor je dejstvovao vatrom iz artiljerije, minobacača, i PA oruđa. Osujećen je jedan pokušaj ubacivanja četničke IDG u rejon "Krupatransa". U toku 11/12.6.1992. godine, prihvaćena je grupa od 600 izbjeglica iz Sanskog Mosta i okolnih sela. Agresor je izveo artiljerijsko-pje-

šački napad 12.6.1992. godine u 5,00 sati ka Bihaću iz pravca Pritoke. Napad je odbijen, a snage SČA vraćene na polazne položaje. Iza toga agresor je nastavio sa granatiranjima ispalivši preko 200 projektila.

12. Napad na Bugar

Značajan datum našeg OOR zbilo se 12.6.1992. godine na prostoru Bugara. Toga dana komanda Vršanskog odreda TO pripremila je i izvela napad na četnike na Bugaru.

Zamisao za napad pripremio je i realizirao komandant Odreda kapetan Adil Bešić, skroman, radan, odvažan i veoma promišljen komandant. Napad je trebao otpočeti u 10,00 sati, ali je odgođen do 13,30 sati, u nakani da se četnici izjasne o predaji. Dvojica Srba kurira s naše strane upućena su sa ultimatumom za predaju i razoružavanje. Dvojici pismonoša kazano je usmeno da, ako se četnici neće predati do određenog roka u pismu, ili ako se oni ne vrate do 13,30 sati, značće da odbijaju ultimatum i tada se otpočinje sa napadom. I zaista, niti su se predali, niti pismonoše vratile, tako da je napad otpočeo u vrijeme dato ultimatumom. Glavne snage Odreda napadale su u širem zahvatu puta Rastovača - Spomenik (tt. 371), Ćirina kuća - s. Gradina, a pomoćne Čavnik - Kantar - Čerkezovac. Desno je napadao Cazinski OdTO pravcem Lubanovo brdo - Debeli glava - r. Korana. Lijevo krilo obezbjeđivale su jedinice koje su držale linije u rejonu Prnjavora. U naletu naše snage su brzo potisnule četnike do tt. 371. Na tom objektu dat je žestok otpor, pa je zatražena minobacačka vatra. Vatre ni položaji MB 120 mm bili su na Šalištima, oko jedan km jugoistočno od rekreacijskog cen-

Smotra vršanskog odreda TO pred akciju, juna 1992.

tra. Imali su samo devet dimnih mina 120 mm. Vatom je upravljao vrlo precizno komandir voda Mirzet Zolić - Atan.

Druga i treća mina i još tri pale su na objekat i oko njega. Četnici su pomislili da su to mine punjene bojnim otrovom. Preпали su se toga i nakon sat borbe pobjegli ostavivši jednog mrtvog četnika. Naše snage su u roku od tri do četiri sata četnike protjerale sa Bugara i izašle na državnu granicu na r. Korana. Naši gubici bili su: poginuo Arif Hasanagić. To je prvi poginuli borac OdTO Vrsta. Desno je napadao OdTO Cazin iz rejona Lubanovo i Skularevo brdo ka Debeloj glavi i r. Korani, kojima su četnici pružili jak otpor, ali su ipak, bili protjerani preko r. Korane. Ranjena su 4 borca. Kod našeg desnog susjeda poginula su dva borca, a nekoliko ranjeno.

Interesantno je pomenuti neke momente. Četnici su imali na traktorima pokretne platforme za vatrena dejstva iz PAM-ova i minobacača. Dosta su precizno gađali polazne položaje od tt. 338 do Kantara, jer su imali snimljene naše ciljeve. Drugi značajan momenat jeste što je to bila prva najkrupnija akcija kojom je oslobođen veliki prostor od Tržačkih Raštela do Kamenka, te se izašlo na d/g sa RH na r. Korani, i treće, što su se četnici uistinu bojali. Propaganda iz Korenice, u želji da pravda poraz i brz progon s Bugara, iznosili da je Bugara napalo 4.000 Turaka, a u stvari napalo je 500-600 boraca, da su korištene mine 120 mm punjene bojnim otrovom, iako su mine bile dimne, da zbog toga nije pružan jači otpor četnika. I najzad to je bilo veliko ohrabrenje borcima u daljim borbama. Slavju ovoj pobjedi nije bilo kraja, ali se uz to puno i nepotrebno pucalo, a neki neodgovorni civili su palili kuće, ne znajući da bi one našim borcima dugo bile od koristi.

Dio minobacačkog voda podržava napad na Bugar, 12.6.1992.

Nakon ove pobjede četnici nisu ni pokušavali napadati Bugar sve do novembra 1994. godine. Tada su jakim snagama privremeno zaposjele Bugar. Vjerojatno bi ga oni i sami spalili tada, da nije spaljen 1992. godine, da ga "Turci" ne koriste, kada se ponovo vrate na Bugar.

Toga dana izveden je, ujutro oko 4,00 sata, jak četnički napad na naše položaje u rejonima Orljani - Čekrlje i južno od kasane Grabež, dok su artiljerijom i minobacačima granatirali grad Bihać i sela u dubini naše teritorije. Pričinjene su velike materijalne štete, a bilo je i žrtava među civilima. Poginula su 4 borca i 4 civila, među kojima i jedno dijete, a ranjeno je 15 boraca. Uveče oko 23,30 sati 12.6.1992. godine naše snage izvele su noćni napad u rejonu Uzelčeva glavica - Novakovići, kojom prilikom su četnici potisnuti prema s. Trnjak. Cijeni se da su četnici pretrpjeli gubitke, a naše snage imale su jednog poginulog i pet ranjenih boraca.

Već je spomenuto da su na prostorima BiH dejstvovala Karadžićeve zloglasne četničke paravojne formacije, Šešeljevi, Arkanovi i drugi sastavi iz Srbije i Crne Gore, te bivše JNA sa 80-100.000 vojnika i starješina, reldo bi se, do zuba naoružanih, koji su, navodno porijeklom, u nekom koljenu, iz Bosne i Hercegovine i činile udružene snage pod nazivom srpsko-četnički agresor (SČA). Te snage su bile i ostale kao produžena Miloševićeva ruka, pod komandom Generalštaba vojske Jugoslavije. Ta vojska je, pored formacijskog naoružanja, posjedovala bar još trogodišnje zalihe naoružanja, ubojnog i drugog MTS-a za vođenje rata, koji im je ostavila bivša JNA na tlu BiH. I takva vojna sila bila bi pobijedena, da nije pothranjivana tokom rata životom silom i MTS iz Srbije i Crne Gore.

Naše komandovanje, cijeneći nastalu situaciju i sve veću napadnu aktivnost SČA, naredilo je 13.6.1992. godine u 14,00 sati dovođenje formiranih jedinica u punu borbenu gotovost i hitnu domobilizaciju ostalih jedinica, koje se razvijaju predviđenim planom mobilizacijskog razvoja, zbog izvanrednih aktivnosti na agresorskoj strani.

Ubrzo je SČA pokrenuo svoje snage u rejonu Pritoke i otpočeo napad na Čekrlje, već u 14,30 sati.

Naše jedinice prihvatile su borbu. Dobro organiziranom odbranom i jakim vatom, agresor je prisiljen na povlačenje na polazni položaj. Drugi pokušaj napada izveden je na pravcu Mrda - s. Dobrenica, koji je vatom naših boraca odbijen.

Agresor je tokom dana granatirao Bukovicu, Rujnicu i Bugar sa teritorije RH, iz rejona Sadiševca i M. Kršlje. I u rejonu Stabandža vođene su borbe 13.6.1992. godine sa SČA iz SAO Krajine. U ovim borbama l/o naših snaga su nepromijenjene.

Po gradu Cazinu agresor dejstvuje sa 12 projektila 155 mm iz rejona Velikog Radića, dok je na bosanskokrupskom i otočkom dijelu ratišta intenzitet b/d smanjen. Žestoke borbe vođene su u rejonu Baštre. Cijeni se da je agresor imao 8 poginulih. Komanda OkŠTO naredila je u 22,00 sata 12.6.1992. godine jedinicama TO Bos. Krupa da aktivnim b/d vežu što veće snage SČA i da im dejstvima ometaju pokrete ka Grmuško-srbljanskom platou. U isto vrijeme naredeno je OdTO Bosanska Krupa-Grad da s jednim vodom forsira r. Unu i izvede napad u pravcu brda Alen. Naše snage uspjele su preći na desnu stranu r. Une jedino u rejonu Mandu - Buškovac. U b/d za Mandu naše snage zaplijenile su dva PM M53, jednu zolju, jedan PAP

oko 1000 metaka. Nakon ovoga uspjeha naše snage su se vratile na lijevu stranu r. Une. Toga dana gradonačelnik Bihaća naredio je, nakon dogovora sa SČA, prekid vatre u 18,00 sati.

Naša komanda iskoristila je dogovoreni prekid vatre i u toku 14.6.1992. godine izdala je niz naredjenja potčinjenim jedinicama. Tako je Ključkoj četi naređen izlazak u rejon Spašići - Jezero, posjedanje položaja i ojačnje odbrane tog rejona. Četa TO Ostrožac da se prepotičini jedinici TO Brekovića u rejonu Srbijana. Također je naređeno od strane OkŠTO da se vodovima prateće čete OkŠTO ojačaju jedinice prve linije, koje će pružati potrebnu vatrenu podršku.

A u 11,00 sati naređeno je svim OpŠTO da pojačaju kontrolu teritorija i dodatno ojačaju jedinice na prednjem kraju odbrane, bez obzira na potpisano primirje, jer se očekuje agresorski napad. U 11,35 sati agresor je prekršio dogovor i granatirao sa 4 mine 120 mm kasarnu "27.juli" i dvoranu Luke sa dvije mine.

U toku dana agresor je granatirao sa preko 500 granata i mina sela: Jezero, Srbijane i Brekoviću, Ostrožac, te gradove Bihać i Cazin, kao i sve linije odbrane i naselja od Bos. Krupe do Bužima, ispalivši i na tom dijelu više stotina granata i mina. Poginuo je jedan borac, a 3 ranjena iz Bužima. Jedan borac iz OdTO Bos. Krupa poginuo je od nagazne mine na mostu u Grmuši. Nakon izvedenih silnih granatiranja agresor je krenuo sa ojačanom četom u napad. Upao je u selo Jezero. U dobro organiziranom i izvedenom p/n sa "R" snagama agresor je odbačen na p/p.

SČA je djelovao iz minobacača 14.6.1992. godine sa šireg rejona Grmuša-Uzelčeva glavica i s. Novakovići po Ostrožcu, Prošićima, Majetićima i Kličićima. Grad Cazin granatirao je iz taubica 155 mm iz rejona Veliki Radić. Žestokom vatrom iz minobacača i ZIS-ova tukao je put na ostrožackoj strani sve do Ostrošca, sprečavajući bilo kakav pokret tom komunikacijom.

Prema našoj procjeni u borbama na G.S.P SČA imao je oko 20 izbačenih iz stroja.

Ovim napadom SČA nije poštovao prekid vatre, a niti oni iz SAO Krajine. Djelovao je provokativno iz pješačkog naoružanja, PA oruđa i Bst-a od Bogovolje do Bugara.

Vidljivi su bili i pokreti žive sile SČA ka prednjim linijama naše odbrane. Stoga je naša komanda naredila i izvela napad u 17,45 sati na agresora u rejonu Uzelčeva glavica, i odbacila snage agresora sa prednjeg kraja odbrane. U rejonu s. Spašići agresor vrši žestok pritisak u pokušaju da pomjeri naše linije odbrane i izbije u dolinu r. Une. Dobro organizovanom i pojačanom odbranom agresorske snage su odbacene. U 18 sati SČA je djelovao iz minobacača 120 mm po Bihaću. Jedna mina je pala kod kafića "Desetka", pricinivši znatnu materijalnu štetu. Na kraju dana 14.6.1992. godine, oko 23,15 sati dogovoren je novi prekid vatre. Međutim, agresor, je odmah 15.6.1992. godine prekršio potpisani prekid vatre. Djelovao je cijeli dan iz minobacača, tenkova i artiljerije u vremenskim razmacima po rubnim naseljima, gradu Bihaću, te po linijama odbrane naših snaga. U popodnevnom satima izveo je napad na naše linije odbrane u rejonu Orljana, vodom ojačanim sa 3 tenka. Napad je odbijen uz znatne gubitke agresora.

U borbama između 9. i 15.6.1992. godine, naši gubici su sljedeći: poginulo je 5 boraca a 41 ranjen svi iz Bihaća. Iz Gazina je ranjeno 5, Bos. Krupe 5 i iz Velike Kladuše 3 borca.

13. Zaplijena prvog tenka

Šesnaesti dan juna 1992. godine, osvanuo je sa jakim napadom četničkog agresora iz više pravaca ka Bihaću. Jednim pravcem je napadao: Donje Lohovo - Golubić - Bihać, drugim: Mrda - Dobrenica i trećim: Pritoka - Orljani. Napadi su trajali do 10,00 sati. Te napade je zastavila i spriječila naša TO, osim ka Dobrenici. Tom prilikom agresor je probio l/o u rejonu Dobrenica, upao u selo i zapalio nekoliko kuća mještana hrvatske nacionalnosti. Ovi napadi podržani su vatrom iz tenkova, minobacača, PAT-ova 30/2 i 20/3.

Ubrzo naše snage u protunapadu uspijevaju odbaciti agresora iz s. Dobrenica. Na pravcu Orljani - Pritočki grabež -Pritoka naše jedinice izvode protivnapad i odbacuju snage agresora, nanijevši im pri tome znatne gubitke u živoj sili i MTS-u. Tom prilikom naše jedinice zarobile su i prvi tenk T-55 na Pritočkom grabežu, jedan PAT-30/2 sa municijom. Zarobljeni tenk prošao je sva naša ratišta i ispravan dočekao kraj rata. Strepilo se nad njim, kao majka nad jedinkom, da ne bude uništen. U ovim borbama naročito su se istakle jedinice POČ-a, te čete TO Ribić, Donje Prekounje i OdSD.

Naši gubici u ovim borbama bili su: 3 poginula i 15 ranjenih boraca. Na golubičkom pravcu naši borci uništili su jedan tenk, a jedan oštetili, kojeg su četnici uspjeli izvući i koristiti kao vatrenu tačku. U borbama za Golubić istakla se posebno Mumina Isića borberna grupa. Ova svoja srljanja četnici su skupo platili.

Istoga dana, našim izvidanjem, utvrđeno je da SČA iz SAO Krajine dovlači pojačanja prema Hadžinu potoku i Tržačkim Raštelama. Na rejonu Bos. Otoka naše snage su se sukobile sa neprijateljskim IDG-om, koji je razbijen i protjeran. Iza toga agresor se oglasio jakim mi-

Prvi zaplijenjeni tenk

nobacačkom vatrom. U rejonu Stabandže i dalje sukobi. SČA nastavlja granatiranja l/o i selo. Pokušava izvoditi bezuspješne p/n. U pravcu Jezero - Novakovića glavica naše dvije čete izvode uspješna borbena dejstva, prisiljavajući SČA na odbranu. U borbama 16.6.1992. godine poginula su 4 borca iz općine Cazin. U rejonu Panjka ranjena su dva borca i u rejonu Johovica ranjena su dva borca i jedan 14-togodišnji dječak.

U Bihaću je akcijom policije TO, u noćnim satima 16.6.1992. godine privedena petorica petokolonaša. Rutinskim pregledom jedne osumnjičene osobe, pronađen je pravi arsenal modernog pješачkog naoružanja sa spiskom lica kojima je dio tog naoružanja uručen. Brzom intervencijom sva su lica privedena, a oružje zaplijenjeno. Naši izviđači otkrili su da je 18.6.1992. godine u Ripač stiglo nekoliko vagona vojnika iz pravca Knina.

Vjerovatno se radi o smjeni na linijama, ili će s njima ojačati svoju odbranu, imajući u vidu gubitke SČA i naša uspješna aktivna b/d. Neprijatelj je ovoga dana djelovao samo sa distance iz PAT-ova i minobacača po rejonima Sokoca i Orljana, a u rejonu Bosanske Krupe djelovali su tenkom T-34 sa Lipika i haubicom 105 mm sa Kolajevca. Naše snage izvode aktivna b/d na pravcu Brkići - Novakovići. Cilj ovih dejstava je spriječiti preuzimanje inicijative u borbi.

Naši gubici od 16-18.6.1992. godine: poginula 2, ranjeno 51 sa općine Bihać, sa općine Bos. Krupa ranjeno 10 i sa općine Cazin 2 borca.

Nakon ovih teških borbi agresor se primirio, jer je "dobio po nosu". Nastavio je borbe sa distance. Agresor je izvodio neselektivna granatiranja tokom dana 19.6.1992. godine po rejonima Dobrenica, Golubić, Orljani i po gradu Bihaću, ispalivši više desetina granata i mina, od čega je poginulo 8 civila.

U toku cijeloga dana 19.6.1992. godine agresor ne prestaje sa provokacijama iz pješачkog naoružanja u rejonu Stabandža. A u rejonu Šiljkovače i Šmrekovca četnici SAO Krajine djelovali su iz mitraljeza po navedenim hrvatskim selima. Duž graničnih linija od Hadžina potoka do Tržačkih Raštela agresor se oglašavao pješачkom i mitraljeskom vatrom. Slična dejstva ispoljavao je po rejonima Bos. Otoka, Ljusina, Dolovi i Krčane u Bos. Krupi. Po gradu Bihaću SČA je djelovao iz artiljerije i minobacača u vremenskim intervalima. Od tog dejstva poginulo je četvero djece, dok je više ranjeno. U rejonu Stevina kuka kod Grmuše, naši izviđači upali su u četničko mlijsko polje. Od eksplozije mine tri borca su ranjena. Agresor nije otkrio ovu našu IDG. Ista se povukla zbog nesreće.

Tog dana podmetnuta je eksplozivna naprava u skladište Hotela "Park". Od te eksplozije poginula su tri civila. To je bila i prva diverzija u gradu. Na ostalim dijelovima ratišta ranjena su još tri borca. Moral boraca je na visini. Osjetno su smanjene, ionako skromne, rezerve municije. Agresor je vršio granatiranja iz minobacača, artiljerijskih oruđa, tenkova, PAT-ova i PAM-ova u toku 21. i 22.6.1992. godine, počev od 12.30 do 17.00 sati iz rejona: Jelača greda, kasarna Grabež i Tihotina po naseljima Ružica, Čekrlje, Sokolac, ispalivši oko 100 mina i granata.

Dana 21.6.1992. godine u 18.00 sati iz Donje Gate otišao je konvoj u pratnji UNPROFOR-a, sa preko 200 civila u pravcu Korenice. Konvoj je zadržavan u Gati zbog zahtjeva vojnih vlasti, da se iz konvoja izdvoji 13 lica za koje se sumnja da su počinili krivična djela. Ako se do-

kaže suprotno, biće pušteni i upućeni gdje žele. Na izdvajanju tih lica najviše je insistirao Vlado Šantić.

Na putu ka Bihaću 15 Srba se predomisli i vratilo svojim kućama u Bihać. U konvoju je otišlo konačno 199 građana srpske nacionalnosti.

Primiječeno je (popodne 22.6.1992. godine) da četnici iz SAO Krajine dovlače svježe snage u rejon Melinovca (RH), gdje uređuju položaje za odbranu. Toga dana i naš tenk T-55 prvi put je djelovao po Pritoci iz rejona Sokoca po oklopnom m/v, kojeg je uništio, a kuću u kojoj se ljudstvo odmaralo ošteti. Tenk je prestao da djeluje, jer nije imao više granata. U ovim dvodnevним borbama imali smo dva poginula i sedam ranjenih boraca. SČA je 22.6.1992. godine u jutarnjim i večernjim satima djelovao iz minobacača 120 mm po više ciljeva u gradu Bihaću. Agresor sve aktivnije granatira naše l/o i naselja. Tako je 23.6.1992. godine intenzivno granatirao industrijsku zonu Bihaća ("Kombiteks", "Krajinamet", "Energoinvest") počinivši znatnu materijalnu štetu na njima. U gradu je pogođen restoran Bondeno sa prvom ispaljenom haubičkom granatom iz rejona Melinovca u RH. Pod zaštitom kiše granata i mina upućenih na l/o, naselja iza linija i na grad Bihać, agresor je vršio intenzivne pokrete svojih snaga. Tako je iz rejona Tihotina upućeno 5 tenkova u pravcu Grabeža, a dovuкао je u 11 kamiona ljudstvo do Tihotine. U rejon aerodroma Željava spustio se jedan mali avion i helikopter "Gazela". Vjerovatno su u pitanju visoke ličnosti SAO Krajine.

S obzirom da naše snage izvode aktivna dejstva, osjetio se strah i oprez dolazećih snaga SČA na linije. I na bosanskokrupskom ratištu agresor vrši pomjeranja i pokrete svojih snaga.

Narednog dana ispaljeno je 5 haubičkih granata na Ozimice iz rejona Željezno polje (RH), kojom prilikom je ranjeno 5 civila. I na rejon Čekrlja i Orljana agresor je ispalio više od 30 granata i mina. Zbog čestih granatiranja u Bihaću se ograničavaju kretanja, uvodi policijski sat i utvrđuje vrijeme rada lokala.

SČA djeluje 24.6.1992. godine iz rejona Grmuša - Veliki Radić na sela Miostrah, Ostrožac i Prošice, a iz rejona Kordunski Ljeskovac na Hadžin Potok i Tržačka Raštela. TO Cazin, u sadejstvu sa jedinicama TO Bihać i Ključko-sanskom četom izvodi aktivna b/d u rejonu s. Brkići.

U rejonu Radića Mosta djeluje SČA iz SAO Krajine pješачkom i minobacačkom vatrom, a na bosanskokrupskom rejonu iz svog naoružanja po l/o naših snaga. Agresor ne miruje. Oni cijene da su im zalihe neiscrpne i ne moraju štedjeti, a niti žaliti one na koje pucaju.

Neprijatelj nastavlja neselektivna granatiranja iz tenkova, artiljerije i minobacača naših l/o, naselja i objekata u gradu i u toku 25. i 26. 6.1992. godine sa svojih vatrene položaja po dubini. Pogođena je jedna kuća u Bakšašu, gdje se okuplja naša vojska u pripravnosti. Od ovog dejstva ranjen je jedan civil.

Agresor dovlači 25/26.6.1992. godine, svježe snage i MTS-a iz pravca Ripča i Pritoke u s. Tihotinu, a odatle na Grabež. U tim transportima bio je jedan pinzgauer, četiri kamiona, tri traktora, 7 putničkih kola, 2 tenka i dva oklopna vozila.

Našim izviđanjem je utvrđeno da agresor uređuje položaje za odbranu u rejonu k. 478.

**Pogođena civilna zgrada - Hatinać
juna 1992**

Naše snage izvode aktivna dejstva i "pročešljavaju" teren u rejonu Uzelčeva glavica. Ovih dana ponovo se formira OdTO Ljutoč od boraca iz Unske doline od Kulen-Vakufa pa do Ripča. Izvršena je i razmjena 24 civila srpske nacionalnosti za 70 lica Bošnjaka iz vakufskog kraja.

Naše Tenkovsko odjeljenje je ponovo neposredno gađalo sa Sokoca Osnovnu školu u Pritoci i jedno oklopno vozilo u tom rejonu. Vozilo je uništeno, a škola u kojoj se četnici odmaraju razrušena. Gubici nepoznati. A već od 17,00 sati četnici su zasuli iz minobacača i tenkova sela Vinicu, Čekrlije, Orljane, Golubić i Sokolac. Oni se ograšavaju vatrom sa distance čim "dobiju po repu".

14. Vanredna analiza stanja RiK-a i nadležnih prava na Okrugu

U Komandi OkŠTO ponovo je 26.6.1992. godine analizirano stanje RiK i odnosa na relaciji mjesta i uloge komandi i štabova u organizaciji i rukovođenju jedinicama TO, te mjesta i uloge civilnih organa vlasti u vezi sa RiK-om i logističkom potporom toj našoj borbi.

Neki općinski organi vlasti se previše mješaju u RiK. Shodno tome načelnik OkŠTO ocjenjuje da se to ne bi smjelo događati u budućnosti. Na drugoj strani se dopušta kaos, nezakonite i šverc, što ima i još više može imati negativnog odraza na borbu, motivaciju ljudi i naroda za borbu i otpor u cjelini. Organi upravne i izvršne vlasti Okruga zahtijevaju da se ide pred Skupštinu sa planovima upotrebe jedinica. Oni misle da je Predsjedništvo te Skupštine Vrhovna komanda TO na Okrugu itd., što je u suprotnosti sa RiK-om. Zbog toga su zatražene hitne mjere na nivou države.

Na Okrugu se uočavaju sepearatna pregovaranja. Zbog toga RŠTO intervenira. U aktu RŠTO strogo povjerljivo broj: 02/35-256 od 27.6.1992. godine, zabranjeno je pregovaranje sa SČA na lokalnom nivou. U tački 5. stoji "Protivno odluci Predsjedništva R BiH, u Bihacu se i dalje pregovara sa agresorom. Ova ponašanja su posebno karakteristična za gradonačelnika Bihaca gosp. Nenada Ibrahimpašića, čija se ponašanja, u najblažoj mjeri, mogu ocijeniti kao nekompetentna i apsolutistička u odnosima naspram TO Općine, pa i Okruga."

Tokom dana 27.6.1992. godine, agresor je iz rejona Tihotine, kasarne Grabež i sa Kamenoloma, iza 12,00 sati ponovo granatirao, ko zna po koji put, iz artiljerije, tenkova i minobacača naše l/o, sela Vinicu, Čekrlije i Ružicu sa više granata i mina, a u gradu granatirao aerodrom Ceravce sa više od 30 projektila 122 mm iz rejona Ripča. Četnici ponavljaju napade iz više pravaca 28.6.1992. godine, uz prethodnu snažnu artiljerijsku pripremu napada. Ti napadi su izvođeni na Sokolac, Golubić i Orljane iz pravca Lohova i Lohovskih brda, a na Orljane iz pravca Pritoke. Oni su pokušali izvesti napade sa Grabeža na rubna sela Čekrlije i Veliko Založje. Ovim dobro organiziranim napadom četnici su, bezuspješno, nastojali odbaciti naše snage sa Vijenca i dijela Čekrlija, te se još više približiti rubnim naseljima, ako ne i ući u njih. To im nije uspjelo. Zato su nastavili granatiranja ispalivši 250 projektila. U isto vrijeme naše snage na Srblijskom platou, u rejonu Špahića i s. Jezera napale su agresora, razbile odbranu i odbacile sa prvih linija nanijevši im znatne gubitke u živoj sili i MTS-u. Tom prilikom, zarobljen je jedan PAT 20/1, m/v TAM-110 i uništena 3 tenka. Ovoga dana imali smo dva poginula i 25 ranjenih boraca.

Novi napad četničkog agresora otpočeo je iza ponoći 29.6.1992. godine. Težišni napadi izvedeni su na pravcima: D. Lohovo - Golubić i Lohovska brda - Dobrenica - Sokolac, snagama jedne čete na svakom pravcu, ojačane sa po dva tenka, PAT-om 30/2 i 20/3. Napad je izvođen, uz uobičajenu vatrenu pripremu i podršku. Taj napad ponovo je odbijen, zahvaljujući solidno utvrđenoj i dobro organiziranoj odbrani. Zbog toga je SČA oko 20,00 sati uzvratio vatrom tenkova iz kasarne Grabež sa 15 projektila.

Agresor je također 29.6.1992. godine pokušao sa napadom u rejonu Bos. Otoka, ali nije uspio pomjeriti naše l/o. Zato je artiljerijom i minobacačima dejstvovao duž l/o na ovom dijelu ratišta, ispalivši preko 100 projektila. Došlo je do panike i pokreta naroda od svojih kuća. Jedan borac, u želji da pomogne narodu, smrtno je stradao. Agresor je pokušao sa napadima iz rejona Šerbule i Panjka, ka Kedića glavici. I ovaj napad je odbijen, a agresor je nastao dejstvovati iz minobacača.

Četnici su nastavili i naredna dva-tri dana granatiranja sa više tenkovskih i minobacačkih projektila po rejonima Sokoca, Golubića, Orljana i Čekrlija, ispalivši preko 50 projektila.

U popodnevnim satima sa dvije tenkovske granate gađali su kasarnu "27. juli". Eksplodirale su u neposrednoj blizini komandnog mjesta.

SČA je, nakon izvedene artiljerijsko-minobacačke pripreme iz rejona Ivanjski put - Baštra krenuo u pješački napad ka Kedića glavici. Napad je odbijen jakim vatrom naših snaga. I u rejonu Grabeža, agresor je neselektivno granatirao l/o i naselja duž l/o.

Iz rejona Tihotine i Ripča dejstvovao je artiljerijom po naseljima grada, zapalivši nekoliko kuća i pilanu. U rejonu Santračeva glavica vođene su žestoke borbe. Agresor je zatražio m/v za prijevoz 20 ranjenih i poginulih vojnika. I naše snage su imale jednog poginulog i tri ranjena borca.

U rejonu Drmeljeva dva naša borca upala su u minsko polje 1.7.1992. godine. Jedan je poginuo, a drugi ranjen. Na svim nivoima preduzeto je niz mjera na jačanju zakonitosti, na-

kon intervencije sa najvišeg nivoa. U izvještaju OkŠTO od 2.7.1992. godine to se i potvrđuje.

Formirana su tužilaštva i sudovi. Oni su počeli raditi svoj posao. Formiran je i Okružni zator. Pojačana je koordinacija i saradnja TO i MUP-a. Došlo je do uvezivanja RIK-a na svim nivoima. Čak se izvodi i organizovana obuka ovih dana s jedinicama MUP-a i Vojne policije. To su sve bolji signali da će se bezakonju stati ukraj.

Agresor je pojačao svoje snage na Grabežu. Postavio je jedan tenk kao nepokretnu vatrenu tačku na Grabežu, a drugi u rejonu Tihotina. Tako tenk sa Grabeža konstantno djeluje po gradu Bihaću, a sa Tihotine po Golubiću i Sokocu.

Naše snage ubile su, u borbi, dva agresorska vojnika na Grabežu, dok je jedan naš borac ranjen u Golubiću. SČA je pojačao svoje snage u odbrani sa oko tri pješake čete u rejonu škole na Banjanima, na Osmači i k. 412. U toku je dovoz municije i drugih sredstava.

Izviđanjem je otkriveno da agresor vrši minsko-eksplozivno zaprečavanje. Toga dana je djelovao iz minobacača i PA oruđa iz rejona Panjak, Baštra, Santračeva glavica i sa južnih padina Čemerike po našim l/o, dok je iz rejona Lončarevac djelovao tenkom po Otoci, Voloderu i Vrletnici.

U borbama ovog dana agresor je imao sedam poginulih i više ranjenih, dok su naše snage imale pet ranjenih i osam nestalih boraca.

SČA je počeo sve više primjenjivati noćna granatiranja, cijeneći da će ona imati jače negativno psihološko dejstvo i više iscrpljivati narod. Prvi put je agresor djelovao noću 1./2.7.1992. godine iz topova 130 mm i haubica 155 mm sa Gorjevca po gradu i RMC. Od tih granatiranja ranjena su četiri borca.

SČA je ispalio 3.7.1992. godine 20 projektila na grad-Bihać iz haubica, a minobacačima i drugim oruđima djelovao je po l/o naših snaga.

U popodnevnom satima došlo je i do pješackih sukoba u rejonu Čekrlija i s. Založje. U ovom sukobu poginula su tri agresorska vojnika, a zarobljena su i tri civila srpske nacionalnosti koji su kasnije razmjenjeni. Poginuo je i jedan naš borac. Ta granatiranja nastavljena su i narednog dana još jačim intenzitetom. U isto vrijeme upućeno je na pravcu Ripač - Tihotina 20 m/v sa ljudstvom i MTS-om radi pojačanja snaga na prednjem kraju odbrane. I naše snage nisu mirovale. Rejonski štab TO D. Prekounje uputio je IDG na Grabež u skladu sa planom pod nazivom "Talas". Tokom noći 3/4.7.1992. godine IDG se sukobio sa četnicima, ubila tri četiri četnika i zaplijenila tri AP i nekoliko mina 120 mm, dok je druga IDG u rejonu Pritočki grabež uništila vatrenu tačku SČA.

U ovim borbama poginula su naša dva borca, a dva su ranjena. Agresorska artiljerija nastavlja granatiranja 5-6.7.1992. godine. Tako je 5.7.1992. godine izložio jakoj vatri artiljerije, minobacača i tenkova rejone Mrkonjića Lug, industrijsku zonu Bihaća među kojima i "Krajinametal", D. Prekounje, Hatinač i Midžića mahalalu, pričinivši veliku materijalnu štetu na više objekata.

Ova dejstva su izvodili sa vatrene položaja na Grabežu, Tihotini, Pritoči, te iz rejona Račića iz minobacača i tenkova, a sa Gorjevca iz topova 130 mm i haubica 155 mm.

Ruševine na "Krajinametalu" - Bihać juli 1992. godine

Eksplozije su odjekivale cijeli dan, proširivši granatiranja i na sva naselja na uspješnom dometu tih oruđa. Ispaljeno je više od 100 projektila. Bilo je civilnih žrtava, dok je ranjen samo jedan borac, od parčadi granate.

Pod zaštitom artiljerijske vatre, agresor je 4/5.7.1992. godine dopremio konvoj u Pritoku od 30 m/v. U borbama izvedenim 4.7.1992. godine agresor je imao 5 poginulih u rejonu Grabeža. Privlačenje svježih snaga i MTS a, ka p/k odbrane je bio dovoljan signal OpŠTO da pojača snage u odbrani na Grabežu. Na otočkom dijelu ratišta 4/5.7.1992. godine, SČA premještao je svoju artiljeriju bliže p/k odbrane. Putem PEB-a otkriveno je da traže dotur municije, mina i granata jer namjeravaju narednog jutra u napad. Pređevče 4.7.1992. godine između 18,00 i 19,15 sati granatirali su iz samohotke Santračevu glavicu. Sotradan je SČA krenuo u napad. Cilj mu je zaposjesti Santračevu glavicu i ostvariti kontrolu puta u dolini r. Baštre sve do Bos. Otoke.

Ponovo je izbio spor na Okružnoj skupštini 4.7.1992. godine. Inicirao je to, ponovo, gradonačelnik Nenad Ibrahimpašić, osporavajući nadležnost i prava OkŠTO. On je osporavao imenovanje kadrova u OkŠTO koje je RŠTO već postavio na dužnosti. Zbog toga je od RŠTO zatražen hitan odgovor. Ove rasprave dovode u pitanje formiranje operativne grupe i njeno logističko obezbjeđenje, jer nejedinstvo vlasti je očito.

Srpska strana prati sve borbene aktivnosti na ovom dijelu ratišta. Nastoji parirati našim snagama i zadržati borbenu inicijativu, a protivakcijama vršiti pretrage svoje pozadine, s ciljem otkrivanja i progona naših ubačenih IDG. Oni su protivakcijama vršili pretrage svoje pozadine, jer su osjetili i doživjeli opasnosti u njoj od IDG naše TO. Stoga su nastojali opsežnom

akcijom "pročešljati" zapadni dio pl. Grmeč, da bi kasnije mogli ići slobodnije u akcije, bez straha od mogućih zasjednih, prepadnih ili drugih dejstava naših ubačenih IDG, pred svoje izlaske na linije ili pri polascima u napade.

U tome cilju Komanda 2. kk vojske RS izdala je zapovijest za borbena dejstva od 6.7.1992. godine, uoči naše čuvene akcije na Grabežu. Ta zapovijest glasi:

Komanda 2. krajiškog korpusa

Str. pov. Br. 204-2

IKM Veliki Radić

Dana 6.7.1992. godine

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLJIVO

Komandi 11. Ipbr B. Krupa
Zapovijest za borbena dejstva Op. br. 1

Karta 1:50000 Bihać 2 i Bosanska Krupa 1, izdanje 1972. godine

1. Neprijatelj planski dovodi i grupiše snage na prostoru s. Srbljani, s. Spahići, s. Pokoj sa verovatnim ciljem da u pogodnom trenutku, koristeći pokrivenost zemljišta, nadmoćnost u živoj sili i mogućnost planskog i nesmetanog pothranjivanja svojih snaga, izvrši napad na širem frontu pravcima s. Srbljani – s. Grmuša – s. V. Radić i s. Spahići – Alibegovića kosa – Grabež, ovlada prostorom zapadnog Grmeča, izade na liniju Pritočki Grabež – Grabež – Radić, čime bi bitno popravio svoj operativno-taktički položaj i stvorio uslove za dalja ofanzivna dejstva.

Na širi prostor zapadnih padina Grmeča ubacio je 2-3 DTG koje su i do sada ispoljile diverzantske i zasedne aktivnosti prema našim snagama i nanele nam gubitke u živoj sili. Očekivati je da će i ubuduće, još intenzivnije, ubacivati izviđačke i diverzantske grupe u pozadinu naših snaga, u zahvatu šumskih puteva, u rezone komandnih mesta i VP artiljerije, sa ciljem nanošenja gubitaka i stvaranja nesigurnosti i straha kod naših jedinica.

U rejonu Pritočki Grabež, Alibegovića kosa, Krlića vrh baziraju dnevno 1-2 DTG jačine 10-15 ljudi.

Na liniji s. Srbljani – s. Spahići – s. Čavkići – s. Čekrlje danju ima slabije snage jačine do dva bataljona zelenih beretki, a u večernjim časovima ove snage bitno pjačava dovođenjem ljudstva iz doline.

Jače snage ima u rejonu s. Miostrah, s. Ostrožac, s. Brekovića iz čijeg sastava pojačava snage u dodiru.

Neprijatelj je u mogućnosti da sa prostora Čazinske krajine, u relativno kratkom roku, angažuje i jače snage na ovom prostoru.

Dobar deo svojih snaga angažovao je i na pravcu Bihać – Sokolac – Lohovo, prvenstveno

snage i sredstva podrške, a u samom gradu Bihaću dnevno ima 3-4 hiljade vojnika.

Mogućnosti u art. podršci su mu dosta skromne i bez pregrupisavanja sa drugih pravaca, na ovom prostoru može angažovati snage jačine jedne baterije minobacača 82 mm.

2. TG "UNA-92" sastava: 4 pb, grupa za zaprečavanje i rušenje, kombinovana četa VP na OT i dve baterije za podršku, ima zadatak da izvrši izviđanje, pretres i čišćenje zapadnih padina Grmeča, od linije: Korita (tt 937) – Pritočki Grabež (tt 394) do linije s. Srbljani – s. Jezero – s. Spahići – Majdan i zavisno od razvoja situacije, posedne dostignutu liniju, izvrši utvrđivanje i zaprečavanje, stvarajući uslove za dalja ofanzivna dejstva ka r. Una.

Po mogućnosti izvršiti rušenje mostova na r. Una u rejonima s. Srbljani i s. Brekovića.

Dovođenje snaga na polazne položaje izvršiti u večernjim časovima na D-1.

Izdavanje zadataka jedinicima izvršiti do 06,00 časova na D.

Gotovost za pokret i izvršenje zadataka u 07,00 časova na D.

IKM u rejonu Veliki Radić.

3. Desno 11. Ipbr ima zadatak da ojača odbranu na svim pravcima u zoni i spreči eventualni pokušaj proboja snaga neprijatelja na tim pravcima. Sve snage prevesti u najviši stepen borbene gotovosti.

Levo 15. Ipbr ima zadatak da ojača snage na prednjem kraju odbrane, a posebno na pravcima: s. Čekrlje – Pritočki Grabež, s. Golubić – s. Lohovo i s. Skočaj – Lohovska brda.

Sve snage imati u najvišem stepenu borbene gotovosti.

Snage 3. pbr imaju zadatak da glavnim snagama, zavisno od stepena napredovanja TG "UNA-92", na dostignutim linijama prihvata snage TG u pretresu i čišćenju terena sadejstvu je im i omogućava uvođenje određenih linija ka krajnjem cilju. Obratiti pažnju na snage neprijatelja koje u čišćenju terena mogu biti nabačene na bok i u pozadinu jedinica na položajima. Imati sigurne i pouzdane veze sa snagama koje vrše pretres i čišćenje terena, kako ne bi došlo do međusobnog sukoba.

4. Odlučio sam izvršiti izviđanje, pretres i čišćenje zapadnih padina Grmeča angažujući glavne snage pravcem: s. Grabež – s. Spahići, a pomoćne pravcem: s. Brkići – s. Srbljani – s. Spahići, sa ciljem u sadejstvu sa glavnim snagama 3. pbr razotkriti i uništiti diverzantsko-terrorističke i druge specijalne snage neprijatelja na ovom prostoru, očistiti prostor od neprijateljskih snaga, izbiti na liniju s. Srbljani – s. Jezero – s. Spahići – s. Čavkići, utvrditi se na dostignutoj liniji, izvršiti zaprečavanje ispred p/k, u gotovosti za dalja ofanzivna dejstva.

Borbena zadatak: snage za pretres i razbijanje neprijatelja, snage za posjedanje odbrane na dostignutoj liniji, snage za zaprečavanje i snage za podršku.

5. Zadaci jedinicama:

5.1. pb/11. Ipbr (-1) izvršice pretres i čišćenje terena u zoni Korita (tt 937), Uzelčeva glavica (isklj.) s. Spahići (isklj.), Krlića vrh (tt 746) sa zadatkom, u sadejstvu sa snagama 3. pbr, pb/6. pbr i pb/1. pbr razbiti i uništiti snage neprijatelja na pravcima nastupanja, izbiti na liniju Uzelčeva glavica – s. Jezero – s. Spahići, spojiti se sa snagama pb/1. pbr, obezbediti dostignutu liniju i omogućiti uvođenje pb/3. pbr radi posjedanja položaja i organizacije odbrane.

Imati stalnu vezu i sadejstva, na celoj dubini izvršenja zadatka, sa pb/6, snagama 3. pbr ispred, a od linije Uzelčeva glavica – s. Jezero i sa pb/1. pbr.

Na D-1 u večernjim časovima posesti polazni rejon Drenovo Tijesno.

Izdavanje preciznih zadataka jedinicama, po mestu i vremenu, završiti do 6,00 časova na D. Gotovost za pokret i pretres terena u 07,00 časova na D.

Podržava KAG-2.

5.2. pb/6. pbr izvršice pretres i čišćenje terena u zoni Krlića vrh (isklj.) Spahići, Majdan, M. Kosić (tt 465) angažujući počinjene jedinice pravicima podovi-Alibegovića kosa – Spahići i Kosić – Barakovac – Majdan, sa zadatkom u sadejstvu sa pb/11. Ipbr, snagama 3. pbr i 1. pbr razbiti i uništiti snage neprijatelja na pravicima nastupanja, izbiti na liniju s. Spahići – s. Majdan, obezbediti dostignutu liniju i omogućiti uvođenje pb/3. pbr radi posedanja položaja i organizacije odbrane na dostignutoj liniji. Biti u gotovosti za dalja dejstva.

Na celoj dubini izvršenja zadatka ostvariti stalnu vezu i sadejstva sa pb/11. Ipbr i snagama 3. pbr.

Na D – 1 u večernjim časovima posesti polazni rejon s. Grabež.

Izdavanje zadataka jedinicama po mestu i vremenu, završiti do 06,00 časova na D.

Gotovost za pokret i pretres terena u 07,00 časova na D.

Podržava KAG-2.

5.3. pb/1. pbr ojačan oklopnom grupom iz 3.pbr izvršice pretres i čišćenje terena u zoni: desno r. Una, levo s. Grmuša – s. Jezero – s. Spahići, angažujući snage na pravicima: Brlići – Srbijani – Spahići i Brlići – s. Jezero – Spahići sa zadatkom u sadejstvu sa snagama pb/11. Ipbr i 3. pbr razbiti i uništiti snage neprijatelja na pravicima nastupanja, izbiti u rejon s. Spahići, spojiti se sa snagama pb/6. pbr, obezbediti dostignutu liniju, u gotovosti za dalja dejstva.

Na celoj dubini izvršenja zadataka ostvariti stalnu vezu i sadejstvo sa snagama 3. pbr.

Na D-1 u večernjim časovima posesti polazni rejon s. Grmuča (istočno za 1 km).

Izdavanje zadataka jedinicama po mestu i vremenu, završiti do 06,00 časova na D.

Gotovost za pokret i pretres terena u 07,00 časova na D.

Podržava KAG-2.

5.4. pb/3. pbr u OR Drenovo Tijesno, u gotovosti da, po izbijanju jedinica za pretres i čišćenje terena na liniju s. Jezero – s. Spahići – s. Majdan i po stvorenim uslovima, izvršiti pokret pravicem: Drenovo Tijesno – Alibegovića kosa (severno) – Spahići i posedne odbranu na liniji: Jezerska glavica – Spahića glavica – Mrazovo – Majdan – M. Založje (severno), utvrdi se, organizuje vatreni sistem i spreči eventualni prodor snaga neprijatelja u dubinu zone.

U toku pretresa i čišćenja terena biti u gotovosti za angažovanje na određenim pravicima.

OR posesti na D-1 u večernjim časovima.

Izdavanje zadataka jedinicama završiti do 06,00 časova na D.

Gotovost za b/d u 07,00 časova na D, a za posedanje odbrane na određenoj liniji – po stvorenim uslovima.

Podržava KAG – 2.

5.5. Kombinovana četa VP na OT u rezervi 1 KM, u gotovosti za angažovanje po potrebi, a po naređenju komandanta TG "UNA-92".

5.6. Grupa za zaprečavanje i rušenje po dostizanju linije s. Jezero – s. Spahići – s. Majdan izvršiti slijedeće zadatke:

- minirati sa manjim minskim poljima i grupama mina ispred položaja jedinica na prednjem kraju,

- zavalama ojačanim minama zatvoriti moguće prolaze u međuprostorima,

- sa grupom diverzanta izvršiti (po mogućnosti) rušenje AB mostova preko r. Una u s.

Ostrožac i s. Brekovića,

- izvršiti otvaranje prolaza u eventualnim minskim poljima protivnika.

6. Podrška KAG-2 (baterija 130 mm) poseda položaj u rejonu Gorjevac.

KGBR (baterija 128 mm "P") poseda položaj u rejonu škole u s. Grabež.

Zadaci:

- podržati snage u napadu,

- podržati uspostavljanje i držanje dostignute linije.

7. Osmatranje i izvidanje:

U svim jedinicama, pri pretresu i čišćenju terena, organizovati tačna izvidanja i osmatranja prostora. Na nivou bataljona obrazovati izviđačke grupe i IP i upućivati ih ispred i bočno na pravcu kretanja jedinica.

8. Pozadinsko obezbeđenje:

Na dan izvođenja b/d svakog borca snabdeti sa SDO i 0,5 b/k preko norme.

Pre upućivanja na zadatak izvršiti smotru odeće i obuće i obezbediti da borci imaju ispravnu, posebno obuću.

Obezbediti da svaki borac sa sobom ima po četuricu pitke vode.

Vozila blagovremeno snabdeti potrebnim količinama pogonskog goriva.

Na nivou svakog bataljona imati organizovano sanitetsko obezbeđenje.

9. komandovanje i veza:

U komandovanju jedinicama isključivo koristiti pripremljenu tablicu signala (razgovornik).

IKM u selu Radič.

Izveštaje dostavljati:

- u toku b/d u mreži komandovanja,

- po izvršenom zadatku – detaljno.

MP/PO

Komandant TG

pukovnik

Mičo Vlajsavljević

Iz ove zapovjesti se osjeća strah i nezvjesnost u pogledu sigurnosti njihove pozadine. Zato žele ovim pretresom sagledati svoju sigurnost i otkriti eventualna prisustva naših IDG u tim prostorima. Posebno su oprezni pri izlascima na nove rejone odbrane, ukazujući na moguće opasnosti i otpore naše TO.

15. Diverzantska akcija na Grabežu

Naša strana je potvrdila svoje prisustvo u pozadini agresora sutradan 7. jula 1992. godine. Namjera naše strane bila je da se taj datum obilježi na antifašistički način, ali i da ga četnici zapamte za sva vremena. Tako sedmi juli 1941. i 7. juli 1992. godine imaju svoja podudarna značenja. U Srbiji se slavio kao dan ustanka srpskog naroda. I naše snage su željele obilježiti taj 7. juli 1992. godine na način primjeren antifašističkoj solidarnosti sa onima iz 1941. godine, koji su pošli na ustanak protiv fašizma i njihovih sluga - četnika.

Samo sada su srpski narod povelu u četništvo i zločine ideolozi neočetništva i neofašizma. Stoga 7. juli 1992. godine obilježava se našom precizno isplaniranom diverzantskom akcijom na Grabežu. Akcija je nosila opći naziv "Talas", i šifrovana je kao "Čarli". Cilj joj je bio: ubaciti u strogoj tajnosti, kroz međuprostor, IDG jačine 53 borca i starješina u širi rejon stare osnovne škole na Grabežu, radi uništenja objekta sa ubojnim sredstvima, žive sile i MTS-om, koji je tu zatečen. IDG je naoružana sa AP, sa 6 PM i više, bombi, tromblona i zolja.

Zadatak ove IDG je bio: neopaženo, pod zaštitom sumraka opkoliti š.r. stare osnovne škole na Grabežu. Nakon okupljanja četnika pridošlih na večeru, prići što bliže opkoljenom objektu. Na opći signal snažnom vatrom iz svih oružja uništiti sve pristigle četnike, a zolja i osama zapaliti objekat, te spriječiti bježanje ljudstva iz opkoljenog prostora. Nakon ovoga izvući jedinicu iza naših linija odbrane. Akcija je trajala od 19,50 do 21,00 sat. U ovoj akciji, koju je predvodio hrabri komandir Čelebić Muharem iz OdSD MUP-a Bihać, ubijeno je 43 a ranjeno 37 četnika, a osnovna škola dignuta u zrak sa velikom količinom municije i eksploziva.

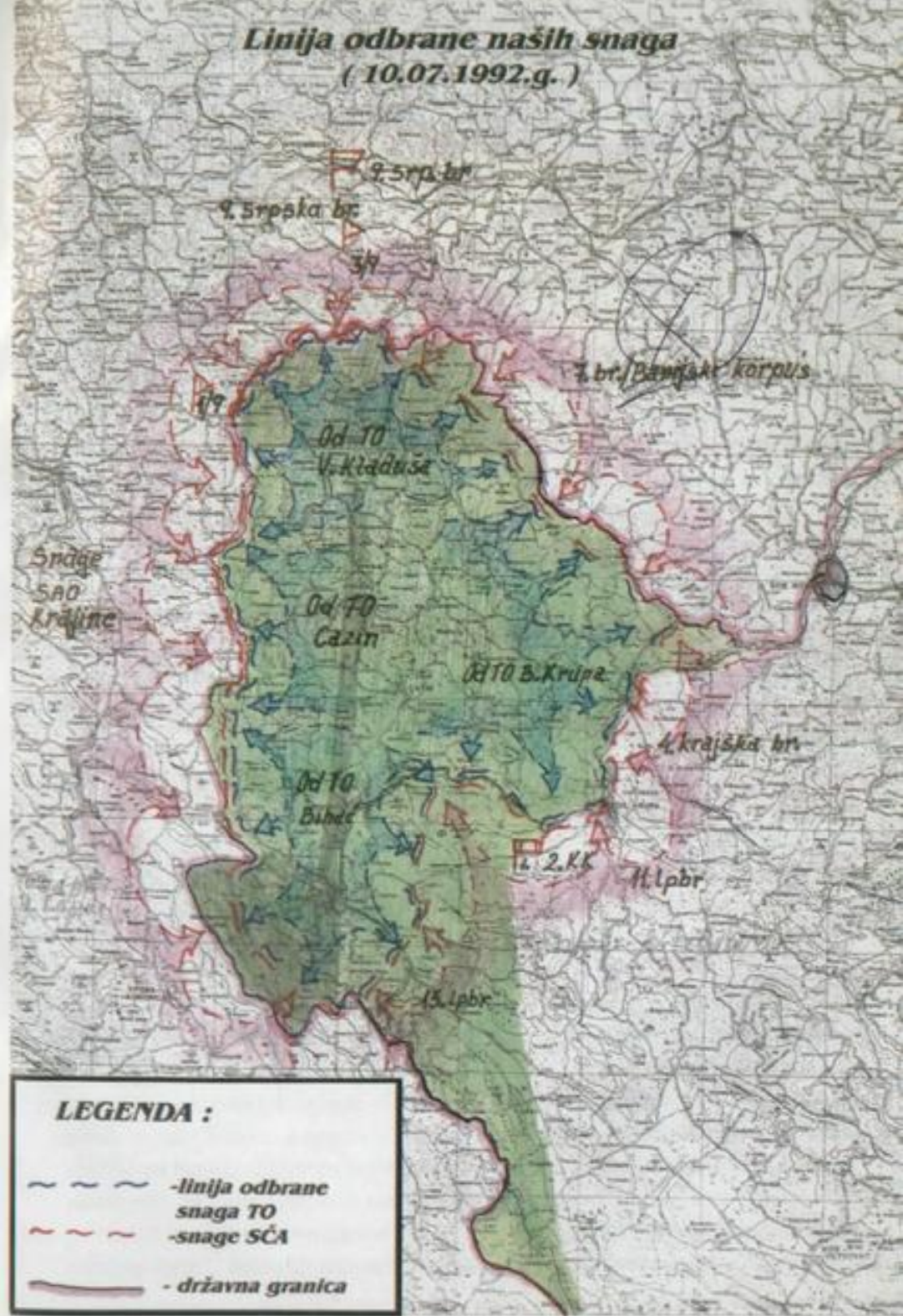
To je najuspješnije izvedena akcija, u kojoj je naša strana imala jednog poginulog, zbog neopreznog rukovanja tromblonom. Agresorsko komandovanje zbog toga proglašava trodnevnu žalost.

U znak odmazde SČA žestoko granatira naredna dva dana Bihać i rubna naselja.

Ovakva dejstva predstavljaju četničku nemoć, strah i kukavičluk zločinačkog nagona.

Naše komandovanje je očekivalo ovakve reakcije, pa i pokušaje pokretanja jačih snaga prema našim rubnim naseljima. Stoga je naredilo ojačavanje l/o i pojačano osmatranje i izviđanje. U isto vrijeme uputilo je IDG u rejon Grabeža, s ciljem da snima pokrete SČA prema frontu i eventualno, da izvede neku akciju. Grupa je upućena u 16,30 sati 9.7.1992. godine, a vratila se oko 21,30 sati neobavljena posla, zbog veće koncentracije i kretanja agresorskih snaga na pravcima: VRadić - Grabež i VRadić - Grmuša. Istoga dana agresor je žestoko granatirao sa blizu 300 projektila iz svih oruđa l/o, rubna naselja i grad Bihać, a na Sokolac, Golubić, Vinicu i Ružicu ispalio je više od 100 projektila. Izostao mu je pješićki napad. Vjerojatno

Linija odbrane naših snaga (10.07.1992.g.)

je ocijenio da ne bi imao ni Pirove pobjede.

OkŠTO Bihać izvjestio je RŠTO (10.7.1992. godine) o linijama odbrane, sa stanjem dan ranije prema SČA i tzv. RSK i RS. Prema tome izvještaju posjednuta linija razdvajanja sa SČA bila je: Melinovac - L.Brda- Podgreda (Jelača-greda)- Pritoka- Grabež sa kasarnom Grabež - Uzelčeva glavica -Trnjak -Brlići i dalje nizvodno dolinom r. Una – Smrdan -r. Baštra - Santračeva glavica - Ćorkovača (tt. 603 i 516) - s.Sip – Gradina – Ahovo - r.Glinica – Poljane - Bogovlja- dolina r. Korane do Bugara i dalje na Jasen - aerodrom Željava - Crni vrh do Melinovca.

Zapadnu i sjevernu granicu prema RH drže snage UNPROFOR-a. Iza tih linija u rejonu Bukovlje - Bos.Bojna razmješteni su dijelovi 7.brigade Banijskog korpusa, koja samo provokativno djeluje, iako je UNPROFOR ispred njih. Ne isključuje se ubacivanje IDG u našu slobodnu teritoriju.

Na pzt. sjeverno od Otoke, djeluju snage agresora jačine jednog bataljona iz sastava Banjalučkog korpusa. Na desnoj strani od r. Une od Smrdana i dalje uzvodno razmještena je 4. krajiška brigada sa komandom u Donjoj Suvaji. Dva bataljona ove brigade čine starije mobilizirano ljudstvo. Povremena dejstva izvode se duž posjednute linije, a pojačana u rejonu Bos. Otoke i Grmuše.

Na bihaćkom dijelu ratišta angažovana je 3. petrovačka brigada. Po Bihaću i okolini stalno se dejstvuje iz rejona Ripač, Gorjevac, Tihotina i Grabež. Na ovom dijelu ratišta očekuju se pojačana b/d, s obzirom na pristigla pojačanja. Naši gubici do 8.7.1992. godine bili su: 68 boraca izhaćeno iz stroja. Cijeni se da su agresorski gubici bili još veći. Po ocjenama svih komandanata moral boraca je na dosta visokoj razini, bez obzira na sve uočene pojave i greške.

Prema Republici Hrvatskoj snage razdvajanja su iza državne granice, osim manjeg dijela u rejonu Bos. Bojna. Između ovih snaga je UNPROFOR, koji ostvaruje solidnu suradnju sa općinskim i okružnim organima vlasti i štabovima TO.

Četnički agresor sve više granatira noću, kako bi narod lišavao sna i prisiljavao na odlazak u skloništa i podruma. Tako je bilo i 9./10.7.1992. godine, kada su granatirali grad iz topova 130 mm sa Gorjevca i haubicama 105 mm iz rejona Melinovac ispalivši više od 60 granata.

U isto vrijeme tukli su po našim položajima iz minobacača svih kalibara po kodiranim ciljevima. Istoga dana ujutro prenijeli su vatru artiljerije zapadno od Bihaća na sela Izačić, Bugar, Vrstu, Gatu, te V. M. Bisovac.

Na Grmuško-srbljanskom platou SČA otpočeo je opći napad u popodnevним satima 10.7.1992. godine, čije su snage ojačane sa sedam tenkova, uz prethodnu jaku artiljerijsko-minobacačku pripremu napada. Naše jedinice pružile su jak otpor. Nažalost nisu uspjele odbraniti s. Gornje Brkiće, u kojeg su ušli četnici i zapalili nekoliko kuća. U ovim borbama poginula su naša 3 borca, 4 ranjena i 2 sa jakim psihološkim šokom. Naše snage radile su ubrzano na fortifikacijskom uređenju novih linija i vršile dopunsku organizaciju odbrane i sistem vatre. Međutim, i četnici se nisu zadovoljili postignutim.

Dovezli su u 20 m/v novo ljudstvo oko 22, 30 sati sa vjerovatnim ciljem nastavka napada narednog dana. U slučaju da u tome ne uspiju, učvršćivali bi dostignute linije. Našim snagama

ma je trebala hitna popuna municije i sredstava za POB.

Nužno se nametnuo zadatak praćenja daljih nakana SČA u daljem toku borbe.

16. Zapovijest za napad OpŠTO Bihać. (šema 3)

Naše komandovanje ocjenjuje da je potrebno pregrupisati snage i preći u napad na širem frontu, preotimajući na taj način inicijativu SČA.

U tom cilju Općinski ŠTO izdao je Borbeni zapovijest dana 11.7.1992. godine u 14,30 sati koja sadrži: SČA je izvodio napadna dejstva na više pravaca. Do kasnih večernjih sati 10.7.1992. godine izbio je na liniju: s. Lilaci - s. Trnjak - Kamenički vrh - Mala Zečica - Barakovac - Zaloški grabež - Pritočki grabež - Ždralinci - Podgrede - Mrđa - Dubravice - Samar - Melinovac, a posadne snage iz SAO Krajine zaposjele su: Sadilovac - Kota - Abdića brdo - š. r. Željava. Zapovijest sadrži:

1. Agresor: Na pravcu Grmuša - Sribljani dejstvuje jedan motorizovani bataljon ojačan tenkovskim vodom.

Druga jedinica istog sastava i jačine dejstvuje na pravcu: Grabež - s. Spahići. Očekuje se jaka artiljerijska podrška na oba pravca sa haubicama 105 mm i MB-120 mm.

Predstoji napad SČA na oba pravca, dok u rejonima Grabež, Pritoka, Melinovac vjerovatno će izvoditi aktivnu odbranu i granatiranja sela i grada Bihaća iz topova 130 mm i haubica 155 mm sa Gorjevca.

2. Jedinice TO imaju zadatak da upornom i aktivnom odbranom spriječe dalje prodore SČA i uz dodatne snage pređu u protivnapade s ciljem razbijanja snaga SČA, nanošenja što većih gubitaka u živoj sili i MTS-u.

3. Susjedi: U ovom napadu sadejstvovaće lijevo - OdTO Cazin i Bos. Krupa, a desno - jedinica TO i HVO Bihać.

4. U idejnom djelu odluke komandanta OpŠTO Bihać stoji: svim snagama TO Općine Bihać izvoditi odbranu na liniji: Dobrenica - Golubić - Orljani - Čekrlje - V. Založje - Čavkići - Pokojske Majine - Spahići - Jezero - Brkići, ne dozvoljavajući proboj l/o od strane SČA i dalji prodor ka Bihaću u dolinu r. Une, a zatim sa pregrupisanim i dodatnim snagama preći u protivnapade na izabranim pravcima duž linija odbrane.

Gotovost za napad u 3,30 sati 12.7.1992. godine.

5. Zadaci jedinica za izvođenje b/d bili su u osnovi na snažnoj i upornoj odbrani, kojom zaustaviti napade SČA, nanositi mu što veće gubitke, a zatim prelaziti u protivnapade u cilju odbacivanja što dalje neprijateljskih snaga. Dostignute l/o učvršćivati i prelaziti u odbranu.

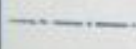
5.1. OdTO Centar dobio je zadatak da pređe u napad i razbije neprijatelja na pravcu: Melinovac - Lohovska brda - D. Lohovo. U ovom napadu angažovane su sljedeće jedinice: 1.hbb., ČTO Ozimice, ČTO Luke, ČTO Harmani i ČTO Nova Četvrt.

5.2. Odred TO Prekounje dobio je zadatak da iz svog rejona rasporeda pređe u protivnapad na pravcu: Ribička glavica - Pritoka, Čekrlje - Grabež i M. Založje - Barakovac sa zadat-

Prodor SČA i zadaci naših snaga u p/n (12.07.1992.g.)

LEGENDA :

- - snage ŠTO
- - snage SČA
- - zone odgovornosti između ŠTO

kom: razbijanje SČA na pravcu napada, nanošenje što većih gubitaka, vezujući snage neprijatelja za taj pravac, ne dozvoljavajući njihovo upućivanje i angažiranje na druge ugrožene pravce. Četa TO Orljani napada na pravcu Orljani - Bare, a zatim produžava napad ka željezničkoj stanici u Pritoci, duž glavne komunikacije.

5.3. Zadaci četa TO

- ČTO D. Prekounje napada pravcem Ploče - Stojica brdo, gdje nanosi agresoru što veće gubitke, a zatim što prije izbija u rejon Bijelo Brdo gdje prelazi u odbranu.

- Četa TO Ružica napada pravcem kota 433 - s.Kula, a zatim sadejstvuje ČTO Orljani u zauzimanju sela Bare.

- Lijevo napada ČTO - D.Prekounje. Vod TO Čekrlje, vod TO G. Prekounje i jedinica SJB vrše ubacivanje pravcem Čekrlje - Grabež, gdje izvode napade na vatrene tačke i posade u dubini rasporeda SČA, dok vodovi M. Založje i Kamenica napadaju sa sjeverne strane na objekte u dubini rasporeda SČA.

- Četa TO Pokoj i ČTO Čavkići napadaju SČA u rejonu Kučišta, s ciljem zaposjedanja povoljnijih položaja i vezivanja snaga agresora u rejonu Kučišta i Barakovca.

- Tenkovsko odjeljenje se prebacuje iz rejona Sokolac u rejon s.Ružica. Odatle vatrom podržava napad prema zahtjevu komandira i vrši neutralisanje važnih vatrenih tačaka četničkih oruđa.

Protivoklopni vod se pridaje vodu G. Prekounje, koji će svojim efikasnim dejstvom uništavati oklopna sredstva u rejonu utvrđenog objekta kasarne Grabež.

- Diverzantska četa ubacuje se kroz međuprostor u četnički raspored pravcem: Čekrlje - Pritočki Grabež sa zadatkom uništavanja žive sile i vatrenih sredstava u rejonu Kamenoloma, a zatim produžava dejstva ka Danguba -Bijelo Brdo, obezbjeđujući svoj lijevi blok od moguće intervencije SČA iz rejona Tihotina.

- Četa Vojne policije vršit će kontrolu i pretres oslobođenog prostora, posebno sela na pravcu prema Pritoci.

- Rezervu formirati od MB čete jačine 60-100 boraca u kasarni "27.juli", koja će biti u gotovosti za uvođenje u borbu po odluci komandanta Općinskog štaba TO.

OdTO Brekovića sa ojačanjem izvodi borbena dejstva na Grmuško-srbljanskom platou desno od r. Une po odluci komandanta OdTO.

Signal za napad "Talas", a odziv lozinka i boja traka po tablici signala." U potpisu komandant OpŠTO Ramiz Dreković.

Ovim dokumentom naša komanda je željela preduhitriti neprijatelja, preoteti inicijativu, ne dozvoljavajući mu razmah i prednost, koju već ima u tehnicu. To je nesumljivo hrabar čin i dobro osmišljena zamisao, bez obzira da li će se svi ciljevi i zadaci ostvariti.

I četnici nisu mirovali. Gdje god im se pružila prilika kretali su u napad manjim ili krupnijim jedinicama. To su učinili i 11.7.1992. godine, u rejonu Srbljana, gdje su otpočeli sa napadom, uz jaku artiljerijsku pripremu. već od 8,30 sati. Borbe su trajale nekoliko sati. Postojala je opasnost da pomjere naše linije odbrane i zaposjednu Jezero. Neke od jedinica su se

povukle pod pritiskom SČA, ka kanjonu r. Une, što je otežavalo držanje linije odbrane u tom rejonu. Zbog toga je naredena hitna intervencija rezervi iz OpŠTO Bihać i Cazin, koje su zastavile četnički prodor, te ih vratile na početne pozicije. Uslijedilo je žestoko granatiranje rejonu tih sela i grada Bihaća sa 50-100 projektila, u znak odmazde za neuspjeh i pretrpljene gubitke. Ipak ta akcija agresora nije omela realizaciju zapovijesti od 11.7.1992. godine. Jedinice su krenule u napad prema odluci iz Zapovijesti u 3,30 sati 12.7.1992. godine. Sve jedinice koje su izvodile pripremljene akcije "Talas" i "Talas-1" ubačene su u pozadinu agresora. Ostale snage krenule su s fronta. Međutim, ubacivanje je bilo uspješno, ali planirane akcije nisu izvršavane po planu ili uopšte nisu izvršavane, naročito one na pravcu Tihotina i Pritoka, te Dobrenica - Lohovska brda. Razlozi su, navodno, da minobacačka baterija nije neutralisala neke bitne vatrene tačke u rejonu Lohovskih brda odakle su žestoko zasipali vatrom naše ubačene snage prema Pritoci. Također, nije izvršila zadatak ni IDG "ČARLI", jer se nije obezbijedio prolaz u rejonu Čekrtija. Ostale jedinice djelimično su izvršavale postavljene zadatke. Bitno je da su ove naše akcije, sa ubacivanjem u neprijateljev raspored, stvarale jednu opću nesigurnost u pozadini agresora, posebno što su odgođena njihova zamišljena napadna dejstva, zašto su već pripremili odgovarajuće snage i privukli bliže linijama naše odbrane brojnu tehniku i borbena dejstva. Ova akcija je za nas još jedan dokaz da se mora dalje i još više primjenjivati naša taktika ratovanja, tj približavanje što bliže linijama agresora s fronta i sve više primjenjivati oblike manevra i osmišljenog ubacivanja i sadejstva sa ubačenim snagama u pozadinu četničkog rasporeda. Sigurno je jedno, a to je da smo imali naoružanu živu sliku s kojom smo raspolagali i vatrenu podršku, kao što je imao agresor, bio bi on brzo istjeran sa šumovitih visova i naselja, kao što se diže i progoni divljač u lovačkim hajkama, jer zaista naša živa sila je bila ogromna, u kojoj je bilo tri čovjeka na jednu cijev, dok je kod agresora bila obrnuta proporcija, čak i više.

Snage SČA zaustavljene su na platou Srbijani i odbačene ka selu Brkčić i Lilaci. Agresor je nakon toga vršio silovita granatiranja iz artiljerije, minobacača i tenkova po našem borbenom rasporedu, po okolnim selima, te po gradu Cazinu i Bihaću. I na bosanskokrupskom dijelu ratišta 11./12. i 12.7.1992. godine, agresor je djelovao iz pješackog i artiljerijskog naoružanja po rejonu Vrletnica, dok je na Grmuškom dijelu fronta probijao novi put do svojih l/o i do skladišta u blizini škole na Grmuši. Nakon toga primijećen je dolazak 6 m/v sa opremom kod tog skladišta. Naše snage u rejonu Bihaća, u borbenim akcijama pod šifrom "Talas" izvršile su, u osnovi, svoje zadatke, nakon čega su se povukle na polazni položaj, osim u rejonu Založja i Čavkića, gdje su linije pomjerene ka Barakovcu. U ovim akcijama imali smo 2 poginula i 9 ranjenih boraca.

Četnički agresor je nastavio granatiranja linija odbrane, naselja i grada Bihaća u toku 13.7.1992. godine, ispalivši preko 60 granata 130 mm sa Gorjevca, a iz rejonu Melinovca 20 granata 105 mm. Iz minobacača 120 mm ispaljeno je 30 mina po linijama odbrane i selima.

Granatiranja su nastavljena i narednog dana. To je osnovni oblik dejstva, kojeg agresor izvodi sa distance. Takva dejstva oni ne plaćaju ljudskim životima. Znaju oni da mi nemamo

čime uzvratiti i izlagati njihov narod sličnoj opasnosti.

Naše jedinice ponovo su ubacile IG iz OdSD MUP-a i IDG iz OdTO Centar noću 13./14.7.1992. godine, u skladu sa dobijenim zadatkom. One su izvele neke prepadne diverzantske akcije na Grabežu, u rejonu Tihotina i Lohovska brda. U ovim akcijama ranjena su tri naša borca.

Dana 14.7.1992. godine, Stanica javne bezbjednosti Bihać izvjestila je MUP R BiH da su rezervne jedinice MUP-a već prepočinjene komandama jedinica TO. Na ukupno 12 rezervnih stanica RM angažirano je 596 pripadnika. Od toga broja prepočinjeno je komandama TO 486 pripadnika RM sa cjelokupnim naoružanjem, municijom i opremom, dok je u 10 stanica ostalo da radi i opslužuje samo 110 naoružanih ljudi.

Naše snage imale su gotovo uvijek nakon izvedenog borbenog dejstva velikih teskoća kod popune utrošenih ubojnih sredstava i municije, pogotovo kad se planiraju napadna dejstva. Izvori snabdjevanja bili su razni. Osnovna su četiri: ratni plijen, koji je bio skroman, kupovina, koja je bila težišna, od ratnih profitera iz SAO-Krajine, proizvodnja u namjenskoj vojnoj industriji i dotur vazdušnim putem. Jedan od dotura bio je 15.7.1992. godine. Naime, iz Zagreba je transportnim avionom, koji se spustio na aerodrom Čoralići, dotureno više ubojnih sredstava. OpŠTO Bihać dobio je raspodjelom 3600 komada metaka 7,62 mm, 60 mina 82 mm, 2 mine 120 mm i tri OSE sa projektilima. U periodu od 16 do 19.7.1992. godine SČA je nastavio granatiranja, ispalivši više stotina mina i granata. Tako je 16.7.1992. godine SČA ispalio 60 mina 120 mm na rubna naselja, od čega je poginulo 5, a ranjeno 20 civila. To je bio tužan dan za nas. To govori da se narod osjećao komotno, ne poštujući znakove opasnosti.

Agresorsko granatiranje gradova - detalj kod mosta na rijeci Uni u Bihaću - ljeto 1992. godine

Diverzantskom akcijom 16.7.1992. godine, na Breziku u rejonu Baštre IDG uništila je neprijateljsko mitralješko gnijezdo sa 6 članova posade. Nakon toga IDG se vratila bez gubitaka.

Naše snage na srbijanskom platou izvode aktivnu odbranu ne dozvoljavajući SČA pomjeranje tih linija. U ovim borbama nije bilo gubitaka.

Sedamnaestog i osamnaestog dana jula 1992. godine, agresor se okomio granatama i minama na sela i grad Bihać. Težišno je granatirao centar grada, Ozimice I i II, D. i G. Prekounje, ispalivši preko 300 granata i mina od kojih je poginulo 9, a ranjeno 18 civila i 9 pripadnika TO. Od tog granatiranja poginula su i 2 borca u s. Orljani od parčadi stovadesetice. Jedan od boraca je pokušao izvući ranjenu ženu radi pružanja pomoći, kada je smrtno pogoden od glera mine.

S obzirom da su učestala silna granatiranja, naredeno je svim jedinicama dodatno inženjersko uređenje položaja i rejona odbrane sa pokrivačima, radi zaštite ljudstva, a narodu je naredeno da se kreće vani samo u krajnjoj nuždi. Jedinica MUP-a izvršila je još jedno ubacivanje u pozadinu agresora 17.7.1992. godine, radi izvidanja važnijih objekata i eventualnih pokreta četničkih snaga ka frontu.

Dan 19.7.1992. godine, bit će u historiji obilježen kao važan datum. Naime, toga dana je formirana 1. bihaćka pješaka (besmrtna) brigada i 2. muslimansko-hrvatska (legendarna) pješaka brigada.

To su prve krupne jedinice višeg taktičkog sastava, osposobljene za manevarsko ratovanje i izvođenje borbenih dejstava na cijelom prostoru Okruga. Agresor je uputio 20 projektila na Ozimice toga dana. Naše snage uzvratile su sa 10 mina 82 mm po uočenim ciljevima.

SČA više dana drži pod vatrom svojih oruđa i mitraljeza s. r. Bos. Otoke i lijevu obalu r. Une u Bos. Krupi. U ovim napadima koristi MB, BsT, tenkove i PA oruđa, ali nije pokušavao sa pješakim napadima. Agresor je izvodio napadna dejstva na Grmuško-srbijanskom platou, uz snažnu artiljerijsku podršku. U ovim borbama naše snage imale su 5 poginulih i 3 ranjena borca. IDG TO prešla je na desnu stranu r. Une u rejonu Mande. Tom prilikom ubijena su dva neprijateljska vojnika, i zaplijenjene dvije puške. Kod poginulih je nađeno 12500 jugo-dinara, izdatih 1992. godine od Narodne banke RS u Banjoj Luci.

Četnička IDG je prešla 20.7.1992. godine r. Koranu u rejonu Gušte na Bugaru, provukla se šumom "Gušta" do puta Spomenik - Ćirina kuća. Na dijelu puta, nedaleko od spomenika ta grupa sačekala je naš kamion, kojim je vraćana smjena u Gatu, sa 18 boraca iz čete TO Gata, kada je u sumrak napala taj kamion iz zasjede. Tom prilikom su ranili 5 boraca, od kojih dva teže. Jedan borac, pri iskakanju iz kamiona, zadobio je potres mozga. Četnici su iz zasjede otvorili snažnu vatru iz automatskog oružja po kamionu. Nepovrijeđeni borci uspjeli su iskočiti i uzvratiti vatrom. Četnička grupa je pobjegla. Pretragom terena nađene su samo čahure. Naše smjene kretale su se po frontu duž puta u dužini od oko 3,5 km u odlasku i povratku sa smjene. Komandir čete je upozoren da ne dozvoli takvo kretanje. Vjerovatno, vođe smjena to nisu poštovali. Četnici su osmatranjem uočili pravce i vrijeme tih smjena, pa im nije bilo teško napraviti zasjedu. Sreća je što u napadu nisu koristili zolje, a i sam napad je bio u

grču. Za naše je to bila, nažalost, krvava opomena.

SČA je ponovio svoja granatiranja i između 22,30 i 00,15 sati. Iza ponoći 20.7.1992. godine, agresor je nastavio minobacačke napade po naseljima: Orljani, Čekrlje, Ružica, Vinica i Založje na koje je palo 50-60 mina u roku od 30 minuta, a zatim nastavljena vatra iz PAM-ova, PAT-ova i streljačkog naoružanja. To je ličilo na vatrenu pripremu napada na kojeg se SČA nije usudio, iako je, čak bio doveo snage za napad prema Ribičkoj glavici i Orljanima. Zato je ponovio artiljerijski napad na gusto naseljeni dio Bihaća. Agresor je ta granatiranja grada ponovio i 21.7.1992. godine, u trajanju od 2 sata. Napad je nastavljen tokom noći sve do 6.00 sati ujutro ispalivši pri tom preko 40 haubičkih projektila i više minobacačkih mina. Po selima Orljani i Golubić SČA je dejstvovao iz PAT-ova sa zapaljivim mecima, čime je izazvao više požara na civilnim kućama. Predveče 22.7.1992. godine, agresor je otvarao snažnu vatru iz pješackog naoružanja po l/o naših snaga u rejonu Čekrlja i Ribičke glavice. Iz Ličkog Petrovog Sela SČA SAO Krajine pokrenuo je neke jedinice prema Abdića glavici, zapadno od Izačića. To je bila samo demonstracija sile. Takođe, u toku 22.7.1992. godine, agresor je otvarao snažnu vatru sa Lohovskih brda, iz Pritoke, sa Pritočkog grabeža i iz rejona kasarne Grabež iz PAT-ova, PAM-ova i minobacača po l/o lijevo od Ribičkog nadvožnjaka, kao i po Sokocu. Artiljerijom sa Gorjevca dejstvovao je po gradu Bihaću ispalivši blizu 100 granata. Tokom noći predislociran je balistički OdTO u s. Jasiku gdje je ušao u sastav 1.bpbr.

Dvadesetreećeg do dvadesetpetog jula 1992. godine agresor je vršio neprekidna granatiranja l/o u rejonu Čekrlja i Orljana, te šira i uža gradska naselja Bihaća, iz artiljerije i minobacača, ispalivši preko 100 granata iz topova i haubica i isto toliko minobacačkih mina, ne računajući dejstva iz PA oruđa i pješackog naoružanja po svim linijama odbrane od Bihaća do Bužima. Od tog granatiranja, dva lica su poginula, a 14 ranjeno. Od vojnih lica pognuo je jedan, a dva su ranjena. Pričinjena je i velika materijalna šteta na više objekata u gradu i okolnim selima.

Nakon formiranja 1. bpbr. i 2. bmlhpbr. izvršeno je njihovo razmještanje na nove lokacije. U toku je preuzimanje l/o u određenim zonama odgovornosti.

Nastavlja se rad na ustroju i popuni brigada do punih formacijskih sastava.

Na bosanskokrupskom dijelu ratišta agresor dejstvuje iz svih oruđa sa distance. Najžešća granatiranja bila su između 9,45 i 10,30 sati 24.7.1992. godine, u rejonu Bosanska Otoka i Vrletnica. SČA nije pokušavao sa pješakim napadima. Iz RH, preko tzv. RSK, došla su 24 borca sa općine Bosanska Krupa. Isti su se priključili našim snagama. Prema našim saznanjima SČA je uvećao svoje snage na l/o za 3-4 puta u rejonu Golubića i Lohovskih brda. Slična povećanja bila su i na G.S.P. Istoga dana, odnosno 26.7.1992. godine, primijećen je pokret 5 tenkova ka linijama prema Izačiću. U rejonu Stabandže SČA je otvarao vatru iz pješackog i PA naoružanja. U rejonu Johovica-Komesarac SČA je zarobio jednog borca TO, ali ubrzo je vraćen zbog prijetnji sa naše strane. Ovoga dana oko 19,50 sati poginula su dva naša borca iz čete Vedro Polje, upavši u minsko polje. Agresor je pokušao i pješacke proboje, ali je taj napad osuđen. On je dejstvovao na sličan način (danju i noću) sa distance zadnjih pet dana, iz više

Oštećena vozila nakon agresorskog granatiranja, jula 1992.

vrsta oružja i oruđa, ispaljujući 20-50 granata i mina na dan, po različitim ciljevima i objektima. Vrijedi posebno spomenuti da je SČA 26.7.1992. godine ispalio, iz rejonu brda Jasen nekoliko mina i rafalno iz PAM-a po žetocima na poljoprivrednom dobru Bugar, sprečavajući ubiranje ljetine. Ništa nije pomogla ni žalba upućena UNPROFOR-u. Drugi bitan slučaj desio se pred dvoranom Luke 27.7.1992. godine, kada se dijelila hrana civilima. Četnici su to uočili i sa dvije mine 120 mm, sa Plješevice, pogodili prostor ispred zgrade, uboši 2 i raniji 3 civila. Tim dejstvom bili su ugroženi i sami predstavnici UNPROFOR-a, ali nisu preduzimali neke konkretne mjere. Dan ranije grupa boraca je neoprezno upala u naše minsko polje, kojom prilikom su 2 borca ranjena. Naše su snage izvele brz i odlučan napad na Abdića brdo 1.8.1992. godine, upale u objekt, kojeg su zapalile i zaplijenile nekoliko sanduka mina 82 mm. Nakon toga SČA je granatirao Izačić, Prnjavor, Vikiće. I na drugim pravcima agresor je granatirao naselja od jutarnjih sati do uveče. Istog dana 50 žena iz Bihaća obišle su ranjenike u RMC Bihać i uručile im prigodne poklone. Toga dana, Ramiz Drešković je postavljen za komandanta novoformirane operativne grupe, koja će uskoro biti preimenovana u USOG. Agresor ovaj narod daruje granatama od 2.-4.8.1992. godine. Tako je 2. i 3.8.1992. godine ispalio 120-130 projektila od 4,30 do 5,15 sati, a onda tokom dana ponavljao je još 2-3 puta dejstva iz topova i haubica. To se SČA učinilo nedovoljnim, pa je 2.8.1992. godine dejstvovao po Čekrljama minom 120 mm punjenom bojnim otrovom, od koje su kontaminirana 4 borca i nekoliko civila. Potom je sa nekoliko punjenja iz VBR tukao po Bihaću. U ova tri dana od granatiranja poginulo je petero i ranjeno sedmero civila.

Druženje naroda i boraca

Na krupsko-otočkom dijelu ratišta agresor je intenzivno djelovao 3.8.1992. godine duž linija odbrane, koristeći i dalokemnu artiljeriju u granatiranjima civilnih ciljeva u većim naseljenim mjestima, pri čemu su stradali i civili stoji u izvještaju TO Bosanska Krupa. Toga dana izveden je vrlo značajan napad na Od TO Bosanska Otoka u rejonu Stražbenice.

Napad sa ubacivanjem izvela je u ranim jutarnjim satima 1. četa OdTO Bosanska Otoka u rejonu Stražbenice.

U cilju iznenađenja napad je izveden pod zaštitom mraka sa ubacivanjem jednog voda sa linije p/k odbrane. Na tom objektu je napadnuta osmatračnica komandira Nikole Damjanovića na kojoj je poginuo on i dva vojnika. Tu su zaplijenjena dokumenta komandira i jedan top ZIS 76 mm u rejonu Komića kuće. Njegova cijev je okrenuta prema s. Bušević, a zatim i prema selu Blatna po kojim mjestima je djelovano iz tog topa. Nakon zauzimanja osmatračkog mjesta borbe su nastavljene duž linija četničke odbrane i vatrenih položaja ostalih oruđa iz baterije. U tim borbama izbačeno je iz stroja preko 20 vojnika SČA.

Naši priučeni mineri vršili su zaprečavanja na putu u cilju spriječavanja brzog dolaska rezervi u taj rejon.

U toj akciji ispoljene su i neke slabosti. Prije svega akcija je duže trajala zbog minskih i drugih prepreka, naročito u rejonu Mračaj – koliba. Drugi problem je što se nisu imale posluge za oruđa ZIS i B-1, iako se znalo da se napadaju položaji artiljerijske baterije i loša organiziranost pri izvlačenju ratnog plijena, gdje je bilo uskladišteno preko 100 granata i druge ratne opreme.

U ovim borbama i OdTO je imao 5 poginulih boraca.

Iz te borbe nije izvučen ratni plijen.

U toku 4.8.1992. godine jedinice 2.bmhpbpr izvele su napad na četničke l/o, ubile jednog četnika i uništile m/v TAM-110. Na povratku sa linije pronašli su 4 raspadajuća leša. Pretpostavlja se da su iz čete TO Čavloči, koji se vode kao nestali. Ovaj datum obilježava još dva događaja. Prvi: Operativna grupa preimenovana je u Unsko-sansku operativnu grupu i drugo, četnici su izveli blic-napad ka Srbljanima, ali je isti odbijen. U ovoj borbi ranjeno je šest naših boraca. I peti august je bio tužan. Agresor je ispalio 20 haubičkih granata, od kojih su poginula 3 civila i jedno dijete od 12 godina, a ranjeno 12 civila.

Našim izviđanjem otkriveno je da četnici prave put sa proširenjima na pravcu Pritoka - kasarna Grabež, a u rejonu Melinovca naša izviđačka jedinica sukobila se sa četnicima, kojom prilikom je teško ranjen komandir zavaljske čete, a na srbijanskom platou u sukobu sa SČA poginuo je jedan i ranjena naša dva borca.

Značajno je spomenuti da je 2.8.1992. godine proizveden prvi prototip mine 120 mm, koja će ubrzo ući u redovnu proizvodnju. Četnici su 6.8.1992. godine ispalili deset mina 120 mm i osam haubičkih projektila na grad Bihać, nanijevši znatnu materijalnu štetu u gradu.

Uveče oko 20.45 sati agresor je iz kasarne Grabež ispalio 5-6 tenkovskih projektila na silos preko pruge, napravio velike štete, od čega se i objekat sa žitom i brašnom zapalio.

Agresor je također od 8. do 10.8.1992. godine granatirao Bihać u različitim vremenskim intervalima, ispalivši preko 100 artiljerijskih projektila. Jednostavno, ne daju mira niti jedan dan. Ljudi su u neizvjesnosti i iščekivanju, jer ne znaju kada će agresor uputiti smrtonosne

granate i na koji dio grada, sela ili liniju odbrane i sa kojih vatrenih položaja. Ti položaji bili su načičkani po frontu i dubini artiljerijom, zavisno od dometa.

SČA se, po običaju, posebno okomio na džamiju Fethiju, gađajući je sva tri dana sa više projektila, od kojih su neki imali direktne pogotke. Pored Fethije pogođena je i zgrada MUP-a i Privredna banka Bihać, kotlovnica Ozimice i "Kombiteks". I nedužni građani su stradali od ovog granatiranja. Poginulo je troje ljudi, a ranjeno 34.

Namjenska vojna industrija radi punim kapacitetima. Njeni radnici i stručnjaci imali su se čemu radovati

Mine iz proizvodnog programa NVI
- avgust 1992. godine

12.8.1992. godine. Toga dana otpočela je serijska proizvodnja mina 120 mm. To je za naše branioce prava radost, jer će više i bolje moći vatrom podržavati jedinice u borbi, a i uzvratiti katkad na neprijateljske artiljerijske napade, te natjerati četnike na veći oprez. Istog i naredni dan četnici su, u nepravilnim vremenskim razmacima, granatirali grad iz artiljerije, ispaljujući po 20-30 granata u više navrata tokom dana, dok su sa MB 120 mm tukli l/o i sela. Sa Gole Plješevice dejstvovali su iz MB 120 mm po Klokotu i Vedrom Polju. Svoj pir četnici nastavljaju 14. i 15.8.1992. godine. Prvi dan ispalili su u seriji preko 100 projektila iz topova, haubica i MB 120 mm, pričinivši velike materijalne štete. Naše minobacačije uzvatile su vatrom iz minobacača 120 mm po rejonu iskrcavanja jedinice, koja je došla na smjenu. U znak odmazde, četnici su oko 21,00 sat raketirali sa 6 punjenja iz VBR industrijsku zonu, pričinivši znatnu materijalnu štetu. Oni nastavljaju dejstva i naredni dan, u tri navrata sa po dvadesetak haubičkih projektila po naseljima Ozimice, Centar i Prekounje. Od tog dejstva stradalo je nekoliko civila i dva vojnika. Iz pravca Slunja doletjela su tri helikoptera (jedan "Gama" i dva "Mi-8") u Ličko Petrovo Selo. Možda će ih angažirati u izviđačkoj ili borbenoj misiji.

Petnaesti august je historijski datum za Bužimljane. Tog dana formirana je 105. bužimska muslimanska krajiška brigada, u čijim redovima su bili borci bužimskih sela. Oni su ušli u sastav brigade kao već iskusni borci u borbi protiv SČA. Na čelo 105. bužimske brigade došao je mladi, hrabri i talentirani komandant Izet Nanić, poručnik.

Šesnaesti dan je nešto mirniji. SČA ispalio je tek desetak projektila na grad Bihać, dok je po l/o dejstvovao iz PAT-ova i osamdesetčetvorki, gotovo cijeli dan. Imaju četnici municije i za nasumično dejstvo. Avioni su često bivali u izviđačkim i borbenim misijama. Povremeno su

Dan formiranja 105. bmbr., augusta 1992.

istresali tovare raketa. Zbog toga su i vazdušne uzbune bile česte. Uveče oko 18,00 sati komandant 2. mhpbr major Atif Dudaković primio je ratnu zastavu Brigade od komandanta USOG kapetana I klase Ramiza Drekovića. To je najuzvišeniji čin svake jedinice u ratu.

Dan 17.8.1992. godine, važan je dan Cazinjana. Toga dana formirana je Prva cazinska pješaka brigada iz više ODTO sa područja općine Cazin. Istoga dana formirana je i velikodruška pješaka brigada, koja je, nažalost, pojavom APZB postala i njihova 1. brigada, okrenuta protiv svoga naroda i svoje države. Agresor je 17.8.1992. godine, u ranu zoru, uzbunio grad sa desetak haubičkih projektila, da bi to ponovio u podne i naveče. Jednostavno, želi držati u nezvjestosti staro i mlado. Hoće li i kada će "trehnuti" iznad glave, u kuću, kada je čovjek priliko opušten ili će promašiti, ne zna se. To su neoprostivi zločini nad civilnim stanovništvom.

Agesor je sljedećeg dana poštedio žitelje granatiranja, ali ne i l/o, po kojima je otvarao često vatru iz PAT-ova, PAM-ova i osamdesetčetvorki iz rejonu Jelača greda i sa kamenoloma kod Pritoke. A uveče, po običaju, ispalio je osam haubičkih projektila sa Tihotine i isto toliko mina 120 mm sa Lohovskih brda na grad. Jedna granata pogodila je i novu hirurgiju RMC-a. Srećom, niko nije stradao. Sa tri projektila gađao je kasarnu. Na našu sreću, promašio je ciljeve. U toku noći 18./19.8.1992. godine, naši izviđači otkrili su dolazak 45 m/v iz pravca Gorjevca u s. Lohovo, a iza jedan sat poslije ponoći još 15 m/v.

Nije se otkrilo je li to samo manevar praznim vozilima ili su stvarno dovezli vojsku i MTS. Komanda USOG naredila je Komandama 1. i 2. bihačke brigade punu borbenu pripravnost, uz pojačanja ljudstva na linijama. Naredene su pojačane izviđačke aktivnosti s ciljem otkrivanja daljih nakana pristiglih m/v. Trebalo je saznati da li su stvarni ili lažni pokreti. U toku dana, SČA je granatirao grad sa 50 mina i granata, a granatirao je i rejon razmještaja 1. bpb. u selu Kamenica sa nekoliko mina 120 mm sa Gole Plješevice. Ova granatiranja protekla su bez

Borci na položaju na Grabežu - avgust 1992. godine

žrtava, ali su bile materijalne štete na civilnim objektima.

U toku 20. i 21.8.1992. godine, agresor je pješackom vatrom pokrивao većinu naših l/o na bihačkom dijelu ratišta, dok je poslije podne to činio minama i granatama. Čak je 21.8.1992. godine ispalio preko 100 granata iz topova i haubica i više mina 120 mm po rejonu Sokolac i Privilica, ali i po l/o naših snaga. Iz rejonu kasarne Grabež oko 19,50 sati djelovali su sa više granata iz BsT po selima Ribič, Vinica i po naseljima Prekounje. Jednom granatom iz haubice 105 mm pogodili su rejon KM u kasarni "27.juli". Toga dana poginula su i dva oficira Hrvata u rejonu s. Dobrenica na izviđačkom zadatku od granate ispaljene iz BsT 82 mm.

Agresor je 22.8.1992. godine držao pod artiljerijskom i minobacačkom vatrom grad Bihać i okolna sela: Ribič, Golubič, Sokolac, Vinicu i Čekrlje, djelujući u nepravilnim vremenskim razmacima, ispalivši pri tome više mina i granata, a već dvadeset trećeg iza 15,00 sati, žestoko su granatirali kasarnu Orljani i Sokolac, da bi predveče sa preko 100 projektila tukli grad Bihać od čega je pricinjena velika materijalna šteta. Poginuo je 1 civil, a 8 boraca je ranjeno. SČA angažirao je, u izviđačkoj i borbenoj misiji 25.8.1992. godine avione tipa "ORAO". Iznad Bihaća je vršio izvidanje u 12,25 sati, a borbeno djelovao po naselju Čoralici, sa visine preko 4000 metara bez učinka. U 18,50 sati doletjela su 4 aviona istoga tipa, bombardovala aerodrom Čoralici i Tvornicu praškastih proizvoda kod Begovih Kafana. Tom prilikom Tvornica je pogođena sa devet raketa, izazvajući golemi požar, koji je uz velike napore ugašen. I drugi okolni objekti i civilne kuće imale su znatne štete. U krugu Tvornice poginuo je jedan radnik, a desetero lakše i teže ranjeno. Uveče je agresor ispalio 20 mina 120 mm na prigradska naselja Bihaća, dok je 26.8.1992. godine granatirao naselja uz l/o sa preko 100 mina i granata, a zatim vatrom iz pješackog naoružanja uznemirivao borbe na l/o. Žrtava nije bilo, ali je pricinjena materijalna šteta. Agresor za sve ovo vrijeme nije kretao u pješacke napade, strahujući od neuspjeha i gubitaka. Od granatiranja poginula su 2 i ranjena 4 civila.

U Londonu je otpočela s radom Mirovna konferencija (26.8.1992. godine) o ratu u Bosni i Hercegovini, čijim radom je, u ime Zapada, rukovodio Lord Karington. Bio je vješt pregovarač, sa puno obećanja i nimalo rezultata. Navijao je za one druge, na štetu Bošnjaka. Sve je više naginjao podjeli, po engleskom običaju.

U komandi USOG-a održan je sastanak Okružne skupštine 26.8.1992. godine, na kojem je analizirana vojno-politička situacija, dogovorene dalje mjere i zadaci civilnih i vojnih organa na Okrugu Bihać. Posebno je zaključeno da se ubrzano radi na pronalazaženju izvora finansiranja i tržišta za nabavku naoružanja, municije i opreme, kojeg je više od 50% nedostajalo u svim našim jedinicama.

Sljedeći dan, 27.8.1992. godine, protekao je relativno mirno. Agresor je ispalio tek desetak granata na Bihać, a PAT-ovima, PAM-ovima i pješackom vatrom češće se oglašavao po l/o. Ranjen je komandir čete iz Prve bihačke brigade.

Agresor nije štedio municiju. Ima je i previše. Po onoj narodnoj "pas laje zato što se boji". Tako i SČA "laje" iz oruđa i oružja što se boji, ali i zbog iskonske mržnje prema Bošnjacima i svemu što je bošnjačko.

Četnici su intenzivno tukli iz minobacača 82 i 120 mm lijevu obalu r. Une u rejonu Bosanska Krupa. A u Cazinu se dogodila nesreća, na probnom ispaljenju granate iz topa 76 mm. Tom prilikom, poginuo je jedan, a ranjena su dva borca.

U Komandi USOG-a vrše se užurbane pripreme za predstojeća napadna borbeno dejstva. Sazvan je i održan sastanak sa svim komandantima i pomoćnicima iz komande USOG-a i brigada sa početkom u 16,00 sati 27.8.1992. godine. Razmatrane su pripreme predstojećih b/d, te utvrđeni zadaci i nosioci priprema sa preciznim rokovima izvršenja. Ni agresor nije mirovao. 28.8.1992. godine. U 9,45 sati intenzivirao je izviđao sa zemlje i iz zraka i dejstvovao avionima tipa "Orao", koji su doletjeli iz banjalučke baze, po industrijskoj zoni u Cazinu. Pričinjena je pri tome velika materijalna šteta na objektima Željezare i civilnim zgradama. Nekoliko ljudi je povrijeđeno. Na Bihać je ispaljeno više granata iz artiljerije i tenkova, a uveče oko 20,30 sati ispalio je još 30 projektila iz VBR-a oko RMC-a i Vedrog Polja.

17. Dolazak dobrovoljaca iz Hrvatske

Značajno je spomenuti da je rano ujutro 28.8.1992. godine pristigla na slobodnu teritoriju Bugara velika grupa boraca dobrovoljaca, koja se okupila u s. Zdencina kod Karlovca, čiji je cilj bio probiti se pod oružjem do slobodne teritorije Bihaća. Trebalo je pronaći dobre poznavaoce bezbjednih puteva kroz teritoriju koju su držali pobunjeni Srbi u RH. Pred polazak na taj neizvjesni marš, smotru stroja od 610 boraca izvršio je tadašnji član Predsjedništva Fikret Abdić. Pronađena su tri vodiča, naravno, dobro plaćena. Oni su proveli i prethodnu grupu 21./22.6.1992. godine u čijem je sastavu bilo 360 boraca. Očekivalo se da će i ovu tako uspješno i bez zasjednih borbi provesti do slobodne naše teritorije. Na marš dug oko 100 km krenuli su 26.8.1992. godine ujutro. Borci su bili opterećeni opremom, oružjem, municijom, bombama, zoljama i minama za zolje. Ponijeli su vode po jednu ili dvije čituriće. Vrućine su bile užasne. Tečnost se gubila. To je zahtijevalo povećanu potrošnju vode, koje nije bilo na putu. Rezerve su se brzo istrošile, a agonija žeđi i iscrpljenosti sustigla je mnoge, već na kraju prvog dana marša. Tog dana prije podne imali su prvu borbu sa četničkom zasjedom, koja je bila mala. Brzo je razbijena i natjerana na bijeg. Druga zasjeda dočekala ih je kada su prošli Malu Kapelu, u blizini puta Slunj - Rakovica. Ta borba bila je žestoka. U njoj su ranjena naša tri borca, među njima bila je i jedna djevojka. Na licu mjesta poginuo je jedan vodič, a tokom naredne noći ranjenici su pomrli. Nije bilo adekvatne zdravstvene zaštite. Vjerovatno bi dvoje ranjenih preživjelo, da se mogla pružiti prva pomoć. Glavni put prešli su u zoru drugog dana marša, između Rakovice i Slunja. Zadnja četnička vatra bila je u rejonu Mašvine i duž grebena brda Lipovača. Nažalost, na tom putu ostalo je oko 110 boraca, uglavnom iscrpljenih na maršu, koje su Martićevi četnici zarobili. Samo manja grupa, nakon užasnih mučenja, razmijenjena je u Bosanskom Novom i pristigla na slobodnu teritoriju Okruga Bihać. Bilo je i kasnijih prelazaka u više navrata iz rejonu Karlovca, kroz tzv. SAO Krajinu na naš Okrug. Te su grupe bile jačine oko 20 boraca. One su bezbjednije prolazile. Naša komanda nije znala za do-

lazak, pravac kretanja, mjesto i vrijeme susreta. Vjerovatno bi se ubacila jača borbeno jedinica u dubinu četničke teritorije radi prihvata i dovođenja tih boraca na našu slobodnu teritoriju. Kada je došlo do susreta 28.8.1992. godine, rano ujutro na Bugaru, radosti nije bilo kraja. Dolaskom u Gatu, vidjelo se da su i gladni i žedni. Narod Gate ih je toplo prihvatio i obilato častio hranom i pićem. Nakon saznanja da je dio boraca ostao na putu od s. Mašvine do r. Korane, komanda 2. mhpbr formirala je borbeno grupu, koju je uputila sa Bugara u rejon Mašvine radi prihvata zaostalih boraca. Pronašli su 5-6 boraca, iscrpljenih od žeđi i podbjeglih tabana. Izvršena je bezuspješna pretraga terena. Nađeni su dijelovi opreme, koje su sa sebe bacali borci da bi lakše izdržali marš.

To su činili i drugi borci u toku puta, zbog pomenutih vrućina, što je kompletan marš i pokret ka našem okruženom prostoru činilo neizvjesnim i rizičnim, jer se išlo istim pravcem kojim je išla i prethodna grupa. Istog dana predveče komanda USOG-a odobrila je odmor i odlazak kućama svim pristiglim borcima, s tim da se jave najbližim komandama jedinica, kojima žele pristupiti. Svakako da bi bilo bolje da se od tog ljudstva formirala jaka i kompletno naoružana jedinica, sa jakom vatrenom moći. Ali, ti borci su željeli u jedinice koje su formirane na njihovoj teritoriji. U to vrijeme takvo rješenje bilo je najbolje, pa je tako i odlučeno.

SČA je nastavio 29.8. 1992. godine granatiranje grada i okolnih naselja sa svojih poznatih uporišta, a oko 11,30 sati i avionapad sa 4 aviona tipa "Orao" na objekat Željezare Cazin, kada je pričinjena nova materijalna šteta.

Naše jedinice su toga dana izvele napad na Jezersku glavicu - Kamenički vrh - Medugorsku kosu, čime su stvoreni uslovi za bočni napad na Grmušu. Ovim napadom nanoseni su značajni gubici SČA. Prema našoj procjeni oko 40 četnika je izbačeno iz stroja. Naši gubici su dva poginula i četiri ranjena borca. Zaplijenjena je izvjesna količina naoružanja. Zbog tih gubitaka, a i poraza, četnici su granatirali Cazin sa prigradskim naseljima. U večernjim satima 29.8.1992. godine, četnici su prvi put granatirali l/o naših jedinica i grad sa Gole Plješevice. Jedna granata pogodila je i zgradu RMC-a. U toku noći nastavljena su dejstva vatrom iz pješadijskog i PA naoružanja. SČA je iz tzv. RS nastavio granatiranje grada Bihaća sa svojih uporišta 31.8.1992. godine ujutro. Toga dana iz SAO Krajine prvi put je granatirao s. Kamenicu sa Gole Plješevice. U isto vrijeme izvodio je i artiljerijsku pripremu napada tukući Čekrlje, Vinicu i Orljane, da bi zatim izveo neuspjeli pješački napad. Nažalost, u toj borbi poginuo je jedan naš borac, a 12 ih je ranjeno. Svi su pripadali 3/2. mhpbr. U odbijanju napada učestvovala je i MBČ precizno gađajući četničke l/o i jedinice u pokretu. I u rejonu Tržaćkih Raštela bilo je povremenih dejstava iz automatskog naoružanja, a ispalili su dvije mine 82 mm na Pogledalo. Jedinica iz 101. MKPBr nije odgovarala na vatru.

Popodne u 15,00 sati komandant USOG-a upoznao je pozvane komandante brigada i svoje pomoćnike sa planom napadnog boja pod nazivom "Plamen-92", te izložio zamisao, a načelnik štaba USOG obrazložio odluku i dokumenta plana napadnog boja.

Naređeno je da se u jedinicama izvode pripreme i obuka boraca i starješina za predstojeća b/d. U isto vrijeme vršene su i moralne pripreme sa ciljem da borbeni moral bude na vi-

sini borbenog zadatka. Prvog i drugog septembra, 1992. godine SČA je izvodio napade sa distance iz svog arsenala oruđa i oružja po gradu Bihaću, seoskim i prigradskim naseljima i po l/o naših snaga od Dobrenice do G. Brlića na G.S.P. Od tog granatiranja poginuo je jedan borac na l/o, a četiri su ranjena. Agresor iz tzv. RSK djelovao je iz minobacača i mitraljeza, kao što je činio i ranije, po rejonu Pogledalo i Čehića Križu. Žrtava nije bilo. Na Otočkom dijelu ratišta SČA je djelovao iz MB, tenka, PAT-a i topa 76 mm po rejonima Vučkovac, Voloder, Bosarska Otoka i Vrletnica, a zatim je krenuo u pješački napad, koji je odbijen.

Ovog 1.9.1992. godine formirana je 111. bosanskokrupska pješačka brigada u rejonu Pištalina. Četnici su slijedećeg dana uputili svoje "čestitke" sa više desetina granata i mina na Pištaline, od kojih je poginuo jedan borac. Treći dan je bio rijetko miran, sem uznemirujuće pucnjave iz PAT-ova i PAM-ova u rejonu Sokoca i Golubića. Drugih napada nije bilo. Čim je nastupio 4.9.1992. godine, SČA je od 00,30 do 03,00, otkrio jaku vatru iz oružja i PA oruđa po l/o u rejonima Sokoca, Golubića, Orljana i Čekrljija. Vrlo aktivno je djelovao iz kasarne Grabelj, sa Kamenoloma i sa Jelača grede. Od tih dejstava ranjena su dva borca iz 2. bmbpbr i jedan civil. I na rejonu Tržačkih Raštela ponovljena su dejstva iz mitraljeza i MB 82 mm.

U komandi USOG održan je sastanak na kojem su referisane pripreme potčinjenih komandi i jedinica za predstojeća b/d. Izdata su naređenja i zadaci za nastavak priprema, a na linijama su nastavljena provokativna dejstva i 5.9.1992. godine, bez pokušaja pješadijskog napada na l/o od Sokoca do Čekrljija. Ta dejstva sa distance su nastavljena i na bosanskokrupskom dijelu ratišta po naseljima na lijevoj obali r. Une, a tenkom T-55 sa Kolajevca tukao je dubinu l/o 111. bosanskokrupske brigade. Komandu 111. bosanskokrupske brigade posjetila je novinska ekipa iz Australije, ali nije mogla obaviti posao zbog dejstva agresora iz PAT-a. Četnici su poja-

Posljedice granatiranja Bihaća - septembar 1992. godine

čano granatirali l/o u toku 6.9.1992. godine, ispalivši tri mine 120 mm po Sokocu, a po Orljanima više od 30 mina, D. Prekounju desetak mina. U rejonu Bos. Krupe (lijeva obala) tukli su tenkom T-55, PAT-ovima i PAM-ovima. SČA iz SAO Krajine nastavio je dejstva po širem rejonu Tržačkih Raštela iz MB i PAM-a. U toku 7. i 8.9.1992. godine četnici su ispalili samo 6 granata - 3 na industrijsku zonu i 3 na s. Zavalje u širem rejonu Bihaća, dok je po rejonu Kobiljnjak, Krčane i s. Bužimkić ispaljeno više mina i granata između 9,45 i 10,45 sati. Posebno je bilo intenzivno dejstvo iz PA oruđa. Popodne od 15,30 do 17,45 sati četnička artiljerija djelovala je pravom vatrenom kanonadom po l/o 111. bkpbr i po svim civilnim objektima na lijevoj obali r. Une. Od tog granatiranja ranjena su dva borca i pričinjena je velika materijalna šteta na civilnim objektima. I na otočkom dijelu ratišta izveden je jak artiljerijski napad po rejonima Voloder, Plavno i dalje sve do Čorkovače i Bužima. Na ovom dijelu pričinjene su znatne materijalne štete. Žrtava nije bilo. Iako se očekivao četnički pješački napad, nakon snažnih artiljerijskih napada, on je izostao. Takvi pješački napadi obično slijede iza artiljerijskih priprema napada. To izostajanje pješačkog napada često je iz straha zbog, već njima znanog, snažnog i odsudnog otpora naših boraca, čija snaga leži u želji boraca, da ne dopuste upad četnika u bošnjačka sela, svjesni da bi time nestalo tih sela i svega što bi se u njima našlo.

Intenzitet artiljerijskih napada bitno je smanjen krajem dana 8.9.1992. godine na bužimskom, otočkom i krupskom dijelu ratišta, ali su zato pojačani na bihaćkom, posebno po rejonima: Skočaj, Sokolac, Orljani, Čekrljija i Vinica od kog dejstva je ranjen jedan borac i pričinjena velika materijalna šteta na civilnim kućama, na koje je ispaljeno na desetine granata i mina.

Uveče oko 21,30 sati naši izviđači su otkrili pristizanje 20 m/v u rejon Ripča. Ocijenjeno je da se radi o dolasku nove četničke smjene na linijama. Pojačano granatiranje pomenutih sela i l/o naših snaga bio je signal dolaska smjene. To je četnički uhodani sistem prisiljavanja protivnika da bježi u skloništa, dok on ne razvede svoje snage po linijama i ne izvuku na bezbjedna mjesta prethodne smjene.

Smjene ljudstva, uopće, a i na našim linijama, iščekuju se i doživljavaju kao momenat kada treba otići i moći se slobodno opustiti, makar i na kratko, a zaboraviti doživljeno na linijama. Nedolasci se negativno odražavaju i izazivaju, ponekada, nepromišljene poteze. Tako je jedan vod iz Prvog bataljona 1. bpbbr napustio svoju l/o u 23,15 sati 8/9.09.1992. godine ostavivši nepokrivenu liniju, jer im nije smjena došla na vrijeme. Sreća je što je to bilo kasno u noć, pa četnici to nisu uočili, jer da su uočili vjerovatno bi pomjerali svoje linije i tako bez borbe zaposjeli naše položaje. Taj postupak je nedopustiv. Nedolazak smjene to nikako ne opravdava i čini krivično djelo. Isto tako ničim se ne može opravdati nedolazak smjene na vrijeme, osim nesreća ili zasjednih dejstava neprijatelja na pravcu kretanja. Sve ostalo otpada i spada u akte nediscipline, što se zasigurno rigorozno gonilo. Veoma su važne moralno-psihološke i borbene pripreme ljudstva, koje mogu biti od velike važnosti u jačanju discipline i samoodgovornosti boraca i starješina.

U toku su četnička aktivna dejstva i posebno snažna svakodnevna granatiranja naših l/o i dubine teritorije.

18. Uručenje zadatka sa priložima za napad "Plamen-92"

Naše komandovanje se odlučuje da izvrši pripreme i pokretanje širih ofanzivnih h/d od Lohovskih brda do G. Brkića na GSP. U tom cilju je još 27.8.1992. godine na referisanju potčinjenih komandanata obznanila da će se izvršiti sve pripreme, odrediti zadaci, rokovi i nosioci poslova za predstojeća h/d. U Komandi su razradili plan priprema sa rokovima i nosiocima, na čelu sa načelnikom Štaba USOG-a.

Preduzeto je niz obavještajno-izviđačkih radnji, vršene su borbene, bezbjedonosne, moralne i logističke pripreme, pri čemu se strogo pazilo na očuvanje tajnosti priprema. Kada su pripremljeni planovi za predstojeća ofanzivna h/d, komandant USOG-a, Ramiz Dreković, pozvao je sve potčinjene komandante 8.9.1992. godine na uobičajeno nedeljno referisanje po elementima h/g.

Nakon referisanja ocijenjeno je da je h/g na zavidnom nivou. Sagledana je popunjenost jedinica ljudstvom, naoružanjem, municijom i drugom opremom. Iako je ocijenjeno da nam nedostaje naoružanja, municije i da smo gotovo bez artiljerijske podrške, odlučeno je da se može pristupiti izvršenju zadatka. Na sastanku je uručen zadatak sa priložima, koji je nosio naziv "Plamen-92" i naređenje za neposredne pripreme komandi i jedinica. Signal za napad će biti naređen.

Četničke snage predosjećale su da im se nešto sprema. S toga su i sami pojačali izviđačke aktivnosti i artiljerijske napade. Već od 9.9.1992. godine, snažno su granatirali uža gradska područja Bihaća i Bos. Krupe artiljerijom velikih kalibara od čega su poginula dva borca i priči-

Pustoš nakon artiljerijskog napada SČA - septembar 1992. godine

njena nova materijalna šteta. U popodnevnim satima agresorska avijacija je raketirala aerodrom Čoraliće, kojim prilikom je djelimično oštećena poletno-sletna staza, a zapaljene su tri kuće u zoni aerodroma. Iza toga avioni su raketirali Sokolac i Golubić sa dosta velike visine od oko 4000-5000 metara, bojeći se naše protivzračne odbrane. Napade iz zraka ponovili su i 10.9.1992. godine, ali sada na Bihać i sela: Ružica, Čekrlje, Golubić i Sokolac sa visine od oko 3000 - 4000 metara. Ova raketiranja izvodili su i kasetnim bombama, što je činilo dodatnu opasnost. Srećom bili su neprecizni i nisu izazvane nove civilne žrtve, ali su bile znatne materijalne štete. Iza 12,00 sati avijacija sa aerodroma Udbina ponovila je napade. Ovoga puta po Jelača gredi, gdje su četničke linije. Nakon avijacije agresor je granatirao, reklo bi se iz svog arsenala oruđa, z/o USOG-a, a naročito na dijelu bihačkog i bosanskokruošskog dijela ratišta. Ta dejstva su nastavljena i 11.9.1992. godine, po prigradskim naseljima Bihaća i Bos. Krupe. Posebno su se četnici okomili na Sokolac i Golubić dejstvujući iz artiljerije i minobacača sa svojih vatrenih položaja na Jelača gredi, Lohovu, kasarni Grabež i sa kamenoloma. A PAT-ovima, PAM-ovima i BsT tuldi su po l/o naših snaga. Od granatiranja smrtno je stradao jedan borac na Sokocu. I materijalne štete su velike. Mete napada na bosanskokrupskom dijelu ratišta bila je željeznička stanica, Bužimkići, Hodžinac i Krčane, od čega je stradao jedan borac. Do noći nastavili su dejstva iz pješačkog naoružanja, ali bez pokušaja izvođenja napada. Ovoga dana dejstvovala je i četnička avijacija po aerodromu Čoralići od 11,30 sati sa avionima MIG-21, dejstvujući raketama "zrak-zemlja" i topovima 23 mm. Ovim dejstvom korištene su prvi put kumulativne bombe.

19. Napad na Golubić 12.9.1992. godine

Vrijedan je posebnog pomena 12.9.1992.godine. Toga dana oko 8,00 sati četničke snage su izvele jak napad na s. Golubić i Sokolac iz nekoliko pravaca: Lohovo - Golubić, s. Pritoka - Golubić sa forsiranjem r. Une i Lohovska brda - Sokolac. Ovom napadu prethodila je snažna i duga oko dva sata, artiljerijsko-minobacačka priprema napada, koja je bila najžešća u proteklom dijelu rata. Slijedila je i klasična podrška napada iz rejona Tihotine, Grabeža, Lohova i Ripča. Na pravcu Lohovo - Golubić četnici su angažovali ojačanu četu sa dva tenka i dvije prage 30/2 mm. Iz Pritoke r. Unu je forsirala četa pitomaca sa vojne akademije iz Beograda, porijeklom iz Bosne. Prvi napad je odbijen. U ponovljenom napadu, nakon artiljerijske pripreme, oko 12,00 sati, četnici su razbili naše snage na Kosijernici (tt. 257) i Ormu te iste zaposjeli. Sa te linije agresor je uveo svježje snage i do 15,00 sati zaposjeo veći dio Golubića. OdSD se povukao pod borbom na rubne dijelove Golubića prema Bihaću, dok je vod 101. MKpbr. od 28 boraca, pridodat OdSD, razbijen i 23 borca sa komandirovom zarobljeni. Četnici su sve zarobljene izmrcvarili i pobili u Ripču, osim jednog šesnaestogodišnjaka, koga su živog vratili u razmjenu. Također, od preostalih pet boraca, tri su pronađena mrtva na našoj strani, a dva ranjena. Bilans gubitaka u jednom danu bio je najveći do tada. Zaprijetila je ozbiljna opasnost da snage SČA zauzmu Golubić i zaprijetje upadom u naselje Privilica.

Zbog toga je komandant 1. bprb prioritarno izvukao svoj prvi bataljon iz II ešalona, pripremljenog za angažiranje na Grabežu, te istog angažirao u p/n, s ciljem odbacivanja četnika iz rejonu Golubića. Uspjeli su biti polovičani. Jedinice OdSD i 101. mkpbr koje su branile Golubić ne bi uspjele zadržati ni dio Golubića da nije bilo intervencije bataljona 1. bprb. Četnici su odbačeni iz dijela Golubića. Mladić je cijenio da će, u dobro organiziranim pripremama izvesti uspješan napad, uz pouke pitomcima, dovedenim iz Banja Luke, da vide kako se organizira i izvodi napad na naseljeno mjesto. Na ovom primjeru, to im nije mogao pokazati jer su ih naše snage spriječile svojim p/n. Naše su snage ovim p/n povratile brdo Om i zapadni dio s. Golubića. Snage koje su napadale prema Sokocu odbačene su, uz znatne gubitke agresora. I druge jedinice, učesnice odbrane Golubića i Sokoca imale su 8 poginulih i 19 ranjenih boraca. Gubici neprijatelja su bili veliki, ali se broj ne zna. Toga dana uništena je jedna praga, a oštećena jedna i jedan tenk. Borbe su nastavljene do kasno u noć, a zatim je slijedilo žestoko granatiranje tog rejonu, te prigradskog naselja Privilica i samog grada Bihaća. Tokom noći 13.9.1992. godine, nastavljani su četnički napadi na naše l/o: Sokolac - Čulumak i Om - Golubić. Nakon stabilizacije ovih l/o 1/1. bprb vraćen je u sastav brigade.

Ovi četnički napadi podržani su snažnom artiljerijsko-minobacačkom i tenkovskom vatrom, uključujući i oružja za neposredna gađanja. Međutim, naše snage uspjele su zaposjesti l/o od gostionice "Tri lipe" i groblja u Golubiću, te Kosijernicu i Om, koje su uspjele brzo urediti za odbranu i organizirati vatreni sistem i tako spriječiti dalji četnički prodor. Četničkoj odbrani Golubića smetale su naše snage na brdu Om i Kosijernici, koje nisu mogle zauzeti. Stoga su snažno i sistematski tukli ova dva objekta sa Jelača grede i Pritočkog grabeža, prisilivši naše snage da ih same napuste. Borbe u rejonu Sokoca i Golubića nastavljaju se i u toku 14.9.1992. godine. I dalje su veoma snažni artiljerijsko-pješački napadi bez nekog uspjeha. Za ova tri dana palo je više stotina granata po l/o i naseljima iza njih.

Na bosanskokrupskom dijelu ratišta četnici su ispalili preko 30 granata i više stotina projektila iz PAT-a 20/3 i 30/2. Od dejstva PAT-a zapaljene su tri kuće u Bos. Krupi. Na Bos. Otoku i Voloder četnici su ispalili 15 projektila iz haubica i tenkova pričinivši novu materijalnu štetu na civilnim objektima.

Toga dana avijacija agresora bila je aktivna. Izveli su tri avionapada. Prvo su bombardovali kasetnim bombama rejon Sokoca, a zatim raketnim projektilima 57 mm i topovima 23 mm po rejonu aerodroma Čoralići. Od tog bombardiranja ranjena su 3 borca i pričinjena manja materijalna šteta. Na G.S.P. agresor je dejstvovao po nasim l/o i jedinicama u pokretu, iz tenkova i PA oruđa. Naše jedinice: 1. bprb, 2. bmhbr, 1. cpbr, 111. bkpbr i OdSD izvršile su pripreme svojih jedinica i iste dovele u punu b/g za pokrete prema rejonima i pravcima njihove upotrebe. Takva pismena izvješća komandantu USOG-a uputile su sve potčinjene komande jedinica, koje se angažuju u početnoj fazi, prema šifrovanom planu napada "Plamen-92".

Glava V

1. Prva ofanziva snaga USOG - "Plamen-92" (šema 4.)

Naše jedinice krenule su iz rejonu prikupljanja u rejonu upotrebe 15.9.1992. godine, od 00.00 sati, da bi do 07.00 sati izvršile borbeni razvoj prema pravcima za napad, kako je predviđeno Odlukom i Zapoviješću komandanta USOG-a od 10.9.1992. godine. Ta zapovijest, pored ostalog, sadrži:

1. Podaci o neprijatelju: u zoni napada snaga USOG-a brane se četničke snage ojačanog bataljona u prvom ešalonu. Te snage raspoređene su i brane: Lohovska brda brane snage jedne čete, Pritočki grabež ojačana pješačka četa, dok kasarnu Grabež kao utvrđeni objekat brani ojačani vod. Zaloški Grabež - Mala Zečica brani, također, jedna četa, a Kamenički vrh - s. Brkiće brani četnička jedinica ojačane čete. Rejonu Vukašinovića glavica - Baljevac (tt. 463) brani jedinica ojačanog voda. Sve navedene jedinice u svojim rejonima odbrane, ojačane su i sa vanformacijskim borbenim sredstvima: minobacačima 120 i 82 mm, PAT-ovima, PAM-ovima i tenkovima do jedne tenkovske čete. Drugi ešalon SČA nalazi se u rejonu Dubovsko, Gorjevac, Ripač, Veliki Radić. Jačina ovih snaga je oko jednog bataljona. Artiljerija je sastava: haubice 122 i 155 mm, te topovi 130 mm koji imaju vatrene položaje u rejonima: Gorjevac, Ripač, Veliki Radić. Veći broj Bst i ZIS-ova raspoređeni su u prvoj ili drugoj l/o snaga agresora. Oni užurbano vrše inženjersko uređenje rejonu odbrane na pravcu i organizuju vatreni sistem s ciljem da odbranu učine žilavom i upornom, ali i da štite svoje snage na prednjem kraju i po dubini. Ispred p/k odbrane izvršio je minsko-eksplozivna zaprečavanja. Agresor posjeduje hemijska borbeni sredstva, koja do sada nije upotrebljavao. Očekuju se dejstva avijacije i borbenih helikoptera sa Banjalučkog i Udbinskog aerodroma. U dosadašnjim borbama SČA imao je oko 15% gubitaka.

2. Naše snage: Jedinice USOG-a, nakon izvedenog marša iz svojih rejonu, napadaju na pravcima: Glavne snage sastava: 1. bprb, dijelovi 1. cpbr, 2. bmhbr, OdSD i dijelovi jedinica TO Bihać, napadaju Grabež sa kasarnom i Pritočkim grabežom, presijecajući sve prilazne puteve kasarnu Grabež, koju energičnim polukružnim napadom što prije zaposjesti. Ostalim snagama, energičnim napadima na l/o SČA što prije izbiti do linije: Lohovo - Pritoka i Veliki Radić - Kežilovac - r. Una, sa zadatkom: razbiti snage agresora na pravcima napada, nanositi mu što veće gubitke u ž/s i MTS-a, a zatim učvrstiti dostignute l/o.

Granica: Skočaj - Gornje Lohovo. Lijevo: dolina r. Une od Brkića do Kežilovca. Podržava

MVG USOG. Gotovost za vatrenu dejstvo u 5,00 sati 15.9.1992. godine.

3. Susjedi: desno - nema susjeda do d/g sa RH. Lijevo: 105. bupbr koja iz rejonu Vučkovac - Bos. Otoka napada pravcem: Vučkovac - Smrdan - Osmaća - Baštra sa zadatkom: prepadnim dejstvima razbija snage SČA na pravcu napada, vezujući što veće snage za taj pravac. U izvršenju borbenog zadatka sadejstvovat će joj OdTO Bos.Otoka.

4. U odluci komandanta USOG stoji: preći u napad glavnim snagama pravcem: s. Spahići - Alibegovića kosa - Grabež, a pomoćnim: Dobrenica - Lohovska brda - s. Lohovo i s. Srbljani - s. Brkići - s. Grmuša sa ciljem: razbijanja snaga SČA na pravcima napada u rejonima: Grabež - s. Grmuša i Lohovska brda i u sadejstvu sa svojim desnim i lijevim susjedima, u bližem zadatku ovladava linijom: Novakovića glavica - Drenovo Tijesno - Grabež, a zatim, uvodeći rezerve, produžava napad i što prije ovladava objektima Lohovska brda - Grabež sa kasarnom Grabež, Drenovo Tijesno - Grmuški plato sa s. Grmuša, s koje linije biti u gotovosti za odbijanje četničkih protivnapada na cijeloj zoni napada, posebno na pravcu Veliki Radić - Grabež, Veliki Radić - Grmuša, Ripač - Lohovska brda i Hrgar - Pritočki Grabež. Jurišne položaje imati što bliže prednjem kraju SČA. Borbeni raspored u dvije linije, a gotovost za napad u 07,00 sati 15.9.1992.godine.

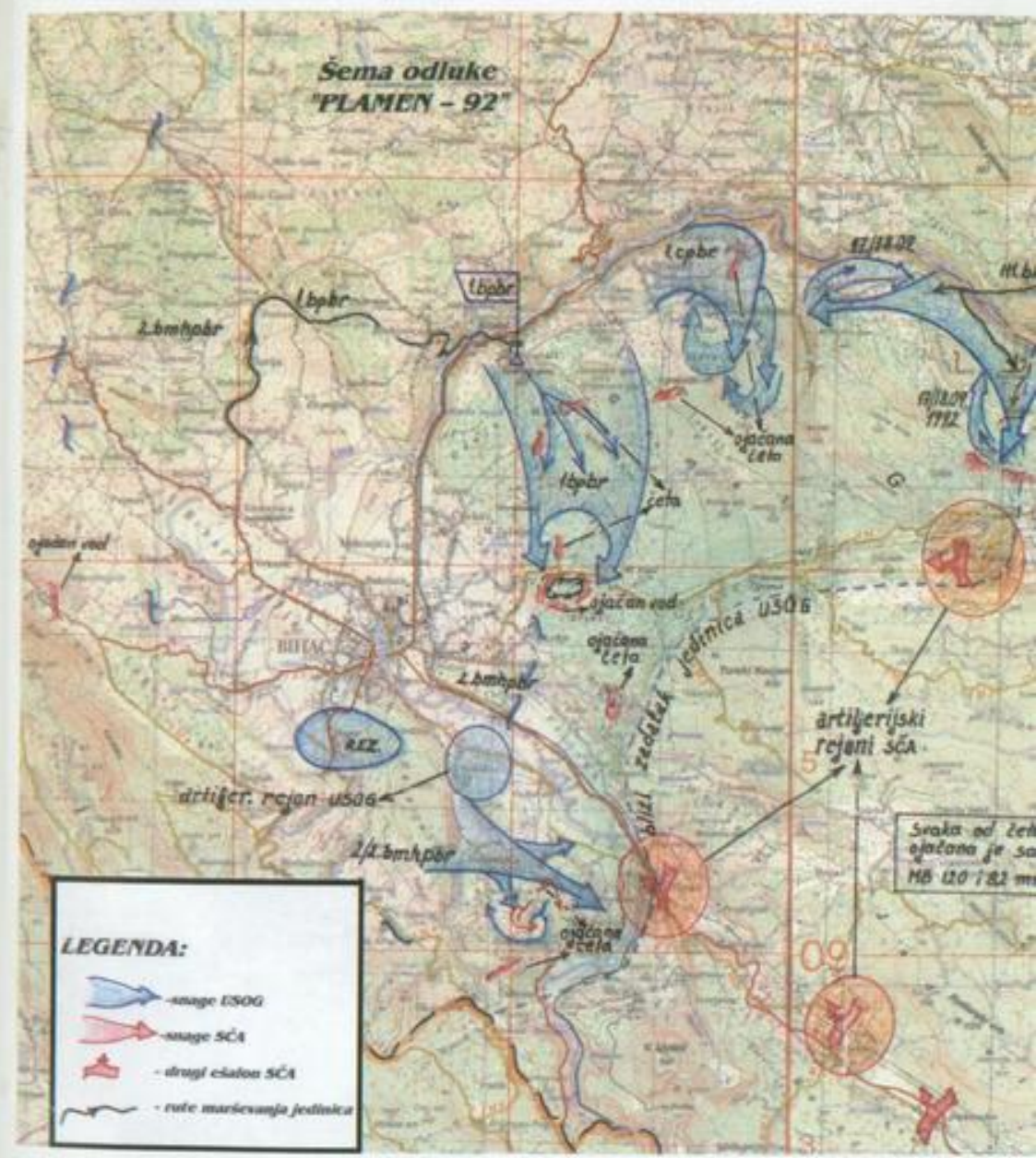
5. Zadaci jedinica:

5.1. Prva bpbr: glavninom snaga maršuje pješke prema pravcima upotrebe, a dijelom snaga oko jednog bataljona maršuje na m/v pravcem: s. Zlopoljac - s. Turija - s. Vrsta - s. Brekovića, odakle produžuje marš pješke pravcem: s. Brekovića - s. Kostela - s. Spahići - Mala Zečica - Alibegovića kosa sa Hasinim vrhom - Krmečki vrh. Iz rejonu Hasin vrh - Krmečki vrh formiranim borbenim rasporedom napada pravcem: Hasin vrh i Krmečki vrh - Grabeški plato (k. 370) sa zadatkom: obuhvatnim dejstvom i u sadejstvu sa snagama u dodiru 2. bnhpbr. i OdSD razbija snage SČA u rejonima Zaloški Grabež - kasarna Grabež, ovladava linijom između od Drenovo Tijesno - Grabež, gdje biti u gotovosti za odbijanje, eventualnog, protivnapada sa pravca Hrgar - Grabež, a zatim koristeći ratni plijen produžava napad pravcem Pritočki Grabež - Bijelo brdo i što prije izbija na liniju Volarice (tt. 429) - Bijelo brdo (tt. 448).

Borbeni raspored: borbene grupe za napad u liniji sa obezbjedenjem krila i bokova, Br. VG rezerva. Granica desno: Brekovića, granica lijevo: Krmečki vrh - Drenovo Tjesno (isključno). Podržava tenk T-55 iz rejonu Sokolac. Komandno mjesto Brigade u rejonu Pokojna glavica.

5.2. Druga bnhpbr. snagama 3. pb., koji je u dodiru sa SČA, sadejstvovat će dijelovima 1. bnhpbr. u ovladavanju rejonom Grabeža sa kasarnom Grabež, dok će dijelom snaga 1. pb izvršiti bočni napad na pravcu Lohovska brda - Gradina (tt. 547), obezbjeđujući dodatne snage za osiguranje desnog boka od mogućeg napada četnika iz RH iz rejonu Melinovca. U isto vrijeme dijelom snaga čvrsto brani l/o Skočaj - Vrelo Klokota - Mušići - Prnjavor - Vikići - Gata.

Zadatkak snaga 2. bnhpbr: dijelom snaga 3. pb. sa ojačanjima brani liniju: Orljani - Ri-

bička glavica - Čekrlje, koje snage prepotčinjava 1. bpbr, po otpočinjanju napada, a sa glavnim snagama 2. b. razbija SČA na Lohovskim brdima i što prije izbija u s. Lohovo, gdje biti u gotovosti za odbijanje protivnapada agresora iz pravca Željezno polje i s. Ripča. Ovom bataljonu će sadejstvovati 1/2. brhpbpr.

5.3. Prva cpbr. napada snagama u dodiru i prikupljenim snagama pravcem: s. Lilaci - s. Brkići - s. Novkovići sa zadatkom: bočnim i obuhvatnim dejstvima u sadejstvu sa dijelovima 111. bkpbpr, razbija agresora na pravcu napada i što prije ovladava linijom: s. Novkovići - Vučinaševića glavica, gdje biti u gotovosti za odbijanje protivnapada iz pravca Velikog Radića.

5.4. 111. bkpbpr. maršuje iz rejonu rasporeda pravcem: Podgomila - Mala Gomila - Orašje, gdje forsira r. Unu i izbija u rejonu tt. 360 i Kežilovac, sadejstvujući jedinicama s fronta, napada pravcima: tt. 360 - s. Grmuša i tt. 360 - Baljevac (tt. 438) sa zadatkom da što prije neutrališe ili uništava četničke vatrene tačke iznad kanjona sa desne strane r. Une, a zatim nastavlja napad, i što prije zatvara dio puta Veliki Radić - s. Brkići u rejonu tt. 344, sprečavajući pokrete SČA ka frontu.

5.5. 105. bupbr. sa dijelom snaga maršuje u rejon Vučkovec, odakle izvodi demonstrativni napad na objekat Osmača, dijelom snaga ojačava OdTO - Bos. Otoka s ciljem sprečavanja prolaza snaga SČA iz pravca Bos. Novi ka Bos. Krupi, vezujući agresorske snage na tom dijelu ratišta.

5.6. Rezerva: OdSD (-č) u rejonu KM - kasarna "27. juli".

5.7. MVG - USOG sastava: tenk T-55 mješovita AMB. Komandant MVG komandir MAMB.

Ovaj dio borbene zapovijesti za napad kazuje kolike i kakve su nam bile želje i ambicije i sa kakvim snagama se krenulo na tako krupan zadatak kao što je ovaj. Pripreme su bile temeljite i trajale su od 20.8.1992. godine do 10.9.1992. godine, a sama realizacija borbene zapovijesti otpočela je 15.9.1992. godine u 7,00 sati, napadom naših snaga duž cijelog fronta od Lohovskih brda - Grabeža do r. Une na G.S.P. Borbe su bile intenzivne i trajale su do 21.9.1992. godine sa učincima koji nisu bili adekvatni ciljevima i zadacima u ovoj ofanzivi. U izvršenju ovog borbenog zadatka angažovane su slijedeće jedinice: 1. bpbr., 2.brhpbpr. (osim 1. hpb), 1.cpbr., 111. bkpbpr. (dijelom snaga), 101. MKpbpr., 105. bupbr., dio snaga iz 1.VKpbpr., Od-

Portret junaka Bećiragić Senada.
Poginuo 1993. god. kao pripadnik OdSD.

Borci na položaju - Jezerska glavica - septembar 1992. godine

SD i dio jedinica TO ili ukupno preko 2500 boraca i starješina.

Ovom napadnom boju prethodio je niz prethodnih borbenih dejstava u cilju dovođenja jedinica na što povoljnije polazne položaje. Sa druge strane vođene su žestoke odbrambene borbe u rejonu Golubića i Sokoca s ciljem sprečavanja upada agresora u predgrađe Bihaća u Privilicu, što je moglo uticati na početak našeg napada pod nazivom "Plamen-92".

Zona napada za planirane snage bila je široka oko 20 km, ne računajući otočki i bužimski dio ratišta. Ona se protezala od Skočaja - Glavica - Ribička glavica - Pritočki i Zaloški Grabež, do G.S.P. - s.Brkići i Gomilica (tt. 412).

Osnovna zamisao i ciljevi bili su:

Na desnom krilu - zaustavljanje napada i razbijanje snage SČA, a zatim preći u napad odbacujući te snage SČA sa Lohovskih brda, zaposjesti dominantne objekte kao što su Gradiņa (tt. 547) i Jelača greda, zaplijeniti što više MTS-a, uključujući i teška oruđa. Zadržati dostignute l/o ostvarujući kontrolu puta Donji Lapac - Ripač (most na r. Una). Ovaj dio zadatka izvršavale su jedinice 2. bnhpbr sa ojačanim 2. pb.

Na pravcima Pritočki i Zaloški Grabež i Barakovac: odbaciti snage SČA u dubinu, te izvršiti zaposjedanje kasarne Grabež i dominantnih grebena na oba Grabeža, prisiljavajući SČA na izmještanje artiljerije u dubinu, čineći bezbjednijim Bihać i sva naselja desno od r. Une i samu dolinu r. Una, koju je agresor ugrožavao. Na dijelu fronta Spahića Glavica - G. Srbljani ostvariti dva osnovna cilja - prvi, ubaciti snage ojačanog bataljona pravcem: Spahića Glavica - Alibegovića kosa sa Hasinim vrhom, razbiti četničke snage na pravcu napada, nanoseći mu što veće gubitke, a zatim preko rejonu Podovi - Mali Kosić, udarom s boka i iz pozadine razbiti SČA na Zaloškom grabežu, sadejstvujući snagama s fronta u zaposjedanju objekta kasarne

Grabež, koji se smatra utvrđenim i ključnim objektom u četničkoj odbrani Grabeža. Pored toga bila bi otklonjena opasnost kojom se neposredno ugrožava Bihać i okolna naselja. Zadatak izvršava 1. bpbr. snagama jačine 900 boraca i starješina. I drugi ključni cilj je bio da 1. cpbr, u sadejstvu sa desnim susjedom, napadne agresora na frontu: Jezerska Glavica - s. Gornji Srbljani - Grmuša sa osnovnim ciljem razbijanja agresorskih snaga, stvarajući povoljne uslove za ubacivanje ojačanog bataljona pravcem: Hasin vrh - Crno jezero - Velika kosa - Lonina kosa, sa zadatkom: energičnim napadom što prije izvršiti spajanje sa snagama iz 111. bkpbr. koje su r. Unu forsirale u rejonu tt. 360-Kežilovac, s ciljem sprečavanja izvlačenja Ž/s i MTS-a SČA u dubinu ili dovlačenja istih ka frontu. Time bi bile odsječene četničke snage u širem rejonu Grmuše, a zatim presjecanje osnovnih puteva koji iz Bos. Krupe izvođe ka Grabežu. Isto tako, zadatak ubačenih četa, jačine oko 250 boraca, preko r. Une u rejonu tt. 360, bio je što brže razbijanje četničkih posada u rejonima tt. 356, 458 s. Baljevac na desnoj strani kanjona r. Une, te presijecanje glavnog puta: Veliki Radić - Grmuša i Veliki Radić - Drenovo Tijesno - kasarna Grabež, obezbjeđujući spajanje ovih snaga sa ubačenim bataljonom 1. cpbr.

Snage na otočko-banjanskom dijelu ratišta imale su za cilj vezivanje snaga SČA, ne dozvoljavajući mu odvajanje i upućivanje dijela tih snaga ka bihačkom ratištu. Ovaj zadatak je uspješno izveden.

U toku višednevnih borbi u realizaciji zadataka, predviđenih planom boja "Plamen-92" ostvaren je samo dio ciljeva, jer su oni prevazilazili naše borbene i vatrene mogućnosti. Što se tiče žive sile, naše snage su bile jače, ali je zato tek oko jedna trećina bila naoružana, a sredstava podrške gotovo i nije bilo. Komandant USOG-a izvršio je analizu izvedenog boja sa komandantima brigada, a u dostavljenim pisanim zaključcima i daljim zadacima jedinica, pored ostalog, stoji:

1. bpbr je na golubičkom dijelu fronta zaustavila prodor SČA ka Bihaću, držeći l/o: Sokolac - Čulumak (tt. 401) - dio s. Golubića. Na grabeškom dijelu glavnina snaga sastava: 3/1. bpbr sa brekovačkim OdTO brzo je ovladala Alibegovića kosom, obezbjeđujući se lijevo dijelom snaga prema Medugorskoj kosi i Crnom jezeru, sadejstvujući 1. cpbr., nastavila je napad na pravcu Okdanak - Mali Kosić i kasarna Grabež. Svojim 2/1. bpbr. izvodila je napad iz rejonu Barakovac - Stubo pravcem: Zaloški Grabež - kasarna Grabež. U izvršenju ovog zadatka sadejstvuje desnom susjedu i olakšava izvršenje zadatka svom 3/1. bpbr., koji napada sa boka i iz pozadine ka kasarni Grabež.

U ovom napadu nije zauzeta kasarna Grabež, jedan od bitnih i ključnih objekata. Međutim, zaposjednuti su neki drugi važni objekti, kao što su tt. 398 Čelrlijska greda, Vijenac Grabež, a iznad Velikog i Malog Založja, k. 386 - tt. 625 (Hasin vrh) - Vršak - tt. 592 - s. Jezero - s. Kurtovići.

Prva cpbr. otpočela je sa napadom 15.9.1992. godine, rano ujutro, glavnim snagama pravcem: Gornji Srbljani - s. Trnjak - s. Novaković, s ciljem razbijanja snaga SČA na pravcu napada u rejonu s. Grmuše, čime se obezbjeđuje spajanje snaga s fronta sa ubačenim snagama iz 111. bkpbr i svojim ubačenim snagama. Pomoćnim snagama napadala je, u sadejstvu sa di-

jelovima 1. bpb. pravcem: Krmečki vrh - Crno jezero. Zadatak nije izvršen kako je ciljima postavljeno, odnosno nije došlo do spajanja sa ubačenim jedinicama iz 111. bkpb. Jedino su jedinice 1. cpbr. upale u selo Trnjak, potiskujući snage SČA ka s. Novakovići, te uništile skladište ubojnog i drugog MTS-a. Međutim, zbog brzo izvedenog protivnapada SČA snagama iz dubine, a i zbog naših gubitaka, nemanja snaga u rezervi za pothranjivanje napada i rezervi municije, jedinice su se povukle na polazni položaj ne izvršivši postavljeni zadatak.

Komanda USOG-a, reagujući na ovo, naredila je da se napad ponovi. Stoga Komanda 1. cpbr. je izdala naredenje za ponovni napad, koji je otpočeo 19.9.1992. godine. U tom napadu angažovan je ojačan bataljon sa oko 600 boraca, koji je upućen preko Korita, s ciljem odsjecanja snaga SČA u rejonu Grmuše i ponovno spajanje sa novubačenom jedinicom iz 111. bkpb. 18.9.1992. godine, na Kanjon iznad desne obale r. Une, uzvodno od Redžine jame. I ovaj zadatak nije do kraja izvršen. Naime, ubačena jedinica 1. cpbr. naišla je 20.9.1992. godine na jedan kamion sa dvadeset jednim četnikom, kojeg je u zasjednoj borbi uništila. Time su otkrile svoje prisustvo u dubini rasporeda SČA, zbog čega su se povukle, ne izvršivši zadatak - spajanje sa ubačenom jedinicom iz 111. bkpb. u toku 18.9.1992. godine.

111. bkpb. izvršila je ubacivanje jedne borbene grupe, jačine oko 250 boraca, na desnu stranu r. Une u rejon Orašje - tt. 360. Forsiranje (prelazak sa lijeve na desnu obalu r. Una) izvršeno je relativno brzo i bez gubitaka, iako su od plovnih sredstava imali samo dva "šlaufa" (unutrašnje gume) od traktora, što je bilo veoma rizično. Prelazak r. Une izvršeno je u zoru 15.9.1992. godine.

Jedinice prvog talasa neopaženo su se privukle vatrenim tačkama nad Kanjonom, te iznenadnim i odlučnim napadom uništile četničke posade, stvorivši uslove za izlazak na Kanjon ostalim našim snagama, koje su nastavile napad duž Kanjona u dubinu teritorije, s ciljem proširenja mostobrana. Izlaskom jedinica na Kanjon napad je pojačan ka Kežilovcu i Savića Glavici, sa ciljem presijecanja komunikacija koje izvode od Velikog Radića ka Grmuši i Drenovom Tijesnu. Ovim bi se obezbijedilo brže spajanje sa snagama s fronta. Ova jedinica brzo je zaposjela objekte tt. 360 i 356, usmjerivši svoj napad na Kežilovac i Savića Glavicu. Na objektu Kežilovac nailazi na žilav otpor, kojeg je branila četnička jedinica jačine voda. Ta jedinica na Kežilovcu, ipak, brzo je razbijena i prisiljena na povlačenje na dominantne visove Baljevac (tt. 438) i Savića Glavicu (tt. 494). Četnici su u rejon Baljevac doveli rezervne snage, pojačavši time odbranu ovoga objekta, a s tim su učvrstile svoje l/o na objektima Baljevac i Savića Glavica. Blokiran je dalji napad ubačene jedinice, jer je i napad s fronta oslabio. Očito je da se plan dejstva i sadejstva jedinica koje napadaju s fronta i ubačene BG ne ostvaruje.

Četnici su uočili pozicije ove BG (borbene grupe) koju su bukvalno zasuli artiljerijsko-minobacačkom vatrom, od koje su imali dva poginula borca i 19 ranjenih. Naše pozicije i dalji opstanak na desantnoj prostoriji doveden je u pitanje, pogotovo što je napad s fronta pretrpio neuspjeh.

Imajući u vidu nastalu situaciju komanda 111. bkpb. naredila je izvlačenje jedinice sa desantne prostorije na lijevu obalu r. Une. Izvlačenje je počelo 17./18.9.1992. godine na jednoj

traktorskoj unutrašnjoj gumi, srećom bez posljedica i gubitaka. Stručnjaci za forsiranje rijeka će se vjerovatno zapitati: zar je i to moguće i još bez gubitaka. S obzirom da je 1. cpbr. ponavljala napad 19.9.1992. godine i još ubacivala jedinicu jačine 600 boraca, tada je komandi 111. bkpb. ponovo naredeno ubacivanje preko r. Une. Ona je jedinicu jačine 60 boraca ubacila 18./19.9.1992. godine sa istim ciljem. Jedinica je, kao i prethodna, izvršila prelazak u rejonu Redžine jame usmjerivši svoj pokret i dejstva duž Kanjona od Redžine jame uzvodno, s ciljem presijecanja komunikacije Veliki Radić - Grmuša, stvarajući uslove spajanja sa ubačenom jedinicom 1. cpbr., koja se preko Korita ubacuje iza s. Grmuša, čiji je cilj, također, spajanje sa ubačenom jedinicom 111. bkpb. Na naše razočarenje, ni ovaj put nije došlo do spajanja ovih jedinica, pa se ista morala izvući i prebaciti preko r. Une u rejonu Zbjegov - Miostrah, uz direktnu vatrenu zaštitu jedinice 111. bkpb. sa lijeve obale r. Une. Ovi neuspjesi s fronta i ubačenih snaga dijelom su uzdrmali borbeni moral jedinice. Ostale jedinice 111. bkpb. izvodile su prepadna dejstva od Bos. Krupe do Bos. Otoke vezujući snage za taj dio ratišta.

2. bmbpb. je, nakon izvidanja i izvršenih priprema jedinica krenila u napad na Lohovska brda 15.9.1992. godine, u ranim jutarnjim satima sa snagama svog 2. bataljona, usmjeravajući glavne snage ka objektu Gradina (tt. 547), a pomoćne ka Jelača-gredi. Jedinice su uspjele razbiti dio l/o SČA, ali zbog pretrpljenih gubitaka, prvenstveno od artiljerijsko-minobacačke vatre i ispoljenih slabosti u komandovanju, iste su vraćene na polazne položaje. Nakon ponovljenih priprema i dodatnih izvidanja pravaca i objekata, 2/2. bmbpb. ponovio je svoj napad u ranim satima 22.9.1992. godine. U zadatku je stajalo: snagama bataljona izvršiti napad pravcem: Mrđa - Gradina, a pomoćnim, jačine jedne čete, pravcem Dobrenica - Jelača greda (tt. 412) sa zadatkom: što prije ovladati pomenutim objektima, zarobiti što više MTS-a, a zatim nastaviti napad i izbiti u s. Lohovo, presjeći komunikaciju Gornje Lohovo (tunel) - Donje Lohovo. Snage na glavnom pravcu, u silovitom napadu brzo su ovladale objektom Gradina (tt. 547). Napad je podržala BrAG sastava: MB 120 i 82 mm, PAT-30/2 i tenk T-55.

U ovom napadu mnogi pojedinci istakli su se kao pravi junaci i heroji, zbog čega im je nakon borbe odato priznanje. U tome napadu zarobljena su dva topa 76 mm, ZIS -3 sa 50 granata i više drugog pješačkog naoružanja i municije. Snage jačine čete na pomoćnom pravcu i pored ubacivanja jednog voda u rejon Jelača-grede i snažno ispoljenog napada, uspjele su uništiti nekoliko vatreneih tačaka i ubiti desetak četnika, ali ga nisu zaposjele.

Naše snage bile su prisiljene povući se sa objekta Gradina, što zbog snažnih p/n i silnog granatiranja, što zbog pretrpljenih gubitaka. Jer, taj objekat je od bitne važnosti za odbranu Lohovskih brda i kontrolu doline r. Une.

Cijeneći rezultate izvedenog boja "Plamen-92" od 15.9.1992. godine, mogu se izvući važni zaključci:

Prvo, ovo je prva krupna vojna akcija, koja prevazilazi oblik borbe, zbog širine prostora, broja angažiranih snaga, borbenih sredstava i dužine trajanja. SČA je stavljeno do znanja da imaju posla sa respektabilnim snagama i sposobnim komandirima i komandantima, i da se neće moći tako lako, kako su govorili, obračunati sa našim snagama na ovom okruženom

prostoru. Morali su ocijeniti da ne bi mogli, bez velikih gubitaka, ulaziti u takve rizike, koji im ne garantuju nikakve ciljne rezultate u daljem toku rata na ovom prostoru.

Drugo, iako su naše snage bile inferiorne u naoružanju i opremi, reklo bi se i hendikepirane u sredstvima podrške, iskazale su izuzetnu hrabrost, stekle samopouzdanje i obogatile svoja iskustva u vođenju odbrambeno-oslobodilačkog rata na okruženom prostoru, ali bez izvora borbenog i materijalnog obezbjeđenja jedinica, sa daleko tehnički superiornijim i okruženijim agresorom.

Treće, SČA pokušao je nametnuti borbe sa distance sa ciljem iscrpljivanja, slabljenja borbenog morala i nanošenja gubitaka u ž/s i materijalnim sredstvima, rušeći sela i gradove svojom brojnom borbenom tehnikom, a samo povremeno preduzimati vojne akcije na izabranim pravcima, s ciljem sužavanja našeg slobodnog prostora. Takva četnička opredjeljenja samo su ojačala svijest i želje da se SČA spriječi u nakanama i da mu se pruža otpor do posljednjeg. Međutim, naše komandovanje uspjelo je nametati našu taktiku ratovanja, kroz blisku borbu, iznenadne udare s fronta i iz pozadine po odabranim ciljevima. Često je izvedena odsudna i aktivna odbrana svake stope slobodne teritorije. Istovremeno su izvedena stalna utrdivanja i zaprečavanja postojećih ili novoformiranih l/č.

U ovoj ofanzivi imali smo 29 poginulih, 163 ranjena i 5 nestalih boraca. Četnici dobro znaju svoje gubitke, a naša je procjena da ih je bar 40 poginulih i više ranjenih.

2. Akcija "Oganj-92"

Samo što se završila ofanziva pod nazivom "Plamen-92", i izvršile određene analize učinka, slabosti i propusta jedinica učesnica u ovim borbama, komanda 105. bkubr. ubrzano

Borci 105. bukbr. na položaju na Čorkovači - oktobar 1992. godine

je radila na pripremama napada na objekte tt. 516 i 603 - Čorkovača. Pripreme ove akcije izvela je samoinicijativno komanda 105. bkubr. na čelu sa njenim komandantom. Plan napada nosio je šifrovani naziv "Oganj-92".

Akcija je izvedena 7.10.1992. godine, u ranim jutarnjim satima sa ograničenim ciljem.

To je bio iznenađan napad i još brže i efektivnije izveden. Zaposjednuta su dva krovna objekta Čorkovače - tt. 516 i 603. Ova dva objekta sa objektom Radoč (tt. 629) i Sipom dominirala su prostorom i objektima sjeverno i sjeveroistočno od Bužima. Ovim SČA nije mogao prići ni blizu Bužima svojim snagama. Preostalo mu je da samo granatira i raketira ovaj prostor sa distance. SČA je izgubio ključne pozicije na ovom prostoru, koje nije uspio povratiti do kraja rata, iako je činio niz pokušaja. Međutim, Bužimljani su to uredili kao utvrđene objekte, tako da ni topništvom nisu mogli razbiti i ugroziti sistem odbrane ovih objekata i prostora. Zauzimanjem i držanjem ovih objekata postignuta su tri cilja. Prvo, spriječeno je približavanje i ugrožavanje Bužima od pješačkih snaga; drugo, obezbijedena je kontrola Baštre, Banjana i doline r. Žirovac i treće, to je bila odskočna daska za napade prema sjeveru i istoku.

SČA nije mirovao, kako na ovom, tako i na svim drugim dijelovima ratišta. Ne samo što je granatirao i napadao avionima, već je preduzimao i niz većih ili manjih napada s ciljem poboljšanja svojih taktičkih pozicija, mada je u tim napadima bilo i radikalnih ciljeva.

I naše komandovanje nije mirovalo nakon zaustavljanja ofanzivnih napadnih dejstava u ofanzivi "Plamen-92". Užurbano se vrše pripreme za novu ofanzivu, u namjeri da se realiziraju nerealizirani naši ciljevi iz ofanzive "Plamen-92", posebno oni koji se odnose na Grabeški plato i neke bitne visove na G.S.P

3. Druga ofanziva snaga 5. korpusa "Gorica-03" (šema 5)

U oktobru 1992. godine, naredene su borbene pripreme jedinica. Radili su se i analizirali planovi novih ofanzivnih b/d. Vršena je formacijska dopuna jedinica ljudstvom i MTS-om. Izvedena je doobuka i određene moralne pripreme u skladu sa izdatim pripremnim naređenjima. Vršena su obimna izviđanja na svim nivoima komandovanja, proučavano zemljište i sagledavani najpogodniji pravci angažiranja glavnih i pomoćnih snaga. Cijenjene su snage i borbena tehnika agresora u zoni napada. Plan napadnog boja pod šifrovanim nazivom "Gorica-03" završen je do 10.11.1992. godine. Problemi su i ovoga puta, ostali isti. Nedostatak oružja, municije, ubojnih i drugih materijalno-tehničkih sredstava. Oskudijevalo se i u tehničkim sredstvima veze, tako da su veze komandovanja bile dosta skromne, posebno što je veliki broj komandira i komandanata regrutovan iz redova istaknutih boraca, a da nisu prošli makar kraće kurseve.

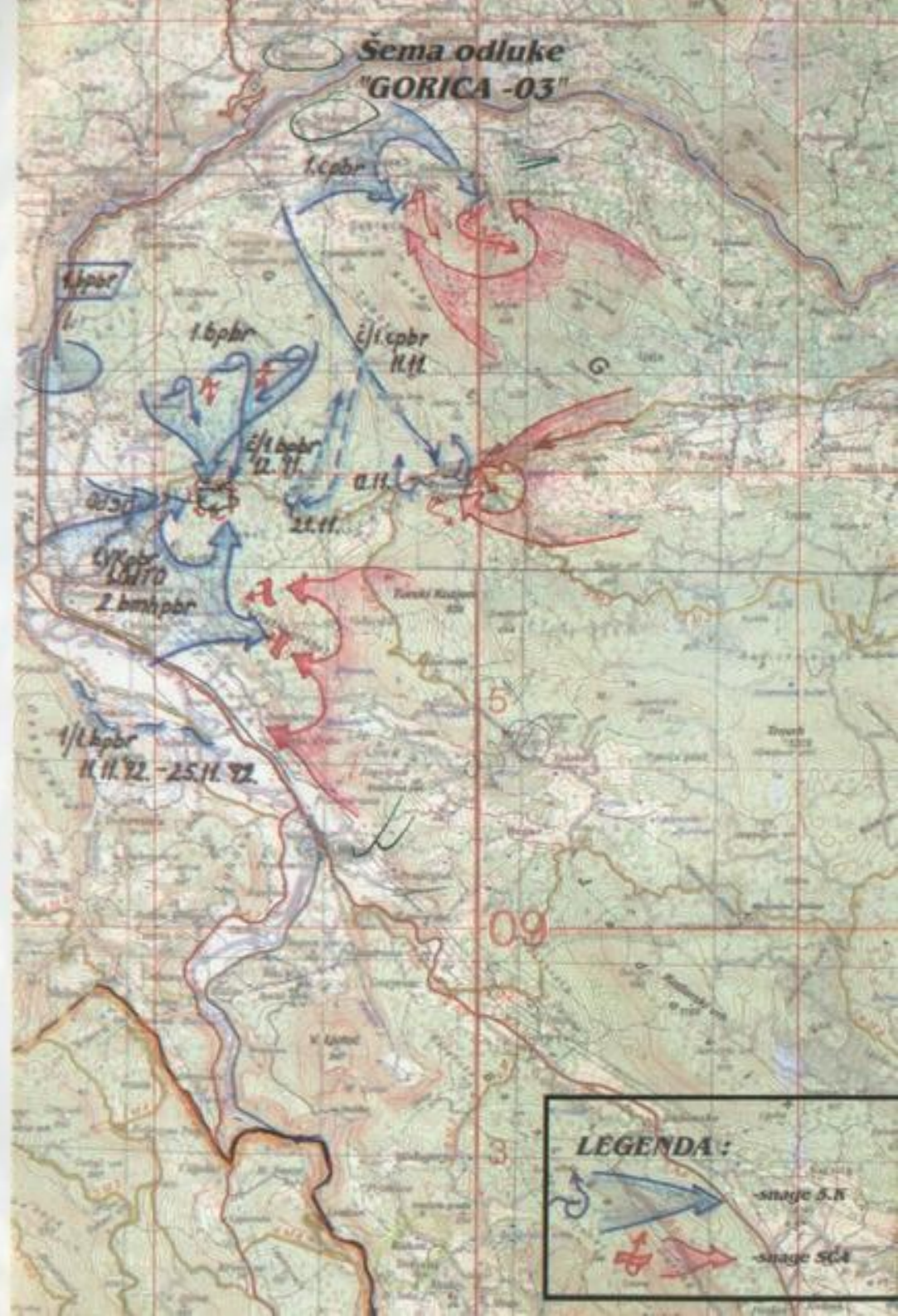
I druga strana nije mirovala. Izvodili su snažne artiljerijske udare oruđima svih kalibara, posebno artiljerijom većeg kalibra i dometa. Avijacija je bila također vrlo aktivna, kako izviđačka, tako i borbena. Naše snage nastavile su svoje aktivnosti. Izvršeno je dovodenje jedinica prema planu, na pravce angažiranja. Napad je otpočeo u 11,00 sati

11.11.1992. godine, kako je borbenom zapoviješću i planom napadnog boja predviđeno. U prvoj fazi napada angažovane su slijedeće jedinice: 1. bpbr., 2. bmhpbr., 1. cpbr., dio 105. bkubr., OdSD, te po jedna ojačana četa iz 111. bkpbr. i 1. VKpbr, kao i dio OdTO iz Bihaća. Borbe su se razbuktale odmah u startu. Bilo je žestoko. Grmuško-srbljanski i Gra-beški plato su gorjeli. Prva bihačka držala je l/o Golubić - Sokolac svojim 1. bataljonom, a ostalim snagama krenula je u silovit napad sa svojih linija: Barakovac - Jovuša- Alibegovi-ća kosa. Već drugog dana napada (12.11.1992. godine), nakon razbijanja p/k odbrane SČA, ušla je u dubinu njegova rasporeda za 500-800 metara. Da bi ubrzala zauzimanje Zaloškog grabeža i obezbjedila što brže izbijanje u rejon ključnog objekta - kasarne Grabež ubacila je jednu ojačanu četvu preko Oklanka ka rejonu kasarne Grabež, ostvarujući taktičko sadejstvo sa 1. OdTO, OdSD i dijelovima 2. bmhpbr., koje s fronta napadaju na kasarnu Grabež. I 2. bmhpbr uspješno je razbila četničke l/o na Čekrljskoj gredi, obezbjeđivši dio snaga za napad sa jugoistočne strane na samu kasarnu, dok je sa ostalim snagama produžila napad na Pritočki grabež i u zahvalu puta koji iz Pritoke izvodi ka kasarni, kako bi izvršila presijecanja tih komunikacijskih veza sa kasarnom Grabež.

Prva cazinska pješaka brigada ubacila je ojačanu četvu preko Crnog jezera u rejon Drenovo Tijesno (k. 448) čiji je zadatak bio sprečavanje dovođenja četničkih interventnih snaga i dovlačenja MTS-a do jedinica SČA, koje brane prilaze i samu kasarnu Grabež. Presijecanjem putnog pravca Veliki Radić - kasarna Grabež, ubrzava slom snaga u kasarni i olakšava izvršavanje zadataka jedinicama, koje napadaju Zaloški i Pritočki grabež. Ubačena četa brzo je izbila i zaposjela Drenovo Tijesno i time spriječila dovođenje svježih snaga i dotur MTS-a ka kasarni Grabež. Četnicima su naneseni znatni gubici, a snage na Grabežu i u samoj kasarni dovedene u još teži položaj. Blokada kasarne Grabež pojačana je. Jedinice SČA u rejonu kasarne držane su u blokadi sve do 13.12.1992. godine. I SČA nije mirovao. Pokušavao je danonoćnim napadima deblokirati taj objekat, koji je za nas, a i za njih od vitalnog značaja. Pošto još ne uspijevaju izvršiti deblokadu kasarne i ne obezbjeđuju sigurnosni put iz pravca Pritoke ka kasarni Grabež, preduzimaju snažna granatiranja dubine slobodne teritorije iz svih vrsta i kalibara oruđa, te bombardiranja iz zraka avionima i borbenim helikopterima, prouzrokujući zna-
tne materijalne štete i djelimične gubitke kod civilnog stanovništva. Prema našim podacima, SČA granatirao je dnevno sa više stotina projektila. Jedinice 2. bmhpbr. vodile su iscrpljujuće borbe na Pritočkom grabežu i u rejonu kasarne Grabež, s ciljem presijecanja komunikacije Pritoka - kasarna Grabež, da bi olakšale napade naših snaga u rejonu same kasarne. Druga bihačka,

Major Adil Bešić, nosilac ordena heroja ODR, komandant 2. bataljona 2. bmhpbr. Poginuo 28.11.1992.

LEGENDA:

→ snage SNA

→ snage SČA

pored velikih napora koje čini u borbama za Pritočki grabež, nije uspjela presjeći i zatvoriti ovaj putni pravac, kao jedinu komunikacijsku vezu sa kasarnom Grabež. Svaki se dan to iščekivalo, ali bez uspjeha. Naše snage trpjele su znatne gubitke. U tim borbama za Pritočki grabež poginuo je 28.11.1992. godine komandant 2. bataljona, rahmetli Adil Bešić. Tako je okončao svoj život herojska legenda 2. bmhpb.

Komandantu 1. cpbr. je naredeno da uputi u rejon Drenovo Tijesno, u pozadinu SČA, oko 70 boraca 11.11.1992. godine sa zadatkom: zaposjesti najpovoljnije položaje u tjesnacu, sprečavajući kretanje snaga SČA ka kasarni Grabež. U borbama sa SČA imali su dva poginula i šest ranjenih boraca. Zadatak je bio držati objekat Drenovo Tijesno do daljnjega. Međutim, komandant Brigade je samoinicijativno povukao jedinicu sa poginulim i ranjenim borcima 12.11.1992. godine, oko 12,00 sati i o tome izvjestio pretpostavljenog komandanta. Komandant Korpusa je naredio da se ponovo uputi jedinica u rejon naselja Drenovo Tijesno kojeg mora držati, dok borbe traju u rejonu kasarne Grabež. Ni ova, a ni ostale upućene jedinice nisu se održale u rejonu Drenovo Tijesno, jer, kako je govorio komandant 1. cpb., jedinica je upućivana 14,5 km u dubinu PZT od l/o, gdje je izlagana velikim opasnostima opkoljavanja i uništenja, kao i teškoćama oko eventualnog izvlačenja snaga sa tog rejona, uključujući poginule i ranjene, kroz teško prohodne terene planinskih visova. Zadnju grupu Komanda Brigade uputila je 18.11.1992. godine, da sprečava kretanja SČA pravcem Veliki Radić - kasarne Grabež, ali se i ona povukla ne stigavši do odredišta, zbog, kako su govorili, velikog nevremena. Time je bio otvoren put SČA kroz tjesnac Drenovo Tijesno. Ovim je bio ugrožen bok i pozadina snaga koje su napadale kasarnu. Zbog toga je komanda Korpusa morala izdvojiti dio snaga iz 1. bpbr. radi zatvaranja toga pravca. Manji dio snaga iz sastava 1. VKpbr. učestvovao je u ovim borbama. Već se tada vidjelo da postoje otpori Abdićeva rukovodstva oko angažiranja te brigade van općine Velika Kladuša. On je tada govorio da Velika Kladuša nije u ratu, iako je agresija SČA viđena, ne samo na ovom Okrugu, već i u cijeloj Bosni i Hercegovini.

Jedinice 111. bkpb. i 105. bukbr. izvodile su aktivna borbena dejstva u svojim z/o, uključujući prepadna b/d na otačkom i banjanskom dijelu ratišta, kao i ubacivanja u neprijateljsku pozadinu sa ciljem uznemiravanja i vezivanja snaga SČA za te pravce. I četnici su dovlacili svježe snage ka Grabeškom i G.S.P. sa ciljem ojačavanja svojih odbrambenih pozicija, zaustavljanja našeg napada, a u povoljnom momentu da pređu u protivnapad i vrate izgubljene objekte na Pritočkom i Grabeškom platou, Alibegovića kosi i drugim. U borbama koje traju više od dvadeset dana, naše snage su znatno iscrpljene. Uхватила ih je prava zima. SČA je to osjetio. U jednom snažnom p/n dospio je čak do Jezerske glavice, u zonu odgovornosti 1. cpbr., pa su snage 1. cpbr. krajnjim naporom i uz angažovanje svih svojih snaga uspjele zaustaviti prodor, te u protivnapadu (p/n) četnike vratila na polazne položaje.

Komanda 5. korpusa nije odustala od svog cilja - zauzimanja kasarne Grabež. U svom dopunskom naredenju od 21.11.1992. godine, u 1,30 sati naredeno je svim jedinicama:

"U cilju ovladavanja objektom Grabež nastaviti b/d po slijedećem: sve jedinice organizo-

vat će odbranu po svim elementima svojih dostignutih linija, a napadom u širem rejonu kasarne Grabež stvoriti uslove za ovladavanje samom kasarnom. Ovom dopunjenom naredbom izdati su precizni zadaci jedinicama:

1.bpbr. čvrsto drži l/o Golubić - Sokolac, angažujući dijelove svog 1.pb.na tom rejonu. Ostalim snagama, uz sadejstvo sa dijelovima 111. bkpbr., OdSD, 2. bhmhpbr. i 1. cpbr. osvlada va objektima Zaloškog Grabeža, obezbjeđujući se iz pravca Drenovo Tijesno. Četa iz 111. bkpbr., nakon izvršenja svog zadatka, izvlači se u rezervu 5. korpusa. 1 Komanda 1. bpbr. izvući će jednu četu u rezervu 5. korpusa. 1KM brigade imati u Pokoju.

Snage 2. bhmhpbr., uz držanje svojih l/o: Izačić - Tržačka Raštela, izdvaja u svoju rezervu snage jačine čete i uz sadejstvo sa 1.bpbr. ima zadatak presijecanje i zarušavanje puteva koji izvode iz pravca Volarica i Pritoka ka kasarni Grabež. Izvršenjem ovog zadatka sprečava se dovlačenje snaga i sredstava iz tog pravca u kasarnu i olakšava izvršenje zadatka snagama koje napadaju u rejonu kasarne Grabež. Posebno obezbjeđuje držanje l/o: Orljani - Ribička Glavica - Grabeška Greda. OdSD ubacuje se u borbu pravcem: s.Vinica - Veliko Založje - kasarna Grabež sa zadatkom: napad na kasarnu Grabež sa tog pravca, ostvarujući sadejstvo sa dijelovima 1. i 2. bihačke brigade.

1. cpbr. uz držanje dostignutih l/o u svojoj z/o, upućuje jaču IDG na komunikaciju Veliki Radić - kasarna Grabež u rejonu Mali Kosić (tt. 465) sa zadatkom: spriječava prodor SČA iz pravca Veliki Radić - kasarna Grabež, obezbjeđujući bok 1. bkbr. Ova jedinica izvršit će miniranje puta iz pravca Veliki Radić, 200 m od p/k odbrane. To su bili dopunjeni zadaci jedinica koje su vodile borbe u rejonu kasarne Grabež. I pored krajnjih borbenih napora i nakon višednevnih borbi u boju "GORICA-03" izvedenih sve do 25.12.1992. godine, naše snage su prešle u odbranu, a da kasarnu Grabež nisu zauzele. To je bilo za očekivati, čim se nisu uspjeli zatvoriti svi prilazi kasarni.

U izvršenoj analizi boja "GORICA-03" u Komandi 5. korpusa date su ocjene uspjeha ili neuspjeha jedinica - učesnica ovih borbi. U njoj stoji:

1.bpbr. u potpunosti je izvršila svoj planirani zadatak, u napadnom dijelu prema objektu kasarne Grabež, naročito na pravcu Barakovac i Alibegovića kosa. Međutim, početni uspjeh nije maksimalno eksploatisan, te je kasniji tok borbe tekao usporeno u odnosu na osnovnu zamisao i plan boja.

2. bhmhpbr. imala je u osnovnom zadatku težiste napada na Lohovska Brda. Cilj je bio ovladati tim objektima što prije, olakšavajući izvršenje zadatka ostalim jedinicama na desnoj strani r. Une, posebno onih koje napadaju Pritočki grabež i kasarnu Grabež.

Mora se ovom prilikom posebno naglasiti da Vlado Šantić, do ovog napada zamjenik zapovjednika 2. bhmhpbr., nije dopustio da 1. hrvatski bataljon ove brigade krene u napad na Lohovska brda, odakle je prijetila stalna opasnost po hrvatska sela, već ga izdvojio i vratio u kasarnu, rekavši da je taj bataljon od 11.11.1992. godine, 101. bojna HVO-a. To je bio očit signal da neće ubuduće, dijeliti sudbinu sa borcima 5. korpusa na ovom okruženom prostoru u borbi protiv SČA. Bio je to iznenadujuće nepromišljen, a možda i nareden potez iz Gruda, ne vi-

deći da oni mogu nešto značiti samo sa ARBiH u zajedničkoj borbi. Zbog toga se prišlo odbrani dostignutih linija, a ne i napadu na Lohovska brda - Lohovo. Ostale snage sa 3. pb. usmjerene su na Pritočki grabež i ka kasarni Grabež. Nakon njihova uvođenja u borbe, ubrzo su razbile četničke l/o na pravcima napada, ovladavši Čekrljijskom gredom, a zatim dijelom snaga usmjerile napad na rejon kasarne Grabež, u sadejstvu sa OdSD, probivši brzo p/k četničke odbrane, gdje su izbile do pred sam objekat kasarne sa jugoistočne strane. Glavnina ovih snaga nastavila je žestoke napade na Pritočkom grabežu, kako bi blokirale i presjekle komunikacijsku vezu Pritoka - kasarna i Tihotina - kasarna, i tako spriječile pridolazak pojačanja ka kasarni. Ovaj zadatak izvršavan je u vrlo nepovoljnim uslovima. Naime, SČA je jakim snagama održavao komunikacijsku povezanost sa objektom kasarne, a sam rejon odbrane kasarne je uredio kao utvrđen objekt u kojeg je ugradio i tenkove kao utvrđene vatrene tačke. To je uzrokovalo naše znatne gubitke, jer nije bilo oruda sa kojim bi se vršilo neutralisanje i uništavanje takvih v/t. Zbog toga je ova brigada imala 31 poginulog borca i 152 što teže, što lakše ranjena.

1. cpbr. uspješno je izvršila prvi dio svog zadatka iz plana boja "Gorica-03" izbišći u rejon Drenovo Tijesno, gdje je razbila četničke posade i zaposjela komunikaciju Veliki Radić - kasarna Grabež, presjekavši time dotur i evakuaciju ljudstva i MTS-a u kasarnu. Snagama s fronta uspjela je razbiti p/k odbrane, odbaciti SČA u dubinu i izbiti u rejon Trnjača i Novakovića glavice. Međutim, komandant brigade je 12.11.1992. godine, bez odobrenja izvuкао ubačenu jedinicu iz rejonu Drenovo Tijesno, iza svojih l/o, pravdajući to dubinom ubacivanja od 14,5 km u neprijateljsku pozadinu i opasnošću da može biti zarobljena.

U dopunskom naredjenju komandanta 5. korpusa od 21.11.1992. godine, izdato je naredenje ovoj jedinici da ubaci novu jedinicu u rejon Mali Kosić i u tom rejonu uništi snage SČA, a zatim blokira i zaposjedne komunikaciju Veliki Radić - kasarna. I ovaj zadatak nije izvršavan kako je naredeno, već se jedinica povukla bez odobrenja, ostavivši ponovo neobezbijeden lijevi bok 1. bpbr. i komunikaciju Veliki Radić - kasarna. Zbog toga je komanda bila prinuđena dijelom snaga 1. bpbr. zatvoriti komunikaciju i sama obezbijediti svoj lijevi bok, čime je umanjena silina udara prema kasarni Grabež. Ovim je izgubljeno dragocjeno vrijeme i taktički položaj u rejonima Mali Kosić, Međugorska kosa i Hasin vrh. Dalji prodor SČA je zaustavljen snažnom odbranom 1. cpbr., a zatim izvedenim p/n vraćen Vršak, Hasin vrh i Međugorska kosa.

111. bkpbr. sa jednom četom je bila angažirana kao "R" jedinica 5. korpusa, a zatim i u borbama na Grabežu. Ostale jedinice ove brigade izvodile su prepadna h/d u svojoj z/o, te izvele tri ubacivanja IDG u rejon Mande i Stražbenice, kojom prilikom su ubile dva četnika.

105. bkupbr. izvodila je uspješna prepadna borbena dejstva u rejonu Osmača i Čemerika, prema planu "Gorica - 03". Ubacila je uspješno IDG u rejon Baštra, gdje je ubila tri četnika.

Iz 101. mkpbr. angažirana je pješačka četa u sastavu 1. cpbr. Po ocjeni Komande zadatak je uspješno izvršen.

Komanda 1. VKpbr. trebala je po zadatku uputiti jednu p/č u rezervu Komande 5. korpusa, ali je uputila samo jedan vod, koji je pretpočinjen Komandi 2. bhmhpbr. Očito je da ni ta-

Pogled na Trnjak i Uzelčevu gl.

da komandant 1. VVpbr. nije izvršio dato naređenje, u skladu sa planom "Gorica - 03".

OdSD brzo je posjeo dio Vijenca i Čekrljijske grede i u sadejstvu sa snagama 2. bnhpbr. potisnuo SČA ka kasarni i sa svog pravca napada ubrzo doveo četničke snage u poluokružene. U ovom dijelu zadatka dejsvovala su još 1./2. četa 3./2. bnhpbr. i dijelovi 1. OdTO - Bihać, te jedna ubačena četa iz 1. bpbr. I pored ogromnog borbénog naprežanja komandi i jedinica i znatnih gubitaka, objekat kasarne Grabež, kao utvrđen objekat, nije zauzet, iako su vodene stalne borbe oko 45 dana i noći. To je bila jedna borbena vječnost, koja nije ishodila potpunim uspjehom. Naši ukupni gubici u boju pod nazivom "Gorica - 03" bili su slijedeći:

- poginulo	83 borca i starješine,
- ranjeno – teže i lakše	423 borca i starješine,
- nestalo ukupno	28 boraca i starješina,
- zarobljena	2 borca,
- i oboljela	42 boraca i starješina (zbog hladnoće).

Cilj organizacije i izvođenja ovog boja bio je: spriječiti SČA da preuzme borbenu intervenciju, da se onemogući pokretanje i izvođenje krupnijih borbenih dejstava prema našem slobodnom teritoriju, odbaciti ga što dalje od grada Bihaća i doline r. Una, a našim snagama da se osiguraju što povoljniji objekti za odbranu, te sačuvaju sela od upada okrutnog SČA. Naše snage oslobodile su Čekrljijsku gredu, Vijenac, Barakovac, Oldanak, Alibegovića Kosu, Vršak, Gornje Srbijane, osim Trnjaka.

Ovom našom ofanzivom SČA sve više shvaća da je daleko od mogućeg maksimalnog operativno-strateškog cilja - osvajanja Bihaća i njegov izlazak u dolinu r. Une. Naše snage prešle su u odbranu od 25.12.1992. godine, duž cijelog fronta. One vrše uređenje i zaprečavanje svojih dostignutih linija u rejonima odbrane. SČA preostalo je da nastave borbu sa distance, snažnim granatiranjem i raketiranjem sa zemlje i iz zraka snaga 5.korpusa, te pliče i dublje slo-

Borci - posada ZIS-a iz 503. bbr. - G.S. plato

bodne teritorije. Naročito je iskaljivao svoj bijes tukući gradove: Bihać, Bos. Krupu, Cazin i Bužim, nanoseći im goleme materijalne štete.

Godina 1992. bila je godina borbe dvaju neravnopravnih protivnika u borbenoj tehnici i drugim MTS-u, u silnom razaranju gradova, naselja, industrijskih objekata. Godina u kojoj je SČA zaustavljen i spriječen da zaposjedne ovaj Okrug. I ne samo to, već je bio odbačen sa važnih operativno-taktičkih objekata, a z/o 5. korpusa proširena. Ta godina dala je znatno više samopouzdanja, morala, hrabrosti, odvažnosti, borcima i narodu ovoga Okruga. Stečena su ogromna iskustva u rukovođenju i izvođenju b/d, u nabavkama, proizvodnji i doturu MTS-a u ovaj okruženi prostor. Posebno valja istaći da je saživio RIK, sadejstvo između jedinica i saradnja sa svim civilnim strukturama na Okrugu. Zaokružena je organizacija obuke i obuka starješina, regrutacija i obuka regruta itd. Najzad, to je godina u kojoj smo zaokružili i organizacijsko-formacijski ustroj jedinica i komandi do nivoa Korpusa, koje su bile u stanju izvoditi i krupne vojne akcije kakve su "Plamen-92" i "Gorica-03" iako smo u tehnici i opremi bili inferiorni. U toj godini naše snage zarobile su jedan tenk T-55, dva topa ZIS, jednu pragu-20/3, jedan PAT-20/3 i jedan 20/1, 15 puškomitraljeza, među kojima šest osamdesetčetvorki, dva PAM-a 12,7 mm, AP - 25, MB - tri, 12 RB M-57 i više metaka, mina i granata. Valja reći nešto i o gubicima u ž/s. Naši gubici su: poginulo 559, razmijenjeno mrtvih 51, nestalo 250, teže ranjeno 693, lakše ranjeno 1050. Procijenjeni su i agresorski gubici - poginulo oko 677 četnika. Broj ranjenih nepoznat, a cijeni se da su oko tri puta veći od broja poginulih. Od ukupnog broja od 295 nestalih pripadnika A R BiH, 234 je nestalo u junu 1992. godine. Među njima su mahom borci iz Kulen-Vakufa, Orašca i Čukova, koje je SČA pobio.

Među poginulima je i ubrojano 12, koji su umrli prirodnom smrću ili su samoubojice. Među teže ranjene ubrojano je i 4 borca koji su se sami ranili u raznim okolnostima, dok je 27 sa LTP – samoranjanjem u borbi i van nje.

Glava IV

Članak 141. (1) Ova Ustavna odluka doneta je u skladu s ovim Ustavom, a njome se utvrđuju temeljni principi i načela ustavnosti i zakonitosti, kao i načela državnosti i jedinstva Republike Bosne i Hercegovine.

Članak 142. (1)

Ustavna odluka doneta u skladu s ovim Ustavom, a njome se utvrđuju temeljni principi i načela ustavnosti i zakonitosti, kao i načela državnosti i jedinstva Republike Bosne i Hercegovine.

Dio II

Godina 1993. je godina pregovaranja i pojave APZB i njenih PVF, s kojima su se vodile teške borbe. To je godina pregovaračkih neizvjesnosti i nadanja u pogledu prekida vatre i eventualno, rata u Bosni i Hercegovini.

Glava IV

Četnici su za Novu godinu i svoje pravoslavne praznike slali "čestitke" kroz topovske cijevi na svoje dojučerašnje komšije. Bošnjaci su već navikli na takvu čast i vjerovanja.

I Napadna akcija "Munja-93"

Prije početka pregovora o prekidu vatre, Komanda 105. bužimske udarne brigade pripremila je i izvela snažan i iznenadan napad na SČA u rejonu Banjana 11.1.1993. godine. Akcija je izvedena sa vrlo visokim borbenim učincima i snažnim moralnim efektima. Za izvođenje ove akcije komanda 105. bkupbr. vršila je višednevna izviđanja šireg rejona Banjana, utvrđujući raspored snaga i sistem odbrane SČA. Nakon toga dvadesetosmogodišnji komandant brigade Izet Nanić izradio je plan napada sa svojim Štabom i pokrenuo snage Brigade u napad 11.1.1993. godine u 6,00 sati ujutro. Napad je izvođen po preciznom planu angažiranja jedinica prema objektima napada, koristeći faktor potpunog iznenađenja. Napad je izvođen na

Borci 105. bkupbr. pred akciju - Bužim 1993. godine

Utvrdna četnika OŠ Banjani

prostoru Banjana i Dobrog Sela, odnosno, Nikolića Glavica - OŠ Banjani - Selište (tt. 450) sa ubacivanjem dvije borbene grupe na pravcu Kruška - Bulečani. U ovom napadu angažirano je 360 boraca, toliko koliko je bilo ukupno cijevi u brigadi. Skoro toliko je bilo boraca u nastupanju bez oružja, iza borbenih jedinica, čiji je cilj bio prihvat i evakuacija ranjenih i poginulih, a oružje boraca izbačenih iz stroja i eventualno zarobljene cijevi, davati borcima bez oružja radi njihovog ubacivanja u borbu. Zamisao dejstva bila je: napad izvoditi po objektima napada. U tom cilju formirati šest borbenih grupa (BG), jačine jedne ili dvije čete, zavisno od veličine objekta i snaga koje su ga posjele.

Prva i druga BG sastava "Hamze" i "Gazije" ubačene su preko objekta Kurijen (tt. 396) u dolinu r. Glodina, južno od objekta Kukuljica i na pravac prema Bulečanima sa osnovnim zadacima: sprečavanje prolaza četničkih interventnih snaga ka p/k odbrane, ili izvlačenja sa p/k odbrane u dubinu PZT, uz nanošenje što većih gubitaka tim snagama. Ovim ubacivanjem četničke snage na p/k odbrane bile su odsječene i dovedene u okruženje, jer su svi pravci koji u dubinu izvode bili zatvoreni i dobro branjeni. Treća BG napada s fronta Nikolića Glavicu sa polukružne osnovice, a četvrta BG rejon Adamovića glavice (tt. 405). Peta BG napada rejon OŠ Banjani i objekat Landupi, dok šesta BG napada Kedića Glavicu - Selište sa visom "Orlovo gnijezdo" (tt. 450).

U ovom napadu bitno je nekoliko stvari. Prvo, pripreme i prethodna izviđanja bila su sveobuhvatna. Došlo se do podataka o jačini i rasporedu SČA po objektima na p/k odbrane i po dubini, a zatim je izrađen plan i način izvršenja toga zadatka. Saznalo se da je p/k odbrane držao jedan bataljon iz Novigradske brigade. Cijeli rejon odbrane toga bataljona fortifikacijski

Zaplijenjeni top na Banjanima - juni 1993. godine - 105 bkupbr.

je ureden i zadovoljavajuće zapriječen, a posjednut je po objektima od Nikolića Glavice do Selišta. Meduprostori su bili pokriveni vatrom. Drugo, pripreme i dovođenje jedinica na pravce upotrebe izvođeno je u strogoj tajnosti, a postignuto je iznenađenje u napadu. Treće, izvršene su solidne borbene i moralne pripreme jedinica, tako da je borbeni moral bio maksimalan. I četvrto, napad je izvođen sa vrlo skromnim borbenim sredstvima.

Ovaj borbeni zadatak izvršen je za svega dva sata. Četnici nisu otkrili pokrete jedinica 105. bkupbr. sve dok se nisu oči u oči susrele s njima u 6,00 sati 11.1.1993. godine. Tada je, za njih, sve bilo kasno, jer su mnogi uništeni u zemunicama na spavanju. U jednu od zemunica ubačena je i protivtenkovska bomba kroz dimnjak od peći, koja je eksplozijom uništila posadu u njoj. Dio četnika pokušao je bježanjem u dubinu spasiti glavu. Međutim, nalijetale su na naše ubačene jedinice na otvorenom. Jedni su, u naletu s fronta ostali tu, a oni koji su izmakli sa prve linije dočekivani su i prosijani u dubini, sve dok nisu svi odsijani. Sličnu sudbinu doživljavale su i one snage koje su upućivane ka p/k odbrane, bilo kao pojačanje, bilo da su pokušale obezbijediti izvlačenje tih snaga sa p/k odbrane. Ovim napadom i pobjedom naše snage znatno su ojačale odbranu istočno od objekta Čorkovača, jer su zaposjele sve dominantne objekte kao što su Nikolića Glavica - Landupi - OŠ Banjani - Selište (tt. 450), koji čine odbranu toga kraja znatno čvršćom. Rezultati ovog napada su vidljivi. Poginulo je oko 150 četnika. Hoće li i kada će shvatiti ti ljudi, da su ih zaludene i usijane glave SDS vodile u neizazvanu smrt.

Oslobođeno je oko 40 km² prostora. Zaplijenjeno je: jedan PAT 20/3, dva PAT-a 20/1, PT top 76 mm, ZIS, tri topa 82 mm Bst, dva MB 82 mm, sedam MB 60 mm i preko 120 cijevi pješackog oružja.

Rezultati ovog napada su imponantni i vidljivi. To je borce osokolilo, kod naroda ulilo još veću vjeru u našu Armiju i njenu nepobjedivost.

Nakon ovoga poraza četnici su pokušali snažnim p/n povratiti objekte u narednih 13 dana. Čak su dovlačili i ubacivali u borbu specijalce, pored jedinica Novigradske brigade. U toku tih borbi SČA je imao velike dodatne gubitke među kojima je zauvijek ostao i komandant specijalaca zvani Keca. U tim borbama četnici su upali u našu radiovezu i pitali za Keca. Kazali su: "Vratite nam živa Keca, a mi ćemo vama 200 živih "Turaka". Naši su im odgovorili da je Kec poginuo u borbi i da je već zakopan. A oni kažu "To je laž, jer Kecu ni metak ništa ne može." Ipak su shvatili koliko su u zabludi i pomirili se s tim da je mrtav. U toku odbrambenih borbi Brigada je bila ojačana jednom cetom iz OdSD, koja je imala znatnog udjela u odbrani novoformiranih l/o.

U ovim borbama 105. bmkdr. pretrpjela je znatno manje gubitke od SČA. Poginulo je 17 boraca i starješina, a ranjeno 38. U tim borbama teško je ranjen komandant Hasan Musić - Musa, do tada legenda ove brigade. Nakon desetodnevnih borbe ljekara za njegov život u RMC-u Bihać, on je, na žalost, podlegao od tih povreda. Nakon ove krupne i vrlo uspješne ofanzivne akcije, a zatim i odbrane dostignutih linija na početku 1993. godine, dalo je na znanje SČA kakav je i koliko opasan 5. korpus.

Ta godina u daljem toku rata karakteriše se pregovaračkim aktivnostima, sve do pojave tzv. APZB i njenih PVF na početku oktobra 1993. godine, čiji je cilj, u osnovi, bio u pokušajima zaustavljanja rata u BiH i pronalaženja puteva za mirno rješavanje nastale krize izazvane agresijom SČA iz Srbije i Crne Gore i njihovih PVF.

Dodatnu krizu izazvala je Republika Hrvatska svojim direktnim uplitanjem u rat na tlu BiH, u dogovoru sa zvaničnicima agresora iz Srbije. I ne samo to, već je i HVO, do tada saveznik, od oktobra 1992. godine doslovce paktirao sa SČA i okrenuo se protiv naroda i Armije BiH. Otvaranjem toga fronta država Bosna i Hercegovina bila je dodatno i opasno ugrožena i od Zapadnog susjeda. U ovom pokušaju traženja mirnog rješenja, zapadna Evropa i Amerika angažovale su Sajrusa Vensa i Lorda Dejvida Ovena, diplomate od iskustva. Ne mali udio imale su i islamske zemlje, ne samo u traženju rješenja mirovnim putem, već i u pružanju svake pomoći našoj državi i njenoj odbrani.

2. Pregovaračke aktivnosti

Stupanjem na dužnost Vensa i Ovena u Ženevi je ponuđen i prihvaćen u načelu njihov sporazum 4.1.1993. godine, a zatim je pokrenuta inicijativa o prekidu borbi između Armije R BiH, s jedne strane i HVO i SČA s druge strane. Međutim, iza toga je predsjednik HZ HB Mate Boban izdao zapovijed 15.1.1993. godine o zauzimanju teritorija sa većinskim bošnjačkim stanovništvom u općinama Busovača, Vitez, Kiseljak i Zenica. Zbog toga i nakon izvjesnog otezanja predstavnika SČA i HVO-a pristali su na pregovore sa A R BiH, koji je održan u Ženevi 27.1.1993. godine. Nakon mukotrpnih pregovora postignut je dogovor

Grupa boraca 2. bmkpbr u rejonu Čekrije, januara 1993.

o prekidu borbi, s jedne strane A R BiH, i s druge strane SČA i HVO, a zatim je ponuđen plan razrješenja krize pod nazivom, "Vens-Ovenov plan", kojeg su morale prihvatiti sve tri strane. Prihvatanjem prekida borbi, koji je stupio na snagu danom potpisa, intenzitet b/d je znatno smanjen. Borbe su se svodile na:

a) obavještajno-izviđačka i diverzantska dejstva, kako s fronta, tako i na PZT duž svih l/o naših snaga;

b) svakodnevna provokativna, jača ili slabija, b/d iz pješačkog i snajperskog oružja, a povremeno i iz minobacača, artiljerije i tenkova po svim l/o u z/o 5. korpusa;

c) nakon prekida vatre SČA je tražio na sve načine da to izigra. S jedne strane vršena su stalna provokativna b/d, a ponekad i intenzivna granatiranja i učestala ubacivanja IDG i s druge strane, izvršili su predisklokaciju dijela snaga iz tzv. RSK u RH prema granicama Okruga i z/o 5. korpusa, sa ciljem uvlačenja tih snaga u b/d sa snagama 5. korpusa, otvarajući tako novo vrlo opasno žarište rata prema našem Okrugu i 5. korpusu sa sjeverozapada, zapada i juga.

Zbog nastalog stanja i naše snage preduzimale su niz aktivnosti. Tako je izvršena uspješna akcija IDG iz 111. bkpbr. na desnoj strani r. Une 27./28.1.1993. godine, kojom prilikom je uništen magacin u rejonu sa ubojnim sredstvima i ljudstvom na obezbjeđenju objekta. I Prva cazinska pbr ubacila je IDG u rejon Crno Jezero 2.3.1993. godine, koja se iznenada, iz pokreta, susrela sa snagama SČA. Borbe su vođene od 11,40 do 17,00 sati. U toj borbi ubijeno je 11 agresorskih vojnika i više ranjeno. Naši gubici bili su jedan poginuli i osam ranjenih. SČA je uzvatio. Ubacio je IDG 1.4.1993. godine, jačine 10 vojnika u re-

Jon Veliki Latinovac, koju su blagovremeno otkrile i uništile jedinice 105. bmkpbr. Izvođenja su u ovom periodu i manja napadna b/d, u cilju zadržavanja inicijative i dovođenja naših snaga u povoljnije taktičke pozicije. Takvi česti okršaji bili su u rejonima Pritočkog i Zaloškog grabeža, oko kasarne Grabež, na Alibegovića kosi sa Hasinim vrhom, na G.S.P. u rejonu Banjana i oko Bos. Bojne i Glinice.

Vrlo često bila su obostrana snajperska dejstva od čijeg dejstva su nanošeni iznenadni gubici. Zbog toga su se snage ukopavale do punog profila, vršile preciznija masliiranja i opreznija kretanja duž l/o.

Jedna od ključnih borbi u ovom periodu bila je i organizirana antitenkovska borba. Cilj je bio uništiti što više tenkova u pokretu ili one koji su djelovali kao nepokretne vatrene tačke, a koji su svaki dan tukli našu dubinu, nanoseći zla civilnom stanovništvu i njihovim dobrima. Zbog toga su komande formirale u svim z/o brigada POG, koje su lovile i uništavale tenkove SČA od Lohovskih brda do Čorkovače i Bos. Bojne. U tim dejstvima uništeno je 17 tenkova do aprila 1993. godine, a više je oštećeno. Od tada su se agresorski tenkovi kretali oprezno, a ponekada se, iz straha, povlačili iza zaklona ili u dubinu. I najzad, izvođena su i mnoga prepadna i zasjedna b/d, čiji je cilj bio prikivanje SČA za l/o, ne dopuštajući mu izvođenja aktivnih b/d ili pokretanja širih akcija od strane SČA. Iz ovoga se da zaključiti da SČA i HVO nisu iskreno prihvatili prekid vatre, kršeći ga svakodnevno. Zbog toga su naše snage morale tražiti adekvatne odgovore.

Na Vlašiću je upriličen sastanak 8.4.1993. godine delegacija SDS i HDZ, predvođene Radovanom Karadžićem i Matom Bobanom. Tada je dogovoreno propuštanje hrvatskog živilja iz srednje Bosne preko teritorija vojske bosanskih Srba. I to je bio jedan od signala da neće poštovati dogovor o prekidu vatre, te da su nastavili koordinaciju i saradnju protiv ARBiH i države BiH.

3. Borba za Bosansku Bojnu

SČA iz 39. banijskog korpusa izveo je 27.4.1993. godine, u ranim jutarnjim satima, iznenađan i snažan napad na l/o 521. bbr. iz Velike Kladuše u rejonu Bos. Bojna, sa snagama ojačanog mehanizovanog bataljona, u čijem sastavu je djelovala i jedna tenkovska četa.

Komanda Brigade imala je dojavu iz srpskih izvora dan prije, da predstoji napad snaga SČA. Međutim, Komanda Brigade nije pridavala važnost toj informaciji, niti je preduzela neke dodatne borbene radnje ili preventivne mjere. Tako je SČA postigao puno iznenađenje u dovođenju i razvoju snaga za napad. Nakon kraće, ali snažne artiljerijske pripreme, SČA je krenuo u silovit napad. Brzo je probio l/o 521. bbr. u š.t. Bos. Bojne i izbio do Radića Mosta. Snage 521. bbr. nisu bile spremne za odlučnu odbranu, već su se ubrzano povlačile bez neke ozbiljnije uzastopne odbrane. Zbog toga je komanda 5. korpusa hitno intervenirala "R"

snagama, s kojima je zaustavljen agresorski napad u rejonu Radića Mosta.

Sutradan 28.4.1993. godine, nakon konsolidacije 521. bbr. i angažiranja prikupljenih "R" snage iz 501., 511. bbr. i OđSD, naše združene snage uspjele su u snažnom protivnapadu, odbaciti snage SČA iz zaposjednutog prostora, na početne položaje, uspostavljajući nove l/o gotovo na prethodnim linijama odbrane.

Međutim, komanda 5. korpusa preduzela je i niz oštrih mjera u Brigadi zbog ovog borebenog debakla. Smijenjen je komandant brigade Mehmed Košić, sa grupom oficira njegova štaba. Izvršeno je niz kadrovskih promjena u Brigadi, te pružena stručna i druga pomoć za brži oporavak i borebenu pripremu Brigade.

Čudno je, ali i očekivano, da je UNPROFOR imao blagonaklon stav prema SČA, jer nije ništa preduzeo da spriječi prolaz snaga SČA kroz njihove linije, pri polasku u napad na l/o naših snaga. Potpisano primirje u januaru 1993. godine, grubo je prekršeno ovim činom od strane SČA iz RH, njegovim napadom na Bos. Bojnu. Tako su i sami predstavnici UNPROFOR-a postali saučesnici i kršitelji ovog prekida vatre. Dakle, Karadžićeva strana pregovara, a Martićeva može raditi što hoće.

Ujedinjeni narodi nastavljaju "filovati" rezolucije, kojim se traže prekidi ratnih djelovanja u BiH i mirno razrješenje BiH krize, ali bez oštrih i odlučnih mjera za kršitelje. Vijeće sigurnosti donijelo je rezoluciju broj 824 od 6.5.1993. godine, s kojom se proglašavaju Žepa, Goražde, Sarajevo, Tuzla i Bihać sigurnosnim zonama, dok je ranije proglašena Srebrenica. Poznato je kako su bile zaštićene i sigurne, posebno kada je u pitanju Srebrenica. Historija će pitati generale Rouza, Žauvija i Moriona, a najviše Butrosa Galija i Akašija, kolika je njihova odgovornost za ono što je SČA činio na tim prostorima.

Drugi sporazum o prekidu svih b/d u BiH potpisan je 9.5.1993. godine u 12.00 sati na aerodromu Butmir. Potpis su stavili, ispred SČA Ratko Mladić, a u ime A R BiH načelnik Štaba Vrhovne komande. Ni taj dogovor nije poštovan na ovom prostoru.

Srpska strana je, ubrzo iza toga, prekršila primirje i na ovom Okrugu, otvarajući vatru po l/o 521., 511. i 503. bbr. Pored toga, SDS je, po nalogu Karadžića raspisao referendum za (15. i 16.5.1993. godine) o Vens-Ovenovom planu za BiH. Bilo je jasno da će taj plan biti odbijen, a proces vraćen na početak, iako su se za njega "zalagali" ti začetnici rata na ovim prostorima.

Potpisani sporazum o prekidu borbi ponovo se krši, provokativnim b/d iz oruđa i oružja, koja ne prestaju sijati smrt i rušilaštvo. Tako su 20.5.1993. godine četnici iz tzv. RSK izveli napad na staru džamiju u Šturliću, bez povoda ispalivši četiri "maljutke" iz helikoptera i pri tome je znatno oštetili. Četnici su uistinu veliki bosnomrsci. Oni su 25.6.1993. godine promijenili mnoga imena gradova diljem BiH. Kod nas su proglasili: Kulen-Vakuf Spasovo, Bosansku Krupu prozvali Krupa na Uni, a Bos. Novi – Novi grad, Bos. Dubicu – Kozarskom, Foču – Srbijem itd.

Bosnu i njena zvanja niko izbrisati ne može, jer se Bosna spominje prije tih, koji je žele brisati.

U Ženevi je 13.6.1993. godine postignut novi dogovor o prekidu svih b/d između A BiH i HVO. Na osnovu toga Predsjedništvo R BiH izdalo je naredenje A R BiH, da se sva b/d sa pos-

* POG su imale u svom sastavu protivoklopne rakete 109 i 177 mm.

Borci 3. čete 2/502. sbbr na liniji - Grabeški plato

trojčama HVO-a moraju prekinuti 15.6.1993. godine.

U isto vrijeme SČA vrši dovlačenje i grupisanje svježih snaga u rejonu Drenovo Tijesno, koje će, vjerovatno, uputiti na grabeške linije. Zbog toga su borci na linijama dobro ukopani u gotovosti za odbranu.

4. Napad na Hasin vrh i pogibija majora Omerčevića

Ujutro 26.6.1993. godine SČA izveo je snažno granatiranje Jezerske glavice i Hasina vrha, a zatim krenuo u neuspjeli pješački napad. Napad je podržan žestokom artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Po podne su četnici ponovili napade i tom prilikom uspjeli zauzeti Hasin vrh (tt. 625). Ovaj napad je bio daleko snažniji od prethodnog, što je iznenadilo borce 504. bbr, koji su prisiljeni na povlačenje na rezervne položaje. Pošto je Hasin vrh, sa Alibegovića kosom, ključni objekt za odbranu podgrmečkih sela i drugih objekata, komanda 5. korpusa angažirala je rezervne snage iz 503, 504.bbr i dio korpusnih "R" snaga sa zadatkom da zaustave napad SČA. Taj napad je zaustavljen. Četnici su pokušali organizirati odbranu nabrzinu na Hasinu vrhu, kako bi se učvrstile na tom objektu. Međutim, i Komanda 5. korpusa, cijeneći snage SČA i značaj tog objekta za odbranu G.S.P i Grabeža, hitno je naredila 26./27.6.1993. godi-

⁹ Na Okrugu Bihać nije bilo sukoba sa postrojbama HVO-a, osim što je njihov komandant, general, prije bi se moglo reći kaplar, Vlado Šantić, pokušavao i uspijevano držati dalje ovu postrojbu od A R BiH na ovom prostoru.

ne punu pripravnost "R" jedinica iz 501. bbr., 502. Sbbbr. bVP i OdSD, kao i snaga u dubini. Kada su snage prikupljene naredila je i izvela 28.6.1993. godine brz i odlučan p/n, kojom prilikom su odbačene agresorske snage sa Hasina vrha, te istog ponovo zaposjele naše snage. U tim borbama, samo iz 504. bbr, poginula su 3 borca, 2 nestala i 19 ranjeno. Tom prilikom poginuo je i član komande 5. korpusa major Salih Omerčević, zadužen za rukovođenje ovim p/n, a koji je nedjelju dana prije bio komandant 504. bbr. U ovim borbama naše snage zarobile su jedan PM M-84; M-53, oko 200 metaka za PM i 12 mina kalibra 60 mm. *

Isto tako snage tzv.SAO Krajine ne miruju. Izvode pokrete značajnijih snaga dana 27.6.1993. godine prema Tržačkim Raštelima, Hadžinom Potoku i u rejonu Ličkog Petrovog Sela. SČA pojačao je izviđanja iz zraka, što nije ostalo nezapaženo s naše strane. Komanda 5. korpusa je, preko oficira za vezu, uložila protest UNPROFOR-u, koji nisu nista učinili da se tenzije smanje.

Ako bi se davala ocjena aktivnosti SČA u prvoj polovici 1993. godine može se zaključiti da nisu ni jednog dana striktno poštovali sporazume o prekidima vatre na ovim našim prostorima. Sve to vrijeme vršili su granatiranja, djelovali iz pješačkog naoružanja, vršili česta izviđanja ukuljučujući i nasilna, ubacivali IDG i pokušavali sa jačim ili slabijim napadima u z/o 5. korpusa. Slične borbene aktivnosti izvodile su i snage SČA iz tzv. SAO Krajine. Pored navedenih pokreta i predislokacija svojih snaga prema našim graničnim crtama, izvodili su česta izviđanja i provokativna b/d, što je djelovalo kao novi signal opasnosti od napada Martićevih četnika iz RH na teritoriju pod kontrolom 5. korpusa. To je, uistinu, značajna dodatna opasnost za naš okruženi prostor, narod i snage u njemu. Naša pozornost morala se pojačati prema SAO Krajini, uključujući i pojačane snage u skladu s tim. Nastalo stanje je usložavalo našu odbranu i dijelom umanjivalo naše aktivnosti prema SČA iz tzv. RS. To im je upravo bio i cilj da djelimično rasterete ratište prema tzv. RS, odnosno da razvuku naše snage, te umanje mogućnosti manevra i koncentracija na prostoru prema snagama tzv. RS.

Ovi pokreti mogli su imati i druge ciljeve kao što je dalje podsticanje secesionističke politike, koju je već značajno ispoljavao "kladuški Babo".

I ta opasnost je uočena i ocijenjena kao veoma delikatna. Tražilo se rješenje, kako zaustaviti secesiju ili bar kako tome autonomaškom zlu parirati i doskočiti. Zbog toga je Ratno predsjedništvo BiH zahtijevalo da se Fikret Abdić odmah vrati u Sarajevo. Možda bi se time spriječio raskol unutar naroda Krajine. Abdić je taj poziv odbio, a dalji njegovi koraci sve su više išli ka secesiji i otvorenom sukobu sa oficijelnom politikom BiH, narodom i 5. korpusom na ovom Okrugu.

Glava VII

1. Raskol u CSB i MUP-u

"Na liniji autonomaske Abdićeve politike došlo je do raskola u CSB Bihać i MUP-u Općine Bihać. Na jednoj strani bile su pristaše jedinstvenog MUP-a i CSB-a, koji su stajali na liniji države BiH i onih koji su stajali iza autonomaske politike pod uticajem Fibreta Abdića i njegove kolaboracije sa četnicima iz tzv. SAO Krajine. MUP R BiH nije prihvatilo imenovanje kadrova predloženih iz Okruga Bihać, već je imenovalo Envera Ramića za načelnika CSB, svojom depešom broj: 10-148 od 2.7.1993. godine i još trojicu ljudi na odgovorne funkcije u Centru službi bezbjednosti, regionalnom i opštinskom MUP-u u Bihaću. Tim ljudima data su puna ovlaštenja, pa se čak upućuju i na Komandu 5. korpusa u slučaju potrebe primjene sile. CSB na čijem je čelu Irfan Saračević ne prihvata ta imenovanja, daje saopštenja za javnost i upućuju depešu 6.7.1993. godine MUP-u R BiH, Savjetu za zaštitu ustavnog poretka u kojoj odbijaju priznati ovo imenovanje, tvrdeći da su oni legalni, jer ih je imenovala okružna vlast. Na sastanku civilnih i vojnih organa Okruga izdato je saopštenje 9.7.1993. godine, nakon održanog sastanka ovih organa, u kojem stoji: "Peti korpus ima saradnju sa MUP-om i ne želi se miješati u ingerencije koje njemu ne pripadaju, a od okružnih organa vlasti zahtijeva razrješenje u saradnji između republičkih i okružnih organa vlasti na bazi Zakona o unutrašnjim poslovima" Kraj citata.

Međutim, ovdje nije kraj saopštenjima. MUP R BiH izdao je saopštenje 13.7.1993. godine, u kojem, pored ostalog stoji: "da pozivanje Saračević Irfana, Šimić Marijana i Begić Muharema na navodne odluke Skupštine Okruga Bihać o postavljenju na rukovodeća radna mjesta, nema pravni osnov". Uz ovo spominje se i sprega ovih lica sa agresorskim policijskim i vojnim aparatom.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Sarajevo

Datum: 13.7.1993. godine.

Saopštenje

"Povodom sve učestalijih neovlaštenih predstavljanja i oglašavanja Irfana Saračevića i nekolicine radnika CSB Bihać u sredstvima javnog informisanja MUP ukazuje na sljedeće relevantne činjenice:

Jedini legitimni i legalni načelnik CSB Bihać je gospodin Ramić Enver, a pozivanje Saračević Irfana, Šimić Marijana i Begić Muharema na navodne odluke Skupštine okruga Bihać o postavljenju drugih na rukovodeća mjesta nema pravnu osnovu, jer ni prema Ustavu, ni pre-

ma Zakonu Skupštine općina i Skupštine okruga ne mogu obrazovati organe za unutrašnje poslove i birati njihove rukovodioce, budući da time grubo krše zakonske propise koji ovu oblast regulišu.

Pored navedenog MUP raspolaže saznanjima da su nosioci pomenutih nezakonitih aktivnosti ostvarili i spregu sa agresorskim policijskim i vojnim aparatom i time ugrozili jedinstven sistem R BiH u odbrani zemlje od agresije.

Suočen sa ovom pojavom MUP izražava svoju odlučnost da u okviru zakonskih ovlaštenja koja mu stoje na raspolaganju istraje u uspostavljanju zakonitosti u CSB Bihać i utvrđivanju krivične i druge odgovornosti za sve nosioce nezakonitog i drugog devijantnog ponašanja. Ministarstvo, takođe bezuslovno, zahtijeva od svih radnika CSB Bihać, kao organizacione jedinice MUP-a R BiH da, prema utvrđenoj ratnoj organizaciji i sa rukovodstvom izabranim na legalan i legitimni način, nastave sa profesionalnim izvršavanjem svojih složenih bezbjednosnih zadataka, pri čemu su obavezni da ostvare punu saradnju sa nadležnim vojnim i državnim organima vlasti društveno-političkih zajednica.

U saopštenju MUP-a i CSB stoji:

Izvršni odbor i Skupština Okruga Bihać nisu donijeli nikakve "navodne odluke" već odluke kojim je, nakon brojnih neuslišenih zahtjeva da to razriješi MUP R BiH, 4.4.1993. godine, u skladu s propisima iz Uredbe sa zakonskom snagom o obrazovanju okruga, razriješe dotad neodrživo stanje dvovlašća u bihaćkom CSB-u. Neosporno je da u miru skupštine društveno političkih zajednica, osim što učestvuju u konsultacijama, vrše izbor rukovodnih radnika u organima MUP-a, ali je nesporno i to da se sa stanjem dvovlašća u Bihaćkom CSB-u, kad ga bivši ministar unutrašnjih poslova nije mogao ili, i pored preteće liberalizacije ovih prostora, nije htio razriješiti, moralo nešto uraditi."

Novo saopštenje nelegalnog MUP-a i CSB-a

"O ovom i drugim donešenim odlukama obaviješten je i MUP R BiH, istovremeno kad i Predsjedništvo, Vlada, Ministarstvo odbrane i Savjet za zaštitu ustavnog poretka BiH.

Povratna informacija u kojoj se na bazi ponuđene argumentacije očekivala legalizacija predloženih i na okružnom nivou održanih kadrovskih rješenja u CSB-u u Bihaću, ni do dana današnjeg nije došla iz MUP-a R BiH. Umjesto toga, satelitskim telefonom, preko SDA u Velikoj Kladuši, stigla su rješenja o postavljanju novih rukovodnih kadrova, a da o tome ni CSB, Skupština i Izvršni odbor Okruga Bihać nisu dobili nikakvu službenu obavijest. Da se to htjelo, moglo se uraditi preko službene zaštićenih veza MUP-a, 5. korpusa ili Okružne jedinice veze. Za svaku osudu su tvrdnje iz saopštenja MUP-a da su rukovodni radnici CSB-Bihać ostvarivali spregu sa civilnim i vojnim strukturama agresora. Ta tvrdnja je apsurdnija utoliko više, ukoliko se zna da je, tek s dolaskom g. Irfana Saračevića na mjesto načelnika bihaćkog CSB, aktivni i rezervni sastav policije dao nemjerljiv doprinos zaustavljanju tek započete agresije na Bihaćki okrug. Kao sastavni dio obrambenog sistema R BiH uloga policije na ovim prostorima ostala je i ostaće nepromijenjena. Iznesene neistinite optužbe, sa najvećim ogorčenjem, u cjelosti su odbačene, a njihovim kreatorima je skrenuta pažnja nad težinom i mogućim po-

sljednicama za koje bi morali biti odgovorni."

U odgovoru predsjednika Skupštine Okruga Bihać g. Ejuba Topića na MUP-ovo saopštenje, kaže se "da će i pored svega Skupština i Izvršni odbor okruga Bihać dati svoj doprinos u razrješavanju novonastale situacije u bihaćkom CSB-u i da će nadležni okružni organi, dok traje ratno stanje, jedino raditi po Uredbama sa zakonskom snagom, i da će voditi računa da se ničim ne ugrozi oružana borba koju na ovim prostorima protiv zajedničkog agresora skupa vode Muslimani i Hrvati Bihaćkog okruga. Po onome što je radio i što radi, Bihaćki okrug bi mogao i morao služiti za primjer i drugima u Republici, gdje slabo funkcioniše civilna vlast i gdje hjesne, za BiH pogubni, sukobi Muslimana i Hrvata."

Bihać,

17.7.1993.g.

Iz ovoga se da zaključiti da su aktualni čelnici Skupštine i izvršne vlasti istisnuli iz te vlasti probosanski orijentirane čelnike na čelu sa Irfanom Ljubijankićem, a htjeli su uzeti i MUP iz općina i regije, te očistiti CSB od probosanske struje, stavljajući svoje ljude. Na taj način, sve organe civilne i policijske vlasti željeli su staviti u službu Fikretove autonomaske politike. Bila je to igra pokvarenih ambicija, s kojom su htjeli preoteti vlast. Očigledno je da je izostavljena svaka kooperativnost okružnih sa nadležnim državnim organima. Htjeli su ishitreno nametati svoje kadrove, pa i po cijenu sukoba. To je bila dobro osmišljena Saračevićeva igra, koja je bila kratkog daha na ovom prostoru, ali je dobila utočište u budućoj "Babinoj" tvorevini "APZB", u kojoj su se pokazali ko su, kakvi su i za što su se kanili boriti.

2. Kriminalne radnje sa robnim rezervama

U nezavisnom listu "Ideja", na PRESS konferenciji, iznijeti su neki podaci i o kriminalnim radnjama sa republičkim robnim rezervama, a da predstoji istraga za savezne i općinske rezerve. Istraga je pokazala da su pravljene velike mučke sa republičkim robnim rezervama, zbog čega su podnijete 33 krivične prijave. Na udaru kriminala bile su rezerve benzina i dizel goriva, pšenica, brašno, tjestenina. Izvršni odbor SO Bihać odredio je firmu "Merkator" iz Cazina u maju 1992. godine za distribuciju dijela nafte za općine Cazin, Bos. Krupa i Velika Kladuša. Kroz realizaciju ove odluke nastao je manjak od 484.322 litra nafte. Na fakturama povećan je iznos u odnosu na stvarnu cijenu za 500.545 DM.

U distribuciji nafte, prodaji i preprodajama za opštinu Bihać upletene su još neke firme, koje su krajnjim korisnicima prodavale naftu i četiri puta skuplje. To isto su činili distributeri iz Velike Kladuše, Bos. Krupe i Cazina. U skladištima preduzeća "Žitoprerađa" otkriveni su, aprila 1992. godine, manjkovi u iznosu od 1.406,30 tona pšenice, čija je vrijednost bila 356.983 DM. I kod ovog artikla IO SO Bihać fakturisao je veću cijenu, čiji je iznos bio veći za 155000 DM, dok je IO SO Cazin kroz prodaju ovog artikla, sa dodatno uvećanom cijenom, os-

tvorio protivzakonitu dobit od 287.842 DM, a kroz prodaju brašna još 42.823 DM. Fakturišući pšenicu općini Cazin IO SO Bihać ostvario je nezakonitu dobit u iznosu od 293.936 DM, a kod iste isporuke općini Velika Kladuša ostvarena je dobit u iznosu od 494.248 DM. Većina tih ostvarenih protivpravnih sredstava završavao je u jednom nizu privatnih džepova. Neki su to gubili ili još dobijali na kocki. O tome svemu imao je pedantno sredene dosjee i sam Irfan Saračević Žile, ali ih nije potezao sve dok se nije uvjerio ko je uz njega i Fikreta Abdića.

U Cazinu je svečanom smotrom obilježena godišnjica formiranja bihaćkih i cazinskih brigada. Smotru ovih jedinica izvršio je komandant 5. korpusa Ramiz Drečković. Ovim se željelo pokazati snaga i dostignuća jedinica 5. korpusa u svim segmentima svoga organizacijskog ustroja i razvoja.

U Bužimu je 16.8.1993. godine svečano obilježena prva godišnjica od formiranja 505. vbbr. Nakon smotre narod je zajedno s borcima to obilježio svojim prigodama.

Isto tako je obilježena godišnjica 511. sbbr 1.9.1993. godine.

Ove godišnjice obilježavaju se u periodu značajnih previranja. Na jednoj strani se vode pregovori o prekidu rata u BiH i obilježavaju prve godišnjice formiranja brigada, a na drugoj Fikret Abdić vodi pobunjeničku kampanju u cilju odcjepljenja Okruga Bihać i stvaranja paravojsnih formacija. S takvom politikom on otvara i pospiješuje međumuslimansko ratno žarište na ovom prostoru, ne obzirujući se na ono šta se u Ženevi preduzima.

Otvoren je novi krug pregovora u Ženevi od 17. do 31.8.1993. godine na kojima je usaglašeno i prihvaćeno nekoliko sporazuma. Jedan od tih jeste prekid svih ofanzivnih b/d. U skla-

Smotra 505 vbbr. na godišnjicu formiranja, avgust 1993.

¹⁰ Iz nezavisnog lista "Ideja" citirana dokumenta MUP-a i CSB RBiH i Okruga Bihać.

du s tim naše Predsjedništvo je naredilo prekid svih borbenih ofanzivnih djelovanja. Drugi sporazum je bio o uređenju BiH kao Unije Republika i sporazum o odnosima i prekidu svih borbi HV i HVO sa AR BiH, i najzad sporazum sa SČA o povlačenju njihovih snaga sa Igmana i Bjelašnice. Ti sporazumi nisu iskreno prihvaćeni od drugih dviju strana, pa samim tim nisu mogli biti ni nekakva garancija u njegovoj provedbi, već su i dalje bila i ostala kao izvorišta novih opasnosti.

Ti sporazumi su, u stvari, bili prostor i mjesto svim željenim opcijama, a ne nikakvoj stvarnoj svrsi, za što su i potpisani. Zbog toga je i Alija Izetbegović 19.8.1993. godine upozorio supredsjedatelje mirovnih pregovora, da su već dogovorili podjelu Sarajeva i etničku podjelu teritorija srednje Bosne sa srpskom i hrvatskom stranom, kojemu su potporu dali Tudman i Milošević 31.8.1993. godine u Ženevi. Bošnjačka strana to nije prihvatila, te se povukla sa pregovora.

Još jedan bitan momenat se ne smije zanemariti. Naime, Martićeva tvorevina nije učesnica pregovora o prekidu rata u BiH, iako je trebala biti. Ako ne to, a ono bar da joj se priprete sankcijama ili akcijama, ako bude ugrožavala dogovorena primirja. To je izostalo, a njegovim snagama ostao je slobodan manevarski prostor za provokacije, pritiske, pa i napade.

Vjerojatno je to usaglašeno na nivou dviju četničkih tvorevina. To je i Abdiću dobro došlo. Svoje secesionističke aktivnosti i nakane oslonio je na Martićevu tvorevinu, jer preko njega ilegalno nabavlja naoružanje i usaglašava svoje buduće vojne aktivnosti.

3. Pobuna savjesti

Početkom devetog mjeseca zbila su se dva važna događaja. Naime, u tzv. RS došlo je do prve pobune 16. oklopne brigade u Banjoj Luci 10.9.1993. godine, što je značajno uzdrmalo taj tzv. SDS-ovski monolitni paradržavni sistem, s pokušajima osvajanja vlasti. Ta pobuna završena je pregovorima, a kasnije i brutalnim obračunima sa vodama i akterima pobune. I drugi događaj se odigrao 9.9.1993. godine kada je Fikret Abdić u TV terminu "Vrijeme istine" prvi put javno istupio sa tezom o potrebi stvaranja autonomije na ovom prostoru pod nazivom Autonomna pokrajina zapadna Bosna (APZB). Ovu svoju mračnu tvorevinu smjestio je u sudbonosno pregovaračko vrijeme za državu BiH, kako bi što više otežao pregovore i nanio što jači udarac našoj državi i našoj pregovaračkoj strani u Ženevi.

U isto vrijeme i hrvatska strana održala je još jedan krug pregovora u Ženevi 14.9.1993. godine, s kojim se još preciznije regulišu odnosi HV i HVO sa AR BiH. Konferencija u Londonu je održana i posvećena krizi u bivšoj Jugoslaviji. Na završnom dijelu konferencije 17.9.1993. godine usvojena je tzv. Londonska deklaracija o prekidu svih neprijateljstava. Na tom skupu potvrđen je prekid borbi i zauzeti stavovi o uređenju BiH. Deklaraciju su potpisali: u ime BiH Alija Izetbegović, u ime Srbije Milošević, Hrvatske Tudman, te zloglasni Karadžić i Boban ispred svojih paratvorevina. U skladu sa zaključcima Londonske konferencije naša strana naredbom je regulisala prekid svih borbi. Međutim, SČA ne bi bio to, kako se i do sa-

da iskazivao, kada ne bi prekršio dogovore, pa i ovaj u Londonu. Naime, njegove snage su već u 19.50 sati otvorile pješačku i artiljerijsko-minobacačku vatru po l/o 501. i 502. bbr. Jasno je da čim nema sile iza potpisa, da taj potpis SČA ne drži ni za što. Toga su svjesni i Milošević i Karadžić, a i hadezevska strana.

Nemio događaj se dogodio među Bošnjacima - muslimanima, 21.9.1993. godine, u Cazinskoj džamiji. Taj sukob je naručen i isprovociran između pristaša, koji zagovaraju autonomastvo i onih koji su na liniji borbe za državu Bosnu i Hercegovinu. Autonomastku stranu predvodio je efendija Čolaković. Sukob se zaoštrio do obračuna, kojeg je smirila tek vojna i civilna policija, a scenaristi Abdića su otišli neobavljena posla. Dana 17.9.1993. godine, uveče, gostovao je na TV Zagreb Fikret Abdić, kojom prilikom je izrekao niz uvreda svima koji se bore za opstanak države BiH. Posebno je uputio uvrede čelnim ljudima 5. korpusa nazvaši ih bolesnicima koje treba liječiti, ili krivično goniti, ako se dokaže da su mentalno zdravi. Takva izjava je van svake pameti. Komanda 5. korpusa mogla je istog staviti iza rešetaka, jer se vidjelo kuda vodi njegova politika i šta on želi na ovom našem okruženom prostoru, nakon tako izrečene uvrede. Te večeri Abdić je iznio da on želi uvjeriti svoje pristaše da će se zalagati da APZB bude u sastavu Unije republika BiH, ali nije uvjerio svoje protivnike. U svoje protivnike je ubrojao OS i to prveristveno komandu 5. korpusa s kojima, kako on kaže, dirigiraju "oni s vrha". Valja posebno pomenuti da je javno iznosio takve ocjene u svojstvu člana Predsjedništva i kolektivnog vrhovnog komandanta. Zbog takvih opasnih izjava predsjedavajući Predsjedništva telegramima je tražio povratak Fikreta Abdića u Sarajevo što je on odbio. Na žalost Predsjedništvo nije pokrenulo postupak za njegov opoziv ili vojnu intervenciju da bi se raskol i pobuna spriječila.

Abdićeva propaganda dala se odmah u akciju prikupljanja potpisa za autonomiju. Nažalost, naša strana bila je zbunjena promatrač, a ne aktivni i javni protivnik.

Ta akcija Abdića i njegovih slijedbenika dobijala je svaki dan znatan broj pristaša u općinama Velika Kladuša i Cazin i dijelom kod pripadnika cazinskih brigada, osim 1. BObr. Abdićevi agitatori su na brzinu sačinjavali spiskove građana po selima i u navedena dva grada.

Njihov pristup je bio: "Jeste li za mir, za bolje snabdjevanje, a protiv gladi, za otvaranje ovog Okruga prema zapadu i za to da vam djeca ne ginu". Takvim nastupima narod je, u prvi mah, povjerovao i davao svoje potpise. Bilo je zasigurno i falsificiranja potpisa, što je i u Gafi otkriveno. U daljoj svojoj igri "kladuški Babo" je mahao i manipulirao tim brojkama. Uz Abdićeve akcije u pripremi svoje tzv. ustavotvorne skupštine, SČA je izveo od 22. - 27.9.1993. godine više provokativnih akcija i ubacivanja IDG, koje su bivale uništene ili razbijene.

Kladuški "babo" nastavlja srljanje, ne ka ponoru, već u samo središte ponora. Na svojoj samozvanoj skupštini, koja je održana 27.9.1993. godine, u Velikoj Kladuši proglašava APZB. On nastavlja pohod na svojoj stranputici blokiravši sve prilaze Velikoj Kladuši. Komanda 5. korpusa cijeni da je situacija alarmantna.

Zbog toga saziva sastanak uveče 27.9.1993. godine, svih komandanata jedinica i svojih pomoćnika, s kojim je analizirana novonastala situacija u z/o 5. korpusa. Na tom sastanku da-

ta je podrobna ocjena stanja u jedinicama na teritorij na kojem su doneseni i usvojeni zaključci i izdati zadaci jedinica u vezi sa nastalom situacijom.

4. Mjere predostrožnosti u jedinicama

Nakon tog sastanka izdato je hitno pripremno naređenje svim jedinicama koje glasi:

1. Osigurati punu b/g brigada u svojim z/o i na linijama odbrane. Staviti u pripravnost sve "R" jedinice u 5. korpusu. Štabovi TO općina prepotčinjavaju se Komandama brigada na teritoriji općine gdje su locirane.

2. Preuzeti sve punktove od jedinica MUP-a. Opremu i naoružanje ovih jedinica oduzeti od pripadnika MUP-a, koji su se stavili na stranu Fikreta Abdića.

3. Preuzeti i staviti pod vojnu kontrolu RTV i radiostanice, a i PTT u Bihaću, Cazinu, Velikoj Kladuši i Bos. Krupi.

4. Komanda 5.korpusa zaključuje da je proglašenje APZB protivustavan akt, kojim se ugrožava integritet države BiH, za koju se bore i ginu njeni borci i građani. Naredba se ima primijeniti odmah po prijemu.

I Predsjedništvo R BiH obratilo se javnosti, nazvavši Abdićevu autonomiju aktom veleizdaje. U njoj se traži trezvenost, odlučnost, uz poseban naglasak zaštite naroda i dobara na području koju kontroliše njegova paravovosina. Bošnjački sabor na svom zasjedanju tih dana osudio je čin stvaranja APZB i njene nosioce. Na istoj sjednici Sabor je, nakon duge rasprave i teškog opredjeljivanja, prihvatio paket sporazuma iz Ženeve, a da nije iskazao neko zadovoljstvo.

Po nalogu Abdića novoformirani inicijativni odbor APZB pokrenuo je 30.9.1993. godine, dio Kladuščana, među kojima je bilo i naoružanih, a najviše školske djece, da krenu ka Komandi 521. bbr. i 527. Lbr. Nakon pristizanja u krug Komande 527. Lbr. i upada naoružanih fikretovaca u zgradu komande, zarobili su i odveli komandanta Brigade u svoj štab, a ostale prisilili na predaju, osim pojedinaca koji su utekli i pridružili se 5. korpusu. Zarobljeno ljudstvo, mahom mlada vojska, uključena je u Abdićeve PVF.

Nakon razoružanja i predaje 527. Lbr., ta masa krenula je ka sjedištu 521. bbr. Dolaskom u rejon Komande tražili su od njih prelazak Brigade na stranu APZB ili da polože oružje. Komandant Brigade Nijaz Miljković odbio je predaju, ali je bio prisiljen da napusti Brigadu sa oko 60 boraca i starješina i uputi se ka Bihaću. Nakon dolaska u Bihać javio se komandantu 5. korpusa, kome je referisao nastalo stanje u Velikoj Kladuši, u 521. bbr. i 527. Lbr. Toga dana Abdićeva izmanipulisana "raja" potrpana je u više autobusa i kamiona, oko 1000 duša i upućena u pravcu Cazina, da pokuša neredom i u ovome gradu preuzeti vlast, sredstva javnog informisanja, poštu i Stanicu javne bezbjednosti, a zatim pritiscima prisiliti predaju 503. bbr. i 504. Lbr. Komandant 503. bbr. takav zahtjev je odbio i izjavio da izvršava samo naredjenja komandanta 5. korpusa. Međutim, komandant 504. Lbr. Nevzat Đerić - Kedo pridružio se Abdićevoj rulji sa grupom istomišljenika kada odlazi iz štaba Brigade. Istog dana u 16,00 sati Komanda 5. korpusa upućuje hitno svoje snage u Gazin, s pozivom da se naše pristae suprostave rulji Abdića, koja je izazvala trenu-

tni haos. Pristaše 5. korpusa, zajedno sa pristiglim snagama iz 505. bbr. i 511. bbr, razbile su tu masu, koja je, sa dijelom milicije iz Cazina, pobjegla iza Skokova ka Velikoj Kladuši.

Naši političari pokrenuli su široku akciju kod naroda i u jedinicama na objašnjavanje štetnosti politike koju zagovara i vodi Fikret Abdić. Data su uputstva komandama 1.10.1993. godine, da sve starješine budu među okupljenim borcima u mjestima boravka i da objašnjavaju sve opasnosti i posljedice Abdićeve politike na ukupno jedinstvo naroda i vojske u borbi protiv SČA. Još teže će biti ako Abdić sa svojim odmetnicima okrene oružje protiv naroda i boraca koji, u sastavu 5. korpusa, vode borbu protiv SČA.

Ubrzo se shvatilo da Abdić otvoreno izvršava direktive iz Beograda, ali da ima i sve užu saradnju sa SČA Martićeve, Karadžićeve i Bobanove tvorevine.

Naređena su pojačana obezbjeđenja vitalnih objekata i skladišta. I pokreti SČA iz tzv. RSK izvedeni prema granici, bili su u službi pritiska i podsticanja daljnjeg raskola i secesije u Cazinskoj Krajini, odnosno otvaranja novog, ovoga puta međumuslimanskog sukoba. Nastranu, što je to bolan čin za nas Bošnjake, četnici su imali dodatni cilj: razvlačenja naših snaga i odvajanje znatnog dijela tih snaga sa fronta prema SČA iz tzv. RS, čime se umanjuje naša udarna moć prema tim snagama.

5. Pobuna PVF i naša protuakcija

Pristaše Fikreta Abdića ponovo pokreću svoj pohod prema Cazinu 2.10.1993. godine, uz asistenciju Francuskog bataljona UNPROFOR-a. Međutim, i pristae države BiH i 5. korpusa krenule su toga dana u Veliku Kladušu iz pravca Cazina, da održe miting. Abdić i njegove pristae pokušale su ih preduhitriti i prve stići u Gazin. Taj susret pristae i protivnika države BiH i 5. korpusa, bio je u rejonu Skokova. Na početku to je bio verbalni duel, da bi iza toga bilo potegnuto vatreno oružje. Francuski bataljon UNPROFOR-a svojim vozilima, spriječio je pokret ka Velikoj Kladuši našoj koloni sa desetak autobusa i više putničkih kola, što je Abdićeve pristae ohrabrilo da posegnu za oružjem. Taj sukob snimio je vojni snimatelj iz 511. Sbb., iz kojeg se vidjelo da je među našim pristaeama ranjeno 6 civila, bez povoda ili potezanja oružja s naše strane. Sreća je da je u toj masi samo šest ranjenih. Nakon ove vatre na zaustavljenu kolonu naših pristae, ona se brzo vratila u Gazin. Tu na Skokovima je ostala linija razdvajanja.

U tom sudbonosnom trenutku komandant HVO regije Bihać Vlado Šantić, preko HRT-a dao je punu podršku autonomašima i Fikretu Abdiću lično. To nije nikoga iznenadilo, jer je to prethodno učinio i njegov ujak Mate Boban. Šantić je tada rekao: "Fikret Abdić stvara APZB u kojoj će izrasti i nova narodna vojska." Tada je rekao još neke teške riječi. Tvrdio je da je SDA BiH teroristička organizacija koju treba, blago rečeno, zabraniti. Za njega su teroristi oni koji se bore za BiH, a ne Karadžićevi i Martićevi četnici, te Bobanovi i Abdićevi kolaboracionisti. Tu Šantićevu podršku i Abdićevu secesiju medijski su snažno i udruženo eksploatirali na HRT i "Velkatonu".

Komande jedinica, u z/o 5. korpusa, drže pod kontrolom stanje u svojim z/o, osim u z/o

521. bbr. i 527. Lpbr., koje su se stavile pod kontrolu Fikreta Abdića.

Iz Predsjedništva BiH naloženo je 3.10.1993. godine Komandi 5. korpusa da pokuša, preko Francuskog bataljona, spriječiti eskaliranje sukoba. To posredovanje je propalo. Uveče je održan zbor građana u Sportskoj dvorani Luke na kojem je osuđena Abdićeva secesionistička politika i data puna podrška 5. korpusu i legalnim organima države BiH. I predsjednik Izetbegović pozvao je ponovo narod Krajine, da ne nasjeda lažima Fikreta Abdića i onih iza njega, već da ostanu uz nas i naš 5. korpus.

Pošto su svi pokušaji dogovaranja o prestanku sukoba propali, komandant 5. korpusa naredio je pripreme, a zatim i pokret naših snaga prema, već naoružanim i zabarkadiranim snagama Fikreta Abdića, od kada se može reći, da začinje hronologija sukoba sa pobunjenim snagama paravojnih formacija (PVF) Fikreta Abdića. Zbog toga, Komanda 5. korpusa nareduje Komandi 502. sbbr. da sa jednom borbenom grupom (BG) krene 3.10.1993. godine u 12,00 sati na izvršenje borbenog zadatka, pravcem: kasarna Grmeč - Gata - Tržačka Raštela - Tržac - Šturlić - Johovica - Velika Kladuša. Na odredište do Johovice pristigle su u 15,00 sati. Dalje nisu mogle. U sastav BG ušle su: IDČ "Tigar", IDV "Muhe" i dijelovi prištapskih jedinica Brigade sa ukupno 125 boraca i starješina. Cilj je: spriječiti stvaranje i učvršćivanje vlasti samoproglašene APZB. Brigada je prevožena na m/v do Šturlića, a odatle nastavila maršem do Johovice, gdje je u 15,00 sati kolona zaustavljena od strane prikupljenih Abdićevih pristaša i naoružanih policajaca sa oznakama¹¹ APZB. Zbog toga je 4.10.1993. godine, upućeno našim snagama pojačanje u rejon Johovica i to: 1/502. Sbbbr. i č/517. Lbr.

Nakon pristizanja ovih snaga komandant Brigade, brigadir Atif Dudaković obratio se, preko megafona, okupljenima na barikadi, objašnjavajući im kuda ih to vodi, ukazao na moguće posljedice, pozivajući ih da nam se pridruže u borbi protiv zajedničkog neprijatelja - SČA. Tražio je da se narod razide kućama.

Garantovao im je da ih niko neće uznemiravati. Masa to nije prihvatila. Zbog toga je komandant Brigade naredio pokret i zauzimanje položaja naših snaga i to: sa IDV "Muhe" zaposjeda Omića brdo - bazen (tt. 454), č/517. Lbr. u zahvatu puta Johovica - Donja Vidovska, a u rejon osnovne škole na Johovici angažuje se 1/502. Sbbbr, IDČ "Tigar" i vod Vojne policije 502. Sbbbr. koje su imale zadatak da potisnu narod sa okupljenog platoa i da sa komunikacije uklone barikade i put učine prohodnim. Međutim, naoružana policija tzv. APZB iz naroda je otvorila vatru prema našim borcima i tom prilikom ranili dva naša borca. IDČ "Tigar" uzvratila je vatrom, pucajući u zrak. Okupljeni narod, sa Abdićevom policijom, nije se hito povući, već su ponovo otvorili vatru po našim borcima iz "Tigrova", "Muha" i Voda policije. Tom prilikom ubili su tri borca i osam ranili. Među ranjenima je bio i načelnik štaba 502. sbbr. i načelnik ARJ - PVO. Svi ranjeni i poginuli borci upućeni su u Bihać, osim jednog kojeg su autonomaši odnijeli u Veliku Kladušu. Tako su počela prva borbena dejstva sa autonomašima zlo-

¹¹ Oznake pripadnosti jedinica NO APZB ranije su pripremljene i stavljene na rukav uoči pokreta na Johovici)

General Rasim Delić na IKM-u u rejonu Sokoca

glasnog "Babe". Nakon prvog sukoba sa PVF, SČA iz tzv. RS i RSK ponudio je Fikretu Abdiću neograničenu pomoć u oružju, municiji, kadrovima i svaku drugu logističku podršku. Tu pobunu podsticali su i podržavali njihovi mentori iz Srbije i Hrvatske sa svojim paratvoreninama poput Karadžića, Bobana i Martića, sa ciljem što bržeg eliminiranja bilo kakvog otpora 5. korpusa na prostorima "bihaćkog džepa".

Prateći i cijeneći situaciju i nastalo stanje, Predsjedništvo države BiH osjetilo je potrebu da se pokuša, još jednom, smirivanje stanja sa najvišeg nivoa. U tu svrhu upućena je delegacija visokog ranga 6.10.1993. godine, koju je predvodio komandant Vrhovne komande A R BiH armijski general Rasim Delić. U delegaciji su bili i reisul-ulema dr. Mustafa efendija Cerić, brigadni general Mustafa Hajrulahović, Mirsad Ćeman i Bakir Alispahić. Vodili su niz razgovora sa zvaničnicima Okruga i 5. korpusa, nastupali na TV Bihać, ali ne i sa Fikretom Abdićem, koji nije pristao na bezuslovne razgovore. Delegacija se vraćala u dva dijela u Sarajevo. Prvi dio delegacije vratio se bez problema helikopterom u Sarajevo, dok je drugi dio trebao krenuti 9.10.1993. godine u 15,20 sati iz baze Francuskog bataljona u Ćoralicima. Taj povratak se zakomplicirao. Otputovala je tek drugi dan, nakon niza pregovora i protesta upućenih s naše strane. Zapriječeno je, čak, štrajkom glađu u krugu tog bataljona.

SČA iz tzv. RS vrši pojačan pritisak, između 9.i 15.10.1993. godine, duž l/o naših snaga, radi vezivanja što većeg broja naših snaga za p/k odbrane, uključujući rezerve za intervencije, kako bi olakšao novoformiranim snagama Fikreta Abdića, da se konsoliduju i da sprečavaju naše pokrete ka Velikoj Kladuši. Sudbina 521. bbr. i 527. Lbr. je zapečaćena, a za 5. korpus su definitivno izgubljene, osim još ponekog prebjeglog na našu stranu.

Sukob sa Abdićevim PVF se ne smiruje. Naprotiv, sve više eskalira u sukob širih raz-

mjera. Tako su PVF 15.10.1993. godine, oko 5,50 sati upale u Cazin, razoružale straže i policiju ispred Komandi 503. bbr. u TŠC, i 504. Lbr. ali ne i IKM - 5, na "Incelu" tražeći njihovu predaju. Zatim su opkolile i zaposjele objekat NVI, Radio - Cazin, zgradu PTT i Općine, uključujući i sve ostale važne punktove u gradu.

Međutim, PVF nisu uspjele ni silom privoljeti Komande 503. i 504. brigade i starješine IKM 5. korpusa da stanu uz njih. Stoga je Komanda 5. korpusa ocijenila hitno nastalu situaciju kao opasnu. Nakon prijema izvještaja opkoljenih Komandi iz Cazina, Komanda 5. korpusa je brzo i energično djelovala. O tome komandant 501. bbr. kaže: "Krenuo sam odmah sa ojačanom četom preko Gate, Mutnika i Kapića u Cazin - zgrada "Incela", gdje je smješten IKM 5. korpusa i Komanda 504. bbr. i tu rastjerali pobunjenike i postavili naše obezbjeđenje. Zatim se išlo dalje. Deblokirana je Komanda 503. bbr. i u nju vraćene starješine Komande sa obezbjeđenjem. Protjerani su autonomaši sa Radio-stanice i iz zgrade MUP-a, a dovedeni na čelo tih ustanova Mirza Sadiković i Kazaferović Sead. Pristigao je, u međuvremenu, po jedan vod iz 505. vbbr. i 511. bbr. kao pojačanje. Prva BObr nije uznemiravana. Iza podneva komanda 5. korpusa prikupila je dodatne "R" snage i iste uputila ka Cazinu. U prvom sukobu 15/16.10.1993. godine, naše policijske snage razoružale su 70 pripadnika PVF, a zatim nastavile progon tih snaga do iza Skokova. Tako je završila cazinska drama. Svakako valja pomenuti i akcije 505. Vbbr. i 511. bbr. u progonu ovih PVF.

SČA ne miruje. Nastavlja pojačana granatiranja duž l/o i pokrete jedinica između 15. i 28.10.1993. godine, da bi naše snage zadržale pozornost prema njima. Za to vrijeme bilo je više pješćkih napada i pokušaja ubacivanja. SČA je ispalio 28.10.1993. godine preko 100 ar-

Borci 3-3/501. bbr. na liniji na Grabežu

tiljerijskih projektila raznih kalibara po l/o u Čekrljama, Orljanima, pa sve do r.Une. Istog dana četnici su izveli napad na Golubić sa ojačanom četom potisnuvši sa svojih l/o dijelove l/501. bbr. za oko 400 metara od Golubića.

Posebno valja zapaziti da su četnici 29.10.1993. godine iz tzv. RSK sa teritorije RH, prvi put granatirali sa 11 projektila iz haubica 155 mm po rejonu Johovica, te iz VBR 17 projektila po rejonu Skokova. To je očita sprega i podrška SČA iz tzv. RSK snagama PVF. Naša komanda ulaže velike napore da ojača odbranu na oba fronta: prema PVF na sjeverozapadu i prema SČA iz tzv. RS na istoku i sjeveroistoku. Ovi koordinirani napadi SČA iz tzv. RS i PVF Fikreta Abdića, koje podržava SČA iz tzv. RSK nisu slučajni i nisu samo provokativnog karaktera, već sa dalekosežnim vojnim i političkim ciljevima. Pošto se vojnopolićka situacija i situacija na ratištima sve više komplicira i poprima sve opasnije tokove, naročito prema PVF, Komanda 5. korpusa naređuje pojačanu obavještajno-izviđačku aktivnost u cijeloj z/o 5. korpusa. Gdje se god ukaže prilika vrše se ubacivanja IG i IDG u dubinu rasporeda SČA i PVF, u cilju što boljeg dnevnog praćenja pokreta snaga neprijatelja. Nakon takvog opsežnog izviđanja, komanda 505. Vbbr. izvela je brzu i iznenadnu akciju 1.11.1993. godine u rejonu Crvarevca. Nakon kraće i žestoke borbe zarobila je 79 autonomaša na čelu sa komandantom tzv. 1. brigade NO. Pored lićnog naoružanja zarobljen je još jedan "Boving" i jedan MB, a da nisu imali sopstvenih gubitaka.

c) Promjene na čelnim funkcijama u Komandi 5. korpusa

Nakon izvjesnog vremena došlo je do promjena kadrova na čelnim funkcijama u 5. korpusu 5.11.1993. godine. Na prijedlog Štaba Vrhovne komande postavljen je za komandanta 5. korpusa brigadir Atif Dudaković, a za načelnika štaba brigadir Mirsad Selmanović. Oni su bili garancija kontinuiteta borbe protiv SČA i PVF. Abdićeva strana bila je razočarana ovakvim promjenama, komentirajući to još negativnijim pogrdama, jer su ocijenili da će za njih i njihove PVF biti još teža vremena.

U toku 5.11.1993. godine, PVF su izvele jak, ali bezuspješan napad na l/o naših snaga u rejonu Johovica. Napad su podržale snage SČA, ali su u isto vrijeme granatirali i dubinu naše slobodne teritorije po zahtjevu Abdićeva komandovanja. U ovoj borbi PVF imale su 4 poginula, a naše snage jednog poginulog i jednog ranjenog borca. I narednog dana SČA ispalio je sa teritorije RH oko 60 mina i granata na naše položaje na Ornića brdu. Na drugom dijelu fronta prema PVF vodene su žestoke borbe oko sela Lidani, Huslići i Ponjevići iz kojih su PVF očišćene. U tim borbama zarobljeno je 7 autonomaša i zaplijenjeno 20 pušaka.

PVF ponavljaju svoj napad (šema 6) 11.11.1993. godine iz pravca Kordon (RH) prema Hadžinom Potoku na l/o 502. sbbr. i 517. lbr. Napad je bio snažan i podržan jakim artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Ovim napadom naše jedinice dovedene su u težak položaj. Napad je izveden s fronta i iz naše pozadine, pa su naše snage bile prisiljene na neorganizovano izvlaćenje, kojom prilikom su PVF zarobile 75 naših boraca. Većina ih je iz 517. Lbr. Nakon ove borbe naše snage su povučene i sa preostalog dijela Hadžinog Potoka, te formirale novu l/o: Blagova kosa - Debeljak (tt. 310) - Šturlić.

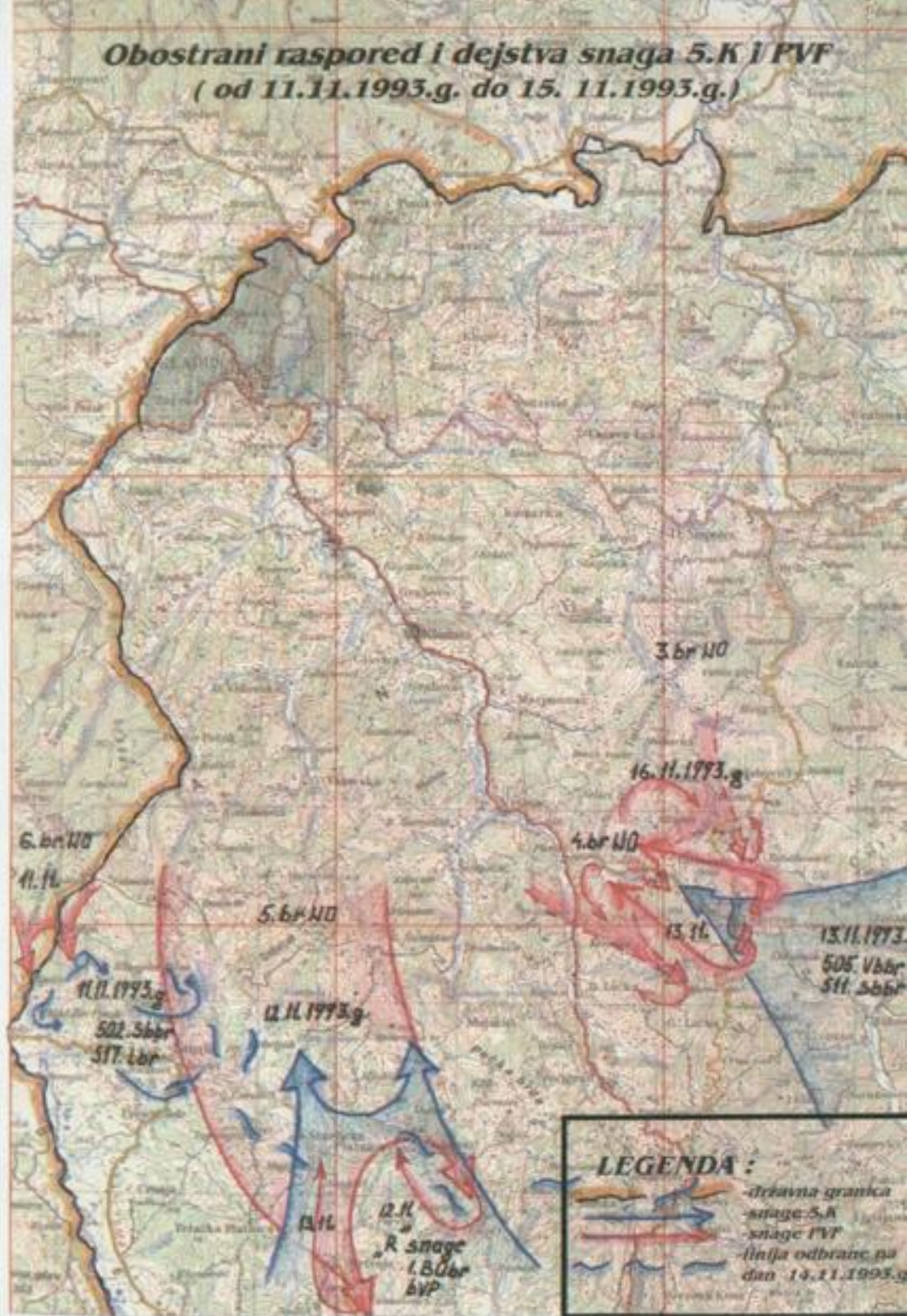
Ohrabrene ovim uspjehom PVF nastavljaju napade i 12.11.1993. godine, na pravcima: Jo-novica - Sturlić - Šturlička Platnica - Krivaja i Johovica - Kudići - Liskovac. Ovi napadi podržani su snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatrom SČA iz tzv. RSK. Naše snage, posebno iz 502. Sbbbr. i 517. lbr. preduzimaju mjere i ulažu krajnje borbene napore da se ovi napadi zaustave i učvrsti odbrana dostignutih linija. Tokom noći l/o su konsolidovane. Komanda 5. korpusa do-rela je dodatne "R" snage iz 1. BObr. i BVP, te naredila i izvela p/n pravcem: Krivaja - Šturlička Platnica i Čajci - Liskovac. Ovim p/n odbačene su PVF prema Kudićima i Šturliću. Naše snage rade na učvršćivanju novih l/o. Vrš se i konsolidacija jedinica koje su imale gubitke u prethodnim borbama. Na dijelu fronta prema Todorovu 505. Vbbr. i 511. Sbbbr. preduzele su koordi-nirani napad na PVF u kojem su razbile te snage i brzo izbile u Todorovo. U ovim borbama Ab-dićeve formacije imale su 7 poginulih i 60 zarobljenih. Među zarobljenim bio je i zamjenik ko-mandanta tzv. 4. br. NO PVF. I ovu odbrambenu borbu PVF podržala je srpsko-četnička strana dalekometnom artiljerijom, kadrovima i posadama specijalaca za artiljeriju i tenkove.

U dvodnevним borbama 13. i 14.11.1993. godine naše snage su uspjele potisnuti PVF zaposjesti nove l/o: Bajrići - k.475 - Liskovac - Mujčići - Topčagići - Debeljak (tt .419), dok je desno uspostavljena l/o: Kovačevići - Merdanovići - Hadžići - Skokovi - Todorovo. Novi napad 505. Vbbr. na snage PVF izveden je 15.11.1993. godine u rejonu Todorova u kojem su im nanijele velike gubitke. Tom prilikom zarobljeno je 37 vojnika PVF, zaplijene-na dva topa B-1 i MB-82 mm u rejonu Hrdela. Zbog toga poraza četnici su po nalogu Abdića, osvetnički granatirali Todorovo sa okolinom. Novu džamiju pogodili su sa više projektila. Abdić tada izjavljuje da se Todorovo sravnji sa zemljom, a on će, kada pobije-

Borci 1. BObr. pred odlazak na liniju

Obostrani raspored i dejstva snaga 5.K i PVF (od 11.11.1993.g. do 15. 11.1993.g.)

di, izgraditi novo Todorovo "bolje i ljepše". Jest, kad bi narod vjerovao praznim obećanjima. Sutradan PVF su, nakon artiljerijske pripreme, pokušale sa bezuspješnim p/n vratiti izgubljene pozicije u rejonu Todorova. Nakon odbijenog p/n naše snage iz 505. Vbbr. nastavile su žestoke napade u kojima su oslobodile više sela u ž. r. Todorova. U borbama oko Skokova, Metle (tt. 499), s. Begića i tt. 481, naše snage iz 1. BObr. nanijele su značajne gubitke PVF 18.11.1993. godine. Ubile su 30 i zarobile 67 autonomaša, dok su naši gubici bili 3 poginula i 15 ranjenih boraca. I na šturličkom pravcu PVF krenule su u opći napad 19.11.1993. godine. Borbe su žestoke. Jedinice 502. Sbbr. brane se uspješno, dok je 517. Lbr. izgubila tt. 358. Branitelji ovog objekta su se predali. Ubrzo su naše snage protivnapadom vratile tu kotu. Nakon par dana, tačnije 24.11.1993. godine, PVF pokrenule su snažan napad u rejonu Marina Glava (tt. 413). Borbe su vođene prsa u prsa. PVF su zaposjele taj objekat, zarobivši posadu iz 511. Sbbr. PVF imale su jednog poginulog i više ranjenih, dok su naši gubici bili jedan poginuo i dva ranjena borca. Naše snage iz 505. vbbr izvele su p/n u kojem su povratile objekat Marina glavica. Četnici i PVF nastavljaju granatiranje l/o i šireg prostora oko Todorova u naredna dva uzastopna dana iz zaograničnih krajeva iz RH, te iz pravca Polje. PVF ne miruju. Pokušavaju proboje ka Todorovu. Naročito žestoke borbe hile su ponovo oko Marine Glave (tt. 413), kojeg su izvele ubačene specijalne jedinice PVF "Crne Pume" i "Šejle", sadejstvujući time snagama s fronta. Ponovo su PVF zbacile naše snage sa tog objekta da bi borci 505. Vbbr. u ponovnom p/n zaposjele taj objekat. PVF kreću u novi napad 27.11.1993. godine na pravcu Varoška Rijeka. Napad je izvođen uz jaku artiljerijsko-minobacačku podršku. PVF su upale i zauzele Vrhovsko, Aleševiče i rejon rudnika mangana, odakle su odvele dio civila. Narednog dana 505. Vbbr. uzvratila je kontranapadom, probivši se do Crvarevca. U toj akciji zarobila je 37 i ranila 3 pripadnika PVF. Abdićevci srljaju iz dana u dan u napade, ne obazirući se na svoje gubitke. Napade su podržale svojom i artiljerijom iz tzv. RSK, posebno dalekometnom, tenkovima i iz VBR-ova.

6. Napad na Tržačka Raštela i Komandu 517. Lbr i naš p/n (šema 7)

PVF ubacuju 3.12.1993. godine, preko Kordunskog Ljeskovca u RH, svoj bataljon jačine oko 300 ljudi u rejone: Hadžin Potok, Tržac i Tržačka Raštela s ciljem da zaposjednu te prostore uz granicu sa RH, okruže i zarobe granične snage iz 517. Lbr., uključujući i Komandu brigade u tvornici "Puran" u Pjanićima, a zatim da nastave sa daljnjim napadima prema slobodnoj teritoriji. Jedinice 517. Lbr., koje su branile Tržačka Raštela, Pogledalo i Čehića Križ, pa i Tržac predale su se, gotovo bez otpora. Sumnjalo se da je bilo i izdaje, jer su ubačeni dijelovi PVF znali naš odziv i lozinku. Granična četa iz 517. Lbr., koja je držala graničnu liniju od Hadžina Potoka do Tršca, brzo je razbijena i nije bila u stanju pružiti jači otpor zbog predaje ili bijega.

Nakon zauzimanja Tršca i Tržačkih Raštela PVF usmjerile su glavne snage ka objekti-

Poručnik Kadir Fatkić, hrabri komandir "Roda". Nosilac "Zlatnog lilijana", poginuo 13.12.1993

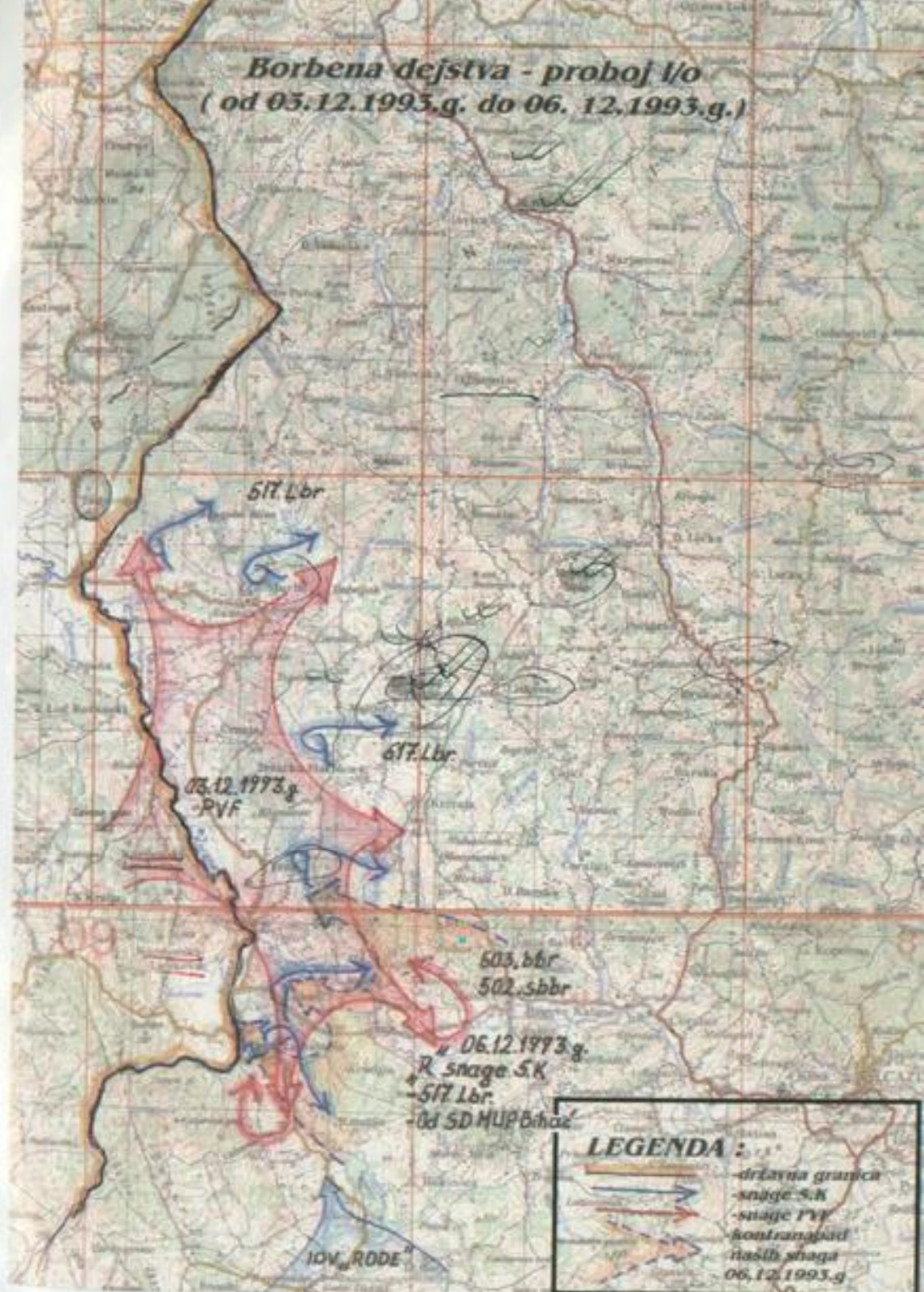
ma mesne industriji "Puran" u Pjanićima, s ciljem zaposjedanja komande 517. Lbr. u rejonu KM sa snagama koje su tu zatečene. Taj napad podržan je snažnom artiljerijsko - minobacačkom vatrom i vatrom iz VBR-a iz zagraničnih vatrene položaja vojske tzv. RSK. Komandant ovih snaga PVF bio je Nevzat Derić-Kedo, dezertjer iz 504. bbr. Borbe na ovom prostoru bile su teške i

trajnije neizvjesne. Komanda 5. korpusa prikupila je "R" snage u čijem sastavu su bili i pećijalci iz OdSD MUP-a Bihać. Te snage, zajedno sa ostatkom snaga 517. Lbr. izvele su napad i snažan p/n 6.12.1993. godine na snage PVF, u rejonima: Pjanići, Čehića Križ i Tržačka Raštela. Tom prilikom snage PVF u rejonima: Pjanići, Čehići i Čehića Križ brzo su razbijene, a u toku dana i u rejonu Tržačka Raštela.

U ovim borbama PVF imale su oko 20 poginulih, više ranjenih i 25 zarobljenih, na čelu sa komandrom voda, dok su naše snage imale 4 poginula i 18 ranjenih boraca. Dakle, naše snage su u ovim borbama uspjele očistiti od PVF Pjaniće, s. Rekiće, Čehiće sa Čehića Križem i Tržačka Raštela, dok su PVF zadržale selo Tržac, dio s. Hatići i Šturlić.

Borbe su nastavljene između 8. i 22.12.1993. godine u cijeloj z/o 517. Lbr. U više izvedenih napada, u ovom periodu naše snage poboljšavale su svoje pozicije. Zaposjele su s. Deliče, a zatim nastavile borbe za Selimoviće, nadomak Tršca, kojom prilikom je poginuo 3.12.1993. hrabri komandir "Roda" Kadir Fatkić, a teško ranjen komandant 502. sbbr. Bead Toromanović. I u širem rejonu Pećigrada vode se žestoke borbe. Naše snage zaposjele su Bajraktareviće na domaku utvrde Puhalo (tt. 486), dok su s druge strane Pećigrada oslobodile G. Lučku. Zbog toga su agresorske snage 14.12.1993. godine granatirale ova područja iz tenkova T-55 i VBR sa prostora tzv. RSK po naredžbi PVF Fikreta Abdića. Naročito su bila intenzivna granatiranja iz rejona Mašvina. Trajala su preko 60 minuta. U ovim borbama naše kombinovane snage iz 511. sbbr, 501. bbr, 1. BObr i OdSD sabile su PVF, do 22.12.1993. godine na užu zonu Pećigrada, odbacile iz rejona Metla (tt. 499) pa sve do G. Lučkovca, nanijevši im značajne gubitke, a zatim učvrstile dostignute l/o. U ovim borbama od 8. do 23.12.1993. godine naše snage ubile su oko 30 i zarobile 112 autonomaša. I naši gubici bili su znatni: 19 poginulih, 90 teže i lakše ranjenih i 3 zarobljena.

PVF iznenada su napale s. Deliče 25.12.1993. godine, razbile jednu pješačku četu iz 503. bbr. zarobivši pri tom 31 našeg borca. Narednog dana naše snage iz 503. bbr. uspjele su, p/n, razbiti PVF u tom rejonu, nanijevši im znatne gubitke.

Borci BObr. u predahu borbe

7. Ubacivanje DTG iz APZB

Iz Abdićeva štaba planirano je i pripremano ubacivanje DTG (diverzantsko-teroristička grupa). Prva od tih DTG ubačena je 26./27.12.1993. godine, jačine 3 lica, preko mješovitog punkta HVO na Baljevcu. Tom prilikom su ubili našeg policajca u mješovitoj policiji HVO, koji se suprotstavio njihovom prolazu. Policija HVO se povukla, da bi ovi prošli i ušli u Bihać. Cilj ubacivanja bili su atentati i rušilačke aktivnosti. Prvi na meti bio je stan predsjednika Okružne skupštine. Zolju je ispalio terorista Enko Muslić iz Bihaća po nalogu vođe grupe Čovića. Srećom pričinjena je samo materijalna šteta na stanu. Od daljih terorističkih aktivnosti odustali su zbog brze potjere jedinice Specijalne policije. Teroristi su se sakrili kod njihove ranije ugrađene ilegalne veze u kući Belira Dizdarevića, kojoj su specijalci brzo ušli u trag. Kuća je opkoljena, a zatim su upali specijalci. Teroristi su pružili oružani otpor, teško ranivši vođu grupe policajaca Nazifa Derviševića. Međutim, hrabri specijalci su uspjeli savladati terorističku trojku i pohapsiti ih, zajedno sa dvije žene koje su bile njihovi jataci.

PVF pokušale su izvesti novi napad u rejonu s. Delići 30.12.1993. godine. Taj napad je glatko odbijen, uz nove gubitke PVF. Tih dana je 1/501. vbr vodila je žestoke borbe oko s. Bajramovići kojom prilikom kojih su protjerane PVF i selo oslobođeno.

I u z/o 505. vbr PVF su napadački raspoložene. Upale su u s. Stabandžu i Zborište s ciljem da nastave dalje napade ka Bužimu. Komanda 505. vbr pratila je te pokrete i upade u sela. Svojim snagama zaustavila je to napredovanje, a zatim protivakcijom razbila te snage, zarobivši 42 autonomaša, dok se ostatak dao u bijeg. Ovom akcijom 505. vbr dočekala je Novu 1994. godinu.

8. Ocjene borbenih i drugih aktivnosti u 1993. godini

Godina 1993. posve je drugačija od 1992. U ovoj godini naše snage izrasle su u respektabilne snage sa velikim stečenim borbenim iskustvom i znatno izgrađenijim sistemom rukovođenja i komandovanja (RIK). I dalje je ostao veliki problem nedostatka oružja, municije, borbenih sredstava, pa i hrane. U ovoj godini SČA iz tzv. RS nije izvodilo krupnija ofanzivna b/d sa kopnenim snagama, ali je neprekidno vršio manja ili veća granatiranja, izvidanja, provokativna, diverzantska i druga dejstva po l/o naših snaga i po dubini slobodne teritorije. Na stalnoj meti bio je Hasin vrh, Golubić, industrijska zona, putni pravci i gusto naseljena područja.

Godina 1993. rekordna je i po duljini jalovog pregovaranja zaraćenih strana, uz posredništvo međunarodne zajednice, kojoj je najmanje stalo da zaustavi rat i prisili na to agresora. Posebno je za žaljenje, ali i očekivano zaoštavanje, a zatim i prava agresija HV i HVO na državu i snage A R BiH, koja je kulminirala u srednjoj Bosni i u Hercegovini. U tom ratnom sukobu primjenjeni su od strane HVO i HV, svi poznati i primjenjivani metodi SČA, počev od etničkog čišćenja, koncentracionih logora sa izgladnjivanjima, torturama, pa i likvidacijama Bošnjaka, čak i dojučerašnjih njihovih pripadnika iz reda Bošnjaka. Jedom riječju SČA i HVO su zvanično na osnovu sporazuma Karadžić - Boban prekinuli međusobne sukobe u jesen 1992. godine, da bi se oba agresora sručila na Bošnjake i A R BiH, s ciljem njihova poraza i uništenja svega onoga što toj baštini pripada. Ovi jalovi pregovori i udružena dejstva bili su puni neizvjesnosti i iščekivanja, koja su imala svog psihološkog dejstva na borce, ali još više su bili u službi psihološko-propagandnog djelovanja na ugrožene sredine. Te agresorove planove uništenja Bošnjaka spriječio je narod i A R BiH, uz Božiju volju i zahvaljujući hrabrosti i odlučnosti toga naroda.

Nakon više doživljenih poraza predstavnici, reklo bi se čelnici HDZ, prisiljeni su na pregovore o prekida borbi između HVO i HV, s jedne i A R BiH s druge strane. Značajnije se nije krenulo u pregovorima od prekida b/d, zbog poznate HDZ-ovske politike prema BiH i želja da održi tvorevinu tzv. republiku Herceg Bosnu.

Do pojave autonomastva Fikreta Abdića granica sa tzv. RSK bila je snošljiva, mada je bilo graničnih sukoba, pa i žestokih borbi, kao što su one u rejonu Glinice 1992. godine i u rejonu Bos. Bojne aprila 1993. godine. Bilo je manjih ili većih pokreta u zagranničnim krajevima u RH. Saradnja Fikreta Abdića sa čelništvima tzv. RS, RSK, paratvorevinom HRHB, kao i sa Beogradom i Zagrebom, bila je na visokoj razini, preko kojih su željeli napraviti razdor među Bošnjacima na razini BiH, kako bi se s njima lakše obračunali. U tim svim kalkulacijama i Abdić je na političkoj sceni. On je zapravo, produkt srpsko - hrvatskih interesa u borbi za podjelu Bosne i Hercegovine. Da je do toga došlo ne bi bilo ni BiH, ali ni Fikreta Abdića zasigurno. Otpuhale bi ga te sile sa scene i bacile u zaborav, ako se ne bi priklonio jednoj od strana i nastavio biti sluga te strane.

Srpski interesi nalagali su zaoštavanje odnosa na graničnom dijelu sa tzv. RSK. Cilj im je bio utvačenje ove tvorevine u ratne sukobe u bihaćkom džepu, kako bi oslabili naše snage pre-

me RS, te lakše i još brže vršili naoružavanje PVF, a zatim podrškom i direktnim angažiranjem pomogli Fikretu Abdiću u borbi protiv 5. korpusa. Time se otvara šira mogućnost vojnog djelovanja SČA sa polukružne osnove na slobodnu teritoriju Okruga. Svi dosadašnji pregovori nisu ničim obavezivali vojsku tzv. RSK, niti je međunarodna zajednica sprečavala to uplitanje. Abdićeva novoformirana tvorevina nije se obazirala na dotadašnje pregovore, iako se i sam Abdić na njima pojavljivao kao slobodni strijelac, ali i kao vidan zagovarač srpsko-hrvatskih stajališta. Zbog toga su sve strane, osim naše, inicirale njegov dolazak i prisustvo u pregovaračkim prostorima. Sama pojava Abdićeve tvorevine APZB, policijskih i vojnih snaga pod njegovim rukovodstvom usložavalo je odbrambenu strategiju 5. korpusa na okruženom prostoru. Očito preko Abdića trebalo je ugroziti našu odbranu iznutra, ali i sa juga, sjevera i zapada okruženog prostora te uvući Martićeve snage u borbu za račun svesrpskih interesa. Nažalost mnogi naši Krajišnici nisu mogli ili nisu htjeli shvatiti kuda ih to Abdić vodi. Vjerovali su njegovim lažnim obećanjima, da bi nakon izbijanja i proširenja toga sukoba od 4.10.1993. godine pa dalje, mogli sve to osvjedočeno vidjeti, pa i opredjeljivati se. Nažalost, dobar dio građana od linije Vrnograča, Todorova, Pećigrada, pa sve do Tršca svrstalo se uz njega i četnike protiv svog naroda, države BiH i njenog 5. korpusa na ovome okruženom prostoru. Taj dio naše historije ostaće u ružnom i tragičnom sjećanju.

Iako se cijeni da su borbe u 1993. godini bile smanjenog intenziteta, osim čuvene "Munje-93" izvedene na Banjanima i borbi za Bos. Bojnu i Hasin vrh, ipak naši gubici u toj godini nisu zanemarljivi. Ukupno je poginulo 246 boraca i starješina. Od toga prema PVF 85, teže ranjenih 486, od čega prema PVF 137 i lakše ranjeno 830 boraca i starješina. Od toga prema PVF 285, dok je zarobljenih bilo 296, od čega samo 9 prema SČA. Od svih zarobljenih razmjenjeno je živih 113, uglavnom prema PVF i mrtvih 22.

Četnički gubici nisu poznati, osim onih na Banjanima za koje se pouzdano zna da je oko 150 poginulih u "Munji-93". I PVF imale su znatne gubitke od početka sukoba, pa do kraja godine. Poginulo je 115, izvučeno na našu stranu 15 ranjenih i 449 zarobljena. PVF nisu uvijek izvlačile svoje mrtve, čak i onda kada su bili u prilici. Njih, kako je preko Radio Velkatona izrekao Sead Kajtezović, mrtvi ne interesuju. Bila bi sreća za Bošnjake da se na takav način nije ginulo.

Dio III

Godina 1994. je godina intenzivnih borbenih dejstava na dva fronta i godina čuvenih ofanziva, kao što su februarska ofanziva SČA, naša operacija «Sloboda-94», četnička ofanziva «Breza-94», naša operacija «Grmeč-94/1» sa oslobođenih 250 km² prostora i najzad odsudna odbrana u kontraofanzivi SČA iz RS, RSK sa PVF, koje su brojale 25000 do zuba naoružanih vojnika.

Glava VIII

1. Borbena dejstva u januaru

Prvi dan mjeseca januara 1994. godine počeo je granatiranjem i jakom pješачkom vatrom po l/o naših snaga. SČA iz RS, Martićevi četnici i PVF u sve većoj su sprezi. Pored vatrene podrške iz tzv. RSK, Abdiću se pruža maksimalna kadrovska i logistička podrška, te podrška u specijalcima na orudima. SČA pojačava dejstva po l/o, naseljima, gradovima i industrijskim zonama. Pojačane su i izviđačke aktivnosti sa ubacivanjem IDG, a pred kraj mjeseca i pokretu snaga ka p/k odbrane, naročito u rejonima Grabeškog i G.S.P-a.

Na pravoslavnu novu godinu SČA, po običaju, granatira l/o i dubinu naše teritorije. Ta vatrene dejstva trajala su 30 minuta iza ponoći.

PVF izvode aktivna dejstva u rejonima: Tršca, Šturlića, Kudića, Pečkih brda i Pečigrada, zatim u rejonu Todorova i Bužima. Svakom napadu, po pravilu, prethodila je vatrene priprema, a potom i podrška napada. Iz tzv. RSK vrše vatrene podršku i granatiraju prostore u dubini teritorije orudima velikih kalibara, te iz VBR i raketama, pričinjavajući velike materijalne štete.

Naše jedinice iz 511. sbbr i dijelovi 1. BObr izvode jak napad 10.1.1994. godine na pravcu Skokovi - Pečigrad, kojim odbacuju PVF sa p/k odbrane, a zatim progoneći ga upadaju i u Pečigrad nanoseći znatne gubitke snagama 4. hr. NO PVE. Među ranjenima bio je i njen komandant Lalić Izet, izdajnik, a i kafanski pjevač. Nakon intervencije jačih snaga iz dubine, naše snage su prisiljene na povlačenje na nove l/o: Krčane - Buljubašići - Krakača. U tim borbama ubijena su 4 i zarobljeno 16 vojnika PVE. Pristaše Abdića iz Tršca nije iznenadio dolazak Šešeljevih bandi 11.1.1994. godine u Tržac.

Radili su šta su htjeli, uključujući silovanja i pljačke, a da ih nisu sprečavali. Kolika je to povreda krajiškog ponosa, to nisu vidjele i osjećale PVF Fikreta Abdića. Isti dan boravio je i Fikret Čelebić, po nalogu Fikreta Abdića, sa zadatkom da regrutuje dobrovoljce iz četničkih redova, kao specijalce, naravno za debele pare. U nastavku borbi oko Tršca PVF uspjele su potisnuti naše snage dalje od Tršca. Tako je formirana nova l/o i to: 400 m od tt. 336 - s. Tržačka Platnica (istočno od džamije) - tt. 329.

I naše snage ne miruju. Gdje je god moguće izvode napade ili protivnapade. Tako je 505. vbbr. uspjele zaustaviti, napad PVF u rejonu Rudnika mangana 12.1.1994. godine. U brzo izvedenom p/n zarobile su 91 pripadnika PVE, ubile 5 i ranile 10. Istoga dana u 20,00 sati Komanda 5. korpusa naredila je prekid borbi, na zahtjev PVE, a već u 22,00 sata narušili su tra-

ženi prekid vatre. One su to radile po uzoru na SČA. Zakazani su novi pregovori 13.1.1994. godine i nakon postignutog dogovora, PVF ga opet nisu poštovala, nastavljajući provokacije na koje nije uzvraćano vatrom.

Slijedećih 14 dana težišno se pregovaralo, ali nisu izostajala granatiranja i snajperska dejstva, od kojih je ranjeno 8 boraca a 3 poginula.

U Bihaću je rasformiran Okružni štab odbrane 25.1.1994. godine. Umjesto njega formirane su komande mjesta na teritoriji Okruga, a u Bihaću Komanda garnizona, na kojeg su bile naslonjene sve komande mjesta u komandnom smislu. To je dobro urađeno, jer su sve veze komandovanja u teritorijalnoj strukturi išle preko Komande garnizona Bihać, koja je bila u mreži komandovanja 5. korpusa.

2. Amnestija za PVF

Sa PVF nastavljaju se pregovori o prekidu borbi, a same borbe znatno su smanjene. U tim pregovorima dogovoren je kratki prekid borbi. Iza ovoga slijedila je amnestija, koju je objavilo Predsjedništvo BiH 29.1.1994. godine, za sve pripadnike PVF čije pravno dejstvo traje do 10.2.1994. godine. Iako su b/d bila smanjenog intenziteta, ipak su naši gubici za januar 1994. godine bili slijedeći: 23 poginula, sa TTP 26 a sa LTP 59, a preme SČA bilo je 2 poginula i 4 ranjena. Ovi podaci dovoljno govore o tome kako su PVF poštovala prekid borbi, koje su gotovo svaki dan negdje buktale i odnosile ljudske živote.

Problemi snabdijevanja naroda prehranom bivali su sve teži, jer se sve više stezao обруч oko okružene teritorije z/o 5. korpusa, a i sve više zatvarani putevi dotura roba i snabdijevanja sa namirnicama na Okrug. Posebna kriza bila je u snabdijevanju i nabavkama MTS-a za potrebe odbrane. Čak se i po švercu zatvorio dotok ubojnih sredstava, posebno municije, iako se svakl metak 7,62 mm plaćao 1 DM, pa i više. Što je rat više odmicao, sve su češća krupnija ofanzivna b/d, zbog čega je bio i znatno veći utrošak municije. Pojavom zloglasne Fikretove autonomije te nabavke bile su jos teže.

Njemu je i bio cilj izgladnjivati narod i sprečavati nabavke i doture sredstava za vođenje rata. Ipak, sve se, hvala Bogu, podnosilo i u takvim okolnostima.

Nakon proglašenja amnestije 29.1.1994. godine, u prvih pet dana borbe su svedene na minimum. Međutim, Skupština tzv. APZB odbacuje amnestiju 3.2.1994. godine, te nastavlja užurbane pripreme i popunu svojih jedinica ljudstvom i MTS-om, uz obilatu pomoć Martićeve tvorevine. Ovo odbacivanje amnestije "Velkaton" je propratio opsežnom propagandnom kampanjom, posebno napadajući 5. korpus, nazvaši ga najvećim zagovornikom "mudžahedinske" države na ovim prostorima. Tačno je da su pripadnici 5. korpusa bili pravi branitelji države Bosne i Hercegovine na ovim prostorima, a sve ostalo je propaganda u službi SČA i Fikretove tvorevine. Svi njegovi pripadnici su bili na to ponosni. Znali su to i osjetili na svojoj koži i četnici i fikretovci, kao njihova produžena ruka.

Borbene aktivnosti i pokreti SČA iz tzv. RS vidljivi su odmah na početku februara. On po-

jačava dnevna granatiranja i vojne pokrete između 1. i 6.2.1994. godine.

Tako su odmah 1.2.1994. godine granatirali Bos. Otoku sa 50, a Cazin sa 2 projektila, a pokušali sa napadom na Hasin vrh 2.2.1994. godine. Zatim su 4.2.1994. godine granatirali sve l/o od Grabeža do Bos. Krupe i dejstvovali iz pješackog naoružanja. A već 5.2.1994. godine ubrzano dovlače ljudstvo i MTS ka grabeškom dijelu ratišta iz pravca Ripča i Velikog Radića. Samo toga dana registrirano je 120 pristiglih teretnih m/v u rejon Ripča. Pojačana su izvidanja zadnjih dana duž linija od Lohovskih brda do Grmuše. A 5.2.1994. godine vršena su komandantska i komandirska izvidanja u rejonima: Lohovska brda, brdo Om, na Pritočkom i Zaloškom grabežu i dalje sve do Grmuše. Sve što je SČA preduzimao zadnjih pet dana ukazivalo je, u stvari, na pripreme za njihovu krupniju ofanzivu. I naše snage su uočile to, pa su vršile ojačanja l/o, s ciljem da se odbije svaki eventualni napad SČA. U tom cilju načelnik Štaba 5. korpusa pozvao je 5/6.2.1994. godine dežurnog operativca 501. bbr Lepiricu, upozorivši tako Komandu Brigade da predstoji napad 6.2. ujutro u z/o Brigade na Grabežu.

Na ovo upozorenje komanda Brigade nije brzo i odlučno reagirala, niti je tokom noći vršila ojačanje odbrane na tom dijelu. Iz ovoga se zaključuje da komanda Brigade nije iznenađena ovim napadom, već samo jedinice na linijama koje nisu niti informirane, kamoli dodatno ojačane.

Pred početak i u toku Februarske ofanzive obavještajnim radom došlo se do valjanih podataka da su i dalje sve brojnije angažirane snage SČA iz tzv. RSK i RS prema snagama 5. korpusa na ovom našem okruženom prostoru. Pouzdano se zna da su te angažirane snage iz 1. i 2. krajiškog korpusa tzv. vojske RS, a iz tzv. RSK snage iz 39. banijskog, 21. kordunskog i 15. ličkog korpusa. Snage 2. krajiškog korpusa posjele su linije: Bos. Krupa - G.S.P. - Grabeški plato - Lohovska brda. Snage 1. krajiškog korpusa držale su linije: Mandi (nizvodno od Bos. Krupe) - Radač (tt. 629), š. r. Bužima. Snage iz 39. banijskog korpusa rasporedene su u zagraničnom dijelu Bos. Bojna - Velika Kladuša, dok su s lijeve obale r. Korana, potoka Buhača - Gređar do Sadilovca linije držale snage iz 21. kordunskog korpusa. Snage iz 15. ličkog korpusa posjedale su linije od Sadilovca do Melinovca. Broj angažiranih snaga zavisio je od borbenih aktivnosti SČA na svakom od dijelova ratišta. U z/o 5. korpusa identificirane su snage iz 2. krajiškog korpusa: 15. lpb. "Bihać", 1. lpb. "Drvlar", 17. lpb. "Ključ", 9. lpb. "Grahovo", 3. lpb. "Bos Petrovac" i 11. lpb. "Krupa na Uni" (Bos. Krupa).

Iz 1. krajiškog korpusa: 1. lpb. "Novi grad" (Bos. Novi), dok su iz 39. banijskog korpusa angažirane dvije brigade i to: 33. lpb. "Dvor na Uni" i 24. lpb. "Glina". Iz 21. kordunskog korpusa angažirana su oko dva bataljona duž državne granice sa RH i r. Korane. Isto toliko i iz 15. ličkog korpusa na jugu Okruga. To su snage s kojima je raspolagao SČA iz RS i RSK.

Sve ove jedinice imale su snažnu vatrenu podršku, kako sredstvima podrške iz svojih formacijskih sastava (BRAG), tako i korpusnim artiljerijskim grupama (KAG). Tako je 2. krajiški korpus imao u svom sastavu: bateriju topova 130 mm u rejonu Gorjevca, bateriju haubica 122 mm u rejonu Mahale - Ripač, bateriju VBR "Oganj" u rejonu Račića, dok je u sastavu KAG jedan iz sastava 1. kk imao bateriju 155 mm, jedan VBR "Plamen" i mješovitu bateriju.

Iz naseljenih rejonu i prije ove ofanzive, a i kasnije, SČA sijao je smrt po selima i gradovima, pored podrške koju je pružao jedinicama u okviru artiljerijske pripreme i artiljerijske podrške svojih napada. Pored ove razarajuće vatre ništa manja nije bila opasnost od vatrenih udara iz tzv. RSK.

U četničkoj februarskoj ofanzivi počev od 6.2.1994. godine, pa sve do kraja marta 1994. godine agresor je angažirao brojne snage. Neke su svojim napadima imale za cilj samo vezivanje naših snaga, a glavne snage je angažirao na G.S.P i grabeškom dijelu ratišta gdje se izvode snažna napadna b/d. Tako je 11. lpbz "Bos. Krupa" držala liniju: Vučjak - Lipik - Bos. Krupa - Ostružnica - Šabići i dijelom snaga oko jednog bataljona ojačavala jedinice u napadu SČA na grmuškom i grabeškom dijelu ratišta.

Brigada je bila ojačana baterijom haubica 122 mm koja je djelovala iz rejonu Pučenik, a jedna od ovih haubica djelovala je iz rejonu Ostružnice. U borbenom rasporedu imala je i vod topova 76 mm i PA oruđa 40 i 20 mm. Prva lpbz "Bos. Novi" izvodi odbranu na liniji: Mandić - Bratića brdo - Osmača - Bulečani - Kruška, čije snage imaju tri bataljona, a ojačana je sa jednom tenkovskom četom, baterijom topova 76 mm i PA orudima 40 i 20 mm. Pored podrške BrAG ojačana je i baterijom haubica 155 mm, koja djeluje iz rejonu Ivanjska.

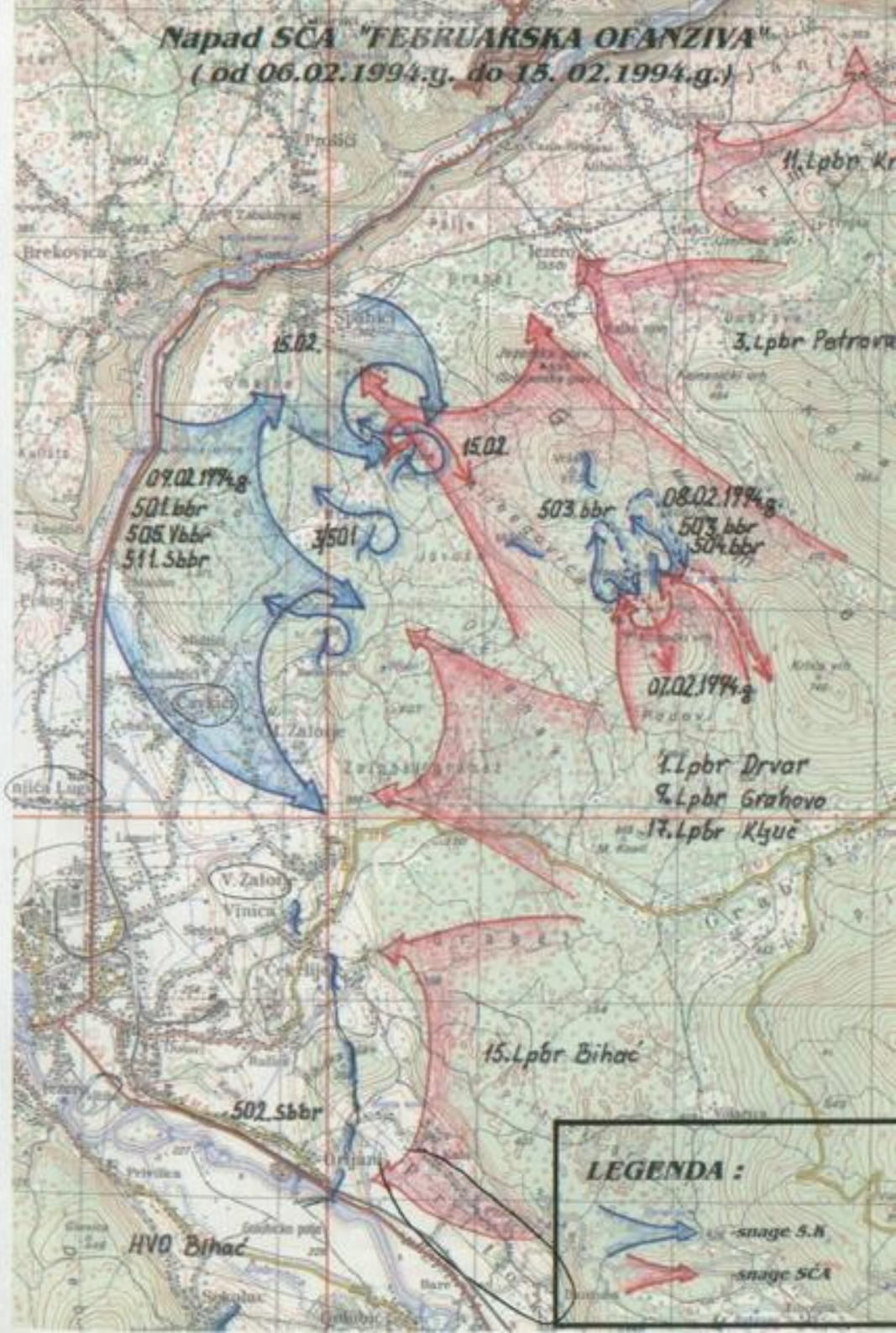
Snage iz 33. lpbz "Dvor na Uni" jačine ojačanog bataljona sa 300 ljudi izvode odbranu duž d/g od s. Kekići do s. Gradina. Bataljon je ojačan tenkovskim vodom i baterijom od 6 samohodnih oruđa, te 3 PAT-a 30/2 mm. U svom sastavu ima još MB 60 i 82 mm. Glinička 24. lpbz izvodi b/d na liniji: Gradina - Komanda - Vignjevića kosa - Božino brdo. Jačina ovih snaga je oko 2 bataljona. Njihova dejstva se izvode dijelom sa teritorije BiH iz rejonu Bos. Bojna i dijelom iz zagrančnih krajeva iz RH. Ove snage su ojačane sa 14 tenkova, baterijom topova 76 mm "ZIS", te sa tri PAT-a 30/2, 20/1 i 20/3 mm.

Duž državne granice sa RH od Božinog brda do Sadilovca rasporedene su snage jačine dva ojačana bataljona iz 21. kordunskog korpusa. Snage APZB ostvaruju najuže sadejstvo i suradnju sa snagama SČA iz RH. Agresorske snage daju punu vatrenu podršku PVF djelujući iz topova, haubica i VBR-ova. U rejonu Ličko Petrovo Selo - Željeva nalazi se na liniji ojačana četa sa 6 tenkova, PAT-ovima i PAM-ovima, dok je sljedeća četa raspoređena duž linije Željeva - Melinovac. Ove snage imaju vatrenu podršku KAG-15.

Sa ovim snagama agresor je raspolagao pred početak februarске ofanzive na okruženoj zoni 5. korpusa. Po potrebi mogao je angažirati i dodatne snage u svakoj od svojih zona napadnih ili odbrambenih dejstava.

3. Februarska ofanziva SČA (šema 8)

Agresorska ofanziva otpočela je 6.2.1994. godine pred 7,00 sati. Ujutro, u ranu zoru, pješićkom napadu SČA prethodila je snažna i dugotrajna artiljerijska priprema napada, duž l/o od Lohovskih brda do G.S.P, dok je artiljerijom jačih kalibara djelovao po Bihaću, Cazinu i svim naseljima iza naših l/o, čime je pokušao paralisati naše pokrete ka frontu i što više unijeti stra-

ha i pometnji u narodu u zoni te vatre. To je bio uvod u novu četničku ofanzivu. Odmah se postavilo kao veoma aktualno pitanje: da li će se, i u kojem obimu, uključiti PVF Fikreta Abdića sa druge strane fronta. To uključivanje olakšalo bi SČA izvršenje svog zadatka i brže izbijanje u dolinu r. Une. Ali do toga, hvala Bogu, nije došlo. Tako su krenule oklopno - pješачke snage SČA u rizičan napad u 6,55 sati duž Grabeškog dijela ratišta, uz snažnu podršku jedinicama u napadu. Pored toga, snažnom vatrom su pokrili sela: Orljane, Sokolac, Vinicu, Čekrlje i Žegar, te grad Bihać i Cazin. Glavne snage agresor je uputio preko Zaloškog grabeža, a pomoćne duž Alibegovića kose sa Hasinim vrhom i Međugorske Kose - Jezerske Glavice. Gjeni se da je agresor angažovao na grabeškom dijelu, tj. na glavnom pravcu udara, snage jačine jedne brigade, a na pomoćnom jedan do dva bataljona. Ciljevi ovoga napada SČA bili su višestruki: razbijanje, što prije, naših snaga na prvim l/o, naročito na grabeškom dijelu i nanošenje što većih početnih gubitaka, a zatim izbijanje klinom, čim prije, tih snaga u kanjon r. Une, uništenje HE "Slapovi na Uni" u Kostelima i zatvaranje komunikacije Bihać - Cazin.

U isto vrijeme, dodatnim snagama treba čistiti naše snage duž Vijenca, Barakovca i Pokoj-skih majina. U slučaju povoljnog razvoja situacije i uključivanja u borbu jačih snaga iz tzv. RSK od Tržačkih Raštela, Ličkog Petrovog Sela do Željeznog Polja i PVF na pravcu Cazin - Cazin Srbljani pokušati zaposjedanje Bihaća kao simbola borbe u okruženom prostoru.

Ti ciljevi nisu bili realni, a ni ostvarivi iz više razloga. Prije svega SČA iz tzv. RS nije uspio privoljeti Martića iz tzv. RSK za angažiranje brojnih njegovih snaga za ovaj napad na Bihaćki okrug, a nije obezbijedio ni ciljno sadejstvo sa PVF, iako su one odbacile amnestiju Predsje-

Brigadir Nanić na Spahlića glavi - februar 1994. godine

dnštva BiH 3.2.1994. godine. Naše snage, trpe početni neuspjeh u odbrani na grabeškom pravcu, dok na svim ostalim l/o SČA nije uspio izvršiti pomjeranje naših l/o, jer je naišao na snažnu i dobro organiziranu odbranu naših snaga. Jedini jači i dublji prodor kroz l/o 501. bbr, u dužini od 4 do 6 km, izveo je SČA u roku od 2 - 3 dana na grabeškom dijelu, izbišši do linije: Mala Zečica - Cerik - Barakovac. U ovim borbama 3/501. bbr. bio je desetkovan. Uvođenjem svježih snaga iz 501. bbr., "Hamza" i "Gazija" iz 505 vbbbr i dijelova 511. bbr, prodor SČA bio je zaustavljen. L/o se formirala prema slijedećem: Greben iznad Velikog i Malog Založja - Kazazi - Vijenac - Pokojske majine - Cerik - Spahića glavica - Čelar. Na Vijencu (tt. 453) odbranio je svoje dotadašnje položaje vod LARV PVO sa jednom desetinom boraca iz IDČ 501. bbr. Iako su četničke snage pothranjivane sa svježim snagama i tenkovima, a artiljerija i minobacači davali snažnu podršku tim snagama, daljeg pomjeranja l/o nije bilo. U ovim borbama uništena su dva tenka i jedan OT.

Na grmuško - srbijanskom dijelu ratišta SČA je napadao naše snage na Alibegovića kosi sa Hasinim vrhom i Vrškom, te s. Kurtoviće. Najžešće borbe su se vodile za Hasin vrh i Vršak. Nisu to četnici iz objesti napadali. Znali su da je Alibegovića kosa bitan objekat za kontrolu Grmuškog i Grabeškog platoa. Pokušali su proboj prema Spahića glavici, a sa sjeverne strane ka Jezerskoj glavici, s ciljem odsijecanja Alibegovića kose. To nisu uspjeli zbog našeg snažnog otpora. Tako su njihovi bokovi na Grabežu ostali nezaštićeni i ranjivi.

U toku 7.2.1994. godine SČA napada Hasin vrh iz pravca Podova i Krmečkog vrha. Taj napad je odbijen. U ponovljenom napadu uspjeli su probiti l/o 503. bbr. na Vršku. Sutradan, združene snage 503. i 504. bbr. uspijevaju odbaciti snage SČA i ponovo zaposjesti stare l/o na Vršku. I dalje je agresor napadao ova dva objekta u više navrata, ali ih nisu uspjeli osvojiti, a niti ostvariti svoje ciljeve u pogledu okruženja tih objekata, koji su veoma važni oslonci u napadnim i odbrambenim borbama za one koji ih drže. U ovim borbama SČA nanese ni značajni gubici. Naše snage, koje su branile l/o na Orljanskoj i Ribičkoj glavici, na Sokocu, Dobrenici i Skočaju morale su biti u punoj b/g zbog mogućih agresorskih napada na tim pravcima. Naročita opasnost je bila od mogućeg napada Martićevih snaga iz susjedne RH, za koje pravce bi se teško izdvajale dodatne snage. Našim izviđanjem uočeni su pokreti SČA iz RH ka Lohovskim brdima, potplješevičkim selima sve do Prnjavora, zatim u rejonu Sadilovac, Mašvina i Kordunski Ljeskovac. I PVF bile su u pregrupisanju u rejonu Šturlića i Tršca. Svi ovi pokreti imali su jedan cilj: vezivanje brojnih naših snaga na tim pravcima i njihovo iznuriavanje, kako bi olakšali dalje napade SČA iz tzv. RS ka dolini r. Une u rejonu G.S. i Grabeškog platoa. I treći dan (8.2.1994. godine) protiče u snažnim artiljerijsko - pješačkim napadima. SČA je napao Vršak predveče 7.2. i zauzeo dio zemunica. Spremao se da napad produži 8.2., ali nije stigao krenuti. Pristigli su u rejon Alibegovića kose 7/8.2.1994. godine Amirovi "bobovi". Rano ujutro 8.2.1994. godine nestali su. Otišli su četnicima iza leđa, iza rejona Vršak, da ih s leđa napadnu, jer su dijelove 503. i 504. bbr potišli četnici s toga objekta predveče sedmog februara. Vidjelo se da Amir poznaje taj dio planine, kao da je to njegov atar.

Ubrzo iza toga nastade košmar na Vršku odakle su četnici htjeli dalje. Vatra je žestoka.

Odjednom, košmar i bježanje specijalaca SČA iz Prijedora. "Rasturio" ih je Amir sa svojim borcima. Na poprištu je ostalo 12 mrtvih specijalaca, a još toliko su četnici izvukli na svoju stranu. Zarobljen je komandir voda. Djelovao je kao komandir mrtvaca, a ne specijalaca.

Vidjelo se da su Amir i njegovi borci bolji specijalci od tih četnika. Na pravcu prema Spahića glavici napad SČA je usporen, zbog dobro organizirane odbrane i aktivnih dejstava združenih snaga iz 505. vbbbr, 511. sbbr, I bobr, Inžinjerijskog bataljona i dr. pored snaga koje su branile svoje z/o. Ali prema Hasinom vrhu i Vršku agresor nesmanjeno žestoko napada i ovoga dana, pokušavajući probijanje l/o 503. i 504. bbr.

Na ove objekte agresor je bezuspješno napadao iz pravca Podova, Oldanka, Krmečkog vrha i Crnog Jezera. Reklo bi se da su samo pokušavali napadati. Četnici su ovoga dana imali značajne gubitke. Očito je bilo da dalje ne mogu bez dodatnih snaga. Tražili su ih hitno. Obećan je dolazak pojačanja iz Drvara, Bos. Petrovca i Prijedora, što ukazuje da nemaju slobodnih snaga čim ih moraju "skrpiti" iz toliko mjesta.

U toku 9.2.1994. godine, agresor pojačava intenzitet napada na Grabeškom i G.S.P Ova, najopasnija do sada, agresorska ofanziva poznatija je, kako po broju angažovanih snaga i borbenih sredstava, tako i po intenzitetu i silini artiljerijsko - pješačkih udara na pravcima napada na uzanom prostoru. Ti napadi podržavani su još intenzivnijom artiljerijsko - minobacačkom i tenkovskom vatrom, s kojom pokrivaju sve naše l/o, dok artiljerijskom i raketnom vatrom tuku dubinu teritorija sa gradovima Bihać, Cazin i Bos. Krupa. Primijećen je dolazak novih snaga koje odmah ubacuju u borbu na pravcu Hasina vrha i Vrška i prema Spahića glavici.

Agresor ponovo traži radiovezom pojačanje, jer nailazi na neočekivanu i dobro organiziranu upornu odbranu naših združenih snaga duž napadnutih linija odbrane. Prodore agresora na dubine od 4 do 6 km, učinjene prva tri dana i njihova nemoć na Hasinu vrhu i Vršku, iako su u talasima napadali, stvaralo je sve veću nervozu i strah da im je propao prodor u dolinu r. Une. Više ne može govoriti o dnevnom tempu prodora, već kako očuvati dostignute l/o. Jedino granatiranje naselja, gradova i l/o u z/o, nije se moglo spriječiti, jer nismo imali moćnih artiljerijskih sredstava za uzvraćanje na vatru. Agresor nastavlja artiljerijsko-pješačke napade na sve l/o na grabeškom i G.S.P tokom 10., 11. i 12.2.1994. godine (šema 9). Sada pokušava dijelom snaga razbiti našu odbranu na Čekrljiškoj gredi i sa pravca Vijenca, kako bi ugrozio sela Čavkiće, Vinicu, Založje i Čekrlje i glavnu cestu Bihać - Polkoj - Kostela zasipajući sve to jakom pješačkom, PA i minobacačkom vatrom. U ova tri dana zbila su se još dva važna događaja. Tako se u Velikoj Kladuši okupilo 11.2.1994. godine oko 1000 građana sa zahtjevom da se ide braniti Bihać. Policija tzv. APZB je rastjerala učesnike i pohapsila blizu 200 demonstranata. Na južnoj strani Bihaća, tačnije objekat Mrđa (tt. 489), kojeg su branili borovnici HVO, napalo je 12.2.1994. godine 10-15 polupijanih četnika. Taj objekat je veoma važan za odbranu hrvatskih sela Dobrenica i Skočaj. Oni su ga bez borbe napustili, dovodeći u pitanje efikasnost odbrane Dobrenice, Sokoca i Skočaja. To je bio krajnje neodgovoran čin.

Osmi dan četničke Februarske ofanzive, tj. 13.2.1994. godine, bio je, za četnike, dan predaha na ovom ratištu. Snage koje su diktirale žestinu napada pretrpjele su značajne gubitke, a

Borci 501. bbr. na liniji na Grabežu

jedili svog zločinačkog komandanta, kad god bi birali ciljeve napada.

Na dijelu ratišta sa PVF došlo je do promjena linija u rejonima Rekića i Delića kod Tršca. Dijelovi 503. bbr nisu pružili ozbiljniji otpor u toku 16.2.1994. godine snagama PVF, koje su ih napale, već se njih 11 predalo, a ostali se razbjegli. Zbog toga je uspostavljena nova linija odbrane za jedan kilometar istočno od ovih naselja. I na pravcu Lučka PVF su izvele jak napad pravcima: D. Lučka - G. Lučka - Crna gora (tt. 408) - Marina glavica, gdje su zaustavljene. Očito je da su PVF odustale od daljnjih pregovora o prelidu h/d, odlučivši nastaviti ovaj prijaviti rat, kojeg SČA diktira preko Fikreta Abdića na ovim prostorima. Jer, za borbu protiv PVF i fikretomanije trebalo je odvajati snage i voditi borbu paralelno sa borbom protiv SČA. U isto vrijeme trebalo je graditi i jačati moral naroda i boraca, protiv takvog fikretomanijskog zla. Među borcima i u dijelu naroda bilo je kolebanja i prebjega, nadajući se da će izbjeći vruće četničko ratište. Prevarili su se. Abdićevo komandovanje uključivalo ih je odmah u svoje PVF i vraćalo na ratište prema 5. korpusu, gdje ih je čekalo još žesće ratište, sasvim neizvjesno za takve kolebljivce. Nakon zaposjedanja ovih sela, PVF su ohrabreno krenule u napad 16./17.2.1994. godine pravcem Fajića brdo - Pjanići. U tim borbama 503. bbr imala je jednog poginulog, jednog sa TTP, 10 sa LTP i 54 zarobljena borca, među kojima je bio i Husnija Lojić, pomoćnik komandira čete za moral, koji se priključio PVF, da bi bio ponovo zarobljen, samo sada od naših snaga na Pećgradu 4.8.1994. godine.

Naše snage izgubile su u toj borbi jedno sanitetsko m/v, jedan MB 82 mm i jedan MB 60 mm. I pored takvih gubitaka 503. bbr izvršila je pregrupisanje dijela snaga i krenula u silovit p/n 17.2.1994. godine na pozicije PVF u s. Rekići i Delići, kojom prilikom su povratile ta sela, nanijevši nove gubitke PVF, uz samo jednog poginulog borca.

Ponovni sporazum o prelidu borbi između PVF i Komande 5. korpusa postignut je

17.2.1994. godine, nakon našeg zauzimanja Rekića i Delića. Taj dogovor nije primijenjen. Vjerovatno mu to nije odobrila Komanda SČA. Trebao im je što jači pritisak PVF, radi vezivanja što više naših snaga na tom dijelu ratišta.

Komanda 5. korpusa imala je susret toga dana sa generalom Vladom Šantićem, komandantom Glavnog stožera HVO regije Bihać, kojom prilikom je izraženo naše oštro protivljenje iznijetim stavovima na HRT-u i TV Bihać u prilog podrške PVF i APZB Fikreta Abdića, nazvavši tu vojsku narodnom, a tvorevinu demokratskom, s kojom će se moći graditi budući odnosi. Takva ponašanja generala Šantića nisu primjerena našoj zajedničkoj borbi.

Četnici nastavljaju granatiranje od jutarnjih sati 19.2.1994. godine svih naših linija odbrana G.S.P i još žešće po l/o na Grabeškom, da bi zatim krenuli u pješački napad u 13,15 sati na l/o 501. bbr na Zaloškom grabežu. Napad je izvodila specijalna jedinica MUP-a iz Banje Luke jačine 80-100 ljudi, ojačana sa dva tenka T-55. Prema našim saznanjima ova jedinica borila se i ranije oko Hasina vrha i Golubića, pa se smatra iskusnom za borbe sa snagama 5. korpusa. U toku ovog napada glavninom snaga agresor je napadao ka Barakovcu.

Nakon žestokog otpora branitelja vraćen je SČA na p/p. Agresor je u ovom napadu pretrpio znatne gubitke. Gijeni se da su imali desetak poginulih i uništen tenk T-55. Naši gubici bili su: 3 poginula, 3 sa TTP i 7 sa LTP. Na drugom dijelu ratišta prema PVF bilo je pokušaja ubacivanja DTG u rejonu Lulića. Ta grupa je otkrivena i u kratkoj, ali žestokoj borbi razbijena i natjerana u bijeg iza svojih l/o.

U našim jedinicama prema PVF radilo se, a i dalje se radi na moralnim pripremama za borbe prema PVF, posebno što su suočene sa teškoćama ishrane, hladnoćom i teškim stanjem sa municijom, zbog nametnutog okruženja od strane SČA i PVF i velikog utroška u dosadašnjim borbama.

Četnici su shvatili, tek nakon petnaestodnevni žestokih borbi (20.2.1994. godine), da su zacrtani ciljevi ove ofanzive neostvarivi i da s tim snagama, neće moći izaći u kanjon r. Une na potezu Bihać - Cazin Srbijani, a niti ugroziti Bihać ili izvršiti nekakva spajanja sa PVF, bez angažiranja brojnih dodatnih snaga, koje očito nemaju.

Prodori SČA od 4 do 6 km u prva tri dana na grabeškom dijelu ratišta ulijevalo im je neke nade na uspjeh u ostvarenju ciljeva ove ofanzive. Međutim, svaki dan daljih borbi bio je i dalje za ostvarenje njihovih ciljeva, jer je otpor naših kombinovanih snaga bio sve jači i nakon tri do četiri dana, pretvorio se u odsudnu odbranu na liniji: M. Zečica - Spahića glavica - Cerik - Barakovac. Pošto su četnici na ovom dijelu fronta zaustavljeni, težište napada prenijeli su na Hasin vrh i Vršak na Alibegovića kosi. Napad je izvođen iz prvca Crno jezero i Oldanak. Na južnom dijelu Zaloškog grabeža napali su žestoko na Vijenac iznad Založja i Barakovca, kako bi otklonili naše udare i moguće ugrožavanje svog lijevog južnog boka. SČA je cijenio da bi ti naši udari mogli "rasjeci" njihovu dubinu Založje - Alibegovića kosa i tako odsjeci isturene snage u rejonima: Cerik, M. zečica, Jovuša i Kucišta. Takvo njihovo strahovanje imalo je svog osnova.

Četnici nisu uspjeli pomjeriti naše l/o, kako na Alibegovića kosi, tako i prema Vijencu. U ovim napadima imali su znatne gubitke u ž/s i tehnič, izgubivši jedan tenk T-55, OT i ZIS.

Uništeni neprijateljski tenk na Grabežu - februar 1994. godine

Tenk je uništio borac Asmir Četić.

Na zapadnom dijelu ratišta, u rejonu Tršca i na Kordunskom Ljeskovcu primijećeni su pokreti PVF 20.2.1994. godine. Ubrzo te snage upućene su na pravce upotrebe. Naše snage pojačavaju budnost na svojim l/o. Vjerovatni cilj ovih snaga je napad na l/o naših snaga u rejonima Relčići - Delići - Hatići. Moguće je da dio snaga iz Kordunskog Ljeskovca ubacuju iza naših l/o na tom dijelu, a ne isključuje se i mogućnost ubacivanja DTG na Bugar. Ove pokrete i eventualna angažiranja PVF, koordinirane su sa snagama SČA iz tzv. RSK, koje su glavna potpora i podrška svih aktivnosti PVF prema z/o 5. korpusa sa sjevera, zapada i juga. Kada će krenuti u napad, zavisi od toga kada će im to narediti Martićeva strana. S toga su naše snage na oprezu i u punoj b/g.

SČA RS otpočeo je b/d 21.2.1994. godine granatiranjem svih l/o naših snaga na G.S. i Grabeškom platou, težišno Barakovac, Mala zečica, Hasin vrh i Vršak, a i naselja iza tih linija uključujući i Bihać. Nakon vatrene pripreme agresor kreće u još jedan neizvjestan napad. Napad je podržan artiljerijsko-minobacačkom vatrom i oruđima za neposredna gadanja. Naše snage uspjele su, čvrstom odbranom, odbiti te napade i pri tome mu nanijeti znatne gubitke. Gijeni se da je bar 50 vojnika SČA izbačeno iz stroja.

Nakon ovoga agresor je nastavio još žešće granatiranje do kraja dana svih linija odbrane i naseljenih mjesta, a sa Jelača grede gađao Čulumak sa četiri vođena projektila. Istoga dana otkriveni su, našim izvidanjem, pokreti oklopno-mehanizovanih snaga SČA iz pravca Bos. Krupe ka s. Grmuša i Drenovo Tijesno, sa vjerovitim ciljem uvođenja u borbu, za ojačavanje odbrane ili smjenu jedinica, koje su već duže vrijeme na linijama. Toga 21.2.1994. godine je izvršena primopredaja dužnosti između brigadira Kuduzovića, dotadašnjeg komandanta 501.

Na osmatračnici komandanta 501. bbr.

bbr, i novog komandanta, brigadira Senada Šarganovića. Legendarni OdsD tišao je u sastav IDČ 5. korpusa, a ostatak pripojen 501. bbr. Ta promjena će, po ocjeni zvaničnika, doprinijeti konsolidaciji Brigade i njenom punom angažiranju u daljnjim b/d. Također su dijelovi 505. vbb izvučeni iz borbe iz rejonu Cerik, a uvedena jedna četa iz 502. sbbr.

Sve ove promjene agresor je popratio žestokim granatiranjima i povremenim napadima, u toku kojeg je poginulo 6 naših boraca, a 23 ranjena.

O nedostatku municije i sredstava podrške da se i ne govori, jer je to i dalje veoma kritično, pogotovo što su doturi ili nabavke hermetizirali naši neprijatelji. Ozbiljne su teskoće i sa ishranom, odjećom, obucom, maskirnom opremom i premorom ljudstva za koje nema mogućnosti odgovarajućih smjena.

Ista slika se ponavlja i 22.2.1994. godine. Razlika je u tome što je SČA proširio granatiranja na Cazin i sela: Prošiće, Ostrožac i Miostrah. Oni vrše pokrete 5 m/v iz pravca kasarne Grabež ka Barakovcu. Vjerovatno prevoze ljudstvo. I četiri tenka su pristigla u rejon Barakovca, dok je iz Ripča u pokretu još 10 m/v i jedan autobus. Ovi pokreti znače da SČA ne odustaje od svog cilja - izlaska u dolinu r. Une. Naša strana je pojačala izvidanja i osmatranja tih pokreta, a dijelom i snage na l/o. I naše minobacačije oglašavaju se dejstvima po SČA u rejonima iskrcavanja i prikupljanja. Naši gubici ovoga dana bili su: 2 poginula, 3 sa TTP i 3 sa LTP, dok su četnici imali 5 poginulih i više ranjenih.

U toku 23/24.2.1994. godine, četnički agresor je dovuкао 5 kamiona i 8 autobusa ljudstva ka Grabežu, a u rejon Golubića još oko 100 vojnika iz reda PVE. Vjerovatno se radi o smjenama ljudstva na linijama. Ne isključuje se da sa tim svježim ljudstvom pokuša i sa napadima na neke od linija naše odbrane. Ove pokrete agresor je popratio granatiranjima naših l/o

na ovom dijelu ratišta i svih naselja u širem rejonu Bihaća i Cazina sa poznatih VP Kolajevca, Velikog Radića, Gorjevca, Ripča, Kamenoloma i Melinovca. Po dovođenju snaga na linije izvršio je nasilna izvidanja u rejonu Mala Zečica i duž Vijenca. Zapažen je odlazak vojnika sa smjene povratnim transportom.

Prema pouzdanim informacijama u Beograd je otputovao 24.2.1994. godine Fikret Abdić i njegovi poslušnici Irfan Saračević i Božidar Šicel, što je popraćeno i slikom na RTVB. Tom prilikom vodili su razgovore sa Slobodanom Miloševićem i njegovim slugama Milanom Martićem, predsjednikom tzv. RSK i Radovanom Karadžićem predsjednikom tzv. RS. Teme razgovora bile su: koordinacija daljnih b/d te tri vojske, uz potporu Jugoslavije i drugo - o preluku b/d na ovom Okrugu. U daljem toku borbi vidjeće se pravi sadržaji susreta. U dva dana b/d poginuo je jedan naš borac, šest sa TTP i 22 sa LTP.

Agresor je u periodu 25-28.2.1994. godine kompletirao smjene svog ljudstva na linijama od Lohovskih brda do Grmuše. Zbog toga su i bili veliki pokreti ka frontu na strani SČA. Oni su, u isto vrijeme, izvodili i aktivna dejstva na više tačaka, kojim napadima su davali i vatrenu podršku, posebno prema Spašića glavici. Ujutro 27.2.1994. godine, agresor je izvodio granatiranja od 6,00 do 10,00 sati, da bi iza toga krenuo u pješačke napade na više pravaca, kao što su Kamenički vrh - Hasin vrh - Uzelčeva glavica i Vlaške njive - Jezerska glavica, Oklanak - Velika i Mala zečica i Oklanak - Barakovac (tt. 456). Napad se mogao očekivati s obzirom na brojne pristigle svježe snage. Odsudnom borbom agresor je odbačen, a pretrpio je značajne gubitke u ž/s.

Agresor je 28.2.1994. godine ponovio napad sa pravca Jovuša ka tt. 563. na Alibegovića kosi. Ni ovaj napad nije uspio. Četnici su prisiljeni vratiti se na p/p. Iza toga slijedio je pokret snaga za pojačanja napada. Naši izviđači otkrili su pokrete m/v iz pravca kasarne Grabež ka p/k odbrane SČA. Na iste je otvorena žestoka paljba iz minobacača, LRL i ZIS-a, pri čemu je uništen jedan kamion sa vojnicima. U ova četiri dana naši gubici su slijedeći: poginulo 9, sa TTP 9, sa LTP 23 borca i starješina.

Analizirajući naše ukupne gubitke u periodu 6.-28.2.1994. godine zaključuje se da su oni bili slijedeći: poginulih je 61, sa TTP 133 i sa LTP 389 boraca i starješina. Gubici agresora cijene se na oko 100 poginulih i tri-četiri puta više ranjenih.

U eri četničkih dovođenja, pregrupisavanja i angažiranja snaga u napadima, PVF su mirovale. Tek 28.2.1994. godine pokušale su ubaciti DTG iz pravca Tršca iza naših l/o.

Grupa je otkrivena, te iznenadnom i snažnom vatrom razbijena i natjerana u bijeg, ostavljajući na bojištu svojih šest poginulih.

Prvog martovskog dana 1994. godine, agresor je dejstvovao sa distance topovima 130 mm sa Gorjevca i ZIS-ovima 76 mm sa Jelača grede, po naseljima š. r. Bihaća i Cazina i po samim tim gradovima, dok su tenkovima dejstvovali iz rejonu kasarne Grabež, po rejonu Barakovca i Jablanskoj ulici, sprečavajući komuniciranje Bihać-Poko.

SČA je pokušao snažnim napadom odbaciti naše snage sa Vrška, ali mu nije pošlo za rukom. Te snage su odbačene, pretrpivši gubitke od četiri poginula i više ranjenih.

U rejonu Željava SČA iz RSK vršio je komandantsko izvidanje u kome je učestvovalo 15 ofi-

Borci na informisanju u bazi

Novoformirana baterija raketaša na obuci u kasarni

cira. Njihovo obezbjeđenje otvorilo je vatru po p/k odbrane omladinske čete iz 502. sbhr. Borci su uzvratili vatrom, prisilivši na povlačenje tog obezbjeđenja i grupe sa tog izviđanja. Na ratištima prema vojsci tzv. RS samo su izvedena provokativna h/d, a sa Velikog Radića i dejstva iz haubica 155 mm po širem rejonu Cazina. Isto tako i prema PVF je relativno mirno. Naši gubici su minimalni ovog dana. Jedan borac je poginuo i jedan sa LTP

SČA je nastavio granatiranja i drugog dana marta 1994. godine, iz rejona V. Radića, Gorjevca, Jelača grede i Malog kosića, po l/o i naseljima po dubini naše odbrane. Nije zaobišao Bihać, niti Cazin. Nakon ovog udara po l/o agresor je krenuo u pješački napad iz pravca Zalošlog Grabeža ka Vijencu, te iz pravca Oklanak i M. zečica na tt. 563 na Alibegovića kosi. Naše snage sa tog objekta ometale su pokrete SČA, te ugrožavale njegov desni bok. Napad je odbijen odsudnom odbranom dijelova snaga iz 504. bbr.

Nakon ovog neuspjeha agresor je ponovo pribjegao silnom granatiranju l/o i naselja isplašivši više stotina mina i granata. Iza toga slijedi ponovni neuspjeli napad i vraćanje SČA na p/p. Vjerovatno je pretrpio veće gubitke, pa zato pribjegava zvjerskim osvetničkim nagonima. I mi smo na ovom objektu imali gubitke. Poginula su 2 borca, 6 je teže i 9 lakše ranjeno.

Borbeni moral je uistinu na visokom nivou. Takve borbene napore mogu činiti samo oni sa visokom voljom, iako pod kišom metaka i granata odbijaju napad za napadom SČA sa minimumom municije i još mnogo manje mina, granata i protivoklopnih raketa. Pored toga borci su goli, bos, gladni a i bez predaha u višednevnim borbama. Šta ih drži visoko moralnim? Prije svega saznanja kakve pustoši ostavlja SČA tamo dođe dopre. Ne manjeg značaja je odbrana prilaza gradu Bihaću i dolini r. Une bez čega bi teško bilo opstati. Svega toga su sve-

sni naši branitelji. U periodu od 3.do 5.3.1994. godine agresor se dobrano istrošio. Ne može tako brzo izvršiti dopunu gubitaka i utroška ubojnih i drugih sredstava. Zbog toga uzima prisilni predah, koji je i nama dobro došao.

Sada je pribjegao dejstvima iz minobacača 60, 82 i 120 mm po l/o, a izvodi neselektivna granatiranja Cazina i Bihaća. Pored ovoga agresor je, sa dva tenka, žestoko granatirao iz rejona Stubo: Čavliće, Vinicu i Jablansku ulicu tokom 4.3.1994. godine. Naši raketaši osmatrali su rejone VP, a zatim gadali i pogodili jedan tenk, dok su drugi smakli na sigurno mjesto. Istog dana, rano ujutro, agresoru je došlo pojačanje od 200 vojnika i dva tenka, a uveče još 8 m/v sa ljudstvom. Vjerovatno se radi o novoj smjeni i ljudstvu za popunu gubitaka. Ove snage nisu borbenu djelovale, kao što nisu ni PVF Fikreta Abdića.

Početkom marta 1994. godine formirana je i raketna baterija koja je ušla u sastav MAD-a. Time je MAD dobio novu borbenu jedinicu.

U ova tri dana naši gubici bili su: 12 sa TTP, 6 sa LTP, a prema PVF zarobljena su dva borca. Ovim predahom agresor je aktivirao snajperiste, vršio izviđanja i sve vrste propagandnog djelovanja.

Agresorske snage nastavile su 6.3.1994. godine granatiranja i pokušale bezuspješne pješačke prodore kroz naše l/o. Očekivalo se nekakvo smirivanje borbenih djelovanja. Umjesto toga SČA je nastavio sa intenzivnim granatiranjima l/o i dubine naše teritorije od zore do mraka. Od tog granatiranja poginulo je 5 civila, a više je ranjeno. U isto vrijeme pojačano su tukli l/o iz minobacača svih kalibara, a zatim pokušavali proboje l/o u rejonu Vijenca, M. zečice i Vrška. Svi ti napadi su odbijeni, uz goleme gubitke agresora. Neke jedinice 1. bobr. su izvele

p/n na Vijencu, južno od kasarne Grabež, vrativši neke položaje, s kojim su ojačale odbranu na tom dijelu. SČA uzvratilo je dejstvom tenka iz rejonu Pritočkog grabeža, kao i ZIS-om sa Jelača Grede po gradu Bihaću.

Tom prilikom jedna granata je pogodila ATC nove pošte, ubivši tri stručnjaka na svom radnom mjestu. Ovim pogocima pošte kod Stare pijace, poremećene su sve veze iz grupe trojke. Štete su tolike da je opravak izvršen tek marta 1996. godine, čak dvije godine nakon pogotka.

Na l/o prema PVF nije bilo b/d. Jedino je procvjetao šverc preko r. Korane sa RSK, zbog velike krize u snabdijevanju stanovništva Okruga i nabavke ubojnih sredstava za potrebe rata na ovom prostoru. I dalje je velika potrošnja tih sredstava.

U Beogradu su 6.3.1994. godine završeni razgovori Miloševića sa paradržavnim predstavnicima APZB, RS i RSK, koji su započeli 24.2.1994. godine. Tako dugi pregovori sami od sebe govore o težini i složenosti situacije u "bihaćkom džepu". Poznato je jedino da je "vožd" naložio Fikretu Abdiću da odmah krene u ofanzivna b/d prema 5. korpusu, uz što konkretnije sadejstvo sa snagama SČA iz tzv. RSK i RS, kako bi doveli te snage u teži položaj i olakšali pobjedu na G.S. i Grabeškom platou. U toku ovoga dana naši gubici bili su: 1 borac poginuo, 8 sa TTP i 6 sa LTP, dok gubici agresora nisu evidentirani.

Avijacija NATO-a demonstrirala je silu parajući nebo iznad "bihaćkog džepa", ali nije borbeno djelovala, jer oni iz UNPROFOR-a nikako da se odobrovolje, iako su navigatori sa krova H-5 bili spremni za navođenje. Valjda čekaju da oružje položimo. To je njihova ocjena stanja, a moguće i želja. Osmi mart 1994. godine bilježi trideseti dan ofanzive SČA na Bihać. Ovaj dan karakterišu razorna artiljerijska dejstva po l/o naših snaga, naseljima pliće dubine, te prigradskim i gradskim četvrtima Bihaća, Cazina i slobodnog dijela Bos. Krupe. Kada SČA ne izvodi

b/d onda vrši silna granatiranja l/o i dubine teritorije.

Njegova napadna moć slabi. Ono što je postigao prva 2-3 dana ove ofanzive je sve. Zastavljen je na liniji: M. zečica - Cerik - Barakovac, a na Alibegovića kosi nisu uspjeli pomjeriti naše snage sa početnih linija. To jasno govori koliko se troše agresorske snage i koliko se odsudno brani svaki dalji korak tog dijela ratišta, bez obzira na obostrane gubitke. Za nas je ta odbrana značila "biti ili ne biti". Izgubiti tu, da kažemo ključnu liniju, otvara se agresoru put u dolinu r. Une do Cazin-Srbijana, presjeka krvotočna saobraćajnica ugrožavala HE i neposredno Bihać. S tim bi se stvorili, prvi put, uslovi za prelazak na lijevu obalu r. Une s ciljem spajanja sa snagama PVF. Zbog tih ciljeva SČA je svakodnevno jurišao i trpio gubitke. Znajući za takvu opasnost naše komandovanje je moralo spriječiti daljnje prodore kako bi se SČA onemogućilo neposredno ugrožavanje grada Bihaća, doline r. Une i dalji prodori u gusta naselja na desnoj strani r. Une. U tome su naše snage briljantno, često, aktivnom, ali i odsudnom odbranom zaustavljale agresora, nanosile mu goleme gubitke i učinile te linije neprelaznim.

Na frontu prema PVF vođene su borbe manjeg intenziteta, a bilo je i djelimičnog pomjerenja l/o. Težisno se pregovaralo o prekidu borbi, reklo bi se, s ciljem da se amortiziraju mogući jači pritisci s te strane, na osnovu zahtjeva iz Beograda sa trojnog skupa.

Borbeni moral naših boraca imao je povremeno silaznu putanju. Dijelom zbog iscrpljućih borbenih napora, slabe obučenosti, manjkavosti kvalitetne ishrane i posebno, zbog nedostatka municije i sredstava artiljerijsko-minobacačke podrške.

Nabavne cijene streljiva švercerskim kanalima, iz tzv. RSK vrlo su visoke i uslovljene kupovinama nebitnih stvari. Agresorske snage nastavljaju granatiranja i u dane 9.-11.3.1994. godine, dejstvujući žestoko po l/o na Grmuško - srbijanskom i grabeškom dijelu fronta, ukuljućujući i sela: Založje, Čekrlje, Orljane i Pokoj, te gradsku zonu Bihaća, sa svojih poznatih uporišta: Jelača greda, Ripač, Gorjevac i Veliki Radić. Četnici su pojačali snajperska dejstva po svim osmotrenim ciljevima.

U toku 9.3.1994. godine SČA je, nakon vatrene pripreme, preduzeo napad na pravcu kasarna Grabež - Barakovac - tt .453. Taj napad je odbijen, bez obzira što su u napad krenule pod zaštitom snažne artiljerijsko - minobacačke podrške. Duž Alibegovića kose agresor vrši intenzivna izvidanja u cilju otkrivanja minskih polja i važnijih vatrene tačaka u našem borbenom rasporedu. Na ove zadatke upućivane su manje IDG, koje su otkrivane i našom vatrom prisiljavane na povlačenje.

PVF djelovale su minobacačkom vatrom sa 7 mina po rejonu sela Čajci i Begiči, a iz PAM-ova iz rejonu Stari grad Tržac po Čehićima i sa grada Pečkog po l/o naših snaga.

Naše snage odgovorile su na vatru iz minobacača, LRL i ZIS-a. I SČA je dejstvovao iz PA oružja, minobacača i tenka po našim l/o na grabeškom dijelu ratišta. Naše minobacačije uzvratile su vatrom po njihovim položajima. U ovim dejstvima 12.3.1994. godine poginula su dva naša borca i 11 ranjeno. Na otočkom dijelu smrtno je stradao pripadnik FRABAT-a u vrijeme osmatračke misije u rejonu Orašje.

Karakteristično je da je SČA suzdržan od napadnih b/d. Kao da nema hrabrosti za pješačke

Borci na liniji u rejonu odbrane na Grabežu

napade, u periodu između 13. i 15. 3. 1994. godine. Zbog toga pribjegava granatiranjima l/o naročito na grmuško - srbijanskom i grabeškom dijelu ratišta, te naseljenih područja po dubini sa gradovima Bihaćem i Cazinom. Pored ovoga agresor je djelovao iz snajperskog oružja po živim pokretnim ciljevima. Iz opreza on prestaje granatirati, čim se NATO avioni pojave iznad širih rejonata vatrenih položaja oruđa i tenkova. U ovom periodu pojačana su obostrana izviđanja u cilju otkrivanja eventualnih pokreta u zoni b/d. I PVF su kao i četnici granatirali i djelovali mitraljeskom i PA vatrom iz rejonata Tršca, Pećigrada i oko Todorova. Četnički gubici bili su: dva ubijena vojnika i uništena dva m/v. A naši gubici bili su: 3 poginula, 5 sa TTP i 13 sa LTP. SČA i dalje vrši intenzivna izviđanja Alibegovića kose sa Hasinim vrhom i Vrškom. U sukobu jedne od G agresora sa našim braniteljima 16. 3. 1994. godine, ubijena su dva agresorova vojnika na pravcu prema Spahića glavici. U ovome okršaju imali smo i mi dva sa TTP i šest sa LTP. Ovih dana zapažaju se ponovni prebjeci naših boraca PVF. Oni cijene da će izbjeći vruće linije prema SČA, ne znajući da ih isto čeka sa one strane. Čudan je ovaj naš svijet.

U ranim satima 17. 3. 1994. godine SČA je otpočeo jaku artiljerijsko - minobacačku pripremu napada na grabeškom i grmuškom dijelu ratišta, a artiljerijom velikog dometa polirivao je vatrom dubinu teritorija sa gradovima Bos. Krupa, Cazin i Bihać. Nakon jednosatne vatrene pripreme napada, agresor je krenuo u napad na Hasin vrh i Vršak sa dvije ojačane pješačke čete iz pravaca Okdanak, Krmečki vrh i Crno Jezero, prisilivši naše snage na Hasinu vrhu na povlačenje za 100 - 200 m unazad. Uvođenjem "R" snaga, SČA je vraćen na p/p, pretrpivši značajne gubitke u ovom napadu. U znak odmazde zbog ovog neuspjeha, agresor je pribjegao staroj metodi odmazde, granatirajući već od 11,20 sati l/o i dubinu teritorija u z/o 5. korpusa, a Brekovicu "maljutkama".

Abdićeve PVF prekršile su sve dogovore oko preloda vatre 17. 3. 1994. godine sa snagama 5. korpusa. Ovaj prelod dogovora je u skladu sa zahtjevima Miloševića sa nedavno održanog četvornog sastanka u Beogradu. U skladu s tim PVF krenule su u dobro osmišljen napad na pravcima: Tržačka Platnica - Porčići i Tržac - Rekići - Pjanići, odbacivši naše snage sa svojih linija odbrane. U p/n naše snage pokušale su vratiti izgubljene pozicije. Nisu uspjele, zbog neodlučnosti i djelimičnog straha, koji je zahvatio borce 504. lbr. Jedan vod ove brigade zapao je u okruženje. Brzom intervencijom "R" snaga jedinica je deblokirana. Naši gubici na oba fronta bili su: poginulih 4, sa TTP 13 i sa LTP 42 borca.

SČA je također, nastavio još žestocije granatiranje 18. 3. 1994. godine po gradovima Bihaću, Cazinu i Bos. Krupi uključujući i naselja u širem rejonu ovih gradova sa uporišta: Gorjevac, Ripač, Lohovo, kasarna Grabež, Veliki Radić i Šabića Poljana. Minobacačima svih kalibara, te PAM-ovima i PAT-ovima djelovao je po l/o u z/o jedinica od Lohovskih brda do Grmuše i duž lijeve obale r. Une u Bos. Krupi. Meta napada bila su i Kostela, rejon hidroelektrane "Slapovi na Uni". S obzirom da su ofanzivna dejstva SČA u silaznoj putanji, a udarne snage slomljene, naše komandovanje se odlučuje na ubrzane pripreme za vraćanje izgubljenog teritorija na Grmuško-srbijanskom i Grabeškom platou.

4. Žestoki napadi PVF i teški gubici 2/502. sbbr

PVF preduzimaju jak napad 18. 3. 1994. godine, na spojeve 502. sbbr i 517. bbr, djelujući pravcem Tržačka Platnica - Krivaja - Zenkovići i Šturlička Platnica - Škrgiči - Porčići sa ciljem okruženja i zarobljavanja 2/502. bbr, koji se našao u prostoru tl. 336 - Mujčići - Krivaja.

Tako su PVF u brzo izvedenom napadu i uz slab otpor 504. lbr, probile l/o na spoju 502. sbbr i 504. lbr iz koje se predalo 39 boraca na liniji, a na drugom spoju se jedinica MUP-a povukla tako da su snage 2/502 sbbr ubrzo zapale u okruženje PVF, iz kojeg su se neorganizirano probijale. Tom prilikom teško je ranjen i komandant bataljona Ismet Kurić, nadkapetan. PVF uspjele su razbiti bataljon i zarobiti čak 95 boraca toga bataljona. Naši gubici u ovim borbama bili su: pored 95 zarobljenih iz 502. sbbr. i 39 iz 504. lbr., poginula su tri borca, 11 je sa TTP i 20 sa LTP. Iz ovoga se sasvim sigurno može zaključiti da nam predstoje žestoke borbe sa PVF potpomognute vatrom teških oruđa i dijelom ljudstva iz tzv. RSK. PVF nisu bile aktivne sa svoje strane iza nove 1994. godine, pa sve do kraja mjeseca. Razloga ima više. Prije svega u pitanju su gubici u prošloj godini, koje su im nanijele jedinice 5. korpusa. Inicirani zahtjevi za pregovore upućuju i na potrebe predaha, preustroja ili radi popune i drugih priprema.

S druge strane amnestija Predsjedništva R BiH koja je obnarodovana, imala je odjeka u tim sastavima. Vjerovatno i njihovo vodstvo nije na razini svoje odgovornosti, pa otud i loša vojna koordinacija. Sve je to imalo uticaja na smanjenje aktivnosti PVF. Ređo bi se: Bog je tako htio da oni ne izvode silovite, jednovremene i koordinirane napade sa SČA. Ne smije se zaboraviti da je i naša taktička mudrost bila vidovita, pa zato ni PVF nisu bile ofanzivne u to kritično vrijeme. Agresor je nastavio uznemiravajuća granatiranja tokom noći 18./19. 3. 1994. godine po više naselja i l/o naših snaga, da bi ujutro i tokom dana pojačao ta svoja dejstva sa distance. Naročito je žestoko tukao po rejonima: Čulumak, Ribička glavica iz minobacača, topova ZIS i B-1, dok je po l/o 511. sbbr i 505. vbr djelovao i sa VBR-om. Međutim, pješastvom nije napadao, vjerovatno zbog straha od gubitaka, a i zbog nemanja odgovarajućih snaga za izvođenje napada. U ovo vrijeme PVF ne miruju po ugledu na svoju sabraču četnike. Djelovali su iz Šturlića i Tršca po našim l/o, a po Čehića Kržiu iz PAT-ova i PAM-ova. PVF se odlučuju i za napad. Nakon artiljerijsko-minobacačke pripreme izvode napad u rejonu Porčića. Glavni udar nanose, opet, na spoju 502. sbbr. i 517. lbr. Isto to čine i na spoju 517. lbr i 503. bbr, na pravcu Mujanovac - Vukovac u cilju izbijanja na komunikaciju Čoralići - Pjanići. Na tom dijelu je veći dio stanovništva naklonjen Abdićevoj autonomiji. Oba agresora su vrlo aktivna. Dovače pojačanja i vrše pojačana izviđanja. Naše kombinovane snage izvele su jak napad, čiju glavninu čine snage iz 501. bbr, na grabeškom platou. Tom prilikom vraćen je veći dio izgubljene teritorije na grabeškom platou, gdje su uspostavljene nove l/o, koje se inženjerski uređuju. Agresor i PVF izvode snajperska dejstva, koja su vrlo opasna i uspješna svugdje, gdje oprez popusti. Zbog toga i u nas je hitno obučavano ljudstvo na snajperima, a zatim formirana snajperska odjeljenja, kojim se želi uzvratiti i umanjiti agresorska snajperska dejstva. Moralno i bezbjedonosno stanje u z/o 502. sbbr, 503. bbr, 504. i 517. lbr se usložnjava zbog

znanih ofanzivnih dejstava PVF, u kojim borbama je izgubljen oko 150 boraca, koji su u većini zarobljeni. Neki čak, pod nedopustivim okolnostima. Pored toga izgubljen je i značajan prosor, što ohrabruje PVF u nastavku borbi. U toku 19.3.1994. godine, naši gubici prema PVF bili su slijedeći: poginula 3, sa TTP 11 i sa LTP 28 boraca.

Moralno stanje ne zadovoljava. Da bi se zaustavila njegova erozija i kolebanja unutar naroda i pripadnika dijela jedinica, prema autonomашtvu, u Cazinu je upriličen sastanak najodgovornijih starješina 5. korpusa i civilnih organa vlasti Okruga i općina, na kojem je analizirana novonastala vojno-politička situacija, razmotreni naredni odbrambeni napori, mjere i zadaci na održanju i jačanju jedinstva naroda i vojske protiv autonomашke i agresorske politike na okruženom prostoru. Potrebno je bilo novim uspjesima ojačati tu moralnu snagu, koja će obezbjediti još bolje rezultate u borbi protiv neprijatelja svih boja i opredjeljenja.

Agresorske snage pojačale su svoja aktivna djelovanja, te pokušavale 20.3.1994. godine izvesti kombinirane napade na Grabeškom i G.S. platou, kako bi vezale što jače naše snage za taj dio fronta, olakšavajući time ofanzivna djelovanja PVF na zapadnom frontu, u skladu sa dogovorom iz Beograda 8.3.1994. godine. Agresor je toga dana, rano ujutro, otpočeo granatiranja iz svih oruda, naših l/o na G.S. i Grabeškom platou, te više naselja u širem rejonu Bihaća i Cazina. Ta granatiranja su trajala sve do 14,00 sati. Nakon kraćeg zastoja agresor je ponovio svoja artiljerijsko-minobacačka i tenkovska dejstva. Ovoga puta samo po l/o. To je bila vatrena priprema napada, nakon koje je uslijedio snažan napad na Hasin vrh i duž Alibegovića kose s južne strane. Napad je imao snažnu vatrenu podršku. Borbe prsa u prsa trajale su do uveče. Jedinice 503. i 504. bbr ojačane dijelovima "R" snaga iz drugih brigada, odbranile su svoje l/o, nanijele SČA osjetne gubitke i prisilile ga na povlačenje na polazne pozicije. Dok su trajale ove borbe SČA je dalekometnom artiljerijom i VBR-ovima sijao smrt po dubini slobodne teritorije.

Istoga dana PVF vršile su žestok pritisak specijalnim snagama na l/o naših branilaca u rejonima Liskovca, Šturličke i Tržačke Platnice i u rejonu Tršca, gdje su uspjele sa dijelimičnim potiskivanjem naših snaga.

Ti napadi zaustavljeni su tek krajem dana, zahvaljujući čvrstoj i aktivnoj odbrani dostignutih linija. Tokom noći 20/21.3.1994. godine naše snage učvrstile su zaposjednute l/o i uvezale rukovođenje i komandovanje u tim jedinicama. U ovim borbama 20.3.1994. godine, naši gubici bili su: jedan nestali, 7 poginulih, 39 TTP i 37 LTP.

Cijeneći dosadašnji tok četničke ofanzive, koja je započela 6.2.1994. godine i traje 44 dana, te ponovno aktiviranje žestokih borbi sa PVF od 17.3.1994. godine, možemo reći da su agresorske snage sručile na desetine hiljada mina i granata na l/o naših branitelja, na sela i gradove, da je bilo bezbroj četničkih napada i juriša, da smo u tim neravnopravnim borbama trpjeli gubitke, da su rušene kuće i naselja i da je bilo puno civilnih žrtava. Ali i činjenica je

¹² Kombinovane snage sastavljene su od manjih sastava iz više jedinica, kako bi se izbjegla nabiranja pripadnosti matičnim sastavima.

da su se uspješno borile naše snage, da su iskazale daleko bolju hrabrost i pri tome nanosile agresoru velike gubitke, iako je tehnički daleko superiorniji. To sve čini ovu našu borbu nadmašnom, bez obzira o kakvom se neprijatelju radilo, jer je to borba "biti ili ne biti". Ovaj period karakterističan je još po nečemu:

1. Veliko je broj izbačenih iz stroja. Naše snage nisu imale kud. A četnici i PVF su se dobro lupile po glavama da bi shvatile zbog čega i zbog koga ginu.

2. Osjeća se premorenost jedne i druge strane zbog teških i dugih iscrpljujućih borbi.

3. Naše snage imale su zadovoljavajuće uslove popune gubitaka, jer su ionako imale dio ljudstva bez oružja, za razliku od srpske strane, koja je morala koristiti tzv. "vikend jedinice" ili dobrovoljce i druge sastave iz SRJ.

4. Veliki je utrošak ubojnih sredstava i posebno municije, granata i mina svih kalibara sa strane SČA čiji su resursi još uvijek neiscrpnji. Naše snage morale su racionalno trošiti ubojna sredstva i municiju, što je dovodilo u pitanje borbenu efikasnost našeg sastava. Dotura nije bilo.

Nabavke od SČA su rijetke i još za "debele" pare. Sada su gotovo presahnule, mada je potrošnja, prema zahtjevima borbe, višestruko povećana. Bilo je veliko umijeće održati tempo borbene efikasnosti i moral branitelja.

Borbena dejstva izvođena između 21. i 25.3.1994. godine manje su ofanzivna, ali, je bila znatno aktivnija artiljerija SČA. Agresor je dejstvovao iz svih oruda i minobacača sa poznatih vatrene položaja, tukući po l/o naših snaga, uključujući i sva naselja i gradove Bihać i Cazin. A iz tzv. RSK pokrivaio je artiljerijskom vatrom naselja općina Cazin i Velika Kladuša u dometu cijevi, odnosno do Čoralica, Skokova i Todorova. Pokušao je agresor i sa neuspjelim pješničkim napadima na Zaloško-grabeškom i Grmuško-srbijanskom platou, naročito u rejonu Alibegovića kose, nastojeći da obezbijedi izlazak u dolinu r. Une i hotelskog kompleksa "Sedra". Taj cilj se neprekidno vrtio u glavama planera ove akcije.

5. Napadi na Hasin vrh i Vršak

Četnici su 21.3.1994. godine izvršili napad na Alibegovića kosu i Hasin vrh. Poslije žestokih borbi, napad je odbijen, a da l/o nisu pomjerene.

Iza ovog uslijedila je "kontra" naših snaga, koje su uspjele vratiti ranije izgubljenih 6 munica između Hasina vrha i Vršaka. Tada su se borci suočili sa manjkom municije. U napad se išlo količinama municije ispod minimalnih rezervi. Sutradan SČA ponovo je krenuo u artiljerijsko-pješnički napad oko 16,00 sati. I opet na Hasin vrh i Vršak. Nakon polučasovne borbe prisiljen je na odustajanje od napada, naravno, uz znatne gubitke u ž/s. Zbog te nemoći SČA nastavlja nemilosrdna granatiranja, poput onih od 21.2.1994. godine. U isto vrijeme dovlači pojačanja na tom pravcu, a 24.3.1994. godine ponavlja svoje neuspjele napade na Hasin vrh i Vršak. Očito da četnici smatraju Hasin vrh, Vršak i cijelu Alibegovića kosu tako važnim objektima, jer cijene da od toga zavisi hoće li ili neće dospjeti u dolinu r. Une. Oni jednosta-

MB u dejstvu u rejonu Krivaje

vno ne mogu pronaći taj ključ s kojim će otključati tu sudbonosnu bravu. Pošto to ne mogu "odraditi" oni uvijek imaju otključanu bravu granatiranja, kojeg nastavljaju i ovoga puta.

PVF očito vide da SČA nije u prilici da izbije u dolinu r. Une, bez njihove uže koordinacije u b/d, kako bi borbom sve više razvlačili i iscrpljivali naše snage. S toga oni kreću u novi artiljerijsko-pješački napad 21.3.1994. godine pravcima: Pečka brda - Bajrići, Pećigrad - Krakača - Skokovi i Tržačka Platnica - Krivaja. Borbe su bile žestoke. Naše snage su se još čvršće branile. Zbog toga PVF dovlače narednog dana dodatne snage i intenziviraju artiljerijsko-minobacačka dejstva po našim l/o i rejonima Krakača, Bajrići, Krivaja. Očekavao se napad, koji je ovoga puta izostao. Umjesto napada PVF su izvršile smjenu ljudstva na svojim l/o. Nakon smjene one su krenule u bezuspješan napad 23.3.1994. godine pravcem: Hatići - Zenkovići i Džinovići - Lulići, koji nije uspio.

Međutim, PVF su 24.3.1994. godine izvršile snažnu vatrenu pripremu iz minobacača 82 i 120 mm, topova B-1, po l/o naših branitelja u rejonima Zenkovići i Krivaja, a zatim krenule u jake napade na l/o n/s u Zenkovićima i Porčićima, kojim prilikom su korištene "ose", "zolje", "RRB" i trombloni za blisku borbu. Naše minobacačije uzvraćale su vatrom iz MB.

U toj borbi PVF su nanijele samo materijalne štete na civilnim objektima. Linije odbrane su ostale ne promijenjene. Zbog toga su u večernjim satima krenule u noćni napad iz pravca Hatića i Džinovića na l/o naših snaga u rejonu Lulića. Borbe su vođene cijelu noć bez pomjerenja naših l/o. Tim snagama nanešeni su znatni gubici. Nakon ovih neuspjelih napada, preostala su im jedino granatiranja, po četničkom uzoru. Naši gubici između 22. i 25.3.1994. godine bili su: 2 poginula, 26 sa TTP i 54 LTP prema oba agresora. U posjetu europsmatračići-

Borci 504. na položaju Hasin vrh

ma u našem Okrugu doputovala je novinarska ekipa Američko-britanske internacionalne televizije. Cilj dolaska je upoznavanje sa našom vojno-političkom situacijom. Borbeni moral branitelja je dobar, iako su opterećeni psihički i fizički borbama na dva fronta. Uočava se premor i zabrinutost nedostatkom municije u ovoj fazi intenzivnih borbi.

Agresor pokušava 25.3.1994. godine primijeniti taktiku jednogovremenog napada više grupa jačine voda i na više objekata. Takve napade izvodio je na pravcima: Okdanak - Vijenac, Okdanak - Mala zečica i Okdanak - Alibegovića kosa (tt. 563). Cijenili su da će jednogovremenim napadima postići dva cilja. S jedne strane napadati iznenada na više objekata bez mogućnosti manevara i intervencija rezervi, i s druge strane, da se naše jedinice zbune u vezi sa jačinom i masovnošću tih napada, da se izazove strah i stekne navodna slika o našoj nemoći da se odbrane l/o od takvih napada.

Naše snage brzo su shvatile, prema snazi vatre, da su u pitanju manje jedinice. Takvi napadi su glatko odbijeni. Borbena dejstva SČA izvođena između 26. i 31.3.1994. godine slična su onim prethodnih 5 dana, jer su granatiranja izvodili sa istih pozicija i sa istim ciljevima. Pokušavali su sa napadima na više pravaca, a i napadima na jedan objekat sa više pravaca. Jedan od tih bio je trodnevni pokušaj zaposjedanja Hasina vrha i Vrška iz više pravaca, ali su svaki put te snage bile vraćene na p/p. SČA nikada do sada nije shvatio da naše snage moraju, po svaku cijenu, zadržati Hasin vrh, Vršak i Alibegovića kosu, jer se ocijenilo da su ti objekti ključni za odbranu ne samo Grmuško-srbljanskog i Grabeškog platoa, već i Bihaća i cijele doline r. Une.

Koliko su ti objekti bitni vidi se po njihovim neprekidnim napadima, a još bitnije za nas

Kapetani Vejsil Korać, nosilac "Zlatnog ljiljana" poginuo marta 1994.

je da se ne izgube. To je cilj kojeg je sebi SČA postavio kada je krenuo u ofanzivna dejstva 6.2.1994. godine. Agresorske snage bile su aktivne i na drugim z/o brigada.

Tako su aktivno djelovale sa Lohovskih brda i posebno iz rejon objekta Mrda po Dobrenici i Sokocu. Pored toga izvodile su aktivna dejstva i u z/o 511. sbbr. i 505. vbbr., mada promjene na l/o nisu dolazile u pitanje. I PVF, pored granatiranja naših l/o u rejonima Lulići, Porčiči i Krivaja,

pokušavale su proboje l/o, čak u tri uzastopna dana, na spojevima 502. sbbr i 517. lbr. u rejonu s. Lulići. Te snage su intenzivno granatirale 30.3.1994. godine š. r. Krivaje, Lulića, Delića i Rekića, a onda krenule u opći napad, koji se karakteriše po bliskoj i žestokoj vatri iz svih oružja za blisku borbu. I ovaj napad je odbijen uz obostrane gubitke. Tom prilikom poginuo je i zamjenik komandanta 502. sbbr. Vejsil Korać od snajperskog hica. Zadnjeg dana marta intenzitet granatiranja, pa i borbenih dejstava, bio je smanjena obima. To je iskorišteno za zamjene ljudstva na linijama. Agresor je jedino pojačao artiljerijske napade po Hatincu, Donjem Gornjem Prekounju i po rejonu RMC. Žrtava nije bilo, ali je pričinjena znatna materijalna šteta. Naši gubici u ovih šest dana bili su: 7 poginulih, 10 sa TTP i 56 sa LTP. Među poginulima je i zamjenik komandanta 502. sbbr. Gubici druge strane nisu poznati, ali su zasigurno veći od naših, jer su oni napadali.

6. U aprilu češća dejstva sa distance

Mjesec april 1994. godine karakterišu dejstva sa distance i intenzivna obavještajno-izviđačka aktivnost. Agresor pojačano dejstvuje iz pješačkog i PA naoružanja po l/o i naseljima u zoni dometa tih oružja i oruda. Slična dejstva izvodi iz minobacača svih kalibara. Jedino povremeno dejstvuje artiljerijom i tenkovima po dubini slobodne teritorije. Tako su agresori gadjali iz minobacača orače na njivama u Velikom Založju, Vinici i Mujadžićima, dok su Bos. Krupa i Bos. Otoku gadjali iz artiljerijskih oruđa, a minobacačkom vatrom l/o naših snaga. Slična uznemiravajuća dejstva izvodile su i jedinice PVF. Jedino što nisu naručivali vatru dalekometnih oruđa i VBR iz tzv. RSK.

Drugog aprilskog dana SČA granatirao je l/o 511. sbbr u rejonu Bos. Otoka i 505. vbbr na Banjanima, dok je na Bihać ispalio samo dvije tenkovske granate. Agresor je pokušao i sa pješačkim napadom na l/o naših snaga na Zaloškom grabežu. Taj napad je podržan jakom mi-

nobacačkom vatrom iz rejonu Mali Kosić. Također su PVF tukle naše l/o u rejonu Skokova, a zatim polušale pješački napad na pravcu Pečigrad - Skokovi. I slijedeća tri dana su repriza protekla dva dana. Jedino što je SČA gadjao sa više projektila Bihać i šira naselja, iz rejonu kasarne Grabež, sa Pritočkog kamneoloma, te sa Mahale iz Ripča i sa Jelača grede. Na Cazini su dejstvovali iz haubica 155 mm sa položaja iz rejonu Velikog Radića i Kolajevca. I jedna tragična nesreća 3.4.1994. godine. Na povratku smjene boraca 504. bbr sa Hasina vrha, jedan borac iz 2/504. bbr. je aktivirao ROB "Cazinku" i pokušao je baciti van iz kamiona. Bomba se odbila od cirađe i eksplodirala u kamionu prepunom boraca. Od eksplozije ranjeno je 8 boraca od kojih tri sa TTP, među kojima je i onaj koji je bombu aktivirao. PVF su istoga dana djelovale vatrom iz pješačkog naoružanja i minobacača po našim l/o u rejonu Lulića i Krivaje, ali nisu ni pokušavale napadati. Naše jedinice su konsolidovale l/o, u gotovosti da odbiju svaki napad PVF.

SČA iz tzv. RSK, začudujuće, nudi velike količine robe i žive stoke u malograničnome prometu. Naročito je to izraženo zadnjih desetak dana. To je uslođnjavalo bezbjedonosno stanje, zbog mogućeg oticanja podataka. Toga se bojao još više SČA, pa je 1.4.1994. godine agresorska policija rastjerava srpske švercere na punktovima Hadžin Potok, Tržačka Raštela i Bugur prema Sadilovcu. Taj progon švercera jedan je od indikatora da uskoro predstoji napad. To se i potvrdilo, jer je ubrzo uočen dolazak m/v sa ljudstvom, koje je nosilo oznake A R BiH. Te snage su mogle imati izviđačke ili diverzantsko-terorističke misije prema našem prostoru od Bugara do Hadžina Potoka. U posjet našem Okrugu doputovala je 5.4.1994. godine, državna delegacija na čelu sa Ejupom Ganićem, čiji je cilj sagledavanje stanja i potreba 5. korpusa, uključujući i ocjene stanja i mogućnosti naše uspješne odbrane. U isto vrijeme boravila je delegacija Međunarodnog crvenog križa, kao gost Okruga i 5. korpusa. I oni imaju za cilj sagledavanje potreba za lijekovima i mogućnostima zdravstvene službe, u pružanju općih i specijalističkih medicinskih usluga na Okrugu.

Dan šesti je počeo granatiranjima iz svih oruđa i minobacača gradskih četvrti Bihaća, seoskih naselja i l/o od Dobrenice i Sokoca do G.S.P Sa položaja u rejonima Velikog Radića i Kolajevca dejstvovao je SČA po Cazinu, Bos. Krupi i drugim naseljima. Na otočkom dijelu fronta dejstvovao je iz PAT-ova i PAM-ova, ne pokušavajući sa pješačkim napadima. I PVF su dejstvovali iz minobacača 82 i 120 mm iz rejonu Tržačka Platnica po našim l/o u rejonu Krivaje, a PAM-om sa Starog grada Tršca dejstvovali po Čehića križu i naselju Pogledalo.

Ovim granatiranjima pričinjena je znatna materijalna šteta. Četnici i PVF vršili su pregrupisanje i pokrete ka frontu. Radilo se, vjerovatno, o smjenama i ojačanjima l/o SČA.

Naše snage povremeno uzvraćaju na vatru iz pješačkog naoružanja i minobacača po uočenim grupnim ciljevima. U ovom vremenu bilo je izvjesnih moralnih problema u jedinicama, kao što su pijančenja sa tučnjavom i šverc na graničnim dijelovima. Čim utišaju borbe, odmah je aktuelizirano ovo drugo zlo, protiv kojeg se nije lahko boriti. Kriza u svemu je dominantna, naročito u municiji. S toga ne iznenađuje pojačan šverc, kao jedini izvor naših nabavki. To je dobro došlo švercerima iz RSK, posebno vojnim švercerima. I oni su se tako bogatili. Njih nije

briga što će svaki prodani metak biti uperen na njihove vojnike. Na njih neće, jer su daleko od vrućih frontova. Ne bi smjelo ostati nezapaženo da se od 10.4.1994. godine ne spominje 504. bbr. na Alibegovića kosi i Hasinom vrhu. Ta brigada je boravila, vodila borbe, gubila i ponovo vraćala izgubljene l/o na Hasinom vrhu i na njemu opstajala od početka decembra 1992. godine do početka aprila 1994. godine, kada je rasformirana. Ona je u taj objekat ugradila sebe, dio života ili tijela svojih boraca. Oni su se, zaista, dugo nosili i hrabro borili na tom vrućem objektu, koji je bio sudbonosan za odbranu Grmuškog i Grabeškog platoa.

Naši gubici u prvih šest dana aprila 1994. godine bili su minimalni. Poginuo je jedan borac, 4 sa TTP i 14 sa LTP. Gubici ovih šest dana govore da je intenzitet borbi sporadičan, ali uz pojačana osmatranja i dejstva snajpera, oruđa i minobacača. U toku 7.4.1994. godine, agresor je dejstvovao topom 76 mm i PAT-om sa Pritočkog majdana po s. Dobrenica i položajima naših jedinica. Naši izviđači su otkrili pokrete 6 m/v, 4 autobusa i jednog kombija SČA na relaciji Veliki Radić - kasarna Grabež. Odmah iza podne agresorske snage pokušale su izvesti napad na pravcu: Međugorska kosa - Vršak i Oklanak - Hasin vrh na Alibegovića kosi, uz jaku artiljerijsko-minobacačku podršku. Naše snage iz 503. bbr i 511. sbbr odsudnom odbranom odbile su te napade. Pretrpjevši gubitke SČA je prisiljen na povlačenje. U ovoj borbi i naše snage su imale 4 poginula među kojima je KV i KČ, dok je sa TTP bilo 4 i sa LTP 8 boraca. SČA je u isto vrijeme granatirao civilna naselja u dubini teritorija, pri čemu je poginulo dvoje civila, a 20 ranjeno. Pričinjena je i materijalna šteta na civilnim objektima. Održani su pregovori agresorke i naše strane pod pokroviteljstvom međunarodnih snaga, kojim se postigao dogovor o prekidu vatre, a trebao se primijeniti od 8.4.1994. godine. Četnici nisu ni ovaj dogovor ispoštovali ni jedan dan. Odmah su uveče 7./8.4.1994. godine i tokom narednog dana izvodili granatiranja po svim z/o brigada. Ovoga puta, za razliku od dosadašnjeg, sa tri topa 130 mm gadali su u plotunu Bihać i Sokolac sa svog uporišta na Gorjvcu. Agresor je sa više IG vršio izviđanja naših l/o. Vjerovatno želi otkriti slabe strane i međuprostore u sistemu naše odbrane, radi pokretanja novog napada. U tom cilju vrši pregrupisanja svojih snaga na prostoru Drenovo Tijesno - kasarna Grabež, što ukazuje da će ubrzo krenuti u napad iz tih rejonu. Kao i SČA. PVF su granatirale l/o i dubinu teritorije u isto vrijeme, te izvodile pokrete svojih snaga prema frontu, naročito u rejonu Pečigrada i južno od Pečigradske grede. Ni jedan od agresora nije se odlučivao krenuti u pješački napad. Naša strana nije nasjela ovim provokativnim pokretima i dejstvima poštujući dogovoreni prekid vatre. Rukovođenje i komandovanje nenarušeno funkcionira. Jedino veze sa Štabom VK ne zadovoljava, zbog elektronskog ometanja sa agresorske strane.

U Komandi 5. korpusa održano je uobičajeno sedmično referisanje na kojem je data ocjena stanja u jedinicama po svim elementima b/g, sa posebnim osvrtom stanja na l/o, moralnog stanja i stanja popune ljudstvom i MTS-om. Agresor je nastavio granatiranja i 9.4.1994. godine sa poznatih uporišta. Iz rejonu kasarne Grabež dodatno je dejstvovao "maljutkama" na ciljeve u prigradskim naseljima.

Slična granatiranja izvodi sa uporišta Šabića poljana, Osmača i Stražbenica na krupsko-oto-

čkom dijelu ratišta počev od 10.00 sati u trajanju od 50 minuta, dejstvujući po l/o i naseljima od Ljusine do Volodera iza Bos. Otoke. Agresor je ponovo dovezao pojačanja u 6 m/v i 4 autobusa. Nije primijećen odlazak ljudstva sa linija. Ni PVF nisu mirovale. Dejstvovale su iz pješačkog naoružanja, PAM-ova i PAT-ova. Ni jedna ni druga strana nisu pokušavale sa napadima. Očito je da se dogovoreni prekid vatre nije kanio ispoštovati niti jedan jedini dan. Postojala je vjera i nada naše strane, a još jedna nevjera druge strane u dogovore o preludu vatre. Desetog dana aprila 1994. godine agresor je prije zore uznemiravao vatrom iz oruđa i oružja borce na l/o i stanovništvo. Tokom dana svoja vatrena dejstva pojačao je na otočkom i bužimskom dijelu ratišta i po l/o 505. vbbr i 511. sbbr, dejstvujući tenkovima T-55, ZIS-ovima, Bst-82 mm, PA oruđima i minobacačima, naročito iz rejonu Bratića brda i Stražbenice. To je činio dijelom iz predostrožnosti zbog pokreta svojih snaga 9./10.4.1994. godine na pravcima Bos. Novi - Srednji Bušević sa 10 m/v i oko 15 m/v ka Ivanjskoj. U rejon Blatna pristiglo je jedno teretno m/v, dok su u rejon s. Glodina pristigla 3 tenka T-55, koji su odmah borbeno djelovali. U popodnevним satima ti su tenkovi prebačeni u Bastru, bliže linijama razdvajanja. Ne zna se kakav je cilj ovih pokreta. Da li su u pitanju smjere, pojačanja ili su pokreti, radi izvođenja napada. PVF su tapkale u mjestu. Devetog i desetog dana naša je strana imala 6 boraca sa LTP.

Zadnjih 7-10 dana karakteristična su po dejstvima sa distance u raznim vremenskim prilikama. Dejstva su izvođena neselektivno iz svih oruđa i oružja. Uočen je znatan pokret snaga ka frontu i znatno manji sa fronta. PVF su u ovom periodu dejstvovale iz minobacača 82 i 120 mm, topovima B-1, te PAT-ovima i PAM-ovima iz Tršca, Tržačke Platnice, Kudića, Pečigrada i Bajraktarevića po l/o i naseljima Čehića Krž, Lulići, Krivaja, Krakača, Todorovo. Naše snage težišno su branile: Vršak - Hasin vrh - tt. 563 - Čelar (k-453), a prema PVF: Pjaniće - Luliće - Krivaju - Čajice - Todorovo. L/o naših snaga nisu pomjerene ni na jednom dijelu ratišta. Naši desetodnevni gubici bili su prema SČA: 7 poginulih, 4 sa TTP i 37 sa LTP, dok su prema PVF bili: 2 sa TTP i 7 sa LTP. Naše komandovanje je koristilo proteklu nedjelju za kontrole i obilaskе jedinica i l/o, u cilju sagledavanja stanja b/g i potreba u popuni jedinica. Kontrolom su uočeni nedostaci, a narednjima regulisano, po rokovima, otklanjanje uočenih slabosti.

Agresorska borbeno aktivnost pojačana je 11.4.1994. godine gotovo na svim l/o. On je dejstvovao iz pješačkog i PA oružja, minobacača i artiljerije. Samo po l/o 505. vbbr i 511. sbbr i po rejonima Bužima, Bos. Otoke i Bos. Krupe ispaljeno je više od 500 projektila raznog kalibra, od čega samo na rejon odbrane 1/511. sbbr. u š. r. Bos. Otoke palo je preko 200 projektila. Ovim su pričinjene velike materijalne štete na civilnim objektima. Važno je spomenuti da je š. r. Bužima granatiran sa agresorskih položaja iz doline r. Žirovac u RH.

Na nekim pravcima pojačani su artiljerijski napadi SČA iz RS i RSK kao i izviđačko-diverzantske aktivnosti. Pokušao je ubaciti jednu IDG na spoju 505. vbbr i 511. sbbr koja je blagovremeno otkrivena, te prisiljena na povlačenje. PVF su također dejstvovale iz pješačkog i PA naoružanja po l/o, a minobacačima iz rejonu Tršca po Čehićima i Mesićima. U isto vrijeme primijećene su čak tri izviđačke grupe u rejonima sela Lulići i Krivaja sa nakanom da pokušaju prolaz u dubinu našeg rasporeda, što je osujećeno. Isto tako, uočeno je grupisanje snaga PVF

Uspomena boraca 1. BObr. pred odlazak na zadatak u rejon Pajazetovića

u rejonima Todorova, Čelinja i Stabandže. Naše snage pojačale su svoja osmatranja i izvidanja l/o, u gotovosti za odbijanja eventualnih napada PVF. I prema Barakovcu na Grabežu spriječen je upad IG u naš borbeni raspored, te ometan pokret i manevar četnika prema p/k odbrane naših snaga. Naši gubici 11.4.1994. godine bili su: jedan poginuo, dva sa TTP i sedam sa LTP.

U rejonu Bugar neki borci iz 502. sbbr napustili su svoje l/o radi učešća u švercerskim aktivnostima, a drugi uzimali proviziju od drugih švercera. Komanda jedinice oštro je reagovala i pokrenula postupke protiv nedoličnog ponašanja nekolicine svojih boraca.

SČA je težišno djelovao 12.4.1994. godine iz artiljerije, minobacača i drugim oružjima po l/o 505. vbbr i 511. sbbr. Naročito je intenzivno djelovano iz artiljerijskih oruđa velikog kalibra. PVF su također, izvodile artiljerijsko - minobacačke i pješačke napade na pravcima: Pećigrad - Skokovi, Marina glavica - Todorovo, a iz pravca Tržačke Platnice ka Lulićima i Krivaji. Te napade PVF odbile su snage 505. vbbr u rejonu Todorova, a iz pravca Pećigrada snage 511. sbbr. U rejonu s. Krivaja i Lulići snage 502. sbbr, poslije žestokih borbi, prisilile su PVF na povlačenje.

Na svim linijama prema PVF vode se odsudne odbrambene borbe, a težišne u rejonima Pećigrada i Todorova. Naši gubici su minimalni: poginulih nema, a sa TTP su 4 i sa LTP 7 boraca.

SČA koncentrirala svoje snage 13.4.1994. godine na bužimskom, krupsko-otočkom i grabeškom dijelu ratišta. Često biva da poslije zatišja dolazi jača ili slabija bura. Ovoga dana ta bura je prekinuta. Ispaljeno je preko 300 projektila iz haubica 155 mm i topova 130 mm po navedenim mjestima, a djelovano je i iz ZIS-ova, tenkova, minobacača 120 mm i PA oruđa po svim l/o u z/o 5. korpusa. Slična dejstva izvodile su i PVF iz topova B-1, minobacača i PA oruđa po l/o naših snaga i naseljima u rejonima Todorova, Marine glavice, Krivaje i Lulića. Iza to-

ga izveli su jake napade prema Marinoj glavici (tt. 408) i Todorovu, s ciljem zauzimanja objekata tt. 408 i s. Todorovo. U tim borbama PVF pretrpjele su velike gubitke, ostavivši na bojištu 15 mrtvih i 5 ranjenih boraca. Agresorske snage ponavljaju artiljerijsko-minobacačke napade i 14.4.1994. godine po l/o i naseljima u z/o 505. vbbr i 511. sbbr djelujući iz rejonu Glodina i Čulumka sa teritorije RH, zatim iz rejonu Bratića brda, Osmače, Vranjske i Pučenika. U tim dejstvima agresor je ispalio preko 800 projektila raznog kalibra. Nakon tog granatiranja uslijedio je pješački napad na pravcu Brezik - Joja na spoju dviju brigada. Žestokom vatrom branitelja napad je odbijen. Ni PVF nisu se oparatile gubicima prethodnog dana. Djelovale su iz oruđa i minobacača po našim l/o u rejonima Krivaja, Lulići, Porčići, Marina glavica i Todorovo. Iza toga izveden je silovit, ali bezuspješan napad na pravcu: Velići - Pajazetovići - Porčići. Ovoga dana na svim napadnutim l/o izvodena je uspješna odbrana naših snaga. Najžešće borbe sa PVF bile su u rejonu Pajazetovića brda, kojeg je branila 1. BObr. Tom prilikom PVF-u su naneseni veliki gubici pri odbrani tog objekta.

Naše snage se sve više utvrđuju na svim l/o, kako bi ih učinili što čvršćim u smislu odbrane i zaštite ljudstva. L/o se moraju uporno braniti i što racionalnije trošiti municija. Dnevni trošci su povećani, zbog sve češćih b/d, a dotoci su daleko ispod dnevne razine utroška. Naši gubici ovoga dana bili su: dva poginula, jedan sa TTP, pet sa LTP i dvanaest zarobljenih.

Petnaestog aprilskog dana osjetno je smanjen intenzitet granatiranja na svim l/o u z/o 5. korpusa. Nešto aktivnije bilo je minobacačko delovanje po l/o i periferiji Bihaća, Bos. Krupe i Bužima. Aktivnije su djelovali iz PA naoružanja i snajperima. Autonomaske snage su djelovale sa distance po l/o i dubini teritorije općine Cazin. Intenzivnija granatiranja iz minobacača 82 i 120 mm, te iz topa B-1, ispoljavali su u rejonu Todorova. Nakon tog granatiranja PVF su krenule u pješački napad iz pravca Golubovića i Gornje Lučke ka Todorovu. Poslije višesatne borbe i pretrpljenih gubitaka one su odustale od daljnjih napada oko 14.00 sati. I južno od Pećigradske grede PVF su preduzele jake napade u jutarnjim satima 15.4.1994. godine iz rejonu Čapci - Liskovac - Abdići na l/o naših snaga u rejonima Kovačevići - Bajrići - Dogići. Napad je podržan jakim minobacačkom i PA vatrom. Nakon žestokog otpora naših snaga i pretrpljenih gubitaka PVF su se povukle na početne položaje. I na dijelu fronta Krivaja - Lulići PVF koncentrišu snage. Očekuje se napad i na ovom dijelu ratišta. Naši gubici bili su: 4 poginula, 4 sa TTP i 9 sa LTP. L/o prema SČA iz RS bile su stabilne. Bilo je jedino neselektivnog granatiranja manjeg intenziteta. U toku 16.4.1994. godine SČA i PVF koordinirano su djelovale duž naših l/o u z/o 5. korpusa, iz minobacača, PA oruđa i mitraljeza. Najintenzivnija dejstva su ispoljavana na bužimskom i krupskom dijelu ratišta, gdje su djelovali iz topova, tenkova i raketnih sistema po dubini slobodne teritorije. Četnici su iskaljivali bijes po našim selima zbog velikih gubitaka u rejonu Joje. U ovim borbama naše snage imale su jednog poginulog borca, jednog sa TTP i šest sa LTP.

Sva ova borbeno djelovanja SČA i PVF u protekloj sedmici izvodena su u periodu dogovorenog preluda vatre. Ovim se vidi da ne poštuju ni ovaj, kao ni sve do sada dogovorene prekide vatre. Dakako, naše snage su morale pojačavati budnost na svim l/o od mogućih iznenađenja, jer vjera u riječ i na potpise nije nikad do sada ispoštovana. U ovom sedmičnom peri-

odu od 10. do 17.4.1994. godine, RiK i sve veze funkcionirale su dobro. Komanda Korpusa je organizirala planske obilaskе jedinica i l/o. Izvršeno je komandantsko referisanje na kojem su date ocjene borbene gotovosti u jedinicama 5. korpusa. Ocijenjeno je da je stanje b/g na visini. PVF žestoko su granatirale Varošku Rijeku 18.4.1994. godine. Uočeno je našim izviđanjem prikupljanje svježih snaga u rejonima Crvarevac i Tržac, ali nisu pokušale napadati. Jedino su ponovile napad iz pravca Golubovića ka Todorovu. Jedinice 505. vbb, u žestokim borbama, ubile su 15-20 i ranile više pripadnika PVF. Zbog toga su prisiljeni na povlačenje. U Beogradu ovoga dana održan je sastanak u režiji Miloševića između Fikreta Abdića s jedne strane i Martića i Karadžića sa druge strane. Na njemu je analizirana trenutna vojno-politička situacija i doneseni zaključci oko koordiniranog angažiranja tzv. VRSK u daljnjem nastavku ratnih dejstava na prostoru u z/o 5. korpusa. U zaključku stoji da se snage tzv. VRSK odmah udjuče u b/d sa snagama PVF protiv 5. korpusa. Utvrđeno je da napadna dejstva udruženih snaga tzv. VRSK i PVF otpočnu već 21.4.1994. godine. Ovi združeni napadi nisu odmah otpočeli, vjerovatno i zbog nespremnosti i mogućih rizika za tzv. VRSK, ukoliko bi se uvukle u otvoreni i direktni ratni sukob na ovom prostoru. Vjerovatno su cijenili da bi ubrzo mogla biti uvučena u sukob i vojska RH, što bi za Martićevu stranu moglo biti fatalno. U Čoralićima okupila se veća grupa građana 19.4.1994. godine, pred FRABAT-3, protestujući zbog čudnog ponašanja UNPROFOR-a u rejonu Goražda, gdje narod preživljava teške trenutke na očigled UNPROFOR-a. Sudbina toga naroda povezana je sa mogućom sudbinom i ponašanjem međunarodnih snaga na našem prostoru, jer papir u vidu Rezolucije UN-a o zaštićenoj zoni je uspank pred buru, ako iza toga ne bi stajala sila kao garant. U ovom našem okruženju pouzdana sila mogao je biti jedino ovaj narod i njegov 5. korpus. Drugih pouzdanih snaga nije bilo i nema ih ni za jednu zaštićenu zonu.

Iako su naše snage izvodile aktivnu odbranu, uz povremene p/n, u zadnja tri dana, gubici su bili slijedeći: SČA imao je 8-10 poginulih i više ranjenih. Gubici PVF cijene se na 12-15 poginulih i više ranjenih, dok su naši gubici bili: 5 poginulih od čega 4 od potezne mine, 2 sa TTP i 4 a LTP.

U periodu od 21. do 23.4.1994. godine SČA i PVF su u težišno granatirale l/o 5. korpusa i naselja u dubini slobodne teritorije. Ta dejstva izvodio je iz minobacača, topova 76 mm "ZIS-a" i B-1 i haubica 155 mm, ali nije kretao u pješačke napade. Ta granatiranja znatno su pojačana na grabeškom i bužimskom dijelu ratišta 23.4.1994. godine. Četnici su pojačali vatrena dejstva i iz PAM-ova i PAT-ova, te iz mitraljeza i snajpera po l/o navedenog dijela ratišta od Bos. Otoka do Čorkovača. PVF su ta dejstva pojačale u rejonima Lulići i Macanovići. Iz rejona s. Rekići dejstvovali su PAM-om, a iz Tršca minobacačima 82 i 120 mm po rejonima: Krivaja, Lulići i Pjanići. PVF su rano ujutro 23.4.1994. godine pojačale granatiranja rejona Metla (tt. 499) iz minobacača i topa B-1 sa Pečkih brda, a iz rejona Bajramovići tukli su naše položaje u rejonu Krčana (tt. 383). Nakon neposredne i jake artiljerijsko-minobacačke pripreme PVF kreću u napad iz pravca Dođića na objekat Metla (tt. 499). Nakon kraće, ali žestoke borbe napad je odbijen. Međutim, PVF su nakon pregrupisanja svojih snaga i ponovljene vatrene pripreme krenule u novi napad

na l/o na objektu Metla. Ponovo su dočekane jakim vatrom, te prisiljene na povlačenje. Tom prilikom pretrpjele su nove i još veće gubitke. Za odmazdu, isto kao i SČA, žestoko su granatirali l/o 1. BOBr na Metli. Abdićeve falange ne miruju. Ponovo dovlače i pregrupišu snage u rejonima Šturlića, Pečkih brda, Golubovića i Crvarevca sa vjerovatnim novim pohodima. A SČA nije pokušavao sa novim pješačkim napadima, osim neselektivnog granatiranja. Jedino je pokušao ubaciti IDG u rejonu Jelovskog Potoka ispod objekta Čorkovača. IDG je otkriven, te žestokom vatrom branitelja prisiljen na povlačenje iza svojih l/o, što je potvrđeno pretragom terena. Naši gubici bili su neznatni. Poginula su dva borca, tri sa TTP i četiri sa LTP. Mali gubici su bili zbog dobro inženjerski utvrđenih položaja, posebno na objektu Metle (tt. 499).

Abdić sve više srlja u secesiju. Nagovijestili su formiranje federalnog MUP-a na čelu sa Nevezetom Derićem - Keđom i federalne vojske sa Ibrahimom Dedovićem na čelu. Jedino se nisu oglasili kojoj će Federaciji pripadati. Zna se da je usaglašavano sa Beogradom, Palama i Grudama. U Bihaću je održano suđenje DTG 20.4.1994. godine, te izrečene presude. Osuđeni su na vremenske kazne, osim Enke Muslića koji je zaradio smrtnu, koja je u žalbenom postupku pretvorena u vremensku kaznu.

Ponavljala su se dejstva iz pješačkog naoružanja, a granatiranje l/o i dubine teritorija izvođena su između 24. i 27.4.1994. godine, sa poznatih uporišta: Mali Kosić, Uzelčeva glavica, kasrna Grabež, Pritočki kamenolom, Donje Lohovo, Jelača greda, Gorjovac, Ripač, Veliki Radić, Osmača, Šerbuća i Bjelajci. Sa koliko su se mjesta oglašavali artiljerijom i minobacačima, da su ispaljivali dnevno samo po 3 - 5 granata i mina bila bi to brojka od više stotina. U ovo vrijeme SČA pokušao je izvesti napad samo prema Vijencu u kojem je platio visoku cijenu. I u rejonu Čorkovača pokušao je ubaciti grupu (26./27.4.1994. godine) koja je završila kao i prethodna. PVF nisu pokušavale pješačkim napadima, ali su neselektivno djelovale iz PA oruđa, minobacača i topova B-1. U toku 25. i 26.4.1994. godine izvršena je razmjena zarobljenika - PVF predano je 75 autonomaša za naših 280 boraca, a SČA-u je predano 8 tijela i 4 živa za isti broj naših boraca. To je najtužnije, posebno kad se nama predaju izmučeni borci, a naši njima predaju zdrave ljude, jer zarobljeni jedu hranu sa kazana naših boraca, a ranjeni se liječe istim tretmanom kao i naši ranjenici. U ovom periodu imali smo 6 ranjenih boraca. Sada je nastao kratki predah. Došlo je do smirivanja b/d u periodu 28. - 30.4.1994. godine. Samo povremeno je djelovao SČA i PVF iz pješačkog, PA naoružanja i minobacača 82 i 120 mm. Na Čekrtije ispaljeno je 8 mina 82 m, od kojih je pricinjena manja materijalna šteta. Isto tako, agresor je dejstvovao 28. i 29.4.1994. godine iz rejona Mali Kosić, kasarna Grabež po Alibegovića kosi, prigradskim naseljima, a iz rejona Donje Lohovo po Sokocu i po l/o naših boraca. A PVF su se oglašavale iz rejona Tršca, Liskovca i Pečigrada, sa pješačkom, PA i minobacačkom vatrom dejstvujuci po l/o i naseljima. Vatra je bila neselektivna, cilj je uznemiravanje. Naše snage nastavile su ubrzano uređivanje i ojačavanje l/o i pojačano izviđanje i osmatranje zona b/d prema oba agresora. I pored smirivanja stanja na svim l/o 5. korpusa, zadnja tri dana ipak je poginuo jedan borac, jedan sa TTP i trinaest sa LTP. Čak zadnjih 14 dana b/d su tapkala u mjestu. Nije bilo većih prodora, iako je bilo više pokušaja. Ovaj period je karakteristi-

Na l/o prema PVF djelovalo je iz minobacača svih kalibara, PAM-ova i PM M-84. Iz rejonu Gornje Čelinje PVF djelovale su po rejonu Čulumak kod Todorova, a iz rejonu Tabakovića po Todorovu, gdje je pričinjena samo materijalna šteta. I na drugim l/o prema PVF djelovalo je uznemiravajućom vatrom. Naše jedinice su samo povremeno uzvraćale vatrom po sigurnim ciljevima, te pojačavale budnost na svim linijama prema PVF. Naši gubici su pet ranjenih od kojih jedan teže. Borbena dejstva SČA i PVF nastavljena su istim

intenzitetom i naredna četiri dana, s tim što je iz stroja izbačeno pet boraca.

Agresor je aktivnije djelovao 6. i 7.5.1994. godine iz artiljerije i minobacača sa Stražbenice i Kolajevca po l/o 511. sbbr. a iz rejonu Mali kosić i kasarne Grabež po l/o na Vijencu i u rejonu Mala zečica. Od ovog granatiranja i snajperskog djelovanja poginuo je jedan borac a četiri ranjena. Često se dešava da su borci manje oprezni i više se slobodno kreću na l/o u periodu kada se ne izvode aktivna b/d, pa su i gubici u tim periodima iznad mogućih, bez obzira što su naredene mjere opreza. U periodu između 1. i 8.5.1994. godine b/d su bila manjeg intenziteta u odnosu na sedmicu prije, pojačani su radovi na inženjerskom utvrđenju rejonu odbrane, te izvidanja pliće i dublje pozadine agresorskih snaga na oba fronta. SČA i PVF izvodile su aktivna izvidanja. Bilo je pokušaja ubacivanja IDG na pravcima: Okdanak - Alibegovića kosa i Pečigrad - Krčane i oko Todorova.

Tih dana general Šantić uzdrmao je duhove u redovima HDZ-a zbog hapšenja neistomišljenika.

To je uticalo destabilizirajuće i na odnose s našom stranom. On je nastojao i prisilom zadržati jednomylje privrženo Grudama. U nastavku borbenih aktivnosti 8. - 10.5.1994. godine SČA nije pokušavao sa napadima, već je djelovao iz minobacača svih kalibara, PA oruđa i pješačkog naoružanja po našim l/o na Grabeškom platou i Alibegovića kosi. Na dijelu Bosanskokrupskog i Bužimskog ratišta SČA je djelovao artiljerijom i minobacačima po dubini teritorije, a pješačkom i PA vatrom po l/o. Uočeno je 10.5.1994. godine dovoženje svježih snaga SČA u rejon kasarne Grabež. To su dodatne snage vjerovatno predviđene za napad.

PVF su težišno granatirale rezone odbrane naših snaga i naselja u našoj dubini iz minobacača svih kalibara, a djelovale su i iz mitraljeza M-84 i M-53. Značajnija granatiranja bila su

can po pojačanom izvidanju i dejstvima sa distance i svih vrsta oružja i oruđa, sa već poznatih lokaliteta po G.S.P-u, Alibegovića kosi, Grabeškom platou, te po širem rejonu Bos. Krupe, Otoke i Bužima. SČA je pokušao proboje linija odbrane na Vijencu, Alibegovića kosi, na spoju 505. vbbr i 511. sbbr. a PVF prema Todorovu i Metli (tt. 499), ali su isti ostali samo na pokušajima. To je period boljeg uređivanja l/o, odmora ljudstva i bezbolnijih smjena. Već 1.5.1994. godine, SČA pojačava granatiranja sela Malog i Velikog Založja i Čekrlija sa 15 granata, a minobacačima je djelovao po l/o na Vijencu i Alibegovića kosi. I PVF su minobacačima djelovale po našim l/o u rejonima Lulići i Krivaja, a i pješačkom vatrom po uočenim našim ciljevima duž linija razdvajanja. Jedinice 5. korpusa izvodile su odbranu zbog pomanjkanja municije. Naši gubici su samo dva ranjena borca.

SČA nastavlja granatiranja nešto jačeg intenziteta u toku 2. i 3.5.1994. godine na bihačkom i bosanskokrupskom dijelu ratišta. Na linijama dodira prema PVF djelovalo se razmjenom vatre čak "osama", "zolja" RBR-ovima i tromblonima. Česta je razmjena PA i pješačke vatre, naročito sa agresorske strane na svim linijama dodira. Dejstva iz minobacača 82 i 120 mm bila su po rejonu Krivaja, Lulići, iz pravca Tršca, dok je razmjena pješačke vatre bila izražena na svim linijama dodira sa PVF. Rejon Čehića Križa autonomasi su kontrolirali mitraljeskom i PAM-vatrom, zbog čega je obustavljen saobraćaj na cesti Pjanići - Tržačka Raštelja. SČA ponovo je pokušao proboj na Vijencu 3.5.1994. godine između 19,00 i 20,00 sati, ali je napad odbijen dobro organizovnom vatrom branitelja iz 501. bbr. Naše snage dodatno utvrđuju dostignute l/o na oba dijela fronta, tj. prema PVF i SČA-u. Izdati su zadaci IG da se prate pokreti neprijatelja, kako bi se otklonilo bilo kakvo iznenađenje. Naši gubici u ova dva dana su: jedan borac sa TTP i tri sa LTP. Gubici neprijatelja nepoznati.

PVF sve intenzivnije obavještajno djeluje preko žena i starijih osoba naldonjenih njima. Često ih upućuju svojim kućama koje su iza naših l/o, s ciljem da izviđaju naše položaje na njima. Preko istih pokušavali su proturati na slobodnu teritoriju propagandni materijal neprijateljskog sadržaja. Zbog toga je naredena kontrola prolaza ljudi i prtljaga kojeg takva lica pronose. U otkrivenim pošiljkama vidljivo je da su sadržaji kao u SČA. Čak iznose, da 5. korpus bira gusta naselja i skupove kao svoje vatrene ciljeve, slično četničkoj propagandi, kada su tukli Markale, a rekli da su to učinili pripadnici A R BiH. Naše ne čudi što su letak, brošura i slično istog sadržaja kao u SČA, već što su im savjesti i zločini na istim talasima. Takva je sudbina svih sluga tuđina.

Dejstva SČA nastavljena su 4. i 5.5.1994. godine iz minobacača 82 i 120 mm, gotovo po svim l/o 5. korpusa i naseljima iza tih linija odbrane. Jača djelovanja ispoljavao je po rejonima Barakovac, Vijenac, Hasin vrh i Vršak, iz pravca Uzelčeva glavica i Mali kosić, na kojima ima vatrene položaje minobacača i topova B-1. Ista dejstva iz minobacača primjenjivao je na bužimskom dijelu ratišta, posebno tukući civilna naselja iza l/o. Na bosanskokrupskom dijelu ratišta, iz rejonu Stražbenice, djelovao je po Bos. Otoci, a iz rejonu Drenova glavica po rejonu i naselju Hodžinac, te po rejonima tvornica "Goša" i "Šipad", dok su sa Kolajevca "boforsom" djelovali po Tečiji.

u rejonima Čulumak, Todorovo i Marina glavica. Iz Tršca su držali pod vatrom Čehića Križ, a iz rejona tt. 333 s. Lulići i Macanoviće.

Devetog maja ujutro PVF su izvele napad na spoju 517. lbr i 502. sbbr u rejonu s. Lulići. Ovaj napad podržavan je jakom artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Napad je odbijen žestokom vatrom branitelja.

7. Borba u rejonu s. Suljići

Ujutro 9.5.1994. godine PVF su u 5,00 sati, bez artiljerijske pripreme, ubacile dvije čete potokom Platnica do s. Suljići (tt. 331), napale i probile l/o 517. lbr, odbacujući naše snage u s. Pjanići. Napad je bio brz, silovit i iznenađan.

U sudaru sa PVF najviše se dešavalo "osama", "zoljama", RBR-om i ROB-om. Radi zaustavljanja toga napada upućena su pojačanja iz 503. bbr. Naime, IDV 503. bbr provukao se do zaseoka Suljići i napao PVF. Nakon kratke borbe PVF su potisnute. U toj borbi smrtno je stradao Ljubijankić Kasim - Čaruga. Vjerojatno ne bi stradao da nije bilo izdaje među mještanima tog sela. Ali i to je sastavni dio čovjekove sudbine. Nakon konsolidacije jedinica u tom rejonu i dovođenjem dodatnih "R" snaga, agresorske PVF odbačene su iz rejona toga sela, a naše jedinice zaposjele ranije položaje. Sličan pokušaj proboja od strane PVF bio je preko Čulumka i Hrdala ka Todorovu. Taj napad nije uspio, iako su PVF imale snažnu vatrenu podršku. PVF ne miruju. Nakon neuspjeha prema Todorovu, oni izvode iznenađan i jak napad 9.5.1994. godine sa specijalnim jedinicama na Crnu goru (tt. 408) i Marinu glavicu (tt. 413) koje, nakon žestokog okršaja, zasposjedaju. U toj borbi poginulo je nekoliko boraca, a ostatak zarobljen. Ove objekte vratila je istoga dana 505. vbbr. intervenišući iz pravca Todorova i Čulumka, nanoseći znatne gubitke tim snagama PVF. Tada je zarobila 5-6 autonomaša. U ovim borbama PVF su zarobile RU sa planom veze 511. sbbr. Zbog narušene tajnosti veza istoga dana je urađen novi plan veze. Toga dana, predveče, PVF ponovile su napade iz pravca Čelinja i Golubovića ka Todorovu, s ciljem njegova odsijecanja i zaposjedanja.

Napad je odbijen, uz znatne gubitke PVF. Gubici naših snaga u borbama 8.- 10.5.1994. godine bili su znatni. Poginulo je 12 boraca, 2 sa TTP i 25 sa LTP. Nestalo je 7 boraca, a 25 zarobljeno.

Najveći gubici od 54 borca bili su 9.5.1994. godine u borbama u rejonu Suljića, Marine glave i prema Golubovićima. Jedinice su upozorene da predstoje novi napadi PVF.

SČA često se oglašavao 11.5.1994. godine minobacačkom i PA vatrom na G.S.P-u i grabeškom dijelu ratišta. Nije poštedio ni sela Vinicu, Čekrlje i Ostrožac. Sa po 10 artiljerijskih projektila deštovao je po Bihaću i Bužimu, a sa 6 po Cazinu. Agresor nije pokušavao sa napadima, dok su PVF uporno ponavljale svoje napade na l/o 505. vbbr i 511. sbbr u širem rejonu Todorova. Ti napadi podržavani su sa 500 projektila iz artiljerije i minobacača.

Ponašanje dijela stanovništva u zonama razdvajanja sa PVF postalo je problematično.

S jedne strane stanovništvo je trpilo gubitke i otežavalo izvođenje naših akcija i s druge, bi-

lo je odavanja podataka o našim snagama i pokretima jedinica. Preko tih ljudi PVF su ubacivale propagandni materijal u zonama razdvajanja. Zbog toga su organi Skupštine općine Cazin, na preporuku komandi jedinica, preduzeli opsežne mjere na iseljavanju stanovništva iz zona b/d: s. Krivaja, Lulići i Pjanići. To iseljavanje narod je prihvatio bez ozbiljnijih problema. Bilo je i izvjesnih kolebanja u dijelu jedinica 502. sbbr, koji su popunjavani sa općine Cazin. Čak je oko 20 boraca sa te općine pokušalo odbiti prijem oružja i odlazak na liniju u rejon Krivaja, što je zahtijevalo dodatne moralne pripreme boraca, koji se upućuju na linije toga dijela ratišta.

U isto vrijeme oglasila se tzv. "nezavisna radiostanica Bihać" na čijem je čelu bio odbjegli Hans Ržčak. Naši organi preduzeli su opsežne mjere na otkrivanju iste.

Borbe prema SČA sve su više pozicione i bez pomjeranja l/o, a prema PVF vrlo žestoke, kako u š. r. Todorova, tako i u rejonu s. Suljića i Krivaje. Gubici toga dana bili su minimalni - 2 poginula i 11 ranjenih boraca. SČA povremeno je deštovao iz pješačkog i PA oružja 12. i 13.5.1994. godine, a iz minobacača 82 i 60 mm po l/o na Grabeškom platou, dok su artiljerijom deštovale po Pištalinama, Bos. Krupi i Bos. Otoci. Isto tako PVF su granatirale iz pravca Tršca l/o 503. bbr, a iz rejona Liskovca p/k odbrane 1. BObr. Na pravcu Todorova i Golubovića PVF su žestoko tukle artiljerijsko-minobacačkom vatrom, nakon pretrpljenih gubitaka u prethodnim borbama. Slična granatiranja l/o i naselja izvodile su PVF iz pravca Tršca, Liskovca, Pećigrada i Donje Lučke. Posebno su se okomili vatrom iz tih oruđa na KM 517. lbr. u tvorničkom krugu "Puran" u Pjanićima. I pored snažnog pritiska PVF prema Todorovu, naše snage u protivnapadima izvršile su deblokadu ovog rejona, protjeravši PVF prema Golubovićima i Donjoj Lučkoj. U tim borbama jedinice 505. vbbr i dijelovi 511. sbbr nanijele su velike gubitke tim snagama. Ubijeno je preko 30 vojnika PVF, zarobljeno 7 i više ranjeno. Naši gubici su: 9 poginulih, 45 ranjenih i 12 nestalih.

SČA nije izvodio napade 14.5.1994. godine, ali je nastavio dejstva iz oružja i oruđa sa distance. Minobacačima svih kalibara granatirao je l/o i naselja, a tenkom T-55 sa više granata po gradu Bihaću, pogodivši, pri tome, jednom granatom Dom pilota u kojem je bilo KM Vazduhoplovne grupe. Žrtava nije bilo, ali je pričinjena znatna materijalna šteta. Ni PVF nisu toga dana izvodile napade, već su deštovale sa distance iz oruđa i oružja po l/o i selima slobodne teritorije. Na prostorima gdje su prethodno izvedena b/d, od Čehića Križa do Pjanića, situacija je nestabilna, posebno što je većina tamošnjeg stanovništva naklonjena autonomiji. Na svim dijelovima ratišta l/o su nepromijenjene. Izvode se dodatni inženjerski radovi na ojačanju l/o naših snaga, ali i pojačana izviđanja. Ovoga dana samo je jedan borac ranjen. Na l/o preme SČA bilo je relativno mirno u toku 15.5.1994. godine. Povremeno se agresor oglašavao minobacačkom i artiljerijskom vatrom po l/o na grabeškom, otočkom i bužimskom dijelu ratišta. Otkrivene su dvije izviđačke grupe u rejonu Vijenac i Osoje, ali nisu pokušale proći u naš prostor. Prema PVF dejstva su bila intenzivnija, a naročito iz minobacača, Bst i PA oruđa. U ranim jutarnjim satima autonomaši su izveli pješački napad iz pravca Abdakovića i Porčića ka s. Murići i Hamulići na spoju 502. sbbr i 1. BObr, kada su probile naše l/o i izbile do potoka Krivaja. Borbe su nastavljene tokom cijeloga dana. Najveći borbeni pritisak vršen je prema s.

Mešići, Murići i Hamulići. Naše snage izvele su p/n na k. 341 i istu zaposjele, dok su borbe za k. 326 u toku, na kojoj su okružene snage PVF, koje drže tu liniju. Radioveze morale su se hitno reprogramirati, zbog zarobljavanja jednog našeg RU sa tablicama, od strane PVF. Naši gubici bili su: 1 poginuo, 4 sa TTP, 2 sa LTP i 10 nestalo. Borbeno dejstva SČA nastavljena su sa distance 16. i 17.5.1994. godine, po uzoru na prethodni dan. Više su granatirali l/o 503. sbbr i 501. bbr na G.S.P-u i Grabežu.

Nije bilo pokušaja pješačkih napada. Međutim, na dijelu ratišta prema PVF pojačana su b/d. U toku 15/16.5.1994. godine naše snage izvele su noćni napad na s. Muriće i isto zaposjele, da bi u toku dana bio vraćen i objekat-tt. 326, gdje je nastavljena razmjena svih vrsta vatre na ovom dijelu ratišta. Težišna vatra PVF izražena je po KM "Purani" u s. Pjanići, te po l/o 505. vbbr - Kikanova Rijeka i Todorovo. I naše snage nisu napadale, nakon zauzimanja Murića i tt. 326, već su, ubrzano, učvršćivale i branile dostignute l/o.

Nakon iseljenja civilnog stanovništva iz zone b/d, civilni organi općine Cazin i komnada 503. bbr. rade na stabilizaciji stanja na terenu, posebno u dijelu novog razmještaja stanovništva.

I srpski agresor djeluje tenkom T-55 17/18.5.1994. godine iz kasarne Grabež po Bihaću, a iz rejonu Mali Kosić iz minobacača po l/o na Barakovcu i Alibegovića kosi. I tokom dana nastavio je dejstva po l/o iz minobacača 60 mm lakih PA oruđa i snajpera.

Iza podne, "čede" su djelovale ZIS-ovima sa Jelača grede po Bihaću i Čekrljama sa desetak projektila. I na otočkom dijelu ratišta intenzivnije su tukli l/o i naselja iz PAM-ova i PAT-ova sa Stražbenice i Bratića brda. Današnji dan je bez gubitaka. Agresor je različito djelovao svakog dana između 19. i 22.5.1994. godine. Prvog dana oglašavao se sporadičnom vatom iz minobacača i PA oruđa po l/o i naseljima z/o 5. korpusa.

U nekoliko navrata granatirao je i slobodnu teritoriju Bos. Krupe i Bos. Otoke. Tokom noći oglašavao se PAT-ovima i PAM-ovima. U jutarnjim satima narednog dana pojačao je vatra iz minobacača 60 i 82 mm. Popodne je intenzivno tukao iz minobacača svih kalibara, topova B-1 i ZIS-a sa poznatih uporišta, po rejonima naše odbrane: Zaloški grabež, Vijenac, Malo Založje, Alibegovića kosa sa Hasinim vrhom i Vrškom. Nije poštedio ni sela: Založje, Čavkiće i Spahiće, dok je po Miostrahu i slobodnoj teritoriji općine Bos. Krupa djelovao iz haubica 155 mm iz rejonu Zloimenjak. Krajem dana 20.5. i naredna dva dana agresor je prestao sa granatiranjem, osim što je povremeno oživljavao vatra iz pješačkog i PA naoružanja po našim l/o. Naši gubici u ova tri dana bili su: 2 borca sa TTP i 1 sa LTP. Čim prestanu aktivna b/d borci se opuštaju, a neki idu u šverc i kafane. Oružje, piće i kafane ne idu zajedno. Jedan borac je, tako, bacio ručnu odbrambenu bombu u kafani, od čije eksplozije je poginuo jedan i ranjena tri borca. I to se dešava, iako je zabranjeno nošenje oružja po kafanama i pri odlascima kući. Agresor je kasno popodne 22.5.1994. godine djelovao iz minobacača 82 i 120 mm iz rejonu Stražbenice po dubini teritorije i po l/o u rejonu Bos. Otoka, a narednog dana ujutro od 4.30 sati, granatirao je Bihać sa 12 projektila iz tenka T-55. Žrtava nije bilo. Pričinjena je materijalna šteta i znatan psihološki udar po građane, jer su djelovali na širokom prostoru. Pogoden je ponovo granatom objekat telekomunikacija pošte Bihać.

PVF nisu izvodile napade ovoga dana, osim što su povremenom vatom iz lakog pješačkog naoružanja djelovale po našim l/o. Pokušale su ubaciti IDG jačine 10-15 vojnika kroz naš međuprostor u rejonu Krivaje. Naše snage vrše pretrage terena u prostoru iseljenog stanovništva. Komanda 5. korpusa naredila je pregrupisanje snaga u skladu sa izvršenom preraspodjelom z/o 5. korpusa, naročito u dijelu od Krakače do Krivaje. U svim jedinicama, u suradnji sa mještanima, obilježeni su bajramski praznici. To su prilike kada se više kontaktira, obilaze l/o od strane mještana i naravno, donose bajramska jela i radosti. Gubitaka nije bilo ovoga 23.5.1994. godine. U večernjim satima 23./24.5.1994. godine SČA djelovao je iz minobacača, PAT-a i PAM-a, te pješačkom vatom sa Stražbenice po l/o u rejonu Bos. Otoka, dok je u popodnevnim satima, 24.5.1994. godine djelovao u više navrata iz minobacača 60 i 82 mm po svim l/o Grmuško-srbljanskog i Grabeškog platoa iz rejonu Uzelečeva glavica i Mali Kosić. A PVF su djelovale topom B-1 iz rejonu Pečkih brda po Skokovima i pješačkom vatom po svim l/o na više pravaca u zonama razdvajanja. Za naše snage to je bio relativno miran dan. Pojačane su izviđačke i odbrambene aktivnosti. Spriječen je jedan pokušaj ubacivanja od strane PVF. U toku dana samo su dva borca zadobila LTP.

8. Ponovni napad na Hasin vrh

Nakon predaha SČA je iznenada i snažno napao naše snage na Hasinom vrhu i Vršku ujutro u 7,10 sati 25.5.1994. godine. Probili su l/o na Hasinu vrhu tek u trećem pokušaju i isti zauzeli. Tom prilikom izgubljeno je oko 500 m² toga objekta. Oko 8,00 sati upućeno je hitno pojačanje iz sastava 1. BObr i 505. Vbbr. Napad je zaustavljen, a l/o naših snaga uspostavljena iza tt. 625 - Hasin vrh, tek na trećoj liniji odbrane. Agresor je tokom dana pokušavao produžiti napade još dva puta. Našom čvrstom odbranom ti napadi su odbijeni i agresoru nanoseni znatni gubici. Otkriveno je, našim izviđanjem, da četnici dovlače dodatne snage, što ukazuje da će pokušavati sa novim napadima na ovom prostoru. To su učinili već 26.5.1994. godine, ali bez uspjeha. Znaju oni šta znači zagospodariti Hasinim vrhom i Vrškom na tom dijelu ratišta. Zato SČA neće mirovati, iako zna kolika je cijena svakog napada na ove visove. U ovim borbama imali smo 3 poginula borca, 6 sa TTP i 23 sa LTP.

Naše komandovanje ocijenilo je opasnim ovaj prodor u sistemu odbrane Grmuško-srbljanskog i Grabeškog platoa kao i dodatne koncentracije snaga SČA na ovom prostoru. Zbog toga je komanda 5. korpusa sa komandom 503. bbr ocijenila nastalo stanje na ovoj l/o, naredila hitno pregrupisanje svojih i pridatih snaga 503. bbr, te dodatnih "R" snaga 5. korpusa, s ciljem vraćanja izgubljenih l/o i stabilizacije stanja na tom objektu. S tim snagama izveden je jak p/n i ponovna uspostava l/o na istočnim padinama Hasina vrha. Napad je uslijedio 26.5.1994. godine između 18,00 i 19,00 sati. Bio je to munjevit i efikasan napad. Četnički agresor je protjeran sa Hasina vrha, čime je uspostavljena i konsolidovana stara l/o na ovome dijelu ratišta. Ovim napadom četnicima su nanoseni veliki gubici i spriječeno uvođenje u napadna dejstva novopristiglih snaga. Zbog toga poraza četnički agresori nisu se usuđivali kre-

nuti u ponovnu avanturu. Registrovani su naši gubici 2 poginula, 2 sa TTP i 7 sa LTP. Međutim, u historijskoj zabilješci 503. bbr. stoji da je p/n izveden 27.5.1994. godine i da su samo njihovi gubici bili: 5 poginulih i 39 ranjenih od čega 6 teže. Moguće je da su iskazani gubici bili samo iz drugih jedinica učesnika p/n, a da je 503. bbr. uračunala sve gubitke u borbama oko Hasina vrha i sam Hasin vrh. Što se tiče datuma, sasvim je moguće da su p/n registrovani 27.5. zato što je izvođen u večernjim satima 26.5.1994. godine.

Nakon uspješno izvedenog p/n jedinica 503. bbr., 1. BObr i 505. sbbr na Hasin vrh, ti borci zaslužuju svako priznanje. SČA je, u znak odmazde, 27.5.1994. godine, nastavio žestoka granatiranja l/o i dubine teritorije na G.S.P-u i grabeškom platou, osobito rejonu Hasina vrha Vrška na Alibegovića kosi. Samo u borbama oko Hasina vrha između 25. i 27.5.1994. godine utrošeno je između 30 i 40 hiljada metka 7,62 i 7,9 mm.

U rejonu s. Krivaja, nakon preuzimanja z/o između 1. BObr. i BVP došlo je do nesreće.

Prilikom primopredaje z/o predstavnik BVP nije upoznao predstavnika 1. BObr o našem minskom polju u tom rejonu. Jedan borac 1. BObr krenuo je ne znajući za to minsko polje, upao u njega, nagazio na pješačku minu od koje je zadobio TTP. Zbog toga je Komanda 5. korpusa uputila hitna upozorenja svim jedinicama da se takvi propusti ne smiju dopustiti, zaprijetivši da će se takve starješine stavljati pred sud, ako do nesreća bude dolazilo zbog ličnih nehata i neodgovornosti. PVF su vršile samo granatiranja l/o i sela u dubini z/o od s. Murića do Skokova. Duž l/o prema PVF razmjenjivana je pješačka i PA vatra, s tim da su PVF bile znatno aktivnije, jer su imale sigurne izvore snabdijevanja od SČA iz tzv. RSK. Naše snage bile su u gotovosti za odbranu i aktivna dejstva, u skladu sa datim naredjenjima. Borbene aktivnosti, s naše strane, svedene su na mižnu odbranu zbog ozbiljne manjkavosti municije u jedinicama na l/o, ali i u rezervi.

U napomeni izvještaja Komande 5. korpusa upućenog Štabu Vrhovne komande, pored ostalog stoji:

"Želimo u najkraćem da shvatite ovu našu situaciju i našu stvarnost. Peti korpus ostaje dosljedan u svojim opredjeljenjima. Borci i starješine herojski su podnijeli i podnose sve napade brojnijeg i opremljenijeg agresora u svakom pogledu. Cijenimo visokom ocjenom ustrajnost jedinica, kao i moralni lik svakog pojedinca pripadnika 5. korpusa. Međutim, nedostatak ubojnih sredstava i municije negativno se odražava na već istaknute ocjene. Ono može dovesti u pitanje rezultate naše dvogodišnje oslobodilačke borbe. Peti korpus ima mnogo brda sličnih Alibegovića kosi sa Hasinim vrhom i Vrškom, što je vidljivo iz brojnih izvedenih b/d u z/o 5. korpusa zadnjih dana, u kojima su pokazali herojstvo za pamćenje... Jedinice 5. korpusa bile su, skoro, u dramatičnoj krizi sa municijom. Zbog toga se Komanda 5. korpusa obratila narodu, preko javnih sredstava informisanja, apelom da predaju svaki metak najbližim komandama, da bi se pomoglo odbrani slobodnih teritorija. To je ukazivalo da su nam zalihe na izmaku." U potpisu je bio komandant 5. korpusa, brigadir Atif Dudaković. U rejonu Krivaje jedan borac iz 1. BObr. je zadobio TTP nagazivši na minu u minskom polju, kojeg je uspostavila prethodna jedinica iz BVP. Zbog toga su sve jedinice upozorene da u primopreda-

jama z/o moraju predati i minska polja. U suprotnom, odgovorno lice će se krivično goniti.

Borbene aktivnosti SČA i PVF-a bile su samo sporadične do 27.5., dok su u ostale dane do 31.5.1994. godine ta granatiranja, od Grabeža do Čorkovače, bila znatno pojačana. U z/o prema PVF težišno su granatirali l/o od Čehića križa do Skokova. Pokušale su PVF i sa napadom iz pravca Liskovca na objekat tt. 499, kojeg je držala jedinica 1. BObr. PVF vrše koncentraciju snaga u rejonima Tršca i Tržačke Platnice. Te snage su pokušale proboj naših l/o u rejonu s. Lulići 28.5.1994. godine, i on je ostao samo na pokušaju, zbog dobro organizirane odbrane naših snaga. Očito, zbog manjka municije, naše snage prisiljene su na svim l/o na odbranu, bez mogućnosti izvođenja aktivnih b/d. Naši gubici bili su: 2 poginula borca, 3 sa TTP i 4 sa LTP.

Ako se analizira protekla sedmica, može se zaključiti da je imala svoja dva perioda. Prva polovica nedjelje samo sporadična granatiranja, a druga pojačana granatiranja iz svih oruđa i dejstva iz pješačkog i PA naoružanja. Bile su i žestoke borbe oko Hasina vrha i duž Alibegovića kose, te manjih pokušaja napada od strane PVF.

SČA, je po običaju, pribjegao bjesomučnom granatiranju l/o naših snaga i cijele dubine teritorije. To su njihova pravila, dok PVF moraju tražiti tu podršku kod vojske tzv. RSK. U toku 30. i 31.5.1994. godine, agresor je nastavio sa žestokim granatiranjima l/o iz minobacača i tenkova, a sa oruđima velikih kalibara granatirao je gradove: Bihać, Cazin, Bos. Krupu i bužimska naselja. A mete PVF bile su: Krivaja, Skokovi i Todorovo. Zapažena su i tri prebjega boraca iz PVF na našu stranu. To se ne dešava često, iako bi bilo važno sa moralne tačke gledišta. Naši su gubici minimalni: tri sa TTP i šest sa LTP.

Zadnjeg dana maja mjeseca održan je ponovo zajednički sastanak civilnih i vojnih organa, na kojem je vođena rasprava i data ocjena postupaka generala HVO Vlade Šantića. Ocijenjeno je da ta ponašanja nisu u skladu sa interesima borbe bošnjačkog i hrvatskog naroda na ovim prostorima. Zaključeno je da se nastave pokušaji usklađivanja aktivnosti na planu zajedničke odbrane i logističke podrške.

Prvog i drugog janskog dana SČA je dejstvovao iz minobacača 120, 82 i 60 mm po svim l/o u z/o 5. korpusa. Težišno je tukao po l/o 511. sbbr sa Osmače, Krčevina i Stražbenice, dok je drugog dana prenio težište vatre na Zaloški grabež i Alibegovića kosu, tukući po l/o tog dijela ratišta. Na linijama razdvajanja sa PVF-om, te snage su dejstvovale po s. Škrgići, Čajići i Krivaja iz pravca Liskovca. Težišno su dejstvovale iz minobacača po Todorovu, Čulumku i po objektu Metla (tt. 499). Naše snage samo su povremeno uzvraćale vatrom, ali su poduzele dodatne mjere inženjerskog uredanja p/k odbrane.

SČA nastavio je svoja dejstva 3. i 4.6.1994. godine istim oruđima, kao i prethodna dva dana. Jedino je dejstvo proširio i na sela: Čavkiće, Vinicu i naselja duž Jablanske ulice do Pokoja.

Koristio je PAT-ove sa Grabeža za dejstva po Jablanskoj ulici, sprečavajući kretanja glavnom cestom Bihać - Cazin Srbljani. Iz rejonu kasarne Grabež ispaljeno je nekoliko granata po gradu Bihaću, a iz rejonu Stražbenica po Bos. Otoci, te iz rejonu Grkovca i Šerbule više granata po selima i l/o naših snaga.

PVF uznemiravale su minobacačkom vatrom, tukući po selima i l/o naših snaga, a zatim

su pokušale i sa napadom. Nakon kraće vatrene pripreme, krenule su snagama iz pravca Liskovca ka Pajzetovićima. Naše snage su ih pustile na bliska odstojanja, kada su ih sredenom vatrom iz svih oružja, prisilile na povlačenje, nanijevši im, pri tome, znatne gubitke.

Iza toga naše l/o pomjerene su naprijed. U ovim borbama zarobljeno je 25 vojnika PVF-a.

Pronađena su dva mrtva i tri ranjena, koje su autonomaši ostavili pri povlačenju. Ranjeni su zbrinuti, a mrtvi pokopani.

PVF pokušavale su, čak u pet navrata, vratiti izgubljene pozicije, što im nije pošlo za rukom. Tako su umjesto dobijanja teritorija, izgubile i one linije koje su do napada držale.

Abdićeve snage djelovale su i na drugim linijama razdvajanja. Tako su držale pod vatrom Čehića križ, djelovale po s. Lulići, a sa Čardača su tukli po Čulumku. Iz pravca Kestenovačka glavica djelovale su žestoko iz minobacača po l/o u rejonu Todorova.

Ta dejstva su bila odmazda zbog neuspjeha u napadu 3.6.1994. godine. Ne samo što su svoj bijeg iskaljivali na Todorovu, već su u toku 4.6.1994. godine proširile svoja minobacačka i PA dejstva po selima: Pajzetovići, Abdići, Devetak i ponovo po Todorovu. Ta granatiranja su izvodili iz rejona Liskovca, Gornje Lučke i Golubovića. Iza ovih granatiranja pokušali su sa napadima, na svakom pravcu. U rejonu s. Lulići pokušali su ubaciti IDG, koja je otkrivena i vatrom prisiljena na povlačenje. Naše snage uspješno brane dostignute l/o. Naši gubici u ova dva dana bili su: 5 poginulih, 5 sa TTP i 11 sa LTP.

Komande jedinica preduzimaju niz mjera u cilju konsolidacije stanja u 1. i 2/501. bbr, 2/502. sbbr. i u 3/503. bbr. zbog negativnih pojava i socijalnih problema. Nestašice svega su u vrhuncu počev od municije do brašna. To najviše uznemirava borce, za što je teško pronalaziti rješenja, kako zbog okruženja, tako i zbog velikih skupoća koje šverceri nameću.

Borbene aktivnosti SČA i PVF nastavljaju se 5.6.1994. godine slično onim u prethodna dva dana. Jedino su PVF djelovale dodatno minobacačima 120 mm i topovima B-1, po rejonima Lulići iz pravca Liskovca i po rejonu Todorova iz pravca Golubovića. Naše snage uređuju l/o na oslobođenom prostoru prema Liskovcu i nisu uzvraćale na vatru.

Na Grabeškom platou naše snage djelovale su po rejonima iskrcavanja ljudstva SČA, koje dovlači na smjene na Grabeški plato. Komandant 5. korpusa je imao brifing sa potčinjenim komandantima 5.6.1994. godine. Na njemu je izvršena analiza izvedenih b/d između dva referisanja i data ocjena stanja u jedinicama. Konstatovano je da je stanje puno bolje, ali da se i dalje mora raditi na jačanju borbenog morala i pojačanoj brzi o borcima, posebno onim na linijama. U suradnji sa civilnim organima vlasti sve veze i RIK funkcioniraju dobro.

Protekla nedjelja karakteriše se i po aktivnim napadnim dejstvima PVF i našim jednim protivnapadom u kojem je zarobljeno 25 autonomaša u rejonu Liskovca. Ovaj p/n je bio iznenađan i neočekivan od strane PVF. Borci 1. Bobr upali su u rovove i zemunice PVF odakle su izvlačili pospane autonomaše. Dakle, jedan ali vrijedan p/n, u kojem je, bez borbe, zarobljeno 25 boraca PVF. Iza toga PVF su izvodile obimna dejstva iz minobacača svih kalibara i PA oruđa, dok su ostala granatiranja bila manjeg obima. Front prema PVF bio je aktivniji u odnosu na SČA. U protekloj nedjelji od 28.5. do 5.6.1994. godine gubici su slijedeći: kod četnika

3-5 poginulih i više ranjenih, kod PVF 6-8 poginulih, dva ranjena i 25 zarobljeno, dok su naši gubici bili: 9 poginulih, 12 sa TTP, 31 sa LTP i 6 zarobljeno od PVF.

Izostala su aktivna napadna b/d u periodu od 6. do 8.6.1994. godine na svim linijama prema oba agresora. Ali su nastavljena neprijateljska dejstva po l/o naših snaga iz minobacača svih kalibara, PAT-ova, PAM-ova i pješačkog naoružanja. Aktivni su bili snajperisti sa Starog grada Bos. Krupe po svim ciljevima, koji su se kretali lijevo od r. Une. Agresor je težišno djelovao po l/o u rejonu Stubo, Barakovac i po selima Vinica, Čavkići i Bos. Otoka.

SČA je pokušao ubaciti IDG jačine 3-5 ljudi u rejone Stubo i Okdanak, koje su otkrivene, te prisiljene na povlačenje.

Na linijama prema PVF izvođena su težišna dejstva iz oruđa i oružja po l/o naših snaga u rejonima: Čulumak, Todorovo, te Lulići, Fajića brdo i Čehića križ. U ovim rejonima PVF su djelovale i snajperima, čime je otežan manevar po frontu, dotur i evakuacija, koje se izvođe jedino noću. U rejonu Todorova i Čulumka PVF su tukli sa bliskih odstojanja iz "zolja", "osa" i RPG-a. Međutim, ni oni, a ni četnici nisu se usuđivali kretati u napade. Naše snage izvodile su aktivnu odbranu, prvenstveno zbog nedostatka municije. Uzvraćala su na vatru samo po sigurnim ciljevima.

Pojačana su naša izviđanja i osmatranja s ciljem sprečavanja mogućih iznenađenja. Pojačana je kontrola međuprostora na svim linijama, a i nužna zaprečavanja, naročito prema SČA. Kod nas je u toku obuka nove grupe snajperista i pomoćnika na RRB-57 i 64 mm u cilju bolje iskorištenosti vatre u borbi ovim sredstvima, naročito kod gađanja utvrđenih vatrene tačaka i točaka.

U rejonu Žegara kod Bos. Otoka naše snage iz 511. sbbr otkrile su ubačenu IDG četnika, kojoj su 8.6.1994. godine, u zoru, pripremile zasjedu. U bliskoj borbi grupa je desetkovana i nanijeti znatni gubici, tako da je prisiljena na bijeg iza svojih l/o. Tom prilikom naše su snage ubile 6 četnika, od kojih je jedno tijelo izvučeno na našu stranu, jedno ostalo u međuprostoru, dok su 4 uspješno izvući na svoju stranu. Naši gubici su minimalni. Dva su sa TTP i jedan sa LTP.

SČA nastavlja svoja dejstva sa distance 9. - 12.6.1994. godine. Na meti su rejoni od Bos. Otoka do Bos. Krupe, a na bihaćkom dijelu ratišta l/o 502. bbr i gradska četvrt Hatince. Nije ostavljen na miru ni Hasin vrh i Vršak u z/o 503. bbr. Ova dejstva agresor je izvodio minobacačima svih kalibara, PA oruđima i mitraljezima, ali nije pokušavao sa pješačkim napadima. Za razliku od njih, PVF su bile znatno aktivnije, naročito u rejonima Fajića brda i Čehića križa, po kojima su tukli minobacačima i PA oruđima iz rejona Tršca.

Našim izviđanjem otkriveno je da je SČA iz RSK ukopao 7 tenkova kao nepokretne vatrene tačke u rejonu Sadilovca i duž Kordunskog Ljeskovca, te postavio artiljerijska oruđa na uređene vatrene položaje, koje je dovukao sa 10 vozila TAM-110. PVF su već 10.6.1994. godine vršile granatiranja svih l/o od ranih jutarnjih sati, djelujući po rejonima Krakača i Skokovi. Toga jutra palo je preko 300 granata i mina na l/o. Nakon toga PVF su kreću u pješačke napade pravcem: Pečigrad - Krakača - Skokovi sa snagama jačine bataljona. Do 13,00 sati uspjele su potisnuti branitelje iz 511. sbbr za oko 300 m na frontu širine oko 1000 m, kada su

izbile do linije: Krčane - Mrazovo, a zatim premije napada pravcem: Puhala (tt. 486) - Mala metla (tt. 481), na kom pravcu su vođene teške borbe do kasno u noć. I naredni dan PVF nastavile su žestoka granatiranja sa težištem na pravcima napada prethodnog dana. Najviše su tukli Skokove sa preko 250 projektila. Iza toga su krenule u napad sa dostignutih linija ka Skokovima iz pravca Krčana i Male metle-tt. 481. Naša odbrana je djelovala uspješno. Odbacila je napadače na p/p. Istim je nanijela znatne gubitke. Ovoga jedanaestoga juna 505. vbbz ojačana sa jedinicama iz 501. bbr, I. Bobr, CSB i OdSD iz Velike Kladuše izvela je dobro osmišljen napad na PVF u rejonu Todorova. U tim borbama izvršena je potpuna deblokada Todorova, te oslobođena slijedeća mjesta: s. Tabakovići, Golubovići, Kapan (tt. 422), Čardak, rđela, Kestenovačka glava sa tt. 389. U tim borbama snage 505. vbbz zarobile su 267 vojnika PVF. U tim borbama imale su i 30-40 poginulih, a ranjenih od 50-60 vojnika. To su bili briljantni uspjesi. Ovim su uskočile snage PVF, te olakčali odbranu našim snagama na pravcu Skokova. I naredni dan, iza ponoći, PVF su djelovale iz oruđa i oružja po našim l/o od Čehića do Krakače. Te napade nastavili su i od jutarnjih sati naredni dan.

Težišna granatiranja su vršena po širem rejonu Čehića, Čajića i Krakače. Popodne su se okomili na KM 517. Ibr u tvorničkom krugu "Puran" u Pjanićima. Nisu poštedjeli ni to selo. Od tih granatiranja pričinjene su znatne materijalne štete na tvorničkim objektima i na seoskim kućama. Na ovom dijelu ratišta nisu se usuđivali kretati u napade. PVF su tokom noći 12./13.6.1994. godine pregrupisavanjem svojih snaga i dovlačenjem novih u rejone Donja Lučka, Vejinac, Todorovska Slapnica, Čufurići i Melkići, s kojima su vršile ojačavanje odbrane, nakon debakla 11.6.1994. godine u širem rejonu Todorova. Poslije ovog uspjeha naših snaga prema PVF, uspostavljena je nova l/p naših snaga: Čehići - Mesići - tt. 331 - Lulići - tt. 345 - Bajrići - Dogići - Bajraktarevići - Buljubašići - tt. 387 - Varmazsko selo - Hasići - Golubović - Melkići - D. Čelinje - k. 192 - Karašine - tt. 349 - Mrtvac (tt. 383). Naše snage rade na hitnom uređivanju dostignutih l/o. Ovim su obezbijedile dovoljno stabilne l/o prema PVF i SČA. Nisu izvedena napadna b/d, osim što je bilo neselektivne vatre SČA iz oruđa i oružja. Na tu vatru agresora odgovarano je povremeno sa rezervnih vatrene položaja. Agresor je smanjio svoja vatrene dejstva, zbog još jednog potpisa prekida vatre, ali nije istu u potpunosti obustavio. Naši gubici u ova 4 dana bili su: 11 poginulih, sa TTP 18, sa LTP 42 i 3 nestala borca.

SČA nastavlja granatiranja 13.6.1994. godine. On ne poštuje prekid vatre. Agresor iz tzv.RSK granatira Bužim iz topova 130 mm iz rejona Kulište, ne pokušavajući pokretati pješačke snage. Na bitačkom dijelu ratišta djelovao je po Alibegovića kosi, Barakovcu i Vijencu iz minobacača i PAT-ova iz rejona kasarne Grabež, Malog Kosića i sa položaja na Grabežu. Na otočkom dijelu i duž naših l/o prema Bos. Krupi djelovao je mitraljeskom i PA vatrom. Aktivno su djelovali iz snajpera prema našoj strani. SČA čini sve da bi nanosio što veće gubitke, palio i uništavao što više objekata na slobodnoj teritoriji. Jos žesća dejstva, sa distance, izvodile su PVF iz artiljerije, PA oruđa i minobacača po linijama naše odbrane i selima: Čehići, Fajića brdo, Krivaja, Skokovi, Golubovići i Visoka glava (tt. 412). Malo mu je bilo što su stavili u dejstva sav svoj arsenal oruđa, već su tražili i dobili podršku iz RSK dejstvima iz tenkova T-84 i T-55, haubica

122 i 155 mm, ZIS-ova, topova 130 mm i VBR-a. Vidljiva je ta koordinacija rušilaštva po Krajini od naručioca "Irajskog babe" uperenog protiv Bošnjaka, kojima je i sam nekada pripadao, samo zato što su uz nas i na našoj slobodnoj teritoriji. PVF su težišno djelovale iz oruđa i minobacača iz rejona Tršca, tt. 308, Tržačke Platnice, Liskovca, tt. 520, sa Puhala i sa starog grada Pećigrada. Nakon ovog masovnog dejstva sa distance, pokušali su izvesti napad samo na pravcu Pećigrad - Skokovi. Taj napad je odbijen čim su im jedinice dospjele u zonu pješačke vatre. Džaba su vršili intenzivna granatiranja, od kojih nije narušen naš sistem vatre.

Naše l/o prema SČA su nepromijenjene. Sa nekih manje aktivnih linija izvlačene su naše snage i upućivane na vruće linije prema PVF, kako bi se još bolje ojačala naša odbrana prema ovim snagama. Linije odbrane pomjerene su u našu korist u rejonu Kestenovačka glava za oko 1500 m2, akcijom jedinica 505. vbbz ojačana jednom četom iz 501. bbr i dijelom snaga iz 511. sbbr. Te snage prodrle su i izbile iznad puta Pećigrad - Mala Kladuša.

PVF pružale su jak otpor, ali nisu mogle zaustaviti prodor tih snaga, kojim je direktno ugroženo komuniciranje Pećigrad - Kladuša.

Gubici u borbama 13.6.1994. godine su slijedeći - PVF: poginulo 10-15 vojnika, ranjeno 30-40 i zarobljeno 11.

Naše snage: 6 poginulo, 15 sa TTP i 33 sa LTP

U noćnim borbama 13./14.6.1994. godine pogođen je smrtonosnim hicem omiljeni komandant 511. sbbr, major Mirsad Crnkčić, koji je sigurno među najzaslužnijim za počasni naziv "Slavna" dodjeljen toj brigadi. Okolnosti u kojima je smrtno stradao rahmetli Mirsad Crnkčić govore da je situacija o pozicijama neprijatelja u tom rejonu bila nejasna, da su bilo kakva kretanja u noćnoj trini nesigurna i opasna, pogotovo kada se nisu znale pozicije obiju strana.

Borbeni moral jedinica je na visini iako se odbrambena b/d izvode u veoma složenim uslovima i uz maksimalna angažiranja i naprezanja svih sastava jedinica.

I u naredna tri dana nastavljena su granatiranja na oba fronta. Tako su četnici 14.6.1994. godine djelovali iz haubica 155 mm iz rejona Velikog Radića, a topovima 130 mm iz rejona Vranjska po s. Jezerski u vrijeme dženaze rahmetli Mirsada Crnkčića. Iz rejona Previća - D. Žirovac u RH djelovao je agresor iz topova 130 mm po Bužimu, Todorovu i Golubovićima. Abdićeva paravojska, po uzoru na četničku sabraću, djelovala je iz svojih oružja i oruđa po l/o naših snaga i selima pod kontrolom snaga 5. korpusa, na sjeverozapadnom dijelu fronta. Ta dejstva izvedena su tokom dana 13.6.1994. godine. Navedenog dana izveli su napad, koji je podržan jakom artiljerijsko-minobacačkom vatrom, u pokušaju da povrate izgubljene položaje u rejonu tt. 314, iznad glavnog puta Pećigrad - V. Kladuša.

Portret majora Mirsada Crnkčića, nosioca značke "Zlatni Ljiljan", komandanta 511. Sbbz.

Ona strana koja kontroliše š. r. tog objekta kontroliše glavnu komunikaciju, koja je bitna za snage PVF u rejonu Pećigrada. S toga se takav pokušaj vraćanja objekta logički očekivao. U ovim borbama snage 3. brigade NO bivaju razbijene. No, Abdićeva komanda uvodi u borbu specijalne jedinice i dijelove 4. brigade NO, da bi odbacila naše snage iz rejona tt. 314. Ako bi u tome uspjele, imale bi sigurno komuniciranje i bolje obezbijeden lijevi bok svojih snaga. PVF uvele su u borbu, na ovom dijelu, snage ekvivalenta oko 600 ljudi. Borbe su u toku. Naše snage se uspješno brane. I u rejonu Fajića brda PVF vrše snažan pritisak na položaje 517. Ibr. Cilj im je zauzeti taj objekat, koji je bitan za svaku stranu, jer dominira na tom dijelu i obezbjeđuje uspješnu odbranu sela iza njega. Agresorske sluge izvode pojačana granatiranja 16.6.1994. godine iz svih oruđa postojećeg arsenala, a iz teških oruđa granate dolijeću iz RH pod kontrolom Martićevih četnika, kojim su granatirali Tržačka Raštela, Pogledalo, Čehiće, a pod stalnom vatrom su držale Čehića križ.

Iz rejona Pećigrada i Puhalu PVF su granatirale Beganoviće (tt. 481), Škrgiće, Bajramoviće, G. Lučku i Skokove, a SČA iz tzv. RSK granatirao je topništvom dubinu teritorije. Nakon ovoga silnog granatiranja PVF su krenule u napad. U tim borbama nisu zabilježile nijedan uspio napad, mada je bio veoma jak pritisak na naše l/o u rejonima: Abdačkovići, Hamulići i Murići. Naše snage drže dostignute l/o i posebno u rejonu tt. 314. Nakon zaustavljanja, a zatim i odbacivanja snaga PVF na početne položaje, naše snage iz 505. vbbr, 502. sbbr, dijelovi 501. bbr i bVP 5. korpusa izvode dobro osmišljene p/n na više pravaca i to: Kestenovačka glavica - D. Lučka, Todorovo - Varmasko selo i Kapan - Visoka glavica. U ovim napadima oslobođeni su novi prostori, a snage PVF razbijene i protjerane. Zarobljeno je 12 vojnika PVF. U borbama prema PVF zarobljeno je ukupno 20 autonomaša. Broj poginulih i ranjenih nije poznat. Naši gubici: 1 nestao, 16 sa TTP i 34 sa LTP.

Dejstva sa distance nastavljeni su od 17. do 19.6.1994. godine. SČA granatira naselja i l/o iz minobacača svih kalibara, PA oruđa i mitraljeza. Sa Starog grada Bos. Krupa i sa Stražbenice djeluju iz PAT-ova i PAM-ova po naseljima na lijevoj obali r. Une, posebno po željezničkoj stanici, a na otočkom dijelu z/o 511. sbbr po Bos. Otoci i l/o. U ovim dejstvima koristio je i zapaljivu municiju. Na bihačkom dijelu ratišta djeluje iz PA oruđa po naseljima i duž puta Bihać - Pokoj, sprečavajući komuniciranje istim. U ovim napadima koristi minobacače 60, 82 i 120 mm tukući rejon Hasina vrha, duž Vijenca i naselja iza l/o branitelja. I SČA iz tzv. RSK podržava borbena dejstva PVF svojom artiljerijom. Posebno su davali snažnu podršku PVF dejstvujući haubicama 122 mm iz rejona Žirovac po rejonu Todorovo i široj okolini. Isto tako su granatirali Čajiće, Skokove i još neka mjesta iz haubica 122 mm iz rejona Mala Kršija. Ova granatiranja PVF su plaćale visokom cijenom, često u kešu. PVF su djelovale iz svog arsenala oruđa, odnosno topova ZIS i B-1, iz minobacača i PA oruđa.

Težišna dejstva bila su po rejonima: Todorovo, Skokovi, a posebno Zenkovići i Porčići.

Samo na ova dva sela ispalili su preko 200 mina. Iz rejona Brkića Koplja dejstva su usmjerena na Visoku glavicu i Rekiće, kako bi ometali i usporavali naše napade u tim rejonima. Isto tako su vatrom iz minobacača 82 i 120 mm djelovali iz rejona Rošića po našim l/o u s.

Škrgići, a iz rejona Pećigrada i Puhalu granatirani su: Bajraktarevići, Kralcači i Skokovi, iz topova B-1, ZIS 76 mm i PA oruđa. Ovakvo masovnoj primjeni granatiranja više rejona svojom i artiljerijom RSK, PVF pribjegavaju radi uznemiravanja, nanošenja gubitaka borcima i žiteljima, držeći ih u krajnjoj neizvjesnosti o svojim daljnjim koracima.

Naše snage prema SČA nisu imale pješačkih borbi. Odbrana je čvrsta i stabilna. Na vatru agresora samo je povremeno uzvraćano. Prema PVF naše snage su se uspješno branile i povremeno išle u protivnapad pomjerajući l/o naprijed. Tako je 1. BObr izvela brz i nenadan napad 16./17.6.1994. godine, u kojem je "očistila" od PVF s. Porčiće i Zenkoviće, u koje su bile upale PVF. Ubrzo su naše snage prisiljene na povlačenje zbog silnog granatiranja, a i zbog p/n kojeg su izvele PVF. Jedinice 505. vbbr, ojačane dijelovima 503. bbr, bVP i jedinicom CSB izvele su napad u ranim jutarnjim satima 18.6.1994. godine na snage PVF na pravcu: Varmasko selo - Visoka glavica - Hasići - Rekići, razbila te snage na pravcu napada, nanijela im znatne gubitke, a jedan broj i zarobila. U tim borbama, koje su nastavljene i 19.6.1994. godine ranjen je i komandant 505. vbbr. Tim ranjavanjem nije remećen tempo napada naših snaga.

U tim trodnevnim borbama gubici su slijedeći: kod PVF - više od 25 poginulih od kojih je 11 izvučeno na našu stranu, ranjeno preko 40, od kojih su 2 izvučena na našu stranu i zarobljeno 45 pripadnika PVF. Gubici kod naših snaga: 8 poginulo, sa TTP 8 i sa LTP 46, dok prema SČA nije bilo gubitaka. Iz ovoga se da zaključiti da su naše snage između 12. i 19.6.1994. godine izvodele uspješnu odbranu prema SČA i nisu dozvoljavale bilo kakva iznenađenja. Samo su povremeno odgovarali na vatru po sigurnim ciljevima. Na dijelu fronta prema PVF borbe i granatiranja bila su intezivna i sa znatnim učincima. Najbolje borbene rezultate imala je 505. vbbr sa jedinicama ojačanja. Slične borbene učinke imale su: 1. Bobr, 511. sbbr. i CSB-Bihać. Ti borbeni učinci bili su slijedeći: desetkovana je 3. brigada NO u š. r. Todorova. Iz te brigade zarobljeno je oko 300 vojnika PVF, a naneseni su i veliki gubici 4. i 5. brigadi NO iz kojih je zarobljeno oko 100 pripadnika u rejonima oko Pećigrada, Liskovca, Porčića, i Zenkovića. Zaplijenjeno je dosta naoružanja, municije i mina za MB, te oslobođena znatna teritorija. Dostignute l/o prema PVF na dan 19.6.1994. godine hile su: s. Mesići - tt. 331 - s. Lulići - tt. 345 - Porčići - Bajraktarevići - Buljubašići - tt. 389 - Varmasko selo - Rekići - Visoka glavica - Čaglica - Karašine - tt. 349 - Mrtvac. I naši gubici u protekloj nedjelji nisu bili mali: poginula su 24 borca, 5 je nestalo, 1 zarobljen, dok je 33 sa TTP i 116 sa LTP. Pošto su Bošnjaci kao pripadnici PVF u službi naših neprijatelja, onda su i oni naši neprijatelji kao i SČA na ovom prostoru.

SČA nastavlja dejstva 20.- 22.6.1994. godine iz minobacača i PA oruđa iz rejona Mali Kosić i kasarne Grabež po našim l/o na Hasinom vrhu, Vijencu i po rejonu Barakovca, a nije izostavio ni sela M. i V. Založje, Čavkiće i Jablansku ulicu. U rejonu Bos. Otoka agresor je djelovao PAT-om iz rejona Stražbenica po Ivanjskom putu i Bos. Otoci.

Pored toga aktivno je djelovao iz snajpera sa svih lokaliteta. I na Bužim su djelovali haubicama 105 mm iz rejona Prevlja u RH, pričinivši neznatne materijalne štete. I PVF su djelovali iz minobacača svih kalibara iz rejona Tršca, po l/o u rejonima Muharemovići i Fajića brdo, a iz rejona Donjih Purića i Todorovske Slapnice po rejonima naše odbrane na Kestenovačkoj gla-

vici i s. Zulići. Iz rejonu Bričija Koplja dejstvovala su PVF-pored minobacača i iz topova B-1 i 76 mm i PAT-ova 20/3, po l/o u rejonu Visoka glavica. Ta dejstva su izvodili sva tri dana. Iza granatiranja slijedili su pješački napadi na objekte koje su prethodno granatirali, ali bez učinaka.

Jedinice 5. korpusa izvodile su uspješnu i aktivnu odbranu, naročito prema PVF-u. Ta aktivna b/d često su prerastala u p/n. Tako je 511. sbbr izvela 22.6.1994. godine iznenadan p/n u zahvatu puta Skokovi - Pečigrad. U tom napadu pomjerene su l/o naprijed za 1000 m po frontu i oko 400 po dubini. Na tom rejonu razbijene su snage autonomaša. Te dostignute linije nisu se mogle braniti zbog silnog granatiranja PVF.

Valja registrirati da je dužnost komandanta 511. sbbr dva dana prije preuzeo brigadir Mirsad Sedić, do tada zamjenik komandanta 5. korpusa, a u 517. lbr dužnosti je preuzeo major Nada-rević Ibrahim-Baja, umjesto majora Nermina Babića. SČA se oglašio preko RTV Banja Luka da 5. korpus napada žestoko njihove snage iz pravca Alibegovića kose. To je njihov uobičajeni trik, kada prikupljaju snage za svoje napade. Tobaže, moraju slati dodatne snage, jer su one na linijama ugrožene. A ustvari, pripremaju i dovlače snage za još jedan samoubilački pohod. Naše snage su na tako nešto navikle, pa su preduzele dodatne inženjerske radnje, kako bi ojačale l/o. Naši gubici za period 20.- 22.6.1994. godine: poginulo 4, sa TTP 10 i sa LTP 36. SČA pristupio je ponovo dnevno/noćnom granatiranju iz minobacača, PAM-ova i PAT-ova u periodu 23.- 25.6.1994. godine. Dejstvovala je po l/o i naseljima na grabeškom i otočkom dijelu ratišta. Uobičajena noćna dejstva izvodio je između 21,00 i 24,00 sati. Činio je to i pred zoru prisiljavajući narod da ide u podrum. Agresor je iz rejonu Mala Kršlja u RH dejstvovala iz haubica 122 mm po Čoralićima 23./24.6.1994. godine, a minobacačima je djelovao po rejonu Hasina vrha i Bos. Otoci. PVF su izvodile noćna dejstva sa minobacačima iz rejonu Tršca, Kudića i Pečkih brda, tukući Fajića brdo, Muharemoviće, Bajraktareviće, Mrazovo i Beganoviće. Iz rejonu Puhala oglašavali su se i topom B-1. Dejstvovali su i sredstvima za blisku POB. Najžešća vatra ispoljavana je iz rejonu Tršca i Liskovca po našim l/o u s. Porčići i Zenkovići. Vatra je trajala sve do 1,00 sati 25.6.1994. godine. Nakon ovih vatrenih dejstava PVF su krenule u napad sa specijalcima jačine ojačane čete. U tom napadu korištena su sredstva za POB, u borbi sa našom pješadijom. Ove napade uspješno je odbila 1. BObr. Naše snage vrše neprekidna izvidanja i osmatranja, čak i dubinu rasporeda snaga oba neprijatelja, u cilju sprečavanja mogućih iznenađenja.

U komandi 5. korpusa izvode se obimne pripreme za predstojeća b/d. Održan je pripremni sastanak sa svim potčinjenim komandantima jedinica u toku 25.6.1994. godine. Toga dana komandanti su upoznati sa osnovnim ciljevima i zamislima. Tada je naredeno da se pristupi izradi borbene i radne dokumentacije za predstojeća ofanzivna borbena dejstva. Naši gubici za 25.6.1994. godine bili su: prema SČA jedan sa LTP, a prema PVF: jedan poginuo, 3 sa TTP i 4 sa LTP. Gubici neprijatelja nepoznati.

Cijeneći b/d za proteklu sedmicu može se reći da je ova nedjelja bila mirnija, naročito prema SČA. Dejstva iz artiljerije i minobacača bila su neselektivna, nešto jačeg intenziteta iz tzv RSK po selima iza l/o naših snaga. Međutim, PVF su aktivnije djelovale iz topova B-1 i ZIS-ova, te iz PA oruđa i sredstava za blisku POB. One su izvodile i napadna dejstva na više pravaca.

Uzvratila im je 505. vbbr. i 1. BObr svojim p/n, oslobodivši neke važne objekte na pravcima napada. U ovoj sedmici izbačeno je iz stroja 85 naših boraca, od kojih je 7 poginulo. Borbena dejstva izvođena između 26 i 29.6.1994. godine bila su slična b/d prethodna tri dana. SČA je granatirao l/o i slobodnu teritoriju iz minobacača svih kalibara, iz PA oruđa, topova B-1 i ZIS 76 mm. Tako je 26.6.1994. godine gađao Nikolića glavicu u 20,30 sati sa tri granate 76 mm iz rejonu Vajagića. Istoga dana rano od 2,30 do 06,00 sati dejstvovala je iz minobacača 120 mm iz rejonu Mali Kosić po Spahićima, Spahića glavici i l/o naših snaga, ispalivši preko 50 mina, a sa 4 mine 60 mm i 5 granata iz topa B-1 dejstvovala je po l/o na Vijencu. I 27.6.1994. godine nastavio je granatiranje, počev od 21,00 sat, iz rejonu Cerik, a PA orudima je dejstvovala tokom noći po l/o naših snaga.

Ima se dojam da ova dejstva noću izvodi namjerno radi iznemiravanja naših boraca na linijama i još više iz straha od mogućih naših iznenadnih napada. Na bosanskokrupskom dijelu ratišta bili su dodatni snajperisti tokom 24 sata. Agresor je bio aktivan i sa teritorije RSK u toku 27./28.6.1994. godine. Tako je iz pravca Žirovca ispalio 10 raketa iz VBR u 20,30 sati na selo Lubarda, a iz rejonu Mašvina sa 3 tenkovske granate, u 3,00 sata gađao je Čoraliće. U toku dana 28.6.1994. godine ispalio je agresor 4 granate 122 mm iz rejonu Žirovca na Bužim, a 29.6.1994. godine između 21,00 i 22,00 sata ispaljeno je još 5 mina 82 mm po rejonu Osoje i isto toliko po Spahića glavici. A iz rejonu Oldanak tukao je iz PA oruđa po l/o na Vijencu i Barakoveu. Nije agresor zaboravio ni Alibegovića kosu, po kojoj je dejstvovala iz minobacača svih kalibara sa više mina iz rejonu Crno jezero i Mali Kosić. Na l/o 505. vbbr. u rejonu Stabandža agresor je ispalio 5-6 granata 76 mm, a po rejonu Čorkovača tukao je iz pješačkog naoružanja.

Ovim granatiranjima pričinjene su manje materijalne štete.

PVF su također smanjile intenzitet borbenog djelovanja. Jedino nešto intenzivnija djelovanja iz minobacača 82 mm bila su 26.8.1994. godine iz rejonu Tršca po s. Krivaja, a PAM-om po Čehića križu. Iz rejonu Pečigrada dejstvovala je iz minobacača po Skokovima i l/o naših snaga. Naredna dva dana PVF su pojačale i proširile svoja dejstva iz minobacača svih kalibara iz rejonu: Tršca, Liskovca, G. Purića i Todorovske slapnice, po l/o naših snaga u rejonima: Muharemovići, Fajića brdo, Krivaja, Todorovo i Golubovići. Neposredno na linijama razdvajanja često su PVF otvarale vatru iz pješačkog i PA naoružanja. Težišna vatrena dejstva bila su po rejonima: Golubovići, Todorovo, Kestenovačka glavica i Fajića brdo. Na ove objekte pokušavano je i sa napadima pješadije. Naše l/o ostale su nepomjerene. PVF su bile još aktivnije 29.6.1994. godine djelujući iz sveg arsenala oruđa i oružja, kako po linijama razdvajanja naših snaga, tako i po naseljima.

9. Akcija PVF i naša protuakcija (šema 10)

Dejstva PVF bila su najintenzivnija od 11,00 sati 29.6. po rejonima odbrane naših snaga: Krivaja - Zenkovići u z/o 1. BObr, Buljubašići - Krčane u z/o 511. sbbr, i Golubovići - Melkići u z/o 505. vbbr. Tako su dejstvovala iz tenka T-34 po rejonu Velića glavice (tt. 384). Nakon ovog

dugotrajnog prijedodnevog dejstva iz svog raspoloživog arsenala oruđa i minobacača i nakon jednoiposatne artiljerijsko-minobacačke pripreme napada, PVF su u 12,30 sati krenule u pješake napade iz rejonu Tržačka Platnica na l/o naših snaga u rejonu Krivaja, te iz rejonu Peči-grada na Krčane. Nakon borbi PVF su uspjele pomjeriti naše snage sa l/o u rejonu Krivaja, ali nisu uspjele ovladati selom, dok su na pečiogradskom pravcu zaposjele rejon Krčane. Jedino PVF nisu se usuđivale krenuti u napade u rejonu Kestenovačka glavica i Golubovići, iako se napad očekivao, zbog iznenadnog napada jedinica 505. vbbr izvedenog 27. i 27/28.6.1994. godine u svojoj z/o. Tim napadom 505. vbbr je poboljšala svoje taktičke položaje u rejonima Golubovića i Kestenovačke glavice, prisilivši PVF na dejstva samo sa distance.

Naše snage duž l/o prema PVF vrše intenzivna izvidanja pokreta i pregrupisavanja PVF, koje neće stati na dostignutim l/o. Bilo je potrebno parirati tim aktivnostima i sprečavati moguća iznenađenja. PVF izvode aktivna napadna b/d, kako bi naše snage odvratile od mogućih iznenadnih napada širih razmjera, koje su u fazi završnih priprema.

PVF su ocijenile da samo napadima širih razmjera, mogu prisiliti naše snage na odgodu, ako ne i odustajanje našeg komandovanja od planiranih predstojećih ofanzivnih borbi širih razmjera.

U periodu od 26.- 29.6.1994. godine u z/o prema SČA nije bilo promjena na linijama naše odbrane. Stalno se prate pokreti i borbene aktivnosti na linijama razdvajanja. Naše snage povremeno uzvraćaju na vatru po sigurnim ciljevima. Jedinice angažovane na linijama u punoj su borbenoj gotovosti, kako bi se isključila bilo kakva iznenađenja.

Agresoru se ne vjeruje drugačije, osim kada si u stalnoj spremnosti za borbu.

Dosadašnje ratne prilike su bile najbolja škola. Na početku rata teškom mukom su se borci ukopavali, a sada mu to ne treba ni reći, kao ni "Švabi" u onome ratu. Prema PVF naše snage izvode aktivnu, a u nekim prilikama i odsudnu odbranu, osim jedinica 505. vbbr, koje su izvele uspješan napad, a zatim odbile p/n PVF u rejonu Kestenovačka glavica i Golubovići. Svoje položaje nisu održale jedinice 511. bbr, koje su odbačene za 300 m u rejon Krčane, a 1. BObr za oko 100 m u rejonu Zenkovića.

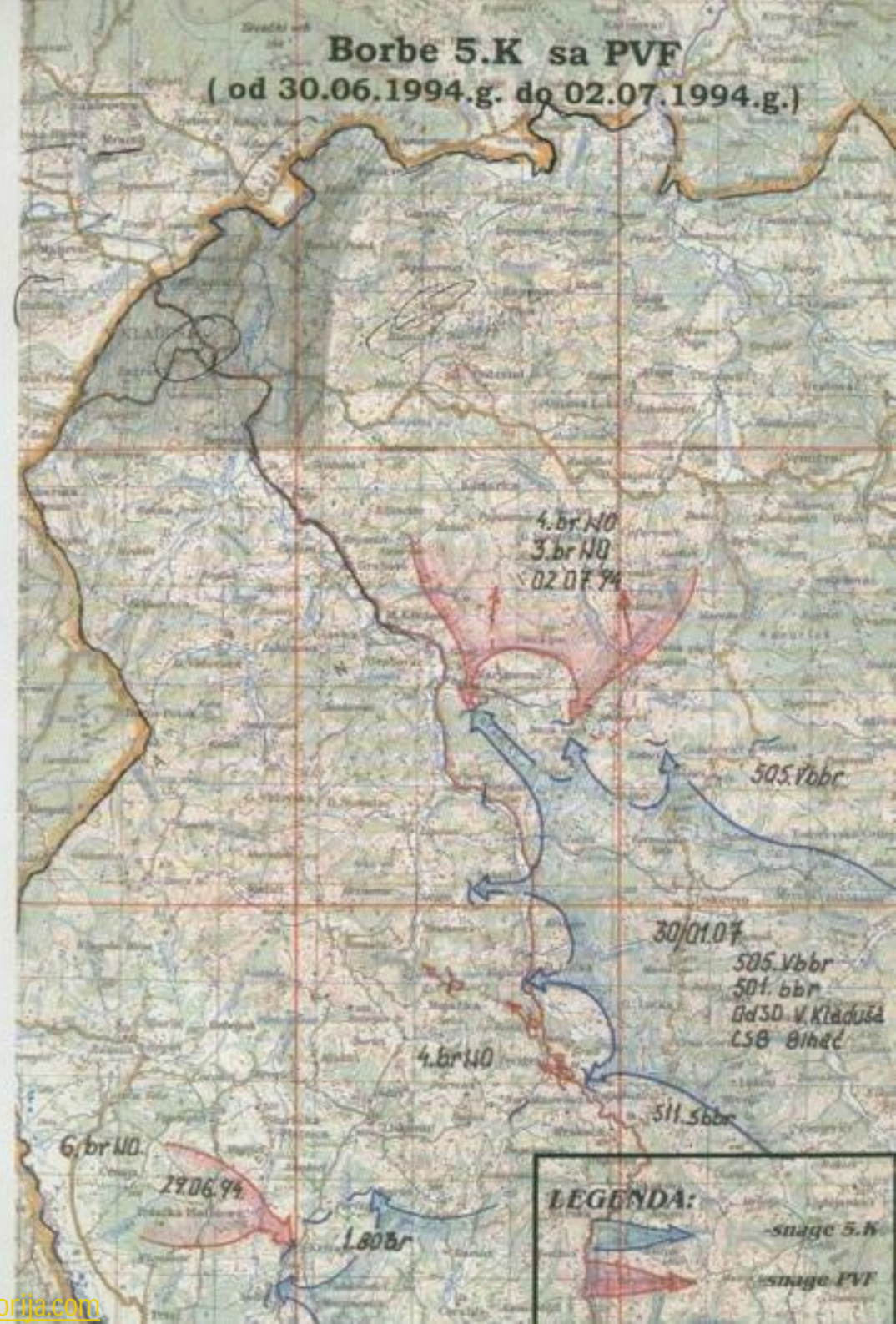
U ovim četverodnevni borbama, četnički gubici su nepoznati. Gubici PVF su slijedeći: poginulih oko 20, ranjenih 30-40, a naši gubici: 7 poginulo, 6 sa TTP i 34 sa LTP.

U ovom periodu pojačana je švercerska aktivnost na granici prema tzv. RSK duž r. Korane koja je pod našim nadzorom. Prisutna je opasnost oticanja podataka, zbog nemogućnosti pune kontrole lica u graničnome pojasu. Osjeća se velika nestašica roba za prehranu stanovništva, što još više povećava švercerski promet. Cijene su već daleko iznad kupovne mogućnosti stanovništva. Ovakve nestašice i nedolasci humanitarne pomoći pogoduju švercerima.

Robe za potrebe odbrane gotovo su presahle. Ono što se nudi švercerskim kanalima iz tzv. RSK dostiže enormne cijene, a dnevna potrošnja ubojnih sredstava, posebno municije, svakim danom je sve veća, zbog borbenih aktivnosti PVF u cijeloj zoni razdvajanja. PVF traže od srpskih komandi da sprečavaju prodaju municije 5. korpusu.

Agresorske snage nastavljaju 30.6.1994. godine neselektivna dejstva iz pješackog, PA i ar-

Borbe 5.K sa PVF (od 30.06.1994.g. do 02.07.1994.g.)

artiljerijsko-minobacačkog naoružanja po l/o na Grebenu, Vijencu, i po selima: Vinica, Založje i Čavkići. Tako je 30.6.1994. godine sa nekoliko mina 82 mm i više mina 60 mm, agresor djelovao od 1.30 sati po našim l/o na Vijencu. Sa starog grada Bos. Krupa djelovao je iz PA oruđa i snajpera po željezničkoj stanici i duž lijeve obale r. Une.

Narednog dana pojačano je granatiranje iz minobacača naše odbrane u rejonima Stubo, Okdanak, a nastavio je granatiranje rejona Vijenac i Mala Zečica. Skoro cijelu noć je djelovao iz PAM-ova i PAT-ova iz rejona kasarne Grabež po našim l/o u rejonu Barakovac i naseljenima iza l/o. Slična dejstva je nastavio i na bosanskokrupskom i otočkom dijelu ratišta. U toku 2.7.1994. godine agresor je težišno djelovao iz minobacača po Alibegovića kosi, Hasinu vrhu i Vršku, dok je na Grabeškom i Grmuško-srbijanskom platou djelovao iz pješačkog i PA naoružanja. Napade je ponavljao i tokom noći radi uznemiravanja naših branitelja. Ta dejstva nastavlja i 3.7.1994. godine. Težište dejstva prenosi na l/o 501. bbr. na Vijencu i na l/o 502. sbbr u rejonu Golubića. U ovim dejstvima korišteni su snajperi i bestrzajna oruđa. Ovaj period karakterističan je i za b/d prema PVF. Naime PVF su krenule u novi napad 30.6.1994. godine na l/o 511. sbbr. u rejonu Krčane (tt. 393) i s. Buljubašići. Dan prije na ovom dijelu pretrpile su znatne gubitke, što će ovim napadom teže vratiti moral svojim borcima. Treba da se pitaju protiv koga, zašto i za čiji interes trebaju jačati moral i kaliti borbenost. Nažalost, podstiču ih za račun onoga ko kolje, ubija, ruši, pljačka i progoni Bošnjake. kao što su i oni, ali samo po imenu. Napad u rejonu Buljubašića i Krčana izvođen je uz snažnu artiljerijsko-minobacačku podršku. Do kraja dana PVF uspjele su zaposjesti iste. Naše snage su se povukle do linije Hasine kafane - Visibaba, gdje pružaju snažan otpor. I pored iscrpljujućih borbi i gubitaka PVF ne odustaju od daljnjih napada. One kreću širokim frontom u napade. Već 1.7.1994. godine izvode artiljerijsko-minobacačke napade na s. Muharemoviće i Fajića brdo,

Borci 502. sbbr. pred odlazak na zadatak

iz rejonu Tršca, a na s. Čajiće djeluju iz rejonu Liskovca. Rejone naše odbrane Visoku glavicu i Hasiće tuku iz rejonu Todorovska Slapnica. Sa starog grada Pečigrada i sa Puhala djeluju iz PAT-ova i PAM-ova i oruđa za neposredna gađanja po l/o naših snaga. Nakon ovih granatiranja slijede pješački napadi na Fajića brdo, te ubacivanja dolinom r. Mutnice prema s. Muharemovići, a iz doline rječice Platnica ka s. Macanovići. Ovi napadi su osujećeni, a PVF-u naneseni znatni gubici. Drugog jula intenzitet b/d je smanjen. PVF nastavile su samo sa minobacačkim napadima po našim l/o. Vjerovatno im treba predah, jer nemaju svježih snaga.

Iz ovog se vidi da su l/o prema SČA stabilne i bez pješačkih napada, a prema PVF vode se žestoke i iscrpljujuće borbe. Naše združene snage ne miruju. Nastoje izvoditi aktivna b/d, a na pogodnim pravcima ići u napade. Tako su kombinovane snage: 505. vbbbr ojačane sa snagama iz 501. bbr, OdSD Velika Kladuša i jedinicama GSB Bihać izvele snažan, brz i odlučan napad na Brkića Koplje, Dautovića glavicu, Karaulu, Gornje Puriće i tt. 314, koje su držale PVF.

Navedeni objekti su brzo zauzeti. Tom prilikom zarobljen je 51 vojnik Abdićeve tvorevine. Naše snage su ovim napadom izbile na put Pečigrad - Velika Kladuša. Presijecanjem te komunikacije Pečigrad je lišen te bitne komunikacijske veze sa svojim zaledem - Velikom Kladušom. Zbog novonastale situacije PVF vrše hitno izmještanje svoje artiljerije i minobacača iz rejonu Mujakića, Rošića, Pečigrada i sa Bande na sigurnija mjesta u dubini prema M. i V. Kladuši. Ovim briljantno izvedenim napadom naše snage su izbile 30.6. na 1.7.1994. godine do linije: Relići-Brkića Koplje (tt. 356) - Karaula (tt. 305)-Vejinac (raskrsnica puteva kod Stražbenice) -Kajtezi - Hasine kafane - Buljubašići. Napadom i zauzimanjem Krčana i dijela Buljubašića PVF su ostvarile nekog uspjeh, ali su zato izgubile puno više ovim napadom 505. vbbbr., jer je zaposjednut važan taktički objekat Brkića Koplje, kojim je obezbjeđen izlazak na glavnu komunikaciju Pečigrad - Velika Kladuša. U rejonu Fajića brda i Muharemovića PVF pokušale su izvesti napad 1.7.1994. godine, kojeg su naši branitelji čvrstom odbranom odbili. Spriječeno je, također, ubacivanje dviju DTG na spoju 517. bbr i 1. Bobr. PVF često kombinuju napade s fronta sa ubacivanjem svojih DTG kroz međuprostore, naročito kada su u pitanju važni objekti kao što je Fajića brdo, kojeg se teško može zaposjesti napadom s fronta. PVF i dalje ne miruju. Često pokušavaju sa prikupljenim snagama i protivnapadima povratiti izgubljene objekte. Tako su 2.7.1994. godine PVF iz sastava 3. i 4. brigade NO pokušale p/n vratiti izgubljene objekte u rejonima Karaula i Brkića Koplje, ali nisu uspjele, zbog jakog otpora naših snaga na dostignutim l/o. Ovim neuspjehom one su se primirile, ali su pojačale granatiranja naših novoformiranih l/o. Komande jedinica dosta su uradile, a i dalje rade na inženjerskom uređenju tih l/o. PVF su iznenada, u popodnevrim satima 3.7.1994. godine preduzele novi p/n, sada na pravcu Kajtezi - Krivaja, probile l/o naših snaga. Intervencijom rezervi 505. vbbbr spriječen je dublji prodor snaga PVF. U ovim borbama PVF i SČA činili su jake smetnje na radio vezama.

U periodu od 30.6. do 3.7.1994. godine registrirani su slijedeći gubici: Prema SČA nije bilo gubitaka, a prema PVF bilo je: 9 poginulih, 36 sa TTP i 103 sa LTP. Gubici PVF su slijedeći: zarobljen 51 vojnik. Broj ranjenih i poginulih nepoznat. Cijeneći borbena dejstva između 26.6. i 3.7.1994. godine mogu se izvesti slijedeći zaključci:

1. Na frontu prema SČA nije bilo pješačkih napada, niti ubacivanja. Granatiranja iz oruđa velikog kalibra i tenkova bila su povremena i neselektivna. Prema našim obavještajnim saznanjima SČA izvlači dio snaga sa našeg ratišta na ratišta u srednjoj Bosni. Cijene da je ovo ratište manje opasno, zbog sve većeg zamaha borbi i našeg težišnog angažiranja prema PVF. Otuda su naši gubici minimalni. Svega jedan poginuo, jedan sa teškim i jedan sa LTP.

2. Za razliku od SČA, PVF pokreću ofanzivne akcije na više pravaca. Prosto srljaju ne obzirujući se na dnevne gubitke. One dnevno daleko više tuku iz svog arsenala oruđa i oružja po našim l/o i naseljima u dubini slobodne teritorije. Često naručuju angažovanje artiljerije velikih kalibara i VBR-ova iz RSK, koji tom vatrom pokrivaju prostore sa naseljima. Dakle ne biraju se ciljevi i teritorije. PVF nastoje preoteti borbenu inicijativu. Otud i pokušava napade s fronta i česta ubacivanja DTG. Naročito su te snage aktivne iz pravca Tršca i Tržačke Platnice, iz pravca Liskovca, Bande (tt. 520), Pečigrada i na svim linijama prema 505. vbbbr, koja je u jednoj "kontri" 30.6. i 1.7.1994. godine zasposjela značajne prostore, te izbila širokim frontom na glavnu komunikaciju Pečigrad-Velika Kladuša.

3. 511. sbbr uspjele je jednim protivnapadom vratiti u cijelosti s. Buljubašiće i Barjaktareviće, ali ne i Krčane. To je bio značajan uspjeh zbog povezanih odbrambenih pozicija sa desnim susjedom-505. vbbbr. S tim su PVF blokirane u rejonu Krčana, odakle teže mogu kretati u napade.

Glava IX

1. Operacija "Tigar-sloboda 94"

Operacija pod nazivom "Tigar-sloboda" ušla je u završnu fazu priprema. To je prethodnica ili uvod u pravu operaciju "Sloboda 94" u kojoj je oslobođena Velika Kladuša, srušena tzv. APZB i potpuno poražena vojska Fikreta Abdića na ovom dijelu države Bosne i Hercegovine. Operacija "Tigar-sloboda" u nazivu je samo igra riječi, a bila je po svom karakteru, ciljevima i namjeni obavještajno-bezbjedonosna i psihološka igra sa našim okorjelim neprijateljima, u kojoj se fingirala pobuna, da bi se što više ličnosti iz Abdićeve najuže okoline uvukao u naše prostore, izvuklo što više oružja i opreme, a onda da sva ta bratija bude zarobljena.

U dokumentaciji operacije "Tigar-sloboda" postavljeni su slijedeći ciljevi:

1. Razobličavanje izdajničke uloge Fikreta Abdića i njegove sprege sa vojskom i paravovinomom RSK u Republici Hrvatskoj, u borbi protiv svog vlastitog naroda; 2. razotkrivanje da ta tvorevina Fikreta Abdića nema ni snaga, a ni tako sposobnih kadrova za borbe protiv svoga naroda i 5. korpusa na ovim prostorima, već da za njih sve konce vuku iz Beograda, sa Pala i iz Knina, a da su oni samo živo meso na ratnoj klaonici agresorskih interesa; 3. pokušat će se izvući na igrajući prostor glavne vođe APZB, koje pohapsiti ili ih likvidirati, ako budu davali oružani otpor; 4. otkriti aktivne i prikrivene autonomaše na širem prostoru Bihaća; 5. izvući što više oružja, municije i druge opreme na igrajući prostor, a zatim otpremiti u naša skladišta u Bihać i 6. pokušati razbiti povjerenje i podršku između srpsko-četničke i Abdićeve strane. Pripreme ove operacije otpočele su u februaru 1994. godine. Kreator i voditelj ove operacije bio je od početka do kraja general Atif Dudaković sa grupom najkvalificiranijih saradnika, dok je Hamdija Abdić Tigar bio u krugu najbližih Fikretovih suradnika, pripremajući realizaciju zamisli u Fikretovom štabu. Sve pripreme čuvane su u najstrožoj tajnosti. Iz štaba Vrhovne komande, preko 2. korpusa, dobio je akt - strogo povjerljivo broj: 03/906-1 u kojem je dat opis operacije "Tigar-sloboda 94". Po ovom pitanju izvršiti informisanja komandi i jedinica, uz prenošenja pozitivnih iskustava iz pomenute operacije. Prosljeđujemo vam i presjek iste u cjelini, sa sadržajem, značajem, poukama i porukama iz operacije. U potrebnom obimu upoznati sve vojnike, a starije izvorno.

Operacija je proigrana prema zamislama i scenariju komandanta 5. korpusa i ona glasi:

Operacija
"Tigar-sloboda-94"
presjek, dostavlja -
(Šema 11)

Komandant 5. korpusa je tokom februara ove godine uveo operativnu akciju "Tigar" prema najvišem rukovodstvu tzv. APZB i njihovoj sprezi sa tzv. RSK, RS i dijelom snaga UNPROFOR-a.

U međuvremenu ova O/A je izrasla u operaciju "Tigar-sloboda-94". Cilj operacije bio je da se ugradnjom odabranih saradnika u najviši vrh rukovodstva tzv. APZB otkriju namjere i planovi neprijatelja, te da se u skladu sa prikupljenim obavještajnim podacima planiraju i izvedu kombinovane operacije obavještajno-bezbjedonosnog i borbenog karaktera prema tzv. APZB i njenim osloncima u tzv. RSK i RS i UNPROFOR-u.

Ova operacija je objedinjavala više O/A koje su vodili ostali organi i službe: "Hobotnica", "Sunce" i druge, a u završnoj fazi uskladena sa napadnom operacijom 5. korpusa "Sloboda-94".

Objekti operacije su:

- paradržavna tvorevina tzv. AP "Zapadna Bosna";
- paravojne formacije pomenute paradržavne tvorevine tzv. "Narodna odbrana";
- politički i vojni vrh tzv. APZB na čelu sa Fikretom Abdićem;
- saradnja tzv. APZB sa tzv. RSK, RS i UNPROFOR-om.

Blagovremeno je izvršen izbor lica i njihovo instaliranje u najviše organe tzv. APZB.

Prikupljenim obavještajnim podacima, pored ostalog, otkrili smo namjere i planove političkog i vojnog vrha tzv. APZB.

Njihova zamisao je bila da na području općine Bihać organizuju i razviju snage za unutrašnju oružanu pobunu i druge oblike subverzivne djelatnosti. Te snage bi imale zadatak uništaviti ostatak 5. korpusa, MUP-a i srušiti civilne organe vlasti lojalne R BiH, a nakon toga omogućiti uspostavu vlasti tzv. APZB na području općine Bihać, a zatim i na cijelom slobodnom dijelu Olruaga.

Politički i vojni vrh tzv. APZB je procjenjivao da će padom Bihaća pasti Cazin i Bosanska Krupa, bez borbe. Politički i vojni vrh tzv. APZB je planirao da na području općine Bihać formira 7. brigadu tzv. "Narodne odbrane", koja bi se u pogodnoj situaciji aktivirala na pograničnom području općine Bihać prema RH, u rejonima sela Gata - Vrsta - Izačić - Kamenica - Klokot.

Logističku podršku, kao i podršku u ljudstvu, toj brigadi pružili bi politički i vojni vrh tzv. APZB.

Zadatak 7. brigade bio bi da, uz podršku snaga SČA iz pograničnog dijela tzv. SRK, ovlada jednom širom taktičkom osnovicom u rejonu pomenutih sela, što bi stvorilo uslove za uvođenje snaga ojačanja sa područja pod kontrolom tzv. APZB, koje bi nakon prodora u Bihać zauzele sve vitalne objekte u gradu i uspostavile kontrolu na cijelom području općine Bihać.

Pomenute aktivnosti, politički i vojni vrh tzv. APZB je planirao i vodio pod šifrom "Sloboda-94".

Planirane aktivnosti rukovodstvo tzv. APZB je tijesno koordiniralo po svim elementima sa rukovodstvom tzv. SRK i komandom ličkog korpusa, po osnovu naoružavanja "pobunjeničkih" snaga iz skladišta i magacina srbočetničke vojske, što je odobrio lično komandant ličkog korpusa. Politički i vojni vrh tzv. APZB i njihov srbočetnički saveznik su svoju aktivnost koordinirali i sa poljskim bataljonom iz sastava snaga UNPROFOR-a, razmještenim u tzv. RSK duž državne granice prema R BiH, u rejonu Ličkog Petrovog sela. Podrška poljskog bataljona sastojala se u propuštanju kamiona sa naoružanjem, municijom, ubojnim sredstvima i drugom vojnom opremom kroz svoje kontrolne punktove, komunikacijom Ličko Petrovo selo – Izačić - Bihać. Predstavnicima poljskog bataljona je bilo poznato da je to naoružanje i oprema bilo namijenjeno za pobunjeničke snage na slobodnoj teritoriji Okruga. Prateći i analizirajući dobijene obavještajne podatke o planovima i namjerama političkog i vojnog vrha tzv. APZB, planirana je i realizovana operacija "Tigar-sloboda-94".

Pomenuta operacija je realizovana u tri faze i to:

Prva faza:

Prethodne pripreme, ugradnja saradnika i stvaranje uslova za praćenje planova i namjera političkog i vojnog vrha tzv. APZB, trajala je od februara mjeseca do 2.7.1994. godine.

Druga faza: Neposredne pripreme za tzv. oružanu pobunu trajala je od 3. do 6.7.1994. godine. U ovoj fazi uspostavljeni su i direktni kontakti vođe oružane pobune sa predstavnicima vojnog vrha tzv. APZB i njihovih saveznika iz ličkog korpusa. Izvršena je doprema dijela naoružanja i druge vojne opreme, organizacijsko uvezivanje i objedinjavanje svih snaga za oružanu pobunu.

Treća faza: Završna faza operacije bila je proigravanje oružane pobune u jedinicama i komandama 5. korpusa i potčinjenim jedinicama i među civilnim stanovništvom, u rejonima sela Klokot – Kamenica – Vrsta – Gata - Izačić, a trajala je od 3,00 sati 6.7. do 18,00 sati 9.7.1994. godine, kada je okončana.

Planiranjem i izvođenjem operacije "Tigar-sloboda-94" rukovodio je lično komandant 5. korpusa.

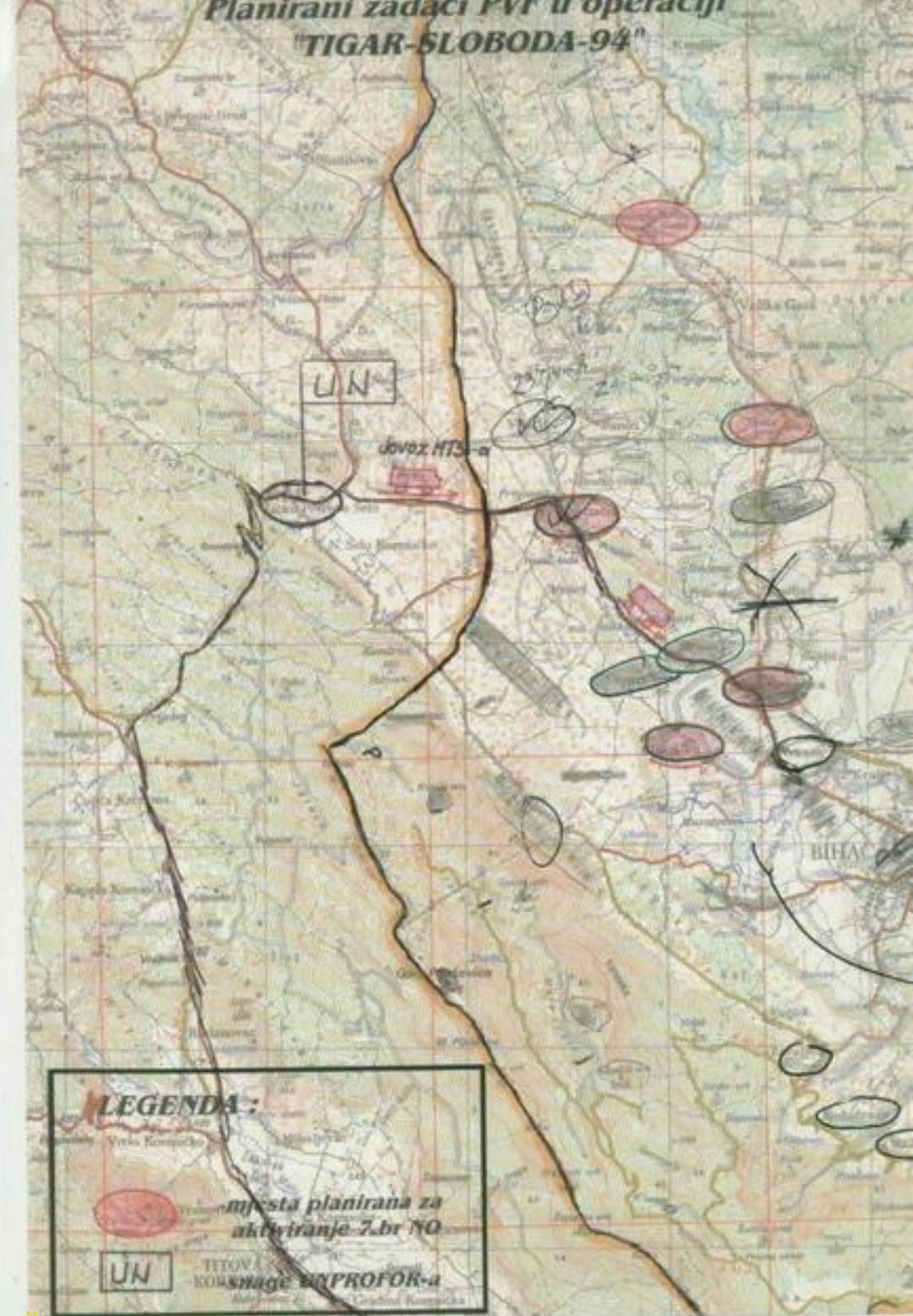
U realizaciji operacije učestvovalo je oko 500 boraca i starješina 5. korpusa.

U završnoj fazi operacije, u realizaciji zadataka, uključeni su i pripadnici CSB Bihać i građani područja na kojem je operacija izvedena, sa zadatkom demonstriranja ambijenta oružane pobune i izvršenja drugih konkretnih zadataka po naređenju komandanta 5. korpusa.

Neposredno prije otpočinjanja treće faze operacije "Tigar-sloboda 94" komandant 5. korpusa je na svom komandnom mjestu upoznao sa sadržajem i ciljevima operacije komandante brigada iz sastava 5. korpusa, najodgovornije starješine komande 5. korpusa, najodgovornije predstavnike organa civilne vlasti na nivou Okruga i općina i rukovodstvo CSB Bihać.

Tom prilikom svim učesnicima u realizaciji operacije dati su konkretni zadaci.

Operacija "Tigar-sloboda-94" je u svim fazama bila detaljno isplanirana na visokom, stručnom i profesionalnom nivou i izuzetno vješto vođena po svim planiranim elementima od strane svih nosilaca poslova. Operacijom "Tigar-sloboda-94" su ostvareni slijedeći rezultati:

a) na slobodnu teritoriju Okruga su uvučeni:

1. Bašić Rasim, pomoćnik ministra odbrane i policije za bezbjednost. Bašić je bio ovlašten strajašina VB 5. korpusa do formiranja tzv. APZB, kada je dezertirao. Bio je jedan od značajnih nosilaca aktivnosti na formiranju paradržavne tvorevine tzv. APZB i na organiziranju i razvijanju njenih paravojnih formacija tzv. Narodne odbrane. U konkretnoj operaciji neposredno je rukovodio akcijom političkog i vojnog vrha tzv. APZB, pod nazivom "Sloboda-94", te koordinirao poslove sa predstavnicima srbočetničke vojske ličkog korpusa i nabavljao oružje, municiju i drugu vojnu opremu namijenjenu pobunjeničkim snagama na slobodnoj teritoriji.

2. Čujić Branko, oficir bezbjednosti u ličkom korpusu srbočetničke vojske iz tzv. RSK. U konkretnoj operaciji bio je direktno zadužen za koordinaciju aktivnosti sa Bašićem na teritoriji tzv. RSK, za obezbjeđenje i dostavu naoružanja, municije i druge vojne opreme pobunjeničkim snagama na slobodnoj teritoriji Okruga.

3. Behrić Mujo, pripadnik paravojnih formacija tzv. APZB, u konkretnoj situaciji vozač Rasima Bašića. Pored toga bio je zadužen za prevoz naoružanja, municije i druge vojne opreme iz tzv. APZB i tzv. RSK na slobodnu teritoriju Okruga.

b) Na slobodnu teritoriju Okruga su uvučeni i zarobljeni:

1. Vuković Arif, šef kabineta Filketa Abdića.

2. Šabić Adis, oficir bezbjednosti u Ministarstvu odbrane i policije tzv. APZB, dok su u pokušaju otpora poginuli Bašić i Čujić.

c) Na slobodnu teritoriju je prevezeno i uskladišteno slijedeće naoružanje, municija, ubojna sredstva i druga vojna oprema:

- automatska puška	159 kom.
- poluautomatska puška	428 kom.
- snajperska puška M-76	kom.
- puškomitraljez M-84	1 kom.
- RBR "ZOLJA"	28 kom.
- minobacač 60 m	1 kom.
- tromblonska mina	504 kom.
- mina za MB-60 mm	120 kom.
- ručna bomba	180 kom.
- metaka (raznih kalibara)	95.440 kom.
- radio uređaji (ručni)	12 kom.
- komplet uniforme (maskirne)	90 kompleta
- motorna vozila	3 kom.
- artikli ishrane	4 tone
- odgovarajući pribori i oprema za sve navedeno oružje.	

Ocjenjujem, kaže komandant 5. korpusa, da su ostvareni svi planirani ciljevi operacije "Tigar-sloboda 94", a prvenstveno:

- otkriveni su planovi i namjere političkog i vojnog vrha tzv. APZB i njihova neposredna sa-

radnja sa političkim i vojnim rukovodstvom tzv. RSK i jedinicama UNPROFOR-a (poljski bataljon).

- Nanesen je veliki poraz političkom i vojnom vrhu tzv. APZB na vojnom, moralno-političkom, intelektualnom, bezbjednosnom i drugim poljima djelatnosti.

- Zadat je žestok udarac sprezi političkog i vojnog rukovodstva tzv. APZB i tzv. RSK i RS.

- Data je jasna poruka političkom i vojnom rukovodstvu tzv. RSK i RS da su borci i starješine 5. korpusa za njih neprobojan bedem u zaštiti suvereniteta i teritorijalnog integriteta R BiH i slobodne teritorije Okruga Bihać.

Nakon detaljne analize operacije "Tigar-sloboda-94" dostavićemo vam potpunu informaciju.

Na nivou komande 5. korpusa planirana je i razrađena napadna operacija "Sloboda-94", po kojoj će se nastaviti borba do konačnog oslobođenja cijelog područja Okruga Bihać i konačnog rušenja oružane pobune PVF i tvorevine APZB.

Operacija "Tigar-sloboda 94" je, u svojoj završnoj fazi, ukomponovana i uskladenjena sa pomenutom osnovnom operacijom kao i sa operativnim akcijama koje se vode na nivou Odsjeka vojne bezbjednosti 5. korpusa. Ovjeren pečatom i potpisano.

Neposredne pripreme "oružane pobune" izvođene su od 3. do 6.7.1994. godine na prostoru: Izačić, Gata, Vrsta, Turija, Kamenica, Klokot i sam grad Bihać. Igrajuće snage u pobuni na ovom prostoru bile su: 2 bataljon 502. sbbr na čelu sa komandantom bataljona Ismetom Kurčićem Crnim. U operaciji "Tigar-Sloboda" sve aktivnosti je koordinirao Salib Butković, major, sa svojim timom saradnika. Ovaj zadatak je proigravan prema precizno razrađenom zadatku, čiji scenarij i razradu je uradio, a zatim i rukovodio njome sam komandant 5. korpusa, tada brigadir Atif Dudaković. U fazi priprema uspostavljeni su direktni kontakti "vođa oružane pobune" sa predstavnicima vojnog i bezbjednosnog vrha APZB na čelu sa Irfanom Saračevićem Žilom i predstavnikom 15. ličkog korpusa kao koordinatorom te komande. Sve predradnje, uključujući i dovoz oružja, municije i druge opreme obavljene su do početka pobune.

Završna faza proigravane oružane pobune trajala je od 3,00 sata 6.7. do 18,00 sati 9.7.1994. godine, u već naznačenom prostoru. Operacija je, uistinu, izvođena u najstrožoj tajnosti. Pobunjena jedinica i svi uključeni civili u ovoj igri glumili su tako dobro, da ni domaće stanovništvo nije znalo šta se to stvarno događa. Često su se pitali da li je moguća izdaja takvih razmjera pod nosom Komande 5. korpusa. To je ono što se nije moglo pretpostavljati da se tako nešto desi, mada je ona bila tako uvjerljiva da u to nije sumnjala ni srpska, a ni Abdićeva strana. Nijedna vijest nije u narod procurila.

Mnogi su zatečeni, a bilo je i onih koji su glave digli, misleći da je došlo njihovo vrijeme.

Naši borci i civili u igrajućim ulogama, znali su samo svoje uloge i zadatke koje su doslovce izvršavali. Abdićeva i četnička strana dovedena je u totalnu zabludu. Oni nisu mogli ni slutiti o kalovoj je igri riječ, sve dok dio njihovih aktera nije doveden pred pušćane cijevi. Glavni igrač Abdićeve strane Irfan Saračević Žile izmakao je igrom slučaja i nije uhvaćen. Po tajnosti Operacija "Tigar-sloboda" mogla je još potrajati, ali nije zbog sve veće zabrinutosti naro-

da, pa i nekih jedinica van bihaćkog prostora. Postojala je opasnost provale tajnosti i mogućeg odliva podataka, što bi moglo imati nesagledive posljedice. Odlukom komandanta 5. korpusa tajanstvena pobuna je obnarodovana 9.7.1994. godine u 18,00 sati. Saopćavajući domaćoj javnosti da to nije pobuna, već samo borba drugačijeg metoda protiv SČA i tvorevine APZB i njenih PVF. Ovo saopćenje odjeknulo je i u svijetu kao bomba. O tome se naširoko pisalo u svjetskoj štampi. U narodu je doživljeno kao olakšanje i radost, što se pokazalo samo kao igra, ali i obračun drugim sredstvima sa jednom politikom i nečuvenim izdajstvom nekih ljudi poput Fikreta Abdića, unutar našeg bošnjačkog naroda.

Kraj operacije "Tigar-sloboda".

Iako se na krajnjem zapadu države BiH, neposredno uz granicu sa RH, odigravala prava borbena ratna igra, SČA iz RS-a nije mirovao u to vrijeme. Oni su nastavili sa konstantnim dejstvima 4. - 6.7.1994. godine iz minobacača, PA oruđa, snajpera i mitraljeza po našim l/o, dok su artiljerijom većeg kalibra granatirali dubinu teritorija i gradove. Odmah 4.7.1994. godine dejstvovao je iz PA oruđa i minobacača iz rejonu Oklanak i Stubo po l/o na Alibegovića kosi i Spahića glavici, a iz rejonu Žirovac sa 4 granate 130 mm po rejonu Todorova i Elkasove Rojke. Narednog dana je intenzivirao svoja dejstva iz PAT-ova 20/1 i 20/3 iz rejonu kasarne Grabčez i sa Stražbenice po našim l/o i selima: Vinica, Založje, Čavkići, te po Bos. Otoci i Ivanjskom putu. Ovoga dana i agresorski snajperisti bili su vrlo aktivni na linijama razdvajanja. Dejstvovali su na svakoga koga su osmatranjem uočili. Nisu marili je li u pitanju vojnik ili civil, stara osoba ili dijete. Za njih je bitno da nisu pripadnici njegova naroda i četničke politike. Ovoga dana nisu se oglašavali artiljerijskim dejstvima. Slična dejstva SČA je izvođio i 6.7.1994. godine. Jedino je proširio svoja dejstva iz minobacača i PAT-a po rejonu odbrane 501. bbr. u s. Dobrenica.

Abdićeve falange izvođile su intenzivna b/d i granatiranja. Najjača granatiranja izvođili su 4.7.1994. godine po l/o 517. lbr i 1. BObr u rejonima: s. Mesići, Fajića brdo, Lulići i Skalići, a u z/o 505. vbbr po rejonima: Krivaja, Donja i Gornja Lučka. Nakon ovih granatiranja pokušavali su sa bezuspješnim pješačkim napadima u rejonu G. D. Lučka. Jedinice 505. vbbr odbile su napad i u p/n povratile izgubljene l/o u rejonu Kajteza. I 5.7.1994. godine PVF nastavlja granatiranja l/o i sela topovima 76 mm ZIS i B-1, te minobacačima 60 i 82 mm iz rejonu Tršca, Liskovca, sa Pečkih brda i iz rejonu Pečigrada. Težišno su granatirali Fajića brdo, Pajzetoviće i Skokove. PVF nisu imale teška oruđa preko 100 mm. Kada im zatrebaju pojačani vatreni udari, oni to blagovremeno naruče od svoje četničke sabraće. I ovoga puta je tako bilo. SČA iz RH dejstvovao je sa 12 haubičkih projektila 122 mm, iz rejonu Mašvine (RH), po Krivaji i Skokovima.

2. Priprema Operacije "Sloboda-94" i zapovijest za napad

Komanda 5. korpusa sa potčinjenim komandantima jedinica vršila je komandantsko izviđanje 6.7.1994. godine šireg rejonu Pečigrada, te organizaciju i pripreme komandi i jedinica

za pećigradski boj. Tom prilikom utvrđen je broj i sastavi jedinica koje će učestvovati u ovoj boju. Nakon ovoga izvidanja Komanda 5. korpusa pristupila je izradi borbene i radne dokumentacije za predstojeću borbu, koja je dobila zvaničan šifrovani naziv "Sloboda-94".

Borbena zapovijest sa borbenom i radnom dokumentacijom uručena je potčinjenim komandama do 20,00 7.7.1994. godine. Gotovost za napad narediće se posebnim signalom. Borbena zapovijest za napad Op. broj 01/352-58 sadrži sljedeće:

1. Paravojne formacije (PVF) tzv. APZB

Tačka 1. zapovijesti uvijek govori o neprijatelju. To su ovoga puta PVE.

Nakon dužeg perioda izvođenja aktivnih b/d i značajnih gubitaka u ž/s i MTS-u, paravojne formacije su zaposjele liniju odbrane po sljedećem rasporedu jedinica:

1. brigada NO tzv. APZB: KM se nalazi u rejonu Vrnograč (motel).

Komandant ove brigade je Brkić Zumret. Brigada u svom sastavu ima 4 lpc sa po oko 120 boraca, IDV "Labudovi" sa oko 25 boraca i vod VP sa oko 20 vojnika. Z/o ove brigade je: Grjevac – Breze - Čaglica. Brigada je popunjena ljudstvom sa oko 90%, a naoružanjem oko 80%, uglavnom automatskim i poluautomatskim. Brigada u svom sastavu ima jedan PAM, dva MB 82 mm i 2-3 MB 60 mm. Liniju odbrane posjeda sistemom otpornih tačaka, a međuprostore uglavnom kontroliše patrolama. Težište angažiranja ove brigade je na pravcu Crvarevac – Čaglica - Bužim.

2. brigada NO tzv. APZB: KM se nalazi u s. Šturlić. Komandant brigade je Koštić Dževad.

Brigada u svom sastavu ima 5 lpc od 120 ljudi, a popunjene su sa 80-100 boraca, IDV "Metalni" sa oko 50 boraca i vod vojne policije sa 15-20 policajaca. Z/o ove brigade je s. Rekići tt. 334 - Šturlička Platnica tt. 308 – Zenkovići – Porčići - Murići.

Brigada je popunjena ljudstvom sa oko 90%, a naoružanjem oko 75%, uglavnom automatskim i poluautomatskim. Brigada u svom sastavu ima jedan PAM, jedan PAT, dva MB 82 mm, a artiljerijsku podršku joj pružaju sredstva pridodata u BrAG MB 120 mm i dva topa 76 mm iz rejona Šturlić.

Na liniji angažuje 100% ljudstva. Brigada posjeda položaje po otpornim vatrenim tačkama na dominantnim zemljišnim objektima, a međuprostore zatvara sa ljudstvom u urednim zaklonima i koristeći postojeće stambene objekte. Težište angažiranja ove brigade je na pravcu Šturlička Platnica – Krivaja - Donja Barska.

3. brigada NO tzv. APZB: KM brigade se nalazi s. Donji Purići.

Komandant brigade je Gračanin Ismet zvani Čičmo. Nakon pretrpljenih masovnih gubitaka dopuna ljudstvom ove brigade je izvršena sastavima TO (starosna dob 50 i više godina) i novomobilisanim ljudstvom. Z/o ove brigade je: Kajtezi – Šabići - Donji Purići - Todorovska Slapnica - Čaglica. Brigada u svom sastavu ima 5 lpc koje su popunjene sa 80-100 boraca, IDV "Crne pume" sa oko 30 boraca, jednu samostalnu udarnu grupu "Šejle" sa oko 50 boraca i vod VP sa oko 20 policajaca.

Brigada je popunjena sa oko 60% naoružanjem u odnosu na broj ljudstva.

Brigada se u aktivnim b/d podržava artiljerijskim sredstvima iz sastava MAD-a iz rejona

Todorovska Slapnica, Vrnogračka Glavica i iz pravca Šumaca i sa dva tenka T-34 iz rejona Donji Purići i Todorovska Slapnica.

4. brigada NO tzv. APZB: KM Brigade je u s. Pećigrad. Komandant te brigade je Derić Nevžad Kedo. Brigada u svom sastavu ima 4 lpc popunjene sa oko 100 vojnika, IDV "Zenge" sa oko 35 vojnika i dvije samostalne udarne grupe pod nazivom "Otpisani" i "Jastrebovi" sa po 20-25 boraca, te vod Vojne policije sa 20 policajaca. Z/o ove brigade je: Puhalo – Pećigrad - Kajtezi (isključno). Brigada je popunjena sa oko 90% naoružanjem u odnosu na popunu ljudstvom. Na liniji angažuje 100% ljudstva iz sastava, dok IDV i udarne grupe "Otpisani" i "Jastrebovi" uglavnom angažuje za napadna dejstva. Brigada u svom sastavu ima tri MB 82 mm, 3-4 MB 60 mm, jedan PAT i jedan PAM. Artiljerijsku podršku ovoj brigadi daju artiljerijska oruđa iz sastava MAD-a iz rejona Kudići MB 120 mm i topovima 76 mm iz rejona Šumaca. Linija odbrane 4. br se oslanja na dvije jake otporne tačke i to: Puhalo - Stari Grad Pećigrad. Međuprostore zatvara zaposjednutim položajima u stambenim objektima, gdje se po rejonima nalazi 10-12 vojnika u svakom posjednutom objektu.

Težište angažiranja 4. lpc je Pećigrad – Skokovi - Čoralici, a u bližem zadatku vrši ovladavanje sa tt. 481 i s. Kralcača.

5. brigada NO tzv. APZB: KM Brigade je u s. Kudići (200-300 m od škole). Komandant Brigade je Čerimović Muharem zvani Hara.

Z/o brigade: Murići – Liskovac – Abdići - Kudića brdo (tt. 520) - Puhalo (isključno). Brigada u svom sastavu ima 4 lpc popunjene sa 70-100 boraca, IDV "Orlovi pravde" sa oko 40 boraca i vod Vojne policije sa 15 policajaca. Brigada je popunjena automatskim i poluautomatskim naoružanjem sa 70-80% u odnosu na popunu sa ljudstvom.

Na liniji, u posljednje vrijeme, angažuje sve raspoloživo ljudstvo. U svom sastavu brigada ima jedan PAM, jedan MB 82 mm, a artiljerijsku podršku joj daju sredstva pridodata iz MAD-a MB-120 mm (Kudići) i top 76 mm (Šurića brdo). Liniju posjeda po odjeljenjima, bez posebno uredenih v/t. Noću se ljudstvo na liniji spušta bliže našim položajima u uredene zaklone, dok preko dana koriste uglavnom stambene objekte iza p/k odbrane.

Težište dejstava ove brigade je: Liskovac – Čajići - Begove kafane.

6. brigada NO tzv. APZB: KM brigade je u rejonu s. Tržac. Komandant Brigade je Čović Mehmed-Medo. Z/o ove brigade je: r. Korana - most na r. Mutnica – Selimovići - Rekići. Brigada u svom sastavu ima 3 pc popunjene sa oko 80 vojnika, IDV od oko 15 boraca i vod VP sa 12 policajaca.

Brigada je popunjena naoružanjem 100% u odnosu na popunu ljudstvom, a u sastavu Brigade je jedan PAM, jedan PAT, jedan MB 82 mm i dva MB 60 mm. Liniju posjeda u urednim zaklonima i koristi stambene objekte, dok u toku noći upućuju predstražna osiguranja prema potoku Platnica. Najača v/t ove brigade je Stari Grad Tržac. Prednji kraj odbrane ove brigade je zapriječen PP minama, posebno uz r. Korana i Mutnica i u gornjem dijelu s. Selimovići.

Težište dejstava ove brigade je na pravcu: Tržac – Čehići - Pjanići.

Zajedničko za svih šest brigada je to da u posljednje vrijeme na položajima angažuju 100% raspoloživo ljudstvo. Iza linija odbrane imaju ljudstvo u rezervi za intervenciju, a u izvođenju ofanzivnih dejstava isto koriste kao snage za napad.

Vatrenu podršku paravojnim formacijama daju sredstva iz MAD-a čiji je komandant Kapić Samir. MAD se angažuje na tri osnovna sektora:

1. Sektor Vrnograč, a u sustav ulaze: jedan MB 120 mm u rejonu Pehovo, dva MB 82 mm i jedan top 76 mm B-1 na Vrnogračkoj glavi.

2. Sektor Pečigrad - Liskovac u svom sastavu ima jedan MB 120 mm u s. Kudići i topove 76 mm u rejonu Šumatac (Stražbenica).

3. Sektor Šturlić-Tržac u svom sastavu ima dva topa 76 mm B-1 u s. Šturlić, jedan top 76 mm u rejonu Šarića brdo, minobacači 120 mm u rejonu Klenovac i Šarići.

Taktički položaj paravojnih formacija po zemljišnim objektima je povoljan izuzev većeg dijela z/o 3. i 4. brigade NO tzv. APZB.

S obzirom na b/d koja su izvedena u posljednje vrijeme u širim rejonima Lučka, Todorovo, Tržac, veći dio paravojnih formacija je primoran da vodi odbrambena b/d. U cilju postizanja ravnoteže sa našim snagama štab NO tzv. APZB nastojeće pregrupisati i osposobiti određene snage za izvođenje napada na pravcima Tržačka Platnica - Krivaja, Liskovac - Čajići, Puhalo - tt. 481, Pečigrad - Krakača, Marjanovac - Brkića Koplje, Šabići - Kestenovačka glava.

Za navedena dejstva angažovale bi se snage 2. br NO i dijelovi 3, 4, i 5. br NO, kojima bi se pridodavalo ljudstvo iz sastava BVP i OdSD. U slučaju nepovoljnog razvoja situacije po paravojne formacije, a imajući u vidu iskustva iz prethodnih b/d, može se očekivati da dođe do otvorene saradnje paravojnih formacija i srpske vojske, posebno iz tzv. RSK kroz slijedeće oblike:

- Uvođenje srpske vojske na položaje paravojnih formacija kroz teritoriju pod kontrolom tzv. APZB;

- Artiljerijska podrška paravojnim formacijama sa teritorije tzv. RSK;

- Ustupanje prolaza paravojnim formacijama preko teritorije tzv. RSK za b/d u rejonima Tržačka Raštela i Bugar;

- Ulazak vojske tzv. RSK na pravcima Bugar i Tržačka Raštela sa ciljem zauzimanja sela u kojima su prije rata živjeli Srbi.

Vojska tzv. RSK već vrši određena grupisanja snaga i sredstava u zagračnom području od Abdića brda do Tršca, a otkriveno je i prisustvo oklopnih sredstava (tenkova) u navedenom pojasu (Kršlja-Lipovac).

2. Zadatak

Iznenadnim dejstvima nanijeti PVF što veće gubitke na frontu s. Todorovo - s. D. Vidovska uz istovremeno vezivanje dijela snaga PVF na pravcu s. Tržac - s. Šturlić.

3. Sadejstvjuće jedinice

Obzirom na okruženje, sadejstvjućih jedinica nema.

4. Odlučio sam:

Ubaciti dio snaga u bližu dubinu PVF i aktivnim dejstvima sa fronta izvršiti šire opkoljavanje s. Pečigrad u cilju razoružavanja dijela PVF u zoni s. Pečigrad - s. Marjanovac - Nera - s. Liskovac i izbiti dijelom snaga na liniju Karaula - s. D. Šumatac - Visoka kosa - Nera - Bešeragica brdo - s. Lisovac.

Biti spreman za naredna dejstva.

Borbeni raspored:

- snage za napad sa fronta,
- ubačene jedinice,
- snage za demonstrativni napad,
- snage za podršku,
- rezerva,
- snage za kontrolu teritorije.

Gotovost za napad u _____ č. dana _____ 07.1994.godine.

5. Zadatak potčinjenih jedinica

- 505. vmtbr

Vrši ubacivanje dijela snaga na pravcu Brkića koplje - širi rejon s. D. Purići - s. Lipovac - Stražbenica - Hrebljanovac.

Što prije posjesti objekte Nera - Bešeragića brdo - Hrebljanovac odakle sprečava intervenciju PVF na pravcu s. Kudići - Pečka brda i s. Pečigrad.

Na ovim objektima ostaje najmanje 24 časa.

- 1. BObr.

Ubacuje dio snaga za 505. vmtbr, a zatim od Stražbenice vrši napad na pravcu s. Mujakići - Pečka brda - s. Liskovac.

Zadatak: Spojiti se kod s. Liskovac sa snagama sa fronta i spriječiti intervenciju PVF iz s. Tržac i s. Šturlić prema s. Pečigrad.

- 511. sbbr

Jednom četom vrši ubacivanja sa 1. BObr sa zadatkom ovladati s. Rošići - tt. 428, a sa ostalim snagama ovladati s. Pečigrad.

- 503. bbr

Dio snaga ostaje na sadašnjim položajima, a dio snaga ubacuje iza 1. BObr i ovladuje rejon tt. 314 - tt. 356 gdje sprečava izvlačenje snaga PVF na pravcu s. Pečigrad - s. Šabići.

- 502. sbbr

Kreće se na pravcu 503. bbr, posjeda s. Mujakići i u sadejstvu sa dijelom 511. sbbr vrši napad na pravcu s. Rošići - tt. 328.

Obezbjeduje spoj sa 503. bbr u rejonu Stražbenica.

- 501. bbr

Vrši ubacivanje iza 502. sbbr i što prije vrši čišćenje s. D. Šumatac, a zatim posjeda liniju tt. 329 - Visoka kosa i sprečava izvlačenje snaga PVF na pravcu s. D. Purići - s. D. Vi-

dovska.

- 517. lbr.

Demonstrativnim dejstvima veže dio PVF formacija u rejonu s. Tržac. Jedinicu jačine 50 boraca prepočinjava 1. Bobr.

Podrška:

Jedinice 511. sbbr i 1. Bobr podržava KRAG-5, ostale jedinice (osim 517. lbr) podržava BrVG. Vmtbr.

Rezerva sastava:

- 506. Bobr,
- OdPN CSB i
- 1/bvp

nalaze se u svojim rejonima razmještanja osim OdPN CSB koji se nalazi u rejonu s. Todorovo.

Ove jedinice će se uvesti u b/d po mom naređenju.

Snage za kontrolu teritorije sastava:

- 1/bVP i
- SJB V. Kladuša

sprečavaju otuđivanje imovine i ratnog plijena i kontrolišu zonu b/d prema planu operativnog organa i organa bezbjednosti.

Sve jedinice prikupiti u širem rejonu s. Mrcelji u 16,00 č. na dan prema usmenom naređenju datom na komandantskom izviđanju.

6. POB

U slučaju upotrebe OMJ borbu sa istima voditi sredstvima za blisku POB, a upotrebu POVR 177 mm i 9k 11 vršiti po mom naređenju. Težište POB imati na pravcima s. Marjanovac - s. Purići i s. Vidovska - s. Šabići.

7. PVO

U slučaju upotrebe HT angažovati dio streljačkog naoružanja, PAM i PAT sadašnjih VP do njihovog premještanja.

8. Inž.Ob.

Grupe mina i MEP obilaziti, a po stvaranju uslova ukloniti sopstvenim snagama. Na dostignjtim linijama izraditi zaklone za dejstvo i zaštitu.

9. PNHBO

U slučaju upotrebe Bot, kontaminirani prostor zaobići.

10. PEB

Odsjek za ObP će izraditi plan prislušivanja i obmanjivanja veza PVE.

11. Borbeno osiguranje

U toku dovođenja i priprema za napad, u toku napada i borbe po dubini osiguranje vršiti sopstvenim snagama. Posvetiti pažnju BOs jedinica na odmoru i IKM.

12. Moralno Ob

Izvršiti odmaranje ljudstva, informisati ljudstvo o sanju u z/o i šire, imajući i dalje akcenat na razvijanju borbenosti prema PVE.

13. Bezbjednosno Ob

Težište imati na zaštiti TVP kontroli teritorije i zaštiti KM i IKM.

14. Obavještajno Ob

Obavještajnom obezbjeđenju posvetiti maksimalnu pažnju u cilju prikupljanja podataka o paravojnim formacijama. Prikupljanje podataka mora biti zadatak svakog pripadnika jedinice.

Radi stalnog praćenja promjena u b/r jedinica oformiti osmatračnice na nivou nižih jedinica, a u jedinicama do nivoa bataljona i višim formirati IG u čiji sastav obavezno prilikom izvršavanja zadataka angažovati i potreban broj pionira.

U prikupljanju podataka o paravojnim formacijama težište imati na:

- grupisanje i b/r jedinica paravojnih formacija;
- vatrenih položaja sredstava za podršku;
- elementi logističkog obezbjeđenja (lokacije) uključujući i pravce dotura i evakuacije.

Težište obavještajnog obezbjeđenja imati na navedenim težišnim pravcima izvođenja b/d NO tzv. APZB.

Zarobljene pripadnike paravojnih formacija stražarno sprovesti na IKM brigade, a po obradi uputiti u kasarnu "Adil Bešić".

15. Lob

Sve jedinice snadbijeti SdO za "D" a zatim nastaviti kombinovanom ishranom prema uslovima.

SnSt-5 razviti u rejonu s. Todorovo.

Za dotur i evakuaciju koristiti put Bužim - Todorovo i put Krakača - Todorovo.

Za izvršenje zadatka odobravam utrošak:

- 0,5 b/k za cjelokupno naoružanje i
- 0,3 punjenja rezervoara goriva za sva m/v.

16. Komandovanje i veza:

KM po sadašnjem.

Do 20,00 č na D-1 formirati IKM-2 u širem rejonu s. Todorovo, koje posjesti s dijelom Komande 5. korpusa. Obezbijediti žičanu vezu sa KM brigada, radiovezu održavati prema planovima rada RMr. Gotovost veza na G-1 na D.

Znaci za raspoznavanje za sve vrijeme operacije:

Traka: žuta

Odziv: sablja

Lozinka: Sana

Signali po dosadašnjoj tablici signala.

Izveštaje dostavljati o gotovosti za dejstvo i po ovladavanju objektima, ostale po potrebi.

3. Odgoda realizacije operacije "Sloboda -94"

Ova zapovijest nije realizovana u svom operativnom vremenu. Razlozi su višestruki. Prije svega PVF pojačale su svoja ofanzivna b/d. Trebalo je aktivnom odbranom lomiti tu njegovu napadnu moć, te ga prisiliti da pređe u odbranu. Zbog tih aktivnih borbi nisu se mogle izdvojiti planirane snage za bočni udar na Bandu (tt. 520) i Pečigrad i najzad morale su se držati znatne snage prema SČA koje su bile prema svim l/o naših snaga vrlo aktivne.

Očekivalo se da će ove snage i snage PVF koordinirati svoja napadna dejstva, kako bi prisilili naše snage da se brane i odustanu od bilo kakvih ofanzivnih b/d. To je ono što je navelo naše komandovanje da se sačeka bolje operativno-taktičko vrijeme za realizaciju zacrtanog u planu operacije "Sloboda-94". Četnici su od 7. do 9.7.1994. godine, dejstvovali po našim l/o iz artiljerije, PA oruđa i minobacača. U ranim satima 7.7.1994. godine, SČA je granatirao Bužim sa 6 granata 155 mm iz rejonu Pučenika. Istovremeno je dejstvovao po Bužimu iz rejonu Gornji Žirovac sa 30 projektila iz topova 76 mm. Ovim dejstvima pričinjena je velika materijalna šteta bez ljudskih žrtava. Na bihaćkom dijelu ratišta agresor je dejstvovao iz minobacača svih kalibara po Alibegovića kosi i Hasinu vrhu, kao i po l/o naših snaga na grabeškom platou, dok je snajperskom i PA vatrom pojačavao ukupna vatrene dejstva po l/o. Ove napade ponavljao je i 8.7.1994. godine, s tim da su više dejstvovali iz PAT-ova 20/1 i 20/3, zatim iz minobacača 120 mm po s. Gnjilavac iz rejonu Grmuše, a topovima 130 mm po selu Osredak, š. r. Cazina sa svojih položaja na Gorjvcu. Iz ostalih oruđa i oružja dejstvovao je po l/o i selima iza naših l/o.

SČA je znatno pojačao svoja dejstva iz artiljerije i minobacača i 9.7.1994. godine. Tako je granatirao noću između 20,00 i 24,00 sata š.r. Bužima sa 25 projektila iz haubica 155 mm sa svojih položaja u rejonima Veliki Radić i Badnjevića brdo, dok je iz rejonu Žirovca dejstvovao sa 15-20 projektila iz oruđa istog kalibra i u isto vrijeme samo mjesto Bužim.

Ovdje je agresor iz RS i RSK izvodio istovremena i koordinirana granatiranja, što nije ni prvi, ni jedini slučaj. Istoga dana između 23,00 i 4,00 narednog dana SČA iz obiju tvorevina granatirali su KM u kasarni "Adil Bešić" sa 12 haubičkih projektila 122 i 155 mm, a Vedro Polje sa 4 projektila. Ovim granatiranjem pričinjena je manja materijalna šteta, a ranjen je i jedan zarobljeni vojnik PVF. U popodnevni satima 9.7.1994. godine agresor je dejstvovao sa više projektila 155 mm iz rejonu Velikog Radića po naseljima Ostrožac, Gnjilavac i samom centru Cazina. Ova dejstva je dopunjavao dejstvima iz topova 76 mm ZIS iz rejonu Uzelčeva glavica po naseljima Ostrožac, Majetići i Miostrah. Agresor je intenzivirao vatru iz PA i pješackog naoružanja po našim l/o od Grabeža do Bosanske Otoke. Najaču vatru ostvarivao je sa Kolajevca, Alena, Stražbenice i Osmače po l/o i naseljima na lijevoj strani r. Une od Bos. Krupe do Bos. Otoke.

PVF se utrkuju sa SČA u granatiranju l/o i naselja duž linija razdvajanja iz cjelokupnog svog arsenala oruđa i oružja. Snažnija granatiranja bila su 7.7.1994. godine po rejonima: Vejinac, Kajtezi i Brkića Koplja, u periodu između 15,00 i 16,30 sati. Nakon ove vatrene pripreme PVF su krenule u napad pravcem: Kajtezi - Krivaja, kada su uspjele probiti l/o branitelja. U p/n na-

ših snaga one su vraćene na polazne položaje. U toku 8.7.1994. godine nastavljena su granatiranja Fajića brda i s. Mesići iz rejonu Tršca, a po s. Čajići iz rejonu Liskovca, dok je po rejonu Donja Lučka i il. 413 dejstvovao je iz, rejonu Šabića. Ponovo su tukli rejon Brkića Koplja iz rejonu Marjanovac. Očito ih bodu u oči navedeni objekti, koje bi htjeli očistiti od naših snaga, da bi mogli ići dalje. Međutim, PVF nisu ovoga dana kretale u napad, već su 9.7.1994. godine nastavile sa još žestim granatiranjima l/o, da bi iza toga krenuli u pješacki napad pravcem: Liskovac - Murići i Bajrići - Čajići. Tom prilikom njihove specijalne jedinice iz 4. brigade NO uspijevaju probiti naše l/o, kada zaposjedaju Muriće, Bajriće i Čajiće do džamije. Na munaru postavljaju osamdesetčetvorku, s čijom vatrom pokrivaju veliki prostor. Ovim napadom željeli su obezbjediti južno krilo snaga, koje su napadale duž pečigradske grede.

Iz ovoga se da zaključiti da naše snage izvode uspješnu odbranu prema SČA iz tzv. RS. Linije odbrane su stabilne, a gubici minimalni, iako je bilo jačeg ili slabijeg granatiranja naselja i dejstava po našim l/o. Prema PVF granatiranja i napadna b/d su često izvođena, uz snažnu artiljerijsko-minobacačku pripremu tih napada. PVF uspijevaju probiti neke naše l/o, ali su iste u p/n vraćane, osim na pravcu Liskovac - Bajrići - Čajići (džamija), gdje su zaustavljene. Najinteresantniji njihov p/n je na Brkića Koplje izveden 3.7.1994. godine iz pravca: Todorovska Slapnica, Marjanovca i Donjih Purića u kojem su angažovane brojne snage, podržane snažnom vatreanom pripremom i podrškom napada. Borbe su bile tako žestoke da su od dejstva artiljerije, minobacača i dva tenka T-34 skoro sve krošnje drveća polomljene na Brkića Koplju. I takav napad nije uspio, jer su PVF vraćene na p/p.

U ovim desetodnevni borbama naše snage imale su ove gubitke: nestala 3 borca, 17 je poginulo, 22 sa TTP i 8 sa LTP. Zbog intenzivnih borbi sa PVF povećani su trošci municije, a

Borci 501. bbr. na liniji

otežane nabavke iz četničkih izvora, pa je ovaj artikal postao kritičan. Jednostavno rečeno lišavaju se naše snage aktivnih b/d zbog nedostatka municije. Nastavljena su granatiranja po slobodnoj teritoriji i po l/o naših snaga tokom 10.7.1994. godine. Na bosanskokrupskom dijelu ratišta SČA je djelovao iz tenka sa Stražbenice, po rejonu Bos. Otoke, a minobacačima 82 mm iz pravca Krivodo po rejonu Čojluka. Agresor je intenzivno granatirao druge l/o i naselja na bosanskokrupskom dijelu ratišta iz svog arsenala oruđa od 5,00 do 8,45 sati. Četnici iz tzv. RSK djelovali su gotovo cijelu noć iz topova 76 mm iz rejonu Tržačka kosa (RH), po našim l/o i naseljima u rejonu Tržačka Raštela. Neprijatelj nastavlja granatiranja više ciljeva na više raznih prostora. Tako je sa 5 projektila 122 mm djelovao iz rejonu Glodina po l/o 505. vbbr, a sa 4 projektila 130 mm iz rejonu Vranjska po gradu Cazinu. Sa objekta Osmača ispalio je 25 mina 120 mm po Ivanjskom putu i komunikaciji Bos. Otoka - Baštra, dok je sa 6 mina 82 mm gađao naše l/o na brdu Plavno. Isto toliko granata 76 mm ispalio je sa Crkvine po rejonu Vrletnica i Voloder. Na bihačkom dijelu ratišta agresor je ispalio u vremenu od 5,00 do 12,00 sati 73 granate iz haubica 105 i 122 mm, te 25 granata iz tenkova i samohotki 76 mm po l/o i naseljima uključujući i grad Bihać. Agresor je intenzivnije djelovao iz PAT-ova, PAM-ova i snajpera po l/o 501. bbr duž Vijenca i u rejonu Barakovca (tt. 453). Pored toga ispalio je preko 100 tromblonskih mina po l/o ove brigade na tom dijelu ratišta. Nakon ovih dejstava agresor je pokušao sa dva pješaka napada na l/o 501. bbr u rejonu Barakovac - tt. 453.

Na linijama razdvajanja sa PVF deseti dan jula proticao je u neprelodnim granatiranjima iz sveg arsenala oruđa i oružja po našim l/o, s tim da su ta dejstva bila intenzivnija po rejonima: Gornja Barska, Skokovi, Arapovići, te Čehići, Mesići i Pjanići. U jednom žestokom napadu autonomaši su uspjeli potisnuti naše snage iz rejonu: Beganovići, Kovačevići i Čajići. Ovim uspjehom one su se još više približile Begovim kafanama i glavnom putu Čoralici - Skokovi. U jutarnjim satima 10.7.1994. godine PVF su pokušale izvesti i napad na pravcu: Tržac-Mesići. Naše snage iz 517. lbr taj napad su odbile. Oko 14,00 sati napadnute su naše snage iz 511. bbr u rejonu tt. 494, prisilivši ih na povlačenje sa tog objekta. Nakon ovih borbi uspostavljena je nova l/o naših snaga: Kovačevići - G. Barska (isključno tt. 494) - Arapovići-Buljubašići, dok su dalje l/o nepromijenjene. Naše snage preduzele su hitne mjere na konsolidaciji i uređenju tih l/o. Utrošene su velike količine municije. Treba hitna popuna municije i gubitaka. Naši gubici bili su: 21 zarobljen, 4 poginula, 10 sa TTP i 66 sa LTP.

I pored ovih gubitaka moral boraca je na uzlaznoj liniji.

Komandant 5. korpusa upoznao je predstavnika UNPROFOR-a na ovoj regiji, komandanta FRABAT-3 o stanju i problemima našeg ratišta i iznio naše zahtjeve u skladu sa nastalom situacijom. Agresor nastavlja intenzivna granatiranja od ranih sati 11.7.1994. godine na grabeškom i G.S.P uključujući prigradska i gradska naselja Bihaća. Dejstva su trajala do kasno u noć. U toku dana, nakon žestoke artiljerijske pripreme SČA je pokušao sa napadima u pravcu tt. 453 - Osoje, Mala Zečica - Alibegovića kosa (tt. 563) i u rejonu Tukovi. Ti napadi su odbijeni čvrstom odbranom branitelja. Agresor je pretrpio znatne gubitke, pogotovo što je forsirano napadao ne mareći za one koji su padali od metaka naših branitelja. Među snagama koje

Komandant 501. bbr. razgovara s grupom boraca na liniji Grabež

su napadale uočena je i jedinica specijalne policije iz Banje Luke. U isto vrijeme agresor je izveo neuspjao napad iz pravca Grmuše na l/o 503. bbr. I ovaj napad je glatko odbijen. PVF vrše žestoke pritiske na svim linijama dodira. Težište napada su usmjerile ka s. Krakača, Arapovići i Gornja Barska. Međutim, do bitnijih promjena na linijama razdvajanja nije došlo ovoga dana. Cijeni se da su PVF imale 10-15 poginulih, više od 20 ranjenih i 5 zarobljenih. Naši gubici bili su: 3 poginula, 7 sa TTP i 72 sa LTP. Većina povreda nastala je od gelera. Na bihačkom dijelu ratišta agresor je 12.7.1994. godine nastavio granatiranja iz svog arsenala oruđa i oružja po rejonu Grabeža i Alibegovića kose. Ta dejstva su težišno usmjerena na l/o: Zaloški grabež - Vijenac - Čelar - Hasin vrh - Vršak. To je bila odmazda zbog pretrpljenih gubitaka dan ranije. Dalje, platili su visokom cijenom taj napad. I na drugim dijelovima ratišta agresor je djelovao artiljerijom, minobacačima i PA oruđima. SČA je sa Badnjevića brda, iz rejonu Ripča i Crnog jezera djelovao iz haubica 105, 122 i 155 mm po svim l/o i naseljima bihačkog i bosanskokrupskog dijela ratišta, dok je sa Jelača grede djelovao po gradu Bihaću iz topova 76 mm ZIS i B-1. Iz kasarne Grabež je djelovao iz samohotke 90 mm, LRL 128 mm i PA oruđa po gradu Bihaću, po komunikaciji Bihać - Pokoj i po l/o naših branitelja. Minobacačku vatru je usmjerio na sve l/o ovog dijela ratišta i na naselja iza l/o, djelujući iz rejonu Mali kosić, Crno jezero-Uzelčeva glavica i s. Lohovo. Agresor nije poštedio od granatiranja Bos.Otoku, a ni Bužim. Njihovi artiljerci uzvratili su vatrom. Nakon ovih obimnih granatiranja, agresor je izveo žestoku artiljerijsku pripremu, a zatim krenuo u pješacki napad na pravcima: Mrazovo - Mala Zečica - Spahića glavica, V.M. Zečica - Čelar - tt. 563 i Medugorska kosa - Hasin vrh i Vršak. I ovi napadi su osujećeni i agresoru naneseni znatni gubici. U p/n naše snage iz 501. i

505. bbr vratile su nekoliko važnih zemunica, te popravile svoje taktičke pozicije. Na linijama razdvajanja sa PVF nastavljena su artiljerijsko-minobacačka i pješačka djelovanja na svim l/o. Pokušale su PVF i sa jačim pješačkim napadom na l/o 506. BObr iz pravca Todorovska Slanica. Napad je odbijen. Naši gubici ovoga dana bili su: 5 poginulih, 7 sa TTP i 30 sa LTP.

U vanrednom izvještaju 5. korpusa Štabu Vrhovne komande za dan 12.7.1994. godine stoji: "SČA iz tzv. RS i RSK sve češće sadejstvuje sa PVF u borbi protiv naših snaga, posebno izvođenjem snažnih artiljerijsko-minobacačkih napada iz svojih uporišta, uključujući i uporišta u zagračnim krajevima u RH. Sa tih uporišta djeluje po naseljima i gradu Bihaću, kao zaštićenoj zoni. Od tog granatiranja nije pošteđena ni cijela dubina z/o 5. korpusa, uključujući i l/o naših snaga. Četnici dovlače tenkove u kasarnu Grabež i u rejon naselja i aerodroma Željava u RH. Ove snage iz RH često podržavaju PVF Fikreta Abdića na linijama razdvajanja. Naše snage, do sada, uspješno odbijaju sve te napade".

SČA je nastavio borbeno djelovanje u toku 13. - 15.7.1994. godine iz svih vrsta oruđa i tenkova.

Na rejonu Čorkovača SČA je izveo jak pješački napad na objekat tt. 603 13.7.1994. godine, kojemu je prethodila snažna artiljerijsko-minobacačka priprema napada. Bužimljani su taj napad odbili jakom vatrom i čvrstom odbranom.

Agresor se rijetko odlučuje na izvođenje jačih napada na ovaj objekat. Oni znaju da je to jaka utvrda sa objektima i zemunicama izgrađenih punog profila sa višeslojnim pokrivačima sa precizno organiziranim sistemom vatre i svih vrsta prepreka. I što je još važnije, hrabrim srcima branitelja.

Međutim, noć 13./14.7.1994. godine protekla je relativno mirno. Agresor je dovlačio i koncentrirao ž/s ojačanu tenkovima na G.S.P i u rejon Grabeškog platoa, uključujući i specijalne jedinice. Nije kretao u napade na ovom dijelu ratišta, već je cijeli četnaesti dan jula granatirao l/o i naselja sa svim arsenalom oruđa i oružja, naročito objekte na Alibegovića kosi, l/o i sela u rejonu Grabeža sa vatrenih položaja Veliki Radić, Mali kosić, kasarne Grabež i iz rejonu Barakovca. Po rejonu Bužima djelovao je od 18,30 sati iz haubica 122 mm iz rejonu Prevoja kod G. Žirovca, a po Izačiću je djelovao topovima 130 mm sa Gorjevca. Ova granatiranja su izvođena u znak odmazde prema Izačičanima zbog gubitaka u završnom dijelu operacije "Tigar-Sloboda", koja je zaokružena na Izačiću. Jedinice 505. vbbr izvele su 14.7.1994. godine iznenadan napad u pravcu Vrnograča, protjerale PVF na pravcu napada i zarobila 38 pripadnika tih formacija. U ovom napadu PVF su ostavile tri svoja mrtva pripadnika. U ovom napadu zaplijenjeno je: jedan minobacač 60 mm, jedan PM M-84, dva PM M-53 i 40 AP SČA nastavio je granatiranja i 15.7.1994. godine. Težišna granatiranja su bila na Bihaću i širim naseljima na općini. Agresor se ovoga dana odlučuje i da napada. Tako je, rano ujutro, izveo artiljerijsku pripremu napada, a zatim i napad jakim snagama na Spahića glavicu, Alibegovića kosu i Jezersku glavicu, a na otočkom dijelu na Bos. Otoku, Vučkovac i Voloder. Napadi su bili siloviti i izvođeni svježim snagama, koje su prikupljali zadnja tri dana. Nakon tri do pet pokušaja, agresor je prisiljen na odustajanje od napada u kojima je imao preko 30 mrtvih voj-

nika. Jednoga dana će postaviti pitanje, bar djeca poginulih, zašto i za čije interese su tako pogibeljeno srljali njihovi očevi. Oni nisu ugroženi u kome brane svoje živote, već time ugrožavaju živote i postojanje nesrpskih naroda. Neshvatljivo je otkuda im takav zvjerski nagon na dojučerašnje komšije.

Snage PVF su napadale ponovo na Brkića Koplje 13.7.1994. godine u z/o 505. vbbr dok su 14.7.1994. godine nastavile samo sa granatiranjima ovog i drugih rejonu odbrane naših branitelja, djelujući iz topova 76 mm, minobacača svih kalibara i PA oruđa, iz rejonu Tršca, Lisakovca i sa Pečkih brda. Ova dejstva izvode koordinirano sa SČA. To ne iznenađuje. PVF su sve više vjerne sluge velikosrpskih interesa na ovom našem krajiškom prostoru. Cilj mu je da veže što više naših snaga za svoja ratišta, da ih što više iznuravaju i sprečavaju manevre naših snaga sa manje ugroženih na kritične pravce, koji su i česti i brojni. Već 15.7.1994. godinu PVF kreću u silovit napad na pravcu Tržačka Platnica - Krivaja. Napad izvode uz snažnu vatrenu pripremu i podršku toga napada. Naši branitelji iz 517. lbr dobro organizovanom odbranom i jakom vatrom odbijaju ovaj napad kojeg su izvodile dvije ojačane čete autonomaša. U ova tri dana naše snage nisu dopuštale pomjeranje l/o ni prema jednom neprijatelju. Ali smo zato imali poboljšanja pozicija na nekim l/o. Pojačana je obavještajno-izviđačka aktivnost na svim linijama. Ova izviđanja su pojačana i sa teritorije pod kontrolom vojske tzv. RSK, naročito iz rejonu Kordunskog Ljeskovca, iz rejonu Sadilovca i L. P Sela. Gubici za period 13 - 15.7.1994. godine su slijedeći - SČA: 30 poginulih i više ranjenih, PVF: zarobljeno 38 kod Vrnograča i 22 u rejonu Bajramovića. Imali su i više ranjenih i poginulih. Naši gubici bili su: poginulo 11, sa TTP 17, sa LTP 37, jedan nestao i 3 civila poginula od granata. SČA ne poštuje dogovore o prekidima vatre, već nastavlja s napadima po l/o i naseljenim mjestima, gdje nanosi gubitke ž/s i narodu i izaziva nove materijalne štete. U večernjim satima 15/16.7.1994. godine, interzivirali su svoja djelovanja sa distance. Granatiranja su vršili artiljerijom, minobacačima, PA oruđima i mitraljezima po l/o 5. korpusa prema SČA. Agresor je sa Gorjevca djelovao po gradu Bihaću iz topova 130 mm, a iz rejonu Panjak po Bužimu. Iza toga je pokušao i sa napadom na pravcu Baštra - Samac. Od ovih dejstava pričinjena je materijalna šteta u Bužimu i Bos. Otoci. Opet u večernjim satima 16./17.7.1994. godine agresor je žestoko granatirao Bužim iz rejonu Dobro Selo topovima 76 mm ZIS i B-1, a sa Vajagića brda i sa Grkovca tenkovima T-55, dok je sa Lipe i Panjka djelovao PAT-om 30/2 i "pragom" po l/o 505. vbbr. U tom rejonu ova dejstva je nastavio i naredni dan. Agresor je također djelovao iz rejonu Bjelajci i Glodina sa minobacačima 120 mm po l/o i selima š. r. Bužima. Sa Osmaći i Panjka djelovao je iz tenkova i minobacača po Vučkovcu i Joji. Na bihačkom dijelu ratišta SČA je djelovao 17.7.1994. godine iz minobacača svih kalibara po prednjem kraju odbrane naših snaga na Grabeškom platou i Alibegovića kosi. Na linijama razdvajanja agresor je koristio RB, RBR i "ose"-90 mm, gađajući naše zemunice. Koristio je u većem obimu PAT-ove i PAM-ove iz rejonu Kasarne Grabež, te na linijama razdvajanja na Zaloškom grabežu i u rejonu Mala Zečica, djelujući rasprskavajućom municijom. U toku dana agresor je pokušao izvoditi i pješačke napade u z/o 505. vbbr i 511. sbbr na pravcima: Bjelajci - Brezik - Joja, Novakovići - Samac - Drijen i Šerbura - Drijen. Napade je

Obilježavanje druge godišnjice 501. bbr.

izvodio uz artiljerijsko-minobacačku podršku i podršku tenka T-55 iz rejonu Lipa, a PAV-om i PRAGOM iz rejonu Panjka. Snage PVF su 16./17.7.1994. godine djelovale iz minobacača svih kalibara, topovima B-1 i ZIS iz rejonu Tršca, Liskovca i Pečkih brda po l/o 517. lbbr. i I. BObr. Te snage pokušale su, u večernjim satima, zauzeti objekat Metlu (tt. 499). Napad su ponovili narednog dana ujutro i tada su uspjele zaposjesti taj objekat. U tom napadu imali su snažnu artiljerijsko - minobacačku podršku, kojom su, bukvalno, preorali objekat u fazi pripreme napada. Borbena dejstva od 10. do 17.7.1994. godine karakterišu se po slijedećem: SČA je izvodio aktivna i rijede napadna b/d u kojima nije imao uspjeha. Za to vrijeme granatirao je sve l/o, naselja i gradove po dubini slobodnog teritorija. Naše snage osuđivale su sve napade koji su dolazili od strane SČA. Ti napadi nisu bili bezazleni i samo pokušaji. Oni su dočekivani snažnom vatrom naših branitelja, u kojima pretrpe gubitke. Zbog tih su neuspjeha nastavljaју osvetnička granatiranja. Sa snagama PVF vode se teške borbe. Njihov je cilj razbijanje snaga 5. korpusa, koje brane pravce prema Skokovima i Begovim kafanama. Zato svaki dan srljaju ne gledajući na svoje gubitke. Te borbe izazivaju i naše pojačane gubitke i utroške municije. Za PVF nisu problemi u municiji i oružju, kojeg dobijaju iz istih skladišta kao i četnici, već u tome hoće li i dalje izdržati takav tempo napada, jer ljudski faktor za njih nije neiscrpan. Zato i srljaju dok imaju tih snaga. Međutim, i naše snage ne izvode samo odbranu. Ta odbrana je vrlo aktivna ne samo snagama u dodiru, već i rezervnih snaga, koje često idu i u krupnije "kontr". Tako su 16.7.1994. godine jedinice I. BObr. izvele iznenadan protivnapad na PVF, razbile im odbranu i povratile izgubljene linije od 9./10.7.1994. godine u rejonu s. Čajčići. PVF su iza toga pokušale odbaciti naše snage, što im nije pošlo za rukom. Na ovom dijelu ratišta naše l/o

protežu se: Gornja Lučka - G. Barska - s. Dogiči (isključno) - s. Bajrići - s. Porčići (isključno). Nakon ovih dvodnevni borbi Komanda 5. korpusa zahtijeva da Vrhovna komanda doturi što prije municiju i da se intenziviraju borbe u z/o drugih korpusa, naročito na kupreškom ratištu, u dolini r. Bosne i na Posavskom ratištu, da bi oslabio pritisak SČA i PVF u z/o 5. korpusa. Gubici 16. i 17.7.1994. godine bili su: 7 poginulih, 29 sa TTP i 73 sa LTP. Gubici neprijatelja su nepoznati. SČA je smanjio pješačke napade 18. - 20.7.1994. godine, ali je ostao dosljedan u granatiranju iz artiljerije, minobacača i PA oruđa. Agresor je nastavio granatiranja odmah 18.7.1994. godine rejonu Bužima, Bos. Otoke i l/o na ovom dijelu ratišta iz topova 76 mm, tenka T-55 iz rejonu Lipa i Grkovac, a minobacačima 120 mm iz rejonu Bjelajci i Glodina. Iz rejonu Vranjska već od 8,30 sati djeluje po gradu Cazinu. SČA iz RSK djeluje; na zahtjev PVF iz haubica 122 mm i tenkova T-55 iz rejonu Kordunski Ljeskovac i Mala Kršlja, po rejonima: Skokovi, Pjanići, Čehići i Tržačka Raštela, a po rejonu Debele glava, Rujnici i Bugaru iz minobacača 82 i 120 mm. U večernjim satima 17.7.1994. godine agresor iz RH pokušao je forsirati r. Korane u rejonu Debele glave, sa vjerojatnim ubacivanjem DTG u š. r. Bugara i Debele glave. Istog dana SČA iz RS pokušao je sa pješačkim napadom oko 21,00 sat na pravcu: Baštra - Vodornut - Joja. Taj napad su ponovili 18.7.1994. godine u 9,10 sati bez uspjeha. Napad je podržan snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatrom. U toku 19.7.1994. godine opao je intenzitet granatiranja SČA na svim linijama.

Ti napadi bili su sporadični i svodili su se na dejstva iz minobacača, PA oruđa i snajpera duž crta razdvajanja. Pokušali su četnici sa pješačkim napadom uz vatrenu podršku na Zaloškom grabežu u z/o 501. bbr. U ovom napadu koristili su mine 120 mm punjene BOT. Nešto aktivnija dejstva bila su na bužimskom i otočkom dijelu ratišta u kojemu je PA naoružanje najviše angažovano. Narednog dana SČA je koristio minobacače 60 mm tukući l/o na Bara-

Fudbalska utakmica 502. sbbr. u povodu obilježavanja godišnjice brigade

kovcu i u rejonu tt. 453, a sa PAT-ovima iz rejona kasarne Grabež djelovao po prigradskim naseljima. Tom vatrom onemogućavao je kretanje glavnom cestom Bihać - Kostela.

PVF ponavljale su svoja artiljerijsko-minobacačka dejstva iz već oglašanih rejona, tučici po l/o naših snaga i sela Čehiće, Luliće, Čajiće, Vejinac, gdje je palo više stotina mina i granata. PVF otvarale su žestoku vatru i po l/o od s. Čajići do Skokova. Još žešće su tuđi po Brkića koplju (tt. 356). Naše jedinice svojom aktivnom odbranom prema oba neprijatelja nisu dopuštale bilo kakva iznenađenja, a osuđivale su i sve napade neprijatelja. Ovog 19-tog dana obilježena je, na skroman način, godišnjica 501. bbr. U kasarni "Grmeč" obilježena je druga godišnjica formiranja 502. sbbr. Tom prilikom, uz druge svečanosti, odigrana je i utakmica. Prva BObr. izvučena je iz borbe na odmor i popunu. Naši gubici u ova 3 dana bili su: 2 poginula, 10 sa TTP i 7 sa LTP.

SČA iz tzv. RS znatno je pojačao svoja b/d od 21. do 23.7.1994. godine u odnosu na prethodna tri dana. I ova b/d težišno izvodi sa distance iz artiljerijskih oruđa i minobacača. Pokušao je i sa oklopno-pješačkim napadnom u z/o 505. vbbr. Agresor je 21.7.1994. godine djelovao jakom vatrom iz minobacača svih kalibara iz rejona Mali Kosić, Stubo i Medugorska kosa po linijama odbrane u rejonima: Cerik, Osoje, Vijenac i Spahića glavica, dok je iz rejona Panjak djelovao tenkom T-55 od 7,30 sati po rejonima Vučkovac i Joja u z/o 511. sbbr. Snajperskom vatrom oglašavao se sa Starog grada Bos. Krupa gađajući žive ciljeve na Tečiji i oko željezničke stanice. I narednog dana SČA ponavlja svoja dejstva, s tim da su težišna granatiranja bila Alibegovića kosa i Spahića glavica. Na otočkom dijelu tuđi su iz minobacača l/o: Bos. Otoka - Vučkovac - Joja i Nikolića glavica - Kukuljca na bužimskom dijelu ratišta. Vatrom iz PA oruđa pokrivali su većinu tačaka u sistemu odbrane naših snaga, dok su naselja gađali zapaljivim mecima. Od ovih granatiranja nije bilo gubitaka, ali su materijalne štete znatne. Našim izviđanjem i osmatranjem 22./23.7.1994. godine uočeni su pokreti snaga SČA na Grabeškom i Grmuško-srbijanskom platou, što može biti signal za uvod u novu agresorsku ofanzivu sa poznatim ciljevima - sadejstovanje PVF u ovoj fazi aktivnih borbi, do izlaska širokim frontom u dolini r. Une i spajanje sa snagama PVE. Četničko komandovanje nastavilo je neselektivna granatiranja iz svoje artiljerije i minobacača svih l/o i naselja slobodne teritorije. Težište ovih dejstava bilo je na otočkom dijelu ratišta, iz rejona Osmača i Bratića brdo. Iz rejona kasarne Grabež i Oklanica SČA je djelovao po našim snagama na p/k odbrane u rejonima: Osoje, Spahića glavica i Alibegovića kosa. Sa Jelača grede djelovali su topovima 76 mm ZIS po gradu Bihaću, a sa minobacačima 120 mm po rejonu Sokolac i Privilica sa svojih položaja u Donjem Lohovu. Agresor je gađao nepoznatim oruđem iz rejona Podgradina na Lohovskim brdima, po Sokocu, čime je pričinjena znatna materijalna šteta. U popodnevnom satima 23.7.1994. godine agresor je snažno granatirao l/o sela i puteve na Grmuško-srbijanskom i Grabeškom platou topovima 130 mm sa Gorjevca, haubicama 122 mm iz Ripča sa Mahale i minobacačima svih kalibara. Oko 15,30 sati agresor otpočinje sa pješačkim napadom na pravcima: Mala zečica - Spahića glavica i Tukovi - Alibegovića kosa. Napad je podržan vatrom artiljerije i minobacača, a izvele su ga svježije snage. Naši branitelji su uspjeli, čvrstom odbra-

nom, odbaciti napadače na polazne položaje. Međutim, agresor se nije ovim neuspjehom opametiio. Nastavio je u toku dana dovlačenje i prikupljanje snaga na l/o i to: jedan bataljon u rejon Drenovo Tijesno, jedan u s. Pritoku i jedan u s. Lohovo. Dovlačenjem ovih snaga u navedene lokacije mogu imati dvojaku svrhu. S jedne strane, moguće su smjene jedinica na linijama ili su to pojačanja s kojima se želi ići u daljnje napade, ili je to samo u cilju pristiska i radi vezivanja što jačih naših snaga za taj dio ratišta, kako bi olakšali PVF realizaciju svojih napadnih ciljeva.

U periodu od 21. do 23.7.1994. godine autonomaši ne miruju. Oni su izveli jedan brz i odlučan napad na Brkića koplje i Dalovića glavicu 21.7.1994. godine, koji je podržan snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Iako je napad dobro osmišljen i podržan snažnom vatrom, on je odbijen, a PVF-u nanoseni veliki gubici. Napad su ponovili u popodnevnom satima, proširivši ga i na Vejinac i tt. 314. I tu su pretrpjeli gubitke, te su odbačeni na početne položaje, jer su dočekani čvrstom i dobro organizovanom odbranom boraca 505. vbbr. Abdićevići su ponovili napad na Brkića koplje i 22.7.1994. godine, ne cijeneći svoje mogućnosti i žrtve u prethodna dva napada.

Taj objekat dominira prostorom. Snažan je oslonac u sistemu odbrane, ali i odskočna daska za napade. Bitan i za naše i Abdićeve snage. Zato je toliko na meti PVF i zbog toga bezglavo navaljuju na njega kao ovce na so. Na liniji Krivaja - tt. 389 - s. Zulići pronađena su i izvučena dva tijela pripadnika PVF. Vjerovatno ostavljena od prethodnog napada tih snaga na naše l/o. PVF su pokušale novi napad na ovu liniju u 18,00 sati, kada su ponovo odbačene, uz nove goleme gubitke. Te snage su izvele i jedan žestok napad na spoju 517. lbr i 502. sbbr, ali nisu uspjele potisnuti naše snage sa svojih l/o. Prema SČA naše snage odbile su nekoliko napada na l/o 505. vbbr i 501. bbr, te razbile jednu DTG koja se pokušala provući iza naših l/o. Gubici naših snaga prema PVF od 21. do 23.7.1994. godine su slijedeći: poginulo 6, sa TTP 13 sa LTP 49 boraca. Gubici SČA i PVF su nepoznati. Cijeni se da su znatno veći. Snage srpskog agresora i PVF nastavljaju borbeno djelovanje 24 - 26.7.1994. godine istim tempom na svim dijelovima ratišta u z/o 5. korpusa. Granatiraju l/o i gradove: Bihać i Cazin, a povremeno i Bos. Krupu, Bos. Otoku i Bužim. Granatiranja su nastavili i tokom noći 23./24.7.1994. godine i naredni dan. Pokušali su četnici i sa pješačkim napadom na l/o naših branitelja na Hasinu vrhu i Vrški. Ovaj napad, kao i svi ranije, nije uspio iako podržavan jakom artiljerijsko-minobacačkom vatrom iz rejona Veliki Radić, Mali Kosić i sa Mahale u Ripču. Linije odbrane u z/o 505. vbbr i 511. sbbr, agresor nije ostavljao na miru, već je granatirao iz više oruđa. Na isti način nastavio je svoja dejstva i sutradan. Toga dana agresor iz rejona Bratića brda i Carića brda u RH, djelovao je po l/o 505. vbbr i 511. sbbr iz artiljerije i minobacača. U toku 25. i 26.7.1994. godine agresor je smanjio obim granatiranja, a nije niti pokušao napadati pješadijom naše l/o. Međutim, pojačao je granatiranja grada Bihaća i sela u dometu dejstva topova 130 mm i haubica 122 mm. Linije odbrane granatirao je iz minobacača 60 i 82 mm u z/o 501. bbr, 502. sbbr i 503. bbr na bihačkom dijelu ratišta. SČA je nastavio granatiranja i 27.7.1994. godine iz oruđa kao i prethodnog dana. Pojačano je djelovao iz snajpera, PA oruđa, topova i haubica. Nakon ovih

Polaganje zakletve 8. klase regruta - G. Koprivna

granatiranja, u večernjim satima, agresor je stao i nije tokom noći djelovao. Dana 28.7.1994. godine agresor intenzivira svoja dejstva iz minobacača, PA oruđa i snajpera po svim l/o 5. korpusa, a teškom artiljerijom sa rejonu Velikog Radića, Drenova Tijesnog, sa Gorjevca i iz rejonu Ripča djelovao je po Bihaću, Cazinu i prigradskim naseljima. Njihova sabraća po zločinu počela su svoja granatiranja iz sveg arsenala oruđa i to: minobacačima svih kalibara, topovima 76 mm B-1 i ZIS i tenkovima sa položaja iz rejonu Tršca, Liskovca, sa Pečkih brda i iz Todorovke Slapnice, tukući naše l/o i sva sela iza tih linija. Takva dejstva izvođena su zadnjih pet dana, kada su izvodili i pješake napade. Najintenzivnija b/d bila su 27. i 28.7.1994. godine prema Brkića koplju, Skokovima, s. Hadžićima i Hadžića brdu (tt. 501). U tim napadima PVF su pokušale izvesti zadnji žestok napad, rano ujutro 28.7.1994. godine na pravcima: Pečigrad – Skokovi, Beganovići i Arapovići – Hadžića brdo (tt. 501), čiji napad je podržan snažno artiljerijsko-minobacačkom vatrom. U borbama toga dana i dan ranije PVF uspjele su zaposjesti tt. 494, 483, sela Beganoviće i Hadžiće, dospjevši do objekta Hadžića brdo (tt. 501), ali samo brdo je ostalo u rukama boraca 3/511. sbbr. Borbe su bile vrlo žestoke, a odbrana odsudna. Skokovi su ostali naši zahvaljujući odbrani tt. 501 i Hasinih kafana. U tim borbama poginuo je Zahid Baltić, zamjenik komandanta bataljona. Na toj liniji PVF su zaustavljene odsudnom odbranom 511. sbbr i jedinica 1. BObr južno od Hadžića brda. Nakon zaustavljanja napada PVF na ovom pravcu, zaustavljen je i njihov napad na pravcu: Pečigrad - Krakača - Skokovi na liniji: Krakača - Hasine kafane. U ovim odsudnim borbama PVF nisu ostvarile svoje ciljeve te faze napada; odnosno nisu izbile u š. r. Skokova, do Begovih kafana i križišta u Čoralićima. Njihove elitne jedinice su se toliko istrošile da su prisiljene da stanu sa daljim napadima i pređu u odbranu

na dostignutim linijama. U toku 27./28. i 28.7.1994. godine snage u napadu zamjenjuju linije do kraja dana. U sumrak 28.7.1994. godine borbe su skoro svedene na sporadične pučnje, a elite jedinice za napad i proboje su povučene u Pečigrad na odmor i popunu. Nije mu preostalo ništa drugo osim granatiranja, kojeg su izvodili do kraja dana 28.7.1994. godine, a da nisu ni pokušale sa daljnjim ofanzivnim dejstvima. Ovaj predaš dobro je došao i našim snagama radi izvođenja završnih priprema, prikupljanja i dovođenja naših snaga na pravce upotrebe po planu "Sloboda-94". U večernjim satima 28.7.1994. godine čula su se samo sporadična dejstva iz pješackog naoružanja. Bilo je to, reklo bi se, zatišje pred olujnu buru. Uveče 28./29.7.1994. godine naredeno je od komandanta 5. korpusa hitno prikupljanje slobodnih snaga u rejonu Todorova jačine 1000-1.200 boraca. Komanda 505. vbr pripremala je i komandovala svojim snagama i jedincima ojačanja za ovaj bočni udar. Jedinice ojačanja činile su: kombinovani bataljon iz 502. sbbr sa jedinicama OdSD MUP-a Bihać, te ojačana četa iz 505. i 501. bbr i lč/517 lbbr. Te jedinice su prikupljane i prevezene u rejon Todorova prije ponoći. Kolone vozila prolazile su preko Šehitluka pjevušeći kao da idu na veselje. To je signal da idu bez straha i zabrinutosti.

A išli su, u stvari, u očekujući rejon odakle su upućene na izvođenje bočnog udara na Pečka brda i s. Rošiće. Komandant ovih snaga je bio komandant 505. vbr, koji je pripremio, organizovao i izveo ovaj bočni udar u sklopu prve faze operacije "Sloboda-94". Ovo je bio, kako se govorilo, "Pečigradski boj". Ali, ova operacija bila je mnogo zamašnija i imala je za cilj oslobodenje cijele teritorije pod kontrolom PVE. Ona je dobila svoj službeni šifrovani naziv "Sloboda-94".

Pripreme su izvršene gotovo mjesec dana ranije, a 6.7.1994. godine izdata je i borbena zapovijest, koja je uručena svim jedinicama 7.7.1994. godine do 20.00 sati, s tim da u njoj nije određena gotovost za napad, zbog izložene nastale situacije na tom dijelu ratišta prema PVF i sve aktivnijih borbenih dejstava sa SČA.

4. Zamisao sa zapoviješću i komentarima za izvođenje operacije "Sloboda-94"

Kladuška operacija nosila je naziv "Sloboda-94", a izvođena je u tri faze. Prva faza trajala je od 29.7.1994. godine u 2.30 do 4.8.1994. godine, kada je oslobođen Pečigrad.

Druga faza trajala je od 5. do 18.8.1994. godine kada je oslobođen veliki prostor južno od Pečkih brda sve do Johovice, Šabičina mezara, Marjanovca i Brkića Koplja.

Treća faza otpočela je 19.8.1994. godine iza ponoći i trajala je do 21.8.1994. godine u 5.20, kada su jedinice 505. vbr prve ušle u grad, a zatim oko 10.00 sati oslobođena Velika Kladuša i naše snage izbile širokim frontom na državnu granicu sa Republikom Hrvatskom, odnosno tvorevinom RSK na tlu Hrvatske.

Ovom operacijom PVF i pokrajina tzv. APZB bačene su na koljena, te prestale da postoje.

Ovoj operaciji prethodile su mnoge borbe. Stoga je važno sagledati tu vojno-političku situaciju prije i u toku izvođenja operacije. Ocjene svih relativnih vojnih i civilnih faktora su da je

operacija izvedena u veoma složenoj situaciji. Prije svega naše su snage izvodile iscrpljujuće danonoćne borbe sa SČA u zoni okruženja, a naročito na Graheškom platou u četničkoj Februarskoj ofanzivi, koja je intenzivno trajala više od 60 dana, kojom je SČA uspio pomjeriti naše linije od M. Kosića do M. Zečice.

Ustvari, ta ofanziva je nastavljena i dalje na tom i na drugim dijelovima ratišta s više ili manje intenziteta i u proljetnoj kampanji. PVF Fikreta Abdića cijenile su našu poziciju, naše angažiranje i naše trošenje snaga i m/s prema SČA, pa su već 10.2.1994. godine, ne čekajući istek roka amnestije i primirja kojeg je dalo Predsjedništvo R BiH krenule u napad na cijeloj liniji razdvajanja prema PVF. Vodstvo PVF je ocijenilo, da je to najpogodnije vrijeme za nastavak borbi, vjerujući da će brzo ostvariti svoje ciljeve. Znali su oni da smo i materijalno i fizički dosta istrošeni, da smo morali racionalno manevrisati snagama i borbenim sredstvima, da bi uspješno parirali obima stranama i da imamo u rezervi dio snaga i sredstava za naše udare na izabranim pravcima. Nama je uistinu prijetila opasnost od mogućeg spajanja ovih snaga u dolini r. Une kod hotelskog kompleksa "Sedra", što je i bio njihov obostrani cilj. Međutim, to ciljno sadejstvo nije sinhronizirano kada su snage SČA napravile prodor od 4-6 km i zaprijetile izlaskom u dolinu r. Une, tada su PVF izvodile ograničena napadna b/d. Ni jedni, a ni drugi nisu uspjeli zbog našeg snažnog otpora na oba fronta. Valjda im i dragi Bog nije dao kuraži i pameti da krenu zajedno svim snagama u napad, u prvoj dekadi februara 1994. godine. Takav njihov raskorak nama je dobro došao, da se SČA borbom prisili na zaustavljanje svoje ofanzive, da bi manevrom snaga iza toga, naše snage aktivnim b/d lomile snage PVF te iste prisilile na odbranu. Tako su snage 5. korpusa odolijevale ovim napadima i često u p/n nanosile osjetne gubitke i jednima i drugima. Kada se relativno stabilizirao front prema SČA, komanda 5. korpusa je izvodila niz značajnih borbenih akcija prema PVF i pri tome razbila prvu i treću brigadu NO, kojima je nanijela značajne gubitke. Tom prilikom zarobljeno je više vojnika i MTS, čak i komandant brigade. U ranom proljeću 1994. godine, naše snage iz 511. sbrb izvele su iznenadnu i snažnu akciju, kojom prilikom su upale u Pečigrad, razbile odbranu 4. brigade NO i nanijele joj velike gubitke. Vjerojatno da nisu ubrzo intervenirale svježe snage iz pravca V. Kladuše, Pečigrad bi već tada bio oslobođen. Početkom ljeta 1994. godine, PVF su krenule u silovita ofanzivna dejstva, dok je SČA stao zbog gubitaka i iscrpljenosti u b/d. Tom prilikom su pomjerene naše linije na tržačko-šturličkom pravcu sve do s. Lulići - s. Zenkovići - s. Čajčić pod pritiskom PVE, a vršile su i snažne pritiske ka Skokovima, na pravcima Puhalo - Metla (tt. 499) - Merdanići, Puhalo - Beganovići - Hadžići (tt. 501.) - Skokovi, Pečigrad - Skokovi, Hasine kafane - Marina glava i G. Purići - Todorovo. Na ovim pravcima vodile su se žestoke borbe, pri čemu je Metla (tt. 499), Krčane i još neki rejon po nekoliko puta u kratkim vremenskim razmacima prelazila iz jednih u druge ruke. Karakteristična su bila i obostrana česta ubacivanja, iznenadna napadna b/d. Gotovo sva izvedena b/d PVF, uvijek su snažno podržavana artiljerijsko-minobacačkom, raketnom, tenkovskom i protivoklopnom vatrom sa PZT, a sa većim kalibrima iz tzv. RSK, tukući i naše snage i naselja u dubini. Bukvalno oni su tukli prostorije i nisu ni od čega prezali. Ubijali djecu, starce, palili i rušili kuće kra-

jiške. Operacija je da uništavaju bošnjačkomuslimanski narod, zbog kojeg su ušli u ovaj bestijalni ratni pohod. Vrhunac ofanzivnog pritiska paravojske odigrao se 27 i 28.7.1994. godine., kada su PVF izbile u Krakaču i do Hadžića brda (tt. 501) na domak Skokova. Tog 28. dana jula 8. klasa regruta polagala je zakletvu. Meci su povremeno fijukali i oko nas. Nije bilo ni uzbuđenja, a ni panike. Komandant Korpusa je to sigurno doživljavao u neprijatnom i teškom momentu, ali je iskazao mirnoću kao da je to negdje daleko. To je i na vojsku i sve prisutne uzvanice djelovalo smirujuće. Naravno, niko nije znao osim njega, šta za narednu noć sprema. Vjerovao je i svi smo vjerovali da će naši izdržati. I zaista su izdržali, odbacivši PVF od tt. 501 iz Krakače. Nakon zaustavljanja PVF na više pravaca, naše snage prisiljavaju ih da pređu u odbranu, jer su pretrpjele velike gubitke i dalje nisu mogle. Bio je to jedan od najsnažnijih, reklo bi se i odlučujućih otpor naših snaga prije svega 511. sbrb. Zaustavljene PVF prisiljene su da privremeno pređu u odbranu do pregrupisanja i dovođenja svježih snaga za nastavak ofanzivnog dejstva prema planu zvanom "Una-Sedra". Međutim, Komanda 5. korpusa je pripremila p/u, s ciljem osujećenja daljih napada PVF na ovom pravcu. To je bio i uvod u operaciju širokih razmjera, u nekoliko faza, uključujući i oslobođenje Velike Kladuše i definitivni poraz paravojske i paradržavne tvorevine, tzv. APZB. Ključna faza je bila "Sloboda-94/1", a to je bočni udar sa ubacivanjem snaga s boka, kao i pritisak s fronta na svim linijama dodira u cilju slamanja odbrane Pečigrada i posjedanja Pečkih brda.

Ovim bočnim udarom sa ubacivanjem naših snaga na Pečka brda, preko Šabića, postizala su se dva cilja: razbijanje odbrane PVF u rejonima s. Rošići, tt. 428 - Puhalo, a na Pečkim brdima (objekte repetitor, tt. 520, Nišan) i drugi cilj, definitivno zatvaranje obruča oko PVF u rejonu Pečigrada. To je bilo tzv. hermetičko zatvaranje okruženih snaga, u rejonu Pečigrada, kojima ništa drugo nije preostalo, osim predaja ili uništenje, bez realnih izgleda proboja iz okruženja ili deblokade spolja. Toga je bila svjesna i Komanda 4. brigade tzv. NO i druge snage, koje su se zatekle u okruženom prostoru. Zaposjedanjem Pečkih brda, a zatim i Pečigrada lomi se kičma Abdićeve tvorevine, što je kasnije tok borbi potvrdio. Ovom pobjedom stvoreni su uslovi za dalja ofanzivna dejstva na svim linijama, a posebno duž pečkog grebena do Johovice. Sve PVF su ovim dovedene u tešku operativno-taktičku poziciju, posebno grupacij južno od Pečigradske grede i Johovice.

Te snage, zavisno od naše brzine prodora, biće primorane da bježe u tzv. RSK ili da budu zarobljene ili uništene. Toga je vodstvo PVF bilo svjesno, pa se očekuju p/n iz pravca Johovice, čiji bi cilj bio usporavanje našeg napredovanja, radi organizacije nekakve odbrane na brzinu, makar na važnim objektima kao što su: Bešeragića brdo, Metla (tt. 488), Omića brdo i najzad objekat Johovica. Time se obezbjeđuje organiziranije izvlačenje južne grupacije, evakuacija pristaša i izvlačenje dobara ka V. Kladuši ili bar preko r. Korana u RSK. Otpori na ovim linijama usporili su naše prodore i u zahvatu komunikacije: Pečigrad - V. Kladuša i Todorovo - Podvzvid.

Abdić i njegovi sljedbenici shvatili su da padom Pečigrada, gube elitne jedinice koje su činile udarnu pesnicu, a padom Pečigradske grede i Johovice dovode se u bezizlaznu operativno-

takličku situaciju. Zbog toga uzbrzano rade na pripremi i odvođenju stanovništva preko granice i izvlačenju MTS-a i drugih dobara. Političari pakuju kofere, a Komande PVF ulazu krajnje napore, da održe vojsku na okupu. Zbog toga traže intenzivniju artiljerijsku podršku iz tzv. RSK, da bi usporili naše napredovanje i svoj kraj i kraj. To su osnovne naznake prve faze napadne operacije "Sloboda-94/1", s tim da ove ocjene zahvataju i dio druge faze operacije.

Ova operacija može poslužiti generacijama po dva osnova: 1. Da sagledaju dokle je otišao taj naš sukob i zašto ga je vodio taj najveći izdajnik i 2. Kao opomena mladim dolazećim naraštajima, da tako nešto ne dozvole. U vojnom pogledu izvedeni bočni udar sa ubacivanjem je najsvjetlije ocrtao koliko se ovim brzo razbija kičma odbrane i dolazi do preokreta u operativno-taktičkom smislu, u našu korist u daljem toku rata. Njemačka velika armija morala je izgubiti više bitaka kao što je bitka u Engleskom i Sjevernom moru, u zraku, bitka kod Staljingrada, kod El Alamejna, u Normandiji, da bi tek tada vidjela svoj poraz. Abdićeva paravojska je to vidjela nakon prvog, ali ključnog operativno-taktičkog udara. Za izvođenje ove operacije Komanda 5. korpusa izdala je novu borbenu zapovijest, usklađenu sa novonastalom situacijom na ovom ratištu. Ta borbeni zapovijest izdata je u periodu neposrednih priprema jedinica za početak operacija "Sloboda-94" i ona glasi:

Zapovijest za napad Op. br. 01/352-58 TK: razmjera 1:25000 - sekcija Karlovac 4-1, 4-2, 4-3, 4-4, Sisak 3-1, 3-3, Bihać 2-1, 2-2, 2-3, 2-4, i B.Krupa 1-1, te karta 1:50000 Karlovac, list 4/81. (Šema 12).

1. Neprijatelj - PVF tzv. APZB

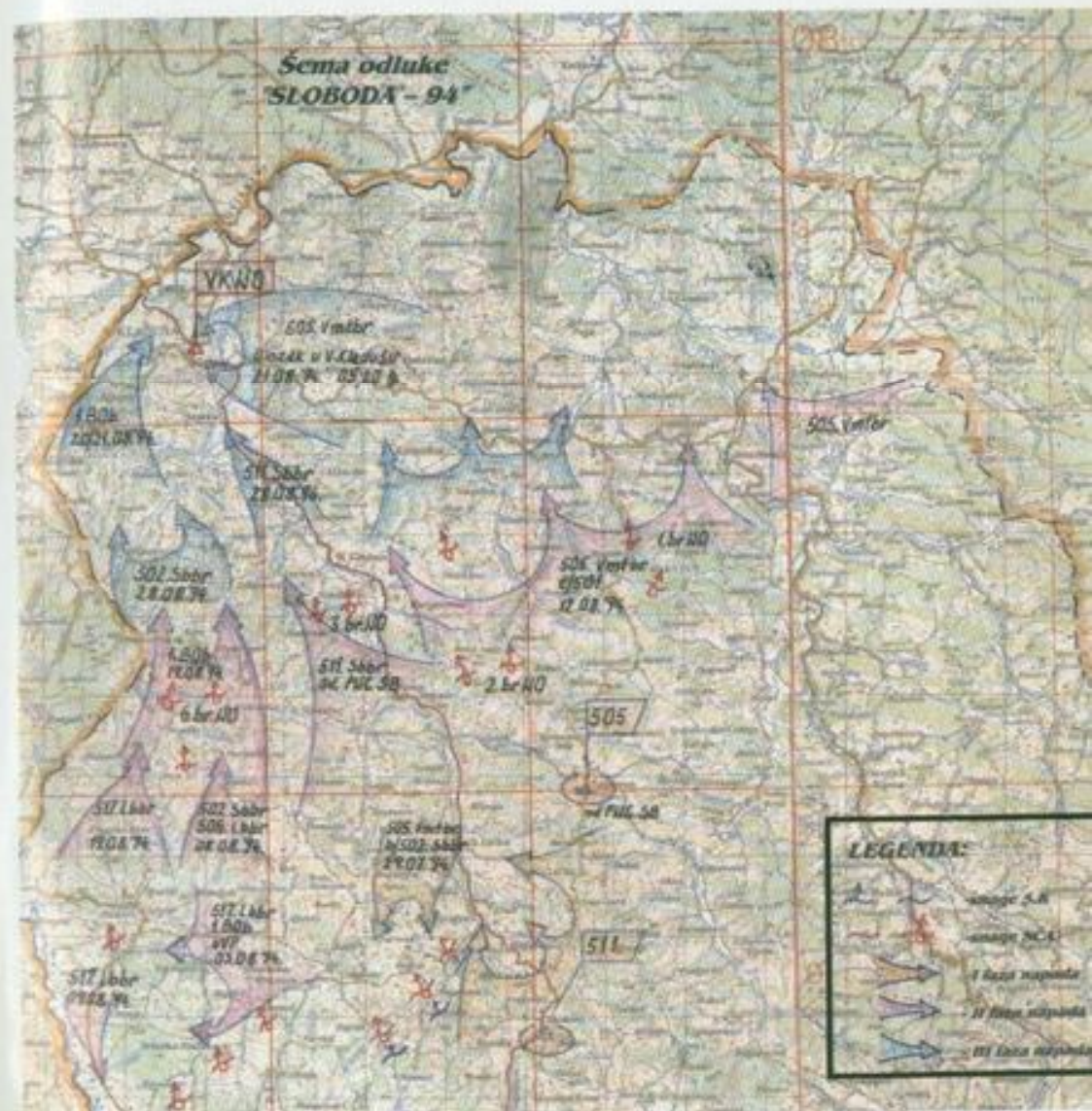
Duže vrijeme PVF izvode aktivna i ofanzivna b/d sa zadatkom da zaposjednu što više teritorija našeg Okruga. Naročito su bila izražena ofanzivna b/d na pravcima Liskovac - Čajčići - Begove kafane, Durmići - Đogići - Metla (tt. 499) - Merdanovići, Puhalo - Beganovići (tt. 481) - Hadžića brdo (tt. 501) - Skokovi, Pečigrad - Krakača - Skokovi, Kajtezi - D. Lučka - Kesteno-vačka glava - Todorovo i D. Purići - Brloća Koplje, s ciljem izbijanja u ove rejone i razbijanja naših Uo, a zatim nastavak ofanzivnih dejstava s težištem ka Cazinu - r. Una - Sedra.

U ovim borbama PVF su iznuravane i trošene, a zatim i prisiljene da privremeno predu u odbranu na liniji: Grljevac - Breze - Čaglica - Hasići - k. 206 - Todorovska Slapnica - Vejinac - D. Purići - D. Lučka - naselje Buljubašići - Arapovići - Beganovići - tt. 499 - Kovačevići - Bajrići - Porčići - Zenkovići - Lulići - Rekići - ušće r. Mutnice u r. Koranu na d/g sa RH.

Duž ove linije PVF angažovale su svih šest brigada NO i to: na dijelu Grljevac - T. Slapnica 1 i 2. br. NO, T. Slapnica (isključivo) - Puhalo - Banda 3. i 4. br. NO, i isključivo Banda - ušće r. Mutnice u r. Koranu (d/g) angažovana je 5. i 6. br. NO tzv. APZB. Ovakvim angažovanjem PVF su ostale bez rezervi i vjerovatno nisu u mogućnosti u dogledno vrijeme izvoditi ofanzivna b/d, bez ozbiljnijeg pregrupisanja, domobilizacije i popune svojih jedinica.

Prema našim saznanjima mogu imati oko 3000 - 3300 ljudi bez izgleda na znatnija povećanja.

U svojim sastavima, PVF imaju specijalne vodove i vodove policije jačine 20-50 ljudi, te prateće vodove koji u svojim sastavima i u MAD-u imaju: B-1 - 7 kom, ZIS 76 mm - 3 kom,

MB 120 mm - 10 kom, MB 82 mm - 11 kom, MB 60 mm - 9 kom, PAM - 5 kom, PAT - 3 kom i T-34 - 2 kom.

Do sada su otkriveni v/p artiljerije i MB u rejonima: Pehovo, Vrnogračka glava, Pećigrad, Liskovac, Kudići (Šk), Šarića brdo, Šturlić, Klenovac i Tržac.

Dosadašnja b/d podržavana su snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatrom snaga PVF sa PZT i značajnom artiljerijsko-tenkovskom podrškom SČA iz tzv. RSK, koja je često i intenzivno tukla naše prostore. Takva podrška PVF očekuje se i dalje. Nakon pregrupisanja i dopune svojih borbenih sastava očekivati je, za desetak dana, pored aktivnih, izvođenje i napadnih b/d na nekim od navedenih pravaca. Ne isključuje se značajnije korištenje teritorije tzv. RSK za manevar PVF i direktno brojnije angažiranje snaga tzv. RSK, ako paravojska i dalje bude trpjela neuspjehe ili bude pred porazom. Za sada su primjetna zagranična pregrupisanja i dovođenje svježih snaga i teškog oružja prema d/g RH i R BiH.

2. Zadatak jedinica 5. korpusa

Sve linije odbrane prema SČA držati čvrsto i odsudno braniti.

U slučaju proboja neke od linija u zonama odgovornosti p/n što prije vraćati.

Prema PVF uporno braniti dostignute linije. Izvoditi aktivna i iznenadna napadna dejstva, nanoseći što veće gubitke PVF na pravcima:

- Skokovi - Pećigrad - Polje;
- Todorovo - Podzvizd;
- Tržac - Šturlić;
- Liskovac - Johovica;

sa ciljem zadržavanja inicijative, stvarajući uslove za izvođenje jačih protivudara na dijelovima fronta i ubacivanja dijela snaga na Pečka brda, radi bržeg slamanja odbrane Pećigrada i prvih linija odbrane PVF.

3. Sadejstvjuće jedinice

Naš Okrug i 5. korpus je i sam u okruženju, te nema sadejstvjućih jedinica.

4. Odlučio sam:

Snažnom i upornom odbranom prema SČA sprečavati prodore tih snaga kroz z/o jedinica 5. korpusa. Na dijelu fronta prema PVF odbranom i p/n spriječiti daljnja ofanzivna b/d, prisiljavajući paravojsku da pređe u odbranu dostignutih linija, a zatim ubacivanjem dijela snaga u bližu dubinu, uz sadejstvo elemenata b/r i podršku snažnim protivudarima i probojima linija s fronta, izvršiti opkoljavanje šireg rejona Pećigrada, razbijanje te odbrane i razoružavanje PVF u tom rejonu. Sa ubačenim snagama što prije savladati posade u rejonima: s. Rošići, Puhalo, Banda (tt. 520), repetitor i Nišan, obezbjeđujući svoj desni bok ubačenih snaga, sprečavati pokušaje proboja ili deblokade proboja okruženih snaga PVF u rejonu Pećigrada.

Osloncem na pomenute objekte produžiti energična napadna b/d ka Karaula, Visoka ko-

sa, te Bešeragića brdo - Nera (tt. 488) i Liskovac - Šturlić, sa ciljem zaposjedanja naselja i razoružavanja PVF na pravcima napada, te nanošenja što većih gubitaka, stvarajući uslove za izbijanje na sjevernu d/g i oslobađanje V. Kladuše.

Operaciju izvoditi u 3 faze.

Borbeni raspored snaga 5. korpusa:

- snage za napad s fronta,
- ubačene jedinice,
- snage za demonstrativni napad,
- snage za podršku,
- rezerva,
- jedinice za kontrolu teritorija.

Gotovost za p/u 29.7.1994. godine u 2,00 sata.

5. Zadaci potčinjenih jedinica.

5.1. 505. vmtbr sa b/502. sbbr, č/517. lbr, dijelovima 501. bbr. i OdPN MUP-a, ubacuje dva ojačna bataljona pravcem: Todorovo - Kestenovačka glava - k. 185 - Šabići (džami-ta tt. 314) - tt. 426 sa zadatkom: dijelom snaga razbija PVF u s. Rošići - tt. 428 - Puhalo (tt. 486), zatvarajući što prije izlaze iz Pećigrada, stvara bresu između Mujakića i Rošića, a zatim ubacuje ojačani bataljon, kojim napada repetitor - Banda (tt. 520) - Nišan (tt. 494), što prije razbija snage na njima i zaposjeda te objekte. U borbi ostvaruje sadejstvo sa snagama 511. sbbr pri okruženju Pećigrada. Dijelom snaga učvršćuje dostignute linije, a glavne snage usmjerava ka Bešeragića brdu - Hrebljanovcu - Neri (tt. 488), s ciljem razbijanja i zarobljavanja snaga PVF u tim rejonima.

Sprečava proboj okruženih snaga iz rejonu Pećigrada ili pokušaje deblokade s pravca Bešeragića brda i Liskovca ka Pećigradu, te Šumatac - Rošići. Zaposjednute objekte čvrsto držati do spajanja sa snagama s fronta. Sa ostalim snagama Brigada izvodi aktivna b/d u svojim z/o ne dozvoljavajući pomjeranje linija prema PVF i SČA.

Susjedi: Desno: d/g, lijevo: b/d izvodili iz č/503. bbr u zahvatu komunikacije Opankovic - Lipovac (tt. 266) - s. Mujakići. Nakon zauzimanja objekta Pečka brda, Rošići, Puhalo i Nišan zatvara обруч 2/502. sbbr sa pravca Rošići - Puhalo. Bataljon se tada pretpočinjava 511. sbbr do zauzimanja Pećigrada.

5.2. 511. sbbr sa svojih linija u z/o vrši proboj linija odbrane PVF na pravcima: Bajramovići - G. Lučka - potok Pečina, Krakača - Buljubašići (tt. 481) i Bajraktarevići - Pećigrad (Man) sa zadatkom: razbija linije odbrane, okružuje i zarobljava PVF na pravcima napada, što prije izbija na kružnu osnovu i okružuje PVF u širem rejonu Pećigrada, sprečava proboj iz okruženja ili pokušaja deblokade okruženih snaga. Dijelom snaga sadejstvuje ubačenim snagama iz 502. sbbr, koje zatvaraju обруч s pravca s. Rošići - tt. 428 - Puhalo. Komandant snaga koje okružuju rejon Pećigrada je komandant 511. sbbr. Ostalim snagama čvrsto drži z/o prema SČA. Nakon spajanja snaga s fronta i ubačenih na Pečka brda, te

zatvaranja обруча oko Pećigrada b/502. sbbr se pretpočinjava 511. sbbr do zauzimanja Pećigrada. Naredni zadatak dobiće naknadno.

5.3.1. Bobr sa č/502. sbbr, č/bVP i č/517. lbr sa svojih linija u z/o: Čajčići - s. Macanovići - Fajića brdo - isključno s. Rekići, vrši proboj linija odbrane PVF na pravcima: Metla (tt. 499) - Abdići - Šarići, Liskovac - Škrgići - Šturlička Platnica i Porčići - Tržačka Platnica. U bližem zadatku ovladauje objektima na pravcu napada, razbija i zarobljava PVF u tim rejonima. Jednu svoju četvu ubacuje iza snaga 505. vmtbr. Nakon zauzimanja objekta tt. 520 istu angažira u napadu pravcem: tt. 520 - s. Abdići - Liskovac u cilju bržeg slamanja otpora PVF u š.r. Liskovca.

Na ostalom dijelu fronta vrši demonstrativna b/d, vezujući PVF za te linije odbrane.

Osloncem na dostignute linije produžava energična napadna b/d, razbija i razoružava PVF, zatim oslobađa naselja i izbija što prije na liniju: Popovo brdo - Šturlić - Klenovac - d/g.

U početnoj fazi sadejstvuje u izvršenju zadatka 511. sbbr i snage 505. vmtbr, koje dejstvuje pravcima: tt. 520 - tt. 494 - Bešeragića brdo. U narednom zadatku u sadejstvu sa 517. lbr zaposjeda s. Tržac - grad i izbija na d/g RH i R BiH, a zatim glavne snage usmjerava ka objektu Johovica.

Desno od vas izvode b/d 511. sbbr pravcem: Beganovići (tt. 481) - Bajraktarevići - Pećigrad (Man), a prema Puhalu b/502. sbbr, te b/505. vmtbr na pravcu repetitor - tt. 520 - Nišan (tt. 494).

Lijevo na pravcu s. Rekići - ušće r. Mutnice u r. Koranu - Tržac grad dejstvuje č/517. lbr sa zadatkom zauzimanja Tržac grada.

Komandant ovih snaga je komandant 1. Bobr.

5.4. ojačana č/503. bbr sa manjim snagama ostaje na liniji Opankovic - tt. 314 (južno od Kestenovačka glava), a glavnim snagama 29.7.1994. godine, ubacuje se iza dijelova 505. vmtbr na pravac tt. 266 - tt. 343 - k. 397 (Mujakići) sa zadatkom: zaštita desnog boka ubačenim snagama na Pečka brda - Nišan, sprečava proboj interventnih snaga iz pravca Šumatac ka Pećigradu i Hrebljanovac - s. Mujakići, čiji je cilj deblokada opkoljenih snaga. Upornom odbranom nanosi što veće gubitke PVF i sprečava proboj PVF kroz rejon odbrane.

Desno: na pravcu Vejinac dejstvuje dijelovi 505. vmtbr.

Lijevo: dejstvuje ubačene snage 505. vmtbr i 502. sbbr pravcem Rošići - Puhalo i Pečka brda (tt. 520) - Nišan sa zadatkom: zaposjedanje objekata na pravcima napada, sprečavaju proboj okruženih snaga ili pokušaje deblokade proboja preko navedenih objekata.

5.5. 502. sbbr pretpočinjava jedan bataljon 505. vmtbr i jednu četvu 1. Bobr, a ostalim snagama odsudno brani z/o prema SČA.

Ostale neangažovane snage zadržavaju se u sadašnjim rejonima kao korpusna rezerva.

f). 501. bbr jednu četvu pretpočinjava 505. vmtbr, a ostalim snagama brani z/o prema SČA.

5.6. 517. lbr pretpočinjava Šturličku četvu 505. vmtbr i jednu četvu 1. Bobr, a ostalim snagama brani z/o prema tzv. RSK, T. Raštela - Kamenak. Dijelom snaga vrši pritisak na PVF na liniji: s. Rekići - ušće r. Mutnice u r. Koranu sa zadatkom vezivanja PVF na tom pravcu, te izvodi aktivna b/d i izvida pravac Tržac - Crnaja. Biti u gotovosti za energičan napad na s. Tržac u

sadepstvu sa 1. Bobr, a zatim nastavlja napadna b/d ka s. Šturlić - Johovica. Na oslobođenom dijelu obezbjeđuje d/g.

5.7. Rezerva 5. korpusa sastava: 506. Bobr, OdPN CSB i 1/BVP nalaze se u svojim rejonima, osim OdPN CSB, koji se nalazi u s. Todorovo.

5.8. Snage za kontrolu teritorija sastava: 1/BVP, SJB V. Kladuša. Zadatak: sprečavaju otuđivanje imovine i RP te kontrolišu zonu b/d prema planu operativnog organa i organa bezbjednosti. Sve jedinice iz ove tačke prikupiti u širem rejonu Mrcelji do 00,00 sati dana 29.7.1994. godine.

6. Podrška

Jedinice 511. sbbr. i 1. Bobr. podržavaju KRAG-5 iz rejona VP, a ostale jedinice (osim 517. lbr) podržavaju BRAG - 505. iz rejona Todorovo.

7. Zadaci sadržaja b/d:

7.1. POB: U slučaju upotrebe OMJ borbu s istima voditi sredstvima za blisku POB, a upotrebu POVR 177 mm i 9K11 vršiti po mom naređenju. Težište POB imati na pravcima s. Marjanovac - s. D. Purići i s. G. Vidovska - s. Šabići.

7.2. PVB voditi niskoletjećim letjelicama angažovanjem dijela pješačkog naoružanja, PAM, PAT sa sadašnjih vatrenih položaja.

7.3. ObOb: Obavještajnom obezbjedenju posvetiti maksimalnu pažnju s ciljem prikupljanja podataka o PVF na pravcima b/d. To mora biti zadatak svih jedinica i pojedinaca. Jedinice će upućivati potreban broj IG do nivoa bataljona, a osmatračnice imati u nižim jedinicama. U prikupljanju podataka o PVF težište imati na:

- grupisanju i b/r PVF,
- otkrivanju VP sredstava podrške,
- razmještanje elemenata LoOB i moguće pravce dotura MTS-a i evakuacije.

7.4. PEB: Odsjek za ObOb izradiće plan prisluškivanja, ometanja i obmanjivanja veza PVF.

8. Obezbjedenje b/d

8.1. BOS: U toku dovođenja i priprema za napad, u toku napada i borbe po dubini vršiti borbeno osiguranje sopstvenim snagama, posebno jedinica na maršu i odmorima.

Osmatranje: U svim jedinicama imati osmatračnice s kojih vršiti neprekidna osmatranja bojišta i vazdušnog prostora s ciljem otkrivanja pokreta, grupisanja i drugih dejstava PVF.

8.2. InžOb: U toku b/d otkrivati eventualna minska polja i druge prepreke koje obilježavati. Pokrete jedinica i pojedinaca maskirati s ciljem zaštite. Na dostignutim linijama se ukopavati i maskirati.

8.3. PNHBOB: sredstva lične zaštite imati u pripravnosti. U slučaju upotrebe Bot - kontaminirani prostor obilaziti.

8.4. Moralno Ob: Ljudstvo neangažovano u b/d informirati o stanju u z/o i šire. Jačati b/m u pripremi i u toku b/d na hrabrim primjerima iz jedinica.

Spriječiti dezinformacije, destruktivna djelovanja ili otuđivanja imovine građana na pravcima b/d. Obezbijediti pozitivno ponašanje prema narodu oslobođenih područja. Pospješivati brzu uspostavu naših organa vlasti i javnog reda.

8.5. Bezbjednosno Ob: U komandama i jedinicama spriječiti oticanje TVP pokrete i pregrupisanje jedinica i nedozvoljeno komuniciranje. KOZ obezbjeđivati komande, jedinice i zone u kojima se nalaze jedinice. Ostvariti saradnju sa odgovarajućim organima na terenu.

9. LoOb

9.1. Razmještanje LoB i OdLoB: LoB 5. korpusa-Bihać, OdLoB Gazin, Pištaline i Bužim nastvljavaju raditi 24 sata dnevno.

9.2. Intendantsko obezbjedenje: Sve jedinice snabdjeti sa SdO za dan "D", a zatim nastaviti kombinovanom ishranom po zahtjevima jedinica.

9.3. Tehničko obezbjedenje: za izvršenje ovog zadatka odobrava se utrošak municije za svo naoružanje 0,5 b/k i 0,3 punjenja rezervoara goriva za sva m/v. Ostalo tehničko snabdijevanje i održavanje vršiti osloncem na LoB i OdLoB 5. korpusa.

9.4. Sanitetsko obezbjedenje: SnSt razviti do 24,00 27.8.1994. godine u rejonu Todorovo. Nakon ukazane pomoći ranjenike upućivati u Gazin i Bihać.

9.5. Saobraćajno obezbjedenje: Dotur i evakuaciju vršiti kombinovanim transportom prema svim jedinicama. Za dotur i evakuaciju snaga na pravcu Todorovo koristiti put: Bužim - Todorovo i Krakača - Todorovo.

9.6. Veterinarsko obezbjedenje vršiti prema potrebi. Obezbijediti kontrolu namirnica životinjskog porijekla.

10. Komandovanje i veza

10.1. KM po dosadašnjem.

IKM-2 formirati do 20,00 sati na D-1 u širem rejonu Todorovo kojeg do naznačena vremena posjetiti s dijelom komande 5. korpusa.

10.2. Veza: Obezbijediti žičanu vezu sa KM brigada, a radio vezu održavati prema planovima rada u RMr.

10.3. Znaci za raspoznavanje za vrijeme operacije:

- traka žuta
- Odziv: sablja
- Lozinka: sana

Signali po tablici signala.

11. Izvještaji

Izvještaje dostavljati:

- o gotovosti za napad
- po ovladavanju objektima na bližoj dubini
- dnevne izvještaje do 24,00 sa stanjem u 22,00 sata.

BF/SS

KOMANDANT
brigadir
Atif Dudaković

5. Naredenje za realizaciju prve faze operacije

S ciljem što bolje realizacije zapovjesti iz prve faze operacije "Sloboda-94/1" komandant

5. korpusa je izdao naredenje s kojim se preciziraju zadaci jedinica. Ono glasi:

1. Snage PVF

PVF izvodile su višednevna ofanzivna b/d na svim linijama.

Najsnažnija ofanzivna b/d ispoljavao je zadnjih dana na pravcima: Pečigrad – Krakača - Skokovi, Puhalo - tt. 481 - Hadžići (tt. 501) - Skokovi, D. Lučka - Marina glava - Todorovo sa ciljem: probijanja naših linija i nastavak napada ka Cazinu i r. Una - Sedra. Pokušao je i jači proboj ka Skokovima iz pravca Pečigrada i Puhala, ali su PVF zaustavljene u svojim nakinama 28.7.1994. godine u popodnevnom satima. U tim borbama nanoseni su im veliki gubici i prisiljeni da pređu u odbranu na liniji: Čaglica - s. Hasići - s. Muharići - Karaula (tt. 305) - s. D. Purići - s. Rošići - Pečigrad (k. 342) - Krčana - s. Mrazovo - s. Beganovići - tt. 499 - s. Čajići (džamija) - Porčići - tt. 341 - s. Rekići - ušće r. Mutnica u r. Koranu.

Vjerojatno, PVF neće biti u stanju nastaviti ofanzivna b/d za 5-10 dana usljed pretrpljenih gubitaka, iscrpljenosti u dosadašnjim b/d na svim linijama, zbog nemogućnosti brze popune gubitaka ili dovođenja svježih snaga kojih nema u rezervi.

Linije odbrane paravojska posjeda grupno, koje su plitke i slabo uređene za odbranu, osim s fronta u rejonu Puhalo - Banda - Pečigrad - Rošići, koje je inženjerski uredio, zapriječio i zaštitio svim vrstama pješadijske vatre i oruđa za neposredna gađanja. U dosadašnjim b/d PVF su imale snažnu artiljerijsko-minobacačku i tenkovsku podršku, kako sopstvenu, tako i onu iz tzv. RSK, naročito na težišnim pravcima, što je za očekivati i u narednim ofanzivnim ili odbrambenim b/d PVF. I u zonama odgovornosti prema SČA očekivati je dalji nastavak pritiska sa aktivnim b/d na svim linijama, naročito na grmuško-srbijanskom platou, jer im je zajednički cilj izlaz na liniju: r. Una-Sedra, vezivanje naših brojnih snaga na toj z/o, ostvarujući time ciljno sadejstvo sa PVE.

2. Zadatak 5. korpusa:

Na svim linijama razdvajanja prema PVF preći u opći napad sa jedinicama 5. korpusa, a ubacivanjem dva ojačana bataljona na Pečka brda, izvršiti energičan bočni udar na objekte: Repetitor, Bandu, Nišan i s. Rošiće - tt. 428 - Puhalo (tt. 486) sa zadatkom: energičnim napadom što prije zaposjesti objekte na pravcima napada, te okruženje zatečenih snaga u rejonu Pečigrada. S fronta vršiti razbijanje p/k odbrane PVF na pravcima napada, uz nanošenje što većih gubitaka PVF. Dijelom snaga obezbijediti desni bok zaposjedanjem važnih objekata, te sprečavanje intervencije sa pravca: Šumatac - G. Šumatac - Rošići i Bešeragića brdo - Pečka brda - Pečigrad, a zatim učvrstiti dostignute linije, u gotovosti za odbijanje p/n i nastavak ofanzivnih b/d do konačnog progona PVF ili njihova zarobljavanja u Pečigradu.

3. Susjedi: Nema susjeda.

4. Odlučio sam:

Snažnom i upornom odbranom spriječiti proboje u z/o naših snaga prema SČA.

Glavnim snagama izvesti protivudare na izabranim pravcima u cijeloj zoni prema PVF, razbijati mu l/o nanoseći što veće gubitke u ljudstvu i MTS-a na pravcima napada.

Istovremeno izvršiti brz, energičan i iznenađan bočni udar sa ubacivanjem svježih snaga jačine dva ojačana bataljona na ključne objekte na pravcima: s. Rošići - tt. 428 - Puhalo i k. 314 - k. 426 - repetitor - Banda - Nišan, koristeći obuhvatna dejstva, sa ciljem razbijanja, uništavanja i progona PVF s tih objekata, ili njihovo zarobljavanje, te zaposjedanje i čvrsto držanje istih, stvarajući uslove brzog zatvaranja obruča i okruženja zatečenih snaga u rejonu Pečigrada, a zatim biti u gotovosti za odbijanje p/n ka zaposjednutim objektima, pokušaja proboja PVF iz okruženja ili deblokade spolja okruženih snaga. Spajanjem snaga s fronta i ubačenih snaga, s tih jakih objekata nastaviti energična napadna b/d ka Bešeragića brdo - Nera (tt. 488) - Johovica, kao i jači pritisak ka Liskovac - Šturlić. U izvršenju ovog zadatka obezbijediti sadejstvo svih elemenata b/r.

Zadatak izvršiti za 2-3 dana.

Gotovost u 01.00 sati 29.7.1994. godine.

Snage u bočnom udaru podržava BRAG 505. vmtbr.

Ostale snage u napadu podržava KRAG-5 iz rejona Liskovac.

5. Zadaci jedinica 5. korpusa

5.1. 511. sbbr sa jedinicom MUP-a izvršiće blokadu Pečigrada s fronta i sa pravca: G. i

D. Lučka (k. 285 i 303), a zatim napada pravcima: k. 342 - (Stari grad), Hasine kafane - Buljubašići - bezimena vis Pečigrad, Beganovići (tt. 481) - k. 288 - Man (Pečigrad) sa zadatkom: energičnim napadom probiti l/o PVF na pravcu napada, što prije izbiti na kružnu osnovicu i izvršiti okruženje PVF u Pečigradu, sprečavajući pokušaje proboja iz okruženja ili deblokade okruženih snaga, a zatim rasijecanjem tih snaga nanositi im gubitke i zarobljavanje, sužavajući okruženi prostor, prisiljavajući PVF na predaju. Sadejstvuje vam b/502. sbbr sa pravca s. Rošići - Mrkovine i b/505. vmtbr iz rejona Banda,

U obilasku jedinica 511. sbbr.

koje zatvaraju obruč oko Pećigrada sa tog pravca.

Biće vam pretpočinjnjen b/502. sbbr, čim jedinice 505. vmtbr zaposjednu tt. 520 i Puhalo.

Komandant snaga koje okružuju Pećigrad je komandant 511. sbbr.

5.2. 505. vmtbr sa b/502. sbbr, č/517. lbr, č/501. bbr i dijelovima OdSD MUP-a, ubacuje BG jačine dva ojačana bataljona - jedan pravcem: Šabići (džamija) - tt. 426 - repetitor Banda (tt. 520) - Nisan (tt. 494), a drugi pravcem: k. 185 - s. Rošići - tt. 428 - Puhalo (tt. 486), sa zadatkom: koristeći noć i iznenađenje, što prije razbijaju snage PVF na pravcima napada, zaposjedaju i čvrsto drže objekte: Rošiće - tt. 428 - tt. 486 - tt. 520 i tt. 494 zatvaraju obruč oko reiona Pećigrad, sa te strane u sadejstvu sa snagama s fronta sprečavaju proboje iz okruženja ili pokušaje deblokade spolja okruženih snaga u Pećigradu. Sa četom iz 503. bbr obezbjeđuje desni bok ubačenim snagama posjedanjem s. Mujakići. Izvršenjem ovoga zadatka biti u gotovosti za napad ka Bešeragića brdo. Sa ostalim snagama desno od puta Pećigrad - Mala Kladuša izvodi aktivna dejstva, stvarajući uslove za prelazak u opšti napad ka Podzvizd - Velika Kladuša. Prema SČA čvrsto drži dostignute l/o. Nakon posjedanja s. Rošići i objekata tt. 428 - tt. 486 - tt. 520 - tt. 494, b/502. sbbr se prepotčinjava 511. sbbr, do zauzimanja Pećigrada.

Artiljerijsku podršku obezbjeđujete sami.

5.3.1. BObR sa č/517. lbr, dijelovima 502. sbbr i č/bVP sa dostignute linije napada u zoni:

Desno: isključno Kudića brdo - (tt. 520) - Nišan (tt. 494) - uključno Bešeragića brdo-Nera (tt. 488) - Popovo brdo.

Lijevo: r. Korana, d/g.

U navedenoj zoni energičnim napadom razbija, uništava i zarobljava PVF i ovladuje objektima na pravcu napada: Metla (tt. 499) - Abdići - Bešeragića brdo-Nera (tt. 488), Liskovac - Škrgići - Ćoralići, Porčići - T. Platnica - Klenovac (tt. 312).

Južno od ove linije vrši prepadna dejstva vezujući dio PVF.

Osloncem na dostignute linije produžava energična napadna b/d i izbija što prije na d/g Hadžin potok, a zatim usmjerava glavne snage ka Johovici. Dijelom snaga sadejstvuje 517. lbr u oslobađanju s. Tržac.

Desno od vas b/d izvode 511. sbbr. i 505. vmtbr pravcem: Beganovići - Banda - Bešeragića brdo s kojim ostvariti potrebno sadejstvo u prvoj fazi napada.

Podržava KRAG-5 iz reiona Liskovac.

Komandant snaga u ovoj zoni je komandant 1. BObR.

5.4. Sve jedinice koje imaju z/o prema SČA izvodiće odsudnu odbranu, a prema PVF gdje nema ofanzivnih b/d, izvodiće aktivna b/d ne dozvoljavajući gubitak bilo koje linije.

Gotovost za izvođenje b/d svih jedinica 5. korpusa prema PVF je 29.7.1994. godine u 01,00 sat.

6. Ostali zadaci ostaju kao u zapovijesti Op. broj 01/352-58.

6. Dejstva nakon otpočinjanja ofanzive

Prvoga dana operacije "Sloboda-94" SČA ne miruje, već dejstvuje iz artiljerije, minobacača i PA oruđa svih kalibara po l/o naših branitelja i po civilnim objektima u dubini teritorija ne birajući ciljeve. Iza 14,30 sati dejstvovali su haubicama po Cazinu i Bužimu. Ta dejstva imaju za cilj vezivanje naših snaga za ratište prema SČA. Međutim, ta dejstva nisu remetila tok naše operacije, koja je otpočela iza 2,00 sata upadom naših snaga na Pećka brda i Rošiće, te brzo razbijanje i progon PVF sa Repetitora, Bande (tt. 520) i Puhala, a tokom dana i iz s. Rošići i Nišan (tt. 494). Ovom pobjedom zatvoren je obruč oko Pećigrada sa čak dva obruča iz kojeg nije mogao niko pobjeći, niti u njega doći. Ovim brzim uspjehom vodstvo PVF je šolirano, posebno što su im elitne jedinice zapale u okruženje u rejonu Pećigrada. Početkom naše ofanzive SČA nije pojačao očekivana aktivna napadna djelovanja, već samo dejstva sa distance. Ispada, kao da uzvraćaju Abdiću za njegovo taktiziranje i neangažiranje u početnoj fazi februarske agresorske ofanzive. Više su cijenili da će ofanziva pretrpiti neuspjeh i da ćemo se međusobom dobro iskrviti, a oni šičar dijeliti. Agresor je to pokušavao i ranije činiti, što je ukazivalo da oni neće ozbiljnije priskakati u pomoć Abdiću zbog svojih obaveza na drugim ratištima. Zato su vršili žestok pritisak na Martića i njegovu vojsku, da se direktno umješa i vojno angažira, a ne samo vatrenom podrškom. Međutim, i to je izostalo, pa je Abdić sa svojom paravojskom ostao sam da se brani. Agresor se tako uobičajeno oglašavao vatrom iz svih oruđa i oružja, kao da se Abdićevim formacijama na njihovim prostorima ništa opasno ne dešava, mada je ta vojska razbijena i protjerana sa Pećkih brda za 2-3 sata 29.7.1994. godine, u

Uspomena iz s. Rošića - 502. sbbr.

prvom naletu kombinovanih snaga iz 505. vbbi i 502. sbbr, pod komandom brigadiru Izeta Nanića, a zatim izvršeno opkoljavanje 4. brigade NO i brojnih elitnih snaga PVF u rejonu Pećigrada. I drugi element, koji je dosta realan, jeste da je SČA dijelom ispraznio svoje ratište prema našim snagama, šaljući dio snaga na druga ugroženija ratišta SČA. Zbog toga nisu mogli prikupiti dodatne snage, koje bi angažirali u napadima i tako vezivali još jače snage 5. korpusa prema sebi. Samim tim bi umanjivali naš ofanzivni pritisak prema PVF i na taj način pokušavale ga spasiti od sigurnog poraza. Vojska RS nije imala slobodnih snaga, a Martić se nije usuđivao direktno umiješati u ovaj naš međubosnjački rat.

Dok su oni razmišljali i kolebali se, snage 5. korpusa radile su na rušenju Abdićeve paravotine. SČA ostalo je jedino da granatira l/o, sela i gradove slobodne teritorije.

Agresor se iskazao odmah u večernjim satima 29./30.7.1994. godine, kada su topovima 130 mm djelovali po Žegaru i Izačiću, dok su iz rejona Trnjak - Uzelci djelovali iz topova 76 mm po Cazinu u ponoćnim i jutarnjim satima. Pored toga, vatrom iz minobacača, PA oruđa i pješačkog naoružanja, agresor je pokrивao sve naše l/o prema snagama iz RS, ali nije ni pokušao napadati. Iz ovoga se da zaključiti da nisu imali razrađene koordinirane uloge u slučaju da im kompanjoni Fikret Abdić i njegova vojska zapadne u krizu, kao što se desilo ovoga puta. Prvog dana ofanzive naših snaga, gubici su bili slijedeći: zarobljena 2 borca, poginulo 7, sa TTP 36 i sa LTP 111 boraca i starješina. Narednog dana naši gubici bili su: 3 poginula, 12 sa TTP i 18 sa LTP. Iz ovoga se vidi koliko je otpor slabiji drugog dana, kojim se još više osvjetljava ovaj naš krajiški sukob, kojeg je nametnuo Fikret Abdić i njegovi nalogodavci.

Agresor je 31.7.1994. godine prije podne samo sporadično djelovao iz pješačkog, PA naoružanja i minobacača. A popodne je bio znatno aktivniji, kada je djelovao topovima 130 mm po s. Brekovicu. I PVF su snažno granatirale s. Šabiće iz rejona Marjanovac, a Pećka brda iz rejona Kudića. Pouzdano se saznalo da su PVF prikupile snage jačine oko 600 ljudi u rejonu D. Purići, s kojim će ponovo pokušati razbiti naš obruč oko Pećigrada na pravcu: D. Purići - Rošići - Pećigrad. Ovaj napad je otpočeo u 16,30 sati, nakon snažno izvedene artiljerijsko-minobacačke pripreme napada. Naše snage na tom pravcu dočekale su ih snažnom vatrom, te ih prisilile na povlačenje. Cijeni se da u okruženju ima 1000-1200 autonomaša i jedan broj civilnih funkcionera. Naši gubici 31.7.1994. godine bili su: 4 poginula, 4 sa TTP i 4 sa LTP.

Nakon trodnevnih ofanzivnih borbi osjeća se manjak municije i nedostatak jače podrške, iako je toga manjkalo i ranije. Sada je to znatno izraženije zbog velikog dnevnog utroška i sve većeg zatvaranja kanala dobave te municije od švercera iz vojske RSK. Dalji tok borbe u operaciji "Sloboda-94" pratiće se dnevnim učincima uključujući i aktivnosti SČA na linijama razdvajanja. Već prvog augustovskog dana SČA je nastavio granatiranje l/o 501. i 503. bbr na Grmuško-srbijanskom i Grabeškom platou. U toku dana pokušali su napadima na Alibegovića kosu, Tukove i Jezersku glavicu. Ovi napadi su izvođeni uz jaku artiljerijsku pripremu i podršku napada. Snage koje su napadale bile su jačine ojačanog voda ili čete na svakom od pravaca. U vrijeme ovih napada SČA je djelovao iz haubica 155 mm iz rejona Velikog Radića, haubicama 105 mm iz rejona Drenovo Tijesno i topovima 76 mm B-1 i ZIS iz rejona Trnjaka po selima

Ostrožac, Miostrah, te po gradu Cazinu i prigradskim naseljima od čega su poginula 4 civila, a pričinjena je i golem materijalna šteta. Vjerovatno su platili visokom cijenom te svoje napade, čim su pribjegli takvom granatiranju. Oni nemaju svoj ratnički ponos kod sudara vojski i kod poraza u takvim sudarima. Zbog toga se svete nad civilima, daleko od linija razdvajanja. To su četnici uvijek činili i prema Bošnjacima na teritorijama pod svojom kontrolom, kada negdje plate ceh. Oni njih nisu granatirali, već kupili po kućama sve do izгона ili su ih ubijali, kao da to nisu ljudi. Tako su i vojnici Vermahta ubijali od 10 do 100 ljudi za svakog svog poginulog pripadnika. To su im bili uzori. I ne samo oni, već i četničko-ustaška sabrača iz Drugog svjetskog rata, koji su na isti način progonili i ubijali nedužan svijet. Među žrtvama najveći ceh su plaćali Muslimani-Bošnjaci. Nažalost, i ovoga rata doživljavali su još gore i okrutnije divljanje. Valja ovo ilustrirati makar jednim primjerom na osnovu kazivanja Mehmeda Bolića iz Bos. Petrovca. Naime, on kaže da su se četnički glasnogovornici sa razglasima u automobilima oglašavali u 2-3 navrata polovicom septembra 1992. godine, išli od ulice do ulice, od sela do sela u općini Bos. Petrovac, pozivajući razglasima Muslimane da neizostavno dodu u rejon puta kod benzinske pumpe, u toliko sati. U protivnom niko im ne garantuje život. Kada se narod okupio, krvoloci su ih htjeli pobiti. Slučajno su tu spriječeni od nekih Drvarčana. Ta zadnja grupa okupljala se oko 24.9.1992. godine. Kako su prethodne prolazile, ne zna, a za tu grupu zna, jer je i sam s porodicom bio u njoj. Kada su se prikupili i ukrcali u pristigla vozila, krenuli su put Mrkonjića. Bilo je tu 20-30 kamiona krcatih ljudima, ženama i djecom.

Petrovački četnici spriječeni su od strane naoružanih Drvarčana da naprave krvavi pir na benzinskoj pumpi, ali su se zato brzo prebacili do šurne "Borići" 1-2 km udaljenu od Bosanskog Petrovca. Tu su kolonu sačekali u zasjedi i nasumice pucali po njoj. Ubijeno je 8-10 lica u tim vozilima, a više je ranjeno. Niko nije niti pokušao spriječiti četnike. Zašto? Zato što je vladalo totalno bezvlašće i što je i sama vlast i vojna komanda bila istih nagona i ponašanja. Muslimanima-Bošnjacima je to bio nekačav put nade i spasa, jer nisu pobijeni na licu mjesta. Kakav je put bio, vidjeli su i doživjeli kada su stigli preko Mrkonjića, Skender-Vakufa i Vlašića u Travnik i prebrojali se.

Agresor je istog dana granatirao Bihać iz tenkova, topova i haubica, a l/o iz minobacača i PA oruđa. Pod stalnom vatrom je držao regionalni put Bihać - Ostrožac. Ipak linije prema SČA su ostale nepromijenjene, osim u rejonu Hasina vrha, gdje je 503. bbr izgubila nekoliko zemunica. Napad je zaustavljen. Vrše se ubrzane pripreme za vraćanje tih zemunica. Stanje morala u 503. bbr je narušeno zbog prevelike angažiranosti njenih jedinica na oba fronta, ali i zbog gubitaka u Brigadi.

Komanda 5. korpusa preduzela je hitne mjere na rasterećenju ove brigade sa nekim borbenim zadacima. I na bosanskoškrupskom i na bužimskom dijelu ratišta agresor djeluje na sličan način, bez pokušaja pješačkih napada.

PVF pokušavaju se aktivnije braniti. One su izvele nekoliko protivnapada na pravcu D. Šumatac - Šabići, kako bi usporili naše napredovanje. Pored toga naše snage su izložene neprekidnom granatiranju iz svih oruđa i minobacača. Agresor ih je ojačao i dijelom teških oruđa

i tenkova. Ipak, naše snage zaposjele su više objekata oko Pećigrada, zatvorivši obruč oko nje. Bilo je pokušaja organiziranog proboja iz okruženja, koordinirano sa napadom spolja, s ciljem deblokade okruženih snaga i njihovog izvlačenja sa okruženog prostora. To su samo pokušaji bez rezultata. Naši gubici 1.8.1994. godine bili su: 5 poginulih, 11 sa TTP i 52 sa LTP. Gubici PVF su nepoznati, ali se cijeni da su znatno veći.

Borbena dejstva 2.8.1994. godine vođena su slično kao i prethodnog dana na linijama razdvajanja prema SČA. Jedino je više naselja zahvaćeno ovim dejstvima iz teških oruđa. 1 vojska tzv. RSK oglašavala se znatno više dejstvom artiljerije iz rejonu Furjien – Mašvina, te iz rejonu Žirovca i Carića brda, granatirajući Beganoviće, Arapoviće, Skokove, Pečka brda i Rošiče, a i siri rejon Bužima. Ovo je prva jaka artiljerijska podrška PVF iz tzv. RSK, otkako je počela naša operacija.

Naše jedinice iz 503. bbr izvele su napad 2/3.8.1994. godine na snage SČA na dijelu proboja naših l/o na Hasinu vrhu. Uspjeh je polovičan. Međutim, 503. bbr ne odustaje od daljnog napada i vraćanja preostalih zemunica. Naše snage pokušale su privoljeti PVF opkoljene u Pećigradu na predaju bez daljih borbi, ali one nisu prihvatile. Zato se borba nastavlja, a snage PVF će se borbom natjerati na predaju. Naši gubici su minimalni, svega 2 sa TTP i 2 sa LTP. Cijeneći naše gubitke 2.8.1994. godine zaključuje se da je to nekakvo zatišje u iščekivanju predaje autonomaša, do čega, nažalost, nije došlo. Na ostalim napadnim pravcima naši uspjesi su iznad očekivanih. SČA nastavio je svoja djelovanja i u toku 3.8.1994. godine. Ponovo je pokušao napadom na Hasin vrh i Vršak popraviti svoje taktičke pozicije. Napad je odbijen, uz nove gubitke SČA. Zbog toga su slijedila pojačana granatiranja l/o i naselja u dubini. Naše snage ovoga dana nastavljaju kombinovane napade na svim linijama prema PVF.

Borci 502. sbbr. u pokretu - Rošiči

Protivnapadi PVF prema Rošičima odbijeni su, a naše snage su slomile svaki otpor i učvrstile naše pozicije u tom selu i u rejonu tt. 428 i 486, te još više ojačale svoje pozicije prema snagama u okruženom Pećigradu. Naše snage južno od Pećigradske grede oslobodile su 8 sela i to: Porčiče, Skokove, Liskovac, Zenkoviće, Delaliće, Miskiče, Škrge i Beganoviće, a pred kraj dana oslobodile su i Bešeragića brdo (tt. 589). Dio jedinica 1. Bobr ubačen je u borbe za Liskovac iz pravca Pečkih brda. To je bio mudar taktički manevar i udar u bok PVF, čime je došlo do brzog raspjeta borbi oko Liskovca i dalje u progonu tih snaga.

Naše linije odbrane prema SČA, u rejonu Hasina vrha i Vrška najžešće se granatiraju i napadaju. Naše snage trpe gubitke, prvenstveno, od silnog granatiranja. U toku su koordinirane pripreme dijela snaga iz 501. i 503. bbr, radi izvođenja protivnapada i vraćanja izgubljenih zemunica u rejonu Hasina vrha. Naši gubici 3.8.1994. godine: poginulo 6, sa TTP 15 i sa LTP 47 boraca i starješina. U toku 4.8.1994. godine SČA je smanjio svoja borbena djelovanja i granatiranja. Ipak nisu odustajali od napada. Pokušali su artiljerijsko-pješački napad na Vijencu i u rejonu Hasina vrha. Naše snage odbile su ove napade, a prikupljenim snagama iz 501. i 503. bbr, protivnapadom vratile izgubljene zemunice na Hasinu vrhu.

PVF ne miruju. Oglašavale su se vatrom PAM-ova i PAT-ova iz rejonu Delića, Rekića, Mujčića i Tržačke Platnice. Abdićeve snage izvele su tokom noći i jutra 3/4.8.1994. godine više pješačkih napada na pravcima: D. Šumatac - Šabići i Šturlička Platnica - Porčiči, čiji je cilj vezivanje naših snaga na tim pravcima radi olakšavanja napada snaga angažiranih u deblokadi okruženih snaga u Pećigradu. Ovi napadi ostali su samo kao pokušaji, jer su te snage vraćene na početne pozicije. Operacija "Sloboda-94/1", ili kako su je popularno zvali "Pećigradski

Dudaković i Nanić u oslobođenom Pećigradu

boj" završena je 4.8.1994. godine. Ovim je završena i prva faza te operacije. Abdićeva elitna 4. brigada NO i sve zatečene specijalne snage, jedinice Abdićeva MUP-a, te političari iz vrha AP-ZB prisiljeni su pod borbom na безусловnu predaju. Tom prilikom zatečeno je više ranjenih i poginulih vojnika PVF. Zarobljeno je 970 vojnih lica, oko 150 rukovodnih političara, više od 150 ranjenih i poginulih. To je bilans šestodnevnih borbi za Pečigrad. Na poziv za predaju nisu se odazvali. Da su se prvog dana nakon opkoljavanja predale, vjerojatno bi neuporedivo manje bilo gubitaka i razorenih domova. Svi su mrtvi pokopani, ranjeni zbrinuti u bolnice, a zarobljeni prebačeni u Bihać u jednu od kasarni 5. korpusa. Oni su imali tretman zarobljenika. Imali slobodu kretanja u krugu. Nakon izvjesnog vremena mnogima je ponuđen pristup u jedinice 5. korpusa. Rekruti koji su obučavani kod Abdića i nisu bili završili obuku, a bili su na ratištu u rejonu Pečigrada, gdje su i zarobljeni, upućeni su na doobuku u RNC u Gornju Koprivnu, čiji je tretman bio isti kao i za ostale regrute. Na žalost, dobar broj dobrovoljno prijavljenih zarobljenika u jedinice 5. korpusa pobjegli su ponovo Abdiću, kada se ponovo pojavio sa svojom vojskom na ovim prostorima. Bilo je i onih koji su ostali da se bore protiv SČA i PVF do kraja rata, a neki položili i svoje živote u toj borbi.

Dostignute linije prema PVF na kraju četvrtog dana avgusta 1994. godine bile su: Aleševići – Ponjevići – Melkići – Hasići – Brkića Koplje – Vejinac - G. Purići - s. Mravače – Stražbenica – Mujakići - Bešeragića brdo – Abdići – Liskovac – Skakići – Porčići – Lulići - s. Delići - s. Čehići – Tržačka Raštela. Rukovođenje, komandovanje i sadejstvo jedinica je na visini zadatka.

Gubici naših snaga ovoga dana bili su: 5 nestalih, 2 sa TTP i 6 sa LTP

7. Borbe u drugoj fazi operacije

Sada se borbe nastavljaju drugom fazom napada. U tom cilju Komanda 5. korpusa izdala je niz kratkih naredjenja jedinicama i donijela odluke u skladu sa situacijom nastalom nakon pada Pečigrada i oslobađanja više mjesta, koja su do tada držale snage PVF. Odluka glasi:

1. Odlučio sam:

Glavnim snagama 511. sbbr, b/502. i dijelovima OdPN učvršćuje obruč, prisiljavajući okruženu 4. br. NO PVF u rejonu Pečigrada, na predaje.

Ostalim snagama: 1. Bobr ojačana sa dijelovima 502. sbbr, č/517. lbr, i dijelom MUP-a sa dostignutih linija nastavlja ofanzivna b/d, u sadejstvu sa drugim elementima b/r Korpusa na pravcima: Nišan-Bešeragića brdo – Nera - Ornića brdo i Liskovac – Škrgići - Šturlić, Porčići - T. Platnica - Klenovac. U bližem zadatku osvladavaju linijom: Kudići – Šturlići - Tržac, a u sljedećem dostižu širi rejon Johovica - Kumarica sa ciljem razbijanja i zarobljavanja PVF na pravcima napada, zaposjedanja važnih objekata kao oslonaca za daljnja ofanzivna b/d ka V. Kladuši.

Kontrolu oslobođene teritorije vršiti posebnim snagama.

Gotovost za ofanzivna b/d u 22,00 4.8.1994. godine.

Podržava KRAG iz rejona Liskovac.

2. Zadaci borbenih jedinica 5. korpusa:

2.1. 505. vntbr iz svoje z/o prema PVF nastavlja izvođenje ofanzivnih b/d. U bližem zadatku razbija l/o PVF, zarobljava ili progoni PVF, te usmjerava svoja dejstva pravcima: T. Slapnica - G. Slapnica i Brkića Koplje - G. Slapnica - s. Kumarica. Osloncem na ove linije stvara uslove za dalja energična dejstva ka s. Podzvizd, obezbjeđujući se dijelom snaga sa pravca Vrnograč, zarobljava i uništava što više pripadnika PVF na pravcima napada. Prema SČA čvrsto drži l/o braneći ih odsudno. Podršku obezbjeđuje svojom BRAG.

2.2. 511. sbbr sa b/502. sbbr i jedinicom MUP-a ima zadatak: čvrsto držanje u okruženju rejona Pečigrada, ne dozvoljavajući proboj iz okruženja ili pokušaje deblokade okruženih snaga, nanosi im što veće gubitke i prisiljava na predaju zatečene snage u Pečigradu. Nakon izvršenja ovog zadatka Brigada se sa jedinicom MUP-a prikuplja i pregrupiše do 6.8.1994. godine, kada se angažuje glavnim snagama za izvođenje napadnih b/d na pravcu: D. Purići - M. Kladuša sa zadatkom razoružavanja što više pripadnika PVF na pravcima napada, stvarajući uslove za dalja b/d ka s. Polje.

Desno na pravcu: T. Slapnica dejstvuje 505. vntbr, a lijevo na pravcu: Johovica b/d izvodi 1. Bobr.

2.3.1. Bobr. sa č/517. lbr, dijelovima bVP i 502. sbbr sa dostignutih l/o: Bešeragića brdo - tt. 444 - Zenkovići izvode napadna b/d pravcem: Bešeragica brdo – Nera – Metla – Ornića brdo, s. Liskovac - Šturlić i Porčići - T. Platnica - Klenovac sa zadatkom: energičnim napadom na navedenim pravcima razbija, uništava i zarobljava PVF i plijeni MTS-a. U bližem zadatku osvladuje linijom: Kudići – Šturlići - Tržac, a zatim, uvodeći rezervu, produžuje napadna b/d u cilju osvladavanja sa širim rejonom Johovica. Dijelom snaga vrši pritisak na Tržac (tt. 312) sadejstvujući 517. lbr. Desno: pravcem D. Purići - M. Kladuša - s. Polje b/d izvodi 511. sbbr ojačana jedinicom MUP-a. Lijevo: d/g sa RH. Iza vas na istom pravcu kreće se II ešalon 5. korpusa u gotovosti za uvođenje u borbu po mom naredjenju. Komandant ovih snaga je komandant 1. BObr. Podržava vas, u osvladavanju bližeg zadatka, KRAG-5 iz rejona Liskovac. Gotovost za napad 4.8.1994. godine.

2.4. 517. lbr ima zadatak: glavnim snagama obezbjeđuje d/g prema RH na liniji: Kordon - Kamenak (Bugar) spriječava upade SČA iz tzv. RSK na teritoriju R BiH. Ostalim snagama napada Tržac grad u sadejstvu sa 1. BObr, a zatim vrši demonstrativan napad na pravcu: Tržac - Blagova kosa - Johovica s ciljem vezivanja dijela snaga PVF sadejstvujući 1. BObr u izvršenju zadatka.

Jednu četvrtu pridaje 1. BObr, koja se javlja na KM radi prijema zadatka. Desno na pravcu Nera - G. Vidovska u početnoj fazi nalazi se razmješten II ešalon 5. korpusa. Lijevo: d/g. Gotovost 4.8.1994. godine u 12,00 sati.

2.5. 502. sbbr (-1C) sa 506. BObr u II ešalonu 5. korpusa. U početnoj fazi izvođenja b/d jedinica 1. BObr i 511. sbbr, nalaze se na pravcu Nera - G. Vidovska u gotovosti za sprečavanje bočnog napada sa pravca Johovica - Ornića brdo – Nera - Hrebljanovac, a zatim biti u gotovosti za izvođenje napadnih dejstava na pravcima:

- s. D. Purići - s. M. Kladuša - s. Polje

- Nera - s. D. Vidovska - s. Šmrekovac - Stari grad i

- Nera - Omića brdo - Johovica (škola).

Biti u gotovosti i za b/d na druge pravce po mom naređenju.

Nakon početnog uspjeha proširiti rejon razmještanja i na s. Muratov lug i podnožje Karaule (tt. 305). Signal za napad i ešalona "Bosna", a za pokret na pravcima "Sunce".

2.6. OdPN CSB Bihać dovesti u rejon s. Šabići dana 12.8.1994. godine do 22,00 sata u gotovosti za borbenu upotrebu po mom naređenju.

2.7. Ostale jedinice 5. korpusa u svojim z/o prema SČA izvode odsudnu odbranu ne dozvoljavajući prodor SČA kroz svoje z/o.

3. Ostale tačke Odluke ostaju kao u zapovijesti 5. korpusa Op. broj 01/352-58.

Agresor iz RS je smanjio svoja dejstva 5.8.1994. godine, i ista sveo na sporadična izminobacača i PA oruđa, dok je artiljerija ovoga dana utihnula. A PVF pomirile su se sudbinom poraza u Pećigradu i gubitkom velikog teritorija južno i sjeverno od Pećigradske grede. Otud i b/d snaga PVF nisu bila ni uporna, niti agresivna. Jedino su, u nepravilnim razmacima, granatirali l/o i naše snage u pokretu. Prema SČA naše snage izvodile su aktivnu odbranu. Nakon vraćanja dijela izgubljenih zemunica na Hasinu vrhu jedinice 503. bbr dodatno ih inženjerski uređuju. Naše snage prema PVF koriste zatišje za odmaranje, popunu i predислоkacije jedinica prema pravcima daljih angažiranja.

Ovoga dana izvršeno je postrojavanje zarobljenih autonomaša na stadionu "Jedinstva" u Bihaću. Pred tim strojem zastava APZB je položena ispred stroja na zemlju, što simbolizira

Grupa boraca u oslobođenom Pećigradu

njihov potpuni poraz. Tom činu prisustvovala je velika masa građana i naših boraca, koji su se zatekli u kasarni. Taj čin praćen je velikim aplauzom. Brigadni general Atif Dudaković, kao komandant korpuskih snaga u ovoj pobjedi, nakon primljenog raporta kojeg mu je predao major Aleksandar Mrenica, izvršio je smotru stroja i održao prigodan govor, u povodu te naše velike, do tada najveće pobjede. Tom prilikom posebno je ocrtao zločinačku politiku Fikreta Abdića i svih onih koji su ga podržavali i kao sluge slijedili. Nakon obraćanja generala Dudakovića, prisutnima se prigodnim govorom obratio i načelnik Štaba 5. korpusa brigadir Mirsad Selmanović.

Naši gubici su minimalni. Svega 2 poginula i 7 sa LTP PVF najbolje su mogle vidjeti i osjetiti koliko im je tvorevina uzdrmana ovom pećigradskom pobjedom naših snaga. Pitanje je dana, kada će ih nestati.

PVF ušle su u drugu fazu operacije sa istim brigadama, osim 4. brigade NO, koja je zarobljena u Pećigradu sa još znatnim brojem elitnih snaga. Oni nisu mogli izvršiti popunu pretrpljenih gubitaka koje su brigade imale u dosadašnjim borbama. Abdićeve PVF činile su sada pet brigada, koje su imale 4-6 četa, a čete 80-110 ljudi. Raspored brigada bio je slijedeći:

Prva brigada NO: Čaglica - Crvarevac - Šestanovac - Vrnograč. Težište odbrane u zahvatu puta Bužim - Vrnograč. Druga brigada NO brani: isključno Todorovska Slapnica - Donja Slapnica - Podzvizd. Težište odbrane: Todorovska i Donja Slapnica - Podzvizd. Dakle, njegove dvije brigade branile su se na pravcu napada 505. vbbr. Treća brigada NO brani: Donji Šumatac - Karaula - Polje. Težište odbrane ove brigade je: Vejinač - Polje, u zahvatu glavnog puta. Četvrta brigada NO ne postoji: Ona je razbijena i zarobljena u Pećigradu sa brojnim elitnim snagama, dok je drugi dio izbačen iz stroja u prethodnim borbama oko Pećigrada. Peta brigada NO brani: Gornja Vidovska - Donji Šumatac (isključno) - Trn. Težište odbrane: G. Vidovska - Trn. Šesta brigada NO brani: d/g sa RH - Johovica - Omića brdo - Donja Vidovska. Težište odbrane: Johovica - D. Vidovska.

Sve brigade imale su: vodove vojne policije i IDV jačine 20-50 pripadnika, zatim su imale mješovite divizione u čijim sastavima su imali minobacače 120 i 82 mm, topove B-1, ZIS-ove i Bst.

U dosadašnjim borbama, a očekuje se i u narednim, biće neograničena vatrena podrška iz tzv. RSK.

Raspored naših snaga u drugoj fazi napada: 505. vbbr: Čaglica - Brkića Koplje, 511. sbbr: isključno Brkića Koplje - G. Šumatac (isključeno), 506. BObbr: Opankovic - Mravača, 502. sbbr: Nera - Muratov lug, 517. lbr: Omića brdo - Blagova kosa i BVP: Muratov lug - Hrebljanovac. Naše su snage, do početka realizacije druge faze operacije, izvele niz b/d južno od Pećigradske grede, a sjeverno doše do Marjanovca - Karaule - Brkića Koplja i pred Donju Slapnicu. Analizirajući to stanje, mogu se izvesti i neki zaključci: u redovima PVF osjeća se rasulo i pad borbenog morala. Zbog toga je bilo uputno donijeti hitno odluku za nastavak realizacije druge faze operacije, iako su i naše snage dosta iscrpljene. Učinjena su znatnija pregrupisanja n/s, naročito južno od Pećigradske grede, kako bi se obezbijedile potrebne snage za nas-

tavak borbi i to glavnim snagama duž Pećigradske grede i s. Kudića ka Johovici i od Tršca ka Johovici. Uz to, naše snage i dalje su imale minimalnu vatrenu podršku, a municije je sve manje zbog velike potrošnje. Otežane su kupovine ili doturi vazdušnim putem. Produženjem ovih napada, reklo bi se bez predaha, onemogućeno je bitnije prikupljanje snaga, te sredivanja i utvrđivanje l/o PVF na svim pravcima napada. Ti pravci bili su: Todorovska Slapnica - Dizdarevića brdo - Podsvizd sa presjecanjem komunikacije Velika Kladuša - Vrnograč i odsjecanje snaga Prve brigade NO u tom rejonu. Drugi pravac u zahvatu glavne komunikacije Pećigrad - Mala Kladuša - Polje, treći - duž Pećigradske grede - Kudići - Nera (tt. 488) - Johovica i četvrti, Tržačka Platnica - Šturlić - Johovica, odnosno Tržac - Šturlić - Johovica.

Očito je da PVF nisu imale ni približno potrebne snage, da bi se suprostavile našim snagama na svim tim pravcima. Nakon početnih uspjeha u drugoj fazi, kada je zapriječeno odsjecanje Abdićevih snaga južno od Pećigradske grede, one su se, uz sporadičan otpor, povlačile ka Johovici, a dio stanovništva i vojnika bježale preko r. Korane četnicima. Umjesto predaje, otišli su četnicima, kojima su više vjerovali. Svi ti pokreti i pregrupisanja imala su dva osnovna cilja: dobiti u vremenu, radi organizacije odbrane po dubini i radi iseljenja što većeg broja pristaša, čak i protivnika, kako bi dokazivali koliko je narod uz Abdića i njegovu paravojsku.

Cijeneći dosadašnji tok operacije "Sloboda - 94/1", valja istaći neke pokazatelje realizacije ove druge faze operacije.

Druga faza operacije "Sloboda-94/2" otpočela je 4./5.8.1994. godine i trajala do 18.8.1994. godine ili ukupno oko 15 dana. U ovoj fazi operacije oslobođen je širi rejon Todorovske Slapnice, Brkića Koplja, te Vejinac, D. Purići, Kudići, Nera (tt. 488), dio Johovice do osnovne škole, Šturlić i Tržac. U ovom dijelu operacije dinamika borbe odvijala se prema topografskim cjelinama, te postepeno razbijale snage PVF ne dopuštajući im bolju organizaciju odbrane i vatreneog sistema. Da bi se zaokružila operacija "Sloboda-94" i snage Fikreta Abdića definitivno i u cijelosti slomile, a teritorija Okruga očistila od tih snaga, Komanda 5. korpusa na čelu sa njegovim komandantom brigadirom Dudakovićem, preduzela je sve neophodne mjere i borbene radnje za nastavak napadne operacije druge faze, čim se očiste prostori do linije Johovica - G. Vidovska - D. Purići - D. Slapnica. Nakon "spektakla" na stadionu "Jedinstva" u Bihaću sa zarobljenicima tvorevine APZB održane 5.8.1994. godine naše snage čekale su brojne borbene zadaće, u nastavku naše ofanzive i čvrste odbrane prema SČA RS. Ipak, šesti dan augusta prema SČA bio je relativno miran dan, kao da se ništa nije dogodilo i ne događa na dijelu ratišta prema PVF. Agresor je samo povremeno oživljavao vatru iz minobacača, PA oruđa i pješačkog naoružanja. Tek toliko da se zna da su tu i da nisu pobjegli. Miran je dan i prema PVF. I oni su oživljavali noćnu i jutarnju vatru na linijama, vjerojatno iz straha i opomene da nisu daleko. Naše snage izvode aktivnu odbranu prema SČA. A prema PVF rade na organiziranju i učvršćivanju dostignutih linija. Neangažirane jedinice na l/o odmaraju u svojim rejonima prikupljanja, nakon višednevnih borbi bez smjena. Uporedo se vrše izvidanja pliće i dublje pozadine, naročito prema PVF. Ovoga dana samo su tri borca ranjena, što govo-

ri da su borbene aktivnosti bile minimalne. U večernjim satima 6/7.8.1994. godine agresor je djelovao iz minobacača 82 i 120 mm po l/o 503. bbr na Srbijanskom platou. Sutradan su nastavili dejstva iz PA i pješačkog naoružanja po l/o naših snaga na bihačkom i bosanskokrupskom dijelu ratišta. Na linijama razdvajanja sa PVF sedmi dan protekao je bez velikih borbi. Intenzivne borbe vodile su se jedino oko Brkića Koplja. PVF nisu djelovale iz artiljerije ovoga dana. Snage 5. korpusa čvrsto drže l/o prema SČA, a prema PVF i dalje se vrše intenzivna izvidanja l/o i otkrivanja eventualnih pokreta tih snaga na linijama razdvajanja.

Komanda 5. korpusa izvršila je nove preraspodjele z/o brigada u skladu sa planom angažiranja jedinica prema pravcima napada, a nastavljene su i intenzivne pripreme za nastavak b/d. I ovoga dana imali smo samo tri ranjena borca. Borbeni moral u jedinicama je na visini, mada je humanitarna situacija teška. Dotok humanitarne pomoći je presječen, a ilegalna ponuda iz tzv. RSK bitno je smanjena i otežana. U toku dana predano je 50 ranjenika PVF iz Pećigrada Abdićevoj strani preko FRABAT-3. Cijeneći situaciju za proteklu nedjelju od 29.7. do 7.8.1994. godine, može se zaključiti da su u prvoj polovici ove faze vođene žestoke borbe na cijeloj zoni prema PVF, naročito oko Pećigrada i na Pečkim brdima, a dalje su bila smanjena intenziteta, pri čemu su vršene smjene na linijama i preraspodjela z/o jedinica u skladu sa planom borbe u narednoj fazi. Prema SČA napruča linija bila je oko Hasina vrha sve do povratka izgubljenog dijela zemunice. SČA je nastavio aktivna vatrena dejstva 8.8.1994. godine u cijeloj z/o naših snaga prema agresoru. Pored pješačke i snajperske vatre koristio je PA oruđa i minobacače 82 i 120 mm tukući l/o naših snaga. Najžešće je bilo, opet, oko Hasina vrha (tt. 625). Snage PVF aktivno su djelovale ovoga dana iz svih vrsta oruđa i oružja po l/o naših snaga. Najžešće su tukli Čehiće i Krivaju, a neke tačke su držali i pod stalnom pješačkom vatrom. Naše snage južne grupe, a to je 1. BOBr, dio 502. sbbr i 517. lbr krenule su 8.8.1994. godine u opći napad na pravcima: Krivaja - Tržačka Platnica - Klenovac i Zenkovići - Mujčići - Čoralici - Šturlička Platnica - Šturlić, na kojim pravcima su razbijene snage PVF 5. i 6. brigade NO. U ovom napadu naše snage izbile su u rejon Hadžin potok na državnu granicu sa RH. Ovom pobjedom naše snage očistile su kompletan prostor južno od Pećigradske grede i eliminisale snage PVF sa tog teritorija. Oslobođeno je novih 57 km² prostora, u kojem su se nalazila sela: Lipovac, Šabići, Šumatac, Kudići, Čejvani, Džeferi, Šturlička Platnica, Bećurići, Topčagići, Crnaja, Tržačka Platnica, Tržac sa Klenovcem (tt. 312), Rešići, Delići, Selimovići, Čoralici kod Šturlića, Derviševići, Begići, Lipa, Debeljak, Grabići, Blagova kosa, Kordon, Šturlić i Hadžin potok. Tako je 8.8.1994. godine uspostavljena nova linija na ovom dijelu fronta: Kordon - Blagova kosa - Debeljak - Nera (tt. 488) - Hrebjanovac (tt. 457) - Krčin vrh (tt. 344) - Donji Šumatac. U ovim borbama južno od Pećigradske grede većina razbijenih snaga PVF je prebjegla SČA iz RSK preko državne granice na r. Korani. Naše snage čvrsto drže l/o prema snagama RS i odgovaraju vatrom samo u slučaju pokreta tih snaga prema našim l/o.

RiK funkcioniра bespriјekorno. Naši gubici su minimalni. Svega 8 ranjenih. To govori da je otpor PVF samo sporadičan. Ovoga dana bila je borba, kao borba mačke i miša. Snage SČA nastavile su sa povremenim granatiranjima l/o naših snaga 9.8.1994. godine djelujući iz

minobacača i PA oruđa svih kalibara, težišno na Grmuskosrblijskom i Grabeškom platonu. PVF su pojačale snajpersku vatru na svim linijama, naročito duž novoformiranih l/o. Iz rejonu Omića brda (tt. 454) Abdićeve snage djelovale su iz tenka T-34 po našm l/o i po s. Šturlić. One ubrzano rade na konsolidaciji odbrane u rejonu Johovica - Omića brdo, kako bi na taj način usporile naše napredovanje ka Velikoj Kladuši. Sam objekat Johovica sa Debeljacom i Omića brdom natkriljuju prostor i veoma su jaki i pogodni za organiziranje i izvođenje odsudne odbrane. Vjerojatno to neće biti u stanju odraditi ostatak snaga PVE, zbog žestoko uzdrmanog morala i kratkoće vremena za organizaciju odbrane i sistema vatre. Naše snage sjeverno od s. Kudića pomjerile su l/o naprijed i zarobile dio snaga iz 5. i 6. brigade NO. Ovog desetog dana zaokruženo je oslobađanje cijele teritorije općine Cazin. Sada je nastavljeno sužavanje teritorije općine Velika Kladuša, općine koju je Abdić smatrao svojom tvrđavom. Ali ta tvrđava sve više liči na tvrđavu od karata. Na linijama prema snagama SČA stanje je nepromijenjeno i desetog dana augusta. Jedino je agresor djelovao iz haubica iz rejonu Kokerna po rejonu Bužima sa 15 granata 105 mm. Prema snagama PVF naše snage vrše žestok pritisak u rejonu Johovice. One su uspjele probiti se do osnovne škole na Johovici, gdje su zadržane. Naše snage vrše kontrolu i čišćenje teritorija od ostataka PVE. RiK funkcioniše i dalje bezprijekorno. Gubitaka nije bilo ovoga dana. Naše snage izvođe aktivnu odbranu prema snagama SČA RS i ne dopuštaju pomjeranje l/o. Četnicima jedino preostaje da granatiraju, što i čine na bihaćkom dijelu ratišta u toku 11. i 12.8.1994. godine.

PVF su djelovale iz minobacača po l/o 505. vbbr u rejonu Todorovska Slapnica. Na ostalim linijama samo sporadična dejstva. Naše snage izvršile su pregrupisavanja i spremne su za nastavak realizacije treće faze operacije. To je konstatovano na referisanju komandanata jedi-

nica kod komandanta 5. korpusa. Na tom sastanku 12.8.1994. godine analizirana su dosadašnja b/d u operaciji "Sloboda-94" i određeni dopunski zadaci za naredna b/d. Naši gubici ova dva dana bili su: 1 borac poginuo, 7 sa TTP i 9 sa LTE. Naredena je pojačana granična kontrola, sprečavanje šverca i eventualne pljačke imovine iz napuštenih kuća na oslobođenom prostoru. Regulisane su mjere bezbjednosti na teritoriji i kontrola kretanja ljudi i vozila. Na Dubravama u rejonu sela Vrelo izvedeno je spuštanje hrane padobranima, koja je nazvana operacija "Padobran" u organizaciji centra za civilna pitanja UNPROFOR-a i FRABAT-3 u vremenu od 23,00 do 2,00 sahata 13/14.8.1994. godine. Tom prilikom izbačeno je 16 paketa, od kojih je sakupljeno 11. Ostali paketi su se razbili pri padu.

Pregled ratnog plijena prikupljenog do 15.8.1994. godine.

AP 7,62 mm	505 komada
PAP 7,62 mm	248 komada
Puška M-48 7,9 mm	9 komada
PM M-72 7,62 mm	36 komada
PM M-84 7,62 mm	10 komada
PM M-53 7,9 mm	14 komada
Puška "S" M-76 7,9 mm	22 komada
PAM "Koreanac"	1 komad
PAM 14,5 mm	1 komada
PAT-20/1 mm	1 komada
Automat M-56 7,62 mm	3 komada
RB-M-57	4 komada

Dio zaplijenjenog naoružanja - Pečigrad

Pokreti naših jedinica u s. v. Pečigrad

Minobacač 60 mm	3 komada
Minobacač 81 mm	1 komada
Minobacač 82 mm	1 komada
Postolja za PM M-84	2 komada
RBR "OSA"	3 komada
Okvira za AP	727 komada
Metak 7,62 mm	26.586 komada
Metak 7,9 mm	16.023 komada
Metak 12,7 mm	1.840 komada
Metak 14,5 mm	570 komada
Metak 20 mm	80 komada
ROB	30 komada
PT mina	4 komada
BRK M-79	5 komada
Mina za RB-M-57	5 komada
JC dvogled	1 komada
RBR "ZOLJA"	1 komad
Putnička i teretna m/v	25 komada

Prikupljen je i dio sanitetskih i intendantskih sredstava.

Ovo je evidentirani dio MTS-a zarobljenih u prvoj fazi operacije "Sloboda-94/1" do 5.8.1994. godine. Agresor je nastavio sa granatiranjima iz artiljerije, minobacača i pješačkom vatrom po l/o, a povremeno i po naseljima od 15. do 18.8.1994. godine na grabeškom i grmuško-srbijanskom dijelu ratišta, ali bez pokušaja pješačkih napada. Na linijama razdvajanja sa PVF stanje bez promjena. Bilo je oglašavanja iz pješačkog i snajperskog naoružanja, te iz minobacača 60 i 82 mm. Aktivnije su djelovale PVF u rejonu Kudića brda i s. Maćeše. Našim izviđanjem utvrđeno je da se PVF utvrđuju na liniji Johovica - Omića brdo - Maćeše - Karaula - Hasići - Čaglica. Naše snage su, za to vrijeme, izvršile pregrupisanja, dopune ljudstvom i MTS-a svih jedinica i iste dovele u punu bojevu gotovost za izvršenje treće faze operacije pod nazivom "Sloboda-94/3".

SČA izvodio je aktivna b/d 19 - 21.8.1994. godine slabijeg intenziteta. Ne preduzimaju ništa što bi ukazivalo na njihove pokrete ka p/k odbrane. Ponašaju se na frontu kao da Abdićeve snage nižu uspjehe, a ne da su pred totalnim porazom. Abdić je ovoga puta ostao na cjedilu i čekao kada će doživjeti konačan kraj. I vojska tzv. RSK nije se usuđivala na direktno angažiranje radi spasavanja Fikretove vojske od poraza. Tada je tek shvatio da je ostao sam i da mu se približio kraj.

8. Borbe u završnoj - trećoj fazi operacije

Naše snage krenule su 19.8.1994. godine iza 2,00 sata u napad. Za realizaciju ove treće faze napada, Komanda 5. korpusa izdala je naredenje koje glasi:

1. PVF u operaciji "Sloboda-94/1 i 2" gotovo su dovedene pred slom i pored velike pomoći i podrške iz tzv. RSK. Iako na izmaku snaga i u nemogućnosti organizirane odbrane, PVF pokušavaju upornom, ali neuvezanom odbranom po linijama i objektima vršiti usporavanje našeg napada s ciljem slabljenja naše napadne moći, sprečavanja brzog prodora na pravcima napada i oslavljanja važnim objektima na tim pravcima. Neprijatelj će izbjegavati obuhvate i okruženja svojih snaga, da bi sačuvao ono što je ostalo, stvarajući vremenske i prostorne uslove za organizaciju čvršće odbrane na prilazima Velikoj Kladuši. Očekivati je da će odbranu organizirati na više uzastopnih linija po dubini teritorije, uglavnom sa pješačkim sastavima. Odbranu će ojačati orudima za neposredna gađanja, a imaće podršku svoje artiljerije i artiljerije SČA iz tzv. RSK, prvenstveno s ciljem sprečavanja bržeg dovođenja i prodora naših snaga ka Velikoj Kladuši, te okruženju i uništenju PVF. U napadnoj zoni 5. korpusa od Čaglice do Johovice brane se oslabljene snage PVF jačine pet brigada, koje u svojim sastavima imaju 400-500 boraca, mješovite prateće vodove sa po jednim PAM-om i dva MB-82 mm i MAD sa 8-10 oruđa, B-1 76 mm i 2 tenka. Očekuje se i artiljerijsko-tenkofska podrška iz SAO Krajine i u završnom dijelu operacije.

2. Zadatak jedinica 5. korpusa:

U svim zonama b/d prema PVF energično napadati na snage PVF, koristeći sve mogućnosti manevra i iznenađenja, sa zadatkom: nanošenja što većih gubitaka, razbijanje, uništavanje i zarobljavanje PVF na pravcima napada jedinica 5. korpusa. U z/o prema SČA odsudnom odbranom spriječiti pokušaje pomjeranja naših linija odbrane.

3. Susjedi: Susjednih jedinica nema.

4. Odlučio sam:

Izvršiti što prije neophodna pregrupisanja, izvlačenje snaga sa manje ugroženih pravaca prema SČA i dovođenje slobodnih snaga na pravce upotrebe, koristeći mogućnosti manevra, iznenađenja, ubacivanja i obuhvata, energičnim napadima, uz artiljerijsku i MB podršku, razbiti PVF na frontu: D. Slapnica - Karaula - D. Šumatac - Johovica, a zatim brzim prodorima ovladati linijom Šmrekovac - Polje - Podzvizd, potom obuhvatnim napadima sa sjeveroistoka i zapada izvršiti okruženje šireg rejona Velika Kladuša, sprečavajući izvlačenje PVF i materijalnih dobara preko d/g u tzv. RSK.

Nakon toga izvršiti razoružavanje svih PVF, čišćenje teritorija od ostataka tih formacija, naročito u rejonu Vrnograč. Prikupljati sva ostavljena ubojna i druga sredstva, koja staviti pod kontrolu.

Posebним јединицама обезбједити контролу територија, заштиту личне и друштвене имовине. Podržava Krag-5 iz rejona G. Purići. Gotovost za napadna u 2,00 sata 19.8.1994. godine, a 505. vmtbr. u Č+12,00. Operaciju izvesti u 3 etape od po jedan dan.

U I etapi realizirati bliži zadatak.

U II etapi realizirati slijedeći zadatak i

U III etapi realizirati naredni zadatak.

5. Zadaci jedinica 5. korpusa u 3. fazi napadne operacije:

5.1. 505. vmtbr nastavlja izvođenje napada pravcem T. Slapnica - D. Slapnica - Podzvizd. Zadatak: obezbijediti se dijelom snaga s pravca Vrnograča, a glavnim snagama energičnim napadom što prije izbiti u rejon s. Podzvizd, potom nastaviti prodore ka Velikoj Kladuši, vršeci obuhvat sa sjevera preko Plazikura i Cardatišta, zatvarajući izlaze iz Velike Kladuše u tzv. RSK. U zatvaranju obruča i izlaza iz Velike Kladuše sadejstvovati snagama I. BObr sa ciljem: zarobljavanje ili uništavanje što više pripadnika PVF na pravcu napada i sprečavanje izvlačenja vojske, dijela građana, MTS-a i drugih dobara sa šireg rejona Velike Kladuše u tzv. RSK.

Zona dejstva:

- desno - d/g

- lijevo: k. 281 - Okanovića brdo - Kantarevac-k. 218 (sve isključno za 505. vmtbr)

Susjedi: desno - d/g, lijevo: 511. sbbr, koja izvodi napadna b/d na pravcu D. Purići - M. Kladuša - Polje - V. Kladuša.

Gotovost: Č+12 19.8.1994. godine.

Signal za napad "Sloboda-94/3".

5.2. 511. sbbr sa dijelom snaga MUP-a nastavlja napadna b/d u zoni dejstava:

Desno: k. 281 - Okanovića brdo - Kantarevac - k. 218.

Lijevo: Šabičin mezarluk - Brusar - k. 146, pravcem s. D. Purići - s. M. Kladuša - s. Polje.

U bližem zadatku probija l/o, razoružava ili potiskuje PVF na pravcu napada, što prije izbiti u rejon s. Polje, gdje blokira objekat "Ambulanta" i objekte Tvornice stočne hrane, a zatim produžava napad ka Velikoj Kladuši i blokira grad iz smjera jugoistok.

Desno: Na pravcu s. T. Slapnica - s. D. Slapnica - Podzvizd b/d izvode jedinice 505. vmtbr.

Lijevo: Na pravcu s. Johovica - D. Vidovska - s. Šmrekovac - Stari grad, b/d izvodi I. BObr

Gotovost u 2,00 sati 19.8.1994. godine.

Signal za napad "Sloboda-94/3".

5.3. I. BObr sa č/517. lbr nastavlja napadna b/d u zoni dejstva:

Desno: Šabičin mezarluk - Brusar - k. 146 (sve isključno).

lijevo: d/g pravcem: Johovica - s. D. Vidovska - s. Šiljkovača - Zagrad - Stari grad.

U bližem zadatku probija l/o, potiskuje ili razbija PVF i što prije izbiti na liniju: D. Šumatac - tt. 291 - s. G. Vidovska, razoružava pripadnike PVF na pravcu napada, zatim energičnim napadom ovlada rejonom s. Johovica. Osloncem na objekat Johovica glavnim snagama produžuje napad pravcem: D. Vidovska - s. Šiljkovača - s. Smrekovac, a zatim što prije izbiti na liniju: k. 193 - s. Slamnjak - tt. 230 - s. Mededi - tt. 189 - tt. 203, vrši blokadu Zagrada i Velike Kladuše iz smjera zapada, ne dozvoljavajući izvlačenje PVF, naroda i materijalnih dobara u tzv. RSK. U izvršenju zadatka sadejstvovati desnom susjedu 505. vmtbr u okruženju PVF u V. Kladuši. U narednom zadatku ovladati Starim gradom kao strateškom tačkom. Desno na pravcu: s. Purići - M. Kladuša - s. Polje napadna b/d izvodi 511. sbbr. Granica s njom vaša desna granica zone dejstva, lijevo: d/g. Iza vas na istom pravcu kreće se II ešalon 5. korpusa u gotovosti za uvođenje u borbu po mom naređenju.

Gotovost u 2,00 sati 19.8.1994. godine.

Signal za napad "Sloboda-94/3".

5.4. 517. lbr (-č) glavnim snagama obezbjeđuje državnu granicu prema RH na liniji: Kordon (Zgela) - Kamenak (Bugar). Jednom četom izvodi više demonstrativnih napada pravcem Blagova kosa - Johovica vezujući dio PVF na tom pravcu.

Desno na pravcu s. D. Vidovska - s. Šmrekovac napadna b/d izvodi I. BObr iza čijih se linija u početnoj fazi nalazi II ešalon 5. korpusa.

Gotovost za b/d u 2,00 sati 19.8.1994. godine.

Signal za napad "Sloboda-94/3".

5.5. 502. sbbr (-b) i 506. BObr u II ešalonu 5. korpusa u početnoj fazi izvođenja b/d, nalaze se u rejonu k. 281 - G. Šumatac, u gotovosti za sprečavanje bočnog napada PVF na pravcu Johovica - Ornića brdo - Nera - Hrebljanovac i za izvođenje napadnih dejstava na pravcima:

s. D. Purići - s. M. Kladuša - s. Polje

Nera - s. D. Vidovska - s. Šmrekovac - Stari grad

Nera - Ornića brdo - s. Johovica (škola)

Upotreba na drugim pravcima regulisaće se dodatnim naređenjem.

Gotovost u 2,00 sati 19.8.1994. godine.

Signal za napad II ešalona "Sloboda-94/3", a za pokret na pravcima "Sunce".

5.6. OdPN CSB Bihać dovesti u rejon s. Šabići 20.8.1994. godine, gdje biti u gotovosti za borbenu upotrebu po mom naređenju.

5.7. BVP uputiće jednu četvu policije u rejon razmještaja D. Purići do 7,30 sati 20.8.1994. godine. Jedinicu obezbijediti SdO za 1 dan rata, a ishranu preko 511. sbbr. Uputiti, također,

Prikupljena jedinica iz 506. bobr.

jednu četu u rejon Johovica u gotovosti za izvođenje b/d u sastavu 1. BObr.

Komandant BVP javiće se s jednom četom NŠ 5. korpusa u rejon šk. Johovica do 8,00 sati 20.8.1994. godine, za koju obezbijediti SDO za 1 dan rata. Dalja ishrana preko 517. lbr.

5.8. Iz sastava 501. bbr izdvojiti četu jačine 70 boraca u punoj b/g za izvođenje ofanzivnih b/d u sastav 505. vmtbr.

Komandir čete će se javiti na IKM 505. vmtbr. u s. Todorovo do 15,00 sati 20.8.1994. godine.

6. Ostali zadaci iz borbene zapovijesti "Sloboda-94/4" ostaju na snazi bez izmjena.

Naređenje za realizaciju treće faze valja šire prokomentarisati, radi čitalaca.

Ova operacija u svojoj trećoj fazi "Sloboda-94/3", nastavak je operacije druge faze, čiji se ciljevi i zadaci preklapaju, jednako kao i prethodne faze. Razlika je u tome što su ciljevi dublji od ostvarenih rezultata operacije. Operacijom "Sloboda-94/2" ostvareno je više ciljeva. Ostala je Johovica i Omića brdo, koji nisu oslobođeni u toj fazi operacije.

Linije pred operaciju "Sloboda-94/3" bile su: tt. 300.3 - Topića brdo - Visoka kosa - Muratov lug - Debeljak - Blagova kosa - d/g, a desno: Vejinac - Brkića koplje i dalje sve do Čagliće i Grljeva, na kom su dijelu linije neznatno pomjerene.

Uoči same operacije "Sloboda-94/3" (19.8.1994. god. u 2,00 sata) l/o jedinica 5. korpusa bile su u zahvatu komunikacije: Okanovića brdo - Rizvića brdo - G. Vidovska - Omića brdo - Blagova kosa.

Đalje u prvoj fazi od 29.7. do 3/4.8.1994. godine razoružane su PVF u Pećigradu, oslobođena Banda - Puhalo - Nišan i sva naselja i objelti južno od Pećkih brda sve do linije: Bešeragića brdo - Miskići - Škrgići - Šturlićka Platnica, a između 6. i 9.8.1994. godine, oslobođena su naselja do linije: Vejinac - tt. 300.3 - Topića brdo - Visoka kosa - Muratov lug - Nera (488) - Debeljak - Blagova kosa - d/g (RH). Cijeneći rezultate b/d jedinica u prethodnim fazama, vrlo uspješno je izvedena operacija prve faze za svega 2 dana (29.7. do 31.7.1994. god.), osim okruženih snaga u Pećigradu, gdje su se još 4 dana vodile borbe, da bi PVF tek 4.8.1994. godine bile prisiljene na predaju. Nakon odbijanja nekoliko jakih p/n iz pravca Bešeragića brdo - Nišan naše snage su prešle u napad na tom pravcu i u roku od 3 dana izbile na liniju: Bešeragića brdo - Miskići - Škrgići, gdje su oslobodile niz sela, među njima i utvrdu Liskovac. Nakon zauzimanja Liskovca brzo su se raščišćavali ostali prostori dejstvom naših snaga iz pokreta, bez ozbiljnijeg otpora.

9. Uspješna dejstva jedinica južno od Pećigradske grede

1. BObr je od početka prve faze pa sve do pada Šturlića 9.8.1994. godine izvodila niz borbena akcija i pri tome oslobodila, u sadejstvu sa 517. lbr i 502. sbbr, sva naselja južno od linije: Puhalo - Banda - Nišan - Bešeragića brdo - Metla - Debeljak - Šturlić, što je bilo i za očekivati, s obzirom na veoma povoljan naš operativno-taktički položaj u cijelini. Bilo je žestokih borbi oko Nere (tt. 488), Metle, Omića brda, gdje je paravojska davala žilave otpore i

izvodila više p/n, jer od tog ishoda zavisila je odbrana Johovice i njihova dalja sudbina. Padom Šturlića snage PVF nisu bile u mogućnosti pružanja otpora, zbog dezorganizacije, pada morala i prekida dotura b/s, iako im je iza leđa bila tzv. RSK. Oni su osjetili da su naše snage bile u euforičnom, nezadrživom pohodu, pa im nije preostalo drugo nego da bježe.

Nakon oslobađanja teritorija južno od Liskovca i Šturlića nastavljeno je izvođenje aktivnih b/d u cilju poboljšavanja naših taktičkih pozicija na linijama dodira. Glavnina snaga se odmarala, popunjavala i pregrupisavala za nastavak b/d u trećoj fazi.

Pripreme za ovu završnu fazu trajale su od 9.8. do 19.8.1994. godine, što je vjerojatno išlo i u prilog neprijatelju, jer je i on vršio konsolidaciju, pregrupisanje i odmaranje svojih sastava. Pored toga vodstvo PVF radilo je ubrzano na izvlačenju stanovništva i MTS-a, čak i silom, sa prostora kojeg napušta, koje se vremenski mogu izvući u tzv. RSK. Abdić je svjestan da su njemu i njegovoj paravojsci dani odbrojani.

Treća faza napada u operaciji "Sloboda-94/3"

Treća faza napada pod nazivom "Sloboda-94/3" je temeljito pripremljena, počev od izviđanja, pa do pokreta borbenih jedinica na zadate pravce. B/d su izvođena u skladu sa postavljenim zadacima, a zemljišni i borbeni uslovi su diktirali podjelu operacije na tri etape.

U prvoj etapi ove faze napada od 19.8.1994. godine razbijene su sve linije na p/k odbrane, iako su ih, bolje uredili, gašće posjeli, zapriječili i vatrenim sistemom zaštitili. Značajno je što su PVF jednovremeno napadnute na svim linijama duž fronta. Sve snage prvog b/e izvršavale su svoje zadatke.

Zbog toga je bilo za očekivati da će snage PVF biti slomljene prvog dana treće faze.

Bilo je važno da taj početni udar bude silovit, jer pucanjem te linije, razbija se njihova nada, a glavne snage obezglavljuju, što će uticati na cijeli tok završnog dijela operacije. Značajne prodore izvela je 511. sbbr i 1. BObr u prvoj etapi. Nove linije krajem dana 19/20.8.1994.

Ulazak boraca 505. vbbr. u Veliku Kladašu

Slijedećeg dana, u drugoj etapi, naše snage su uz manja pomjeranja b/r nastavile silovite napade, ne dozvoljavajući predah i zaposjedanje novih linija, izbjivši na liniju: s. Šiljkovača - s. Brusar - Velika glavica, a 505. vmtbr je izbila 20.8.1994. godine, do kraja dana, na liniju: Plazikur - Drmeljevo.

Zbog organizovanog i snažnog otpora 1. br. NO u rejonu Vrnograča te snage su zaobidene i blokirane, a jedinice 505. vmtbr su nastavile brzo napredovanje preko Podzvizda ka Velikoj Kladuši, da bi u ranim jutarnjim satima 21.8.1994. godine, u 5,20 sati ušle u Veliku Kladušu, presjekle izlaze u tzv. RSK i na taj način zaokružile pobjedu. A 1. BObr, dijelovi 517. lbr i 502. sbrb umarširale su sa zapadne strane, ostvarujući treću etapu napada i konačnu pobjedu nad PVF zločinca Fikreta Abdića. Sada su poduzete mjere na konsolidaciji snaga, pokrivanje svih tačaka bitnih u kontroli teritorije, zaštiti vitalnih objekata i materijalnih dobara. U toku realizacije ovog dijela zadatka blokirane snage kod Vrnograča prisiljene su na predaju ili bježanje bez ozbiljnijeg otpora. Dogovoreno je sa organima općine da se što prije uspostave funkcije vlasti i organi reda. Dakle, ova faza je završena neočekivano bez većeg otpora i vrlo uspješno. Jedino je izbjeglo zarobljavanju većina vojnih i civilnih ličnosti i vojnih efektivna tzv. APZB. Oni su izmakli u tzv. RSK s većinom civila, što će kasnije činiti dodatne problemne nama i državi BiH. Preduzete su sve mjere na sprečavanju otuđivanja lične i društvene imovine.

Tako su sve institucije PVF i veliki broj vojnika napustili Veliku Kladušu do zore 21.8.1994. godine, kada su jedinice 505. vmtbr prodrle do centra grada. S ulaskom u Veliku Kladušu u 5,20 sati grad je bio slobodan. Bilo je pokušaja, preko naše ambasade u Zagrebu, da se PVF privole na razoružavanje i da se zaustavi odlazak naroda u naručje SČA. Naš ambasador u RH Kasim Trnka došao je na poziv komandanta 5. korpusa u Veliku Kladušu, prije bijega Fikreta Abdića i prije sloma njegovih snaga, s ciljem da pregovorima privoli Fikreta Abdića da preda i eventualno uključujući svoje preostale formacije u sastav 5. korpusa. On se odlučuje drugačije. Predaje ih vojsci tzv. RSK. Tako se ambasador Trnka vraća helikopterom FRABAT-3 u Zagreb neobavljena posla.

Istina, Abdić je 20/21.8.1994. godine uputio poruku preko predstavnika UNPROFOR-a u selo Kudiće, kojom traži pregovore. Komandant i načelnik Štaba primili su poruku i na istu odgovorili porukom da se može pregovarati samo iza 1,00 sat 21.8.1994. godine. Kada su se predstavnici UNPROFOR-a vratili s takvom porukom Abdiću, on je to, naravno, odbio jer je znao da tu nema više pregovora, osim predaje. A za predaju, on nije imao hrabrosti. To je Abdić odbio. Više je volio ostaviti taj narod da bude sluga četnika, nego ih ostaviti u svojoj kući, na svojoj zemlji, u svojoj državi, sa svojim narodom s kojim bi mogli nastaviti dijeliti zajedničku sudbinu. Zbog toga su naše snage zatvorile obruč oko Velike Kladuše do 10,00 sati i granicu prema tzv. RSK. Ulaskom naših snaga u Veliku Kladušu zaposjednute su institucije kao: Radiostanica, zgrada Općine, Stanica javne bezbjednosti, a pod nadzor su stavljani svi privredni objekti, trgovine i drugo. Jedan dio snaga iz 505. vmtbr upućen je prema Vrnograču s ciljem razoružavanja PVF 1. brigade NO. Jedan dio te jedinice se predao, a drugi pobjegao pre-

ko Glinice u tzv. RSK. Naše snage otvorile su i sve logore i zatvorske kazamate, u kojima su čamili i lomljeni zarobljeni borci i naše pristaše. Za njih je to bilo drugo rođenje, a za oslobođioce radost, što im se takva čast ukazala. Nažalost, zadnjih nekoliko dana ove ofanzive poginulo je 5 boraca, 16 sa TTP i sa LTP 33 borca i starješine.

Zašto je Abdić digao narod da bježi? Prije svega želio je ovim pokazati kako je narod uz njega, bez obzira u kakvu ga bijedu i poniženje vodi. Narod mu je trebao kao dokaz lojalnosti njemu, ali i kao maska iza koje će moći mobilizirati i formirati ponovo svoje PVF, koje namjerava u pogodnom momentu vratiti na krajiške prostore i gurnuti u borbu i međusobna istrebljenja. Bez tog naroda i oružanih formacija, ne bi imao šta tražiti na ovim prostorima. Zbog toga i zbog prošlih i budućih zala, koja će pokretati jedan psihopata, zavređivalo je i još zavređuje njegovo uklanjanje, ali ne kao čovjeka, jer on to nije. Trebalo je taj naš krajiški mentalitet historijski sagledati. Vidjelo se na ovom primjeru da mnogi slijepo vjeruju tom vodi, bez obzira što je duboko zagazio u izdaju i poniženja koja priređuje tom narodu. Vidljivo je da je takav vođa znao vući lukave poteze, uz primjetne i neprimjetne prisile, dok je naša propaganda djelovala jednosmjerno, često paušalno procjenjivala koliko je naroda uz "Babu", a koliko protiv. Takvom propagandom nije se mogao učiniti prodor u narod i nametnuti se tom mentalitetu. Međutim, njihova propaganda mogla je nametnuti narodu krilaticu da je njegova vojska narodna, a zna se čija je sluga bila, a da 5. korpus proglašavaju "okupatorom" i tome slično. Tu je bit, ali i apsurd. Dakle, nisu SČA i Šešeljevi četnici okupatori, već Armija R BiH i njen Korpus. Kada to neće da razluče i ocijene takvi Kladušćani, onda je to slijepilo o čemu ne treba razmišljati.

Nakon pada autonomije naše snage se preusmjeravaju na linije prema SČA iz RS, koji nastavlja svoja djelovanja po l/o naših snaga i po naseljenim mjestima. Tako je 22. i 23.8.1994. godine djelovao tenkom sa Stražbenice po s. Ljusina, a minobacačima 82 i 120 mm po Alibegovića kosi. Pješačkom vatrom djelovao je po l/o 503. vmtbr od Hasina vrha do Jezerske glavice. Našim izviđanjem uočene su smjene jedinica duž linija od Grabeža do Lohovskih brda. Na krupskom dijelu ratišta ojačao je svoje linije sa jednim bataljonom, nakon pada autonomije. Vjerojatno su procijenili da bi naše snage mogle krenuti preko r. Une u rejonu Bosanske Krupe. Ostaci PVF, koje su pobjegle preko granice u RH, odmah su provokativno djelovale pucajući na naše granične jedinice. Njih nije razoružala vojska tzv. RSK, već im dopustila da tako provociraju. U rejonu Vrnograča jedna četa 1. brigade PVF prešla je na našu stranu. Bilo je još oko 50 pojedinačnih prelazaka. Svi su oni uključeni u 505. vmtbr i protiv njih nisu preduzimate nikakve mjere. Konačan bilans zarobljenih u kladuškoj operaciji je 972 zarobljena pripadnika PVF na Pećigradu, tako da ih, sa onim prije i naknadno zarobljenima ima u sabirnom centru 1248. Svi pripadnici PVF koji su, nakon predaje, uključeni u naše jedinice nisu išli u sabirni centar, niti su evidentirani kao ratni zarobljenici. Naše snage su, nakon kladuške pobjede, upućene na odmor i popunu. Organizovana je granična služba duž granice od Velikog Skočaja – Kamenka - duž r. Korane do Hadžina potoka, a dalje graničnom linijom do iza Velike Kladuše pa sve do Bos. Bojne. Tu graničnu liniju od Kamenka do V. Kladuše obez-

bjeđivala je 517. lbr, a dalje jedinice 506. obr. Taj izlazak naših snaga na granicu sa RH je jedini izlazak snaga Armije Republike Bosne i Hercegovine na tako dugu državnu granicu, koja je išla sve do iza Ćorkovače.

10. Borbe se nastavljaju od Ćorkovače (Bužim) do Bihaća

Naše snage nastavile su sa aktivnom odbranom prema SĀA iz RS. U toku su predlociranja naših snaga prema snagama RS. Ubrzano se radi na pripremama za naša ofanzivna dejstva ka istoku. Naše snage nastavljaju pretrase terena s ciljem prikupljanja pojedinaca i grupa, ostataka PVF i odbačenih ili sakrivenih MTS-a. Ćovjek u agoniji od straha odbacuje sve od sebe, osim lične odjeće, radi lakšeg bjeđanja ili ako bi bio ulvaćen, da se predstavlja kao civil. Zbog toga je vršena pretraga terena u kojoj je učestvovao i regrutni bataljon 5. RNC. U toku pretrage svega se našlo - od oruđja, municije, bombi, vojne odjeće do disperzirane hrane. Preduzimaju se mjere protiv pojedinaca koji otuđuju imovinu po kućama i trgovinama. Snage SĀA nastavile su borbeno djelovanje sa distance i od 24. do 27.8.1994. godine, na cijeloj z/o 5. korpusa, dejstvujući po l/o i selima bliđe dubine. Agresor je završio smjene jedinica na linijama do 26.8.1994. godine. Ocjene naših obavještajno-izviđačkih organa govore da je više ljudstva došlo na linije, nego vraćeno povratnim transportom. To je učinjeno zbog procijenjene opasnosti od mogućeg našeg jaćeg angađiranja prema tim snagama SĀA. Zbog toga agresorske snage pojaćavaju dejstva iz PA oruđa i minobacaća sa Stražbenice po Voloderu, a iz rejonu Barakovca i kasarne Grabež po naseljima Ćavkići, Vinica, Ćekrlje i Mali Lug, a iz Pritoke i Pritokog majdana dejstvuju po Ribičkoj glavici i Orljanima. Sa istom vrstom oruđa dejstvovali su sa Jelaća grede po Sokocu, a ZIS-ovima po prigradskim naseljima Bihaća. Vidljivo je da SĀA iz RS pojaćava svoja b/d sa distance. Tako je dana 28., 29. i 30.8.1994. godine pojaćao dejstva iz PA oruđa, minobacaća i topova B-1 po l/o i selima na Grabeškom, Grmuško-srbljanskom i krupsko-otoćkom dijelu ratišta iz poznatih rejonu. Agresor je vrlo aktivan na inženjerskom uređenju svoje odbrane, a pojaćao je i izviđenja na svim linijama prema 5. korpusu. I naše snage vrše pojaćana izviđanja i osmatranja. Snage u odbrani ćvrsto drže dostignute i uredene l/o. Državna granica prema RH, u dijelu gdje su naše snage izašle na granicu prema tzv. RSK, pod punom je kontrolom određenih naših snaga. Na predviđenim granićnim taćkama izvode se planska utvrđivanja. Komanda 5. korpusa vrši kontrole jedinica, gdje reguliše otćlanjanje uoćenih slabosti. Naši gubici u ova tri dana su slijedeći: 2 su borca poginula, 1 sa TTP i 5 sa LTP. Zadnjeg dana avgusta 1994. godine SĀA je prešao sa povremenih na intenzivna granatiranja iz artiljerije i minobacaća svih kalibara po našim l/o na grabeškom i grmuško-srbljanskom platou, ali i po prigradskim i gradskim naseljima Bihaća i Cazina. Zatišje nad gradovima od granatiranja, ovoga dana je prekinuto. Agresor je žestoko dejstvovao iz minobacaća svih kalibara po rejonu Osoje, Spahića glavica i Alibegovića kose, a po uoćenim vatrenim taćkama na l/o dejstvovao je iz PAT-ova, topova 76 mm i Bst-a. Iz topova 130 mm sa Gorjevca dejstvovao je po gradu Bihaću i prigradskim naseljima: Pokoj, Midžići, Ćavkići, dok je iz ha-

ubica 105 mm, sa vatrenih polođaja u rejonu Drenovo Tierno dejstvovao po Spahićima, Brekovići i Ostrošću. Također je iz haubica 155 mm, iz rejonu Veliki Radić granatirao Cazin. Agresor je aktivno djelovao iz pješaćkog i PA naoruđanja na svim linijama prema SĀA RS. Nakon ovog izvljavanja vatrom sa distance agresor je izveo i nekoliko pješaćkih napada na pravcima: Oklanak - Alibegovića kosa, Mala zećica - Spahića glavica. U napadu na Spahića glavicu, agresor je uspio ovladati sa sedam zemunica. Nakon ovog uspjeha pokušali su, u nastavku napada, proširiti uspjehe, uvodjenjem u borbu još jedne ćete, tako da su te snage bile jaćine oko jednog bataljona. Agresor je pokušao i proboj na spoju 1/501. i 503. bbr, koji je zaustavljen. Istoga dana naše snage su, u protivnapadu prisilile SĀA na povlaćenje. U tom napadu agresor je ostavio postolje za PAM, dva PM M-53, 9 "zolja" i veće kolićine municije. Ovo dovoljno govori kako su bezglavno bjeđali. Prikupljene agresorske snage su skupljene iz 15. lpbri i djelovale vojne i civilne policije. Ovo je tek nekakav pokušaj, u kojem daju do znanja da još imaju snage za pokretanje napada, iako je već znano da su sa prorićenom odbranom, zbog izvlaćenja i slanja snaga sa ovog na druga ratišta, a da su rezerve na linijama sastavljene od starijih godišta. I ovaj sastav jedinice govori da su u krizi sa ljudstvom. Nakon ovoga neuspjeha agresor je dejstvovao iz minobacaća 120 mm sa minama punjenim B0t-om. Neprijatelj je vršio pokrete i dovodenje svojih snaga u rejonu Osmaća - Panjak i Gornji Žegar na bosansko-krupskom dijelu ratišta. Nakon izvedenih borbi na grabeškom dijelu ratišta uoćena je velika frekvencija sanitetskih vozila. Našim izviđanjem uoćeni su, rano ujutro, pokreti snaga SĀA ka našim l/o na Vršku i tt. 563. Međutim, oni su napali tek u 9,00 sati na Vršak, a na tt. 563 u 12,15 sati. Ovi napadi su odbijeni. Naši gubici 31.8.1994. godine bili su 24 izbaćena iz stroja.

Borci 501. bbr. na polođaju - Grabež

Snage SČA pojačale su svoja dejstva 1.9.1994. godine iz artiljerije i minobacača po l/o naših snaga, počev od ranih jutarnjih sati, težišno na Grabeškom i Grmuško-srbljanskom platou, posebno na Alibegovića kosi, Ceriku i Spahića glavici. Iz rejona Pritočkog majdana dejstvovali su topovima B-1 i ZIS po Ribičkoj glavici, Golubičkom polju, Čulumku i Dobrenici. Sa Jelača grede gadali su ZIS-om po Čekrljijskoj gredi, a sa Gorjevca topovima 130 mm prigradska naselja i grad Bihać. Agresor je aktivno djelovao iz PA oruđa a u cijeloj z/o 5. korpusa. Najžešće je dejstvovao iz tih oruđa sa Starog grada Bos. Krupa po Tečiji i sa Stražbenice po Bos. Otoci. Pojačana su dejstva iz snajpera i "osamdesetčetvorke"

Glava X

1. Napad na Bosansku Bojnu i p/n 505. vbbr (Šema 13)

Snage SČA iz tzv. ~~RSK~~ pokrenule su snažan napad 1.9.1994. godine, znatnim snagama na pravcu: Bos. Bojna – Gradina - Radića Most. Ove snage su jačine ojačanog bataljona iz 24. brigade 39. banijskog korpusa. To je bio signal sa dalekosežnim ciljevima. Ovim napadom agresor je želio probojem preko Radića mosta i Crvarevca ugroziti Bužim s tog pravca, te pokušati prisiliti Komandu 505. vbbr, da za taj pravac izdvoji i veže brojnije svoje snage, čime bi oslabio snage odbrane na ostalim l/o u z/o svoje brigade. Napad je izveden uz snažnu artiljerijsko-minobacačku i tenkovsku podršku. Ovaj proboj SČA iz RSK je zaustavljen na dubini 1,5-2 km od p/k odbrane naših snaga. Komanda 505. vbbr naredila je i izvela istoga dana predveče odlučan protivnapad sa snagama u dodiru i "R" snagama, razbila snage SČA, prisilivši ga na povlačenje do linije: Glinica – Lavrnja - Gornja Gradina – Vajagići - Lipova glava - tt. 468. U izvedenom protivnapadu, pored velikih gubitaka u ž/s agresora, naše snage zaplijenile su tom prilikom jedan kamion TAM-110, jedan Bst, 2 minobacača 60 mm, jedan PM M-84, tri PM M-53, te više "zolja" i AP Nakon ovog uspjeha slijedila su silna granatiranja SČA naših linija i naselja na tom dijelu ratišta. Naši obavještajno-izviđački organi otkrili su 31.8. i 1.9.1994. godine ujutro pridolazak svježih snaga SČA iz RS na Grabež iz pravca Drenovo Tiješno. Uz ljudstvo došla su i 3 teretna m/v sa ubojnim sredstvima, vjerojatno radi popune utrošenih sredstava. SČA vrši intenzivna izviđanja na grabeškom, bužimskom i otočkom dijelu ratišta. Njihove IG sastava 10-15 vojnika vrlo su aktivne, kako u izviđačkoj misiji, tako i u pokušajima ubacivanja iza naših l/o. Cilj mu je doći do saznanja o jačini i rasporedu naših snaga i pojedinih vatrenih tačaka na p/k odbrane. Tim aktivnostima agresora uspješno pariraju naše snage. Jedinice 501. bbr odbile su jedan napad SČA u svojoj z/o, a 505. vbbr osujetila je ubacivanje IG. Aktivnom odbranom sprečavane su izviđačke i druge aktivnosti agresora. Naše snage iz 501. bbr izvele su 2.9.1994. godine iznenadan napad na l/o SČA u dijelu Spahića glavice i Cerika. Tom prilikom su povratile ranije izgubljene linije. Zahvaljujući tako brzom i iznenadnom napadu, agresor je prisiljen na povlačenje, uz znatne gubitke. On je iza 14,00 sati pokušao vratiti izgubljene linije. Napad je odbijen uz nove gubitke četnika. Naše snage vode borbe bez artiljerijsko-minobacačke podrške za razliku od SČA, koji duže i jače dejstvuje snagama podrške nego pješačkim. U takvoj smo poziciji od početka rata u BiH. Još uvijek manjka pješačkog naoružanja u odnosu na broj angažirnog ljudstva, a da se i ne spominje koliko ne-

...projekta, projekta i mina. Puno je takse reci sta i kako. Neke napadi SCA se izvode bez artiljerijske pripreme, radi iznenađenja, a naši su gotovo svi takvi. Kritično je i s municijom. Troše se zadnje rezerve. Nabavke se traže sa svih strana, uključujući i dotur vazдушnim putem. UNPROFOR to ne interesuje. Iako znaju da nas agresor napada, ne pritiču u pomoć, ne daju nam sredstva da se branimo, zbog prokletog embarga Vijeća sigurnosti na uvoz sredstava odbrane za žrtvu agresije na prostorima bivše Jugoslavije. I tu nepravdu ćemo nadživjeti, ako Bog da. Oni ne gledaju što agresor ima neiscrpane rezerve bivše JNA, koje i dalje dotura u neograničenim količinama. I to je zločin prema žrtvi agresora. Bezbjedonosno stanje se usložnjava zbog pojačane blokade; nestašica, porasta imovinskog kriminala, šverca i enormno visokih cijena švercerske robe, što prevazilazi kupovne mogućnosti. Šverceri, čiji god bili, nemaju milosti prema gladnim i bespomoćnim, bio on ili ne bio borac koji je tek došao s linije da nešto kupi familiji od hrane. SCA nastavlja granatiranja 2. i 3.9.1994. godine, iz svojih uporišta kao i dan prije. Pojačali su granatiranja iz oruđa velikih kalibara i daljeg dometa, djelujući po gradovima i naseljima Bihaća i Cazina. Jače su granatirali vojne objekte, kasarske prostore i komandna mjesta. Komanda 5. korpusa je cijenila novonastalu situaciju, kako u pogledu pojačanih napadnih aktivnosti agresora, tako i pokretima snaga ka prvim linijama. Shodno tome, naredeno je djelimično pregrupisanje i dovođenje dodatnih snaga na pravce pojačanih aktivnosti agresora, naročito na grabeškom dijelu ratišta i na cijeloj liniji od Bos. Otoke do Bos. Bojne.

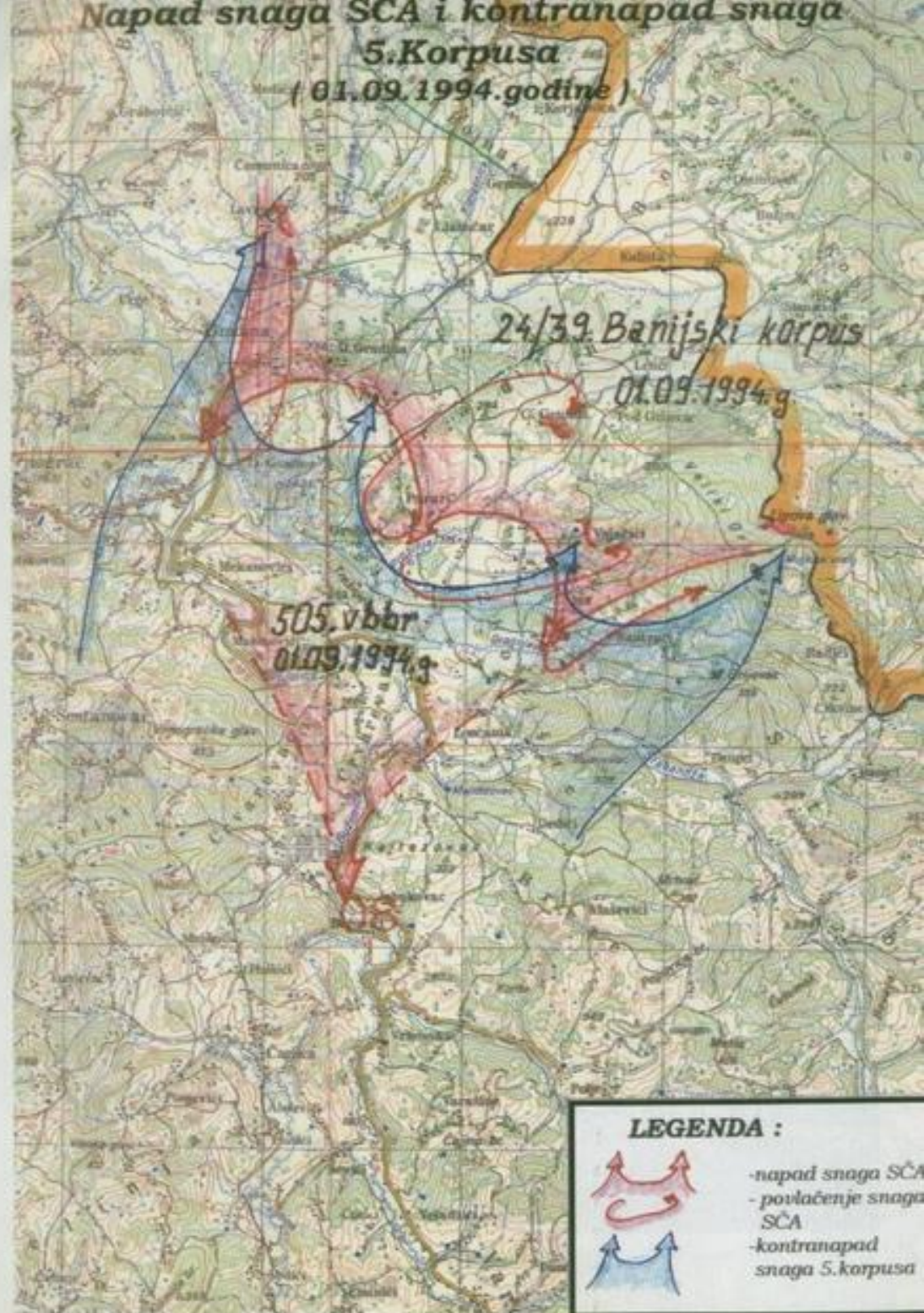
Komandant snaga UNPROFOR-a susreo se 3.9.1994. godine, u bazi FRABAT-3 u Velikoj Kladuši sa generalom Dudakovićem, kada je razmotrena novonastala situacija, posebno zbog pojačanih aktivnosti SCA iz Republike Hrvatske i teške humanitarne situacije zbog pojačane blokade. Rezultati razgovora i konkretne mjere nisu saopštene javno.

Analizirajući stanje i borbene aktivnosti protekle sedmice od 29.8. do 4.9.1994. godine, mogu se izvesti neki važni zaključci.

1. Snage SCA iz tzv. RS i RSK znatno su pojačale svoje koordinirane borbene aktivnosti, kako napadne sa granatiranjima, tako i obavještajno-izviđačke, težišno na grabeškom, grmuško-srbljanskom i otočko-bužimskom dijelu ratišta. Njihova pregrupisanja, pokreti i dovođenja svježih snaga na više pravaca, upućuje na zaključak da se pripremaju za nove pješačke napade. Takve napade pokretali su i u rejonima Spahića glavica, Cerik, Hasin vrh i Vršak, te na pravcu Bos. Bojna - Donja Gradina - Radića most.

2. I naše snage nisu se ograničile samo na aktivnu odbranu, već su izvele i jake protivnapade pravcem Spahića glavica - Cerik i Radića most - Donja Gradina - Ahovo, kojom prilikom su u protivnapadu, vraćene izgubljene l/o i agresoru naneseni znatni gubici, te zapljenjen i dio MTS-a.

3. Na prostorima koji su bili pod okupacijom PVF do 21.8.1994. godine, postepeno se stanje normalizuje. Ne isključuju se upadi tih poraženih snaga, koje SCA iz tzv. RSK ponovo mobilizira u svoje sastave. Zbog toga naše snage duž granice od Velike Kladuše do Kamenka, moraju pojačati odbranu i kontrole na granici od mogućih upada združenih snaga SCA i PVF.

4. Veliko je manjak municije i ubojnih sredstava, a nabavke i doturi otežani. Proizvodnja u NVI je smanjena zbog nedostatka inicirajućih sredstava i eksploziva. Cijeni se da bi se znatno više proizvodilo da ima tih inicirajućih sredstava, eksploziva i repromaterijala za proizvodnju oruđa, granata, mina i bombi.

5. Naši sedmični gubici su slijedeći: poginulo 10, sa TTP 4 i sa LTP 60 boraca i starješina.

2. Ofanziva SČA "Breza-94"

Dan četvrti protekao je s malim predahom od granatiranja i dejstava iz pješačkog i PA oruđa. Međutim, intenzivno su se izvodila utvrđivanja i zaprečavanja, te pokreti snaga, naročito na bužimskom i otočkom dijelu ratišta. Agresor nije zaboravio noćna uznemiravajuća dejstva 4./5.9.1994. godine, po naseljima i l/o. U rejonu Bos. Bojne otkriven je pridolazak oldopnih borbenih vozila, vjerojatno iz Banijske brigade. Tom prilikom osmotren je dolazak 2 tenka T-55 i 2 PAT-a 30/2 kod škole u s. Jabučar. Vjerojatno žele ojačati svoje l/o u tom rejonu da ne bi doživjeli novi poraz sličan onom od 1.9.1994. godine. I naše snage ubrzano izvode dodatne radove na inženjerskom obezbjeđenju naše odbrane, naročito u z/o 517. lbr, 1. BObr i 505. vbbr. U jedinicama su preduzete dodatne mjere na jačanju b/g po svim elementima.

Provjerom stanja b/g po elementima u 511. sbbr izvršebne od strane organa komande 5. korpusa date su visoke pozitivne ocjene. SČA, vjerojatno nema strogo planskog granatiranja uljudujućih i dejstva po našim l/o. Ta neplanska, dodatna granatiranja često čine i niže straješine, nakon pijančenja ili obilježavanja nekog trenutnog događaja. Za tako nešto nikom ne

Borci uređuju svoje položaje

odgovaraju, jer svi imaju takve ovlasti da mogu pucaati radići šta hoće po svom nahodjenju. Čitajući agresorska borbeno dokumenta nigdje takve zabrane nisu postojale. Toga dana SČA iz tzv. RS i RSK pokrenuo je novu ofanzivu pod nazivom "Breza-94", koja je otpočela u zoru 4.9.1994. godine na bužimsko-otočkom dijelu ratišta, nakon više izvedenih prethodnih borbi između 1. i 4.9.1994. godine. Petoga septembarskog dana SČA je intenzivirao svoja djelovanja iz artiljerije i minobacača svih kalibara po našim l/o u z/o 5. korpusa. Nije poštedio niti dubinu slobodne teritorije Okruga. Pridošle snage u rejonu Bos. Bojna oglasile su se svojim dejstvima iz minobacača, PAT-ova 30/2 po l/o naših snaga u rejonu Ahova. I na grabeškom dijelu ratišta. SČA je dejstvovao snažnom artiljerijskom-minobacačkom vatrom po l/o naših snaga, a žestoko je granatirao i naselja Orljane, Čekrlje, s. Jezero i Jezersku glavicu, te Bos. Krupu i Bos. Otoku.

Na bužimskom dijelu ratišta još žešće je tukao po l/o: Drijen – Banjani – Kukuljica - Čorkovača, a u 9,00 sati dejstvovao je VBR "Orkan" iz rejona Carića brdo (RH) po Bužimu, dok je iz rejona s. Novakovići dejstvovao iz haubica po gradu Cazinu. Iz ovih silnih granatiranja, s čijom vatrom je pokrio široku teritoriju, nastavio je dejstva iz PAT-ova, PAM-ova i pješačkog naoružanja po svim l/o jedinica 5. korpusa. Nakon izvedene vatrene pripreme napada, SČA je oko 6.15 sati krenuo sa pješačkim napadom na Grmuško-srbijanskom platou. Na otočko-bužimskom dijelu ratišta ubačene su u borbe značajne snage 1. KK i 39. banijskog korpusa. Iz svakog od tih korpusa ubačena su u borbu po dva bataljona ojačana policijskim i izviđačkim jedinicama. Cijeli peti dan izvodile su se artiljerijsko-pješačke i tenkovske borbe na l/o u z/o 505. vbbbr i 511. sbbr. Do kraja dana agresor nije uspio pomjeriti naše l/o na cijeloj napadnu-

toj zoni i one su ostale nepomijenjene. Očekivati je još brojnije angažiranje snaga agresora narednog dana, ne gledajući na gubitke od 15-20 svojih vojnika u borbama ovoga dana. Snage 5. korpusa na svim linijama stavljene su u punu b/g, a prikupljene su i sve "R" snage i iste stavljene u stanje pripravnosti.

Komande 505. vbbbr i 511. sbbr suočile su se sa agresorskim oklopno-pješačkim snagama, koje su krenule u opći napad na frontu: Bos. Otoka – Čorkovača - Radac (tt. 629) sa dalekosežnim ciljevima. Ovi napadi podržani su snažnom artiljerijsko-minobacačkom, raketnom i helikopterskom vatrom. Težište napada SČA izraženo je na dijelu bužimskog ratišta Čorkovača (tt. 603) – Sip - Radač (tt. 629). Snage 505. vbbbr uhvatile su se ukoštac sa agresorskim odopom svojim hrabrim srcima, koristeći sredstva za blisku POB (ROB, "zolje", po koja "osa", RB i RPG).

To je sudar dvaju tehnički neravnopravnih protivnika. Na strani SČA dominiraju odopna, artiljerijsko-minobacačka, raketna i helikopterska borbeno sredstva i živa sila u omjeru 4-5:1. Kod branitelja je ona premoć koju agresor nema. To je svijest da brane naše bošnjačko parče zemlje, da brane svoj narod od pokolja i uništenja i da imaju hrabro muško srce, bez straha od te silne ratne mašine agresora. U z/o 511. sbbr agresor je težište napada oklopno-pješačkih snaga usmjerio prema objektima Joja i Vučkovac, čije napade snažno podržava artiljerijsko-minobacačkom i tenkovskom vatrom, gdje je za kratko vrijeme palo preko 200 projektila. U rejonu Joje agresor je uspio zaposjesti dvije otporne tačke branitelja, da bi iste našim protivnapadom toga dana bile vraćene. U znak odmazde, zbog nemoći i gubitaka, agresor je ispalio nekoliko plotuna iz raketnog sistema "Orkan" na Bužim i Cazin od kojeg dejstva je ranjeno 70 civila, a troje poginulo. Ovim su izazvane i velike materijalne štete u oba mjesta. Naši gubici 5.9.1994. godine bili su: 1 nestao, 5 poginulih, 8 sa TTP i 26 sa LTP. U toku noći 5./6.9.1994. godine izvršeno je pregrupisanje naših snaga na uočene težišne pravce napada SČA, radi što boljeg pariranja tim snagama u napadu. Cijeneći nastalo opasno stanje na tom dijelu ratišta, komandant 5. korpusa pristigao je na KM u z/o 505. vbbbr i 511. sbbr, radi praćenja situacije na licu mjesta i pomoći u rukovođenju daljnjim tokom ovih borbi. Teško je stanje sa popunom dnevnog utroška municije, ubojnih i sanitetskih sredstava, jer su utrošci enormno povećani, a izvori nabavki i dotura minimalni. U toku 5./6.9.1994. godine, agresor je doveo na ovo ratište još tri brigade, izviđačku četvu, četvu VP i oklopni bataljon, ocijenivši da ranije dovedene snage nisu imale zadovoljavajućih učinaka u prva dva dana ofanzive. Očekuje se da će agresor uvesti u borbu oklopni bataljon na pravcu Žirovac - Bužim, a jednom tenkovskom četom ka Bosanskoj Otoci. Očekuje se sadejstvo u ovim borbama sa 39. banijskim korpusom. Agresorske snage nastavile su još žešće borbe, na cijeloj z/o 5. korpusa u odnosu na one koje su vođene prethodnog dana. Agresor je žestoko granatirao i raketirao iz VBR "Orkan" iz rejona Žirovac više naselja u rejonu Bužima. Sa Stražbenice je dejstvovao iz tenkova i minobacača po Bos. Otoci i Bos. Krupi. Na bihačkom dijelu ratišta agresor od ranih sati neprekidno dejstvuje iz minobacača svih kalibara i PA oruđa po l/o na Grabeškom i Grmuško-srbijanskom platou, dok se topovima 130 mm i haubicama 122 mm sa Gorjevca i Maha-

General Dudaković, brigadiri Nanić i Sedić komandanti 505. vbbbr. i 511 sbbr.

Snage 503. bbr, nakon izvršenog pregrupisanja svojih snaga izvele su rano ujutro 6.9.1994. godine žestok napad u rejonu Hasina vrha i do 10,00 sati vratile svih 60 izgubljenih zemunica. Ovom pobjedom očistile su Hasin vrh od snaga SČA, koje su progonile do pod sami Krmečki vrh. Ovim napadom SČA-u naneseni su osjetni gubici i prikupljen MTS, koji su vojnici agresora odbacili bježeći prema Krmečkom vrhu. U ovom napadu 503. bbr imala je jednog poginulog i 16 ranjenih boraca. U naredna dva dana SČA je pokušao protivnapadima vratiti izgubljene linije, ali je to ostalo samo na pokušajima.

Komanda 501. bbr nije mirovala. Ona je izvršila solidne pripreme napada, a 6. 9.1994. godine i napad duž južnih padina Alibegovića kose sa 1. bataljonom, a sa 2. i 3. bataljonom iz pravca Barakovca i k. 456 ka tt. 403. Stubo. Ovaj napad nosio je šifrovani naziv "Galeb-94". Ovim napadom agresor je potisnut duž Alibegovića kose u sadejstvu sa 503. bbr sve do rejonu Jovuša (k. 392), a narednog dana nastavljen je progon SČA iz rejonu Mala zečica (tt. 463) i š. r. kote 456 Dorakovica. Našim snagama je naredeno ukopavanje na dostignutim linijama i brzo organiziranje vatrenog sistema.

Nakon ovih neuspjeha i pretrpjelih gubitaka SČA je izvodio žestoke artiljerijsko-minobacačke napade na l/o 503. bbr i 501. bbr u rejonima Hasina vrha, Vrška i Grabeža, tokom 7. i 8.9.1994. godine, od kojeg granatiranja su ranjena 32 borca i starješine.

Nakon prikazanih b/d u periodu između 1. do 3.9. i od 4. do 6.9.1994. godine, u kojima su se mogle ocijeniti namjere i ciljevi napada agresora na otočko-bužimskom pravcu i ocijeniti učinci dvodnevnih napada sa izraženim težištem, na osnovu čega je i Komanda 5. korpusa sa Komandama 505. vbbr i 511. sbbr cijenila nastalu situaciju i naredila koje odbrambene mjere treba najhitnije preduzimati da se ovaj vrlo opasan napad zaustavi i agresor prisili na povlačenje.

Zašto je agresor požurio sa ovom ofanzivom? Padom Abdićeve tvorevine i porazom njegovih vojnih formacija 21.8.1994. godine, u operaciji "Sloboda-94", otpala je svaka nada da će snage PVF, uz njihovu potporu, poraziti 5. korpus na ovom okruženom prostoru i oni u nje ga ući bez krvavih turova. Kada im je nestalo te uzdanice, SČA je morao sam krenuti na snage 5. korpusa, sa malo očekivanog pravca, oslanjajući se na faktor iznenađenja i na uvlačenje Martićeve soldatetske u ovaj sukob, kao nadomjestak poraženoj Abdićevoj formaciji. Oni su cijenili da su snage 5. korpusa istrošene u borbama sa PVF, pa stoga valja hitnim udarom jakih snaga obezbijediti brz prodor preko Bužima ka Cazinu i dalje do aerodroma Željava. Zbog toga je lično general Ratko Mladić, ozloglašeni zločinac u hrvatskom i ovom ratu u BiH, rukovodio pripremama i izvođenjem ove operacije "BREZA-94". Snage agresora iz tzv. RS i RSK krenule su u opći napad 4.9.1994. godine, nakon trodnevnih prethodnih borbi na linijama od Bos. Otoke do Bos. Bojne, koje prostore je branila 505. vbbr i 511. sbbr. Ova operacija SČA je, po svojim ciljevima veoma radikalna, po snagama i borbenoj tehnici prezasićena, a po učincima do sada slaba, što je vojni vrh na čelu sa Mladićem zabrinulo i zato je naredio ubacivanje u borbe još tri brigade. Ineteresantni su mu ciljevi a oni su: glavnim snagama probiti

naše l/o na prostoru Ćorkovača - Radač (tt. 629). U bližem zadatku ovladati širim rejonom Bužima i Bos. Otoke, a zatim uvođenjem drugog ešalona oklopno-pješačkih snaga, progoniti i uništavati naše snage na pravcima napada, te izbiti što prije u širi rejon Cazina. U narednom zadatku nastaviti rasjecanje naših snaga na pravcu: Cazin - Gata - Izačić - Željava, zaobilazeći Bihać. Nakon toga nastavilo bi se razbijanje naših snaga lijevo od pravca proboja i r. Une od Bos. Otoke do ulaza u Bihać kod Pokoja, tako da dolinu r. Une učine bezbjednom i sa lijeve strane. I najzad bi uništavali naše snage desno od pravca proboja na Cazinskoj Krajini. Možda bi oni tu zamisao mogli ostvariti, da im se nije ispriječio krajiški narod, organiziran u brigade i 5. korpus, čijeg su se prkosa, inata i neizmjerne hrabrosti bojali svi neprijatelji, pa i ovaj SČA, kao ovca noža. Zaista Krajina je postala tako tvrd orač, da ga niko slomiti ne može. Drugi KK imao je za cilj izbijanje do desne obale r. Une vezujući što jače snage 5. korpusa na potezu od Bos. Krupe do Bihaća. Vjerovatno bi mu sadejstvovao Lički i Kordunski korpus da se situacija na pravcu napada glavnih snaga razvijala u skladu sa zamislima generala Mladića. Oni nisu znali ili nisu htjeli znati, da je naš jedan borac jači od njihovih pet, pa i više, jer da su znali, ne bi ni pokretali ovu ofanzivu. A stvarni odnos snaga bio je 5-7:1. To je ono što je Mladića iznenadilo. Tek je tada vidio kolika je borbeno snaga Bužimljana i Otočana, kada se s njima našao licem u lice. Iako je odnos bio 5,6 ili 7 na jednoga, agresor nije mogao ostvariti ni početne ciljeve, zahvaljujući nadljudskoj hrabrosti boraca, koju im je sam dragi Bog podario, da se ne boje i da smjelo idu u borbu da agresora poraze.

Operaciji "Breza-94" prethodila je snažna i duga vatrena priprema napada, a zatim neprelodna i žestoka vatrena podrška iz svih oruđa. U ovoj operaciji učestvovala su snage 1. i 2. krajiškog korpusa i snage iz 39. banijskog korpusa i to: iz 1. kk 43. motorizovana brigada iz Banje Luke, 1. novigradska brigada iz Bos. Novog, 5. sanska brigada iz Sanskog Mosta, 5. kozaračka brigada, Bataljon Vojne policije iz Banje Luke, izviđačka četa 1. kk. Ovom korpusu pridana je 24. brigada iz 39. banijskog korpusa i 3. petrovačka lpbr iz 2. krajiškog korpusa. Snage 2. kk. sastava: 15. bihaćka, 1. drvarska, 13. ključka i 11. krupska brigada držale su l/o od Lohovskih brda do Bos. Krupe.

3. Glavne snage SČA na z/o 505. vbbr

Glavne snage činile su 43. brigada, 1. novigradska brigada, 6. sanska brigada, 5. kozaračka brigada, Bataljon Vojne policije i izviđačka četa 1. kk.

Te snage činile su glavne snage u ovoj ofanzivi. Zona na koju su napadale bila je: Banjani - Baštra - Ćorkovača - Sip - Radač (tt. 629). Ovim snagama komandovao je lično komandant vojske tzv. RS general Ratko Mladić, u čijem štabu je bio i Momir Talić, komandant 1. kk. Ove snage napadale su prema slijedećem: 43. brigada napadala je pravcem Baštra u zahvatu glavne komunikacije. Prva novigradska na objekte Ćorkovača (603 i 516), dok je 5. kozaračka i 6. sanska brigada, te Bataljon Vojne policije, Tenkovska četa i Izviđačka četa iz 1. kk kao glavne snage, napadale pravcem: Žirovac - s. Sip - s. Radač - Bužim. Cilj napada ove grupaci-

je je bio: glavnim snagama razbiti glavne snage 505. vbbr na težištu odbrane i što prije ovladati rejonom Bužima, a zatim nastaviti realizaciju sljedećeg i narednog zadatka zauzimanja Cazina u sadejstvu sa 2. kk, te nastavak napada preko Gate do izbijanja u rejon aerodroma Željava. Ovoj grupaciji pripadale su i specijalne snage vojske RSK. Snage 24. brigade trebale su da napadaju sa sjeverozapada preko Crvarevca s ciljem udara u bok branitelja iz 505. vbbr na težištu odbrane, čime bi olakšale proboj glavnih snaga i njihovo izbijanje u rejon Bužima. Ona to nije uspjela zbog snažnog otpora branitelja.

Snage 43. brigade i 3. petrovačke brigade imale su zadatak da što dalje odbace snage 511. sbbr od komunikacije Bos. Otoka - Bužim i Bos. Otoka - Bos. Krupa, s ciljem oslobađanja ovih komunikacija za komuniciranje pridolazećih snaga i MTS-a agresora na pravce daljnjeg angažiranja. Iz ovoga se da zaključiti da je Mladić prikupio ogromne snage i da je bio samouvjeren u uspjeh ove njegove ofanzive, kako je osmislio i planirao. On nije cijenio kakva ga surova stvarnost očekuje. On je zaboravio da uz njihov bok ne stoje Abdićeve, a i njihove Muje. Zbog toga je morao ući u ovu ofanzivu samo svojim i Martićevim prikupljenim snagama. Nakon osmo-dnevnih žestokih borbi na ovom dijelu ratišta, na kojem su se suočile brojne snage SČA sa braniteljima 505. vbbr i 511. sbbr, u kojem su snage agresora uspjele ostvariti djelimične rezultate u rejonu Baštra i na potezu s. Sip - s. Radač, što je bilo plansko uvlačenje i kanalsanje snaga agresora u Sipskom tjesnacu. Osmog dana, iza ponoći, tj. 12.9.1994. godine komandant 505. vbbr, brigadir Izet Nanić naredio je prikupljanje i pregrupisanje glavnine svojih snaga i njihovo preusmjerenje radi udara u bok prikupljenih glavnih snaga SČA u rejonu Čulumak. Naše prikupljene snage iz 505. vbbr jačine ojačanog bataljona brzo su probile prorijedenu odbranu SČA u rejonu Sipa i krenule u silovit bočni udar pravcem: Sip - Čulumak i Radač - Čulumak. Taj protivudar trebao je otpočeti u 5,00 sati 12.9.1994. godine, ali je kasnio 10-15 minuta. I glavne snage SČA, prema odluci generala Mladića, trebale su krenuti u napad u isto vrijeme. Za sreću i oni su još više kasnili na prikupljenoj prostoriji u rejonu Čulumka (tt. 589). Snage 505. vbbr su za koju minutu prije krenule u protivudar, uz vatrenu podršku malobrojne artiljerije, ali bitne u tom momentu, razbivši okupljene snage SČA, a zatim brzo izbile u rejon Čulumka, odakle je general Mladić, malo prije pristizanja naših snaga, pobjegao sa svojim štabom i vojskom, a da nije ni uveo u borbu te snage, gdje je ostavio brojnu tehniku i svoja terenska kola, oficirsku torbu sa dokumentima, odijelo i leševu. Snage SČA uvučene u Sipski kanal ostale su u klopci snaga 505. vbbr, koje su držale sefo Sip i Radač (tt. 629), dok su s fronta zaustavljene u s. Radač. Većina tih snaga je uništena, jer su ostavljene i prepuštene same sebi. Tako je jedan mladi komandant, u 30-toj godini života, nadmudrio i nadvisio iskusnog krvo-lačnog ratnika, razbivši njegove prikupljene glavne snage, nanio mu ogromne gubitke u ž/s i MTS-u i prisilio ga da odustane od daljnjeg napada i ostvarenja svojih mračnih ciljeva. Ovo je poraz Mladićeve doktrine i taktike brzog prikupljanja snaga sa više ratišta, radi udara na izabranom pravcu jednog ratišta. Od tog poraza neće se lahko oporaviti. Iza toga Mladić je prikazan u prostoru sličnom bolničkom, vjerovatno se oporavlja od šoka, ako već nije bio ranjen. Naši borci su vidjeli i doživjeli da su i takve agresorsko-četničke snage pobjedive. Čuli su oni te-

kbire i vidjeli hrabre i neustrašive vitezove. I 511. sbbr borila se lavovski u svojoj z/o od Bos. Otoka do Medvjedovca. Nije se dopustilo ostvarenje niti jednoga cilja, kojeg je odredio Mladić. Odbrana ovog pravca bila je bitna za ukupnu pobjedu u ovoj ofanzivi. "Petsto peta" je imala neprobojnog svog desnog susjeda, čija je odbrana u protivudaru znatno doprinijela ukupnoj pobjedi, nad elitnim snagama angažovanim u ovoj agresorskoj ofanzivi.

4. Intervju komandanta 505. vbbr

Komandant bužimskih vitezova, koji su odnijeli odlučujuću pobjedu nad SČA, brigadir Izet Nanić, dao je opširan intervju u lokalnom listu, iz kojega se vidi situacija i snage koje su pokrenule agresorsku ofanzivu "Breza-94". Donosimo odgovore sa nekim skraćenjima. Odgovarajući na prvo pitanje brigadir Nanić je, pored ostalog, rekao: "Od 1.9.1994. godine na bužimskom dijelu ratišta počela je najžešća četnička ofanziva od početka rata u BiH na ovim prostorima. Snage vojske tzv. RS i to: 1. krajiškog korpusa, 2. krajiškog korpusa i 24. brigada Banijskog korpusa krenule su u opštu ofanzivu. Prva je krenula u napad 24. brigada Banijskog korpusa 1.9.1994. godine iz pravca Bos. Bojna. Imali su određenih uspjeha, jer nije očekivan napad iz tog pravca. Te snage su ušle u dubinu slobodne teritorije, do jedan ili jedan i po kilometar, sa širinom klina do dva kilometra. Isti dan smo pregrupisali naše snage, a tokom noći i sutradan izvršili protivnapad, razbili te snage 24. brigade na tom pravcu i vratili iste preko državne granice Republike Bosne i Hercegovine. Ove snage nisu vraćene samo na polazne pozicije, već znatno dalje. Nakon dva dana, tj. 3/4.9. u ranu zoru, otpočela je ofanziva SČA na frontu: Banjani - Baštra - Čorkovača - Radač (tt. 629). Na samom startu je primijećeno da se radi o većoj ofanzivi širih razmjera, u kojoj će učestvovati brojno jake snage. Mi smo u tih sedam-osam dana vodili teške i odsudne odbrambene borbe, u kojima smo ocijenili njihove namjere, pravce i jačinu snaga na svakom od tih pravaca. U ovoj ofanzivi angažirani su: 1. i 2. krajiški četnički korpus. Prvi krajiški korpus je učestvovao sa četiri brigade, bataljonom vojne policije, izviđačkom četom i specijalnim jedinicama tzv. RSK. Drugi krajiški četnički korpus je učestvovao sa jednom brigadom na pravcu Ivanjska - Vučkovac. Taj napad je bio uperen prema Bos. Otoci na lijevoj obali r. Une, koje l/o je držala 511. sbbr. Na l/o 505. vbbr krenula je 43. motorizovana brigada i 1. novigradska brigada. Jedna je napadala l/o 511. sbbr i dijelom 505. vbbr iz pravca Baštre, u zahvatu komunikacije, a druga na Čorkovaču. Brigade 6. sanska i 5. kozaračka, te bataljon vojne policije, izviđačka četa 1. kk i specijalne jedinice iz tzv. RSK, tj. glavne snage 1. kk napadale su pravcem: Žirovac - s. Radač i dalje ka Bužimu. Cilj četnika je bio razbiti 505. vbbr i ovladati Bužimom, a zatim bi nastavile b/d u sadejstvu sa 2. kk, preko Cazina i ka aerodromu Željava.

Prema ovome to je bio jedan radikalni zahvat vojske tzv. RS. Mi imamo zaplijenjena dokumenta, gdje se tačno govori o kojoj veličini operacije je riječ. S tom operacijom direktno je rukovodio štab vojske tzv. RS, na čelu sa generalom Ratkom Mladićem. Operacija je nosila naziv "Breza-94". Na osnovu zaplijenjenih dokumenata i naredbi može se zaključiti da je to stvarno bila jedna opsežnije pripremana ofanziva sa dalekosežnim ciljevima koja, ne daj Bo-

že da je uspjela, ovdje više ne bi bilo muslimana. Ovdje bi faktički bilo Gorazde, Zepa, Srebrenica, odnosno mala enklava. Tačno je vidljivo da je ta operacija trebala da bude prekretница rata u korist četničke vojske i srpske politike na ovim prostorima, a možda i šire. Jer da je ovom prilikom i na ovom mjestu pokleknuo 5. korpus A R BiH, onda bi bile potpuno drugačije pregovaračke pozicije naših pregovarača na političkoj sceni. Međutim, na svu sreću, tako se nije dogodilo, zahvaljujući svijesti i odlučnosti naših boraca, čak i sve i jednom borcu, da se mora opstati, da se ne smije ustuknuti ni milimetar. Ovaj je napad zaustavljen, snage razbijene i natjerane na bijeg, preko granice u dolini r. Žirovac. Svi borci zaslužuju zahvalu ovog naroda i priznanja za uspjehe koje su postigli.

Na pitanje kada je počela presudna bitka, u kojoj je faktički slomljena ofanziva SČA, brigadir Nanić je iznio: "Nakon osmodnevne agresorske ofanzive, jedinice 505. vbbr su se pregrupisale i izvršile protivnapad u ranim jutarnjim satima 12.9.1994. godine. Protivnapad naših snaga trebao je početi u 5,00 sati, kada su jedinice trebale biti na jurišnom položaju. U isto vrijeme i Mladić donosi odluku da i njegove okupljene glavne snage moraju u 5,00 sati preći u opći napad na naše l/o, kroz koje moraju neizostavno proći. Ne očekujući taj agresorski napad, mi smo izvukli naše glavne snage sa linija, cijeneći da ćemo četnike preduhitriti. Potretilo se da tačno u isto vrijeme bude izlazak naših i njihovih snaga na jurišni položaj u 5,00 sati. Tu se radilo o minutama i sekundama, ko će biti brži i kome će sreća biti naklonjena. U jednom momentu naši vezisti su ih "uhvatili" na vezama, kako nas oni, navodno, imaju i da pripremaju još jedan jak talas, samo trebaju da prebace tenkove i sigurno će ovoga puta uspjeti. I mi smo malo kasnili sa napadom. Nismo počeli tačno u 5,00 sati. Tada se klupko počelo odmotavati u našu korist. Momci su dobro znali svoj dio zadatka. Udarili su iznenada, muški jako i brzo, jer su znali da nema drugog izbora. Tom prilikom su totalno razbile neprijatelja na pravcu: Radač - Čulumak pa sve do državne granice sa RH. Naše snage su udarile s fronta i boka na glavne snage agresora: 5. kozaračku i 6. sanjsku brigadu, tenkovsku čet, izviđačku čet i bataljon vojne policije. Postignuti uspjeh je izvanredan, između ostalog, valja posebno naglasiti da je slomljena agresorska ofanziva i da je ojačao moral i samopouzdanje boraca za daljnje borbene aktivnosti. Borci su vidjeli da se agresor, do zuba naoružan, može slomiti i natjerati na bijeg. Vidjeli su puno mrtvih kako na bosanskoj zemlji leže, na poprištu bitke. Jučer je izvučeno 50 mrtvih četnika koji su predati komisiji za razmjenu. Oni se bore, ginu ili ostaju bogalji za interese Beograda i "srpstva", a protiv svojih komšija i bosanskog naroda".

Na pitanje šta je zarobljeno od MTS-a, brigadir Nanić je kazao: "Toga je dosta zaplijenjeno. Navešću samo neka: jedan tenk T-55, jedan ZIS 76 mm, baterija minobacača 120 mm, baterija minobacača 82 mm, protivoklopna oruđa POLK-9k II sa raketama, raketa strela 2M za protivzračnu odbranu, bestrzajni top, jednocjevni PAT, veće količine pješačkog naoružanja, municije, granata i mina, PAM-ova, zatim 4 vojna kamiona, 2 PUH-a, džip i još mnogo drugih materijalnih sredstava". Odgovarajući na pitanje kakve gubitke je neprijatelj pretrpio u ljudstvu i da li su Bužimljani naudili četničkom generalu Mladiću, brigadir Nanić izet je odmah želio ispraviti novinara, kada je kazao: "Da Bužimljani njemu nisu naudili, već borci

Armije Republike Bosne i Hercegovine, borci koji se bore za svoj narod, za državu Bosnu i Hercegovinu. Oni se bore za pravdu i pravedno razrješene situacije u okvirima države BiH. Bore se protiv fašizma, protiv zločina, jer to što je Ratko Mladić želio, ravno je zločinu. Mi smo našli u zaplijenjenom dokumentu (vjerovatno u zapovijesti) šta je doslovice napisano: "Dug prema Cazinu iz Drugog svjetskog rata mora se vratiti". Vidi se, kaže Nanić, u koju oni krajnost idu. Činjenica da im je ovo bio radikalni cilj i da je za taj cilj angažirao ogromne snage i borbenu tehniku, radi pokoravanja ove naše Cazinske krajine, govori da bi ovdje bile nesagledive posljedice i nesagledivi zločin, kakav se ne pamti u historiji ovoga naroda. Borci 505. vbbr kao borci 5. korpusa A R BiH i svi drugi učesnici ovoga boja, uključujući i narod ovoga kraja, dali su sve od sebe da poraze i porazili su četničku armadu, učesnice u ofanzivi "Breza-94".

Iznoseći svoje ocjene o ovoj pobjedi, brigadir Nanić je iznio: "SČA na čelu sa Karadžićem i Mladićem neće odustati od svog cilja u pokušajima da pokore Bihaćki okrug koji je, kao kost u grlu, smješten između dviju srpskih tvorevina tzv. RS i RSK. Ne samo da pokore, već i da unište bošnjačko-muslimanski narod, koji je daleko bio najbrojniji na ovim prostorima. U ovim borbama napadi su svakim danom bili sve češći i svaki put još žešći. U toku jednog dana naši borci odbijali su i po nekoliko uzastopnih oklopno-pješačkih napada, nanoseći im svaki put sve veće gubitke. Na Križ i Sip četnički tenkovi su jurili ispred pješadije, ali nisu mogli probiti čvrst bedem sastavljen od najboljih boraca i najhrabrijih sinova Bosne. Pobjede su se redale jedna za drugom na cijeloj napadnutoj zoni od Bos. Otoke do Bos. Bojne. To je izazivalo strah i paniku u redovima agresorskih vojnika, kada idu u napade, ili od svakog protivnapada pripadnika 5. korpusa.

Agresorska artiljerija je nemilosrdno tukla danju i noću. Zabilježeno je u ratnom dnevniku 505. vbbr "da je petog dana agresorske ofanzive palo više od 1500 razornih projektila na l/o 505. vbbr. I pored tako silnog granatiranja i naleta oklopno-pješačkih sastava na l/o 505. vbbr i 511. sbbr od Radača, Ćorkovače, Nikolića glavice do brda Hercegovine i Bos. Otoke, svi položaji za odbranu ostali su neprobojni."

Do početka težišnog raspjeta izvedenog boja 12.9.1994. godine, naše snage desetkovale su mnoge jedinice, koje su ubacivane u borbe od 4. do 12.9.1994. godine. Tako je dan prije raspjeta u našem protivudaru, SČA izveo još jedan silovit oklopno-pješački napad na l/o naših snaga u rejonu Sipa i Križa. Na ivicama rovova naših boraca ostaje nekoliko agresorskih tenkova, a zaludeni vojnici nastavljaju jurišati u sigurnu smrt, jer borci 505. viteške ne odustaju i ne odustaju." Nanić dalje kaže: "General Mladić je dovuкао svježe snage i neke specijalne jedinice, stvorivši tako jak slijedeći ešalon, kojeg je trebao ubaciti u borbe 12.9.1994. godine na pravcu Čulumak - Križ - Sip - s. Radač - Bužim. Dok su četnici vršili dovođenje, pregrupisanje i pripreme snaga za taj odlučujući udar prema Bužimu, u Komandi 505. vbbr ubrzano se radilo na planiranju kontraudara." "Naređeno je", kaže Nanić, "izvlačenje dijela elitnih snaga sa drugih linija, jer nije bilo rezerve, od koje se formira BG ojačanog bataljona, koja mora biti u gotovosti za napad do 3,00 sata 12.9.1994. godine. Naređen je izlazak te BG na jurišni položaj blizu Čulumka u 5,00 sati 12.9.1994. godine." kako stoji u Nanićevom in-

Smotra dijela 505. vbb. nakon "Breza 94"

terviju, odakle se kreće na juriš, nakon kratke i žestoke vatrene pripreme napada, na prikupljene snage SČA u rejonu Čulumka. U isto vrijeme i Mladićeve prikupljene snage trebale su biti uvedene u napad. Obje strane su kasnile. Mladićeve koji minut više. Taman toliko da su elitne jedinice 505. vbb. prve udarile na te prikupljene agresorske snage, brzo ih razbile, te nanijele gubitke i natjerale u bijeg, bez obzira što su bile daleko brojnije i tehnički opremljenije. Jedino im je moral i hrabrost bila daleko ispod nivoa naših vitezova. Mladićeve snage na čelu s njim bježe sa bojnog polja ostavljajući sve, čak i mrtve i ranjene. Na padinama Čulumka i Malcarovače zauvijek je ostalo da leži 80 vojnika. Četničke vode, kaže brigadir Selmanović, napravile su se lude, jer su na pregovorima u Maljevcu tražili samo 8, a ne 80 poginulih, koliko ih je na bojištu bilo prikupljeno. Brigadir Nanić nastavlja: "Već je rečeno koliko je čega od MTS-a zarobljeno. U ovom protivudaru potpuno su razbijene brigade: 5. kozaračka, 6. sanska, bataljon vojne policije i teritorijalna četa na Čulumku i u rejonu Sipa i Križa, a 1. novi-gradska i 43. motorizovana brigada pretrpjele su znatne gubitke u borbama od Bos. Otoke do Nikolića glavice. Zbog ovih poraza SČA je svom silom granatirao jedinice na l/o i sva naseljena mjesta, a najčešće su tukli Bužim, pri čemu je prčinjena velika materijalna šteta.

I u ovim opasnim uvjetima Bužimljanke su pripremale hranu i kolače svojim borcima. Htjele su i na taj način izraziti svoju zahvalnost za ovu briljantnu pobjedu nad SČA i spas naroda od tih zločinaca. Dolazak dijela boraca sa ratnim plijenom u Bužim dočekao je narod cvijećem, ne obzirujući se na moguća iznenadna granatiranja. Kada se pojavio zarobljeni tenk u rukama boraca i dio oruđa sa vozilima, najvrijedniji trofeji 505. vbb. sa grmotnastim tekbi-

ma, u očima mnogih mještana Bužima zaiskrile su suze radosnice i ponos roditelja, djece i porodica za sve one koji su učestvovali u ovom presudnom boju, ali i žalost za poginulim".

Sada se nastavlja obrađivati b/d od 6. do 9.9.1994. godine na svim dijelovima ratišta. Noć 6/7.9.1994. godine protekla je relativno mirno na ostalim djelovima ratišta. Zato je sutradan agresor krenuo u žestoke napade, podržan iz cjelokupnog arsenala oruđa za podršku, kako na bužimskom, tako i na otočkom dijelu ratišta. Agresor nije izostavio od snažnih artiljerijsko-raketnih udara ni naselja u dubini, uključujući i Cazin. SČA je usmjerio glavne snage na bužimskom dijelu pravcem: Žirovac – Čulumak – Sip - s. Radač i dalje Bužim, a na otočkom dijelu ratišta pravcem: Panjak, Samac – Baštra - Joja, te na nekoliko pomoćnih pravaca na kojima je bar vezivao naše snage. Na pravcu Smrdan – Ivanjski put 511. sbbr uništila je tenk T-55. Agresorske snage težišno su angažovane na bužimskom dijelu ratišta, na kojem muku muče u pokušajima, da probiju l/o u rejonu Sipa i Križa, gdje trpe velike gubitke, ali i bez rezultata.

Naše snage iz 501. i 503. bbr izvele su dobro isplanirane i koordinirane akcije na neoslobodeni dio Alibegovića kose i Spahića glavice. U tom napadu razbile su l/o SČA, vrativši te, ranije izgubljene, linije. Ovim napadom imalo se za cilj, pored vraćanja izgubljenih linija i vezivanje što jačih snaga SČA za taj dio ratišta, prisiljavajući ga da dovlači i nove snage, a ne da izvlači iste i upućuje na otočko-bužimske pravce. Mladićeve snage pretrpjele su više neuspjeha ovih dana. Agresorske snage izgubile su pozicije na Hasinu vrhu, Medugorskoj kosi, Krmečkom vrhu i Podovima, a na otočkom i bužimskom dijelu ratišta ne vide se uspjesi: Zbog toga njihovo komandovanje okreće se staroj oprobanoj metodi osvetničkog granatiranja iz svih oruđa, tukući naseljena mjesta i l/o naših snaga. Gadjali su više mjesta sa VBR "Orkan". Neke od raketa nisu ni eksplodirale. Štete od ovih dejstava su velike.

Naše snage u cijeloj z/o izvode kombinovane odbrambene i napadne borbe. Težište odbrambenih borbi je u z/o 505. vbb. i 511. sbbr. Ostale snage dovedene su u stanje pune b/g duž d/g sa RH. Na pomolu je uvlačenje u borbe na ovim prostorima i snaga iz tzv. RSK, a u njihovim sastavima ima i ostataka poraženih PVF Fikreta Abdića. Našim obavještajnim radom došlo se do saznanja da se u zagranničnim krajevima u RH pripremaju kombinovane DTG iz sastava snaga SČA iz RH i Abdićevih PVF. Takva jedna ubačena DTG otkrivena je u rejonu Tršca. Preduzimaju se mjere za njen progon i sprečavanje daljih ubacivanja ovih grupa.

Agresor iz RS nastavlja žestoka dejstva iz svih oruđa i oružja 8.9.1994. godine, na svim linijama razdvajanja. Težište tih dejstava je i dalje na bužimsko-otočkom dijelu ratišta. Na grabeško-srbijanskom dijelu ratišta artiljerijska dejstva su smanjena, a pojačana iz minobacača, PA oruđa i pješačkog naoružanja. Međutim, SČA je ovog jutra izveo jaku artiljerijsku pripremu i u 8,00 sati krenuo, peti dan zaredom, u pješačke napade na dijelu fronta od Bos. Otoke do Čorkovače i Sipa. Ovaj napad podržavali su i helikopteri tipa "Gazela" dejstvujući maljutkama po Kedića glavici i Čorkovači. Ovoga dana smjenjivali su se u talasima tenkovsko-pješački napadi. Ovim napadom komandovao je general Momir Talić, komandant 1. kk, po ovlaštenju generala Mladića. Nasreću i odlučnost naših boraca i ovaj

napad je zabilježen kao nesuspjelo. On je najao negdje iza 15.00 sati, što govori da su žestoke borbe neprekidno trajale sedam sati.

Očekuju se, u nastavku, još žestoci napadi, jer do sada nisu ostvarili ni jedan postavljeni cilj. Nakon zaustavljanja napada, agresor je nastavio sa razornim granatiranjima l/o i naseljenih mjesta. Neprijatelj je upotrijebio i BOT u rejonu Čelara. Borbe se vode na svim djelovima ratišta nesmanjenom žestinom. Težišne borbe se i dalje vode u z/o 505. vbr i 511. sbbr. Organiziran je i izveden noćni napad na DTG SČA ubačenom u rejon Tršca. Tom akcijom postignuto je puno iznenađenje, a grupa je brzo razbijena a ostaci pobjegli preko r. Korana u tzv. RSK. Ova akcija ukazuje da je ovakav način borbe sa ubačenim snagama vrlo efikasan. U ovim borbama veliki su utrošci municije. Stanje ove popune je zabrinjavajuće. Naši gubici ovoga dana su 22 borca izbačena iz stroja.

5. Vanredni izvještaj Komande 5. korpusa Štabu VK i predsjedniku Izetbegoviću

S obzirom na situaciju u kojoj se našao 5. korpus u ovoj agresorskoj ofanzivi, Komanda 5. korpusa uputila je vanredni izvještaj 8.9.1994. godine Štabu Vrhovne komande u kojem ističe: Od 5.9.1994. godine, združene snage 1. i 2. krajiškog korpusa, ekvivalenta četiri brigade (nije uračunata 24. mehanizovana brigada u rejonu Bos. Bojna iz banijskog korpusa), ojačane oldopnim bataljonom, bataljonom vojne policije, jedinice PZO i specijalne jedinice MUP-a iz Banje Luke i Bos. Novog, bjesomučno napadaju na z/o 511. sbbr i 505. vbr duž linija razdvajanja od Bos. Otoke do s. Radač i tt. 629. Pravci napada ovih snaga su: Panjak – Samac - Baštra (na desnoj strani r. Baštra), Smrdan - Ivanjski put, Glodina - Banjani i Žirovac – Čulimak – s. Radač. Odbranu na ovim pravcima uspješno izvode jedinice 505. vbr i 511. sbbr, koje nanose velike gubitke četnicima u živoj sili i MTS-u. U dosadašnjim borbama ubijeno je oko 100 četnika i više ranjeno od čega je 15 izvučeno na našu stranu.

Istovremeno naše jedinice iz 501. i 503. bbr otpočele su napad na Grabeškom platou, Hasinu vrhu i Međugorskoj kosi, oslobodivši u naletu navedene objekte i pri tome nanijevši velike gubitke SČA. Neke od snaga, kao one u rejonu Mala Zečica dovedene su u poluokruženje. Na ovom dijelu ratišta naše snage vezuju 2-3 brigade SČA. Naši su realni izgledi da ćemo slomiti ovu ofanzivu. U našoj "kontri" prema Bos. Petrovcu realne su šanse spajanja sa snagama 7. korpusa, koji napada prema Donjem Vakufu. Limitirajući faktor za dalja naša uspješna b/d je popuna municijom, eksplozivima i inicirajućim sredstvima. Molimo vas da učinite sve, ne obilazeći i finansijska sredstva, da se u z/o 5. korpusa doturi municija i eksplozivi, jer imamo povijesnu šansu da vojno-političku situaciju na ovim prostorima preokrenemo u svoju korist i u korist naše Republike Bosne i Hercegovine. U slučaju neuspjeha u popuni, moguće je da sve što smo postigli propadne sa najgorim mogućim posljedicama.

Ovo su izvodi iz vanrednog izvještaja dostavljenog Štabu VK, aktom strogo povjerljivo broj: 02/5817-3 od 8.9.1994. godine. Istoga dana dostavljena je informacija na ličnost gospodina

Alije Izetbegovića, predsjednika Predsjedništva BiH. To pismo donosimo u cijelosti:

"U toku su velike borbe duž cijele linije fronta 5. korpusa (koja je u kružnoj osnovici dugoj 170 km) sa snagama SČA. Glavne snage 1. KK SČA izvode intenzivna borbena dejstva uz podršku raketnih sistema "Orkan", "Oganj-plamen", artiljerijom svih kalibara i helikopterima. Pramac napada je Bosanska Otoka i Bužim. Linije nisu pomjerene. Četnički radio Banja Luka je priznao da SČA ima 50 poginulih i preko 150 ranjenih vojnika. Iz obijesti i nemoći da ostvari svoje ciljeve, četnici upotrebljavaju bojne otrove. Snage 2. KK SČA izvode odbrambena dejstva na Grabeškom platou iznad HE "Una". Svakodnevno trpe gubitke u ž/s i tehnici. Snage 39. banijskog korpusa tzv. RSK podržavaju snage 1. KK i sa jednom brigadom učestvuju u ofanzivi. Izvođeci protivnapade na izabranim pravcima naše jedinice postižu uspjehe. Uspjeli smo SČA razbiti i odbaciti u dubinu teritorije na grabeškom platou iznad HE "Slapovi na Uni" i zauzeti dominantne zamišljene objekte na Alibegovića kosi, Hasinu vrhu i Krmečkom vrhu. Dominantni objekti koji pružaju solidnu osnovu za daljnje napredovanje. Duž granice sa RH SČA tzv. RSK i ostaci PVF-a. aktivno rade na ubacivanju diverzantskih grupa na našu teritoriju. U saznanju smo da delagacija iz Banja Luke 1. KK danas boravi kod izbjeglica iz Velike Kladuše, u cilju njihovog angažiranja za svoje potrebe. U ovim dejstvima veliki je broj ranjenih i poginulih vojnika i civila, ali odstupanja nema.

Moral svih pripadnika 5. korpusa je velik. Međutim, 5. korpus i narod ovog Okruga kojem je korpus sve, crpi posljednje zalihe ubojnih sredstava, a samim tim i nadu za dalji život i dalje uspjehe u odbrani R BiH. S toga, molimo Vas lično da preduzmete sve da nam se, što je hitnije moguće, dostavi municija, ubojna sredstva i drugo, u čemu polazemo vjeru i nadu u Vas, gospodine Predsjedniče. Potpis komandanta 5. korpusa.

6. Teške borbe na bužimsko-otočkom dijelu fronta

Od ranih jutarnjih sati 9.9.1994. godine SČA nastavlja granatiranja i borbena djelovanja iz svih oruđa i oružja sa distance po svim l/o 5. korpusa. Naročito jaka dejstva izvode se po l/o 505. vbr i 511. sbbr od Bos. Otoke do tt. 629 - Radač. Danas u 10,50 sati agresor je dejstvo- vao iz rejona Žirovac sa dva raketna punjenja "Orkan" po rejonu Velika Kladuša od kojeg dejstva su poginula dva civila i oko desetak teže i lakše ranjena. Od ranih jutarnjih sati devetog dana nastavljen je oldopno-pješački napad, koji je podržan snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatrom. I dalje SČA glavnom snagom pokušava probiti naše l/o u rejonu Sipa, Križa i sela Radač. Samim tim taj pravac je težišni za 505. vbr, kojeg odsudno brane, sprečavajući proboj odbrane, lomi njegov napad i nanosi mu velike gubitke, stvarajući uslove za naš protivnapad na najosjetljivijem dijelu borbenog rasporeda neprijatelja.

Na tom pravcu angažirao je agresor znatan broj oruđa za neposredna gađanja, te osam dodatnih tenkova i dva PAT-a 30/2. Napadi se, po običaju, izvode u talasima. Svakom od talasa prethodi žestoka artiljerijska priprema. U jednoj uhvaćenoj radio poruci svojim snagama u na-

padu Mladić naređuje: "mora se zauzeti s. Radač i zbaciti snage 5. korpusa sa Sipa, Križa i tt. 629, makar svi izginuli". Nakon ove poruke njegovi vojnici su pokušali sa probojem, koji je ostao samo na pokušaju. U vrijeme ovih napada viđen je, osmatranjem i general Mladić sa još 6 oficira. Po toj grupi naši artiljerici su gađali topom 76 mm ZIS, ali učinci nisu poznati.

Naše snage na grmuškom i grabeškom dijelu ratišta izvode aktivnu odbranu dostignutih linija ne dopuštajući inicijativu agresoru. Ovoga dana utrošeno je preko 50000 metaka. Gubici su minimalni.

Na inicijativu i uz prisustvo komandanta FRABAT-3, održan je sastanak našeg generala Dudakovića i generala Novakovića iz RSK. Rezultati susreta su nepoznati. Pretpostaviti je da se razgovaralo o uplitanju SČA iz RSK na ovom prostoru i mobiliziranje Abdićevih sljedbenika u njihovu vojsku.

Uveče 9/10.9.1994. godine od 20,30 sati, djelovao je agresorski tenk-55 iz rejonu kasarne Grabež i topovi 130 mm sa Gorjevca po gradu Bihaću, od kojeg dejstva su poginula 3 civila, dok ih je više ranjeno. Ova dejstva su ponovljena i ujutro 10.9.1994. godine. Dejstvovali su po gradu i prigradskim naseljima. Pogodeno je više objekata u Bihaću među kojima i objekat telekomunikacija PTT sa 8 projektila na kojem je prčinjena dodatna velika materijalna šteta. U z/o 505. vmbbr i 511. sbbr agresor je nastavio žestoke tenkovsko-pješačke napade. Težišta tih napada su na pravcima: Panjak - Drijen i Glodina - Smrdan - Vučkovac. Ovi napadi traju cijeli dan. Naše procjene govore da će agresor, u nastavku borbi, još intenzivnije napadati na pravcima angažiranja glavnih snaga. Očekuje se pojačani napad i na grabeškom i grmuškom dijelu ratišta, naročito u rejonu Alibegovića kose.

General Mladić i dalje vrši pritisak na Milana Martića, tražeći da znatno više angažuje snage iz Banijskog i Kordunskog korpusa, uključujući i snage u formiranju Fikreta Abdića. Traži se angažiranje tih snaga na pravcima: Glina - Velika Kladuša i Vojnić - Velika Kladuša. U slučaju realizacije ovih zahtjeva znatno bi se usložila i pogoršala operativno-taktička situacija na našem ratištu, čije bi posljedice bile nesagledive. Kada bi se mogle angažirati te snage, nema još preciznih saznanja.

Jedinice 5. korpusa, a naročito 505. viteska i 511. slavna vode neravnopravne herojske odbrambene borbe, u kojima ne dopuštaju pomjeranje naših l/o, nanoseći agresoru velike gubitke. Ova herojska i odsudna odbrana sve više zabrinjava SČA u pogledu krajnjeg ishoda svih njihovih megalomanskih ciljeva.

Na grmuškom i grabeškom dijelu ratišta, nakon uspješnih protivnapada, jedinice 501. i 503. bbr izvode aktivnu odbranu, bez većih planskih napadnih dejstava s bilo koje strane. U z/o 505. viteske vrše se određena pregrupisavanja i dovođenja pojačanja, kako bi se spriječili proboji na težišnim pravcima u rejonima odbrane, stvarajući uslove za našu kontru na najosjetljiviji dio borbenog rasporeda agresora.

Ponovo je za 10.9.1994. godine sazvao sastanak na Maljevju komandant FRABAT-3 sa grupom visokih oficira, kojem se odazvao general Dudaković, ali nije došao pozvani general vojske tzv. RSK Mile Novaković. Naši gubici su minimalni: jedan poginuo, 4 sa TTP i 3 s LTP

Analizirajući sedmicu iza nas, od 4. do 12.9.1994. godine, u Izvještaju Komande 5. korpusa dostavljenom Štabu VK stoji: "Može se zaključiti da je u toku dosada najveća i najžešća agresorska ofanziva pod nazivom "Breza-94". Agresor je u ovoj ofanzivi angažirao snage iz tri korpusa ekvivalenta 10-12000 ljudi i najbrojnija sredstva podrške. Prvo sučeljevanje bilo je sa 24. brigadom 39. banijskog korpusa 1.9.1994. godine, koja je razbijena i odbačena dalje od polaznih položaja. Agresor je svalim danom pojačavao napade, granatiranja, raketiranja i dejstva iz helikoptera.

Također, vrši sve jači pritisak sa fronta uz snažnu artiljerijsku podršku. Dovači nove snage koje u borbu ubacuje. Pojačao je artiljerijsko-raketne napade na naseljena mjesta i gradove u dubini.

To bi bile osnovne karakteristike b/d ove nedjelje, uz poseban naglasak na 12.9.1994. godine.

Od tog granatiranja ranjeno je oko 100 civila, a 19 ih je poginulo. Agresor je, prema našoj procjeni, imao oko 80 poginulih i 150-200 ranjenih vojnika. Naši gubici bili su: 1 nestao, 2 zarobljena, 17 poginulo i 152 ranjena.

Komanda 5. korpusa posebno je cijenila situaciju i stanje na l/o u zoni odgovornosti 505. vmbbr i 511. sbbr na otočko-bužimskom dijelu ratišta sa protivudarom 505. vmbbr. Taj dio ocjena iz izvještaja Komande 5. korpusa navodi se u cjelosti.

7. Protivnapad 505. vmbbr 12.9.1994. godine

"Agresor je 12.9.1994. godine nastavio, najžešća do tada, granatiranja l/o i dubine teritorije. Nastojao je sve više pobiti, povrijediti ili promašiti. Za agresora je najvažnije da pustoš ostaje kuda prolaze i kud će proći.

Na bužimskom i otočkom dijelu ratišta-505. viteska i 511. slavna vodile su iscrpljujuće odsudne odbrambene borbe sve do 12.9.1994. godine, a na grabeškom i grmuškom dijelu ratišta 501. i 503. bbr izvodile su česte uspješne napade, gdje su pored vidnih učinaka, vezivale 2-3 brigade SČA na tom dijelu ratišta, što je išlo u prilog odbrani na otočko-bužimskom pravcu. Pokreti SČA u zagranničnim krajevima u tzv. RSK od Ličkog Petrovog Sela do Glinice, a naročito oko Velike Kladuše mogu biti opasni u daljem toku borbi, pa i u samom raspletu bužimsko-otočke agresorske ofanzive. Ne isključuju se njihovi napadi, kako bi olakšali Mladiću u ostvarenju njegovih napadnih ciljeva. Unatoč svim pokušajima agresor nije uspio sa probojima na otočkom, a ni na bužimskom pravcu. Zbog toga je doveo 6. sansku i 5. kozaračku brigadu, bataljon Vojne policije, izviđačku i novu tenkovsku četvu s kojim je kario rano ujutro 12.9.1994. godine nastaviti napade prikupljenim glavnim snagama, pravcem: Čulumak - Sip - Križ - s. Radač - Bužim, kako bi već jednom, izvršio svoj bliži zadatak. U tom odsudnom momentu komandant 505. vmbbr prikupio je snage, snažno udario s lijevog boka agresora u rejonu Čulumka, gdje je bilo komandno mjesto generala Mladića i gdje su bile prikupljene snage, koje su za koju minutu trebale biti ubačene u borbu, radi

proboja odbrane 505. viteške, s ciljem da što prije izbiju u rejon Bužima. Pomoćne snage su trebale krenuti preko Makarovače i Ćorkovače na Bužim, kao i one sa Baštre, isto tako, ka Bužimu. Tako su snage 505. vubr svom silinom i iznenada udarile po okupljenim snagama, brzo ih razbile i natjerale na bijeg iz rejona Ćulumka i Markovače, a snage u prostoru Sip – Križ – s. Radač i tt. 629 zapale u okruženje. Mladi komandant, brigadir Nanić je ocijenio da treba što prije osujetiti ovaj napad našim protivudarom, baš na te okupljene snage, što je i dovelo do sloma toga napada, a i cijele zamišljene Mladićeve ofanzive. U ovom protivudaru te snage SČA potučene su do nogu, a zarobljena je i brojna tehnika. Interesantno je spomenuti da su artiljerci brigade direktnim pogotkom razbili Mladićevo terensko vozilo koje je bilo u njegovoj blizini, uključujući i druge granate koje su pogadale ciljeve. Time je napravljen haos u redovima okupljenih snaga. To je omogućilo pješadiji da brzo ovlada tim objektom i nastavi progon agresora. Tako je dvanaestoga dana septembra agresorska ofanziva neslavno završila, a naši vitezovi su s ponosom prošli kao pobjednici kroz Bužim sa zarobljenim tenkom, orudima i vozilima, a ne Mladić sa svojim dovedenim zločincima i pljačkašima. Sada se i sam Mladić uvjerio da ne može zaposjesti Cazinsku krajinu i pokoriti njen narod kad god to zaželi, kako su on i Karadžić znali sa potcjenjivanjem govoriti. Ovim porazom sami su sebe demantirali. Pokazalo se do sada, a ako Bog da i ubuduće, da je naša Krajina, njen 5. korpus na čelu sa generalom Dudakom bio i ostao nepremostivi bedem za sve nasrtaje, bilo od kuda dolazili. Gubici ovoga datuma cijene se na 137 poginulih, ranjenih 3-4 puta više, od kojih je jedan živ nađen među mrtvima, koji je rekao da su mu se noge oduzele i nije mogao hježati. Ratni plijen: 1 tenk ispravan i 1 oštećen, 10 minobacača 82 mm, 2 minobacača 120 mm, 2 topa 76 mm ZIS i više drugog naoružanja i opreme. Naši gubici su: 10 poginulo, 21 sa TTP i 20 sa LTP. Ovim je završena ofanziva SČA koja je trajala punih devet dana, u kom vremenu su vođene natičovječanske odbrambene borbe, a našim protivudarom 12.9.1994. godine, od ranog jutra stavljen je pečat na potpuni krah te ofanzive.

Nakon ove pobjede naših snaga do kasno u noć 12./13.9.1994. godine, agresor se obrušio svom silinom artiljerijske vatre na l/o naših snaga, na sam Bužim i širu okolinu, ispalivši preko 1500 projektila raznih kalibara. Ta granatiranja nastavljena su i naredni cijeli dan sa prostora pod kontrolom snaga RS i RSK. Borbe i granatiranja na grmuškom i grabeškom dijelu ratišta bili su smanjena intenziteta. Jedino su dejstvovali iz PA oruđa i pješackog oružja cijelog dana.

SČA je i danas 13.9.1994. godine izvodio protivnapade s manjim snagama na bužimskom dijelu ratišta, koji su lako odbijeni. Oni se više nisu usuđivali prikupljati i napadati jakim snagama. Redo bi se da im to nije bilo ni na kraj pameti, zbog još veoma svježeg debakla.

Ipak, zapaženo je pregrupisanje, a ne povlačenje snaga sa bužimsko-otočkog dijela ratišta. Uočeno je dostavljenje 4 nova tenka i jedan broj oklopnih vozila sa lanserima nepoznata tipa i sa oko 50 ljudi. Prema ovom našem ratištu u pokretu je i divizion raketa VBR i divizion minobacača 120 mm, s kojim komanduje izvjestni Miroslav Mladić. Iz kasarne "Kozara" u Banjoj Luci pokrenute su tri brigade, ojačane artiljerijom prema bihaćkom okruženom džepu.

Još jučer je trebao stići ostatak brigade "Panteri", Mladićeve garde, ali se još nije pojavila. Nakon proučavanja zaplijenjenih borbenih dokumenata 12.9.1994. godine i izjava zarobljenih, operacija je zvanično nazvana "Breza-94". U svom obračanju vojnicima okupljenim pred početak ofanzive 4.9.1994. godine general Mladić je iznio da ovu operaciju dijeli na tri etape: u prvoj zauzeti Bužim, u drugoj, zaposjesti Cazin, gdje treba doći do spajanja sa PVF i vojskom RSK, i u trećoj, zauzimanje Bihaća i spajanje sa snagama RSK s juga. Ove napade podržavale bi brojne jedinice sa raketama "Luna", avioni i helikopteri, te brojna artiljerija, tenkovi i minobacači. Martićeve, Fikretove i Arkanove snage u Vojnici su čekale rasplet događaja u Bužimu, da bi i one upadom u Veliku Kladašu i dalje ka Cazin pravili sva već poznata zla, gdje bi se spojile sa Mladićem. Naše snage intenzivno prate sve pokrete i aktivnosti SČA po frontu i dubini, naročito na bužimskom, otočkom i grmuškom dijelu ratišta, a naročito aktivnostima u zagranničnim krajevima iza Velike Kladaše. Preduzimaju se mjere na inženjerskom uređenju dostignutih l/o. I RiK funkcioniše bez smetnji. Naši gubici: 3 poginula, 3 sa TTP i 5 sa LTP. Kraj sedmične analize.

Agresor je nastavio žestoka granatiranja i 14.9.1994. godine, kao i dan prije u cijeloj z/o 5. korpusa. Ovoga dana je ispalio 50 raketa tipa BR-57-1 po l/o 505. viteške, težišno po rejonu Drijen. Agresor je na ovom dijelu ratišta primjenjivao mine punjene B0t-om. Na bihaćkom dijelu ratišta agresor je aktivirao dejstva tenka iz rejona kasarne Grabež, tukući po gradu Bihaću. Na otočkom dijelu ratišta agresor je izveo napad manjim snagama na pravcu: Ivanjski put – Smrdan - Plavno. Napad je podržan artiljerijskom vatrom sa Bratića brda Osmaće i Ivanjske. Intenzivniji napad agresor je poduzeo na pravcu: Ivanjska - Bos. Otoka i Glodina - Banjani. Ovi napadi ostali su samo na pokušajima, zbog naše dobro organizirane odbrane. Pojačana su b/d i na Grabeškom i Grmuško-srbiljanskom platou. Ti napadi su izvođeni samo radi zadržavanja njihove inicijative i radi prisiljavanja naših snaga na odbranu. U z/o 501. i 503. bbr nakon izvršenog izvidanja, izveden je brz prepad manjim snagama s ciljem poboljšanja naših taktičkih pozicija na linijama. Akcije su uspješno izvedene i agresoru nanijeti gubici. Ovog dana naši gubici su minimalni: 1 poginuo, 6 sa TTP i 22 sa LTP. Ovi gubici su uglavnom rezultat granatiranja SČA. Agresorske srpske snage ponovo nastavljaju sa još žješćim i masovnijim granatiranjima linija u z/o 5. korpusa u toku 15. i 16.9.1994. godine. Opet je težišno granatiranje z/o 505. vubr i 511. sbbr. Sada dejstvuje po l/o 511. sbbr tenkovima iz rejona Lipika, a haubicama 155 mm iz rejona Crkвина, uključujući i dejstva iz minobacača svih kalibara. Iz rejona Ivanjskog puta i Osmaće dejstvuje iz haubica, minobacača i tenkova po l/o i naseljima od Bos. Otoke do Nikolića glavice. Bilo je i pješackih napada. Nakon vatrene pripreme napad je izvođen na pravcima: Majdan - Makarovača u z/o 505. vubr i na pravcu: Glodna – Smrdan - Vučkovac u z/o 511. sbbr. Izvedeni napadi su bez učinaka. Naši branitelji su ih vatrom iz pješackog naoružanja prisilili na vraćanje na polazne položaje. Naši su izviđači otkrili da SČA iz RS dovlači svježne snage, koje razvlači po svojim linijama. Vjerojatno vrši ubrzanu konsolidaciju svojih borbenih sastava na linijama dodira, u cilju popune svojih gubitaka i ojačanja snaga na p/k odbrane. Naše snage na otočko-bužimskom dijelu

rafišta izvode, uglavnom aktivnu odbranu i učvršćuju istignute l/o. Odbile su nekoliko tenkovsko-pješačkih napada. Ne isključuju se novi napadi agresora na ovom dijelu ratišta, jer je na njemu zadržao znatne snage, vjerojatno više zbog straha od naših napada, nego zbog mogućnosti da srija u neke nove krupnije napadne akcije. Naše planirane napadne aktivnosti prema istoku, desno od r. Une, očito su odgođene zbog angažiranja brojnih snaga u slamanju ofanzive SČA pod nazivom "Breza-94" i smirivanja stanja na tom dijelu ratišta. Drugi problem zbog ove odgode jeste municija, ubojna sredstva i premor ljudstva. Najveći problem je municija. Trebalo bi imati ešalonirano bar 5-6 borbenih kompleta po jednom borcu i još toliko ešalonirano u rezervama viših komandi. A ustvari su utrošene i postojeće zalihe u proteklim borbama, bez mogućnosti i minimalne popune utrošenih sredstava. Na tom planu radiće se ubrzano na pronalazku izvora popune, pored skromnog dotura i proizvodnje. Zna se da su naši glavni snabdjevači u tzv. RSK. Uz ove prijeko potrebne nabavke ubojnih sredstava i šverceri s naše strane vide dobar posao. Istina je da šverceri oružja i municije iz tzv. RSK uslovljavaju kupnje i drugih roba uz ovu, pa otuda određene koristi i za švercere s ove strane. Tako masovni kontakti mogu biti opasni, sa stajališta bezbjednosti. Jer sve što se donese na naše pijace, a naročito hrana i cigarete, brzo se proda, a cijene nemaju ni granice, a niti nekakvog ljudskog obzira. Naši gubici: 2 poginula i 20 ranjeno.

Sedamnaesti dan slične je sudbine kao i prethodna dva dana. Četnici su opet žestoko granitali l/o 511. sbbr od Vučkovca do Joje, a 505. vmbr od rejonu Drijen do Čorkovače i dalje duž državne granice sa RH do s. Kekići. Na grabeškom, grmuškom i krupskom dijelu ratišta tukli su iz minobacača svih kalibara, te iz haubica i topova po l/o i naseljima. Oko 11,00 sati pokušali su sa napadom na pravcu Mala zečica - tt. 563 na Alibegovića kosi. Na pravcu Panjak - Samac - Joja agresor je napao jakim tenkovsko-pješačkim snagama. Čim mu je uništen jedan tenk, povukao se i odustao od daljnjeg napada. Pored gubitka tenka T-55, agresor je imao 10-15 vojnika izbačenih iz stroja. Linije odbrane naših snaga ostale su nepomjerene na cijeloj dužini z/o 5. korpusa. Stanje sa municijom i dalje je kritično. Naši gubici: jedan borac zarobljen, 2 sa TTP i 17 sa LTP. Ima pojava nereda i otuđivanja imovine. Komanda 5. korpusa je naredila svim jedinicama da takve pojave sprečavaju, a krivce gone. I organi vojne i civilne policije pojačaću kontrolu, te otkrivati i goniti izgređnike.

8. Sedmična analiza b/d 5. korpusa

Sedmična analiza b/d za period od 12. do 17.9.1994. godine dostavljena Štabu VK interesantna je, jer odražava ocjene Komande 5. korpusa o izvedenoj četničkoj ofanzivi "Breza-94". Ona govori o broju angažovanih snaga SČA i krahu te ofanzive. Zbog toga je donosimo u nešto skraćenoj verziji.

1. Agresor: Tokom cijele nedjelje agresor nastavlja jaka ofanzivna dejstva koja su podržana iz sveg arsenala oruđa. Zna se da je ofanziva počela u rejonu Bos. Bojne 1.9.1994. godine, i da je agresor na startu platio ceh. Napad 24. brigade banijskog korpusa je zaustavljen. U pro-

tivnapadu naše snage iz 505. viteške razbile su te snage i iste protjerale dalje od linija koje su držale prije napada. Zatim je agresor iz RS prenio težište napada na bužimski i otočki dio ratišta. Glavne snage je usmjerio: Čulumak - Sip - Križ - s. Radač i dalje Bužim, zatim Makarovača - Čorkovača, a na otočkom dijelu Ivanjska - Bos. Otoka - Baštra i dalje Jezerski. Na frontu Bos. Otoka-Drijen i Čorkovača - Radač (tt. 629) agresor je angažirao glavne i pridate snage 1. krajiškog korpusa, Petrovačku brigadu iz 2. kk i 24. brigadu Banijskog korpusa, koje su doživjele krah u protivudaru 505. viteške na okupljene glavne snage SČA u rejonu Čulumka zbog čega je general Mladić morao svoju ofanzivu zaustaviti. Međutim, agresor je i dalje zadržao glavninu tih snaga, i još ih ojačao svježim, s ciljem da pokuša, drugom srećom, ponoviti napade sa svojih linija: Manda - Bratića brdo - Osmača-Panjak - Bulečani - Kruška, i dalje: d/g sa RH: Vijenac - Šašava - s. Kekići. Pored Novigradske brigade u dodiru, agresor je prikupio snage na pravce glavnog udara i to: 6. sansku (-1 bat), 5. kozaračku (-1 bat), 43. prijedorsku (-1 bat), 16. garavu brigadu (-1 bat), Bataljon Vojne policije (-1 četa), Izviđačku četu, Laku gardijsku brigadu "Panteri", 1. gardijsku mbr, "Crne vukove" (bataljon šeseljevaca), "Gigani" - dobrovoljci iz Omarske jačine čete, specijalni odred iz Bos. Dubice, jedna tenkovska četa iz sastava 1. okbr iz Banja Luke i 19. lpbr iz Donjeg Vakufa. Ovi "minusi" bataljona, vjerovatno su iz razloga što su isti ostali na položajima, s kojih su brigade izvučene. Prema ovome, kod agresora je problem E/S, a u nas MTS. Eto, to su te snage na kojima je ofanziva slomljena. Snage iz 1. novigradske brigade sa 3 bataljona u dodiru, do početka ofanzive 4.9.1994. godine posjedale su odbranu po sistemu utvrđenih vatrenih tačaka sa osloncima na jake topografske objekte. Linije su im dobro fortifikacijski uređene.

Jedan bataljon je u drugoj liniji razmješten u rejonu Blatna, a tenkovska četa, s kojom je brigada ojačana razmještena je u rejonu s. Glodina, dok su topovi 76 mm i PA oruđa raspoređena po bataljonima na p/k odbrane. Nakon poraza 12.9.1994. godine agresor je zadržao na tom dijelu brojne snage. Pored 1. novigradske brigade, tu je 43. prijedorska brigada, koja nastavlja b/d sa linije: tt. 447 - s. Grkovac do potoka Glodina. Ta brigada angažira jedan bataljon na izvođenju b/d, koji u svom sastavu ima minobacačku bateriju od 6 minobacača 82 mm, s kojim vrši vatrenu podršku pješadije u napadu. Pored toga ovom bataljonu su pridata i 2 tenka iz 1. okbr. Peta kozarska brigada izvodi b/d na liniji: s. Bulečani - Kruška. I ova brigada angažuje jedan bataljon na ovom pravcu. Bataljon u svom sastavu ima bateriju minobacača 82 mm, jedan top 76 mm ZIS, jedan PAM, a u napadu pridata su mu i dva tenka. Šesta sanska brigada izvodi b/d duž državne granice sa RH: Vijenac - Šašava - Dobruša. I ova brigada je na ovom pravcu, angažirala samo jedan bataljon. U napadima ovom bataljonu sadejstvuju dvije čete vojne policije, dvije čete iz 19. lpbr iz Donjeg Vakufa i jedna četa "Gigana", dobrovoljaca iz Omarske. Prema našim saznanjima sadejstvujuće jedinice bataljonima u napadu koriste se kao udarne grupe. Ovaj bataljon od jedinica podrške imao je: bateriju minobacača 120 mm, bateriju minobacača 82 mm, dva topa 76 mm ZIS i tri PAM-a. Pri izvođenju napada ojačan je i sa 4 tenka iz sastava 1. okbr. Ovaj bataljon sa pridatim i sadejstvujućim jedinicama pretrpio je najveće gubitke 17.9.1994. godine u protivudaru jedinica 505. vmbr. Gijeni

sa da je preko 200 vojnika izbačeno iz stroja. Prvi kraski korpus ima dio snaga u drugom ešalonu razmješten po slijedećem: s. Majdan, s. Ljubinje i s. Kotorani. U sastavu ovoga ešalona su slijedeće snage: laka brigada "Panteri", jedna baterija iz sastava 16. garave brigade, "Crni vukovi" (Šešeljevci), specijalni odred iz Bos. Dubice i 1. gardijska mtbr. Laka gardijska brigada "Panteri" angažirana je na pravcu: Ivanjska – Smrdan – Voloder. U napade kreću iz dubine snagama jednog bataljona do linije jedinica u dodiru, prolaze je u razvijenom b/r, a potom kreću u napad, čim artiljerija prenese vatru u dubinu. U slučaju da ne uspiju probiti l/o branitelja, one se povlače iza linija jedinica u dodiru.

Slijedeći dan se ponavlja napad sa artiljerijskom pripremom.

Vatrenu podršku imaju, pored formacijskih i pridodatih oruđa, tenkova i baterije haubica 155 mm iz rejonu Ivanjska, te VBR "Orkan" iz rejonu s. Javnica. Tokom cijele nedjelje agresor je žestoko granatirao iz svih oruđa l/o i dubinu teritorija u z/o 5. korpusa. Najgušću artiljerijsko-raketnu vatru ostvarivao je na pravcima angažiranja glavnih snaga. Napadi sa artiljerijskom podrškom izvođeni su svakog dana od ranog jutra do kasnih večernjih sati. S obzirom da su tereni ispresijecani, a pravci kanalisani i malih su kapaciteta, agresor je napadao jednovremeno glavnim snagama na nekoliko tih manjih pravaca. On je napadao u talasima na pravcima angažiranja glavnih snaga i to: Čulumak – Sip - s. Rađač, Makarovača - Ćorkovača i Glodina – Smrdan - Vučkovac. Agresor je vršio žestok pritisak 17.9. 1994. godine na l/o 511. sbbr od Vučkova do Joje. Jedinice 511. sbbr uzvratile su vatrom i "kontrom" uništivši pri tome jedan tenk T-55 na Bratića brdu, a izbačeno je iz stroja još 10-15 vojnika na pravcu Osmača.

2. Naše snage: Jedinice 5. korpusa izvodile su, u protekloj sedmici herojsku odbranu na više linija, ali i više manjih protivnapada na nekim pravcima, kojom prilikom su nanosili znatni gubici SČA u ž/s i MTS-a. Valja posebno istaći da su snage 505. vobr i 511. sbbr napadnute brojno jakim i tehnički opremljenim četničkim snagama, koje su podržane tenkovima, helikopterima i artiljerijsko-raketnim snagama a koje su izdržale te napade u odsudnim odbranama, nanosile ogromne gubitke agresoru u ž/s i MTS-a, prisiljavajući ga na povlačenje na početne položaje. U ovim borbama i naše snage su trpile gubitke, borile se i odbranile skromnim količinama municije i sa malim mogućnostima vatrene podrške. To je ono što zaslužuje poseban naglasak. Naše komandovanje ocijenilo je da u agresorskim redovima ima sve više panike, straha i pada borbenog morala, zbog više uzastopnih neuspjeha i gubitaka u dosadašnjim borbama. Ocijenjeno je da i pored tih gubitaka ne odustaju od ciljeva zacrtanih u planu "Breza-94". Međutim, jedinice 505. vobr žele viteški braniti pravce i ubrzano prirediti SČA iznenađenja, kojim bi agresora prisilili na odustajanje od daljnjih napada.

Tako je Komanda 505. vobr na čelu sa komandantom brigadirom Nanićem, izvukla dio elitnih snaga sa nekih linija i dio slobodnih snaga jačine ojačanog bataljona, koje je 11/12.9.1994. godine ubacila u bok prikupljenih agresorskih snaga u rejonu Čulumka, udarila iznenađeno, rano ujutro iza 5,00 sati 12.9.1994. godine, razbivši tu masu prikupljenih snaga za ubacivanje u borbu, nanijevši mu velike gubitke u ž/s i MTS-u. Taj izvedeni protuudar

sa operativno-taktičkog stajališta karakteriše se po slijedećem:

a) istovremenim napadima naših snaga na Grmuško-srbljanskom i Grabeškom platou, gdje je došlo do probijanja nekih linija SČA i oslobađanja novih prostora;

b) izvlačenje jačih snaga sa linija odbrane i njihovo brzo prebacivanje i pregrupisanje za napade i ubacivanja u neprijateljsku pozadinu;

c) stalno obezbjeđivanje "R" snaga sposobnih za brzo uvođenje u borbu, uz eksploataciju uspjeha u tim napadima; d) znatno veća uspješnost naših snaga u odbrani pomoćnih pravaca, veća uspješnost i na glavnim pravcima;

e) SČA je trpio veće gubitke u ljudstvu i MTS-u, što je negativno djelovalo na borbeni moral vojske agresora, a kod naših snaga jačalo taj moral i pored oskudice;

f) zaustavljanje agresorskih prodora na glavnim pravcima napada koji je prisiljen, zbog našeg protuudara i gubitaka, privremeno odustati od realizacije svojih planiranih ciljeva;

g) u ovim borbama još više je jačao borbeni moral i odlučnost snaga 5. korpusa u odbrani slobodne teritorije i zaštiti našeg naroda u njoj, stvarajući pretpostavke za daljnje borbe i oslobađanje novih teritorija. Nakon izvedenog protivudara 505. vobr i uspješnih odbrambenih borbi 511. sbbr, SČA preostali su napadi jedino s manjim snagama i sa ograničenim ciljevima.

On će to i koristiti u daljnjem toku borbi na ovim prostorima. A naše snage su učvršćivale i uređivale dostignute l/o izvodeći i povremeno protivnapade u cilju poboljšavanja naših taktičkih položaja. Preduzimaju se i mjere intenzivnog izviđanja u cilju onemogućenja bilo kakvog iznenađenja na linijama odbrane naših snaga.

Gubici naših snaga za proteklu nedjelju od 12. do 17.9.1994. godine su slijedeći: nestao jedan borac, 24 poginula, 42 sa TTP i 103 sa LTP. Prema našim procjenama ubijeno je oko 137 agresorskih vojnika, a zarobljeno 8. Broj ranjenih je nepoznat. Na kraju sedmične analize Komanda 5. korpusa traži od Štaba Vrhovne komande slijedeće: "Da bi obezbijedili dalju uspješnu odbranu z/o 5. korpusa, koju agresor još uvijek žestoko napada i osiguralo izvođenje naših ofanzivnih b/d, preduzmite mjere na dostavi municije i ubojnih sredstava u zonu odgovornosti 5. korpusa".

Agresor iz tzv. RS i RSK je nastavio granatiranje iz artiljerije i minobacača od 18. do 20.9.1994. godine svih l/o i naselja na slobodnoj teritoriji Okruga. Druzi linija razdvajanja djeluje iz pješačkog i PA naoružanja. Agresor je težišno granatirao l/o Plavno – Vučkovac - Joja u z/o 511. sbbr, te l/o Drijen – Ćorkovača - s. Kekići u z/o 505. vobr. Pored granatiranja i drugih dejstava sa distance, agresor je 19.9.1994. godine oko 11,00 sati pokušao sa pješačkom napadom sa jednom ojačanom četom na pravcu Šašava - Čulumak i Panjak - Drijen. Agresor je uporno pokušavao u više navrata probiti naše l/o. Ti napadi trajali su sve do 17,00 sati, kada su borbe prestale. Ovaj napad agresor je platio visokim gubicima. I naredna dva dana jedinice 505. vobr i 511. sbbr na bužimskom i otočkom dijelu ratišta odsudnom odbranom uspješno su odbijale sve napade snaga SČA, ne dozvolivši proboje naših l/o. Nastavljena su pojačana izviđačka djelovanja u svim z/o jedinica 5. korpusa. Također se izvode dodatni inženjerski

radovi. Ne preduzimaju se protivnapadi ili prepadi, zbog krize sa municijom, koja još nije nabavljena ili doturena. Očekuju se novi napadi, naročito na otočkom i bužimskom dijelu ratišta, jer agresor i dalje zadržava jake snage na tim pravcima, s kojim želi nešto postići, kako bi ublažio dotadašnje neuspjehe u svojim pohodima. Ne isključuje se i moguće direktno angažiranje snaga SČA iz tzv. RSK na pravcu: Komesarac - Šturlić i Johovica, gdje su primijećeni jaki pokreti snaga agresora. Rukovođenje i komandovanje je otežano, zbog pojačanog ometanja sa četničke strane. Naši gubici su minimalni. Svega je 14 izbačeno iz stroja. Agresor je smanjio intenzitet dejstava iz artiljerije, minobacača, PA oruđa, čak i iz pješačkog naoružanja od 21. do 23.9.1994. godine. Ili su njegove snage premorene, pa čine predah ili im ofanzivni pritisak jenjava do uobičajenih držanja dostignutih linija, tek će se vidjeti. Agresor je nešto intenzivnije tukao 21.9.1994. godine artiljerijskom i PA vatrom sa Ostrožnice po Bos. Krupi, a sa Stražbenice po Bos. Otoci. Oglasio se minobacačkom vatrom iz rejonu Bjelajci iz RH, dejstvujući po rejonima Hadžin potok i Johovica. Ova provokacija mogla bi biti u funkciji "probnih balona" iz RH, koji mogu prerasti u daleko ozbiljnije sukobe. Može se reći da je ovaj dan protekao sa smanjenim intenzitetom dejstava i na ograničenom prostoru. Međutim, 22.9.1994. godine bio je "vruć" dan u z/o 505. vobr. Toga dana agresor je pojačao granatiranja i izvodio napadna b/d. On je pokrio naselja snažnom vatrom, a na pravcu Drijen i Čorkovača izvršio pješački napad, kojem je prethodila snažna vatrena priprema i podrška napada. Vidjelo se da je agresor svoje napade usmjerio pravcima: Bjelajci - Drijen - Čava i Kurijen - Nikolića glavica - Čorkovača. Cilj ovog napada nije bio bezazlen, jer je želio zaposjesti važne objekte s kojih obezbjeđuje kontrolu puteva i naselja, a naročito glavni put u dolini r. Baštra. Ovi napadi ponavljani su nekoliko puta, a podržavani vatrom iz tenkova artiljerije i minobacača. Ovoga dana agresor nije poštediti ni Bužim, po kojem je dejstvovao iz artiljerije sve do kasno u noć. Četnici su proširili 23.9.1994. godine svoja granatiranja i na bihački dio ratišta. Tako su iz rejonu Grmuša dejstvovali iz minobacača 82 i 120 mm, a iz rejonu Veliki Radić haubicama 155 mm po nizu naselja na lijevoj strani r. Line od Brekovice, Ostrošca do Miostraha. Nisu pošteđjeli ni rubna naselja Cazina. Na bužimskom dijelu ratišta agresor je ponovio pješačke napade, kao i prethodni dan, koji su trajali od 11,00 sati, pa do kasno po popodne. Napade su izvodile snage ojačane čete na svakom pravcu. I ovi napadi su, kao i oni od jučer, odbijeni uz nove gubitke agresora. Napadi su usmjereni težišno prema Čavi, s ciljem obezbjeđenja kontrole puta Bos. Otoka - Bužim. Prema saznanjima naših obavještajnih organa SČA je doveo na linije grabeškog platoa regrute zadnje klase iz Banje Luke. To može imati dvojaki smisao. S jedne strane, možda smatraju manje opasnim linije na Grabežu i s druge strane, da nisu imali mogućnosti prikupiti rezerviste ili ih čak nemaju za ovo ratište, pa su se odlučili da upute regrute nakon završene skraćene obuke. Izviđanjem je, također, otkriveno da je SČA dovuкао VBR "Plamen" 128 mm u rejon Potkućnica, a PAT 30/2 "Praga", jedan top 40 mm "Bofors" i top 76 mm B-1 u rejon Novakovića glavice, vjerovatno s ciljem ojačanja vatre na prednjem kraju odbrane i radi efikasnijeg dejstva po uočenim vatretnim tačkama ili pokretima naših snaga na linijama dodira. Agresor iz tzv. RSK dovezao je 10 m/v ljudstva u rejon Lug Koranski - Bjelajci

sa jednim tenkom i oldopnim transporterom. Gijeni se da imaju za cilj provociranje i vezivanje jačih naših snaga na liniji: Hadžin potok - Johovica. Ne isključuju se ni pokušaji prelaska preko r. Korane na našu stranu, što zahtijeva veću našu opreznost i dodatne snage. Na bužimsko-otočkom dijelu ratišta naše snage osmišljenom odbranom sprečavaju pomjeranje l/o. Preduzimaju se dodatne mjere inženjerskog uređenja rejonu odbrane, kako bi se ljudstvo što bolje zaštitilo od silnog agresorskog granatiranja. Naređeno je svim jedinicama da u svojim z/o vrše intenzivna izviđanja u cilju otkrivanja pokreta i manevra snaga po frontu i dubini i posebno, zbog mogućeg dolaska svježih snaga, kako bi naše snage mogle istima parirati. Naše snage ne kreću u napade zbog nedostatka municije. Utrošak municije u odbrani je samo po sigurnim ciljevima. Preduzimaju se sve mjere štednje, a traže se i izvori popune, makar nužnih količina municije. Sreća je da četnici nemaju takve podatke. Naši gubici od 21. do 23.9.1994. godine su sljedeći: 5 poginulo, 4 sa TTP i 16 sa LTP.

U toku 24.9.1994. godine agresor je dejstvovao sa distance ograničenim intenzitetom. I ovoga puta težišno su granatirali l/o 505. vobr od rejonu Drijen do Čorkovače i tt. 629. Opet je SČA iz RSK tukao minobacačima iz rejonu Koranski lug po Hadžinom potoku iz minobacača 82 mm. Agresor je dovuкао bateriju haubica 122 mm u rejon s. Komanda - Meleševići kod Bos. Bojne. I u rejon Pritočki majdan SČA iz RS dovuкао je dodatna oruđa. Nije identificiran broj i vrsta oruđa. Dotjerana su i dva kamiona municije, koja je zaklonjena i maskirana čim je preuzeta. Naše snage povremeno uzvraćaju na vatru agresora. Sve l/o su nepromijenjene. Pristupa se organiziranom odmoru ljudstva, koje je vodilo gotovo jednomjesečne neprekidne borbe sa SČA na svim linijama razdvajanja u z/o 5. korpusa, a naročito na otočko-bužimskom dijelu ratišta. Možda je vrijedno istaći u kraćem sedmičnom sažetku od 17. do 24.9.1994. godine ocjene tih borbenih događanja. Četnička ofanziva pod nazivom "Breza-94" bila je njihov pravi debakl. Unatoč tome, oni nisu digli ruke od tog usijanog ratišta na potezu: Bos. Otoka - Čorkovača - Radač (tt. 629) - s. Kekići. Agresor je izvodio niz napada na više pravaca, angažirajući brojne snage i tehniku. Jedino što bi se moglo reći da su doživjeli nove neuspjehe i dodatne gubitke u ž/s i MTS-u. Nije ni lahko a ni jednostavno osionog agresora natjerati da prizna svoje neuspjehe i svoju nemoć, a ona je tu sasvim vidljiva. Jedino osioni slijepci neće da vide i priznaju. Vidljiva je i druga činjenica, a to je da su ostavili duboke tragove u narodu i na njihovoj imovini od silnog granatiranja i raketiranja u toku izvođenja samih borbi, ali i u prekidima tih borbi. Ta granatiranja bila su konstantna i nemilosrdna. Tražena su i tučena ona naselja gdje mogu prouzročiti najveće gubitke i nanijeti što veće štete. Jedino nisu mogli ubijati moral, svijest i odlučnost Krajišnika u borbi do pobjede. Još jedna činjenica je bitna. Pojačavaju se pokreti i koncentracija snaga i borbenih sredstava iz tzv. RSK prema našoj granici, naročito od Velike Kladuše do Ličkog Petrovog Sela i od Bos. Bojne do doline r. Žirovac. Ovo ukazuje da je moguće otvaranje novog fronta sa prostora države Hrvatske, na koje aktivnosti UNPROFOR nije dodatno reagovao. Naši gubici, s obzirom na žestinu borbi nisu veliki. Izbačeno je iz stroja svega 56 boraca. U periodu od 25. do 30.9.1994. godine svaki agresorski dan počinjao je na isti način, tj. dejstvima artiljerije i minobacača svih kalibara po l/o na cijeloj z/o

3. korpusa i po unutrašnjosti slobodne teritorije Okruga Bihać. Konstantno, u ovom periodu, težišna granatiranja su bila u z/o 505. vmbtr i 511. sbbr. Na tim pravcima je i dalje najveća koncentracija ž/s i borbene tehnike, a i borbe su intenzivnije. Svaki dan su napadali snagama ojačane čete na nekom od pravaca uz jaku vatrenu podršku. Vjerojatno pokušavaju proboje na užim prostorima, u koje bi zatim ubacivali brojnije snage radi eksploatacije početnog uspjeha. Ali nije im sreća bila naklonjena. Naši su znali za te taktičke namjere, pa su ih čvrstom odbranom odbacivali na početne položaje. To je bilo vrćenje u krugu agresorskog napadača. Ove konstatacije valja potkrijepiti činjenicama. Agresor je 25.9.1994. godine izveo jak pješački napad, koji je snažno podržan artiljerijsko-minobacačkom i tenkovskom vatrom, na pravcima: Glodina – Plavno - Vučkovac, Baštra – Samac - Drijen i Bulečani – Kukuljica - Nikolića glavica. Ovi napadi su odbijeni. Drugi je izveden 26.9.1994. godine od 10,00 sati na pravcu: Glodina – Smrdan - Vučkovac, kojeg su odbile snage 511. sbbr odsudnom odbranom objekta. Dana 29.9.1994. godine agresor je izveo napad oko 13,00 sati na l/o 505. vmbtr na pravcu: Kukuljica - Nikolića glavica i tt. 454. I ovaj put pretrpio je neuspjeh. I najzad 30.9.1994. godine agresor je krenuo u tenkovsko-pješački napad, kroz novoprosječeni put, na pravcu: Baštra – potok Vodomot. Cilj je bio odbaciti naše snage iz 511. sbbr sa tog pravca stvarajući uslove za masovniju upotrebu tenkova s ciljem presijecanja glavnog puta Bos. Otoke - Bužim za duži period. Agresor je vidio da su to bile samo želje, daleko od realnih mogućnosti. Iz do sada izvedenih aktivnih napadnih b/d da se zaključiti da je SČA pregrupirao svoje glavne snage sa bužimskog na otočki dio ratišta, cijeneći da bi mu tamo bilo "mekše". Brzo se uvjerio da je i ovaj dio ratišta jednako "tvrd" i neprobojan. Zbog više uzastopnih neuspjeha zadnjih pet dana SČA je dovukao na to ratište svježe snage ekvivalenta oko 330 ljudi ili jedan bataljon, pokušavajući i dalje pronaći neki "lakši" pravac za proboj u dubinu, kako bi što dublje od puta Bos. Otoke - Bužim odbacio naše snage. Na njihovu nesreću nikako da pronađu taj "mekši" odbrambeni teren u sistemu odbrane 511. sbbr.

Na grabeškom dijelu ratišta agresor je pokušao odbaciti naše snage sa Vijenca. Nije uspio pomjeriti l/o 501. bbr. U znak odmazde ispalio je nekoliko mina 30.9.1994. godine punjenih BOT, srećom bez većih posljedica. Našim snagama je naredeno da i dalje pariraju agresoru i ne dopuste proboj l/o na bilo kom dijelu fronta. Preduzimaju se intenzivne radnje obavještajno – izviđačkog karaktera, naročito u zonama aktivnih b/d i prema zagranničnim krajevima u RH i snagama RSK. Primijećeno je da su u sastavu vojske tzv.RSK i mobilizirane pristaše Fikreta Abdića iz logora Kuplensko i Turanj, a kasnije i Batnoga. Ne preduzimaju se veće i brojnije protivakcije zbog kritičnog stanja sa municijom. Sve je teže obezbjeđivanje naših snaga ovim artildom od kojeg zavisi i život i opstanak na ovim prostorima. Naši gubici od 25. do 30.9.1994. godine su minimalni. Svega su 24 borca izbačena iz stroja.

Prvog oktobarskog dana neprijatelj je počeo dejstvima iz artiljerije i minobacača po našim l/o sa težištem, opet, na l/o u z/o 505. vmbtr i 511. sbbr od Bos. Krupe i Bos. Otoke do Čorkovače i tt. 629. Na posebnom udaru bila je Čava i Voloder.

9. Upad na objekat Joja i Vodomot

Agresor je uspio probiti naše l/o na pravcu Baštra - Vodomot sa dvije pješačke čete, te presjeći komunikaciju na tom dijelu fronta. Ovaj napad, kao i svaki prethodni, podržan je jakom artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Nakon ovog napada agresor je iskoristio priliku, te napao sa dvije pješačke čete naše l/o na pravcu: Baštra - Medvjedovac (tt. 347). I ovaj napad je podržan artiljerijskom i tenkovskom vatrom. U ovom napadu agresor je potisnuo naše snage iz 511. sbbr sa dijela linije u rejonu objekta Joja, istočno za oko 800 m. Prema uhvaćenim radiovezama, napad je imao za cilj posjedanje cijelog rejona Medvjedovac uključujući i Joju - tt. 347. U slučaju uspjeha, stvorile bi mu se šanse da izbije čak u rejon s. Jezerski. Tako bi agresor dospio u zaledinu snaga na liniji sve do Bos. Otoke, pa i dalje. Naše komandovanje ocijenilo je da se ne smije dopustiti prodor u dubinu, jer bi i odbrana 505. vmbtr bila dovedena u pitanje, a dosadašnji rezultati izvedenih odbrambenih borbi bili bi gotovo anulirani. Stoga je Komanda 511. sbbr izvršila hitna pregrupisanja i pripreme svojih snaga sa ciljem izvođenja brzog i odlučnog protivnapada na uklinjene snage SČA u rejonu Joja. Ovaj protivnapad je izveden i nije uspio. Jedino su agresorske snage prikovane na dostignutim linijama. Borbe su vrlo žestoke. Zbog ograničenih količina municije naše snage nisu se odlučivale na progon uklinjenog agresora. Čekale su se povoljnije prilike. Borbe su nastavljene između 2. i 4.10.1994. godine. Agresor i dalje uporno izvodi napade sa distance na otočkom i bužimskom dijelu ratišta, da bi naše snage primorao vezati za skloništa i tako odgađao naše napade u svrhu vraćanja izgubljenih l/o. Ti napadi su izvođeni u intervalima. Oni nisu imali karakter vatrene pripreme napada. Na ostalim ratištima inenzitet granatiranja je još slabiji. Na većem udaru su l/o: Čorkovača - Drijen i Vučkovac - Plavno, a na bihačkom dijelu ratišta Spahića glavica - Alibegovića kosa, te Brekovića i Mujadžići. Već 2.10.1994. godine agresor se odlučuje za napade na pravcima: Baštra - Medvjedovac u cilju odbacivanja naših snaga sa objekata Joja i Medvjedovca, zatim napada i na pravcu: Baštra - Vučkovac i Baštra - Drijen. Ove napade izvodili su ojačanim četama na svakom pravcu, koje su imale snažnu vatrenu podršku. Napadi su imali ograničene ciljeve ili su bili u funkciji prepadnih dejstava, kako bi zadržali borbenu i taktičku inicijativu, tim prije što su vjerovali da je naša pasivna pozicija znak naših slabosti. Svi označeni napadi glatko su odbijani, jer im snage nisu bile adekvatne prema zadatoj borbenoj radnji i snazi branitelja. SČA izveo je istoga dana manji demonstrativni napad na pravcu Barakovac - tt. 453, kojeg su naše snage glatko odbile. Ubrzo iza toga uslijedio je brz i jak pješački napad snagama ojačane čete na l/o 501. bbr na pravcu: Oklanak - Alibegovića kosa, sa jakom vatrenom podrškom iz rejona Oklanak i Malog Kosića. Ovim napadom agresor je potisnuo naše snage sa dijela Oklanak i odbacio ih do južnih padina Alibegovića kose. Čim su postigli ovaj uspjeh, agresor je pregrupisao i dovukao svježe snage iz rejona kasarne Grabež, u namjeri da nastavi eksploataciju izvršenog proboja na ovom pravcu ili da novim snagama učvrsti dostignute linije. Našim radioizviđanjem otkriveno je da je u rejon 1. drvarske lpbtr dovezeno

sedam autobusa ljudstva na smijene, s ciljem zamjene dijela ljudstva Brigade. To ljudstvo je preko Velikog Radića i Drenovog Tijesna upućeno na odredište na Oklanak, što ukazuje na nova moguća pješačka napadna dejstva na tom pravcu, sa već zaboravljenim ciljevima izlaska u dolinu r. Une. U popodnevrim satima 2.10.1994. godine SČA ispalio je dvije rakete tipa "Volhov" iz rejonu Srednji Bušević na Bužim, a u večernjim satima još dvije rakete na Cazin. Pričinjena je znatna materijalna šteta, bez ljudskih žrtava među civilima. SČA je na identičan način borbena djelovao i 3.10.1994. godine, osim što nije vršio raketiranja kao dan ranije. Borbe su utihnule kasno uveče. Svaki njihov predah u dejstvima sa distance za naše borce i stanovništvo je olakšanje i nada da bi noć mogla proći bez granatiranja. Međutim, četvrti dan oktobra agresor je neštedimice dejstvovao iz svih oružja i oruđa naročito po l/o 505. vobr i 511. sbbr. Na Grabeškom i Grmuško-srbijanskom platou bili su manje aktivni. Uočena je aktivnost SČA na inženjerskom uređivanju rejonu odbrane. To ukazuje da bi napadna dejstva mogla zamijeniti odbrambena, što bi nama išlo u prilog. Možda se čak mire sudbinom da dalje ne mogu pa zato trebaju preći u odbranu. Naši organi PEB-a otkrili su da je u pokretu 103. lapačka lpbz iz sastava 15. ličkog korpusa, ka s. Melinovac. Najavljuje se kontrola te brigade iz Generalštaba vojske tzv. RSK na novoj lokaciji. Naše jedinice još uvijek izvode, na mnogim pravcima, odsudnu i vrlo uspješnu odbranu, osim 511. sbbr u rejonu Joja i 501. bbr u rejonu Oklanak. Međutim, bitno je da su zaustavile dalji prodor i prisilile agresora na odbranu dostignutih linija. U našim sastavima osjeća se nedostatak municije, što isključuje naša aktivna dejstva i preotimanje borbene inicijative. Ipak, naše snage su u drugoj polovici četvrtog dana oktobra pokušale sa napadom u rejonu Joja i Oklanak, da bi ponovo zaposjele izgubljene linije. Snage 511. sbbr i 501. bbr postigle su početni uspjeh, ali ih je agresor u "kontri" ponovo vratio na početne pozicije. Naše snage imale su 34 izbačena iz stroja u ova tri dana. Situacija na ratištu prema SČA unekoliko se mijenja. Bobbene aktivnosti agresora znatno su smanjene u cijeloj zoni odgovornosti 5. korpusa u periodu od 5. do 8.10.1994. godine. To se posebno odnosi na artiljerijska i raketna dejstva. U pitanju je, vjerovatno, predah do popune ubojnim sredstavima ili premještanja teških oruđa SČA na nove vatrene položaje, u skladu sa pregrupisavanjem snaga na određene pravce. Te manevre snagama agresor često primjenjuje u nedostatku dodatnih "R" snaga. I dalje su značajnija granatiranja bila 5.10.1994. godine u z/o 505. vobr od rejonu Drijen do Čulumka. Težišno je tukao Drijen i Nikolića glavicu, a u z/o 511. sbbr Medvedovac, Vučkovac i Plavno. Na bihaćkom dijelu ratišta b/d su slabijeg intenziteta, osim što nesmanjeno dejstvuje iz pješačkog naoružanja, PAM-ova i PAT-ova po l/o na Grabeškom i Grmuško-srbijanskom platou. Na linijama duž državne granice sa RH agresor se oglašava pješačkom, PA i snajperskom vatrom, težišno na dijelu granice od Šturlića do Tržačkih Rašteta. Organi PEB-a otkrili su da je SČA dovukao u rejon škole u Buševiću kod Bos. Otoke tri lansera BR-57-1 Z V tipa "Volhov", a povukao onaj sa Bratića brda. Za očekivati je da će raketirati našu slobodnu teritoriju u dogledno vrijeme. Agresor je 6.10.1994. godine dejstvovao iz minobacača svih kalibara po l/o 511. sbbr, na otočkom dijelu ratišta. Sa Osmače je

dejstvovao ZIS-om po Vrletnici, a tenkom sa Stražbenice po rejonu Bos. Otoke. I na Grmuško-srbijanskom i Grabeškom platou agresor je dejstvovao iz minobacača po našim l/o, a "ZIS"-om iz rejonu Kamenički vrh po Jezerskoj glavici, dok je tenkom iz š. r. Barakovac tukao Spahića glavicu i s. Spahiće. Ta sporadična vatra je samo uznemiravajuća vatra. Tek toliko, da se zna da nije odustao od priljava posla. U večernjim satima agresor je pokušao sa pješačkim napadom na Vijenac kojeg su držale naše snage. Taj pokušaj je otkriven i osujećen. I dalje duž državne granice sa RH vojska tzv. RSK sa mobiliziranim dijelovima PVF Fikreta Abdića vrše provokativna dejstva s ciljem vezivanja brojnijih naših snaga duž granice. Slična djelovanja agresora ponavljaju se i naredna dva dana, osim u rejonu objekta Joja.

Petstojedanaesta konačno vraća Joju. Naime, Komanda 511. sbbr pripremila je i izvela 8.10.1994. godine silovit napad na uklinjene snage SČA na Joji (tt. 347), kada ih je u naletu protjerala preko rijeke u s. Bastru, čime je ponovo uspostavljen uezvani sistem odbrane toga objekta. U ovom napadu ubijeno je 10 vojnika SČA. Zaplijenjeno je 20000 metaka 7,62 mm, 20 pušaka, 300 olova za AP 20 "zolja", jedan RUP-12 i dva RUP-33. Ova pobjeda je bila efektivna i sa velikim učincima. Na ostalim l/o nije bilo promjena. Našom izviđačkom i prislušnom radioslužbom prate se promjene i eventualni pokreti snaga agresora na cijeloj z/o 5. korpusa. Slično čini i agresorska strana, s tim da su pojačali elektronska ometanja naših radioveza. Zbog toga se preduzimaju dodatne mjere zaštite i nove organizacije radioveza. Protekla sedmica karakteriše se po sljedećem: ofanziva SČA zaustavljena je na svim težišnim pravcima na bužimskom i otočkom dijelu ratišta. Izvodene su samo značajne obavještajno-izviđačke aktivnosti, te manja napadna i težišno odbrambena b/d; preduzete su hitne mjere u dovođenju "R" snaga u punu b/g, a izvodena je vrlo uspješna alocija snaga 511. sbbr. na uklinjene snage agresora na Joji, te iste protjerane u s. Bastru i najzad i dalje su ozbiljne teškoće u popuni utroška ubojnih sredstava, posebno municije. Ove nedjelje iz stroja je izbačeno ukupno 73 borca. Čak ih je 55 sa LTP od granatiranja. Bobbene aktivnosti agresora se nastavljaju u periodu od 9. do 13.10.1994. godine, uz pojačana dejstva iz artiljerije, minobacača i tenkova. Značajnija dejstva sa distance ispoljena su, pored Otočko-bužimskog i na Grmuško-grabeškom ratištu. Tako su snage agresora 9.10.1994. godine snažno granatirale objekat Drijen i Keđića glavicu, a sa nešto slabijim intenzitetom i l/o na Grmuškom i Grabeškom platou. Na otočkom dijelu dejstvovali su sa 5-6 projektila tenkom sa Stražbenice i sa više mina 82 i 120 mm po objektu Joja. U popodnevrim satima pojačana granatiranja prenesena su na Grmuško-srbijanski i Grabeški plato, naročito na objekte: Jezerska glavica, Hasin vrh, Spahića glavica i Barakovac. Granatiranja su vršili topovima 130 mm i 76 mm, tenkovima i minobacačima svih kalibara sa poznatih uporišta. Dejstvovali su sa dvije granate 105 mm po kasarni "Adil Bečić". Poslije jednog od talasa granatiranja oko 11,00 sati krenuli su u pješačke napade na pravcima: Mala zečica - Spahića glavica i Oklanak - Barakovac. Napad su odbili naši branitelji nanijevši agresoru značajne gubitke. Drugi napad agresor je izveo u 11,30 sati na pravcu Pritočki grabež - Ribička glavica snagama ojačane čete. Napad je izvođen uz snažnu vatrenu pripremu i podršku. Agresorske napadačke snage su odbačene. Iza ovoga napada slijedio je napad snagama iste jačine, na pravcu:

Kamenički vrh - Jezerska glavica, koji je izveden uz snažnu vatrenu podršku. I ovaj treći po redu napad bio je neuspješan. Te napade izvodi po oprobanoj metodi ojačanom četom. Ako uspije probiti naše l/o na pravcu napada, ubaciće jače snage, s kojima nastavlja borbu, s ciljem širenja breše i daljim prodorom, što dalje u dubinu naše odbrane. Kada početne snage ne uspiju s probojem, sa slijedećim i ne pokušava, čekajući drugu priliku. Zato su ti napadi često neuspjeli. Agresor je tokom 10.10.1994. godine granatirao i pokušavao sa neuspjelim pješačkim napadima. Jedino je novo što je pojačao granatiranja, sa Mahale u Ripču, svih objekata u kasarni "Adil Bešić". Neprijatelj je ovoga dana izveo više sinhronizovanih pješačkih napada na l/o 505. vmb i 511. sbbr. Tako su izveli napad od 11,00 do 15,00 sati na l/o od Drijena do Selišta (tt. 450) i ponovili napad na Joju sa snagama ojačane čete na svakom pravcu. Napadu je, po običaju, prethodila jaka vatrena priprema, a onda i podrška snagama koje su napadale. I na grmuško-grabeškom dijelu ratišta agresor je ponovio napad u 14,30 sati na Jezersku glavicu, te izveo napad na tt. 563 na Alibegovića kosu. Na objekat tt. 563 napad je ponavljan čak tri puta. Iako je trostruko ponovljen, napad nije uspio. Iza toga su pokušali ubaciti nekoliko IDG u z/o 503. bbr, koje su blagovremeno otkrivene, te vatrom prisiljene na povlačenje. I Komanda 503. bbr ubacila je jednu IDG u rejon Kameničkog vrha, koja je uništila jednu vatrenu tačku, a zatim se bezbjedno vratila iza naših l/o. Agresor je smanjio intenzitet dejstava iz teškog naoružanja od 11. do 13.10.1994. godine na bihačkom dijelu ratišta, a zadržao intenzitet dejstava iz pješačkog i PA naoružanja, gotovo na svim l/o u z/o 5. korpusa. Težište svojih b/d i dalje je zadržao na otočko-bužimskom dijelu ratišta. Gotovo kao po pravilu, dan počinje sa granatiranjima l/o i dubine slobodne teritorije, da bi nastavljao sa pješačkim napadima iza 10,00 sati. Ovakvim napadima, osim na objektu Joja, nije uspijevaio. Čim ne uspije napad, slijedi pokušaj ubacivanja IDG, koje također završavaju neslavno. Naša strana dobro je uočila njihovu taktičku igru, pa im gotovo uvijek parira uspješno. Odbrana naših snaga je vrlo uspješna i za agresora neprobojna. Na bihačkom dijelu ratišta najžešće odbrambene borbe bile su u rejonu 3. bataljona 502. sbbr, kada su na Ribičkoj glavici i Čekrljskoj gredi izgubile 7-8 zemunica u borbama sa SČA. Krajnjim naporom, uz angažiranje dodatnih snaga, napad je zaustavljen. Nakon kraćeg predaha i pregrupisanja naših snaga, one su uzvratile žestokim protivnapadom iza 14,30 sati, razbile neutvrđene snage agresora, te vratile izgubljene l/o. Ovaj protivnapad bio je bitan i nužan, jer je sistem odbrane ovog rejona bio narušen na domaku grada Bihaća. Da to nije ubrzo vraćeno, a četnici protjerani ka Pritoci, pitanje je kako bi se držala kompletna l/o na Čekrljskoj gredi i Ribičkoj glavici, jer bi SČA imao otvorenu glavnu cestu za ubacivanje oklopno-mehanizovane jedinice u daljem napadu ka Bihaću. U ovom slučaju komanda bataljona uvidjela je te opasnosti, te je hitnom protivakcijom odgonila svaku opasnost. I svaki borac je shvatio tu golemu opasnost, jer su vodili odsudne borbe prsa u prsa sa snagama SČA u kojima su i sebe nadvisili u odbrani Čekrljske grede i Ribičke glavice, prisilivši agresora, uz goleme gubitke na povlačenje na početne položaje. U nastavku borbi agresor je naredna tri dana pokušao sa napadima na Joju i Medvjedovac, te u rejonu Vučkoveca u z/o 511. sbbr, a u z/o 505. vmb na Selište (tt. 450) i Drijen. Ti napadi su uspješno odbijeni, uz nanošenje gubitaka napadaču.

Na svakom od ovih pravaca agresor je angažirao po jednu ojačanu četvu, čiji napadi su podržani snažnom artiljerijsko-minobacačkom i tenkovskom vatrom. I na grmuško-srblijanskom i grabeškom dijelu ratišta agresor je pokušao probiti naše l/o prema Vijencu i Jezerskoj glavici u z/o 503. i 501. bbr. Naši branitelji su te napade odbili efikasnom vatrom. Trinaesti dan oktobra bio je rijetko miran dan. Jesu li agresorski vojnici i oni koji ih guraju u borbu svaki dan, jednom shvatili da su ta srljanja uzaludna ili čine predah da bi prikupili snage za ponovne napade. Naše snage imale su 44 borca izbačena iz stroja od kojih je 6 poginulih. Najviše gubitaka bilo je 9.10.1994. godine u odbrani Čekrljske grede i Ribičke glavice. Toga dana iz stroja je izbačeno 36 boraca i starješina, od čega su 4 poginuli i 10 sa TTP. Agresorski gubici, kao napadača, sigurno su znatno veći.

U vremenu od 14. do 16.10.1994. godine agresorska vojska je bila znatno aktivnija. Izvodila je obimna granatiranja l/o naših snaga, te mnoga naselja u dubini teritorija. Noću 13/14.10.1994. godine agresor je ispalio 3 rakete iz VBR "Oganj" na s. Kamenicu, ali bez žrtava i s manjom materijalnom štetom. Na bosanskokrupskom dijelu ratišta agresor je dejstvovao iz haubica 122 mm iz rejona Ivanjska po dijelu Bosanske Krupe na lijevoj strani r. Une. Međutim, snage SČA snažno su granatirale od jutarnjih sati naše položaje: Bos. Otoka - Joja, Drijen - Selište i Nikolića glavica - Čorkovača u zonama odgovornosti 505. vmb i 511. sbbr. Vatrene položaji sa kojih je izvodio granatiranja bili su: s. Baštra, Panjak, Grkovac i Bulečani. Džaba se znalo za te vatrene položaje, kada ih naše snage nisu imale čime usutkati kontrabateriranjem. Nije se imalo ni oruđa, a ni granata, iako su se položaji mogli osmotriti golim okom. Agresor je najintenzivnije tukao po Selištu (tt. 450) i l/o na Joji, posebno iz tenkova T-55 iz rejona Kolerna, a iz rejona Grkovac samo po l/o na Selištu. SČA je dejstvovao još iz PA oruđa, minobacača i topova 76 mm ZIS i B-1. To je bila i svojevrsna vatrena priprema napada, koji je uslijedio iza 10,00 sati na pravcima: Baštra - Joja i Grkovac - Selište (tt. 450). Naše su snage žestokom pješačkom vatrom prisilile agresora na povlačenje. Nakon konsolidacije svojih snaga neprijatelj je ponovio vatrenu pripremu i napade na oba pravca, napadajući u talasima, u svom karakterističnom i često primjenjivanom stilu. Toga dana izveo je čak 3 napada prema Joji i 4 prema Selištu. Očito je na ovim pravcima izražena najveća agresivnost, ali i sa najvećim gubicima. Na ostalim djelovima ratišta bio je manje aktivan, osim što je pojačano dejstvovao iz PA oruđa, minobacača i topova B-1 i ZIS po l/o i selima: Vinica, Čavkići, te Gornje Prekounje i Privilica. Još uvijek nema naznaka da bi agresor mogao preći u aktivnu odbranu na bužimskom i otočkom dijelu ratišta, dok je na bihačkom moguća aktivna odbrana s ciljem vezivanja jačih snaga branitelja ovoga dijela ratišta. Snage iz tzv. RSK rade ubrzano na totalnoj humanitarnoj i drugoj blokadi sa svoje strane granice, kako bi okrug Bihać doveli u katastrofalno humanitarno stanje. Ponovo je agresor pokušao sa napadom 15.10.1994. godine, nakon artiljerijske pripreme, na rejone: Selište (tt. 450), Nikolića glavicu i Čorkovaču (tt. 603), a narednog dana na Joju, a samo demonstrativni napad na Selište - Latinovac. Svi ti napadi ostali su samo kao pokušaji i bez učinaka. Nakon ovih neuspjeha agresor je po oprobanoj šemi nastavio granatiranja l/o i naselja. To su, po pravilu, osvetnička granatiranja zbog neuspje-

na u napadu. Naše snage nisu dopuštale da budu iznenađene. Odbranu su izvodile vrlo uspješno. Ovoga puta uzvraćano je vatrom iz MB i ZIS-ova po nekim vatrenim položajima artiljerije i minobacača SČA. Zapaženo je da veći broj građana sa rubnih dijelova općina Velika Kladuša i Cazin odlaze ilegalno preko granice u tzv. RSK, čemu se poklanja posebna pozornost, zbog mogućeg oticanja podataka.

U Komandi 5. korpusa održan je uobičajeni sedmični radni sastanak na kome su sumirani rezultati b/d za proteklu nedjelju, ukazano na slabosti i dati zadaci za daljnji rad. Goriće pitanje je nabavka i popuna jedinica municijom, granatama, minama i raketama za POB. To su uvijek pitanja svih pitanja pri svakom susretu, pogotovo u ovim prilikama, kada agresor iz RSK nastoji zatvoriti sve kanale prema 5. korpusu i Okrugu Bihać. U ovim trodnevnim borbama naše snage imale u 23 izbačena iz stroja.

Agresorske snage nastavljaju sa granatiranjima l/o i naselja u z/o 5. korpusa narednih 5 dana. Tako su već 18.10.1994. godine ispalili preko 600 projektila raznih kalibara po našim l/o i naseljima, a 20.10.1994. godine čak oko 1000 talvih projektila. U ostale dane kao što su 17. 19. i 21.10.1994. godine granatiranja su sveli na minobacačka, topnička do 100 mm i B&T po rejonima Alibegovića kosa, Osoje, tt. 453. Ta granatiranja nisu omela naše snage iz 501. i 503. bbr da krenu u odlučan napad 17.10.1994. godine sa probojem l/o SČA u rejonu Žuta lokva na Alibegovića kosi i u rejonu Vršak, gdje su zaposjele ukupno 16 agresorskih zemunica. Napad je izveden istovremeno na oba pravca, uz dobro uvezano sadejstvo. Agresor nije ni bio u prilici da preduzme bilo kakvu protivačciju.

10. Napad po planu "Galeb"

U skladu sa zadatim ciljevima i zadacima iz plana napada pod nazivom "Galeb-94" jedinice 501. bbr nastavile su 18.10.1994. godine opći napad na cijeloj zoni ove brigade na Grabežu u sadejstvu sa lijevom susjedom 503. bbr. U ovoj akciji oslobođena je Alibegovića kosa u cjelini, da bi u popodnevnom satima izbile u podnožje Okdanak. Ovim su četničke snage razbijene na pravcu napada, a nanoseni su im i gubici od 10 poginulih i više ranjenih vojnika. Ovoga dana agresorska vojska iz tzv. RSK proširila je zonu artiljerijskih napada u širem rejonu Velike Kladuše ispalivši 20-30 mina 82 i 120 mm na grad Veliku Kladušu i neka okolna naselja. Na Cazin su ispaljene dvije rakete "Volhov" iz rejona Srednji Bušević u vremenu od 18.00-19.00 sati. Prema kazivanju zarobljenog agresorskog vojnika na Grabežu iz sastava 2. ldk, nema svježih snaga u rezervi i manjka im municija i gorivo. To je prvi put čuti tako nešto. Kaže da su njegova 17. ključka lpbr. i 3. petrovačka lpbr zamijenjene na linijama. Na linije ovih brigada doveden je i raspoređen inženjerski bataljon 2. kk sa Laništa. U prvom sukobu ovog ljudstva 18.10.1994. godine sa našim snagama došlo je do rasula i bježanja te jedinice sa linija susreta na Grabežu. Zbog toga su hitno uputili na liniju četu ABHO 2. kk popunjenu ljudstvom starije dobi, a neki su iz radne obaveze. Iz ovoga se da zaključiti da je SČA težišna dejstva i dalje izvodio na bužimsko-otočkom dijelu ratišta i da su mu, još uvijek, ta-

General Dudaković i brigadir Šarganović

mo glavne snage, dok je na Grmuško-srbljanskom i Grabeškom platou imao znatno slabije i nedovoljno borbene snage nakon izvlačenja 3. petrovačke i 17. ključke brigade, koje će, nakon popune i sređivanja stanja, vjerojatno uputiti prema nekom drugom ratištu. To je bila izuzetno povoljna okolnost da naše snage preotmu inicijativu i pređu u odlučne napade, s kojim bi postigle značajnije rezultate. Izbijanjem naših snaga u rejon Okdanka, snage SČA u rejonu Mala zečica dovedene su u teško stanje, čak u poluokruženje. Sada su agresorski vojnici zapali u šok, bez dovoljno municije i goriva. Ne očekuju ni dodatne interventne snage na tim duboko uklinjenim linijama. Naše komandovanje ocijenilo je nastalo stanje na strani SČA, odlučivši se da krene u opći napad, koji je donio i odlične početne uspjehe. Naše snage opsežnim izviđanjima prate sve promjene kod SČA, s ciljem preduzimanja adekvatnih mjera. Dva deset prvi oktobar 1994. godine obilježava dvogodišnjicu formiranja 5. korpusa. Ona se obilježava nakon briljantnih pobjeda naših snaga u jednoipomjesečnim borbama na bužimsko-otočkom dijelu ratišta i početnih krupnijih pobjeda 501. i 503. bbr na Grmuškom i Grabeškom platou. U ovim petodnevnom borbama 63 borca su izbačena iz stroja.

Agresorske snage nastavljaju s granatiranjima l/o i naselja 22.10.1994. godine sa nešto manjim intenzitetom, jer ne dejstvuju oruđima kalibra preko 100 mm. Međutim pojačali su dejstva iz minobacača, topova 76 mm i PA oruđa. Tako je ponovo na meti bila Bos. Otočica, Vučkovac, Joja, Selište i Drijen. Sa tenkom iz rejona Bratića hrda dejstvovao je sa 12 projektila po položajima 511. sbbr na Vučkovcu, a iz rejona Bjelajci po objektu Drijen. Agresor je jače tukao, iz navedenih oruđa naše snage na grmuškom i grabeškom dijelu ratišta, zbog naših početnih uspjeha i uočene veće aktivnosti na tom dijelu ratišta. Četnici su pokušavali i sa be-

uspješnim pjesackim napadima, više radi vezivanja i prisiljavanja naših snaga na odbranu, da bi na neki način odgodili prelazak naših snaga u ofanzivna b/d širih razmjera. Naše snage vrše pojačana izviđanja, prateći sve promjene u borbenom rasporedu SČA, posebno na Grabeškom i Grmuško-srbljanskom platonu. Ne očekuju se pokušaji napada sa probojima l/o od strane jačih snaga agresora, jer su im snage dosta iscrpljene u dosadašnjim borbama, a nije primijećeno dovlačenje jačih snaga. Zbog toga naše snage vrše smjene i odmor ljudstva. U RNC u toku je nesmetana obuka 9. klase regruta.

U komandi 5.korpusa dovršeni su svi planovi prelaska naših snaga u ofanzivna b/d na Grmuško-srbljanskom i Grabeškom platonu, o čemu su upoznate i sve potčinjene komande na referisanju kod komandanta. Agresor je 23.10.1994. godine nastavio uobičajena dejstva kao i prethodnog dana. Jedino je dejstvovao jače iz minobacača iz rejonu Grmuše po Ostrošcu i Miostroahu, koja su van zone borbenih dejstava. Poslije podne borbe su skoro utihnule, a granatiranja i neposredna gadanja bila su samo po rejonu Drijen. U rejonu Kordunski Ljeskovac uočeno je grupisanje snaga SČA iz tzv. RSK, koje su upućene na pravce sa određenim ciljevima. Na liniji Bogovolja - Bjelajci izvršena je smjena snaga. Otkriveno je da je dovedena na smjenu jedinica iz specijalnog odreda zvana "Paragini psi" iz Slavorsko-baranjskog korpusa. Borbena dejstva 24.10.1994. godine na otočko-bužimskom dijelu ratišta znatno su smanjena. Težišna granatiranja od jutarnjih sati prenesena su na grmuško-srbljanski i grabeški dio ratišta. Agresor dejstvuje iz minobacača svih kalibara, topovima 76 mm, ZIS-om i B-1, topovima 150 mm sa Gorjevca i haubicama 122 mm sa Mahale iz Ripča, te tenkovima sa Pritočkog majdana. Agresor je ova dejstva usmjerio na linije razdvajanja, naselja i na sam grad Bihać. Do popodnevih sati ispušteno je više granata i mina. Vjerovatno je agresor osjetio pokrete naših snaga, pa je pokušao snažnim granatiranjima usporiti te pokrete, ako ne i zaustaviti.

Glava XI

1. Operacija "Grmeč-94"

Naš Okrug je u neprimjermom okruženju paradržavnih i paravojnih tvorevina tzv. RSK i RS. One ga drže u okruženju od aprila 1992. godine. U tom okruženju narod je doživljavao i još doživljava teške trenutke: glad, nestašice, nevidene skupoće, nedoživljenu izdaju čovjeka iz reda bošnjačkog naroda, više ofanziva, ali i stasanja naše Armije od odreda, brigada, do 5. korpusa "sile nebeske", koji je odolijevao svim ofanzivama i izdajama i gotovo uvijek izlazio kao pobjednik, čija se snaga mora respektovati i od naših ljutih neprijatelja - SČA iz SRJ, RS i RSK. Ne manje zlo potiče iz tzv. Herceg-Bosne. Svi su se okušali na ovom prostoru i vidjeli koliko je tvrd orah ovaj 5. korpus. Mnogi su rekli da su Bošnjaci izgubili rat, da je 5. korpus razbijen i da je pitanje dana kada će SČA umarsirati na ove prostore. Čak je začudujuća bila izjava ministra odbrane RH, da će oni intervenirati, ako Bihać padne. Onda nam ne treba. Tako nešto neće imati priliku dočekati. To je sigurno. I sigurno je da smo iskusili sva zla, održali se i pobijedili u puno bitaka. I sada nas iz šume gledaju, ali se teško usuđuju krenuti na ovaj Okrug. Naše vojno vodstvo na čelu sa generalom Dudakovićem zna, kako će parirati SČA i kada će i sam krenuti u neku od ofanziva.

Valja spomenuti neke bitne karakteristike i ocjene stanja do i uoči same operacije "Grmeč-94", zatim ocjenu vremena i prostora na kome se izvodi ta operacija.

2. Ocjena vojno-političke situacije uoči operacije "Grmeč-94"

SČA je, nakon poraza PVF u ofanzivi "Sloboda-94" od 29.7. do 21.8.1994. godine četničke uzdanice, ocijenio da se i sami moraju direktno angažirati na našem ratištu sa prostora tzv. RS i iz zagračanih krajeva tzv. RSK, posebno sa Banije, Korduna i Like. Ovoga puta bez svog uzdanika i oslonca, kojeg je imao u Fikretu Abdiću, u njegovoj paravojsci i paradržavnoj tvorevini. SČA je svjestan da su te PVF trenutno van stroja, a mnogo su mu značile. Zločinci Karadžić i general Mladić odustaju od svojih ranijih ideja, da se neće direktno angažirati na ovom prostoru, s ciljem zauzimanja teritorija ovog Okruga i likvidacije, kako kažu, njenog 5. korpusa. Vjerovali su da će to učiniti Fikret Abdić sa svojom paravojskom, uz njihovu obilatnu stručnu i borbeno podršku, a da će oni nastaviti samo pritisak prema dolini r. Une i na sam Bihać, sa Grmuško-srbljanskog i Grabeškog platoa, kao i sa Lohovskih brda. Međutim, nakon

Abdićeva poraza želja generala Mladića bila je da pokuša slomiti snage 5. korpusa. Ovoga puta svojom vojskom tzv. RS i RSK, ali samo sa druge osnovice. Njegovo je komandovanje osjetilo koliko je "tvrd" i koliko je bila cijena pokušaja izbijanja u dolinu r. Une preko G.S i Grabeškog platoa u februarско-martovskoj četničkoj ofanzivi, u kojoj nije ostvario niti jedan cilj, osim što je napravio proboj od 4-6 km na Grabežu, izbišši na M. zečicu, te obezbijedio kontrolu puta Pokoj-Bihać sa Vijenca. Ali je iza toga izgubio svoju uzdanicu PVF APZB. Već tada je videno da se Krajina nije i ne može slomiti, niti sa PVF, a niti bez njih. Zato se okušao sam u ofanzivi "Breza-94", u kojoj je angažovao ogromne snage i brojnu tehniku. SČA je u ovom napadu koristio snažna teška oruđa i tenkove. Izvodio je višednevna, čak i jednomjesečna snažna ofanzivna b/d. Od Radača (tt. 629) do Bosanske Otoke angažovao je četiri brigade, bVP, IČ i tenkovski bataljon iz 1. kk, te brigadu "Panteri" iz IBK i 24. brigadu iz 39. banijskog korpusa. Iz 2. kk angažovao je 4-5 brigada od Bos. Krupa do Lohovskih brda. Naše snage su uspjele natičovječanskim borbenim naporima, posebno 505. vmbri i 511. sbbr nanijeti velike gubitke agresoru u ovoj ofanzivi. Nije osvojio, a ni zadržao, ni metar naše teritorije, već je bio prisiljen na povlačenje sa Čulumka, Makarovače i još nekih tačaka. Operacijom "Breza-94" lično je komandovao zločinac Ratko Mladić, koji se iza toga našao u bolnici, a njegov hroničar Risto Dogo prestao zauvijek "po megdanu hodati". Ovom operacijom je imao za cilj rasijecanje i razbijanje teritorije Okruga pravcem: Radač – Bužim – Cazim – Gata - Željava, odnosno razbijanje i uništavanje snaga 5. korpusa na pravcu napada, čišćenje doline r. Une do Bihaća, a samom Bihaću su namijenili sudbinu Srebrenice. Čak je to sugerirao famozni general Rozuz. Paradržavne tvorevine sa Pala i Knina zadovoljavale su se time da nas u prvoj fazi očiste iz doline r. Une, tog važnog strategijskog željezničkog i putnog pravca i čvorišta, želeći ga staviti pod svoju kontrolu. To je žila kucavica dvaju srpskih tvorevina. Da su uspjele ostvariti taj san, naše bi snage dovele u tešku operativno-taktičku poziciju, što je i bio jedan od bitnih njihovih ciljeva. Takva zamisao je ostala kao nerealna ideja, jer je unatoč svemu, bio prisiljen da na tom dijelu prede u odbranu, čime je konačno, uz našu prisilu, odustao od svojih nakana. Vrijedno je pomena da je SČA za ovu, a i sve druge ofanzive, prikupljao snage sa drugih ratišta, jer nema snaga u rezervi, a ni ljudskih resursa. U sastavu ove grupacije imao je snaga sa kupreško-vakufskog, dobojskog, tesličkog i modričkog ratišta, čime je oslabio ta ratišta i svoje snage doveo u krizu. To je bio motiv da snage 3. i 7. korpusa A R BiH krenu u silovite napade, kojom prilikom su doprle do vrata Teslića, Doboja, Modriče i D. Vakufa. Četničko vodstvo preduzima dvostruke korake: prvo, moralo je hitno veći dio snaga sa bužimsko-otočkog ratišta vratiti na ugrožena ratišta u Posavinu, u dolinu r. Bosne i r. Usore i tako bar privremeno odustati od daljih ofanzivnih b/d na ovim prostorima i drugo, preduzeli su mjere da popune stvoreni vakum, domobilizacijom i angažiranjem snaga tzv. RSK i PVF iz SRJ, koje treba ubrzano mobilizirati i izvesti na granicu BiH – RH. Dio Abdićevih postrojbi ubacili su u Martićeve korpusne, a dio zadržali u Abdićevim postrojbama prema našem Okrugu. Tako su duž granice sa RH angažirani dijelovi 39. banijskog, 21. kordunskog i 15. ličkog korpusa, koji još nisu borbeno djelovali prema teritoriji Okruga, ali su ostali kao značajna opasnost po ovaj Okrug.

3. Izbor vremena i prostora za operaciju "Grmeč-94"

Komanda 5. korpusa je pratila i cijenila nastalu situaciju, pokrete i borbene aktivnosti SČA, kako već angažiranih snaga, tako i pokreta snaga u zagranničnim krajevima u tzv. RSK.

Ocijenjena je kao pogodna okolnost što je došlo do "pražnjenja" ovog prostora sa dijelom snaga SČA iz RS, koje su vraćene na ugrožene pravce prema 3. i 7. korpusu, a da PVF i vojska tzv. RSK još nisu spremne za uplitanje na ovom Okrugu i veće napadne operacije na ovoj teritoriji.

U vezi s tim Komanda 5. korpusa je, na osnovu procijenjenog stanja i naših mogućnosti pristupila organizaciji i pripremi izvođenja operacije širih razmjera sa desne strane r. Une i pri tome, utvrdila nekoliko ciljeva:

a) Oslobođanje širih prostora na desnoj obali r. Une, od Lohovskih brda do Bos. Krupa, s ciljem odbacivanja SČA na što veću dubinu PZT, čime će se još više udaljiti od ciljnih nakana prema ovom prostoru, dolini r. Une i 5. korpusu. b) Razbijanje i uništavanje ž/s, te zarobljavanje što više MTS-a i drugih dobara neophodnih za nastavak ratnih napora na ovom prostoru, jer su naše potrebe znatno veće od naših materijalno-tehničkih resursa.

c) Borbene pripreme i izdizanje b/m na visoku razinu, jer je to prva prilika da se krene dalje od desne obale r. Une od početka rata ka dubini teritorije, koju je SČA okupirao, s kojih su protjerani Bošnjaci, i s kojih je silno granatirana slobodna teritorija Okruga Bihać. To je dalje prilika da se zaviri u četničko utvrđeno leglo, planinu Grmeč, koja je bila skrovište četnika i divljači.

d) Progon što dalje četničke artiljerije od gradova Bihaća, Cazima, Bos. Krupa i od dosta gustih naselja ovih područja, kojim bi se konačno zaštitio ovaj narod kažnjeničkog granatiranja, ubijanja i rušenja naselja i uništavanje dobara, poslije gotovo trogodišnjeg terorisanja.

4. Zamisao za izvođenje operacije

Sagledavajući navedene opće ciljeve operacije Komanda 5. korpusa je razradila plan operacije pod nazivom "Grmeč-94". U skladu s tim izvršene su pripreme komandi i jedinica, te sagledani zahtjevi za izvođenje ove operacije. Ti zahtjevi su bili:

a) na bužimskom dijelu ratišta izvoditi aktivna b/d duž d/g prema tzv. RSK. Ukoliko pokušaju sa napadima, upornom odbranom sprečavati prodore u dubinu našeg državnog prostora sa sjevera, zapada i juga Okruga;

b) Na lijevoj obali r. Une od Bos. Krupa do Bos. Otoke i dalje do Čorkovače i tt. 629 izvoditi aktivnu odbranu i prepadna b/d, u cilju vezivanja snaga SČA za taj dio fronta.

c) Na grmuško-srblijskom, grabeškom i lohovskom dijelu ratišta prići izvođenju ofanzivnih b/d širih razmjera.

Da bi te zahtjeve sprovela, Komanda 5. korpusa je preduzela niz mjera. Prije svega izvršeno je pregrupisanje i dovođenje snaga u rejone i na pravce angažiranja. Ti pravci su: Grabež – Hrgar - Dubovsko i Lohovska brda – Ripač - Dubovsko, a odatle glavnim snagama Du-

bratstvo - Vrtoče i pomoćnim Dubovsko - Orašac - Kulen-Vakuf, a na krupskom pravcu: Grmuša - V. Radić - Bos. Krupa i duž Vijenca planine Grmeč. Sa jačom BG forsirati r. Unu nizvodno od Bos. Krupe, radi udara u pozadinu snaga 11. krupske lpbr.

Prema našim saznanjima, a to je i dosadašnja praksa bila, četnici su bolje uredili, gašće posjeli i čvršće branili prvu liniju p/k odbrane, dok su po dubini te snage bile znatno slabije ili ih nisu ni imali. Uz to imaju dobru artiljerijsko-minobacačku podršku prvih linija odbrane svojih zona. S toga, Komanda 5. korpusa se odlučila da u bližem zadatku što prije razbije SČA na p/k i u plićoj dubini i da čim prije izbije na liniju magistralni put Lapac - Ripač, obezbjeđujući se prema d/g i tunelu u Gornjem Lohovu, zatim Pritočki majdan - Tihotina - Volarica - Drenovo Tijesno, Kričar vrh-Velika kosa - Novakovići i na taj način izvrši bliži zadatak. To je bio velik prostor i najgušće posjednut snagama SČA. Međutim, četnička komanda nije imala rezervi za intervenciju, osim artiljerijske podrške, pa se očekuje da će četničke snage nakon sloma na p/k odbrane gotovo bježati bez organiziranog otpora. Vidjelo se, u startu, da je u njih ušlo beznađe i strah, a i linije snabdijevanja nisu funkcionirale. Iz ovoga se da zaključiti da je grupisanje, početni b/r, zamisao za izvođenje ove napadne operacije i zadaci jedinica jasno i precizno postavljeni i da su se b/d izvodila prema toj zamisli i postavljenim ciljevima i zadacima. To je omogućilo da naše snage vrlo brzo izvrše zadatke iz prve i druge faze zapovijesti, zauzevši sve objekte unutar dostignute linije. Najznačajniji objekat među njima je kasarna Grabež, koja je bila simbol i pojam SČA.

Zbog toga je zločinac Karadžić javno rekao u Bos. Petrovcu da će staviti pod prijetnju vojni sud i strijeljati poručnika Tubina, zato što je bez otpora napustio kasarnu Grabež.

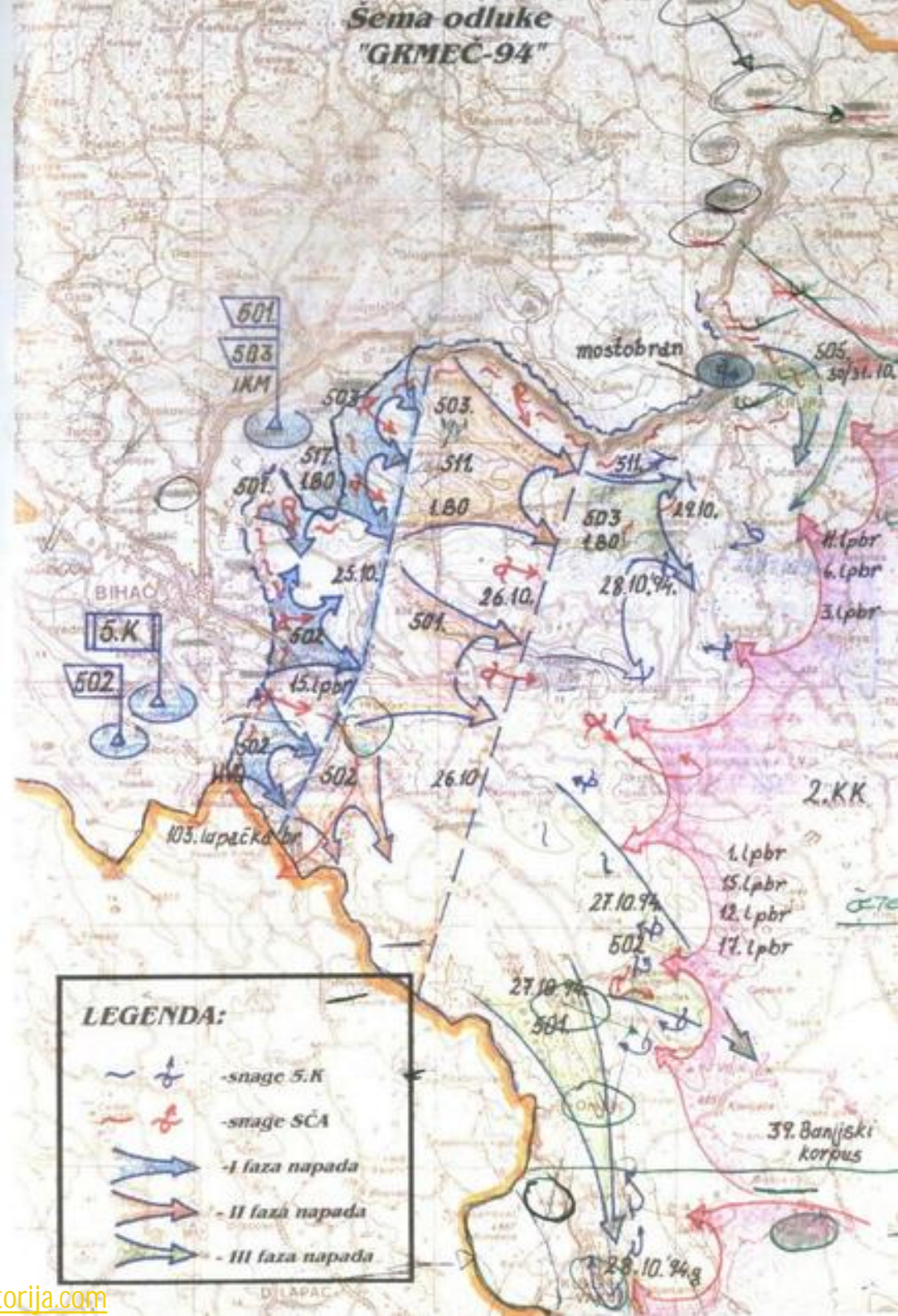
5. Zapovijest za napad glasi:

(Šema 15)
Armija R BiH
5. korpus
KM Bihać
23.10.1994. godine
08,00 sati

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO
"Grmeč-94"

Primjerak br. _____
KURIROM
Uručiti do _____

KOMANDANTU _____

1. Neprijatelj

Poslije višenedjeljnih b/d u skladu operacije "Breza-94", SČA je zaustavljen na liniji: Radač – Čulumak – Vijenac – Bulečani – Bjelajci – Baštra - dolina r. Una – Lilaci - Kamenički vrh (tt. 484) – Podovi - Alibegovića kosa - Mala Zečica – Barakovac – Grabež - Pritočki Grabež – Golubić – Dobrenica - Melinovac. Na dostignutoj liniji ubrzano vrši utvrđivanje položaja i za-
prećavanje ispred p/k na kome su angažirani dijelovi jedinica 2. kk: 3. Ipbr Bos. Petrovac, 17. Ipbr Ključ, 1. Ipbr Drvar i 15. Ipbr Bihać i 6. sanska i 1. novigradska iz 1. kk. Pored navedenih jedinica agresor je angažovao i dio gardijske brigade "Panteri" iz sastava IBK tzv. VRS. Dejstva agresora podržava KAG-1 iz rejonu Ivanjska i KAG-2 iz rejonu Gorjovac, te BRAG-ovi formacij-
skih jedinica i raketne jedinice iz rejonu: Bušević, Rujevac, Dragotina. U dosadašnjim dejstvi-
ma neprijatelj je pretrpio značajne gubitke u $\frac{2}{3}$ i MTS-a. Nema dovoljno ljudstva za popunu
jedinica na p/k odbrane, pa je prisiljen da popunu vrši s ljudstvom bez borbenog iskustva. Ne-
dostatak pogonskog goriva ograničava potpunu upotrebu borbene tehnike, a posebno oklopnih
sredstava, te redovno logističko obezbjeđenje jedinica. Zbog svega toga borbeni moral je veoma
nizak, pa su česte pojave neodazivanja i dezertstva iz jedinica. Čestim prenošenjem aktivnih
b/d iz jednog rejonu u drugi, uz jaku artiljerijsku podršku i psihološko-propagandna dejstva
našim jedinicama i stanovništvu, agresor je računao na iznuranje naših snaga i nastojao je
prikriti sopstvene slabosti u sistemu odbrane. Izvoděći b/d na taj način agresor je želio stvoriti
povoljne uslove za realizaciju zadataka, koje nije uspio ostvariti u prvoj etapi operacije "Breza-
94". U narednom periodu očekivati je intenzivniju upotrebu raketnih jedinica, avijacije, a nije
isključena masovnija upotreba bojnih otrova. Duž d/g sa RH angažirani su dijelovi snaga 39.
banijskog, 21. kordunskog i 15. ličkog korpusa. U posljednje vrijeme nisu imale značajnije
ofanzivne aktivnosti prema našim snagama. U narednom periodu moguća su ofanzivna dej-
stva navedenih snaga u čijim sastavima će biti i PVF F-A i uz jaku artiljerijsku podršku.

2. Zadatak

Snagama privremenog sastava sa dostignutih linija izvršiti proboj linija odbrane agresora,
blokirati i zauzeti kasarnu Grabež, presjeći komunikaciju Tihotina-Grabež, te ovladati otpor-
nim tačkama neprijatelja Drenovo Tjesno - Volarica, stvoriti uslove za daljnja b/d.

3. Sadejstvjujuće snage

Snagama određenim za napad sadejstvjuju susjedne jedinice iz sadašnjeg borbenog ra-
sporeda.

4. Odlučio sam:

Od dijela jedinica 5. korpusa formirati dvije TG za napadna b/d, uz demonstrativni napad
dijela jedinica u dodiru, ovladati povoljnim taktičkim objektima s desne strane r. Una, sa ka-
sarnom Grabež, presjeći komunikaciju Tihotina - Grabež, stvoriti povoljne uslove za daljnja
b/d, ovladati OT neprijatelja Drenovo Tjesno - Volarica, sa ciljem nanošenja što većih gubita-

ka u ž/s i MTS-a, preotimanje ratnog plijena, zarobljavanje agresorskih vojnika i poboljšavanje operativno-taktičkog položaja.

Borbeni raspored:

- snage za napad,
- snage za podršku i
- rezerva.

Snage za napad: TG-1 i TG-2.

Snage za podršku: KVG i BrVG jedinica u napadu.

Rezerva: bVP i IDČ.

Gotovost za b/d 24.10.1994. godine u 12,00 sati.

KM po sadašnjem rasporedu.

IKM po sadašnjem rasporedu.

5. Zadatak potčinjenih jedinica

I faza

5.1. 501. bbr sa pridodatim jedinicama: četama iz 511. sbbr, 503. bbr, 1. BObr i 517. lpr formira TG/1. Sa sadašnjih položaja napada pravcem: tt. 563 - Stubo i tt. 563 Jovuša - Mala Zečica sa zadatkom: razbiti posadne snage neprijatelja i spojiti se sa snagama u rejonu Malo Založje, gdje biti spreman za daljnja b/d. Ostalim snagama sa sadašnjeg položaja izvršiti čišćenje rejona Osoje i posjesti nove linije odbrane, a zatim konsolidovati snage i pripremiti se za napad na pravcu Zaloški grabez - tt. 384 u zahvatu komunikacije ka kasarni "Grabež".

Podrška KVG.

KM TG i IKM TG-1 dosadašnji raspored 501. bbr.

Komandant TG-1 brigadir Senad Šarganović.

5.2. 1/502. sbbr sa jedinicama u dodiru formira TG-2 koja sa linija dodira vrši napad pravcem: Čekrlje - tenkovski put - kasarna Grabež, sa zadatkom probiti liniju odbrane neprijatelja, stvoriti uslove za spoj sa TG-1.

Ostalim snagama vrši proboj na pravcu: Čekrlje - k. 304 - Bijele vode - Pritočki majdan sa zadatkom nanošenja što većih gubitaka neprijatelju u ž/s i MTS-a, stvarajući uslove za daljnja b/d.

KM i IKM TG-2 je dosadašnji KM i IKM 502. sbbr.

Komandant TG-2 pukovnik Hamidija Abdić.

5.3. 503. bbr dijelom snaga vršiti demonstrativni napad na pravcu: Vršak - Medugorska kosa i na pravcu Jezerska glavica - Kamenički vrh sa zadatkom vezivanja snaga neprijatelja i nanošenja neprijatelju što većih gubitaka u ž/s i MTS-a.

5.4. Jedinice 503. bbr, 511. sbbr, 1. BObr i 517. lpr pridaće po jednu četu 501. bbr u sastav TG-1.

5.5. MAD podržava napadna dejstva TG-1 i TG-2 i dejstvujeći samostalno po grupnim ciljevima i po naredjenju.

Ostvariti sadejstvo sa BrVG jedinica u napadu.

II faza

Sa dostignute linije TG-2 blokira i ovladava sa kasarnom Grabež, te produžava napadna b/d pravcima: kasarna Grabež - Volarica i Čekrlje - Pritočki majdan.

TG-1 sa dostignutih linija napada pravcem: u zahvatu komunikacije Zaloški Grabež - M. Kosić - D. Tijesno, sa zadatkom nanijeti neprijatelju što veće gubitke u ž/s i MTS-a, zaplijena što više MTS, zarobljavanje neprijateljskih v/o i stvaranje povoljnih uslova za daljnja b/d.

III faza

Združenim jedinicama sa dostignutih linija napadati i ovladati objektima: desno Pritočki majdan - Volarica - Drenovo Tijesno, lijevo Novakovića glavica. Snagama 503. bbr nastaviti b/d na pravcu Parinjača - Uzelčeva glavica - Trnjak. Slijedi naredni zadatak.

6. POB

Težište POB imati na pravcima koji izvode prema kasarni Grabež, komunikaciji Drenovo Tijesno - Veliki Radić, Drenovo Tijesno - Volarica.

7. U toku napada protiv eventualno spuštenog HD borbu vode jedinice na drugoj liniji i rezerva.

8. U svim jedinicama odrediti osmatrača vazdušnog prostora, a odjeljenje S-aM imati u pripravnosti na VP.

9. Težište moralnog obezbjeđenja imati na pripremi jedinica za izvršenje b/z u kom cilju održati sastanke vojnih kolektiva i jedinice borbeno pripremiti za aktivna b/d.

10. U svim jedinicama organizirati el. osmatranje i obavještavati pretpostavljenog i sadejstvjuće jedinice o promjenama u neprijateljskom rasporedu i pojavi novih jedinica.

11. Ostvariti potpunu kontrolu rejona razmještaja i pravaca kretanja jedinica. O svim pojavama neprijateljskog djelovanja odmah izvještavati, a sva sumnjiva lica izolovati.

Spriječiti bježanje boraca iz zone b/d samovoljom boraca, što će regulisati bezbjednosni organi iz jedinica koja izvode b/d.

12. Inžinjerijsko obezbjeđenje

Težište inž. obezbjeđenja imati na pravcima pokreta naših jedinica. Prolaze kroz MEP v dno obilježiti, a razminiravanje na dostignutim linijama vršiti će inžb. 5. korpusa.

13. PNHBOB

Težište PNHBOB imati na otkrivanju Bot i otklanjanju posljedica. Za zaštitu ljudstva koristiti lična sredstva zaštite. Dekontaminaciju ljudstva vršiti priručnim sredstvima u DKST u s. Spaliči koje će se razviti na IKM i TG-1 i TG-2.

Logističko obezbjeđenje

Logističko obezbjeđenje će regulisati pozadinski organi 501. bbr i 502. sbbr osloncem na Logističku bazu 5. korpusa po svim segmentima. Za izvršenje b/d odobrava se utrošak:

a) za p/n 0,5 b/k

b) za art. oruđa 0,5 b/k

c) za m/v p/r

15. Komandovanje i veze

KM i IKM na dosadašnjim lokacijama.

Gotovost veza D-1. Do početka napada jedinica koje učestvuju u napadu zabranjujem upotrebu RU GP-300, vezu održavati telefonom i kurirom.

Pri izvođenju b/d strogo se pridržavati Plana veza uz primjenu svih mjera KZ.

Signali prema tablici signala.

Signal za početak napada "Grmeč"

O gotovosti za napad izvijestiti signalom "Una Sedra".

Redovne izvještaje dostavljati u 19,00 sati, sa stanjem u 18,00 sati, a vanredni po potrebi.

Komandant
brigadni general
Atif Dudaković

6. Grupisanje snaga

Grupisanje snaga oko komunikacijskih pravaca bilo je vidljivo, a i važno grupisanje i usmeravanje snaga duž puteva: Dubovsko – Kulen-Vakuf, Dubovsko – Lipa - Vrtoče i Drenovo Tijesno – Vranjska - Bos. Krupa. Međutim, planina Grmeč ostala je neočišćena od četničkih formacija, za što su trebale posebne snage. Pojave četničkih dijelova kod Volarice, Tihotine u G. Hrgar i na Gorjvcu, prije našeg povlačenja upozorava da su to ostavljeni (otkriveni ili neotkriveni dijelovi SČA), koji su obezbjeđeni municijom i hranom za duže vrijeme. To su do-

Povratak sa zadatka u kasarnu

bro obučeni dijelovi, solidni poznavaoi planine i b/d u tim uslovima. Cilj im je jasan. Likvidacije pojedinaca i grupa, koje lutaju u nepoznatom, zasjedna djelovanja sa ispadima na komunikacije, te prepadi ili napadi na snabdjevačke kolone i ličnosti koje s njima kreću. To je jedan zadatak. Drugi je prihvatanje njihovih eventualnih snaga u p/n, koje bi se kretale tim pravcem provlačeći ih kraćim pravcima do određenih ciljeva i najzad izviđanje i osmatranje pravaca i prostora, te otkrivanje naših snaga u pokretu i onih koje tragaju za takvim četničkim snagama. U prošlom ratu i iza rata utvrđivane su lokacije za takve snage i MTS tzv. tajna skladišta ili skloništa u kojima se sklanjalo ljudstvo i čuvao MTS za ubačene ili ostavljene snage. Oni su to naslijedili i sigurno značajki koriste. U četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi januar-mart 1943. godine Nijemci su išli glavnim snagama pravcem: Karlovac – Slunj – Bihać - Bos. Petrovac, a pomoćnim Cazin – Stijena - Bos. Krupa - Sanski Most i Bos. Krupa – Krnjeuša – Vrtoče, a planinu Grmeč su zaobišli i u njemu dijelove partizana, koji su ostavljeni tu. Oni su odatle nastavili djelovati na sve strane, nakon prolaska njemačkih ofanzivnih snaga dalje. Tako je postojala legenda da su partizani neuništivi i da se ne mogu protjerati, jer su opet djelovali po putevima i pruži čim su Nijemci zamakli ka Bos. Petrovcu. I u našem slučaju kretanje samo u zahvatu komunikacija većine naših jedinica bilo je rizično, jer nije očišćen masiv Grmeča od četničkih ostataka. Naše je komandovanje, u zamisli za izvođenje operacije, predviđelo tu činjenicu, orijentišući pomoćne snage iz 502. sbbr od Gorjevca preko Jadovičkih uvala ka Turskim vodama, ali te snage nisu izvele taj manevar, što je tim četničkim dijelovima olakšalo ostanak i djelovanje na tim prostorima. Posebno je omogućilo SČA neometano dovođenje pomoćnih lako pokretnih snaga, u cilju spajanja, povezivanja, bržeg dovođenja, okupljanja i djelovanja, poput onog izvedenog na Drenovo Tijesno, Gorjvac ili druga mjesta.

7. Euforičan napad naših snaga, a zatim osipanje ljudstva

Dan 24.10.1994. godine obilježava početak naše velike ofanzive desno od r. Une. Prvi put od početka rata, naše snage imaju za cilj odbaciti snage agresora što dalje od dometa oruđa svih kalibara na grad Bihać i teritoriju, koja je, do tada, bila pod našom kontrolom.

Naše snage sastava: 501. bbr, 502. sbbr, 503. bbr, 511. sbbr (-1b), 1. BObr, 517. lbr (- i 2č.), 5. bvp 5. IDČ, snage podrške i tenlovska četa krenule su iza 12,00 sati u opći napad na frontu: Lohovska brda – Pritočki i Zaloški grabež – Grmuša.

Petsto druga sa ojačanjima činila je glavne snage i napadala pravcem: kasarna Grabež - Pritočki grabež, Ripač – Dubovsko – Lipa - Vrtoče u zahvatu glavnog puta. 501. bbr napadala je grebenom Grmeča, da bi od Turskog Kozjena preusmjerila glavne snage ka Kulen-Vakufu, 517. lbr i dio 1. BObr napadale su sjevernim padinama planinskog masiva Grmeča, a 511. sbbr pravcem Orlovača - Veliki i Mali Radič, dok je 503. napadala pravcem Grmuša - Vučijak.

Naspram naših snaga našle su se oslabljene snage 2. kk i to: 17. ključka lpbbr, 1. drvrska lpbbr, 3. petrovačka lpbbr, 11. krupska lpbbr, te dijelovi: 6. sanske i 9. grahovske lpbbr. Zatečene snage SČA iz navedenih brigada suočile su se s našim snagama u prvom naletu od Čekrljske

Minobacačije u dejstvu na Grabežu

grede i Alibegovića kose do Grmuše. Na najžešćem udaru bile su snage iz 17. ključke Ipbpr u rejonu Mala zečica koje su već bile u jednoj vrsti poluokruženja. Te snage su ubrzo razbijene nanijeti im veliki gubici. Ostatak tih snaga u rasulu bježi. Komanda 2. Ikk nema interventnih snaga, jer su im glavne snage angažirane na Kupreškom ratištu. Pokušali su prikupiti i uputiti na ovo ratište jedan bataljon mobiliziranih staraca iz civilne zaštite, što nije bilo od neke koristi. Moral njihove vojske je uzdrman, jer ne mogu zaustaviti naš pohod. Intervencija snaga iz drugih korpusa nije se očekivala ubrzo, zbog angažiranja na drugim ratištima. Brzim razbijanjem p/k odbrane SČA i upadom naših snaga u Ripač i srpska sela, počelo je osipanje izglednijih boračkih masa, zbog trke za RP kojeg su Srbi ostavili bježeći. Na tome smo se počeli spoticati i gubiti kontrolu nad svojim jedinicama. To je zasigurno slabilo silinu udara, usporavalo naše napredovanje i ostvarivanje planiranih ofanzivnih ciljeva i zadataka. Na ovom primjeru morao se praviti rez, zavesti stroga kontrola kretanja, zabrana pljačke i odvoženja takve imovine od strane pojedinaca.

To je trebala logistika prikupljati i prevoziti u sabiralište RP i odatle borce snabdijevati. Ova opaska ili stavka se navodi samo kao pouka.

8. Progon četnika sa utvrde kasarne Grabež

Naše snage izvršavale su svoje zadatke u skladu sa zamislima komandanta Korpusa izraženih u zapovijesti Op. broj: 01/352-168. od 23.10.1994. godine. Već 25.10.1994. godine izvršen je bliži zadatak. Tog dana ujutro oko 7.00 sati jedinice 502. sbbr oslobodile su kasarnu

Grabež iz koje je agresor gotovo 30 mjeseci sijao smrt po okolnim selima i gradu Bihaću ispalivši na stotina hiljada metaka, mina i granata iz te kasarne od strane, dotadašnjih, nazovimo ih, komšija. Zadnji branitelj kasarne je utekao u Bos. Petrovac, gdje ga čeka Karadžićev prijelki sud. U našem naletu agresor je dignut sa svih linija. Sada je nastao problem kod SČA, kako i s kojim snagama zaustaviti bježanje tih, do juče usijanih četničkih glava. Oni pokušavaju na svaki način grupnom odbranom pravaca, bar usporiti naše napredovanje, koje je nenađano i iznenadujuće brzo i euforično izvedeno u cijeloj napadnoj zoni. Uhvaćenim radio-izviđanjem agresor upućuje grupe od 15-20 ljudi pješice iz pravca Bos. Krupa, u pokušaju da zaustave to njihovo rasulo. Naše snage su već 25.10.1994. godine izbile na liniju: Grmuša – Novakovići - Jankov vrh – Drenovo - Tijesno - Turski Kozjen (939) – Volarica - rudnik boksita (k. 429). Oslobodeno je oko 60 km² prostora. Taj nagli obrt situacije obezbijedio je brzo izvršenje bližeg zadatka korpusa, čime su stvoreni uslovi za nastavak operacije istim tempom u sljedećem i narednom zadatku. Naši gubici u ova dva dana su sljedeći: 16 boraca je sa TTP i 25 sa ITP Agresor je uočio svu opasnost od ove naše ofanzive. Tako je noću 25/26.10.1994. godine izvlačio MTS iz ratnih skladišta u rejon Ripča i Račića, vršio evakuaciju stanovništva iz sela: Pritoka, Ripač, Račić, Lohovo, Hrgar, Gorjevac i sa drugih mjesta. Dio stanovništva je upućen prema Nebljusu i Donjem Lapcu, a ostalo prema Bos. Petrovcu. Jedinice 15. bihačke Ipbpr iz sastava 2. Ikk, koja je branila Golubić i Lohovska brda, napustila je svoje položaje, te prebjegla u RH iza linija 103. Ipačke Ipbpr. Starješine 103. Ipbpr nisu uspjele vratiti 15. brigadu na svoje l/o. Jedinice iz 103. Ipačke Ipbpr držale su linije: Gradina - Željezno polje - Miloševac sa svojim 2/103 Ipbpr i oko 50 vojnika iz 15. bihačke Ipbpr, s kojim su zaposjeli određenu liniju

Kasarna Grabež je slobodna - uspomena

odbrane. Imajući u vidu nastalo stanje, oni su djelovali iz haubica 105 mm iz rejonu Željezno polje po našim snagama, iako one nisu djelovale ničim po njima. U toku dana proširili su svoja dejstva na Ripač, Lohovo, Pritoku, čim se izvelo srpsko stanovništvo. Očijeno je da su jedinice izvršile bliži i slijedeći zadatak, onako kako je planirano po vremenu i prostoru, što je vanjski svijet zadivilo, a naš narod i borce ohrabrilu i ulilo novu nadu da je ovaj narod i njegov 5. korpus nepobjediv.

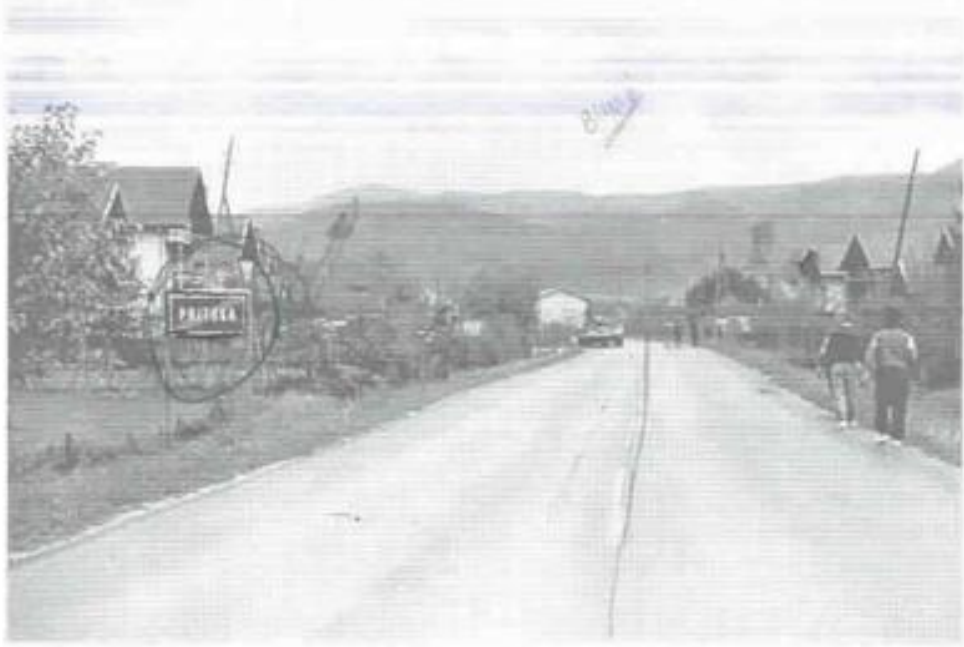
Analizirajući početni četnički debakl u odbarni Grabeža i Grmuše mogu se izvući tri bitna zaključka:

- prvi, ispraznili su dobar dio prostora izvlačenjem dijela snaga za potrebe drugih ratišta, uključujući i borbenu tehniku. U isto vrijeme nisu imali goriva, manjkalo je municije, a i moral je opao na kritičnu tačku, zbog manjka ljudstva i nemanja redovnih smjena, a snabdjevanje i snabdjevačke funkcije su poremećene, bez moguće brze intervencije svojih snaga.

- drugo, nisu vjerovali da mi možemo tako brzo ući u opsežnu ofanzivu na tako širokom frontu, ubrzo iza našeg obračuna sa PVF i nakon njihove snažne ofanzive "Breza-94", u kojoj su doživjeli potpuni kraj.

- naše komandovanje plasiralo je informaciju da je formirana 516. lbr koja je upućena na velikokladuški pravac, sjeverno od Velike Kladuše. U stvari, to je bio RNB iz 5. RNC, upućen radi pretresa šireg teritorija općine Velika Kladuša. U narodu je stvoreno uvjerenje da je to 516. brigada, o čemu je neprijatelj morao razmišljati. To je ustvari bilo operativno maskiranje prisustva jedne takve jedinice na prostoru te općine.

Međutim, tu su se četnici u svojim procjenama duboko prevarili. Naše snage brzo su kon-

Naše snage u povratku kroz Pritoku 25.10.1994. godine

solidovane, popunjavane i pregrupisane, te dovedene na pravce angažiranja da bi već 24.10.1994. godine u podne, krenule u ofanzivu prema našem Planu izvođenja operacije "Grmeč-94". Taj naš ofanzivni napad širokih razmjera od Lohovskih brda do Bos. Krupe je iznenadio SČA po svom intenzitetu, masovnosti i velikoj borbenosti jedinica. To je za naše snage bilo osvježenje i veliki preokret prema, do tada nepoznatom. Zato su, u prvom danu napada, razbijene sve linije p/k odbrane SČA na cijeloj širini fronta, a narednog dana je izvršen bliži zadatak, izbišši na liniju po karti. Nakon razbijanja p/k na kojem je uništeno dosta četnika i zarobljen značajan MTS, četnici su pružili organizovaniji otpor tek na Pritočkom majdanu, Tihotini, Turskom kozjenu, Drenovu Tijesnom, Orlovači, Savića glavici, Zloimenjaku i Obljaju. Prema zapovjesti od 23.10.1994. godine, formirane su TG-1 i 2, koje su dobile zadatke samo u okviru bližeg zadatka. Već zapovijest od 26.10.1994. godine ne pominje TG. U njoj se zadaci izdaju brigadama. U ovom dijelu operacije uočene su neke slabosti, koje su u hodu popravljanje. Tako 501. bbr nije produžila napadna b/d duž i u zahvatu grebena planine Grmeč, već je od Dubovskog dobila pravac Orašac - Kulen Vakuf, a 502. sbbr pored težišnog pravca: Dubovsko - Lipa - Vrtoče, dobila i dopunski: Gorjavec - Jadovičke uvale - Turske vode - Suvača. To je bio dodatni teret i prevelik zalogaj Brigadi sa skromnim mogućnostima.

Da bi čitaoci mogli jasnije sagledati ciljeve, zadatke, snage i sredstva naših snaga u ovoj operaciji nazvanoj "Grmeč-94-1" donosimo izdatu zapovijest jedinicama 5. korpusa.

9. Nova zapovijest za napad

Komanda 5. korpusa cijenila je ukupno stanje na ovom dijelu ratišta, u ova dva dana i posebno novonastalu, tako povoljnu situaciju. Shodno tome, Komanda 5. korpusa izdala je novu borbenu zapovijest Op. broj: 01/352 od 26.10.1994. godine, s kojom se preciziraju zadaci jedinica za izvršavanje narednih zadataka u daljnjem toku ove napadne operacije.

ARMIJA R BiH
5. korpus
KM Bihać
26.10.1994. godine
08,00 sati

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO
"Grmeč-94"
Primjerak br. _____
KURIROM
Uručiti do _____

1. Neprijatelj

Poslije višenedjeljnih b/d u sklopu operacije "Breza-94" SČA je zaustavljen na liniji: Rađač - Čulumak Kosa - Vijenac - Bulečani - Bjelajci - Baštra - dolina r. Une - Lilaci - Kamenički vrh (tt. 484) - Podovi - Alibegovića kosa - Mala zečica - Barakovac - Grabež - Pritočki Grabež - Golubić - Dubravica - Melinovac. Na dostignutoj liniji užurbano vrši utvrđivanje položaja i zaprečavanje ispred p/k na kome su angažirani dijelovi jedinica 1. ltk (6. sanska, 5. kozaračka brigada, 43. mibr, 1. lpbr Bos. Novi), 2. ltk (11. lpbr Bos. Krupa, 3. lpbr Bos. Petrovac, 17. lpbr. Ključ, 1. lpbr Drvar i 15. lpbr Bihać). Pored navedenih jedinica agresor je angažovao i dio gardijske brigade "Panteri" iz sastava IBK tzv. VRS. Dejstva agresora podržava KAG-II 1. ltk iz rejonu Ivanjska i KAG-1.2. ltk iz rejonu Gorjevac, formacijske BRAG i raketne jedinice iz rejonu: Bušević, Rujevac, Dragotina.

U dosadašnjim dejstvima neprijatelj je pretrpio značajne gubitke u ž/s i MTS-u. Nema dovoljno ljudstva za popunu jedinica na p/k, pa je prisiljen da popunu vrši ljudstvom bez borbenog iskustva. Nedostatak pogonskog goriva ograničava upotrebu borbene tehnike, a posebno oklopnih sredstava, te redovno logističko obezbjeđenje jedinica. Zbog svega toga borbeni moral je veoma nizak, pa su česte pojave neodazivanja na vojni poziv i dezertstva iz jedinica. Čestim prenošenjem aktivnih b/d iz jednog rejonu u drugi, uz jaku artiljerijsku podršku i psihološko-propagandna dejstva prema našim jedinicama i stanovništvu, agresor je računao na iznuravanje naših snaga i nastojao prikriti sopstvene slabosti u sistemu odbrane. Izvodeći b/d na taj način, agresor je želio stvoriti povoljne uslove za realizaciju zadataka, koje nije uspio ostvariti u prvoj etapi operacije "Breza-94". U narednom periodu očekivati je intenzivniju upotrebu raketnih jedinica, avijacije, a nije isključena masovna upotreba bojnih otrova. Duž d/g RH angažirani su dijelovi snaga 39. banijskog, 21. kordunskog i 15. ličkog korpusa. U posljednje vrijeme nisu ispoljavali značajnije ofanzivne aktivnosti prema našim snagama u sadejstvu sa PVF Fikreta Abdlića i uz artiljerijsku podršku.

2. Zadatak

Snagama privremenog sastava, sa dostignutih linija vršiti dalje proboje linija odbrane agresora, stvarajući uslove za daljnja b/d.

3. Sadejstvjuće snage

Snagama određenim za napad sadejstvuju susjedno jedinice iz sadašnjeg borbenog rasporeda.

4. Odlučio sam:

Združenim snagama, uz artiljerijsku podršku, produžiti napad, grupišući glavne snage na pravcima:

s. Dubovsko - s. Orašac - s. Kulen Vakuf, i s. Dubovsko - s. Lipa - s. Vrtoče, s. V. Radić - s. Vranjska - Bosanska Krupa i pomoćnim snagama na pravcu: B. Otoka - s. Bušević - s. Arapu-

ša, sa ciljem sprečavanje organizacije odbrane razbijenih snaga agresora, razbijanje uvedenih svježih snaga, oslobađanje novih PZT zauzeti važne objekte i osloboditi grad Bosansku Krupu. Učvrstiti postignuti uspjeh na dostignutoj liniji i stvoriti uslove za daljnja ofanzivna dejstva i oslobađanje PZT

Borbeni poredak:

- snage za napad
- snage za obezbjeđenje i kontrolu teritorije
- rezerva.

5. Zadaci jedinica

5.1. 501. bbr glavnim snagama izvodi napad i gonjenje agresora pravcem: s. Dubovsko - s. Orašac - s. Kulen-Vakuf sa zadatkom: razbiti neprijatelja na pravcu napada, osloboditi naseljena mjesta, izbiti na d/g, posjesti položaje za odbranu na liniju: Vrtoče - K. Vakuf - Martin Brod. Dijelom snaga kontrolisati d/g Jasenovača, Maškinovac, Selište. Ostvariti sadejstvo sa lijevim susjedom snaga 502. sbbr u zahvatu komunikacije s. Dubovsko - s. Vrtoče.

IKM s. Čukovi

5.2. 502. sbbr glavnim snagama izvodi napad i gonjenje agresora pravcem: s. Dubovsko - s. Lipa - s. Vrtoče sa zadatkom: razbiti neprijatelja na pravcu napada, osloboditi naseljena mjesta i posjesti položaje za odbranu na liniji: s. Vrtoče - s. Krnjeuša. Dijelom snaga dejstvovati na pravcu s. Gorjevac - Jadovičke uvale - Turska voda - Suvaja.

IKM s. Dubovsko

5.3. 511. sbbr glavnim snagama izvodi napad i gonjenje agresora pravcem: s. V. Radić - s. Vranjska - s. Gudavac sa zadatkom: razbiti neprijatelja na pravcu napada, osloboditi naseljena mjesta i uspostaviti kontrolu na dijelu komunikacije Suvaja - Vranjska - Bosanska Krupa, te onemogućiti neprijatelju pokret i uvođenje svježih snaga ka Bosanskoj Krupi. Ostalim snagama sa lijeve obale r. Une vršiti pritisak na snage agresora u odbrani i ubacivanje DG na desnu obalu Une.

Susjedi: desno: 502. sbbr izvodi dejstva ka Turskim vodama

lijevo: 503. bbr izvodi napad u zahvatu komunikacije Krupski Do - Bos. Krupa

IKM s. Veliki Radić

5.4. 503. bbr glavnim snagama izvodi napad i gonjenje pravcem: s. Mali Radić - Krupski Do - Bosanska Krupa u zahvatu puta sa zadatkom: razbiti neprijatelja na pravcu napada i ovladati neprijateljskim uporištima na Aenu i Lipku. Po izvršenom zadatku imati snage u rezervi za b/d u oslobađanju Bosanske Krupe.

5.5. 505. vmtbr sa dijelom snaga 1. BObr. 506. obr i 511. sbbr izvodi napad na pravcu: s. Otoka - s. Bušević - s. G. Arapuša sa zadatkom: razbiti neprijatelja na pravcu napada, osloboditi naseljena mjesta, izbiti na komunikaciju Bosanska Krupa - Arapuša i spriječiti izvlačenje neprijateljskih snaga sa sadašnjih uporišta s. Badić, s. Ostrožnica, Bosanska Krupa ka s. Arapuša i s. Zalin.

Dijelom snaga kontrolisati dio komunikacije Bos. Otoka - s. Blatna, IKM s. Otoka.

3.6. MAD: formira dvije VG koje vrše podršku jedinica na pravcu napada i to: prva VG podržava jedinice na pravcu D. Tijesno – V Radić – Bosanska Krupa, a druga VG podržava jedinice na pravcu s. Dubovsko - Vrtoče i s. Dubovsko - K. Vakuf. Organizaciju i izvođenje dejstva artiljerijskih grupa na datim pravcima vrše komandant VG i komandanat MAD-a, što će regulisati načelnik štaba 5. korpusa. Dejstva vršiti po zahtjevu komandanata brigada i po mom odobrenju i odobrenju načelnika štaba 5. korpusa.

5.7. Podršku tenkova imati na oba pravca napada sa po dva tenka, što će regulisati NOMJ 5. korpusa. Tenkovima dejstvovati po mom odobrenju i odobrenju načelnika štaba 5. korpusa.

5.8. Inž. bataljon sa raspoloživim snagama vrši čišćenje komunikacija, pravljenje prolaza u minskim poljima i prikupljanje MES-a na oslobođenim teritorijama. Konkretno zadatke regulisaće NI štaba 5. korpusa.

5.9. BVP sa raspoloživim snagama vrši čišćenje novooslobođene teritorije, obezbjeđuje ostavljena MTS-a i organizuje kontrolne punktove za kontrolu protoka ljudstva i m/v. Svim silama spriječiti pljačku i kriminal na oslobođenim naseljenim mjestima.

U izvršenju zadatka sadejstvuju snage MUP-a.

5.10. IDČ u sadašnjem rejonu izvodi obuku i pripreme za b/d. Ostaje u "R" 5. korpusa. Upotrebu jedinice vršiti po mom odobrenju.

6. POB

Težište POB imati na glavnim pravcima napada.

7. U toku napada protiv eventualno spuštenog VD borbu vode jedinice na drugoj liniji i rezervi.

8. U svim jedinicama odrediti osmatrača vazdušnog prostora, a odjeljenje S-2M imati u pripravnosti na VP.

9. Težište moralnog obezbjeđenja imati na pripremi jedinica za izvršenje b/z u kom cilju održati sastanke vojnih kolektiva i jedinice borbeno pripremiti za aktivna b/d.

10. U svim jedinicama organizirati ef. osmatranje i obavještavati pretpostavljenog i sadejstvjuće jedinice o promjenama u neprijateljskom rasporedu i pojavi novih jedinica.

11. Ostvariti potpunu kontrolu reiona razmještaja i pravac kretanja jedinica. O svim pojavama neprijateljskog djelovanja izvještavati, a sva sumnjiva lica izolovati. Spriječiti bježanje boraca iz zone b/d samovoljom boraca, što će regulisati bezbjednosni organi iz jedinica koja izvode b/d.

12. Inžinjerijsko obezbjeđenje

Težište inžinjerijskog obezbjeđenja imati na pravcima pokreta naših jedinica. Prolaze kroz MEP bi vidno obezbjeđivati trebalo, a razminiranje na dostignutim linijama vršiti će inžb. 5. korpusa.

13. PNIBOb

Težište PNIBOb imati na otkrivanju BOI i otklanjanju posljedica. Za zaštitu ljudstva koristiti lična sredstva zaštite. Dekontaminaciju ljudstva vršiti priručnim sredstvima u KS DKSt u s. Spahići koje će se razvijati na IKM BG-1 i BG-2.

14. Logističko obezbjeđenje

Logističko obezbjeđenje će regulisati pozadinski organi 501. bbr i 502. sbbr osloncem na logističku bazu 5. korpusa po svim segmentima.

Za izvršenje b/z odobrava se utrošak:

a) za p/n 0,5 b/k

b) za art. oruda 0,5 b/k

c) za m/v 1 p/k

15. Komandovanje i veze

KM i IKM na dosadašnjim lokacijama.

Gotovost veza za D-I. Do početka napada do C-I jedinicama koje učestvuju u napadu za branjum upotrebu RU GP-300, vezu održavati telefonom i kurirom. Pri izvođenju b/d strogo se pridržavati Plana veza uz primjenu svih mjera KZ. Tablica signala prema tablici signala. Signal za početak napada "Grmeč". Oznaka za raspoznavanje: zelena traka oko glave ili na ramenima. Gotovost za napad izvjestiti signalom "Una-Sedra". Redovno izvještavanje dostavljati u 19,00 sati, sa stanjem u 18,00 sati, a vanredni po potrebi.

KOMANDANT

brigadni general Atif Dudaković

10. Napredovanje naših snaga sve do linije: Kulen-Vakuf – Lipa - Obilaj

Naše jedinice od ranih jutarnjih sati 26.10.1994. godine nastavile su napade, a na nekim pravcima i gonjenje snaga SČA, koje su se panično povlačile. Na kraju dana naše snage izbile su na liniju: Lohovo - Mali Ljutoč – Dubovsko – Javornjača – Trovrih - Mali Radić. Jedinica IIVO zaposjela je Miloševac. Ovoga dana oslobođena su sljedeća mjesta: Grmuša, Krivodo, Velika i Mali Radić, Javornjača, Velebit, Gorjovac, Dubovsko, Ripač, Račić, Lohovo, Golubić i Pritaka. Snage SČA nisu uspjele organizirati odbranu na brzu ruku, nakon pada Grmuše, Pritočkog kamenoloma i Lohovskih brda. Oslobođeno je već 150 km² teritorija. Naši gubici bili su: 6 poginulih, 2 sa TTP i 6 sa LTP. Agresorski gubici nepoznati. Nađeno je desetak ostavljenih leševa, a jedan je vojnik zarobljen u rejonu kasarne Grabež. Naši borci su ga čak častili rakijom. On kaže: "Daj da popijem, svakako ćete me ubiti!" Naši borci su ređi: "Ne". Kasnije je razmijenjen.

Ratni plijen u ova tri dana je sljedeći: 3 tenka, 1 samohodno oruđe 76 mm M-18, 3 oklopna transportera, 5 Bst, 3 PAT-a 20/3, 4 PAT-a 20/1, 2 minobacača 120 mm, 1 TAM-110, 20 minobacača 82 mm, 3 minobacača 60 mm, 1 BOFORS-40 mm, 3 topa 76 mm B-1, 6 maljutki, 15 raznih motornih vozila, 1 acv, 1 štabna kola, 1 autoradiona TAM-110, znatne količine municije i drugih sredstava. Agresor je uništavao sva ona sredstva iz ratne rezerve, koja su mu bila dostupna, a nije ih mogao evakuirati. Tako su noću 25./26.10.1994. godine iz ponoći uništili sva skladišta sa rezervama u rejonu Račića, koja su i prije rata postojala kao skladišta bivše JNA krcata ubojnim i drugim MTS-om. Od snažne eksplozije potresla se šira okolina. Agresor je uspio dovesti 26./27.10.1994. godine oko 250 mobiliziranih ljudi iz Sanskog Mosta i Lu-

sci Palanke, kao pojačanje snagama koje su branile i Radić, Obljaj i Podobljaj. One nisu ranije upućene, zbog nedostatka goriva, ali i zbog izbjegavanja vojnika od mobilizacije u tako, za njih, teškom vremenu. Prema tome, agresor se na ovom frontu brani sa snagama iz 6. sanske prebačene sa otočkog fronta, 11. krupske Ipbr i dijela 1. novigradske, koja je također, izvučena sa otočko-bužimskog dijela ratišta. One pokušavaju posjesti liniju: Baljevac - Velika glavica - Orašje - Potok - Brda. Naše snage iz 502. sbbr sa ojačanjima uspjele su od jutarnjih sati 27.10.1994. godine, potisnute snage SČA u zahvatu puta AVNOJ-a do s. Lipa - Kamenolom - brdo Lupino, oslobodivši pri tome s. Dubovsko i dio s. Lipa, stvarajući tako uslove za napade ka s. Vrtoče i Kulen-Vakuf. U toku ovoga dana agresor je ponovo sa teritorije RH iz rejonu Željezno polje i Melinovac povremeno granatirao novooslobodena sela: Pritoku, Ripač, Račić i Lohovo, dok je samo jedan projektil uputio na grad Bihać. Na ovom dijelu fronta duž d/g sa RH, čak od Cetingrada - Ličkog Petrovog Sela do Željeznog polja primijećena je koncentracija agresorskih snaga iz vojske tzv. RSK, u čijim sastavima su bile i mobilizirane snage PVF Fikreta Abdića, namijenjene da vode borbu protiv svoga naroda i svoje države, u sastavu snaga SČA i za račun srpske politike na čelu sa Miloševićem. Dio ovih snaga izašle su na d/g od Maljevca do Debele kose. Prema prikupljenim podacima na koncentracijske prostore prikupljeno je oko 1000 pripadnika ovih snaga pod punom ratnom spremom. Očekuje se da bi te snage mogle krenuti u opći napad već 28.10.1994. godine pravcem: Podcetin - Šiljkovača i Ribička glavica - Rudnik boksita kod sela Ponikve. Naša procjena situacije nije ukazivala na tako rano uključivanje snaga iz tzv. RSK i njihovo tako brojno uplitanje i angažiranje čim je vojska RS zapala u krizu. Ta vojska je interventno djelovala odmah na pravcu Vrtoče - Lipa i oko Kulen-Vakufa, da bi iz 6.11.1994. godine otvorila niz ratnih žarišta sa juga, jugozapada, zapada i sjevera, duž državne granice sa RH, tj. od Uzljebiča do Bosanske Bojne.

Ovo direktno angažiranje tih snaga može imati dalekosežne posljedice, jer se time otvara novi front sa sjevera, zapada i juga. To može biti daleko opasnije u daljem toku rata na ovim prostorima. Otvaranje ovoga fronta Karadžiću, a i Fikretu Abdiću i jeste cilj, jer vezuju jače naše snage za ove prostore, čime bi slabio pritisak naših snaga na istoku. Naše snage i ovoga dana nastavile su progon snaga tzv. vojske RS, odnosno dijelova njihova 2. kk na pravcima: Dubovsko - Orašac - Kulen-Vakuf, Dubovsko - Vrtoče i Veliki Radić - Bos. Krupa. Naše snage vrše određena pregrupisavanja i dovodenja svježih snaga, kako bi se silina i tempo napada još pojačao na svakom od pomenutih pravaca, te onemogućila organizacija odbrane vojske SČA. Jedinice HVO-a obezbjeđuju d/g prema RH u rejonu Šmrekovac u sadejstvu sa našim snagama iz 517. lbr, koje su tokom dana već odbile jedan napad te vojske. 502. sbbr očistila je snage agresora u rejonu Gornje Lohovo, a jedinica HVO je očistila neke objekte 3. r. Miloševac sa objektom Samar. Očekuje se da će HVO nastaviti napad na s. Miloševac. Do kraja dana 27.10.1994. godine naše snage oslobodile su Čukove i Karišta na Lipi, a HVO Miloševac. Sada je ukupno oslobođeno oko 230 km². Naši gubici ovoga dana: iz stroja je izbačeno 66 boraca od čega je 10 poginulih.

Nastavljaju se žestoke borbe i 28.10.1994. godine na svim pravcima. Agresorska odbrana

Borci u pauzi borbe

na liniji: Mali Radić - Velika glavica - Orašje - Potok - Brda razbijena je pod naletom naših snaga do kasnih popodnevni sati. Agresor je prisiljen na povlačenje na nove l/o u dubinu. Na pravcu prema Vrtočama naše snage iz 502. sbbr razbile su agresora u rejonu s. Lipa, te izbile na liniju: Gradina - tt. 798 - Bujadariča brdo (tt. 780) - Bujadnice - Mandići. Na pravcu Veliki Radić - Bos. Krupa brane se kombinovane agresorske snage iz 6. sanske, 3. petrovačke i 11. krupske brigade. Tako naša sjeverna grupacija sastava: 505. bbr, 511. sbbr i 1. BObr vode teške borbe sa ovom grupacijom SČA.

Snage 501. bbr ušle su u Kulen-Vakuf 28.10.1994. godine, očistivši prethodno 3. r. Orašca i Rajnovaca. Uhlaskom naših snaga u Kulen-Vakuf nastala je realna opasnost za Martinbrod i Borje prema D. Lapcu. S toga se hitno upućuju snage tzv. RSK da zatvore izlaze iz Kulen-Vakufa ka Martinbrodu i Borju, a po mogućnosti zaposjednu i druge objekte koji dominiraju nad Kulen Vakufom. Agresor je osjetio da na tim objektima nema naših snaga, što čini prvu bitnu našu grešku. Nedržanjem objekata oko Kulen-Vakufa zna se da nema ni odbrane toga gradića. Sam gradić je u dolini, kojeg natkriljuju neposjednuti objekti s naše strane. Martičeve snage su to iskoristile i čim su ih zaposjele, ugrozile su Kulen-Vakuf i naše snage u njemu. I na pravcu glavnog udara, u zahvatu puta AVNOJ-a (sada put 5. korpusa) SČA pružio je jači otpor na liniji: Tukovi (tt. 943) - Velika i Mali Brusovar - k. 791 i Koviljača (tt. 858) - Kosa (tt. 1117), a slijedeća se može očekivati na liniji: Vrtoče - Krnjeuša - Jasenica - Vranjska. I danas su Martičeve snage iz Željeznog polja i Melinovca granatirale Lohovo, Ripač, Račić i Pritoku. Sada su Srbi doživjeli da im njihova, četnička vojska ruši i pali domove. I to je moguće, čak i još gore i ču-

Naš prvenac na svim borbenim zadacima

dnije. Na bužimskom i otočkom dijelu ratišta svoja dejstva je agresor bitno smanjio.

Vjerovatno to čini zbog hitnog angažiranja snaga i sredstava s tog dijela fronta na bihaćkom dijelu ratišta. Na tom dijelu se samo povremeno oglašava dejstvima iz topova 76 mm.

Naše snage iz 501. bbr izvršile su u hodu određena pregrupisavanja, a zatim nastavile napad pravcem: Dubovsko – Orašac – Kulen-Vakuf, umjesto napada grebenom Grmeča ka Risovoj gredi što je stvorilo dodatne probleme lijevom krilu 502. sbbr. Snage 502. sbbr. na glavnom pravcu napadaju frontalno u zalvatu puta AVNOJ-a. Snage SČA u rejonu Lipa - Teočak daju žestok otpor i usporavaju naše napredovanje. Međuprostor između 501. bbr i 502. sbbr je velik i nepokriven. Nema sadejstva u borbi za Oraško brdo i brdo Lupino, čijim zauzimanjem bi bio daleko lakši proboj s fronta u zalvatu puta, kojim bi se stvorili uslovi izbjivanja u rejon Vrtoča. I najzad, na pravcu Veliki Radić - Bos. Krupa učinjene su izmjene pravaca dejstva 503. bbr i 511. sbbr, tako što je 503. bbr usmjerila svoja dejstva ka Gudavcu i Risovcu, a 511. sbbr ka pravcu Vučjak - Bos. Krupa. To je bio gubitak u vremenu, dovoljan da agresor dovede nove snage i ojača odbranu tog pravca, čak i da izvodi aktivna dejstva.

U borbama ovoga dana vidne borbene rezultate ostvaruje 501. bbr oslobođanjem Orašca i Kulen Vakufa, dok je 502. sbbr na pravcu Dubovsko - Vrtoče zaustavljena na liniji: s. Tukovi (tt. 943) - Brusovac (tt. 791) - Kosičjača (tt. 858) - Kosa (tt. 1117). Na pravcu Veliki i Mali Radić - Bos. Krupa i Zloimenjak, agresorske snage su izvodile odsudnu odbranu, podržane snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Naše snage na čelu sa 503. bbr izvršile su proboje te odbrane nakon žestokih borbi, te zauzele širi rejon Velikog i Malog Radića. Na kraju da-

na 28.10.1994. godine linije odbrane su se protezale: Kulen-Vakuf – Lipa - Mali Radić. Ovim su oslobođena sljedeća mjesta: Kulen-Vakuf, Orašac, Čukovi, Rajinovići i dio s. Lipa. Slobodna teritorija je uvećana za daljih 80 km². Dostavljen je hitan zahtjev Štabu Vrhovne komande za dotur municije, jer nema dotoka iz drugih izvora. Iako je ratni plijen prikupljen između 24. i 28.10.1994. godine bio impozantan, on je, u odnosu na potrebe za nastavak ofanzivnih borbi, bio kao kap u moru, jer su utrošci ogromni.

11. Spisak zaplijenjenih MTS-a od 24. do 28.10.1994. godine

R/b	Sredstva	količina
1.	Tenk T-55	2
2.	Transporter OT M60 OT M60 PB	4
3.	Metak 40 mm	604
4.	BST 82 mm	5
5.	Optički nišan BST-a	1
6.	Nišanska sprava BST	1
7.	Metak za BST 82	13
8.	RB 5 M57	8
9.	Mina za RB M57	198
10.	Punjenje za RB	3
11.	Optički nišan za RB	1
12.	RBR 90 mm OSA	6
13.	Kontejner za OSU	41
14.	RBR 64 mm ZOLJA	5
15.	Mina za RPG	10
16.	Punjenje za RPG	4
17.	PM M-53 7,9 mm	12
18.	M M-53 7,9 mm	1
19.	Cijev za M-53	4
20.	Doboš za M-53	4
21.	M M42 7,9 mm	3
22.	PAP 7,62 mm	63
23.	Puška M-48 7,9 mm	26
24.	AP 7,62 mm	12
25.	Automat M-56	4
26.	Automat PPS	8
27.	Metak 7,62 mm AP	12619
28.	PAM 12,7/4 "B"	2
29.	Cijev za PAM 12,7	1

30.	Metak 7,62 M30	21827
31.	Metak 7,9 mm	15582
32.	Mun. kut. Za PM M84	2
33.	Mina trenutna kum.	110
34.	Nosač za mine	1
35.	MB 60 mm	6
36.	Mina za MB 60 mm	88
37.	Mina 82 mm	15
38.	MB 82 mm bez lafeta	2
39.	Mina za MB 82 mm	155
40.	Nišanska sprava MB-82	5
41.	MB 120 mm	3
42.	Mine za MB 120 mm	20
43.	Upljač za minu 120 mm	15
44.	Postolje za MB	1
45.	PAT 20/3	4
46.	PAT 40 mm BOFORS	1
47.	Metak 30 mm	40
48.	PAT 20/1	3
49.	Metak 20 mm	5524
50.	Doboš za PAT 20 mm	34
51.	Okrvir za PAT 20 mm	2
52.	Samohotka M-18 76 mm	1
53.	"Strela 2M" lans. mehaniz. Raketa u lansirnoj cijevi 6	
54.	PAM 12,7 mm "B"	2
55.	Metak 12,7 mm "B"	2629
56.	BRK M79	104
57.	Top 76 mm ZIS	4+2 NS
58.	PAM 14,5 mm/2 DSK	1
59.	PAM 12,7 mm DSK	2
60.	Metak 14,5 mm DSK	2120
61.	Metak 12,7 DSK	427
62.	TT mina	96
63.	PMR-2A	115
64.	PROM-1	12
65.	Mina PAM-2	88
66.	Minoistraživač	1
67.	Mina MRUD	14
68.	Mina TMA-3	12

69.	Mina PMA-3	17
70.	Mina TMA-3	1
71.	Mina TMRP	10
72.	PT bomba	6
73.	Upaljač TM-16L	18
74.	Metak 76 mm ZIS	61
75.	Br. top M18 76 mm	3
76.	Maljutka	2
77.	Metak 100 mm T-55	137
78.	Metak 125 mm T-84	2
79.	Metak 130 mm	50

Motorna vozila

1.	Pinzgauer	2
2.	TAM 110	9
3.	TAM 5000	3
4.	Lada NIVA	1
5.	TAM-150	4
6.	TAM-2001	1
7.	TAM-125 cisterna	1
8.	Prikolica za TAM-110	1
9.	Prik. lot.	1

NAPOMENA:

U gornjem pregledu prikazana su samo sredstva tehničke grane, dok RP ostalih grana prikazaće se kasnije, jer veće količine još nisu izvučene, pa stoga nisu ni podaci sređeni.

12. Zaključak iz sedmične analize 5. korpusa izvedenog napada

1. Pripreme za grmečku operaciju otpočele su mnogo ranije, čak od pada AP ZB. Njena realizacija nije mogla otpočeti zbog četničke ofanzive pod nazivom "Breza-94". Čim je ofanziva slomljena, izvršen je odmor jedinica i popuna ljudstvom i MTS-a, uz zauzimanje što povoljnijih taktičkih pozicija.

2. Naše snage otpočele su realizaciju plana napadne operacije "Grmeč-94" 24.10.1994. godine u 13.00, a ne u 12.00 sati. U prvim časovima probijene su četničke l/o na svim napadnim pravcima i do kraja dana razbijena odbrana na p/k i pličoj dubini što se vidi iz borbene zapovijesti i Odluke na karti komandanta 5. korpusa od 26.10.1994. godine.

Tokom noći i narednih dana nastavile su eksploataciju toga uspjeha, potisnuvši snage agresora do linije: Grmuša - Novakovića glavica - Jankov vrh - Drenovo Tijesno - Turski kozjen - Volarica.

Oslobođen je utvrđeni objekat kasarne Grabež, koji je pao u naše ruke 25.10.1994. godine u 7,00 sati. Naše združene snage sastava: 501. bbr, 502. sbbr, 503. bbr, 1 BObr i 517. lbr (-1 č) nastavile su sa eksploatacijom uspjeha u toku ovog i narednog dana, goneći SČA na dva pravca: Ripač - Dubovsko - Vrtoče i Dubovsko - Orašac - Kulen-Vakuf, dok je povlačenje SČA na pravcu: Grmuša i Drenovo Tijesno - Veliki Radić - Bos. Krupa bio pod borbom od linije do linije. Na ovom pravcu agresor je pružao žilaviji otpor, sprečavajući brže prodore na tome pravcu.

3. Jedinice HVO regije Bihać u sadejstvu sa dijelom jedinica iz 502. sbbr prisiljavaju SČA iz 15. bihačke lpbz na bijeg iza državne granice sa RH, odnosno iza l/o 103. lapačke brigade. Tom prilikom HVO je zaposjeo Miloševac - Samar - Velino brdo - Tunel u Gornjem Lohovu, a naše snage iz 502. sbbr nastavile napadna dejstva na desnoj strani r. Una - s. Račić - Mali Ljutuč - Dubovsko, Hrgar i Gorjavec - Dubovsko.

4. Agresor uspijeva konsolidovati svoju odbranu 28.10.1994. godine s pridošlim snagama, kojom prilikom zaustavljaju naš prodor dalje od s. Lipe. Iako je na ovom dijelu fronta došlo do zastoja, snage iz 501. bbr oslobađaju Kulen-Vakuf.

Na grmuškom pravcu snage 503. bbr razbijaju odbranu agresorskih snaga u rejonu Veliki Radić kojeg do noći zauzimaju. Narednog dana nastavljaju se žestoki napadi, kada se zauzima i s. Vranjsku.

5. U četničkoj odbrani zavladała je konfuzija. Nisu našli rješenja kako i s kojim snagama zaustaviti ove naše silovite napade. Jedino su uspjeli u rejonu Lipa - Teočak. Veze komandovanja funkcioniraju dobro, dok su veze sadejstva ispod traženog nivoa. Utrošak municije vrlo je visok, a popuna skoro nikakva. Samo do ovog 28.10.1994. godine uveče utrošeno je preko 140000 projektila 7,62 i 7,9 mm, skoro 1000 mina, 460 ROB, raketa 107 mm 25 i metaka 20 mm preko 500 komada. U ovačjoj ofanzivi širokih razmjera i sa radikalnim ciljevima, ovaj utrošak je preskroman. U borbama od 24. do 28.10.1994. godine naši su gubici sljedeći: poginulo 35 boraca i starješina, ranjeno sa TTP 65 i sa LTP 169. To piše u sedmičnoj analizi komande 5. korpusa.

Na krupskom dijelu fronta SČA je prisiljen 29.10.1994. godine na povlačenje na nove l/o: Vranjska - Obljaj - Podobljaj, koji objekti u sistemu odbrane imaju svoju značajnu težinu i mogu zadati muke našim snagama u nastavku napada.

Na pravcu napada 502. sbbr, agresor je uspio učvrstiti svoje pozicije na liniji: Oraško brdo - Podkrš - Kosa (tt. 1117). Na ove linije SČA doveo je hitno specijalne jedinice iz Knina, dio jedinica iz 39. banijskog korpusa i jednu IDČ jačine 64 vojnika. Dovedene jedinice su ekvivalenta od preko 300 ljudi do zuba naoružanih, koje su imale svoja sredstva podrške: jedan tenk i jedan BOV. Već ovoga 29.10.1994. godine SČA angažuje na liniji: Vrtoče - Krnjeuša - Suvaja - Gudavac - Vranjska - Bos. Krupa, pored navedenih snaga iz tzv. RSK i dio 1. lpbz iz Drvara, dio 15. bihačke lpbz, 3. petrovačke lpbz, te 12. i 17. idjučke lpbz. Pored navedenih brigada iz

2. kk, SČA ima na ovom dijelu fronta dio 6. sanske lpbz i novigradske lpbz iz 1. kk, koje su prebačene sa otočko-bužimskog pravca.

Naše snage na pravcu Veliki Radić - Bos. Krupa izvode uspješne napade, čak brže napreduju u podgrmečkim selima nego prema Vučjaku, iako su vremenske prilike vrlo nepovoljne. Na pravcu Lipa - Teočak - Vrtoče jedinice 502. sbbr vrše izvidanja, pregrupisavanja i dovodenja "R" snaga u cilju nastavka napada. Bez obzira što je dosta "tvrda" i uporna odbrana SČA, naše snage kreću u nove proboje. Nadaju se uspjehu, iako su svjesni svih teškoća koje im ne idu u prilog. Naši gubici su minimalni. Svega 12 izbačeno iz stroja. Naše snage oslobodile su novih 40 km² prostora. Uočeno je dalje grupisanje vojske tzv. RSK, među kojima su i autonomasi u rejonu Bos. Bojna. To znači da se s te strane, vrši sve veće zaokruživanje prostora duž granice sa RH od Bos. Bojne - Velike Kladuše - Kordunskog Ljeskovca - Mašvine - Vaganačkog polja, te potplješevičkim selima do Želznog polja i da svaki čas mogu otpočeti borbe širih razmjera.

Jedinice 503. bbr izvode žestoka napadna dejstva 30.10.1994. godine u sadejstvu s desnim i lijevim susjedom i s jedinicama ojačanja. Njene snage izbile su na liniju: Mosurske poljane - padine Kureševac - tt. 692 - tt. 704 - Begluk, te Podgradina - tt. 366 (Prisjeka). Agresor sve više izvodi aktivnu odbranu, koju je posjeo grupnim sistemom. Tako je posjeo sa 50-60 vojnika objekte: Bradina, Opaljenik, Radičke uvale, sa ciljem obezbjeđenja nesmetanog zabacivanja dijela snaga iza naših linija radi napada i presijecanja važnih komunikacija, te odsijecanja naših snaga u rejonima Zloimenjak i Vranjska. Agresor je dao snažnu vatrenu podršku ovim odbrambenim dejstvima sa dalekometnom artiljerijom. Tukao je po komunikacijama koje iz pravca Grmuše i Drenova Tijesna izvode ka Bos. Krupi.

Naše snage iz 502. sbbr vrše žestok pritisak na pravcu Lipa - Teočak, u cilju proboja tih linija, radi produženja napada ka Vrtoču. Naše su snage rano ujutro 30.10.1994. godine napale s. Mandiče, prisilivši SČA na povlačenje iz toga sela, ali nisu mogle produžiti sa napadom, zbog žestokog otpora agresora, u kojem je artiljerija svojom vatrom nemilosrdno podržavala tu odbranu. U popodnevrim satima agresor je izveo protivnapad na to selo, opet podržan jakim vatrom artiljerije, te isto ponovo zaposjeo, prisilivši naše snage na povlačenje.

Na širem prostoru Kulen-Vakufa, agresor je pokrenuo snage jačine 400-500 vojnika pravcem: Oraško brdo - Podkrš, s ciljem sprečavanja spajanja snaga 502. sbbr sa njegovim desnim susjedom 501. bbr, te odsijecanje i eventualno opljočavanje snaga na prostoru Kulen Vakufa, Orašca i Čukova. Agresor je nastojao preko kule grada i Vrnograča zatvoriti tjesnac Duliha, a snage 501. bbr prisiliti na izvlačenje preko Bos. Doljana i Velikog Ljutuč. Agresor je zbog toga cijeli dan 30.10.1994. godine granatirao putni pravac koji iz Kulen-Vakufa izvodi ka Dubovskom, ali nije izostavio ni druge putne pravce izvlačenja naših snaga iz kulenvakufske i orašačke doline ka Ripču. U isto vrijeme ometao je i sprečavao pridozatak rezervi i MTS-a za potpunu borbenih jedinica. Borbe su bile vrlo teške, sumim tim što je agresor vatrom s oba boka tukao vakufsku i orašačku dolinu, jer su držali Crvene grede, Ostrovicu i s. r. Šerbački buk. Vatrenu podršku snagama na kulenvakufskom pravcu pružao je agresor iz RSK. Dijelom svoje artiljerije iz rejona Melinovac - Željezno polje tukao je i sela: Skočaj, Pritoku, Ripač i Lohovo.

13. Kratke ocjene pravaca napada

A. Pravec: Dubovsko - Vrtoče i Dubovsko – Kulen-Vakuf

Nakon razbijanja agresorskih snaga na p/k odbrane i u plićoj dubini, SČA je u naredna 3-4 dana pružao slabiji opor na osnovnom pravcu: Ripač - Gorjevac, a nešto jači u širem rejonu Dubovskog ali su te snage gotovo iz pokreta savladivane. Jedino žestok otpor pružile su na liniji tt. 790 V i M., Brusovar - tt. 815 - k. 916 na ulazu u Teočak. Ustvari, SČA je uspio zaustaviti naše napredovanje na toj liniji do dolaska pojačanja, kada su počeli sa p/n potiskivati naše snage. Na pravcu Dubovsko - Orašac – Kulen-Vakuf, naše snage su se brzo probile bez organiziranog otpora SČA, te ušle u Kulen-Vakuf, ali nisu uspjele ovladati sa s. Kalati - Ostrovica, zatvoriti dolinu r. Une na liniji Kalati - Ostrovica - Polučci, zatim Boškovića greda - Čovka - raskrsnica Podglavica. Čak je bilo opravdanog rezona da se jedan dio snaga iz 501. bbr uputi da izvodi bočni napad na Lupino, kako bi olakšale 502. sbbr proboj s fronta. To je uočio SČA i čim se prikupio i sredio, krenuo je u p/n, podržan snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Pri tome je uspio prisiliti naše snage na povlačenje na liniju: Rajinovci - Crvene grede, gdje je pružen jači otpor četnicima, a zatim na izlazu iz Čukova. Posebno je bilo neoprezno ostati u kulenvakufskoj dolini, a ne zaposjesti Kalate - Ostrovicu - Polučce - Čovku i na toj liniji braniti vakufski pravec. U fazi našeg nastupanja u cjelini na ovom terenu, uočljivo je da je razbijeno komandovanje SČA, da je te jedinice zahvatio strah, panika, dezorganizacija i da su samo neke niže jedinice davale kakav-takav otpor, a organizovaniji tek na ulazu u Teočak i Kulen-Vakuf. To ih je koštalo, kao i nas što nismo mogli imati jače grupacije za nastavak napadnih b/d do izvršenja ciljnog zadatka. Činjenica je da nam je do tog cilja ostao bukvalno jedan korak, koji nije pravilno iskoračen, kako na kulenvakufskom, tako i na vrtočkom pravcu. Da je to odradeno u skladu sa zamisli komandanta 5. korpusa i da je organizirana odbrana na liniji: Kalati - Ostrovica - Polučci - Boskovića greda - Čovka - k. 825 i dalje, ne bi se tako lahko razbile naše jedinice, koje su zbog toga prisiljene na povlačenje iz vakufske doline i gubljenje oslobođene teritorije. Očito je da su ambicije i euforija bile iznad naših mogućnosti, iako to nije bilo nemoguće, imajući u vidu stanje na ratištu i u četničkim redovima prve sedmice.

B. Pravec: Drenovo Tijesno - Veliki Rudić - Gudavac - Suvaja i Gornji Srbaljani - Grmuša - Vranjska - Bos. Krupa

Na grmuškom dijelu ratišta naše snage nailaze na žestok otpor, nakon razbijanja p/k odbrane, tek na tjesnacu Drenovo Tijesno - Orlovača - Savića glavica i dalje Obljaj - Podobljaj - tt. 353. Neke su se tačke odsudnije branile kao Obljaj, koji je okružen i kasnije savladan. Zbog toga je bio zastoj u brzom napredovanju ka Bos. Krupi. Očito je bilo usmjerenje naših snaga u zahvatu komunikacija, a Grmeč je i sa ove strane ostao i nije čišćen od četničkih ostataka. Posebne teškoće zadavao je SČA u našem povlačenju tukući nas bočno i sa prijetnjom da nam presijeca odstupnicu na nekim od pogodnih mjesta. Naša sje-

verna grupacija snaga u sastavu TG Sjever na čelu sa 503. bbr dosta je izmorena, pa i istrošena prije pristizanja na liniju Donja Suvaja - Gudavac - Beširevići - Vučjak, a da ne kažem i do Pučenika i Bos. Krupe, jer su se od Obljaja vodile borbe sa SČA, koji je imao uvezanu i dobro vođenu odbrambenu borbu. Ovi zastoji stvarali su dodatne teškoće 505. vmbr na stvorenom mostobranu na Kolajevcu. Taj mostobran i dalje njegovo proširivanje moglo je imati puni pogodak, da su snage s fronta u zadanom roku izbile u Bos. Krupu i da se zadatak izvršavao u roku 7-10 dana. Do tog vremena se nisu očekivala pojačana dejstva SČA. Sve ostalo je bilo rizično, da se ne kaže i kasno.

C. Pomoćni pravci: Bos. Otoka - Bušević - Arapuša ili Ljusina - Drenova glavica - Veliki Badić - Šabići - Kolajevac i Gorjevac - Jadovičke uvale - Turske vode - Suvaja.

505. vmbr imala je zadatak prema zapovijesti Op.br. 01/352-168 da forsira r. Una u rejonu Bos. Otoka i da produži b/d pravcem Srednji i Gornji Bušević - Arapuša, u cilju sprečavanja izvlačenja snaga iz uporišta Veliki Badić, Ostrožnica - Bos. Krupa. Ta zamisao je kao rješenje dobra, ali uz posebne dodatne snage, koje bi se ubacile na mostobran Kolajevac, kao sa-dejstvjujuće snage i neposredna potpora snagama s fronta.

Realno, te snage nisu bile toliko jakle da brzo savladaju prostor do Bos. Krupe i dignu i natjeraju na bijeg SČA prema Arapuši. U drugoj varijanti prema odluci komandanta 5. korpusa, 505. vmbr je trebala forsirati r. Unu na odsjeku prelaza Ljusina - Ciglana, pravec - Drenova glavica sa zadatkom: osiguravajući se dijelom snaga s pravca Kruškovac, glavnim snagama što prije ovladati s. Šabići - Ostrožnica - Stara govedarnica, a pomoćnim izbiti što prije ka Svetljinje - Cer (tt. 410). Ovaj zadatak iz odluke je realniji i bliži realnom rješenju prema cilju, koji se trebao ostvariti i kojega je očekivao i SČA na tom rejonu. Stoga bi morao biti strogo isplaniran, dobro podržan i izveden u vrijeme kada ga agresor najmanje očekuje. Ta se odluka trebala realizovati. Međutim, prema odobrenoj odluci komandanta 505. vmbr iznađeno je još bolje rješenje da se stvarno izvrši forsiranje r. Une u rejonu Hodžinac - Glavica, odakle su iz Mašića kamena izbili direktno na Kolajevac. Sa tog objekta se širio mostobran prema planiranim objektima Ostrožnica - Cer - Šabića poljana, a drugim dijelom snaga trebalo se probijati ka Staroj govedarnici. Međutim, naše snage sa pravca Beširevića i Vučjaka nisu dospjele do Bos. Krupe, što je umanjivalo šanse punog uspjeha snaga 505. vmbr na mostobranu. Brigada je pokušala forsiranje r. Une 30.10.1994. godine, rano ujutro, ali nije uspjela, pa su ponovili 30./31.10.1994. godine, prije dana kada je izveden prelazak r. Une ladama i splavovima. Prve noći nije uspio prelazak, jer izbor mjesta prelaska nije bio povoljan i dovoljno bezbjedan. Stoga je načelnik Štaba 5. korpusa sljedeće noći, tj. 30./31.10.1994. godine pomogao da se pronade povoljnije mjesto prelaska, upravo ono mjesto na kojem je izvršen prelazak bez borbe, sve do brda Kolajevac, kada ih je tek primijetio stražar iznad kuće u kojoj je bila komanda. Prostor forsiranja r. Une bio je u zoni vatre SČA koji nisu otkrili to mjesto prelaska, pa su sve jedinice bezbjedno prešle r. Unu i upućene na pravce napada.

U ovom forsiranju nije korišten pontonski, a ni željeznički most na r. Uni. Pretpostavlja se da su bili pod kontrolom vatre i zasjednih jedinica SČA. Izbor najtežeg mjesta forsi-

ranja i stvaranja mostobrana preduziman je, vjerovatno, radi toga što je na ovom dijelu r. Una najuža za forsiranje i bez brzaca. Bez obzira što je ovo forsiranje rijeke uspjelo, rejon Velikog Badića i Šabića su rizični prostori, koji su dobro posjednuti teškim naoružanjem, odakle se mogla očekivati snažna vatra iz PAM-ova, PAT-ova, te artiljerijsko-minobacačka i tenkovska vatra. Čak je bilo za očekivati eventualnu intervenciju dijela snaga SČA s tog pravca. Zato bi bilo važno forsirati r. Unu i u rejonu Drenove glavice, čime bi se razvukle snage i brže razbile četničke utvrde Velikog Badića i Šabića, uz osiguranje sa pravca Arapuše, da su se mogle izdvojiti snage za taj pravac.

Svi uspjesi snaga u forsiranju, čiji je cilj bio da zauzmu i ostanu na tom prostoru i da pomognu snagama s fronta, uslovljen je uspješnim dejstvom tih snaga s fronta, te konkretnim sadejstvom ubačenih snaga i snaga s fronta po vremenu i prostoru. Kada se to sadejstvo ne uskladi, a u konkretnom slučaju nije, onda se uspjesi snaga u forsiranju svode na minimum i često se završavaju, a da se cilj ne ostvari.

To forsiranje je olakšavalo dejstva s fronta našim snagama, jer su vezivale znatne snage SČA za mostobran, što je omogućavalo brže prodore naših snaga ka Bos. Krupi, uključujući i spajanja ubačenih snaga na mostobranu sa snagama s fronta. Prema tome, 505. vmbtr svoj dio zadataka uspješno je izvela.

Drugi pomoćni pravac: Gorjevac - Jadovičke uvale - Turske vode - Suvaja, gotovo je izmuđen pravac. On bi mogao biti pomoćni samo u sadejstvu sa snagama koje bi dejsstvovale duž planine Grmeč: Turski Kozjen - Cilj (tt. 1064) - Javornjača - Turska voda - Risovačka greda. Ovaj pravac je izostavljen i nije pokriven snagama, što je SČA stvorilo mogućnost aktivnog djelovanja sa nekog od bokova u pozadinu naših snaga ili na pravce odstupanja. Prema zamisli komande 5. korpusa u narednom zadatku glavne snage su dejsstvovale ka Bos. Krupi sa linije: Vučjak - Beširevići - Gudavac, a pomoćne: Suvaja - Vojevac - Risovac - Krnješa, sadejstvujući snagama koje su dejsstvovale: Dubovsko - Vrtoče - Bos. Petrovac. No, ta ideja nije ostvarena zbog zaustavljenog napada, te je ostala kao zamisao. Zbog neizvršenja zadataka jedinica s fronta, nisu uspjele u zadatom roku ući i zaposjesti Bos. Krupu, što je onemogućilo 505. vmbtr da izvrši svoj zadatak - spajanje snaga sa mostobranu i snaga sa fronta u Bosanskoj Krupi.

14. Realne ocjene stanja i naših mogućnosti

Naše snage nisu razbijene i protjerane sa planine Grmeč, jer nisu ni upućene. Ali to su učinile ostavljene i ubačene snage agresora, koje su kasnije ugrožavale bokove, pozadinu i odstupnicu naših snaga.

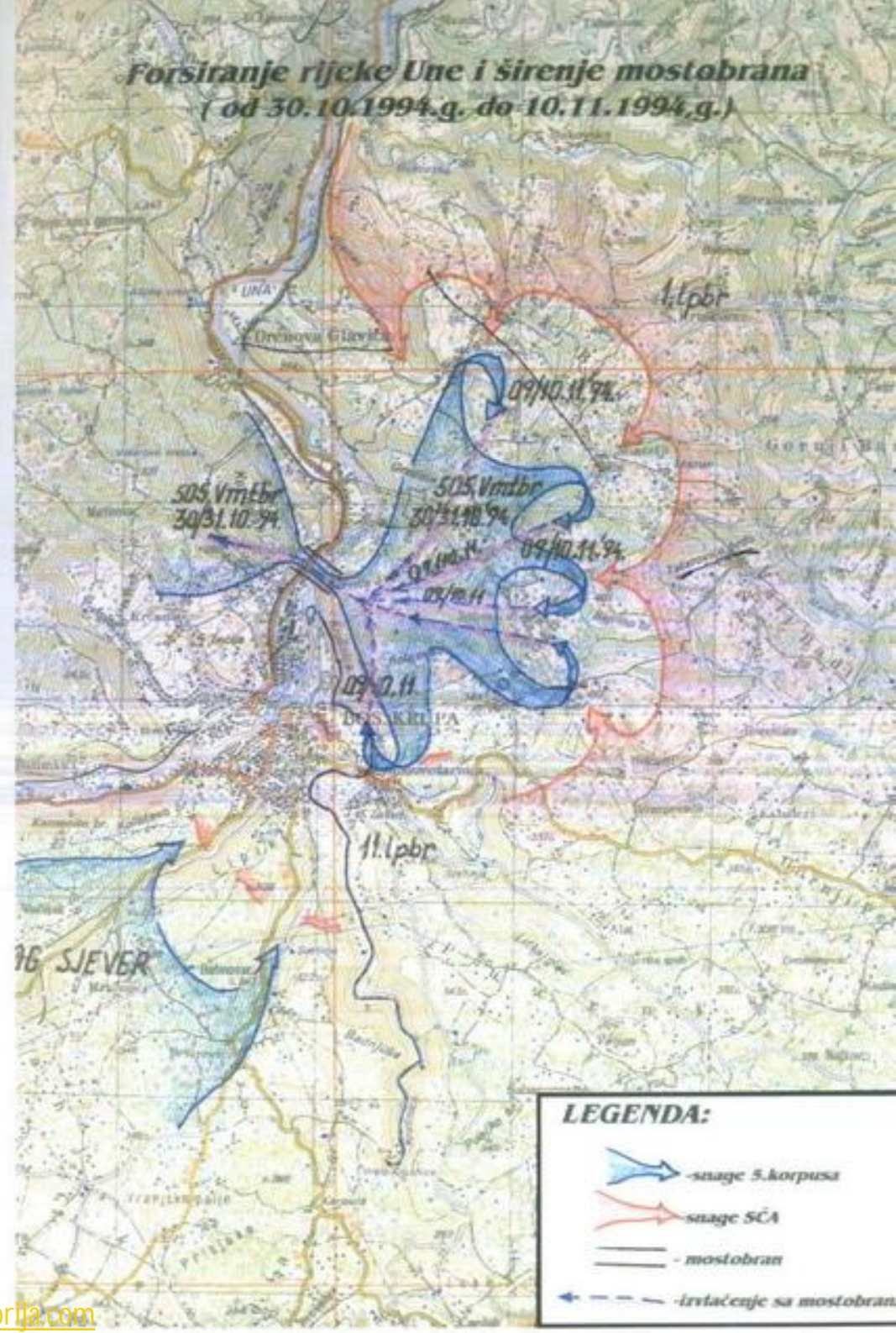
Neke brigade nisu dejsstvovale u skladu sa idejom i svojim zadacima, već je bilo, u nekim slučajevima, odstupanja od pravca i cilja napada. SČA je uspio srediti svoje redove prije izvršenja našeg općeg zadatka, te dovesti i ubaciti u borbu dio svojih rezervi i tako svoju odbranu učiniti odsudnijom. To je dalje značilo udaljšavanje naših snaga od svog ciljnog zadatka - zauzimanje Bos. Krupe i spajanje sa snagama 505. vmbtr na mostobranu.

511. sbbr nije imala u zadatku prelazak sa lijeve na desnu stranu r. Une, osim jedinica koje su dejsstvovale na pravcu Vučjaka, iako bi bilo realno da su forsirale r. Unu i sadejsstvovale 505. vmbtr svojim napadom na Bos. Krupu, čime bi se olakšalo izvršenje zadatka 505. vmbtr i brigadama koje dejsstvuju s fronta. Naše snage do Donje Suvaje, Gudavca, Beširevića i Vučjaka nisu bitnije osvježavane jačim snagama. Osjećalo se opadanje, a ne jačanje siline udara, vjerovatno zbog zamora, trošenja snaga, a i nemanja dodatnih snaga, municije, ub/s, sredstava podrške za silovitiji završni dio borbe za Bos. Krupu, dok su se snage SČA uspjele pojačano osigurati. Ocijenjeno je da su četnici imali mogućnost i stvorene uslove za usmjeravanje dijela snaga sa vrtočkog na krupski pravac, koji je za njih, trenutno, bio ugroženiji, pogotovo što je odbrana Teočaka stabilizirana. To je razlog zbog kojeg su pridolazeće snage upućivane na krupski dio ratišta. SČA je ocijenio da zaustavljanjem našeg upada u zauzimanju Bos. Krupe sprječava i naš izlazak na ciljnu liniju: Ostrovića - Palučci - Boškovića greda - Čovka - k. 325 - Vrtoče - Risova greda - s. Vojevac - s. Zalin - s. Arapuša. To im je i uspjelo. Otud je ciljni domet naše ofanzive ostao samo do Kulen-Vakufa, gdje je manjkala organizacija odbrane širih objekata oko Kulen Vakufa. Zbog toga se i taj uspjeh brzo istopio, jer su četnici postepeno zaposjeli tako važne krilne objekte duž naših linija kao što su: Klisa - Ostrovića - Stjenjani - Čovka - Crvene grede sve do Oraškog brda, prisilivši naše snage na povlačenje iz vakufske doline. Dakako, to je stvorilo nove okolnosti za 501. bbr, a još više za 502. sbbr na njenom napadnom pravcu, čiji se desni bok opasno ugrožava. Kasniji razvoj situacije prisilio je naše komandovanje da čim prije pređe u odbranu dostignutih linija, a da se 505. vmbtr vrati na lijevu obalu r. Une. Naše snage su pokušale sužavanjem fronta i izborom važnih objekata kao oslonaca za odbranu zaustaviti pristigla pojačanja SČA na liniji: Bastača - Vrnograd - Kula - Kučišta k. 1041 (Lisina) - Jadovički vrh - Jadovičke uvale - Turske vode - Maruševića poljane - tt. 741 (Strumac) - Zloimenjak - Krupski Do. I ta linija je bila preširoka, da bi se uspješno branila. Šta je, tu je. To će biti za drugačije i konkretnije analize. Može se sa sigurnošću reći da je to bilo neodrživo, prije svega, zbog velike razvučenosti linije i što je SČA obezbjeđivao i jačao sukcesivno svoje snage, imao ostavljenih snaga iza naših linija duž planine Grmeč. Uz to, agresor je znatno bolji poznavalac te planine i mogućnosti provlačenja kroz međuprostore, što bi dovodilo u pitanje našu odbranu tih linija. Naši sastavi, na nekim linijama odbrane, napustili su svoje položaje uz manje ili veće okršaje. To se događalo na rejonima Lohovska brda, Skočaj, Zavalje, Sokolac, a dijelom i na rejonu Bugar, Turski Kozjen, Drenovo Tijesno, Jankov vrh, Mala Kosa, itd. To je bila erozija prethodne euforije. Izostao je kontakt sa borcima oko objašnjenja nastale situacije (osim u Gati), a osjetio se premor ljudstva, neka vrsta ravnodušnosti itd., koji su doprinijeli tome. Vjerovatne su neke komande bile dijelom nesnalažljive, nedovoljno energične, ponegdje i odsutne iz žarišta zbivanja. Bilo je i ssjetilih primjera, kao što je pojava komandanta Dudakovića na prvim linijama na Bugaru, Skočaju, Zavalju kod Obljaja itd., a i drugi komandanata. To ohrabruje vojsku, iako to može biti kobno. Treba se osjetiti trenutak kada će se biti među borcima, što u navedenom nije imalo rezona.

Unatoč svih teškoća i usporenog napredovanja snaga s fronta, komanda 505. vmbbr sa NŠ 5. korpusa ocijenila je da je najpovoljnije izvršiti forsiranje r. Une na topografski najnepovoljnijem prostoru, ali prostoru koji direktno izvodi na najosjetljiviji objekat Kolajevac i Ostrožnicu (k. 388), kojim se najdirektnije ugrožava zaleđe četničke odbrane Bos. Krupe. Jedinice 505. vmbbr forsirale su r. Unu 30/31.10.1994. godine u rejonu Podvran u potpunoj tajnosti i za neprijatelja neočekivano mjesto prelaska r.Une. Prelazak je vršen čamcima i splavovima bez gubitaka. Snage su bile jačine ojačanog bataljona. Čim je glavina snaga prešla r. Unu, te izašla u rejon Kolajevca i Ostrožnice, iste su ga ubrzo zaposjele. Tom prilikom uništen je IKM bataljona u rejonu Orasi sa 7 starješina komande. Desantne jedinice produžile su napad i brzo zaposjele zaseok Mustelji (k. 406). Ovim je znatno otežan pridolazak snaga SČA iz pravca Jasenica - Arapuša. Isto tako SČA je morao odvojiti znatne snage prema ovim desantnim jedinicama, što je olakšavalo snagama koje su s fronta napadale. Tokom višednevnih borbi zaposjednuto je nekoliko važnih objekata među kojima: Kolajevac, Ostrožnica, Cerik, Cer, Kutinja, a u nastavku napada stigle na domak Stare govedarnice. U borbama za ova mjesta vođene su veoma žestoke danonoćne borbe. Brigade grupe "sjever" izvele su dijelom snaga vrlo uspjele napade na Gradinu (tt. 741) i Male Radičke uvale (k. 852) s kojih su protjerale agresora, a zatim se spustile prema selu Donja Suvaja. Snage ove grupacije vode žestoke napadne borbe, s kojim obezbjeđuju daljnje napredovanje u cilju spajanja sa snagama 505. vmbbr, koje također, u teškim borbama na mostobranu pokušavaju izbiti u rejon Stare govedarnice, kako bi se obezbijedilo spajanje sa snagama s fronta i okruženje snaga u Bos.Krupi. Ni SČA ne miruje. Pojačava svoje snage sa novih 200 vojnika, kako bi zaustavio naše napade s fronta i spriječio širenje mostobrana. Zato izvode česte protivnapade, uvodeći u borbe i svježe snage. Artiljerija SČA snažno djeluje.

Sedmog dana naše ofanzive "Grmeč-94" naše snage južno od Grmečkog vijenca već vode žestoke odbrambene borbe s ciljem učvršćenja dostignutih l/o. u pokušaju stvaranja uslova za nastavak napada ka Vrtočama i Risovoj gredi. U isto vrijeme vode borbe sa ubačenim snagama SČA duž Grmečkog vijenca. Prvog novembarskog dana 1994. godine vode se žešće kombinovane napadno odbrambene borbe. I artiljerijsko-minobacački napadi sve su češći i žešći. Traju gotovo cijeli dan. SČA iz UNPA zone iz RH pojačano djeluje iz minobacača svih kalibara, te topovima B-1 po našim rejonima Maljevac i Katinovac, a povremeno i duž d/g, djelujući po selima i l/o naših snaga. Tenkom su tukli brdo Lisanovac (k. 266) i s. Rajinovac. Materijalne štete su znatne od ovoga granatiranja. Pored toga iz pravca L. P. Sela i Vaganca agresor je ispalio 10-15 projektila iz tenkova po položajima naših jedinica na Bugaru, a i dalje duž d/g sa RH. Na otočkom dijelu ratišta agresorska vojska djelovala je sa više projektila iz minobacača 82 i 120 mm, te iz topova 76 mm iz rejona Osmača i Brezik po l/o i naselju Bos. Otoka, dok je tenkom sa Osmače tukao dubinu teritorije u širem otočkom rejonu. Agresor je posebno žestoko granatirao desantnu prostoriju u trokutu Kolajevac – Ostrožnica - Cev, gdje

**Forsiranje rijeke Une i širenje mostobrana
(od 30.10.1994.g. do 10.11.1994.g.)**

LEGENDA:

- -snage 5.korpusa
- -snage SČA
- - mostobran
- -izvlačenje sa mostobrana

je palo više stotina granata i mina. I snage 503. mbr žestoko su tučene na prostorima Debeli Oldinak - Kulaševo brdo - Obljaj. Na vrtočkom i kulenvakufskom dijelu fronta naše snage su izložene jakim dejstvima iz minobacača svih kalibara, PA oruđa i tenkova, naročito u s. Čukovi, tjesnac Duliba i s. Lipa. Granatiranja su vršili iz rejona Oraško brdo i s. Mandiči, a haubicama 105 mm iz rejona Vrtoča. Težišna granatiranja bila su po jedinicama na položajima i na putnim pravcima. Nakon konsolidacije postojećih snaga SČA postepeno prelazi u kombinovane tenkovsko-pješačke napade i na krupskom dijelu ratišta s ciljem da prisili naše snage da pređu u odbranu, stvarajući uslove za prelazak u ofanzivna dejstva širih razmjera. U rejon Ličkog Petrovog Sela SČA iz Like doveo je jedinice jačine dva pješačka bataljona, a u rejon Gornji Vaganac 4 tenka i 3 PAT-a. Ova sredstva su dio ojačanja pješačkog bataljona, koji je dan ranije stigao. Cijeni se da će te snage angažirati pravcem: Bugar - Gata i Baljevac - Vrelo Klokoča - s. Klokoč. Ovi pokreti i vjerojatna uvođenja u borbe, imaju za cilj, pored zauzimanja teritorija i direktno ugrožavanje Bihaća sa Zapada, prisiljavajući naše komandovanje da odvaja dio snaga ili da neke čak izvlači s fronta na istoku, što bi direktno olakšavalo odbranu, ako ne i omogućilo brži prelazak u ofanzivna dejstva snaga SČA iz RS sa Istoka. To su ujedno dodatne otežavajuće okolnosti za nastavak napada na Bos. Krupu i spajanje sa snagama na desantnoj prostoriji. Komanda 5. korpusa svojim dodatnim naredjenjima zahtijeva još žestocije napade na pravcu Bos. Krupa i spajanje sa snagama na desantnoj prostoriji, a zatim i zauzimanje Bos. Krupe, što je bio cilj ove operacije, pogotovo što naše snage nisu uspjele zadržati Kulenvakuf i izbiti u Vrtoče, kako je predviđeno planom operacije. Agresorske snage su već prikupile znatne snage iz tzv. RSK i dio specijalnih snaga na kulenvakufskom i vrtočkom pravcu s kojima kreću u žestoke napade. Ovoga dana odbijen je jedan jak tenkovsko-pješački napad na vakufsko-oraškom i vrtočkom pravcu, na koje je agresor usmjerio glavne snage. Naše jedinice su presrele i razbile jednu IDG agresora na Grmeču, koja se pokušala zabaciti u našu dubinu. Takvim dijelovima agresor pridaje veliki značaj, jer olakšavaju napade s fronta, presreću kolone na komunikacijama i stvaraju opću nesigurnost u našoj pozadini. Preduzimaju se sve mjere da se spriječe ovakva ubacivanja. Isto tako Komanda 5. korpusa pokušava određenim manevrom snaga na vrtočkom i vakufskom pravcu, spriječiti prodore snaga SČA, a protivnapadima vraćati izgubljene objekte, te nanositi što veće gubitke agresoru. Naše snage grupe "Sjever" zaustavile su napad SČA, a zatim preduzele jak pješački napad sa ubacivanjem, kojom prilikom su nanijele znatne gubitke neprijatelju, okružujući nekoliko grupa, koje su braneci svoje vatrene tačke zapale u okruženje. Iz ovoga se da zaključiti da se forsira napad s fronta, po svaku cijenu, na ovom pravcu, kako bi se obezbijedilo spajanje ovih snaga sa snagama iz 505. vmbr, koje se bore na desantnoj prostoriji. U dosadašnjim borbama jedinica 505. vmbr na desantnoj prostoriji zaplijenila je: 1 ZIS, 1 BOFORS, 2 MB 82 mm, 1 samohotku 76 mm M-18, odjeljak LOB-a sa 10 poljskih kuhinja, na stotine telefona, višekanalni PTK-a i više mješina za vodu. Prema pozicijama naših snaga Bos. Krupa je okružena sa tri strane. Sada se bje odlučujuća bitka da se i ta strana zatvori i agresor prisili na predaju. To je teška zadaća, čak i sudbonosna oko zauzimanja Bos. Krupe u ovoj ofanzivi. Ne treba zaboraviti da

agresoru stalo da sprijeci, po svaku cijenu, odsustvovanje i okruženje njegovih snaga u Bos. Krupi. Zbog toga svaki dan, dovlačenjem novih snaga usporava, a i sprečava zatvaranje toga kruga oko Bos. Krupe. Uz to, artiljerijska dejstva su sve žešća, kako u podršci snagama, tako i u dejstvima po dubini slobodne teritorije. Prema našim izvidanjima i saznanjima agresor upućuje grupe od 5-7 izviđača u dubinu naše teritorije, koje prate pokrete i borbene rasporede naših snaga, posjeduju neke tačke radi navođenja artiljerijske vatre i radi sagledavanja nebranijenih prostora, kroz koje bi se mogle njihove snage ubacivati. Ova ubacivanja primijećena su već na vrtočkom pravcu. Naređeno je da se preduzimaju sve mjere u sprečavanju ovakvog dijelovanja. U tom cilju bvp uputio je nekoliko svojih jedinica jačine voda, radi pretresa terena, otkrivanja i progona takvih ubačenih dijelova SČA. I dio "Jutina" bataljona je angažiran sa istim ciljem.

Agresor je nastavio još žešća granatiranja svih naših linija 2.11.1994. godine, a posebno onih u aktivnim zonama b/d. Iz zagraničnih krajeva iz RH SČA granatira dubinu teritorije. Tako su 2.11.1994. godine Martićevi četnici dejstvovali iz rejonu Katinovca sa minobacačima 120 mm i topovima B-1 po rejonu Glinice od čijeg dejstva je poginuo jedan civil, a pričinjena je i manja materijalna šteta. I dalje se vrše koncentracije snaga i borbenih sredstava iza granice sa RH. UNPROFOR ne reaguje na takve koncentracije Te snage zajedno sa PVF čekaju narednje, kada će preći preko granice na teritoriju države Bosne i Hercegovine, otvarajući tako drugi, vrlo opasan front protiv naših snaga na okruženom prostoru. Na kulenvakuškom pravcu SČA iz RH žestoko dejstvuje po našim snagama i naseljima Kulen-Vakufa, Orašca i Čukova. Agresor granatira iz haubica 105 i 122 mm iz pravca Donjeg Lapca, te iz minobacača svih kalibara, gdje je palo preko 100 talvih projektila. Granatiranja su pojačana i na bosanskokrupskom pravcu. Težišna granatiranja su desantne prostorije Kolajevca, Ostrožnice, Cera i Kutanje i svih linija, koja drže jedinice 505. vmb. A na pravcu napada 505. bbr težišna artiljerijska dejstva su izvršena po jedinicama na pravcima napada i objektima: Debeli Oldinak, Mali Radić i Obljaj i dr. Artiljerijske napade izvodi haubicama 105, 122 mm, minobacačima 120 mm, te topovima 76 mm i PA oruđima. I na ove prostore agresor je ispalo više stotina mina i granata. Naše jedinice na putu AVNOJ-a u rejonu s. Lipa, izložene su ponovo jačim pješničkim i artiljerijsko-minobacačkim napadima. Vode se žestoke borbe, u kojima agresor pokušava probiti naše l/o. Agresor je ovoga dana pokrenuo kombinovani oklopno-pješnički napad na pravcima: Vranjska - Mali Radić, a na desantnoj prostoriji iz pravca Arapuša ka Ostrožnici. Napadi su podržani snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatom. Imajući u vidu da SČA preuzima inicijativu i da sve više ugrožava naše snage u kulenvakuškoj dolini i na rejonu Lipa sa ubačenim svježim snagama iz Like i Knina, naše komandovanje je prisiljeno na izvlačenje naših snaga prema Čukovima i Vrnograč-gradu, kako bi zatvorila tjesnac Duliba i spriječila prodore agresora preko Oraškog brda ka Dubovskom, u sadejstvu sa svojim lijevim susjedom 502. sbbr. Naše komandovanje se odlučilo na ovaj potez kako bi se skratila širina fronta i učvrstile bolje taktičke linije, koje se sada protežu pravcem: Bukovac (tt. 621) - Čukovi - Vrnograč grad - Crni vrh (tt. 585) - Lisa - Jadovički vrh (tt. 1170). U toku je inženjersko ure-

đenje tih linija. Pored tih uređuju se i linije po dubinu, kako bi odbrana bila što čvršća u slučaju proboja neke od linija. Ovoga puta naše snage upućuju IDG koje, u pozadini agresora presreću pojedine grupe vojnika i manje kolone vozila i nanose im gubitke, stvarajući mu nesigurnost oko puteva, a i u dubini planine Grmeč, tako su vojnici agresora veliki poznavaoци svih tajni Grmeča. Na bosanskokrupskom dijelu ratišta naše snage taktičke grupe "Sjever" i dalje izvode napad za napadom, kako bi obezbijedile okruženje Bos. Krupe i spajanje sa snagama 505. vmb. na mostobranu.

Duž državne granice sa RH, od tunela kod Gornjeg Ložova do Bos. Bojne na sjeveroistoku, naše snage su u punoj b/g, jer se očekuju napadi agresora iz RH, u skladu sa zahtjevima RS i dogovorom dviju komandi ovih tvorevina o definitivnom napadu vojske tzv. RSK, ojačane mobiliziranim snagama PVF. RiK funkcioniра otežano zbog snažnog radioometanja neprijatelja. Municije ima sve manje, pa se zbog toga teže realiziraju planirani borbeni zadaci. I pored svih teškoća moral i motivisanost boraca je na visini zadatka, jer znaju da se drugačije ne može. Agresor je 3.11.1994. godine uključio u postojeći arsenal oruđa i rakete tipa "Volhov" ispalivši po dvije rakete na Bihać, Cazin i s. Lubardu kod Bužima. SČA je otpočeo artiljerijsko-minobacačka dejstva iz svog arsenala oruđa 2.11.1994. godine od 19,15 do 22,10 sati, a nastavio i narednog dana od 10,00 sati, dejstvujući po rejonu Hodžinac, Jezerski i Veliki Radić. Iz rejonu Čardak tukli su po Cazinu iz topova 130 mm. A iz tenkova sa Lipika granatirali s. Zoriče, Čojluk i Visibabu, dok su sa BsT sa Bratića brda tukli Bos. Otoku, Plavno i Voloder. Po naselju Bos. Krupa, na lijevoj strani r. Une, dejstvovali su PAT-om 40 mm sa svojih položaja na Lipiku. Vidi se da je agresor vrlo aktivan i da nastoji granatiranjima i protivnapadima zaustaviti napad naših snaga na prilazima Bos. Krupi. Ovoga puta SČA je izveo jak protivnapad u rejonu Obljaja, Malog Radića i Vranjske sa osnovnim ciljem - zaustavljanje našeg napada, odbacivanje naših snaga nazad, na pravcu svog protivnapada, pokušavajući preuzeti borbenu inicijativu radi dobitka na vremenu za uređenje dostignutih linija i pridolaska očekivanih pojačanja. Na pravcu Teočak - Dubovsko i Oraško brdo - Dubovsko agresor je angažovao respektivne pridošle snage iz Kninskog i Banijskog korpusa, te prikupljene snage 1. drvarske lpb. i 15. bihačke lpb. Na bosanskokrupskom dijelu ratišta očekuju se snage sa Gradačačkog, Modričkog, Brčanskog i Istočnobosanskog ratišta. I agresor nema snaga u rezervi, već iste izvlači iz borbe sa manje ugroženih pravaca, te nadomješta, čak i pojačava brojčani sastav u zonama razbijenih snaga 2. kk, koje su još uvijek u fazi konsolidacije. Te prikupljene snage odmah upućuje na pravce angažiranja, kao što je već rečeno. Agresor ne uspijeva razbiti naše snage u zahvatu puta AVNOJ-a. Zato pokušava ubacivanje jedinica jačine 30-50 ljudi u našu dubinu u rejone Jadovik, Alajbegov vrh i Radičke ivale, kako bi s boka i iz pozadine udario na naše snage, prisiljavajući ih na povlačenje s dobro uredenih položaja, koje agresorski vojnici ne mogu probiti s fronta. Naše rukovodstvo uočava da četnici zlačlivi koriste objekte na planini Grmeč, koje naše snage nisu ni posjedale, a kamoli branile. Nakon saznanja o ubacivanju borbenih grupa planinskim vjencem, Komanda 5. korpusa upućuje jače policijske snage radi pretresa nekih planinskih pravaca. Tom prilikom otkrivene su neke ubačene agresorske

grupe, koje su naše policijske snage razbile i protjerale. Na veće grupe nisu naišli, ali su zato pronašli oružja, municije, mina, opreme i sl., što su agresorski vojnici odbacivali pri bijegu.

U narednih nekoliko dana očekuje se jači protivudar pridošlih i konsolidirajućih snaga SČA iz obje tvorevine. To najavljuje u TV spotovima i sam načelnik štaba četničke glavne komande general pukovnik Manojlo Milovanović. On tim spotom "garantuje" živote našim borcima i mladim starješinama, ako se predaju. Međutim, njegova vojska zarobljava 18 naših boraca, koji su nakon obuke u RNC, upućeni u jedinicu, a ovi na ratište na Grmeč. Kada su ih zarobile, snage SČA natjerale su ih da legnu na trbuh, što je viđeno na STV. Dalja sudbina ovih mladića je zapečaćena. Niti jedan se nije živ vratio, niti mrtav razmijenio. Eto kakva je sudbina i vjera te "garancije", kada je agresorski zločinac daje. Takva su bila njihova tumačenja humanitarnih prava rata na bezbroj mjesta. Naše snage nastavljaju intenzivna b/d jedanaestog dana operacije "Grmeč-94". Na pravcu Teočak - Dubovsko i Orašac - Dubovsko naše snage vode odsudnu odbranu držeći važnije taktičke objekte, sprečavajući prodor agresora ka Dubovskom. SČA je na ovom pravcu uveo u borbe svježe snage ojačane četom tenkova, čiji je cilj prodor prema Ripču, čime bi zakomplicirali moguća daljnja ofanzivna dejstva naših snaga na krupskom pravcu i u međuprostoru, gdje se vode teške danonoćne borbe. Agresor pokušava na krupskom pravcu preoteti inicijativu i krenuti u opći napad. Međutim, naše snage grupe "sjever" ne odustaju od svojih napadnih ciljeva. I dalje žestoko napadaju ka Bosanskoj Krupi, ali nailaze i na sve bolju i organiziraniju odbranu agresora. Sada već nema brzih i dubokih prodora naših snaga. U toku cijele operacije na ovom pravcu agresorske snage se znatno bolje i živavije uzastopno brane. Nije se osjećalo rasulo, kao kod snaga na vrtočkom i vakufskom pravcu, koje su, nakon razbijanja odbrane na Grabežu, Hrgaru i Gorjvcu, bježale do Dubovskog, gdje su dale nešto jači otpor, da bi tek na ulazu u Teočak pridošlim snagama organizirale odsudnu odbranu i zatvorile naš daljnji prodor ka Vrtočama, tom krajnjem ciljnom zadatku. I snage 505. vrnbr na mostobranu vode odsudne borbe na pravcima Mustelji - Kutarija - Cer, dok na pravcu Stara govedarnica napadaju u pokušaju zatvaranja obruča oko Bos. Krupe. Osnovno je spriječiti pokušaje sužavanja desantne prostorije, te pokušati proboj ka Staroj govedarnici. Gubici naših snaga 2. i 3.11.1994. godine su sljedeći: ukupno izbačeno iz stroja 83 borca, od čega je 8 poginulih.

SČA pojačava intenzitet borbenih dejstava na cijelom ratištu, težišno na bihaćkom i krupskom dijelu ratišta u toku 4.11.1994. godine. Posebno je intenzivirao artiljerijsko-minobacačka dejstva. Iz rejona Tukovi i Bujadnica dejstvuje minobacačima 82 i 120 mm, a topovima 76 mm ZIS i B-1 iz rejona Dugo polje, dok iz rejona Vrtoča dejstvuje haubicama 105 i 122 mm. Iz rejona Kestenovac u RH dejstvuje topovima 76 mm, a iz rejona Brkića glavice u RH dejstvuje iz haubica 105 mm. Ova dejstva težišno se usmjeravaju na pravce Orašac - Dubovsko i Lipa - Dubovsko. Dejstva je izvodio cijeli dan i do kasno u noć, ispalivši više stotina mina i granata. Istovremeno pokušava, u više navrata, proboje naših l/o na navedenim pravcima, koje podržava vatrom iz minobacača, tenkova, PA oruđa i Bst-a. Na bosanskokrupskom dijelu ratišta na meti artiljerije bili su težišno Debeli Oklinak i Mali Radić, a i jedinice u po-

kretu ka objektima napada. Dubinu teritorije tukao je dalekometnim topovima 130 mm. Agresor pokušava aktivnom odbranom i protivnapadima ka liniji Vranjska - Mali Radić odbaciti naše snage nazad. Isto tako pokušava s napadima ka Ostroznici i Ceru na mostobranu, s ciljem potiskivanja naših branitelja. Martićeve snage iz RH napale su snage HVO-a regije Bihać na pravcu Melinovac - Velino brdo - Samar. Tom prilikom su zaposjele Miloševac. To mu je bila polazna osnovica za upad na Lohovska brda, čime ugrožava bok i pozadinu naših snaga, koje se bore na vrtočkom i vakufskom pravcu.

Agresor je i ovoga dana upućivao IDG jačine 10-15 vojnika duž grebena Grmeč u izviđačku i borbenu misiju. Naše izviđačke jedinice otkrile su ih, dočekale zasjednom vatrom, te natjerale na povlačenje, tako da nisu došle do izražaja.

16. Ocjene izvedenog napadnog dijela operacije "Grmeč-94-1"

1. Operacija "Grmeč-94-1" bila je neočekivana za SČA. S jedne strane cijenili su da su naše snage imale veoma naporno i borbeno ljeto u kome su porazile PVF i izdržale četničku žestoku ofanzivu "Breza-94", a ranije i februarsku grabeško-grmušku ofanzivu. Cijenili su da se naše snage nisu još oporavile. S druge strane, naše snage nisu preduzimale ofanzivu ovakvih razmjera prema SČA, osim ofanzive "Plamen-92" i "Gorica-03", koje nisu bile, po obimu i angažiranju snaga i borbene tehnike, ni blizu ovog nivoa. S obzirom na to da su snage 5. korpusa imale potrebe za odmorom, popunom i pregrupisavanjem, SČA je računao s tim i nije očekivao našu ofanzivu ovakvog obima, tako brzo iza "Breze-94".

2. Naše vojno vodstvo, prateći situaciju na BiH ratištu posebno u srednjoj Bosni i tešku operativno-taktičku situaciju SČA u dolini r. Bosne, na Kupresu i Trebavi, ocijenilo je da SČA mora prikupljati snage za odbranu tih ugroženih strateških pravaca, pa će za ta ratišta izdvajati i dio snaga s ovoga ratišta, jer drugih izvora nema. Stvorili su se uslovi da se i na ovom prostoru iskoristi "pražnjenje" tih snaga, a zatim pokrene i ofanziva. U prvim predviđanjima trebalo je na ovom ratištu učiniti neka poboljšanja operativno-taktičkih pozicija naših snaga. Kada se krenulo u ofanzivu SČA je skrošen na p/k odbrane i plićoj dubini veoma brzo. Ti početni naši uspjesi pogubno su djelovali na borbeni moral SČA, a dizanje sa prvih linija se pretvorilo u bježanje. To je opredijelilo naše komandovanje da se produži dalje. Međutim, ti krajnji ciljevi dokle se trebalo ići, bili su prekrupan zalogaj za naše snage. Front u zoni napada bio je oko 40 km sa nekoliko važnih pravaca, na kojima su trebale biti angažirane brojne snage.

3. I kod SČA pojavile su se nestašice municije, goriva i drugih borbenih sredstava, čak i hrane. Neredovne smjene na linijama, strah od ovog ratišta itd., pogodovalo je našim nakanama za preduzimanje ove ofanzive. Ona je bila i pravo iznenađenje, jer je SČA smatrao da mi za takvo nešto i takvog obima nismo spremni niti materijalno, a ni tehnički.

4. Komanda 5. korpusa je planirala period od 10 dana za izvođenje ove operacije. Kako su bili neočekivano brzi rezultati u prvih 3-4 dana, ocijenjeno je da se ciljni rezultati mogu postići i za kraće vrijeme. Četnici su bili u rasulu. Pao je i njihov bastion kasarna Grabež, gotovo

bez jačeg otpora, iako su četnici cijenili da je neosvoje. Čak je i njihov "vožd" zločinac Karađić morao dolaziti u Bos. Petrovac, da umiruje i hrabri narod i svoje četnike, a i prijeti neposlušnima i onima koji bježe. Narod je bježao, čak i iz Bos. Petrovca. To je bio šok za mnoge Srbe. Osjetili su koliko je lažno forsirana nepobjedivost srpske vojske. Naše snage su, goneći četničke formacije, stigle 26./27.10.1994. godine do Dubovskog i Lipe, a do 29.10.1994. godine u Kulen-Vakuf.

5. Na grmuško-radičkom pravcu b/d bila su usporenija zbog organiziranijeg otpora, kojeg su izvodile četničke snage na liniji: Savića glavica - Orlovača - Veliki Radić - Obljaj - Podobljaj, te Vučijak - Beširevići - Zloimenjak. Na zadnju liniju naše snage su izbile tek 4.-5.11.1994. godine i to: Donja Suvaja - Gudavac - (isključno) Beširevići i Vučijak, ali za kratko. To je bio signal da smo preforsirani, a otvorio se još jedan pravac: Suvaja - Risovačka greda za kojeg je trebalo izdvojiti dodatne snage.

Činjenica je da je u tim b/d na grmuško-krupskom pravcu 503. bbr bila konstantno na težišnom pravcu i bila okosnica napadnih b/d i sa najmanje oscilacija. Razloge što se nije stiglo do cilja i što se nije moglo dostići do njega treba tražiti u premoru, gubicima, manjkavosti ubojnih b/s, u širini fronta, u dovodenju svježih snaga SČA i otvorenoj agresiji "knindža" iz RH. Vjerojatno je da takvih manjkavosti neće biti u slijedećoj prilici.

6. Naši uspjesi u napadu podigli su moral i našu vjeru u pobjedu, pogotovo što nam se pružila prilika da se borimo u dubini PZT SČA.

16. Ponovo o stanju i borbenim aktivnostima na ratištu u z/o 5. korpusa.

Na velikokladuškome pravcu agresor iz tzv. RSK djelovao je 31.10.1994. godine iz oruđa velikih kalibara po širem rejonu rudnika bolsita, dok je u rejonu Glinice i Bukovlja (na našoj strani granice) primijećeno grupisanje manjih kombinovanih snaga SČA i PVF. Na drugom kraju na jugozapadu Okruga, u rejonu kasarne Željava primijećen je pridolazak novih 250-300 agresorskih vojnika, koji su došli vozilima iz pravca Prijeboja. Otočko-bužimski dio ratišta skoro je bez borbi. Povremeno se ispalili poneka granata, oglašavaju se pješćakom i PA vatrom, jer su glavni snaga i sredstava prebacili na krupski dio ratišta, gdje im je zaprijetila opasnost gubitka Bos. Krupe.

Naše snage u zahvatu puta AVNOJ-a vode žestoke borbe, bez vidnog pomaka naprijed. Reklo bi se da više hrane dostignute l/o. Snage 501. bbr već su prešle u odbranu, jer nisu držale dostignute l/o u rejonu Kulen Vakufa. Ove jedinice iz 501. bbr nisu valjano obezbjeđivale svoja krila i bokove držanjem dominantnih objekata, na koje su došli četnici, te sa istih djelovali po našim snagama u vakufskoj dolini. Niti 501. bbr, a ni 502. sbbr nisu obezbjeđivale sadejstvo, pa su snage SČA preko Oraškog brda ugrožavale bokove i pozadinu obiju brigada. To su osnovne naznake s kojim su naše snage platile gubitkom Kulenvakufske doline. Težište našeg napada ostalo je na krupskom dijelu ratišta. Naše snage iz 503, 511, i 1. BObr napadaju prema Zloimenjaku, Obljaju i Vučjaku, pokušavajući razbiti odbranu SČA, koju je posjao jačim snagama. Međutim, one i dalje od toga ne odustaju. Izvode napad za napadom, iako agresor dovlači i ubacuje u borbe svježe snage. Te snage su brojne, ali nisu u stanju pri-

Borci 501. bbr. na položaju

siliti ovu našu sjevernu grupaciju na odbranu. U borbama ovoga dana oslobođeno je novih 10 km² prostora. Naši gubici su minimalni, iako je žestina borbi visoke razine.

U vanrednom izvještaju Komande 5. korpusa, dostavljenom Štabu Vrhovne komande A R BiH stoji i slijedeće: Otpor četnika žestok. Postupno uvode u borbu svježe snage. Vrše ubacivanja borbenih grupa jačine čete planinom Grmeč na spojevima 502. sbbr i 501. bbr. U zahvatu stoji: "Tražimo veći pritisak 7. korpusa na kupreškom pravcu i dotur ubojnih sredstava i sredstava veze". Ovim ubacivanjima dijelova snaga SČA na planinu Grmeč ugrožavaju se komuniciranje i nanose gubici našim snagama u pokretu. S tim naša zaledina postaje sve više nesigurna. Već 31.10.1994. godine agresor pojačava granatiranje iz svojih rejona ne samo u naših snaga, nego i dubine teritorija. Agresor iz UNPA zone u RH noću 30/31.10.1994. godine djeluje iz haubica 105 i 122 mm iz rejona Cetinigrada po užim gradskim zonama Velike Kladuše. Ove napade ponavlja u više navrata, a naročito u rejonu razmještaja komande 506. BObr. Pri tome su prčinjene velike materijalne štete na objektima, a povrijeđeno je i više civila. Agresor je djelovao sa 20 mina 82 mm po rejonu Božino brdo.

Na Petrovačkoj cesti u rejonu s. Lipa i u rejonu Čukovi - Orašac naše snage izložene su jačoj artiljerijsko - minobacačkoj vatri i vatri PA oruđa sa pravca Oraško brdo, Crvene grede i iz pravca s. Klisa. SČA vrši snažne pritiske na pravcu Gradina (tt. 471) - Mali Radić i Vranjska - Obljaj, kojeg su naše snage, koji dan prije, uzele u žestokim borbama. U ovom napadu angažiran je jedan bataljon iz 6. sanske brigade, ojačan sa dvije čete iz 45. motorizovane brigade. Ovim napadom agresor je imao za cilj potisnuti naše snage i vratiti izgubljene linije u rejonu

...nja. jedinice 2. kk su u razdruvanja i popunu nakon debakla u dosadašnjim borbama. Zbog toga su morali dovesti snage iz tzv. RSK s kojima su zaustavili naše snage na liniji: Podgreda - Oraško brdo - Mali Brusovac - s. Mandići. Tek sada ispunjavaju zahtjeve srpskog "vođa" Miloševića oko direktnog uključivanja snaga iz tzv. RSK u rat na prostorima ovoga Okruga. Ostatak jedinica 2. kk posjele su l/o: Bujadnice - Pervanića vrh (tt. 1005) - Tipsov vrh (tt. 1135) - Donja Suvaja. Prikupljanje ljudstva za popunu 2. kk vrši se sa teritorije Drvara, Bos. Petrovca i Vrtoča. Napad 6. sanske brigade na l/o 503. bbr je zaustavljen, a snage vraćene na polazne položaje. Jedinice 503. bbr, 511. sbbr i 1. Bobr potisnule su 11. krupsku lpbbr i pridošle snage iz rejonu Mosura, Zloimenjak, Gudavac, Vranjsko polje pa sve do padina Vučjaka. Agresor je povukao i svoja dva tenka u grad Bos. Krupa. Komanda 5. korpusa je planom operacije regulisala forsiranje r. Une, s ciljem razbijanja i rasjecanja snaga agresora istočno od Bos. Krupe i sprečavanja pridolaska svježih snaga ka frontu, a postojeće snage što prije okružiti i uništiti u rejonu Bos. Krupa. Planom sadejstva predviđeno je i sadejstvo snaga na mostobranu sa snagama s fronta po vremenu i prostoru sve do spajanja istih. Međutim, realizacija toga plana nije išla u skladu sa zamislama sadejstva, dijelom zbog određenih slabosti, a najviše zbog neočekivanog odlučnog otpora zatečenih i pridošlih snaga agresora na taj dio fronta.

Glava XII

1. Prelazak naših snaga u odbranu južno od planine Grmeč

Naše snage koje su izvodile kombinovana dejstva na pravcima: Orašac - Čukovi - Dubovsko i Teočak - Lipa - Dubovsko prešle su 4/5.11.1994. godine na izvođenje aktivne, a na nekim pravcima i odsudne odbrane. Određene su linije uzastopne odbrane, zone odgovornosti i granice između 501. bbr i 502. sbbr. Izvršen je izbor vatrenih položaja za sva oruđa za neposredna gađanja i sredstva podrške. Naređeno je hitno uređivanje prvih l/o i linija po dubini, zašto se angažuje i civilna zaštita. Jedinicama je naređeno da vrše pretrese terena, te sprječje djelovanje agresorskih IDG. Na bosansko-krupskom pravcu vrše se pregrupisavanja i ubacivanja dodatnih snaga, radi nastavka naših napada prema Bos. Krupi. Komanda 5. korpusa naredila je izvođenje odsudnih odbrambenih dejstava u zahvatu puta AVNOJ-a s. Lipa - Dubovsko i Orašac - Dubovsko i nastavak napadanih dejstava ka Bos. Krupi. Ovim Komanda Korpusa zahtijeva da se, u nastavku napada zauzme Bos. Krupa snagama grupe brigada "sjever" u sadejstvu sa jedinicama na desantnoj prostoriji. Ocijenjeno je da je to moguće izvesti uz dodatne napore i dodatne snage, bez obzira što je i agresor ojačao svoje snage u odbrani i što sve češće napada i naše snage na mostobranu. RiK otežano funkcioniše. Traži se od Štaba Vrhovne komande hitna popuna municijom i drugim ubojnim sredstvima vazдушnim putem. Ovog petog novembra imali smo 35 izbačenih iz stroja.

Napadni dio operacije "Grmeč-94" imao je svoje krajnje, ali neostvarene ciljeve. Sada je prisiljen preći u odbranu i učvršćivanje dostignutih linija. Linije koje su se trebale dostići općim ciljevima operacije nisu se ostvarile. Sadašnji front je znatno proširen, a s njim i z/o 5. korpusa što zahtijeva dodatne snage, a što nije bilo lahko obezbijediti, pogotovo kad se očekivao agresor sa novootvorenog fronta iz tzv. RSK sa povampirenim PVF Fikreta Abdića na cijeloj dužini granice sa RH od Lohovskih brda do Bos. Bojne. Ta linija je išla pravcem: Miloševac i Željezno polje - Lohovska brda - Debeljača - Bihać, Željava - Klokot - Vedro polje - Bihać, Ličko P.S. i Sadilovac - Bugar - Rujnica - Gata, Kordunski Ljeskovac - Tržačka Raštela, Tražac - Šturić i Juhovića, Cetinograd i Maljevac - Velika Kladiša i dalje linijom: Glinica - Bos. Bojna - Čorkovača - Bos. Otoča. Tu se krug zatvara snagama tzv. RS. Ovalova četničko-agresorska solidarnost tzv. vojski RS i RSK, očešćavana je od prvog dana naše ofanzive "Grmeč-94". Ta "mašina" je pokrenuta kada su već izgubili preko 250 km² prostora i kada im je razbijen 2. kk. Žarišta iz tzv. RSK otvarana su sukcesivno, nakon prve intervencije snaga RSK i PVF Fikreta Abdića na pravcima: Kulen-Vakuf - Orašac i Vrtoče - Teočak. Do tada su bile granične "čarke" samo u širem rejonu Velike Kla-

duse. Nakon ove vakufskom i vrtočkim pravcu, direktno i masovno su angažirane snage iz 15. ličkog, 21. kordunskog i 39. banijskog korpusa tzv vojske RSK, iz više zagraničnih pravaca sa teritorije RH na teritoriju R BiH, počev od 9.11.1994. godine.

Nakon četničkog debakla na bužimskom dijelu ratišta u ofanzivi pod nazivom "Breza-94" i prethodnog Abdićevog poraza, očekivana su tako masovna napadna b/d oba agresora. Jedino takav solidaran napad mogao im je dati bolje rezultate. Međutim, u fazi planiranja i priprema nastavka ofanzive "Breza-2-94", ili kako ju je Milovanović kasnije nazvao "Jutro", naše snage su ofanzivom "Grmeč-94/1" odgodile planske pripreme i dovele te snage do moralnog kraha, za što je trebalo vrijeme za oporavak i realizaciju drugog dijela operacije "Breza-2".

Ovom operacijom solidarni cilj je bio i ostao okupacija ovog Okruga, uništenje Muslimana i snaga 5. korpusa, radi nesmetanog proglašenja republike srpskih zemalja zapadno od r. Drine. Da su ostvarili prethodna dva cilja, ovaj treći bio bi samim tim gotov čin.

Komanda 5. korpusa pratila je i cijenila nastalu situaciju i u skladu s tim preduzela niz mjera i radnji, među kojima i zapovijest za odbranu.

2. Zapovijest za odbranu "Grmeč-94/2" glasi:

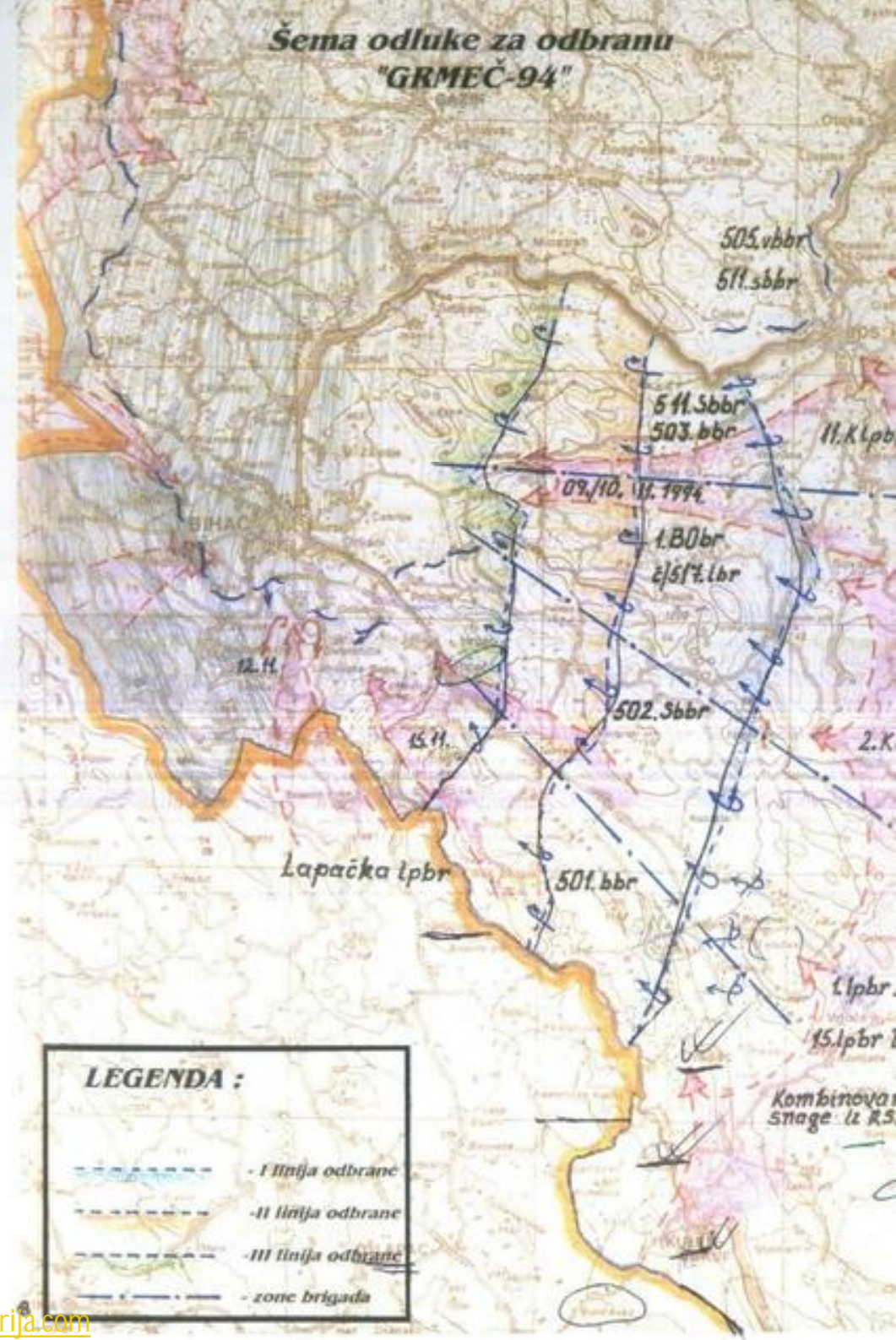
(šema 17)
 ARMIJA R BIH
 5. KORPUS
 KM BIHAĆ
 05.11.1994. godine
 u 20,00 sati

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO
 "Grmeč-94"
 Primjerak _____

KOMANDANTU _____

Borbena zapovijest za odbranu
 Op. br. _____
 Karta 1: 100 000 Bihać i Bos. Krupa

1. Neprijatelj:
 Nakon pretrpljenih teških poraza na pravcima napada naših snaga prema Vrtočama, Ku-

len Vakufu i Bos. Krupi. SČA je uspio prikupiti i dovesti značajne snage iz tzv. RSK, uključujući i dio snaga Fikreta Abdića, kao i snage sa drugih BH ratišta, koje uvodi u borbu, gdje zaustavlja naše snage u euforičnim, do tada napadnim b/d, na pravcima: Lipa - Vrtoče i Kulen-Vakuf. Iako nismo uspjeli izvršiti sve zadatke postavljene u ciljevima napadne operacije "Grmeč-94", ipak se uspelo, prvi put, nakon 2 godine i 6 mjeseci, u razbijanju i progonu četničkih snaga u dubinu PZT, oslobodišvi pri tom 250 km² teritorije našeg Okruga, zarobivši pri tome značajna ubojna i drugi MTS od agresora. Pri tome, naneseni su mu veliki gubici u ž/s i m/s, kakva do sada nije pretrpio na ovim prostorima. U srpskim civilnim i vojnim redovima je pokrenuta lavina nezadovoljstva i sumnjičavosti u vojničke sposobnosti i mogućnosti ostvarivanja četničkih ciljeva rata na ovim prostorima.

Da bi zaustavio našu ofanzivu, četnici iz tzv. RSK hitno su doveli iz Knina i uveli u borbu oko 250 specijalaca a zatim i još dodatnih 300-400 vojnika, da bi pokušali zaustaviti naš napad, a onda u p/n potisnuti ih ka Dubovskom. Pored ovih snaga doveli su i dodatne snage iz Kninskog, Banijskog i Kordunskog korpusa, koje su uvedene sukcesivno u borbu sa linija: Ostrovica - Polučci - Prkosi - Oraško brdo - Brusovar - Kućište. Ova napadna b/d podržavana su snažnom artiljerijsko-minobacačkom i tenkovskom vatrom jedne tenkovske čete. Očekuje se dodatno angažiranje 1-2 četničke brigade. Dijelovi 1, 3, i 15. Ipbr, vjerovatno će angažirati preko planine Grmeč i to: Pervanića vrh, Oštrelj (tt. 937), s ciljem da obuhvatno, na bokove naših snaga, vrše pritisak, prisiljavajući ih na povlačenje iz zone glavne komunikacije kod s. Lipa prema Bihaću. Na bosanskokrupskom dijelu ratišta, agresor je angažovao 6. sansku, 11. krupsku, dijelove 1. novigradske i bataljon policije, s ciljem sprečavanja pada Bos. Krupe, do pristizanja novih snaga iz IBK i Lkk. U toku je prikupljanje još jedne brigade iz tzv. RSK, koja treba pristići iz pravca Knina i Lapca. Uočeni su značajni pokreti četnika ka d/g sa RH prema: Melinovcu, Ličkom Petrovom Selu, Željavi, Vagancu, Sadilovcu, Kordunskom Ljeskovcu, pa sve do Velike Kladuše i Bos. Bojne. Te snage su iz sastava: 15. lk, 21. lk i 39. bosanskokrupskom. Očekuje se direktno angažiranje dijela jedinica iz sastava tih korpusa prema Velikoj Kladuši, Johovici, Tršću, Bugaru, Baljevcu, Lohovskim hrdima, Skočaju i Zavalju. Ovo je koordinirano na najvišem nivou tzv. RS i RSK, kroz operaciju nazvanu "Jutro-94" pod komandom Manojla Milovanovića, načelnika štaba VK-VRS. Očekuje se da će biti angažirano 20-25000 vojnih efektiv. Ovo je drugi dio ofanzive "Breza-94" sa dodatnim nazivom "Jutro-94". Martičevo komandovanje mobiliziralo je sve sposobno za borbu iz sastava izbjeglica iz Turnja i Bamoge, te ih uključilo u formacijske sastave njihovih korpusa. Manji dio djeluje kao zasebne formacije. Četnici iz sastava tzv. RSK sa PVF imaju zadatak otvaranja novog fronta na kladuškom i drugim pravcima, s ciljem olakšanja snagama, koje napadaju sa pravca Kulen-Vakufa, Vrtoča i Bos. Krupe. I Bugar je veoma kritičan. Četnici i PVF prvi put ga napadaju, za sada uznemiravajućom vatrom nakon 12. juna 1992. godine. Očekuje se snažna artiljerijsko-minobacačka podrška, te podrška tenkova, PA oruđa, oruđa za neposredno gađanje, raketa, avijacije i helikoptera. Ne isključuju se hemijski udari i desanti. Prema našim saznanjima SČA angažovat će na bihaćkom ratištu glavne snage pravcem:

Dubovsko - Bihac - Ličko Petrovo Selo - Bihać (ispod planine Plješevica), a pomoćne snage na pravcu: Kulen-Vakuf - Orašac - Dubovsko, Željezno polje - Skočaj - Zavalje i Lohovska brda - Sokolac - Debeljača - Bihać. Na krupskom dijelu ratišta očekuju se pomoćne snage duž planine Grmeč sa ubacivanjem, u cilju odsijecanja naših snaga pri izvlačenju, posebno prema Drenovom Tijesnu i Ripačkom klancu. Glavne snage na krupskom ratištu djelovati će pravcem: Bos. Krupa - Podobljaj - Veliki Radić - Grmuša i Orlovača - Drenovo Tijesno - kasarna Grabež. Na Velikokladuškom ratištu očekivati je da će četničke snage tzv. RSK sa Abdićevom paravojskom djelovati na tri osnovna pravca: Šmrekovac - Stari grad, Šiljkovača - Polje preko linija HVO i Ponikve - Podzvzd. Borbe na ovim pravcima i prostorima uzimati će sve više maha i ono će biti jedno od težišnih pravaca. Zaštićena zona je ugrožena sa svih strana, a da joj se ne garantuje nikakva zaštita od UNPROFOR-a.

2. Zadatak 5. korpusa

Zone odbrane brigade će posjesti u jednom ešalonu sa jačom rezervom. Težište odbrane imati u zahvatu osnovnih komunikacijskih prava i to: Vrtoče - Dubovsko - Ripač - Bihać i Bos. Krupa (Jasenica) - Vranjska - Podobljaj - Veliki Radić - Drenovo Tijesno - kasarna Grabež. Pomoćnim snagama braniti pravce koji izvođe ka Bihaću i r. Uni sjeveroistočno od Bihaća, naročito one koji izvođe sa planinskih masiva Plješevice, Grmeča i duž s. Grmuša. Odbranu organizirati i izvoditi po uzastopnim linijama, koje grupno posjedati i uređivati kao odbrambene rejone bataljona (ORB), organizirane na brzinu, sve do zadnje linije, koju inženjerski urediti i odsudno braniti. Za izvođenje radova koristiti, pored ljudstva jedinica i ljudstvo jedinica CZ iz općina Bihać, Cazin, Bos. Krupa preko nadležnih organa. Prve linije položaja određene su po karti, a druge i treće l/o određivače potčinjeni komandanti. Na svim ORB u z/o brigada organizirati sistem vatre, izvesti nužna zaprečavanja, maslobranja i organizaciju sadejstva unutar elemenata b/r i sa susjedima. Odbranu izvoditi uz samoprihvat, sprečavajući napuštanje linija bez mog odobrenja. Odbranu po dubini izvoditi u tri faze po linijama koje se protežu:

- u prvoj fazi l/o se proteže pravcem: tt. 463 - Duljci - tt. 790 - Podkrš (tt. 714) - Begovac - Pervanića vrh - Lipska Kosa (tt. 1021) - Tipsov vrh - Turska voda - Hariškići - Podgredina - tt. 353 - r. Una.

- u drugoj fazi, prva l/o se proteže pravcem: r. Una - Stuparuša - Golo brdo - Suvi vrh - Rašlja (tt. 656) - Ogradak (tt. 712) - Goli vrh (tt. 1185) - Javornjača (tt. 1164) - Oštrej (tt. 937) - Veliki Radić - Velika glavica - Baljevac - r. Una.

- u trećoj fazi prvu l/o imati na pravcu: r. Una - Veliki Ljutoč - Gorjavec - Gornji Hrgar - Turski Kozjen - Orlovača - Mali Kosić - Jerkovića glavica - tt. 399 - r. Una.

Svaka l/o mora imati još 2-3 linije po dubini, koje se moraju držati najmanje 2-3 dana. Odsudnu odbranu izvoditi na linijama treće faze, s tim da se linija proteže i na Lohovska brda - Skočaj - Željavu - s. Musiče - Prnjavor - Viliće - s. Bugar i dalje državnom granicom.

U slučaju prijevremenog proboja nekih od linija p/n vraćati iste.

Podruga Krag - 5 iz sadašnjih rejlona VP

3. Susjedi: naš Okrug je okružena prostorija i nema susjeda.

4. Odlučio sam:

Svim snagama koje su izvodile napadna b/d postepeno prelaziti na izvođenje aktivne zadržavajuće odbrane, po fazama i linijama, s tim da će 501. sbbr i 502. sbbr to učiniti tokom noći. Pri tome, obezbijediti što duže zadržavanje neprijatelja na svakoj od faza i linija, u cilju dobitka na vremenu i bolje organizacije odbrane po dubini. Zadatak svim snagama Korpusa: sprečavati brze prodore, razbijati i razvlačiti te snage, nanoseći im što veće gubitke u ž/s i MTS-a na cijeloj dubini odbrane. Dijelom snaga nastaviti napadna i aktivna b/d. Kontrolom z/o i sadejstvom elemenata b/r i susjednih jedinica, sprečavati provlačenje snaga ili ubacivanje IDG iza naših linija, koje otkrivati i uništavati sa "R" snagama. Težišne pravce odbrane imati u zahvatu putnih pravaca: Lipa - Dubovsko - Ripač - Bihać, Vranjska - Veliki Radić - Drenovo Tijesno - kasarna Grabež i Risova greda - Alibegovića vrh - Cilj - Turski Kozjen - Drenovo Tijesno. Pomoćne pravce imati: Željezno polje - Lohovska brda - Skočaj - Žegar, Ličko Petrovo Selo - Željava - Vedro Polje - Bihać i Sadilovac - Bugar - Gata. Odbranu oslanjati na jake topografske objekte. Na tenkoprohodnim pravcima imati POG. Gotovost odbrane za 501. sbbr i 502. sbbr u 04,00 sahata 6.11.1994. godine. Za ostale jedinice odredit će se naknadno, nakon njihova prelaska u odbranu.

5. Zadaci jedinica 5. korpusa

5.1. 505. vrbbr nakon ubacivanja snaga na mostobran u rejone: Kolajevac - Johovica - Ostrožnica, te osloncem na te objekte napada na pravcima: Stara govodarnica, Šabića poljana, Pučenik, sa zadatkom: razbija i uništava četničke snage na pravcima napada, šireći mostobran, s ciljem razbijanja četničkih snaga u Bos. Krupi i što brže spajanje sa snagama s fronta, sprečavajući upade četnika u rejon mostobrana.

U slučaju nepovoljnog razvoja situacije imati u gotovosti mjesto prelaska na r. Uni plovilima. Po potrebi pojačati plovna sredstva iz mjesnih izvora. Ostalim snagama čvrsto držati l/o u z/o brigade. Na velikokladuškom ratištu manevrom snaga izvoditi kombinovana b/d, sprečavajući proboje naših l/o, nanoseći što veće gubitke u ž/s i MTS-a SČA i Abdićevim falangama. U izvođenju b/d ostvariti neophodna sadejstva sa 511. sbbr i ostalim susjedima na velikokladuškom dijelu ratišta. Biti u gotovosti za izvlačenje jedinica sa mostobrana po mom naređenju. IKM-1 imati u rejonu Hodžinac, a IKM-2 u rejonu Kolajevac u dejstvu 31.10.1994. godine u 7,00 sati.

5.2. 501. sbbr sa ojačanjem organizuje i izvodi odbranu po linijama u tri faze sa težištem na pravcu: Kulen Vakuf - Orašac - Dubovsko i na pomoćnom: Kličevac - Bos. Doljani - Veliki Ljutoč, sa zadatkom: odbranom zatvara navedene pravce osloncem na objekte: Basača - Strane - Mali Ljutoč, sprečava prodor agresora ka Dubovsko i Veliki Ljutoč.

Desno: dolinu r. Una kontrolisati vatrom, sprečavajući forsiranje iste ili korištenje mostova na prelazima. Lijevo: ostvariti kontrolu grebena Strane do Crnog vrha, sprečavajući pokušaje agresora za udar u bok ili odsijecanje dijela snage brigade, sadejstvjući 502. sbbr, koja

izvodi odbranu na pravcu: Teočak - Dubovsko - Gorjevac.

Zadržavajuću odbranu u svojoj z/o izvoditi u tri faze na cijeloj dubini z/o. Linije odbrane svake od faza, protežu se:

linija odbrane prve faze proteže se pravcem: tt. 463 - Duljci tt. 790. Linija odbrane druge faze proteže se pravcem: Stuparuša - tt. 554 - Golo brdo - Suvi vrh i linija odbrane treće faze proteže se pravcem: r. Una - s. Duliba - Pržina - tt. 707, a po dubini, uzastopnom odbranom, braniti objekte: Veliki Ljutoč, Račića brdo i Begovu glavu. Ostale linije svake faze odredite sami.

Odbranu organizujte i uredite kao ORB.

Granica desno: r. Una do Ripča, a lijevo: Oraško brdo - Suvi vrh - Gorjevac.

5.3. 502. sbbr organizuje i izvodi zadržavajuću odbranu sa težištem u zahvatu glavnog puta: Teočak - Lipa - Dubovsko - Gorjevac sa zadatkom: sprečava prodor srpskog agresora ka Bihaću u zahvatu glavnog puta, nanoseći mu što veće gubitke u ž/s i MTS-a, oslanjajući se na jake objekte za odbranu Podkrš (tt. 714) - k. 810 - Pervanića vrh. Dijelom snaga obezbjeđuje lijevo krilo i bok, sprečavajući četnička ubacivanja i udare s boka, čiji bi cilj bio odsijecanje dijela snaga brigade i razbijanja odbrane po dubini. U kontroli međuprostora lijevo sadejstvovati 1. BObr, a s desne 501. bbr.

U zoni odbrane brigade odbranu izvoditi u tri faze po linijama na cijeloj dubini i to:

- Linija odbrane prve faze proteže se pravcem: Podkrš - Begovac - Pervanića vrh;

- Linija odbrane druge faze proteže se pravcem: Rašlja (tt. 658) - Ogradak (tt. 712) - Goli vrh,

- Linija odbrane treće faze proteže se pravcem: Gorjevac (isključno) - Gornji Hrgar - isključno,

- Cilj (tt. 1064).

Ostale linije odbrane svake faze odredite sami. Odbranu po fazama organizirati kao ORB u obimu koju dopušta borbena situacija. Zadnju l/o odsudno braniti.

Granica - desno: Oraško brdo - Suvi vrh - Gorjevac (isključno), a lijevo: Krnjeuško Medugorje - Tipsov vrh - Turski Kozjen (sve isključno) za brigadu.

Podržava vas KRAG-5 iz rejonu VP Pritočki Grabež po vašem zahtjevu.

5.4. 1. BObr sa č. 517. bbr organizuje i izvodi zadržavajuću odbranu s težištem u zahvatu grebena planine Grmeč sa zadatkom: kontrolom zatvara sve pravce koji izvode grebenom, sprečava brze prodore, nanosi što veće gubitke u ž/s i MTS-a srpskom agresoru. Odbranu izvodi u cilju što dužeg zadržavanja agresora na uzastopnim l/o, oslanjajući se na jake objekte i organizovan sistem vatre. Dijelom snaga, sa svojim desnim susjedom (502. sbbr) i lijevim (503. bbr) vrši kontrolu i odbranu međuprostora, sprečava ubacivanje ili udare u bokove naših snaga. Odbranu zone vaše brigade izvoditi u tri faze sa po 2-3 linije koje urediti kao ORB. L/o svake faze protežu se:

- Linija odbrane prve faze proteže se pravcem: Lipska Kosa (tt. 1021) - Tipsov vrh - Tuska brda - Maruškići - Strmac - Podgradina;

- Linija odbrane druge faze proteže se pravcem: Javornjača (tt. 1164) - Oštrelj (tt. 937) - Tukovača (tt. 596);

- Linija odbrane treće faze proteže se pravcem: Turski Kozjen - Bubaljka - Giganika.

Ostale l/o svake faze odredite sami. Odbranu svake faze organizirati i uređivati kao ORB u obimu koju dopušta borbena situacija. Treću fazu braniti odsudno, koju ne možete napuštati bez mog odobrenja. Slobodne "R" snage držati u rejonu Drenovo Tijesno u cilju sprečavanja upada u taj prostor IDG četnika. Kao rezervne položaje imati na objektima: Mala Kosa - Jankov vrh - Krljića vrh - Mali Kosić.

Granica desno: Tipsov vrh - Alajbegov vrh - Cilj (tt. 1064) - Turski Kozjen - Mali Kosić.

Desno od vas odbranu izvodi 502. sbbr, s kojom ostvarite sadejstvo i koordiniranu kontrolu međuprostora.

Granica lijevo: Zloimenjak - Orlovača - Mala Kosa (isključno). Za spoj sa 503. bbr odgovorni ste vi, s kojim sadejstvujete u odbrani spoja.

Podržava vas KRAG - 5 iz rejonu Pritočki Grabež na vaš zahtjev.

5.5. 503. bbr sa dijelovima 511. sbbr organizuje i izvodi zadržavajuću odbranu sa težištem u zahvatu puta Vučjak (tt. 336) - Veliki Radić - Drenovo Tijesno i na pomoćnom pravcu: Debeli Oklinak - Grmuša - Gornji Brkići sa zadatkom: snažnom uzastopnom odbranom zadržava snage neprijatelja na uzastopnim l/o, sa ciljem nanošenja što većih gubitaka u ž/s i MTS-a, te sprečava prodore na pravcima odbrane koristeći jake objekte po dubini radi dobitka na vremenu. Zadržavajuću odbranu u svojoj z/o izvoditi u tri faze na cijeloj dubini.

Prve linije odbrane svake faze protežu se i to:

- linija prve faze odbrane ide pravcem: Zloimenjak - Obljaj - Podboj - tt. 353 - r. Una,

- linija odbrane druge faze ide pravcem: Veliki Radić - Velika Glavica - Baljevac - r. Una,

- linija odbrane treće faze ide pravcem: Mala Kosa (isključno) - Jelovac - Jerkovića glavica - tt. 399.

Ostale linije odbrane odredite sami. Odbranu u svakoj fazi organizirati i uređivati kao ORB u obimu koju dopušta borbena situacija. Treću fazu odbrane izvoditi kao odsudnu odbranu. Zabranjujem napuštanje l/o bez mog odobrenja.

U izvođenju odbrane sadejstvovaće vam 1. Bobr, naročito u zaštiti krila, bokova i međuprostora. Obezbijediti kontrolu neposjednutog prostora do r. Una.

Granica: desno: Lijeva granica 1. BObr, a lijevo r. Una.

Komandant 503. bbr sa brigadnom TG "Sjever" izvodiće napadna h/d sve dok se posebno ne naredi prelazak u odbranu, odnosno sve dok se jedinice 505. vmbbr nalaze na mostobranu. Naredenje za prelazak u odbranu i izvlačenje sa desantne prostorije dobićete naknadno specijalnim vezama.

5.6. Sve jedinice u z/o koje nisu navedene u ovoj borbenoj zapovijesti uporno i aktivno izvode odbranu u svojim z/o ne dozvoljavajući srpskom agresoru i PVF Fikreta Abdića proboje u dubinu naše teritorije, naročito na velikododuškom djelu ratišta.

5.7. Slobodne i "R" snage mogu se angažirati po mom naredenju.

5.8. Organizaciju i izvođenje zadržavajuće odbrane izvoditi po linijama na cijeloj dubini z/o, uz samoprihvata, ne dozvoljavajući nekontrolisano ili prijevremeno prebacivanje s jedne do druge linije. Agresora prisiljavati da pod borbom savladuje prostore i u razvijenom b/r. Pri tome nanositi mu što veće gubitke, sprečavajući mu uklinjavanje s fronta, ubacivanja kroz međuprostore i dejstva iz naše pozadine.

Zaprečavanjem, grupnim posjedanjem rejonu odbrane, te solidnom organizacijom sistema vatre, prisiljavati na razvijanje b/r te usporavanje pokreta, nanoseći mu, pri tome, što veće gubitke u ž/s i m/s.

6. KRAG-5 sa VP: Pritočki Grabež, vrši vatrenu podršku odbrane jedinica na težištu odbrane i duž grebena planine Grmeč po zahtjevima komandanata jedinica.

7. Zadaci sadržaja borbenih dejstava

7.1. POB organizirati i izvoditi na putnim pravcima koji izvide iz pravca: Vrtoče, Kulen-Vakuf i Bos. Krupa ka Bihaću kao i na drugim manjim tenkoprolaznim pravcima. Za vođenje POB u svim jedinicama formirati POG i utvrditi više POR u z/o jedinica.

Angažiranje tenkova u podršci našim snagama imati na pravcima Vrtoče - Pritoka i Bos. Krupa - Drenovo Tijesno - Grabež kasarna po mom naređenju ili naređenju NŠ 5. korpusa.

7.2. Inž. ob. Jedinice inž. bataljona angažirati na zaprečavanju ispred l/o, na zarušavanju i POK zaprečavanju putnih pravaca prema Bihaću i to: Ličko Petrovo Selo - Bugar - Gata, Ličko Petrovo Selo - Željava - Bihać, Željezno Polje - Skočaj - Bihać, Dubovsko - Bihać i Veliki Radić - Drenovo Tijesno - Grabež kasarna. Ostale zadatke izvršava po mom naređenju.

7.3. U svim jedinicama ranga bataljona formirati IDG koje angažirati na izviđačkim zadacima radi prikupljanja podataka o raspredu, jačini i pokretima SČA. O bitnim saznanjima izvijestiti ObOb 5. korpusa, a u jedinicama preduzimati adekvatne mjere.

7.4. PEB: Izvoditi po planu ObOb 5. korpusa. Posebnu pažnju posvetiti upadu u sistem veze komandovanja. Obezbjediti zaštitu sistema veze.

8. Obezbjedenje b/d:

8.1. Moralno: U jedinicama pratiti stanje b/m i ukupnog raspoloženja. Sagledavati i sprečavati uticaj neprijateljske propagande na naše sastave, ukazujući na lažna obećanja generala Milovanovića, koja su se vidjela na postupcima prema našim zarobljenim borcima.

Na pravcima angažiranja naših snaga zahtijevati da ponašanja budu samo na nivou dozvoljenog, sprečavajući pljačke ili napuštanja jedinica. Uživati povjerenje u solidarne odnose boraca u borbi. Vršiti analize, svakog slučaja ponašanja, kako za ostavljene ranjenike, pa i mrtve u borbi, sprečavajući takve pojave u jedinicama. Pred svaku novu borbeni akciju vršiti i moralne pripreme boraca.

8.2. bezbjedonosno obezbjedenje: Ostvariti punu kontrolu teritorija. Nepoznata lica privoditi. Otkrivati izvore i nosioce neprijateljskog obavještajnog, subverzivnog i propagandnog djelovanja i preduzimati adekvatne mjere. Vršiti KOZ jedinica i komandi, naročito tajnost dokumenta, priprema b/d i korespondenciju. Zabraniti neovlašteno komuniciranje i otklanje podataka. Zarobljena lica predavati organima bezbjednosti na dalju obradu, a ranjene upućiva-

ti u bolnicu, gdje ih imati pod nadzorom.

8.3. InžOb: U svim jedinicama vršiti ukopavanja, maskiranja i zaprečavanja dostignutih linija. Za izvođenje utvrđivanja koristiti, po planu jedinica, ljudstvo CZ sa odgovarajućih općina. Nedostajuća MTS-a trebovati. Određivati red hitnosti radova na InžOb.

Za izradu osmatračnica k-dira i komandanata koristiti svoje ljudstvo, uz stručnu pomoć referenta inžinjerije. Zabraniti neoprezno rukovanje MES-om i neeksplozivnim ubojnim sredstvima.

Posebnu brigu posvetiti pripremama plovila i KZS pri prelazu r. Une za potrebe 505. vmthr, o čemu imati potrebnog uvida preko načelnika inžinjerije 505. vmthr i 511. brigade.

8.4. PNHBO: U svim jedinicama imati ABH osmatrače u cilju blagovremenog otkrivanja ABH opasnosti. Sredstva lične zaštite imati u pripravnosti. Predvidjeti i mjesto DkSt.

8.5. PVO: U svim jedinicama imati osmatrače neba i službu osmatranja i javljanja sa signalima vazdušne opasnosti. Odjeljenje PVO imati u pripravnosti. U jedinicama, pored PA oruda imati u pripravnosti dio M i PM.

8.6. PDB: Borbu protiv HD i VD organizirati u svim jedinicama. Osmatranjem blagovremeno otkrivati snage vertikalnog manevra, protiv kojih angažirati svo slobodno ljudstvo i PA b/s u cilju razbijanja takvih snaga.

8.7. Borbeno osiguranje: U svim jedinicama vršiti osmatranje bojišta, u cilju otkrivanja pokreta i b/r jedinica, komandi i ustanova, od njihova iznenadnog djelovanja. Naročitu zaštitu predvidjeti u toku pokreta i na zastancima u borbi, uključujući rejonu KM, CV, VP i rejon baziranja m/s.

9. Logističko obezbjedenje:

- razmještaj jedinica i ustanova logistike:

a) PlLo razmješta se u rejonu KM-5

b) LoB ostaje u rejonu baziranja do početka borbe, kao i OLoB u svojim rejonima.

LoB 501. i 502. brigade oslanjaju se na LoB-5.

Gotovost za rad - ODMAH.

Dozvoljen utrošak za odbrambeni dio operacije:

a) municija za pješadijsko naoružanje 1 b/k,

b) granata i mina za artiljerijsko naoružanje 1b/k,

c) goriva za m/v 1/4 rezervoara,

d) goriva za borbeni m/v 1/2 rezervoara.

Dotur i evakuacija je u organizaciji LoB i OLoB, s tim da se što više uskladuje.

Na teže prohodnim terenima, u slučaju manjka goriva za transport, koristiti i druga sredstva dotura i evakuacije.

SnOb: vrši preko BrSnSt, ambulanti na terenu i kod civilnih zdravstvenih ustanova.

Kontrolisati vodu za piće.

- InOb: ishranu vršiti kombinovano, a ostalo prema potrebi. Zabraniti korištenje zaplijenjenih artikala ishrane.

- Tob: snabdjevanje TMS-a vršiti na osnovu odobrenog utroška, uz racionalno trošenje.

- Tod: sprovesti prema šemi održavanja. Jedinice nakon odgovarajućeg pregleda, dostavljat će odobreno naoružanje u LoB na opravak.

10. Komandovanje: veze s KM u dosadašnjim lokacijama. Gotovost veza odmah. Veze u RM organizirati odmah prema planu veza. Signali po tablici signala.

11. Izveštaji:

- dnevni do 22,00 sa stanjem u 20,00 sati.

- o gotovosti odbrane i posjedanje rejonu prve faze odbrane prema Odluci,

- o svakom posjedanju novih linija odbrane,

- vanredni po potrebi,

- sumarni svakih 5 dana borbe.

KOMANDANT

brigadni general Atif Dudaković

Nakon izdate borbene zapovijesti za odbranu, nastavljaju se odbrambena b/d u zahvatu puta AVNOJ-a i Orašac - Dubovsko.

Agresor ponavlja granatiranja 5.11.1994. godine na isti način kao i dan ranije. Jedino je pojačao granatiranja, sa lijeke strane: Lohovo, Lohovska brda, Ripač i Račić na bihaćkom dijelu ratišta, a na krupskom granatira l/o i naselja. Ova dejstva izvodi minobacačima 82 i 120 mm, topovima ZIS i B-1, haubicama 122 i 155 mm, te topovima 130 mm. Na otočkom i bužimskom dijelu ratišta dejstvuje minobacačima svih kalibara i topovima 76 mm prvenstveno po rejonu Drijen i Nikolića glavica, odnosno Joji i Vučkavcu. Na pravcima: Teočak - Lipa - Dubovsko i Oraško brdo - Duliba - Dubovsko agresor nastavlja sa žestokim napadima, kako bi probio naše l/o i izbio čim prije u rejon Dubovsko. Napade izvodi oklopno-pješaćkim snagama ojačanog bataljona na svakom pravcu, koje imaju veoma jaku vatrenu podršku iz artiljerije i minobacača.

Na pravcu Oraško brdo - Duliba agresor je uspio probiti naše l/o u rejonu Vrnograč-kula, čime je direktno ugrozio lijevi bok snaga 501. bbr i desni bok 502. sbbr. Taj spoj nije branjen jakim snagama, pa i taj uspjeh agresora nije neočekivan. Isto tako, agresor iz RH iz pravca Melinovac, prešao je u napad na s. Lohovo i Lohovska brda sa snagama dvije ojačane čete i još dva tenka. U ovom napadu je uspio potisnuti naše branitelje, te ovladati sa objektom Velino brdo, nakon odhacivanja jedinice HVO iz rejonu Miloševac. Na bosanskokrupskom pravcu 503. bbr, u sadejstvu sa susjedima, uspjela je potisnuti snage SČA 5.11.1994. godine iz rejonu Obljaj, Zloimenjak i Mosura. Borbe su bile žestoke, zbog snažnog otpora snaga agresora. Oni su pokušali, u nekoliko protivnapada, vratiti izgubljene objekte, što su naše snage sa dostignutih linija, odbile i nanijele nove gubitke agresoru. Ovim su stvoreni povoljni uslovi za nastavak napada naših snaga na ovom pravcu. Agresorske snage izvode napade jakim snagama na pravcima Teočak - Lipa - Dubovsko i Orašac - Duliba i Vrnograč grad - Dubovsko, sa ciljem razbijanja naših snaga na pravcima napada i prodora ka Bihaću. Agresor pokušava zabacivanje dijela snaga u pozadinu radi presijecanja komuniciranja prema frontu, ali i radi na-

pada iz pozadine, čime bi znatno olakšao napade sa probojima s fronta. I u rejonu Lohovskih brda agresor je vršio zabacivanje snaga, čiji je cilj opkoljavanje i zarobljavanje zatečenih snaga, koje su malobrojne i nedovoljno organizirane za odbranu. Ni jedinice HVO regije Bihać nisu bile na visini zadatka. Lahko su gubile objekte, a nije bilo ni uvezanog sadejstva sa 2. bataljonom 502. bbr, čiji su dijelovi branili Lohovska brda. Cijeni se da je agresor ovoga dana imao 10-15 poginulih i preko 50 ranjenih vojnika.

3. General Dudaković o uspjesima 5. korpusa

Nakon naših pobjeda u kladuškoj operaciji pod nazivom "Sloboda-94" i u velikoj agresorskoj ofanzivi pod nazivom "Breza-94" na bužimsko-otočkom pravcu pripremana je i izvedena naša napadna operacija "Grmeč-94", koja je zaustavljena na vakuškom i vrtočkom pravcu 5.11.1994. godine, a na Krupskom 11.11.1994. godine. U proteklim borbama je razbijen 2. kk i oslobođeno oko 250 km² prostora, kada naše snage prelaze u odbranu.

O tim uspjesima general Dudaković, komandant 5. korpusa je na jednom mjestu zapisao: "Zamisao je bila da izbijemo na liniju Bosanska Krupa, Krnjeuša, Vrtoče, Kulen Vakuf. Grmeč bi se time podijelio na dva dijela, na zapadni i istočni i to bi za nas bila povoljna pozicija po pitanju odbrane i nekog zaokruživanja teritorije pod našom kontrolom. Opet smo izvukli pojedine brigade, odnosno najbolje jedinice. Priprema je bila pojedinačna i formirane su dvije taktičke grupe. Bilo je kišovito vrijeme, 24. oktobra. Prvi put je to bilo da Peti korpus napada danju. Pratili smo kad je njima vrijeme ručka, a bilo je to u 13.00 sati. Od njihovog zarobljenog pripadnika dobili smo podatke o njihovoj liniji odbrane, te odlučili da glavni napad počne u 13.00 sati. Linija je uspješno probijena u pravcu Grabeža, odnosno na Grabeškom platu, preko Alibegovića kose. To je bilo borbeno djelovanje, gdje je dio jedinica išao manevrom unazad, a drugi dio naprijed, tako da je objekat Grabež bio obuhvaćen do pada mraka. Bilo je užasno hladno. Čak je jedna naša jedinica napustila položaj zbog hladnoće.

Međutim, kako je bilo nama hladno, bilo je hladno i Srbima. Njihove linije su dignute, probijene i oni više nisu imali položaja za odbranu, sem da brane objekat Grabež ili po dubini Mali Kosić - Drenovo Tijesno - Turski Kozjen. Značajno je pomenuti da smo mi, pored naših vojničkih odnosa u ratu, forsirali da se komandanti međusobno moraju poznavati, imati međusobno povjerenje i drugarski odnos, jer mi nismo profesionalci, koji se programiraju na zadatak taj i taj. To može uraditi samo robot i kompjuter, a mi smo ljudi sa emocijama. Kod nas Krajišnika je posebno izraženo da, ako nekom kažeš da nešto ne može uraditi, onda on to uradi. Tako se baš taj manevar "smicanja" desio ujutro. Produžili smo napad i išli na planiranu liniju Alibegovića kosa - Medugorje - Drenovo Tijesno - Ripač, odnosno kamenolom iznad Pritoke, koji dominira Pritokom i Ripčem. To je bila dobra linija o kojoj smo mi nekad maštali, ali sada je došla do izražaja crta stvarnosti komandanta, komandira i vojske. Naime, ja sam uočio da četnici bježe, da nemaju dovoljne snage, a da nismo ni mi imali haš dovoljno zaplijenjene tehnike, a očekivao sam da mora biti. Sjećam se dobro da sam naišao na pri-

padnike 510., koji energično prodiru pravcem Drenovo Tijesno - Veliki Radić. 503. je već bila na lijevom krilu. Uveo sam 511. u borbu, koja je išla pravcem Grabež - Drenovo Tijesno - Veliki Radić - Bosanska Krupa. Ja sam u tim trenucima već nekako vidio Bosansku Krupu, a znao sam da ne možemo doći tako lako u Krupu. Prije Krupe je objekat Obljaj, a na njemu je bila svojevremeno locirana agresorska artiljerija i protivavionska oruđa. Obljaj dominira platoom Bosanske Krupe i Vranjske i unazad prema Radiću i Drenovom Tijesnom. Taj objekat je vrlo važan i sada, npr. u odbrani ovog "džepa" i luka rijeke Une. Ja sam bio zamislio da se operacija završi na Obljaju. Sve od Obljaja na istok imalo bi karakter diverzantsko-preparadnih djelovanja. Ali od toga objekta na dalje upućivati jedinice, u situaciji kad nismo imali goriva, a poznato je šta to u borbenim djelovanjima znači, nije imalo smisla. Sjećam se jednog primjera iz 510., kada komandant Brigade dobija od mene zadatak da produži napredovanje, a njegov komandir zvani Mrkva, kaže: "Šta to Dudak kaže?" Komandant mu odgovara: "Da idemo dalje!", a on uzvikuje: "Pa je li on lud? Misli li on da mi cijelu Bosnu oslobodimo?". Oni su tada već napredovali četiri uzastopna dana i ta njegova reakcija mi je bila jako simpatična. Na desnom krilu napredovale su 501. i 502. Petsto prva je imala jedan bataljon iz Kulen-Vakufa i Orašca i tad sam ja ukrstio jedinice, usmjerio 501. da ide ka Kulen-Vakufu, jer ti ljudi idu svojim kućama, a 502. je išla pravcem Dubovsko, preko prevoja Lipa. Zauzimanjem Ljutoča, Dubovskog, obronaka Grmeča, Trovrha, Radićkih uvala, Obljaja, bio bi kraj operacije i tu bi stali. Međutim, sad prvi put na prostorima BiH-e agresor doživljava jedan takav poraz i bježanje srpskog naroda iz Pritoke, Ripča, u dugim kolonama. Čak je Bosanski Petrovac pred nama strepio. Narod i izbjeglice počinju negodovati protiv rukovodstva. Dolazi Milovanović i oni na brzinu formiraju neku prvu dobrovoljačku srpsku brigadu. Prekida se nastava na Banjalučkom univerzitetu, na brzinu se formiraju jedinice i upućuju na začepljavanje fronta. Šesta sanska iz rejonu Gradačca je prebačena na naše ratište i to je bilo sukcesivno, uvođenje jedinica - bataljon po bataljon. Brzo su stizali u rejon Bosanske Krupe i Bosanskog Petrovca da zatvore pravce našeg napredovanja. I CVŠ iz Banje Luke dolazi na krupski dio fronta, tako da su Srbi postupno skupili jake snage, s ciljem da zaustave našu ofanzivu, a zatim da sami pređu u protivofanzivu. Mi smo tada imali jaku propagandnu mašineriju u skladu obavještajnog obezbjeđenja, tako da smo ih obmanjivali, da s nama ima i hrvatskih jedinica, da nas podržava avijacija NATO-a, tako da je to, gledajući s ove današnje tačke, bilo lijepo slušati preko radija, kako mi prolazimo, kako prodiremo. Bile su te obmane lijepa igra, ali ja sam na sebe navukao silu. Kasnije, kad su oni krenuli u protuofanzivu, onda je tu situaciju trebalo iskoristiti da se na drugim dijelovima ratišta napravi nešto daleko više. Četnici su tada iz SAO Krajine krenuli otvoreno prema nama iz Martinbroda i Lapca nizvodno rijekom Unom i pritom, pa iz Titove Korenice i Ličkog Petrovog Sela u pravcu Izačića, ali mi smo uspješno izvodili odbrambene borbe do napada na Kladušu 17.11.1994. godine, kada su iz SAO Krajine sa onim pripremljenim Abdićevim snagama napali Veliku Kladušu".

Vjerovatno ni Komanda 5. korpusa nije ocijenila da će UNPROFOR činiti takve "gafove" i propustiti brojne snage SČA iz tzv. RSK na snage 5. korpusa sa juga, zapada i sjevera, te tako

se direktno, iz susjedne države RH umiješati u ratna dejstva na ovom dijelu teritorije države BiH. Da su snage UNPROFOR-a djelovale u skladu sa svojom misijom, te pravdom i pravičnošću, one to ne bi dopustile. To je bila gruba pogreška onih koji su nadređeni tim snagama.

Prelaskom naših snaga na aktivnu i odsudnu odbranu, u skladu sa zapoviješću, napadi četnika su sve agresivniji. Ovoga dana uveo je dodatne oklopno-pješačke snage s kojim je probio l/o na dijelu Vrnograč kule, te prisilio naše snage na povlačenje na nove l/o, što je dovelo u još veću opasnost snage koje brane Dulibu i Čukove, a opasno se ugrožava i desno krilo branitelja iz 502. sbbr. Naše snage iz Bataljona Vojne policije i dijelovi "R" snaga vrše pretrese terena na dijelu Grabeža i planine Grmeč u potrazi za ubačenim IDG agresora u pozadinu naših snaga, sprečavajući njihovo djelovanje iz pozadine. Snage iz 505. vmbr vode teške borbe sa pomahnitilim snagama SČA, kojima nanose velike gubitke. Težište dejstva ove brigade je odbrana linija na desantnoj prostoriji i napadi ka Staroj Govedarnici, u pokušaju spajanja sa snagama s fronta. Ovoga dana izbačeno je iz stroja ukupno 93 borca i starješina naše Armije. Iz svih jedinica dolaze zahtjevi da se hitno popune municijom. Od toga zavise daljnji uspjesi. Potreba za municijom jednaka je vapaju žednih u pustinji, kojima nema života bez vode.

4. Sedmična analiza b/d Komande 5. korpusa

Interesantna je sedmodnevna analiza borbi 5. korpusa za period od 29.10. do 5.11.1994. godine, koja je dostavljena Štabu Vrhovne komande, a koja, pored ostalog, sadrži:

1. Agresor: Nakon višednevnih ofanzivnih borbi naših snaga u kojima su razbijene glavne snage 2. kk i to: 1. lpbz iz Drvara, 3. lpbz iz Bos. Petrovca, 15. lpbz Bihać i 17. lpbz iz Ključa, koje su desetkovane i potisnute ka s. Vrtoče i s. Risovac. Agresor je preduzeo hitne mjere konsolidacije ovih snaga u dubini. Izveo je djelimična pregrupisavanja tih snaga i uveo svježe snage za odbranu Teočaka i Vakufske doline. Trenutne l/o SČA su: Orašac - Oraško brdo - Podkrš - Begovac - Pervanića vrh - Jadovičke uvale - Alajbegov vrh - Oštrej - Vranjska. Da bi zaustavio dalji prodor naših snaga ka s. Vrtoče agresor je uveo sa teritorije tzv. RSK oko 300 pripadnika specijalnih snaga policije i oko 500 pripadnika 39. hanijskog korpusa vojske tzv. RSK na teritoriju Republike Bosne i Hercegovine, na pomenutom pravcu. Ove snage su naoružane lakim automatskim naoružanjem. Raspolazu i velikim količinama sredstava za blisku protivoklopnu borbu, kao i sa 3-4 PA oruđa. Ove snage sa snagama 15. bihačke lpbz ekvivalenta oko dva bataljona posjela su položaje: Orašac - Oraško brdo - Podkrš - Begovac (uključno). Na dominantnim objektima razmještena su protivzračna oruđa 20/2 i 20/3 mm. U širem rejonu Bjelajsko polje posjela je vatrene položaje baterija oruđa 122 mm, a u rejonu Vrtoča prikupljena je tenkovska četa (-I vod). Na liniji: Begovac (isključno) - Pervanića vrh - Jadovičke uvale - Alajbegov vrh (uključno). Te položaje je posjela 1. drvarska lpbz sa oko dva bataljona, ojačana sa IDČ 2. kk, dok na dijelu linije Alajbegov vrh (isključno) - Oštrej (t. 937 uključno) posjedaaju snage dva oslabljena bataljona iz 3. petrovačke lpbz. Desno od 3. petrovačke lpbz linije odbrane Oštrej (isključno) - Vranjska sa osloncem na dominantne topografske visove po-

sjeda i brani 6. sanska lpb, koja se povukla sa Grabeskog platoa u z/o 11. krupske lpb. Ove snage su ojačane policijskim snagama CSB Banja Luka. Bosansku Krupu sa jakim objektima: Lipik, Alen, Stara govedarnica brane snage iz 11. krupske lpb sastava oko četiri bataljona sa ojačanjima ekvivalenta još jednog bataljona iz sastava 1. novigradske lpb. Ovaj bataljon ojačan je policijskim snagama iz Banje Luke, Prijedora i Okučana ekvivalenta do jednog bataljona, koje brane položaje na mostobranu prema 505. vrb sa sjeveroistoka i istoka. Značajna je i agresorska vatrena podrška iz minobacača svih kalibara, a topova 76 mm, PA oruđa 20, 30 i 40 mm i tenkova bataljonima na p/k odbrane, koje brane širi rejon Bos. Krupe, dok haubicama 122 mm iz rejona Pučenik, topovima 130 mm iz rejona Čardak tuče dubinu naše teritorije i komunikacije koje izvode ka frontu. U prekidima borbi agresor je nastavljao granatiranja svom žestinom naših snaga i dubine slobodne teritorije Okruga Bihać.

Težišta tih granatiranja najizraženija su na mostobranu i na napadnim pravcima naših snaga koja izvode ka Bos. Krupi. Naše snage koje su djelovale prema Vrtočama i Kulen-Vakufu do prelaska u odbranu i nakon toga izložene su neprekidnom granatiranju iz Bjelajskog polja sa haubicama 122 mm, minobacačkim dejstvima iz rejona s. Mandići, a topovima 76 mm ZIS i B-1 iz rejona Oraško brdo. Nažalost naše snage nisu imale s čim uzvraćati. SČA iz tzv. RSK protekle je sedmice, u više navrata, djelovao iz rejona Maljevac i Katinovac iz minobacača 82 i 60 mm, te topovima 76 mm ZIS i B-1 po našim položajima, duž državne granice sa RH. Isto tako je djelovao iz tenkova sa položaja u L. P Selu i Vaganju po našim položajima na Bugaru.

Agresor iz RS 3.11.1994. godine djeluje sa po dvije rakete "Volhov" na Bužim, Cazin i Bihać iz rejona Srednji Bušević. Od ovih dejstava bilo je ranjenih i poginulih civila, a pričinjena je i znatna materijalna šteta na civilnim objektima. Tokom cijele sedmice agresor je izvodio kombinovane oklopno-pješačke protivnapade na naše snage prema Velikom Radiću, a sa istoka na naše snage, koje brane mostobran. Neprijatelj je nastavio jake pješačke napade, u drugoj polovici sedmice na pravcima: Teočak - Lipa - Dubovsko i Oraško brdo - Čukovi - Duliba. Žestokim pritiskom ka Dulibi i dalje ka pravcu M. Vodice (tt. 615) - Gorjevac agresor je imao za cilj prodor u dubinu, obilazeći naše snage u rejonu Dubovsko, čime bi doveo u iskušenje odbranu u s. r. Dubovsko. S obzirom da je kod agresorske strane, gotovo uvijek, kriza u ž/s i ovoga puta vrši opću mobilizaciju do 60 godina starosti, čak i starije, ako se mogu dobro kretati, iz općina: Bos. Petrovac, Drvar, Bos. Krupa, Bos. Grahovo, Ključ i Sanski Most, uključujući i izbjeglice. Mobilizirano ljudstvo naoružavaju i upućuju u jedinice na front. Agresor izvodi odbrambene aktivnosti, uz česte p/n, težišno na krupskom dijelu ratišta, dok napadne izvodi na vakufskom i vrtočkom pravcu. Ukoliko se agresor odluči za izvođenje napadnih dejstava s ciljem povratka izgubljenih teritorija, cijeni se da će glavne snage angažirati u zahvatu komunikacije Vrtoče - Bihać, a na pomoćne pravce bi angažirao snage i sredstva, koje bi zabacivao preko krila južno i sjeverno od glavnog puta, koji je dobro posjednut i uređen za odbranu, naročito u rejonu Dubovsko. Takvom taktikom postiže dva cilja. S jedne strane bježi od frontalnog udara na Dubovsko i drugo, cijene da bi zabacivanjem preko krila brže izbili u

rejon Gorjevac i Hrgar. Time bi mu se stvorili uslovi sprečavanja izvlačenja naših snaga iz rejona Dubovsko - Orašac - Čukovi. Agresorske snage iz Like napadaju s. Lohovo, Lohovska brda, pa sve do Golubića. Ovim bi došlo do zatvaranja pravaca koji izvode iz pravca Orašca i Čukova, a i neposredno bi opasno ugrožavale Bihać sa juga i jugozapada, pogotovo što te linije brane oslabljene snage 2/502. sbbr i HVO. Vjerojatno će agresor, u prvom ešalonu, angažirati svježe dovedene snage na glavnom i pomoćnim pravcima, pošto jedinice 2. kk, koje su razbijene u prethodnim borbama, nisu još sposobne izvoditi krupne protivnapade. I duž državne granice sa RH SČA iz tzv. RSK vrši primjetno grupisanje svojih snaga. Tako je u rejonu Vaganac rasporedio 4 tenka, 2 PAT-a 30/2 "praga" i oko 200 vojnika. U rejonu Ličko Petrovo Selo grupisao je oko 500 vojnika, a razmjestio je i bateriju haubica 122 mm na prevoju Klokočevica. Manje snage je grupisao u rejonima Maljevac i Katinovac na pravcu Velika Kladuša, odakle je češće granatirao l/o i naselja na teritoriji države BiH. Agresor je protekle nedjelje vršio intenzivna izviđanja slanjem više IDG duž planine Grmeč. Posebno je izviđačke aktivnosti usmjeravao prema snagama, koje su napadale prema Bos. Krupi i Gudavcu. Jednu takvu otkrivenu grupu jačine 10-15 vojnika imao je u rejonu Radičke uvale koje su naše snage razbile. Člj ovih aktivnosti jesu, pored uznemiravanja naših snaga iz pozadine i otkrivanje topografskih objekata koje su zaposjele naše snage, kako bi mogli navoditi svoju artiljeriju i ukazivati na nekontrolisane međuprostore, radi provlačenja i bočnih prilaza snaga agresora tim posjednutim objektima ili da budu korištena za dublja ubacivanja. U početku sedmice neprijatelj je pretrpio znatne gubitke na svim pravcima, a posebno na desantnoj prostoriji. Obilaskom tog prostora organa 5. korpusa i uvidom na licu mjesta utvrđeno je da je, samo u rejonu Ostrožnice i šire, pronađeno oko 50 poginulih vojnika SČA, a da bi moglo biti poginulih čak između 100 i 120 vojnika na ovom prostoru. Ove nedjelje je uništena komanda 1/11. krupske lpb na IKM, gdje je poginulo u zarušenoj kući 7 starijina. U ovom napadu komandir "Veljun" je lično ispalio zolju u prostoriju, gdje je bio okupljen štab bataljona, a da nisu ni osjetili njihovo prisustvo. U ovom prvom naletu, pored uništenja IKM-a, zaplijenjena su u MTS među kojima jedan ZIS, jedno SO 76 mm, jedan PAT-40 mm i drugo.

2. Naše snage: jedinice 5. korpusa izvode protekle nedjelje ofanzivna dejstva u okviru napadne operacije "Grmeč-94". Snage 501. bbr i 502. sbbr sa pridotim jedinicama izvodile su žestoka napadna b/d na pravcima: s. Dubovsko-s. Lipa - s. Vrtoče i s. Dubovsko - s. Orašac - Kulen-Vakuf. Tom prilikom izbile su do linije: Kulen-Vakuf - s. Lipa - Jadovički vrh (tt. 1170). Na toj liniji naše snage su zaustavljene snažnom odbranom agresora sa dovedenim svježim snagama i ostacima 2. kk, na kojoj liniji su prešle u odbranu, iako su pokušavale nekoliko uzastopnih dana proboje te odbrane, radi nastavka napada ka s. Vrtoče, ali nisu uspjele. Agresor je uzvraćao protivnapadima, koji nisu imali učinaka, zbog dobro organizirane odbrane posjednutih objekata. Međutim, jedinice 501. bbr su u rejonu Kulen-Vakufa bile prisiljene na povlačenje u rejon Orašca, zbog nepovoljnog taktičkog položaja, stalnih napada SČA i granatiranja sa teritorije tzv. RSK, te iz rejona Vrtoča. Tome je doprinijela i neuvezanost linije na spoju sa lijevim susjedom kojeg je napadao u zahvatu komunikacije s. Vrtoče - s. Lipa - s. Du-

bovsko. Posljednute nove linije ove brigade za sada se uspješno brane, iako vode borbe sa zaostalim, ubačenim i svježim snagama agresora koje s fronta napadaju.

Snage objedinjene u TG "Sjever" (511. sbbr, 503. bb., 1. BObr, dio jedinica 505. vmbr i 517. vbbr) produžile su napadna ofanzivna dejstva na pravcu s. Veliki Radić – Vučjak - Bos. Krupa i Veliki Radić - Suvaja, uz ubacivanja snaga ojačanog bataljona iz 505. vmbr preko r. Una na pravcu: Hadžinac – Kolajevac – Ostrožnica - Kutanja i s. Pučenik. U žestokim napadima naše snage su uspjele razbiti agresora na desantnoj prostoriji, a s fronta u rejonima: Veliki i Mali Radić, Krivodo, Zloimenjak i Podgradina. Naše su snage privremeno zaustavljene jakim otporom agresora na uporištima Vučjaka i Vranjske. Nakon pregrupisavanja naših snaga TG "Sjever" i ubacivanja u borbu dijela slobodnih snaga, one nastavljaju sa napadima ka Bos. Krupi, s ciljem spajanja sa snagama na desantnoj prostoriji, te okruživanje i uništavanje snaga agresora zatečenih u Bos. Krupi. Rukovođenje i komandovanje na svim nivoima zadovoljavajuće funkcioniра, iako agresor vrši konstantno radioometanje. Gubici naših snaga sumirano za period 29.10. do 15.11.1994. godine su slijedeći: zarobljena 2 naša borca, nestala 3, poginulo 38, sa TTP 113, sa LTP 184, kaže se na kraju sedmične analize. Ovom analizom Komanda 5. korpusa dala je presjek i ocjene toka borbi protekle sedmice.

5. Žestoke borbe na mostobranu, te s fronta prema Bos. Krupi i Bihaću

Šestog novembarskog dana agresor nastavlja intenzivna artiljerijsko-minobacačka granatiranja naših položaja i naselja iza l/o. Nisu pošteđjeli ni dubinu teritorije. Agresor je izvodio ove napade sa podjednakim intenzitetom iz UNPA zona u RH i sa privremeno okupirane teritorije iz tzv. RS. Hoće se reći, da su se snage Martićeve tvorevine tzv. RSK otvoreno umiješale na strani vojske RS dejstvujući duž d/g BiH sa RH u najužem sadejstvu sa snagama vojske tzv. RS, protiv snaga 5. korpusa na ovom našem okruženom prostoru bihačkog džepa. Tako su, ovoga dana, Martićevi četnici ispalili preko 100 projektila iz tenkova, haubica 105 i 122 mm i minobacača 120 mm, po srpskim naseljima i našim rejonima odbrane na Lohovskim brdima, po s. Lohovo, Račić, Ripač i Skočaj. Na kladuškome dijelu ratišta agresor je dejstvovao topovima 76 mm i minobacačima 120 mm iz pravca Cetinograda po naseljima Šmrekovac i Barake, a u večernjim satima, iz rejona Katinovac tukli iz minobacača 82 i 120 mm po naseljima od Lukoča do Božina brda. U ovom napadu ispaljeno je preko 60 mina. Agresor dejstvuje neprekidno iz artiljerije, minobacača, PA i drugih oruđa i oružja u periodu prekida b/d, ali i u okviru artiljerijske pripreme ili podrške napada. A kada se brani onda dejstvuje po našim snagama u svim fazama napada. Pored toga nikada ne zaboravlja dejstvovati po dubini slobodne teritorije. Ovoga dana težište napada bilo je na pravcu Lipa - Dubovsko. Taj napad je podržan snažnom vatrenom podrškom. Žestoko je agresor granatirao i širi rejon Dubovsko iz rejona Bjelajski Vaganac, dejstvujući iz minobacača 120 mm, te haubica 105 i 122 mm. Na krupskom dijelu ratišta agresor je dejstvovao iz sveg arsenala oruđa i oružja po rejonima Oblaj, Gudavac, Ostrožnica, Johovica i Kolajevac, kao i po našim snagama na linijama dodi-

ra. Naše komandovanje vrši česta pregrupisavanja, izvlačeći dijelove jedinica sa manje ugroženih pravaca, na ona koja su na ljučnim pravcima, ili na jako ugroženim, kako bi se sprečavali prodori ili zatvorili pravci na kojima je agresor imao učinka.

Jedinice 5. korpusa i dalje nastavljaju kombinovana napadna i odbrambena dejstva predviđena planom operacije "Grmeč-94". Snage angažovane na pravcima: Gorjevac – Dubovsko - Lipa i Dubovsko - Čukovi izvode planski dobro organiziranu odbranu dostignutih linija. Do sada je odbijeno više agresorskih napada.

Komanda 5. korpusa izdvojila je dio snaga iz 502. sbbr u odbrani Lohovskih brda i Skočaja, kojim sadejstvuje jedinica HVO-a. Na tom pravcu SČA iz tzv. RSK vrši žestok pritisak, s ciljem da odbaci naše snage sa Lohovskih brda i iz rejona Skočaj - Medudražje i da s tog pravca neposredno ugrozi Bihać. Jedinice 505. vmbr su novubačenim snagama uspješno brane dostignute linije prema istoku, a vrše i pritisak ka Staroj govedarnici. U tim borbama nanose znatne gubitke agresoru. Na planini Grmeč naše izviđačke i policijske snage otkrivale su, u pretresu terena, više IDG agresora, koje su uspješno razbijale i nanosile znatne gubitke. U dosadašnjim borbama veliki je utrošak municije i drugih ubojnih sredstava. Nasušna je potreba popune čiji se izvori ne naziru. Naši gubici su znatni. Izbačeno je iz stroja 60 boraca, od čega je 11 poginulih. Agresor pojačava svoje napade 7. i 8.11.1994. godine na svim pravcima. I dalje su težišna napadna dejstva agresora na osnovnom pravcu Lipa - Dubovsko, i s juga ka Bihaću. Isto tako sve je veće angažiranje SČA iz RH duž d/g od Lohovskih brda do Bos. Bojne. U sastavu tih snaga djeluju i Abdićeve PVF. Tri su vruće tačke u ovim borbama: bihačko, bosanskokrupsko i velikokladuško ratište. Na tim pravcima su težišno izvršena grupisanja snaga i vatrenih sredstava SČA. Tako je agresor dejstvovao iz rejona Željezno polje i Melinovac u RH sa tenkovima T-55, topovima 76 mm ZIS i B-1, haubicama 105 i 122 mm i minobacačima svih kalibara. Ovim napadima izložena granatiranjima su sva sela (srpska, hrvatska i bošnjačka), grad Bihać, zatim Bos. Doljani i Račić. Angažiranje glavnih snaga SČA na pravcu: Teočak – Lipa - Dubovsko vrše se i najžešća granatiranja i vatrena podrška napada. Na ovom pravcu agresor je napadao snagama oko dva bataljona ojačana tenkovskom četom i sa nekoliko PAT-ova 30/2 mm. Dio tih snaga napada pravcem Kučišta - Jadovički vrh (tt. 1170). I na pravcu Orašac - Mali Ljutoč i Duliba - Dubovsko napada snagama oko jednog bataljona. Napad je podržan jakim artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Ubačeni dijelovi (dan prije) u rejon Hrgar-grad (tt. 903) i Velebit razbijeni su u sudaru sa našim snagama, a zatim odbačeni ka Radičkoj uvali. Dio tih snaga pobjegao je preko Gorjevca ka s. Račić. Na Gorjecu četnička IDG je presjekla komunikaciju 7.11.1994. godine i pri tome zarobili komandanta Ljutočkog bataljona sa vozačem i pratiocem, a zatim su se izgubili ka s. Račić - Željezno polje. Prema kazivanju vozača koji je razmjenjen, četnici su bili vrlo okrutni. Batinali su ih, a zatim pucali u noge komandanta i tom prilikom ga ranili. Kada je pratilac prigovorio, odmah su ga ubili, a njega i komandanta otjerali u Kamenicu kod Drvara. Komandant je podlegao zbog silnog premlaćivanja i izgladnjivanja. Jedna ubačena IDG jačine oko jedne čete uspjela se provući 7.11.1994. godine na komunikaciju u rejonu Bubaljka - Drenovo Tijesno, gdje je uništi-

razmjestenu logističku bazu 510. obr. a zatim se izvlađa u dubinu Grmeča. Na bosanskokrupskom pravcu agresor je u oba dana izvodio više artiljerijsko pješačkih napada naročito na dijelu Oštrelj (tt. 937) - selo Tuk, gdje je probio naše l/o, te ovladao rejonom tt. 596. Ovim je agresor izbio duboko iza leđa naših snaga, koje su branile Obljaj i Vranjsku. Ovo je bilo do tada najznačajnije uklinjavanje agresorskih snaga na spoju jedinica 1. BObri i 503. bbr na sjevernim padinama Grmeča. I na pravcu Vučjak - tt. 353 agresor je izveo 8.11.1994. godine čak tri uzastopna neuspjela napada, a dan prije pokušao je u više navrata napade iz pravca Prisjeka i Beširevića ka Obljaju. Cilj ovih pokušaja bio je da odbaci naše snage iz rejonu Vranjska - Zloimenjak - Mosura. U toku 8.11.1994. godine vođene su najžešće borbe na mostobranu. Jedinice 505. vmbri spriječile su više pokušaja prodora agresora u rejonu s. Johovica i Ostrožnica, iako je agresor napadao bezglavo, u talasima, u cilju razbijanja tih snaga na mostobranu. Na drugom kraju fronta primijećeni su pokreti snaga agresora na pravcu Donji Lapac - Nebljusi jačine oko jednog bataljona. Za očekivati je da će biti angažirane u borbama za Lohovska brda, a možda i dio snaga na pravcu Uzljebić - s. Račić - Mali Ljutoč, kako bi se ugrozio bok i pozadina naših snaga koje brane rejon Dubovsko. Cijeneći dosadašnji tok borbi u zahvatu puta AVNOJ-a Bihać - Vrtoče uočeno je da agresor bježi od frontalnog proboja u zahvatu komunikacije, zbog dobro organizirane odbrane po dubini. Stoga usmjerava napade sjeverno i južno, odnosno na krilima zone odbrane 502. sbbr, kako bi preko krila prodro u dubinu i prisilio naše snage na izvlačenje iz rejonu komunikacije ka Dubovskom. Agresor nastoji da čim prije izbije do linije: Veliki Ljutoč - Gorjevac - Hrgar - Radičke uvale. Ovim bi ozbiljno ugrozio bok i pozadinu TG "Sjever", koja bi morala odvojiti snage za bočna obezbjeđenja ili se povlačiti na nove bezbjednije l/o. Naše komandovanje nastoji dodatnim snagama spriječiti prodore po krilima u zahvatu puta AVNOJ-a, kako bi obezbijedilo nastavak napada TG "Sjever". Naše snage uspjele su zaustaviti te prodore, novim pregrupisavanjem dijela snaga, kako onih na pravcu Teočak - Lipa - Dubovsko - Gorjevac, tako i onih iz pravca Kulen-Vakufa i iz zagraničnih krajeva ka Lohovskim brdima. Ponovo su upućene izviđačke grupe na međuprostore na Grmeču, kako bi otkrile i prepadno djelovale na snage koje bi agresor pokušavao ubacivati u našu pozadinu.

U Komandi 5. korpusa održan je sastanak sa potčinjenim komandantima u večernjim satima 8.11.1994. godine. Na tom sastanku sudjelovali su i najviši organi vlasti na Okrugu. Tom prilikom analizirana je vojno-politička situacija, stanje na ratištu u okruženju z/o 5. korpusa. Izdati su jasni zadaci i naredjenja, kako dalje braniti ovaj Okrug, uz dodatnu mobilizaciju ž/s i bolje materijalno-tehničko obezbjeđenje jedinica. U ova dva dana utrošeno je municije 7.62 i 7.9 mm preko 120000 metaka. Zatražena je hitna popuna municijom čije su rezerve na kritičnoj tački. Konstatovano je da se veze ometaju i da je zbog toga RiK otežano. U ta dva dana iz stroja je izbačeno 122 borca i starješine, od čega 11 poginulih. Najviše je izbačenih iz stroja od silnog granatiranja. Agresor je izveo najintenzivnija granatiranja l/o 5. korpusa na dijelu bihačkog ratišta 9. i 10.11.1994. godine, u odnosu na sva dosadašnja granatiranja na ovom prostoru. SČA je granatirao l/o snaga 5. korpusa i HVO, te više naseljenih mjesta po dubini te-

ritorije, uključujući i sam grad Bihać. Slično ovome, agresor je djelovao po l/o i naseljima bosanskokrupskog i velikoldaduškog dijela ratišta. Na općini Bihać granatiranjima su izložena najviše: Gata, Bugar, Izačić, Vikići, Muslići, Klokot, Muratovići, Vedro Polje, Zavalje, Mali i Veliki Skočaj, Žegar, Dobrenica, Sokolac, Golubić, Ribić, Ripač i grad Bihać. Na cazinskoj općini agresor je granatirao naselja: Tržačka Raštela, Tržac, Šturliče i Johovicu. Ova granatiranja izvodio je minobacačima svih kalibara, topovima 130 i 76 mm ZIS i B-1, haubicama 105, 122, 155 mm i tenkovima T-55. Cijeni se da je ovoga 9. novembra ispaljeno na spomenute prostore preko 5000 projektila. Na bosanskokrupskom pravcu agresor je cijeli dan granatirao l/o branitelja TG sjever i rejonu odbrane 505. vmbri na mostobranu. Agresor nije izostavio granatiranja i sela: Veliki i Mali Radić, Obljaj, Podobljaj i druga sela na tom prostoru. Napade je izvodio iz topova, haubica, tenkova i minobacača ispalivši više od 2000 projektila. Nakon ovakvog silnog granatiranja i žestoke artiljerijske pripreme agresor je krenuo u silovite oklopno-pješačke napade 9.11.1994. godine na više pravaca. Jedan od napada oklopno-mehanizovanih snaga SČA bio je iz RH na pravcu: Ličko Petrovo Selo - Kamenak - tt. 370 i Željava - Baljevac - Vučjak - Vedro Polje, a pješačkim snagama duž granicne linije sa RH: Uzljebić - Željezno Polje - Melinovac, pravicima: Melinovac - Veliki i Mali Skočaj, Željezno polje - Uzljebić i Melinovac - Lohovska brda i Lohovo. Očito je da je agresor iz tzv. RSK krenuo u otvoreni napad i na š. r. Bihaća, na snage 5. korpusa i HVO regije Bihać. Snage UNPROFOR-a nisu ni pokušale to spriječiti. Napadi su neuobičajeno snažno podržani, naročito ovaj na pravcu Bugara i Baljevca. Snage agresora bilježe i početne uspjehe, jer snage branitelja, osim kompletne jedinice HVO, nisu bile ni blizu brojnog i tehničkog omjera snagama agresora koje su napadale. Agresor je brzo zaposjao tt. 341 - Debeli Lug i tt. 989 - Trovršić, pomjerivši položaje HVO-a do š. r. Skočaja. Ovoga dana agresor izvodi jak napad prikupljenim snagama na rejon mostobrana kod Bos. Krupe. Najači pritisak bio je iz pravca Veliki Badić ka Ostrožnici sa snagama jačine dvije čete, mada su i napadi sa drugih pravaca bili slični ovome. Unatoč jakoj artiljerijskoj pripremi i podršci napada, agresorske snage su zaustavljene, a zatim odbačene na početne položaje, uz značajne gubitke. SČA je preduzeo i snažne napade na jedinice TG "Sjever" iz više pravaca: Vučjak - Krupski dio, Vranjska - Obljaj, Mosurske Poljane - Obljaj i Oštrelj - Tuk. Naše snage pružile su žestok otpor. Zbog toga su napadi ponovljeni tri-četiri puta 9.11.1994. godine. Napade su izveli svaki put nakon snažne artiljerijske pripreme napada. Ponavljanjem napada više puta uzastopno govori o dobro organiziranoj odbrani, te o nemoći i neodlučnosti napadača, zbog gubitaka koje trpi bez rezultata. Očito je da agresor mora tražiti rješenja određenim pregrupisavanjem snaga ili traženjem dodatnih snaga, koje teško može obezbijediti. Na pravcu Lipa - Dubovsko - Gorjevac naše snage su prisiljene povući se iz rejonu Dubovsko ka Hrgaru i Gorjvcu. Agresor je iz pokreta ubacio svježe snage, s kojima je izveo jak napad na Hrgar i Gorjevac, sprečavajući naše snage da bolje organiziraju odbranu na ovoj liniji. Napad je uspio na dijelu Gorjevca. Tako je agresor uspio izbiti u rejon Ripački klanac, objekat cilj (tt. 485) i s. Račić, u pokušaju da spriječi izvlačenje dijela naših snaga, koje su se zatekle u rejonu Gornjeg Hrgara. Izbijanjem na ove objekte i upadom u selo Lohovo i na Lo-

hovska brda, agresor je ostvario znatne taktičke prednosti u nastavku napada ka Bihaću, uz neposredno sadejstvo snaga SČA iz tzv. RSK. Ovaj prodor SČA do Ripačkog ladanca, prisilio je naše komandovanje na izvođenje odsudne odbrane na liniji: Gradina (tt. 547) - Donji Hrgar - Turski Kozjen (tt. 939), kao i povlačenje naših snaga TG "Sjever" do linije Veliki Radić - Redžina jama. Ovi uspjesi SČA ubrzali su izvlačenje naših snaga sa mostobrana. Tako je odlukom komandanta 5. korpusa regulisano izvlačenje snaga 505. vmtbr 9/10.11.1994. godine, sa mostobrana pravcem: Kutanja - Ostrožnica - Kolajevac - Hadžinac na lijevoj obali r. Une. Ocijenjeno je da se Bos. Krupa ne može osloboditi, zbog preduzete opsežne protivofanzive udruženih agresora iz tzv. RS i RSK jačine 20-25000 vojnika sa angažovanim brojem borbenim i vatrenim sredstvima sa široke osnovice od Bos. Krupe - Gorjevca te iz Like, Korduna i Banije sve do Bos. Bojne. Izvlačenje snaga i sredstava 505. vmtbr sa mostobrana izvršeno je, kako je naređeno 9/10.11.1994. godine tokom noći bez gubitaka. Agresor je 10.11.1994. godine ušao na prazan prostor mostobrana, vrativši se tako na stare položaje. Od ovoga dana, po odluci komandanta 5. korpusa sve jedinice TG "Sjever" prelaze u odbranu.

6. General Dudaković: O prelasku naših snaga u odbranu

Govoreći o prelasku snaga 5. korpusa na cijeloj zoni b/d u odbranu general Dudaković kaže:

"Opet smo napravili plan odbrane. Bila je to klasična odbrana, s tim da treba znati kada se sabija određena materija, da se ona može sabijati do određenog momenta i tad nailazi kritična masa. Tako smo mi sabijani, ali važni objekti kao Grmeč, Grabež, Debeljača, Dolina prema Izačiću, Pečka brda, koja su cazinska tvrđava, nisu smjeli pasti, jer više Cazinske krajine ne bi bilo. Potpisuje se primirje 31. decembra 1994. godine. Četnici još više navaljuju na nas, a i mi smo možda malo više kućali nego što jeste. Jeste to bilo teško, ali mi smo htjeli da iritiramo naše snage u centralnoj Bosni, da znaju i oni da se ovdje ne poštuje primirje, da se energično negdje raščisti, na Doboju, Tesliću i sl., jer bi nama svaki uspjeh, bilo gdje, dobro došao. Međutim, tamo je bilo primirje. I to je trajalo do 20. marta, dok nije počela operacija na Vlašiću.

Mi smo se ovdje grčevito borili. Smjenjivale su se, na našem ratištu jedinice raznih "vukova", jedinice iz Doboja, sa Vlašića, iz Banje Luke. Sama taktika četnika, po meni, nije bila dobra i meni nije jasno zašto nisu izrazili težište. Zašto, na primjer, nisu skoncentrisali artiljeriju i tenkove na jedno mjesto i pokušali dva, tri, pet napada, s kojim bi "progorili" liniju, nego smo mi slomili njihovu studentsku brigadu na Sokocu, dubičku brigadu na pravcu Pritoka - Orljani. Uglavnom, oni su pretrpjeli velike gubitke. Mi smo već tokom jedne noći znali vršiti duboke manevre, da bi zatvorili ugrožene pravce. Tako smo ih jedino mogli zaustaviti." Kraj citata.

Naši obavještajno-izviđački organi došli su do saznanja da su nove agresorske snage u pokretu od Donjeg Lapca i Korenice ka državnoj granici sa RH, odnosno prema pravcima invadenja u borbu. Isto tako iz pravca Vojnića ka Maljevcu pristiglo je dodatnih 500-800 vojnika,

među kojima ima i pripadnika Abdićevih PVF. Agresor je ovoga dana dejstvovao i avijacijom po selima Izačić i Vikići, zatim po industrijskoj zoni u Bihaću i po položajima jedinica 5. korpusa i postrojba HVO južno od Bihaća, doletjevši sa aerodroma Udubina. Agresor je raketirao "maljutkama" iz helikoptera naše položaje na Bugaru. Desetog dana novembra 1994. godine, agresor je cijelog dana izvodio kombinovane oklopno-pješačke napade na svim pravcima od Vaganca, Lohovskih brda, Grmeča do Bos. Krupe. Jak kombinovani napad izveo je agresor iz tzv. RSK na Lohovska brda i s. Veliki Skočaj, gdje je postigao značajan uspjeh zaposjevši to selo i veći dio Lohovskih brda. Na Grmečkom dijelu fronta SČA je uspio izbiti 9./10. i 10.11.1994. godine u rejon Drenovo Tijesno i na dio Pritočkog grabeža. Agresor je zaustavljen na liniji: Redžina jama - Veliki Radić, te Hrgar - Lohovska brda - Klokot - Izačić - Vikići. Na tim linijama vode se ogorčene borbe u kojima naše snage nanose gubitke i nastoje zaustaviti dalje prodore SČA. Zauzimanjem reiona Drenovo Tijesno agresor je ozbiljno ugrozio bok i pozadinu TG "Sjever". Zbog toga se ona planski povlačila od linije do linije, da bi se zaustavila na liniji: Redžina jama - Veliki Radić - Orlovača. Na svakom od pomenutih pravaca agresor je angažirao snage do jednog bataljona, koje su imale neograničenu vatrenu podršku. Te premoćne snage SČA uspjele su naše snage zaustaviti i prisiliti na odbranu. Tako su ti napadi bili sve žešći i obimniji na cijeloj širini z/o od Bos. Krupe do Tržačkih Raštela. Težišna napadna dejstva usmjerena su, kako sa istoka, tako i juga i jugozapada ka Bihaću, gdje agresor nastoji, po svaku cijenu izvojevati konačnu pobjedu. U narednim danima može se očekivati značajnije angažiranje mobiliziranih snaga PVF u sabirnim centrima autonomaša u rejonu Turnja i Batnoge, pod kontrolom Martićevih četnika. Agresorski napadi trajali su naizmjenično tokom protekle noći i današnjeg dana. Međutim, prema izvještajima potčinjenih jedinica, agresor nije uspio probiti linije odbrane, jer od te odsudne odbrane, zavisi sudbina Bihaća i cijele Krajine. Neki borci nisu psihički izdržali, pa su napuštali svoje položaje bez odobrenja. U toku je prikupljanje i privođenje takvih bjegunaca. Naročito se to odnosi na branitelje Lohovskih brda i hrvatskih sela, koja je branio HVO, na kom dijelu su se smjenjivali napadi za napadom cijeli dan 10. novembra. U ovim žestokim borbama i jedinice HVO-a nisu izdržale. Među njima je došlo do rasula. Komandovanje je zatajilo, a ne bojovnici. Zbog toga su pala u agresorske ruke hrvatska sela Veliki i Mali Skočaj, Medudražje, a neposredno ugroženo i Zavalje. Zbog toga je hitno naređeno da se angažuju kombinovane snage iz sastava 5. korpusa, koje su uspjele zaustaviti SČA, koji je napadao iz pravca: Ličko Petrovo Selo i Željava ka Vedrom Polju i Melinovac - Veliki Skočaj. Nakon zaustavljanja napada SČA naše snage su, u protivnapadu, odbacile agresora do samog Velikog Skočaja, zauzevši i dio sela.

PVF sa snagama SČA iz tzv. RSK još 8.11.1994. godine upale su u rejon Alatuša i s. Trn, a 10.11.1994. godine napadaju i ugrožavaju Veliku Kladušu iz pravca Maljevac - Donji Maljevac. U toj zoni nalaze se naše oslabljene snage iz 506. obr i 505.vmtbr, bez mogućnosti ojačanja tih snaga, zbog angažiranja većeg broja u odbrani objekata na prilazu Bihaću. Prema nepotpunim podacima izbačeno je iz stroja preko 100 naših boraca u toku 9. i 10.11.1994. godine. Agresor je i tokom dana 11. i 12.11.1994. godine nastavio s nesmanjenom žestinom granati-

nanija i kretanja iz svih oruđa i tenkova u nasin jedinica i prikupljenog dijela jedinica HVO-a u š. r. Bihaća. Istom dejstvu izložena su i sva naseljena mjesta u zoni b/d i po dužini slobodne teritorije Okruga Bihać. Težišna granatiranja izvodio je iz svojih uporišta: Željezno Polje - Melinovac, Priboj - Ličko Petrovo Selo - Sadilovac, s. Lipovača - Mala Kršlja, sve iz RH, a i sa poznatih uporišta iz RS. Ponovo su oživjela granatiranja na otočkom i bužimskom dijelu fronta. Na krupskom dijelu fronta agresor je granatirao rejon Orlovača (tt. 684), te Drenovo Tijesno, dio koji je još u našim rukama, kao i rejon Bubaljka. Ova je dejstva izvodio sa svojih položaja: Mali Radić, Vranjska i Pučenik. Na svim pravcima u z/o 5. korpusa od Velikog Skočaja i Vučjaka do Velikog Radića i Redžine jame agresor napada nesmanjenom žestinom sa jakim pješčkim i manjim oklopnim snagama podržane brojnim snagama i sredstvima podrške. Cilj ovih sumanutih napada jeste izbijanje i zaposjedanje svih l/o od prije 24.10.1994. godine, ako se ne mogne ići dalje od toga. Jedan od napada agresora usmjeren je pravcem Škrgin vrh - Orlovača. Agresor je napad ponavljao 3-4 puta i svaki put bez uspjeha. Vjerojatna namjera bila je ugrožavanje boka i pozadine snaga 503. bbr. Slično ovom agresor je srljao i na rejon Bubaljka, Drenovo Tijesno i Turski Kozjen. Međutim, ta linija je dobro uređena i stabilno branjena. Valja istaći da je 503. bbr najsolidnije organizirala i izvodila odbranu u svojoj zoni u odbrambenom dijelu operacije "Grmeč-94-2". Istina i 505. vmbrr je izvodila na mostobranu briljantno kombinovana napadna i odbrambena dejstva, sve dok se nisu povukli sa desantne prostorije. Jeste da su imali puno izbačenih iz stroja, ali su to bile muške borbe u četničkom osinjaku na mostobranu, naročito nakon dolaska pojačanja agresoru.

Agresor već primjenjuje taktiku napada na objekte odvojeno. Napadi mogu biti u isto ili različito vrijeme. Po pravilu na svaki objekat upućuje se jedinica ojačane čete, osim na krupne i ključne objekte gdje se upućuju snage jačine bataljona. Napadi se izvode cijeli dan, a da nije uspio pomjeriti naše l/o. U rejonu Tihotina agresor je pokušao ubacivanja kroz međuprostore svojih IDG jačine voda. Zahvaljujući dobro organiziranom izvidanju i osmatranju, uključujući i kontrolu nebranijenih prostora, takve grupe su otkrivane i progonjene. Jedna od tih grupa razbijena je u rejonu Svetinja (tt. 556). Na otočkom pravcu uočen je dolazak snaga agresora. Vjerojatno su to vraćene jedinice, koje su bile u borbama oko mostobrana. Očekuje se ponovno aktiviranje ovoga dijela ratišta. Zapažen je dolazak u rejon Vranjska i Mali Radić 10 autobusa sa 300-400 vojnika. Vjerojatno su to pojačanja. Ubrzo iza toga aktivirani su napadi na pravcima: Veliki Radić - Drenovo Tijesno i Radičke uvale - Turski Kozjen. Iz pravca Donji Lapac - Melinovac i Uzljebić uočena je kolona motornih vozila u pokretu. I to su pojačanja snagama na frontu u rejonu V. Skočaja i Lohovskih brda, gdje su imali osjetne gubitke. Granatiranja SČA smanjenog su intenziteta 12.11.1994. godine u odnosu na jučerašnji dan u cijeloj z/o 5. korpusa. U večernjim satima 11/12.11.1994. godine, agresor je ispalio 9 granata 155 mm na grad Cazin, dok su sutradan 12.11.1994. godine ta granatiranja bila najizraženija po gradu Bihaću i rubnim naseljima grada. Dejstva je izvodio iz haubica 105 i 122 mm, te topovima 76 mm ZIS i B-1 i 130 mm. Dejstvovao je agresor i sa više tenkovskih projektila i minobacačkih mina po l/o naših snaga. Četnici su žestoko granatirali Praščijak i Ripač, tako

je Praščijak čisto srpsko selo. Na bužimskom dijelu ratišta agresor je oviarao minobacačku vatru po l/o, kada je ispalio i 12 projektila iz topova 76 mm. Pojačano je dejstvovao i iz PA oruđa po svim l/o u z/o 5. korpusa.

Naše snage izvele su, rano ujutro, obuhvatni napad na Veliki Skočaj, kojeg su oslobodile i agresoru nanijele osjetne gubitke, tako da toga dana SČA nije napadao na dijelu fronta od Lohovskih brda do Prnjavora. Naše snage vodile su intenzivne borbe u zoni HVO sa SČA, jer HVO nije bio u stanju niti zaustaviti napad SČA, kamoli pokušati sa nekim p/n, da nisu angažirane brojne snage 5. korpusa. Naša komanda je nakon pregrupisanja i ubacivanja dijelova snaga, naredila napad s fronta i iz pozadine na snage agresora, kojeg su razbile i odbacile dalje od Velikog Skočaja. Naše kombinovane snage su imale zadovoljavajuću podršku napada i to: tenk T-55, "praga", LRL 107 i grupa minobacača 82 i 120 mm. Vrijedi spomenuti da je ovom prilikom zapala u okruženje jedna četa SČA. To je i prvi jači p/n od početka četničke protivofanzive nazvane "Jutro-94". Borbe su vođene cijeli dan na ovom dijelu fronta. U rejon Tihotina upućena je, rano ujutro 12.11.1994. godine, jedna naša četa jačine 100 vojnika sa zadatkom da posjedne rejon odbrane na tom pravcu. Isto je to učinila i agresorska strana. Došlo je do borbe u susretu u tom rejonu. Naša jedinica je razbijena, a snage agresora zaposjele su te objekte. Nadležna komanda naredila je konsolidaciju i ojačanje te jedinice. Sutradan, 13.11.1994. godine izveden je uspio protivnapad, kojom prilikom je uzvratno razbijena jedinica SČA, a zatim izvršeno posjedanje i uređenje te l/o. I dalje je problem osipanja dijela jedinica. Zato je komanda Korpusa naredila hitno prikupljanje samovoljno udaljenih boraca, popunu gubitaka i konsolidaciju jedinica. Naređene su hitne mjere protiv takvih pojava. Istim naređenjem je regulisano organiziranje odsudne odbrane na pravcima: s. Veliki Radić - Drenovo Tijesno i Veliki Radić - Grmuša. Na rejonu Velikog Skočaja naše snage i dalje vode borbe sa snagama SČA, koje pokušavaju deblokirati okruženu njihovu četu i zaposjesti Veliki Skočaj. Naši gubici, u odnosu na žestinu borbi na širokom frontu, su minimalni. Iz stroja je izbačeno svega 52 borca. Gubici agresora su nepoznati, ali se cijeni da su bar dvostruko veći. I dalje je velika kriza u popuni municijom, a i sve veća sa nedostatkom odjeće, obuće i hrane, jer su vremenske prilike loše.

7. Analiza b/d od 6. do 13.11.1994. godine

Komanda 5. korpusa izvršila je analizu borbenih dejstava za period od 6. do 13.11.1994. godine, koju je dostavila Štabu Vrhovne komande u kojoj, pored ostalog, stoje i ocjene sedmodnevnih borbi u z/o 5. korpusa.

1. O agresoru: "Nakon izvršene konsolidacije jedinica 1. lpbrr iz Dryara, 3. lpbrr iz Bos. Petrovca i 15. bihačke lpbrr, sve iz sastava 2. kk i dijelova 6. sanske brigade iz sastava 1. kk, koja je razbijena u prethodnim borbama na Grabežu, te dovodenja dijela snaga 1. kk i IBK sa drugih ratišta, agresor je krenuo 5.11.1994. godine u protivofanzivu širokih razmjera, nazvanu "Jutro-94", na vakufskom i vrtočkom pravcu, a 9. i 10.11.1994. godine na krupskom dijelu

agresora izražena je na pravcu Bos. Krupa - Veliki Radić i Dubovsko - Bihać sa bosanske strane, a iz tzv. RSK iz Like i sa Korduna potplješevičkim pravcem ka Bihaću, kao centru zaštićene zone. Agresor je imao sasvim određene borbeno ciljeve. U bližem zadatku razbiti snage 5. korpusa na pravcima napada i što prije izbiti na stare linije odbrane, koje su bile prije 24.10.1994. godine, a u sljedećem odsjeci širi rejon Bihaća i isti zaposjesti, neovisno od toga što je Bihać u prečniku 5-8 km proglašen zaštićenom zonom. U skladu s tim agresor je krenuo u silovite napade, koji su kulminirali nakon ubacivanja u borbe svih prikupljenih snaga i tehnike i punog angažiranja snaga SČA iz tzv. RSK, sa novoformiranim snagama PVF. Na pravcu Vrtoče - Dubovsko agresor je angažirao, kao dodatne snage, 1. Ipbr iz Drvara ojačanu sa IDC 2. kk i vodom tenkova i "praga". A na pravcu Oraško brdo - Čukovi - M. Ljutoč angažirao je snage iz sastava 15. bihačke Ipbr jačine jednog bataljona, ojačan jedinicom policije iz 2. kk, te jedinicom specijalne policije iz tzv. RSK sa 2 tenka i 2 "Prage". Agresor i dalje angažira pješачke snage planinskim vijencom Grmeča prema komunikacijama: Bos. Krupa - Veliki Radić - Bihać tjesnacem Drenovo Tijesno. Težište angažiranja ovih snaga jeste: Radičke uvale - Drenovo Tijesno i Turska voda - Mašinove uvale - Gornji Hrgar. Na pravcu prema Drenovom Tijesnu agresor je angažirao snage iz 6. sanske Ipbr ojačane specijalcima CSB iz Banje Luke, a prema Hrgaru snage iz 3. petrovačke Ipbr, koje su, također, ojačane snagama MUP-a Bos. Petrovac. Sa cjelokupnim snagama vojske RS i RSK angažiranim u protuofanzivi, neprijatelj je izvodio intenzivna napadna dejstva i to: 11. krupskom Ipbr na pravcu Bos. Krupa - Vranjska - Obljaj i Mosurske poljane - Zloimenjak - Mali Radić i Ostrožnica na mostobranu. Ova brigada ojačana je dijelovima jedinica MUP-a iz tzv. RS i RSK, te jedinicama 1. semberke i 1. novigradske brigade. U ovim borbama SČA je angažirao i jednu jedinicu pitomaca iz CVŠ iz Banje Luke i "dobrovoljce" iz SRJ. Nakon ovih sedmodnevnih ofanzivnih borbi snage agresora dostigle su do linije: Vučjak - Mali i Veliki Radić - Škrbin vrh - Srednjak (tt. 1014) - Gradina (tt. 1015) - Kruškovača - Baraćuša - Gorjevac - Veliki Ljutoč - Krakova.

U ovom periodu snage agresora iz tzv. RSK iz države Hrvatske otpočele su 9.11.1994. godine masovne oklopno-pješачke napade podržane snažnom vatrom sa zemlje i iz zraka duž granice od Željeznog Polja do Tržaćkih Raštela. Prvi put od početka rata u BiH došlo je do stvaranja drugog fronta, sa široke osnovice iz RH. Težište napada agresor je usmjerio na frontu: Baljevac - Skočaj kojeg su branile jedinice HVO-a na pravcima: Užljebić - Lohovska brda - Sokolac, zatim Željava - Jasika, Baljevac - Klokot i Ličko Petrovo Selo i Vaganac - Kamenak - Čerkezovac - Bugar (tt. 371). Te pravce branile su jedinice 5. korpusa. U ovom napadu agresor je angažirao snage iz 103. Ipbr iz Donjeg Lapca, 18. Ipbr iz Korenice i 70. motorizovane brigade, sve iz 15. ličkog korpusa. Motorizovana brigada ojačana je specijalcima iz Knina i Pakraca zvanim "Paragini psi". Podržavajuće jedinice bile su: 75. mješovita artiljerijska brigada razmještena u s. r. Ličkog Petrovog Sela, a baterija haubica 122 mm iz rejonu Željezno Polje i sa Prijeboja. Prema tome, svim agresorskim oklopno-pješачkim napadima prethodila je snažna artiljerijsko-minobacačka priprema sa svim raspoloživim sredstvima podrške. Agresor nije izvo-

dio samo klasičnu pripremu i podršku svojim napadima već je dijelom teske artiljerije i raketnih sistema tukao naseljena mjesta i gradove, čime želi izazvati što veće gubitke civilnom stanovništvu. O kakvoj žestini je riječ, vidi se iz ovog podatka. Agresor je samo između 8. i 11.11.1994. godine ispalio 7-8000 projektila od Kamenka do Lohovskih brda na l/o, na sva sela u toj zoni i na grad Bihać. Cijeneći angažirane snage i sredstva na ratištu u z/o 5. korpusa, videno je da agresor želi radikalna rješenja na ovom prostoru. Ne samo izlazak na stare položaje od prije 24.10.1994. godine, već izbiti na desnu obalu r. Une od Cazin-Srbijana do Bihaća. Angažiranim snagama iz tzv. RSK agresor želi očistiti naše i HVO snage ispod potplješevičkih sela, osigurati komunikaciju Melinovac - Skočaj - Baljevac - Željava, razbiti i protjerati naše snage sa Bugara pa sve do Brekoviće, a zatim s juga i zapada zaprijetiti upadom u Bihać, u sadejstvu sa snagama iz RS. Ta zamisao imala je snažnu potporu u broju angažiranih snaga i sredstava, koje su bile i brojnije i tehnički daleko superiornije od naših snaga angažiranih u odbrani. Postojala je i realna pretpostavka da bi agresor, u slučaju većih uspjeha u napadu ka Bihaću, iz tzv. RSK pokrenuo i ostale snage na pravcima: Kordunski Ljeskovac - Šturlić - Cazin i Maljevac - Velika Kladaša - Pećigrad - Cazin, čak i na pravcu Ivanjska - Bos. Otoča - Jezerski. To su bile opasne nakane, kojima se moralo naći rješenje.

2. Naše snage: U protekloj sedmici izvodile su upornu, a na nekim važnim objektima i odsudnu odbranu, uz postepeno povlačenje i sužavanje širine branjenih zona i pravaca. Težište odbrane bilo je na pravcima Teočak - Lipa - Dubovsko - Gorjevac, pri čemu su naše snage na ovom i drugim pravcima često odbijale i više uzastopnih napada, uz neke protivnapade, prepade i zasjede. Manevrom snaga po frontu i ubacivanjem "R" snaga u borbe znatno je usporavan tempo napredovanja, a na nekim pravcima i zaustavljen, pri čemu su naši branitelji lomili napadnu moć agresora i nanosili velike gubitke. U isto vrijeme dio naših snaga izvodio je prepadna i zasjedna dejstva duž planine Grmeč sprečavajući zabacivanja snaga, s kojim bi mogle ugrožavati bokove i pozadinu naših snaga i brže spajanje snaga koje napadaju sa istočta na tri osnovna pravca: Lipa - Dubovsko - Ripač - Bihać, duž planinskog vijenca Grmeč i Bos. Krupa - Grmuša i Drenovo Tijesno. Sa juga i zapada od Bihaća vode se ogorčene borbe sa snagama SČA i tzv. RSK u čije formacije se sve više uključuju mobilizirane snage PVE. I prema ovim snagama vrše se ubacivanja, izvode prepadi, a povremeno i protivnapadi. Jedan od tih protivnapada bio je na rejonu Skočaja izveden 11.11.1994. godine, kojom su prilikom snage agresora razbijene i protjerane iz tog rejonu. Dijelom snaga vrši se obezbjeđenje državne granice prema RH od Tržaćkih Raštela i Šturlića do Velike Kladaše i Glinice. Zbog koncentracije snaga SČA i PVF u zagranničnim krajevima s. r. Velika Kladaša očekuju se skori napadi u toj zoni.

Ako bi se u najkraćem rezimirala h/d naših snaga protekle nedjelje, onda se dolazi do zaključka: Izvodi se odsudna odbrana na težišnim pravcima, a na ostalim aktivna odbrana, zaustavljen je prodor SČA u z/o HVO. U p/n naših snaga vraćena su hrvatska sela Veliki i Mali Skočaj, a izvode se prepadna i zasjedna dejstva duž planinskog vijenca planine Grmeč i najzad vrše se česti manevri snaga i sredstava po frontu, zatim dopune gubitaka i prikupljanje

...dijelom neprijateljskih snaga. U priložnoj neujednačenoj je iz stroja 464 naša borca i starješine, od čega je 19 zarobljeno, 5 nestalo i 34 poginula".

Agresor je nastavio sa snažnim artiljerijskim dejstvima težišno na otkočkom i krupskom dijelu ratišta iz minobacača svih kalibara, PA oruđa, topova 76 i 130 mm, haubica 105, 122 i 155 mm dejstvujući po našim rejonima odbrane na Grmuši, Drenovom Tijesnom, Turskom Kozjenu, Tihotini, Praščjaku i Ripču uključujući i grad Bihać i sva sela u dubini ovog dijela ratišta. Iz RH, iz rejona Cetinграда, SČA dejstvuje iz minobacača po selu Šiljkovača i Velikoj Kladuši. Na pravcu Veliki Radić - Grabež snage iz 1. lpbr i 6. sanske lpbr vojske RS ojačane specijalcima "Vukovi" od Vučjaka jačine 500-600 ljudi izvodile su intenzivne napade u zahvatu komunikacije ka Drenovom Tijesnu. Međutim, te snage su zaustavljene u rejonu Orlovača 13.11.1994. godine, gdje su cijeli dan vodene borbe, a da nisu probile naše l/o. Ostalim snagama 1. drvarska lpbr napadala je planinskim vijencem Grmeča pravcima: Radičke uvale - Turski Kozjen - Drenovo Tijesno - Velebit i Gornji Hrgar - Tihotina - Volarice, angažujući na svakom pravcu po jedan bataljon iz svoje brigade, ojačane sa IDC 2. kk. I ovi napadi izvođeni su cijeli dan, uz snažnu vatrenu podršku, ali bez vidnijih učinaka. Slično prethodnom danu agresor je nastavio napadna b/d 14.11.1994. godine na svim pravcima koji izvođe ka Bihaću i dolini r. Une. Ovoga dana je dejstvovao i raketama tipa "Volhov" sa 2 projektila iz rejona Srednji Bušević po gradu Cazinu. Od tog dejstva ranjeno je nekoliko civila i pričinjena znatna materijalna šteta. SČA izvodi napade sa 6 brigada i više specijalnih jedinica iz sastava 1. i 2. kk. Ti napadi usmjereni su na pravce: Veliki Radić - Drenovo Tijesno u zahvatu puta, duž grebena Grmeča ka Turskom Kozjenu i Drenovom Tijesnu i Velebit - Tihotina - Pritočki Grabež. U današnjem napadu agresor je uspio osladati objektima: Orlovača, Drenovo Tijesno i Volarica. To mu stvara mogućnost za još jači napad ka kasarni Grabež iz pravca Drenovo Tijesno i Volarica, što je i bio cilj agresora u današnjem napadu. Agresor je uputio svoje specijalce iz 2. kk preko Lapca, radi pojačanja 103. lpbr iz Donjeg Lapca u cilju angažiranja na Lohovskim brdima narednog dana. Cijeni se da je agresor platio visokom cijenom izvođene napade 13. i 14.11.1994. godine, vjerovatno sa oko 30 poginulih i 60 ranjenih. Naša odbrana bila je čvrsta i uporna, iako su snage agresora uspjele sa prodorima do Drenova Tijesnoga i Volarice. Naš je cilj spriječiti daljnje prodore prema kasarni Grabež i u rejonu Lohovskih brda, ali i aktivnom odbranom i protivnapadima vratiti neke od važnih objekata u sistemu odbrane. Naši gubici bili su: 10 poginulih i 45 ranjenih boraca i starješina. I komanda 5. korpusa sa potčinjenim komandama i jedinicama težišno je radila na konsolidaciji jedinica, uvezivanju linija odbrane u organizaciji sadejstva i RiK-a.

Agresor je nastavio sa još žešćim artiljerijsko-pješačkim napadima 15.11.1994. godine u cijeloj z/o 5. korpusa. Ponovio je raketni napad uveče 14/15.11., ali ne na Cazin, već u pravcu Bihaća. Jedna raketa "Volhov" pala je u blizini HE "Slapovi na Uni", a druga u rejon Bašjeva, na prostor kojeg je držao agresor. Vrlo žestok artiljerijski napad izveo je agresor na Lohovska brda i na potplješevićka sela ispalivši preko 2000 projektila iz artiljerije i minobacača. Ovoga puta agresor nije poštedio ni sela Ripač, Pritoču i Golubič. Sa Abdića brda (tt. 364) i iz

pravca Vaganca tenkovima je dejstvovao po selima od Izačića do Gate, a dio tih tenkovskih dejstava usmjerio je i na Bihać. SČA sa prostora RH dejstvovao je iz minobacača 120 mm i Bst, ispalivši 30-40 projektila duž d/g sa RH u š. r. Velika Kladuša na položaje naših jedinica. Težišno je dejstvovao u rejonu Drmeljevo. Slična dejstva izvodio je i po rejonima Hadžin Potok, Šturlić i Tržac, dejstvujući iz pravca Kordunski Ljeskovac i Lug Koranski. Povremeno se oglašavao i dejstvima iz PA oruđa po položajima naših jedinica u tim rejonima. Iz rejona Male Kršlje agresor je dejstvovao iz haubica 122 mm sa više plotuna po širem prostoru općine Cazin. Na pravcu Dubovsko - Hrgar nastavljeni su artiljerijsko - pješački napadi. U isto vrijeme agresor je dalekometnom artiljerijom granatirao dubinu slobodne teritorije i grad Bihać. Težišno je granatirao rejon Drenovo Tijesno i Grabež. Na pravcu Melinovac - Lohovska brda i Željzno polje - s. Lohovo napad su izvodile Martičeve snage. U ovom snažnom napadu agresor je potisnuo naše snage sa objekata Gradina (tt. 547) i grede (tt. 412). Napadu je prethodila jaka artiljerijsko-minobacačka priprema, a potom i podrška toga napada. Ovim uspjehom agresor je dobio jake oslonce za brže prodore ka Bihaću, te napredovanje snaga koje napadaju desno od r. Une ka Bihaću. I na pravcu Orlovača - Drenovo Tijesno i Korita - Jankov vrh - Kričiča vrh, te Tihotina - kasarna Grabež na koje je neprijatelj izveo 3-4 uzastopna napada, s ciljem proboja naših l/o na tim pravcima, što bi mu omogućilo izbijanje na važne objekte na pravcu Alibegovića kosa, Mali Kosić (tt. 456) i kasarne Grabež. Ti napadi su odbijeni, iako su napadale jake snage podržane vatrom iz artiljerije, minobacača i tenkova. U toku ovoga petnaestog dana novembra agresoru je došlo pojačanje jednog tenkovskog voda i 3 topa ZIS u rejon Gornji Hrgar, koje odmah kao pojačanje upućuje jedinicama prvog ešalona na pravcu Tihotina. Prema dobijenim informacijama, SČA vrši koncentraciju svojih snaga u š.r. Cetinграда ojačanih snagama PVF i novodošlim specijalcima iz Niša. Očekuje se napad ovih snaga ka Velikoj Kladuši u naredna 2-3 dana. Iz ovoga se može zaključiti da vodstva iz tzv. RS, RSK i njihov poslušni saveznik Fikret Abdić imaju za cilj, da aktiviraju do najširih razmjera velikokladuški dio ratišta. S jedne strane, prisiljavaju naše komandovanje na odvajanje znatnih snaga za ovaj dio ratišta u ovaako kritičnom trenutku, kako bi olakšali snagama SČA, koje napadaju ka Bihaću sa istoka, juga i zapada. S druge strane, oni cijene da je to trenutak kada naše snage ne mogu pružiti pomoć oslabljenim našim snagama na tom dijelu ratišta, ocijenivši da je to najpovoljnije vrijeme za napad i napadne učinke. Koristeći to stanje, agresor iz tzv. RSK će se, vjerovatno, brzo odlučiti na opći napad na Veliku Kladušu. Tim činom bi htjeli pokazati svijetu da su nas na cijeloj okruženoj zoni doveli u bezizlaznu situaciju i pred gotovo svršen čin. Takve ocjene su u optičaju i u zapadnim vojnim i civilnim, a i u pregovaračkim krugovima. Agresorske snage, nakon cjelodnevnog granatiranja i razaranja sistema odbrane na Lohovskim brdima i u rejonu Hrgara, izvele su energične i masovne odopno-pješačke napade na naše snage, uz snažnu vatrenu podršku, kojom prilikom su razbile naše l/o na Lohovskim brdima i u rejonu Hrgara, potisnuvši ih na nove l/o: Bijelo Brdo - Om - Čulumak - Sokolac - Debeljača. Do posjedanja ove linije naše snage su se izvukle iz rejona Ripča i Donjeg Hrgara. I dalje su prisutni problemi samoudaljavanja sa linija, dijelom iz straha za poro-

djecama, ali i zbog premora u dvadesetodnevnim danonoćnim borbama. Borci su već na ivici fizičke i psihičke snage. Vjerojatno će prevladati svijest da nam je samo borba do posljednjeg spas, a sve drugo bi bila klanica, smrt i nestanak. Jer svi imaju na umu metodiku uništenja Bošnjaka na drugim prostorima. Ako se ne bi borili do posljednjeg zadesila bi ista sudbina i narod i borce ovog okruženog prostora. RIK je otežan. Veze blokirane. Municija gotovo istrošena, a dotura ili nabavke još nema. Iz stroja je izbačeno 33 borca. SČA iz RS i RSK nastavio je 16. i 17.11.1994. godine još žestoka granatiranja u odnosu na prethodni dan, a naročito rejon: Drenovo Tijesno - Tihotina, Lohovska brda - Baljevac, Gata - Bugar - Izačić i Velika Kladuša-Johovica. Težišna granatiranja izvodio je iz rejonu Jasen, sa Prijeboja, iz Sadilovca i s. Lipovača djelujući po rubnim selima duž l/o od Gate do Klokota, ispalivši više stotina granata. U isto vrijeme je agresor granatirao zagračena naselja i l/o kazinske općine iz pravca Kordunski Ljeskovac i Mašvina. Tako je na kladuškom pravcu djelovao iz minobacača svih kalibara, topova 76 mm i haubica 122 mm sa položaja u rejonu Kantarevac i Cetinograd, granatirajući okolna sela i sam grad Veliku Kladušu. Na grabeškom i grmuškom dijelu ratišta naše snage izložene su velikoj vatri iz haubica 122 mm, topova 76 i 130 mm i minobacača svih kalibara, naročito na težišnom pravcu u rejonima Jankov i Krljića vrh, Drenovo Tijesno i rejon Mali Kosić, gdje je, također, palo na stotine mina i granata.

8. Helikopterski desant na Bugaru

Ovoga jutra - 16.11.1994. godine agresor iz tzv. RSK sa PVF, nakon duže i veoma snažne vatrene pripreme izvršio je helikopterske desante na rejonu Kamenak (tt. 376) i spomenik na Bugaru (tt. 370), tj. na ključne objekte na Bugaru, a zatim je izveo brz oklopno-pješački napad pravcem: Vaganac - Kamenak - Bugar i Sadilovac - Čerkezovac - tt. 370, s ciljem razbijanja naše odbrane i spajanja sa desantnim snagama. Tom prilikom snage agresora ovladale su ključnim objektima na Bugaru, kao što su: Kamenak, Jošik, Čerkezovac, Bugar sa kotama tt. 376, 367, 371, 370.3 i Crno brdo (tt. 398). Tako su prvi put, nakon progona četničkih formacija 12.6.1992. godine sa rejonu Bugara, ponovo zaposjeli Bugar do Debele Glave. Naše snage su odbačene na nove l/o: Tržačka Rašćela-Skularevo brdo (tt. 347) - Pećikani - Lubanovo brdo (tt. 365) - Jazma - k. 337 - tt. 338 - Milkina kuća - tt. 342 - Čavnik. Agresor je pokušao iz pokreta probiti ovu liniju, naročito na pravcu spomenik - Rastovača i dalje preko Gate do Brekovice, ali su prisiljene na povlačenje do linija koje su već zaposjele. To je linija koju su držale jedinice TO do 12.6.1992. godine. Ovaj masovni helikopterski desant primijenjen je prvi put baš na ovom prostoru, jer se agresor bojao da neće uspjeti zaposjesti Bugar samo kopnenim napadom, cijeneći da ne bi mogao ni lako, a ni brzo slomiti odbranu naših snaga na tom pravcu, bez takvog desanta.

Na teritoriji općine Velika Kladuša SČA sa PVF iz RH krenuo je u napad pravcima: Cetinograd - Šiljkovača - Trn - Polje, bez ikakvog otpora jedinica HVO na tom pravcu, zatim Maljevac - Miljkovići - Lisanovac - Drmaljevo i Crni Potok - Ponikve - Velika Kladuša i Bos. Bojna

- Radića Most. Plan napada pripreman je u četničkom štabu zvanom "Pauk". U ovim napadima agresor je bez otpora satnije HVO koja se predala, brzo izbio do s. Polje i A/C kompleks, a preko Donje Vidovske do s. Kulina. Na ostalim pravcima pružen je jak otpor, iako su neki borci iz 1/506. BOBr, koji su i ranije bili u PVF, napuštali linije, ostavljajući nebranjene prostore. Međutim, komanda 506. BOBr zatvarala je te napuštene linije pregrupisavanjem svojih snaga na liniji: Plazikur - Burića vrh - Glavica, a jedinice MUP-a branile su prilaze Velikoj Kladuši iz pravca Maljevac i Lisanovac. Otvaranjem ovoga fronta general Milovanović, komandant svih snaga u protivofanzivi "Jutro-94", je likovao, tvrdeći da je najzad 5. korpusu "sili nebeskoj" odzvonilo. Narod ovog Okruga i borci 5. korpusa su ti koji neće dopustiti da mu odzvoniti, osim ako bi svi bili mrtvi. Prvi napad SČA i PVF na Hućića Brdo izveden 16.11.1994. godine, pripadnici Stanice javne bezbjednosti s lakoćom su odbacili preko Glinice ka Maljevcu. Tada su zarobili prvog pripadnika PVF u ovom drugom dizanju puške PVF na branitelje države Bosne i Hercegovine. Snage koje su napadale prema Vrnograču zaustavili su pripadnici 2/506. BOBr. Pristizanjem jedinice "Hamze" iz 505. vmbr izveden je snažan protivnapad, u kojem je razbijen bataljon PVF, a zarobljeno je više autonomaša ekvivalenta jedne čete. Agresor je napao naše snage u rejonu Jankov vrh u popodnevnom satima 16.11.1994. godine. Nakon žestoke borbe uspio je ovladati s tim objektom, s kojim se obezbjeđuje nesmetan prolaz kroz klanac Drenovo Tijesno. Upravo zbog toga se žestoko borio agresor za Jankov vrh. Dalje nije mogao, jer su se naše snage povukle na susjedni objekat - Krljića vrh, koji je sa Hasinim vrhom pripreman za odbranu. Nakon snažnog izvedenog napada na Bugar sa upotrebom helikopter skog desanta, napadima u graničnoj zoni na općini Velika Kladuša i snažnim pritiscima agresora s juga i istoka ka Bihaću, najozbiljnije ukazuje da je agresor prešao u opći napad na Bihać. Napadom i na pravcu Bugar - Gata - Brekovic, agresor želi odsjeći Bihać od njegova zaleđa. Takvim okruženjem i postepenim stezanjem obruča pokušava se probiti i zaposjesti Bihać, ne prezajući što je on proglašen zaštićenom zonom. Da bi ojačao svoj pritisak sa istoka i sjeveroistoka, a naročito na pravcima: Ripač - Bihać, Lohovska brda - Sokolac - Bihać i Veliki Radić - Drenovo Tijesno - kasarna Grabež, agresor dovlači i ojačava snage na tim pravcima s ciljem izvođenja završnih udara na Bihać. Samo na pravcu Ripač - Bihać uveo je u borbu dva svježa bataljona iz 15. bihačke brigade, koja je bila razbijena u prethodnim borbama. Agresor iz tzv. RSK dovlači i grupiše snage na pravcima: Ličko Petrovo Selo - Abdića brdo, Željava - Baljevac i duž linije Kordunski Ljeskovac - Maljevac. Samo u rejonu Maljevca prikupio je preko 1.000 vojnika. Sve ove aktivnosti koordinirane su u vrhovima komandi na Palama, Kninu i Beogradu. Abdićeve snage ukompovane su u formacijske jedinice SČA iz tzv. RSK. O njihovoj upotrebi vlasti su u rukama komandanta SČA iz RH. Kao i prethodnog dana SČA nastavlja žestoka granatiranja i napade na svim pravcima, a i ovoga sedamnestoga dana novembra 1994. godine dodatno je raketama djelovao iz rejonu Srednji Bušević sa 3 projektila "volhov" po širem rejonu Cazina.

Pouzđano se saznalo da su angažirane i brojne snage iz Kninskog korpusa, odnosno dijelovi njihovih jedinica i to: 1. Ipbr - Vrlika, 2. Ipbr - Bribir, 3 i 4. Ipbr - Benkovac, Ipbr iz Obrov-

ti regruti iz NRC iz Knina i Benkovca. Iz Istocnoslavonskog korpusa angažovani su "Škorpioni" iz dio jedinica iz Zapadnoslavonskog korpusa, padobranici iz Niške brigade, a iz 15. ličkog, 21. kordunskog i 39. banijskog korpusa povećan je broj angažiranog ljudstva u sastavi ma snaga, koje napadaju 5. korpus iz tzv. RSK sa teritorije RH. Snage UNPROFOR-a iz zagraničnih krajeva su totalno neaktivne, kao da ih nema tamo. U jučerašnjim borbama zarobljeno je 75 autonomaša, a izvučeno je na našu stranu još 6 poginulih, koje su "fikretovci" ostavili bježeći.

Naše snage su pregrupisane i upućene u napad ka Šiljkovači i Šmrekovcu, gdje progone SČA i PVF sa tih prostora.

Na bivačkom dijelu ratišta na liniji: Grmuša – Grabež – Sokolac – Debeljača – Baljevac – Vrelo Klokota – Jasika – Prnjavor – Bugar - Tržačka Raštela snage 5. korpusa vode odlučujuće odsudne odbrambene borbe, sprečavajući dalje SČA da napreduje ka Bihaću. Naročitu pozornost obraćaju na južni dio zone odbrane, koju brane jedinice HVO-a, te iz pravca Željava, Vaganac, Sadilovac, čiji su napadi usmjereni prema predgrađu Bihaća s juga, jugozapada, a sa zapada ka l/o na Bugaru i Gati. Naše snage izvele su nekoliko p/n prisilivši desantne i pristigle jedinice kopnom na Bugar na odbranu desantne prostorije oko spomenika (tt. 371) i sve linije do Debele glave, koju su posjele snage SČA dan ranije. Iako je izvršena djelimična popuna municijom, ona je i dalje kritična, imajući u vidu povećani intenzitet borbi, a samim tim i povećan utrošak municije. Naše snage imale su 75 boraca izbačenih iz stroja. Osamnaestog dana agresor je nastavio svoja ofanzivna b/d na svim pravcima. Ta dejstva su podržana artiljerijsko-minobacačkom i tenkovskom vatrom sa već naglašavanih vatrenih položaja. Također je nastavio sa pojačanim granatiranjem dubine slobodne teritorije. Težišna granatiranja vršio je iz rejonu Jasen na vaganačkom polju, iz rejonu Priboja, Gole Plješavice i s. Lipovača - Mala Kršija, iz kojih rejonu je tukao iz artiljerije, tenkova, minobacača i PA oruđa l/o i sva naselja iza l/o kao što su: Gata, Mala Peč, Vikići, Izačić sa Prnjavorom, Jasika, Klokot, Kamenica, a iz rejonu Mašvina i Kordunski Ljeskovac granatirao je zagranična naselja u dubinu cazinske općine. Iz rejonu Katinovac i Crni Potok dejstvovao je iz minobacača 82 i 120 mm i topova 76 mm po našim l/o i naseljima. I ovoga puta ispalio je ukupno preko 1000 projektila. Nakon dužeg vremena agresor se oglašio dejstvima iz minobacača 120 mm i topova 76 mm ZIS i B-1 iz rejonu Žirovca, tukući l/o naših snaga u rejonima Radač (tt. 629) i Čulumak, ali i po naseljima š. r. Bužima. Na bivačkom dijelu ratišta agresor je dejstvovao sa Gorjevca i Gornjeg Hrgara haubicama 122 mm i topovima 76 mm, a duž ovih linija od Pritoke do Crnog jezera iz minobacača svih kalibara i PA oruđa. Na dijelu ratišta od Bos. Krupe do Čorkovače agresor se oglašavao dejstvima iz tenkova, minobacača 120 mm i topovima 76 mm ZIS i B-1 po l/o i naseljima iza njih. U toku ovoga osamnaestog dana agresorske snage nastavile su napadna dejstva na Grabeškom i Grmuško-srbljanskom platou, kao i na pravcima Sokolac i Golubić. I na Bugaru agresor nastavlja tenkovsko-pješačke napade, ali mu nije pošlo za rukom da pomjeri naše l/o koje su stabilne i uredene za odbranu. SČA iz RH sa PVF pokušali su napade na naše l/o u rejonima Čulumak i Radač (tt. 629) te Maljevac - Velika Kladuša. Međutim, na-

ši branitelji su ih prisilili čvrstom odbranom na povlačenje na početni položaj. Agresor je ponovio napad ubacujući u borbu i jednu tenkovsku četvu pravcem: Maljevac - Stari grad - Velika Kladuša. I taj napad je odbijen. Na pravcu Pritoka - Orjani i Ribička glavica agresor je uveo u borbu jedan bataljon u cilju proboja naših l/o na ovom pravcu. Napad je podržan snažnom artiljerijsko-minobacačkom i tenkovskom vatrom. Nakon višesatne odsudne odbrane naših snaga agresor je prisiljen na povlačenje. Ovom odbranom branitelji su nadmašili sebe. Agresor je sa dva aviona tipa "Orao" izvršio napad sa dvije kasetne bombe na kasarnu "Adil Bešić" oko 11,00 sati 18.11.1994. godine. Od ovoga dejstva nije bilo žrtava. Pričinjena je jedino manja materijalna šteta. Avioni su doletjeli iz pravca Udline. I na Bugaru agresor je dejstvovao helikopterima "Gazela" po linijama naše odbrane na Bugaru. Sada je bjelodano da su snage 5. korpusa napadnute sa kružne osnovice brojnim snagama iz obje tvorevine "garnirane" sa snagama PVF i podržane svim sredstvima podrške sa zemlje i iz zraka. Odbrana u š.r. rejonu Velika Kladuša, te objekata Jankov i Krlić vrh dosta je problematična i nestabilna. Radi se na hitnom ojačanju i uspostavi adekvatnog sistema odbrane. U ostalim zonama odbrana je solidno uvezana. Vode se vrlo žestoke borbe, kako bi se spriječio proboj naših l/o. Naša civilna zaštita uređuje linije po dubini. One su izložena velikim naporima i neprijateljskoj vatri. Ostaju i dalje dva problema: Prvi, prikupljanje i vraćanje na linije samovoljno udaljenih boraca i drugi, traženje izvora za popunu s municijom, koja je na izmaku, a utrošak se iz dana u dan povećava. Ovoga 18.11.1994. godine iz stroja je izbačeno 43 borca i starješine.

9. Mostobran na Kobiljnaku – Bosanska Krupa

Agresor granatira i napada naše snage i slobodnu teritoriju i u toku 19.11.1994. godine, slično kao i prethodni dan.

Jedina novina je u tome što je SČA sa jednom četom iz 11. krupske lpbpr forsirao r. Unu u rejonu firme "Goša" - Hodžinac, vjerojatno s ciljem da stvori mostobran u rejonu Kobiljnaka, odakle bi nastavio napade, nakon uvođenja svježih dodatnih snaga. Na pravcu Buhača - Stari grad i Šiljkovača - Polje naše snage uspjele su zaustaviti napad PVF i iste odbaciti iz rejonu Polje i Stari grad. A na pravcu Katinovac i Crni Potok - Glavica napade izvode specijalne snage "crvene beretke". Pripadnici PVF bore se u sastavu tih jedinica i služe kao vodiči tim snagama. Prodor tih snaga je spriječen zahvaljujući čvrstoj odbrani naših snaga. Na plješevičkom dijelu fronta združene snage 103. lapačke lpbpr i dio 15. bivačke lpbpr izvele su jak frontalni napad iz pravca: Melinovac, Duga Luka i Pršine uvale na Veliko i Mali Skočaj i Medudražje. Napad se nije ni izveo do kraja, jer su te snage SČA borbom zadržane u rejonima Trovršić i Šutića kamen.

Agresor iz tzv. RSK izvršio je napad sa dva aviona tipa "Orao" na Cazin. Napad je izveden u 15.57 sati, kojom prilikom je izbacio tri aviobombe velike razorne moći. U toku napada avion, kojim je upravljao pilot Nović Boro iz Kragujevca, udario je krilom o toranj tvornice "Incel", a zatim je udario u zgradu Incelova naselja na Lisi. Avion se zapalio, a od toga se zapali-

na zgradu, u kojoj je poginuo jedan dječak u svom stanu, a pilot izgorio. Drugi avion na povratku u bazu na Udbini pogođen je raketom "Strela-2M", te pao u rejonu Furijan u RH. Naše snage nastavljaju sa izvođenjem odsudne odbrane na svim linijama, osim na velikokladuškome dijelu ratišta. Tamo je došlo do malog preokreta. Naime, naše snage prešle su sa aktivne odbrane u napade, gotovo na svim linijama, preotimajući time inicijativu agresoru. Grad Velika Kladuša je pod našom kontrolom. U rejonu Grmeča naše snage napadaju na uldinjenog neprijatelja prema Hasinu Vrhu, s ciljem vraćanja zaposjednutih objekata, čime bi se i linije odbrane skratile. U rejonu Gate agresorski napad je zaustavljen, ali ne i vraćen na polazne položaje. Spustio se agresor i suviše blizu Gate, čak na 500 metara od Rehabilitacionog centra. I na skočajskom pravcu zaustavljene su agresorske snage, iako je HVO u rasulu. U rejonu Halkiči-Kobiljnjak vode se žestoke borbe, u kojima naša strana nastoji odbaciti agresora sa tog opasnog mostobrana, kojeg je agresor uspostavio 18/19.11.1994. godine forsiranjem r. Une na tom dijelu. Ovim forsiranjem naše snage su bile iznenađene i nedovoljne, da bi spriječile izlazak tih snaga na Kobiljnjak (tt. 349) i posjedanje istog. Komanda 511. sbbr je prikupljenim dodatnim snagama uspjela blokirati snage agresora na Kobiljnjaku. Narednoga dana se planira napad i čišćenje toga rejona, iako se zna da će snage agresora grčevito braniti taj objekat na mostobranu. RiK se i dalje ometa, a samim tim i komandovanje usložnjava na svim nivoima. Bolnice i drugi objekti za prihvrat i obradu ranjenih su puni. Liječenje je otežano, zbog oskudice u lijekovima, anestheticima, potrošnom materijalu i osjetnog manjka ljekara specijalista.

Bolnice su ugrožene agresorskim granatiranjima, iako su bolnički i međunarodni znakovi vidno istaknuti na njima. UNPROFOR ne reaguje na to. Otežano je slanje teških ranjenika van Okruga, čime se izlažu smrtnoj opasnosti.

Ovoga dana iz stroja je izbačen 51 borac.

10. Rezime sedmičnih b/d od 13. do 20.11.1994. godine

Rezime sedmičnih borbi od 13. do 20.11.1994. godine, upućen Štabu VK može se sažeti u nekoliko ocjena:

1. Agresor nastavlja svoja ofanzivna dejstva nesmanjenom žestinom. Čak je otvorio opasan front u širem rejonu Velike Kladuše i duž državne granice sa RH. Ipak težište napada je u širem rejonu Bihaća od Grmečko-srbiljanskog i Grabeškog platoa, pa sve do Tržačkih Raštela. U borbama je angažirano oko 25000 vojnika i brojnu tehniku i teška oruđa, koja prezasičeno daju podršku svim agresorskim napadima. Cilj mu je odsjeći Bihać od zaleđa, a zatim ga zaposjesti ili prisiliti međunarodne faktore da se, kao proglašena "zaštićena" zona, mora demilitarizirati poput Srebrenice, zašto se javno zalaže i sam general Rouz, komandant UNPROFOR-a za BiH. A ostala teritorija Okruga bi ostala na milosti i nemilosti Abdiću i četničkim kopljačima. Lukav je i drzak stav Rouza sa vidnim navijačkim opredjeljenjima.

2. Agresor iz RSK sa PVE, pored težišnog angažiranja svojih snaga i sredstava podrške na

bihaćkom pravcu od Lohovskih brda do Tržačkih Raštela, otvorio je i novi front na kladuškom dijelu ratišta, čiji je cilj posjedanje, čim prije i što više teritorije općine Velika Kladuša i dijela općine Cazin, ali i privlačenje i vezivanje što jačih naših snaga za to ratište, s ciljem da razvlači i slabi naše snage, koje brane Bihać kao ključni prostor za naš opstanak.

3. Težišna napadna dejstva agresora iz tzv. RS i RSK bila su na bihaćkom ratištu naročito na pravcima, Drenovo Tijesno - Mali Kosić, Jankov i Krlića vrh - Alibegovića kosa, a sa juga: Melinovac - Lohovska brda, Melinovac - Veliki Skočaj, a sa zapada, Željava - Baljevac - Verdo Polje i Ličko Petrovo Selo - Vaganac - Bugar - Gata. Na velikokladuškom dijelu ratišta težišni pravci napada su: Cetinograd - Šiljkovača - Polje, Crni potok - Ponikve - Velika Kladuša, Maljevac - Hukića brdo - Velika Kladuša i Bos. Bojna - Radića most. Iz ovoga se može zaključiti da je agresor morao angažirati brojno jake snage, da bi mogao stvoriti određenu premoć na tolikom broju pravaca. Išlo mu je naruku, što su udruženo i koordinirano napadale snage iz obje srpske tvorevine, kojima se zdušno pridjučio i Fikret Abdić, izdajnik i dokazani sluga naših neprijatelja.

4. Naše snage morale su parirati ovim napadima. One su na nekim pravcima malobrojne, a pogotovo što su lišene nabavke i dotura municije i ubojnih sredstava, bez vatrene podrške i još okružene, ali su ipak tražile i pronalazile rješenja, kako zaustaviti zahuktalog agresora i kakvom taktičkom mudrošću ga nadvisiti. I zaista sa iverice beznađa pronalaze se rješenja sa Božijom milošću i nadljudskim naporima boraca i naroda ove okružene enklave, te sa velikim umijećem i hrabrošću svih komandira i komandanata na čelu sa generalom Atifom Dudakovićem, u vođenju ovaiko složenih borbenih dejstava. Postrojbe HVO regije Bihać su razbijene na skočajskom pravcu. Sada su van borbenog stroja, zašto glava ne boli njihova komandanta. Na pravcu Šmrekovac i Šiljkovača izdale su nas te snage, jer nisu pružale nikakav otpor agresoru i PVE. Propustile su ih bez borbe da uđu u s. Polje i A/C kompleks, zašto je opet krivo komandovanje HVO-a. Sumirani gubici u protekloj sedmici su: izbačeno je iz stroja 314 boraca i starješina, od čega su nepovratni 32.

11. Dan dvadeseti novembar - težak dan. Nastavak teških borbi oko Bihaća.

Dan dvadeseti bio je među najtežim danima od početka rata do ovoga dana. Agresor je sa svih svojih vatrenih položaja tukao iz svih oruđa ovu okruženu z/o naših snaga. Pod cjelodnevnom neprekidnom vatrom iz oruđa svih kalibara držao je sela i gradove. Na općini Cazin: Šturlić, Tržac, Tržačka Raštela, Planiće, Čoralice i sam grad Cazin. Ove artiljerijske napade je izvodio iz rejona: Mašvina, Bjelajci i Kordunsko Ljeskovac, a sa juga i zapada iz rejona Klokočevica, aerodroma Željava, sa Gole Plješevice, Željeznog Polja i Melinovca. Veoma žestoko je granatirao rejone odbrane naših snaga i sela: Rujnicu, Gatu, Izačić, Kamenicu, Klokot, Zavalje, Medudražje i oba Skočaja. Mnoga naselja su teško oštećena, a neka i razorena. Na osnovu zbira podataka agresor je ispalio preko 10000 projektila kalibara preko 100 mm, težišno sa teritorije Martićeve tvorevine. Vatrene detonacije nisu se mogle lahko izbrojati, zbog gusti-

ne ispaljenih projektila. Na pravcu Željava - Baljevac - Vučjak i Vedro Polje "pržilo" je kao čalamke. Pitanje je samo kako su takve eksplozije i stresove izdržala ljudska srca i psiha. Agresor iz tzv. RS težišno je granatirao l/o naših snaga i sva naselja iza njih, djelujući iz topova do 100 mm, haubica 122 mm i minobacača i PA oruđa svih kalibara. I sa te strane ispaljeno je 1500-2000 projektila. U ovom granatiranju nije pošteđena ni Bos. Krupa, Bos. Otoka i Bužim. Na velikokladuškom pravcu težišno su granatirana naselja: Trnovi, s. Polje na koja je agresor usmjeravao haubičke, tenkovske i topovske projekte. Upravo s tim silnim granatiranjima agresor je napadao i oklopno-pješačkim snagama. Te napade, uz vatrenu pripremu i podršku tim napadima, težišno je napadao na pravcima: Bugar - Gata, aerodrom Željava - Vrelo Klokota - Vučjak, Pršine uvale - Zavalje i Melinovac - Veliki Skočaj. Na svim tim pravcima agresor se sučelo sa odsudnom odbranom naših branitelja. Tek je u večernjim satima 20.11.1994. godine uspio ovladati sa oba Skočaja i s Medudražje, te izbiti pred samo Zavalje iz pravca Pršine uvale. Na pravcu Željava - Vrelo Klokota agresor je uspio upasti u prve linije rovova branitelja, stvarajući uslove za nastavak napada ka Vedrom Polju i Vučjaku, radi spajanja sa snagama SČA, koje djeluju ka Zavalju. I na području velikokladuške općine borbe se sve više intenziviraju. Martičeva i Abdićeva paravojska napadaju kao združene snage pod srpskom komandom. Osnovni pravci napada su: Katinovac - Rajinovac, Hukića brdo - Velika Kladuša, Zagrad - centar, Šiljkovača - Polje i Begluk - Barake. Iako izvodi napad združenim snagama iz više pravaca, agresor nije uspio pomjeriti naše l/o. Ali je uspio ipak vezati brojnije snage za taj dio ratišta, što mu i jeste jedan od ciljeva napada, naročito u ovo teško vrijeme, kada se vode odsudne borbe za Bihać i njegovo zaleđe. Ovi masovni napadi združenih snaga oko Velike Kladuše dolaze u vrijeme kada bi svaki borac i svaka cijev bila dragocjena u ovom odsudnom trenutku oko Bihaća. Našim izviđanjem uočen je pridolazak 10 m/v na prostor Ripač - Lohovo. To mogu biti nove snage sa drugih ratišta koje dovlači, radi nastavka još žešćih napada ka Bihaću. Zbog svih tih okolnosti naše komandovanje je prisiljeno da mobilizira i angažira sve svoje resurse, kako l/s, tako i MTS-a, da bi se uspjeli odbraniti, jer iza sadašnjih linija odbrane stoji samo grad Bihać sa zapada, juga i istoka. Jedino ovaj grad nema svoje dubine odbrane i zato se mora voditi odsudna i aktivna odbrana za svaki metar prostora na prilazima gradu. Na grmuškom pravcu 20.11.1994. godine, naše snage iz 503. bbr uspjele su protivnapadom, na Kričica vrh odbaciti SČA i izbiti nad sam klanac Drenovo Tijesno, kojeg mogu držati pod stalnom vatrom naših branitelja, sprečavajući nesmetano komuniciranje snaga agresora na relaciji Veliki Radić - Mali Kosić. Na krupskom dijelu ratišta vode se žestoke borbe za objekat Kobiljnjak. Sprečava se agresor da širi prostor mostobrana. U jednom jakom protivnapadu jedinice 511. sbr uspjele su odbaciti agresora sa Padeža na kojeg su bile upale. U isto vrijeme, uspjele su ga protjerati i iz rejonu Hodžinac i sa nekoliko tačaka u rejonu samog Kobiljnjaka. Nisu uspjele kružno zatvoriti objekat Kobiljnjaka.

Komanda HVO prikupila je dio svojih snaga, koje je odmah uputila da brane Skočaj. Te snage su ojačane dijelovima 5. korpusa izvučenih sa drugih linija. Ipak nisu uspjele zaustaviti snage SČA, koje su ponovo ušle u Veliki Skočaj. Pripadnici HVO-a ni ovoga puta nisu bili na

visini svog zadatka i svoje odgovornosti. Pružile su znatno slabiji otpor od očekivanog. Zbog toga je ponovo izgubljen Veliki i Mali Skočaj, Medudražje i dio Baljevca pa sve do Bugara, kojega su držale snage 5. korpusa. I ovoga dana artiljerija je ispalila 4-5 hiljada granata.

Velika Kladuša je poluokružena. Agresorske i paravojske snage su u zvjerskom nagonu da je osvoje. Naše snage, posebno bataljon iz 505. vmb, vode ogorčene borbe sprečavajući zatvaranje kruga oko ovoga grada. Na Bugaru naše snage uspjele su zaustaviti prodor SČA i stabilizirati odbranu, dok se to nije moglo učiniti na pravcu Baljevca, gdje je izgubljen dio linija odbrane. Ponovna repriza prethodnog dana odigrava se 21.11.1994. godine. Jedino je nešto manje ispaljeno granata i mina, ali je to toliko puno da je gorjelo cijeli dan od Velike Kladuše preko Johovice, Tršca, Bugara, Bihaća pa sve do Grmuše, a eksplozije se nisu mogle valjano registrirati. Novina u ovom danu je ta da su obnovljena napadna dejstva na svim pravcima, a težišno na pravcu Melinovac - Skočaj - Zavalje, Pršine uvale - Medudražje - Zavalje, aerodrom Željava - Baljevac, Vrelo Klokota i Bugar - Gata. Napadi su bili žestoki i podržavani snažnom vatrom artiljerije i minobacača, a povremeno i raketnim napadima po gustim naseljima. Agresor se naročito okomio na HVO, cijeneći da će na tom pravcu imati bar nešto lakši posao. U ponovljenom napadu kasno popodne 21.11.1994. godine agresor je uspio zauzeti sela Skočaj, Medudražje i Zavalje, koja su branili pripadnici HVO-a. Na ostalim pravcima ovog dijela fronta SČA nije uspio pomjeriti naše l/o. Na grabeškom dijelu ratišta agresor žestoko napada naročito na pravcu Drenovo Tijesno - Mali Kosić. U trećem pokušaju napada uspjele su zauzeti Veliki i Mali Kosić. Ovim je izgubljen važan objekat na pravcu prema objektu kasarne Grabež, kojeg bi agresor želio zaposjesti. Radi toga tako žestoko napada na tom pravcu. I na Kobiljnjaku agresor pokušava aktivnim dejstvima proširiti zonu mostobrana. On i ne pomišlja zadovoljiti se postignutim, kamoli da se povuče. Držanjem toga objekta agresor ima daleko povoljniju sigurnost svoje odbrane na desnoj obali r. Une. Ove snage su mu kao značajno osiguranje, koje neće dopustiti neko iznenađenje na desnoj strani r. Une. One su i neka vrsta snaga u pretpolju, s kojim se mora dobro iskrvariti da bi se protjerali odatle. Na velikokladuškom dijelu ratišta združene snage Martića i Abdića ponavljaju bezuspješno napad za napadom i ovoga 21.11.1994. godine. Borci 505. vmb ojačane sa 506. BOb nisu dopustile proboje ni na jednom pravcu. Zato su u jednoj "kontri" potpuno razbile četničku jedinicu na pravcu Rajinovac. Prema kazivanju zarobljenog agresorskog vojnika oni su imali oko 30 poginulih i više desetina ranjenih u ovoj borbi. Naši su tada zarobili jedan "bofors", jedan top ZIS, četiri PM M-84 i jedan Bst. Naše snage izvode uspješnu odsudnu odbranu, iako su brojno i tehnički inferiornije, pogotovo u sredstvima podrške, oklopu i municiji svih kalibara. Ova borba je borba za opstanak od uništenja i ona ne poznaje i ne prizna inferiornost. Ovdje ima sličnosti borcima partizanima, kada je komesar čete na Sutjesci početkom juna 1943. godine javio svojoj komandi: "Dok je i posljednji borac moje čete na objektu Ljubin grob, Švabe i četnici proći neće." I kod nas, u odsudnoj borbi za Bihać, slična su razmišljanja. Nema proći četničkim agresorima u odsudnoj borbi za Bihać, sve dok postoji i jedan borac na ovom ratištu. To je četničke komande potaklo na još veće akcije. Ovoga datuma 21.11.1994. godine NA-

To snage bombardirale su aerodrom Udbinu bez ljudskih i materijalnih gubitaka. Čak su izjavili da nisu imali rušilačke namjere. Pitamo se zašto su ih uopće napali, kada ih nisu htjeli onesposobiti za borbu. Takva upozorenja su besmislena. Ovim bombardiranjem nisu omeli borbene aktivnosti agresora sa toga aerodroma. To bombardiranje bilo je po onoj narodnoj "siti vući i ovce na broju".

Komandovanje je i dalje otežano. Popuna gubitaka otežana. Ima i dalje samovoljnog udaljavanja, vjerojatno zbog iscrpljenosti i psihosomatskih smetnji. Sve više je zdravstvenih problema kao što su proliv, teške prehlade, zbog hladnoća i loše odjeće, loše i neredovne ishrane, pojave vašljivosti i sl. To su dodatni, ali ozbiljni problemi. I ovoga dana 63 borca su izbačena iz stroja. SČA iz obje tvorevine nastavlja silna granatiranja 22.11.1994. godine na svim pravcima i po svojoj slobodnoj teritoriji. Prema našim raspoloživim podacima znatno više je angažirano ljudstva, artiljerijsko-minobacačkih cijevi, PA oruđa i tenkova iz tzv. RSK nego iz RS. To je i razumljivo, jer vojska RS je s dijelom snaga iz Jugoslavije razvučena od Trebinja i Gorazda, duž Posavine i doline Bosne, oko Vlašića, Sarajeva i na Livanjskom ratištu, da nije u stanju odvojiti znatnije svoje snage za ovo naše ratište. Zato su dugo nagovarali i uspjeli nagovoriti i uvući direktno u rat na ovom našem prostoru svoga, po zlu čuvenog, Milana Martića i njegovu brojnu vojsku, jer cijelo ratište prema vojsci Hrvatske gotovo miruje od potpisanog primirja prema Vensovom planu. Čak se nisu ni nazirale mogućnosti "zakuhavanja" na linijama razdvajanja tih dviju vojski. Ovim je otklonjena opasnost s te strane, a Martiću se pružila šansa da usmjerava daleko brojnije snage i borbena sredstva na ovo naše krajiško ratište, nego je to mogla učiniti vojska tzv. RS. Martiću se tek sada pružila zločinačka i osvetnička šansa na ovom prostoru. On tek sad realizuje svoje prijetnje iz septembra 1991. godine. Mladićeva i Karadžićeva soldatetska pokrivaju artiljerijsko-minobacačkom, tenkovskom, PA i raketnom vatrom l/o naših snaga na krupsko-otočkom, Grmuško-srbijanskom i Grabeškom platonu, te naselja bliza ovom ratištu i gradove Cazin i Bihać. Sve ostalo pokriva vojska tzv. RSK vatrom iz sveg arsenala oruđa i oružja. U toku 22.11.1994. godine, agresor sa istoka djelovao je cijeli dan iz haubice 122 i 155 mm, tenkova T-55 i minobacača 120 mm, sa svojih položaja u rejonima: Gorjevac, Hrgar, Mali Radić i Zloimenjak po našim l/o i naseljima uključujući i gradove Bihać i Cazin. S druge strane fronta Martićeve snage su još žestice granatirale Vedro Polje, Žegar, Klokot, Jasiku, Izačić, Viličić, Malu Peć i Gatu, te gradska i prigradska naselja Bihaća, a nije izostavio ni kasarne Adil Bešić i Grmeč. Agresori znatno više djeluju iz PA oruđa, naročito združene Martićeve i Abdićeve snage. Oni su nastavili snažna artiljerijsko-minobacačka dejstva na l/o i sela Tržačka Raštela, Pjaniće i Šturlić. I ovoga dana napadaju na više pravaca. Svakom od napada prethodi jaka artiljerijska priprema napada. To je njihovo pravilo, jer imaju s čim. Nakon artiljerijskih napada agresor izvodi oklopno-pješačke napade na pravcima: Dubravica - Debeljača (tt. 572), zatim Baljevac - Vedro Polje i Vučjak - Vedro Polje. U ovom napadu agresor je osvladao na Debeljači sa tt. 516, 522 i 572, a na pravcu Vedro Polje osvladao je sa Lugovima, Ilića Vrelom i Pećinom, te izbio pred ulaz u Vedro Polje. Napadao je žestoko i ka Izačiću i Viličićima, zatim Kantar - Mala Peć i spomenik (tt. 370) - Gata. U ovim

napadima agresor nije uspio pomjeriti naše l/o. Neprjatelj iz RS izveo je nekoliko jakih napada na pravcu Mali Kosić - kasarna Grabež, objekat Vršić (tt. 552) i Kosić (tt. 521) - Podovi. Ovi napadi završili su neuspjesima. Poslije ovih i svih ranijih neuspjeha agresor nastavlja sa žestokim osvetničkim granatiranjima l/o i naselja sa gradom Bihaćem. Kada borbe jenjaju ili utihnju, nastavlja se žestoko granatiranje. Narod često zna da kaže: "Dobili su dobro po turu, pa zato ovako granatiraju". Na rejon Kobiljnaka agresor je ubacio dodatne snage, s ciljem proširenja zone mostobrana. Naši branitelji čvrstom odbranom sprečavaju agresora u njegovim nakanama. Na kladuškom dijelu ratišta združene agresorske snage pokušale su, u ponovljenim napadima na svim pravcima upad u Veliku Kladušu. Čvrstom i dobro organiziranom odbranom naših snaga spriječen je proboj l/o. Na bihaćkom dijelu ratišta, težište oklopno-pješačkih napada usmjereno je na Bihać iz više pravaca. Jedinice podrške SČA snažno su djelovale, prvenstveno snage iz tzv. RSK. Iza toga krenule su u napad iz dva osnovna pravca: Melinovac - Zavalje i Željava - Vedro Polje. Oni na tim pravcima težišno napadaju. Gijene da je odbrana preko z/o HVO manje uporna i da im to omogućuje brzi prodor u Bihać. Ovaj uporni napad na pravcu Zavalje - Žegar i Baljevac - Vedro Polje - Bihać ima svoje historijsko uporište. Partizani su uspjeli upasti u Bihać 4. novembra 1942. godine i krajem marta 1945. godine baš na ovim pravcima, bez obzira što su ta sela branile ustaše 1942. godine, a Nijemci i ustaše 1945. godine. I ovoga puta SČA je u svojim napadima na Bihać koristio tu partizansku iskustva. Kada su jedinice 5. korpusa Armije Republike BiH preuzele odbranu grada na zadnjim rubnim djelovima Vedrog Polja, na ulazu u Žegar i kasarnu Grmeč, tada su četnici, unuci i sinovi bivših partizana, vidjeli s kim imaju posla. Nisu imali šansi da prodru u sam grad Bihać. Sa Debeljače su potisli naše snage na vijenac tog objekta, došli do krivine "osmica", ali za daljnji proboj i pored više pokušaja, nisu imali šansi. Takvu šansu nisu mogli imati, jer je to bila posljednja spoljna odbrana grada. Preduzima se niz mjera na dogradnji sistema odbrane, na kojoj se mora lomiti i slomiti agresorska ofanziva. Na grabeškom i grmuškom dijelu ratišta naše snage su, nakon pregrupisanja, uspostavile novu liniju odbrane: r. Una - Grmuša - Jerkovića glavica (tt. 446) - Kosa - Crno Jezero - Hasin vrh - Okdanak i na dijelu Podovi - Grabež (sjeverno od kasarne) - Kula - Orljani - r. Una (ispred nadvožnjaka). Ova linija je dobro uređena i vrlo stabilna gdje branitelji neće dopustiti proboje. Na južnoj i zapadnoj strani spoljne odbrane agresorski napadi su zaustavljeni, osim na Debeljači, gdje ponovo uspijeva zauzeti tt. 516 i na toj koti je blokiran.

Na velikokladuškom pravcu vode se žestoke borbe. Grad je još uvijek u našim rukama, ali ga združeni agresori sve više granatiraju i napadaju. U toku ovoga 22.11.1994. godine 46 boraca i starješina izbačeno je iz stroja. Veze komandovanja i dalje se ometaju. Dan 23.11.1994. godine osvanuo je pod kišom granata SČA iz tzv. RS i RSK. Sve je pod vatrom neprijateljske artiljerije, minobacača, PA oruđa, tenkova i raketa. Agresor djeluje po l/o, komunikacijama, naseljima i gradovima: Bihać, Cazin, Bos. Krupa i Velika Kladuša. To ukazuje da je ofanziva agresora još uvijek na uzlaznoj putanji, a napadi na pravcima koji izvode ka Bihaću i Velikoj Kladuši nastavljaju se svom žestinom, s ciljem da ih zauzmu, ne obazirući se na međunarod-

inu poziciju grada Bihaća kao zaštićene zone. Dana 23.11.1994. godine se pojačavaju granatiranja iz rejonu Drenovo Tijesno, sa Hrgara i Gorjevca svih l/o na tom dijelu ratišta, uključujući i sva sela i grad Bihać na koja je ispaljeno oko 1000 projektila. Sa ličke strane pod vatrom artiljerije, minobacača i tenkova nalaze se sela: Sokolac, Privilica, Žegar, Vedro Polje, Debeljača i Klokot, na koja je agresor "sručio" preko 1000 projektila svih kalibara. Isto tako agresor je dugotrajno granatirao sa zapada sela: Gatu, Vikiće, Malu Peč, Izačić sa Prnjavorom, Jasiku i Kamenicu. Dejstva je izvodio iz haubica 122 i VBR sa lokaliteta Ličko Petrovo Selo i Mašvina, a tenkovima i minobacačima 120 mm iz rejonu Sadilovec, Vaganca i rejonu Jasen ispalivši blizu 1000 projektila. Ovako masovna granatiranja mogu se izvoditi samo brojnim oruđima i tenkvima. Na velikokladuškom, bužimskom, otočkom i krupskom dijelu ratišta, granatiranja su manjeg obima i sa oruđima manjih kalibara. To su u osnovi bili topovi 76 mm i minobacači svih kalibara. Jedino su iz rejonu Žirovca dejstvovali haubicama 155 mm i tenkovima T-55 po rejonu Bužima. Nakon ovih silnih granatiranja, koja su nastavljena i nakon početka oklopno-pješakačkih napada, koji su izvođeni na pravcima: Bugar – Gata - Brekovića, Skočaj – Debeljača - Bihać, Vučjak – Žegar - Bihać i Baljevac - Vedro Polje - Bihać. Ovim napadima agresor nastoji probiti se u sam grad, a preko Bugara – Gate – Brekovića - Kostela odsjeći grad od svog zaleda. Naše komandovanje je to dobro uočilo obezbjeđujući snage određenim manevrima i pregrupisavanjima, da zatvaraju ovaj i druge ugrožene pravce. Međutim i agresor traži slabe tačke na spojevima, nepokrivenim međuprostorima, kroz koje provlači snage do objekata koje treba napadati. Tako su u više navrata pokušavali prolaziti kroz skočajsku i zavaljsku Dragu, u cilju izbijanja na Debeljaču sa jugozapadne strane, jer nisu imali drugih pristupa našim l/o na tom objektu kojeg su branile snage iz 502. sbbr, bvp i IDČ. Ipak su uspjele provući se i upasti u dio kasarne Grmeč u Žegar, gdje su zaustavljene. Agresor je u više navrata pokušavao sa napadima na pravcu Mali Kosić - kasarna Grabež. Te napade su odbijali naši branitelji. Dalje l/o su nepomjerene. Na pravcu Vučjak - Žegar agresor je pokušao sa tri uzastopna napada. I to je ostalo samo na pokušajima, iako je pri svakom napadu imao snažnu vatrenu podršku. I prema vrelu Klokota i s. Klokot agresor iz 3. petrovačke lpb je 23.11.1994. godine čak 4 neuspjela napada. Naše linije su zasipane artiljerijsko-tenkovskom vatrom, ali nije uspio s probojima linija 501. bbr i voda sastavljenog od starješina RNC, koji su branili položaje iznad samog vrela Klokota, kojima je doturana hrana, municija i bombe samo kasno u noć. Treća petrovačka lpb prebačena preko Like i ubačena u borbu na navedenom pravcu. Jedinica UNPROFOR-a na putu Korenica - Ličko Petrovo Selo vidjela je veću kolonu m/v sa ljudstvom SČA u pokretu ka Ličkom Petrovom Selu, uveče 22/23.11.1994. godine, a da nije ništa preduzela. Prema našim saznanjima to je bila 3. petrovačka lpb, čije uvođenje u borbu je izvršeno 23.11.1994. godine na pravcu Željava - Bihaću. Na pravcu Rajinovići - Ponikve zarobljen je vojnik vojske tzv. RSK od kojeg se doznalo slijedeće: pripadao je brigadi SČA iz Petrinje, koja je u sastavu 39. banijskog korpusa. U sastavu te brigade je i jedinica iz Hrvatske Kostajnice i jedna jedinica zvani "niški specijalci" iz padobranske brigade iz Niša. U obje jedinice, kako su sami govorili, nalaze se kažnjena lica. Obećano im je da će im kazne biti oprostene, ako se iskažu

u borbama na ovom dijelu ratišta. Njihova komanda poslužila se njemačkim trikom iz Drugog svjetskog rata. Naime padobranski bataljon jačine 903 vojnika i starješina, koji su padobranima i jedrilicama bačeni na Drvar 25.5.1944. godine, radi hvatanja Vrhovnog Štaba sa Titom na čelu, bio je sastavljen od kažnjenih lica sa dugom robijom. Obećano im je oprost kazne, ako izvrše zadatak na Drvaru. U tome nisu bili sretni, jer nisu nikoga zarobili, iako su mnogi glavom platili. I Tuta u Hercegovini imao je kažnjeničku bojnu, koja je činila čuvene zločine. Svi sastavi takvih jedinica su ogrezli u zločinima i kriminalu. Oni će to nastaviti čim prethodno djelo bude skinuto. To se i potvrđivalo u svim slučajevima, ako prežive. Naše snage težišno brane pravce koji izvode sa sjeveroistoka, juga i zapada ka Bihaću. (Vidi šemu 18, na str. 390) Jedan takav oklopno-pješakački napad na l/o naših snaga: Čavnik - Brezik - Spomenik rezultirao je probojem l/o naših snaga na pomenutom pravcu, kada su izbile snage združenog agresora iz tzv. RSK i PVF do linije: Beširev do - Rastovača (kuće Ajdinovića) - tt. 338 (popovo kućište) - Rosulje (800 metara zapadno od crkve u Gati). Ovim je ugrožena komunikacija Vrsta – Gata - Tržačka Raštela. Taj prodor bio je veoma opasan. U tom momentu nije bilo ni približno adekvatnih snaga branitelja. Da su četnici znali koliko je branitelja bilo, mogli su gotovo umarširati u Gatu. Iseljen je Rekreativski centar i narod iz Male Peći i Gate. Martićevići i abdićevići su poručivali da će se, za koji dan, rekreirati u Centru. Čak su vodili sobom i djevojke bolničarke, koje bi preuzele poslove u Centru. Nepoznanica o broju branitelja ih je zabrinula. "Odsjelda" im se hrabrost za taj slijedeći korak. Narednog dana bilo im je već kasno. Stigla su pojačanja iz RNC 23/24.11.1994. godine, tako da dalje nisu imali šansi. Izvršena je hitna opća mobilizacija ljudi do 60 godina starosti, kako bi se ojačale i odbranile sadašnje l/o na cijeloj z/o 5. korpusa. Smanjeni su rasporedi u civilnom sektoru u svim ustanovama, firmama i školama. Prikupljeno je dosta ljudstva za nedjelju dana. Već se lakše disalo, ali je ostala briga oko popune sa naoružanjem i municijom, da se ne spominje glad, hladnoća, goloća ljudi i ogromna skupoća svega. SČA iz RS nije izostavio ovoga dana niti Grmuško-srbijanski plato. Žestoko je napadao u više navrata tokom dana. Jedinice 503. bbr dobro organizovanom odbranom odbacile su sve te napade, a l/o ostale nepromijenjene. Naše radioveze se ometaju i prisluškuju, pa su česte izmjene plana veza. Iz stroja su izbačena 43 borca od čega su 4 poginula.

Dan dvadeset četvrti, po ocjenama mnogih analitičara i na osnovu stanja na ratištu, posebno oko Bihaća, ušao je u kritičnu fazu. A naše snage, naročito s juga i zapada Bihaća, ušle u posljednju fazu odsudne odbrane grada Bihaća. Slijedeća faza bila bi ulične borbe. Da je to uspio SČA, to bi ubrzalo prodore i sa drugih pravaca ka gradu. Zbog toga se traži hitna međunarodna intervencija, koja ne ide ni brzo, niti lahko, dok je god general Rouz na čelu UNPROFOR-a za BiH, a Žanvić i Akashi na čelu svih tih snaga.

Borbe se nastavljaju. Ta napadna dejstva agresor je podržavao sa veoma jakim artiljerijsko-minobacačkom, PA, tenkovskom i raketnom vatrom. Ispaljeno je na hiljade projektila na l/o, na grad Bihać i sva naselja u široj okolini Bihaća. Bukvalno, agresori iz obje tvorevine pokrili su snažnom vatrom iz svih oruđa cijelu teritoriju, s tim da je daleko žešća i gušća vatra

pravicima napada glavine snage. Ovoga dana agresor je iz pravca Rakovca ispalio oko 20 raketnih projektila tipa "Luna" na Gatu, Vrstu, Brekovicu i Pokoj. To je taj projektovani pravac napada, s kojim bi želio odsjeći Bihać od njegova zaleđa. Nakon silnog granatiranja SČA sa istoka, juga i zapada i dalje izvodi napade na pravcima: Mali Kosić - kasarna - Grabež, Golubić - Privilica - Bihać, Debeljača (tt. 572) - tt. 446 - Borići, Zavalje, Žegar - Bihać. Iz pravca Željava uvodi u borbu 3. petrovačku lphr preko Baljevca ka Vedrom Polju i duž linije Jasika - vrelo Klokota. Na svim tim pravcima 24.11. smjenjivali su se napad za napadom, koji su podržavani snažnom artiljerijskom vatrom. Ljudstvo SČA namijenjeno za proboje opremljeno je dugim pancir košuljama i naoružano automatskim oružjem, naročito s PMM-84, kako ih zovu "sijačima smrti". Izgubljene su naše dostignute linije dan ranije, a zatim vraćene našim p/n oko kasarne Grmeč, na domaku Žegara i u s. Vedro Polje. Međutim, 25.11.1994. godine agresor je u ponovljenom napadu uspio ponovo vratiti tu liniju, nakon potiskivanja naših snaga. Na ostalim pravcima snage napadača su odbijene, osim sto su četnici uspjeli djelimično pomjeriti svoju liniju na Debeljači u ničijem prostoru, ali bez pomjeranja ili proboja linija koje su držale snage iz 502. sbbr. Ovoga dana najteže je bilo u z/o 501. bbr i 502. sbbr od Golubića do s. Jasika.

Na kladuškom dijelu ratišta vode se ogorčene borbe. Agresorske snage podržane su snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Naše snage odolijevaju tim napadima i nisu dopustile promjene na l/o. I jedinice 517. obr vode odsudne borbe za selo Rujnicu. Agresor pokušava probiti l/o: Skularevo brdo - Lubanovo brdo - Glavica (tt. 322). Preduzimaju se dodatne mjere na odbrani postojećih linija. Na liniji Debeljača - kasarna Grmeč - Žegar - Vedro Polje, prikupljaju se dodatne snage radi odbacivanja neprijateljskih snaga na ovom dijelu fronta, odakle se najviše ugrožava sam grad Bihać. Na krupskom dijelu ratišta, naročito na mostobranu, vezane su znatne naše snage iz 511. bbr, kako bi se spriječilo širenje mostobrana na Kobiljnaku. I na kladuškom frontu četničko - abdičevske snage napadaju nadmoćnim snagama pravcem: Maljevac - Hukuća brdo i rejon Šiljkovača, a naročito na pravcu Pomikve - Široki potok - Alatuša, na kom dijelu su naše snage priseljene na izvlačenje na nove linije odbrane. Agresorska propaganda želi prikriti angažiranje snaga SČA iz tzv. RSK, iako je to bjelodano. Sada Abdičeve snage imaju drugorazrednu ulogu u ovoj agresiji. Naši gubici su 42 izbačena iz stroja.

Borbe oko Bihaća vrlo su žestoke i 25.11.1994. godine. Agresor iz obje srpske tvorevine danonoćno granatira l/o, sela i sam grad Bihać iz svih oruđa. Tako je djelovao po l/o na Grabežu, u rejonu Privilica, Debeljača (dio kojeg drže naše snage), Žegar sa kasarnom Grmeč, Vedro Polje (dio pod našom kontrolom), vrelo Klokota sa Klokotom, Izačić, Vikiće, Malu Peć i Gatu. Posebno se okomio na grad Bihać. Djelovao je iz topova 76 do 130 mm, haubica svih kalibara, tenkova i minobacača 120, ne računajući PA oruđa i minobacače 60 i 82 mm, koja su imala znatnog udjela u ukupnoj jačini vatre artiljerije. Cijeni se da je ispaljeno 4000-5000 projektila preko 100 mm. Meta ovih napada je i KM 5. korpusa. Tada je i sama zgrada Komande pogodena sa dva projektila. Nakon ovog silnog granatiranja agresor je nastavio ponovne na-

pade na istim pravcima, a to su: Mali Kosić - kasarna Grabež, Debeljača - Privilica i tt. 446, odnosno vijenac Debeljače iznad Privilice, Jošik - Žegar sa kasarnom Grmeč, Lugovi i Pečina - Vedro Polje, Baljevac - vrelo Klokota i Klokot, Rastovača - Gata. Na svim navedenim pravcima agresor nije uspio probiti l/o, osim na dijelu Lugovi - Pečina - Vedro Polje, koje položaje je držala jedinica HVO-a. Zbog toga je agresor ovladao većim dijelom sela. U rejonu Žegara agresor se uspio ukiniti u kasnim večernjim satima u borbeni raspored naših jedinica na samom ulazu u naselje Žegar, gdje se vode žestoke borbe. Našim izviđanjem otkriveno je da je agresor dovezao na m/v oko dva bataljona novih vojnika u rejon Ripča i Golubića, koje će vjerojatno biti angažirano na pravcima: Golubić - Privilica i Pritoka - Orljani - nadvožnjak u Ribiću, na glavnom putu. Uveče 25.11.1994. godine iza 20,00 sati NATO avioni nadlijeću teritoriju Okruga, a borbeno su djelovali samo po agresorskim raketnim sistemima u rejonu Jasenica - Srednji Bušević.

11a. Zarobljavanje tenka iznad Klokota

U rejonu Baljevačko polje došlo je do žestokog okršaja između jedinice 501. bbr i agresora iz 3. petrovačke, koji je napadao iz rejona Baljevca i aerodroma. Tom prilikom uništen je jedan tenk, a jedan je oštećen ostao na našoj strani. U toku je njegovo izvlačenje u našu dubinu. Uništenje ova dva tenka osokolilo je naše snage iz 501. bbr. One su krenule sa Odredom MUP-a, u protivnapad, potisnule agresorske vojnike i tom prilikom zarobili jedan tenk T-55, potpuno ispravan, na kojem je pisalo "Crna udovica". Ta jedinica mladih vojnika jačine voda, s tim tenkom, razbijena je, a vojnici pobjegli sa posadom tenka. Tenk su ostavili kao "dar" našim borcima. Nakon ovog uspjeha naše snage su pomjerile l/o za oko 200 metara naprijed, tako da se ista protezala pravcem: dublje Vjencem Baljevačkog polja iznad s. Klokot i Vrelo Klokota - istočni dio Vedrog Polja - škola u Žegaru. U ovom napadu lakše je ranjen komandant 501. bbr brigadir Šarganović. Cijeni se da je u ovoj borbi agresor imao oko 10 poginulih i oko 15 ranjenih vojnika, od čega je njih 6 ostalo na našoj strani. Agresor je pretrpio gubitke i na Debeljači, te u rejonu Jasike. Vjeruje se da su imali više od 20 izbačenih iz stroja. Naše snage vode žestoke borbe na prilazima samom gradu s juga i jugozapada. Agresor je iz pravca Zavalja izbio na rubni dio Žegara gdje je zaustavljen, te spriječen daljnji prodor. U ponovljenom napadu iz pravca Baljevca i Vučjaka ka Vedrom Polju, Martičević četnici ušli su duboko u selo gotovo bez borbe, jer se jedinica HVO-a povukla prema RMC-u, ne dajući otpor napadaču. Zbog toga je komanda korpusa naredila hitno upućivanje naše jedinice sa dijelovima IDČ Korpusa da zatvore taj pravac. U žestokom sudaru i borbi za svaku kuću agresor je zaustavljen na 500-600 metara od RMC-a, gdje se formirala privremena linija. Zalvaljujući toj brznoj intervenciji upad u krug RMC je spriječen. Može se samo zamisliti kakav je mogao biti masakr u Bolnici, da su doprli do nje. Za ovu junačku borbu svim braniteljima iz sastava 5. korpusa, koji su branili prilaz RMC-u pripada velika zahvala.

I u rejonu Debeljača odbijeni su napadi agresora. L/o su nepomjerene. Isto tako na Gra-

cezu i u rejonu Orjana l/o su ostale nepromijenjene. Na tom dijelu ratišta kao da agresor gubi dah, jer tapla u mjestu. Naši branitelji sve više učvršćuju odbranu i ne dopuštaju iznenadjenja. Na mostobranu Kobiljnjak vode se žestoke borbe, na kojem su djelimice potisnute snage agresora.

Na kladuškom pravcu združene snage Martića i Abdića na domaku grada. Vode se žestoke borbe. Očito je da neprijatelj ima za cilj zaposjesti što prije Veliku Kladušu.

U rejonu Gata zaustavljen je agresorski napad. I pored pokušaja pomjeranja l/o na ovom pravcu agresor nije uspio. Te linije su nepromijenjene. Komandno mjesto 5. korpusa izmješteno je iz kasarne Adil Bešić u Higijenski zavod u centru grada, uz obalu r. Une. Tamo više nije mogao ostati zbog čestog granatiranja, a i linije fronta su na domaku KM u kasarni. Izvršeno je izmještanje MTS-a iz objekata kasarne na sigurnija mjesta. Neizvjesno je kako će se situacija dalje razvijati. RiK je krajnje usložen zbog smetnji na radiovezama. Borci su iscrpljeni od gladi, hladnoće i neprekidnog angažiranja već 31 dan, od kada su borbe počele. I dalje nema prilika za kraće odmore ljudstva, makar 24 sata. Zbrinjavanje i liječenje je kritično, zbog manjka ljekara i ljekara specijalista, lijekova, narkotika, zavoja, prostora i drugog, a broj ranjenih iz dana u dan se povećava. Teški ranjenici ne mogu se upućivati van Okruga, iako bi mnogi preživjeli da im se može pružiti dodatna specijalistička pomoć. Gubici su minimalni. Izbačen je iz stroja 21 borac i starješina, iako je obim borbi i granatiranja bio vrlo visok.

Dan 26.11.1994. godine. Agresorska artiljerija je djelovala vrlo intenzivno na svim linijama i po svim naseljima i gradovima. Težište je i dalje u širem rejonu Bihaća i Velike Kladuše. Po Bihaću su agresori dodatno dejstvovali iz PAT-ova 30, 40 i 75 mm i topovima ZIS i B-1. Najviše je granatirao l/o od Grabeža do Gate, zatim Privilicu i Bihać, Debeljaču, Žegar i Vedro Polje, koji su pod našom kontrolom, zatim Klokot, Jasiku, Vikiće, Malu Peč i Gatu. Cijeni se da su agresori iz obje tvorevine ispalili preko 5000 projektila kalibra preko 100 mm. Duž naših graničnih položaja: Rujnica - Tržačka Raštela, Tržac, Šturlić pa sve do Johovice, agresor iz tzv. RSK dejstvuje skoro cijeli dan iz tenkova, minobacača svih kalibara i PA oruđa po našim l/o i selima u dubini teritorije. Agresor je i ovoga dana izvodio napade kojemu su prethodile žestoke vatrene pripreme napada, a zatim i sama podrška napada. Iz pravca Mali Kosić agresor je cijeli dan pokušavao probiti linije odbrane naših snaga, u cilju zauzimanja objekta kasarne Grabež, važnog oslonca za napad na prigradska, a zatim i gradska naselja sa sjeveroistoka i istoka grada Bihaća. I na pravcu Sokolac - Privilica - Bihać agresor je izveo više napada, ali se nije uspio probiti do Križa na putu Bihać - Sokolac i Bihać - Golubić. U ovom napadu sa dejstvovao im je i neprijatelj sa Debeljače. Ni to mu nije pomoglo, jer se ni oni nisu mogli pomaknuti iz rejona posjednutih linija. Drugi bataljon 502. sbbr i pridavane jedinice odolijevale su svim tim napadima. Agresor je jedino mogao uočiti da ih je sve manje poslije svakog napada. Naravno i naše jedinice su imale gubitke, ali kada je u pitanju sudbonosna odbrana, tada se ne pita koliki su gubici. Na pravcu Zavalje - Jošik - Žegar agresor je uveo u borbu kroz Zavaljsku dragu, svježe snage s kojima je uspio zaposjesti tt. 382 - Stražbenica, obezbjediši sebi povoljniji taktički položaj za još jači pritisak na Žegar. A na pravcu Vedro Polje - Bihać

(RMC), Baljevačko Polje - Klokot i Vrelo Klokota i Rastovača - Gata (Iliđa) agresor je napadao manjim snagama, s ciljem vezivanja naših snaga za te rejone. Vjerojatno da nema ni snaga, a ni ambicija da pokušava proboje. Kasno u noć Komanda 502. sbbr izmjestila je svoje KM iz kasarne Grmeč u sam Žegar. Sadašnje l/o 502. sbbr od Debeljače do Žegara znatno su nepovoljnije od agresorskih, jer su u podnožjima ili na nižim kotama od agresorskih položaja, pa su znatno više izložene svim vrstama vatre neprijatelja. Najteže borbe se vode za Debeljaču.

Na kladuškom dijelu ratišta agresorske snage, zvane "crvene beretke" iz Niša, izvele su dva uzastopna neuspjela napada na pravcu Crni Potok - Polje - Ramići. Iako su ti napadi podržavani jakom vatrom artiljerije, agresor nije uspio probiti naše l/o. Ostale l/o na ovom dijelu ratišta su mirovale. U ostalim z/o 5. korpusa l/o dosta su stabilne. Iznalaze se mogućnosti izvlačenja dijela snaga sa linija, gdje se ne vode aktivna napadna dejstva, na bihaćki, veoma ugroženi dio ratišta, s ciljem još efikasnijeg slamanja agresorskih napada. Na mostobranu aše snage vode aktivna b/d. Jedinice 511. sbbr pokušavaju odsjeći snage na objektu Kobiljnjak rušenjem mosta na r. Uni. Stara boljka i ovoga puta je primarna. Kritično je sa municijom, granatama za oruđa i minama za minobacače.

Gubici ovoga 26.11.1994. godine su povećani. Izbačeno je iz stroja 96 boraca i starješina. I taj podatak govori o žestini borbi i granatiranja.

Agresor je nastavio b/d sličnim intenzitetom i 27.11.1994. godine na svim pravcima. Jedino se masovnije granatiraju l/o naših snaga od Rujnice do Johovice. Dejstva se izvode sa teritorije RH. Pri tome se koriste topovi, haubice, tenkovi i minobacači svih kalibara u granatiranju naših zagraničnih krajeva i rejona odbrane. Na svim pravcima u rejonu Bihaća i Velike Kladuše agresor izvodi artiljerijsko-pješačke napade, ali nije uspio probiti ni jednu l/o. Ovi napadi su bili po onoj narodnoj "vrćenje u krug", odnosno napadaju više puta, a naši branitelji ih borbom odbacuju na polazne položaje. Jedino su uspjeli, nakon više ponovljenih napada na pravcu Veliki Grljevac - Vajagići, zaposjesti sjeverni dio objekta Veliki Grljevac.

U rejonu mostobrana SČA uspio je ovoga dana prebaciti oko dvije pješačke čete preko r. Une, s kojim je izvršio napad pravcem Mali Hodžinac - Veliki Padež. Napad je podržan jakom vatrom tenkova, PA oruđa i minobacača sa desne obale r.Une. U ovom napadu SČA je uspio zaposjesti jednu našu vatredu tačku na Velikom Padežu. Međutim, našim brzim protivnapadom agresor je odhaćen sa tog dijela objekta. Ovaj proboj na Velikom Padežu imao je za cilj proširenje mostobrana ubačenim svježim snagama, a zatim, dodatnim snagama, očistiti i lijevu stranu r. Une u Bos. Krupi, odbacujući naše snage prema Stijeni i Jezerkom.

U rejonu Bogara naše združene snage izvele su prvi jači protivnapad u kojem je učestvovao i ojačani vod sa 35 starješina iz RNC koji, od 25.11.1994. godine, boravi na liniji u rejonu Gata-Iliđa. U tom napadu naše snage uspjele su protjerati združene četničko-abdićevske snage iz rejona s. Rastovača, sa objekata tt. 338 i 370 - stara škola u Gatici. Tako je agresor odbačen 3-4 km od Gate Iliđe do linije: Jastrebnjak - Kamenak - Čerkezovac. Iz ovoga se da zaključiti da su borbene mogućnosti agresora na ovome pravcu na silaznoj putanji, čim je poslao samo dva tenkovska voda da ojačaju liniju i spriječe prodor naših snaga do granice sa

RH. Agresor je cijenio da što je god više otvorenih napadnih pravaca, da time razrjeđuje našu odbranu, koju će lakše razbijati i pomjerati svoje linije naprijed. Zaboravljao je da i svoje snage angažirane na više pravaca razrjeđuje i slabi napadnu udarnu moć, a učinci su sve slabiji u realizaciji napadnih ciljeva, pogotovo kada nema jakih snaga u drugom ešalonu, bez kojih nema mogućnosti održanja tempa napada na napadnim pravcima. Na pravcu Vedro Polje agresor je imao namjeru da ojača snage koje već napadaju u rejonu Vedro Polje, sa jednom pješačkom četom i dva tenka, upućena iz pravca Željava. Ni to mu nije pomoglo. Naše snage iznad vrela Klokota izvele su iznenađan napad na te snage u pokretu, razbile ih u rejonu tt. 356 i uništile jedan tenk, što je odgodilo uvođenje te čete na pravcu Vedro Polje – RMC - Brda. U borbama ovoga dana SČA i PVF pretrpjele su znatne gubitke od Gate do Vedrog Polja, te oko Velike Kladuše i Bos. Krupe. Zarobljena su dva autonomaša, koji su na saslušanju potvrdili njihovo angažiranje u formacijskim sastavima Martičevih jedinica iz tzv. RSK, u borbama na Bugaru. Uništen je tenk u rejonu tt. 356. Na kladuškom dijelu ratišta, u rejonu Polje - Ramići ubijeno je u borbi 10-15 agresorskih vojnika i više ranjeno. I na pravcu Mali Hođžinac - Padež agresor je imao oko 15 poginulih i više ranjenih. U toj borbi zaplijenjena je manja količina municije, 9 pušaka i 2 PM M-72. Snage 5. korpusa i dalje težišno izvode odsudnu odbranu na svim napadnim pravcima prema vojsci RS i RSK i Abdićevih PVF. Prisutan je zamor i iscrpljenost naših boraca, zbog neprekidnih borbi od 24.10.1994. godine. Unatoč tome, izvedeni su protivnapadi na objekat tt. 356, na Padežu i širi protivnapad na Bugaru sa znatnim učincima. Ti protivnapadi su nada, vjera i ohrabrenje u nepobjedivost snage 5. korpusa u odbrani okruženog prostora bihačkog Okruga. Svemu dođe kraj, pa i ovom, ako Bog da, agresorskom srljanju i divljačkim udarima sa zemlje i iz zraka. Naš narod jedinstven je u borbi za opstanak i nepobjediv. Ovoga dana izbačeno je iz stroja 95 borca i starješine. Interesantna je jedna ponuda sa Pala. Nikola Koljević, kako je prenio hrvatsko radio, izjavio je da su srpske snage ponudile 5. korpusu da se preda snagama Fikreta Abdića. Ako i postoji takva ponuda, ona je jedna smiješna lakrdija. Peti korpus je svoje rekao čim je nastao sukob. Njemu kao izdajniku pravi borci nikada neće sagnuti glavu, jer je on kvisling na ovom prostoru, koji je po nalogu tih agresorskih vođa sa Pala, iz Beograda i ranije iz Gruda, započeo i vodio taj krvavi međubosnjački rat na ovom našem prostoru. Zadnja tri dana novembra 1994. godine agresor je nastavio divljačka granatiranja iz artiljerije, minobacača, tenkova i PA oruđa po svim l/o, naseljima i gradovima Bihać, Bos. Krupa, Cazin i Velika Kladuša. Težišno se granatira Bihać i sva okolna naselja. Agresor je cijeli dan zasipao vatrom Grabež, Debeljaču, Žegar, Vedro Polje, Klokot, Izačić, Vikiće, dio Bugara i Gatu. Najgušću vatru ispoljavao je na rejonima naših snaga: Orljani, Privilica - Debeljača, Žegar i Vedro Polje, na kojim pravcima angažira i svoje glavne snage. Samo na te prostore ispalio je 28.11.1994. godine preko 3000 projektila kalibra preko 100 mm. Prvi put, ovom prilikom, agresor je upotrijebio i oklopni vlak na pruzi Ripač - Pritoka odakle je 28. i 29.11.1994. godine, zasipao vatrom s vlaka s. Orljane i Ribić sa nadvožnjakom iz PAT-ova kalibra 20, 30, 40 i 57 mm i topovima 76 mm u naoružanju toga vlaka. Ovim napadom nanesene su znatne štete na kućama, a bilo je i žrtava među civilima.

Agresor nije poštedio od granatiranja ni Bos. Krupu i sela u dubini lijevo od r. Une. Agresor je granatirao i šira područja Bužima i Velike Kladuše, te Johovica, Šturlić, Tržac i Tržačka Raštelja sa Pogledalom. Ta granatiranja je izvodio iz zagraničnih krajeva iz tenkova, artiljerije, minobacača i PA oruđa. Prvenstvena meta ovih napada bili su civilni i privredni objekti i kuće. Pričinjene su veće materijalne štete. Agresor je izvodio i artiljerijsko-pješačke napade 28.11.1994. godine. Tako je napadao na pravcu Sokolac i Golubić - Privilica i Sokolac i tt. 572 - Vijenac na Debeljači od tt. 516 do tt. 446 iznad kasarne. Napade su izvodile snage jačine oko jednog bataljona. Ti napadi su bili opasni i žestoki, a podržani su snažnom vatrom artiljerije. Napad je nastavljen i na pravcu: Skočaj - Zavaljska Draga - Žegar na domak obiju kasarni. Na ovom i debeljačkom pravcu agresor je angažirao snage iz specijalne brigade MUP-a iz Banje Luke i gardijske brigade "Panteri" iz IBK, pored snaga iz 15. bihačke lpb, koja je do sada nekoliko puta razbijena. A na Bugaru je pokušao, sa dobro organiziranim protivnapadom vratiti izgubljene pozicije dan ranije, ali nije uspio, iako je imao snažnu vatrenu podršku iz artiljerije, tenkova, minobacača i helikoptera. Martičevi četnici i Abdićeve formacije napadale su i na pravcima Zagrad i Miljkovići. Napadi su izvođeni uz snažnu vatrenu podršku iz zagraničnih krajeva. Tom prilikom združene snage agresora uspjele su zaposjesti dio sela Miljkovići. Artiljerijsko-pješački napadi agresora nastavljaju se i 29.11.1994. godine, slično kao i prethodnog dana. Napad je izvodio snagama ojačane čete na pravcu: Mali Kosić - kasarna Grabež. Iako je ovaj napad imao snažnu vatrenu podršku, odbijen je bez većih teškoća. Drugi oklopno-pješački napad izvođen je na pravcu: Ripač - Orljani - Bihać, koji je ponavljan bezuspješno nekoliko puta. Napad je podržavan jakom artiljerijsko-minobacačkom i tenkovskom vatrom i vatrom iz oklopnog vlaka. Ovim napadom agresor je očekivao da će probiti l/o naših snaga i približiti se još više, ako ne i izbiti na desnu obalu r. Une u samom gradu. Ovim probojem bi pospješio još žestоче napade agresora na Debeljači, Žegaru i Vedrom Polju, čime bi bio ugrožen i sam gradski centar. To je bila samo zamisao napada, a stvarni napad je zaustavljen od strane 3/502. sbbr ispred prvih linija: Orljani - nadvožnjak u Ribiću. Agresorske snage napadale su snagama jednog bataljona ojačanog tenkovskom četom. Nakon ovoga neuspjeha i gubitaka agresor je veoma žestoko granatirao i grad Bihać i l/o na ovom dijelu fronta. Na bosanskokrupskom i otočkom dijelu ratišta agresor je pokušao sa napadima na pravcima: Osmača - Vučkovac i Hođžinac - Perna. Ovim napadom je nastojao proširiti zonu mostobrana na lijevoj obali r. Une. Pokušao je ovladati i sa objektom Vučkovac. Ni jedno ni drugo nije mu uspjelo, osim što vezuje i drži na oprezu naše snage na linijama razdvajanja, koje bi mogle biti dragocjene na ugroženom bihačkom dijelu ratišta.

Združene agresorske i paravojne snage otvorile su još jedan pravac za napad na teritoriji BiH iz susjedne države. To je pravac Komesarac - Johovica. Taj objekat je taktički veoma jak. Zato ga agresorska strana ovim napadom želi staviti pod svoju kontrolu. Taj prvi artiljerijsko-pješački napad je odbijen, čvrstom odbranom i snažnom vatrom iz pješačkog naoružanja. I zadnji dan novembra bila je prava repriza prethodna dva dana, što se tiče artiljerijsko-pješačkih napada i granatiranja širih rejonu naše slobodne teritorije. Bilo je u tome i nekih novi-

na. Tako je agresor djelovao i minama 120 mm punjenim BOT tipa suzavac. Ovim djelstvom agresor je imao za cilj zaštitu svojih boraca pri izvlačenju ranjenih i poginulih u rejonu Žegara. I u rejonu Izačića neprijatelj je pokušao izvesti napad ojačanom četom na pravcu Jasen - Prnjavor. Toga dana došlo je iz pravca Slunja u Ličko Petrovo Selo 20 m/v sa ljudstvom i opremom. To dovođenje svježih snaga i borbene tehnike je u funkciji priprema i izvođenja napadnih djelstava na nekom od pravaca. Možda ponovo prema Bugaru. Isto tako je uočena koncentracija snaga agresora u rejonu Bos. Bojne. Te snage mogle bi se angažirati prema Vrnograču, kako bi pokušale sa presijecanjem komunikacije Velika Kladuša - Vrnograč - Bužim, čime bi došle u zaleđe snaga iz 505. vmbtr i 506. obr, koje se bore na kladuškom pravcu. Ovaj 30.11.1994. godine bio je zapažen i po tome što je Jutin POG raketaša uništio jedan tenk T-55 u rejonu Kamenak. Agresor nije imao nimalo povoljan dan. Napadao je bezuspješno i trpio ozbiljne gubitke, naročito na pravcu prema kasarni Grabež i u rejonu Žegara i Vedrog Polja. Ako cijenimo sva tri protekla dana, onda je zaključak jasan: vode se žestoke borbe, granatiranja su još žesća, a naši branitelji odsudnom odbranom dostignutih linija ne dozvoljavaju proboje agresorskim snagama na pravcima napada i nanose im sve veće gubitke. Iako agresor pojačava silinu i tempo napada dovođenjem svježih snaga iz pravca tzv. RSK ka Bihaću i na cijeloj dužini državne granice od Tržačkih Raštela, Johovice, Velike Kladuše sve do Bosanske Bojne, nije imao neke vidljive učinke zahvaljujući borbenoj upornosti naših branitelja. Mogu se očekivati pojačana napadna djelstva na kladuškom dijelu ratišta, ali i prema Bihaću. Stoga će biti još velikih borbenih naprezanja snaga 5. korpusa. I dalje se očekuju oskudice u svemu, počev od municije, naoružanja, posebno sredstava podrške, odjeće, obuće i hrane, koja je i dalje na uzlaznoj liniji sa cijenama koje nameću ratni profiteri, a da im se ništa ne može. Sve će biti i proći. Ostaje primarna zadaća, kako sa postojećim snagama i borbenim sredstvima nadvisiti sebe i pobijediti agresora. Snaga dodatnih nema. Ostaju jedino vješta manevriranja i pregrupisavanja snaga sa manje ugroženih na kritične pravce, stalni kontinuitet i vještina rukovođenja i komandovanja raspoloživim snagama u prostorima b/d, što je do sada bilo na zavidnoj visini. Ono najgore već je skoro iza nas. Ambicije agresora se ispuhuju. Istina, još uvijek kroz male rupice, koje nastoji zatvarati dodatnim snagama. Naše komandovanje više zabrinjava agresor sa PVF iz tzv. RSK, nego ovi Karadžićevi sa istoka, jer u njihovom balonu moći sve je više rupa. Martićeva soldatetska ih, ovom prilikom, pokušava spasiti od totalnog poraza na ovim prostorima otvaranjem ratnog žarišta duž državne granice od Sadilovca do Velike Kladuše i Bos. Bojne. I na bihaćkom dijelu ratišta više zabrinjavaju borbe s južnog i jugozapadnog predgrađa Bihaća i iz pravca Ličkog Petrovog Sela, nego ove sa istoka, osim iz pravca Mali Kosić - kasarna Grabež, na kojem su žestoke svakodnevne borbe. Naši gubici zadnja tri dana novembra su: 208 izbačenih iz stroja, od čega su 22 poginula borca i stariješine.

U dodatnom izvještaju Komande 5. korpusa za 30.11.1994. godine stoji:

1. Veliki Grljevac je očistila 505. vmbtr od snaga SČA, što bitno popravlja taktički položaj i omogućuje daljnja ofanzivna b/d na prostoru općine Velika Kladuša.

2. Na Bugaru naše snage nastavljaju ofanzivna b/d sa zadatkom izbijanja na državnu gra-

nicu sa RH. Jutros je uništen jedan tenk i dva kamiona SČA u rejonu Kamenak.

3. U rejonu Debeljača u toku je napad naših snaga.

4. Na Grabeškom platou uspješno je odbijen još jedan u nizu napada SČA. Nije došlo do pomjeranja l/o.

5. Očekuju se napadi SČA i PVF iz tzv. RSK na pravcima: Maljevac - Velika Kladuša, Ličko Petrovo Selo - Izačić ili Bugar, s. Pritoka -s. Orljani i Mali Kosić - Alibegovića kosa. Kraj dopunskog izvještaja ŠVK A RBiH."

Agresorska artiljerija nastavlja žestoka granatiranja 1.12.1994. godine sa poznatih vatrenih položaja duž cijele linije razdvajanja, po selima, prigradskim naseljima i po samom gradu Bihaću. Granatiran je Cazin, Bos. Krupa i Velika Kladuša. Težište djelstva i ovoga dana je bihaćki i kladuški dio ratišta. Ispaljeno je između 2-3000 projektila svih kalibara. SČA napada na Ribičku glavicu, Orljane, Debeljaču i Žegar, na koje pravce usmjerava glavne snage, a koje podržava i vatrom oruđa za neposredna gađanja, PA vatrom i djelstvima minobacača 82 i 60 mm. Na bihaćkom dijelu ratišta agresor napada pješačkim snagama na pravcima: Krlića vrh - Kamenički vrh, Mali Kosić - kasarna Grabež i Pritoka - Orljani sa nadvožnjakom. Težišno napada pravcem Pritoka - Orljani sa nadvožnjakom, na kom pravcu je angažirao snage jednog bataljona ojačanog tenkovima, "pragom" 30/2. Napad je podržan izuzetno jakim vatrom artiljerije. Ovim napadom agresor ima za cilj razbijanje naše odbrane i prodor u naselja Orljane i Ribić. Time stvara uslove za ubacivanje svježih oklopno-pješačkih snaga na pravcima proboja i nastavak napada ka centru grada. Ovim olakšava napade snagama na Debeljači i u rejonu Žegara, gdje se još uvijek vrte u mjestu. Zamisli agresora su jedna strana, a stvarnost i rezultati tih zamisli su sasvim druga strana. Naime, agresor uporno napada na svim pomenutim pravcima. Napade ponavlja 3-4 puta i svaki put je odbijen. Naši borci, pod lišom granata i mina nisu dopustali proboje ni na jednom pravcu. Vodila se žestoka odsudna odbrana i agresor je prisiljen da odustane od daljih napada ovoga dana. Jedini rezultati su gubici koje je mogao izbrojati nakon izvlačenja iz borbe. Na pravcu Zavalje - Žegar agresor se ponovo poslužio lukavstvom. Pokušao je provući snage jačine čete Zavaljskom dragom, da bi naše branitelje iznenadio. To mu nije uspjelo, jer su Dragu kontrolirale naše snage. U rejonu Vedrog Polja neprijatelj je djelstovao sa distancie. Nije kretao u napade. Možda je ocijenio da dalje ne može. I naši borci su bili svjesni da tu mora biti "stop" za napadača. Iza njih bila je bolnica na oko 500 metara puna ranjenika, a iza toga grad. Odatle se nije moglo ni u goru, ni u vodu, već se hrabro i odlučno braniti. Hvala Bogu, što su toga bili svjesni naši branitelji. Agresoru je preostalo jedino da pokriva vatrom iz svih vrsta oruđa te l/o, zatim bolnički kompleks i gradske četvrti. Na velikokladuškom pravcu združene snage agresora žestoko napadaju na pravcu: Begluk - Begovići - Kumarica, čiji je cilj zatvaranja kruga oko Velike Kladuše. Uspjeli su jedino zaposjesti objekte do s. Čejvan i lijevo od glavnog puta Pečigrad - Velika Kladuša. Komanda 505. vmbtr uočila je tu opasnost, te naredila protivnapad na te snage, koje su razbijene i odbačene nazad do Begluka. Na ovom dijelu ratišta naše snage vode aktivna b/d sa čestim protivnapadima. Postepeno se preotima inicijativa. Na mostobranu Hodžimac, Kobiljnjak,

Veliku Padež agresor je pokušao sa dva napada u rejonu Hodžinac. Naši branitelji su odbacili napadača na polazne pozicije, tako da su pozicije na mostobranu ostale nepromijenjene. Četnici su svoje napade prvog decembarskog dana platili visokom cijenom. Na Kladaškom pravcu cijene se gubici na 25-30 izbačenih iz stroja, jednog zarobljenog pripadnika PVF i tri ostavljena mrtva. Na orljansko-ribičkom dijelu ostalo je između linija oko 30 mrtvih vojnika agresora, a uništena je jedna praga. Na linijama odbrane od Vrela Klokota, do Izačića, Gate i Tržaćkih Raštela agresor je izveo više jakih tenkovsko-pješačkih napada, uz snažnu vatrenu podršku. U isto vrijeme je granatirao i sva naselja iza l/o naših snaga. Na krupskom dijelu ratišta agresor je, također, granatirao l/o i naselja. Pokušao je ubaciti IDG koja je otkrivena i osujećena. Agresor ne odustaje od svojih ofanzivnih nakana ni 2.12.1994. godine. Pokušava pronaći "mekšu" odbranu da bi tamo usmjeravao svoje napade. Učinio je to na Grabežu. Težišni napad usmjerio je sa pravca Mali Kosić - kasarna Grabež, na pravac Podovi - Alibegovića kosa, ali ni tu nije bolje prošao. Izostali su rezultati. Ponovio je napad na pravcu Pritoka - Orljani. Ovoga puta je to činio u ranu zoru, bez artiljerijske pripreme. Cilj mu je iznenaditi branitelje 3. bataljona, ali ni tu nije uspio. Kada je napad otpočeo, dao mu je punu vatrenu podršku iz artiljerije, PA oruđa, minobacača i tenkova. Topovima 130 mm i haubicama 122 mm djelovao je po gradu i prigradskim naseljima. U rejonu Vedro Polje i Žegar agresor je pokušao upad u Žegar iz pravca Vedro Polje. Naši branitelji su tako nešto i predvidjeli, pa su taj upad spriječili i prisilili agresora na povlačenje. Na velikokladaškom dijelu ratišta združene snage Martića i Abdića, a i specijalne jedinice iz Niša, izvele su nove pješačke napade na pravcu Šiljkovača - Trn, Kekića brdo - Nepeka, - Gejkovac - Alatuša - Široki potok. Za izvođenje ovih napada agresor angažira na pravcima Trn i Nepeka snage jačine jednog bataljona, a na pravcu Miljkovići - Alatuša i Gejkovac - Alatuša snage jednog bataljona ojačane specijalnim jedinicama iz SRJ i tzv. RSK. Rezultati napada ovoga združenog agresora bili su izbijanje i zauzimanje sela Trn i šireg rejona Alatuša i Plazilur. S obzirom da su jedinice dugo angažirane u borbama Komanda 5. korpusa je naredila svim potčinjenim komandama, plansko odmaranje ljudstva sa linija bar 24 sata i hitno prikupljanje onog ljudstva koje se nije vratilo u svoje jedinice. Drastične slučajeve goniti sudom. Rješavati sa općinskim organima sva pitanja popune gubitaka, uključujući mobilizaciju dijela ljudstva raspoređenog u civilni sektor i civilnu zaštitu. Stanje RIK-a je nešto poboljšano. Naši gubici su minimalni u odnosu na intenzitet b/d. Izbačeno je iz stroja svega 38 boraca i starješina.

12. Sedmična analiza b/d Komande 5. korpusa od 27.11.do 3.12.1994. godine

1. Agresor je nastavio nesmanjena žestoka granatiranja, naročito na bihačkom, a zatim i na kladaškom dijelu ratišta. Ispaljene su desetine hiljada mina i granata svih kalibara po l/o, naseljima i gradovima. Velike su štete učinjene, a stradalo je i više civila. I vojni gubici su znatni od tog silnog granatiranja. Težišta oklopno-pješačkih napada bila su, sa polukružne osnove, na širi rejon Bihaća, a sa juga i jugozapada vode se borbe u samom predgrađu Bihaća

kao što su: Debeljača, kasarna Grmeč, Žegar i Vedro Polje. Na kladaškom pravcu težišne borbe su na prilazima gradu Velika Kladaša sa sjevera, zapada i juga. Stanje na ratištu je teško, ali naši branitelji odolijevaju tim napadima.

2. Borbena dejstva naših snaga se karakterišu odsudnom odbranom, blokadom mostobrana na Kobilinjaku, povremenim uspješim protivnapadima, kao što je na Bugaru, u rejonu Polja i na dijelu Rajinovaca. U ovoj nedjelji opasno se ugrožava teritorija BiH od Ličkog Petrovog Sela, pa sve do Bos. Bojne, sa težištem oko Velike Kladaše, od strane združenih snaga Martićeve i Abdićeve tvorevine. Na pravcu Šiljkovača i Šmrekovac združene agresorske snage imale su nepredvidive uspjehe izbjivši do pred samo s. Polje, zbog izdaje 5. satnije HVO-a, odnosno njeno propuštanje agresora kroz prostor kojeg je trebala braniti. Martićeve snage uspjele su razbiti i potisnuti HVO iz potplješevičkih sela, spajati snage iz pravca Melinovca sa snagama koje su napadale iz pravca Željava, a zatim izbiti do predgrađa Bihaća. Jedinice HVO-a, osim manjih grupa, razbijene su i razbježale se, što je SČA olakšalo da izbije pred RMC, do Žegara i kasarne Grmeč. Sada združene snage jedinica 501. bbr i 502. sbbr vode žestoke odbrambene borbe s ciljem, da spriječe dalje prodore u Bihać. Zbog ovoga nastalog stanja došlo je do djelimične erozije borbenog morala, posebno zbog povećanih gubitaka, većeg zamora ljudstva u neprekidnim b/d, pa otud dolazi i do napuštanja l/o. Konstantna su ometanja radioveza. Preduzimaju se mjere da se nastalo stanje sanira.

3. Interesantno je spomenuti da agresor često mijenja pravac glavnog udara. Vjerojatno pokušava pronaći u našem borbenom rasporedu l/o koje su slabije branjene, da bi učinio ozbiljnije prodore, jer su procijenili da su do sada izraženi pravci napada glavnih snaga dobro branjeni. Zbog toga i naše komandovanje mora vršiti česte manevre po frontu, izvlačeći čak i male sastave jačine desetine, voda ili čete da bi parirala agresoru, što usložava komandovanje, ali i pokrete jedinica, zbog loših puteva i nemanja prevoznih sredstava, zbog stalnog dejstva agresorske artiljerije po putnim pravcima i najzad što nema rezervi, već se, sa rizikom, izvlače manji sastavi sa jednih i upućuju na druge ugrožene l/o.

4. Uvezanost odbrane u z/o HVO je problematična. Zbog toga se moraju ojačati brojnim našim snagama. U borbama protekle sedmice od 27.11.do 3.12.1994. godine izbačeno je iz stroja 422 borca i starješine. Od toga nepovratno 63.

Agresorske snage nastavljaju bezobzirna granatiranja svih l/o, naselja i gradova. U toku 3-5.12.1994. godine. Tako je 3.12.1994. godine granatirao l/o i naselja na Grmuško-srbijanskom i Grabeškom platou, zatim po našim rejonima Orljani - Ribička glavica - Privilica - Debeljača - Žegar - Vedro Polje i sam grad Bihać. A združene snage iz tzv. RSK granatirale su l/o i naselja od Izačića, Bugara do Johovice. Dubinu teritorija su granatirali iz haubica 122 mm sa Klokočevice i iz Mašvine, tenkovima iz rejona Sadilovac, i minobacačima granične l/o naših snaga. Teritorija općine Velika Kladaša i sam grad žestoko se granatiraju iz svih raspoloživih oruđa. Granatiranja počinju rano ujutro i traju do kasno po podne. Agresor je stavio pod udar artiljerijske vatre i l/o od rejona Medvjedovac do Bos. Krupe. Nakon silnih granatiranja tokom dana, agresor je obavezno vršio i vatrene pripreme svakog napada. Tako je i ovoga da-

na ponovio svoje pješake napade i usmjerio ih na pravcu: Mali Kosić - kasarna Grabež i Pri-
točki Grabež - Čekrlje, dok je na Grmuško-srbijanskom platou izveo više uzastopnih pješa-
čkih napada na pravcima: Tukovi - Kamenički vrh, Jelovac i s. Novakovići - Novakovića glavi-
ca i Podovi - Alibegovića kosa. Na svakom od pravaca angažirao je snage jačine dvije čete. Sve
te napade odbili su naši branitelji. U rejonu Bos. Bojna združene snage agresora iz tzv. RSK
izvele su više artiljerijskih udara po našim rejonima odbrane Veliki Grljevac - Ahovo i po široj
teritoriji Vrnograča, dok su iz rejona Donji Žirovac granatirali Bužim i položaje naših jedini-
ca: Čulumak - Drijen. Na Grmuško - srbijanskom platou SČA je ponovo napao 4.12.1994. go-
dine naše snage u rejonu Novakovića glavica sa snagama jačine oko dvije čete, ali ih nije uspio
pomjeriti. Tom prilikom djelovao je projektilom punjenim B0t tipa suzavac. Istoga dana
djelovao je B0t-om i po linijama naše odbrane na pravcu prema kasarni Grabež. Iza toga
izveo je jak pješaki napad, podržan artiljerijsko-minobacačkom, tenkovskom i PA vatrom.
Napadi su odbačeni uz znatne gubitke, iako je bilo otežano izvoditi odbranu pod dejstvom su-
zavca bez dovoljno zaštitnih maski. Sreća je što je pare B0t-a brzo odnio vjetar.

13. Mostobran Čojluk

Na krupskom dijelu fronta stvorene su zabrinjavajuće teškoce 3.12.1994. godine upadom
IDG-a, a ubrzo i snaga SČA jačine oko jedne čete u rejon s. Bužimkići na lijevoj strani r. Une
kod Bosanske Krupe. Time se otvara novi mostobran, čiji je cilj čišćenje i progon naših sna-
ga iz Bos. Krupe sa lijeve obale, odnosno odbacivanje naših snaga iz tog rejona, te spajanje sa
snagama na postojećem mostobranu na Kobiljnaku. Čim je agresor prebacio snage jačine če-
te produžio je napad ka objektu Čojluk (tt. 371). Ovim probijem do vrha Čojluka stvaraju se
uslovi za brže prebacivanje jačih snaga, s kojima bi, ne samo izvršio spajanje snaga oba mos-
tobrana, već se stvaraju realni uslovi za nastavak napada ka Stijeni, Pištalinama i Jezerskom.
To je zamisao i cilj agresora otvaranjem ovog mostobrana. Ovim je Komandi 511. sbbr i Ko-
mandi 5. korpusa stvorena dodatna glavobolja, jer se moraju iznaći dodatne snage, koje mo-
raju zaustaviti napad, blokirati snage agresora na dostignutim linijama i spriječiti spajanje sa
snagama na Kobiljnaku, pod svaku cijenu.

14. Izvlačenje dijela snaga SČA na livanjsko ratište

U toku 4. i 5.12.1994. godine obavještajni organi 5. korpusa došli do saznanja obavještaj-
nim radom, da komanda 2. kk vojske tzv. RS izvlači samostalni bataljon iz Drvara i dio sna-
ga iz 1. drvarske lpbpr, koje hitno upućuje na livanjsko ratište, na kom dijelu je stanje rapidno
pogoršano. Za očekivati je da će agresor morati izvući još snaga s ovog ratišta, što je izuzetno
važan signal 5. korpusu o mogućem smanjenju, ako ne i definitivnom zaustavljanju agresor-
ske ofanzive nazvane "Jutro", koja traje od 5.11.1994. godine. SČA ponovnim izvlačenjem di-
jela svojih snaga sa ovog ratišta i vraćanjem na livanjsko, na kom pravcu je situacija vrlo ne-

povoljna za njih. Ugroženo je Grahovo i glavna komunikacijska veza Knin - Grahovo. Četnici
s tog pravca početkom novembra izvukli su dio snaga koje su angažirali na ovom ratištu, da
bi ih sada ponovo tamo vraćali, a da ovdje nisu izvršili planirane zadatke i ostvarili ciljeve zbog
kojih su te snage i doveli i angažirali na ovom ratištu. Očito da nešto ne štima u procjenama
onih koji su donosili takve odluke.

Iz ovih trodnevnih borbi mogu se izvući kraći zaključci:

1. Sve jedinice ureduju i učvršćuju dostignute l/o. Ne dozvoljavaju daljnja pomjeranja is-
tih na bihačkom dijelu ratišta, iako agresor to uporno pokušava iz dana u dan.

2. Na bosansko-krupskom dijelu agresor je uspio iznenada prebaciti jaču IDG na lijevu
obalu r. Une na rejonu s. Bužimkići, zaposjesti s. Bužimkiće, stvorivši uslove za brz prelazak
ojačane čete i njen nastavak napada ka vrhu Čojluka, s ciljem spajanja ovih snaga sa snaga-
ma koje su ranije zaposjele Kobiljnjak. Naše snage izvode žestoke odbrambene borbe s ciljem
da zaustave napad, širenje mostobrana i eventualno spajanje snaga ta dva mostobrana. Ovim
je ozbiljno ugrožen naš opstanak na lijevoj strani r. Une u rejonu Bos. Krupe. Zbog toga se
moraju angažirati jače snage da blokiraju SČA na oba mostobrana i da spriječe njihovo šire-
nje i spajanje. U protivnom bi se jedinice i narod na lijevoj strani r. Une u Bos. Krupi morao
izvlačiti s tog prostora, iza naših l/o.

3. Agresorske snage koje napadaju iz pravca Vučjaka i Baljevca skoro su zaposjele cijelo
selo Vedro Polje. S tim su direktno ugrozile prostor bolničkog kompleksa RMC i stvorile uslo-
ve da sa ovog pravca ugrožavaju Žegar i Bihać.

4. Naše snage, u izvedenom protivnapadu na Bugaru 4.11.1994. godine nisu uspjele pro-
tjerati agresora preko državne granice. U "kontri" niti agresor nije uspio povratiti izgubljene
pozicije. Tako su dostignute l/o ostale nepromijenjene, a da ni jedna od strana nije ostvarila
svoje ciljeve napada.

5. Na velikokladuškome dijelu ratišta izvode se kombinovana dejstva. Tako se jedni rejon
odsudno brane, na drugima izvode aktivna odbrana, a na trećima naše snage izvode napade.
Na pravcu Plazikur naše su snage vratile nekoliko važnih kota, dok su na pravcu Brezovo Po-
lje - Elezovići neki položaji izgubljeni. U ovim borbama jedinice 505. vmbpr i dijelovi 506. obr,
iako su tehnički i brojno inferiornije, uspijevaju da manevrom svojih snaga, svojom taktičkom
mudrošću i odlučnošću sprečavati brze prodore agresora i pri tome mu nanose značajne gu-
bitke u ž/s i MTS.

6. Stanje borbenog morala, već je na uzlaznoj liniji, a naročito kada je u pitanju samovo-
ljno udaljavanje ili odzivi na pozive za vraćanje u svoje jedinice. Reklo bi se da je kriza borbe-
nog morala već iza naših sastava.

7. Kriza u popuni municijom i drugim ubojnim sredstvima i dalje je prisutna, zbog silnih
utrošaka u borbama, koje ne jenjavaju. U ova tri dana 5. korpus je imao 116 izbačenih iz stro-
ja od čega je samo jedan poginuo i jedan nestao.

Ako cijenimo dosadašnji tok napadnih b/d agresora iz RS može se zaključiti da se on više
dana vrti u krugu. Nema proboja, a ni potiskivanja naših snaga ka gradu. Silina napadnih dej-

stava, nakon stagnacije, kreće ka silaznoj putanji. Da su bitna razloga: istrošenost i pad borbenog morala, bez mogućnosti nadoknade gubitaka i drugo, otvaranje novog ratišta na livanjskom pravcu. Drugo je pitanje agresije iz tzv. RSK. S te strane očekuju se žestoka, prije svega, napadna b/d.

Agresor iz tzv. RS smanjio je intenzitet granatiranja 6.12.1994. godine na cijeloj liniji razdvajanja sa našim snagama, uključujući seoska i gradska područja Bihaća, Cazina i Bos. Krupice. Slična granatiranja nastavio je i 7.12.1994. godine. Već 8.12.1994. godine granatirane su žestoko l/o na Grmuškom i Grabeškom platou, na Debeljači, u rejonu Vedrog Polja i Klokota. Jos jača granatiranja l/o bila su od Izačića do Bugara i dalje sve do Johovice, gdje su granatirana i naselja po dubini. Veoma jakom i cjelodnevnom granatiranju izložena je teritorija Velike Kladuše i sve l/o na toj općini. Agresor je koristio i mine 120 mm punjene BOT na kladuškom pravcu u toku 7.12.1994. godine.

Međunarodne snage bile su samo aktivni posmatrači toga divljanja. Isto tako iz rejona Donji Žirovac nastavljena su granatiranja l/o: Čulumak – Čorkovača - Drijen. Toga dana ispaljeno je preko 5000 projektila pretežno sa teritorije SČA iz RH.

U rejonu Čojluka agresor nastoji proširiti zonu mostobrana. Napadna dejstva podržava jakim artiljerijskom vatrom sa desne strane r. Une u Bosanskoj Krupi.

Neprijatelj je izvodio više pješačkih napada smanjena intenziteta na pravcu Pritočki gra-bež - Čekrijska greda snagama jačine jedne čete. Taj je napad glatko odbijen. I na pravcu Baljevac - vrelo Klokota i Klokot vodile su se žestoke borbe. Napade je podržao jakim artiljerijsko-minobacačkom, tenkovskom i PA vatrom. I nakon ponovljenog napada agresor je prisiljen da se vrati na početne pozicije. Takve pokušaje napada izvodio je i u rejonu Vedrog Polja. I ovdje je pretrpio neuspjeh. Takvi neuspjeli napadi često se, u žargonu, zovu "jalovim napadima". Kod takvih napada nema uobičajenih procjena i priprema napada. Sve se radi u skraćenom postupku, ili čak samo donose odluke i izdaju kratka naređenja.

Slijedeći napad agresor je izveo na pravcu: Kamenak - Spomenik (tt. 370). Tom napadu prethodila je žestoka i duga vatrena priprema, a potom i podrška napada. Taj osmišljeni i jakim vatrom podržan napad, odbijen je još boljom i čvršćom odbranom naših snaga. Daka-ko, ovaj je napad plaćen dosta visokim gubicima. Na mostobranima Čojluk i Kobilnjak agresor ponavlja uporne napade. Cilj mu je zadržati inicijativu. U tu svrhu doveo je na Čojluk pojačanja, s kojima je uspio zaposjesti sve važnije visove. Jedino mu nije uspjelo spajanje snaga dva mostobrana, iako mu je to bio prioritetan cilj. Isprječili su se dobro organizovanom odbranom branitelji iz 511. sbbr. Naše snage imale su naporan borbeni dan, posebno na mostobranima, na Bugaru i oko Velike Kladuše, u kojem nismo imali gubitka teritorija, osim u rejonu Čojluka. Ti napadi agresora bili su na užim prostorima ili pravcima, pa su, s toga postizali bolju gustinu snaga i vatrene podrške. Stanje na velikokladuškom pravcu je teško, sa nepredvidivim komplikacijama u daljnjem toku borbi. S toga je naređeno da sve dostignute l/o naša strana inženjerski uređuje, kako bi odbrana bila što žilavija i upornija, a i ljudstvo se bolje zaštitilo od masovnog granatiranja. I dalje se zahtijeva da se ide u ofanzivna dejstva sna-

ga A R BiH na više drugih ratišta, a posebno na livanjskom, na koje bi, u slučaju krize, srpska strana morala odvajati snage iz obje tvorevine za to ratište, uključujući i sa našeg ratišta. To bi bio pravi dragulj za našu okruženu zonu za konsolidaciju naših snaga. U isto vrijeme stvarala bi se mogućnost za odbacivanje agresora iz zone Bihaća, a zaustavilo bi se i napredovanje snaga združenog agresora oko Velike Kladuše, jer bi se za taj dio ratišta moglo izdvajati znatno više snaga. To je taj naš interes za pokretanje snaga HVO i 7. korpusa na livanjskom ratištu. Već se na startu osjetila ta aktivnost, jer su pritisci agresora slabiji sa istoka. U ova dva dana vodila se odsudna odbrana, težišno prema tzv. RSK, u rejonu Bihaća i Bugara i na kladuškom dijelu ratišta. U tim silnim borbama izgubljeno je Džaferovica brdo i dio kota na Čojluku. Naši gubici u toku 7. i 8.12.1994. godine su slijedeći: izbačeno iz stroja 88 boraca i starješina. SČA nastavlja i dalje cjelodnevna granatiranja 9. i 10.12.1994. godine svih l/o u z/o 5. korpusa, opet težišno na bihačkom i kladuškom dijelu ratišta na kojem su, težišno angažirane združene snage i borbeni tehnika iz tzv. RSK. I na krupskom dijelu ratišta agresor daje snažnu vatrenu podršku snagama na mostobranima.

Na bihačkom dijelu ratišta najžešće su izloženi granatiranjima iz svih oruđa grad Bihać, naše l/o na Orljanima, Debeljači, Jošiku, Vedrom Polju, Baljevačkom polju, Debelom lugu, kao i sve l/o i naselja od Klokota, Jasike, Izačića, Vilića, Bugara sa Gatom i Malom Peći do Tržaćkih Raštela. Agresor je dejstvovao topovima, haubicama, minobacačima, tenkovima i PA oruđima svih kalibara. Pržilo je kao čalamke na vreloj plehu. Cijeni se da je agresor ispalio preko 9000 granata i mina. Na dijelu državne granice od Tržaćkih Raštela do Johovice agresor je izvodio manja dejstva iz artiljerije i minobacača. Dejstva su bila po l/o i selima iz topova 76 mm ZIS i B-1, iz PA oruđa i minobacača 82 i 60 mm. Tipična oruđa koja u svom naoružanju ima Fikretova paravojska. Međutim, Veliku Kladušu i sve l/o u toj zoni granatirao je još iz tenkova, haubica i topova velikih kalibara. Od ovog granatiranja srušeno je ili oštećeno više civilnih objekata. Od toga su najviše stradali Rizvići i Trn. Nakon silnih granatiranja l/o, a zatim prenosa vatre u dubinu, neprijatelj kreće u pješačke napade na tom dijelu fronta. Tako je bilo i 9.12.1994. godine na Grmuškom platou. Težište napada je usmjerio na Novakovića glavicu i Kamenički vrh. Napade su izvodile snage ojačane čete sa vodom tenkova na svaki od objekata. Agresor nije uspio ovladati tim objektima. Vraćen je na početne pozicije. Ali od toga napada ne odustaje. Napad je ponovio 10.12.1994. godine sa duplo jačim snagama, ali samo na Novakovića glavicu, kojem napadu je prethodila žestoka vatrena priprema. U ovom napadu SČA je uspio probiti l/o i zaposjesti samo dio Novakovića glavice. Zaustavili su ga branitelji iz 503. bbr. Oni su odbranili dio tog objekta i selo Novakoviće. I na pravcu Zavalje - Žegar, te naše položaje na Debeljači agresor je žestoko napadao. Cilj mu je upad u Žegar i zbacivanje naših snaga sa Debeljače, čime bi odsjekao snage u kasarni "Adil Bešić" ili ih prisililo da bježe, ne samo iz kasarne, već i iz Žegara, a borbe bi spustio u gradske četvrti Jezero-Privilica i Nova četvrt. Međutim, naše snage iz 502. sbbr, ojačane dijelovima iz drugih jedinica, u žestokim odsudnim borbama, koje su trajale do pada mraka, nisu dopustile proboje l/o naših branitelja ni na jednom dijelu te linije. Branitelji su znali da je iza njih grad, da druge nema nego se

brani do posljednjeg. U tome su zaista sebe naučili, bez obzira što su četnici tukli iz svih oružja i oruđa. Na pravcu Baljevačko polje - Klokot i Vrelo Klokota agresor je izveo jak napad 10.12.1994. godine, ali nije uspio pomjeriti naše l/o, iako je imao snažnu vatrenu podršku i bio premoćan u ljudstvu, a pogotovo u tehnici. Isto tako agresor iz tzv. RSK izveo je opasan napad ojačanom četom 9.12.1994. godine na pravcu Selište - Tržačka Raštela, kojeg je podržao snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Agresor se povukao, a da nije ni pokušao preći r. Koranu, zbog naše jake pješačke vatre. Ovim napadom imao je za cilj sadejstvovati snagama koje su napale Bugar, ali se to sadejstvo izjalovilo.

15. Agresor ponovo na Bugaru

Na Bugaru agresor je uspio u svom napadu 9.12.1994. godine. Nakon snažnog granatiranja l/o i svih naselja počev od ranog jutra do po podne, kada je krenuo u oklopno-pješački napad iz rejonu Čerkezovac i Kamenak snagama jednog bataljona, ojačanog tenkovskom četom 70. motorizovane brigade Plaški iz 15. ličkog korpusa. Napad je usmjeren pravcem: Spomenik (tt. 371) - k. 384 - Debela glava (tt. 378). Naši branitelji nisu mogli zaustaviti ovaj prodor i posjedanje navedene linije, jer su brojno i tehnički te snage bile jače. Nakon posjedanja ove linije agresor je uveo u borbu 10.12.1994. godine još jedan bataljon iz 1. građačke lpbp, u cilju nastavka napada i eksploatacije toga uspjeha na pravcima: Rujnica - Osredak i Bugar - Gata - Brekovića. I na pravcu Selište - Tržačka Raštela agresor je ponovo pokrenuo napad istim snagama 10.12.1994. godine, u pokušaju zauzimanja ovoga mjesta, a zatim nastavak napada ka Čoralčićima, u sadejstvu sa snagama koje su napadale na pravcu Rujnica - Bukovića - Osredak. Ta zamisao agresora stoji od prvog upada na Bugar 9.11.1994. godine, a koju pokušavaju realizirati sada, pošto to nisu mogli prije učiniti. Ponovo valja istaći da su zamisli, ciljevi i želje agresora jedna strana, a druga su branitelji, koji ne dopuštaju realizaciju toga cilja. I ovoga puta se to ponovo desilo. Oni nisu prešli r. Koranu u rejonu Tržačkih Raštela, a ovi na Bugaru i Rujnici sve do Debele glave nisu uspjeli probiti ni na jednom mjestu naše l/o, koje su išle pravcem: Skularevo brdo - Lubanovo brdo - Glavica - Jazmak - tt. 358 - Rastovača (Milkina kuća) - Kantar - Vilići, koje su branile jedinice 517. obr. 502. sbr i starješine iz RNC.

Na ovim linijama vodile su se danonoćne odsudne i aktivne borbe. Očito je da agresor nije mogao ništa više učiniti angažovanim snagama, a dodatnih snaga vjerojatno nije imao.

I da je imao te dodatne snage, teško bi mogao nešto više postići, jer je naša odbrana konsolidovana i uvezana dodatnim snagama, a neprijatelju se nije smjelo dopustiti da ide dalje od dostignute linije od 9.12.1994. godine.

Na krupskom dijelu ratišta, u rejonu Čojluk, agresor je ponovo pokušao izvesti više napada u cilju proširenja zone mostobrana. U ovim napadima imao je snažnu vatrenu podršku. Međutim, nije uspijevao ići dalje. Naše snage vodile su odsudne borbe za svaki objekat. Povremeno su i aktivno djelovale. Velika je greška učinjena, što se nije odmah napadala ta IDG sa što jačim snagama, koju je trebalo razbiti ili uništiti, a zatim ojačati odbranu tog dijela lijeve

obale r. Une, ne dozvoljavajući prelazak snaga agresora preko rijeke. To nije učinjeno, vjerojatno zbog toga što su brojne snage ove Brigade angažirane na drugim pravcima, a postojeće, koje su brojčano bile male, nisu mogle izvesti takav napad. Bez obzira koji su uzroci nemoći, to je bila neoprostiva greška, koja je kasnije skupo plaćena. Našim izvidanjima 8./9.12.1994. godine uočeno je dovođenje i grupisanje snaga SČA u rejonima Krivodo i Krupski do. Cijeni se da ih ima oko dvije čete s vjerojatnom namjerom da ih se uputi preko r. Une na pravcu Crno jezero - Sokolov kamen, čime bi se stvorio i treći mostobran na lijevoj strani r. Une. Ovim prelaskom bi obezbjeđivali lijevi bok glavnih snaga na Čojluku. Međutim, agresor je odustao od tog prelaska r. Une iz straha da neće uspjeti, a pretrpiti gubitke. Združene agresorske snage iz tzv. RSK, nakon silnog granatiranja krenule su u napade pravcima: Zagrad - Velika Kladaša i Alatuša - Trn, snagama jačine jednog bataljona na svakom od pravaca. Napadu je neposredno prethodila jaka artiljerijsko-minobacačka priprema, a zatim i podrška napada. Iako su krenuli silovito sa premoćnim snagama, nisu uspjeli 9.12.1994. godine pomjeriti naše l/o na pravcima napada. Tek 10.12.1994. godine popodne uspjelo im je, u žestokim artiljerijsko-pješačkim napadima, ovladati sa Dizdarevića brdom, stvorivši povoljnije taktičke uslove za nastavak napada pravcem Trn - Podvizd. Gijeneći stanje na ratištu da se zaključiti da su l/o za sada stabilne i da se vodi uspješna odsudna odbrana, osim u rejonu Dizdarevića brda, gdje je agresor uspio zaposjesti taj objekat. Preduzimaju se dodatne mjere na uređenju dostignutih l/o, u čemu daju značajan doprinos jedinice civilne zaštite. Preduzima se niz mjera za nabavku i popunu jedinica sa municijom, čije su rezerve skoro na nuli. Namjenska vojna industrija ima velikih problema oko nabavke i obezbjeđenja repromaterijala, posebno inicirajućih sredstava, baruta i eksploziva. Sada ta industrija pokriva jedva 3% dnevnih potreba 5. korpusa. Da je moguć dotur repromaterijala, proizvodnja bi bila znatno veća, jer postojeći kapaciteti to dopuštaju. Ako se analizira protekla sedmica, bitno je istaći: granatiranja su po obimu i snazi vatre bila veoma izražena. Agresor je napadao na više pravaca. Težišta svih dejstava bila su oko Bihaća i Velike Kladaše. Promjene na linijama bile su na Bugaru, u rejonu Velike Kladaše i na mostobranu Čojluk. Naša odbrana je izdržala izuzetno tešku sedmicu, u oskudici u svemu i nije dopustila pomjeranja na ostalim l/o. Agresor je upotrebio maksimalno svu svoju vatrenu moć, uključujući i B0T tipa "suzavac" i rakete tipa "Volhov", ali nije slomio moral naših boraca i našu odbranu. Svi su napadi završavali tamo odakle su kretali, osim na Čojluku, Bugaru i u rejonu Dizdarevića brda. Agresor nije uspio ni izbiti na stare linije prije 24.10.1994. godine.

Njihove l/o protežu se (Sema 19) ovoga 10.12.1994. godine pravcem: desna obala r. Une kod Golubića - Kula - Pritočki grabež - Mali Kosić - Krjića vrh - Kosa - Jerkovića glavica - Osnovna škola u Grmuši - desna strana r. Une. Od s. Grmuša i dalje nizvodno desnom obalom r. Une do Bužimkića, a odatle obuhvata objekat Čojluk do mlina, te dolinom r. Une do rejonu Hodžinac, obuhvata Kobiljnjak do Podvrana, a zatim dalje desna obala r. Une - Drenova glavica - Kajtezi - Mandić - Podmračaj - Bratića brdo - r. Una - Osmača - Samac - Bjelajci - Jezero - tt. 447 - Grlovac - Kuludjica - Kurijen - Kruška - Vijenac - Šašava - Suzići - Da-

Prusa – Radašnica – Drijače – Čičići – Lipovčica – Kobiljnjak – Kulišta – Škola u Bos. Bojni – Lavrnja – Glinica – Borja – škola – s. Novakovići – Glavica – Metla – Ponorac – Dizdarevići – Alatuša – Trn – Dizdarevića brdo – tt. 212 – Lisanovac – prevoj na ulazu u Veliku Kladušu – Zagrad – Stari grad – Keserovića brdo – Rekića brdo – Begluk – Zahirovići – Omeragići – Durin potok – Čardašica – Komesarska kosa – Bogovolja – Zapoljak – Lug koranski – Savina glava – Kordunski Ljeskovac – Selište – Debeli glava – Spomenik (tt. 370) – Kamenak – Hrastik – Jasen – Abdića brdo – Debeli lug (tt. 341) – Baljevačko polje do vrela Klokota – tt. 356 – Vedro Polje do raskršća za Žegar – Vijenac iznad Vedrog Polja do Vrela Jošik – Debeljača tt. 372 i 316 – most na komunikaciji Privilica – Golubić – r. Una. To je razgraničenje na voj okruženoj zoni 5. korpusa sa prikazanim linijama do kojih su snage agresora dospjele.

U protekloj nedjelji iz stroja je izbačeno ukupno 318 boraca i starješina. Nepovratni gubici 48 ljudi.

Jedanaestog decembarskog dana agresor nastavlja sa divljačkim granatiranjima iz cjelokupnog arsenala oruđa, s kojim raspolaže na ovome ratištu. U prethodna dva dana ispalio je 9000 projektila, a samo danas preko 6000 projektila iz topova, haubica, minobacača i raketa na l/o, naselja i gradove. Težište granatiranja je opet Bihać i l/o i naselja oko njega, a i l/o na Grmuši, te širi rejon Velike Kladuše. Granatiranja su slabijeg intenziteta bila u rejonu Cazina i duž l/o od Izačića do Tržačkih Raštela. U rejonu Grmuše agresor je uspio predveče 10.12.1994. godine potisnuti jedinicu iz 503. bbr, te izbiti na liniju: Kosa (tt. 796) – s. Novakovići – tt. 353. S te linije nastavio je kombinovane oklopno-pješачke napade 11.12.1994. godine na više pravaca: Kosa – Krmečki vrh (tt. 484), Novakovići – tt. 466 i tt. 453 – Brkići – s. Lilaci. Težište napada izrazio je ka Krmečkom vrhu. Napad su izvodile snage jačine bataljona iz 16. garave mibr i 6. sanske lpbr iz 1. kk, ojačane dijelovima specijalnih jedinica i sa dva tenkovska voda iz 1. okbr. Agresor uporno napada, ali su naše snage odbijale sve te napade do večernjih sati, kada su snage SČA probile l/o u rejonu Krmečki vrh i isti zaposjele. Napad je podržan snažnom artiljerijsko-minobacačkom i tenkovskom vatrom. I ovaj napad potvrđuje da agresor pokušava proboje redom na svim pravcima. Tamo gdje ne uspije stane, pa ide na slijedeći pravac i sve dotle dok na nekom ne poluči uspjeh u proboju l/o i u zaposjedanju napadnutog objekta, kao što je ovaj na Krmečkom vrhu. Na do sada "vrućim" linijama, kao što je Čekrljijska i Orljanska greda, Debeljača, Žegar, Vedro Polje, Vrelo Klokota – Izačić – Bugar agresor je mirovao. Tamo nije izvodio napadna b/d osim provokativna, jer se više puta opekao, ali je zato cijeli dan uznemiravao artiljerijskim dejstvima po l/o i naseljima.

Na krupskom dijelu ratišta agresor nije izvodio pješачke napade. Da li se zadovoljio dostignutim, zamorio postojeće snage ili ne računa na nova pojačanja, tek će se vidjeti. Jedno je sigurno, da naši branitelji dobro i uporno brane svoje l/o i nanose agresoru gubitke. Sada je agresor u nekakvom predahu, iako mu je veoma bitno spajanje sa snagama na Kobiljnaku. Čudno je što na tom pravcu za sada miruje. Zato mu je preostalo jedino žestoko granatiranje sela i l/o naših snaga na tom dijelu ratišta. Čak je dejstvovao iz helikoptera raketama i mitrajezima po našim l/o. Razlog ovome su pretrpljeni gubici od 10-12 poginulih i oko 30 ranje-

nih na ovom i drugim ratištima oko Bihaća. U rejonu Zavalja uništen je i jedan tenk agresora. Preostaje mu nastavak granatiranja i 12.12.1994. godine svih linija i naselja kao i dan ranije. Težišna granatiranja su bila u rejonu Grmuše, Debeljače, Bugara i Gate.

Registровано je preko 4000 eksplozija projektila kalibra preko 100 mm. Na Grmuško-srbljanskom platou agresor je i ovoga dana izvodio napade snagama jačine bataljona. Ovaj je napad odbijen. Nakon ovoga napada l/o 503. bbr protezala se pravcem: Unska kosa – Lilaci – Trnjak - Uzelčeva glavica - Vlaška njiva - istočna padina Jezerske glavice - Međugorska kosa - bezimeni vis zapadno od Krmačkog vrha. Na meti agresora tokom dana bio je greben iznad vrela Klokota, s. Klokot i s. Jasika. U popodnevним satima višestruko je pojačao granatiranja, što je ocijenjeno kao vatrena priprema napada. Iza toga slijedio je zaista žestok pješački napad snagama jačine čete na svakom pravcu, kojeg su naši branitelji iz 501. bbr i RNC odbili ne dopustivši proboje na bilo kojoj liniji. Slično ovom napadu agresor iz tzv. RSK izveo je neuspjele napade na naše l/o u rejonu Bugara, Rujnice i Tržačkih Raštela. Napad je izvodio i na pravcima: Komesarac - Johovica i Alatuša - Trn. Čvrstom odbranom naših snaga agresorske združene snage vraćene su na polazne položaje. Ove neuspjehe pokušava popraviti silnim granatiranjima. U tim napadima oglašavali su se i tenkovi. Čim ih uoče POG, deјstovale bi po njima iz protuoktopnih raketa TF-8 prisiljavajući ih da bježe u zaklone.

16. Krajnji ciljevi naših i snaga SČA

Napadni dio operacije "Grmeč-94/1" imao je svoje krajnje ciljeve, izbijanje na liniju: Klisa - s. Kalati - s. Ostrovica - Palučci - Čovka - Koviljac (k. 825) - Vrtoče - Risova greda - Vojevac - Zalin - Arapuša. Međutim, naše snage prisiljene su preći u odbranu prije ostvarenja planskih ciljeva napadnog dijela operacije. Prateći tok napadnog dijela operacije i naše mogućnosti u dostizanju ciljeva napada, komandant 5. korpusa došao je do zaključka, da se zacrtani ciljevi ne mogu ostvariti kako je planirano, pa je naredio kada će koje snage na određenim pravcima prelaziti u odbranu. To je predvidio odlukom i zapovijesću za odbranu. Iako nisu ispunjeni svi ciljevi napadnog dijela operacije, ipak naše snage su učinile više od svojih mogućnosti. Ni agresor nije uspio ostvariti svoje ciljeve u "kontri", iako su maksimalno angažirane snage iz tzv. RS i RSK i snage PVF, koje su mobilizirane, opremljene i ubačene u sastave korpusa SČA iz tzv. RSK. Srbima na koljena išli su Mate Boban, njegov sestrić Vlado Šantić i Fikret Abdić, da bi vojno doprinijeli realizaciji četničkih i hadezeovskih ciljeva na ovom prostoru. Zauzvrat, Abdiću su obećale četničke vođe dodjelu komandnog kadra u jedinice, naoružanje za njegovu vojsku i obilatu borbenu podršku. Dakle, Srbi Abdiću oružje, kadrove i podršku, a Fikret četnicima živo meso naših Krajišnika za ostvarenje njihovih agresorskih ciljeva. Karadžiću je bila neophodna ova kontra-ofanziva. S jedne strane morao je zaustaviti naše duboke prodore i oslobađanje velikog teritorija, te spašavati ostatke 2. kk i s druge strane, zaustaviti eroziju morala u svojim redovima i kod izbjeglog srpskog naroda, te pokušati vratiti vjeru u vojsku, u "srpsku državu" i u njega lično. Zbog toga se našao u Bos. Pe-

člani maskirano umornim, a nije nio reci tom ratištu da je dio elitnih snaga izvozio i uputio na Kupres, da je ove na Bihaćkom ratištu ostavio bez dovoljno municije i goriva, da je dio skladišta morao dići u zrak itd., već je zaprijetio smrtnom kaznom poručniku Tubinu koji je morao pobjeći iz kasarne Grabež ili tu ostati "leden". Četnici su tek nakon 8 dana naše ofanzive uspjeli dodatnim i postojećim snagama zaustaviti naše napredovanje, da bi nakon izvlačenja 505. vntbr sa mostobrana 9/10.11.1994. godine, mogli krenuti u protivudar i u koordinirane napade širih razmjera na cijeloj osnovici iz tzv. RSK, s težištem na pravcima: Lohovska brda - Skočaj, Željava - Vučjak, Ličko Petrovo Selo, Vaganac i Sadilovac - Bugar, te na dijelu granice Tržac - Johovica - Velika Kladuša. Za izvršenje tog p/u agresor iz tzv. RS i RSK prikupio je respektivne snage jačine 20-25000 ljudi sa više oklopnih i oklopno-mehanizovanih sastava, artiljerijsko-raketnim sastavima za podršku, obezbijedio je i podršku avijacije i borbenih helikoptera, te desantnu podršku. Dakle, četnički agresor je stvorio predujete za ovaj p/u, kako bi pokušao ostvariti svoje mračne ciljeve. Naše snage su, iako brojno i tehnički inferiorne, uspjele usporiti napade snaga srpskog agresora narednih 10-15 dana, nanoseći im velike gubitke u ž/s, a zatim su ih i zaustavile odsudnom odbranom na posljednjoj liniji: na izlazu iz Vedrog Polja ka RMC - na ulazu u Žegar i kasarnu "Grmeč" - na prevoju za Zavalje - na Debeljači (Glavica tt. 446) - raskrsnica na ulazu u Privilicu - Ribička glavica - do Pritočkog Grabeža - kasarna Grabež - Mali Kosić - Alibegovića kosa sa Hasinim vrhom - Uzelčeva glavica - Gornji Brkići. Iz pravca Ličko Petrovo Selo i Vaganac; odnosno Sadilovca, bilo je kritično za cijelu liniju od Vrela Klokot preko s. Musića, Prnjavora, Vikića, Male Peći do Gate, Rujnice, Tržačkih Raštela i dalje prema Johovici. Na Grabeško-srbljanskom platou agresor nije mogao dosegnuti do svojih starih linija, dok je oko Bihaća od Golubića do Vedrog Polja došao do samog ulaza u gradska rubna naselja i na Bugaru do pred Malu Peć i Gatu na 800 do 1000 m. Naše snage iz 517. obr i dijelovi iz: 1. BObr, 502. sbbr, 501. bbr i 50-60 starješina iz RNC Gornja Koprivna odbranile su prostore od Tržačkih Raštela preko Bugara, Male Peći, Vikića, Prnjavora, Musića, Jasike sve do vrela Klokota od četničke najezde, koje su imale nevidenu artiljerijsko-minobacačku, tenkovsku i helikoptersko-desantnu podršku svojih napada, naročito na pravcu Bugar - Gata i Željava - Vrelo Klokota - Vedro Polje. Naše združene snage prisilile su SČA na odbranu na ovim pravcima, a zatim su korak po korak, od objekta do objekta oslobađale PZI, prisiljavajući SČA na povlačenje. Preokret se nazirao kada su naše snage zauzele četničke otporne tačke i zarobile tenk T-55 zv. "Crna udovica". U ovom hodu naše jedinice oslobađaju: Bugar, protjeravši četnike preko r. Korane, zatim iz rejona Baljevac, sa presijecanjem komunikacije Željava - Bihać, potom iz Zavalja, Skočaja, Debeljače sa Sokocem i Dobrenicom, tako da je sa zapada i juga otklonjena opasnost opkoljavanja ili upada u Bihać. Čak su zauzete i neke nove kote na Plješevici. Komandanti jedinica sa svojim jedinicama iz 501, 502, 517. i 1. BObr, znalački su vodile ove akcije. Borci su u ovim akcijama nadvisivali sebe i svoje mogućnosti. Iskazivali su neizmjernu hrabrost, a naročito borci 1. i 2/502. sbbr, 501. bbr, IDČ i bVP 5. korpusa, RNC, dijelovi snaga iz 511. sbbr i 505. vbbr i drugih prištapskih sastava. Presudne borbe vođene su od Trža-

čkih Raštela do Pritočkog i Zaloškog grabeža, a naročito one koje su branile l/o od Golubića - Debeljače - Vedrog Polja, pa sve do Bugara.

Iz ovoga se vidi da četnici nisu ostvarili ni jedan od svojih ciljeva, što ne isključuje mogućnost još kojeg pokušaja proboja sa nekog drugog pravca prema Bihaću, u cilju uništenja glavne prepreke 5. korpusa, radi stvaranja srpske države zapadno od r. Drine, spajanjem dviju srpskih tvorevina.

Sada agresoru nije preostalo ništa drugo, nego da pokuša nastaviti osvajačku i genocidnu prijavu igru na velikokladuškom dijelu ratišta, zajedno sa veleizdajnikom Fikretom Abdićem kako bi podupri razračun među Muslimanima i tako ih lakše pokorili. Čij Abdića i njegovih mentora je obećanje mira i vraćanje na ognjišta, da bi ih lakše upregli u jaram, a onda im obezbijediti sudbinu kakvu su nametnuli Kozarcu, Prijedoru, Sanskom Mostu, Ključu i svim mjestima diljem BiH koje su SČA zaposjeli. Iz ovoga se vidi da su Martić i Karadžić u ovoj ofanzivi ponovo iz mrtvih izvukli povampireni abdićevski despotizam i fašizam, Šešeljeva i Arkanova tipa, a njihove metode primijenili bi u obračunu sa narodom i pripadnicima 5. korpusa. Nametnuta borba četničke vojske iz tzv. RSK sa Abdićevim PVF u fazi je punog razbuktavanja.

Jednostavno ne daju ovom narodu i 5. korpusu borbenog predaha sve sa istim ciljem: okupirati teritoriju, razbiti i uništiti narod i njihove jedinice kao prepreku za ustoličenje srpske države zapadnih srpskih zemalja. Nasuprot ovom, na ostalim frontovima u z/o 5. korpusa ofanzivna b/d su smanjena i naše snage preuzimaju inicijativu. Očito, Bog im ne da pameti za sinhronizaciju i koordinirane - jednovremene napade sa svih strana na ovaj Okrug i 5. korpus, kada bi nas mogli dovesti u gotovo bezizlaznu situaciju. Možda i nemaju toliko potrebnih snaga, zbog potreba drugih ratišta, da bi zaposjeli ovaj Okrug. Pretpostaviti je da im oboje manjka. Ovakve parcijalne napade naše snage uspješno lome, sa mogućnošću uspješne odbrane, pa čak i da se agresor slomi. Naravno, takav način ratovanja imao je svoju cijenu u ljudskim i materijalnim žrtvama, u velikom trošenju ub/s, za kojim je bila oskudica, zbog totalne blokade Okruga, naročito u periodima njihovih ofanziva. Očito je da su snage SČA pokušale pronaći naše slabije branjene linije, radi proboja u dubinu teritorije, razvlačenje i vezivanje naših snaga i angažiranje svih rezervi na frontovima našeg Okruga. Teško se moglo provjerovati da nas želi, tek tako, ostaviti na miru. Ni oni nemaju snaga. Jedni su pobjegli, drugi izbačeni iz stroja, treći otišli u nepovratne gubitke i jedan broj traži mišiju rupu da ne ide na ovo naše vruće, a za mnoge četnike i kobno ratište. To je razlog zašto prave predahe. Treba pronaći i prikupiti ž/s, bilo prisilnom mobilizacijom ili pronalaženjem dobrovoljaca iz drugih država kakvih je bilo na ovom našem ratištu. SČA uspio je zaustaviti naše dalje napredovanje na preširokom frontu prije ostvarivanja krajnjih ciljeva napadne operacije. Oni su uspjeli, zato što je prikupio respektivne snage i borbenu tehniku iz tzv. RSK sa PVF, snage iz SRJ i drugih država. Otvorio je i novi front na granicama sa RH, organizirao mobilizacijom 4-5000 pripadnika Fikreta Abdića iz izbjegličkih logora u Batnogi i Turnju. Tako se našim snagama dodala nova fronta, za koju su trebale dodatne snage i borbena sredstva kojih nije bilo. I pored takve složene situacije, naše komandovanje je određenim manevrom snaga, uspijevalo

pojačati odbranu na granicama sa RH, a ostalim snagama izvoditi uzastopnu odbranu organiziranu na brzini, sa ciljem zadržavanja SČA bar 10-15 dana na tim uzastopnim linijama, s tim da se zadnja linija odbrane odsudno brani. Komanda Korpusa je pokrivala ugrožene i novootvorene pravce "R" jedinicama i određenim pregrupisavanjem snaga i sredstava, s ciljem sprečavanja dubljih prodora i upada na teritoriju Okruga, uključujući i sam grad Bihać. U tome je naše komandovanje uspjelo nadmudriti protivnika, uz nadljudske napore i angažiranje dodatne ž/s sposobne za borbu. Time je bilo zapečaćeno predlaganje zburade ideje preko svog predstavnika Majka Rouza, da se Bihać demilitarizira poput Srebrenice, pod "zaštitom" UNPROFOR-a, a 5. korpus razoruža ili preseli u srednju Bosnu. Rouzovo razmišljanje, isto je kao i četničko. U tom cilju predstavnici UNPROFOR-a zaista su nastojali Bihać pretvoriti u demilitariziranu zonu, poput Srebrenice. Ta zona bila bi prepuštena UNPROFOR-u, a s tim i sve većem uticaju i prijetnjama iz tzv. RS, pa i SAO Krajine. U skladu sa navedenim, komandant UNPROFOR-a za BiH uputio je svog predstavnika pukovnika Lamijea u Bihać da izvidi i razgovara sa vlastima Okruga i Komandom 5. korpusa o sprovođenju demilitarizacije. Naši predstavnici su to odmah odbili, iako u teško vrijeme. Ocijenjeno je da naša strana ne može prihvatiti to zbog mogućih nesagledivih posljedica. Za to je očit primjer bila Srebrenica. Taj predstavnik se vratio sa negativnim odgovorom. Slična razmišljanja iznio je i ministar odbrane RH Gojko Šušak, koji je na turneji po SAD-u rekao da će Hrvatska intervenirati na Cazinskoj krajini, ako Bihać padne. On bi tada mogao samo zamoliti četničke vođe da dozvole iseljenje Hrvata sa Bihaćkog okruga i ništa više. Svi daljnji interesi Hrvatske države pali bi u vodu, a moguća intervencija je isključena. I ministar odbrane SAD-a Viljam Perri zaprepastio je svijet svojom izjavom: "Činjenica je da su Muslimani izgubili rat". Nije htio dodati da je zato kriva i Svjetska zajednica, a naročito zapadna Europa i SAD, koje su uvele embargo na oružje, ne pričajući u pomoć žrtvi agresije i genocida u skladu sa Poveljom OUN-a.

Naše komandovanje nije se osvrtao na to što svjetski moćnici predlažu i kako razmišljaju, već je izvršila ubrzane pripreme i organizaciju zadržavajuće odbrane na preširokoj z/o, u tako neugodnom trenutku, kojeg su četnici željeli iskoristiti. Naročita pažnja je poklonjena organizaciji i načinu izvođenja odbrane zadnje ili treće l/o, koje se uređuju za odsudnu odbranu. Ocijenjeno je da se moraju pod svaku cijenu braniti stare linije odbrane od Ribičke i Orjanske glavice, Čekrljske grede, dio Pritočkog grabeža, kasarna Grabež, Mali Kosić, Krmački vrh, Medugorska kosa, Uzelčeva glavica, Gornji Sribljani do r. Une. Te linije su nove od Čekrljske grede, ali bitne u sistemu odbrane doline r. Une i grada Bihaća što se u odbrani uglavnom i uspjelo. Svim brigadama izdavana su kratka naredjenja po danima, kao dopune borbene zapovijesti za odbranu, kojom su precizirani zadaci, načini organiziranja i izvođenja odbrane, snage i sredstva podrške u odbrani itd. Cilj ove zadržavajuće odbrane bio je što duže zadržavanje agresora u prostoru svake od linija. Zaustavljanje SČA moralo je biti na zadnjoj liniji, koja se odsudno brani. Sprečavanje SČA da l/o po dubini savladuje iz pokreta, prisiljavajući ga da za svaki branjeni rejon po dubini mora vršiti određene pripreme i pregrupisavanje, da prostore savladuje sa razvijenim b/r jedinicama i pod bor-

bom, kako bi ih što više zamarali i nanosili gubitke. Takvom osmišljenom odbranom predviđenom u zapovijesti za odbranu, jedino su se mogli četnički napadi usporavati na cijeloj dubini z/o 5. korpusa od Kulen-Vakufa do Bos. Krupe.

Najveću moguću pažnju Komanda 5. korpusa posvetila je linijama odbrane u trećoj fazi, koje se proširuju s lijeve strane r. Une pravcem: Lohovska brda - Skočaj - Zavalje - Vrelo Klokota - pista - s. Mušići - Prijavor - Vikići - Bugar - Tržačka Raštela i dalje duž d/g sa RH na r. Korani. Sve jedinice imaju zadatak da prate borbenu situaciju i da u skladu s tim preduzimaju dodatne borbene radnje. U slučaju proboja l/o na nekom od reiona odbrane hitno zatvarati pravac proboja i eksploataciju istog, a zatim p/n vraćati agresora na p/p. To se naročito odnosi na sprečavanje proboja linija odsudne odbrane u trećoj fazi.

I pored svih mjera linije odsudne odbrane na Bugaru su popustile, a četnici izbili do pred samu Gatu na 500-800 m, odakle su se morali evakuirati ranjenici na rehabilitaciji i mještani. Kompletna l/o od Bugara do Vrelo Klokota bila je kritična, a nakon četničkog izbijanja do linije: Vedro Polje - Žegar - kasarna Grmeč - Debeljača - Sokolac - Golubić - Golubičko polje kada je opasno ugrožen Bihać od mogućeg upada četnika s juga i zapada. Dakle, prvi put ovim probom Bihać, kao zaštićena zona, neposredno je ugrožen s te strane. Četnici su sada koristili iskustva partizanske NOV u napadu na Bihać 26.-28.3.1945. godine, procjenjujući da je odbrana najmekša u z/o HVO-a. Zato su ponovili sada i skoro uspjeli, da se nisu odlučno suprotstavile jedinice 502. sbbr, 501. bbr i dijelovi RNC-a, 505. vbbr, 511. sbbr i druge koje su uspjele, ne samo spriječiti upad u Bihać s juga i zapada, već su u "kontrama" presjeli važnu saobraćajnicu Željava - Vedro Polje, te postepeno preotimali objekat po objekat od četničkog agresora sve dok nije odbačen i otklonjena opasnost s te strane. Četnici su pružali žilav otpor. Znali su da im je to posljednja šansa za upad u Bihać, a braniteljima da to spriječe. U tome nisu uspjeli, zahvaljujući našim hrabrim borcima i komandama, koje su branile Bihać i svoje zone odbrane.

17. Zaključci o dosadašnjem toku odbrane

1. Odbrana je organizirana i izvođena na širokom frontu u operaciji "Grmeč-94". Mogla se izvoditi po težišnim pravcima. Pošto su u ovakvim odbranama veliki međuprostori, a otkrivena krila i bokovi, morali su se određenim mjerama kontrole i zaštite braniti i posvećivati im posebnu pažnju, zbog mogućeg ubacivanja ili udara kroz međuprostore, na krila i bokove, kako su često primjenjivani. Kontrola teritorija na ovom ispresijecanom i pošumljenom dijelu ratišta bila je od posebne važnosti, što je i potčinjenim komandama ponaosob ukazano.

Zamisao komandanta 5. korpusa bila je da se izvodi zadržavajuća odbrana na pravcu Kulen-Vakuf - Čukovi i Točak - Dubovsko, gdje su napadi zaustavljeni oko 1.11.1994. godine, dok su na krupskom dijelu i na mostobranu nastavljeni napadi.

2. Organizacija zadržavajuće odbrane postavljena je tako da se izvodi u tri faze po linijama i zemljišnim objektima, s tim da se na njima uređuju ORB u grupnom sistemu, uz ne-

opходне ижињеријске радове за које се користе јединице CZ са Округа.

Након извлачења јединица 505. втбр са mostobрана 9./10.11.1994. године, наредено је скраћивање з/о са оријентацијом на одбрану тежишних правца, уз контролу и заштиту међупростора, крила и бокова.

3. Постоји очита опасност отварања нових жаришта према tzv. RSK и постепено преношење тежишта б/д на тај дио ратишта. Српска страна била је притиснута валом незадовољних избјеглица, гдје се у народу, а и у војсци осјетио пад борбеног морала и вјере у српско вођство и њихову непобједивост. Због тога, овом противфанзивом, са прикупљеним снагама из tzv. RS и RSK, имали су три основна циља:

- зауставити наш напад, нанјети нам што веће губитке у ж/с и MTS-у, како на куленвакуфском и врточком, тако и на крпском правцу, а снаге на mostobрану опколити и уништити,

- противударом разбити наше снаге на два основна правца: Vrtoče - Dubovsko - Ripač - Bihać i Bos. Krupa - Veliki Radić - Drenovo Tijesno - kasarna Grabež, те нападима дуж гребена планине Grmeč и другим помоћним правцима, који изводе ка Бићацу и у долини r. Une. Тако би наше снаге dovele у gotovo безизлазну ситуацију.

- са територије tzv. RSK прећи у нападна дејства на правцима: Melinovac - Skočaj - Zavalje, Željezno polje - Lohovska brda, Ličko Petrovo Selo - Baljevac - Vedro Polje, Vaganac i Sadilovac - Bugar - Brekovicа, Kordunski Ljeskovac - Johovica - Kudići - Liskovac - Begove kafane и на више правца на кладушком дијелу ратишта.

Свакако ова четничко-агресорска замисао је preambicioзна, али osokoljena прикупљеним и ангажираним снагама од 25000 људи, уз бројну и premoћну борбену технику тако да то ни су сматрали nerealним. Овај п/у назван је шифрованим називом "Јутро", чијим снагама је командовао generalпukовник Manojlo Milovanović, започела је slavно, а neslavно завршила. Оваквој концепцији и ovolikим снагама могли смо парирати брзим маневрима снага и добро водењом одбраном на цијелој дубини одбране, с тим да се иста изводи у 3-4 фазе по линијама.

Циљ овакве одбране је добитак на времену уз nanoшење што већих губитака агресорским снагама, ломећи му напад на цијелој дубини. На задњој одсудној линији одбране зауставити напад и присилити га на одбрану. Било је несигурности код дијела нашег састава, нарочито у рејонима: Male Kose, Jankova vrha, Krijićа vrha, на дијелу Lohovskih brda, на Bugaru итд. Борци су prezasiћени борбом и veoma iscrpljeni dugotrajним ангажиранијем, што може бити разумљиво, али у овакво критично vrijeme ипак nedopustivo.

Међутим, teško је разумљиво napуштање линија у оваквој кризи, остављање ranjenih и pogинулих, у neким случајевима, у povлачењу, односно, изvlaчењу из борбе или из обрућа. Је ли у питању страх или iskonska želja за samospašаванјем, када već nije povrijeđen, да не би и сам ту ostao или је ту и nebriga odgovornih за spašаванје својих saboraca у neвољи. Четници из tzv. RSK krenuli су у napade на свим правцима избивши на линију: Golubić - Sokolac - Debeljača (tt. 572 i 516) - dio Žegara - Vedro Polje - Baljevac - Debeli lug - Abdića glavica - Snežanica - Čavnik - Kantar - Bugar (до pred Gatu). Наше снаге изводиле су grčovitu одбрану. У тако teškoј ситуацији за нашу одбрану, 501. bbr изводи iznenadan п/н у рејону Baljevca, razbija четничку јединицу, зарobljava tenk T-55 и pre-

sijeca komunikaciju Željava - Bihać, али је nije održala. Та поједна је označila početak serije naših daljih п/н и vraćања zauzetih objekata и простора на цијелој l/o у з/о 5. korpusa.

Komanda 5. korpusa izvršila је opsežna izvidanja 11. i 12. 12. 1994. године reјona Bugara, с циљем organiziranja и izvođenja protivnapada са potpunim čišćenјem и odbacivanјem združenog агресора са простора Bugara и Rujnice, те njegov прогон преко државне границе од Tržачких Raštela до Kamenka. Komanda је ocijenila značaj ове акције и прогона агресора преко r. Korane чиме би definitivно nestala опасност odsijecanja zone Bihaća од njegova zaleda на правцу: Bugar - Gata - Bisovac - Brekovicа - Kostela. Да како, izvršenјem овог zadatka uveliko би pomoglo našim braniteljima на цијелој линији од Izačićа до Vedrog Polja и Debeljače. То би био мотив и izazov за наше protivnapade manje или veće, тако да би one otimale агресору zaposjednutu територију на цијелој potplješevičкој линији fronta. Naredeno је свим potčinjenim komandama, да pojačaju obavještajно-izvidačke активности у свим zonama njihovoga djelovanja, с циљем otkrивања pokreta и nakana агресора, како би му се што uspješније pariralo.

Komandant 5. korpusa obratio се pismom 13. 12. 1994. године predsjedniku Aliji Izetbegovićу. У писму се daje kratak presjek situacije у zadnjih 40 дана у з/о 5. korpusa. То писмо glasi:

18. Pismo komandanta 5. korpusa upućeno predsjedniku R BiH

ARMIJA REPUBLIKE BiH

13129401.

5. KORPUS

KM BIHAĆ

Str.pov.broj 02/7804 - 1

13.12.1994.godine

ODBRANA REPUBLIKE

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLJIVO

Kratak pregled situacije на Округу Бићац у zadnjih 40 дана SČA ofanzive, dostavlja. -

Predsjedniku Predsjedništva

Republike Bosne i Hercegovine

Poslije sloma glavnih snaga Fikreta Abdića 21.8.1994. године на područју Округа Бићац počela су ofanzivna дејства SČA и то на буžимском, bosanskootočком и grabeško-bihačком правцу. Снагама на буžимском и отоčком правцу rukovodio је четнички general M. Talić.

Ofanziva је nosila naziv "Breza-94" и SČA у njoj nije uspio да probije линије одбране 5. kor-

pusa. Kao odgovor na tu ofanzivu, 5. korpus izvodi protivudar, koji je počeo 24.10.1994. godine na Grmuško-srbljanskom i Grabeškom platou, kada za tri dana nanosi gubitke SČA u živoj sili i MTS-u, te izbija na liniju: Kulen-Vakuf - Dubovsko - Hrgar - s/z padine planine Grmeč - s.Radić kod Bos. Krupe.

Cijeneći da je granica sa R Hrvatskom zaštićena snagama UNPROFOR-a, glavne snage Korpusa su angažirane na pravcu kontraudara. Međutim, prve srbočetničke jedinice ozbiljnije su ugrozile borbeni poredak Korpusa i Okrug Bihać, jer su izvršile napade iz RH, iz tzv. UNPA područja, na očigled svih međunarodnih subjekata na ovom terenu. Napad je izvršen sa granice dužine oko 130 km slijedećim snagama: dijelom Kninskog korpusa na pravcu: Ličko Petrovo Selo - Bihać, dijelom Kordunskog korpusa na pravcu: Vojnić - Velika Kladuša, dijelom Banijskog korpusa na pravcu: Glina - Vrnograč. Istovremeno dio mobilisanog naroda kojeg je Fikret Abdić odveo u SAO Krajinu, priključujući se ovim jedinicama vrši napade zajedno sa njima. Na ovom dijelu (duž granice sa RH) angažovan je i dio snaga iz Srbije. Također dio MUP-a iz tzv. SAO Krajine prelazi na područje R BiH i zajedno sa Karadžićevim četnicima vrši napade na pravcu Bos. Petrovac - Dubovsko - Bihać.

Ukupno angažovano snaga iz RH (UNPA područje):

- ljudi oko 8000 - 10000,
- tenkova oko 30,
- topova kalibra preko 100 mm - oko 70,
- veći broj PA oruđa, minobacača svih kalibara,
- borbenih helikoptera - 4 (Gazela),
- borbenih aviona - jedna eskadrila sa Udbine u više navrata djelovala uz upotrebu kasetnih i napalm bombi (ovim snagama treba dodati: snage Fikret Abdića oko 3000 - 4000 i snage iz Srbije (oko 1000 - 2000 ljudi),
- raketni sistemi: "luna" i "volhov" (ispaljeno ukupno oko 30 raketa) uglavnom po naseljenim mjestima,
- raketni sistemi "Orkan" (ispaljeno oko 100 raketa), također po naseljenim mjestima.

Ove snage iz UNPA područja su koristile i bojne otrove i improvizirane raketne sisteme velike razorne moći.

Zbog ovoga moralo je doći do pregrupisanja snaga 5. korpusa, te glavne snage postavljati prema snagama iz UNPA zone, a samim tim i oslabiti linije prema SČA iz R BiH, te preći u defanzivu, čuvajući ljudstvo i skromnu tehniku kao i municiju, polako suzavati zonu odgovornosti unazad do samog Bihaća i Grabeža.

Iz tzv. Republike Srpske bile su (a i sada su) angažovane slijedeće snage:

- jedinice iz 1. i 2. krajiškog korpusa, istočno bosanskog korpusa i elitne jedinice štaba vojske tzv. Republike Srpske, jedinice srpskog MUP-a i dobrovoljaca iz Srbije i jedinice iz tzv. SAO Krajine. Te jedinice su brojale:
- oko 10000 ljudi,
- oko 20 tenkova,

- oklopni voz iz Knina i oko 15-20 drugih oklopnih vozila,
- topova kalibra preko 100 mm - 20 - 30,
- dva višecijevna bacača raketa,
- jedan raketni sistem "Luna",
- tri raketna sistema "Volhov" (modifikovani za gađanje ciljeva na zemlji),
- veći broj PA oruđa i minobacača svih kalibara,
- 3 - 4 borbeni helikoptera.

I ove snage su koristile bojne otrove, modifikovane rakete i aviobombe sa improvizovanih lansera na vozilima.

Na područje Bihaća (Okruga) u toku posljednjih mjesec i pol dana palo je oko milion razornih projektila kalibra 40 mm do 155 mm po prvim linijama i po naseljenim mjestima.

Osnovni problemi su:

- velika nadmoć SČA u borbenoj tehnici (5. korpus oskudjeva čak i u broju pušaka i municije),
- veliki broj poginulih i ranjenih civila i djece,
- nedostatak hrane i lijekova,
- nedostatak odjeće i obuće,
- nemoć UNPROFOR-a da sprovede rezoluciju o zaštićenim zonama i da obezbijedi granicu sa tzv. SAO Krajinom, te da obezbijedi dotur humanitarne pomoći,
- snabdijevanje srpskih snaga iz tzv. Jugoslavije sa borbenim sredstvima posebno municijom i gorivom.

Pošto je Okrug Bihać u teškom položaju ove probleme treba hitno rješavati i sprečavati na svim nivoima.

Prilog:

- Humanitarno-zdravstvena situacija na području Okruga Bihać.

MS/MF

Dostavljeno:

- Naslovu,
- a/a.

Komandant
brigadni general
Atif Dudaković

Uz ovo pismo, išlo je kao prilog i pismo humanitarno-zdravstvene situacije na Okrug.

Ono glasi:

Humanitarno-zdravstvena situacija na području Okruga Bihać

Humanitarnu situaciju bihaćke regije moguće je sagledati samo kroz sliku apsolutne blokade, koju je agresor planski nametnuo daleko prije same oružane agresije na R BiH, da bi

je početkom agresije samo proširo i od bihačke regije napravio veliki konologor u koji samo ne može zatvoriti dotok vazduha za disanje. Međunarodna zajednica je, na osnovu obaveza i međunarodnog humanitarnog prava, preuzela obavezu dotura humanitarne pomoći kroz instituciju UNHCR i UNPE. Izvjesno vrijeme je to kako-tako funkcionisalo, nikad u skladu sa potrebama preko 200000 stanovnika regije, da bi od polovine maja 1994. godine i sama ta zajednica ostala nemoćna pred agresorom i od tada izostaje i taj vid pomoći.

Blokada i izolacija, kao metod ratovanja, poznat je od davnina, ali nikad nije bio tako drastično primjenjen protiv civilnog stanovništva i pred očima međunarodne zajednice, koja pred tom činjenicom zatvara oči i štiti. Zdravstvena situacija na regiji Bihać je drastično pogoršana, prvenstveno zbog "epidemije" ranjavanja i pogibija velikog broja ljudi, svih kategorija i uzrasta, jer granata ne pravi razliku ni prema vjeri, ni naciji, ni uzrastu.

Psihička traumatiziranost stanovnika regije je izrazito visoka, tako da je prisutna i epidemija psihičkih poremećaja i bolesti psihosomatskog tipa. Nedostatak hrane naročito pogađa kategorije nemoćnih - djece, starih osoba, trudnica i dojilja, što ima za posljedicu i povećanu smrtnost tih kategorija, naročito novorođenčadi i dojenčadi, nerijetko i majke i bebe u toku poroda, što je prije rata bilo skoro nepoznato, zbog visokog nivoa zdravstvene zaštite koji je bio dostignut. Dodamo li ovome epidemiju zarazne žutice i drugih crijevnih zaraznih bolesti, uvjetovanih i nedostatkom osnovnih sredstava za ličnu higijenu, otežanim vodosnabdijevanjem zbog nedostatka el. energije za vodoopskrbne objekte, nemogućnosti popravka vode za piće, nedostatak sredstava za dezinfekciju vode, za očekivati je pojavu i drugih bolesti koje će, kao bijela kuga "pokositi" cijelo stanovništvo regije. Nedostatak lijekova i sanitetskog materijala, neophodnog zdravstvenim radnicima regije da bi mogli preuzeti adekvatnu medicinsku pomoć stanovništvu, povremeno su i u nedovoljnim količinama pokušavali dostaviti predstavnici međunarodnih humanitarnih organizacija (MSF - doktori i farmaceuti bez granica, GTZ - njemačka humanitarna agencija, WHO - SZO, MKCK - ICRC) bila je samo "kap vode u moru potreba". I te organizacije su poklekale pred agresorom, koji ne priznaje nikakve zakone, pa ni zakone čovječnosti. Kao pripremu za sadašnju sveobuhvatnu ofanzivu, koja traje već 45 dana, blokirao je u svakom pogledu ovu regiju, izazvao humanitarnu katastrofu u kojoj je poginulo 520 stanovnika, od toga 166 djece, teže ranjeno skoro 1500, od toga 248 djece, lakše ranjeno 2370, od toga 422 djeteta. Od teže ranjenih, skoro 1/3 (470) su sa trajnim posljedicama i invalidnošću, od kojih je 130 sa amputacijama jednog ili više ekstremiteta. Osim toga, u posljednja tri mjeseca je umrlo 28 porodilja - babinjara, 63 novorođenčeta ili dojenčeta.

Tuberkuloza je sve češća bolest, tako da je u posljednjih 6 mjeseci broj novootkrivenih slučajeva oboljelih drastično porastao u odnosu na prethodni period, a registrovano je 155 novootkrivenih bolesnika. Situacija u kojoj se nalaze zdravstvene ustanove ove regije je dramatična, nema osnovnog sanitetskog materijala za operacije, nema lijekova, nema sredstava za higijenu, reagensija za laboratoriju, RTG - filmova, nema hrane za bolesnike i osoblje, česti su ispadi u vodosnabdijevanju, a svakodnevno se zbrinjavaju stotine ranjenih i bolesnih. U ovakvoj situaciji, u zdravstvenim ustanovama regije nije moguće preuzeti adekva-

tnu pomoć za preko 300 ranjenika i bolesnika, a o evakuaciji u inostranstvo niko i ne govori, jer nema ni onog ko bi izvršio evakuaciju, niti onog ko bi bio spreman primiti te naše r/b na liječenje. Kraj pisma.

Sada se nastavljaju obrađivati borbena dejstva, nakon kraćih ocjena organizacije i načina izvođenja odsudne odbrane. Na Bugaru je pokušao manji protivnapad po podne 12.12.1994. godine kojeg su agresorske snage odbile. Ipak su oni prisiljeni na ukopavanje na dostignutim linijama, bez nekih znakova protivakcije. RIK se i dalje ometa. Gubici i zamor ljudstva su vidljivi. Mobiliziranjem starijih godišta do 60 godina starosti i njihovo raspoređivanje na manje ugrožene pravce, stvorile su se mogućnosti za izvlačenje manjih sastava na odmore do 24 sata i držanje dijela snaga u pripravnosti. Problem je u tome, da za te RJA nema dovoljno cijevi ni od zastarjela oružja i lovačkih pušaka.

Četrdeseti dan protivofanzive SČA na Bihaćki okrug protiče u znaku žestokog granatiranja l/o, naselja i gradova. Cijela l/o od Grmuško-srbljanskog i Grabeškog platoa - Debeljače - Žegara - Vedrog Polja - Klokota - Izačića - Bugara do Tržačkih Raštela, izložena je jakoj artiljerijsko-minobacačkoj, tenkovskoj i PA vatri združenih agresora. Tučen je žestoko i najuži dio grada Bihaća. Cijeni se da je na navedene l/o i naselja općine Bihać palo preko 5000 projektila kalibra većeg od 82 mm. Iz UNPA zona u RH nesmetano Martićeve i Abdićeve snage granatiraju i napadaju. Na naše proteste Savjetu sigurnosti nema odlučnih prijetnji SČA iz RH. Ostali su gluhi i Butros Gali, njegov izaslanik Akaši i komandant UNPROFOR-a general Žanvijs. Očito je da čekaju naš nestanak, a ne da zaustave zvjerstva agresora na ovaj Okrug. Njihov period obilježen je kao period mraka i bezumlja. Oni zajedno sa agresorom na R BiH krše Povelju UN, jer agresora ni u čemu ne sprečavaju, a našoj strani se ne dozvoljava mogućnost da se brani, zbog zabrane uvoza oružja. Združeni agresor je granatirao iz artiljerije, minobacača i tenkova rejon Trn, Polje i Veliku Kladušu, a l/o je zasipao kišom granata. Cijeni se da je samo 12. i 13.12.1994. godine ispaljeno nekoliko hiljada granata i mina od Šturlića do Bos. Bojne.

Na bužimskom dijelu ratišta agresor je djelovao iz minobacača, tenkova i topova ZIS i B-I po rejonima Suzići, Vajagići, a na krupskom po Bos. Otoci i duž l/o. Na Čojluku su ponovo 13.12.1994. godine dejstvovali iz helikoptera "Gazela" kojom prilikom su raketirali i mitraljirali naše l/o. U izvještaju 503. bbr dostavljenog 13.12.1994. godine stoji: "U vremenu od 27.11. do 13.12.1994. godine, nije bilo dana kada četnici nisu napadali i granatirali, a posebno l/o od r. Une do Uzelčeve glavice. Tako su 13.12.1994. godine izveli dva kombinovana oklopno-pješačka napada, kojima je prethodila žestoka vatrena priprema napada iz svih oruđa, na pravcu: Brkići - Lifaci. Ovi napadi su odbijeni, zahvaljujući upornoj odbrani boraca 503. bbr. U tim borbama SČA su nanosili veliki gubici. Naši obavještajni organi došli su do podataka 14.12.1994. godine, da je tih dana poginuo i četnički komandant bataljona Dušanović." I naši gubici su znatni u periodu 27.11. do 13.12.1994. godine. Poginulo je 18 boraca, 2 nestala, a ranjeno je 198 boraca i starješina. Zaplijenjene su i znatne količine MTS-a.

Na Grabeškom platou agresor je izveo više uzastopnih napada na l/o naših snaga na pravcima: Crno jezero - Medugorska kosa, Krmečki vrh - Alibegovića kosa, Mali Kosić - kasarna

Grabež i Pritočki grabež - Čekrlje. Svim ovim napadima prethodila je jaka artiljerijsko-minobacačka priprema, a potom i podrška napada. Na pravcu Mali kosić - kasarna Grabež agresor je angažirao i jedan vod tenkova. U odsudnim borbama ovi su napadi odbijeni. Ovom taktikom jednovremenog napada na više objekata i na više pravaca, agresor ima za cilj razvlačenje i vezivanje snaga i sprečavanje manevra po frontu, nadajući se da će bar na nekom od napadnutih objekata ili pravaca uspjeti izvršiti zadatak. Iz ovoga se da zaključiti da s takvom taktikom sam sebi siječe granu, jer nema snaga za brojnu premoć i nije u stanju takvom taktikom izraziti silinu napada, osim u artiljeriji, s kojom je prezasićen i može brzo ostvarivati koncentrične vatre bez pomjeranja položaja artiljerije i minobacača. I na rejonu Debeljača agresor je otpočeo jake pješačke napade 13.12.1994. godine na l/o naših snaga, koje su držale određene objekte na tom dijelu. Napad je odbijen u žestokoj i odsudnoj borbi. Nakon toga neuspjeha agresor je nastavio sa masovnim granatiranjem grada i prigradskih naselja pod našom kontrolom. Istog dana agresor je napao naše snage u rejonu Klokota i vrela Klokota, i s. Jasike. U ovom napadu je angažirao po jednu četvu, ojačanu sa po jednim tenkom i dva PAT-a. Napadi su bili bezuspješni, iako podržani jakom artiljerijsko-minobacačkom vatom.

Na pravcu Šiljkovača - s. Polje združeni agresor izveo je više artiljerijsko-pješačkih napada i tom prilikom uspio zaposjesti nekoliko objekata lijevo od puta Mala Kladuša - Polje. Ovoga puta težišna odbrambena borba se vodi na kladuškom dijelu ratišta, tako da Velika Kladuša sve više zapada u poluokruženje nadmoćnih snaga združenog agresora. Mete najtežih borbi bili su rejon oko Baraka kod Velike Kladuše i Vrela Klokota kod Bihaća. Brzom intervencijom dodatnih snaga napadi su zaustavljeni. Ovoga dana naše snage imale su 93 borca izbačena iz stroja.

Žestoke borbe se nastavljaju 14. i 15.12.1994. godine slično prethodnom danu.

Dejstva iz svih oruđa izvode se nesmanjenom žestinom tokom cijelog dana. Težišna granatiranja su na bihaćkom djelu ratišta. Ispaljeno je više hiljada mina i granata. Duž linije: Grabež - Orljani - Debeljača - Žegar - Vedro Polje - Klokot - Izačić - Vikići - Bugar. Ovu posljednju liniju agresor je težišno granatirao. Zbog blizine l/o granatiranja je vršio iz minobacača svih kalibara, topova 76 mm, tenkova T-55 i oruđa za blisku borbu. Haubicama 105 i 122 mm granatirao je grad Bihać i sela u dubini ove zone, gdje je pričinjena znatna materijalna šteta, a bilo je i ljudskih žrtava. Na Grmuško-srbijanskom platou agresor je dugo granatirao l/o i sela, a zatim ponavljao više uzastopnih napada na pravcu Brkoci - Lilaci i Novakovići - Trnjak sa snagama jačine bataljona, ojačanog sa dva tenkovska voda. I ovi napadi su odbijeni dobro vođenom odbranom. Na ostalim linijama ovog dijela ratišta nije bilo pješačkih napada 14.12.1994. godine. Međutim, već 15.12.1994. godine agresor je izveo napad na naše l/o na Bugaru sa dvije pješačke čete ojačane sa dva tenkovska voda. Napadu je prethodila jaka artiljerijska priprema i podrška napada. Agresorska jedinica je uzaludno pokušavala, u nekoliko navrata, razbiti naše l/o. I na bosanskokrupskom pravcu agresor je težišno tukao po našim l/o na Čojluk i u rejonu Hodžinac. U tom napadu koristio je ponovo helikoptere "Gazela". Iza toga agresor je prenio artiljerijsku vatra u dubinu, a krenuo sa pješačkim napadima i pokušajima ubacivanja IDG. Ti napadi su odbijeni, a IDG razbijena. Pri tome zaplijenjene su 3

AP, jedan PM M-84, jedan RU, a ubijena su 4 vojnika. Na kladuškom dijelu ratišta združeni agresor je nastavio snažno sa granatiranjem l/o od Tržačkih Raštela do Donje Vidovske. Na isti način granatirao je oruđima jačih kalibara sela: Tržac, Crnaju, Šturlić, Hadžin Potok i Johovicu. Oni nemaju nimalo osjećaja što ravnaju i pale krajiška sela, uništavaju njihova dobra i ubijaju civile. Takva granatiranja nastavlja i po rejonima Trn, Polje i sam grad Veliku Kladušu. Nakon izvedenih granatiranja agresor nastavlja sa artiljerijsko-pješačkim napadima na komunikaciji Vrnograč - Velika Kladuša i Polje - Velika Kladuša. Naše snage upornom odbranom spriječile su presijecanje ovih komunikacija, te izvodile ova dva dana uspješnu odsudnu odbranu, koju agresor nije uspio pomjeriti.

U rejonu Uzelčeva glavica 503. bbr izvela je nenadani napad na agresora, razbila i odbacila tu jedinicu, ubivši pri tome 6-8 vojnika SČA, od čega su dva izvučena na našu stranu. Združeni agresor krajem dana 15.12.1994. godine uspio je presjeći glavnu cestu Pečigrad - Velika Kladuša u rejonu Polje - Barake, čime je nastala velika opasnost - odsijecanje Velike Kladuše od njenog zaleđa i okruživanje naših snaga koje brane grad. U ova dva dana iz stroja je izbačeno 60 boraca i starješina. Bobbene aktivnosti agresora nešto su slabijeg intenziteta u toku 16. i 17.12.1994. godine na bihaćkom i bosanskokrupskom dijelu ratišta.

19. Povlačenje n/s iz Velike Kladuše (šema 20)

Na velikokladuškom pravcu došla je do raspleta borbi za Veliku Kladušu. Naime 16./17.12.1994. godine snage združenog agresora prisilile su naše snage koje su branile Veliku Kladušu, na povlačenje iz grada.

Tokom noći njima je zaprijetila opasnost okruženja i vođenje borbe u okruženju, što je bilo krajnje rizično. S toga je Komanda 505. vmbr, uz saglasnost komandanta 5. korpusa, izvela svoje snage na povoljnije taktičke položaje van grada. Agresor je pojačao svoje artiljerijsko-pješačke napade s ciljem da odsiječe te snage, koje su branile grad od njihova zaleđa i da ih dovede u okruženje. Naše snage nisu uspjele spriječiti presijecanje komunikacija, koje iz Velike Kladuše izvode ka Podvizdu i Maloj Kladuši, što je bilo odlučujuće za izvlačenje naših snaga iz grada na periferiju, kako bi izbjegle okruženje. Združene snage SČA i PVF ušle su u Veliku Kladušu 17.12.1994. godine, pošto su se naše snage već bile izvukle iz grada. Sada l/o naših snaga idu pravcem: Novakovići - Glavica (tt. 250) - Ponorac - Dizdarevići - džamija u s. Trn (tt. 195) - Metla - sjeverne padine Sejdinova kosa - džamija u Polju - Begovići - Grahovo - potok Vidovska - Zahirovići - Omeragići - Katići. Na toj liniji vrši se ubrzano uređenje l/o.

Agresor je na bosanskokrupskom dijelu ratišta u toku 17.12.1994. godine izveo tri uzastopna bezuspješna artiljerijsko-pješačka napada na pravcu Smrdan - Plavno, gdje je imao gubitke od 6 do 7 poginulih i 10 ranjenih. Isto tako, dan ranije, na istom pravcu agresor je imao 50-60 vojnika izbačenih iz stroja.

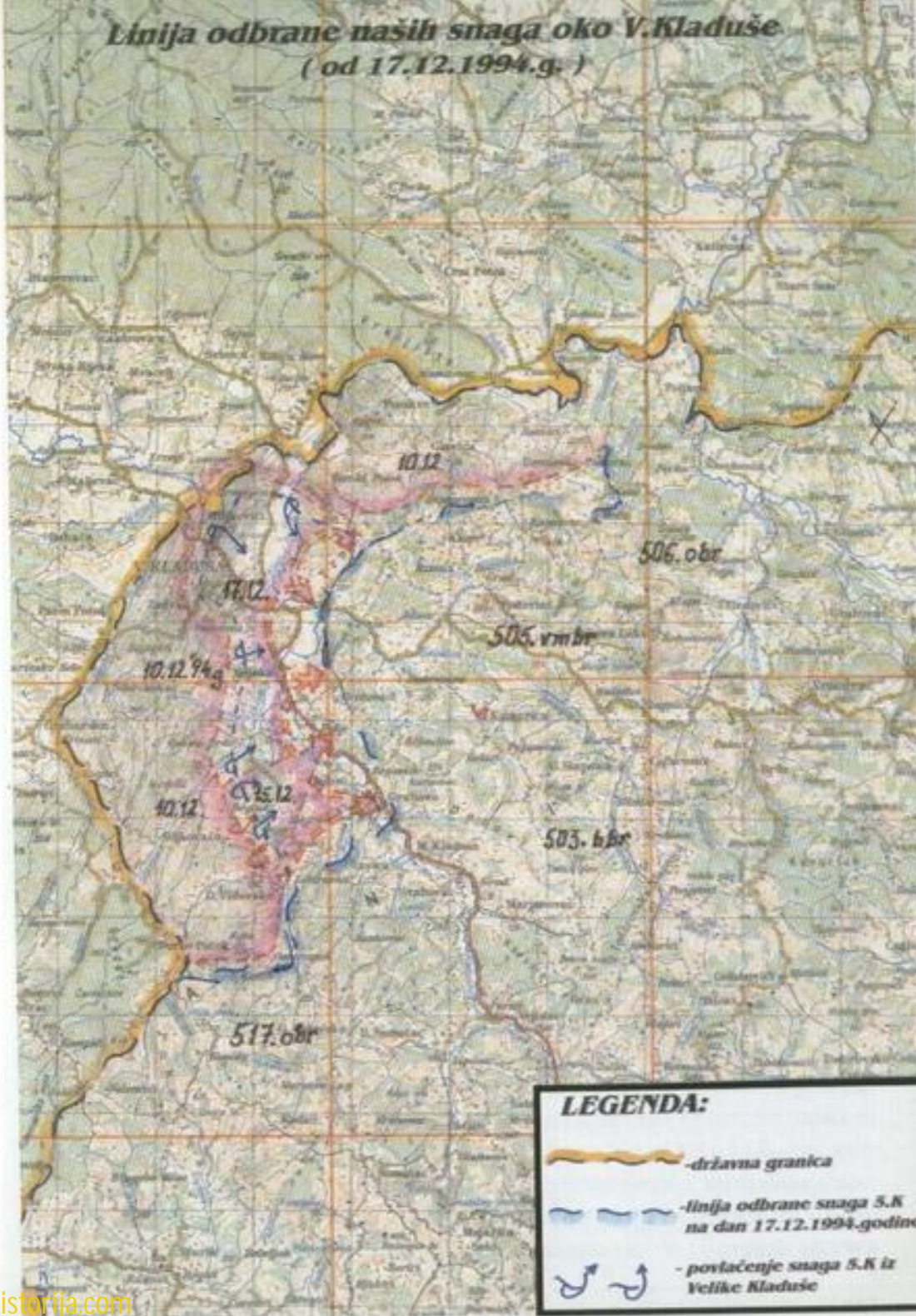
To ga nije opametilo, pa je pokušao i "trećom srećom" još žešće, ali ponovo bezuspješno. U ta dva dana izbačeno je iz stroja 46 naših boraca.

**Linija odbrane naših snaga oko V. Kladuše
(od 17.12.1994.g.)**

I dalje je interesantna sedmična analiza Komande 5. korpusa, iz koje čitaoci vide presjeke sedmodnevnih borbi na svim dijelovima ratišta u z/o 5. korpusa. Ta analiza za period 10-17.12.1994. godine sadrži:

I. Agresor

Agresor je tokom protekle sedmice nastavio jakim artiljerijskim dejstvima duž cijele linije razdvajanja sa našim snagama i po civilnim naseljima općine Bihać, Cazin, Bosanska Krupa i Velika Kladuša. Najintenzivnija artiljerijska dejstva agresor je i u ovom periodu ispoljio na bihaćkom, velikokladuškom i bosanskokrupskom dijelu ratišta, dok se dejstva agresorske artiljerije na bužimskom dijelu ratišta svode na povremena granatiranja položaja naših jedinica minobacačima 120 i 82 mm i topovima 76 mm. Na bihaćkom dijelu ratišta artiljerijska dejstva agresora tokom sedmice bila su izražena duž cijele linije razdvajanja, a ispoljena su u više navrata i povremena dejstva minobacačima 120 mm, topovima 76 mm i tenkovima po samom središtu grada Bihaća, od čega je stradalo više civila. Po položajima naših jedinica na bihaćkom dijelu ratišta najintenzivnija artiljerijska dejstva u protekloj sedmici prenesena su na pravce gdje je ispoljeno težište angažiranja pješačkih snaga agresora tj. grmuško-srbljanski plato. Nešto slabijeg intenziteta ispoljena su artiljerijska dejstva na liniji Debeljača (tt. 572) - Žegar - Vedro Polje - Klোকot - Debeli Lug - Izačić, te po našim položajima na liniji od s. Izačić preko š/r Bugar do s. Tržačka Raštela. Na ovoj liniji tokom cijele sedmice izražena su intenzivna dejstva PA oruđa (PAT-ovi 30-40 mm) i tenkova. Za dejstva na bihaćkom dijelu ratišta, agresor je koristio tenkove, haubice, topove 76 mm i minobacače 120 i 82 mm. On je povremeno dejstvovao iz minobacača po položajima naših jedinica od sela Tržačka Raštela do Johovice, sa teritorije tzv. RSK, kao i iz tenkova, a prisutna su i intenzivna dejstva PA oruđa iz b/r agresorskih jedinica na p/k. Po položajima naših jedinica i naseljenim mjestima općine Velika Kladuša tokom cijele protekle sedmice združeni agresor je nastavio sa intenzivnim i veoma jakim artiljerijskim dejstvima sa PZT R BiH i sa teritorije tzv. RSK. Ova dejstva praćena su intenzivnim dejstvima PA oruđa sa dominantnih zemljišnih objekata. Od artiljerijske vatre PA oruđa na velikokladuškom dijelu ratišta pojedina naselja Velike Kladuše su bukvalno nestajala u plamenu. Na bosanskokrupskom dijelu ratišta agresor je sa desne obale r. Una sa poznatih VP dejstvovao tenkovima, minobacačima 120 i PAT-ovima 30 mm po našim položajima i naseljima na lijevoj obali r. Una, težišno po brdu Čojluk. Karakteristično je za ovaj izvještajni period, da su pored jakih artiljerijskih dejstava po našim položajima i naseljenim mjestima u cijeloj z/o 5. korpusa prisutna intenzivna dejstva iz streljačkog naoružanja sa p/k agresora, uz masovnu upotrebu sredstava za blisku protivoklopnu borbu po našim utvrđenim objektima za dejstvo i zaštitu i po stambenim objektima u zoni borbenih dejstava. Ova dejstva su naročito ispoljena u širem rejonu izvođenja pješadijskih napada agresora, tako da se u vrijeme izvođenja napada manjim snagama na određenim pravcima, stiče dojam napada jačim snagama sa široke osnove. Na bosanskokrupskom dijelu ratišta, u toku protekle sedmice, u više navrata agresor je

LEGENDA:

- -državna granica
- -linija odbrane snaga 5.K na dan 17.12.1994.godine
- -povlačenje snaga 5.K iz Velike Kladuše

helikopterom tipa "Gazela" deštovao po našim položajima u rejonu Cojluk, a 15.12.1994. godine ispoljeno je dejstvo helikopterom istog tipa iz reiona Grmuša po našim položajima na lijevoj obali r. Una u š. r. Miostrah (općina Cazin). U toku protekle sedmice, agresor je nastavio sa napadima na više pravaca u z/o 5. korpusa. Težište napadnih dejstava u ovom periodu ispoljeno je na bihaćkom dijelu ratišta i na pravcima oko Velike Kladuše.

Na bihaćkom dijelu ratišta u ovoj sedmici težište napadnih dejstava agresora prenešeno je na sjeverni dio grmuško-srbljanskog platoa, a jaki pješadijski napadi izvođeni su i na pravcima u š/r Bugara. Nakon napada agresora u toku 10.12.1994. godine i ostvarenih uspjeha zauzimanjem objekata Novakovića glavice i š/r Novakovići, agresor je uspio potisnuti naše snage i izaći na liniju Kosa - Novakovići - tt. 353. Tokom 11.12.1994. godine SČA je na grmuško-srbljanskom platou nastavio sa izvođenjem napada, u cilju eksploatacije ostvarenih uspjeha u borbenim dejstvima u toku 10.12.1994. godine. Nakon intenzivne i žestoke artiljerijske pripreme, agresor je 11.12.1994. godine otpočeo sa izvođenjem kombinovanih oklopno-pješadijskih napada na više pravaca na liniji: Kamenički vrh - tt. 466 - Lilaci, a težište napada ispoljeno je na objekat Kamenički vrh. Pješadijski napadi su se smjenjivali tokom cijelog dana u talasima, da bi u kasnim poslijepodnevним satima 11.12.1994. godine, agresor uspio probiti naše linije odbrane u rejonu Kamenički vrh (tt. 484) i zbaciti naše snage sa ovog zemljišnog objekta. Nakon zauzimanja tog objekta agresorske snage su uspjele posjesti položaje na liniji: Kriča vrh (tt. 746) - Kamnenički vrh (tt. 484) - Novakovići - tt. 353. Nakon ovladavanja sa sjevernim dijelom Grmuško - srbljanskog platoa SČA je popravio taktičke položaje svojih jedinica na ovom dijelu, a zatim je tokom cijele sedmice nastavio sa aktivnim borbenim dejstvima u cilju eksploatacije ovih uspjeha i zbacivanja naših snaga sa navedenog platoa. U napadima na navedenu liniju agresor angažuje u prvom ešalonu pješadijske snage ekvivalenta ojačanog bataljona iz sastava 16. garave mtbr i 6. sanske brigade 1. kk, ojačane sa specijalnim jedinicama MUP-a, uz podršku oklopnih snaga jačine dva tenkovska voda, vjerovatno iz sastava 1. okbr 1. kk. Svim napadima prethodila je jaka i dugotrajana artiljerijska priprema. Na Grabeškom platou agresor je u toku protekle sedmice izveo više pješadijskih napada koji su se smjenjivali na 4 pravca: Crno jezero - Međugorje Krmački vrh - Alibegovića kosa, Mali Kosić - kasarna Grabež i Pritočki Grabež - Čekrlje. Svim napadima agresora na ovim pravcima prethodila je jaka artiljerijska priprema, a napadi su izvođeni jačine jedne pješadijske čete na svakom od pravaca, uz podršku tenkova i PA oruđa. U toku protekle sedmice svi napadi na pomenutim pravcima su uspješno odbijeni i nije došlo do pomjeranja naših linija odbrane. Na bihaćkom dijelu ratišta na pravcima prema naseljima Žegar, Vedro Polje i s. Klokot, agresor je u toku protekle sedmice izveo više pješadijskih napada manjim snagama, uz jaku podršku PAT-ova 30 i 40 mm. Svi napadi na ovom dijelu su uspješnim dejstvom naših jedinica odbijeni. U zoni b/d u š/r Bugara, agresor je tokom protekle sedmice izvodio napadna b/d sa široke osnovice angažujući pješadijske snage jedinica ojačanog bataljona iz sastava 50. mtbr. Plaški i 1. pbr. Gradačac iz 15. ličkog korpusa, uz podršku oklopnih snaga jačine jedne tenkovske čete. Na ovom dijelu bihaćkog

ratišta svi napadi su uspješno odbijeni i nije dosio do pomjeranja naših linija odbrane.

Na velikokladuškom dijelu ratišta snage F-A, u sadejstvu sa srbočetničkim agresorom, tokom cijele protekle sedmice nastavile su sa pješačkim napadima, težišno na pravcima Šiljkovača - Polje, Maljevac - Velika Kladuša i Alatuša - Trn. Svim napadima prethodila je jaka i dugotrajna artiljerijska priprema, a napadi su podržani jakim dejstvom tenkova i svih vrsta PA oruđa. Nakon više uzastopnih napada na pravcu Šiljkovača - Polje 13.12.1994. godine, u poslijepodnevnom satima, snage združenog agresora su uspjele probiti naše linije odbrane i ovladati sa većim dijelom dominantnih zamišljenih objekata na s/i strani komunikacije Cazin - Velika Kladuša u rejonu naselja Polje. U toku 14.12.1994. godine na pravcu Alatuša - Trn agresorske snage su uspjele probiti naše linije odbrane na ovom dijelu, pomjerivši naše položaje do s. Trn kojeg su zaposjele do džamije. Združene agresorske snage u toku 13.12. i 14.12.1994. godine na velikokladuškom dijelu ratišta uspjele su presjeći komunikaciju Cazin - Velika Kladuša u rejonu Polje i ostvariti kontrolu puta vatrom na dijelu komunikacije Bužim - Vrnograč - Velika Kladuša. Ovim uspjesima doveli su u pitanje pothranjivanje naših snaga, koje brane grad Velika Kladuša, a iste su dovedene i u potpuno nepovoljan taktički položaj. Nakon ovih ostvarenih rezultata združene snage agresora su u toku 16/17.12.1994. godine uspjele potisnuti naše snage iz Velike Kladuše i ovladati sa gradom. Na bosanskokrupskom ratištu u protekloj sedmici agresor je izveo više pješačkih napada manjim snagama u rejonu brda Čojluk. Svi napadi agresora na ovom dijelu su uspješno odbijeni i nije došlo do pomjeranja naših odbrambenih položaja. U toku 15.12.1994. godine na ovom dijelu ratišta, agresor je kroz b/r naših snaga na brdu Čojluk u rejon Bukića 500 m od tt. 371 ubacio manju DTG, koja je dejstvom naših jedinica potpuno razbijena. U ovim dejstvima ubijena su 4 četnika, a zaplijenjena su tri AP, jedan PM M-84 i jedan radio-uređaj. Cijenimo da je u toku protekle sedmice u z/o 5. korpusa agresor imao 30-40 poginulih, a u b/d 11.12.1994. godine u rejonu Zavalje dejstvom naših PO sredstvima agresoru je uništen jedan tenk.

2. Naše snage

Tokom protekle nedjelje dejstva u z/o 5. korpusa su izuzetno intenzivirana. Nismo uspjele u svim dejstvima organizirati uspješnu odbranu tako da je došlo do izmjene taktičkih položaja naših snaga na sopstvenu štetu. I pored poteškoća u izvodenju b/d subjektivni razlozi nisu prouzrokovali ovakvu situaciju. U pitanju su objektivni razlozi, prevashodno nedostatak ubojnih sredstava kalibra preko 12,7 mm. Nemamo ni minimalne artiljerijske podrške, za razliku od neprijatelja, koji premoć nad našim snagama ostvaruje isključivo udarima, nanoseći nam velike gubitke. Najintenzivnija dejstva su ispoljena na velikokladuškom ratištu, gdje se naše snage nalaze u izuzetno nepovoljnom taktičkom položaju. Dio snaga se nalazi u samom gradu u okruženju. Primjenjuju se raznovrsni oblici dejstva, borci se herojski drže. Tokom dana pokušaćemo deblokadu n/s. Nismo uvjereni u uspjeh. Postoje objektivni razlozi za izvlačenje iz samog grada i zauzimanje povoljnijih taktičkih položaja na okolnim visovima. Svjesni

smo negativne političke konotacije ovog prostora. U rejonu Novakovića glavice (tt. 580), Kameničkog vrha, Bugara i Halkića, gdje smo potisnuti na rezervne položaje uvezali smo linije i sistem vatre, te djelimično stabilizirali ratište. Na navedenim ostalim dijelovima ratišta naše snage su odbile sve napade agresora uz evidentne gubitke naših najboljih boraca, ali i agresoru su naneseni znatni gubici kako u ž/s, tako i u tehnici. N/s su izvele napadna borbeno dejstva u rejonu Bugara s ciljem vraćanja izgubljenih položaja, ali bez uspjeha. U rejonu Bos. Krupa (Čojluk) razbile su ubačenu DG, s potpunim uspjehom. U rejonu Velike Kladuše izvedena je akcija deblokade n/s, čija b/d su u toku. Za zatvaranje pravca prema V. Kladuši, izdvojili smo snage sa drugih ratišta, što je veoma rizično radi nesmanjenog intenziteta dejstava. U globalu gledano, l/o su uvezane. Ostvareno je sadejstvo između susjednih jedinica. RiK, uz navedene poteškoće, uspješno funkcioniše. Uspostavljene su žičane i radio veze uz intenzivno ometanje agresora. Problemi logističkog snabdijevanja maksimalno su izraženi po svim osnovama. Stanje je kritično. Socijalni problemi porodica boraca i starješina su sve veći i nepremostivi.

Naši gubici u ovoj sedmici su slijedeći: izbačeno je iz stroja 302. borca, od čega nepovratnih preko 50.

Tih dana pa sve do 17.12.1994. godine, lomila su se koplja oko Velike Kladuše. Vodila se oštra rasprava o situaciji u Bihaću i na Okrug, koja je nastala i prouzročena četničkom protivofanzivom na ovaj Okrug. Donosimo dio te rasprave:

U nastavku skupštinskog zasjedanja najviše se govorilo o situaciji u Bihaću. Ministar vanjskih poslova BiH Irfan Ljubijankić naglasio je da Bihać nikada ne bi došao u takvu situaciju da se u rat protiv BiH nisu uključili Martićevi četnici iz UNP-a zona u Republici Hrvatskoj, te da nije bilo elemenata velike međunarodne zavjere protiv BiH na bihačkom području. Gospodin Ljubijankić je izrazio uvjerenje, da Bihać ima snage da se odbrani uz materijalnu i svaku drugu pomoć Vlade BiH. Razvila se i polemika oko toga da li i koliko može pomoći Republika Hrvatska u sprečavanju agresije na Bihać sa njenog teritorija. Većina poslanika predlaže da se Hrvatskoj, s tim u vezi, uputi hitan apel ili zahtjev, mada prevladava mišljenje da se moramo oslanjati na sopstvene snage. Neophodno je animirati i naše građane u inostranstvu, te druge ljudske i materijalne potencijale, kako bi se pomoglo Bihaću. Na ovo pitanje pomoći Republike Hrvatske Bihaću, može se reći, da su samo priče u magli, pošto je gospodin Šušak rekao da će Hrvatska intervenirati ako Bihać padne. Eto, to bi bilo samo puhanje u šupalj balon, ili bi se išlo na pogađanje sa SČA, ako bi to htjeli uopće prihvatiti. Više se može vjerovati, da tako nešto ne bi se bilo u prilici učiniti.

Borbeno dejstva izvodena u vremenu 18-20.12.1994. godine odvijala su se na sličan način kao i dva dana ranije. Artiljerijska dejstva u cjelini bila su slabijeg intenziteta 18.12.1994. godine, kako po l/o i naseljima, tako i po gradovima u z/o 5. korpusa. Međutim, u toku 19 i 20.12.1994. godine ta b/d i granatiranja su intenzivirana. Agresor je težišno granatirao l/o i sela iza njih na grmuškom i grabeškom dijelu ratišta, te duž l/o i naselja: Debeljača - Žegar - Vedro Polje - vrela Klokota i Klokot - Jasika - Mušići - Izačić -

Vilaći – Bugar – Tržačka Raštela – Sturlić - Joho... Na dijelu bihačke i još više cazinske općine agresor je granatirao dubinu teritorije.

Linije odbrane na Bugaru su stabilizirane zahvaljujući upornoj odbrani združenih snaga iz 517. BObr, 1. BObr, 502. sbr i ojačanog voda boraca i starješina iz RNC. Agresor je vatru ostvarivao iz artiljerije, minobacaca, tenkova, PA oruđa i sredstava za POB.

21. Pismo PRESS-službe 5. korpusa

Vrijedno je na ovom mjestu citirati pismo Press-službe 5. korpusa dostavljenog našim ambasadorima i klubovima u zapadnoj Evropi. To pismo glasi:

"Budući da su informacije sa područja bihačke regije iz izvora UNPROFOR-a strogo cenzurirane, nametnula se potreba da vas, dragi naši, detaljno upoznamo sa zbivanjima na velikododuškom prostoru, te nastavku agresije na ovaj dio BiH.

Peti korpus Armije Republike BiH, kao što je poznato, oslobodio je Veliku Kladušu 21. augusta 1994. godine, bez žrtava i materijalnih razaranja. Rezultat je to dobro isplanirane operacije u kojoj je neprijatelju bila ostavljena mogućnost predaje i korektnog rješenja našeg međusobnog sukoba. No, četnički planovi bili su drugačiji. Stoga, Abdićeva policija na silu tjera stanovništvo iz Velike Kladuše, koje potom četnici zatvaraju u logore u Batnogi i na Turnju.

Kad je vojno poražen Abdić, Vlada BiH i Predsjedništvo naše zemlje pokušavaju svim silama vratiti stanovništvo njihovim kućama.

Predsjedništvo Republike BiH donijelo je uredbu po kojoj se garantira:

- neograničena amnestija za sve one koji se vrate svojim kućama,
- potpunu osobnu i materijalnu sigurnost povratnika,
- niko od povratnika ne bi bio mobiliziran u Armiju R BiH do kraja rata,
- dozvoljen je ulazak civilne policije UN-a u Veliku Kladušu radi sigurnosti povratnika,
- ponuđeno je da delegacije povratnika dođu u svoja mjesta i uvjere se u iskrene namjere Vlade i Predsjedništva Republike BiH.

Sve do 16. novembra 1994. godine ovi prijedlozi su bili aktuelni, mada je bilo jasno, što su prenijeli predstavnici UNHCR-a, MK CK i vojnih promatrača, da Fikret Abdić energično odbija sve prijedloge.

Kada su Kladušćani na Turnju izrazili želju da se vrate, Abdićevi ekstremisti napali su djelatnike UNHCR-a, srušili njihova vozila, a njih pritvorili.

Fikret Abdić se po naredjenju kninskih četnika spremio na novi rat. Kada je uvidio da samo ratom može ostati lider i manipulirati masom, Fikret Abdić, prevarom, mobilise izbjeglice i upućuje ih na četničke poligone u Slunju, Maljevcu i Petrinji. Tada su formirane četiri brigade tzv.narodne odbrane sa zadatkom da oslobađaju "Zapadnu Bosnu."

Za komandante Abdić formalno postavlja već osvjedočene zločince kao što su Šerif Mustedanagić, Izet Latić, Asim Bašagić-Zenga, Ibrahim Đedović, Zumret Brkić i Dževal Kostić, dok je vrhovna komanda bila povjerena za debele pare četniku Nikoli Radiću - Kopcu.

Napad na Veliku Kladušu započeo je u zoru 16. novembra 1994. godine svim raspoloživim oruđima iz tzv. SAO Krajine. Četnici su rukovodili i dalje rukovode svim operacijama po sistemu, da se na najteže zadatke šalju Abdićevi muslimani i kad osvoje kotu, na nju se penju četnici. Oni otvoreno govore: "Gdje naša čizma ućepi, to je Srbija."

Četnici su Abdićevu tzv.narodnu odbranu upućivali na najteža ratišta na području Bihačkog okruga. Abdićevi muslimani su napadali hrvatska naselja oko Bihaća (Skočaj, Zavalje, Vedro Polje, Žegar). Ratovali su na Grabežu i Bosanskoj Krupi, zatim na Bugaru i oko Velike Kladuše. Na taj način, četnici su malim snagama, ali razornom artiljerijom preko Abdića nastojali ostvariti radikalni cilj - presijecanje bihačke regije na potezu Bosanska Krupa - Perna - Stijena - Osredak - Bugar. Više od dva mjeseca traju žestoki okršaji oko Velike Kladuše. Taj grad i njen narod, sada je definitivno uništio Fikret Abdić nerazumnom politikom, a kasnije otvorenim sadejstvom sa četničkim snagama. Sam grad je u ruševinama. Izgorjela su pojedina stambena naselja, oštećeni ili uništeni vitalni objekti, i funkcije, a ubijeno je do sada preko 180 ljudi, među kojima i devetero djece.

Sada Fikret Abdić pokušava rušiti Federaciju BiH, naravno uz pomoć četnika. Za tu svrhu potreban mu je novac, pa stoga šalje svoje ljude sa instrukcijama po zemljama zapadne Evrope, da skupljaju novac. Znaite, da je to nečasan posao i da svaka marka upućena Abdiću znači novi metak u leđa našem narodu. Od Abdićevog sna o maloj državici, ostalo je trenutno samo zgariste zvano "grad-država". Od 30 hiljada ljudi, koje je on natjerao u egzodus među četnike, jedna trećina više nije među živima. Puna su groblja oko Cetingrada (parcela od 4 du numa), u Ponikvama, na Dubravama i Drmeljevu.

Samo u zadnjim borbama oko Velike Kladuše (29. i 30. januara) izginulo je najmanje 90 autonomaša i 15 tak četnika. Naše snage sada su sasvim blizu Velike Kladuše. Teško je predvidjeti daljnji razvoj događaja, ali je jedno sasvim sigurno i Velika Kladuša je bila i ostaće bosanskohercegovački grad!

Uz maksuz selam, upućujemo Vam najiskrenije želje da predstojeće ramazanske mubarek dane provedete u blagostanju i molitvi za BiH."

Za slobodnu Republiku Bosnu i Hercegovinu!

Press-služba 5. korpusa

Nakon zaposjedanja Velike Kladuše 17.12.1994. godine agresor je svoju vatru sredstava podrške usmjeravao na novo formirane l/o naših snaga i sela u tim rejonima, dok je teškom artiljerijom i VBR-om djelovao po dubini slobodne teritorije općine Velika Kladuša, tukući po civilnim naseljima. To je uobičajeno četničko-abdićevsko ubijanje i rušenje naselja, van zona borbenih dejstava.

Na bosanskokrupskom dijelu ratišta težišna granatiranja l/o u rejonima desantnih prostora na Kobilnjaku i Čojluku. Agresor je izvodio i bezuspješne napade u tim rejonima. Na bihačkom dijelu ratišta nisu izvedena napadna dejstva u toku 18.12.1994. godine, ali je zato vršio užurbano dovođenje i pregrupisavanje svojih oklopno-pješačkih snaga koje se očekuju,

da budu negdje angažirane u napadu.

Na velikokladuškom dijelu ratišta združene agresorske snage nastavljaju napadna b/d na pravcima: Grahovo -Klančice i Polje - Kumarica, pokušavajući odbaciti što dalje naše snage prije nego učvrste nove l/o.

Neprijatelj je krenuo u napade 19.12.1994. godine na naše snage na Debeljači i u rejonu s. Jasika u pokušaju proboja l/o. To je ostalo samo na pokušaju. Na grmuško-srbljanskom pravcu je usmjerio napade ka Trnjaku i Lilacima. Napad je izvodio snagama jačine čete na svakom pravcu, ojačane sa po dva tenka. SČA je vršio žestok pritisak iz pravca Sokoca i Golubića na gradsku četvrt Privilica. Taj napad je odbijen. U rejonu s. Jasika agresor je, u ponovljenom napadu, probio l/o i zaposjao jednu vatrenu tačku. Drugih pomaka nije bilo na ovom dijelu l/o.

Na velikokladuškom dijelu ratišta agresor je uspio, nakon nekoliko ponovljenih napada, probiti l/o na pravcu Grahovo-Kekići, te izbiti i zaposjesti Kantarevac i Klančine.

Valja posebno spomenuti da je SČA ispalio neidentifikovane rakete sa padobranima sa svojih položaja i to: jednu na s. Klokot, a drugu na s. Papare. Raketa ispaljena na s. Klokot eksplodirala je iznad površine zemlje, a ona upućena na s. Papare nije eksplodirala. U Klokotu je pričinjena velika materijalna šteta, bez ljudskih žrtava, ali sa velikom panikom u narodu. I na Novu četvrt agresor je ispalio isti neidentificirani tip rakete sa padobranom, koja je duga 5-6 m. Pokreću je 4 raketna motora. I ova raketa pričinila je velike materijalne štete. Agresor pokušava sa pješačkim napadima i 20.12.1994. godine na pravcu Brkići - Lilaci. Ovaj je napad izvodio sa dva ojačana voda. Naše snage odbile su taj napad efikasnom vatrom.

22. Borbe za Vedro Polje

Na pravcu Vedro Polje-RMC agresor je i 20.12.1994. godine ponovio jak napad, s ciljem da potisne ili razbije naše snage, koje su branile taj dio sela, te da izbije u rejon RMC. Jedinica iz 501.bbr., koja je odsudno hranila te linije odbacila je agresorske snage na početne položaje, nakon žestoke bliske borbe. Branitelji su znali da nema nazad, jer je iza njih bila bolnica puna ranjenika, čija je sudbina od njih zavisila. I u rejonu s. Kekići, na kladuškom dijelu ratišta, naše snage razbile su snage agresora, u jednom protivnapadu, prisilivši ga na povlačenje iz toga sela. U odbrani ovog dijela sela učestvovali su i prikupljeni dijelovi jedinice HVO-a.

Naše snage prisiljene su na izvođenje odsudne odbrane na težišnim pravcima bihačkog, krupskog i kladuškog dijela ratišta sva tri dana, tj. od 18. - 20.12.1994. godine, gdje su i dodatno inženjerski uređivali l/o.

Prema razvoju toka b/d velikokladuško ratište se sve više intenzivira nakon pada Velike Kladuše. Trenutno l/o na ovom dijelu idu linijom: Kekića brdo (tt. 243) - k. 194- Kumarica (tt. 248). Komanda 505. vmbur uputila je dodatne snage u cilju stabilizacije ovih linija.

Agresor je 20.12.1994. godine djelovao iz tenka T-55 po gradu Cazinu. Jedna od granata pogodila nekadašnju zgradu općine, u kojoj je stradalo troje djece, od kojih jedno smrtno. Toga dana 503. bbr otkrila je i razbila agresorsku IDG ubačenu u rejonu Medugorska kosa.

I Komanda 506. obr uputila je IDG 19/20.12.1994. godine u rejon Grabovac - Glinica, gdje su uspjeli likvidirati 10 vojnika agresora, među kojima i jednog oficira. Četverica od tih izvučena su na našu stranu. Tom prilikom je zaplijenjen jedan PM-M-84, 2 PM-M-72 i 5 AP U ovoj borbi poginula su i naša dva borca. U ova 3 dana izbačeno je iz stroja 85 naših boraca i starješina, od čega 11 nepovratno. I dalje je kritično sa popunom municije, zbog blokade od strane SČA.

U naredna tri dana smanjen je intenzitet b/d u z/o 5. korpusa. To se podjednako odnosi na l/o, naselja i gradove. Jedino je agresor nastavio dejstva iz minobacača svih kalibara, topova 76 mm, Bst i PAT-ova po l/o 5.korpusa, težišno po rejonima: Debeljača, Žegar, Vedro Polje, Klokot, Izačić do Bugara i Gate uljudjujući i l/o na kladuškom dijelu ratišta.

Gijeni se da je ova stanika iznuđena, dok se ne popune gubici i utrošci ili eventualno ne pregrupišu snage. Jedino je bilo manjih aktivnih dejstava u rejonu Čojluk. I gubici su smanjeni. Svega je 22 izbačeno iz stroja.

U sedmičnoj analizi, koja je dostavljena štabu VK govori se o sedmici b/d, koja je imala svoja dva dijela. U prvoj polovici sedmice agresor je žestoko granatirao i izvodio oklopno-pješačke napade na više pravaca, dok je, nakon zaposjedanja Velike Kladuše, žestoko nastavio sa napadima na tom dijelu ratišta, kako bi odbacio što dalje naše snage, ne dopuštajući formiranje čvrstih i stabilnijih l/o. U drugom dijelu nedjelje uočljiva su granatiranja i napadna dejstva bila na silaznoj putanji, zbog zamora i trošenja snaga i MTS-a. Predah je potreban i nama i agresorskoj strani. Jedino što agresor može brzo i bez problema popuniti utroške MTS- a, ali ne i gubitaka. Kod nas je obrnuto. Vrlo teško i sporo se popunjavaju utrošci, dok gubici znatno brže. Naše snage izvodile su teške i iscrpljujuće odbrambene borbe u prvoj polovici nedjelje, a zadnja tri dana su se svela, gotovo na sporadična odbrambena b/d, osim dejstva oruđa manjih kalibara po našim l/o. Naravno težišna odbrana izvođena je na bihačkom i velikokladuškom dijelu ratišta. Bitno je spomenuti da naši branitelji nisu dopustili gubitke teritorija, osim na kladuškom dijelu ratišta, što ukazuje da je i agresor na nekakvoj silaznoj putanji svoje ofanzive nazvane "Jutro-94". I naši sedmični gubici su smanjeni na oko 150 od čega 24 nepovratna.

Napadna borbeno dejstva agresora u periodu 24.-26.12.1994. godine i dalje su na silaznoj putanji, a prestala su artiljerijska dejstva iz oruđa preko 100 mm, osim na velikokladuškom dijelu ratišta, gdje su granatiranja i napadna b/d znatno intenzivirana. Naše su procjene da će ta dejstva biti još žestoka, kako se bude smanjivao intenzitet b/d na bihačkom, krupskom i otočko-bužimskom dijelu ratišta. Sada se to sve više potvrđuje, jer su već težišno artiljerijska dejstva prenesena na l/o kladuškog dijela ratišta, u rejonima: Dolovi, Marjanovac, Vejinac i Šumatac. Agresor je već ujutro 24.12.1994. godine krenuo u oklopno pješačke napade na pravcima: Klančina - Kekići - Kozja glavica, Mala Kladuša - Grabovac - Karaula i Omeragići - Gornja Vidovska - Šumatac. Ove napade na više pravaca agresor je morao pokrivati brojnim snagama i sredstvima podrške. U tim napadima jedino je uspio probiti naše l/o i zaposjesti objekte i sela: Kozja glavica, Latića glavica, Marjanovac, Karaulu, Vijenac, Donji Šumatac i Šumatac. Borbe za ova sela i objekte bile su vrlo žestoke sa snagama udruženog agresora. Agresorske snage bile su brojnije, a imale su i neuporedivo jaču artiljerijsko-minobacačku podršku.

Gubitkom ovih linija neprijatelji nastavili su u dubini. U ovom napadu učestvovala su i padobranske jedinice 63. padobranske brigade iz SRJ. Odmah narednog dana združene agresorske snage u sastavu SČA iz RH, PVF i specijalne jedinice iz Jugoslavije krenule su dalje u napad. Ponovo im je cilj da ne dopuste organizaciju i uređenje novih l/o naših snaga. Naši branitelji su ih iznenadujuće žestokom vatrom dočekali i prisilili da se zaustave na liniji: Klančine, Dolovi-Marjanovac-Karaula. Međutim, Komanda 5. korpusa je uočila tu opasnost, pa je te pripremljene snage za angažiranja u napadnim b/d u rejonu Bihaća, morala uputiti 24./25.12.1994. godine, da ojačaju odbranu naših snaga na kladuškome pravcu u cilju zaustavljanja daljeg prodora agresora. One ne samo da su ih zaustavile, već su sa snagama dodira izvele brz i odlučan protivnapad, odbacile snage agresora sa Brkića Koplja, Kozje glavice, Latića glavice i s. Kelića. U ovim borbama združeni agresor pretrpio je velike gubitke, gdje je ubijeno oko 20 vojnika, a zarobljeno 362 vojnika agresora. Borbe su vođene do kasno u noć 25.12.1994. godine, kada je razbijena jedinica ekvivalenta jednog bataljona. Na pravcu Željava - Klokot agresor je 24./25.12.1994. godine uporno vršio nasilna izvođenja, s ciljem otkrivanja slobodnih prostora za provlačenje i ubacivanje IDG, koja je imala zadatak da izviđa naše linije borbenog rasporeda i sagleda jačinu i sastav naših snaga na tom rejonu. Naše snage otkrile su ih blagovremeno, otvorile jaku vatru i prisilile ih na bijeg, a da se nisu ni uspjele provući iza naših l/o.

Na velikokladuškom dijelu ratišta vode se žestoke borbe i 26.12.1994. godine sa združenim agresorskim snagama. Neprijatelj je izveo jaku artiljerijsku pripremu, a odmah i pješački napad, ali ovoga puta na drugom pravcu: Trnovi - Jelinić - Podzvzd i Široki potok - Rizvići - Podzvzd. Borbe su počele rano ujutro i trajale do kasno uveče. Agresor je uspio probiti naše l/o tek popodne u rejonu s. Jelinić, kada je zaposjeo dio toga sela i s. Prokres. Naše snage vode teške odbrambene borbe na ovom pravcu, ali i na pravcu Mala Kladuša-Pećigrad u zahvatu glavnog puta. Prema informativnoj službi 505.v.mbr. nastavljene su žestoke borbe i 26.12.1994. godine sa snagama združenog agresora. U ovim napadima učestvuju, pored Martičevih i Abdićevih snaga i ozloglašeni "Panteri", "Draganovi četnici" i pripadnici 43. padobranske brigade iz SRJ. Zaključeno primirje se ovdje ne poštuje. SČA iz tzv.RSK mobilizirao je Abdićeve vojne obveznike od kojih su formirane 4 brigade do kraja novembra 1994.godine. Sada su ostale samo 3 brigade sa 7.bataljona i Bataljonom Vojne policije. Očito su gubici veliki, bez mogućnosti brže popune. Naši gubici u periodu 24.-26.12.1994. godine su sljedeći: 82 izbačena iz stroja, od čega 18 nepovratnih gubitaka. Agresor iz tzv.RSK težišno granatira 27.12.1994. godine l/o, sela u dubini teritorije na velikokladuškom dijelu ratišta. Najjaču gustinu artiljerijsko-minobacačke i PA vatre imao je po l/o i naseljima na pravcima pješačkih napada, posebno u rejonima Podzvzd i Kumarica, gdje je uporno napadao tokom cijelog dana. I na pravcu Trn - Jelinić - Podzvzd i Široki potok - Rizvići - Podzvzd napadi se izvode još upornije. Na tim pravcima agresor je dodatno angažirao još po dvije čete kako bi što prije izbio u rejon Podzvzda. Opasno je stanje na pravcu Šturlića i Pećigrada. Očekuju se napadi agresora i na ovim pravcima. I agresor iz RS ne miruje. Dejstvuje na bosanskokrupskom dijelu ra-

tatišta, težišno u rejonu Čojluka i Hodžinca. Agresor na ovom dijelu izvodi aktivna napadna dejstva koja su podržana jakom artiljerijsko-minobacačkom i PA vatrom sa desne strane r. Une. Na bužimskom dijelu ratišta nije djelovao iz artiljerijskih oruđa. A grmuško-srbljanski i grabeški dio ratišta pokriva vatrom iz PA i pješačkog oružja, a na l/o u rejonima Privilica - Debeljača - Žegar dejstva izvodi tokom cijelog dana. Na linijama naše odbrane od Klokota do Bugara samo povremeno dejstvuje iz artiljerije, PA oruđa i pješačkog naoružanja.

Naše snage još uvijek izvode aktivnu, a na nekim dijelovima i odsudnu odbranu na svim l/o u z/o 5. korpusa, na kojima nije došlo do pomjeranja. Reklo bi se da se agresor ne usuđuje kretati u bezglave i pogubne napade, osim na velikokladuškom dijelu ratišta. Naše snage vrše određena pregrupisavanja, kako bi se agresor prisilio na odbranu na dijelu fronta prema Velikoj Kladuši, posebno u rejonu Podzvzda. U predvečernjim satima agresor je navalio na Podzvzd iz više pravaca. Naše snage su ih dočekale snažnom odbranom i žestokom vatrom. U ovim borbama agresoru su naneseni veliki gubici, te je prisiljen na povlačenje. Ovoga dana izbačeno je iz stroja 27 naših boraca i starješina. U međuvremenu postignut je dogovor o prekidu vatre, kojeg su agresori srpskih tvorevina prekinuli već 28.12.1994. godine. Nastavili su snažna artiljerijsko-minobacačka i druga dejstva težišno na velikokladuškom i bosanskokrupskom dijelu oko mostobrana. Nije bilo pomjeranja l/o ni nekih posebnih naznaka o toku b/d. Svi napadi agresora su odbijeni, naročito oni na pravcu Podzvzda. Nakon ovog neuspjeha agresor je nastavio sa žestokim granatiranjem l/o i sela po dubini. Ponovo je zabilježeno da je agresor raketirao u rejonu Čojluka "maljutkama" iz helikoptera "gazela".

23. Boravak generala Rouza i doktora Ganića u Bihaću

U zoni bihačkog dijela ratišta smanjen je intenzitet b/d 26-28.12.1994. godine, zbog boravka u Bihaću generala Majkda Rouza, komandanta UNPROFOR-a za BiH. Njegov dolazak i boravak nije bio s ciljem da se zaustavi agresija iz tzv. RSK i RS na Bihaćki okrug i spriječi ugrožavanje zaštićene zone Bihaća, već je pokušao našu stranu optužiti za upade na "srpske prostore" iz UNPA zone, uključujući i prijedlog za demilitarizaciju Bihaća. Tom prilikom je optužio 5.korpus da koristi Bihać kao zaštićenu zonu za takve napade na teritoriju pod srpskom kontrolom. Vjerovatno je ciljao da i SČA ima pravo uzvratiti, što je apsurd. Naša strana kao žrtva agresije kriva je što je željela odbaciti agresorske snage što dalje od Bihaća, sa kojih prostora je ispaljeno sijaset mina, granata i raketa na sela i gradove, od kojih su pričinjene ogromne materijalne štete i ubijeno ili ranjeno na hiljade građana.

U Bihaću je boravio i doktor Ejup Ganić, potpredsjednik Federacije BiH 27.12.1994. godine. On je na izjavu generala Rouza reagovao izjavom: "Naša vlada ne može prihvatiti demilitarizaciju Bihaća. Armija Republike BiH mora ostati u Bihaću kako bi štitila taj grad i stanovništvo Okruga", rekao je Ganić stranim novinarima nakon razgovora sa Majkdom Rouzom. Naša vlada traži da se prije potpisivanja sporazuma o prekidu neprijateljstava, jedinice bosanskih Srba i Srba iz okupiranih hrvatskih područja, povuku iz zaštićenog područja Bihaća, te

da odmah prestanu sa napadima na Bihaćki okrug. Ganić je od Rouza zatražio i da se osigura djelotvoran nadzor granice između BiH i Srbije, te BiH i Hrvatske, kako bi se spriječila dostava pomoći Karadžićevoj vojsci i spriječio prelazak srpskih vojnih snaga iz UNPA područja na Okrug Bihać. Vlada u Sarajevu odbila je srpski ultimatum kojim su branitelji Bihaća pozvani da se predaju večeras oko 20 sati. "

Ne pridajemo nikakvu pažnju ultimatumu i nastav ćemo sa odbranom", rekao je potpredsjednik Federacije i član Predsjedništva Bosne i Hercegovine Ejup Ganić.

Srpski general Manojlo Milovanović postavio je ultimatum vojnicima 5.korpusa Armije BiH, koje brane Bihać, da se predaju do tog vremena.

U informaciji studija Velika Kladuša stoji: "UN su svojom popustljivošću učinile još osionijim Ratka Mladića, koji je naredio vezanje zarobljenih pripadnika UNPROFOR-a za stubove i bandere, zbog bombardiranja srpskih položaja. Pustio ih je, kada je dobio zadovoljavajuća obećanja".

Isto tako zabranio je prolaz humanitarnog konvoja, sve dok ne dobije plan letova aviona NATO-a nad prostorima pod njihovom kontrolom. Po ugledu na ova ponašanja ne iznenaduje niti ultimatum generala Milovanovića, oko iseljenja ili raspuštanja 5.korpusa.

Oni su ocijenili da su oni ti koji mogu diktirati UN-u i NATO-u. S obzirom na ovaj dolazak generala Rouza smanjena su b/d i 28.12.1994. godine. U vezi s time su naši gubici minimalni. Svega je 19 boraca izbačeno iz stroja ovoga dana. Agresor je 29.12.1994. godine smanjio obim granatiranja na bihaćkom i bužimskom dijelu ratišta, ali je nastavio pojačana dejstva iz PA i pješačkog naoružanja na tim l/o. Težište ovog dejstva bilo je na Grmuško-srbljanskom i Grabeškom platou. Slična dejstva vatre izražena su i po rejonima Sokolac – Debeljača – Žegar. Na liniji: Klokot – Jasika – Izačić – Vikići – Bugar izvodio je agresor samo povremena b/d. Ta dejstva sa distance smanjena su i na kladuškom dijelu ratišta. Jedino su ponovili više uzastopnih napada u rejonu Podzvizda i Kumarice.

Povremeno su dejstvovale snage združenog agresora i na drugim pravcima iz tenkova, minobacača svih kalibara i PA oruđa. Na krupskom dijelu ratišta težište je izraženo u rejonu Čojluk, mada je agresor dejstvovao i po ostalim l/o 511.sbb.

SČA iz tzv.RSK izmenada povlači dio snaga sa 30 m/v 28/29.12.1994. godine iz rejonu Željave. Vjerojatno ih upućuje na druga ratišta, van ove zone oko Bihaća, gdje ih je kanio angažovati.Ovim je Vrhovna komanda vojske RS učinila strategijsku grešku, jer je izvlačila dio elitnih snaga sa livanjskog i drugih ratišta da bi ih usmjerila na Bihać. To joj se opasno osvetilo, jer su Hrvati došli do pred samo Grahovo. Zbog toga su morali ponovo izvlačiti i vraćati te snage nazad, čime su i njihovi napadi zaustavljeni oko Bihaća.

Prema našim saznanjima, u rejon Željave bio je prikupio oko dva bataljona vojske, koje ovom prilikom izvlači. Agresor pojačava svoja granatiranja l/o i naseljenih mjesta 30.12.1994. godine na cijeloj z/o 5.korpusa, čija je kružna dužina 178 km. Meta žesćeg napada agresorske artiljerije bio je Bihać, Vedro Polje i Klokot. Iza toga granatiranja pokušao je pješački napad na pravcu Vedro Polje-RMC i Baljevačko polje - s. Klokot. Naši branitelji odbili su te napa-

de, a zatim su pronašli i izvukli dva poginula čelnika na našu stranu u rejonu Klokota, dok su oni sami odveli drugu dvojicu poginulih. Neprijatelj je granatirao naše l/o i naselja u rejonu Čojluk i Kobilnjaka, a na velikokladuškom dijelu ratišta, pored granatiranja napadao je opet na pravcu: Trn – Jelinić - Podzvizd snagama jačine dvije čete. Napad je odbijen uz nove, dodatne gubitke.

Naše snage izvode uspješnu i odsudnu odbranu 29. i 30.12.1994. godine na svim l/o u z/o 5.korpusa, osim u rejonu Marjanovca, gdje je združeni agresor uspio djelimično pomjeriti te linije, koje nemaju taktičkog značaja u sistemu naše odbrane. Komanda 5.korpusa preduzela je niz mjera na konsolidaciji l/o, odmoru dijela ljudstva i uvezivanju RIK-a, jer situacija na ratištu to dopušta. I gubici od 28 izbačenih iz stroja, za ova dva dana govore, da je intenzitet b/d na silaznoj putanji. Posljednjeg dana godine 1994. granatiranja su izvedena smanjenim intenzitetom i sa distance. Jedino na velikokladuškom dijelu ratišta taj intenzitet granatiranja i napadnih b/d bio je izraženiji sa dva ponovna pokušaja napada prema s. Podzvizd. Granatiranja je izvodio iz tenkova, topova 76 mm, minobacača svih kalibara i PA oruđa. Ovoga dana izbačeno je iz stroja 19 boraca.

Uoči Nove 1995. godine potpisan je Sporazum o prekidu svih neprijateljstava. Komanda 5. korpusa uputila je nešto ranije sugestiju predsjedniku Izetbegoviću da ne potpisuje primirje koje nikada nije ispoštovano U toj sugestiji stajalo je: Komanda 5. korpusa sugerirala je predsjedniku Izetbegoviću da ne prihvati primirje jer ga Srbi odmah krše. Sada im je stalo do tog primirja da bi se borbe zaustavile na drugim ratištima, a oni bi radili svoj posao na realizaciji ciljeva iz ove ofanzive, tj. posjedanje bihaćkog džepa, te progon ili uništenje 5. korpusa sa svim ostalim posljedicama po narod i vojsku ovog prostora. Međutim, primirje je postignuto i potpisano 31.12.1994. godine, koje se nije primijenilo na ovom prostoru.

Ovim potpisima SČA-u opet se otvorila šansa da pregrupisavanjem snaga izvrši ponovno dovođenje snaga na ovo ratište, te pokuša silom zaposjesti ovaj Okrug. I našoj strani je to više odgovaralo nego demilitarizacija, što se pokazalo kroz daljnji tok borbi kao ispravno, jer demilitarizacija bi bila jednaka predaji.

Komanda 5. korpusa vrši planski obilazak i kontrole komandi i jedinica na l/o. Naredeno je ubrzano uređivanje l/o na prednjem kraju, uvezivanje sadejstva, bolja organizacija sistema vatre i organizacija veza na svim nivoima komandovanja. Zaključujući borbena dejstva u 1994. godini pažnju čitalaca zavređuju neke važne naznake i ocjene.

24. Kratak sažetak krupnijih ofanziva n/s i snaga SČA izvedenih u 1994. godini

Godina 1994. pamtiće se po trima izvedenim krupnim ofanzivama, koje se pamte po dužini trajanja, po masovnosti angažiranja snaga i borbenih sredstava iz RS i prvi put iz tzv. RSK, po jednom padu i ponovnom vaskrsenju PVF i tvorevine APZB u režiji agresora i po aktivnim, skoro svakodnevnim b/d i granatiranjima koja je agresor izvodio.

I.Prva veća agresorska ofanziva u 1994. godini izvedena je u februaru pod nazivom

"Februarska četnička ofanziva", koja je otpočela 6.2.1994. godine i trajala, nesmanjena intenziteta, skoro do kraja marta 1994. godine. Težište ove ofanzive bio je na grabeškom i na većem dijelu grmuško-srbijanskog platoa.

Zona napada SČA bila je od r. Une kod Ribičkog nadvožnjaka pritočki i Grabeški plato - Alibegovića kosa - Lilaci. U toj ofanzivi naše snage, prvenstveno 501. bbr., a zatim 503. i 504. bbr. nosile su glavni teret te ofanzive, vodeći teške odbrambene borbe.

U tim odsudnim odbrambenim borbenim dejstvima učestvovala su i druge združene snage iz sastava 511. sbbr, 505. vbbr, 502. sbbr, 517. i 1. BObr, te dijelovi prištapskih jedinica i jedinica podrške 5. korpusa.

2. Druga krupna ofanziva združenog agresora, prema zamisli abdićevsko-četničkih vođa bila je ofanziva pod nazivom "Una-Sedra" u kojoj su se PVF trebale probijati preko Skokova i Cazina do Cazina-Srbijana, a SČA preko Grmuše i Srbijana do hotelskog kompleksa "Sedra", gdje je trebalo doći do spajanja snaga obiju strana. Ofanziva je izvođena od sredine jula pa sve do 27/28.7.1994. godine kada je zaustavljena u rejonu Skokova. Za njihovu nesreću ta ofanzivna b/d izvodile su samo PVF, dok su agresorske snage čekale da PVF stignu do Cazina, kada bi se one uključile u borbu do izbijanja u rejon hotelskog kompleksa "Sedra" na r. Uni. Takvu zamisao nisu ostvarile zbog slabe koordinacije, ali i zbog toga što 5. korpus nije dopustio PVF-u proboj dalje od Hadžića brda (tt. 501) kod Skokova, kada je prisiljen da privremeno pređe u odbranu. Daljnja sudbina i šansa za nastavak ove zamišljene ofanzive je propala, zbog prelaska naših snaga u ofanzivna b/d 29.7.1994. godine.

3. Treća krupna i vrlo opasna napadna operacija, koja je započela 1.9.1994. godine u rejonu Bos.Bojna, da bi kulminirala od 9.-12.9.1994. godine na pravcu Čulumak - s.Radač - Bužim, gdje su, se vodile odsudne odbrambene borbe sve do Bos.Otoke. Ova ofanziva slomljena je 12.9.1994. godine u protivudaru snaga 505.vbbr. u rejonu Čulumka. U toj ofanzivi agresor je angažirao snage jačine pet brigada i više specijalnih borbenih sastava uz ogromne jedinice podrške. Taj napor kojeg je učinio general Mladić raspršio se za 4-5 sahatu, koliko je trajao protivudar 505. vbbr s kojim snagama je komandovao 29-togodišnji mladi komandant te brigade. Ta ofanziva prenesena je težišno,istočno od Čorkovače do r.Une i trajala oko 30 dana.

4.Četvrta i najkrupnija protivofanziva SČA, kako po broju angažiranih snaga i borbenih sredstava, tako i po teritoriji na kojoj je izvođena. To je agresorska protivofanziva nazvana "Jutro" u kojoj je agresor angažirao 20-25000 do zuba naoružanih vojnika sa teritorija dviju srpskih ratnih tvorevina - tzv. RS i RSK. U ovoj ofanzivi prvi put otvoreno i naočigled UNPROFOR-a angažovane su snage SČA sa teritorije RH iz tzv.RSK, iz Kninskog, Ličkog, Kordunskog i Banijskog korpusa, sa novomobiliziranim snagama PVF Fikreta Abdića, pored 1. i 2.kk, dijelova jedinica IBK i iz SRJ.

Protivofanziva je otpočela 5.11.1994. godine i trajala do kraja 1994. godine, a od Nove 1995. godine pa do početka februara izvođena su parcijalna napadna dejstva osim na kla-

duškom dijelu gdje je preneseno težište b/d.

Naše snage su vodile odsudne i sudbonosne odbrambene borbe, u kojima su često navisivala i sebe i svoje mogućnosti. Permanentno su oskudijevale municijom i ubojnim sredstvima, hranom, odjećom, obućom i sanitetskim sredstvima; zdravstvenim uslugama i liječenjima van Okruga.

I naše snage izvele su u ovoj godini dvije krupne operacije:

1. Operacija šifrovana pod nazivom "Sloboda-94". Ova operacija otpočela je 29.7.1994. godine iza ponoći bočnim udarom na Pečka brda (repetitor, Banda, Nišani i selo Rošići, te napadom snaga s fronta sa opkoljavanjem i prisiljavanjem na predaju oko 1.000 vojnika PVF i dio političara u Pečigradu, a završila 21.8.1994. godine porazom vojnih formacija Fikreta Abdića i padom njegove tvorevine APZB.

Operacija je izvođena na širokom frontu od Bos.Bojne - Skokova do Tršca.

Ovom pobjedom naše snage su izašle na državnu granicu od Čorkovače, Bos. Bojne, Velike Kladuše do Tršca i Čehića. Od Tržačkih Raštela pa sve do Lohovskih brda naše snage su bile i ostale na granici.

2. Druga napadna operacija pod nazivom "Grmeč-94" izvođena je na frontu: Lohovska brda - Grabeški i Grmuško-srbijanski plato - Bos. Krupa. Operacija je otpočela 24.10.1994. godine i trajala do 5.11.1994. godine, na pravcu Bihać - Dubovsko - Vrtoče i Dubovsko - Kulen Vakuf, a na bosanskokrupskom pravcu i na mostobranu: Kolajevac - Ostrožnica - Kutanja - Cer sve do 10.11.1994. godine, kada su naše snage prisiljene da se povuku sa mostobrana i pređu u odbranu na cijeloj zoni odgovornosti 5. korpusa. Ta zona odbrane je proširena zahvaljujući masovnom angažiranju snaga iz tzv. RSK i s novomobiliziranim snagama Fikreta Abdića, koje su napadale od tunela kod Gornjeg Lohova do Velike Kladuše i Bos. Bojne. U tom odbrambenom dijelu operacije pod nazivom "Grmeč-94/2" su se vodile žestoke odbrambene borbe, gotovo na svim pravcima okružene z/o 5. korpusa. Prvi put otvoreno i masovno uvlači se u rat na ovim prostorima vojska tzv. RSK, čijim angažiranjem su 5. korpus i ovaj Okrug dovedeni u delikatnu situaciju.

3. Izvođena je i jedna neubičajena obavještajno-bezbjednosna operacija pod nazivom "Sloboda Tigar" u vremenu od 6.-9.07.1994. godine na prostorima sela: Izačić, Gata, Vrsta, Kamenica, Klokot zapadno od Bihaća, uključujući i sam grad. Ovu operaciju stvarno su proigravale jedinice 5. korpusa, bolje reći kompletan 2. bataljon 502. sbbr, kao navodno odmetnuta jedinica na jednoj strani i na drugoj martićevsko-abdićevski štab, koji je bio uvjeren u stvarnu pobunu. Cilj ove, uslovno rečeno, operacije jeste demaskiranje sprege PVF i paradržavnih tvorevina tzv. RSK i APZB. Sagledati u tome ulogu UNPROFOR-a, ali i po mogućnosti izvući na igrajući prostor što više visokih ličnosti, koje zarobiti, zatim što više izvući MTS-a iz tih tvorevina za 5. korpus. Taktička igra je vrlo uspješno i u strogoj tajnosti izvođena, da niko od neupućenih nije znao, da je to bila lažirana pobuna. Ona je slična onoj akciji koju je izveo 4. bataljon 1. muslimanske brigade UOG NOV u maju 1944. godine, s tom razlikom, što je komandant htio i želio dobiti oružje od Nijemaca i ostati na

istom prostoru u neutralnom položaju pri partizanima. Međutim, većina boraca je htjela oružje i ponovno vraćanje u sastav svoje brigade. Oružja je malo dobijeno, jer su Švabe bile nepovjerljive o stvarnim nakanama bataljona. Kada se vidjelo da od naoružanja nema ništa, bataljon se nakon 7 dana, pod pritiskom boraca vratio u sastav brigade, iako to nije bila i želja komandanta. Pored nabrojanih krupnih odbrambenih i napadnih h/d izvedenih 1994. godine, ta godina je bila do tada najburnija po nizu krupnijih ili manje krupnih akcija i borbi, posebno prema PVF, s kojim je Abdić želio zapečatiti sudbinu Krajinu i bez direktnog učešća Martićevih snaga. Desilo se obrnuto. Ta APZB i njene PVF su poražene, a i Martićeva vojska je i poražena i ponižena na ovom našem ratištu, nakon svog direktnog angažiranja od novembra 1994. godine, pa sve do njenog nestanka 1995. godine u našoj operaciji "Sana-95" i "Oluji" HV.

25. Analiza gubitaka u 1994. godini

Koliki je bio intenzitet h/d u 1994. godini govore i gubici iz te godine. Oni su znatno veći, kako u odnosu na prethodne dvije godine, tako i u odnosu na zadnju godinu rata.

Ukupno je poginulo 1009 boraca i starješina, dok je prirodnom smrću ili samoubistvima stradalo 14, ili svega 1023. Od ukupnog broja poginulih boraca i starješina samo je jedan Hrvat i dva Srbina. Ostalo su Bošnjaci. Prema SČA poginulo je 539, a prema PVF 324. Broj nestalih, zarobljenih i nepoznato/nestalih je dosta velik. Ukupno je nestalo iz sve tri kategorije 882 borca i starješine. Prema SČA među nestalima je 89, dok je prema PVF 793. Od broja nestalih prema SČA veliki dio je pobijen ili se ne zna za njihov trag. Razmijenjena su živa 21 i mrtvih 18 prema SČA. Broj nestalih, zarobljenih i nepoznato prema PVF je vrlo velik. Jedan broj je likvidiran, naročito u vrijeme komandovanja Abdićevom vojskom od strane Kopca. Jedan broj se predao i pristupio PVF-u ili se krio, a jedan broj je razmijenjen. Tako je razmijenjeno mrtvih 14, a živih 155. Kada se doda broj razmijenjenih i mrtvih na obje strane, onda je broj poginulih ukupno 1041 borac i starješina. U strukturi poginulih je: oficira 56, podoficira 76, dok su ostalo vojnici. Najveći broj poginulih je: u julu 106, novembru 248 i u decembru 166. Interesantna je i starosna struktura poginulih: do 25 godina starosti je 415, od 26 do 35 godina starosti je 331, a ostalo je preko 35 godina starosti. Broj ranjenih boraca i starješina je velik. Ukupno je ranjeno 7371, od čega je 240 samoranjnih na liniji ili van zone h/d. Od ukupnog broja ranjenih sa TTP je 2102, a sa LTP 5269 boraca i starješina. Starosna struktura ranjenih je: do 25 godina starosti 3378, od 26 do 35 godina starosti 2988, a preko 35 godina starosti je 974 borca i starješine. Podaci su dobijeni iz organa za personalne poslove. Odstupanja mogu biti samo neznatna.

Naznačeni događaji, borbe, bojevi i operacije izvedene u 1994. godini odnijele su najviše ljudskih života, najviše je onih koji su ostali invalidi ili samo imaju ožiljke kao posljedice ranjavanja. Tu su dodatna razaranja kuća, industrijskih i stambenih objekata i doda-

tne žrtve civila. Te žrtve su rezultat ljudi zaludjenih velikosrpstvom i srpskim mitom. Nije tačno da su se borili za svoja prava, koja su bila jednaka drugim narodima i čak veća. Tačno je jedino to da su se borili za veliku Srbiju u kojoj ne mogu biti nesrbi, po uzoru na deklaraciju četničkog ideologa iz Drugog svjetskog rata dr. Moljevića i SANU, koja je ideolog i tvorac svih zala ovoga rata, a vrhuška Jugoslavije sa Miloševićem na čelu, realizator te velikosrpske mitologije.

Dio II

Faint, illegible text at the top of the left page, possibly bleed-through from the reverse side.

20. Godina 1995. i 1996. godine

Faint, illegible text in the middle section of the left page, continuing the bleed-through.

Faint, illegible text at the bottom of the left page.

Faint, illegible text at the top of the right page, continuing the bleed-through.

Dio IV

Godina 1995. je godina raspleta BiH krize nametnute agresijom i nagodbama djelatelja Bosne i Hercegovine. To je godina teških odbrambenih, a zatim i naših ofanzivnih dejstava. Ona je godina zaus-tavljena rata u BiH i gradenja dejtonske Bosne i Hercegovine.

Glava XIII

1. Godina značajnih događaja

a) Zaustavljena je masovna agresorska protivofanziva pod nazivom "Jutro", dva dana pred Novu 1995. godinu, koja je otpočela skoro dva mjeseca ranije. Naše snage u odbrani vitalnih pravaca oko Bihaća prisilile su agresora da pređe u odbranu, jer je vukao nekoliko pogrešnih poteza. Pred početak naše ofanzive "Grmeč-94" izvukao je dio svojih snaga i uputio ih na druga opasna ratišta, cijeneći da mu se na ovom ne može ništa bitnije dogoditi. A, dogodilo se. Razbijen im je 2. kk u prvoj nedjelji naše ofanzive i oslobođeno još 250 km² prostora. Da bi zaustavio našu ofanzivu, SČA je sada morao izvlačiti snage s drugih svojih ratišta, da bi ih ponovo uputio na ovo, s ciljem da naše snage prisili na odbranu, a zatim i pređe u kontraofanzivu širih razmjera. Zbog toga je ponovo izvlačio snage s livanjskog i drugih ratišta, da bi ojačao napadnu moć snaga na ovom ratištu, čime je učinio novu stratešku grešku, jer je oslabio snage Livanjskog ratišta i time omogućio snagama HV-a i HVO-a da ugroze zaleđe Knina. Međutim i takve brojne snage su zaustavljene pred Novu godinu, kada je bio prisiljen preći u odbranu, te izvlačiti i vraćati te snage, po drugi put, na Livanjsko ratište. Samim tim se pomirio sudbinom da ne može dalje i da mora preći u odbranu, pokušavajući zadržati što više dostignutih linija odbrane. Jedino je nastavio granatiranja a i silovite napade na velikododuškom dijelu ratišta, zato što je uvukao snage VRSK i PVF Abdića u otvoreni rat sa 5. korpusom. Na ostalim pravcima naše snage su izvodile manje ili veće napade, te postepeno preotimala inicijativu i pojačavale napadna dejstva, počev od 13./14.1.1995. godine. U tim napadima, korak po korak, oslobađale su objekte, prostore i sela: Baljevac, rezervoar za vodu, Vučijak, Vedro Polje i potplješevićka sela do Skočaja, Dobrenice i Sokoca sa Debeljačom. To odbacivanje agresora od grada zaokružuje se 13.2.1995. godine do pada mraka. Tako je konačno slomljena agresorska ofanziva pod nazivom "Jutro", a njen autor general Milovanović, morao je poguete glave priznati poraz.

b) Naše snage nisu uspjele realizirati napad izveden između 5. i 8.3.1995. godine, prema dobro osmišljenom planu napada pod nazivom "Zapad-95", zbog loše odrađenog zadatka naše TG-"Jug" sastava: 501. bbr, 510 i 517. obr sa ojačanjima, dok je TG "Sjever" sastavljena od snaga iz 502. sbbr, 503. bbr., 506 obr, 505. vmbr i dijela 5. bVP uspješla izbiti u rejon s. Polje do A/C kompleksa, ali je prisiljena na povlačenje uz znatne gubitke, kojom je prilikom jurišni bataljon 502. sbbr bio zapao u okruženje.

c) Treća karakteristika b/d je u pokušaju naših snaga od 15.5.1995. godine da prema Planu "Grmeč-95/1 i 2" odbace snage agresora što dalje od Bihaća, što su djelimično uspjele, a onda su prisiljene da pređu u odbranu na cijeloj širini te zone od Lohovskih brda do Redžine jame i r. Une.

d) U vrijeme kada su naše snage spremale novu ofanzivu "Zapad 95", agresor je preduzeo novu ofanzivu, ređo bi se posljednju 19.7.1995. godine, pod nazivom "Spržena zemlja" na frontu Šturlić – Tržac- Bugar pravcem: Begove kafane sa snagama specijalnog korpusa, s kojima su vođene teške borbe sve do 1.8.1995. godine, kada su te snage preusmjerene prema snagama hrvatske vojske u "Oluji". Naše su snage iskoristile tu priliku i žestokim protivudarom prema Velikoj Kladuši, Rakovici, Plitvicama i Korenici, gdje u naletu razbijaju snage SČA u toku 5./6. i 7.8.1995. godine, te izbijaju na liniju: Velika Kladuša, pred samu Rakovicu, na Plitvice i u Koronicu.

Abdićeve snage su ponovo poražene, a tzv. Republika zapadna Bosna konačno srušena 7./8.8.1995. godine, oko ponoći.

Sada se nastavlja obrada b/d u 1995. godini.

Novogodišnji dani od 1. do 3.1.1995. godine protiču, uz povremena i neselektivna granatiranja naseljenih mjesta i l/o od strane SČA, bez pokušaja izvođenja ozbiljnih napadnih b/d. Takvo stanje omogućilo je da se ljudstvo iz sastava naših snaga, bar na kratko odmara. Tih dana i regruti 11. klase raspoređeni su i upućeni u svoje matične jedinice. U daljem toku rata dijelice ratnu sudbinu svojih prethodnika. I u ovakve mirnije dane imali smo 30 izbačenih iz stroja, od čega dva nepovratna.

Agresor se domio 4.1.1995. godine da pravoslavni Božić obilježi na novozauzetoj teritoriji, ako bude u prilici. Tako je izveo žestoke artiljerijsko-pješačke napade u više talasa u rejonu Čojluk. A na velikokladuškom dijelu ratišta više sinhronizovanih napada. Jedino su u rejonu s. Kulina pomjerali naše l/o. Ovoga dana naše snage imale su 26 boraca izbačenih iz stroja.

A već 5.1.1995. godine nastavljena su intenzivnija b/d na cijeloj liniji fronta. Sada su težišna borbeno djelovanja na dijelu velikokladuškog ratišta, gdje se nemilosrdno granatiraju i napadaju l/o naših snaga, naselja i drugi objekti, za sada bez učinka. Cijeneći nastalu situaciju, popunjenost jedinica, stanje borbenog morala, stanje logističkog i humanitarnog obezbjeđenja na Okrugu Bihać, komandant 5. korpusa general Dudaković održao je hitan i dobro pripremljen sastanak sa komandantima brigada, prištapskih jedinica Korpusa i svojim pomoćnicima i načelnicima rodova i službi, na kojemu su razmatrana navedena pitanja i upućeni zahtjevi na nadležna mjesta.

Nakon što su komandanti jedinica referisali o stanju u svojim jedinicama i organima komande, komandant je dao sažet rezime i izdao naredjenja. Težišna naredjena zadaci bili su: što brža konsolidacija i popuna jedinica ljudstvom, ubojnim sredstvima i drugom opremom, moralne pripreme i planske odmorne ljudstva jedinica. Sa nadležnim organima Okruga rješavati humanitarna pitanja, posebno porodica boraca. Preduzeti niz mjera oko nabavke i dotura ubojnih i drugih sredstava potrebnih za vođenje OOR.

Iz stroja je izbačeno ovoga dana 12 boraca, od kojih je jedan poginuo.

Združene snage agresora i dalje nastavljaju sa napadima slabijeg intenziteta u vremenu od 6.do 8.1.1995. godine. Opet težišno na velikokladuškom dijelu ratišta. Zločinci Martić i Abdić ne prihvataju primirje potpisano pred Novu 1995. godinu. Za to ih glava ne boli, jer UNPROFOR ne vrši na njih nikakav pritisak, a prema onima koji se bore i ginu, nemaju milosti. Bitno je da su svoje smakli u duboke i bezbjedne zone, a raja neka plaća životima za interese suludih ljudi i njihovih gospodara.

Združeni agresor izvodi pokrete i pregrupisanja svojih snaga 6/7.1.1995. godine, da bi rano ujutro pokušao sa dva uzastopna napada odbaciti naše snage iz rejona Podsvizda. U tome nije uspio, ali je zato upotrebio suzavac i pojačao dejstva snajperista i artiljerije. U toku 8.1.1995. godine pojačana su dejstva iz minobacača i snajpera. Ovoga dana komandant 5. korpusa sa grupom najbližih saradnika i komandantima nekih jedinica izvršio je komandantsko izviđanje prema planu "Zapad-95". Radi se o pripremama za predstojeća naša napadna b/d. U isto vrijeme u 5. RNC otpočeo je skraćeni kurs boraca nekih specijalnosti iz svih jedinica 5. korpusa, koja se izvodi po planu i u skladu sa borbenim zahtjevima. Pored ovoga, vrši se i skraćeno kursiranje komandira desetina, vodova i četa iz više jedinica. Ulažu se ogromni naponi u realizaciji planova obuke na tim kursovima. Komanda korpusa ojačala je nastavno osoblje stručnim kadrovima na tom kursiranju. U toku 9.1.1995. godine agresor povremeno dejstvuje iz minobacača, a intenzivirao je i dejstva snajperista. Od takvog dejstva poginuo je i jedan komandir voda u rejonu Žegara. Zbog takvog dejstva neprijatelja ograničena su kretanja na bojištu. I danas se vrše pregrupisanja jedinica u skladu sa zahtjevima iz plana napada "Zapad-95". Zadnjih dana evidentno su povećani prebjeci nekih boraca iz 506. obr na stranu PVF. Kada se imaju u vidu i konstantna b/d i gubici izazvani u tim borbama, onda se pojavio problem popune tih guhitaka, sa ovog dosta ispražnjenog prostora. U svim jedinicama su manje-više isti problemi: nestašica municije, ubojnog i drugog MTS-a, nestašica hrane, slaba odjevenost boraca, a humanitarno stanje je sve teže zbog smetnji koje čine predstavnici SČA i PVF u pogledu dopuštanja prolaza konvoja humanitarne pomoći kroz okupirane prostore, a koje kontroliše SČA iz tzv. RSK i Abdićeve paratvorenine. Naši gubici su: dva borca sa TTP i dva podlegla od tih povreda. Združeni agresor je pojačao napade 10. i 11.1.1995. godine na kladuškom dijelu ratišta. On je izveo jak artiljerijsko-pješački napad u rejonu Džaferovića brdo. I pored jakog otpora, agresor je uspio ovladati istim, čime su stvorene povoljne taktičke pretpostavke za nastavak napada. Naši branitelji su pokušali bezuspješnim protivnapadom povratiti izgubljeni objekat. I narednog dana naše snage su ponovile napad s ciljem povratka izgubljenog Džaferovića brda. U tom protivnapadu 5. IDČ-a smrtno je pogođen Jasmin Kulenović – Havarija, koji je posthumno proizveden u natkapetana. To je bio veliki i neustrasivi borac i komandir.

U rejonu Čojluk SČA je pokušao s napadom. L/o su ostale nepromijenjene. U ova dva dana izbačeno je iz stroja 69 boraca i starješina, od čega 10 nepovratno.

Posebno zavređuje određenu pažnju, učestalo formiranje privremenih sastava. S jedne

strane "R" snage su veoma su veoma male, zbog velikog angažiranja ljudstva na prvim linijama, naročito na onim "vrućim", ali i zbog sporog uključivanja povratnih gubitaka u borbene sastave. Dosta su iscrpljeni i resursi iz rezerve. Zbog toga je Komanda 5. korpusa naredila privremeno izvlačenje manjih sastava iz štapških, prištapskih i logističkih sastava i jedinica od kojih se formiraju privremeni sastavi, koji se brzo okupljaju i upućuju na linije pod jedinstvenom privremenom komandom, ali na manje ugrožene dijelove ratišta. U takve sastave se uključuju i vojnici i starješine iz Komande 5. korpusa, te iz prištapskih i logističkih sastava, iz Namjenske vojne industrije. Jedan od tih sastava koje su dugo funkcionirale bile su i tzv. "trahane". Istovremeno nastavljaju se intenzivni radovi na inženjerskom douređivanju l/o sa snagama civilne zaštite. Težište ovih aktivnosti je oko Bihaća. Radovi na utvrđivanju izvođeni su često noću zbog blizine linija sa agresorom. U ove jedinice uključivani su svi muškarci koji su mogli raditi, iz svih starosnih dobi. Te jedinice su bile mobilne i brzo su okupljane kurirskom službom preko mjesnih zajednica, radnih organizacija i institucija, često i bez zvaničnih poziva. Nažalost, u tim sastavima je bilo i žrtava na izvršavanju zadatka. Neprijatelj je nastavio svoja djelovanja iz minobacača, PA i pješačkog naoružanja po p/k odbrane u toku 12 i 13.1.1995. godine, ali nije izvodio pješačke napade.

2. Presijecanje komunikacije Željava - Vedro Polje

Pravoslavnu Novu godinu 14.1.1995. godine SČA će dobro i dugo pamtiti. Toga jutra otpočela je realizacija dijela plana "Zapad 94/95" dobro pripremljenom i izvedenom akcijom pripadnika 501. bbr na pravcu Vrela Klokota - skriveno smetište - k. 371. Ovom prilikom naše snage su odbacile agresora sa rejonu rezervoara za vodu i sa starih položaja HVO-a na rampi kod piste, presjekavši komunikaciju Željava - Vedro Polje. Ovo je bio početak kraja agresorskog pritiska iz pravca Željave ka Bihaću. Sada je nova naša l/o: rampa HVO kod piste - skriveno smetište - k. 371. Tom akcijom Bihać je ponovo dobio vodu sa Vrela Klokota. Agresor je ovim bio prisiljen na povlačenje iz Vedrog Polja, kojeg je već bio opustošio i spalio. Ovom akcijom raspršila se svaka nada SČA da će se možda probiti do samog centra grada Bihaća na ovom pravcu. U ovoj borbi neprijatelju su naneseni sljedeći gubici: zarobljeno a zatim razmješeno 11 vojnika, izvučeno na našu stranu 17 poginulih i znatna količina oružja, municije i druge opreme. Nakon ovog uspjeha uvedene su u akciju čišćenja i dvije čete Vojne policije iz 5. bVP i jedinice 502. sbbr pripremljene su za nastavak eksploatacije početnog uspjeha 501. bbr. Jedinice 1. BObr izgubile su 14.1.1995. godine brdo Mačeše u borbama sa PVF. Pokušale su protivnapadom narednog dana odbaciti neprijatelja s tog objekta. Nisu uspjele pa su vraćene na početne pozicije. Naši gubici: izbačeno iz stroja 24 borca, od čega dva nepovratna. Napadna h/d i granatiranja bitno su smanjena između 16. i 20.1.1995. godine. Bilo je pokušaja napada s manjim snagama na velikokladuškom dijelu ratišta, što je ostalo samo na pokušajima. Međutim, združeni agresor je nastavio dejstva iz minobacača, PA oruđa i pješačkog naoružanja na više pravaca. U zoni odgovornosti 517. lpbpr primijećena su nova izviđanja SČA

od Tržačkih Raštela do Johovice. Drugih borbenih aktivnosti nije bilo. Na općini Velika Kladuša, na dijelu pod našom kontrolom, izvršena je opća mobilizacija ljudi do 60 godina starosti. Među mobiliziranim su i svi profesori i nastavnici škola sa naše strane. Isti su raspoređeni u jedinice i upućeni na linije. U jednoj od borbi izgubljena su dva vrsna stručnjaka, profesor matematike i fizike i inženjer-profesor, najbolji stručnjak na regiji iz oblasti primarne poljoprivredne proizvodnje u domenu pčelarstva. To su dugoročno nenaknadivi gubici. U ova 4 dana poginula su 2 borca. Snage združenog agresora djeluju duž Velikokladuškog ratišta u periodu 21.-23.1.1995. godine u nastojanju da što više razvlače naše snage i prorjeduju odbranu, kako bi lakše probijale l/o ili udarale kroz nepokrivene međuprostore. Našim braniteljima je sve više poznata ta taktika. Zato se ne očekuju iznenađenja. Ove snage podržava SČA pridošlom artiljerijom kalibra preko 100 mm sa prostora tzv. RSK. Najaktivniji su iz rejonu Žirovac, Katinovac, Mala Kršlja i Priboj, tako da koordiniraju artiljerijsku vatru sa vojskom RS-a, koja djeluje iz rejonu Gorjevac, Vranjska i Blatna. Cijeni se da ovalovim rasporedom teške artiljerije može tući svaku tačku na Okrug i podržavati svaku jedinicu koja izvodi napade. Združeni agresor aktivirao je i front prema Bos. Bojni, gdje još nije imao nekih pomaka. I dalje se izvode aktivne borbe na Čojluku, na kom je agresor osigurao brojne snage na mostobranu, vjerovatno s ciljem da ide dalje i da pokuša spajanje sa snagama na mostobranu Kobilnjak. Zbog toga dijelom snaga intenzivno izviđa cijelu zonu i posebno neke pravce

Gubici agresora su nepoznati, a naši su 22, od čega četiri nepovratna. Agresorske snage nastavljaju napade, sa artiljerijskom podrškom. Tako su dana 24.1.1995. godine izveli žestoku artiljerijsko-minobacačku pripremu na rejonu Pupinovac, nakon čega su krenuli u pješački napad snagama oko dvije čete. Naši branitelji su ih odbili zahvaljujući dobroj organizaciji odbrane i vatrenog sistema. Narednog dana artiljerija i minobacači združenog agresora djelovali su vrlo aktivno, naročito po našim l/o: Pupinovac, Latića glavica, Kozja glavica, ali se nije usudio ponovo krenuti u pješačke napade. Na mostobranu Čojluk i Kobilnjak bili su vrlo aktivni snajperisti, koji su gađali sve uočene žive ciljeve.

3. Ponovno oslobođenje Bugara

Dvadeset šesti dan januara 1995. godine zauzima važno mjesto u aktivnostima naših snaga. Naše kombinovane snage iz 502. sbbr i 517. lbr napale su agresora na cijeloj liniji u rejonu Bugara od Debele glave kod Tržačkih Raštela do Kamenka. Na pravcu Kamenak vrlo vješto je ubačen Jurišni bataljon 502. sbbr, koji je s leđa napao agresora na linijama od Kamenka do Brezika, brzo ga razbio i natjerao na bijeg. I snage s fronta žestoko su napale na cijeloj liniji. I one su brzo probile te linije, zahvaljujući ubačenoj jedinici i za kratko vrijeme očistile Bugar, protjeravši agresora preko r. Korane u RH. U ovim borbama izvučeno je na našu stranu 9 poginulih vojnika SČA, rodom iz Slavonije. I naša strana je imala gubitaka toga 26.1.1995. godine. Među poginulim je i vrsni i hrabri komandir čete Felić Sakib - Sako. Njegova hrabrost i rezultati postizani u borbama učinili su ga poštovanim, a sada i nezaboravnim. Ovim su ponovo

naše snage stavile pod kontrolu državnu granicu prema RH od Johovice do piste u rejonu Željave. Nakon jučerašnje pobjede na Bugaru 27.1.1995. godine bio je miran dan. Bilo je samo sporadičnog dejstva iz minobacača. Agresor se pomirio s porazom na Bugaru.

Već 28.1.1995. godine agresor je otpočeo dejstva duž cijele l/o na bihaćkom i bosansko-krupskom dijelu ratišta. Cilj mu je samo vezivanje brojnih naših snaga na ovim dijelovima ratišta, jer nema ni slobodnih snaga, a niti ambicija da pokuša uzvratiti napadom na nekom drugom pravcu. Jedino mu je preostalo da na kladuškome dijelu ratišta krene u napad na pravcu Rizvići – Podzvizd, što je i učinio. Napad je podržan jakom artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Nakon višesatne borbe združeni agresor je zaposjeo s. Rizviće i dio sela Podzvizd.

Naši gubici su minimalni. Oko petnaestak izbačenih iz stroja u ova tri dana. Ohrabreni agresor jučerašnjim uspjehom u rejonu Rizvići - Podzvizd krenuo je i 29.1.1995. godine u žestoke artiljerijsko-pješačke napade na više pravaca. Vjerovao je novim uspjesima. Ali ti napadi su odbijeni uz znatne gubitke agresora. On pokušava snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatrom vršiti tzv. "progaranje" naših l/o, kroz koje ubacuje snage i izvodi napade. Agresor je u mogućnosti tako raditi, jer ima neograničenu logističku podršku svoje artiljerije i minobacača kojima izvodi takva granatiranja, ali i neograničenu podršku vojske tzv. RSK. Tridesetoga januara naše snage izvele su jak protivnapad na zaposjednuti dio Podzvizda i s. Rizvića.

Agresor je otkrio te naše nakane. Zbog toga je taj prostor žestoko tukao iz artiljerije i minobacača od jutra do mraka. Naš napad zbog toga nije uspio. Gijeni se da su agresoru naneseni znatni gubici. I naše snage su pretrpjele gubitke: 108 je izbačeno iz stroja. Od toga je 12 nepovratnih i 23 zarobljena borca. Sa mostobrana Čojluk agresor želi ići dalje. Pravac mu je radikalniji: Čojluk - Pištaline i Čojluk – Stijena - Cazin i dalje Tržačka Raštela. Dakle, ne može mu se spriječiti razmišljanje, ali će zasigurno biti spriječena realizacija tih zamisli. Dan 31.1.1995. godine može se ocijeniti kao relativno miran dan. Agresor je tek povremeno ispaljivao granate po l/o i nekim naseljima. Jedino je sa Čovića brda ispalio na Bužim 5 projektila iz haubica. Ovoga dana izbačeno je iz stroja 12 boraca.

Prvi februarSKI dan protekao je u pojačanom granatiranju l/o i dubine teritorije. Težišno su granatirane Pištaline i Bužim gdje je ranjeno šestoro djece – daka, a jedan borac poginuo.

I naše snage nisu se samo branile. Krenule su rano ujutro 2.2.1995. godine u napad na dijelu mostobrana Čojluk i u rejonu Grabeža, kojom prilikom su razbile l/o SČA, te iste potisle za 500-800 m nazad. U toj borbi izvučeno je na našu stranu 5 poginulih vojnika SČA. Gubici su vjerovatno znatno veći. U nas je izbačeno iz stroja 7 boraca sa jednim nepovratnim gubitkom. Neprijatelj je ponovo pokušao izvesti napad na s. Pupinovac 3.2.1995. godine. I ponovo je taj napad odbijen. Ponavljaju se granatiranja agresora i 4.2.1995. godine na više l/o. Uočeni su i novi vatreni položaji tenkova u rejonu Zavalje i Bratića brdo. U napadima agresor je koristio artiljeriju, minobacače i helikoptere. Najžešće je dejstvovao po Vedrom Polju. A u rejonu Bugara ubačena jedinica agresora presrela je čovjeka iz civilne zaštite sa zapregom i hranom za borbe, kojeg je odvela na svoju stranu. Kasnije je isti nađen ubijen. Veliki su problemi oko nabavke ubojnog i drugog MTS-a. Hrana je gorući problem

na slobodnoj teritoriji. Vreća je brašna 250-300 DM, koliko je i kg kafe.

Izbačeno je iz stroja 21 borac, od čega 3 nepovratna.

Na velikokladuškome dijelu ratišta združeni agresor je 5.2.1995. godine nakon jake artiljerijske pripreme krenuo u pješačke napade. Glavne snage usmjerio je pravcem: s. Kekići - s. Pupinovac. Napad su podržali i tenkovi, ali nisu uspjeli pomjeriti naše l/o. Naše snage su imale 24 izbačena iz stroja, od čega 4 nepovratna gubitka. Agresor nastavlja 6.2.1995. godine sa žestokim granatiranjima svih l/o i naselja na velikokladuškome dijelu ratišta, dok su na bihaćkom uočena pregrupisavanja i dovlačenja svježih snaga. Naše snage koriste predah na dodatnom utvrđivanju i uređivanju l/o, a neke uređuju za odsudnu odbranu, jer se očekuju jači napadi neprijatelja. Vidljivo je da se nedaće usložnjavaju. Opću neimaštinu sustižu nestašice, a mezarja dobijaju svaki dan nove "stanovnike", čije živote agresor nasilno prekida, ne samo srpski, već i abdićevski, sluganski agresor. Naše bolnice i prihvatilišta rade u vrlo teškim uvjetima. Nedostaju lijekovi, anestetici, gorivo za prevoze i grijanje, struja za operacione sale, a rade u uslovima kada se često granatira RMC, u kojem agresor ranjene ubija ili ponovo ranjava na bolničkoj postelji. Iako je očit premor osoblja i specijalista, oni danonoćno rade da bi svako bio adekvatno zbrinut. Radilo se 24 sata i više neprekidno, jer znaju da su mnoge sudbine nemoćnih uperene prema liječenjima, njihovoj i Božijoj pomoći. U toku 7.2.1995. godine evidentirane su izviđačke aktivnosti agresora u cijeloj z/o 5. korpusa. Osujećen je samo jedan pokušaj napada združenog agresora na pravcu Durin potok - D. Vidovska. Iz stroja je izbačeno 5 boraca, a dan prije 8. Vrijeme između 6 i 8.2.1995. godine proteklo je relativno mirno sve do 18,00 sati 8.2.1995. godine, kada agresor pokušava sa napadom na s. Radakoviće. Naše snage prisilile su ga na vraćanje na polazne položaje. A na velikokladuškome dijelu ratišta agresor se jedino povremeno oglašava dejstvima iz artiljerije i minobacača po našim l/o. Već narednog dana težište dejstva je preneseno na bihaćki dio ratišta, gdje su pojačana dejstva artiljerije i minobacača, a pokušani su i napad u više navrata u toku 9.2.1995. godine na pravcu: Vučjak – Vršak (tt. 615) - s. Vedro Polje. Ovi uzastopni napadi trajali su sve do pada mračka. U rejonu Baljevačkog polja agresor je potisnuo naše snage i dijelove HVO-a sve do linije u visini k. 351. Ovim je izgubljena teritorija širine oko 1,5 km i isto toliko po dubini. Na drugim dijelovima ovog ratišta vrše pregrupisavanja i dovođenja snaga. Naši gubici su: 12 boraca izbačeno iz stroja, od čega 2 nepovratno. I na krupskom dijelu ratišta 10.2.1995. godine agresor je granatirao iz sveg arsenala oruđa, minobacača, tenkova i PA oruđa. Pod tim okrikljem vršio je pokrete i pregrupisavanja svojih snaga, uključujući i izviđanja naših položaja. Naši gubici - 8 izbačeno iz stroja. Agresor je sa pregrupisanim i dovedenim snagama na bihaćkom dijelu ratišta krenuo, rano ujutro 11.2.1995. godine u pješački napad, nakon snažne artiljerijske pripreme, na istom pravcu kao i dan prije. Artiljerici agresora bili su vrlo aktivni. Na p/k naše odbrane u rejonima Baljevac, Vučjak i Žegar zabilježeno je da su svake minute padala po 2-3 i više projektila kalibra preko 100 mm. A u toku dana palo je preko 2000 projektila. Agresor je dejstvovao sa vatrenih položaja iz minobacača 120 i 82 mm, koji se nalaze u rejonu Zavalje i Medudražje, iz tenkova u rejonu Zavalje, haubica 105 mm u rejonu Želje-

zno polje, a 122 mm u rejonu Klokočevica iznad Ličkog Petrovog Sela. Dio projektila upućen je i na grad Bihać, među kojima i 5 tenkovskih projektila u samo središte grada, od čega je poginula jedna osoba, a jedna teško ranjena. I na velikokladuškom dijelu ratišta artiljerija agresora bila je vrlo aktivna, naročito u rejonu Podzvizda. Najviše projektila dolazi iz rejona Katinovci iz RH. U cjelini borbe su bile vrlo aktivne na ovom dijelu ratišta sa više pješadijskih napada, koji nisu rezultirali učincima. Na mostobranu Čojluk agresor je izveo jaku artiljerijsku pripremu, nakon čega je pokušao proboj naših l/o sa dvije čete pješadije. Taj napad glatko je odbijen, a u popodnevnom satima borbeno su djelovali helikopteri agresora, ispalivši dvije "maljutke" na selo Miostrah na lijevoj strani r. Une. Uočen je i prelet neidentifikovanog borbenog aviona. Naše snage iz 501. sbr pratile su stanje agresora u rejonu Baljevačkog polja. Komanda Brigade je ocijenila da ima snaga da odbaci agresora sa linija koje su uzeli 9.2.1995. godine. Slijedila je munjevita akcija u kojoj su vojnici agresora protjerani, a naše se snage vratile na stare položaje. Otkriveno je našim izvidanjem da je agresor dovukao u 39 kamiona svježe snage, vjerojatno u rejon Ripča. Ako se imaju u vidu i određena pregrupisanja SČA na više pravaca, onda se samo po sebi nametnulo pitanje dovođenja svih naših jedinica u punu borbenu gotovost na bihaćkom dijelu ratišta. Iz do sada izvedenih napada da se zaključiti da SČA nema ni ambicija, a ni snaga da kreće u neke ozbiljnije napade na bihaćkom dijelu ratišta. Naši gubici ovoga dana su 45 boraca izbačeno iz stroja, od čega samo jedan poginuo. U cijeloj z/o 5. korpusa 12.2.1995. godine smanjena su dejstva agresorske artiljerije. Ovoga dana agresor je imao nekakav predah od granatiranja.

4. Progon SČA sa Vučjaka, Debeljače i potplješevičkih sela

Agresor nije ocjenio da mu naše snage priređuju iznenađenje. Međutim, 12.2.1995. godine popodne, naše snage izvele su iznenađan napad u kojemu su razbile l/o SČA na pravcu Vučjak - Vršak, koje su držale jedinice 15. lpb, prisilivši ih na poslačenje u pravcu Zavalja. Ovom pobjedom naše snage nisu stale. Nastavile su sa eksploatacijom uspjeha do sumraka. Potisnule su agresora dalje tako da su do 21,30 sati izbile na liniju: Gizalin vrh (tt. 793) - s. Zavalje - Jošik - kasarna Grmeč. Ovim su četnici odbačeni s prvih linija i protjerani iz dijela kasarne "Grmeč". Naše snage su imale 38 boraca izbačenih iz stroja, od čega tri nepovratna gubitka.

Narednog dana naše snage nastavljaju sa još žešćim napadima na snage uzdržanog agresora. Tako su združene snage iz 501. sbr, 502. vbr i drugih energičnim napadom 13.2.1995. godine brzo razbile odbranu agresora, prisiljavajući ga na odstupanje i bijeg iz sela Zavalje, Međudražje, Mali i Veliki Skočaj, te sa Debeljače. Ovim su kola agresora otisnuta niz brda oko Bihaća. Sada će narod Bihaća moći odahnuti punim plućima, jer su otklonjene sve opasnosti od upada u Bihać. Ovim je obruč oko Bihaća ne samo raskinut, već i sav istrzan i očišćen. Do kraja dana naše snage izbile su na Lohovska brda, na položaje od prije 24.10.1994. godine. U sastavu snaga 501. sbr uključene su i manje snage HVO-a regije Bihać. Sva sela koja su bila privremeno zaposjednuta opljačkana su, a potom pretvorena u zga-

rišta. To su uradili Bobanovi ratni saveznici. To je četničko pravilo. Oni su zaboravili sva svoja ranija "koketiranja" sa HVO-om. Sada ih nisu nimalo zaobilazili ni štedili, bez obzira na ranije odnose među njima. U ovim borbama naše su snage zaplijenile: 1 "bofors" 40 mm, PAM-12,7 mm, top ZIS 76 mm, PM M-53 pet komada, pušaka AP 50, minobacača 82 mm 4 i 60 mm 2 komada, tenkovskih granata od 100 mm 43 komada, mina 120 mm 15 i metaka 30 mm 700 komada, granata 76 mm 27, granata 82 mm za Bst 17, te više mina 82 i 60 mm i nekoliko motornih vozila. Ove vojničke pobjede imale su višestruko značenje, ne samo u vraćanju izgubljenih teritorija, razbijanju obruča oko Bihaća i progona snaga agresora, već je višestruko ojačalo borbeni moral boračkih masa i naroda, te ulilo novu snagu u nastavak naših aktivnih b/d na cijelom okruženom prostoru. Dodatnu pažnju zavređuje što je ponovo razbijena 15. bihaćka četnička lpb i 22. skendervakufska srpska brigada. Oslobađanjem tih sela sada su i Hrvati, a i njihov HVO vidjeli da su snage SČA ostavile samo seoska zgradišta, i da ih nisu sažaljevali. Njihova sela su oslobođena tek kada su se angažirale jedinice 5. korpusa. Nažalost, u odbrani, pa i u ovom oslobađanju tih sela, HVO se nije angažirao u mjeri u kojoj su to bili u mogućnosti. Razloge tome neka sami istražuju. Zapovjednik stožera HVO-a general Šantić nije bio na visini zapovjedne moći, a njegove postrojbe su bile više promatrač krvavih borbi iz naše dubine, osim manjih grupa dobrovoljaca, koji su se uključili u borbu i hrabro borili. Gubici su ovoga dana minimalni - svega je 9 izbačeno iz stroja, što govori da su četnici bili u rasulu nakon razbijanja prvih l/o. Njihovi gubici se cijene na oko 50 poginulih.

5. Teške borbe na velikokladuškom pravcu

Združeni agresor na velikokladuškom dijelu ratišta cijenio je naše aktivnosti oko Bihaća. Smatrao je da su naše snage na tom dijelu i previše angažirane, a ratište prema njima oslabljeno. Zbog toga su od samog jutra 14.2.1995. godine otpočele sa granatiranjima i artiljerijskom pripremom napada, da bi ubrzo krenuli u napad na Podzvizd. Nakon žestokih borbi agresor je uspio odbaciti naše snage sa tt. 261. Daljnji prodor zaustavili su naši branitelji i pored više pokušaja agresora da ga nastave. Na bihaćkom dijelu ratišta grad Bihać je "živnuo" nakon progona i čišćenja SČA iz potplješevičkih hrvatskih sela od aerodroma Željava do Lohovskih brda. Na l/o upućene su i novoobučene posade na lanserima SPG-9 DNM. U toku 14.2.1995. godine izbačeno je iz stroja 39 boraca, od čega su 2 nepovratna gubitka.

Na velikokladuškom dijelu ratišta nastavljena su 15.2.1995. godine artiljerijsko-minobacačka dejstva sa teritorije RH. U isto vrijeme agresor pokušava i sa pješadijskim napadima, težišno oko Podzvizda. Naše snage sprečavaju prodore upornom odbranom svakog objekta. Nakon dužeg vremena, zbog četničko-abdićevskog ometanja, danas je preko Velike Kladuše dopremljen konvoj od 11 vozila na slobodnu teritoriju u pratnji UNHCR-a. Na Lohovska brda pristigla je 1. srpska brigada, koja se angažuje na pravcu 15. bihaćke lpb, koja je vjerojatno izvučena iz borbe radi popune. Naši gubici - 17 izbačeno iz stroja.

Agresorske snage na velikokladuškom pravcu neprekidno napadaju naše snage 16.2.1995. godine u rejonima: Kozija glavica, Kumarica i Podzvzd. Napade podržava artiljerija iz svih oruđa i minobacača. Međutim, nisu uspjeli pomjeriti l/o branitelja.

Preko Izačića je ušao u Bihać 17.2.1995. godine jedan konvoj MKCK sa sanitetskim materijalom za potrebe bolnice. A u borbenom smislu dan je protekao relativno mirno, osim što je bilo artiljerijskih i izviđačkih aktivnosti na bihaćkom i velikokladuškom dijelu ratišta.

Združeni agresor je izvodio cjelodnevna b/d 18.2.1995. godine na kladuškom dijelu ratišta u rejonu Mačeše kojeg su u žestokim borbama uspjele zaposjesti. Ubrzo iza toga naše snage su u protivnapadu povratile taj izgubljeni objekat. U ovoj borbi gubici su sljedeći: agresor je imao 10 poginulih, od kojih su 3 izvučena na našu stranu. Naše snage su imale 35 izbačenih iz stroja, od čega 3 nepovratna. SČA je vršio smjene sa novopridošlim snagama na svojim l/o u toku 19.2.1995. godine, pod zaštitom intenzivne artiljerijsko-minobacačke, tenkovske i PA vatre. Težišna dejstva su izvođena na velikokladuškom dijelu ratišta. Ovoga dana Komanda 5. korpusa bila je domaćin ministrima Vlade RH gospodi Bernardu Jurlini i Muhamedu Zuliću, te Draganu Lovriću. Delegacija je obišla i novooslobodena hrvatska i druga sela u zadnjim borbama oko Bihaća i održala niz sastanaka i susreta na raznim nivoima.

Humanitarna pomoć od oko 276 tona pristigla u Veliku Kladušu. Biće transportovana pod kontrolom BANBAT-a 15. i 17.2.1995. godine u Bihać, ne računajući ono što je Fikretova banda na silu zadržala. Dan dvadeseti februar započeo je sa snažnim dejstvima iz svih oruđa po rejonima: Latića glavica, Brkića koplje, te s. Radakovići i Johovica. Povremeno su granatiranja vršena i iz RH iz rejonu Komesarska kosa i s. Jukići. Pojačana su i izviđačka djelovanja duž granične linije sa RH sa zemlje i helikopterima iz zraka. I Komanda UNPROFOR-a za regiju Bihać pojačala je svoje aktivnosti, naročito u vezi sa osmatračkim aktivnostima i onih na razmjeni sa Komisijom za razmjenu. I dalje se nastavljaju igre sa humanitarnom pomoći, koja prolazi kroz tzv. RSK prema Bihaću. SČA ne dopušta direktan prolaz za Bihać, već te konvoje preusmjerava preko Velike Kladuše, kako bi osigurali da Abdićeva strana poša "kolač". UNPROFOR pokazuje svoju namjernu nemoć, koju Glavna komanda UNPROFOR-a iz Zagreba diktira i komplicira.

Ponovo se pojavljuju dva relativno mirna dana. Agresor je 21. i 22.2.1995. godine vršio ne-selektivna granatiranja, osim u rejonu Podzvzda. Na tom dijelu združeni agresor je izveo žestoku vatrenu pripremu napada, a zatim napao naše snage u rejonu Podzvzda, kada je, tek u trećem pokušaju, pomjerio za kratko naše l/o.

U popodnevni satima naše snage uzvratile su protivnapadom i povratile izgubljene linije u priepodnevni borbama. Pri povlačenju agresorske snage koristile su mine punjene BOT (suzavac).

U Komandi 5. korpusa održan je sastanak načelnika Štaba sa predstavnicima MR CK, UNHCR-a i promatrača EZ na kojem su razmotreni problemi humanitarne pomoći našoj slobodnoj teritoriji. Naši gubici: izbačeno iz stroja 26 boraca, od čega su dva nestala.

6. Uspješan p/n u rejonu Brezovo Polje

Naše snage nije omeo kišovit dan da izvedu 23.2.1995. godine iznenadan napad na združene snage agresora na pravcu s. Novakovići - Brezovo Polje i u rejonu Hegina glavica. Tom prilikom postigle su pun pogodak, jer su razbile snage neprijatelja jačine bataljona i nanijele mu velike gubitke, te izbile na liniju: most na r. Glinica - Glavica (k. 258) - Rajinovac (tt. 208) - Podzvzd (tt.265). U ovim borbama izvučena su 23 poginula vojnika SČA na našu stranu, koje agresor nije imao vremena pokupiti. Zarobljeno je 6 vojnika. "Potrefilo" se da su pripadnici PVF. Iz ovoga se vidi da su to sabrača po zlu i oružju u borbi protiv branitelja države BiH. Cijeni se da su još toliko leševa uspjeli izvući na svoju stranu. Ranjenih je bilo bar dva puta više. Naši gubici su: 36 je izbačeno iz stroja od čega 7 nepovratnih. Taj uspjeh 505. vbbz vreduje posebnu pažnju.

U toku 24. i 25.2.1995. godine intenzivirana su agresorska artiljerijsko-minobacačka dejstva na svim linijama u z/o 5. korpusa. Agresor je dejstvovao sa vatrenih položaja PVF-a, ali i sa položaja iz zagraničnih krajeva u RH. Granatiranja su bila još žešća 25.2.1995. godine, kada je pojačano dovođenje i grupisanje snaga u rejonu Bos. Bojne. U sastavu tih snaga bila je i specijalna jedinica "Panteri" iz sastava IBK. Ovaj dan za 501. vbbz bio je posebno drag. Brigada je proglašena "slavnom" nakon borbenih uspjeha u odbrambenim borbama, naročito od Kloka do Vedrog Polja i u borbama za oslobađanje potplješevičkih hrvatskih sela u toku januara i februara 1995. godine. Borbena dejstva iz svih oružja i oruđa nastavljena su i 26.-27.2.1995. godine duž linija razdvajanja, bez pokušaja izvođenja napada. Sa artiljerijom velikih kalibara agresor je dejstvovao po dubini naše slobodne teritorije. Od tih dejstava izbačeno je iz stroja 26 boraca od čega je 21 sa LTP. Agresor je nastavio još žešća granatiranja 28.2.1995. godine, težišno na velikokladuškom dijelu ratišta. Na tom dijelu agresor je izveo napad na objekat Karula, kojeg je nakon kraće, ali žestoke borbe zauzeo. I u rejonu Podzvzda neprijatelj je uporno napadao, tako da je došlo do djelimičnog pomjerenja l/o naših snaga. Ovoga dana naši su gubici povećani. Izbačeno je iz stroja 39 boraca, od čega je 5 nestalih i 9 poginulih. Ovim upornim i stalnim napadima združenog agresora iz tzv. RSK i PVF na l/o naših snaga željeli se nadoknaditi na ovom prostoru, za ono što gube na bihaćkom dijelu ratišta.

Vjerovatno su agresori južno i istočno od Bihaća posustali zbog gubitaka ljudstva i teritorija, bez mogućnosti ozbiljnije popune, a i zbog jače koncentracije naših snaga u ovoj zoni, koje su pretele inicijativu, a napadima progone agresora dalje od Bihaća. Zbog toga agresor forsira, često i uspješno, svoja napadna dejstva na velikokladuškom dijelu ratišta, da bi prisilio naše komandovanje da odvajaju dio snaga sa Bihaćkog na to ratište i time umanjiti mogućnosti naših aktivnih napadnih b/d na bihaćkom dijelu ratišta. SČA sa PVF nastavlja svoja dejstva sa distance 1. i 2.3.1995. godine. Na bihaćkom dijelu ratišta, vrše provokativna dejstva na grmuškom i grabeškom dijelu fronta, ali je dejstvovao i iz artiljerije i minobacača, bez pokretanja pješćkih napada. U toku 2.3.1995. godine agresor je sa rejonu Kula i od Pritoke granatirao centar grada Bihaća. Od ovog dejstva poginula su dva civila, a 6 povrijeđeno. I na velikokladu-

škom pravcu bile su česte razmjene pješake i PA. are, ali nije bilo pomjeranja l/o.

U toku 3. do 6.3.1995. godine granatiranja su znatno pojačana, kako po našim snagama na linijama razdvajanja, tako i po dubini teritorije. Težište granatiranja bilo je opet, na velikokladuškom dijelu ratišta, u rejonima mostobrana na krupskom dijelu ratišta, a i na plješevičkom masivu. Pojačana su izviđačka i aktivna b/d agresora na pomenutim pravcima. Naše snage uspješno brane dostignute l/o. I dalje je kriza sa municijom i drugim ubojnim sredstvima. Moral boraca je na zadovoljavajućoj visini. Našim izviđanjem zadnjih nekoliko dana utvrđeno je da združeni agresor na velikokladuškom dijelu ratišta izvodi niz radnji i aktivnosti, koja ukazuju da neprijateljska strana priprema nova značajnija napadna dejstva na ovom dijelu ratišta. Vrše se određena pregrupisavanja, dovođenja i ešaloniranja tih snaga po dubini. Daleko su drugačiji pristupi u pripremama b/d, otkako su komandu nad PVF preuzeli srpski oficiri. Zbog toga i naša strana mora iznaći metode i načine za efikasno pariranje takvom protivniku. Težišne aktivnosti ispoljene su duž linija: Podzvizd - Dizdarevića brdo – Kumarica – Karaula - Mačeše. Vjerovatno je da agresor vrši navedene aktivnosti radi nastavka aktivnih i napadnih b/d. Glavne snage će vjerovatno usmjeravati u zahvatu puteva koji izvode ka Pećigradu i Vrnograču.

7. Napad n/s po planu "Zapad-95" i proboj iz okruženja 1/502. vbbr

Da bi osujetila naktane agresora u pogledu daljih ofanzivnih dejstava, Komanda 5. korpusa je hitno razradila plan napada šifrovan pod nazivom "Zapad-95", kojim se predviđaju radikalna rješenja. Naređena su komandantska i komandirska izviđanja 4. i 5.3.1995. godine, predviđena planom izviđanja. Komandant 5. korpusa je i sam izvršio komandantsko izviđanje, po planu sa komandantima brigada, učesnicima ovoga planiranoga napada. Na izviđanju je naređeno objedinjavanje komandovanja, u dvije taktičke grupe prema taktičkim pravcima, s obzirom na brojne jedinice - učesnice manjih formacijskih sastava. Za komandanta TG "Sjever" određen je komandant 505. vmbbr brigadir Izet Nanić, a TG "Jug" brigadir Šarganović Senad, komandant 501. bbr. Na ovom izviđanju utvrđene su zone i pravci angažiranja glavnih i pomoćnih snaga, načini i pravci ubacivanja dijela snaga, načini dejstva i sadejstva jedinica TG s fronta i ubačenih snaga i vrijeme realizacije zadataka po etapama. Na kraju izviđanja izdata je borbeno zapovijest za izvršenje ovog zadatka.

Zamisao za izvršenje ovoga zadatka predviđena je u dvije etape. U prvoj etapi TG "Sjever" ima zadatak: razbija snage združenog agresora duž linija p/k odbrane i pličoj dubini, težišno u rejonima Kumarica (tt. 253) - k. 248 - tt. 257, a zatim, brzim prodorom glavnih snaga, što prije izbija u dubinu teritorija agresora gdje ovladuje objektima Dizdarevića brdo – Polje - Hrbovo (k. 247) - Klančine (tt. 273). Nakon spajanja sa snagama TG "Jug" u rejonu Baraka stvara uslove okruženja snaga 1. br. NO PVF i dijela snaga SČA iz tzv. RSK. Te snage drže linije: Gornja Slapnica – Dolovi – Marjanovac - Donji Purići. Sa ovom zamisli ima se za cilj: kritnim prodorima TG-a zaobići linije borbenog rasporeda 1. br. NO, a zatim brzim prodorom

snaga TG-a navedenim pravcima i njihovo spajanje u rejonu Barake - Polje, stvarati uslove potpunog okruženja ove brigade i drugih jedinica na l/o i u prostoru od komunikacije Podzvizd - Vrnograč do komunikacije Mala Kladaša - Pećigrad. Jedinice TG "Jug", koje su napadale lijevo od komunikacije Pećigrad - Velika Kladaša imale su zadatak u prvoj etapi: razbijanje snaga združenog agresora, na čelu sa 3. br. NO, koje su branile liniju: Mačeše - Šabičin mezar - Gornja Vidovska - Katići, a zatim što prije izbija na liniju Donja Vidovska – Brusar - Barake, gdje ostvaruje spoj sa TG "Sjever", čime se obezbjeđuje okruženje snaga 1. br. NO i stvaraju uslovi za realizaciju slijedeće etape napada, odnosno nastavak napada ka Šmrekovac - Stari Grad - državna granica kod Hukića brda. Realizacijom prve etape obezbjeđuje se i ubrzano izvlačenje ratnog plijena iz rejona Dolovi i A/C kompleksa, odbija eventualni protivnapad snaga agresora ešaloniranog po dubini. Ovaj zadatak se izvršava u prva 24-48 sata.

Gotovost za napad je 5.3.1995. godine u 21.00 sat. Sve jedinice kreću u napad 5/6.3.1995. godine prije svitanja, do kog vremena sve snage dovesti na pravce angažiranja. Druga etapa izvršava se nakon realizacije prve etape, odnosno do izlaska na liniju: Podzvizd – Kumarica – Polje – Hrbovo – Kantarevac – Barake – Begluk - Šiljkovača.

Osloncem na objekte dostignutih linija, te nakon konsolidacije borbenih sastava i ubacivanjem u borbe dodatnih snaga nastavlja se sa napadima i progonom združenog agresora sve do zauzimanja Velike Kladaše i izbijanja širokim frontom na državnu granicu sa RH od Johovice do Bosanske Bojne. Koliko je to bio zamašan zadatak vidi se iz sadržaja Zapovijesti za napad op.broj: 01-251-03 komandanta TG "Sjever" koja glasi:

Armija Republike BiH

5. Korpus

TG "Sjever"

KM Hajrat

Dana, 05.03.1995.godine

08,00 časova

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLIVO

"ZAPAD"

HITNO

Kurirom uručiti do 15,00 c

08,00 časova 05.03.1995.godine

KOMANDI 505 "V" mtrb.

(šema 21)

Zapovijest za napad Op.broj: 01-251-03

TK razmjera: 1: 25000 Sekcija: Karlovac 4 - 1, 4 - 2, 4 - 3, 4 - 4.

1. Neprijatelj

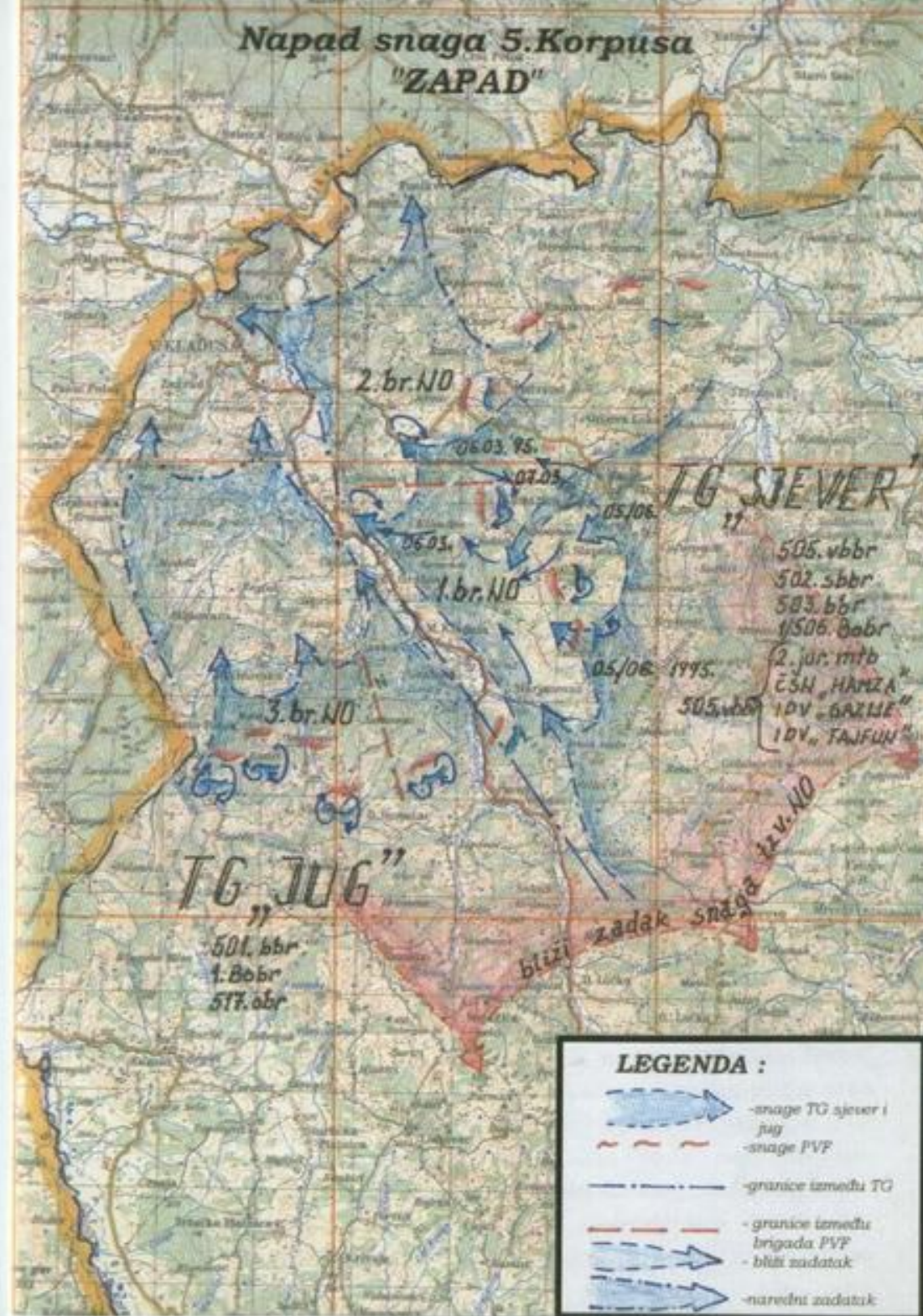
Na okupiranom dijelu velika Kladuša sa pridruženih linija, aktivna b/d, prema našim snagama, izvode tri brigade Fikreta Abdića potpomognute srpskim snagama odnosno jedinicama tzv. SVK i VRS ukupnog ekvivalenta jedne ojačane brigade. U agresorskim snagama imaju zajedničku komandu, a odluke o planiranju i izvođenju b/d donose srpski oficiri. U prethodnim ofanzivnim dejstvima, u prvom ešalonu angažirane su jedinice Fikreta Abdića sa udarnim grupama vodnog sastava podržane jakom vatrom iz minobacača, tenkova, haubica i PA oruđa, a zatim se na dostignute linije uvode srpske snage. U toku izvođenja ofanzivnih dejstava sa šire osnovice, u prvom ešalonu se upotrebljavaju i elitne srpske snage, kao što su Gardijska mtbr "Panteri" iz IBK tzv. VRS, dijelovi specijalne brigade policije tzv. RS i ID vodovi iz sastava 39. i 21. korpusa tzv. VRSK. Trenutno na p/k su angažovane jedinice EA. sa slijedećim rasporedom: U rejonu Gornja Vidovska angažirana je 3. br. NO, koja u svom sastavu ima tri bataljona. Sa snagama dva bataljona posjeda položaje na liniji Katići - Kulina - Omeragići - Gornja Vidovska - Šabičin mezarluk, dok se iz sastava 3. bataljona dvije čete nalaze u rezervi u rejonu Donja Vidovska, a jedna četa u zagračenom dijelu tzv. RSK (š/r Komesarac).

Podršku aktivnim dejstvima ove brigade daje minobacačka baterija 120 mm iz rejona Baraka, kao i baterija haubica 105 mm iz rejona Begovo brdo (tzv. RSK).

Neposredno iza p/k ove brigade razmješteni su minobacači 82 mm u rejonu Delanovići i Jankovac. Podršku dejstvima brigade daju i dva topa 76 mm iz rejona Žirov hrast i Begluk.

1. br. NO koja u svom sastavu ima četiri bataljona posjeda položaje na liniji Maćeša - Donji Purići - Ramića brdo - Karaula - Čufurovića glavica - Latića glavica - Kozja glavica - Pupinovac - Kumarica. P/k posjeda sa snagama tri bataljona, a jedan bataljon se nalazi u rezervi u rejonu Mala Kladuša. Podršku dejstvima vlastitih snaga vrši oruđima, koja su pridodata ovoj brigadi i to: top 76 mm u rejonu Grabovac, više MB - 120 mm u rejonu naselja Grabovac, top 76 mm u rejonu Dolovi - Kantarevac, top 76 mm u rejonu Kumarica. Iza p/k svakog bataljona razmješteni su v/p 2-3 MB 82 mm, a na p/k u sastavu svake čete po jedan MB 60 mm. PA oruđa su preraspodjeljena po bataljonima, tako da se jedan PAM 12,7 mm nalazi u rejonu Maćeša, 1 PAM u rejonu Latića glavica, 1 PAM u rejonu Okanovića brdo, 1 PAM u rejonu Pupinovac. Borbena dejstva ove brigade podržavaju tenkovi iz rejona Grabovac i Dizdarevića brdo. Artiljerijsku podršku dejstvima ove brigade daje haubička baterija 122 mm iz rejona Katinovac (tzv. RSK), dvije haubice koje su razmještene u rejonu brdo Lisanovac (š/r Maljevac) i haubička baterija 105 mm iz rejona Begovo brdo (tzv. RSK), VBR "Plamen" u š/r Cetinograd. Iza p/k 1. br. po dubini PZT u š/r Barake - Polje - Trnovi razmještene su snage srpskog agresora i to: jedan bataljon iz sastava 15. ličkog korpusa, dva odreda iz sastava specijalne brigade policije MUP-a tzv. RS, laka Gardijska brigada "Panteri" jačine mtč. iz sastava IBK vojske tzv. RS, jedinica "Crna Legija" jačine jedne pješadijske čete iz vojske tzv. SRJ.

2. br. NO u svom sastavu ima dva bataljona od kojih je jedan jurišni, koji u svom sastavu ima pet četa. Brigada posjeda položaje na liniji: jezero Krvkulja - Jelinić na lijevoj strani rječice Pozvzdka - Hušidići - Rajnovac - Metla - Veliko brdo do Glinice. Snage 2. br. NO posjeduju položaje i od Krvkulje - uključno Rajnovac, dok položaje od Rajnovca do Glinice posjeduju is-

ključno pripadnici srpskih jedinica. Brigada u š/r Ponikve - Dizdarevići ima snage u rezervi ekvivalenta jednog bataljona (3-4 pč). Snagama 2. br. NO sadejstvuju snage srpskog agresora i to: jedna pč iz sastava 31. Ipbr "Petrinja", jedna četa iz sastava 63. padbr. VJ iz Niša, ID jedinica 39. banijskog korpusa i oko dvije pč iz sastava 24. pbr."Glina". Dio srpskih snaga, a najvjerovatnije iz sastava 63. padbr. i IDC 39. K, se nalaze u rezervi u rejonu Ponikve.

Podršku b/d snaga ove brigade pruža baterija MB-120 mm u rejonu Prokresa i baterija MB-82 mm u rejonu Dizdarevići. Neposredno iza p/k ove brigade nalaze se topovi 76 mm u rejonu Prokresa i Sedra, kao i PAM-ovi u rejonu jezero Kvrkulja, š/r Prokresa - Džaferagića brdo, Hušidići i Rajnovac.

U š/r Dabrovine i Sedra nalazi se po jedan oklopni vod.

Artiljerijsku podršku udruženih agresorskih snaga (Ua/s), koje djeluju sa napred navedene linije daje baterija H-155 mm iz š/r Obljaj, baterija H-122 mm iz rejonu Katinovac. U a/s užurbano rade na uređivanju novoposjednutih položaja od s. Marinovac do s. Kumarica. Najintenzivnije inženjerske radove izvode na dominantnim zemljišnim objektima: Karaula, Čufurovica glavica, Latića glavica, Kozja glavica, Pupinovac i u rejonu s. Kumarica. Glavne snage agresora su grupisane na pravcu Mala Kladuša - Marjanovac - Pećigrad, a pomoćne snage na pravcu Rajnovac - Podzvizd - Vrnograč. Iz dubine PZI moguća je intervencija snaga, koje se nalaze u rezervi kao i jedinica iz sastava 21. kordunskog i 39. banijskog korpusa tzv. SVK koje se nalaze na teritoriju tzv. RSK, a u neposrednom su dodiru sa Ua/s. Vjerovatni cilj dejstva Ua/s je izvođenje ofanzivnih b/d u narednom periodu sa ciljem: izbiti u rejon Pečka brda, Todorovo, Čaglica i na taj način ovladati prostorom općine Velika Kladuša. U narednom zadatku vjerovatna namjera je omogućiti uvođenje ostalih agresorskih snaga na pravcu Pećigrad - Skokovi - Gornja Koprivna, i Todorovo - Varoška Rijeka, te na taj način izvršiti spajanje sa snagama koje su nasilno izvršile prelazak r. Una u š/r Bos. Krupa.

Ua/s za izvršenje postavljenog cilja trenutno ne raspolažu sa dovoljnim snagama na PZI. Kako bi u narednom periodu ostvarile zacrtani cilj, očekivati je uvođenje svježih snaga iz sastava tzv. SVK i tzv. VRS ekvivalenta dvije brigade i jednog oklopnog bataljona, što bi omogućilo ostvarivanje postavljenog cilja uz izvođenje aktivnih b/d na već uspostavljenim mostobranama u rejonu Bos. Krupa u cilju vezivanja naših snaga.

U dosadašnjim dejstvima Ua/s su pretrpile gubitke od 10 % u ž/s oko 7 % u MTS-a.

2. Zadatak

TG. "Sjever" u sadejstvu sa TG. "Jug" ima zadatak: razbiti, razoružati PVF, slomiti autonomaški pokret, razbiti četničke jedinice na okupiranom prostoru općine Velika Kladuša, uspostaviti suverenitet Republike BiH u cijelokupnoj z/o 5. korpusa, zaposjesti položaje za odbranu na državnoj granici prema RH. Jedinica TG. "Sjever" organizuju i izvode napad u z/o: desno - državna granica, lijevo komunikacija Pećigrad - Velika Kladuša. I etapa: razbiti autonomaške l/o u rejonu Kumarice K - 253 - K - 248, obezbijediti bokove, brzim nastupanjem glavnih snaga u dubinu neprijatelja, ovladati objektima: Dizdarevića brdo - Polje K - 218 - Hrbovo K - 247 - Klančine K - 222 - Kantarevac K - 273. Spojiti se u rejonu Baraka sa jedini-

cama TG. "Jug", staviti u taktičko okruženje 1. brigadu tzv. NO u rejonu Gornja Slapnica - Dolo - Marjanovac, te nastupanjem pomoćnih snaga sa fronta, totalno slomiti okružene neprijateljske jedinice i ovladati pozicijama na Pupinovcu i Gornjoj Slapnici sa ciljem dovođenja jedinica u taktički povoljnije pozicije za konačni slom PVF i četničkih snaga na prostoru Velike Kladuše.

Rok: D+2 od početka napada.

II etapa: nakon realizacije I etape izbijanja na liniju s. Podzvizd - Kumarica - Polje - Hrbovo - Kantarevac - Barake i spajanja sa jedinicama TG. "Jug" u rejonu Barake izvršiti konsolidaciju snaga i produžiti napad, sa ciljem izbijanja na liniju s. Ponikve - s. Miljkovići, a potom stvoriti uslove za opkoljvanje Velike Kladuše, njeno oslobađanje i zaposjedanje državne granice. Dijelom snaga obezbijediti desni bok sopstvenih snaga u napadu.

Rok: D+3 po izvršenju I etape.

3. Sadejstvjuće jedinice

Desno nema sadejstvjućih jedinica. Jedinicama određenim za napad sadejstvjuju jedinice iz sadašnjeg borbenog rasporeda osiguravajući im desni bok izvođenjem demonstrativnog napada na pravcu Brezovo Polje - Glinica i Gladno brdo - Rajnovac. Lijevo: sadejstvjuju jedinice TG. "JUG" koje nastupaju lijevo od komunikacije Pečigrad - Velika Kladuša do državne granice sa zadatkom: razbiti neprijatelja na liniji Mačesa - s. Donja Vidovska, a zatim u bližem zadatku ovladati linijom s. Barake - komunikacija Barake - Donja Vidovska - državna granica i u rejonu Baraka ostvariti spoj sa snagama TG. "Sjever", te stvoriti uslove za produžetak napada pravcem: s. Šiljkovača - s. Smrekovac, izbiti na d/g dijelom snaga, istu zaposjesti, obezbijediti lijevi bok sopstvenih snaga i snaga u napadu, a preostalim snagama učestvuju u oslobađanju Velike Kladuše.

4. Odlučio sam:

U cilju realizacije b/z TG. "Sjever" izvršiti napad glavnim snagama pravcem: Donja Slapnica - Kumarica - Kantarevac - s. Barake, a pomoćnim snagama pravcem Brkića Koplje - Latica Glavica. Po izbijanju u rejon Barake spojiti se sa snagama TG. "Jug", staviti u taktičko okruženje 1. brigadu tzv. NO, razbiti združene neprijateljske snage u rejonu Gornja Slapnica - Marjanovac. Nakon konsolidacije jedinica u sadejstvu TG. "Jug" nastaviti realizaciju II etape borbenog zadatka, sa ciljem definitivnog slamanja udruženih agresorskih snaga na prostoru Velike Kladuše, izbijanje na d/g i uspostava suvereniteta države BiH na tom prostoru.

Borbeni raspored:

- snage za napad
- snage za podršku
- snage za kontrolu teritorije i
- rezerva.

Snage za napad:

- ČSN "Hamza"
- IDV "Gazija"

- IDV "Tajfun"

- 2. jur. mtb.

- dva voda iz sastava 1. mtb.

- dva voda iz sastava 3. mtb.

- 1. bat. 506. BObr.

- ojačani vod 2. bat. 506 BObr.

- bataljon iz sastav 502. "S" br.

- bataljon iz sastava 503. bbr.

Snage za podršku:

- MAD 505. Viteške mtbr.

- MPOAD: jedan tenk, jedna PRAGA, dva lansera TF 177 mm

- bataljonska sredstva podrške

- LARV i PZO 505. viteške mtbr.

Snage za kontrolu teritorije:

- jedinica MUP-a Bužim i Vrnograč

- vod VP 505. viteške mtbr.

Rezerva:

- 5. IDČ

- č/5. inž. bat.

- četa VP 505. viteške mtbr.

- 2. i 3. četa 4. ing. bat.

Gotovost za napad u 21,00 sati 05.03.1995. godine

KM Bužim, IKM Podzvizd.

5. Zadaci potčinjenih jedinica

5.1. ČSN "Hamza" vrši proboj neprijateljske l/o u rejonu Kumarice K - 253 u sadejstvu IDV "Gazija", IDV "Tajfun". Stvara uslove za uvođenje naših jedinica u neprijateljsku dubinu, prihvata jedinice iz sastava 502. sbbr i brzim nastupanjem dovodi jedinice 502. sbbr na objekte: Hrbovo, Klančine, Latica brdo i Kantarevac. Organizuju l/o na tim objektima, a potom se rezerva upotrebjava shodno situaciji po mojoj naredbi.

5.2. IDV "Gazija" sadejstvuje sa ČSN "Hamze" u proboju linije, prihvata 1. bat. 506. BObr, nastupa prema Dizdarevića brdu, a nakon što 1. bat. 506. BObr. zaposjedne Dizdarevića brdo, IDV "Gazija" u sadejstvu sa jurišnom grupom iz sastava 506. BObr napada na neprijateljska KM u rejonu Zelengaja i Jelinića. Odbija kontranapad iz pravca Zelengaja i Jelinića i dalje su rezerva. Uništava neprijateljsku ž/s i izvlači zarobljeni MTS.

5.3. IDV "Tajfun" sadejstvuje sa ČSN "Hamza" u proboju linije, prihvata jedan ojačan vod iz sastava 502. sbbr i forsiranim tempom nastupa ka rezervoaru u Polju K-215. Uništava neprijateljsku ž/s po dubini i zauzima neprijateljsku artiljeriju kod rezervoara u Polju. Nakon toga kreće se, već uspostavljenom linijom: Hrbovo - Klančine - Kantarevac i ostaje u rezervi.

5.4. 2. jur. mtb: 1. četa nastupa iza jedinica 502. sbbr i vodi jedinicu 503. bbr pravcem

Kumarica - Nezirovi dolovi - Kantarevac - Dolovi sa zadatkom zauzimanja što boljih pozicija za uništenje neprijateljskih jedinica u okruženju. Sa jednim vodom iz sadejstva jedinice 503. bbr postavlja zasjedu u Dolovima. Sa dva voda napada sa leđa neprijateljske jedinice na Kozjoj glavici i sadejstvuje 2. četi pri napadu na Pupinovac.

2. četa napada pravcem Kumarica - Pupinovac, koristeći obuhvat uništava neprijatelja u s. Kekići, na Pupinovcu i sadejstvuje 1. četi na Kozjoj glavici i rezervoaru "Čuka A".

3. četa čisti dio probijene neprijateljske l/o od s. Podzvizd do K-253, a potom napada pravcem Kumarica - Pupinovac, obezbjeđuje lijevi bok našim snagama i uništava neprijateljsku ž/s u rejonu Pupinovca. Za izvršenje zadatka odgovoran komandant bataljona koji se nalazi u borbenom poretku jedinica.

5.5. 506. BObr sa 1. bat. napada po proboju linije pravcem Kumarica - Dizdarevića brdo, ovladava istim, obezbjeđuje desni bok naših jedinica, izdvaja svoj jurišni vod koji u sadejstvu sa IDV "Gazija" napada i uništava neprijateljska KM u rejonu Zelengaj i organizuje se za odbijanje neprijateljskog kontranapada. Sa dva voda iz 2. bat. vrši demonstrativni napad u rejonu Glinice, a sa ostatkom snaga izvodi odsudnu odbranu z/o.

Za izvršenje zadatka odgovoran komandant bataljona i k-dant brigade.

5.6. Jedinica iz sastava 502. slavne bbr jačine bataljona nastupa kroz obezbjeđen koridor u neprijateljske l/o pravcima: Kumarica - Polje i Kumarica - Nezirovi dolovi - Hrbovo K. 247 - Klančine K. 222 - Latića brdo - Kantarevac K. 273, te u sadejstvu sa IDV "Tajfun" i ČSN "Hamza" ovladava navedenim objektima, uništava neprijateljsku ž/s, izvlači MTS, a dio koristi za odbranu, organizuje uspostavljenu liniju odbrane na posjednutim objektima i odbija eventualne kontranapade sa tog pravca. U rejonu Baraka ostvaruje kontakt sa jedinicama TG "Jug".

Za izvršenje zadatka odgovoran Mensud Balić.

5.7. Jedinice 503. bbr sa dvije čete nastupa pravcem: Kumarica - Nezirovi dolovi - Kantarevac - Dolovi. Sa dijelom snaga postavlja zasjedu u rejonu Dolova (hale), dijelom snaga ovladava neprijateljskim komandnim mjestima u rejonu hala, dijelom snaga napada Okanovića brdo, a dijelom snaga napada Latića glavicu i Čufurovića glavicu, sadejstvujući svojim snagama, koje napadaju pravcem: Brkića Koplje - Čufurovići - Latića glavica i ovladava istim objektima. Sadejstvuje sa 1. četom 2. jur. bat. 505. viteška mtbr, a u rejonu Baraka ostvaruje kontakt sa snagama TG "Jug". Sa jednom ojačanom četom napada na pomoćnom pravcu snaga TG "Sjever", pravcem: Brkića Koplje - Latića Glavica, u sadejstvu sa jedinicama 1. mtb. 505. viteška mtbr. Za napad na pomoćnom pravcu odgovoran k-dant 503. bbr Muhamed Delalić. IKM Brkića Koplje.

5.8. 1. mtb. 505. viteške mtbr vrši odsudnu odbranu z/o, a sa dva ojačana voda napada pravcem: Donja Slapnica - Gornja Slapnica sa zadatkom uništiti što više neprijateljske ž/s i MTS-a i u sadejstvu sa jedinicama 2. jur. bat. 505. viteške mtbr razbija neprijatelja u rejonu Gornja Slapnica i ovladava objektima Latića glavica - Kozja glavica. Odgovorni komandanti bataljona sa IKM u Latića selu.

5.9. 3. mtb izvodi odsudnu odbranu svojih rejona odbrane, a sa dva voda napada pravcem: Gladno brdo - Rajnovac sa zadatkom razbijanja VT neprijatelja u rejonu Rajnovac i vezuje neprijateljske snage sa tog prostora. Odgovoran komandant bataljona.

5.10. 5. ing. bat. brani vlastitu z/o i obezbjeđuje 2. i 3. četom za rezervu TG "Sjever".

5.11. MAD sa pridodatnim sredstvima iz MPOAD-a zaposjeda VP u rejonima: Orčeva Luka, Gladno brdo, s. Podzvizd, a prema planu upotrebe artiljerije, podržava jedinice u napadu, po zahtjevu i samostalno otvara vatru na rentabilne ciljeve. Biti spreman za zaposjedanje narednih VP po mom naređenju.

5.12. LSRV PVO sa dijelom oruđa ostaje prema dosadašnjem borbenom rasporedu, a dio oruđa u sastavu napadnih jedinica obezbjeđuje vatrenu podršku napada.

5.13. Odjeljenje PEB-a sa svojim prislušnim centrima radi na maksimalnom prikupljanju podataka o neprijateljskim pokretima i vrši ometanje neprijateljskih veza.

6. POB

Težište POB imati na pravcima: s. Ponikve - Podzvizd, Velika Kladaša - Podzvizd, s. Polje - Dizdarevića brdo i u zahvatu komunikacije Velika Kladaša - Donji Purići. U svakoj četi formirati GLOV sa "osama", RPG i RB oruđima.

7. PVO

U svim jedinicama odrediti osmatrača vazdušnog prostora, a odjeljenje S-"M" imati u pripravnosti na VP Hajrat. Sredstva iz sastava Larv i PVO imati spremna za dejstvo u slučaju neprijateljske upotrebe vazdušnih borbenih sredstava.

8. PDB

U toku napada protiv eventualno spuštenih HT desanta borbu vode jedinice u odbrani, rezerva i jedinice za kontrolu teritorije po dubini.

9. Obavještajno obezbjeđenje

Obavještajnom obezbjeđenju posvetiti maksimalnu pažnju u cilju prikupljanja podataka o Ua/s. Prikupljanje podataka mora biti zadatak svakog pripadnika jedinice. Radi stalnog praćenja promjena u b/r jedinica, oformiti osmatračnice na nivou nižih jedinica, a u jedinicama do nivoa bataljona i višim formirati IG u čiji sastav obavezno, prilikom izvršenja zadatka, angažovati i potreban broj pionira. U prikupljanju podataka o paravojnim formacijama težište imati na:

- grupisanje i b/r jedinica paravojnih formacija,
 - vatrenih položaja sredstava za podršku,
 - elementi logističkog obezbjeđenja (lokacije) uključujući i pravce dotura i evakuacije,
- Težište obavještajnog obezbjeđenja imati na težišnim pravcima izvođenja b/d Ns/s.

10. Bezbjedonosno Ob

Ostvariti potpunu kontrolu rejona razmještanja i pravaca kretanja jedinica. O svim pojavama neprijateljskog djelovanja odmah izvještavati, a sva sumnjiva lica izolovati.

Spriječiti bježanje boraca iz zone b/d. Onemogućiti pripadnike PVF tzv. AP ZB da preko civilnih lica, autonomaški orijentisanih, dolaze do podataka o našim jedinicama i na-

mjerama, vrše ubacivanje pojedinaca i grupa na slobodnu teritoriju Okruga sa zadatkom izvođenja DT aktivnosti, unošenja panike i straha. Intenzivirati rad na otkrivanju obavještajno-izviđačkih grupa ostavljenih ili ubačenih u z/o jedinica, odnosno na slobodnu teritoriju. Preduzeti mjere i sprečavati oticanje podataka o namjerama i zadacima jedinica 5. korpusa preko pojedinaca i grupa iz sastava jedinica 5. korpusa i stanovništva. Spriječiti svaki kontakt pripadnika 5. korpusa sa pripadnicima Ua/s i stanovništvom sa teritorija pod kontrolom Ua/s, kao i sve prelaskе civila kroz p/k prema slobodnoj teritoriji i iz slobodne teritorije preko Ua/s. Težište imati na zaštiti odluka o predstojećim dejstvima i na kontra-obavještajnoj zaštiti jedinica 5. korpusa. Usmjeravanjem OB u potčinjenim jedinicama u saradnji sa SDB angažovati se na otkrivanju saradnika US/s ostavljenih na slobodnoj teritoriji okruga, sastav, jačinu i namjere specijalnih snaga NO tzv. AP ZB. Na osnovu prikupljenih i provjerenih podataka i saznanja pravovremeno predlagati komandi preduzimanje mjera i aktivnosti na zaštiti jedinica, komandi i planiranih b/d.

11. PNHBOB

Težište PNHBOB imati na otkrivanju BOI i otklanjanju posljedica. Za zaštitu ljudstva koristiti lična sredstva zaštite. Dekontaminaciju ljudstva vršiti priručnim sredstvima, a teže oboljele evakuirati u Dkst DZ Cazin.

12. Maskiranje

U toku priprema i izvođenja b/d maksimalno koristiti prirodne objekte za zaštitu jedinica i sredstava od izviđanja sa zemlje i iz zraka.

13. Borbeno osiguranje

U toku dovođenja i priprema za napad, u toku napada i borbe po dubini osiguranje vršiti sopstvenim snagama. Posvetiti pažnju BOs jedinica na odmoru, KM i IKM.

14. Inž. ob

Težište inž. ob imati na obezbjeđivanju pokreta. Prolaze u MEI, KzS vršiče dva pionirska odjeljenja iz brigada po pravcima dejstva.

15. Moralno Ob

Težište moralnog obezbjeđenja imati na pripremi jedinica za izvršenje zadatka, u kom cilju održati sastanke boračkih kolektiva. U potpunosti sprovesti Plan moralnog Ob b/d u prilogu.

16. Logističko obezbjeđenje

LoOb vršiti prema Zapovjesti za logistiku, osloncem na LoB Bihać i OdLoB Cazin.

Težište LoOb imati na jedinicama u prvom borbenom ešalonu.

Jedinice u rezervi i snage za posebna dejstva do uvođenja u b/d logistički obezbjeđivati po ustaljenoj šemi.

a) InOb vršiti po šemi snabdjevanja i prema zahtjevima jedinica. Intendantske stanice razviti u z/o jedinica prema odluci komandanta TG "Sjever" osloncem na log. elemente u Bužimu.

Snabdjevanja jedinica kruhom vršiti (prema) preko InSt Podzvzd osloncem na skladi-

šte ishrane Bužim. Pri uvođenju jedinica u borbu, iste snabdjeti sa po jednim Sdo, a u toku dejstava primjenjivati kombinovanu ishranu, odnosno Sdo tamo gdje nije moguće do-
turiti topli obrok do p/k. Obezbjedenje vodom vršiti iz prethodno prekontrolisanih mje-
snihi izvora, odnosno iz gradske vodovodne mreže gdje je to moguće. Jedinice opremiti po-
trebnim posuđem za prihvatanje vode. Smještaj ljudstva obezbijediti u čvrstim zidanim obje-
ktima.

b) TOB vršiti osloncem na radionicu Bužim, po šemi oslanjanja.

Snabdjevanje municijom i MES vršiti zahtjevom prema komandi Korpusa, prevoz vrši LoB do KM brigade, a brigada do potčinjenih jedinica.

Snabdjevanje p/g i mazivom u sklopu odobrenih količina.

Remont i održavanje MTS-a vršiti u tehničkoj radionici, a teže kvarove preko OdLoB i LoB.

c) SnOb vršiti preko razvijenih bataljonskih SnSt, BrSnSt u rejonu Hajrat i osloncem na DZ Cazin, RMC Bihać i RMC Gata.

Prevoz ranjenih i oboljelih sa p/k odbrane do SnSt vršiti zapregama, a gdje je to moguće sa m/v.

Stalno u pripravnosti imati zaprege i m/v za potrebe SnSt.

d) Sbob

U cilju kontinuiranog SbOb planski koristiti m/v, a na terenima, gdje to nije moguće, koristiti zaprege i tovarna grla. Prioritet korištenja puteva: Cazin – Pištaline - Bužim i Cazin – Konjodor – Bužim - Todorovo imaju vozila A R BiH. Regulisanje saobraćaja u zoni b/d vršiti u saradnji sa organima MUP-a a u z/o brigade u saradnji sa VP iz sastava brigade.

e) ViOb vršiti po ustaljenoj šemi preko prihvatne ViSt u Bužimu.

Zbrinjavanje p/o kopitara vršiti u sopstvenoj režiji sa osloncem na ratnu ViSt u Bužimu.

Popunu sa ViMS vršiti preko ViSt Bužim osloncem na OsLoB Cazin, LoB Bihać i mjesne izvore.

f) Protivpožarno obezbjeđenje objekata jedinica vršiti sopstvenim snagama, a u slučaju ve-
ćih požara angažovati DVD "Mustafić Akif".

g) Asanacija bojišta

Asanaciju organizovati u saradnji sa CZ i komandama jedinica u svojim z/o.

h) Zbrinjavanje ratnih zarobljenika vršiti prikupljanjem na nivou brigade i po prijavljiva-
nju komandantu TG "Sjever" prevoziti u zarobljenički logor.

i) Ratni plijen

Postupati po ranije datim narednjima komande 5. korpusa i zapovjesti za logističko obez-
bjeđenje.

Za izvršenje zadatka odobravam utrošak:

- municija za pješadijsko naoružanje 1 b/k

- artiljerijska sredstva za podršku 1 b/k.

17. Komandovanje veza

KM TG "Sjever" - Hajrat

IKM TG "Sjever" - Podzvizd

Veza po šemi radio veza, Prilog br.1

Gotovost veza za izvođenje b/d u 17,00 sati 05.03.1995. godine.

Do početka napada do G-1 zabranjujem upotrebu radio sredstava, vezu održavati kuririma i telefonom.

U napadu i prilikom izvještavanja koristiti radio vezu, tablicu signala i kodiranu kartu "Orao".

Pri izvođenju b/d strogo se pridržavati Plana boja traka i znakova za raspoznavanje.

Datum.	Boja	Odziv	Lozinka	Patrola	Signal
05.03.1995.	PLAVA	SRCE	SABLJA	SLOVO	S-1
06.03.1995.	PLAVA	TOP	TUNEL	TRAVNIK	E-4
07.03.1995.	CRVENA	TOP	TORBA	TODOROVO	B-1
08.03.1995.	CRVENA	OKIDAČ	OGRTAČ	OTOKA	H-3
09.03.1995.	PLAVA	LOKOT	LANAC	LAŠVA	F-11
10.03.1995.	PLAVA	HAUBICA	HANGAR	HRASNO	A-2
11.03.1995.	ŽUTA	SNAPPER	SNAGA	SARAJEVO	S-4
12.03.1995.	ŽUTA	ZASTAVA	ZOLJA	ZABOK	Z-1
13.03.1995.	PLAVA	BAZUKA	BLUZA	BJELOVAR	Z-32
14.03.1995.	PLAVA	LAFET	LASO	LASTOVO	K-7

Signal za početak napada: "Zapad"

Ostali signali po dosadašnjoj tablici signala.

O gotovosti za napad izvijestiti signalom: "Bosna".

Redovne izvještaje dostavljati u 20,00 sati, a vanredne po potrebi.

Prilog:

1. Plan veze sa priložima
2. Kodirane karte terena iz I etape b/d sa posebno označenim ciljevima
3. Plan dejstva artiljerije
4. Plan moralnog obezbjeđenja b/d
5. Plan mjera bezbjednosti
6. Zapovijest za logistiku

SJ/Fl

Radeno u 9 primjeraka i dostavljeno:

- 502. slavna bbr.

- 503. bbr.

- 506. Bobr

- ČSN "Hamza"

- IDV "Gazije"

- 2. mtb.

- 1. mtb.

- MAD

- a/a

Komandant TG "Sjever"

brigadir

Izet Nanić

Jedinice TG "Sjever", učesnice ove napadne akcije, svrstane su u više borbenih grupa. Sva-ka BG dobila je, ponaosob, precizne zadatke u toku izvođenja prema objektima napada.

Precizirani su i pravci kretanja jedinica do uvođenja u borbu. Upoznati su sa postupcima u svim situacijama tokom izvođenja borbe.

Jedinice BG izašle su na svoje pravce angažiranja do ponoći 5/6.3.1995. godine. U ponoći združene jedinice 505. vbbr, u čijem su sastavu bile i jedinice iz 502. sbbr, 506. obr, 503. bbr krenule su na izvršenje borbenog zadatka. Tako je BG-1 sastava: "Hamze", "Gazije", "Tajfuni" i dio jedinica iz sastava združenih snaga 1/502. sbbr krenule u napad u 00,00 sati. Probile su l/o združenog agresora u rejonu k. 232 i izbile do Doma i s. Kuma-rica u 01,00 sati 6.3.1995. godine. Ovim je omogućeno ubacivanje kombinovanih jedini-ca 1/502. sbbr jačine 210 boraca i starješina, među kojima su "Rode" i "Tigrovi", te 1/506. obr, koje su upućene na pravce svoga angažiranja po zadatku. Od samog početka tok akci-je teče vrlo uspješno. IDV "Tajfuni" provode "Tigrove" i "Rode" ka njihovim objektima na-pada. Isprečio im se objekat "rezervoar" kojeg su u naletu zauzeli. Na tom objektu zaro-bljena su dva topa ZIS-a 76 mm, jedan minobacač 120 mm i dva 82 mm sa dosta mina i granata. "Tigrovi" i "Rode" produžuju čišćenje terena od ostataka PVF-a tokom noći, sve do džamije u s. Polje. Organizirano je i izvlačenje ratnog plijena, koje, zbog nastale situ-acije tokom dana, nije izvučeno na slobodnu teritoriju. BG-2 predvođena "Hamzama" tre-bala je po zadatku vršiti frontalni proboj l/o agresora u rejonu s. Kuma-rica (k. 253), obez-bjeđujući ubacivanje 1/502. sbbr u pozadinu snaga združenog agresora, sadejstvujući "Tajfunima" i "Gazijama" u zauzimanju s. Kuma-rica. Međutim, "Hamze" su kasnile sa početkom napada zbog nedostatka vodiča. U sastavu ove BG kretale su se i dvije čete 1/502. sbbr koje su, mada su zakašnjenjem, pristigle u rejone objekata napada Klančine i Kantarevac, gdje su ostvarile spoj sa "Tigrovima" i "Rodama". BG-3 sastava: izviđačko odjeljenje i 3/3. bataljona i 2/1. bataljona 502. sbbr, predvođene dijelovima "Hamze" pre-duzele su napad ka Latića glavici, posjele te položaje za odbranu. Te jedinice izvršile su po-

sjedanje objekta i sela Klančine, Kantarevac i Latica glavica, dok su "Rode" i "Tigrovi" dospjele u rejon s. Polje do 4,30 sati 6.3. 1995. godine. Tako je kombinovani 1/502. sbbr u cijelosti ubačen za leđa snaga 1. br. NO PVF. Do 4,30 sati bataljon je imao dva poginula borca. Od tada veza sa pretpostavljenom komandom i sa sadejstvjućim jedinicama se prekida, zbog snažnog radioometanja. Veoma je usloženo indentificiranje jedinica, imajući u vidu noć, prostor, veze i ugovorene signale. Iako su jedinice jurišnog bataljona uspješno ubačene i zaposjele zadate objekte imale su niz teškoća, zbog neizvršavanja svojih zadataka od strane nekih drugih jedinica. Tako jedinice koje su napale Dizdarevića brdo još nisu izvršile svoj zadatak, s kog pravca ubačene jedinice trpe veliku vatru. Prateći i cijeneći tok napada i stanje koje je iz toga proisteklo, komandant TG "Sjever" dodatnim naredjenjem zahtijeva od Komande 506. obr i komandira "Gazija" da se mora što prije zaposjesti taj objekat sa tt. 257. Pojavile su se znatne teškoće u čišćenju rejona Pupinovac i Kekića brda. I u ovom slučaju, ponovo je naredeno da se ta dva sela moraju očistiti, zbog ubačenih jedinica iza leđa 1. br. NO. Oko 6,00 sati združeni agresor ubacuje svježe snage ka rejonu Klančine i ojačavaju svoje snage u rejonu Dizdarevića brdo i Pupinovac. Po svanuću naše ubačene snage tučene su snažnom vatrom sa svih strana, a naročito iz pravca Dizdarevića brda i Pupinovaca, koji nisu zauzeti s naše strane. Pored toga pojačava se pritisak neprijatelja na rejon Klančine. Komandant TG "Sjever" ocijenio je nastalu situaciju i naredio svim jedinicama ove TG izvlačenje na polazne položaje. Međutim, ubačeni kombinovani 1. jurišni bataljon 502. sbbr nije imao šansi da se izvuče, jer je neprijatelj zatvorio sve pravce izvlačenja ka našim l/o. Ipak je pokušao proboj iz okruženja, uz jaka bočna i začelna osiguranja izvlačenja. Nije se uspjelo. Pokušano je razbijanje obruča napadom s fronta, ali ni to nije uspjelo. Preostalo je jedino borba u okruženju. Te borbe su bile vrlo teške i uglavnom borbe prsa u prsa. Agresor je bezglavno jurišao i trpio velike gubitke, nastojeći razbiti i savladati našu okruženu jedinicu. Agresor, a i naše snage imali su velike gubitke, ali snage agresora nisu uspjele savladati naš okruženi bataljon. Jurišni bataljon se uspio izvući do rejona Nezirevi dolovi. Ostao je ratni plijen i, nažalost, poginuli borci, čak i poneki ranjenik, koji se nije mogao pronaći noću u tom metežu. Četnici i PVF napadaju združeno. Zatvaraju obruč okruženog rejona oko 9,00 sati, jer su popustile linije u rejonu Pupinovac i u rejonu Doma, kojeg je držao 2/505. vbbr. Neprijatelj je bio siguran da za naše okružene snage nema izlaza. Zatražio je predaju okruženog bataljona. To je odmah odbijeno. Od tada nastaju dramatični trenuci za jedinicu, sada već sa oko 200 boraca i starješina. Združeni agresor navaljuje, napada sa svih strana. Cijeli prostor kružne odbrane agresor zasipa kišom mina i granata, tokom cijelog dana. Cijeni se da je palo više od 1500 mina i granata na okruženi prostor. Radiovezom komandant TG "Sjever" nareduje da se po svaku cijenu izdrži do pada mraka. U isto vrijeme jedinicama s fronta naredio je što jači pritisak s ciljem vezivanja što jačih snaga agresora. Padom mraka naredeno je razbijanje odbrane agresora s fronta, na pravcu izvlačenja bataljona. Sve više je ranjenih i poginulih među borcima okruženog bataljona. Pruža se maksimalna prva pomoć ranje-

nim, koja je u tim prilikama moguća. Bataljon se održao na kompaktnom prostoru do pada mraka, što je veoma bitno. Tada se intenzitet napada agresora smanjio. Komanda bataljona ubrzano radi, pod zaštitom mraka, na pripremama jedinica za proboj. Formiran je borbeni raspored. Izdata su kratka naredjenja. Jedinice su krenule u proboj u 1,00 sat 7.3.1995. godine, uz jaku zaštitnicu i bočna osiguranja. Pravac proboga bio je Dom u s. Kumarica. Jedinice za proboj izlaze na jurišne linije, koje su veoma blizu agresorskih linija u rejonu Doma. U isto vrijeme otpočinje i napad snaga s fronta, čiji je cilj razbijanje spoljnih agresorskih l/o u rejonu Doma i stvaranja bezbjedne breše za provlačenje i izlazak naših snaga sa okruženog prostora. Ta vatra je ugrožavala i jedinicu za proboj na jurišnoj liniji. I pored toga, okružena jedinica kreće u proboj sa uzvikom "Tekbir!". Proboj je uspio, čim je bataljon uzeo brdo iznad Doma. Tada je omogućen prolaz i izvlačenje jurišnog - 1. bataljona 502. sbbr sa okružene prostorije na teritoriju iza linija naših snaga. U deblokadi učestvuje i dio 5. bVP. Tako se završila jedna opasna drama, u kojoj su okružene jedinice vodile herojske borbe, nadvisujući sebe tom borbom i još čvršćim moralom. Takva ohrabrenja i svijest mogao im je podariti jedino Svevišnji. Oni zaslužuju sva priznanja. U toku borbe u okruženju i u probouju bilo je više ranjenih i poginulih i dio zarobljenih. Prema kasnije prikupljenim podacima poginula su 23 borca i starješine iz ovog bataljona. Prema kazivanjima boraca, među poginulima je i jedan broj od 20 boraca proglašanih nestalim, od kojih su neki ubijeni nakon zarobljavanja. Jedan manji broj živih je zarobljen i kasnije razmjenjen, dok su 53 ranjena izvučena na našu stranu.

Plan napada razrađen je do u detalje. I pripreme jedinica bile su solidne. Tu nema dvoumljenja.

Izvedena su temeljita izvidanja, organizacija i priprema napada, ali realizacija nije tekla u skladu sa tim planom. O ovom neuspjelom napadu izvedenom 5/6. do 7.3.1995. godine, komanda 502. sbbr, u svojoj analizi broj: 07/41-93 od 10.3.1995. godine dobro je ocijenila razloge neuspjeha.

U zaključku analize stoji:

1. Taktička grupa "Sjever" nije izvršila neke ključne zadatke kao:
 - 1.1. 506. obr i "Gazije" iz 505. vbbr nisu uspjele zaposjesti ključni objekat Dizdarevića brdo, tako da je ubačeni bataljon 502. sbbr trpio žestoku vatru s leđa tokom cijelog dana 6.3.1995.god.
 - 1.2. 2/505. vbbr nije uspio ovladati cijelim selom Pupinovac, što je usložavalo borbene aktivnosti i otežavalo izvršenje borbenog zadatka ubačenog bataljona.
 - 1.3. Komanda 505. vbbr vjerovatno, nije imala dodatnih interventnih snaga s kojim bi osigurala zauzimanje s. Pupinovac i Dizdarevića brda.
 - 1.4. Nije bila realna procjena broja i odnosa snaga, a posebno mogućnosti združenog agresora bila je nepotpuna i nerealna. Zbog toga se nije niti realno procijenio odnos snaga i naše

mogućnosti za realizaciju ciljeva ovoga napada po etapama. Otud je i neuspjeh u fazi realizacije prve etape napada.

2. Taktička grupa "Jug"

Taktička grupa "Jug" sastava 501. bbr, 1. Bobr, i 517. obr. Iz sastava 501. bbr i 517. obr ostavljene su potrebne snage za odbranu u njihovim z/o.

Ova TG. nije uspjela ostvariti niti početne rezultate, što je nedopustivo. To je omogućilo agresoru angažiranje svih rezervi ešeloniranih po dubinti i dijela snaga prvog ešalona s tog pravca na pravce napada TG "Sjever" i posebno na ubačeni bataljon.

Vjerojatno su to i glavni razlozi našeg neuspjeha. U ovome ratu bilo je jako puno uspjeha, ali je bilo i neuspjeha na ovome našem prostoru. To je ratna realnost. Nažalost, ovaj neuspjeh je plaćen visokom cijenom, pogotovo kada se ovome dodaju i gubici 505. vmbbr, koji su bili znatni. Kraj analize.

Združeni agresor je 6.3.1995. godine aktivirao svoje snage na cijelom ratištu u z/o 5. korpusa, djelujući duž l/o iz artiljerije, minobacača i PA oruđa, a dubinu teritorija je granatirao iz artiljerije kalibra preko 100 mm. Toga dana je ispalio preko 1000 projektila. Pješake borbe izvođene su težišno na velikokladuškome dijelu ratišta u kojima je združeni agresor uspio zaustaviti naša ofanzivna dejstva izvođena u toku 5/6. do 7.3.1995. godine, prisilivši tako naše snage da odustanu od napada po planu "Zapad-95". Izbačeno je iz stroja 65 boraca, ne računajući gubitke ubačenog bataljona. Artiljerijska dejstva agresora nastavljena su i 7.3.1995. godine, po svim linijama razdvajanja i po unutrašnjosti slobodne teritorije. Agresor je ovom prilikom ispalio više stotina projektila iz minobacača, tenkova, artiljerije, te iz oruđa za neposredna gađanja od kojeg dejstva su naše jedinice trpile gubitke. Borbe su nastavljene tokom cijelog dana na velikokladuškome dijelu ratišta. Agresor je izvođio silovite artiljerijsko-pješačke napade duž linija razdvajanja. I na ostalim pravcima bilo je pokušaja pješačkih napada. Pojačani su i gubici ovoga dana. Izbačeno je iz stroja 179 boraca i starješina, od čega 10 nepovratno.

Preduzimaju se dodatne mjere na utvrđivanju položaja za što se angažuju brojne jedinice civilne zaštite. Sve je veća nestašica ubojnih sredstava za borbu, ali i živežnih namirnica. Crno tržište je osiromašilo ponudama, ali ne i visokim cijenama koje nameću ratni profiteri.

Nastavljena su dejstva iz artiljerije 8.3.1995. godine po naseljima i gradovima, a iz pješačkog naoružanja i PA oruđa djelovalo se po l/o naših snaga. Ova dejstva su bila najizraženija na otočko-bužimskom i velikokladuškome dijelu ratišta. Naše snage samo povremeno uzvraćaju na vatru neprijatelja, zbog malih zaliha ubojnih sredstava. Gubici ovoga dana su 14 izbačenih iz stroja. Od toga su 3 nepovratna.

U većim mjestima i u jedinicama obilježen je Međunarodni praznik žena, kojih ima dosta i u našim jedinicama. One svojom hrabrošću i doprinosima u našoj borbi zaslužuju da se ovaj dan ne zaboravlja. Komanda Korpusa obilježila je taj dan u hotelu "Sedra" prijemom istaknutih žena-boraca. I devetog i desetog marta nastavljena su artiljerijsko-minobacačka

dejstva duž cijele linije razdvajanja uključujući i brojna naseljena mjesta.

Predstavnici UNPROFOR-a rijetko se osvrću na ova divljanja SČA na svojim konferencijama za novinare. Nema niti jasnih, niti izričitih osuda agresije iz tzv. RSK. U štampi koju izdaju ne iznose stvarno stanje i svoje ocjene, iz čega bi narod ovog okruženog prostora mogao saznati o njihovim stajalištima. Stiče se dojam da ne mare puno za žrtve koje nam agresor nanosi, niti ih "tangiraju" razaranja gradova, sela i drugih vitalnih objekata, koja su stalna meta agresorskih oruđa i raketa. Naše snage uspješno odolijevaju svim napadima agresora, naročito na velikokladuškome dijelu ratišta. Nije bilo značajnih pomjeranja l/o. Naše snage se suzdržavaju većih aktivnih b/d, iz poznatih razloga. Okruženi prostor pojačano se granatira 11., 12. i 13.3.1995. godine. Agresor cjelodneвно djeluje po njemu iz artiljerije, tenkova, PA oruđa, minobacača i pješačkog naoružanja. Opet je težište ispoljeno na velikokladuškome dijelu ratišta. On nije pošteđio ovoga puta ni Cazin, niti Bužim. Agresor ponovo djeluje po Bihaću iz tenkova sa rejonu Pritoke i Hrgara, kojim želi prisiliti narod da ide u skloništa, a djeca da ne idu u škole. Ni jedan dan nije bio bezbjedan od početka rata, a djeca su išla u školu i pod rizikom. Ona su se rizično igrala i kod svojih kuća. Bilo je, nažalost i žrtava. SČA je osmatranjem tražio i tukao takve ciljeve, ne misleći da se može zbog toga odgovarati. Na mnogim mjestima djeca su mogla biti lahka meta i pješačke vatre, kao ona u Krčanama kod Bosanske Krupe. Djeca su kretala ka školi, kada je bilo nastave, kao vojnici na bojištu u zoni dohvata artiljerijske vatre. S obzirom da nije bilo aktivnih dejstava, u jedinicama su preduzimane one aktivnosti, koje su dozvoljavale borbene prilike. Prije svega, vršeno je plansko odmaranje ljudstva, a u nekim i planska obuka određenih specijalnosti. Težišni problemi su humanitarni, struja, gorivo, municija, hrana i odjeća, a i obuka za borbe. Isto tako bolnice, domovi zdravlja i drugi prihvatni prostori za liječenje su sa znatnim teškoćama po svim linijama. Puno je ranjenih za čija liječenja manjkaju lijekovi i sve do zavoja, goriva za vozila i grijanje prostora u kojima su ranjenici smješteni. I agresorski helikopter je doletio iz Like u vazdušni prostor Bihaća, ali nije borbeno djelovao. Vjerojatno je izvidao. U ova tri dana izbačen je iz stroja 31 borac, od čega je 7 nepovratnih gubitaka. Agresor je, uz granatiranje, izvodio i napadna b/d 14.3.1995. godine između dva mostobrana na jedinice 511. sbbr koje su branile Krčane, Tečiju i Pilanu. Cilj ovoga napada bio je progon ili opkoljavanje i uništenje naših snaga koje su sprečavale spajanje snaga SČA dvaju mostobrana - Čojluk i Kobiljnjak. Ovaj napad je odbijen, iako je podržan snažnom vatom artiljerije i minobacača. Komanda 511. sbbr morala je u ovome prostoru imati snage oko jednog bataljona da bi se taj prostor uklinjenog neprijatelja mogao odbraniti. Branitelji tog prostora bili su mještani tih prostora, koji su dobri poznavaooci svake staze, ali i odlučni da odbrane svoje i spriječe spajanje snaga dvaju mostobrana. Na tom prostoru nije bilo kretanja danju, zato što agresorski položaji nadkriljuju prostor kojeg brane naši borci. Danas je osujećen agresorski napad na pravcu Lilaci - Brkići - Trnjak. Nakon ovog neuspjeha, agresor je pobjegao granatiranju l/o, pa i većeg dijela slobodnog teritorija Okruga. Naši gubici su minimalni. Izbačeno je iz stroja 14 boraca, od kojih su tri nepovratna. U to-

ku 15. i 16.3.1995. godine naše jedinice na l/o izložene su tokom dana jakim artiljerijsko-minobacačkim napadima i dejstvima iz PA naoružanja, težišno na pravcima Radakovići - Johovica i Brkića koplje - Podzvizd. Bilo je manjih pokušaja proboja naših l/o na ovim pravcima. U ova dva dana samo je 5 povrijeđenih boraca. Hladno, ali i sunčano martovsko vrijeme 17.3.1995. godine iskorišteno je za utvrđivanja l/o.

Agresor je to uočio, pa je iz zagraničnih krajeva dejstvovao iz artiljerije i minobacača, a i neposredno iz PA i pješačkog naoružanja. Iz rejonu Begluk agresor je lansirao aerosolnu kumulativnu raketu u pravcu Todorova. Nasreću, nije se aktivirala.

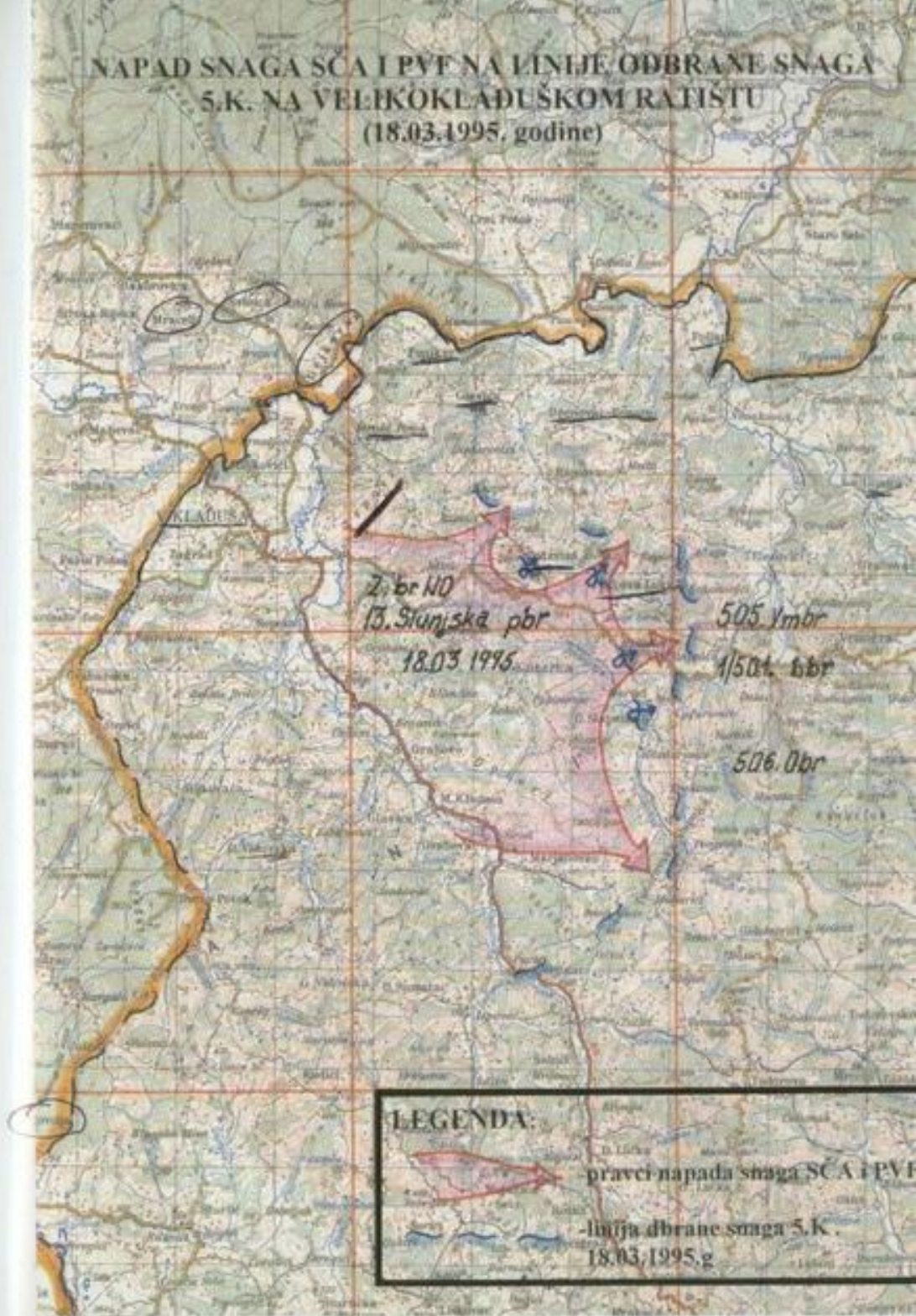
8. Napadi združenog agresora narednih 10 dana (šema 22)

Pojačana b/d agresora izvode se tokom osamnaestog dana marta 1995. godine na dijelu velikokladuškog ratišta. Od ranih jutarnjih sati intenzivno se granatiraju položaji naših jedinica od Johovice do Podzvizda i Gladnog brda. Dejstva su izvedena iz minobacača svih kalibara, topova 76 mm ZIS i B-1, a iz tenkova i haubica 122 mm dejstvovali iz zagraničnih krajeva. Sa linija razdvajanja dejstvovali su iz PAM-ova i PAT-ova po našim linijama p/k odbrane. Nakon ovog žestokog granatiranja snage agresora kreću u pješačke napade na pravcima: Latića glavica - Dizdarevića brdo (tt. 257), Kumarica - Hušidići (k. 261), Klupe - Rizvići - Podzvizd i Rajinovac - Gladno brdo (tt. 327). Nakon višesatnih žestokih borbi, snage združenog agresora uspjele su ovladati rejonima s. Kurtići - s. Hušidići (k. 261) i Podzvizd - Gladno brdo (tt. 327). U ovim borbama učestvovala je i 13. slunjska pbr iz 21. kordunskog korpusa vojske RSK, sa dijelom svojih snaga. Jedan bataljon iz ove brigade doveden je iz pravca Bos. Bojna u rejon Rajinovaca, koji je s tog pravca ubačen u borbe prema Gladnom brdu. Prema izjavi zarobljenog vojnika druga dva bataljona ove brigade prikupljena su u rejonima Komesarac - Kruškovača. Očekuje se njihovo angažiranje na objektu Johovica. U popodnevrim satima ovoga dana naše snage su prisiljene na povlačenje na nove linije, zbog vrlo žestokog granatiranja i napada u više talasa znatno jačih snaga združenog agresora. Nakon povlačenja naše snage su posjele liniju: Brezovo Polje - Klupe - Bašića brdo (tt. 261) - Šakanovići - k. 236 - Donja Slapnica - tt. 230 - Krokinac - Todorovska Slapnica - Brkića Koplje (tt. 356). Te linije naše snage ubrzano inžinjerski uređuju.

Nakon pada Podzvizda naše snage pokušale su protivnapadom vratiti to selo ali nisu uspjele, pa je došlo do ovog povlačenja.

Na bosanskokrupskom dijelu ratišta agresor je aktivno djelovao iz PA naoružanja i minobacača. Tenkom je djelovao iz rejonu Lipik po linijama naše odbrane na Čojluku. Na bihaćkom dijelu ratišta agresor je dejstvovao od jutarnjih sati iz haubica 122 mm sa Mahale u Ripču po rejonu s. Zavalje, dok je iz rejonu Željava dejstvovao iz PA naoružanja po našim l/o u rejonu s. Baljevac. Naše snage na ovom pravcu su veoma razvučene, tako da ne mogu s tim snagama da posjednu određenu dubinu, a i međuprostori su veći od uobičajenih. Zbog takvih agresorskih napada sa brojno jačim snagama, čiji napadi su podržani

NAPAD SNAGA SCA I PVF NA LINIJE ODBRANE SNAGA 5.K. NA VELIKOKLADUŠKOM RATIŠTU (18.03.1995. godine)

jakom vatrom artiljerije i minobacača, ne dopuštaju se smjene ljudstva, koje je više dana angažirano u neprekidnim borbama na ovome dijelu ratišta. Sve je očitiije da tom vojskom komanduje školovan starješinski kadar iz tzv. RSK, RS i SRJ. Radojica Božović-Kobac je glavnomkomandujući svih združenih agresorskih snaga na tom dijelu ratišta. On ima sve ovlasti Fikreta Abdića i on je jedini gospodar u ovim ratnim dejstvima.

9. Ko je Radojic Božović-Kobac?

Ko je Kobac vidi se iz priloga emitiranog 31.3.1995. godine preko Radija BiH, studio Velika Kladuša, kojeg u cijelosti donosimo:

Radio BiH, studio Velika Kladuša

Informativni program, 31.3.1995. godine.

Informacija

Velika Kladuša, koja je pod ponovnom okupacijom od strane združenih četničkih agresora, postala je pravo leglo zla i stjecište najcrnijih četničkih probisvjeta, plaćenika kriminalaca, palikuća i zločinaca. Famosno ime pukovnika Božovića, izgovara se šapatom i sa strahopoštovanjem u Abdićevskim krugovima. Podizanjem optužnice sada se tek pouzdano zna ko je Božović. On je jedan iz dugog niza srbočetničkih zločinaca i neljudi, koji su u ovom vremenu i na ovom prostoru za veoma kratko vrijeme uspeli postati veoma omraženi ratni zločinci. Pukovnik Božović, sa tajnim kodnim nazivom Kobac, pripadnik je vojske Savezne Republike Jugoslavije. U njenom vojnom vrhu uživa visok rejting. Zimus je postavljen za glavnomkomandujućeg združenih agresorskih snaga na velikokladuškom ratištu. Na ovo ratište poslan je da praktično položi ispit za generalski čin. Naloženo mu je da "rasturi" 5. korpus i porobi Bihaćki okrug. Data mu je prilika da izvrši ono što nije uspjelo zloglasnom četničkom generalu Mladiću i Milovanoviću. Njemu je dalje zločin preporučen kao domaći zadatak. Želi svojom apsolutnom predanošću izvršiti naloženi zadatak. Iako je revnosan na zločinačkom zadatku, on i njegova četnička bratija ponovo čine iste greške, tako da se izdajicama ništa ne može vjerovati. Onaj ko izda vlastiti narod, izdaće i tuđi. U Velikoj Kladuši je, kako svjedoče zarobljeni četnici, misteriozni Kobac poznat po surovom i nehumanom kažnjavanju svojih potčinjenih saradnika. Lahko plane, a još lakše izvlači pištolj i puca. Za njega bilo čiji život vrijedi manje od cijene metka. Za svega tri mjeseca od kako odraduje svoj "domaći zadatak" na velikokladuškom bojištu, pukovnik Božović je zaradio optužnicu za ratne zločine. Da li mu je to preporuka za dobijanje generalskog čina, vrijeme će pokazati. Naravno, ukoliko ga u međuvremenu na ovim ponosnim brdima Bosanske krajine ne dohvati ručka ili metak pravde. Optužba ga, između ostalog, tereti da je dana 29. januara 1995. godine u selu Barake - Grahovo nadohvat Velike Kladuše lično hladnokrvno ubio ranjenog pripadnika 5. korpusa A RBiH. Među prisutnim ovom gnusnom zločinu bio je zarobljeni borac 506. obr Refik Šahinović, koji mu je uspio pobjeći i domoći se položaja svojih suboraca iz 5. korpusa. Iz optužnice se također vidi da je 6. marta ove godine radioizvidanjem uhvaćena i snimljena Božovićeva naredba

četniku Lzeu Latiću, komandantu 1. brigade tzv. N.O. na osnovu koje Latić radiouredajem iz-
vještava Kopca o zarobljavanju boraca 5. korpusa. Citiramo: "Imam dvojicu živih, a tamo ima
još pedesetak." Na to mu je pukovnik Božović naredio da ih pobije ručnim bacačem, jer, ci-
tiramo "ne trebaju mu živi". Kako četničkom pukovniku Božoviću na bojištu mnogo šta ne
ide od ruke, jasno mu je da zadaću neće moći odraditi onako kako mu je zadana. On postaje
sve nervozniji i okrutniji, pa ga se sve češće klone i najbliži saradnici.

No, sigurno je jedno - zloglasni četnički pukovnik Božović, zvani Kobac, ionako ima dovo-
ljno zločina na duši. Vjerujemo da ruci pravde neće izbjeći ni on, ni njegova četnička sabraća.

I neprijateljska propaganda je vrlo aktivna, naročito "Velkaton", na čelu sa pročetnikom
Seadom Purićem. Pokušavaju razarati borbenost i moral naših boraca, koji brane državu BiH
na ovom prostoru. Kod nekih i uspiju, pogotovo kod onih čije su porodice Abdićevi sljedbeni-
ci, a teritorija privremeno okupirana. Njihova propaganda je u horu Srpske radio televizije iz
tzv. RSK i RS, čija je dirigentska palica u Beogradu."

Naši gubici 18.3.1995. godine su sljedeći - izbačeno je iz stroja 36, od čega jedan nepovra-
tan, dok je 65 nestalo. Pretpostavlja se da se većina predala PVF-u. Većina od tih bila je i rani-
je u Abdićevu jatu.

Agresor je nastavio žestoke artiljerijsko-pješačke napade i 19.3.1995. godine. Došlo je po-
novno do djelimičnog pomjerenja jučer uspostavljenih l/o. Naše snage vrše hitne konsolidaci-
je jedinica i uređivanje novouspostavljenih l/o. Agresor je, očito, odlučan da nastavi sa eksplo-
atacijom jučerašnjeg uspjeha. Ocijenio je da naša odbrana još nije konsolidovana na tom di-
jelu l/o, te nastoji da ne dopusti tu konsolidaciju. Združeni agresor sve više napada i naše l/o
s. Radaković - Gornja Vidovska, tako da se i na tom pravcu pojačava pritisak. Aktivno dejstvu-
je i u rejonu mostobrana Čojluk i Kobiljnjak. No, nije bilo pomjerenja naših l/o na tom dije-
lu ratišta. Naši gubici: 27 izbačeno iz stroja, od čega su dva nestala.

Naše snage na velikokladuškom dijelu ratišta izložene su 20.3.1995. godine snažnoj pje-
šačkoj i artiljerijsko-minobacačkoj vatri na linijama, a i narod u dubini slobodne teritorije. Ne-
što manjeg intenziteta artiljerijsko-minobacačke vatre izložene su naše jedinice na l/o i nase-
ljima na bihaćkom i bosanskokrupskom dijelu ratišta. Naše snage nisu dopustile pomjerenje
l/o ovoga dana, u cijeloj z/o 5. korpusa. Naši gubici su: 39 izbačeno iz stroja, od čega jedan
nepovratan. Nestalo je 36 boraca. Zabrinjava sve veća brojka nestalih na velikokladuškom
pravcu. Naređene su hitne dodatne mjere, kako bi se ovakve brojke smanjivale. Naše snage
ni 21.3.1995. godine nisu u prilici da izvode aktivna dejstva ili da uzvraćaju na vatru agresor-
a, jer su neuporedivo veći utrošci od dotoka municije i drugih ubojnih sredstava. Međutim,
agresorski napadi ne jenjavaju, posebno na velikokladuškom dijelu ratišta.

Oni su nastavili sa artiljerijsko-pješačkim napadima u zahvatu komunikacije Podvzvid -
Vrnograč i na dijelu Hušidići - Šakanovići, te Glavica (tt. 258) - Brezovo Polje. Na svakom prav-
cu angažirao je snage jačine jednog bataljona iz sastava vojske tzv. RSK. Naše snage su odbile
oba napada, zahvaljujući upornosti branitelja, iako su brojno i tehnički inferiornije. Očito je da
neprijatelj vrlo agresivno napada na dijelu ratišta na kojem komanduje Kobac. Vjerovatno mu

je cilj da spriječi konsolidacije naših snaga na linijama, da i što više zaposjeli teritorija općine
Velika Kladuša, pa i Cazina. Zato ih tako goni iz dana u dan. I naše komandovanje zbog toga
vrši određena ojačanja i pregrupisavanja snaga na linijama prema ovim snagama. Te aktivnos-
ti se izvode naročito 21./22., pa sve do 24.3.1995. godine, kako bi se spriječilo daljnje napre-
dovanje snaga združenog agresora. Odbranu na ovom dijelu izvode težišno jedinice 505. vubr
i 506. obr. Komandant te zone odgovornosti je komandant 505. vbbr. Zona je veoma široka, od
glavne komunikacije Pećigrad - Velika Kladuša, pa sve do Bos. Bojne, odnosno sjeveroistočne
granice sa RH, ne računajući l/o od Radača (tt. 629) do Medvjedovca. Komanda 5. korpusa ni-
je u mogućnosti znatnije intervenirati sa "R" snagama kao pojačanja ovim snagama, zbog ve-
likog broja angažiranih snaga iz ostalih brigada u svojim z/o prema SČA od Johovice i Bugara
do Grabeža, Grmuše, Bos. Krupe i Bos. Otoke, pa sve do Joje. Komanda 5. korpusa se odlučila
na upućivanje manjih kombinovanih sastava iz prištapskih i logističkih jedinica 5. korpusa
i oko jedne čete iz 501. bbr, kako bi se ojačao taj dio fronta. U takve sastave ulazile su i starje-
šine komande zaključno sa činom pukovnika i upućivane na linije. U borbama vođenim ovo-
ga dana uništen je tenk T-55 vojske RSK, čije su snage i specijalne jedinice iz SRJ u značajnoj
mjeri angažirane na ovom dijelu ratišta. Danas je iz stroja izbačeno 9 boraca.

Borbe i granatiranja nastavljaju se i 23. do 25.3.1995. godine težišno, opet na velikokla-
duškom dijelu ratišta. Naše snage rijetko uzvraćaju na vatru artiljerije neprijatelja, jer raspo-
lažu sa preskromnom artiljerijom, minobacačima, protivoklopnim sredstvima, minama i gra-
natama. Često se dešava da se raketaši prebacuju po 2-3 puta dnevno s jednog na drugi pra-
vac, da bi gađali važne uočene ciljeve. I dalje se po planu mobilizira ljudstvo starijih godišta u
rezervne jedinice armije (RJA) i upućuju na manje ugrožene l/o. Pojačane su potrebe za ljud-
stvom, jer su i aktivna b/d pojačana u svim z/o brigada. S obzirom da su nastale velike teško-
će u nabavkama i doturima municije i drugih ubojnih sredstava, ulažu se krajnji naponi da
se što bolje obezbjeđuje NVI sa repromaterijalima s ciljem povećanja proizvodnje oruda, mi-
na, granata, bombi, tromblona i drugog iz programa proizvodnje. Naši gubici: 30 boraca izba-
čeno iz stroja. Jedan civil je smrtno stradao od granatiranja iz artiljerije i tenkova SČA po Bi-
haću. Neprijatelj je preduzeo nove napade 26.3.1995. godine na pravcima: Gladno brdo - He-
gića brdo i Metla (k. 242) - Glavica (tt. 258). Napade izvode združene snage iz 2. br. NO i 13.
slunjske brigade, ojačane specijalnim sastavima. U žestokim borbama naše snage uspjele su
zaustaviti i odbaciti snage napadača i pri tome nanijeti im velike gubitke. Uspjeh je tim veći
što su brojnije snage neprijatelja prisiljene na povlačenje prvi put zadnjih 6-7 dana. Odbrana
je bila dobro organizirana, a branitelji izuzetno raspoloženi da spriječe dalji prodor agresora.
Naredni dan je bio mirniji u cijeloj z/o 5. korpusa, osim na velikokladuškom pravcu, gdje je
artiljerija bila vrlo aktivna. I snajperisti su ozbiljnije razmjenjivali vatru. Gubici su znatni, iako
je dan bio relativno miran.

Izbačeno je iz stroja 28 boraca, od čega je 6 zarobljeno i 7 nestalo. Nepovratnih gubi-
taka je 6. Cijeni se da su gubici nastali većinom od granatiranja. Agresorske snage nastav-
ljaju i 28.3.1995. godine dejstva sa distance po našim l/o i slobodnom dijelu z/o 5. korpu-

sa. Zdržene snage agresora, nakon jednodnevnog predaha, ponovo kreću u napad 29.3.1995. godine, uz snažnu artiljerijsku pripremu napada. Objekti napada bili su ponovo Hegića glavica, Glavica (tt. 258), Brezovo polje i s. Šakanovići. Napad je izvođen, ovoga puta, sa polukružne osnove.

Cilj je ovoga napada, naročito sa pravca Veliko brdo - Brezovo polje, razbiti naše snage na pravcu napada, te izbiti što prije u s. Elezoviće, odsijecajući naše snage u rejonu tt. 258 i Hegića glavica. Zbog toga prodora i žestokog pritiska s fronta, naše snage prisiljene su na povlačenje sa navedena dva objekta. Agresor je pokušao, u nastavku napada, zaposjesti i Bašića brdo (tt. 261). Međutim, naše snage pružile su jak otpor agresoru na ovom objektu, sprečavajući njegovo zauzimanje iz pokreta. I u rejonu Johovice agresor je krenuo sa ojačanim vodom u nasilno izviđanje. Naši branitelji svojom pješacom vatrom prisiljavaju ih na povlačenje. I naredna dva dana agresor je neselektivno djelovao po našim snagama duž linija razdvajanja i po naseljenim mjestima iz oruđa većih kalibara. Naše snage koristile su ta zatišja radeći na utvrđivanju l/o. Od granatiranja i dejstava duž linija naše odbrane poginula su 3 borca, a 7 ranjeno.

Prvog aprila, iako je dan šala, bilo je vrućih tačaka, naročito na velikokladuškome dijelu ratišta, na kojem nije ostavio ni jedno oruđe hladnih cijevi, a niti je štedio municiju i granate. Od tog dejstva nije bilo gubitaka, osim materijalne štete. Zato je agresor 2.4.1995. godine izvodio cjelodnevna granatiranja, pogotovo na velikokladuškome dijelu ratišta. Pokušao je i s jačim pješackim napadima na naše rejone odbrane: Brezovo Polje, Orčeva Luka i k. 261 Hušidići, ali su ti napadi odbijeni. U ovim borbama iz stroja je izbačeno 10 boraca. Na linijama razdvajanja, na bihačkom dijelu ratišta, vršena je razmjena pješacke, PA i minobacačke vatre tokom cijelog dana. Agresor je koristio zatišje, pa je izvršio smjene jedinica na linijama. Izvlačio je i dio MTS-a. To je nekakav signal da neće izvoditi ozbiljnija napadna b/d. Na krupskom dijelu ratišta agresor je ostao bez još jednog tenka. Raketaši su ga pogodili sa TF-8 na brdu Lipik, odakle se često oglašavao svojim dejstvima po našim l/o i naseljima. I na plješevičkom dijelu pokušao je SČA izvesti napad 4.4.1995. godine. Taj napad je izveden na pravcu Pršine uvale - Duga luka - Trovršić. Naši branitelji su ga glatko odbili. Nakon toga SČA je ispalio više haubičkih projektila 122 mm po hrvatskim selima i gradu Bihaću, dejstvujući iz pravca Željezno Polje i Klokočevica. Isto tako, iz zagrančnih krajeva djelovala je artiljerija vojske tzv. RSK po Bihaću, Cazinu i Bužimu. Pod zaštitom ove vatre zapazene su daljnje smjene jedinica na Grahežu i u rejonu Grmuše.

Gubici: 4 borca povrijeđena, što govori o dosta mirnom danu. Ali već 5.4.1995. godine združeni agresor ponovo pokušava razbiti naše snage na liniji: Orčeva Luka - Glavica - Brezovo Polje, u čemu nije uspio. Ovaj dio naše l/o je pod najjačim vatrenim baražom iz svih oružja i oruđa. SČA pokušava iznuravati naše snage i prisiljavati ih da pobjegnu iz zone tako jake vatre.

U toku dana samo su 3 borca povrijeđena. Komanda 505. vmbor odlučila je izvući svoje snage 6.4.1995. godine sa linije: Hušidići (k. 261) - Orčeva Luka - Brezovo polje na nove l/o: s. Donja Slapnica - tt. 250 - Elezovići - Grošići, zbog žestokog pritiska snaga agresora iz prav-

ca Brezovo polje, gdje je postojala opasnost odsijecanja tih snaga. Linije na koje su se izvukle naše jedinice brzo se uređuju, kako bi se spriječio dalji prodor snaga združenog agresora. Artiljerija SČA djelovala je iz pravca Blatna po s. Jezerko, a na plješevičkom masivu naše snage iz 501. bbr potisle su snage SČA sa dominantnog objekta Šantićev kamen i isti zaposjele. Gubici ovoga dana su slijedeći: izbačeno iz stroja 40 boraca i starješina, od toga 5 nepovratnih gubitaka. Izvršena je redovna smjena komandanta UNPROFOR-a na Okrug. Dužnost komandanta UNPROFOR-a preuzeo je danski pukovnik. Da li će šta biti povoljnije za našu stranu, vidjeće se u toku njegova mandata. Bojati se da to nije samo smjena "Karte i Murte". U posjetu komandi 5. korpusa došao je i komandant UNPROFOR-a za BiH 7.4.1995. godine. Temu razgovora bile su: situacija u z/o 5. korpusa, sa naglaskom oko umiješanosti vojske tzv. RSK u rat na ovom našem prostoru. Razgovarano je i o odnosima na relaciji 5. korpus - snage UNPROFOR-a na ovom Okrug.

Naše snage ne miruju. Ubrzano uređuju novouspostavljene l/o.

Borbena dejstva u cjeloj z/o 5. korpusa svedena su na sporadična dejstva od 8. do 11.4.1995. godine. Dejstva sa distance bila su izraženija po novouspostavljenim l/o Donja Slapnica - Elezovići, na koje je agresor djelovao iz topova 76 mm, minobacača svih kalibara i PA oruđa, a 9.4.1995. godine težište ovog dejstva bilo je po rejonu Grošići i tt. 250. Na tom dijelu ratišta agresor je predisllocirao jednu četu vojske iz reiona Bos. Bojna u rejon Donji Žirovac - s. Čičići, čiji je vjerojatni cilj ubacivanje u borbu na pravcu Čičići - Crkvina. Ovaj pokret i privlačenje tih snaga na domet naše pješacke vatre uočen je, a zatim snažnom vatrom prisiljen na povlačenje u rejon Donji Žirovac - Vrajtovići. Međutim, 10.4.1995. godine agresor pojačava izviđačke aktivnosti na više pravaca. Tako je SČA nakon intenzivnog izviđanja, pokušao ubaciti IG jačine 8-10 vojnika u rejon Grljeva, čiji je cilj izviđanje l/o naših snaga na tom dijelu odbrane. PVF su 11.4.1995. godine djelovale topom B-1 iz reiona s. Polje po s. Golubovići i Todorovo, a minobacačima 120 mm p s. Kudići. Ovim nastoje oživjeti vatru na drugim pravcima i po dubini slobodne teritorije. Neprijatelj je djelovao iz snajpera, PA oruđa i minobacača duž linija z/o 511. sbbr po uočenim ciljevima. Žešće je djelovao po našim l/o u rejonu Čojluka.

Na bihačkom dijelu ratišta djelovano je iz minobacača svih kalibara i PA oruđa uz linije razdvajanja od Plješevičkog masiva do Grmuškog platoa. Težište ovoga dejstva bilo je na plješevičkom dijelu zone b/d: Skipina - Lovačka kuća - Čot. Ta dejstva su izvođena sva tri dana, počev od 8.4.1995. godine, kada je dnevno padalo po 100 i više mina. Naši izviđači otkrili su 10.4.1995. godine da agresor vrši utvrđivanje svojih l/o sa jedinicama CZ: Žestikovac - Trovrš - Đurin sjek. U isto vrijeme je tenkom djelovao iz reiona Velino brdo po s. Zavalje. Naše snage budno prate sve pokrete i aktivnosti agresora u cjeloj z/o 5. korpusa. Ni jedna ni druga strana nije izvodila krupnija b/d. Na vatru agresora naša strana je samo povremeno uzvraćala. U cjelini gledano, ovaj period je više ličio na duži predah. Vidjeće se je li to bio predah pred novu buru. Naši gubici su svega 13 izbačenih iz stroja, od čega 3 nepovratna. I oni su indikator smanjenog intenziteta b/d. Agresor je umanjio intenzitet granatiranja i u toku 12.-14.4.1995. godi-

...korpusa, slično kao i prethodna 4 dana. Akcijski djeluje iz pjesačkog i PA naoružanja po našim snagama na linijama razdvajanja, iz minobacača i artiljerije oglašava se samo povremeno, osim na velikokladuškrom dijelu ratišta, gdje se intenzivnije deinstvuje.

Tako je 12.4.1995. godine rano ujutro deinstvovao sa po 4 projektila 155 mm na selo Ostrožac i Gnjilavac, iz rejonu Veliki Radić. A od 17,30 sati deinstvuje minobacačima 120 mm po s. Golubić iz pravca s. Lohova. Na bužimskom dijelu izvršio je napad istog dana snagama jačine ojačanog bataljona na pravcima: Prosinja (šk) - Veliki Grljevac, Lipova glava - Mali Grljevac i Čičići - Kobiljnjak. Napad je izveo u ranu zoru, bez artiljerijske pripreme, radi postizanja iznenađenja u početnoj fazi napada. U tome je i uspio, pošto je brzo ovladao dijelom naših l/o rejonima Veliki i Mali Grljevac - Stabandža. Zato je u fazi napada koristio sredstva za blisku POB (RB, "ose", "zolje"). Naši branitelji uzvratili su protivnapadom, prisilivši združenog agresora na povlačenje. U toj borbi izbačeno je iz stroja oko 15 vojnika SČA.

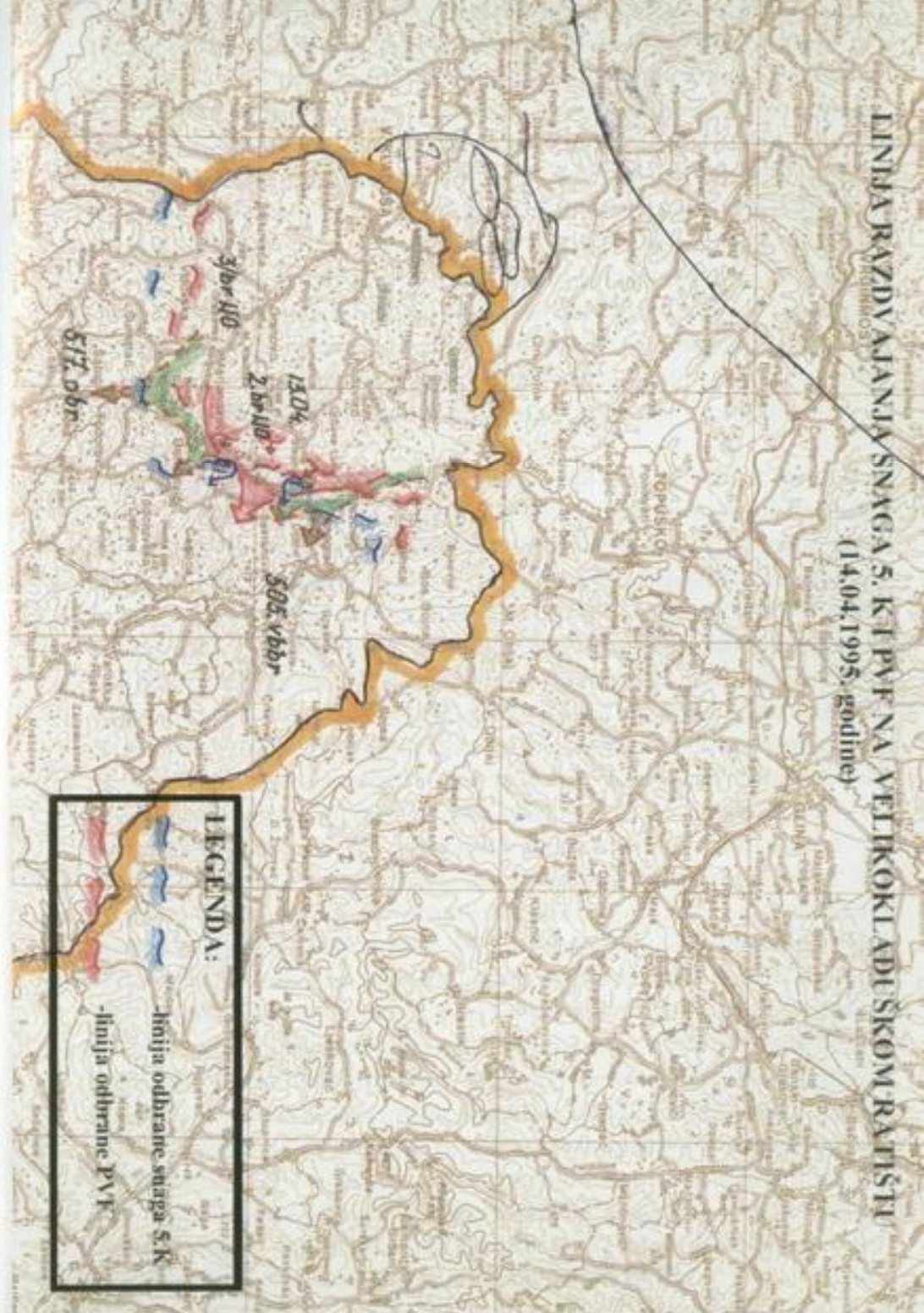
Na Grmuškom platou SČA deinstvuje 13.4.1995. godine iz PA oruđa i minobacača 60 mm po našim snagama u rejonu Oklanak.

Na bosanskokrupskom pravcu deinstvuje iz pjesačkog i PA naoružanja sa Lipika po našim l/o u rejonu Krčane, a tenkom iz istog rejonu po uočenim vatrenim tačkama naših snaga na Čojluku.

Na velikokladuškrom dijelu ratišta združeni agresor izvodi intenzivna artiljerijsko-minobacačka deinstva počev od ranih do večernjih kasnih sati. Težišna granatiranja vrši po našim l/o: Rejinac - Brkića koplje - Dizdarevići - Donja Slapnica - Elezovići, uključujući i sela Šireg rejonu duž tih linija. Žešća granatiranja izvodi po dijelu ove linije od Brkića koplja do s. Čufurovići na kom su dijelu izvođeni i jači pjesački napadi.

10. Potiskivanje n/s 14.4.1995. godine (šema 23)

Združeni agresor je nakon izvedene artiljerijske pripreme izveo i napade u zahvatu komunikacije Mala Kladuša - Pećigrad i Podzvizd - Vrnograč. Na pravcu Marjanovac - Brkića koplje združeni agresor je angažovao snage ojačanog bataljona, a na pravcu Murtići - Čufurovići, također jedan bataljon u prvom ešalonu. Borbe su vrlo žestoke i trajale su gotovo cijeli dan. Agresorska strana je podržana u ovoj borbi snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Na kraju dana agresor je uspio ovladati linijom: Brkića koplje - Čufurovići - Krokinać. Pored ovih napada deinstvovao je i po naseljima u dubini slobodne teritorije iz minobacača 120 mm, topova T-12 i haubica 122 mm naročito u zahvatu komunikacije ka Pećigradu, Vrnograču i Todorovu. Tako su 14.4.1995. godine linije rasporeda združenog agresora išle pravcem: Durin - s. Gornja Vidovska - Mačeše - Karaula (tt. 305) - Brkića koplje (tt. 350) - Latića glavica (tt. 310) - Krokinać - s. Dizdarevići - s. Čufurovići - s. Šakanovići - s. Klupe - s. Brezovo Polje - s. Novakovići (šk) - s. Glinica. Dalje je linija razdvajanja nepromijenjena. Naše snage pokušavaju aktivnom odbranom i protivnapadima prisiliti agresora da pređe u odbranu, ali ne uspijeva, osim u rejonu Grljevac - Stabandža, koji je izveden 12.4.1995. godine. Također, i

drugi uspješan protivnapad izveden je na pravcu Brkića koplje - Daltovića glavica. Međutim, neprijatelj u kontri "R" snaga prisiljava naše snage na povlačenje do polaznih položaja.

Sada one drže l/o: Grošići – Elezovići - s. Vrnograč - s. Donja Slapnica - s. Todorovska Slapnica – s. Hasići - s. Muratov lug - s. Radakovići - d/g sa RH. Ostale l/o su nepromijenjene. Očito je da se Abdićev komandant svih snaga Kobac okomio na snage 505. vbbr, a dijelom i na 517. obr, koje brane svoje z/o. To je zabrinulo naše komandovanje. Ali, mladi brigadir Nanić naći će pravo rješenje da toga liscu taktički nadmudri. Naši gubici ova tri dana su sljedeći: izbačeno iz stroja 51 borac, od čega 7 nepovratnih i 2 nestala. Agresor svojom taktikom pokušava primjenjivati "vruće-hladno", tj. žestoko djelovati i napadati, pa zatim taktizirati. Vjerojatno su u pitanju česta pregrupisavanja i promjena težišnih pravaca napada. I on traži gdje je "mekše", pa tamo forsira aktivna napadna dejstva. Tako je smanjio intenzitet b/d 15.-16.4.1995. godine i na velikokladuškom dijelu ratišta. Sada se oglašava samo iz PA oruđa, minobacača i topova B-1. Češće na dijelu l/o naših snaga s. Radakovići - s. Šumatac. Nije niti pokušao sa napadima.

Slična dejstva izvodi i u rejonu Čojlika, djelujući PAM-ovima i PAT-ovima "Bofors" iz rejonu Lipik. Na bihaćkom dijelu ratišta agresor se oglašava povremeno djelujući iz pješačkog i PA naoružanja po našim l/o od južnih padina plješevičkog masiva do jugozapadnih padina Grmeča, a iz rejonu Veliki Radić ispalio je 7 projektila 155 mm na prigradska naselja Cazina. Na sreću, bez učinaka. Naše snage iskoristile su ovaj predah za uređivanje svojih l/o, naročito na novouspostavljenim linijama. U svim jedinicama obilježena je prigodna trogodišnjica formiranja armije R BiH, a u RNC u Gornjoj Koprivni u toku je trodnevni prijem i obrada regruta. Tog prvog dana prijema regruta - 15.4.1995. godine, obilježio je i združeni agresor na svoj način. Granatirao je iz pravca s. Polje haubicama 122 mm rejon prijema regruta, tako da su morali biti sklonjeni u suterenske prostorije Osnovne škole u Gornjoj Koprivni. To mogu činiti samo oni koji su sa zločinačkim nagonima, kada gađaju masu od oko 200 mladića, koji su došli da se vojno obrazuju u RNC-u. Na sreću, granate nisu pogadale prostor prikupljanja tih mladića. Niko od njih nije iskazivao niti trunke straha, iako su neke od granata eksplodirale 200-300 metara od škole. Nisu im to prve granate, koje su se čule oko njih, jer su to doživljavali i kao djeca, i kao mladići zadnje tri godine. U ova dva dana samo je jedan borac ranjen. Združene četničko-abdićevske snage pojačale su granatiranja 18. i 19.4.1995. godine, a to je činio i SČA iz RS na bihaćkom dijelu ratišta dan prije. Na ovom dijelu ratišta SČA iz RS-a je djelovao 17.4.1995. godine snažnom artiljerijsko-minobacačkom vatrom, težišno po komunikaciji kasarna Grabež - Drenovo Tijesno i po objektu Alibegovića kosa. Tenkom je djelovao sa više projektila iz rejonu tt. 404 po samom središtu grada Bihaća. Narednog dana djelovao je agresorski tenk iz rejonu Mali Kosić po našim l/o na dijelu Jezerska glavica - Trnjak, a poslije podne iz minobacača 120 i 82 mm po rejonu s. Lilaci i na lijevoj strani r. Une po s. Miostrah. Na Plješevici, u isto vrijeme SČA pokušava sa pješačkim napadom jednim vodom na pravcu Poljane - Škripina, čiji napad je podržan jakim minobacačkom vatrom. Napad je glatko odbijen. Na bosanskokrupskom dijelu ratišta težišna dejstva bila su u rejonu Čojlika.

Agresor je težišna dejstva izvodio iz minobacača 82 i 120 mm, PA oruđa, te iz topova 76 i 130 mm po l/o i naseljima na lijevoj strani r. Une. Ljudstvo na linijama i civilno stanovništvo moralo je u skloništa sva tri dana, da bi se izbjegli gubici. Velikokladuški dio ratišta bio je poprište granatiranja iz sveg arsenala Abdićevih PVF. Tako je 17.4.1995. godine težišno granatirao l/o naših snaga u rejonima: s. Rekići - Velića glavica (tt. 384) - s. Kurtići. Ovoga dana granatiranja su bila cjelodnevna i znatno žešća, proširena čak do Elezovića. Istoga dana združeni agresor izvodi artiljerijsko-pješačke napade, koji su težišno usmjereni na objekat Velića glavicu, te s. Dizdarevići - Kurtići i Čufurevići - Kurtići. Dio snaga usmjeren je na pravcu s. Krokinac - s. Maćeše. Na svaki od pravaca angažirao je snage jačine pješačke čete iz sastava 1. br. NO. PVF uspjele su ovladati objektom tt. 275 i s. Kurtići. I u rejonu Johovica agresor vrši intenzivna izviđanja ovih dana, ali ne pokušava ubacivati IDG ili izvoditi napade. To je učinio tek 19.4.1995. godine granatiranjem naših rejona odbrane, a dodatnim orudima: haubicama 122 mm, topovima T-12 i tenkovima, granatirao je veća sela, da bi u popodnevnim satima izveo i žestok pješački napad jakim snagama na Velića glavicu, koju je uspio zaposjesti. Nakon ovih uspjeha, agresor je dostigao na liniju: Katići - Gornja Vidovska - Donji Šumatac - sjeverni dio s. Vejinac - Brkića Koplje - Muharići - Velića glavica - Kurtići - tt. 275 - Donja Slapnica - Šakanovići - Brezovo Polje. Glavne snage 505. vobr, 506. obr i druge jedinice ojačanja angažirane su na izvođenju aktivnih i odbrambenih borbi u cilju zaustavljanja daljnjih prodora agresora prema Vrnograču i Šestanovcu. Ne isključuje se otvaranje novih vrućih linija kao: Sadišovac - Bugar i Kordunski Ljeskovac - Tržac i Tržačka Raštela, te nastavak napada jačih snaga na rejon Vrnograča. Pojačana su i naša obavještajno-izviđačka dejstva, naročito prema združenim agresorskim snagama, kako bi mu se pariralo. Težišna borbena dejstva bila su na navedenom dijelu velikokladuškog ratišta, ali i u rejonu Čojluka i na Grabežu. A 18.4.1995. godine težište odbrane bilo je na vrnogračkom pravcu, gdje agresor ulaže velike napore u pokušaju poluokruženja ili okruženja naših snaga u s. r. Vrnograča.

I naše snage nisu se samo branile. Izvele su brz i snažan protivnapad na objekat Velića glavica, s kojeg su odbacile neprijatelja, dok je u rejonu Johovica otkrivena i razbijena neprijateljska izviđačka grupa čiji su ostaci protjerani preko d/g u RH. S obzirom na tešku situaciju na nekim linijama, komandant i načelnik Štaba 5. korpusa održali su hitan sastanak sa svim komandantima neposredno potčinjenih jedinica 19.4.1995. godine na kojem je izvršena analiza b/d koje su u toku, sagledan je operativno-taktički položaj naših snaga, te utvrđene hitne i prioritetne mjere u daljnjem toku b/d u z/o brigada. Ocijenjeno je da je kritično stanje popune municijom i drugim ubojnim sredstvima. Naređeno je iznalaženje rješenja za ovu popunu. SČA sa PVF-om i ovoga dana izvodi žestoka napadna dejstva, naročito u širem rejonu Vrnograča, koja su podržana neprekidnom vatrom agresorske artiljerije i minobacača. Od tog dejstva vatre naše snage gube neke linije i trpe značajne gubitke. Ulažu se veliki naponi da se napadi zaustave i konsoliduju linije. Stanje u z/o 505. vobr je teško, kako zbog preširoka fronta, tako i zbog gubitaka koje trpe te jedinice, bez zamjena i odmora. Zbog toga stanja, kod generala Dudakovića je bio i brigadir Nanić. "Uočio sam", kaže autor, "na izlazu sa sastanka,

da je dosta zabrinut i gleda oborenim pogledom. Nailaz kraj mene i ne diže glavu. Vidim ne javlja se kao uobičajeno, sa laganim osmijehom. Onda mu ja dobacim i kažem: 'Nešto si mi zabrinut čim nikoga ne vidiš', a on će ti: 'Baš je tako, pročitao si me'. Onda smo se selamili, a zatim je dodao: 'Razmišljam, kako doskočiti Kopcu'. Pokušaću i ja njega zabrinuti!'. "Bože hajrom", dobacio sam. Rastali smo se sa željom da mu Alah dž. š. bude u pomoći. Vjeruje da će i ta pomoć biti uz njega i njegove borce.

SČA iz tzv. RSK sa PVF nastavlja 20.-24.4.1995. godine, a i stalno pojačava proširenje zona i pravaca napada svojih združenih snaga, naročito prema Vrnograču i Šestanovcu, dok je na istoku i sjeveroistoku prema tzv. RS-u stanje smanjenog intenziteta b/d. Agresor već 20.4.1994. godine nastavlja intenzivna b/d i granatiranja na istočnom dijelu velikokladuškog dijela ratišta, naročito po položajima naših jedinica na dijelu s. Rekići - Velića glavica - Maćeše - Dukići - tt. 252, uključujući i sva naselja u toj zoni. Počeo je sa artiljerijsko-minobacačkim napadima, koje izvodi od ranog jutra iz minobacača svih kalibara, topovi 76 mm ZIS, B-1, iz T-12 i haubica 122 mm. Dejstvuje i dimnim minama 120 mm, a iza toga kreće u pješačke napade oko 9,00 sati na pravcima: Donja Slapnica - tt. 252, Donja Slapnica - Brda, te Džebići - Velića glavica. Na ovim pravcima združeni agresor je angažirao snage ojačanog batalijona iz sastava 2. br. NO, ali i specijalnu jedinicu četnika. Borbe su trajale do kasno po podne. Linije naših snaga ostale su nepromijenjene. Međutim, u rejonu Velića glavice agresor je naišao na čvrstu i dobro organiziranu odbranu naših branitelja. Pretrpio je velike gubitke sa više od 10 poginulih i 30 ranjenih, ali nije odustao od svojih nakana. I na pravcu Kik u RH Radakovići agresor je izveo neuspjeh napad. Naše snage dočekale su ga žestokom vatrom, te prisilile na povlačenje.

Na bosanskokrupskom i bihačkom dijelu ratišta, posebno u rejonu Čojluka i Okdanka, SČA je dejstvovao iz minobacača 82 i 60 mm, te iz PAT-ova i PAM-ova. A u rejonu Čojluka pokušao je i sa manjim pješačkim napadom.

U ostale dane, tj. od 21. do 24.4.1995. godine intenzitet b/d je znatno smanjen u cijeloj z/o 5. korpusa. Artiljerijsko-minobacačka dejstva su samo povremena, a oživljavana je pješačka i PA vatra duž linija razdvajanja. Jedino je iz rejona Tihotina dejstvovao topovima 130 mm po rejonu Sokoca 21.4.1995. godine. Na plješevičkom masivu agresor je pokušao izvesti pješački napad na pravcu Poljina - tt. 1330 - Skopina, bez artiljerijske pripreme, radi iznenađenja i nije uspio probiti naše l/o, nakon jednog poginulog i 3-4 ranjena četnika. I narednog dana, ali na drugom kraju, u rejonu Grmuškog platoa neprijatelj je oko 3 sata dejstvovao iz minobacača svih kalibara po našim l/o, a na pravcu Gornja Vidovska i Radakovića pokušao je sa pješačkim napadom snagama jedne čete iz 3. br. NO ojačanom izviđačko-diverzantskom jedinicom. Ovim manjim napadima neprijatelj pokušava pronaći slabe tačke u našoj odbrani i otkriti gdje je težište odbrane. Agresor je 24.4.1995. godine dejstvovao iz tenka iz rejona Abdića brda po rejonu Kločota i l/o na tom dijelu sa više granata, dok je iza podneva dejstvovao po rejonu s. Kamenica sa 5 projektila. Nije poštedio ni grad Bihać. Oko 15.00 sati dejstvovao je iz haubica 105 mm iz rejona Zaklopača po gradu Bihaću sa desetak projektila. Ova granati-

ranija izvodi, po pravilu, u periodu smjena ljudstva i na linijama, što je i ovoga puta učinio. Valja spomenuti da su i naše snage išle u "kontre", da bi koliko-toliko uzvratile SČA.

Tako su 19/20.4.1995. godine oko 3,00 sata izvele brz i uspješan protivnapad na objekat Velića glavica i isti zauzele. Taj objekat su snage neprijatelja bile zaposjele 19.4.1995. godine. Oko 7.00 sati združene snage agresora pokušale su to "kontrom" vratiti, ali nisu uspjele, trpeći osjetne gubitke. Neprijatelj je pokušao, u nekoliko navrata, izvesti artiljerijsko-pješačke napade u rejonu Elezovića i na Plješevici, koji su glatko odbijeni. U rejonu Donji Šumatac agresor je vršio nasilno izviđanje snagama jedne čete, u toku kojeg je došlo 22.4.1995. godine do borbe u susretu. Neprijatelju su naneseni znatni gubici, te je natjeran na bijeg. Raketaši iz jedinice 501. bbr dejstvovali su 24.4.1995. godine raketama 107 i 177 mm radarske sisteme na Goljoj Plješevici, a minobacačima 82 mm tučeni su položaji pješadije. Gijeni se da su pričinjene velike štete na radarskim sistemima od direktnih pogodaka. Naše snage vode uspješna odbrambena i aktivna dejstva u svojim z/o, ali i hitna ukopavanja, naročito novouspostavljenih l/o.

U RNC u toku je obuka regruta 13. klase. Oni se vrlo marljivo obučavaju za svoje ratne zadatke. Naši gubici 20.-24.4.1995. godine su slijedeći: izbačeno iz stroja 85 boraca i starješina, od čega 4 nepovratna. Ovakvo nesrazmjernan odnos ranjenih i poginulih je rezultat granatiranja.

SČA nastavio je b/d 25.-26.4.1995. godine sa promjenjivim intenzitetom u cjeloj z/o 5. korpusa. Težišna dejstva su na Plješevičkom masivu i na velikokladuškome dijelu ratišta. Tako je po gradu Bihaću dejstvovao iz haubica 122 mm sa Mahale u Ripču i sa tenkom iz rejona tt. 404 kod Pritoke. Ove napade izvodio je tokom noći 24/25.4.1995. godine, te nastavio ujutro ispalivši više desetina projektila. Od tih dejstava povrijeđeno je više civila. Tokom dana agresor dejstvuje iz minobacača 120 mm sa više mina iz rejona Gola Plješevica (tt. 1648) po rejonima naših snaga na Baljevačkom polju, Debelom Lugu i Spasinom vrhu (tt. 1120). Popodne nastavlja dejstva iz minobacača po našim rejonima odbrane na Ribičkoj glavici, a tenkom po Sokocu. Narednog dana proširio je asortiman oruđa, pa je dejstvovao iz pješačkog i PA oružja po l/o na Grmuško-srbljanskom i Grabeškom platou. Iz rejona Hrgar uputio je na grad Bihać dva tenkovska projektila, koja je ponovio i 26.4.1995. godine, čiji je cilj uznemiravanje i nanošenje gubitaka.

Na bosanskokrupskom dijelu ratišta SČA je 25.4.1995. godine aktivnije dejstvovao iz pješačkog i PA naoružanja, naročito iz topa 40 mm iz rejona Ostrožnica i Lipik po našim l/o u rejonu Čojlika. U toku dana dejstvuje iz minobacača 120 mm po naselju Bos. Krupa na lijevoj strani r. Une, dok je 27.4.1995. godine granatirao š. r. Cazina iz haubica 155 mm iz pravca Pučenika i Jerkovića glavice. Ipak, težišnu vatru iz svih oruđa i oružja agresor je ispoljavao na velikokladuškome dijelu ratišta. Tako je dejstvovao iz minobacača svih kalibara, topovima 76 i 130 mm, te iz pješačkog i PA naoružanja, ispalivši više projektila u nepravilnim vremenskim razmacima na l/o i naselja. U večernjim satima 24/25.4.1995. godine združeni agresor je izveo bezuspješan pješački napad, bez artiljerijske pripreme, na pravcu Brkića Koplje - Sijalici - Velića glava, snagama jačine dvije ojačane čete iz 1. br. NO PVF. U napadu su masovno

korištena sredstva za blisku POB, PAM-ovi i PAT-ovi. Ovaj dobro osmišljen napad je odbijen još boljom i organizovanijom vatrom naših branitelja. Tom prilikom izbačeno je iz stroja više vojnika PVF. Napad je ponavljan i 26.4.1995. godine, bez učinaka. Zato je združeni agresor žestoko granatirao Velića glavicu i s. Dukiče. Naši izviđači su uočili da je neprijatelj doveo u rejon Donja Slapnica neke jedinice Jurišnog bataljona 2. br. NO, a vrši i značajnija pregrupisanja. Te aktivnosti nastavlja i 27.4.1995. godine na širim prostorima iza svojih l/o, zatim na plješevičkom dijelu, gdje je uputio i dvije IG u rejon Čot (tt. 859), sa zadatkom izviđanja i osmatranja. Iste su otkrivene i protjerane.

Stanje u z/o 5. korpusa u cjelini je pod kontrolom. Zadnja dva dana nije došlo do promjena na l/o. Na vatru se samo povremeno uzvraća zbog velikog utroška i nestašice municije. Jedinice su znatno duže na linijama zbog većeg angažiranja ljudstva na prvim linijama. Suočile su se jedinice i sa smanjenom tablicom u ishrani boraca. Manjka i hrana na linijama, iako često i narod donosi hranu borcima na linije. Borci već duže vrijeme dobijaju samo dva puta dnevno hranu, često samo noću, jer se danju ne može kretati u zonama b/d. Gubici su minimalni - iz stroja je izbačeno 5 boraca. Težišna dejstva od 28. do 30.4.1995. godine neprijatelj je ispoljavao na velikokladuškome dijelu ratišta. Već u ranim satima 28.4.1995. godine otpočela su snažna artiljerijsko-minobacačka dejstva po našim l/o: Vejinac - Rekići - Velića glavica - Dukiči, koja je trajala do kasno po podne. Najžešći vatreni udari bili su po rejonima Vejinac i Velića glavica.

Artiljerijske napade i artiljerijsku pripremu napada izvodi iz minobacača 82 i 120 mm, topovima 76 mm ZIS i B-1, T-12 od 100 mm, haubicama 122 mm, tenkovima i PA oruđima. Nakon toga dugotrajnog granatiranja i neposredne žestoke artiljerijske pripreme, agresor kreće u pješačke napade na cijeloj liniji. Glavnom snagom napada objekat Velića glavicu, a pomoćnim pravcima ojačane čete. Ti napadi su išli pravcima: Todorovska Slapnica - Velića glavica i Brkića koplje - Vejinac. Ovi napadi imali su snažnu vatrenu podršku, dok je artiljerija kalibra 100 i više milimetara tukla dubinu slobodne teritorije. Napadi su prestali oko 16,00 sati, jer su snage napadača prisiljene da se povuku na polazne položaje. Istoga dana snage SČA srušile su most s lijeve strane na r. Korani u rejonu Hadžin Potok. Na ovom dijelu z/o 517. obr smanjen je intenzitet b/d 29. i 30.4.1995. godine. Jedino su nastavljena povremena dejstva iz minobacača 82 i 60 mm, topova 76 mm, te iz PA i pješačkog naoružanja, osim na rejonu Tržackih Raštela, na koji dio je ispaljeno preko 100 granata iz tenkova i mina 82 i 120 mm. Ovaj artiljerijski napad je izveden ujutro 30.4.1995. godine od 5,30 do 09,00 sati iz rejona Korđunski Ljeskovac. Nakon ovog artiljerijskog napada, krenuo je i sa pješadijom došavši do lijeve obale r. Korane, ali se nije usudio forsirati rijeku i krenuti dalje u napad, već se vratio tamo odakle je krenuo. Na bihačkom dijelu ratišta, opet je SČA iz tzv. RSK aktivno djelovao 28.4.1995. godine dejstvujući iz minobacača 82 i 120 mm, topovima 76 mm i T-12, te iz haubica 122 mm, tenkova i PA oruđa sa teritorije RH po našim l/o u rejonima Baljevac, Debeli lug, s. Klokot i Jasika, bez posljedica. Po podne je dejstvovao iz tenka sa Hrgara po središtu Bi-

haća, birajući gdje ima najviše okupljenog naroda. Narednog dana oko 21,50 sati agresor djeluje iz haubica 122 mm sa položaja Zaldopača kod Ličkog Petrovog Sela sa desetak projektila po užem dijelu grada Bihaća. Slično ovom, samo ujutro u 8,40 sati ispalio je 5 projektila 122 mm na grad Bihać iz rejonu Mahala – Ripač, a iz rejonu Melinovac djeluje sa više mina 120 mm po hrvatskim selima Skočaj i Medudražje. Popodne oko 15,50 sati djeluje sa dva aviona tipa "Orao" po našim l/o u rejonu Opaliti vrh (tt. 1225) - Crni vrh (tt. 1356) - Spasin vrh, a zatim i po Velikom Skočaju. Avioni su doletjeli iz pravca Udbine. Od tog dejstva poginuo je jedan pripadnik HVO, dok ih je 6 ranjeno.

U z/o 511. sbbr agresor je povremeno djelovao zadnja 3 dana iz minobacača i tenkova sa rejonu Šabića Poljana po našim l/o i naseljima Hodžinac – Ljusina - Čojluk, dok je 30.4.1995. godine težišno djelovao iz PA i pješačkog naoružanja po uočenim ciljevima i l/o naših snaga.

Naše snage izvodile su odsudnu odbranu na velikokladuškom dijelu ratišta odbijajući sve pokušaje proboja naših l/o. Intenzivno se radi na inženjerskom uređenju linija i rejonu odbrane. Znatne teskoće nastaju u izvođenju aktivnih b/d zbog manjka municije. Naši gubici su: 26 boraca izbačeno iz stroja, od čega 4 nepovratna.

Borbena dejstva prvog majskog dana bila su intenzivna, dok su 2. i 3.5.1995. godine bila smanjena intenziteta. U prijedodnevnom satima 1.5.1995. godine združeni agresor izveo je jake artiljerijsko-pješačke napade na l/o naših snaga na pravcu Rekići - Velića glavica i s. Maćeše - s. Dukići, dok je naselja u dubini granatirao iz topova, tenkova i haubica 122 mm. Minobacačkom vatrom svih kalibara i PA vatrom podržavao je pješadiju u napadu. Istoga dana u jutarnjim satima krenuo je u napad sa snagama jednog bataljona iz 2. br. NO PVF na pravcu: Todorovska Slapnica - Velića glavica i s. Krokinač - Maćeše. Naše snage snažnom i upornom odbranom spriječile su proboje naših l/o u tim rejonima. Tom prilikom nanijele su znatne gubitke snagama neprijatelja, prisilivši ih na povlačenje na polazne položaje. I naše snage su izvele iznenađan i brz napad na snage združenog agresora u rejonu Brkića koplje (tt. 356), nanijevši neprijatelju velike gubitke, a zatim se povukle na svoje l/o u rejonu Rekići (tt. 340). U toku 2.5.1995. godine agresor izvodi neselektivna granatiranja iz minobacača, topova 76 mm i tenkova, čija dejstva su težišno usmjerena na l/o naših snaga u rejonima: Muratov Lug - Šumatac, s. Rekići - Velića glavica i Maćeše - Dukići. Jedino su pokušali sa manjim pješačkim napadom snagama jačine voda na l/o naših snaga u rejonu s. Katići - s. Radačkovići. I naredni dan ponavlja dejstva i opet bez pokušaja pješačkih napada. U zoni odbrane 511. sbbr na bosanskokrupskom dijelu ratišta SČA je samo povremeno djelovao sa distance iz pješačkog i PA naoružanja duž l/o naših snaga u rejonima Čojluk – Kobiljnjak - Bos. Otočka. Jedino je u rejonu Čojluka držao naše snage na l/o pod stalnom vatrom pješačkog i PA naoružanja, naročito iz rejonu Lipik. I naše snage djeluju s raketom na tt. 337 u rejonu Vučjaka. Na desnoj strani r. Une, uništivši pri tome jedan PAT 20/3 sa posadom. SČA iz tzv. RS i RSK bio je aktivniji na ostalim pravcima na bihaćkom dijelu ratišta od Gole Plješevice do Grmuše gdje se izvode samo povremena granatiranja. Na ovom sdijelu naše snage su meta artiljerijsko-mino-

bacačkih napada i dejstava iz PA naoružanja.

U rejonu Željava Martićevići postavili su 1.5.1995. godine dva tenka T-55 ispred glavnog ulaza podzemnog hangara, sa okrenutim cijevima prema Bihaću iz kojih se nije djelovalo prvog dana. Već drugog dana neprijatelj pojačava svoja artiljerijska dejstva iz minobacača 82 i 120 mm, topova 76 mm i tenkova tukući po našim l/o u rejonima Pršine uvale - Čot. A u popodnevnim satima te snage djeluju iz tenkova sa rejonu Gola Plješevica i tt. 404 kod Pritoče, po užem gradskom središtu Bihaća. Ta dejstva su sinhronizovana sa ciljem nanošenja većih gubitaka, razaranja objekata i psihičkog razaranja duša starih i nejakih, koji su i u dosadašnjim napadima najviše stradavali. U toku dana agresor je izveo više artiljerijsko-pješačkih napada snagama ojačanog bataljona na l/o 501. bbr na dijelu Pršine uvale - Čot. Nakon više ponovljenih napada, agresor je 2.5.1995. godine popodne ovladao sa osam vatrelih tačaka i 2 zemunice u rejonu Duga Luka. Međutim, naše snage u protivnapadu, 3.5.1995. godine vraćaju sve objekte koje su izgubile dan ranije, nanijevši agresoru gubitke od 5 poginulih i 10 ranjenih četnika. U povlačenju agresor je ostavio dio MTS-a i municije. U znak odmazde neprijatelj pojačano granatira naše l/o na Plješevici i grad Bihać. Na drugim l/o u z/o 5. korpusa nije bilo promjena. Regruti RNC 13. klase pušteni su kući za vikend. Tri regruta, od 28 koji su zarobljeni u Pećgradu i upućeni na obuku u RNC, nisu se vratili sa vikenda u kasarnu u Gornjoj Koprivni. Većina tih regruta imala je roditelje ili rodbinu na Abdićevoj strani. Unatoč tome, vratili su se u kasarnu. Oni su svi sa prostora pod kontrolom PVF. Ovih dana razmijenjena su tijela 20 poginulih sa svake strane. Naši gubici su: 13 izbačeno iz stroja, od čega dva nepovratna.

11. Težišna b/d na velikokladuškom pravcu i na Plješevičkom masivu

Združene agresorske snage iz tzv. RSK, PVF i RS nastavljaju svoja zločinačka dejstva 4-7.5.1995. godine na slobodnu teritoriju Okruga Bihać i na l/o u z/o 5. korpusa. Opet su težišna dejstva na velikokladuškom dijelu ratišta i na Plješevičkom masivu. Združeni agresor sastava PVF i četnici iz RH žestoko granatiraju sela i naše l/o: s. Radačkovići - Muratov lug - Šumatac, zatim s. Rekići - Velića glavica i Maćeše - Dukići djelujući iz minobacača svih kalibara, topova 76 mm, te iz haubica 122 mm i tenkova sa Kordunskog Ljeskovca, ali nisu kretale u pješačke napade u toku 4.5.1995. godine. Agresor se ponovo oglašava 7.5.1995. godine dejstvima po s. Pjanići i Čoralici sa 12 projektila 122 mm iz rejonu Mala Kršlja, dok iz rejonu Velići Radić djeluje sa dvije granate 155 mm po rejonu Cazina. Iz toga se vidi da je i združeni agresor imao veći broj izbačenih iz stroja, jer dalje ne kreće u napade, očekujući pridolazak svježih snaga, da bi ih ubacio u borbe širih razmjera. Takva pauza valja i našoj strani, a radi nabavke municije, odmora i konsolidacije jedinica. Na bihaćkom dijelu ratišta agresor izvodi povremena dejstva iz pješačkog i PA naoružanja po našim l/o od Gole Plješevice do Grmuše. Aktivnija dejstva agresora su u rejonu Plješevičkog masiva u kom dijelu djeluje iz tenkova, minobacača 120 i 82 mm, te iz topova kalibra do 100 mm. A iz rejonu Velino brdo i tt. 404

dejsvuje svakog dana popodne, počev od 4.5.1995. godine sa 2-4 tenkovska projektila po gradu Bihaću. Samo 6.5.1995. godine agresor pokušava izvesti pješački napad u rejonu Oklanak. Međutim, naše snage izvode napad 4.5.1995. godine snagama jačine ojačanog bataljona na pravcu: k. 833 - tt. 1012 u rejonu Plješevice, s ciljem zbacivanja snaga SČA sa tih objekata i zaposjedanje istih, odnosno, odbacivanje do iza d/g sa RH pravcem: Blažin Trovrh (tt. 620) - Durin sjek (tt. 1012) - Sinke (k. 613). U ovoj akciji naše snage su razbile i protjerale agresora i zaposjele navedenu liniju, nanijevši pri tome agresoru znatne gubitke. Cijeni se da je imao 10-15 poginulih i oko 20 ranjenih.

Bosanskokrupski dio ratišta je dovoljno stabilan u ova 4 dana. Aktivnija dejstva bila su u rejonu Čojluka iz pješačkog i PA naoružanja. Sada su u toku intenzivna izviđanja na cijeloj z/o 5. korpusa, naročito na pravcima jačih borbenih aktivnosti. Obostrano se izvode dodatna inženjerska utvrđivanja, naročito novouspostavljenih l/o. Od posljedica tenkovskih dejstava po gradu Bihaću, koja su izvedena iz rejonu Melinovac i tt. 404, oštećeno je više objekata. Jedan broj civila je povrijeđen, dok je samo jedan poginuo.

Ponovo je problem popune municijom, za što se traži rješenje. Komanda 5. korpusa izvodi dopunsku obuku jedinica po posebnom planu u rejonu Osredak. U toku je obuka 9 pješačkih četa s ciljem boljih priprema jedinica za naredna b/d. U ova 4 dana izbačeno je 30 boraca iz stroja, od čega su tri nepovratna.

Združeni agresor pojačava aktivnosti od 8. do 10.5.1995. godine na više pravaca, a naročito na l/o naših snaga Johovica - Tržac. U večernjim satima 7./8.5.1995. godine ispalio je tri punjenja raketa 128 mm iz VBR po rejonu s. Čoralići. Komanda 517. obr ocijenila je da bi agresor iz RSK sa hrvatske strane granice mogao krenuti u aktivna napadna dejstva. Stoga su željeli preduhitriti agresora napadom na njega, što su i učinili. Ovim napadom agresor je prisiljen da na dijelu fronta: Komesarska kosa - Komesarac pređe u odbranu, iako je na tom dijelu imao jake snage iz 13. slunjske brigade i Graničnog odreda 21. kordunskog korpusa. U ovim borbama agresor je imao oko 10 poginulih i 15 zarobljenih, koji su dovedeni na našu stranu, sa većom količinom MTS-a, koji su kasnije razmijenjeni. Nakon ovog iznenadnog, ali uspješnog napada, agresor je od jutarnjih sati 9.5.1995. godine nastavio žestoka dejstva po naseljenim mjestima i l/o duž d/g na liniji: Žgela - Kordon - Julići - Kik. Dejstva izvodi iz minobacača svih kalibara, topova 76 mm ZIS i B-1 i 130 mm, te iz haubica 122 mm sa više vatrene položaja, čija granatiranja su završila kasno popodne. Nakon ovog granatiranja SČA kreće u protivnapad na rejon Kik (tt. 401) sa dvije pješačke čete. Napad je odbijen, ali su nastavljeni još žestoka granatiranja naših l/o i naselja iza njih.

Na bihaćkom dijelu ratišta i dalje se izvode aktivna dejstva, težišna na Plješevičkom masivu i u rejonu Grmuše. Ovu liniju agresor drži pod vatrom pješačkog i PA naoružanja, a povremeno i pod minobacačkom, topovskom i tenkovskom vatrom. Čak je pokušao sa ponovnim napadom 8.5.1995. godine u rejonu Durin Sijek (tt. 1012) kada je pretrpio gubitke od 5 poginulih i 10 ranjenih. Borbe su u toku a naše snage čvrsto drže svoje l/o. Zna se da agresor obično kreće u napade nakon granatiranja. Tako je i ovoga puta bilo. Napao je naše snage

8/9.5.1995. godine na pravcu Krokinač - Mačeše snagama jačine dvije čete i tom prilikom zauzeo objekte tt. 302 i 304. U brzom protivnapadu 9.5.1995. godine naše su snage protjerale neprijatelja sa tih objekata.

U toku 10.05.1995. godine agresor je nastavio minobacačka dejstva po rejonu Orniča brdo (tt. 454). I na ostalim pravcima velikokladuškog dijela ratišta agresor djeluje sa distance iz minobacača 120 i 82 mm, te iz topova 76 mm i tenkova, naročito duž linija: Radakovići - Muratov lug - Šumatac - Rekići - Veliča glavica i Mačeše - Dukići. Dejstva po ovim l/o trajala su sva tri dana sa promjenjivim intenzitetom, zbog čega su naše snage bile u stalnoj gotovosti za odbranu.

I na bosanskokrupskom dijelu ratišta agresor je dejstvovao sa distance iz minobacača, haubica 122 mm, te iz pješačkog i PA naoružanja, po našim l/o od Bos. Krupe do Bos. Otoke sa težištem u rejonu Čojluka. Naše snage u cjelini uspješno brane dostignute l/o, osim u rejonu Kik, odakle su se povukle zbog žestokog granatiranja, ali je d/g ostala pod našom kontrolom. U periodu 8.-10.5.1995. godine izbačeno je iz stroja 48 boraca, od čega 3 nepovratna. Snage SČA izvode b/d smanjenog intenziteta narednih 4-5 dana, osim na Grmuško-srbijanskom platonu, na kom dijelu su zadnja 3 dana bile znatno aktivnije. Tako su tokom 11.5.1995. godine na plješevičkom dijelu snage SČA dejstvovale sporadično iz oružja i oruđa, a 12.5.1995. godine, oglašava se dejstvima tenka iz rejonu tt. 404 po gradu Bihaću, dok je minobacačima i topovima 76 mm dejstvovao po našim l/o, a iz haubica 155 mm po dubini slobodne teritorije općine Cazin.

U popodnevnom satima 12.5.1995. godine jedinice 503. bbr izvele su jak napad na l/o 17. ključke Ipb, čije su snage prisiljene na povlačenje sa linija Korita - Trnjak - Brkići, sve do linije: Redžina jama - Garavice - istočne padine rejonu Sječe - Drenovac - Korita - Jankov vrh - Crno Jezero. U ovim borbama agresor je imao 10 poginulih i više ranjenih vojnika. Nakon ovog poraza agresor je sve do 15.5.1995. godine nastavio svakodnevna žestoka granatiranja l/o naših snaga i dubine teritorije u z/o 503. bbr. On drži pod stalnom pješačkom i PA vatrom naše l/o od Čojluka do Bos. Otoke. Posebno dejstvuje PAT-om 40 mm iz rejonu Lipika po našim snagama u rejonu Čojluka. Sa rejonu Crkvina djeluje tenkom 11.5.1995. godine po rejonu Bos. Otoke, dok 13. i 14.5.1995. godine dejstvuje iz tenkova sa Lipika i Ostrožnice po naseljima na lijevoj strani r. Une, koja su pod našom kontrolom.

Na dijelu velikokladuškog ratišta združeni agresor pojačava djelovanja iz svih oruđa i minobacača po našim l/o od sela Radakovići - Muratov lug - Šumatac, pa sve do rejonu s. Mačeša, sjeverno od Veliča glavice. A već 13.5.1995. godine znatno je pojačao svoja dejstva iz artiljerije i minobacača po širem rejonu Brda. U isto vrijeme izveo je jak napad, u ranim jutarnjim satima, uz artiljerijsku pripremu, na s. Kurtiće, dok je u popodnevnom satima napao naše snage u rejonu Brda i tom prilikom ovladao sa dijelom naših l/o u tom rejonu, kada je napad zaustavljen, zahvaljujući upornoj odbrani naših boraca. I naredna dva dana agresor pojačava dejstva iz pješačkog i PA naoružanja, minobacača svih kalibara i topova B-1 po rejonima naše odbrane duž l/o prema snagama SČA i PVF. U popodnevnom satima 15.5.1995. go-

dine SČA iz RS dovezao je tri autobusa ljudstva na linije i to: u rejon Drenovo Tijesno iz pravca Veliki Radić i dva u rejon Grabeža iz pravca Gorjevca. Ocijenjeno je da su to dodatne snage za ojačanja snaga na linijama. Predveče oko 17,20 sati dva aviona "Orao" doletjela su iz pravca Udbine i kružila u širem rejonu Bihaća, ali nisu borbeno djelovala. Vjerojatno su vršila rutinska izviđanja.

Glava XIV

1. Napad snaga 5. korpusa sa prelaskom u odbranu "Grmeč-95/1 i 2" (Sema 24)

Komanda 5. korpusa, nakon opsežnih izviđanja i prikupljanja podataka o snagama SČA pripremila je plan napada na Grmuško-srbljanskom i Grabeškom dijelu fronta pod šifrovanim nazivom "Grmeč-95/1" i "Grmeč-95/2". Komanda je ocijenila da je intenzitet b/d na silaznoj putanji, osim oko Vrnograča. Zbog toga je željela pokrenuti šira ofanzivna dejstva na grmuško-srbljanskom i grabeškom dijelu fronta, kako bi što dalje odbacila snage SČA u dubinu Grmeča, pogotovo što su naše snage iz 501. bbr uspjele potisnuti SČA iz tzv. RSK na Plješevičkom masivu, izbišši na d/g sa RH. Ovaj napad na grmuško-srbljanskom i grabeškom dijelu ratišta nije bio jednovremen, mada je tako planiran. Snage na grabeškom dijelu još su se branile pripremajući se za prelazak u napad, dok su snage iz 503. bbr krenule 12.5.1995. godine u odlučan napad na dijelu fronta na Grmuško-srbljanskom platou, gdje uspijevaju u naletu probiti l/o SČA na dijelu: Korita – Trnjak - Brđići, dok je na pravcu Unška kosa - Vukašinića glavica izvršeno ubacivanje dijela snaga koje su uspjele razbiti snage SČA u tim rejonima, nanijevši znatne gubitke neprijatelju. Na pravcu Medugorska kosa jedinice 503. bbr su, nakon drugog pokušaja, probile l/o SČA i do 22,00 sati izbile na liniju: Vukašinića glavica – Oš Grmuša - Jerkovića glavica – Kosa - Medugorska kosa. Do tog vremena naše snage oslobodile su: Kamenički vrh (tt. 484), Novakovića glavicu (tt. 580), Jerkovića glavicu (tt. 446) i Vukašinića glavicu (tt. 399). U ovim borbama nanoseni su veliki gubici SČA, te zarobljen jedan živ i pronađena dva mrtva vojnika. Cijeni se da je bilo više poginulih i ranjenih vojnika SČA. Zaplijenjeno je nekoliko pušaka, jedan PAT 20/1, 1 PAM 12,7 mm, 5 minobacača 82 mm i 3 od 60 mm, kao i veća količina municije. Te snage uvezuju dostignute l/o i vrše konsolidaciju jedinica.

U rejonu Komesarac istog dana uništena je četnička vatrena tačka - PAT 20/1 dejstvom našeg topa 76 mm ZIS. Agresor je uzvratio žestokim granatiranjem Bihaća. Tom prilikom pričinjena je znatna materijalna šteta. U toku 13.5.1995. godine naše snage nastavljaju ofanzivna dejstva i do pada mraka izbijaju na liniju: Čujino brdo – Kežilovac – Baljevac - Velika glavica (tt. 463) - Lonina kosa – Jelovac – Tukovi - Velika kosa - Alibegovića kosa (tt. 625). Ovom akcijom oslobođeno je daljih 30 km² prostora.

U nastavku napada naših snaga 14.5.1995. godine na dijelu Grmuškog pravca oslobođeno je novih 10 km² prostora. Oslobođeni su objekti: Mala kosa (tt. 721), Janikov vrh (tt. 748) i Krlj-

na vrh, a narednog dana naše zdužene snage ovladale su sa rejonom Krivodo (tt. 353). Međutim, agresor je izveo protivnapad 14.5.1995. godine u rejonu Jankova vrha i zaposjeo isti. Sutradan naše snage su uzvatile i odbacile snage SČA sa tog vrha. Dalje, agresorski vojnici su potisnuti sa više visova. Očito je da ne mogu ustabiliti svoje l/o zbog naših stalnih i odlučnih napada na ovome dijelu, zahvaljujući vrlo aktivnim i dinamičnim napadnim b/d 503. bbr.

Na dijelu velikokladuškog ratišta naše snage odbile su dva napada združenog agresora na s. Kurtiće. A u rejonu Brda su izvele protivnapad i povratile dio izgubljenih l/o na ovom dijelu, dan ranije. Na tom dijelu ratišta l/o naših snaga dosta su stabilne, zahvaljujući odsudnoj odbrani branitelja. Naši gubici od 11.-15.5.1995. godine su sljedeći: izbačeno iz stroja 72 borca i starješine, od toga 4 nepovratna gubitka.

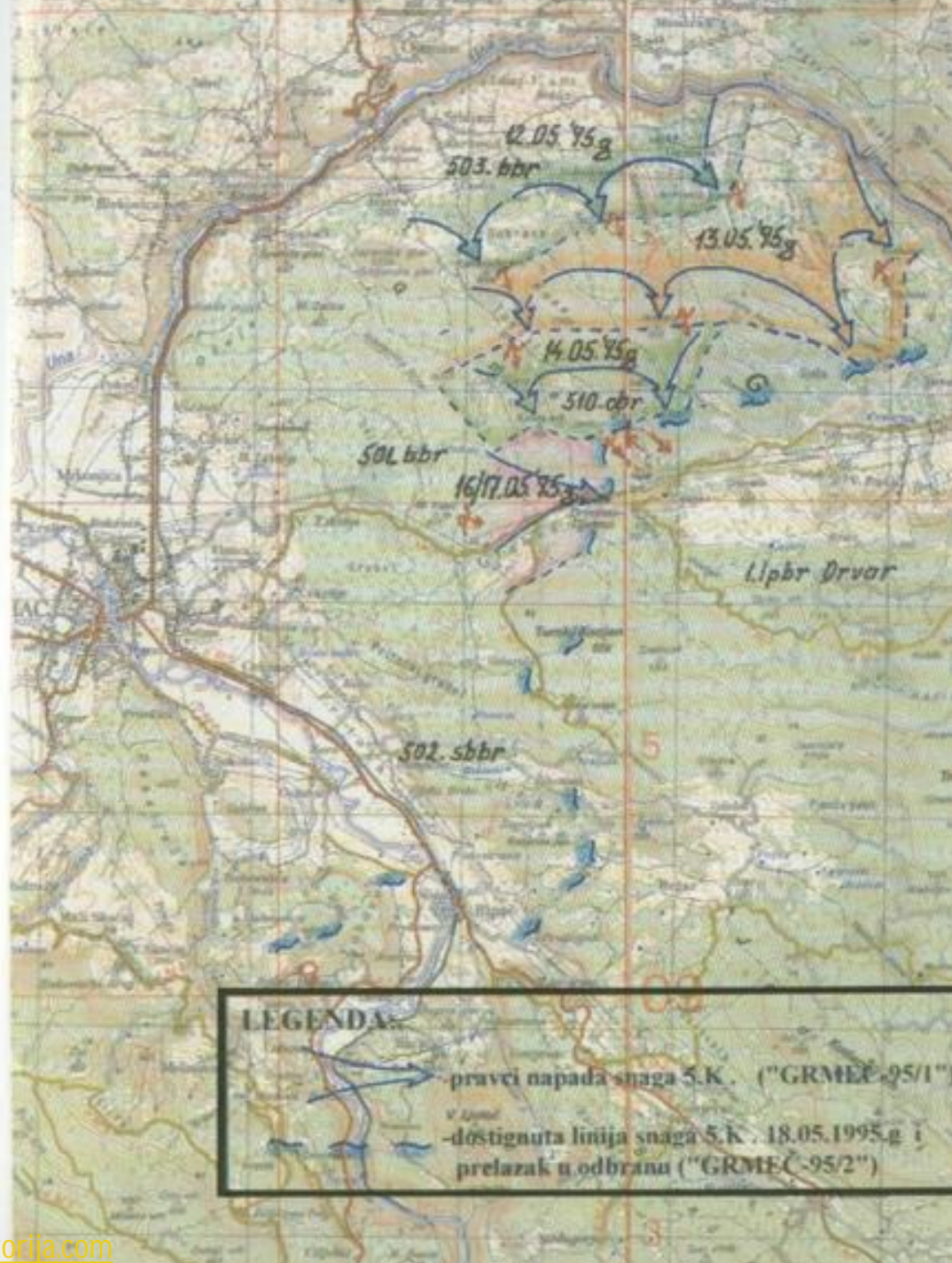
U periodu od 16. do 20.5.1995. godine agresor je imao dva različita perioda. U prva tri dana izvođena su intenzivnija neuspjela napadna b/d. Naše snage svojom čvrstom odbranom i aktivnim dejstvima prisilile su ga na povlačenja i napustanje nekih važnih objekata i l/o na grmuškom pravcu. Naše snage iz 510. obr i 5. bVP uspješno su očistile SČA iz rejonu Jankova vrha i Male kose, stvorivši uslove za pokrivanje vatrom putnog pravca u rejonu Drenovo Tijesno. Naše snage iz 501. bbr i 502. sbbr sa zakašnjenjem su krenule u napad po planu Grmeč 95. One su morale prvo prisiliti agresora na odbranu, pa tek tada krenuti u napad. One su to učinile u toku 16. i 17.5.1995. godine ovladale Krmečkim vrhom i Kosićem, te izbile na raskrsnicu puteva Volarica - Drenovo Tijesno. Agresor je tokom noći 16/17.5.1995. godine ojačao 17. ključku lpb sa oko 150 vojnika, koje je jedva uspio prikupiti i uputiti na ratište. I pored toga što je SČA prikupio i hitno uputio na ratište u 9 m/v još oko 350 vojnika prikupljenih u mjestima: Bos. Petrovac oko 50, Risovac i Krnjeuša 40, Ključ 31, te iz rejonu Doboja oko 50, dok je ostatak od 179 vojnika prikupljan na više drugih mjesta, u cilju ojačanja snaga koje su branile Grabež, Pritočki grabež i Lohovska brda. Unatoč toga 1. lpb iz Drvara i jedinice na Lohovskim brdima prisiljene su da se pod borbom povlače sa linije: Mali Kosić - Grabež - Pritočki grabež, na nove l/o: Velebit - Radičke uvale. Agresor se povukao i sa Lohovskih brda, napustivši jake objekte: Samar, Velino brdo, Reljića dragu, Gradinu (tt. 547), Mrđu, Jelača gredu i s. Lohovo. Ovim uspaničenim povlačenjem, SČA još više je uspaničio civilno stanovništvo, koje se povlači iz s. Lohovo, Ripač, Pritoka i Hrgar ka Bos. Petrovcu. SČA je izvršio premještanje artiljerije iza 10,00 sati 17.5.1995. godine iz Ripča (Mahala) sa Kamenoloma, iz rejonu Volarica i s. Lohovo u rejonu Dubovsko, Gorjevac i Gornji Hrgar.

Agresor je sve do povlačenja artiljerije na nove vatrene položaje intenzivno granatirao l/o, sela i grad Bihać nanoseći znatne materijalne štete. Od zadnjeg granatiranja sa ovih položaja poginula su 3 civila, a više ih je ranjeno od tog granatiranja.

U ovim borbama izvučeno je na našu stranu 9 mrtvih vojnika, koja je ostavio neprijatelj. Zaplijenjeno je nekoliko PAM-ova, PAT-ova, minobacača, BsT-a, te veća količina pješačkog naoružanja i municije što je neprijatelj ostavio u paničnom bijegu.

U vremenu od 18.-20.5.1995. godine agresor ubacuje u borbu novopristigle snage s ciljem zaustavljanja naših daljih prodora u okviru plana napada "Grmeč-95/1." Pojačao je granati-

NAPAD SNAGA 5.KORPUSA SA PRELASKOM U ODBRANU "GRMEČ-95/1" i "GRMEČ-95/2" (12.-18.05.1995. godine)

ranja iz minobacača, haubica i topova sa novih vatrenih položaja iz rejonu Memovac, Gora Plješevica i Željava, dok je na krupskom pravcu pojačao granatiranja iz haubica sa novih vatre-
nih položaja u rejonu Vranjska. Težišno je granatirao naše l/o Drenovac - Baljevac. Agresor je pojačao i svoja izvidanja naših l/o, ali i mogućih pravaca naših napada. I na bosanskokrups-
skom i velikokladuškom dijelu ratišta agresor pojačava dejstva sa distance iz cjelokupnog ar-
senala oružja i oruđa. Nije kretao u pješačke napade, vjerovatno zbog konsolidacije i priku-
pljanja dodatnih snaga, bez kojih ne može dalje napadati. Ove naše ofanzivne aktivnosti izvo-
dene od 12.-18.5.1995. godine imale su svoga rezona. Prije svega, naše snage su izvele niz us-
pjeha. Potisnule su snage agresora sa više ključnih objekata i linija i nanijele mu
ozbiljne gubitke. Naše snage oslobodile su više od 110 km² prostora. Ta naša ofanziva po pla-
nu "Grmeč-95/1" imala je ograničene ciljeve i trajala je od 12. do 18.5.1995. godine, kada su
prešle u odbranu na dostignutim linijama: Gradina (tt. 547) - s. Lohovo - tt. 495 - Praščijak
- Hrgar (Škola) - Tihotina - Volarica - Turski Kozjen (tt. 926) - Drenovo Tijesno - Jankovrhi
- Drenovac - Velika glava (tt. 463) - Kanjon r. Une. (Sema 23).

Na ovoj liniji komandant 5. korpusa naredio je prelazak naših jedinica u odbranu u skla-
du sa planom i zapoviješću šifrovanom pod nazivom "Grmeč-95/2". Naređeno je inženjerijs-
ko uređenje dostignutih linija, uvezivanje l/o i organizacija sistema vatre. U ovim borbama
zaplijenjeno je: AP - 7, PM M-84 jedan, PAP osamnaest, lovačkih karabina dva, PM M-53 je-
dan, RB M-57 pet, "zolja" jedna, "osa" četiri, minobacača 60 mm jedan, 82 mm šest, Bst 82
mm dva, PAT-20/3 jedan, PAT 20/1 jedan, PAM 12,7 mm "Browing" tri, RUP-33 jedna, RUP-12
dva i ITC-10 jedan komad.

U borbama za objekat Turski Kozjen naše snage nisu uspjele 19.5.1995. godine zaposjes-
ti tt. 939, već su se povukle i držale samo tt. 926 na Turskom Kozjenu. Naređene su pojača-
ne mjere izvidanja i osmatranja duž linija razdvajanja od Plješevičkog masiva do Grmuše.

Naši gubici od 16. do 20.5.1995. godine bili su - izbačeno iz stroja 79 boraca, pripadnika
MUP-a i HVO-a. Od toga 8 je nepovratnih gubitaka, među kojima je i jedan pripadnik HVO-a.
Nakon ove ofanzive, koja je težišno izvođena na grmuškom pravcu i duž grmečkih i grabeških
visova, daljnja borbena dejstva od 21. do 25.5.1995. godine imala su ograničene ciljeve i sma-
njen inetrzitet b/d. Na bihaćkom i bosanskokrupskom dijelu sve više se stabilizuju l/o, a na
velikokladuškom dijelu ratišta se borbe pojačavaju. Već 21.5.1995. godine na ovom pravcu,
združeni agresor je nakon snažne artiljerijske pripreme krenuo u pješački napad, glavninom
snaga 3. jurišnog bataljona 2. br. NO, u zahvatu komunikacije ka Vrnograču, a pomoćnim
pravcem Kurtići - Brda. Agresor pokušava sa više neuspjelih proboja naših l/o, uz snažnu ar-
tiljerijsko-minobacačku podršku. Borbe su trajale do iza podneva, kada se neprijatelj pomi-
rio sa sudbinom neuspjeha. Pokušao je potražiti uspjeh popodne, u napadu na Velika glavicu
(tt. 384). I ovdje je naišao na neprobojnu odbranu, pa je i ovaj napad odbijen. Međutim, sva-
ki napad ima svoju težinu, odgovornost za neuspjeha i cijenu u većim ili manjim gubicima.
Ti gubici ne opterećuju savjest niti Abdića, a ni Kopca. Oni naređuju bezglava srljanja i nera-
zumne napade. U toku 23.5.1995. godine ove snage nisu izvodile pješačke napade, već samo

pojavila granatiranja l/o naših snaga i sela u tom zoni, dejstvujući iz minobacača, topova i PA oruđa. Na grmuškom dijelu agresor pokušava ubaciti jedinicu jačine oko 50 vojnika u rejonu Drenovac. Vršiti pritisak dijelom snaga na Veliku Glavu. Na oba pravca agresor je spriječen zahvaljujući upornoj odbrani naših boraca na tim linijama i pridošlog pojačanja. Iz rejona s. Lipovača u RH agresor je dejstvovao sa sedam projektila iz haubica 122 mm po rejonu Mutnik i Čoralici, vjerojatno po narudžbi gospodara iz Velike Kladaše. U toku 24.5.1995. godine združeni agresor je djelovao iz minobacača svih kalibara i topova B-1 po našim l/o Vejinac - Radakovići. Po ostalim l/o ovog dijela ratišta dejstvovao je iz pješačkog i PA naoružanja. I na krupskom dijelu agresor je težišno djelovao u protekla četiri dana iz pješačkog i PA naoružanja, naročito na dijelu od Čojluka do Bos. Otoka. Povremeno je dejstvovao iz minobacača i tenka sa Bratića brda. Naše snage izvele su brz i energičan napad 23.5.1995. godine, prije podne u rejonu Hadžinac - Kobiljnjak i tom prilikom protjerale snage SČA sa tog mostobrana na desnu stranu r. Une. U ovom napadu ubijeno je 5-6 vojnika SČA, a ranjeno 10-15. Zarobljeno je 5 Bošnjaka pripadnika radnih vodova rodom iz Bos. Novog i Kostajnice. Agresor je u ovoj borbi koristio i mine punjene BOT tipa nadražljivac. Srpske snage čvrsto drže objekte mostobrana u rejonu Bos. Krupe. Oni su kao kost u grlu naše odbrane. Dakako, oni su odnijeli i mnoge živote.

Na bihaćkom dijelu ratišta od Plješevice i Lohovskih brda do Grmuše i r. Une agresor nije mirovao zadnja četiri dana. Ipak je težišno djelovao u rejonu Turskog Kozjena, Buhljake i Velike glavice. Aktivno je dejstvovao iz minobacača 82 i 120 mm, PA oruđa, a povremeno iz haubica i tenkova. Nije poštedio nihi novooslobodena srpska sela. Agresor ponovo pokušava izvesti jak napad u rejonu Korita. Taj napad je odbijen. Od zarobljenog pripadnika SČA saznalo se da im je cilj ugroziti bok i pozadinu naših snaga koje su držale l/o sjeverno od Korita. Uveče oko 22,30 sati 25.5.1995. godine neprijatelj je granatirao grad Bihać iz topova 130 mm i haubica 122 mm sa Gorjevca. Pričinjene su znatne materijalne štete, a jedno je lice teško povrijedeno. Naši gubici u ovih pet dana su slijedeći: izbačeno iz stroja 61 borac, od čega je sedam nepovratnih. Civila je povrijedeno pet, jedan pripadnik MUP-a i jedan civil iz radne obeveze.

Ponovo se intenziviraju b/d na velikokladuškog dijelu ratišta u toku 26. i 27.5.1995. godine. Agresor 26.5.1995. godine, otpočinje sa jakim minobacačkim dejstvima po našim položajima: s. Radakovići - Donji Šumatac - Vejinac, te po selima iza tih l/o. Ova dejstva su otpočela oko 5,30 sati i trajala oko 90 minuta. Na drugom kraju odbrane, agresor otpočinje artiljerijsko-pješački napad 26.5.1995. godine, oko 5,00 sati na pravcu Ostojići u RH - Veliki Grljevac. Angažirane snage su jačine bataljona iz 2. br. NO PVE, ojačane četom iz sastava 33. brigade iz Dvora na Uni, koja je u sastavu 39. banijskog korpusa. U ovom napadu združeni agresor je uspio ovladati objektima Gradina - Veliki i Mali Grljevac, kada su naše snage zaustavile taj napad. I na pravcu Donja Vidovska - s. Radakovići i u rejonu Vejinac agresor je izveo demonstrativni napad od 5,30 sati, vjerojatno s ciljem da iskuša snagu i čvrstinu naše odbrane, a potom se povukao na polazne položaje. Na grmuškom dijelu, u z/o 503. bbr agresor dejstvuje sa distance iz pješačkog i PA naoružanja, te iz minobacača po našim l/o u rejonima: Ve-

lika Glava, Sječe, Drenovac, Drenovo Tijesno i Turski Kozjen. Iz rejona Gorjevac granatira l/o naših snaga: Donje Lohovo, Praščijak i Podstrane. Pješačkih napada nije bilo. Na mostobranu Čojluk SČA je ozbiljnije ugrožavao naše l/o dejstvima iz minobacača i BsT. Ni na ovome dijelu nije pokušavao izvoditi pješačke napade. Na Banjanima i Baštri, Čorkovači pa sve do tt. 629, b/d su bitno smanjena. To je omogućilo 505. vmtbr da izdvoji više snaga na ugrožene pravce velikokladuškog dijela ratišta. Reklo bi se da nam je agresor išao naruku ovom svojom pasivnošću. Možda je to činio što nema slobodnih snaga. Naše snage, nakon zaustavljanja prodora SČA u rejonu Grljevac i određenog pregrupisanja, izvele su brz i iznenadan protivnapad 27.5.1995. godine i tom prilikom povratile izgubljene linije, dan ranije. Na vrućem grmuškom i grabeškom dijelu odbrane naše snage ubrzano ureduju svoje l/o, s ciljem stabilizacije ovoga dijela ratišta, prije početka jačih dejstava na zapadnom dijelu ratišta. Naši su relativno mali gubici u ova dva dana. Izbačeno je iz stroja 25 boraca od čega tri nepovratna. Agresor je nastavio b/d promjenljiva intenziteta 28. i 29.5.1995. godine u cijeloj z/o 5. korpusa.

Tako je na bihaćkom dijelu dejstvovao iz pješačkog i PA naoružanja, a na grmuškom dijelu fronta tenkom iz rejona Obljaja. Agresor iz Martičeve tvorevine dejstvuje 28.5.1995. godine popodne, iz PAT-a 30/2 i PAM-a 12,7 mm po našim l/o od Prnjavora do Jasike sa svojih položaja iz rejona aerodroma Željava, iz RS aktivno djeluje na mostobranu Čojluk. Naše l/o držao je pod stalnom vatrom PA oruđa i BsT. U popodnevnim satima 29.5.1995. godine u rejonu Sječe neprijatelj je izveo čak tri zaredom neuspjela pješačka napada, koji su podržani jakim minobacačkom vatrom. Nakon toga neuspjeha slijedilo je uobičajno dejstvo sa distance iz minobacača 82 i 120 mm i PA naoružanja, po našim l/o u rejonu Sječe - Velika Glava. Najaktivnija djelovanja bila su na linijama razdvajanja duž velikokladuškog dijela ratišta. Združeni agresor je dejstvovao oba dana iz svog formacijskog naoružanja, a iz zagrančnih krajeva granatirao je iz teške artiljerije našu slobodnu teritoriju. Ipak, nije kretao u veće pješačke napade, tako da su l/o ostale nepromijenjene. Naše snage izvodile su, uglavnom, odbrambena b/d u cjeloj z/o 5. korpusa, osim u rejonu Sječe - Drenovac - Velika Glava, gdje su u dobro isplaniranom protivnapadu razbile i protjerale snage SČA sve do puta Veliki Radić - Drenovo Tijesno. Naši gubici su minimalni. Svega 7 boraca izbačeno iz stroja, od čega su tri nepovratna. Zadnja dva dana maja 1995. godine i dalje se izvode aktivna dejstva na grmuškom dijelu u z/o 503. bbr. Te jedinice razbile su 30.5.1995. godine l/o 17. ključke lpbri i iste odbacila desno od puta Drenovo Tijesno - Veliki Radić, te izbile na liniju: Bubaljka - Orlovača - Potok - Ceste - Garavice. Zbog toga neuspjeha SČA je žestoko granatira iz svih oruđa linije naše odbrane i dubinu teritorije. U toku 31.5.1995. godine doletjela su dva para aviona SČA u 11,40 sati iz pravca Bos. Petrovca i nadlijetala naše položaje od Bos. Krupe do Bihaća. Vjerojatno su bili u izviđačkoj misiji. Naši gubici i u ova dva dana su minimalni. Izbačeno iz stroja devet boraca, a smrtno je stradao na izvidanju 30.5.1995. godine komandir 3/1. bb. 502. bbr. Gijeneći b/d izvođena u maju mjesecu može se zaključiti da su snage 5. korpusa uspjele prizemljiti agresivna napadna dejstva neprijatelja u našem okruženju i da je ozbiljan indikator početka kraja ukupne agresije SČA, bez obzira što je on još uvijek jak i može prirediti još neka iznenade-

nja. Ukupna vojna i politička aktivnost je na silaznoj putanji. Može se očekivati brži slom, ako hrvatska vojska krene na tzv. RSK i ako Zapad ostvari svoje prijetnje masovnijim bombardiranjem srpskih ciljeva. Nastupa i mjesec juni. Može se reći da je to mjesec nadanja, ali i mogućih daljih neizvjesnosti i opasnosti.

2. Teška situacija na Okrug

Humanitarna situacija je veoma teška. Nema dotoka humanitarne pomoći. Narod je sve više gladan. Crno tržište nema milosti. U njega su umiješani i s njim diktiraju crnobezvijanji, sa raznih nivoa. Nema niti ozbiljnih intervencija zvanične politike da se tome stane ukraj, iako je za to odavno bilo vrijeme. Nabavke ili doturi municije i drugih ratnih potreba su otežani, ako ne i nemogući, a borbe u našem okruženom prostoru jesu i biće još žestоче. Traže se izlazi. Pitanje je kada će se pronaći. Deblakada sa zapada i juga je pravo rješenje kojem se nadamo. Neprijatelj je u prva dva dana juna vršio izvidanja i povremena b/d iz minobacača, PA i pješačkog naoružanja po našim l/o. Aktivnija dejstva su bila na velikokladuškome dijelu ratišta i Grmuškom platou. Nije pokušavao izvoditi pješačke napade. Našim izvidanjem uočen je dolazak 13 m/v 2.6.1995. godine i to: 6 kamiona, 5 putničkih kola i 2 teretna m/v sa oko 80 vojnika bez oružja. Vjerojatno je to ljudstvo iz radne obaveze, upućeno kao pojačanje 17. ljučkoi lphr, koja je u proteklim borbama pretrpjela velike gubitke. Naše snage čvrsto drže l/o u z/o 5. korpusa, vrše izvidanja i osmatranja, a i povremena dejstva iz pješačkog naoružanja po uočenim ciljevima. Međutim, zbog držanja golemog broja ljudstva na linijama, otežane su češće i brojnije smjene na linijama razdvajanja. Zbog toga je osjetan zumor boraca. U zadnjih deset dana utrošeno je oko 50000 metaka 7,62 i 12,7 mm, a 20-40 mm oko 300 komada. Mina za minobacače je utrošeno 270 i granata 76-100 mm 215. To su preskromni utrošci, u okruženoj zoni aktivnih b/d, pogotovo ako se ima u vidu da je z/o 5. korpusa duga oko 180 km. Naši gubici ova dva dana bili su: 6 boraca izbačeno iz stroja, od čega 2 zarobljena. U vremenu od 4. do 6.6.1995. godine agresor se oglašava vatrom iz minobacača, PA oruđa i pješačkog naoružanja. Tako je dejstvovao 4.6.1995. godine iz haubica 155 mm sa 6 granata po naselju Gnjilavac, a iz topova 130 mm sa više projektila po gradskom središtu Bihaća, dok je po s. Ripač dejstvovao iz minobacača 82 mm. Intenzivnija dejstva su duž Plješevičkog masiva, dok je na grmuškom dijelu težišno djelovao po l/o iz minobacača 82 i 120 mm i PA oruđa iz rejonu Orlovača, odakle su naše snage prisiljene da se povuku, kao i iz rejonu Velikog Radića. Slična dejstva izvodi i po l/o: Korita - Drenovac - Sječe - Velika glava, gdje nije bilo pomjerenja l/o. I u rejonu Čojluka agresor je aktivan. Pokušali su proboj naših l/o sa dva voda na pravcu Bužimkūči - Krčane. Napad je podržan i artiljerijsko-minobacačkom vatrom. Ovaj napad, sa takvim snagama, nije mogao uspjeti, čak da su bile i jače, jer naša odbrana je čvrsta i stabilna. Slična dejstva, sa distance, izvodena su i na velikokladuškome dijelu ratišta. Nije bilo pomaka na l/o. U cjelini gledano ova tri dana nije bilo ozbiljnijih pješačkih napada, a i ostala dejstva izvodena su sa distance i nisu imala karakter intenzivnih b/d.

I gubici su minimalni. Svega 7 izbačeno iz stroja. Od toga jedan nepovratan. Težišna b/d izvodena su 5. i 6.6.1995. godine na Plješevičkom masivu. Agresor žestoko dejstvuje od 15,00 pa do 18,00 sati 5.6.1995. godine iz sveg naoružanja po našim l/o: Čot (tt. 859) - Žestikovac - Skipina - Gredoviti vrh (1420), a po dubini Duga Luka i Pršine uvale. Narednog dana, u popodnevnom satima, SČA izvodi jak napad na l/o u rejonu Žestikovac i Skipina (tt. 1330). U borbama koje su trajale do noći agresor je uspio potisnuti naše snage sa Žestikovca (tt. 1333). Na ostalim linijama bihačkog dijela ratišta dejstva su izvodena iz oružja i oruđa do 100 mm. Najžešća dejstva su po rejonu Ripča i Klanca. A u toku 6.6.1995. godine dejstvuje sa Gorjevca topovima 130 mm i tenkovima iz rejonu Sekulića brda (tt. 749) po središtu Bihaća. Od tog granatiranja poginule su 2 osobe. Na velikokladuškome dijelu ratišta združeni agresor pokušava ubaciti 5.6.1995. godine dvije IDG jačine po 10-15 vojnika u š. r. s. Radačkovići, koje su blagovremeno otkrivene i prisiljene na povlačenje. Ostala dejstva su uobičajena i sa distance, bez posljedica. Na l/o u rejonu Čojluka neprijatelj je aktivno djelovao, dok na ostalim l/o u z/o 511. sbbr je relativno mirno. Borbeni moral je na visokoj razini, iako su borbene aktivnosti neprekidne. Velike su nestašice najosjetljivijih artikala na tržištu, što može negativno djelovati na borce. Uz to i cijene su nedokučive za mnoge džepove. Crno tržište nema milosti. Posebno je za istaći izvođenje na sud 5 lica zbog osnovane sumnje da su krijumčarila ljude iz BiH, preko d/g sa RH i provodila kroz teritoriju tzv. RSK za visoke naknade. Eto i to se dešava. Taj krijumčarski lanac prekinut je 6.6.1995. godine, kada je ta grupa uhapšena. Naši gubici: 16

Borci 501. bbr. na položaju - Turski kozjen

horaca izbačeno iz stroja. Od toga 2 su poginula u borbi, 2 zarobljena i 1 poginuo od groma. U toku 7.-9.6.1995. godine intenzitet b/d je neujednačen. Tako je 7.6.1995. godine intenzitet dejstava bio sporadičan. Pod udarom pješačke, minobacačke i PA vatre bile su l/o u rejonu Drenovac, na grmuškom dijelu i Čojluk na bosanskokrupskom dijelu ratišta. Jedino je SČA dejstvovao iz ZIS-a sa Lipika i iz haubica 155 mm sa Ostružnice po selu Pištaline, ali bez posljedica. Dakle, dejstva nasumice i za sreću da nisu jedina. Već 8.6.1995. godine agresor pojačava svoja dejstva na bihačkom dijelu ratišta, dejstvujući težišno, po našim l/o na Turskom Kozjenu (tt. 926), dok je po l/o 503. bbr u rejonu Korita, Drenovac i Sječe dejstvovao tenkom iz reiona Vranjska, a PAT-ovima 30/2 i minobacačima 120 mm iz reiona Veliki Radić. Na Plješevičkom masivu agresor je dejstvovao sa položaja Tičevo u RH po našim l/o u Žegaru i Zavalju, a samo jedan projektil 130 mm uputili su na Bihać. Iza 15,00 sati agresor napada naše snage na Turskom Kozjenu (tt. 926) i tom prilikom je potisnuo naše snage 200-300 metara i zaposjeo nekoliko naših zemunica. Sada se radi na hitnom organiziranju i uređivanju dosti- gnutih l/o. Izvršena je i razmjena 10 vojnika SČA za 6 pripadnika A R BiH i 4 bojovnika HVO- a ove regije, čije fizičko i psihičko stanje je vrlo loše. U ova dva dana izbačeno je iz stroja 5 bo- raca, a jedan nepovratan. Devetog dana juna intenzitet b/d je pojačan na bihačkom i veliko- kladuškom dijelu ratišta. Jača se dejstva izvode po l/o: Ripački klanac – Praščijak – Tihotina - Drenovo Tijesno – Orlovača - Velika glava. Na ove l/o ispaljeno je više stotina mina i granata iz minobacača, oruđa i tenkova. Sa linija dodira dejstvovao je iz minobacača, topova 76 mm, Bst 82 mm i PAT-ova 30/2, dok je iz pravca Kruškovače tukao centar Bihaća iz oruđa većih kalibara. Agresor napada i na velikokladuškom dijelu ratišta, težišno na pravcima: Mačeše - Brda, tt. 258 - Elezovići i Grabovac - Ahovo. Ovi napadi podržani su snažnom artiljerijsko-mi- nobacačkom, PA i tenkovskom vatom. Na pravcu Bos. Bojna - Vrnograč neprijatelj je ovladao sa s. Ahovo. Ovim uspjehom agresor je stvorio povoljnije uvjete za nastavak svoga napada na Vrnograč sa sjevera. Međutim, naše snage uspjele su, upornom odbranom, zaustaviti daljnji prodor. Na ostalim linijama u z/o 5. korpusa stanje je nepromijenjeno, a agresor nastavlja gra- natiranja i borbena djelovanja sa distance. Ipak, agresor nije zaboravio uputiti desetak proje- ktila na š. r. Stijene. Na linijama na Grmeču pripadnici 17. kjučke lpbpr prisiljeni su na odbra- nu, pod pritiskom snaga 503. bbr.

Agresorske snage napustile su rejon Orlovača. 501. bbr je protjerala četnike sa dijela zaposjednutih zemunica na objektu Turski Kozjen (tt. 926), nanijevši im, pri tome znatne gubitke.

Vidljivo je da su težišne borbe na bihačkom i velikokladuškom dijelu ratišta. Na bihačkom naše snage su uspjele povratiti rejon Orlovača i tt. 926, dok su na velikokladuškom izgubile Ahovo i dio položaja na Muhurovića glavici. Zbog toga naše snage na vrnogračkom pravcu vrše određena pregrupisanja, radi konsolidacija tih l/o i radi nastavka aktivnih b/d.

Naši gubici 9.6.1995. godine su sljedeći: 23 borca izbačena iz stroja, od čega sedam ne- povratno. Naša komanda, preko komisije za razmjenu, preduzima niz mjera kako bi se ubrzavale razmjene zarobljenika i tijela poginulih prema svim stranama.

Isto tako upućena su oštra upozorenja oko mogućeg otcianja tajnih vojnih podataka pre- ko lica u kontaktima sa Švercerima iz tzv. RSK na koridorima.

U svim dosadašnjim b/d smjenjuje se intenzitet b/d tipa "toplo-hladno".

Agresorska strana češće nameće taj intenzitet, što govori da je i inicijativa na njihovoj strani.

I naša strana ima mašte da tako čini. Još više ima hrabrih momaka da ta inicijativa bude na našoj strani. Međutim, često je naša strana u tome paralizirana, zbog ograničene količine municije, koja je uslov tog inicijativi. SČA ima previše i municije, mina i granata. Fali im og- lavno – hrabri momci!

Njihovi nepresušni izvori, ljudski i materijalni, su u Srbiji i Crnoj Gori, a i sopstvene zali- he MTS-a su ogromne, osim goriva, tako da nikada nisu bili u krizi. Čak su bili česti naši sna- bdjevači za debele devize.

Isto tako se zna da naša strana nije mogla uvoziti ubojna sredstva za ratne potrebe, zbog nametnutog embarga od strane Savjeta sigurnosti UN-a, što znači da su našu suverenit i ne- zavisnu državu lišili mogućnosti efikasne odbrane od srpsko-crnogorske agresije, a znali su s kakvim, kojim i kolikim je sredstvima i zalihama ušla u rat ta strana u BiH, ta do zuba na- oružana vojna sila i njihove sluge koje su obezbjeđivali iz svog ratnog arsenala.

Ne može se zaboraviti ni to da je i hrvatska strana sprečavala prolaz nabavljene vojne opre- me kroz RH, nakon potpisa dogovora o nenapadanju oktobra 1992. godine, između zločina- ca Karadžića i Bobana i ta tvorevina je bila još gora u sprečavanju prolaza bilo čega kroz teri- torije koje kontrolira HVO. Poznate su njihove namještajke o skrivenoj municiji i konvojima humanitarne pomoći, koje su pripadnici HVO "otlorili", a Smiljko Šagolj tako zdušno pokazi- vao "slikom na sliku" na HRT-u. Taj Smiljko je bio i komunistički i hadezeovski ekstrem. Ta- kvi i slični su najveći otrov i ruglo među poštenim Hrvatima.

I jednima i drugima stalo je da nestane i države i Armije BiH na ovim prostorima. U to- me su se posebno zalagali vrhovi iz Srbije i Hrvatska čelu sa Miloševićem i Tuđmanom. Pri tome trku je vodio Tuđman, jer je nastojao pridobiti i neke čelnike iz drugih republika koji- ma je pokazivao svoje karte isparcelisane države Bosne i Hercegovine. U tome nije uspio. Za- to je obezbjedio potporu paravojnih formacija HVO u paratvorevini HR HB u BiH, nakon likvi- dacije HOS-a. Takvu potporu pridobio je i Milošević samo u paradržavi i paravojsci Karadžić- vili Srba i drugih paravojnih i vojnih formacija iz Srbije, Crne Gore i krajinskih (Martićevih) Srba. U tim i takvim osloncima iznicala su sva zla činjena na tlu BiH, koja su ostala u funkci- ji tih ideja. Sve u svemu, preživjelo se i pobijedilo, jer je bio dotok deviza od naših radnika i naših prijatelja. Kada se to osigura, bude i nabavke, jer trgovina i posebno šverc, čega je bilo na pretek na srpskoj strani, to jedino priznaje. Oni su znali samo za ponudu profitabilnih ro- ba i koliko deviza za to mogu dobiti. To je njihov interes. A hoće li taj metak ubiti njegova bra- ta ili bilo kojeg Srbina u borbi, takve ne boli glava.

Eto, zašto smo u ovom okruženju bili iznudeno više pasivni od onoga što smo mogli i željeli.

Agresor je smanjio intenzitet b/d 10. i 11.6.1995. godine na bihačkom i krupskom dijelu ratišta, a na kladuškom intenzitet je nesmanjen.

Združene snage iz RSK otvarale su snažnu vatru iz minobacača svih kalibara, topova kalibra do 100 mm i PA oruđa duž linija razdvajanja. Težišno su tukli naše l/o u rejonima s. Mačeše – Brda - Elezovići, ali i l/o Urge - Radića most. Na bihaćkom dijelu ratišta agresor je samo povremeno djelovao iz minobacača 120 i 82 mm po položajima naših jedinica: Ripački klanac – Praščijak – Tihotina - tt. 926 na Turskom Kozjenu - Drenovo Tijesno. Na grmuškom dijelu djelovali su po l/o: Drenovac – Sječe - Velika glavica.

Ovu vatru su dopunjavali PA i pješačkom vatrom. Očekivao se napad, koji je izostao.

Slična dejstva izvođena su i na krupskom dijelu ratišta, osim na Čojluku, gdje su vatrena dejstva bila znatno žešća.

U borbama oko Urge i Radića Mosta agresor je izgubio 13 vojnika, od kojih su 3 poginula. Na tom dijelu izvođena su težišna odbrambena dejstva.

Na pravcu s. Čovići - Durin Potok i Radakovići - Omeragići, naše snage vrše nasilna izviđanja, kojim su prikupljale podatke o rasporedu i broju snaga i vatrene sredstava agresora. Izviđani su i međuprostori bitni za eventualna ubacivanja ili provlačenja naših snaga.

U cijeloj z/o 5. korpusa l/o su ostale nepromijenjene. Naši gubici 10. i 11.6.1995. godine bili su 44 borca i starješine izbačena iz stroja, od čega 5 nepovratnih.

Snage agresora nastavljaju borbena djelovanja 12-14.6.1995. godine slično prethodnom danu. Zapaženo je da su proširene zone granatiranja na Vejinac i Lipovac na velikodruškom pravcu.

Nastavljena su granatiranja l/o: Mačeše – Brda - Elezovići, te rejoni Urge i Radića most iz topova 76 mm, tenkova, PA oruđa i minobacača. Na bužimskom i otočkom dijelu odbrane djelovao je iz haubica 155 mm sa položaja u rejonima Vranjska i Obljaja, po Bužimu i Pištinama.

U rejonu Hrgara pokušao je neprijatelj nasilno izviđanje snagama jačine voda, oko 21.00 sati 13.6.1995. godine, što je otkriveno i osujećeno. Naši obavještajni organi došli su do podataka da Komanda 15. ličkog korpusa izvlači svoje snage i borbenu tehniku s ovog ratišta, radi ojačanja svoje odbrane u Lici prema HV-u. To isto čini i Dalmatinski korpus na Grahovsko-dinarskom ratištu. Tako je uočeno da su sa Željave, u jutarnjim satima 12.6.1995. godine otišla preko L. P. Sela 12 m/v TAM-110 i 150, te 4 šlepera, a uveče još 15 m/v istoga tipa i jedan šleper. Narednog dana iza 9.45 sati otišlo je 5 vozila sa PAT-ovima 30/2 u pravcu Vaganca. Vrše se i pokreti jedinica sa rejona Melinovac i Stanovi u RH.

Dio snaga koje su prispjele u rejon Stanovi prešle su čamcima r. Unu u rejonu Dvoslap, a zatim pristigle u rejon Račića brdo. Srbi su ojačali l/o: Stanovi – Melinovac - Šiške. U toku 14.6.1995. godine iza 14.00 sati otišla su dva autobusa vojske iz rejona Željave u pravcu Prijeboja. Ovo je signal da agresor nema više ambicija da sa tog pravca ugrožava zaleđe Bihaća, čim izvlači snage i borbena sredstva iz tih zagraničnih krajeva. Agresor iz RH često izviđa iz zraka duž linija razdvajanja, kao što to čini i 14.6.1995. godine sa helikopterom duž Plješevičkog masiva. Vjerojatno osmatra naše aktivnosti, iz opreza od mogućeg iznaneđenja. Sada dolazi vrijeme odbrane i čuvanja svoje "prčije" u tzv. RSK, koju je zaposjeo u nama susjednoj državi.

Na kladuškome pravcu agresor je opet aktivan. Pokušao je izvesti napad 12.6.1995. godine na l/o naših snaga u rejonu Gornja Gradina. Međutim, težište naše odbrane je i dalje u rejonu Vrnograča, naročito oko Urge i Radića Mosta. Zbog toga se intenzivnije prate pokreti tih snaga duž linija i po dubini, radi pariranja agresoru. Četničke vode sve više brine ratište prema HV-u na ličkom i kordunskom dijelu, ali i Livanjsko-dinarsko ratište. Dobro je što ih i ta strana zabrinjava. Što je veća njihova briga tamo, to su naše ovamo manje. Hal, s kojim su nas pritiskali, sada se vraća na njihove četničke glave. Naši gubici 12. i 13.6.1995. godine su: jedan borac nestao, a 8 ranjeno. Bobrena dejstva nastavljaju se i 15-17.6.1995. godine, slično onim iz prethodna dva dana. Združeni agresor je djelovao iz pješačkog i PA naoružanja, a povremeno i iz minobacača svih kalibara, topova 76 mm i tenkova po l/o, težišno oko Vrnograča i duž l/o: Muratov lug - Vejinac, Mačeše – Brda - Elezovići, pa sve do Gornje Gradine. Na dijelu linija agresor je provokativno djelovao. Međutim, pokušao je sa napadom na pravcu Donji Šumatac - Krčin vrh. Taj napad je odbijen. Na drugom kraju, na pravcu s. Krokunac - s. Mačeše uspio je zaposjesti to selo prije podne 15.6. nakon kraće i žestoke borbe.

Ovim je narušen sistem odbrane na liniji Veliča glavica - s. Mačeše - s. Brda. Komanda 505. vmbor morala je hitno reagirati na taj prodor i ukinjavanje u b/r brigade. Popodne je nareden protivnapad, kojim su protjerane snage PVF iz tog sela. Sutradan, združeni agresor izveo je novi napad na pravcu Gornja Gradina - Radića Most. Tom prilikom zaposjeo je tt. 215. Nakon ovog napada granatirali su sa više haubičkih projektila Todorovo i Donju Lučku iz rejona s. Trn. Agresor je djelovao i 16.6.1995. godine iz minobacača 82 i 120 mm, te iz pješačkog i PA naoružanja po l/o branitelja od Plješevičkog masiva do Grmuše, ali nije kretao u

Budnost na liniji - borci 501. bbr.

pješачke napade. Naši izviđački organi doznali su da se dvije haubice nalaze na novim VP u rejonu Nebljusa, odatle su se oglasile vatrom. Isto tako su držali pod artiljerijsko-minobacačkom vatrom naše l/o na Čojluku. Aktivno su djelovali vatrom iz topa B-1 i "bofors" po selima na lijevoj obali r. Une. Četnici su 17.6.1995. godine pokušali ubaciti dvije IDG jačine 8-10 vojnika u rejon objekta Nikolića Glavica i tt. 450. Grupe su otkrivene, razbijene i natjerane na bijeg. U znak odmazde, četnici su tukli iz minobacača, PAT-ova i PAM-ova iz rejonu Kukuljica i Bulečani po navedenim objektima. Našim izviđanjem je uočen dolazak 4 autobusa ljudstva oko 14.00 sati, a u 16.55 još jedan autobus i jedan kamion sa vojnicima i MTS-om. Vjerojatno su to pojačanja snagama agresora na p/k odbrane. Iz ovoga se zaključuje da je agresor različito djelovao od jednog do drugog dijela ratišta. Na jednim je uznemiravao i provokativno djelovao, na drugim pokušao sa ubacivanjima, a prema paratvorevini Fikreta Abdića napada duž linija razdvajanja. Ne mogu se pohvaliti uspjesima, jer su zaposjeli, pa izgubili s. Maćeše. U rejonu Krčin vrh napad je odbijen. Jedino je zaposjeo tt. 215. Nažalost, dešavaju se i nesreće. U rejonu odbrane 2/517. lbr, na obilasku ljudstva na l/o, tokom noći 14/15.6.1995. godine desila se teška nesreća. Naime, pomoćnik komandanta za bezbjednost poručnik Prošić i komandir čete Jusić upali su u vlastito minsko polje, u kojem su smrtno stradali. Te noći nestalo je i komandira voda policije iz 5. bvp. Naši gubici 15-17.6.1995. godine su: izbačeno iz stroja ukupno 36 boraca i starješina, od čega je sedam nepovratnih.

Neprijatelj je nastavio b/d sličnog intenziteta 18-20.6.1995. godine. Na bihačkom dijelu ratišta aktivno su djelovali iz pješadijskog i PA naoružanja i minobacača svih kalibara po našim l/o: Ripački klanac – Praščijak – Tihotina - tt. 926 - Drenovo Tijesno i dalje: Drenovac – Sječe - Velika glavica. Već 19.6.1995. godine intenzivira dejstva iz PA oruđa, minobacača 82 i 120 mm kao i sa tenka po našim l/o u rejonu Hrgar i Turski Kozjen (tt. 926). Sa Gorjevca je ispalio 6 projektila 130 mm po gradu Bihaću 20.6.1995. godine. Agresor nije kretao u pješачke napade na ovom dijelu fronta.

3. Agresor u Vrnograču

Na velikokladuškome pravcu agresor intenzivno djeluje iz pješачkog i PA naoružanja i minobacača 82 i 120 mm u toku 18.6.1995. godine po l/o naših snaga, dok je 19.6.1995. godine vatrena dejstva dopunio oruđima 76 mm i tenkovima iz rejonu Bos. Bojna, a haubicama 122 mm iz rejonu Katinovca, djelujući po selima i l/o naših snaga: Elezovići – Grabovac - Radića Most i Brda – Sadičkovići - Mekanovići. Iza tog granatiranja krenuo je sa pješadijom u napad na Bezimeni vis, južno za 500 m od tt. 215 i tom prilikom ga zauzeo. Istoga dana združeni agresor napada naše snage u rejonu Grabovac snagama ojačanog bataljona. Tom prilikom ovladava selom Grabovac i selom Elezovići, uljudjujući i dominantne visove oko tih sela. Ovim uspjehom potaknut je da nastavi sa napadom ka Vrnograču. Ovaj je napad podržan jakim artiljerijsko-minobacačkom vatrom. U kasnim popodnevrim satima 19.6.1995. godine združeni agresor je ovladao i sa Vrnogračem.

Na bosnokokrupskom dijelu ratišta SČA aktivno djeluje u rejonu Čojluka iz PA naoružanja, prvenstveno iz PAT-ova i "bofors" 40 mm sa Kolajevca, a 20.6.1995. godine sa Lipika iz topova 76 mm. Ovoga dana agresor je pokušao proboje naših l/o na grmuškom i grabeškom dijelu odbrane, ali su ti napadi osujećeni. U rejonu s. Stanovi naši snajperisti su ubili 4 neprijateljska vojnika. Nastavljaju se intenzivna izviđanja pokreta i pregrupisanja s ciljem da se ne dopuste iznenađenja, ali i bolja pariranja u slučaju napada snaga združenog agresora. Čje-neći b/d izvedena zadnja 3 dana može se konstatovati da su naše odbrambene snage čvrsto držale dostignute l/o, osim u rejonima s. Grabovac, Elezovići i Vrnograč, odatle su prisiljeni da se povuku. Nakon toga naše l/o se protežu pravcem: Metla (tt. 253) - K. 291 - Kozara (tt. 253) - s. Ožegovići - Marija (k. 257). Te se linije ubrzano uređuju. Naši gubici za period 18-20.6.1995. godine: izbačeno iz stroja 21 borac. Od toga jedan nepovratan. Nakon zauzimanja Vrnograča, ovaj dio fronta je na još jačem udaru snaga združenog agresora između 21. i 24.6.1995. godine. Opća je ocjena da su napadi znatno žešći, da agresor nastoji proširiti i završiti posjedanje što više teritorija oko Vrnograča, prije konsolidacije odbrane dostignutih linija. Na ostalim dijelovima ratišta agresor djeluje uznemiravajućom vatrom i pojačanim izviđanjima. U toku su artiljerijsko-minobacačka dejstva, u kojima su angažirani minobacači 82 i 120 mm, topovi ZIS i B-1, te haubice 122 mm i VBR-ovi iz RH. Nakon duže i snažne vatrene pripreme, združeni agresor je krenuo u pješачke napade na pravcima: Donja Slapnica – Dukići - Pehovo, Vrnograč – Sadičkovići - Pehovo i Vrnograč - Dolovi. U ovim napadima angažovao je brojne snage, s kojima je uspio, 21.6.1995. godine ovladati rejonima: Dukići i Brda, a djelimice i rejonima: Sadičkovići – Kuduzovići - Dolovi. Oko ovih rejonu vode se žestoke borbe u kojima je združeni agresor imao oko 15 poginulih i više ranjenih. Sutradan neprijatelj nastavlja artiljerijsko-pješачke napade na naše položaje na Pehovu (tt. 368) i Bezimenom visu (j. i. za 500 m od tt. 368). U ovom napadu snage Martića i Abdića zauzimaju Pehovo, ali ne uspijevaju zaposjesti Bezimeni vis. Međutim, oni pojačavaju svoje napade i 23.6.1995. godine na l/o naših snaga južno od Pehova na pravcima: Velika glavica, Bezimeni vis i Mekanovići, sa ciljem da razbiju ovu liniju u pokušaju da opkole i zarobe naše snage u tim rejonima ili da ih prisile na povlačenje. Ipak nisu uspjeli ni jedno, ni drugo, već su njihove snage prisiljene na povlačenje na polazne položaje. I narednog dana ponovljeni su napadi, uz snažnu artiljerijsko-minobacačku pripremu i podršku toga napada. I opet nisu uspjeli zahvaljujući upornoj i dobro organiziranoj odbrani naših snaga na ovim linijama. Činjenica je da neprijatelj još nije ostvario svoje ciljeve po vremenu i prostoru, pa zato forsira tako žestoke napade, ne gledajući kojom cijenom to plaća. Kopca žrtve ne brinu, već neostvareni ciljevi napada. Očito im se žuri zbog nejasne situacije na linijama prema hrvatskoj vojsci. Bihački dio ratišta pošteđen je pješачkih napada sve do 24.6.1995. godine. Da li se radi o predahu ili o nemoći, vidiće se. Jedino je bez dužih prekida granatirao iz minobacača svih kalibara i PA oruđa. Dva-deset trećeg je djelovao sa 6 projektila iz topova 130 mm sa VP na Gorjevca po središtu Bihaća od čega je povrijeđeno troje civila, a pričinjena je i znatna materijalna šteta. Međutim, 24.6.1995. godine je intenzivno djelovao iz artiljerije i minobacača po našim l/o: Ripački

Klanac – Prascijak – Tihotina – tt. 926 na Turskom kozjenu - Drenovo Tijesno. Pokušao je i s manjim pješćkim napadima, koji su ostali bez učinaka. Bosanskokrupski i bužimski dio ratišta relativno je mirno. Bilo je povremenog oglašavanja iz oružja i oruda, osim l/o oko Čojluka kojeg su četnički agresori držali pod stalnom vatrom sa Lipika i Kolajevca. Tek da se zna da nisu pobjegli na desnu stranu r. Une. Bilo je i pokušaja nasilnih izviđanja snaga jačine voda, naročito na grmuškom dijelu fronta. I naši izviđači otkrili su odlazak 4 m/v iz pravca Velikog Radića ka Bos.Krupi. Jedno od vozila vuklo je prikačen top. I u kasarnu Željava dopremljen je pun autobus vojske, a vratio se prazan. S ovim ljudstvom dopremljen je i jedan top u kasarnu Željava sa m/v.

Vjerojatno se radi o manjem ojačanju snaga na tom dijelu, koje su oslabljene ranijim izvlačenjem dijela jedinica i borbenih sredstava velike vatrene moći iz tog rejonu. Agresor je pokušao iz L.PSela 60-70 vojnika i uputio ih preko Prijeboja. Pretpostavlja se da je u pitanju smjena, a ne praznjenje ovoga mjesta.

U jedinicama 505. vobr. i 506. obr. na kladuškome pravcu osjeća se znatna iscrpljenost ljudstva jedinica od silnih i dugotrajnih borbi, naročito oko Vrnograča i u rejonu Pehova, na kom pravcu je združeni agresor postigao značajne uspjehe i pored snažnog otpora naših snaga. Očevici kažu da je brdo Pehovo uzorano od silnog granatiranja. S tim granatiranjima, ne samo da su progorjivali l/o naših snaga, već su pokrivali cijeli prostor takvom vatrom, tako da je sve gorjelo i bilo u dimu. Komandant Korpusa ocijenio je da je situacija oko Pehova poprimila zabrinjavajuće oblike. Moraju se hitno poduzeti dodatne mjere da se neprijatelj zaustavi i spriječe daljnji prodori. Zbog toga je komandant korpusa izvršio dodatno izviđanje 21.6.1995. godine ovoga pravca sa komandantima, čije se jedinice bore na tom dijelu fronta. Naređeno je dovođenje dodatnih snaga radi zaustavljanja toga napada na liniji: Dervića glavica (tt.384) dio s.Mačeše i Brda - Bezimeni vis (u rejonu Pehova) - s. Dolovi. Sa ove linije dodatnim «R» snagama izvode se protivnapadi u cilju odbacivanja združenog agresora sa Pehova i sprečavanje prodora u zahvatu komunikacije ka Crvarevcu. Komande jedinica su upozorene da spriječe ubacivanja IDG i drugih lica iza naših l/o, jer s tim ubacivanjima neprijatelju je cilj destabilizirati našu pozadinu. S toga se mora pojačavati kontrola teritorija iza naših l/o. Nastojati, čim prije, otkrivanje tih subverzivnih elemenata.

Naši gubici 21-24.6.1995. godine su sljedeći: izbačeno iz stroja 55 boraca od čega je 14 nepovratno i 7 nestalo. Snage neprijatelja smanjile su intenzitet napadnih dejstava 25-27.6.1995. godine na cijelom ratištu u z/o 5.korpusa. Vjerojatno se radi o predahu, konsolidaciji jedinica, popuni gubitaka i utrošenog MTS-a. Na nekim pravcima bilo je i manjih napadnih b/d. Tako je, 25.6.1995. godine u rejonu Čojluka agresor pokušao sa nekoliko napada probiti naše l/o. To su bili neosmišljeni napadi. Kada mu to nije uspjelo dejstvovali su iz tenka T-55 i PAT-om 30/2 sa Kolajevca, topom 76 mm sa Lipika, a sa minobacačima 82 i 120 mm iz rejonu Aten po našim l/o i naseljima na lijevoj strani r. Une. Sutradan agresor je prenio artiljerijsko-minobacačku vatru na otočli pravac, dejstvujući iz minobacača po Bos.Otoči i Vučkovecu, dok je, u isto vrijeme, ta dejstva smanjio u rejonu Čojluka. Već je 27.6.1995. go-

dine ponovo težišno dejstvovalao po Čojluku. Iza ponoći 27.6.1995. godine SČA je granatirao Bužim iz minobacača 120 mm, topova 76 mm i haubica 105 mm. Zbog tog dejstva narod se sklanjao u podrum. Pričinjena je znatna materijalna šteta. Na bihačkom dijelu ratišta agresor je, prva dva dana dejstvovalao iz minobacača 82 i 60 mm, da bi 27.6.1995. godine dodatno dejstvovalao iz artiljerije i PA oruda po l/o naših snaga: Drenovo Tijesno - južne padine Jankova vrha - Korita - Drenovac - Sječe - Velika glavica. Žestoku vatru iz PAT-ova 30/2 i minobacača 120 mm trpjele su naše snage iz pravca Orlovača, a tenka T-84 iz rejonu Kamenica. Agresor je tukao iz minobacača 82 i 120 mm po našim položajima u rejonu tt. 926 na Turskom Kozjenu. U periodu ovih dejstava agresor je vršio izviđanja sa IG jačine 8-10 vojnika naših l/o u rejonima: Korita - Sječe - Drenovac i Velika glavica, s ciljem otkrivanja naših vatrene tačka, jačinu i raspored naših snaga, veličinu i obezbjeđenost međuprostora, ali nisu pokušavale sa ubacivanjem. Naše snage otvarale su vatru na te grupe, čim bi ih uočavale, prisiljavajući iste na povlačenje. Avioni i helikopteri iz Martićeve tvorevine nadlijetali su duž Plješevičkog masiva. Vjerojatno vrše izviđanja rasporeda i aktivnosti naših snaga. Na velikokladuškome pravcu i posebno u rejonu Pehovo smanjena su b/d. U toku 26.6.1995. godine intenzivirao je granatiranja naših l/o i naselja iz minobacača, topova 76 mm i haubica 122 mm, posebno na dijelu linija: bezimeni vis kod Pehova, s. Mekanoviće i Velića glavicu, ali nije izvodio pješćke napade, tako da su sve l/o na ovom dijelu ratišta nepromijenjene. Naše snage izvode aktivnu odbranu u ova tri dana, na cijeloj z/o 5. korpusa.

Nastavljaju se konsolidacije i djelimične smjene naših jedinica. I agresorska strana vrši određena izviđanja duž linija razdvajanja. Naši gubici 25-27.6.1995. godine - ukupno izbačeno iz stroja 16 boraca. Od toga jedan nepovratno. Četničko-abdićevske snage i dalje dejstvuju smanjena intenziteta, ali su pojačale dejstva sa distance od 28-30.6.1995. godine, naročito iz artiljerije, minobacača, PA oruda, tenkova i pješćkog naoružanja po našim l/o i naseljima. U toku 28.6.1995. godine težište granatiranja iz minobacača i PA oruda je izvodio po našim rejonima odbrane Velića glavice. Intenzivnija granatiranja izvodena su po našim l/o u rejonu Vejinac.

Ovaj prostor agresor je tukao iz topova 130 i 76 mm, te iz minobacača 120 mm sa više projektila, uključujući i desetak projektila 130 mm ispaljenih u večernjim satima iz pravca Keserovića brda na Todorovo, gdje su pričinjene nove materijalne štete.

Na bihačkom dijelu ratišta težišna dejstva su ispoljena po objektu Velika glavica u rejonu Grmuše. U isto vrijeme su dejstvovali po središtu Bihaća u više navrata, sa po dva do četiri projektila iz tenkova sa prostora Kruškovača. Od ovih dejstava stradalo je nekoliko civila, a bilo je i šteta na pogođenim objektima. Neprijatelj je također, sa više mina 120 i 82 mm tukao po Turskom kozjenu, na dijelu tt. 926 kojeg je držala naša jedinica.

Težišna granatiranja nastavlja agresor i 29.6.1995. godine na širem rejonu Vrnograča. Tako je žestoko tukao naše l/o: Velića glavica - Mačeše - bezimeni vis na Pehovu - Mekanoviće dejstvujući iz tenkova i PA oruda iz rejonu Ahova, iz haubica 155 mm i VBR-a iz rejonu Velikog Obljaja u RH, dok je iz rejonu Podzvizda granatirao iz haubica 122 mm, iz minobacača 120 mm djelovao je iz rejonu Murtići, a iz topova 76 mm ZIS i B-1 i PAT-a 40 mm iz rejonu

Ličica glavica (tt. 310). Sa haubičkim projektilima 122 mm granatirao je selo Goluboviće, dok je po rejonu Pehovo (bezimena vis) djelovao minama punjenim BOT-om "suzavac". Naravno, ovim dejstvima nije poštedio niti sela iza l/o jer i njih je pokrивao vatrom iz oruđa i minobacača. Ovoga dana nastavio je granatiranje š. r. Vejinac, ali ni na jednom od ovih pravaca nije kretao u pješake napade.

U jutarnjim satima 29.6.1995. godine SČA je nakon žestoke artiljerijske pripreme, krenuo u pješaki napad na tt. 926 - Turski kozjen i Drenovo Tijesno. Napad su odbili naši branitelji. Agresoru je smetalo što ne kontrolira objekat tt. 926, s kojeg može držati pod vatrom Drenovo Tijesno i dio Grabeža do M. Kosića. Interesantna je sada i situacija sa one strane granice, prema Ličkom Petrovom Selu. U tom cilju upućena je grupa izviđača da prati i osmatra pravce koje izvode prema Izačiću i Bugaru iz pravca L. P Sela odakle su došla dva autobusa vojske i 3 m/v ratne opreme u rejon Željave. Ta vozila su došla uveče 28.6.1995. godine sa vidovdanske parade u Slunju. Pozornost naših snaga privlači i pravac: Bezimena vis – Mekanovići sa tt. 305. On je bitan i za nas i za PVF. Jer ko drži Pehovo i ove visove ima valjanu taktičku prednost u daljnim b/d. Zato je neprijatelj u toku 30.6.1995. godine izveo jak artiljerijsko-pješaki napad na pravcu Bezimena vis na Pehovu - s. Mekanovići. Tom prilikom zauzet je objekat tt. 243, kada je napad zaustavljen. Nakon toga napad je prenesen na objekat Maćeše iz pravca Krolinac. Napad je izveden sa dvije čete, u kome nije došlo do pomjeranja naših l/o. Borbe su bile grčevite. Gubitkom tih objekata, gubio bi se Crvarevac i ugrozio Bužim. Odbrana naših snaga izvedena u protekla 3 dana bila je uspješna, osim na liniji u rejonu tt. 243, odakle su potisnute. I dalje se radi na mobilizaciji dijela v/o do 60 godina starosti, koji se upućuju na kraću obuku i gađanja, a zatim raspoređuju na manje ugrožene pravce. To ljudstvo svih starosnih dobi je iz dijela privremeno ili trajno nesposobnih za vojnu službu i dio ljudi sa civilnih ratnih dužnosti. Za njih se moralo tražiti prethodno odobrenje od Štaba VK da bi se moglo mobilizirati. Takvo odobrenje je pristiglo za 24 sata, kada se pristupilo mobilizaciji. Mobilizirano je i ostalo ljudstvo starosne dobi do 60 godina.

Ovoj dodatnoj mobilizaciji pribjegli su zbog sve većih potreba jedinica za dodatnim ljudstvom. Od tih sastava formirane su RZJA i upućivane na manje opasne l/o. To se pokazalo kao opravdano, a i korisno u periodu masovnih borbi na Okrug, a stvarali su se i uslovi za izvlačenje jedinica na kraće odmore. Naređene su i pojačane mjere b/g, čiju kontrolu i provjeru vrše stariješine Komande. Isto tako, pod budnim okom naših izviđača su pokreti agresora u zagračnim krajevima RH i PVF na PZT-u. Naši gubici su slijedeći: izbačeno iz stroja 28 boraca od čega 1 nepovratan.

U našim jedinicama pojavljuju se problemi neopravdano odsutnih. To je odraz zamora i borbene prezasićenosti u naših boraca. Ono zahtijeva bolje moralne pripreme i kontakte sa borcima na linijama.

Borbena dejstva promjenljiva intenziteta nastavljaju se i prva dva dana jula. Na velikokladuškog dijelu ratišta združene snage agresora ne odustaju od napadnih b/d. Težište artiljerijsko-minobacačkih dejstava je na l/o naših snaga: s. Maćeše - bezimena vis na Pehovu - s. Mekanovići,

a na bitačkom: Hrgar - Vidov vršak - tt. 926 na Turskom kozjenu - Drenovo Tijesno - južne padine Jankova vrha - Korita - Drenovac - Sječe. Dejstva je izvodio iz sveg arsenala oruđa s kojim raspolaže, a naročito iz minobacača svih kalibara, topova 76 mm, PAT-ova i PAM-ova.

Dakle, prvoga julskeg dana "razarao" je l/o, tukao po naseljima pliče dubine, da bi drugo jutro oko 12,30 sati s 3 tenkovska projektila tukao po centru Bihaća. Iza toga nastavio je granatiranje l/o kao i dan ranije. Vatra je dopunio dejstvima iz haubica 105 mm. Tek 3.7.1995. godine krenuo je u artiljerijsko-pješake napade. Težište tih napada usmjerio je prema objektima tt. 304 i 305 (kod s. Maćeše), vjerojatno s ciljem da razbije odbranu branitelja, zaposjedne te objekte i tako odsijeku i okruže objekat Bezimena visa na Pehovu, kojeg nisu uspjeli zaposjesti iz pravca Pehovo i nakon višednevnih uzastopnih napada. U ovome napadu snage agresora nisu uspjele i pored više uzastopnih napada, zahvaljujući čvrstoj odsudnoj odbrani naših boraca, koji su te kote branili. Nakon ovog debakla, združenom agresoru nije preostalo drugo nego da, u popodnevnim satima 3.7.1995. godine, djeluje po objektu tt. 304 minama punjenim BOT tipa suzavac. Iza toga neprijatelj je krenuo u još jedan napad i pri tome potisnuo naše snage za oko 200 m od objekta tt. 304. Od dejstva BOT-a kontaminirano je 10 boraca. I u rejonu Topića brda, kod Šumaca, agresor je djelovao minama punjenim BOT-om. Ovaj napad je bez posljedica.

Na bosanskokrupskom pravcu agresor je djelovao vatrom sa distance, a l/o branitelja držao je pod stalnom pješakom i PA vatrom, naročito u rejonu Čojluka, gdje je vršio i pojačana izviđanja.

Ni Bužimljani nisu bili mirni prva dva dana jula. Tukli su to mjesto sa 7-10 granata 105 mm oba dana iz pravca Veliki Obljaj iz RH. U z/o 505. vmb. upućen je Odred RZJA kao pojačanje, radi rasporeda na manje ugroženom pravcu, da bi se oslobodio dio jedinica 505. vmb. za ojačanja odbrane na velikokladuškom pravcu.

SČA iz tzv. RSK izvodi pokrete svojih snaga u zagračnim krajevima sa RH sa zapada i jugozapada. Tako su 3 autobusa sa ž/s dovedena u rejon Željave i nekoliko teretnih m/v u rejon Kordunskog Ljeskovca došlo je desetak m/v sa neutvrđenim teretom. Očekuje se pridolazak i ž/s. I u rejon Hrgara pristigla su dva autobusa sa vojskom. Na kladuškom pravcu uoče na je velika frekvencija sanitetskih vozila. Helikopter «Gazela» preletio je duž Plješivice 2.7.1995. godine u 10,00 sati. Nije borbena djelovao. Naše snage izvode uspješnu odbranu. Gubile su jedino tt. 304. Povremeno odgovaraju na vatra ZIS-ovima i minobacačima. Ubrzano se radi na formiranju RZJA, koje se, nakon doobuke, upućuju u z/o brigada. I u RNC obučava se 13-A klasa sa 270 regruta starijih godišta, koji nisu služili vojni rok zbog privremene ili trajne nesposobnosti. Obuka traje 30 dana, nakon čega se raspoređuju u brigade. U ova dva dana iz stroja je izbačen 21 borac, od čega su 3 nepovratna. Združeni agresor sastava: vojska RSK i PVF izvode težišna napadna b/d 3.7.1995. godine na l/o naših snaga: Maćeše - Bezimena vis - Mekanovići i u rejonima tt. 304 i 305. Te l/o izložene su jakoj artiljerijsko-minobacačkoj i tenkovskoj vatri. I ostale l/o ovog velikokladuškog dijela ratišta izložene su minobacačkoj i topovskoj vatri, ali bez jačih pješčkih napada.

U zoni b/d bihačkog dijela agresora je djelovao iz minobacača i PA oruđa po našim l/o od Hrgara do objekta Sječe. Objekat Velika glavica držao je pod vatrom PAT-a 30/2. Popodne je djelovao i iz haubica 155 mm iz rejonu Gorjevca i topovima 130 mm po južnim padinama Plješevice, tamo gdje su bile naše l/o.

U zoni b/d 511. sbbr agresor je djelovao iz minobacača i PAT-ova 30/2 po l/o ove brigade. Težišno djelovanje bilo je i dalje u rejonu Čojluka. Djelovao je sa više tenkovskih projektila po rejonu Mala Gomila, cijeneći da se na tom dijelu prikupljaju naše snage za napad na Čojluk. Najizrazitija b/d vode se u z/o 505. vubr od ranih sati 3.7.1995. godine. Sada je prvi put u prilici ova brigada, u zadnja 3 mjeseca, da pokrene širu akciju prema SČA, jer se do tada težišno branila prema združenom agresoru na velikokladuškome pravcu, odakle dolazi i najveća opasnost za našu odbranu, nakon pada Vrnograča. Odbijeno je više napada da bi se l/o tek sada dijelom ustabilile.

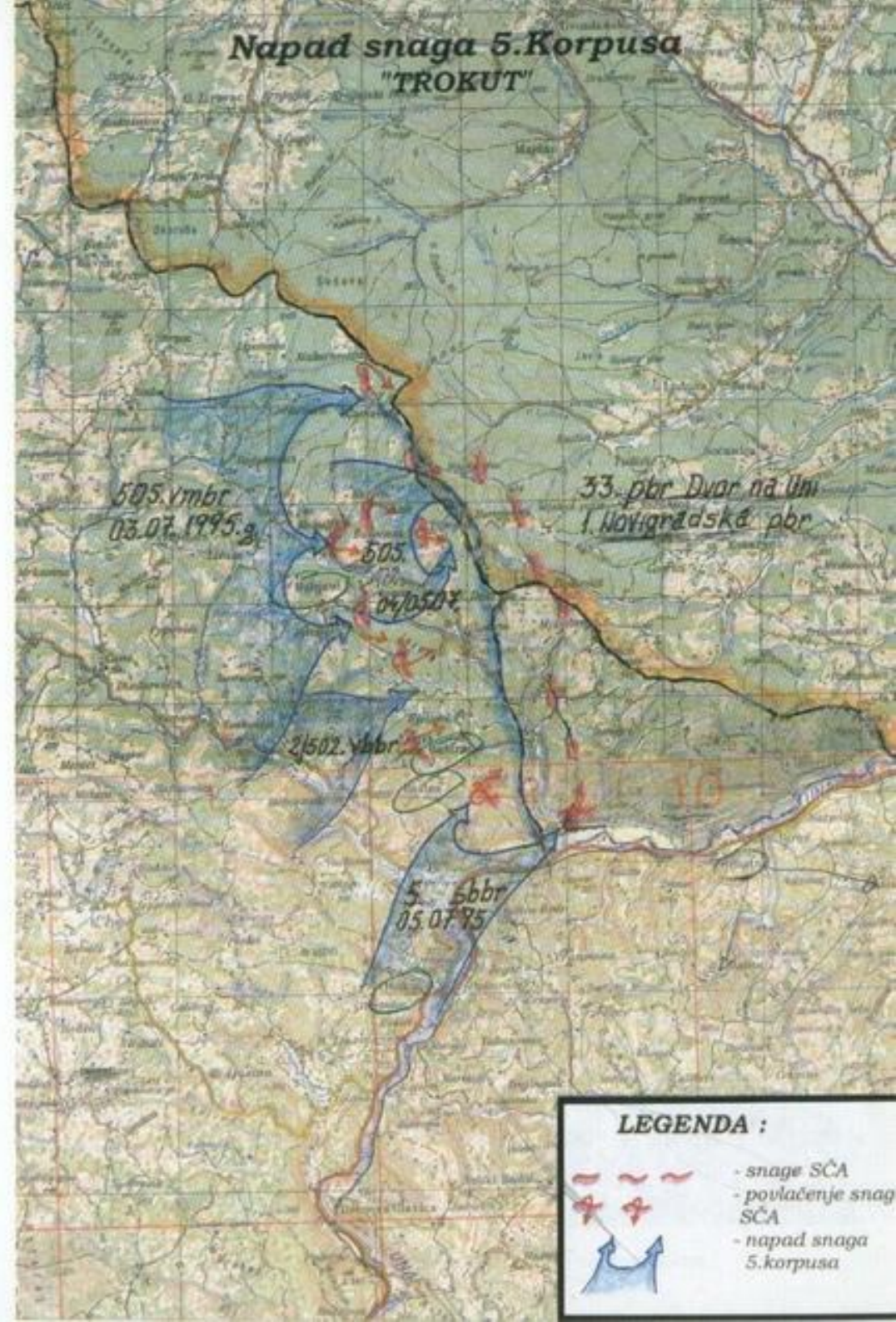
4. Napad naših snaga u boju "Trokut" (šema 25)

Da bi se obezbijedio preokret u borbenoj inicijativi, komanda 505. vubr kreće u zamašnja ofanzivna b/d istočno od Čorkovače (tt. 603), kako bi razbila i protjerala snage SČA sa prostora Ivanjska, Banjani i Baštra u sadejstvu sa snagama 511. sbbr i 502. sbbr, a zatim produžila napade što dublje, lijevo od r. Une ka Dvoru na Uni. Ovim napadom trebalo je prisiliti SČA da drži jake snage, kako bi se olakšalo našim snagama u izvođenju Sarajevske operacije.

U skladu s tim, a na osnovu izvršenih analiza obavještajnih podataka o stanju u z/o, SČA na tom dijelu fronta, komande 505. vubr i 511. sbbr nakon ličnog i komandantskog izviđanja predložile su pripreme i pokretanje ofanzive većeg obima na prostoru Suha Meda, Baštra i Banjani. Nakon saslušanih prijedloga komandant 5. korpusa je donio odluku da se planira, organizira i koordinirano izvede napadni boj pod nazivom "Trokut". Ovaj napad su izvodile 505. vubr i 511. sbbr svojim glavnim snagama, kojima je pridat ojačan bataljon iz 502. sbbr. Planom boja i u zapovijesti za napad dati su zadaci jedinicama-učesnicama boja, određene su zone i pravci napada, regulisan način dejstva i sadejstva. U skladu sa navedenim, sve jedinice-učesnice boja dovedene su noću, do 22.00 sata 2.7.1995. godine na pravce svoga angažiranja, kada jedinice prije zore, bez artiljerijske pripreme napada, prilaze što bliže p/k odbrane agresora, radi postizanja punog iznenađenja, a zatim kreću u napad u skladu sa odlukom i zadacima jedinica za ovaj napad.

Jedinice 505. vubr otpočele su napad u ranoj zori 3.7.1995. godine na l/o SČA: Grkovac - Kukuljica (tt. 453) - Kurjen - Kruška (tt. 510), te na neoslobodeni dio š. r. Čorkovača (tt. 603). Agresorske snage prisiljene su na grčevitu odbranu na cijeloj zoni napada, koju su branile snage iz 1. novigradske pbr i 33. pbr Dvor na Uni iz sastava 39. banijskog korpusa.

Napad jedinica 505. vubr bio je tako munjevit, da su prisilile agresora na povlačenje već u popodnevrim satima na nove l/o: Jezera (tt. 447) - Vajagići - Visoka glava (tt. 516). U ovom prvom naletu SČA nanoseni su znatni gubici u z/s i MTS. Na našu stranu izvučeno je 15 mrtvih

LEGENDA :

- - snage SČA
- - povlačenje snaga SČA
- - napad snaga 5. korpusa

vojnika SČA. Ovaj naš početni prodor komanda SČA ocijenila je opasnim. Hitno je uputila pojačanja oko dvije čete iz 11. i 17. lpbz sa grmuškog dijela ratišta, kako bi organizacijom odbrane po dubini spriječila daljnji prodor 505. vmbz. U ovim borbama 505. vmbz je oslobodila Gradijansku kosu (tt. 571), Krušku (tt. 510), Visoku glavu (tt. 516), Suhu Medu (tt. 426), s. Vajagiće (tt. 395 i k. 381), Strmac (tt. 396), te Vijenac, Lipu, Kukuljicu i Lipovac. Drugi bataljon 505. vmbz nije uspio u napadu na pravcu: Veliki Kalovac – Šerhula zbog snažnog otpora SČA, čija odbrana je imala snažnu vatrenu podršku, ali još više zbog neuspjeha u napadu desnog susjeda.

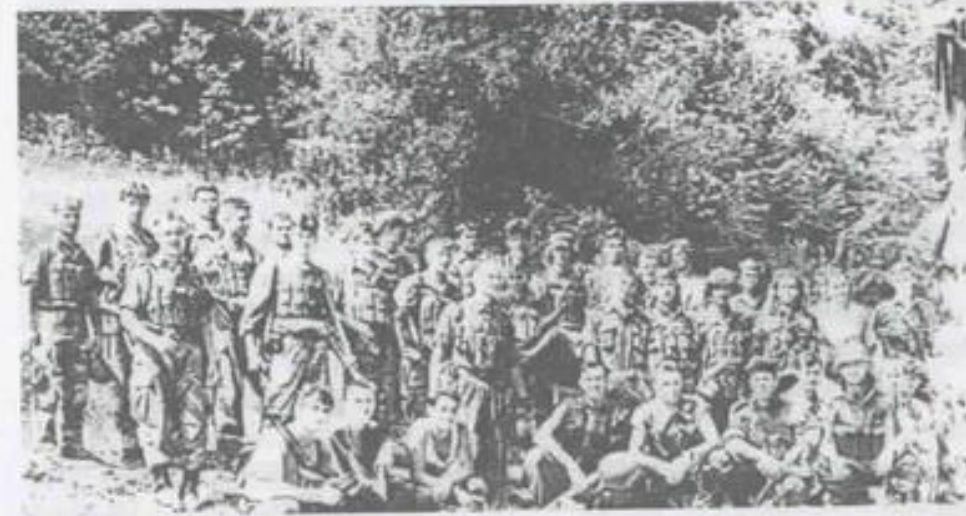
Nakon pregrupisavanja ovih snaga i snaga desnog susjeda, napad je nastavljen 3/4 i 4.7.1995. godine u zahvatu rječice Glodina na njenom ušću u r. Unu. U izvedenom napadu 3.7.1995. godine jedinice 505. vmbz zaplijenile su: jednu "pragu", jedan PAT 20/1, četiri minobacača 82 mm i tri 60 mm, dva topa ZIS, jedan PM M-84, dva PM M-53, trideset pušaka PAP, jedno vozilo "pinzgauer", šest konja, 25 ovaca i 15 ostavljenih mrtvih vojnika SČA, kao i veće količine municije raznih kalibara. Zašto jedinice 502. i 511. sbz nisu krenule u jednovremeni napad kada je krenula 505. vmbz?

1. Jedinice 502. sbz, 511. sbz i dio 510. obr nisu krenule u isto vrijeme u napad, kada je krenula 505. vmbz, odnosno u operativno vrijeme određeno odluci komandanta. U analizi "Trokuta" dostavljenoj Komandi 5. korpusa navedeni su slijedeći razlozi:

1/502. sbz kretao se u dvije kolone ka objektima napada 2.7. iza 22,00 sata.

U pokretu jedna od kolona izgubila je orijentaciju na svom pravcu, pa je došla ispred druge kolone svoje jedinice. A oni su pomislili da je to jedinica agresora, koja ih čeka na nišanu.

Komandir IDV «Tigar» naredio je povlačenje, bez odobrenja pretpostavljenog, stoji u analizi «Trokuta». Tako je došlo do brzopletog povlačenja. Jedino se nisu prisjetili zašto neprijatelj nije otvorio vatru na te jedinice u povlačenju. Tek su kasnije shvatili da je to bila njihova jedinica.

IDV "Faraoni" u pripremi za akciju na Banjanima

2. Jedinice 511. sbbr su, djelom zbog neodlučnosti a i zbog nejasne situacije, nastavile svoje povlačenje sa povlačenjem lijevog susjeda, jedinice 502. sbbr, te nisu izvršavale svoj zadatak, odnosno proboj l/o SČA na svom pravcu napada, iako su se privukle na desetak metara od prve linije rovova SČA, već su se povukle na polazni položaj po ugledu na jedinicu 502. vbbr.

3. Za razliku od navedenih jedinica 505. vmbr je krenula u napad kako je naredeno. Svoj bliži zadatak izvršila je efektivno, nanijevši agresoru velike gubitke, a zaplijenile su i znatan MTS.

4. Komandant 5. korpusa naredio je hitno pregrupisanje dijela tih snaga i ponovno uvođenje bataljona 502. sbbr na spoju 505. vmbr, u cilju eksploatacije uspjeha, kojeg je već ostvarila 505. vmbr. Ranije uvedena četa iz 502. vbbr je zalutala, te otišla lijevo od zadatog pravca, tj. u pravcu s. Tadići. Čim je to uočeno, naredeno je da se ista vrati nazad, da bi bila upućena na svoj pravac. Tokom noći 4/5.7.1995. godine jedinica iz 505. vmbr i dio snaga iz 502. sbbr izvršile su napad na Vajagića brdo, gdje su zaplijenile dva topa 76 mm ZIS, PAT 30/2 i više cijevi pješačkog naoružanja. Tom prilikom naneseni su i znatni gubici neprijatelju na ovom objektu.

5. Jedinice 511. sbbr uvođene su također u borbu na ranije određenom pravcu napada, a glavina snaga 502. sbbr angažuje se na pravcu Vrletnica - s. Glodina. Naše snage ne nailaze na veći otpor, tako da su vrlo brzo ovladale sa s. Glodina sa okolnim visovima, čime su odsječene odstupnice jedinica SČA, koje su uporno branile objekte: Panjak, Šerbula, Kokerna i k. 407.

6. Komandant Korpusa je ocijenio da bi 505. vmbr trebala uložiti dodatni napor, te krenuti u još odlučniji napad sa svog pravca, sadejstvujući snagama iz 511. sbbr, da bi se agresor što prije razbio i protjerao preko r. Glodina, sve do njenog ušća. Međutim, u odsutnosti komandanta 505. vmbr, ovaj zahtjevan nastavak napada Brigade nije ostvaren. I jedinice 502. sbbr izgubile su dosta dragocjenog vremena čekajući spajanje sa jedinicama 511. sbbr. Zbog toga su vršile pretres terena i evakuaciju ratnog plijena. Pošto je dan bio na izmaku, naredeno je da jedinice zanoće na dostignutim linijama, s tim da u zoru nastave sa napadom radi izvršenja slijedećeg zadatka. Međutim, zbog zamora snaga u napadu, nemanja «R» snaga za uvođenje za realizaciju slijedećeg zadatka, a uz to snage agresora su ojačane u odbrani organiziranoj na brzini. Stoga je komandant 5. korpusa naredio da jedinice 505. vmbr i 511. sbbr pređu u odbranu na dostignutim linijama, a da se b/502. sbbr izvuče i vrati u rejon razmještaja, radi odmora i konsolidacije. Ovim je izvršen bliži zadatak u cjelini i samo djelimično slijedeći zadatak. Naše snage pristupile su uređenju dostignutih linija: r. Una – Rajinovača – Jančkovića brdo - Blagojev do – Svinjarica – Kosice – Zloimenjak – Stražište - Suha Meda – Kruška - Čorkovača. U ovim borbama oslobođeno je 35 km² PZI. Gubici u ovim borbama:

a) naši gubici: ukupno izbačeno iz stroja 78 boraca i starješina. Od toga nepovratno 18 boraca i starješina.

b) gubici agresora: zarobljeno 3 Bošnjaka iz radne obaveze. Poginulo oko 50 vojnika, a ranjeno oko 120.

U ovim borbama su i znatni utrošci municije, ubojnog i drugog MTS-a. Zaplijenjeno je 99 cijevi pješačkog naoružanja, zatim 5 RB M-57, RBR "osa" 3 kom, MB-60 mm 2, MB 82 mm 8, top 76 mm ZIS 3, PAT-a 2 kom, jedan "browning" i jedan BST. Zaplijenjena je i znatna koli-

čina municije, mina, granata i drugog MTS-a.

Na ostalim djelovima ratišta izvođena su b/d različitog intenziteta. Tako su pojačani artiljerijsko-pješački napadi 4.7.1995. godine na velikokladuškom i bužimskom dijelu ratišta. Na tom vrućem bužimsko-otočkom dijelu ratišta 1. novigradska brigada nije uspjela konsolidovati svoju odbranu na liniji: Jezera – Vajagići - Visoka glava. Zbog toga su se povukle u šire rezone Kotorani - Ivanjska, jer je agresor pretrpio osjetne gubitke u ovim borbama. Naše snage su iskoristile dezorganizaciju odbrane SČA, te nastavile žestoke napade i 4.7.1995. godine eksploatiranje uspjeha od prethodnog dana.

Borbe na krupskom dijelu ratišta slične su prethodnom danu, s tim da su težišna dejstva ovoga 4.7.1995. godine bila opet u rejonu Čojluka. I na bihaćkom dijelu ratišta borbe se izvođe smanjenim intenzitetom. Pokušan je bezuspješan napad na Vidov vršak od strane agresora. Napad je izvođen bez vatrene pripreme, radi iznenađenja, ali je zato podržan vatrom iz minobacača svih kalibara. Pojačana su i granatiranja grada Bihaća.

Težišna dejstva su izvođena na l/o naših snaga: Maćeše - Bezimeni vis - Mekanovići, na koje l/o se dejstvovalo iz minobacača, topova do 100 mm, tenkova T-55, haubica 105 mm i VBR. Najjača vatra ostvarivana je po tt. 305, nakon čega je pokušano sa više pješačkih napada, ali objekat nisu zauzeli. U rejonu tt. 304 naše snage su pokušale izvesti protivnapad u večernjim satima, ali u tome nisu uspjele. Da bi prisilio naše snage da odustanu od protivnapada, združeni agresor, pored artiljerijskih napada, dejstvovao je i minama punjenim BOT-om suzavac. Nakon ove borbe bila je znatna frekvencija sanitetskih vozila iz tog rejona kod PVT.

Naši gubici 4.7.1995. godine bili su: oko 50 izbačenih iz stroja, od čega 30 zbog kontuzija i kontaminacije. Traži se hitna dostava municije, čiji je utrošak znatno iznad zaplijenjenih količina.

Pošto je na tom dijelu ostao bez rezultata, popodne je težište granatiranja prenio na s. Goluboviće, na koje je ispaljeno preko 600 granata i mina. Nije kretao u pješački napad na ovo selo. Na grabeškom i grmuškom dijelu naše odbrane, agresor dejstvuje iz haubica 155 mm sa Gorjevca po Bihaću sa više projektila, a iz minobacača, PA oruđa i topova do 100 mm po l/o naših snaga i po pličoj dubini. Od dejstva po gradu povrijeđen je jedan civil i više objekata oštećeno. Na Plješevičkom masivu i na grabeškom dijelu odbrane borbeno dejstva i granatiranja su smanjenog intenziteta. Četnici iz Martičeve tvorevine ispalili su 4 granate 76 mm u pravcu Gate. U rejonu Čojluka težišno su dejstvovali iz pješačkog i PA naoružanja, dok su po rejonu Vučkovac (tt. 396) tuđi 5.7.1995. godine iz haubica 155 mm iz rejona Blatna.

Četnici iz tzv. RSK, RS i PVF izvođile su od 5-7.7.1995. godine napadna dejstva na velikokladuškom dijelu ratišta, a na ostalim aktivna odbrambena dejstva. Posebno teške borbe nastavljene su na bužimsko-otočkom dijelu ratišta, na kojem su četnici potučeni do nogu. Još se nisu te snage konsolidovale i pored pristiglih pojačanja. Na velikokladuškom dijelu granatirane su l/o naših branitelja, a posebno i težišno l/o južno od brda Šestanovac. "Grominjali" su oni te linije iz minobacača, topova 76 mm i VBR-ova. Tako su 5.7.1995. godine težišno granatirali Velića glavicu (tt. 384) i Bezimeni vis, a 6.7.1995. godine tt. 305 i opet, Bezimeni vis iz

istih oruđa, da bi iza toga izveli dva pješačka napada, s ciljem da odbace snage sa tt. 305. U napadu je angažirao dvije čete vojnika, uz obilatu vatrenu podršku i upotrebu sredstava za blisku POB. Ponovo je djelovao minama punjenim Bot-om suzavac. Naši izviđači su otkrili da je agresor izvukao sa ovog dijela 1/1. novogradske pbr i isti vratio na bužimski pravac, odnosno u š. r. Ivanjske. SČA izvlači po jednu četu iz 1. drvarske, 15. bihačke i 1. srpske brigade iz zone Bihaća i iste upućuje hitno na ugroženi bužimsko-otočki pravac, da bi nadoknadio gubitke, ojačao i ustabilio odbranu. Agresor je djelovao sa 4 rakete tipa «volhov» 5.7.1995. godine po naselju Elkasova Rijeka, djelujući iz rejonu Samarica kod Hrvatske Kostajnice. Ovaj napad ponovio je i 7.7.1995. godine. On je djelovao sa dva borbena aviona tipa "Galeb G-4" po rejonu HE Kostela i s. Brekovića, ne pogodivši ciljeve. Avioni su doletjeli iz pravca Banje Luke. To je potvrđeno i našim elektronskim izviđanjem.

Naše snage ubrzano utvrđuju dostignute l/o na novooslobođenim prostorima bužimsko-otočkog dijela ratišta. Organizira se sistem vatre i postavljaju oruđa za neposredna gađanja oklopnih sredstava i grupnih ciljeva. Na velikokladuškom dijelu ratišta, posebno na dijelu: Velića glavica – Mačeše - Bezimeni vis na Pehovu i tt. 305, naše snage odbile su više pješačkih napada neprijatelja 5. i 6.7.1995. godine. I u toku 7.7.1995. godine vode se odsudne danonoćne žestoke pješačke borbe oko tih objekata, čije snage imaju neograničenu vatrenu podršku. Napadači trpe velike gubitke, ali ne odustaju od proboja naših l/o i posjedanja tih objekata, u želji da očiste naše snage iz šireg rejonu Pehova, koji je bitan za dalje prodore agresora ka Bužimu.

Sedmog julskeg dana združeni agresor prenio je težište granatiranja na l/o naših snaga: s. Radakovići - D. Šumatac. Moguće je da i težište napadnih dejstava prenese na ovu liniju, jer u zagranničnim krajevima Kordunski Ljeskovac i Lug Koranski agresorske snage vrše pokrete dijela snaga i pojačano izviđaju u graničnom pojasu. Očekuju se i određena ubacivanja na nekom od pravaca. I na ostalim l/o naše snage izvode uspješnu odbranu. Naši gubici od 5-7.7.1995. godine su slijedeći: izbačeno iz stroja 66, od čega 7 nepovratnih gubitaka.

Karakteristike izvođenih b/d između 8 i 10.7.1995. godine su slijedeće: u svakodnevnim napadima na bužimsko-otočkom i velikokladuškom dijelu ratišta vođene su žestoke borbe na liniji: Velića glavica – Mačeše - Bezimeni vis - Mekanovići. Na ostalim dijelovima ratišta izvode se aktivna obostrana b/d, u kome svaka od strana nastoji imati inicijativu. Na mostobranu Čojluk naše snage su sve aktivnije, u nastojanju da agresora prisile na odbranu bez aktivnih dejstava.

Na dijelovima ratišta dejstva su se odvijala prema slijedećem - na velikokladuškom: združeni agresor djeluje po svim našim l/o iz pješačkog i PA naoružanja i minobacača svih kalibara, a na š. r. Pehovo (Velića glavica, tt. 305, Bezimeni vis i Mekanovići) djeluje i dodatnim oruđima: topovima 76 mm ZIS i B-1 i haubicama 155 mm. Najgušću vatru ostvaruje po rejonu tt. 305 i Bezimeni vis. Nakon ove snažne vatrene pripreme slijede bezuspješni pješački napadi svakog dana. Zaista se postavlja pitanje, kako su takve vatrene kanonade i sve napade u talasima izdržali naši branitelji. Tu se iskazala ona nadljudska svijest i hrabrost da mu se ne dopusti proboj, zato što tako uporno i bezglavo srlja. To je

bio i sudar našeg krajiškog inata. Možda je druga strana imala i gvozdenu ruku iza sebe u Kopcu, pa nije mogla nazad, jer ih je čekao metak.

Na bužimsko-otočkom dijelu ratišta agresor je nakon prelaska naših snaga u aktivnu odbranu, izvodio 1-2 napada dnevno u dolini r. Glodina. Dodatno je to što agresor sva tri dana djeluje iz minobacača svih kalibara, PA oruđa i haubica 155 mm iz rejonu Bušević duž naših l/o, a naročito po rejonima Glodina - ZD Glodina. Napade izvodi snagama jačine bataljona, uz prethodnu vatrenu pripremu napada koji su završavali uglavnom neuspjesima, osim onog izvedenog 8.7. na pravcu: M. Dabrnja - Glodina, kada je uspio zaposjesti objekat Zloimešnjak (tt. 335). Taj objekat morao je ubrzo napustiti pod pritiskom naših snaga u protivnapadu. Borbe su bile žestoke, a gubici agresora znatni. Uočena je i pojačana frekvencija m/v, pokreti i pregrupisavanja snaga SČA u rejonima Ivanjska - Kotorani. Našim izviđanjem saznalo se da su u tim rejonima prikupljene snage dva bataljona i to jedan bataljon 1. novogradske i jedan bataljon iz 33. brigade Dvor na Uni. Očekuje se da te snage budu uvedene na ugroženim pravcima sa ciljem sprečavanja dubljeg prodora naših snaga, ali i za izvođenje eventualnih protivnapada, radi odbacivanja naših snaga sa posjednutih prostora. Te snage su pokušale sa napadima 9. i 10.7.1995. godine, ali bez učinaka.

U rejonu Bužimkići - Čojluk naše snage imaju potpunu borbenu inicijativu. Prisilile su agresora da ne promalja glavu iz rovova. Agresor pokušava zadržati naše snage na linijama snažnom minobacačkom i PA vatrom, čak i barožnom artiljerijskom vatrom ispred svoga p/k odbrane, s ciljem da spriječi naše napade.

U zoni b/d bihačkog dijela ratišta agresor je djelovao iz pješačkog i PA naoružanja, u popodnevnim satima i iz minobacača 82 i 120 mm po položajima naših jedinica u rejonima Vidov vršak - Turski Kozjen (tt. 926) - Drenovo Tijesno. Agresor je pokušao i sa nasilnim izviđanjima prema svakom ovom objektu snagama jačine voda. Te snage nisu bile u prilici izvršiti zadatke, jer su vatrom naših snaga prisiljene na povlačenje. I na Plješevici pojačao je agresor svoja izviđanja, uputivši nekoliko izviđačkih grupa jačine 10-12 vojnika. Međutim, one nisu niti pokušale zaći iza naših l/o, jer su otkrivene i prisiljene na povlačenje. Agresoru su preostala samo dejstva sa distance iz pješačkog naoružanja i oruđa manjih kalibara, s težištem na rejone odbrane naših snaga: Vidov vršak - Turski Kozjen - Drenovo Tijesno. Gubici 8.-10.7.1995. godine - naše snage: 28 izbačeno iz stroja, od toga jedan nepovratan, a procjenjeni gubici agresora - 7 poginulih i više ranjenih.

Dejstva agresora izvođena od 11. do 14.7.1995. godine karakterišu se po tome što je prva dva dana izvodio samo povremena b/d iz pješačkog i PA naoružanja i minobacača, djelujući po l/o i plićoj dubini, a druga dva dana ona su intenzivirana.

5. Oslobođanje objekta Čojluk

Najznačajniji događaj ovoga jedanaestog jula 1995. godine je u tome što su naše snage u munjevitoj akciji protjerale SČA sa Čojluka. Naime, toga dana prije podne jedinice 511. sbbr

u planiranom žestokom naletu protjerale su snage srpskog agresora iz, po zlu čuvene 11. krupske pbr sa mostobrana Čojluk, kojeg su uspostavile u novembru 1994. godine. Taj mostobran, sa mostobranom na Kobiljnaku, trebao je biti odskočna daska za pohod prema bošnjačkim selima Jezerski – Pištaline - Stijena i dalje ka Cazinu s jasnim ciljevima: progoni i ubijanja žitelja i pretvaranje tih naselja u zgarista. Hvala Alahu dž. š. što im to nije dopušteno. Zato su borci ove brigade platili visokom cijenom, a agresor još većom. Ovaj napad je izvodio 1/511. sbr na čelu sa komandantom Edinom Ezićem koji je u ranijim borbama i sam ranjen na tome objektu.

To je bio smion i drzak prelazak preko Une u oba slučaja, a još drskija njihova uporna odbrana i neostvarene želje. Vjerojatno ga nema među tim zaludenim vojnicima, koji nije cijeno da dalje od tog ne mogu i da će te i takve žrtve za tu četničku bratiju biti uzaludne. Bilo je što je bilo. Vjerovati je da se nikada ponoviti neće.

Ovi uspostavljeni, a zatim izgubljeni mostobrani ostaće kao nauk svim stranama, a oni čije su kosti ili dijelovi tijela zauvijek ostali, biće tužna sjećanja preživjelih i njihovih najmilijih. U ovoj borbi uništena je zaštitnica izvlačenja ovih snaga jačine oko 50 vojnika na pravcu: Čojluk – Bužimkći, pontonski prelaz sa lijeve na desnu stranu r. Une. U bijegu su ostavili i znatna MTS. Agresor je dugo sijao smrt po Hodžincu, Krčanama, po naseljima u dubini i na linijama razdvajanja. Poznato je da su naše snage uspjele blokirati i držati u blokadi snage na mostobranu u rejonu Čojluka i na Kobiljnaku, nakon početnih uspjeha. One su sprečavale njegovo širenje dalje od tih objekata, bez obzira koje su i kakve snage dovučene na te objekte. Mogli su ih dovlučiti nesmetano, koliko su željeli ili koliko su ih imali na raspolaganju. Međutim i mostobrani su vezali stalno znatne naše snage, čak oko jednog bataljona, s kojima su bili blokirani i nisu mogli dalje, a držanjem mostobrana "čede" su imale samo stalne brige i glavobolje. Naše snage su pokušale u višemjesečnim borbama protjerati te snage sa mostobrana, što im nije polazilo za rukom, prije svega zbog nemanja sredstava vatrene podrške i tenkova, a i zbog velike opterećenosti jedinica u drugim zonama, u kojima su često vodile iscrpljujuće borbe. U borbama za i oko mostobrana naše su snage izgubile 149 boraca i starješina. Te brojke su za žaljenje, ali i brojke koje ostaju kao bedem preko kojeg agresor nije mogao dalje. To je bedem za pamćenje i sjećanje, da se tako nešto više nikada ne dopusti. Čim su četnici prebjegli na desnu stranu r. Une, po Bužimkćima su nastavili granatiranje naših snaga i pridošlih civila u Bužimkće, djelujući iz topova 76 mm, tenkova i minobacača 120 mm.

Nakon briljantnih uspjeha naših snaga u boju «Trokut», koji je izveden od 3. do 5.7.1995. godine, Komanda 5. korpusa ocijenila je da se mogu prikupiti i angažirati znatne snage za protivudar ka Velikoj Kladuši, pod šifrovanim nazivom «Zapad-2», kojim je planirano da sa 3-4 brdske brigade, u takvoj jednoj ofanzivi, mogu da preokrenu stvari u našu korist i čak oslobode Veliku Kladušu. Time bi se postigla dva cilja. S jedne strane, agresor bi morao zaustaviti ofanzivna dejstva prema Vrnograču, a predupredila bi se i nazirana ofanziva SČA nakon Vidovdanske vojne parade u Slunju. Međutim, naše snage iz 511. sbr bile su angažirane u borbama na mostobranu Čojluk, a i dalje su se vodile teške borbe sa združenim agresorom oko

zaustavljanja proboja tih snaga u rejonu Pehova, Šestanovca i Veliča glavice. To sve nije dopustilo otpočinjanje te planirane ofanzive 11.7.1995. godine. Ona je, dakle, morala čekati bolje operativno-taktičko vrijeme. Na otočko-bužimskom dijelu borbe se smiruju. Agresor povremeno djeluje sa distance po uspostavljenim l/o, naročito na dijelu s. Glodina - ZD Glodina. Oglašava se i dejstvima iz artiljerije, PA oruđa i minobacača. Pokušao je i sa pješačkim napadom na pravcu: Visoka glava-Kruška. To je ostalo samo na pokušaju.

Bihački dio ratišta od Plješevičkog masiva do Grmuše nije imao bitnijih borbenih aktivnosti, osim uobičajenih pješačkih, PA i minobacačkih dejstava. Težišna dejstva je imao ponovo na linijama Hrgar - Vidov vršak - Turski Kozjen - Drenovo Tijesno. Te l/o je granatirao iz minobacača 82 i 120 mm, topova 76 mm i tenkova T - 55. Naredna dva dana agresor je samo povremeno oživljavao vatru djelujući iz minobacača i PA oruđa na ovom dijelu ratišta, osim jednog pokušaja pješačkog napada 11.7.1995. godine, kojeg je pokušao izvesti na pravcu Hrgar (k. 666) - Zapoljak sa snagama jačine jedne čete. I naše snage iz 503. bbr uzvratile su napadom isto jutro, na položaje SČA u rejonu Redžina jama. U tom napadu ovladale su sa dvije zemunice, u kojima su uništene posade. Nakon ove akcije, one su se povukle u rejone odbrane svojih jedinica.

Na velikododuškom dijelu ratišta združeni agresor prva dva dana povremeno djeluje iz pješačkog i PA naoružanja, a 13.7.1995. godine intenzivira napade iz minobacača i topova do 100 mm, težišno po našim l/o: Johovica – Radakovići - Donji Šumatac. Slijedila je i artiljerijsko-minobacačka priprema napada, a zatim i napad iz pravca: Grabovac - Donja Vidovska Komesarac na l/o naših snaga. Težište napada ispoljio je na pravcima: Komesarac (RH) - Johovica i Katići - Johovica. Pomoćnim snagama napao je na pravcu: Grabovac - Donji Šumatac. Na pravcu Johovica angažira snage ojačanog bataljona sastavljene od snaga 13. slunjske garave pbr i dijela snaga PVF iz 3. br. NO. Te snage nisu uspjele probiti naše l/o na Johovici i pored snažne vatrene podrške. Napad su ponavljale uzastopno tri puta, vjerujući, po onoj narodnoj, da treć puta Bog pomaže. Prevarili su se, jer Bog uz takve zločinačke napade nije bio, a i naši branitelji nisu dopustili upad na objekat Johovica. Zato su tokom noći 13/14.7.1995. godine žestoko granatirali iz minobacača 120 mm, topova 76 mm ZIS i B-1, te iz tenkova i haubica 122 mm po tom i drugim objektima u zoni odbrane sve do Donjeg Šumaca. Po rejonu Johovica i Radakovići agresor djeluje i iz VBR-a. Ovim pokušava "omekšati" naše l/o, nanijeti što veće gubitke i štete, pošto je i sam pretrpio velike gubitke u ovom napadu. Ta granatiranja nastavljena su i 14.7. do kasno popodne, istim intenzitetom, proširivši zonu granatiranja i na dubinu naše slobodne teritorije. U ovim borbama naše snage iz 517. obr nanijele su gubitke agresoru. Pouzdano se zna da su imali 11 poginulih i više ranjenih. Zaplijenjena su dva PAM-a 12,7 mm, dva minobacača 82 mm, dva RU RUP-3, jedan ATC-10, jedan TAM-150, jedan "pinzgauer", jedno m/v AR-55, metaka 7,62 komada 3500, metaka 7,62 M-30 1200 komada, metaka 12,7mm 800 komada i PPM-2 450 komada.

Naše snage izvodile su u ova 4 dana uspješnu aktivnu odbranu, te manje ili veće protivnapade. Najznačajnija je pobjeda na mostobranu Čojluk odakle je SČA protjeran nakon 7 mje-

seci. Značajne uspjehe postigle je i 517. obr koja je odbacila tri uzastopna napada SČA u rejonu Johovica - Radakovići, nanijevši združenom agresoru velike gubitke. U protivnapadu, progoneći neprijatelja, izbila je u širi rejon Komesarac - Greda - Durin Potok, zarobila jednu IDG i znatna MTS, koja su iskazana u prethodnom stavu. Naši gubici u periodu 11-14.7.1995. godine su slijedeći: izbačeno iz stroja 46 boraca i starješina, od čega nepovratno 11. Nakon navedenih poraza i neuspjeha agresorske snage pojačavaju intenzitet b/d sa distance između 15. i 18.7.1995. godine u cijeloj z/o 5. korpusa, a pješačke napade na velikokladuškom i bihačkom dijelu ratišta. Agresor izvodi žestoka artiljerijsko-minobacačka i tenkovska dejstva po rejonima odbrane naših snaga i po dubini slobodne teritorije, uključujući gradove Bihać, Cazin i naselja Bužima. Tako je na bihačkom dijelu ratišta od Plješevice do Grmuše žestoko dejstvovao iz topova, tenkova, minobacača i PA oruđa po l/o i na cijeloj dubini z/o jedinica. Težišna dejstva 15.7.1995. godine bila su na objekat Vidov vršak (tt. 816) kada izvodi i dva neuspjela pješačka napada na taj objekat. U ovom napadu angažira ojačanu pješačku četvu, podržanu vatrom iz tenkova, minobacača 120 mm i PAT-ova.

U isto vrijeme agresor dejstvuje iz topova 130 mm sa Gorjevca po gradu Bihaću, a sa Ostrožnice po Cazinu od čega je jedno lice poginulo a više ranjeno. U toku 16-17.7.1995. godine agresor prenosi težište pješačko-artiljerijskog napada na pravce Orlovača - Korita. Nakon drugog napada SČA uspijeva ovladati sa 7 naših vatrenih tačaka. Snage u napadu bile su jačine jedne čete, koje su imale jaku vatrenu podršku. Agresor je, pored općeg granatiranja cijele z/o 5. korpusa 17.7.1995. godine usmjeravao svoje pješačke napade na rejon Turski Kozjen (tt. 926) i Drenovo Tijesno. Na svaki od objekata napadala je po jedna pješačka četa, podržana vatrom tenkova, minobacača i PA oruđa. Naše snage odbijaju te napade. I narednog dana agresor je izveo više pješačkih napada na položaje naših snaga u rejonima: Velika glavica - Sječe - Drenovac i Drenovo Tijesno. Napadi su izvođeni kombinovanim snagama ekvivalenta jednog bataljona. I ovaj napad je imao snažnu vatrenu podršku i u njemu je, kao i u prethodnom, pretrpio neuspjeh i gubitke. Cijeni se da je cilj ovakvih napada iznurivanje i vezivanje što jačih snaga za te l/o, jer nemaju ozbiljnijih šansi za prodore u dubinu našeg rasporeda na ovom dijelu ratišta. Dakako, to mogu biti samo olakšanja snagama agresora na drugim dijelovima ratišta, prvenstveno na velikokladuškom, koje postaje sve aktivnije, a naročito lijevo od glavnog puta Pečigrad - Velika Kladuša, pa sve do Johovice i Hadžina Potoka. Na Plješevici agresor se oglašava samo dejstvima iz minobacača, PA i pješačkog naoružanja. Promjena na linijama razdvajanja nije bilo.

Naše snage i snage agresora dijeli r. Una na krupskom dijelu ratišta. Dejstva mogu biti samo sa distance, jer agresor, poučen sudbinom likvidiranih mostobrana, neće se usuđivati prelaziti r. Unu na lijevu stranu. Zato koristi oruđa do 100 mm za dejstva po l/o i naseljima na lijevoj strani r.Une, a dalekometnom artiljerijom, kao što su topovi 130 mm i haubice 155 mm dejstvuje po s. Stijena, Pištaline i Jezerski u ova 4 dana. Bužimsko-otočki dio ratišta, koji je bio poprište žestokih okršaja prije 10-15 dana, sada je relativno mirno. Samo je bilo uznemiravajuće vatre iz pješačkog, PA naoružanja i minobacača težišno na liniji Glodina - ZD Glodina.

Žestoko je i dalje na cijelom velikokladuškom dijelu ratišta. Dejstva su sve izraženija i masovnija, kako u angažiranju ž/s, tako i borbene tehnike. Združeni agresor je dejstvovao 15.7.1995. godine iz topova 76 mm, minobacača 82 i 120 mm, tenkova i PA oruđa, težišno po l/o: Mačeše - Bezimeni vis - Mekanovići, gdje je pokušao i pješački napad sa vatrenom podrškom.

U ponovljenom napadu istoga dana agresor je uspio zaposjesti 4 vatrene tačke na Bezimenom visu na Pehovu. Narednog dana težišna napadna dejstva sa vatrenom podrškom, opet su bila na liniji: Mačeše - Bezimeni vis. U ovom napadu agresor nije uspio postići ništa više, pa je u znak odmazde ispalio aerosolnu raketu sa padobranom na Bezimeri vis, a drugu na širi rejon Bužima. Nema podataka o žrtvama i štetama. Agresor izvodi više artiljerijsko-pješačkih napada 17.7.1995. godine na l/o naših snaga na pravcima: s. Radakovići - Čovići, Pehovo - Šestanovac i Ahovo - Gradina. Ove napade podržava jakom artiljerijsko-minobacačkom vatrom, a tukao je i po ostalim linijama razdvajanja na tom dijelu fronta. Agresor je dejstvovao sa raketama 128 mm iz VBR po objektu tt. 305, a iza toga je krenuo u neuspjelo pješački napad. U toku 16/17.7.1995. godine agresor je ispalio 4 rakete SA-2M «Volhov» iz rejona Lipovača (RH) na naselja Liskovac, Gatu, Malu Peč i Brekovicu. Od tog dejstva pričinjene su znatne materijalne štete. Agresor izvodi pokrete svojih snaga prema zagranničnim krajevima sa RH. Tako je dovezao jedan autobus sa ž/s i jednom "pragom" iz pravca Nebljusa u rejon Željezno Polje, a u toku 16. i 16./17.7.1995. godine izvršio je znatnija dovođenja i grupisanja svježih snaga i borbenih sredstava od L. P. Sela do rejona Komesarac prema Johovici. Već 18.7.1995. godine agresor pojačava granatiranja svih l/o naših snaga na cijeloj dužini velikokladuškog dijela ratišta, naročito oruđima do 100 mm i minobacačima svih kalibara. Intenzivnija dejstva ispoljava na pravcu: Vaganac - Bugar i s. Rekići - Velića glavica - Mačeše. Toga dana u Sadišlovac je pristiglo još 8 m/v sa ž/s, dovezenom iz pravca Mašvine. I naše snage izvođile su aktivnu, a na nekim pravcima i odsudnu odbranu na linijama u z/o 5. korpusa. Težišna dejstva su bila na južnim padinama Grmeča i na velikokladuškom dijelu ratišta i to: Mačeše - južne padine Šestanovca, Donji Šumatac - Mačeše lijevo od puta Pečigrad - Kladuša i duž linija Radakovići - Johovica - Hadžin Potok. Interzivno se prate svi pokreti i koncentracije snaga SČA i PVF u zagranničnim krajevima. Posebno je interesantna koncentracija snaga od Sadišlovca do L. P. Sela i oko Johovice. Gledano u cjelini naše su snage maksimalno budne i angažirane na svim procjenjenim pravcima angažiranja glavnih i pomoćnih snaga združenog agresora, naročito iz RH. Sasvim je uočljivo da se težišta b/d prenose sa dijela fronta prema snagama RS-a na front prema snagama vojske tzv. RSK, u čijem sastavu i pod čijom komandom djeluju i PVF Fikreta Abdića. Naši gubici od 15. do 18.7.1995. godine su slijedeći: izbačena iz stroja 62 borca i starješine. Od toga 5 je nepovratnih. Gubici agresora nepoznati, ali se cijeni da su veliki.

Glava XV

1. Ofanziva SČA iz RSK nazvana "Spržena zemlja"¹³

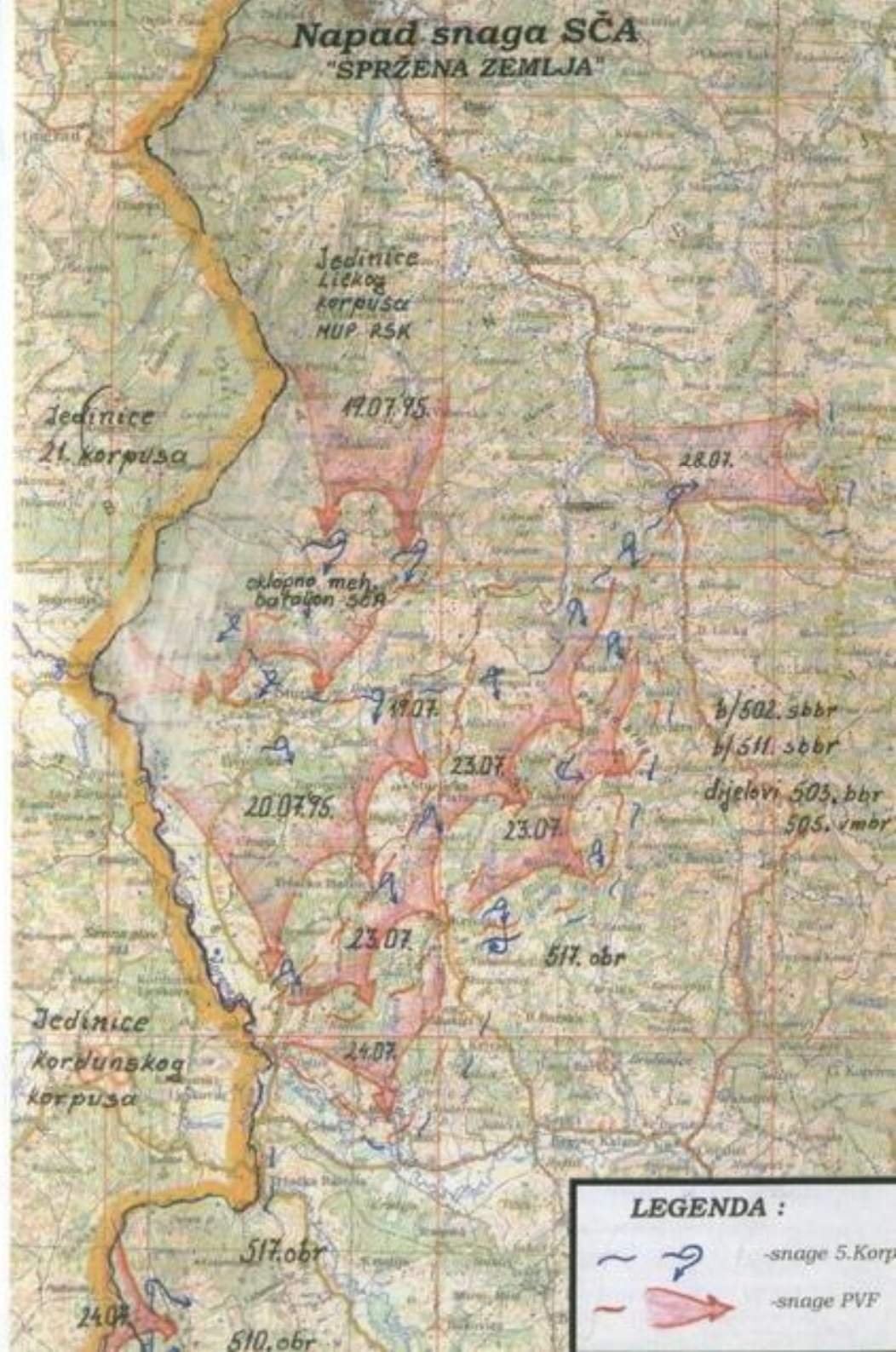
(sema 26)

Srpska vojska Krajine operaciju "spržena zemlja" vodila je pod svojim nazivom "Mač-95", a vojska RS "ŠTIT-95". Naša strana nije imala saznanja da oni imaju te nazive. Zbog toga je tu operaciju jednostavno nazvala "spržena zemlja", jer je u njoj gorjelo na sve strane: žitna polja i gospodarski objekti iza čega je ostajala samo pustoš.

Govoreći o toj operaciji mr. Miroslav Sekulić u svojoj knjizi "Knin je pao u Beogradu", iznosi: "Srpska vojska Krajine nastavlja svoje jalovo angažovanje u borbama oko Zapadne Bosne, iako RSK od toga nije imala nikakve koristi. Takovo angažovanje samo je olakšavalo hrvatskoj vojsci da se učvrsti na Pl. Dinari i da ovlada teritorijom u zahvatu livanjsko-grahovskog pravca". On dalje kaže da će vojska RSK nastaviti svoje angažovanje u sastavu jedinica "Pauk", umjesto da se pripremaju za odbranu prema hrvatskoj vojsci. Iz Ličkog, Kordunskog i Banijskog korpusa upućivano je na hiljade vojnika prema Cazinskoj krajini. U tim borbama do početka marta 1995. godine biva angažovano iz Kordunskog korpusa više od 2.000 vojnika i starješina. Iz Banijskog korpusa dostizalo je cifru od 8.000 vojnika i starješina. Uključivanje tih i svih drugih snaga prema 5. muslimanskom korpusu bilo je kontraproduktivno. Te sve snage stavljene su pod komandu OG "Pauk" i komandanata potčinjenih TG MUP RSK. Autor kaže: "Vojnici i starješine tih jedinica davale su otpor da odlaze na ratišta prema 5. muslimanskom korpusu. Zbog toga su dezerterstva bila masovna, a moral je toliko slabio da se nije mogao popraviti do dana kada je trebao odsudno braniti Srpsku Krajinu".

"Srpska strana je preuzela niz mjera da popravi stanje u svojim jedinicama. Čak je napravila značajne kadrovske promjene na svim nivoima, uključujući i smjenu komandanta Glavnog štaba Generala Novkovića, na čije mjesto dovodi generala Milu Mrkšića. On dovodi u Slunj na paradu korpus specijalnih snaga. Nastojao je svu vojsku staviti u aktivan odnos na svim frontovima, posebno prema hrvatskoj vojsci. U dovedenom korpusu bili su mobilizirani radnici i seljaci i oni iz izbjegličkih centara. Tako je u borbenim strojevima, kaže autor, bila samo sirotinja. Bogati i intelektualci su van tog borbenog stroja. I briga prema porodicama poginulih i ranjenih je nikakva. General Mrkšić nije dozvolio da komanda i jedinice OG "Pauk" budu izvan njegova komandovanja." Takvo naređenje je iz-

¹³ "Spržena zemlja" je uslovan naziv ofanzive SČA. Oni tu ofanzivu nazivaju "Mač"

dao krajem maja 1995. godine.

Na sastanku komandanata glavnih štabova VRS i VRSK postignut je dogovor da se pripremi i izvede zajednička operacija kojom bi se razbile snage HV na Pl. Dinari i u zahvatu pravaca: Grahovo - Livno i Glamoč - Livno. Čak je predviđeno da u toj operaciji zauzmu i Livno. Kada je završeno planiranje operacije, a pripreme jedinica i komandi se privodilo kraju, uslijedila je iznenadna odluka, sugerirana iz Beograda, da se prvo krene u Bihać. Po njegovu zauzimanju, tek tada te snage usmjeriti na Pl. Dinaru i na pravac Grahovo - Livno, kada se imaju razbiti hrvatske snage. Tu su srbi izgubili dragocjeno vrijeme. Bilo je jasno, kaže autor, da ostaje orijentacija VRSK na Bihać i njegovo zauzimanje. S time srpska vojska Krajine ničim ne bi popravila svoju veoma tešku i nepovoljnu situaciju, jer je dopustila da HV učvrsti svoje pozicije na dostignutim linijama na Dinari i čak zauzme Grahovo. To je bio produkt naredjenja iz Beograda.

Vojska RSK i RS koriste mjesec juli 1995. godine za neposredne pripreme zajedničke operacije "Mač-95" i "Štit-95". Cilj priprema operacije ovim šiframa je "ovladavanje teritorijom Zapadne Bosne i konačno razbijanje i uništavanje snaga 5. muslimanskog korpusa Armije RBiH". Donošenju ovakve odluke za operaciju pod šifrovanim nazivom "Mač-95" i "Štit-95" prethodila su intenzivna borbena dejstva OG "Pauk". Nakon njenog stavljanja pod komandu Glavnog štaba vojske RSK, 28. maja 1995. godine, tu OG činile su snage Narodne odbrane Zapadne Bosne sa Abdićevom vrhovnom komandom. Načelnik štaba te komande bio je Šerif Mustedanagić, stoji na strani 159 te knjige. Na toj strani dalje stoji: "Operacija se vodila protiv 5. muslimanskog korpusa, čiji je sastav imao 17.000 boraca i starješina, svrstanih u 8 brigada, jednu hrvatsku pukovnicu i 5 samostalnih bataljona-divizionu".

Srpska strana je cijenila da će 5. korpus preći u ofanzivu prema Velikoj Kladuši na sjeveru i prema Petrovcu i Oštreljcu na jugu, koordinirajući svoje napade s napadima HV na livanjsko-grahovskom i livanjsko-glamočkom ratištu.

Komande srpskih tvorevina žure s operacijom na Bihać, da bi to izvele prije ofanzive HV na livanjskom ratištu i time poboljšale svoj operativni položaj, jer bi oslobodile brojne snage angažirane u borbama s 5. korpusom. Njihove su procjene da će ta operacija "Mač-95" i "Štit-95" ka Cazinu i Bihaću imati najviše šansi na uspjeh. Operacija "Mač-95" trebala je biti, kažu oni, vatreno krštenje novoformiranog specijalnog korpusa.

Komande glavnih štabova iz Knina i s Pala te predstavnik MUP RSK ponovo su se susrele 4. 07. 1995. godine kada utvrđuju da komanda vojske RS uputi dio svojih snaga i dio specijalnih jedinica MUP-a RS u sastav OG "Pauk" u rejon Vrnograča. U tom cilju komanda vojske RSK izdaje pripremno naredjenje za operaciju "Mač-95". Upućen je i zahtjev komandi vojske RS da do 11. 07. 1995. godine oformi IKM u Drvaru i da hitno uputi dogovorene snage u sastav OG "Pauk". A komanda vojske RSK svoje snage za operaciju "Mač-95" svrstava u dvije OG i jednu taktičku grupu iz sastava Banijskog korpusa.

Glavni štab srpske vojske Krajine angažirao je u te snage 5006 vojnika i starješina. Snage za podršku brojale su 610 vojnika i starješina, dok su snage u dodiru brojale ukupno

9.074 vojnika i starješina, stoji na strani 159 navedene knjige. Dakle ukupno je angažirano 14.690 vojnika i starješina. U sve jedinice je upućena i zapovjest za napad dana 11. 07. 1995. godine. Zatražena je i hitna mobilizacija svih snaga milicije i rezervista s prostora RSK. Slijedeći dan je zatraženo od Vlade Zapadne Bosne da odmah mobilizira svo sposobno ljudstvo i isto rasporedi u jedinice "Pauk". Te mobilizacije su trebale biti završene do 14. 07. 1995. godine. Sama operacija je planirana za 15. 07. 1995. godine. Do tog vremena trebale su snage vojske RS i specijalne jedinice policije RS biti uključene u sastav OG "Pauk". To nije izvršeno, pa se dopunom zapovjesti početak operacije pomiče za 16. 07. 1995. godine. Ni muslimani nisu sjedili skrštenih ruku, stoji na strani 161. Oni su 13. 07. 1995. godine u jutarnjim satima izvršili iznenadni napad dijelovima 517. brigade pravcem: Šturlić-Komesarac, probivši front, te izbili na brdo tt. 445. Zbog toga, komandant vojske RSK povlači hitan potez isturanja jedinica na linije rvoja odakle otvara žestoku vatru na sve otkrivene ciljeve, te naređuje da adekvatnim snagama razbije snage 517. brigade na dostignutoj liniji. Sve snage vojske RSK upozorene su da budu u gotovosti za napad u skladu s odlukom i zapovješću za operaciju po planu "Mač-95". Naređena je i mobilizacija ličkog i kordunskog korpusa, a upućen je zahtjev Glavnom štabu vojske RS u Drvar da pojačaju svoja dejstva na Bihaćko-Krupskom pravcu, te otpočnu s napadima na pravcu Ivanjska-Bužim. Taj napad kasni, jer vojska RS ne može izdvojiti i uputiti dogovorene snage u sastav OG "Pauk" zbog situacije oko Bihaća i Ivanjskog ratišta. Čak ne mogu izdvojiti niti jedan bataljon, a kamoli veće snage. I MUP RSK jedva je skupio svoje jedinice i jedinice specijalnih snaga iz Srbije jačine jedne brigade za operaciju "Mač-95".

Nakon dva-tri odgađanja početka operacije zbog problema oko prikupljanja dodatnih snaga, zatim zbog novonastale situacije na Livanjsko-Dinarskom ratištu, te naše iznenadne operacije ograničenog cilja "Grmeč-95" i upada 517. lbr. u rejonu Komesarac, ta četnička ofanziva otpočela je s četiri dana zakašnjenja i nije izvođena iz pravca Ivanjske, već samo iz pravca Vrnograča, iz Kordunskog Ljeskovca i iz Like na Bugar.

Konačno operacija je počela 19. 07. 1995. godine sa snagama iz plana "Mač-95". Najbolje rezultate je polučila OG "Pauk" sa sjevera na pravcu Vrnograč-Bužim. Snage iz Like, kaže autor, na pravcu Tržačka Raštela-Cazin postigle su djelimičan uspjeh. TG brigade milicije nije kretala u napad zbog odbijanja te brigade i 101. odreda milicije da krenu u napad. U napad nisu krenule ni predviđene snage iz Banijskog korpusa.

I jedan broj tenkovskih posada nije krenuo u napad. Odbili su pokret jer su im odobrili samo 2/3 punjenja rezervoara goriva. Možda su se bojali da neće imati goriva u slučaju da moraju bježati nazad. I vojnici njihovih sastava izvrđavali su odlazak na front kada su god mogli, stoji u toj knjizi. Autor vrlo decidno opisuje kakvo je bilo stanje morala u tim jedinicama i koliki je bio strah odlaska na front prema 5. korpusu.

Iz svega se vidi da su mnogo htjeli, a da su znatno manje učinili u toj operaciji, jer i naša strana nije mirovala na tom, a ni na drugim dijelovima ratišta. Zato su njihovi prioriteti bili da se izbaci iz borbe 5. korpus, kako bi imali brojne snage slobodne u daljem

angažiranju prema hrvatskoj vojsci na svim linijama sukoba. Njihovo komandovanje se pravda da su drugom direktivom iz Beograda odustali od zauzimanja Bihaća i uništenja 5. korpusa. Međutim, da su oni mogli zauzeti Bihać sigurno je da ih ta direktiva ne bi zaustavila. To nije, dakle, rezultat te volje, već dobro organizovane odsudne odbrane naših snaga, prije svega, a onda i od opasnosti koje su dolazile s Livanjsko-Dinarskog pravca, uključujući i cijeli front prema HV. Desilo im se po onoj narodnoj "mnogo htjeli, a malo ostvarili". Iz daljeg teksta vidi se i zašto.

Predstoji buran period borbe sa ovim snagama, naročito nakon Vidovdanske smotre snaga Specijalnog korpusa i dijela bijednih snaga PVF-a izvršenih u Slunju. Komandant toga korpusa je general Milorad StuparKomanda 5. korpusa prati situaciju i stanje kod SČA u zagraničnim krajevima u RH. Procjene i sva saznanja ukazuju na skori početak jedne opasne četničko-abdićevske ofanzive, težišno na pravcima od Johovice do Kamenka na Bugaru. To se i obistinilo 19.7.1995. godine.

Toga jutra Komanda 5. korpusa dostavila je hitan izvještaj u 7,00 sati GŠ AR BiH u kojem je stajalo: «Udružene agresorske snage otpočele su, jutros u 2,52 sahata, jak artiljerijsko-pješaki napad na zapadnom dijelu z/o 5. korpusa od sela Izačić do sela Johovica, uz upotrebu avijacije. Također, vrše napade na pravcima: Veliki Radić - Grmuški plato i Grmeč- Grabeški plato. Očekuju se napadi i na drugim pravcima. Naše snage potisnute su iz rejona Johovice. Preduzimaju se mjere na zaustavljanju daljnjeg prodora neprijatelja i organiziranje naših protivnapada».

Ova informacija je uvod u kazivanja o četničko-abdićevskoj ofanzivi na ovaj Okrug i 5. korpus. Agresor je otpočeo snažna napadna ofanzivna dejstva. U 5,52 sahata 19.7.1995. godine sa šire osnovice PZT u RH i PZT općine Velika Kladuša, usmjerene prema zapadnom dijelu ovoga Okruga. Napadu su prethodila snažna i masovna artiljerijsko-tenkovska i raketna dejstva u okviru artiljerijske pripreme napada po l/o od Johovice i Radakovića do sela Izačić, sa prenosom vatre po dubini slobodne teritorije općine Bihać i Cazin. Težište ovoga dejstva ispoljeno po širim rejonima: Tržačka Raštela, Šturlić sa Hadžinim Potokom, Johovica, Skokovi i Pečigrad, a izvodio ih je haubicama 122 i 155 mm, topovima 130 mm, minobacačima 120 mm, tenkovima T-55 i T-84 i VBR-ovima sa vatrenih položaja iz zagraničnih krajeva RH i iz rejona Keserovići sa PZT općine Velika Kladuša. Neki projektili 130 mm punjeni su BOT-om. U toku dana agresor je dejstvovao raketama sa lansiranih rampi postavljenih u okolini Slunja, sa 8 raketa tipa «Volhos» i jednim projektilom «Sam-6 Idub». Ove rakete pale su na sela: Goraliće, Brekovicu, Skokove, Puškare i Vrstu. Tom prilikom pričinjene su velike materijalne štete na objektima. Poginule su dvije osobe, a 8 je povrijeđeno. Nakon ovoga silnog granatiranja l/o i pliće dubine. Prenosom vatre u veću dubinu teritorija, agresor otpočinje pješake napade sa šire osnovice: Radakovići - Johovica, Hadžin Potok - Šturlić, Tržac - Tržačka Raštela.

Glavne snage jačine ojačane brigade u prvom ešalonu, usmjeravaju svoj napad duž komunikacije Donja Vidovska - Johovica, Donja Vidovska - Gornja Vidovska - Kudići. Taj napad po-

držan je snažnom artiljerijsko-minobacačkom i tenkovskom vatrom sa prostora RH. U ovim borbama, agresor je uspio tokom dana potisnuti naše snage i ovladati rejonima: s. Johovica, s. Kudići, s. Gornji Šumatac, te izići na liniju: Kordon - Blagava Kosa - Nera (tt. 488) - Gornji Šumatac. Sada agresor nastoji produžiti napade na pravcima Hadžin Potok - Šturlić i s. Kudići - Bešeragića brdo - Pečka brda. U popodnevnim satima agresor je krenuo u napad pravcem: Donji Furijen (RH) - Hadžin Potok - Šturlić. Ovaj napad izvode snage 2. gardijske brigade iz sastava korpusa specijalnih snaga tzv. RSK, koje su učestvovala na Vidovdanskoj paradi. Tim svim snagama komanduje general-major Milorad Stupar. Borbe za Šturlić, Debeljak i Bešeragića brdo su u toku sve do kraja dana. Na pravcu Vaganac - Kamenak (tt. 376) agresor je izveo neuspjeh napad sa ojačanom četom. Naši branitelji su odbili taj napad. Agresor je prisiljen da se vrati na polazni položaj. Naši izviđači otkrili su koncentraciju novih snaga u rejonima Kordunski Ljeskovac i Lug Koranski jačine oko jednog tenkovskog bataljona, bez jedne čete i jedne čete u širem rejonu L. P. Sela. U današnjim borbama agresoru su naneseni veliki gubici u 2/s, a pogođen je i jedan kamion sa 2/s u rejonu Željava, te jedan oklopni transporter i tenk u rejonu Kordunski Ljeskovac.

Naše snage nisu izdržale taj prvi udar snaga združenog agresora. Potisnute su u jutarnjim satima, sa tako važnog taktičkog objekta, kao što je Johovica. U toku su borbe za Šturlić - Debeljak - Platnicu - Bešeragića brdo (tt. 489). Uvođenjem rezervi naše snage su uspjele uporabom uzastopnom odbranom usporiti napredovanje snaga združenog agresora u dubinu naše slobodne teritorije. Nova l/o naših snaga, na kraju dana 19.7.1995. godine, proteže se: Blagova kosa - Lipa - Debeljak (tt. 319) - k. 374 - Bešeragića brdo - Stražbenica (tt. 343) - Gornji Purići. Naši gubici ovoga dana bili su: 77 izbačeno iz stroja. Od toga je pet nepovratnih i 13 kontaminiranih. Združeni agresor nastavlja napadna dejstva s fronta 20.7.1995. godine sa dostignutih linija. Opredivši se za operaciju "Spržena zemlja" komanda vojske tzv. RSK učinila je strategijsku grešku što je pokrenula i angažirala glavne snage pridošlog korpusa specijalnih snaga ovom našem ratištu. Umjesto da ga je držala u strategijskoj rezervi ili ojačavala odbranu na procijenjenim težišnim pravcima prema RH, ona ih usmjerava prema 5. korpusu odakle im trenutno nije zapriječeno. Možda mu je mogao biti jedino cilj da prošire zonu zaleđa, u slučaju izvlačenja sa Korduna i dijela Like ka dolini r. Une, prema snagama tzv. RS. Peti korpus je zato bio velika prepreka i zato su imali za cilj očistiti tu zaledinu od snaga 5. korpusa. U tome su se ponovo prevarili. Tako su ostali bez strateške rezerve, a nisu očistili zaledinu, preko koje su trebali izvlačiti svoje snage i narod iz Banije Korduna i dijela Like.

Tokom noći 19./20.7.1995. godine agresor žestoko granatira novouspostavljene l/o i dubinu slobodne teritorije. Ta granatiranja nastavlja i u toku dana. Težišna granatiranja su duž linija razdvajanja: Izačić - Bugar, Tržačka Raštela - Tržac - Crnaja - Šturlić, uključujući i naseља po dubini po kojima dejstvuje iz haubica 122 i 155 mm, topova 130mm, tenkova T-55 i T-84, VBR-ova tipa «Orkan» i iz minobacača 120 mm. Sva navedena oruđa imaju vatrene položaje na teritoriji RH, čak na 12 lokaliteta počev od L. P. Sela do rejona Komesarac - Bjelci. Iz toga se da zaključiti koja je to masa oruđa sa cijevima okrenutim prema našoj teritoriji i nje-

nim snagama. Cijeni se da je ispaljeno 1000-1500 projektila kalibra preko 100 mm. U toku dana agresor je ispalio još dva projektila «Vohov» i više punjenja iz VBR-ova po dubini slobodne teritorije općine Cazin. Lansirne rampe razmještene su u širi rejon Lipovače i Drežnika. Prema dosadašnjim saznanjima SČA ubacuje u borbe u prvom ešalonu jedinice jačine brigade ojačane snagama jednog oklopno-mehanizovanog bataljona, koje napadaju na frontu: Johovica - Šturlić - Tržac. Glavne snage je usmjerio na pravcu Johovica - Šturlić i Hadžin Potok - Šturlić. Ove snage su ovladale sa pravcem Hadžin Potok, Šturlić, Tržac, te do kraja dana izbile na liniju: Tržac-grad - s. Delići - s. Rekići - tt. 332 - Tržačka Platnica - Šturlička Platnica - k. 374 - Gornji Šumatac. Sa ove osnovice usmjerava napade ka pravcu Tržačka Raštela - Čehići - Pjanići. Sa pravca Vaganac i Sadilovac snage usmjerava pravcem: Čerkezovac i Kamenak - Bugar (tt. 371). Agresor je izveo nekoliko uzastopnih napada, u kojima su angažirane snage iz sastava 103. lbr 15. ličkog korpusa, koja je ojačana snagama specijalne brigade MUP-a tzv. RSK. Te snage nisu uspjele probiti naše l/o. I naše snage vode odsudne borbe, u nastojanju da spriječe ili bar uspore prodore tih pomahnitih nadmoćnih snaga. One se hrabro i bez straha bore protiv snaga SČA, koje su brojno i tehnički premoćne. Agresor, sa svojim slugom Fikretom Abdićem, najbolje zna koju cijenu plaćaju u ovom odsudnom trenutku. Naše snage angažirale više POG-a za borbu protiv snaga u oklopu.

Tako su uništena tri tenka i dva oštećena prvog i drugog dana napada. Agresor je angažirao izviđačke avione s kojima pokušava otkrivati naše pokrete. Posebno nastoji otkriti ima li izvlačenja naših snaga sa linija od Plješevice do Grmuše, koje se upućuju sa tih na ugrožene djelove ratišta na zapadu i sjeverozapadu z/o 5. korpusa. Nakon cjelodnevnih borbi 20.7.1995. godine naše snage uspjele su izvesti i protivnapade na nekim pravcima u predvečernjim satima. Tako su u rejonu tt. 331 - s. Muharemovići - s. Skalačići - tt. 444 i Bešeragića brdo uspjele zaustaviti napade, čak i odbaciti snage agresora za 1-2 km nazad. To je bio povoljan signal za naše snage u nastavku borbi. Agresor je u toku noći i cijeli dan 21.7.1995. godine nastavio granatiranja i raketiranja l/o i dubine teritorije, kao i dan prije. Težišta ovih dejstava ispoljena su po rejonima Izačić, Bugar, Tržačka Raštela, Pjanići i Krivaja. Pored dejstava iz tog arsenala oruđa i oružja, SČA je ispalio i jednu aerosolnu raketu po rejonu Kamenak, iza čega je slijedio oklopno-pješački napad. I na pravcu Tržac - Pjanići agresor izvodi jaku artiljerijsko-minobacačku pripremu, a potom kreće u napad iza podneva snagama jačine bataljona, ojačanog jednim tenkovskim vodom.

Naše snage su, u dobro organiziranoj odbrani, snažnom vatrom iz pješačkog naoružanja uspjele zaustaviti i spriječiti dalji prodor četničko-abdićevskih snaga na ovome pravcu. One su uništile i jedan tenk SČA.

Nastavljeni su artiljerijsko-pješački napadi združenog agresora i 22.7.1995. godine na cijeloj napadnutoj zoni od sjeverozapadnog do jugozapadnog dijela ratišta sa istim snagama i sredstvima podrške, s tim da se brzina i tempo napada iz dana u dan, čak iz sata u sat, usporava i gubi na tako masovnim i brzim prodorima, kakve je činio protekla 3 dana.

Na pravcu Sadilovac - Čerkezovac i Vaganac - Kamenak agresor je pojačao snage u napa-

du i borbeni sredstva podrške, dok na pravcu Tržac - Pjanići nastavlja silovite artiljerijsko-pješačke i tenkovske napade, u cilju proboja novoformiranih l/o naših snaga. Napade ponavlja po nekoliko puta, ali ne uspijeva probiti l/o naših snaga. Tako je završio ovaj 22.7.1995. godine. Bio je zaista bezuspješan za agresora od Krivaje pa sve do Kamenka i Čerkezovca.

Na vrnogrački pravac pristigla je veća kolona m/v, u prijepodnevnom satima 22.7.1995. godine. Ne zna se tačan broj m/v, a niti sadržaji tereta.

Otočko-bužimski dio ratišta je bez ozbiljnijih borbi. Ovoga dana agresor se povremeno oglašava dejstvima iz minobacača 82 i 120 mm, te topovima 76 mm po l/o naših snaga. Težišna granatiranja izvode po našim linijama u rejonu Glodina - ZD Glodina. Čak su pokušali izvesti i napad na pravcu ZD Glodina - Kolkerna. Dočekani su preciznom vatrom i prisiljeni na povlačenje na polazni položaj. Zoni povremenih dejstava pripada i krupski dio ratišta. Dejstvuju povremeno iz minobacača, PA oruđa i topova 76 mm. Oglasili su se i dejstvom iz haubica 155 mm po š. r. Cazina, s. Stijeni i Pištalinama. Našim osmatranjem sa osmatračnice na Maloj Gomili uočen je pokret i dolazak 8 m/v u rejon Malog Radića. Također je otkriveno da je iz rejonu Puđin Han, gdje je KM 17. ključke Ipbr, upućena jača jedinica u z/o ove brigade. Da li je u pitanju smjena ili ojačanja jedinica na linijama, vidjeće se u naredni dan-dva.

Dejstva agresora na bihaćkom dijelu ratišta, u toku 20.7.1995. godine, također su smanjena intenziteta, a granatiranja su svedena na dejstva iz topova 76 mm, minobacača 82 i 120 mm i PA oruđa. Težište toga dejstva usmjereno je na linije: Drenovo Tijesno - južne padine Jankova Vrh - Drenovac - Sječe - Velika glava, a na plješevičkom na Pršine uvale - lovačka kuća na Dugoj Luci. A narednog dana agresor pojačava granatiranja na l/o naših snaga u rejonu Plješevice, Turskog kozjena, Jankova vrha i Korita. To mu je bila i vatrena priprema napada. Zatim slijedi napad snagama jedne čete na svaki objekat. U ovoj borbi masovno su se koristila sredstva za blisku POB. U kasnim popodnevnom satima 21.7.1995. godine SČA iz tzv. RSK izvodi pješački napad na pravcu Kurića vrh (tt. 1081) i padine Plješevice. Tom prilikom četnici su ovladali sa objektima Spasin vrh (tt. 1120), Stanića vrh i Gališov vrh. I naredni dan SČA još više atakuje na l/o na Grmeču i Plješavici, ali nije došlo do pomjeranja l/o naših snaga. Pokušan je napad snaga jedne čete na l/o branitelja na pravcu Gredina - Vidov vršak. Napad je glatko odbijen. Iz navedenog da se zaključiti da agresor ne miruje ni na jednom dijelu ratišta, ali da su mu težišta napada oko Bihaća izražena na zapadnom i jugozapadnom dijelu ratišta, ali i u rejonu Grmeča i Plješevice. Čijeneći napadne pravce agresorskih snaga, težišta su izražena duž Pećigradske grede, zatim Šturlić - Šturlička Platnica - Begove Kafane, Tržac - Pjanići - Mutnik, Sadilovac - Čerkezovac i Vaganac - Kamenak - Bugar. U daljim napadima, koji se očekuju, ovi će pravci ostati i dalje kao težišni na kojima će biti i najjača koncentracija ž/s i vatrene podrške, sa cijelim arsenalom tih sredstava. Preduzimaju se sve mjere na konsolidaciji jedinica, uvezivanju i uređivanju novih dostignutih l/o naših snaga na svim pravcima, gdje su linije odbrane narušene. Bitno je da su dublji prodori zaustavljeni 21.7.1995. godine i da pomjeranja mogu biti neznatna zahvaljujući izvršenom pregrupisanju i ojačavanjima odbrane u napadnutoj zoni.

Jedinice 501. bbr i dijelovi HVO-a u jednom brzom protivnapadu 21.7.1995. godine uspjele su vratiti izgubljene linije na objektima Spasin i Gališov vrh, tako da su uspostavljene l/o ostale nepromijenjene i 22.7.1995. godine. Naši gubici 20-22.7.1995. godine bili su sljedeći: izbačeno iz stroja 56, od čega je 9 nepovratnih.

Civilni gubici: poginulo 10, sa TTP 6 i sa LTP 41. Iz organa MUP-a ranjena su 2 lica. Združeni agresor nastavlja napadna dejstva i u periodu 23 - 26.7.1995. godine na cijeloj napadnutoj zoni. Težišna dejstva, u ovom periodu, izražena su u zoni: Izačić - Bugar - Tržačka Raštelja - š. r. Pjanići - š. r. Krivaja - Čajići - Pečka brda. Napadi 23.7.1995. godine otpočeli su snažnim granatiranjima i raketiranjem i dubine teritorije. Toga dana je ispaljeno preko 5000 projektila kalibra preko 100 mm. Tučena su sela i gradovi Bihaća i Cazina i sva mjesta na cijeloj dubini dometa tih oruđa. Gadalji su iz haubica 122 i 155 mm, topova 130 mm, tenkova T-55 i T-84, te iz minobacača 120 mm i VBR. To su bila dejstva kao da sve gori. Od početka oklopno-pješačkih napada 19.7.1995. godine u 2,52 sata. SČA je krenuo sa polukružne osnove sa snažnom vatrenom pripremom i podrškom napada, granatirajući jednovremeno i cijelu dubinu teritorije Okruga. Ali ovaj dan 23.7. je bio najteži, a napadi najžešći. U osnovi on vrši snažan pritisak na krilima i rasijeca klinom kroz sredinu zone napada. Takve napade izvodi iz pravca L. Sela, Sadilovca, Kordunskog Ljeskovca i Tršca, Šturličke Platnice i Šumaca. Težište napada je na pravcu Šturlić - Tržac, pravac Begove kafane.

U tim napadima združeni agresor angažira jake oklopno-pješačke snage ekvivalente oko 4 brigade. Nakon početne uspjele faze napada, u kojoj je združeni agresor potisnuo naše snage od 2-3 km, a na nekim pravcima i do 15 km, kao što je to učinio na johovičko-liskovačkom i šturličko-liskovačkom pravcu. Sada težište napada usmjerava pravcima: Šturlička Platnica - Begove kafane, Liskovac - Čajići, Šumatac - Pečka brda, te u zahvatu komunikacije Vejinac - Pećigrad. Na svakom od pravaca angažira snage ekvivalenta 2-3 bataljona ojačane tenkovskim jedinicama jačine voda do čete. Snage u napadu podržane su nevjerojatno jakom vatrenom podrškom iz svih oruđa s kojim SČA raspolaze na tom dijelu ratišta. Ispaljeno preko 1500 granata i mina. Nakon više puta ponovljenih napada, agresor je uspio razbiti našu odbranu organiziranu na brzini na linijama Liskovac - Pečka brda - Gornji Purići, te ovladati selima: Liskovac, Abdići, Šabići, Mujakčići, Gornji Purići i objektom tt. 520 na Bandi. Na pravcu: Tržac - Pjanići, agresor je izveo nekoliko uzastopnih pješačkih napada snagama ojačanog bataljona, koje su podržane tenkovima i jakom vatrenom podrškom. Ti napadi su odbijeni čvrstom odbranom snaga branitelja. Na kraju današnjeg dana 23.7.1995. godine agresorske snage dostigle su ove linije: Tržac-grad - Relići - Krivaja - Liskovac - Banda (tt. 520) - Šabići - Gornji Purići.

Agresorski napadi nastavljaju se na pravcu: Sadilovac - Čerkezovac i Vaganac - Kamenak snagama jačine ojačanih četa na svakom pravcu. Ti napadi su podržani snažnom artiljerijsko-tenkovskom vatrom, gdje je ispaljeno više stotina granata i mina po l/o i po dubini teritorije. Međutim, i pored više puta ponovljenog napada, nisu uspjeli probiti naše l/o.

U kasnim večernjim satima združeni agresor je napao naše snage na više pravaca. Napadi su podržani jakom vatrenom podrškom. Tom prilikom neprijatelj je ovladao rejonima: s. Ro-

ŠČA izveo je 23.7.1995. godine jedan neuspjao napad na pravcu Gornja Gradina - tt. 254 snagama jedne čete podržane jakom vatrom artiljerije, minobacača i jednog tenka. U svim tim napadima agresor je ovoga 23.7.1995. godine pretrpio osjetne gubitke naročito na dijelu Tržac - Fajića brdo - Pjanići, Tržačka i Šturlička Platnica-Krivaja, na kojim pravcima je izgubio jedan tenk T-84, a dva su zaplijenjena od kojih jedan neoštećen. U zaustavljanju tog oklopno-pješačkog napada 23.7.1995. godine vrlo uspješno je djelovala POG na čelu sa poručnikom Aleksandrom Gajićem i Nijazom Begićem. Tom prilikom je teško ranjen među borcima na liniji Begić Nijaz, zamjenik komandanta 517. obr, koja je branila taj pravac, od kojih rana je isti podlegao 24.7.1995. godine. To je bio odvažan i hrabar starješina.

Na pravcu Vaganac - Kamenak uništen je jedan tenk ŠČA iz tzv. RSK. Uništila ga je POG 502. sbbr. Ukupno je uništeno 7 tenkova ŠČA od 19.7.1995. godine do danas. I u toku 24 i 25.7.1995. godine dostignute l/o iz prethodnog dana ostale su nepromijenjene.

Združeni agresor nastavlja napade i 25.7.1995. godine s težištem na pravcu: Vaganac - Sadilovac - Čerkezovac - Kamenak - Bugar i u š.r. Krivaja. U isto vrijeme otpočeli su napadi duž komunikacije Vrnograč - Bužim i Gornji Purići - Donja Lučka - Pećigrad. I ovi napadi su imali snažnu vatrenu podršku. Agresor je žestoko granatirao slobodnu teritoriju iza linija i to: Izačić, Tržačka Raštela, Beganoviće (tt.481) i Pećigrad. Ovoga puta agresor snažno djeluje iz VBR-ova kalibra 128 mm dopunjavajući vatru artiljerije kalibra preko 100 mm, uključujući i nekoliko aerosolnih bombi. Težišna su granatirali sela: Pjaniće, Čoraliće, Skokove i Pećigrad.

U ovim napadima povrijeđeno je više civila i pričinjene velike materijalne štete.

Nakon te masovne artiljerijsko-raketne vatre, agresorske snage su ujutro krenule u pješačke napade na pravcu: Željava - Izačić i Jasika sa snagama jednog pješačkog bataljona ojačanog tenkovskim vodom. Dobro organiziranom i uspješno izvedenom odbranom, napad je odbijen. Na pravcu Sadilovac i Vaganac - Bugar agresor je napao snagama jedne čete iz svakog pravca ojačane po jednim tenkovskim vodom, kojom prilikom je ovladao sa nekoliko objekata za vatreno dejstvo i zaštitu, gdje je zaustavljen. Na pravcu Krivaja - Nuhanovići agresor je imao neuspješan napad, iako je napadao sa dvije čete i dva tenka. Rezultate toga napada mogao je vidjeti samo u broju izbačenih iz stroja. Na pravcu Rošići - Pećigrad i Pehovo - Šestanovac združeni agresor izvodi više uzastopnih neuspjelih artiljerijsko-pješačkih napada u kojima je angažirao svu raspoloživu podršku u toj zoni napada. Naše snage su i ovdje odbranile svoje l/o.

Na bihaćkom dijelu ratišta ŠČA, 23.7.1995. godine, aktivno djeluje, naročito sa distance po l/o: tt.926 - Drenovo Tijesno - Jankov vrh (južne padine) - Korita - Drenovac. Po ovim linijama djelovao je iz topova ZIS i B-1, tenkova, minobacača svih kalibara i PA oruđa.

Na l/o na Plješevici djelovao je iz minobacača 82 i 120 mm. Nakon ovih dejstava i izvršene vatrene pripreme napada, agresor izvodi više pješačkih napada na pravcima: Gredina - Vidov vršak, Turski Kozjen (tt.939) - Mali Kosić, Drenovo Tijesno - Jankov vrh (južne padine) i Orlovača - Korita. Napad je izvodilo snagama ojačanih četa na svakom od pravaca.

Napadi su imali snažnu vatrenu podršku artiljerije i minobacača, uključujući i haubiće 155 mm i tenkove. Korištena su i sredstva za blisku POB, što samo po sebi govori da su napadi bili žestoki i sa odlučnim, ali i bezuspješnim rezultatima. L/o su ostale nepromijenjene.

U toku 24 i 25.7.1995. godine agresor na bihaćkom dijelu ratišta ponovo pokušava sa napadima, uz obilatu vatrenu podršku kao i dan prije. Vjerovatno s tim napadima želi u osnovi vezati što jače naše snage za taj dio z/o, da bi koordinirano olakšao napade snagama iz tzv. RSK, koje napadaju sa zapada i sjeverozapada na Okrug Bihać, ali i da ih što više izmuruje i nanosi gubitke dejstvima svoje artiljerije. Već 26.7.1995. godine agresor je ponovo izveo snažnu vatrenu pripremu napada, a zatim ponovo krenuo u masovnije pješačke napade od Tihotine do Garavica i Velike glavice.

Napade je izvodio na sedam pravaca, podržan sredstvima vatrene podrške i snagama ekvivalenta dva bataljona ojačana tenkovima. I ovoga puta došla su do izražaja sredstva za blisku POB, što govori o žestini tih napada. Na njihovu žalost i ovoga puta su vraćeni na polazni položaje, bez učinaka i uz znatne gubitke.

I na otočko-bužimskom dijelu zone odbrane ŠČA je izveo više neuspjelih pješačkih napada u ta tri dana, na pravcima: Mala Dabrnja - Glodina i Šumari - Baštra. I ovi napadi su podržani artiljerijskom vatrom. Pored toga agresor je granatirao i druge l/o naših snaga i sva naselja pod našom kontrolom u z/o tih jedinica. Gledano u cjelini tok odbrane naših snaga u z/o 5. korpusa, može se konstatirati da se izvode u različitim okolnostima i sa različitim agresorskim ciljevima. Težišne borbe su na zapadu i sjeverozapadu z/o 5. korpusa, ali i na istoku na grabeško-grmuškom dijelu ratišta. Skoro sve snage pod oružjem grupisane su na određenim pravcima. Na težišnim pravcima usmjerene su i naše glavne snage. Mobilizirano ljudstvo bez oružja angažuje se sa civilnom zaštitom na uređivanju l/o po dubini. U civilnom sektoru "kresane" su kvote za raspored v/o na te dužnosti. Ostao je najnužniji dio vojnih obezbičnika raspoređenih u civilnom sektoru.

Združeni agresor je ponovo na Bugaru. Probio je l/o naših snaga 24.7.1995. godine oko 20.00 sati. Borbe su žestoke, a naše snage potisnute. Sada uređuju nove l/o. Sljedećeg jutra agresor je nastavio sa artiljerijsko-pješačkim napadima na Bugaru. Ti napadi su zaustavljeni nakon prodora na dubini do 1000 metara. Odbrana je konsolidovana. Naredena je ubrzana konsolidacija jedinica 510. i 517. obr koje brane taj dio zone, jer su pretrpjele znatne gubitke. U toku 26.7. jedinice 5. korpusa trenutno su spriječile prodore ŠČA na istoku i sjeveroistoku, dok su na sjeverozapadu i jugozapadu prisilile združenog agresora da privremeno pređe u odbranu. U rejonu Bugara, u toku su hitne pripreme za izvođenje protivnapada, s ciljem vraćanja izgubljene teritorije na Bugaru i otklanjanja opasnosti upada tih snaga u Gatu, gdje je Rekreativski centar sa ranjenicima. Već popodne protivnapad je u toku svoga izvođenja.

Svi pokušaji napada sa probojima l/o u z/o 5. korpusa zaustavljeni su na pravcima: Željava - Izačić i Jasika, Krivaja - Nuhanovići, Liskovac - Čajići, Rošići - Pećigrad i Pehovo - Šestanovac. Jedinice su zaposjele i uređuju dostignute l/o u svojim z/o. Naše snage upornom odbranom, na svakoj od linija imaju za cilj nanošenje što većih gubitaka i slamanje napada neprija-

telja. Zbog toga je borba za svaki objekt, za svako selo odsudna borba. Nema više taktičkog povlačenja na povoljnije odbrambene pozicije, osim onih jedinica koje bi mogle zapasti u vrlo nepovoljno okruženje. U slučaju da se neki objekt izgubi, odmah se organizira protivnapad, jer se nije smjelo dopustiti neprijatelju da učvrsti dostignute l/o, naročito one bitne za nas u sistemu odbrane. Naši gubici u periodu 23-26.7.1995. godine. Izbačeno je iz stroja 278 boraca i starješina od čega 23 nepovratna i 3 nestala. 14 civila su ranjena kod svojih kuća. Među poginulim borcima su starješine: poručnik Jusić Bešir i Topčagić Ramo, oba iz 503. bbr, zatim natkapetan Begić Nijaz, zamjenik komandanta 517. obr, a među ranjenim su još 4 oficira.

Borbeni moral je na silaznoj putanji. Nije to iz straha od brojne i tehničke premoći neprijatelja, već prvenstveno zbog angažiranja u danonoćnim borbama punih 7 dana, bez izgleda na mogućnost planskog odmora u dogledno vrijeme. Preduzimaju se mjere na prikupljanju samoudaljenih, ali i disciplinsko gonjenje izrazitih slučajeva. Manjak municije, mina i granata čini negativan faktor morala boraca. Ono stvara zabrinutost i osjećaj nesigurnosti u borbama na prvim linijama.

Združeni agresor nastavlja sa intenzivnim artiljerijsko-raketnim i tenkovskim napadima od 27. do 31. jula 1995. godine, od sjevera do juga velikokladuškog i bihačkog dijela ratišta. SČA napada na širokom frontu od Izačića do Vrnograča i Radića mosta. Zapažena su slabija granatiranja nekih dijelova u dubini teritorije općine Cazin i Bihać. Međutim, snage Martića i Abdića nastavljaju žestoka i masovna dejstva iz svih oruđa velike razorne moći po l/o naših snaga od Izačića - Bugara - Tržačkih Raštela - Pjanića - Krivaje - Pečkih brda - Pečigrada, na sve do Todorova i Golubovića. Te napade sa distance izvodi 27.7.1995. godine iz haubica 122 i 155 mm, topova 130 i 76 mm, minobacača 120 mm, tenkova T-55 i T-84, VBR-ova i drugih oruđa manjih kalibara. Nakon ovih granatiranja kreće u pješačke napade sa jakom vatreanom podrškom. Tako je na pravcu Sadilovac i Vaganac - Bugar izveo više ponovljenih napada, nakon progona s Bugara, u toku 27.7. snagama jednog bataljona, ojačanog tenkovskim vodom, a na pravcu Krivaja - Nuhanovići izveo je bezuspješan napad sa dvije pješačke čete. Toga dana je primijećeno da iz rejonu Krivaja i Tršca agresor izvlači svoj tenkovski vod i jedan pješački bataljon, koje vraća na Kordun. U toku 28 i 29.7.1995. godine združeni agresor nastavlja artiljerijska i druga dejstva sa istim arsenalom oruđa po teritoriji, koju je i dan prije granatirao. Težište artiljerijsko-pješačkih napada usmjerava 28.7.1995. godine na pravce: Gornji Purići - Todorovo i Čufurići - Golubovići. Na ova dva pravca angažira snage ekvivalenta jednog pješačkog bataljona, sa snažnom vatreanom podrškom. U ovim žestokim borbama združeni agresor je ovladao Varmuškim Selom i s. Rekićima. Na do tada "užarenom" sjeverozapadnom i zapadnom frontu, lijevo od puta Pečigrad - Mala Kladuša, pa sve do Nuhanovića, agresor nije izvodio napade 29.7.1995. godine, već se ograničio samo na intenzivna granatiranja l/o i dubine slobodne teritorije. Ta granatiranja je nastavio i 30.7.1995. godine na dijelu l/o pravcem: Sijalići - Kapan - Todorovo i Zulići - tt. 389 - Todorovo, a zatim krenuo u silovite napade snagama jednog ojačanog bataljona, na kojim pravcima su pretrpjeli velike gubitke, a da nisu uspjeli probiti naše l/o i izbiti u rejon Todorova, zahvaljujući čvrstoj odbrani jedinica, ko-

je su branile taj pravac i rejon Todorova. Zadnjeg dana jula 1995. godine agresor je smanjio intenzitet granatiranja u odnosu na 27.7.1995. godine. Vjerovatno su uočili opasnost prema HV-u, pa su te cijevi odvuđli prema tom frontu. Združeni agresor je pokušao sa nekoliko uzastopnih artiljerijsko-pješačkih napada, sa dvije ojačane čete, na pravcu Donja Lučka - Pečigrad. Međutim, naši branitelji su uspjeli te napade odbiti i nanijeti znatne gubitke agresoru.

Na bihačkom dijelu ratišta zadnja 4 dana jula SČA je intenzivno granatirao l/o naših snaga na pravcu od Hrgara do Velike glavice na Grmuši. Ta dejstva je izvodio iz haubica 122 i 155 mm, tenkova T-55, minobacača 120 i 82 mm, te iz topova 76 i 130 mm sa poznatih vatreanih položaja. Nisu izostavili angažirati i PAT-ove 20 i 30 mm. To su četručka standardna oruđa s kojima, gotovo uvijek granatiraju kada su u pitanju granatiranja jačeg intenziteta. Oni tom vatrom pokrivaju l/o i dubinu teritorije. To su njihove standardne ubilačke metode, da kada ne uspiju u napadu, nemilice granatiranjima siju smrt po krajiškim brdima, pitomim selima i urbanim sredinama. To su zločini, a zločincima se zna mjesto. SČA iz tzv. RSK-a izveo je više pješačkih napada na Grmečkom masivu u toku 27.7.1995. godine. Posebno se ističu napadi na pravcima Hrgar - Tihotina, Gradina - Vidov vršak, Drenovo Tijesno - Jankov vrh (južne padine, Orašlje - Sječe i Garavice - Velika glavica. I ovi napadi se ponavljaju više dana. Izgleda kao da čekaju neki sretni dan, kada će uspjeti u napadu. Za SČA još je bitnije vezivanje naših brojnih snaga za taj dio linija odbrane. Nisu to bezazleni pokušaji, čim se koriste oruđa za blisku POB i pruža jaka vatreana podrška. I na Plješevici naši izviđači su otkrili pokrete Martićeve vojske u rejonima Trowh, Škipina, Gredoviti vrh i Kurića vrh. Pojačana su i njihova izviđanja. Uočene su IG jačine 8-10 vojnika. Granatiraju oni i l/o naših snaga. Pokušali su sa artiljerijsko-pješačkim napadom 28.7.1995. godine na pravcu Durin sijek - Duga Luka snagama jačine jedne čete. To su njihovi zadnji trzaji, kao u stare konjusine. Pitanje samo dokle će i tako moći.

Na bosanskokrupskom dijelu odbrane neprijatelj je povremeno dejstvovao iz pješačkog i PA naoružanja, te iz minobacača i topova 76 mm. Nisu u prilici izvoditi druge borbene aktivnosti, jer l/o razdvaja r. Una. Nešto aktivniji dio ratišta je na otočko-bužimskom dijelu, naročito u rejonu Glodine. I ta dejstva su samo sa distance. Čijeneći borbene aktivnosti združenog agresora i ostalih snaga SČA u cjelini, uključujući i angažirane snage i borbena sredstva u ovoj ofanzivi, pod nazivom «Spržena zemlja», dolazi se do zaključka da su bile težišno angažirane snage i borbena sredstva na jugozapadnom, zapadnom i sjevernom dijelu ratišta na granici sa RH od s. Jasika - Izačić - Bugar - Tržačka Raštela - Krivaja - Liskovac - Pečka brda - Pečigrad i dalje Todorovo - Golubovići - Šestanovac - Mekanovići, s tim da su najžešće borbe vodene od Pečkih brda pa sve do Bugara i Izačića. Na dijelu ratišta Tržac - Jobovica angažirane su me glavnne snage i borbena sredstva, a na Bugaru pomoćne snage. Taj dio naše odsudne odbrane, bio je presudan u slamanju te ofanzive. Na tom dijelu su se lomila sva koplija združenog-agresora. Drugi vrući borbeni dio fronta bio je na Plješevici, a zatim i na Grmeču od Hrgara pa do Grmuše. Na ovom dijelu, iako je bilo žestokih borbi, agresor je težio da veže brojne naše snage, ali je tragaio i za slabim tačkama u sistemu odbrane, da bi pokušao i sa probojima u dubinu. Što nije uspio. Prema tome, naše l/o ostale su nepromijenjene, a borbe se nastavljaju.

2. Kazivanje generala Dudakovića o ofanzivi "Spržena zemlja"

Govoreći o zaustavljanju ofanzive agresora pod nazivom «Spržena zemlja», general Dudaković je rekao i ovo: "Hrvati su imali paradu svoje vojske u Zagrebu. Isto su napravili i Srbi u SAO Krajini u Slunju. Imali su paradu 28. juna 1995. godine. Bila je to javna demonstracija sile njihovog korpusa sastava dvije brigade u Slunju. Ja sam znao da će nas napasti, kaže general Dudaković. I zaista, poslije dvadesetak dana su nas i napali pravcem: Šturlić - Cazin, Donja Vidovska - Johovica - Pečka brda - Cazin i Ličko Petrovo Selo i Sadilovac - Bugar - Bisovac - Brekovića. Opet s ciljem da rasijeku snage 5. korpusa. Dan 23. jula za mene je zaista bio najkritičniji dan u odbrani Cazinske krajine. Opet smo bili iscrpljeni u danonoćnim borbama na pravcu prema autonomiji. Na drugoj strani smo ustabilili front, ali taj dio fronta je bio iscrpljujući. Nismo imali dovoljno goriva za prebacivanja trupa, pa su uspjeli na Korani, u rejonu Hadžina Potoka, Šturlića i u rejonu Johovica - Kudići - Pečka brda da probiju naše linije odbrane i prodru dosta duboko. Ostvarili su taktičku prednost izbijanjem na Pečka brda, nakon razbijanja naših snaga na prednjem kraju odbrane. Ja nisam više imao ni taktičkih, a ni operativnih rezervi, kaže general. Mogao sam, u najboljem slučaju tek za 2-3 dana upotrijebiti rezervne jedinice, koje su došle iz Bihaća. Iznenađuje me opet neorganizovanost agresora u borbi, posebno iz razloga jer su imali oklopnu prednost - tenkove, transportere i veoma snažnu artiljerijsko-raketnu podršku, a nisu to iskoristili. Objektivno, mogli su da uđu čak i u Cazin. Ja sam, kao komandant 5. korpusa "lutao" od brda do brda, prikupljajući jedinice da se organizuje odbrana, jer nije bilo adekvatnih snaga u odbrani. Nama je dobro došlo raščišćavanje mostobrana na lijevoj strani r. Une u Krupi, jer smo time dobili jedan svjež bataljon. I to je bila koincidencija. Tada sam odlučio da krenu u protivnapad na pravcu: Šturlička Platnica - Šturlić u dva sata ujutro. Petsto sedamnaesta obr, čija je to bila zona odgovornosti bila je totalno iscrpljena. U napad je trebalo da krene jedan bataljon iz 502. sbbr, pridošli bataljon iz 511. sbbr i jedan bataljon iz 517. obr. Imao sam i jedan specijalni diverzantski vod iz 517. obr, kojeg bih uputio u pozadinu u rejon Šturlića. Komandant bataljona iz 511. sbbr i njihova izviđačka četa bili su neodlučni da krenu u napad. Ipak, nakon pripreme u toku noći, odlučujemo da krenemo u napad. Taj napad se pomjera za 2,30 sati. Komandant 511. sbbr i ja bili smo kod jedinica u prvom b/r. U 2,05 sati čuje se neka pucnjava. U 2,15 malo jača. Tada komandant Bataljona javlja komandantu Brigade sa daljine oko 500-800 metara, lijevo od nas - autonomaši napadaju na položaje njegovih minobacača, koji su iza našeg p/k odbrane. Šta se desilo? Naše jedinice su podilazile da napadnu Šturličku Platnicu, a četnici i autonomaši su išli prema nama. Prošli su jedni pored drugih i oni su prvi napali. Praktično je ispalo da imam dva elitna bataljona iza autonomaša i četnika. Ali, naša prva linija je probijena. Počinje haos. Čak sam i sam mogao biti zarobljen. Komandant bataljona sa svojom vojskom iz 502. sbbr imaju osjećaj da su okruženi. Ipak, naše jedinice se izvlače. I kako se koja izvlačila, posjedala je položaje ispred četnika i autonomaša. Bilo je malo i stihijnog povlačenja, čak i neka bježanja. U rejonu Krivaja, na položaje 517. obr napadalo je 10 tenkova

"osamdesetčetvorki". Bio je to njihov oklopni bataljon, koji je učestvovao na paradi 28. juna u Slunju. Naš pripadnik - nišandžija na "bestrzajcu" je pogodio prvi tenk. Zamjenik komandanta 517. obr Begić Nijaz biva teško ranjen 23.7. 1995. godine, a podlegao je ranama 24.7.1995. godine. Najkritičniji trenutci bili su 23 i 24.7.1995. godine u z/o 517. obr u rejonu Krivaje, kada je zaustavljena ofanziva četnika i autonomaša na liniji: Pečigrad - Hadžići - Čajčići - Krivaja - Pjanići. U odbrani su učestvovali, težišno 510 i 517. obr, zatim po bataljon iz 502. i 511. sbbr, dijelovi 503. bbr i 505. vobr. Ja sam doznao, kaže general Dudaković, da će Hrvatska vojska krenuti u operaciju protiv vojske tzv. RSK. Znao sam da je to za nas rješavanje autonomije i četnika na zapadnoj strani."

Činjenica je da su to bili posljednji trzaji združenih agresora u pokušajima proboja preko Cazina do Cazin-Srbljana s ciljem presijecanja z/o 5. korpusa od zapada prema istoku, razbijanje snaga 5. korpusa na pravcima napada radi stvaranja bezbjedne dubine prema tzv. RS od Cazin-Srbljana do Bos. Novog. Oni su procijenili da u slučaju izvlačenja sa Korduna i Banije imaju dovoljno široku zonu izvlačenja dolinom r. Žirovac, dolinom r. Baštra i pravcima: Tržac - Cazin - Cazin Srbljani i Cazin - Stijena - Bos. Krupa.

Vjerovatno su to bili razlozi ovoga žestokog napada prema Bužimu, Pečigradu - Skokovima i duž glavnog puta Tržac - Cazin.

Naši gubici za period 27.-31.7.1995. godine. Izbaceno iz stroja 114 boraca i starješina, od čega je 20 nepovratnih. Poginuo je jedan civil i tri ranjena. Gubici kod četnika i autonomaša, odnosno kod združenog agresora su nepoznati. Ako se ima u vidu njihova taktička napada, čes to u više talasa, onda su ti gubici zasigurno veliki.

Borbena dejstva, od 1. do 3.8.1995. godine izvođena su smanjenim intenzitetom u odnosu na zadnja 4 dana. Vjerovatno je i njima jasno da nisu ostvarili bitne ciljeve napada razbijanja snaga 5. korpusa i izbijanje u dolinu r. Une, mada su dosta teritorija zasposjeli na zapadu prema RH. Zato se nisu pomakli naprijed sa linija koje su zasposjeli prije ove ofanzive na Plješevičkom masivu i na grmečkom dijelu, iako su često i uporno napadali. Da su, ne daj Bože, uspjeli izbiti u dolinu r. Une, teritorija Okruga bi bila rasječena, a naša odbrana i naš opstanak bio bi doveden u pitanje.

Agresor na ovom bihačkom dijelu ratišta dejstvuje težišno po l/o od Hrgara do objekta Sječe iz tenkova, minobacača svih kalibara, topova 76 mm i iz PA oruđa. U toku 2.8.1995. godine SČA je pokušao izvesti dva uzastopna artiljerijsko-pješačka napada prije podne na pravcu Orašlje - Sječe, a u popodnevnom satima još jedan napad na pravcu Hrgar - Tihotina, angažujući snage jačine čete na svakom pravcu. Ti napadi su imali vatrenu podršku. Agresor je uspio pomjeriti naše l/o za oko jedan km na pravcu Hrgar - Tihotina. Na bosanskokrupskom i otočko - bužimskom dijelu ratišta, agresor samo povremeno dejstvuje u ova tri dana iz pješačkog i PA naoružanja. I naše snage su izvodile uspješnu odbranu u cijeloj z/o 5. korpusa, osim što su izgubile dio linija u rejonu škole na Hrgaru 2.8.1995. godine. Naši branitelji uređuju nove l/o zapadno od škole za oko 1000 metara. Naši gubici od 1. do 3.8.1995. godine bili su: izbačeno iz stroja 21 borac, od čega jedan nepovratan.

Naše snage izvršile su sve pripreme za prelazak u napad prema istoku. Napadna dejstva su trebala otpočeti 3.8.1995. godine ujutro u 4.00 sata. Jedino je krenula u napad 503. bbr u planirano vrijeme. Jedinice te brigade probile su l/o SČA i za kratko vrijeme izbile do Redžine Jarne, dok ostale brigade to nisu uspjele. Istoga dana stiže iz Knina Martićev izaslanik, ruski pukovnik Nikolaj s prijedlogom da se general Dudaković sastane sa generalom Mladićem na Abdića brdu kod L. P. Sela, radi pregovora. Naš general Dudaković je to odbio i rekao da on izvršava dobijena naređenja iz GŠ A R BiH. Taj izaslanik se, vidno uzbuđen takvom odlučnošću generala Dudakovića da ne želi ni početi takve razgovore, vratio u Knin neobavljena posla.

3. Protivudar naših snaga na zapad i jugozapad (šema 27)

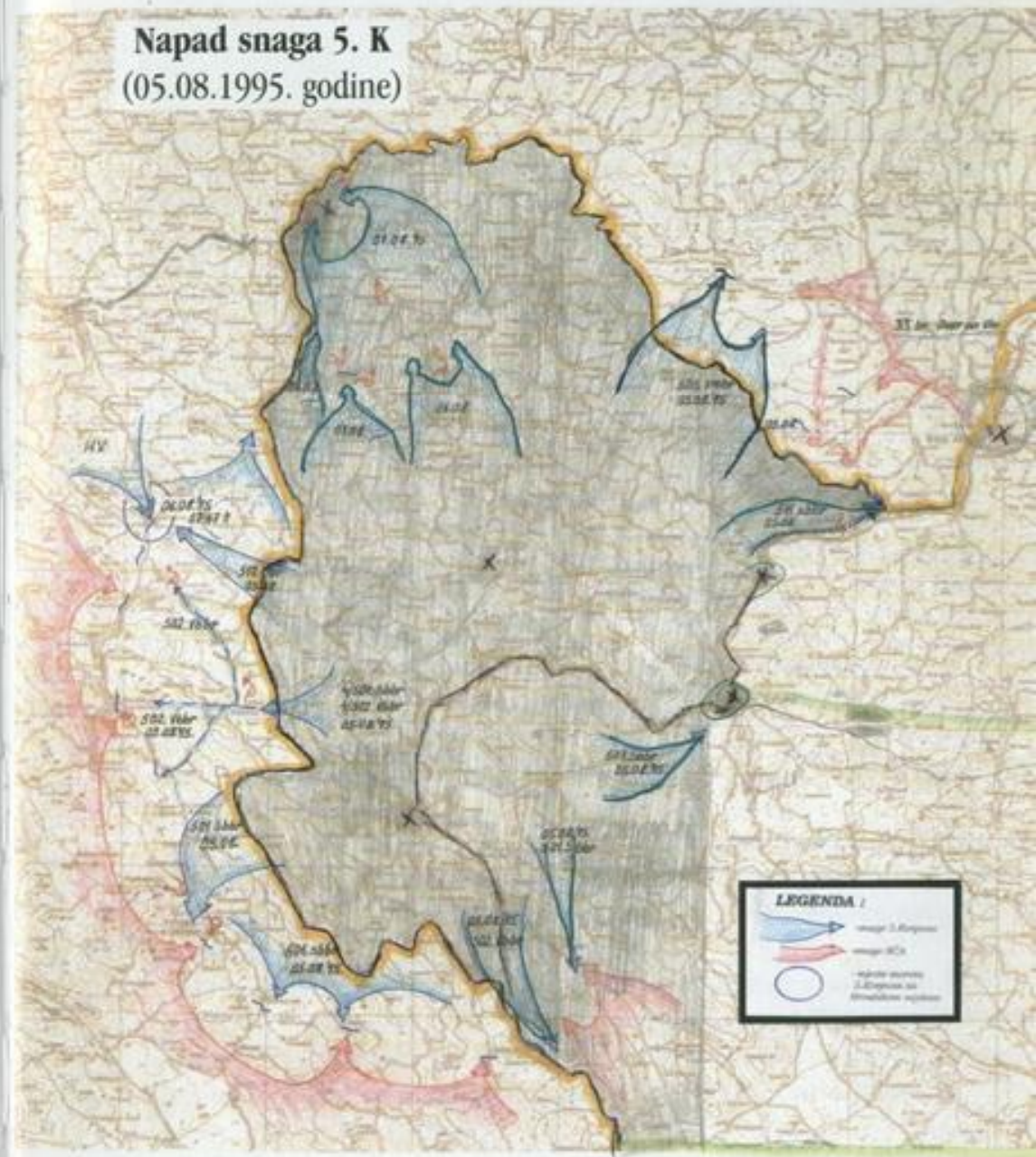
Komandant Korpusa je 4.8.1995. godine izdao kratka dopunska naređenja za napad svim komandantima brigada, u skladu sa novonastalom situacijom, odredio zadatke i pravce napada i to:

- 501. bbr, pravac napada: Turski Kozjen - Gorjovac,
- 502. sbbr, pravac napada: Ripač - Račić - Kulen Vakuf,
- 503. bbr, pravac napada: Veliki Radić - Bosanska Krupa,
- 505. vmbr, pravac napada: Glodina - Ivanjska - Dvor na Uni, sa svojim I. bataljonom i 1/511. sbbr.
- 517. obr, pravac napada: Bugar - Rakovica.

Pored zadataka ovim jedinicama komandant 5. korpusa je naredio da izdvoje iz svojih sastava 4. bataljon 501. bbr i 4. bataljon iz 502. sbbr i iste upute u napad pravcem: Izačić - Željava - L. P. Selo, s tim da jedinice 501. bbr napadaju ka Korenici, a jedinica iz 502. sbbr ka Plitvicama, s ciljem da na svojim pravcima napada razbijaju i uništavaju snage agresora i da što prije izbiju do linije Plitvice - Korenica, vezujući što jače snage SČA na svojim pravcima napada do spajanja sa HV-a, koji nadire iz pravca Karlovca, Plaškog i Gospića. Agresor je šokiran. Izgubio je inicijativu i znatno smanjio intenzitet b/d, jer su ga na istoku prisilile na odbranu, a na zapadu i jugozapadu vrše progon sa gonjenjem, bez ozbiljnijeg otpora. Vjerovatno su mu snage prema granici BiH oslabljene, ali još više iznenađene našim silovitim napadom, pa im je preostalo jedino povlačenje u dubinu teritorije, koju su držali pobunjeni Srbi u RH. Naši gubici: 14 izbačeno iz stroja, od čega 2 nepopravljivo. Shodno izdatim naređenjima 4.8.1995. godine, sve brigade prelaze u napad 5.8.1995. godine iza ponoći na svojim pravcima i to:

- jedinice 501. bbr uspjele su, u prijepodnevnim satima, potisnuti SČA sa Plješevice, a popodne i sa Gole Plješevice (tt. 1648), kada je na odašiljač BiH stavljena zastava države BiH, a zatim su produžile napad ka Korenici.
- jedinice 502. sbbr ovladale su brzo rejonom Abdića brdo, Jasen, Željava, Čelopek, a zatim uvođenjem "R" snaga produžile napad 5. i 6.8. pravcem L. P. Selo - Prijeboj - Plitvice i Va-

Napad snaga 5. K (05.08.1995. godine)

General Dudaković izdaje dopunske zadatke na cesti za L.P. Selo

ganac – Drežnik – Rakovica, s ciljem razbijanja neprijateljskih snaga na pravcima napada i izbijanje što dublje u dubinu teritorija, koju kontrolišu Martičeve snage, olakšavajući pridolazak i spajanje sa snagama HV-a u š. r. Rakovica;

- 503. bbr uspješno brani dostignute l/o u svojoj z/o na pravcu Grmuša - Bos. Krupa;

- 505. vmbr u ranim jutarnjim satima probija l/o agresora u š. r. Čorkovača, a zatim produžava svoj napad 5.8. ka dolini r. Žirovac i mjestu Žirovac s ciljem eksploatacije uspjeha, nakon proboja i razbijanja odbrane neprijatelja na pravcu proboja, gdje je došlo do rasula četničko-agresorskih snaga;

- 511. sbbr nije uspjela izvršiti proboj l/o SČA na pravcu napada u prvom naletu, pošto je dat jak otpor na p/k odbrane. Zbog toga je Komanda 511. sbbr izvršila određena pregrupisanja snaga, te nastavila sa napadima duž lijeve strane r. Una 5. i 6.8., iskoristivši paniku i rasulo snaga neprijatelja na pravcu Glodina - Ivanjska.

- 517. obr izvršila je uspješno ubacivanje jače IDG u rejon Komesarac, koja nailazi na snažan otpor četnika, kada je za kratko vrijeme ranjeno nekoliko boraca, zbog čega se IDG povlači nazad na desnu stranu r. Korane. Nakon djelimičnog pregrupisanja snaga 517. obr ponovo se uvodi u borbu popodne na pravcu: Selište - Sadilovac i taj je proboj uspio.

4. Pogibija brigadira Izeta Nanića i prodor "vitezova" na sjeveroistok

Najtužnija vijest toga dana došla je sa bužimskog dijela ratišta. U 14,30 sati 5.8.1995. godine poginuo je, na pravcu napada jedinica 505. vmbr, njihov slavni komandant briga-

de Izet Nanić od četničkog metka u rejonu Vijenac u š. r. Čorkovače. Na njega je u pokretu, iza svojih jedinica prvog ešalona, naletjela razbijena i u bijegu četnička jedinica. Ista je bila u povlačenju ka s. Ljubina, a imala je kratku borbu u susretu sa komandantom, grupom oficira i njegovim obezbjeđenjem. U toj borbi je poginulo još nekoliko boraca. Koji minut prije gine Meho Bašić, obavještajni oficir Brigade, vraćajući se od jedinica prvog ešalona sa grupom vojnika, ususret komandantu Brigade, s ciljem informiranja komandanta o linijama do kojih su stigle jedinice prvog ešalona, ne znajući da je komandant u pokretu. I ova pogibija bila je na istom dijelu, samo iz suprotnog pravca, na daljini par stotina metara od mjesta pogibije rahmetli Nanića. Brigadir Nanić i njegova pratnja otvorili su snažnu vatru na uočene četnike. Rahmetli Nanić je ispalio okvir metaka iz AP na četnike iza bukve na daljini 10-15 metara. Izbrojano je čak 28 metaka koji su pogodili debelu bukvu iza koje su bila 1-2 četnika zaklonjena. Na žalost, bukva je spasila četnike koji su iskoristili ubacivanje novog okvira u AP od strane rahmetli Nanića, pogodivši ga metkom u vrat. Izdahnuo je na licu mjesta. Tako se završi život mladog, perspektivnog i hrabrog 30-godišnjeg komandanta proslavljene 505. vmbtr, na čijem je čelu bio od njena osnutka.

Četnici su zadnja granatiranja izvodili 4/5.8.1995. godine dejstvujući iz rejona L. P. Selo po rejonu sela Klokot, pa sve do Čavnika. I na istočnoj strani, duž l/o na Grmeču, vršili su granatiranja, dok su na pravcu Liskovac - Gornja Barska pokušali i sa protivnapadom.

Nakon toga granatiranja agresor je prisiljen napustiti prije zore Željavu i sve l/o prema Izačiću, povlačeći se uz sporadičan otpor ka Korenici. I na pravcu napada 505. vmbtr, agresor iz sastava 33. pbr Dvor na Uni prisiljen je na povlačenje iz rejona Kotorani i Šasava u dubinu prema s. Rujevac i Dvor na Uni. U navedenim borbama agresor je pretrpio značajne gubitke. Razbijene su mu mnoge jedinice i ostavljen značajan borbeni i neborbeni MTS. Svi ti prodori preko granice u RH od sjeveroistoka do jugozapada učinjeni su

Komandant 502. Vbbr. upoznaje svoga kolegu iz HV o pozicijama jedinica brigade

zahvaljujući snažnim udarima naših jedinica. Ovo je veoma zabrinulo agresora, zbog ne moći da se brani jednako kao i prema HV-u, prema kome je angažirao svoje glavne snage. Zbog toga su željeli pregovorima sa komandantom 5. korpusa otkloniti tu opasnost, ali je ovaj takve pregovore glatko odbio. U ovom naletu naše snage su ovladale podzemnim objektom Klek, kasarnom i selom Željava, L. P. Selom sa Čelopekom (tt. 526), mostom na r. Korana, k. 303, s. Prijeboj, izbjivši na komunikaciju i u mjesta Plitvice - Korenica. Na pravcu Drežnik - Grabovac - Rakovica naše snage su izbile u popodnevni satima u rejon Grabovac i Selište Drežničko, te u Korenicu - Bijelo Polje i Frkašić. Na pravcu Dvor na Uni 505. vmbtr je ovladala sa s. Borojevići - tt. 508 i Mijatova posta - tt. 439. Na svim pravcima prikupljen je i ostavljen MTS. Naši gubici: 86 izbačeno iz stroja, od čega 29 nepovratno. Naše snage, u snažnom naletu lome svaki otpor Martićevih snaga na dijelu kordunskog i ličkog dijela ratišta, nanose im gubitke, čiji je cilj što dublji prodor i na tim dubinama ostvarivanje spoja sa HV-om. Tako su naše snage do kraja dana 6.8.1995. godine oslobodile još neka mjesta, te izbile na liniju: Nebljusi - Poljana - Frkašić - Bijelo Polje - Korenica - Plitvička Jezera - Selište - Brajdići - Rakića brdo (tt. 384), gdje je došlo do susreta sa HV-om. Tako su naše snage imale prvi susret sa Hrvatskom vojskom na dostignutoj liniji na ulazu u Rakovicu dana 6.8.1995. godine u 7,47 sati, a iza toga službeni i dostojanstven susret časnika dviju vojski u motelu u Rakovici.

Nakon tih susreta u Rakovici naše i hrvatske snage krenule su čistiti Kordunski Ljeskovic, čime su ugrožavale zalede snaga na desnoj strani granične rijeke Korane. Forma-

Dženaza generala Nanića

lan susret je ozvaničen 7.8.1995. godine oko 12 sati susretom komandanta 5. korpusa generala Atifa Dudakovića i general bojnika Marjana Marekovića, komandanta jedinica HV-a na graničnom mostu na r. Korani u Tržačkim Raštelima. Toga dana klanjana je džezaza rahmetlijama Naniću i Bašiću.

5. Drugo oslobođenje Velike Kladuše i RP

Na dvorskom pravcu jedinice 505. vobr oslobodile su s. Borojeviće, Ljubinje i Veliku Dabrnju. Na našem krajiškom ratištu naše snage oslobodile su: Tržac, Šturlić, Sefragiće, Lisčovač, Čajiće, Šturlićku Platnicu, Škrgiće i Metlu (tt. 488). U ovim borbama neprijatelj je pretrpio znatne gubitake, a zarobljeno je 107 vojnika Martićeve vojske i zaplijenjene veće količine MTS-a. Martićeva vojska bježi iz Like i kninske Krajine preko granice na bosansku stranu. Komanda Vojske RS uključuje odmah te jedinice u borbeno dejstva prema Bihaću. Zbog toga su naše snage prisiljene da vode žestoke odbrambene borbe na pravcima: Gorjovac - Ripač, Hrgar - tt. 926 i Račić brdo - Ripač. Ovi napadi imaju dvojak cilj: prvo, da prisiljavaju naše snage na odbranu i odgode prelazak u ofanzivna dejstva naših snaga prema istoku i drugo, da olakšaju borbe ostataka Martićevih snaga na pravcu prema Korenici, Plitvicama, Rakovici, Kordunskom Ljeskovcu i Velikoj Kladuši.

Na pravcu Velika Kladuša naše snage vrše snažan pritisak, kako bi što prije PVF Fikreta Abdića izbacile iz borbe. Te snage, zajedno sa Martićevim formacijama, nanosile su velikog zla tokom ratnih dejstava na ovom prostoru, posebno od novembra 1994. godine. Njihovim angažiranjem sa sjevera, zapada i jugozapada, u tzv. otvorenom drugom frontu dovodile su naše snage i narod na okruženom prostoru u opasne krize, pred očima UNPROFOR-a. Sada se njima dešava ono što su pokušali nama učiniti u proteklom ratu. Oni su sada u beznadežnom grču, daleko gore i opasnijem nego smo mi ikada bili. Hrvatska vojska u operaciji «Oluja» i naš 5. korpus su im takvu prigodu pripremili. U dosadašnjim borbama zaplijenjen je MTS: 3 samohotke 76 mm, jedan PAT 30/2 «praga», 6 PAT-ova 20/3, dva PAT-a 20/1, dva OT M-80, jedan top B-1, jedan BsT 82 mm, 2 minobacača 120 mm, 6 minobacača 82 mm, 4 PAM-a 12,7 mm, 200 granata 105 mm, 174 granate za tenk T-55, mina 200 za minobacač 120 mm, mina 200 za minobacač 82 mm, jedan tenk T-55, te više teretnih i specijalnih vozila, inženjerskih mašina, više municije za pješačko naoružanje, sredstva veze i intendantske opreme i hrane. Jedino ostaje tužna sjeta na 8 poginulih boraca iz 502. vobr prilikom otvaranja jednog magacina u rejonu Prijeboja, kojeg su četnici minirali pred napuštanje toga rejona. Naše snage izvršile su svoj zadatak na teritoriji RH nakon spajanja sa vojskom RH, kada su se saglasno povukle iza naše granične linije na teritoriju BiH, a da nisu prouzročile nikakav problem. Jedino su ostale i nastavile sa napadima naše i hrvatske snage duž Kordunskog Ljeskovca, iza leđa snaga PVF-u, koje još pružaju otpor našim snagama unutar teritori-

je BiH na ovom dijelu. I naše snage prema Dvoru na Uni ostale su unutar teritorija RH na liniji: Obljaj - Žirovac - Ljubinje, gdje očekuju spajanje sa HV-om.

Naše snage napale su ostatke PVF-a 6.8.1995. godine s fronta i sa teritorije RH. Glavne snage sastava 510. obr sa ojačanjima uspjele su probiti l/o PVF 7.8.1995. godine u rejonu Peči-grada, gdje nastavljaju brze prodore ka Velikoj Kladuši u koju ulaze iza ponoći 7.8.1995. godine. Jedinice 517. obr čistile su ostatke PVF-a duž puta Šturlići - Donja Vidovska, ali i sa hrvatske strane granice. Dejstva ove brigade ubrzavaju slom PVF-a i tvorevine APZB-a, odnosno tzv. RZB-a, koju su tako prozvali.

Te snage PVF-a su konačno savladane iza ponoći 8.8.1995. godine, a time i Velika Kladuša, po drugi put, oslobođena. Ovom pobjedom zaplijenjeno je i kompletno teško naoružanje koje se našlo u š. r. Velike Kladuše, kojeg nisu izvukle PVF. Gro pripadnika PVF-a i veliki dio naroda prebjeglo je na prostore RH pod kontrolom HV. Hrvatski obavještajni vrh se pobrinuo za zaštitu Abdića i njegove elite. Zarobljen je tek dio pripadnika PVF Fikreta Abdića. Tada su pušteni iz Abdićevih logora preživjeli logoraši iz sastava 5. korpusa i građani koji su bili protiv te tvorevine.

Tokom 8.8.1995. godine naši branitelji vode žestoke odbrambene borbe na pravcu Hrgar - Turski kozjen i Gorjovac - Ripač. Još uvijek se ubacuju u borbe pristigle Martićeve snage iz Hrvatske, koje pokušavaju proboje kroz naše l/o. U ovim borbama znatni su obostrani gubici. Izvode se hitna pregrupisavanja i ojačavanja naših l/o, kako bi se agresoru nanosili što veći gubici i sprečavali proboji naših l/o na ovom dijelu z/o jedini-

Zaplijenjeno oruđe

ca 5. korpusa. Agresorske snage iz tzv. BSK pružaju snažan otpor 8.8.1995. godine našim snagama na pravcu Žirovac - Dvor na Uni, kako bi spriječili ugrožavanje toga jedinog pravca i jedinog mostovnog prelaza na r. Uni u Dvoru na Uni, preko kojeg prelaza je išao narod Banije i dijela Korduna, vojska u povlačenju sa brojnom tehnikom. I hrvatskoj strani je bio interes da ih što više pređe na bosansku stranu, da bi ti prostori bili slobodni - očišćeni od srpskog življa. Hrvatska strana je zahtijevala da se naše snage zaustave na bezbjednoj zoni od srpskih kolona u kretanju ka Bos. Novom što je naša strana poštovala. U ovim borbama naše snage zaplijenile su jednu "pragu" i jedan top ZIS. Ovoga dana agresorski napadi prema Ripču i Turskom kozjenu slabijeg su intenziteta. Slična dejstva su i duž sjevernih padina Grmeča i na pravcu Grmuša - Veliki Radić. Agresor je jedino aktivno djelovao pješačkom i PA vatrom i pojačano izviđao na cijeloj zoni bihačkog dijela ratišta u strahu od mogućih iznenađenja. Naši gubici 8.8.1995. godine bili su: izbačeno iz stroja 14 boraca i 4 bojovnika HVO. Nepovratan gubitak: 1 pripadnik 5. korpusa i 2 bojovnika.

Ratni plijen do 8.8.1995. godine je sljedeći:

1. Oruđa: BsT 82 mm 1 kom., haubica 105 mm 4 kom., haubica 122 mm 3 kom., MB 120 mm 1 kom., PAT 20/3mm 6 kom., PAT 20/1 mm 2 kom., PAT 40 mm Bofors 4 kom., samohodni top 1 kom., Top 100 mm T-12 2 kom., Top 130 mm 3 kom., Top 76 mm B-1 5 kom., Top 76 mm ZIS 8 kom.

2. Oružja: AP 7,62 mm 7 kom., PAP 7,62 mm 35 kom., puška 7,9 mm M-48 1 kom., RBR 65 mm «zolja» 86 kom., PM M-72 3 kom., RB M-57 6 kom., mitraljez 7,62 PRT 1 kom., PAM 14,5 mm 1 kom.

3. Municija: bomba kumulativna M-79 «brk» 72 kom., metak 100 mm za tenk T-55 228 kom., metak 100 mm za top T-12 78 kom., metak 105 mm za haubicu 227 kom., metak 122 mm za haubicu 110 kom., metak 130 mm za top 78 kom., metak 12,7 mm «broving» 57 109 kom., metak 20 mm M-57 12300 kom., metak 25 mm 1900 kom., metak 30 mm za "pragu" 200 kom., metak 40 mm za "bofors" 592 kom., metak 7,62 mm M-30 60400 kom., metak 7,62 mm za AP 703670 kom., metak 7,9 mm 404850 kom., metak 76 mm za ZIS 264 kom., metak 76 mm za B-1 383 kom., metak 82 mm RKZ 165 kom., metak 85 mm za tenk T-34 27 kom., metak 90 mm za samohodku 14 kom., mina 120 mm 64 kom., mina 60 mm za MB 163 kom., mina 82 mm za MB 842 kom., mina tromblonska kumulativna 956 kom., mina tromblonska trenutna 720 kom., mina za RB M-57 302 kom., mina MRUD 20 kom., ROB 2075 kom., raketa 90 mm za «osu» 243 kom., metak 12,7 mm DSK 1140 kom., metak 14,5 mm 3000 kom., metak 5,556 z 45 mm 3500 kom., projektil 76 mm za samohotku 32 kom., raketa 2 M «strela» 8 kom., RBR 64 mm «zolja» 47 kom.

4. MES: mina pješadijska antimagnetna PMA-2 1500 kom., Detonatorska kapisla DK-8 100 kom., eksploziv TNT 380 kg., mina PROM-1 20 kom., mina PMR-2A 143 kom., upaljač UTI M.63 (OV) 84 kom., električna det. kapisla EDK 500 kom.

Zaplijenjena tehnika na autonomiji, avgust 1995.

5. Sredstva veze: RUP-12 1 kom., RUP-18 5 kom.

6. M/V i agregati: agregat 6 KV hidrodizel (UN) 1 kom., agregat 60 KV partner (UN) 1 kom., TAM 150 1 kom., ZIL 2 kom.

7. Ostala sredstva: dvogled 1 kom.

U toku je izvlačenje i evidencija ratnog plijena, o čemu ćemo vas naknadno izvijestiti", stoji na kraju izvještaja o RP-u.

Glava XVI

1. Ponovo težišna b/d prema istoku

Sada je najaktivniji dio Bihaćkog ratišta od Gorjevca do Velike glavice na Grmuši. Na tom dijelu vode se žestoke borbe 9 i 10.8.1995. godine, posebno na potezu Gorjevac - Hrgar. Neprijatelj je pojačao izviđanja i dejstva iz minobacača 60 i 82 mm, te iz pješačkog i PA naoružanja po l/o: Ripač - Praščijak - Hrgar - Klanac, te Sječe - Velika glavica. U ranim satima 9.8.1995. godine agresor je krenuo u neuspjeli pješački napad na pravcu Turski kozjen (tt. 939) - Drenovo Tijesno. U ovome napadu pored minobacačke podrške, koristio je i sva sredstva za blisku POB. Također neprijatelj od ranih sati 10.8.1995. godine dejstvuje iz tenkova sa položaja u rejonu tt. 903 po l/o i gradu Bihaću, a sa Dubovskog iz haubica 155 mm i topova 130 mm po sredistu Bihaća. Sa Ostroznice je dejstvovao iz topova 130 mm po gradu i š. r. Cazina. Pričinjene su znatne materijalne štete u oba grada. Ljudskih žrtava nije bilo.

Naše snage učvršćuju svoje dostignute l/o, naročito na ugroženim pravcima. One nastavljaju aktivna izviđanja određenih pravaca. Radi se na otkrivanju sastava i pokreta snaga neprijatelja, organizaciji odbrane na p/k i po dubini, rasporedu važnih vatreneih sredstava i dr. Na vatru agresora naše snage samo povremeno odgovaraju. Učesnice ofanzivnih dejstava prema PVF i vojsci tzv. RSK izvučene su na odmor, popunu i pripreme za predstojeća b/d. Naši gubici 9 i 10.8.1995. godine: ukupno izbačeno iz stroja 34. Od toga je 8 nepovratnih i 7 nestalih.

Naše snage nisu pristupile realizaciji izdatih naredjenja između 1. i 4.8.1995. godine. Razlozi su velika koncentracije snaga tzv. RS i RSK na bihaćkom dijelu ratišta, nakon prebjega i progona Martićevih četnika sa teritorije RH na ove prostore. Te snage bivše RSK, zajedno sa snagama VRS, raspoređene su između 11. i 14.8.1995. godine na dijelu bihaćkog ratišta: Račić - Gorjevac - Hrgar - tt. 936 - Veliki Radić, pa sve do r. Une. One su uspjele ojačati i učvrstiti odbranu na l/o, a povremeno prelaze u napade na pravcima: Gorjevac - Ripač, Hrgar - južne padine Turskog kozjena sa tt. 926 i Veliki Radić - Velika glavica. Napade izvodi uz snažnu vatrene podršku. Agresor je pokušao i sa nasilnim izviđanjem s jačom jedinicom 11.8.1995. godine na pravcu šk Hrgar - Tihotina, ali su ta izviđanja odbijena snažnom vatrom naših branitelja. Narednog dana snage neprijatelja intenzivno dejstvuju iz topova 76 mm i minobacača. Težišna granatiranja bila su sa reiona Cilj (tt. 485) i Ripačkog klanca. U popodnevnim satima agresor granatira sa 6 projektila 155 mm iz re-

jonu Zloimenjak, naše selo Miostrah na lijevoj strani r. Une, istočno od Ostrošca. Po rejonima Sječe i Velika glavice neprijatelj dejstvuje iz tenka i PA oruđa sa više projektila, a 13.8.1995. godine granatira iz minobacača 82 i 120 mm sa više mina. Iz VBR-a je dejstvovao sa po 10 punjenja po rejonu Velika glavica. Ove napade ponavlja i 14.8.1995. godine bez pokretanja pješačkih napada, mada su granatiranja ukazivala na takvu mogućnost. Agresor je, također, iznenada ispalio 6 projektila 155 mm iz reiona Zloimenjak na objekat kasarne Grabež. U z/o na krupskom, otočkom i bužimskom dijelu ratišta stanje je relativno mirno. Jedino se ispoljavaju povremena dejstva iz pješačkog i PA naoružanja i minobacača svih kalibara. Pojačane su izviđačke aktivnosti s obje strane, bez pokušaja ubacivanja IG. Naše snage na istočnom dijelu z/o 5. korpusa izvodile su uspješnu odbranu, ne dozvoljavajući neprijatelju da dođe do bilo kakvih promjena na linijama razdvajanja. Jedino su pojačana izviđanja na liniji: Ripački Klanac - Turski kozjen. Težišno se izvida raspored snaga i borbenih sredstava na p/k odbrane SČA. Duž d/g sa RH vrši se kontrola d/g i svih prelazaka na obje strane granice.

General Dudaković je izvršio smotru 5. MAP-a formiranog 11.8.1995. godine i 5. LARD PZO. To je prva jedinica podrške tako krupnog sastava.

Naši gubici od 11. do 14.8.1995. godine. Izbačeno iz stroja 23 borca, od čega 2 nepovratna. Agresor dejstvuje sa smanjenim intenzitetom u periodu od 15. do 20.8.1995. godine. Ta dejstva su pretežno iz pješačkog i PA naoružanja, te iz minobacača i topova B-1. Ogllašava se i dva puta iz oruđa preko 100 mm. Težišno je djelovao po l/o od tt. 485 do tt. 926. Najžešća vatra bila je po rejonu Cilj (tt. 485) na koji objekat je ispalio više desetina mina 82 i 120 mm, granata 76 mm, te iz PAT-ova 30/2 mm. Čak je 3 uzastopna dana granatirao rejon tt. 485. Dejstva je ponavljao sve do 17.8.1995. godine i duž l/o: Klanac - Donji Hrgar - tt. 926 na Turskom kozjenu - Drenovo Tijesno - južne padine Jankova vrha - Drenovac - Sječe - Velika glavica. Agresor je pojačao granatiranja i dodatnim orudima kalibra preko 100 mm po našim l/o u toku 18.8.1995. godine od Gorjevca do Grmuše, a na krupskom dijelu je dejstvovao po rejonu Perna iz VBR-a «orkan» sa Kolajevca. Agresor očekuje prelazak naših snaga u ofanzivna dejstva, s obzirom da su snage iz tzv. RSK i PVF izbačene iz borbe sa teritorije RH, da će naše angažirane snage s tog pravca biti prebačene i angažirane, nakon odmora i popune, na istočni dio ratišta. Toga su svejsne srpske vođe, pa otud izvode jaka granatiranja i aktivna dejstva, kako bi što duže odgađale, ako već ne mogu zaustaviti, ofanzivu naših snaga širih razmjera na istok.

U vezi s tim komandant 5. korpusa naredio je početkom augusta izradu planova za napadnu operaciju, pojačana izviđanja srpskih položaja i pravaca na kojima bi mogle biti angažirane naše snage. Čim su planovi razrađeni, komandant Korpusa je na sastanku svih komandanata uveo starješine u predstojeći zadatak, te izdao kratka naredjenja, a zatim i uručio Zapovijest za napad 17.8.1995.

2. Zapovijest za napad "Sana-95" glasi:

ARMIJA REPUBLIKE BiH

5. KORPUS

KM BIHAĆ

17.08.1995. godine

24,00 sati

(šema 28)

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLJIVO

"SANA"

HITNO

Kurirom

Uručiti do 08,00 s.

18.08.1995. godine

KOMANDI _____

Zapovijest za napad Op.br. 01-1/352-327

TK razmjera 1:50000 sekcije: Sisak 3 i 4. Krupa 1,2,3 i 4.

1. Neprijatelj

U zoni napada 5. korpusa brani se 1. i 2. kk u čijem se prvom ešalonu nalaze do četiri brigade pješadije na liniji Kulen-Vakuf – Gorjevac – Grmeč - V. Radić - B. Krupa - B. Novi.

Rezervu ovim snagama (do dvije brigade) može obezbijediti iz rejonu B. Petrovac, Ključ, Sanski Most i B. Novi. PTR organizuje u rejonu Dubovsko i G. Petrovići.

Agresor ima uređene položaje za odbranu na linijama:

Tuk tt. 518 – Čojluk – Rajnovci – Dunjevača – Grad - Gradina tt. 528, položaje posjeda 5/43. mibr Prijedor. Bataljon broji između 300 i 350 vojnika.

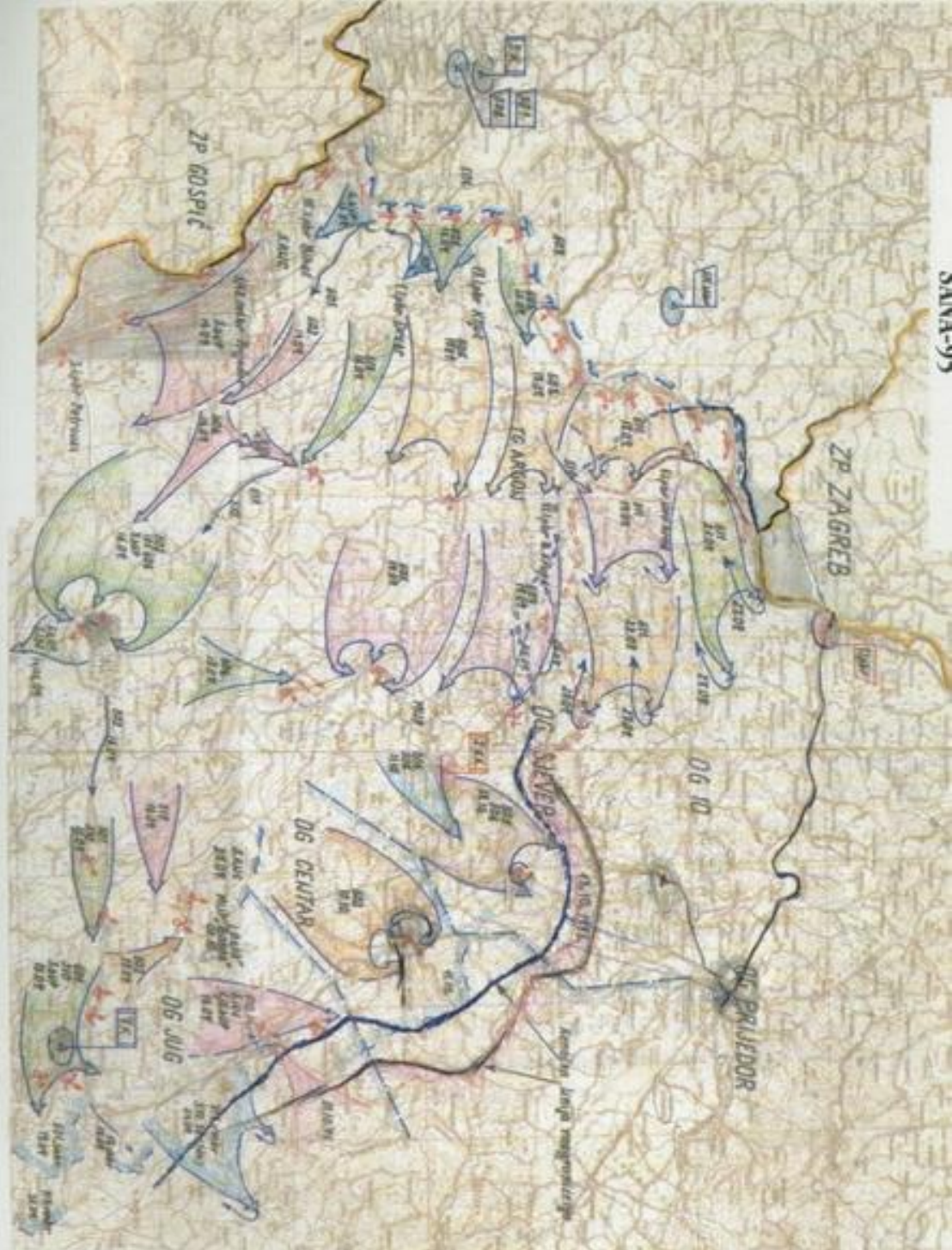
Od sredstava za podršku ima četru MB 82 mm i vod MB 120 mm. KM bataljona je u s. Orašac.

- Kuk - Crkvina tt. 568 – Donje Selo – Pratinica - Glavica tt. 697, položaje posjeda bataljon iz sastava 1. srpske brigade. Bataljon broji oko 300 vojnika.

Od sredstava za podršku bataljon ima vod MB 120 mm i vod MB 82 mm. KM bataljona je u s. Međe.

- Duliba – Krakovo – Tavani - Račić brdo – Podasgrana - Šikare k. 472 - komunikacija Bihac - Bosanski Petrovac u rejonu Gorjevac položaje posjeda 15. Ipbr Bihac.

Brigada na p/k angažuje tri bataljona ukupnog brojnog stanja 800 vojnika. Brigadi je pridodat tenkovski vod u rejonu Dubovsko, a od sredstava za podršku ima vod MB 120 mm u rejonu Mali Račić i četru MB 82 mm u rejonu Brisevo.

- Gorjevac komunikacija Bihać - Bosanski Petrovac - Katinovac tt. 513 - Hrgar Sk - Prijekovac - Kraljusa - Srednjak - Turski kozjen k. 939 - Bubaljka (isključno) položaje posjeda 1. Ipbr Drvar.

Brigada na p/k angažuje tri bataljona ukupnog brojnog stanja 700-800 vojnika.

Brigadi je pridodat jedan tenkovski vod u rejonu Hrgar.

Od sredstava za podršku brigada ima vod MB 120 mm u rejonu Jadovik, baterija haubica 155 mm i baterija topova 130 mm iz sastava 2. map/2 lk u rejonu Potkraj (š/r Gorjevac).

- Bubaljka - Tintorina - Korita - Drenovac - Mala glavica - Garevice - Gmajne - Bujadara - Vučijak položaje posjeda 17. Ipbr Ključ.

Brigada na p/k angažuje 4 bataljona od kojih je 4/17. Ipbr tzv. radnički bataljon jačine oko 120 ljudi. Ukupno brojno stanje na p/k je oko 700 vojnika. Brigadi je pridodata jedinica jačine do jednog bataljona sastavljena od ljudstva sa radne obaveze. Brigada je ojačana tenkovskim vodom u rejonu Podobljaj, a od sredstava za podršku brigada ima dva voda MB 120 mm u rejonima D. Čava i Džaminište, vod topova 76 mm u rejonu Vranjska i baterija haubica 105 mm u rejonu Gudavac.

- Debeli Okdinak - grad B. Krupa (na desnoj obali r. Una) - Kutanja - Gradina - Drenova glavica - Manda - Bratića brdo položaje posjeda 11. Ipbr Krupa.

Brigada na p/k angažuje 4 bataljona ukupnog brojnog stanja 1200 vojnika.

Ojačana je jednim tenkovskim vodom u rejonu grada Bos. Krupa, a od sredstava za podršku brigada ima bateriju haubica 155 mm u rejonu Ostrožnica, vod MB 120 mm i vod topova 130 mm u rejonu s. Prohorac (tt. 415) i vod MB 120 mm u s. Šabići.

- Bratića brdo (isključni) - Blatna - Žarkovac - Donji Rakani - Rudice - Bos. Novi, položaje posjeda 1. Ipbr Novigrad jačine sedam bataljona. Brigada je popunjena sa oko 2800 vojnika.

Ojačana je jednim tenkovskim vodom, a od sredstava za podršku brigada ima bateriju haubica 155 mm, bateriju topova 76 mm (ZIS). Svakli bataljon za podršku ima mješovitu minobacačku bateriju 82/120 mm. Glavne snage agresora grupisane su u zahvatu pravca B. Petrovac - Bihać, a pomoćne u rejonu grada B. Krupa (desna obala r. Una). Iz dubine moguća je intervencija snaga 1. lk, jačine do jedne pješadijske brigade. Vjerovatan cilj agresora je da krajnje upornom odbranom spriječi prodor snaga 5. korpusa i pod svojom kontrolom zadrži privremeno okupirane teritorije. Upotrebljava artiljeriju svih kalibara, a vjerovatno će upotrijebiti i hemijske otrove tipa zagušljivač. Najvjerovatnije će avijacijom podržavati snage na težištu odbrane, 3 do 4 avio-poletanja dnevno sa 2 do 3 aviona Iba. U dosadašnjim dejstvima agresor je pretrpio znatne gubitke u živoj sili i MTS-u.

2. Zadatak

- razbijanje, zarobljavanje i uništenje neprijateljskih snaga na pravcima napada;

- posjedanje povoljnijih operativno-taktičkih položaja na liniji Bos. Novi - Bos. Krupa - s. Vrtoče i oslobađanje putnih komunikacija i dijela željezničke pruge Sunja - Bos. Novi - Bos. Krupa - Bihać - Kulen Vakuf.

3. Sadejstvujuce jedinice

Sadejstvujaju jedinice HV-a pružanjem artiljerijske podrške sa v/p iz RH.

4. Odlučio sam:

Izvesti napad glavninom snaga na pravcima:

- Ripač – Kulen-Vakuf,

- Ripač - Vrtoče,

- Ripač - Krnjeuša i

- Radić - D. Suvaja - s. Jasenica i

pomoćnim snagama – TG «Sjever» na pravcima:

- s. Otoka - s. Arapuša i

- s. Otoka - s. Novska Rujiska - s. Rudice,

u cilju posjedanja povoljnijih operativno-taktičkih položaja, razbijanja i uništenja neprijateljskih snaga i ovladavanjem željezničkim i putnim komunikacijama u zahvatu pravaca napada glavnih i pomoćnih snaga.

Bliži zadatak:

Izbiti na liniju:

V. Ljutoč tt. 941 - Suvi vrh tt. 910 - Crni vrh tt. 856 – Jadovik - Pjevića palež - k. 1049 - Oštrelj tt. 937 - s. M. Radić - tt. 353-Debeli Oklinak.

Slijedeći zadatak:

Izbiti na liniju:

duž d/g – Kulen-Vakuf - komunikacijom K. Vakuf - s. Vrtoče - Čučevo brdo tt. 1091 – Lišičijak - Vranovača tt. 795 - Kukavica tt. 743 - s. Risovac - Suvajsko međugorje - Stojanov vrh tt. 743 - tt. 811 - Gradina tt. 741 Zloimenjak tt. 503 – Mosura - Podobljaj k. 328 - r. Una.

Naredni zadatak:

Izbiti na liniju: duž d/g - s. V i M. Stijenjani - s. Bjelaj - s. Bjelajski Vaganac - Kamenito polje - Vrščić tt. 701, -s. G. i D. Vodenica - s. Vranovina - Kačarev vrh tt. 750 – Čurguzovac tt. 902 - Jelovac k. 733 - Oštrelj tt. 822 - Mačkov vrh k. 582 - s. Benakovac - s. Potkalinje - Metla tt. 475 - Čujino brdo - Padjanova glava tt. 363 - s. Novska Rujiska - s. Treća Čađavica - s. Rudice.

Istovremeno ostalim snagama, jedinicama RJAT MUP-a štiti d/g prema RH. Operaciju realizovati u tri etape:

I etapa:

Realizacija bližeg zadatka.

Rok: D+2.

II etapa:

Realizacija slijedećeg zadatka.

Rok: D+4.

III etapa:

Realizacija narednog zadatka.

Rok: D+5.

Borbeni raspored:

- snage za napad,

- snage za podršku,

- GONG,

- Pood,

- snage za PVO,

- rezerva i

- snage za kontrolu teritorije.

Snage za napad:

- 502. vpbr, 510. obr, 517. obr, 501. sbbr, 503. sbbr, 5. bvp i TG «Sjever» (505. vbbr i 511. sbbr).

Snage za podršku:

- KAG sastava:

- bat. H 105 mm, V/p Om – Podgrede,

- bat. T 130 mm, V/p. s/m s. Osredak,

- bat. H 122 mm, V/p Potkraj i

- bat. VBR i LRL 107 mm V/p s. Donje Lohovo.

GONG:

- vod SO i

- POv T-76 mm ZIS

POOd:

- vod T-100 mm T-12,

- vod TF-8 177 mm i

- vod SO.

Rejon razmještaja Kasarna Orfjani - Ribička glavica.

Pravac dejstva: s. Dubovsko - s. Vrtoče - Bos. Petrovac.

Zadatak: obezbjeđenje dostignute linije Ruda Glavica - Duliba, gdje posjesti PO položaj.

Snage sa PVO:

- 5. lard PVO.

Rezerva:

- 506. lbr,

- 5. toc ojačana 2/3/502. vbbr i

- 5. IDČ.

Snage za kontrolu teritorije:

- c/5. bvp i

- snage MUP-a.

Gotovost za napad u _____ sati i _____ min, dana _____ 08.1995. godine.

KM u sadašnjem rasporedu. IKM Gradina tt. 547.

5. Zadaci potčinjenih jedinica

- 501. sbbr

Vezuje snage naprijatelja i nanosi gubitke na pravcu Turski Kozjen - Radičke uvale, prepočinjava ojačani vod iz sastava 1/501. sbbr do 10,00 sati 18.8.1995. godine komandi 510. obr. Prelazi u svoju rezervu, spremna za uvođenje za dejstvo na pravcu Bos. Petrovac - Ključ.

IKM Mali Kosić.

Podržava KAG i BrVG.

- 502. vbbr

Probija liniju odbrane neprijatelja i nastupa pravcem s. Krnjeuša - Bos. Petrovac - Drvar, dijelom snaga sadejstvuje 517. obr i 501. sbbr. Izdvaja 2/3/502. vbbr u sastav 5. toč u mojoj rezervi, Kasarna Orljani.

IKM Pašića brdo.

Podržava KAG i BrVG.

- 503. sbbr

U bližem zadatku izbiti na liniju: Skrbin vrh tt. 893 - Oštrej tt. 937, u sljedećem zadatku produžiti pravcem Turske vode i izbiti na liniju: Obljaj tt. 533 - Zloimenjak - tt. 503 - tt. 811 - Stojanov vrh tt. 743, a zatim produžiti pravcem s. Suvaja - s. Jasenica radi obuhvata Bos. Krupe.

Pridaje se vod POT 76 mm ZIS.

IKM Velika glava.

Podržava KAG i BrVG.

- 510. obr

Nastupa pravcem Begova glava tt. 358 - V. Ljutoč tt. 941 - s. Dubovsko - s. Vrtoće - Bos. Petrovac.

Pridaje se baterija topova B-1.

IKM Begova glava.

Podržava KAG i BrVG.

- 517. obr

Nastupa pravcem: Dudin do - Hrgar - Mašinovaline - s. Risovac sa zadatkom produžiti dejstvo i izbiti na liniju: s. Krnjeuša - Kukavica - tt. 743 - Mačja greda tt. 1014.

IKM Pašića brdo.

Podržava KAG.

- 5. bvp

Nastupa na pravcu napada 510. obr, nakon ovladavanja s. Dubovsko odvaja se od glavne snaga 510. obr i nastupa pravcem: s. Doljani - s. Basača - s. Orašac - Kulen Vakuf i štiti

desni bok glavnim snagama u napadu.

Po ulasku u Kulen-Vakuf, jednom cestom posjeda r/o: Kulen Vakuf - s. V. Stijenjani - s. M. Stijenjani - s. Bjelaj (isključno), gdje se spaja sa snagama 510. obr.

Izdvaja jedan vod za prepočinjavanje 511. sbbr.

Jednim vodom kontrolise raskrsnicu u r. most na r. Uni Ripač i ne dozvoljava prolaz nikom, osim sanitetskim vozilima i jedinicama iz smjera Bihać koja se uvode u b/d.

- TG "Sjever"

- 511. sbbr

Vrši nasilni prijelaz r. Une u rejonu Otoke, a zatim po uspostavljanju mostobrana produžava dejstvo pravcem: s. V. Badić - s. Arapuša.

U narednom zadatku izbija na liniju: Mračaj tt. 435 - Kolišta tt. 470 - Metla tt. 475 - Čelično brdo - Kupres - Pađenova glava tt. 363.

Sadejstvuje 505. vbbr.

IKM Perna k. 416.

- 505. vbbr

Uvesti glavne snage preko uspostavljenog mostobrana u r. Otoka, a zatim produžava dejstva pravcem s. Bušević - s. Matavazi i s. Bušević - s. Rasče. U bližem zadatku i ovladava objektima s. Novska Rujiska i Pađenova glava tt. 311, a u sljedećem zadatku izbija na liniju: Pađanova glava tt. 363 - Pađanova glava tt. 311 - s. Rudice.

Sadejstvuje 511. sbbr.

IKM Osmača.

Komandant TG «Sjever» NŠ 5. korpusa.

Podržava hab 122 mm.

Pridaje se vod LRL 177 mm TF-8 (četiri lansera).

- 506. lbr

U mojoj rezervi, spremna za uvođenje u ofanzivna b/d radi eksploatacije uspjeha.

Gotovost 21.8.1995. godine u 12,00 sati.

- 5. map

Posjeda V/p po prijedlogu NA, podržava napadna dejstva i dejstvuje po zahtjevu podržavajućih jedinica i samostalno po grupnim ciljevima.

Vodi POB samostalno.

U spremnosti za pridavanje oruđa BrVG.

Izdvaja vod POT 100 mm T-12, vod LRL 177 mm TF-8 i vod SO 76 i 90 mm u POOd.

- Pood

sastava vod POT 100 mm T-12, vod LRL 177 mm TF-8 i vod SO 76 i 90 mm u r/r Kasarna Orljani.

POR Orljani - Ribička glavica.

Pravac dejstva: s. Dubovsko - s. Vrtoće - Bos. Petrovac.

Zadatak: Obezbjedenje dostignute linije Ruda Glacica - Duliba, gdje posjeda PO položaj.

5. toc

U rejonu rasporeda Kasarna Orljani, uvodi se u borbu na pravcu s. Dubovsko - s. Vrtoče po ovladavanju naših snaga sa s. Dubovsko.

Sadejstvuje z/3/502. vbbr.

Dejstvuje po zahtjevu podržavajućih jedinica i vodi borbu samostalno protiv OMJ neprijatelja.

- 5. mlard PVO

Posjeda V/p po prijedlogu NARJ PVO i gađa ciljeve na zemlji po mom naređenju, ciljeve u zraku po odobrenju i bez odobrenja u slučaju dejstva po našim snagama.

- 5. inžb

Oformiti GOP sa zadatkom čišćenja i održavanja puteva na pravcu Grmuša - Bos. Krupa.

Oformiti PGZ jačine voda na pravcu s. Ripač - Bos. Petrovac.

U rn. Bos. Otoka uputiti inž. desetinu sa zadatkom stvaranja uslova za nasilni prijelaz r.

Une preko djelimično porušenog mosta na desnoj obali r. Una, po prijedlogu NI.

6. POB

Težište POB imati na pravcima:

-s. Gorjevac - s. Ripač,

- Mašinske doline - Hrgar,

- Radičke uvale - Vrseljak,

- širi rejon s. V i M. Radić.

U svakoj brigadi formirati GLOV jačine četiri vojnika naoružanih sa po dva RB M-57 (RPG) i šest mina (granata).

7. PVO

Težište imati na PVO teritorije, V/p artiljerije, i OMJ. Težište odbrane imati na pravcima:

Bos. Petrovac - Bihać i Prijedor - Bos. Krupa - Cazin.

Podatke o situaciji u VaP prikupljati neprekidnim osmatranjem i korišćenjem podataka COIO i c/EI PEB. U svim jedinicama odrediti osmatrača vazdušnog prostora, a odjeljenja PAR S-2M imati u pripravnosti na dosadašnjim V/p.

8. PDB

U toku napada protiv eventualno spuštenog HT desanta borbu vode jedinice u odbrani, 5. map, 5. toc, 5. mlard PVO i snage za kontrolu teritorije.

9. Obavještajno obezbjedenje, samozaštita i bezbjednost.

a) Obavještajno obezbjedenje:

Težište obavještajnog obezbjedenja imati na pravcima: Gorjevac - Dubovsko - Lipa i Turški Kozjen - Javornjača - Radičke uvale.

Prikupljene podatke o agresoru u zoni izvođenja b/d vršiće jedinice u dodiru sa neprijateljem: 502. vbbr, 501. sbbr i 511. sbbr. IDV 502. vbbr izvršiće prikupljanje podataka o neprijatelju u rejonu Gorjevac, IDV 501. sbbr u rejonu Turški Kozjen, a IDV 503. sbbr u rejonu Or-

lovača. Do početka napada utvrditi tačan raspored i jačinu snaga agresora, otkriti međuprotore u borbenom rasporedu koji omogućuju uvođenje naših snaga u dubinu rasporeda agresora. Blagovremeno otkriti pravce dovodenja svježih snaga u dubinu rasporeda agresora. Blagovremeno otkriti pravce dovodenja svježih snaga, utvrditi gubitke agresora u živoj sili i tehnici. Težište obavještajnog obezbjedenja imati na pravcima: Mala Kosa - Drenovac - Veliki Radić, Drenovo Tijesno - Bubaljka - Orlovača, u rejonu Hrgar i u zahvatu komunikacije Bihać - Bosanski Petrovac na dijelu Gorjevac. Prikupljanje podataka o agresoru u zoni izvođenja b/d vršiće jedinica u dodiru sa neprijateljem: 503. sbbr, 501. sbbr, 502. vbbr, IDV 503. sbbr izvršiće prikupljanje podataka o neprijatelju u rejonima: Veliki i Mali Radić i Vučijak. IDV 501. sbbr izvršiće prikupljanje podataka o agresoru u rejonima Turški Kozjen i na pravcu Vidov vršak - Kraljuša. IDV 502. sbbr izvršiće prikupljanje podataka o agresoru na pravcu Duđin do - Sekulića brdo i Cilj - Gorjevac. 5. IDC izvršiće prikupljanje podataka o agresorskim snagama na pravcu Drenovo Tijesno - Bubaljka - Vrseljak, a po potrebi iste angažovati i na drugim pravcima. Utvrditi tačan raspored i jačinu snaga neprijatelja i otkriti pravce i vrijeme dovodenja svježih snaga iz dubine PZI.

b) Bezbjednost

Ostvariti potpunu kontrolu rejonu razmještaja i pravaca kretanja jedinica.

O svim pojavama neprijateljskog djelovanja odmah izvještavati, a sva sumnjiva lica izolovati. Spriječiti bježanje boraca iz zone b/d. Spriječiti ubacivanje pojedinaca i grupa na slobodnu teritoriju Kantona sa zadatkom izvođenja DT aktivnosti, unošenja panike i straha. Intenzivirati rad na otkrivanju obavještajno-izviđačkih grupa ostavljenih ili ubačenih u z/o 5. korpusa, odnosno na slobodnoj teritoriji Unsko-sanskog kantona. Preduzeti mjere i sprečavati oticanje podataka o namjerama i zadacima jedinica 5. korpusa preko pojedinaca i grupa iz sastava jedinica 5. korpusa i stanovništva. Spriječiti svaki kontakt pripadnika 5. korpusa sa bivšim pripadnicima PVF, kao i sve prelaskе civila preko d/g prema RH. Težište imati na zaštiti odluke o predstojećim dejstvima i na kontraobavještajnoj zaštiti jedinica 5. korpusa.

Usmjeravanjem OB u potčinjenim jedinicama u saradnji sa SDB angažovati se na otkrivanju saradnika SČA i PVF ostavljenih na slobodnoj teritoriji Unsko-sanskog kantona. Na osnovu prikupljenih, provjerenih podataka i saznanja pravovremeno predlagati sistemu RiK preduzimanje mjera i aktivnosti na zaštiti jedinica, komandi i planiranih b/d. Zaštiti jedinica i k-di kao i tajnosti priprema borbenih dejstava posvetiti maksimalnu pažnju. Neprekidno raditi na zaštiti i KOZ jedinica, komandi i pojedinaca.

c) Samozaštita

Organizovati neprekidnu funkciju samozaštite na svim nivoima TK i KZ posvetiti punu pažnju, otkrivati i sprečavati PPD, blagovremeno informisanjem razobličavati neprijateljska sredstva informisanja, suzbijati paniku i djelovanje paničara;

10. PNHBO

U toku dosadašnjih b/d agresor je povremeno upotrebljavao zagušljivce. Procjena je da će u narednim dejstvima upotrebljavati Bot. U cilju zaštite ljudstva poduzeti maksimalne mjere

zaštite sa težištem na zaštiti ž/s na p/k, zaštiti živežnih namirnica i vode po dubini.

Uz formacijska postojeća sredstva osposobljavati i koristiti priručna i mjesna sredstva za zaštitu.

11. Maskiranje

Maskiranju posvetiti maksimalnu pažnju u cilju prikrivanja pokreta manevara, namjera i priprema dejstava sa namjerom smanjenja sopstvenih gubitaka u ž/s i MTS, prikrivanja b/r jedinica borbenih sredstava. Posvetiti pažnju maskiranju i isto poduzimati na svim nivoima neprekidno.

12. Borbeno osiguranje

U toku dovodenja i priprema za napad, u toku napada i borbe po dubini osiguranje vršiti sopstvenim snagama. Posvetiti pažnju BOS jedinica na odmoru i IKM.

Voditi računa o eventualno postavljenim zasjedama na pravcima dotura i kretanja jedinica i sa prednjeg kraja.

13. Inženjerski Ob

Težište inž. ob. imati na obezbjeđenju pokreta, prolaza u MEP i angažiranja u b/d. Prolaze u MEP i KzS vršiće pionirska odjeljenja iz brigada po pravcima nastupanja.

14. Moralno Ob

U toku priprema za borbeno dejstva: izvršiti informisanje jedinica o vojno-političkoj situaciji, zadacima koji nas očekuju, o namjerama agresora, ostvariti saradnju sa organima vlasti, političkim tijelima, udruženjima građana i vjerskim institucijama radi unapređenja međusobne saradnje i koordinacije aktivnosti, međusobnog informisanja i sprečavanja širenja neprijateljske propagande, praćenja stanja u jedinicama i otklanjanja negativnih pojava, održati sastanke vojnih kolektiva. U toku izvođenja b/d: pratiti stanje u jedinicama, naročito s aspekta psihofizičkog naprezanja jedinica i pojedinaca, uočavati negativne pojave i predlagati mjere za njihovo prevazilaženje, redovno informisati komande i jedinice o toku b/d, ističući svijetle primjere u borbi kao i primjere narušavanja sistema RiK-a i vojničke discipline, pratiti PPD neprijatelja, poduzimati mjere radi suzbijanja neprijateljske propagande, organizovati vlastitu propagandu u cilju potkopavanja i rušenja b/m vojske i stanovništva agresora, poduzimati mjere radi zbrinjavanja ranjenih i oboljelih. U potpunosti sprovesti Plan moralnog ob b/d u prilogu.

15. Logističko obezbjeđenje

Razmještaj elemenata logističkog obezbjeđenja:

- 5. LoB u Kasarni «Adil Bešić» Bihać i Cazin u radu 24 sata.

- Elementi LoOb jedinica razmješteni u rejonu razmještaja jedinica po odluci k-danata sa gotovošću u 12,00 sati 18.8.1995. godine.

Ojačanja logističkim jedinicama na LoOB nema.

U pripravnosti tehničke ekipe za ispomoc jedinica u opravci TMS i izvlačenje oštećene tehnike u gotovosti od 12,00 sati 18.8.1995. godine u Kasarni «Adil Bešić».

LoOb jedinica vršiti osloncem na razvijene elemente 5. LoB u Bihaću i Czinu.

SnOb vršiti osloncem na RMC Bihać - glavni pravac, a pomoćni pravac, na RB Cazin.

Putevi dotura i evakuacije:

- Put br. 1. Bihać – Ripač – Dubovsko – Vrtoče - Bos. Petrovac.

- Put br. 2. Dubovsko – Orašac - Kulen Vakuf

- Put br. 3. Bihać – Srbljani – Grmuša - Bos. Krupa - Bos. Otoka, odnosno Blatna – Ljusi-na – Pištaline - Cazin.

- svi putevi pod kontrolom jedinica i

- ostali putevi za kojima se ukaže potreba, a sigurnost saobraćaja je bezbjedna.

Način ishrane ljudstva:

- za prva dva dana Sdo,

- po sticanju uslova kuhanom hranom ili kombinovano,

- zabranjujem upotrebu vode na novooslobođenoj teritoriji prije kontrole.

Za izvršenje zadatka odobravam utrošak:

- municija za pješadijsko naoružanje 1 b/k

- za oruđa podrške 1/4b/k

- za PO oruđa 1/2b/k

- za PA oruđa 1/4b/k

- MES: po prijedlogu NI

Gorivo:

- za borbeno vozila 1 p/r

- za neborbeno vozila 0,7 p/r

- za elektroagregate 0,7 p/r

16. Komandovanje i veza

KM Bihać, IKM Gradina tt. 547.

Ja ću se nalaziti na osmatračnici Gradina.

Gotovost veza u 14,00 sati 18.8.1995. godine.

Do početka napada do Č-1 jedinicama koje učestvuju u napadu zabranjujem upotrebu RU-GP 300, vezu održavati kuririma i telefonom. U napadu i prilikom izvještavanja koristiti radio-vezu, tablicu signala i kodiranu kartu «Sana».

Pri izvođenju b/d strogo se pridržavati znakova i boja traka za raspoznavanje.

Boja traka za raspoznavanje je zelena i bijela, nose se istovremeno na lijevom ramenu, čitavo vrijeme izvođenja napada.

DATUM	ODZIV	LOZINKA	PAROLA	SIGNAL
D-1	BLUZA	BAZUKA	BJELOVAR	A - 298
D	JAVOR	JADRAN	JAPAN	T - 52
D+1	BUSOLA	BODEŽ	BJELJINA	T - 560
D+2	PIŠTOLJ	PORCIJA	PROZOR	R - 38
D+3	ALAT	AVLIJA	ANKARA	D - 412

D+4	UPALJAČ	UNIFORMA	UMAG	N - 613
D+5	KOLT	KABL	KOZARA	P - 82
D+6	DABAR	DUKAT	DOLAC	X - 216

Signal za početak napada: «Sarajevo».

Ostali signali po dosadašnjoj tablici signala.

O gotovosti za napad izvijestiti signalom: «Mostar».

Redovne izvještaje dostavljati u 20,00 sati, a vanredne po potrebi.

Prilog:

1. Plan veze
2. Kodirana karta «Sana»
3. Plan moralnog Ob h/d
4. Zapovijest za logistiku

Radeno u 10 primjeraka i dostavljeno svim jedinicama

KOMANDANT
divizijski general
Atif Dudaković

Izradio i kucao:

major Aleksandar Mrenica

ARMIJA REPUBLIKE BiH

5. KORPUS

KM BIHAĆ

ODBRANA REPUBLIKE

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLJIVO

«SANA»

Tekstualno-tabelarni dio plana operacije «Sana»

1. Cilj operacije

1. Popraviti operativno taktički položaj zaposjedanjem linije: Kulen Vakuf – Vrtoče – Ben-

kovac - Bosanski Novi.

2. Oslobođanje putnih i željezničkih komunikacija: Kulen Vakuf – Bihać - Bosanska Krupa - Bosanski Novi - Sunja.

3. Oslobođanjem dijela teritorije stvoriti uslove za povrat izbjeglica i prognanih. Razbijanjem i uništavanjem agresorskih snaga sadejstvovati ostalim korpusima A RBiH u oslobođanju Republike i Federacije BiH.

2. Vjerovatne namjere, način dejstva i grupisanje SČA

a) Namjere

Ne postoje mogućnosti da SČA planira dejstva u z/o 5. korpusa i pored znatnog priliva razbijenih snaga tzv RSK. Glavni dio snaga je skoncentrisao sa ciljem povratka izgubljenih teritorija i gradova Bos. Grahovo, Glamoč, Kupres i odbrane grada Drvara, znatan dio snaga je vezan na ratištima u z/o ostalih korpusa A R BiH. Nastojace po cijenu većih gubitaka zadržati sadašnje položaje za odbranu, sa ciljem sprečavanja prodora Ns/s na pravcima: Bos. Petrovac, Bos. Krupa-Sanski Most, Bos. Novi. Upornom odbranom nastojace da oslabi napadnu moć združenih snaga 5. korpusa, odsudno će braniti dominantne objekte: Gorjovac, planinske vrhove Grmeča, grad Krupu i prilaz gradu Bos. Novi. Izbjegavaće obuhvat svojih snaga i stvarati preduslove za od-
sudnu odbranu, svjestan da nema snaga po dubini, ni odgovarajuću rezervu.

b) Način dejstva

Upornom odbranom pješadijskim snagama iz dodira, uz podršku sopstvenih i sredstvom podrške sa poznatih v/p, te tenkova, pokušaće spriječiti okruženje sopstvenih snaga, dejstvom po našoj dubini pokušaće sprečavanje dovođenja naših svježih snaga.

c) Grupisanje snaga

Kao u tački 1. Zapovijesti za napad (Op.br.01-1/352-327)

3. Zamisao za izvođenje operacije

Grupisanjem snaga na glavnom pravcu jačine pet brigada izvesti napad s fronta, probiti liniju odbrane, zbaciti agresorske snage sa dominantnih objekata na pravcu: Ripač – Gorjovac - Dubovsko, te Hrgar - Grad, Bubaljka - Turski Kozjen, stvoriti uslove za napredovanje u prav-
cima: Kulen Vakuf, Bos. Petrovac, s. Krnjeuša i s. Suvaja. Pomoćnim snagama ekvivalenta dvije brigade izvršiti nasilni prelazak r. Une u širem rejonu Bos. Otoke, razbiti i odbaciti agresorske snage, mostobranom omogućiti uvođenje neophodnih snaga, spriječiti agresorske snage da zaposjednu i organizuju drugu l/o, a zatim stvoriti uslove za napredovanje na pravcima: V Badič - Arapuša i Otoka – Rudice - Bos. Novi. Eksploatisati uspjehe i prema razvoju situacije stvoriti uslove za izvršenje narednog zadatka. Na dijelu V. Radičkog i Bos. Krupskog ratišta voditi aktivnu odbranu u cilju vezanja snaga, a po stvaranju uslova preći u čišćenje terena. Po izvršenju zadatka (III etape) odmah pristupiti organizaciji odbrane i inženjerijskom uređenju.

Pravci dejstva jedinica

Glavni pravac

- 502. vbbr

Probija liniju odbrane neprijatelja i nastupa pravcem s. Krnjeuša - Bos. Petrovac - Drvar, dijelom snaga sadejstvuje 517. obr i 501. sbbr.

- 510. obr

Nastupa pravcem Begova glava tt. 358 V Ljutoč tt. 941 i s. Dubovsko - s. Vrtoče - Bos. Petrovac.

- 517. obr

Nastupa pravcem: Durin dol – Hrgar - Mašvine doline - s. Risovac sa zadatkom produžiti dejstvo i izbiti na liniju: s. Krnjeuša – Kukavica - tt. 743 - Mačja greda tt. 1014.

- 5. bvp

Nastupa na pravcu napada 510. obr, nakon ovladavanja s. Dubovsko odvaja se od glavne snaga 510. obr i nastupa pravcem: s. Doljani - s. Basača - s. Orašac - Kulen Vakuf i štiti desni bok glavnim snagama u napadu. Po ulasku u Kulen Vakuf jednom četom posjeda r/o: Kulen Vakuf - s. V. Stijenjani - s. H. Stijenjani - s. Bjelaj (isključivo), gdje se spaja sa snagama 510. obr.

- 503. sbbr

U bližem zadatku izbiti na liniju: Skrbini vrh tt. 893 - Oštrej tt. 937, u sljedećem zadatku produžiti pravcem Turske vode i izbiti na liniju: Obljaj tt. 533 – Zloimenjak - tt. 503 - tt. 811 - Stojanov vrh tt. 743, a zatim produžiti pravcem: s. Suvaja - s. Jasenica radi obuhvata Bos. Krupe.

Pomoćni pravac

TG "Sjever"

- 511. sbbr

Izvršiti nasilni prijelaz preko r. Une u rn. Otoka i zatim, uspostavljanju mostobrana produžiti dejstvo pravcem: s. V. Badić - s. Arapuša.

U narednom zadatku izbiti na liniju: Mrčaj tt. 435 - Kolista tt. 470 - Metla tt. 475 - Čelino brdo – Kupres - Padenova glava tt. 363.

- 505. vbbr

Uvesti glavne snage preko uspostavljenog mostobrana u rn. Otoka, a zatim produžava dejstva pravcem s. Bušević - s. Matavazi i s. Bušević - s. Rašće u bližem zadatku i ovladava objektima s. Novska Rujiska i Padenova glava tt. 311 u sljedećem zadatku i izbija na liniju: Padenova glava tt. 363 - Padenova glava tt. 311 - s. Rudice.

- 501. sbbr

Vezuje snage neprijatelja i nanosi gubitke na pravcu Turski kozjen - Radičke uvale, pretpočinjava ojačani vod iz sastava 1/501. sbbr do 10,00 sati 18.8.1995. godine komandi 510. obr. Prelazi u svoju rezervu, spremna za uvođenje za dejstvo na pravcu Bos. Petrovac - Ključ.

Na pravcima dejstva komandanti jedinica su odgovorni za:

- kontrolu teritorija, obezbjeđenje objekata,
- sprečavanje pljačke,
- spriječiti ulazak civilnog stanovništva u z/d i na novooslobodeni teritorij.

Sve pokrete predstavnika međunarodnih organizacija bez mog odobrenja zabranjujem.

Operaciju izvesti za 5 dana.

Gotovost za napad sati _____ sati _____ 08.1995. godine.

Signal za napad "Sarajevo".

18089501.

VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO
"Sana"

4. Grupisanje snaga

Elementi operativnog (borbenog) poretka	Pravci napada i angažovanje snaga		primjedba
	Pravac glavne snage	Pomoćni pravac	
I ešalon	502. vbbr 503. sbbr 510. obr 517. obr 1/501. sbbr (-1c)/5. bvp	TG "Sjever" 505. vbbr 511. sbbr	
II ešalon	501. sbbr		
III ešalon	RJA		
Rezerva	506. lbr 5. IDČ 5. toc ojačana 2/3/502. vbbr	v/5. bvp	
Snage za podršku	KAG sastava: bat H 105 mm bat T 103 mm bat VBR LRL 107 mm GONG: Vod SO POv 76 mm ZIS PoOd Vod T 100 mm T-12 Vod TF-8 177 mm Vod SO	Bat H 122mm POv 76 mm ZIS Vod TF-8 177 mm	
Snage za PVO	5. mlard	Larv PVO	
Snage za kontrolu teritorije	C/5. bvp Snage MUP		

ODOBRVAM

KOMANDANT
divizijski general
Atif Dudaković

Plan premještanja Komande 5. korpusa
Sekcija Bihać 2 i 4, Bos. Krupa 1 i 3
Razmjera 1:50000

Komanda (dio) sastav starješina	Naredni rejon KM	Početak premještanja		Pravac kretanja	Prist. jedinice	Sredstva veze u sastavu komande dij. jedinica	Način održavanja veze u pokretu	Mjesto obezbjeđenja u toku premještanja
		dostizanje na liniju, obilježje neprijatelja na liniju	Prethodno vrijeme kretanja					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Grupa komande za KM - komandant - PŠS i operativac - PK ObP NA / NA IV / ZP Gospić	KM-1 Gradina n. 507	Prije otpočinjanja napadnih dejstava	50 min	KM Zavalje - Škočaj - Melinovac	KŠ-2 V-4 v/S, BVP-20 c/PEB-4 MK SK-1 m/V-6	RU za vezu sa: - lbc, br, KAG, KM, PR za vezu sa KM	U RMr 69 i 50	Pretrasti i obezbjeđuju rejon izvršenja prije dolaska. Obezbjeđuju kolone i četne i začelnim dVP
Grupa komande za KM: - komandant - PŠS - operativac - PK ObP	KM-2 Palića brdo (n. 528)	Gorjovac - Grad - T. Kozjen	65 min	Gradina - Škočaj - Bihać - Čekrlje	KŠ-2 V-4 v/S, BVP-20 c/PEB-4 MK SK-1 m/V-6	RU za vezu sa: - lbc, br, KAG, KM, PR za vezu sa KM	U RMr 69 i 50	Pretrasti i obezbjeđuju rejon izvršenja prije dolaska. Obezbjeđuju kolone i četne i začelnim dVP
Dio komande - PK MV VB, ref. Za popunu 2, kancelarija 2 starješina PK za VB	KM-1 s. Dubovsko	Vrtoče - Ernjeta - Bos. Krupa	70 min	Bihać - Rpač	- dio KS - dio vV - 3 m/V - 2 m/V - 4,5-9t	RU za vezu sa komandnom grupom RMr 69	U RMr 69	Obezbjeđuju kontrole izvršiti ljudskom K

Načelnik Štaba 5. K.
brigadir
Mirsad Selmanović

3. Zašto se nije krenulo u napad po planu "Sana-95"?

Naše snage nisu mogle pristupiti realizaciji zapovijesti sve do 13.9.1995. godine iz više razloga. Prije svega, na prostoru od s. Račić do Grmuše postojeće snage 2. kč ojačane su brojnim snagama i MTS-om bivše RSK, tako da su srpske snage brojale 4 ojačane brigade na tom dijelu fronta. One se nisu branile, već aktivno napadale, uz jaku vatrenu podršku. Trebalo je te snage, našom čvrstom odbranom na dostignutim linijama, lomiti i prisiljavati da pređu u odbranu. Drugo, naše snage su se morale brojno i tehnički ojačati, u odnosu na planirane snage. Trebalo je doobukom pripremiti i osposobiti jedinice za tako zamašnu, po ciljevima i zadacima, operaciju kao što je ova «Sana-95». U njoj se traži da borci budu snažne psihofizičke kondicije, jer će to biti važan faktor u toku operacije, koja će tražiti takva naprezanja. Treće, ocijenjeno je da jedinice-učesnice nisu uspjele završiti planirane pripreme za tako krupna napadna dejstva. Stoga su naredene dodatne pripreme. Četvrto, moralo se pojačati i proširiti obavještajno obezbjeđenje sa što više detalja o neprijatelju na p/k odbrane i plićoj dubini. I najzad, trebalo je obezbjeđivati konstantnu vatrenu podršku i dovoljne količine ubojnog i drugog MTS-a u toj operaciji.

Da bi se imalo što više detalja o neprijatelju i njegovoj organizaciji odbrane, te ocijenile najslabije tačke i sagledali međuprostori u sistemu odbrane, načelnik Štaba 5. korpusa sa dva operativca, odlazi na linije dodira u rejonu Hrgara i šire, 8-10.9.1995. godine radi sagledavanja stanja. Težišno su izviđani detalji pravaca, posebno u rejonu Hrgara. Na osnovu saznanja do kojih se došlo, upoznat je i pripreman starješinski sastav u svim jedinicama-učesnicama

Tenkisti na doobuci pred operaciju "Sana-95"

napada u prvom esalonu u proboju. Tada su sagledana mjesta proboja, načini i pravci dejstva i sadejstva jedinica u proboju.

Ta saznanja do kojih se došlo bitno su doprinijela uspjehu proboja. Vršena je i doobuka jedinica.

Zbog svega toga pratiće se borbene aktivnosti jedinica između 18.8. i 13.9.1995. godine na ovom ratištu. Agresor nastavlja žestoka granatiranja 19.8.1995. godine, slična prethodnom danu, s tim da je težište toga dejstva bilo po rejonima odbrane: Drenovac – Sječe - Velika glavica, a sa VBR «Orkan» dejstvuje sa više punjenja po Bihaću i Cazinu, dok je 20.8.1995. godine dejstvovao po Cazinu i okolnim selima iz haubica 155 mm sa VP u rejonu Gornja Suvača. Od ovih granatiranja 19 i 20.8.1995. godine pričinjene su velike materijalne štete, a bilo je i civilnih žrtava. Naše snage izvodile su aktivna dejstva. Tako su izvele 19.8.1995. godine jak i iznenadan napad na pravcu Ripač - Gorjevac. U prvom naletu probijena je prva l/o neprijatelja, ali nisu uspjele probiti i drugu liniju odbrane, zbog jakog otpora po dubini. Vode se žestoke borbe na uklinjenim dostignutim l/o. Isto tako, naše snage nisu uspjele 20.8.1995. godine probiti linije p/k odbrane SČA na pravcu: Drenovo Tijesno - Veliki Radić i Donji Hrgar - Gorjevac, tako su ovi napadi imali snažnu vatrenu podršku naše artiljerije. Cilj ovih napada bio je razbijanje p/k odbrane agresora, a zatim uvođenje u napad glavnih snaga na pravcima proboja. Jer, slamanjem snaga neprijatelja na p/k odbrane, stvaraju se realne šanse za uvođenje glavnih snaga na pravcima proboja, te znatno brži prodor u dubinu PZT. Naši gubici od 15 do 20.8.1995. godine bili su: izbačeno iz stroja 39 boraca, od čega nepovratnih 9.

Naše snage imale su problema oko proboja l/o SČA. Ipak, borbeni moral je na uzlaznoj putanji, posebno nakon briljantnih pobjeda nad snagama SČA iz RH i PVF, koje su nestale zajedno sa tvorevinama tzv. RZB i RSK.

SČA je intenzivirao svoje napade i granatiranja od 21 do 24.8.1995. godine u z/o 5. korpusa. Najžešća dejstva su u rejonima Gilj i Klanac, Hrgar, tt. 926, Drenovo Tijesno. Tako je SČA pokušao 21.8.1995. godine sa 3 pješačka napada na l/o naših snaga u rejonima: Drenovac – Sječe - Velika glavica i u rejonu Hrgara. Na svakom od pravaca angažirao je snage jedne čete podržane jakim vatrenom podrškom. I na ostalim l/o u z/o jedinica dejstva su izvođena sa distance. Narednog dana težište napada agresor prenosi na Vidov vršak i š. r. Ripča. Međutim, ne uspijeva probiti naše l/o prema Ripču, pa se odlučuje na žestoka granatiranja l/o naših snaga u tim rejonima. Agresor nastavlja i 24.8.1995. godine svoja granatiranja sa distance. Ovoga puta težišno je dejstvovao po š. r. tt. 926 - Turski kozjen, da bi u kasnim popodnevrim i večernjim satima ponovo bila najžešća granatiranja l/o naših snaga Drenovac – Sječe - Velika glavica. Agresor je opet pokušao sa nova 3 uzastopna pješačka napada iz pravca Orlovača i Orašlje ka rejonima Sječe i Drenovca. Napade je izvodio snagama dva ojačana voda, uz snažnu vatrenu pripremu i podršku toga napada. Prilikom izvođenja ovih napada agresor je koristio i mine punjene B0T tipa zagušljivac. Prema našim saznanjima SČA je instalirao lansirne rampe za rakete SA-2M «volhov» u rejonu Srednji Bušević, odakle se još nije oglašavao. Na bosarskokrupskom i bužimskom dijelu ratišta neprijatelj se oglašava sporadičnom pješa-

čkom i PA vatrom, na što je povremeno uzvraćano. I naše snage težišno izvođe odbrambena i izvišačka dejstva prema SČA iz RS. Težišna vatrena dejstva izvođena su iz pješačkog i PA naoružanja, te iz minobacača i topova B-1, a Cazin i Bihać granatirani su iz haubica 155 mm i topova 130 mm. U toku 24.8.1995. godine naše snage su odbile nekoliko pješačkih napada. I dalje se vrši konsolidacija i popuna naših snaga u pripremama za navedena ofanzivna dejstva. Naši gubici 21-24.8.1995. godine su slijedeći: izbačeno iz stroja 16 boraca, od čega 2 nepovratna. Agresor i dalje izvodi b/d smanjenog intenziteta na svim linijama u z/o 5. korpusa. Ponovo težišna vatrena dejstva bila su iz pješačkog, PA naoružanja, minobacača svih kalibara uključujući i topove B-1. Ovoga puta ta dejstva su bila po našim l/o na tt. 926 – Hrgar – Klanac - Ripač, te po rejonima Sječe i Velika glavica. A 26.8.1995. godine dejstvuje sa više projektila 155 mm po širem rejonu općine Cazin. Ta dejstva iz haubica nastavlja i 27.8.1995. godine. To su bila više osvetnička granatiranja civilnog stanovništva van zone b/d zbog pretrpljenih gubitaka pri izvođenju neuspjelih napada u z/o 503. bbr. Istoga dana naše snage su uočile autobus sa vojskom na kojeg su dejstvovale iz minobacača 120 mm, kojom prilikom je pogoden taj autobus. Koliko je vojnika poginulo ili ranjeno nije utvrđeno. Naše snage i dalje izvođe odbrambena i izvišačka dejstva s ciljem da se agresoru nanose gubici, sprečavaju prodori kroz naš b/r, stvarajući uslove za daljnje naše pripreme za predstojeća b/d. Naši gubici od 25. do 28.8.1995. godine bili su: 16 boraca izbačeno iz stroja, od čega 4 nepovratna.

U periodu od 29.8. do 2.9.1995. godine agresor nastavlja granatiranja, težišno l/o naših snaga, s tim da to težište često prenosi sa jednog na drugi rejon naše odbrane. Ovoga puta težište granatiranja bilo je duž l/o: Begova glava - Ripački klanac – Hrgar - Vidov vršak. Granatirao je iz minobacača 82 i 120 mm, topova 76 mm ZIS i B-1, tenkova i haubica 105 mm. Tom vatrom je pokrивao komunikaciju: Ripač – Pritoka - Bihać i Ripač - Lohovo, uključujući i srpska sela pod našom kontrolom. Nakon toga vatru je prenio na l/o: Korita – Drenovac - Sječe. Na ovom pravcu pretežno dejstvuje iz minobacača svih kalibara, te iz PA oruđa. Agresor je organizirao i izveo napade 29.8.1995. godine na pravcima: Gorjevac - Ripač i Gornji Hrgar - Tihotina. Napade je izvodio uz jaku vatrenu pripremu i podršku napada. Tom prilikom agresor je uspio potisnuti naše snage na pravcu Gorjevac - Ripač, kojom su prilikom ponovo za posjeli objekat Gilj (tt. 485) na Klancu. A napad na pravcu Hrgar - Tihotina nije uspio. U ovim napadima angažirane su snage i specijalne jedinice MUP-a iz sastava 6. odreda iz Banje Luke i 7. odreda Prijedor, čija jačina je bila oko dvije čete na svakom pravcu. U osome napadu agresora poginuo je i major rahmetli Isić Mumin, komandant bataljona u 517. obr. I 31.8.1995. godine agresor ponavlja artiljerijske napade, ali ne i pješačke. Jedino ubrzano radi na urednju l/o na objektu tt. 485. Na pravcu Vranjska - Veliki Radić dovezena su pojačanja jačine oko dvije čete vojnika. Vjerovatno su to pojačanja snagama na tom pravcu. Agresor je u isto vrijeme ispalio dva projektila 155 mm na Cazin iz rejona Vranjska. Uočeno je pojačano izviđanje agresora u zahvatu puta Gorjevac – Ripač - Pritoka iz pravca Hrgara čime nastoje otkrivati naše pokrete i eventualne pravce napada, strahujući od mogućih iznenađenja. Naše snage izvođe aktivnu odbranu.

U toku 1. i 2.9.1995. godine potisnule su SČA sa nekih linija, ali ne i sa objekta tt. 485. Umjesto protivnapada, agresor žestoko uzvraća artiljerijsko-minobacačkom i tenkovskom vatrom po ciljevima u sistemu naše odbrane. Na krupskom dijelu, iz rejonu Gudavac, agresor djeluje iz haubica 155 mm po rejonu Perna, a zatim i po Cazinu. Po lijevoj strani r. Une samo su uznemiravali pješačkom, PA i topovskom vatrom iz topa 76 mm B-1. Naše snage izvođe žestoke odbrambene borbe na liniji: tt. 926 – Hrgar – Praščijak – Ripač – Račić. Linija se uspješno brani, osim objekta tt. 485, kojeg su naše snage izgubile 29.8.1995. godine, prvenstveno zbog silnog granatiranja toga objekta. Gubitak toga objekta naše snage su nadolnadile na hrgarskom pravcu i na dijelu Klanca, kada su prisilile agresora na djelimično povlačenje. Naši gubici ova dva dana su: 86 izbačeno iz stroja, od čega 10 nepovratno. Među teže ranjenim je i komandant 510. obr major Faruk Hodžić Hodža. Borbena dejstva od 3. do 5.9.1995. godine karakterišu se u pojačanom dejstvu agresora sa distance po našim l/o od Račića do Turskog Kozjena (tt. 926), uključujući i sva naselja iza l/o. Agresor je djelovao iz minobacača svih kalibara, topova ZIS i B-1 i tenkova. Težišna granatiranja bila su po našim rejonima odbrane na Turskom Kozjenu i Drenovom Tijesnu. Poslije 3.9. djelovao je iz tenkova sa 4-5 projektila po gradu Bihaću, a po Cazinu sa 6 projektila 155 mm iz rejonu Gudavac. A već 4.9.1995. godine vatru artiljerije prenosi na l/o naših snaga: Korita – Drenovac - Sječe djelujući iz PA i pješačkog naoružanja i minobacača svih kalibara. U to vrijeme nije niti pokušao sa pješačkim napadom, koji se očekivao. Vjerovatno nije smio kretati u pješačke napade, jer nije imao odgovarajuće snage ili ih nije želio trošiti na uzaludne nagade.

Na bosansko-krupskom dijelu z/o 511. sbbr agresor je preko vode djelovao samo iz PAM-ova i PAT-ova. Ne usuduje se ići u napade preko r. Une, odakle je prije skoro dva mjeseca protjeran. I naše snage ne miruju. Vrše snažne pritiske na odbranu agresora, kada su ga 5.9.1995. godine prisilile da napusti tt. 608 - Rabatina pećina. To je jedan u nizu pritisaka naših snaga s fronta, s ciljem preuzimanja borbene inicijative na cijelom frontu od Račića do Grmuše. Naše aktivnosti se odvijaju, u osnovi, u zahvatu komunikacija: Ripač – Gorjevac - Vrtoče, Grmuša — Bos. Krupa i duž grebena Grmeč. U tom pravcu se vrše i određene pripreme jedinica. Međutim, ni agresor ne miruje. Na linijama razdvajanja SČA pojačava svoja b/d, naročito na bihaćkom dijelu ratišta. Kontinuirano djeluje iz oružja i oruda, posebno iz teške artiljerije, a kreću i u česte pješačke napade, uglavnom s manjim snagama.

Interesantno je spomenuti da su skeptici i proabdicevski elementi govorili da će 5. korpusa nestati, čim se Okrug deblokira. Završetkom ofanzive HV-a u «Oluji» naše snage čak su brojno ojačale. To je iznenadilo skeptike i abdicevce, ali ne i one koji su branili i sudbinu dijelili sa narodom u okruženom prostoru. Naši gubici su: 30 izbačeno iz stroja, od čega 3 nepovratna.

Nakon mjesec dana, otkako su susretom snaga 5. korpusa i jedinica HV kod Rakovice i nakon sloma Abdiceve tvorevine tzv. Republike zapadna Bosna i njenih vojnih formacija, valja zabilježiti 6. - 8.8.1995. godine, kada su snage 5. korpusa dale svoj značajan doprinos slomu vojske tzv. RSK, razbile paratvorevinu Fikreta Abdica, te značajno ojačale brojno, moralno i neuporedivo više tehnički, naše formacijske sastave za nastavak ofanzivnih dejstava na istok.

Dogovori i pripreme pred akciju - Grmeč

Vidljivo je da su sada snage SČA u tzv. RS ojačane Martićevom vojskom, izbjeglom ispred vojske RH na teritoriju BiH. Sada su pred povlačenjem, jer su ponovo fazi razbijanja, da se ne kaže i pred rasulom. Teško će tu eroziju zaustaviti bilo koja vojska, koja bi im pritekla u pomoć. Očekivati je da će biti predislokacija nekih snaga sa drugih ratišta u BiH na ovo naše ratište, da će biti angažiranja specijalnih snaga i dobrovoljaca - okorjelih četnika iz Srbije na ovo naše ratište, kao što je to bilo i do sada. One mogu samo usporavati svoj brži poraz i pad morala, ali ne i učiniti nekakav preokret u korist SČA. Borbene aktivnosti agresora, u ova dva dana bila su znatno manjeg intenziteta. Samo je jedan borac ranjen. Međutim, u toku 8.9.1995. godine naše snage su odgovorile na vatru SČA sa distance, žestokim demonstrativnim napadom na više objekata u sistemu odbrane tih snaga. A već 9.9.1995. godine naše snage su izložene jakoj vatri agresora iz pješačkog i PA naoružanja, te sredstava vatrene podrške duž l/o 5. korpusa, s naglaskom da su težišna dejstva bila na bihaćkom dijelu ratišta.

U toku 10.9.1995. godine težišne aktivnosti bile su na izviđačkim zadacima. Agresor i dalje djeluje iz artiljerije, minobacača i PA oruda u nepravilnim vremenskim razmacima po l/o naših snaga i dubini teritorije. U komandi 5. korpusa pristigla je delegacija AR BiH i HVO-a s ciljem koordinacije daljih aktivnosti protiv SČA i radi sagledavanja i rješavanja tekućih problema i daljnjih aktivnosti u predstojećim b/d. Naši gubici od 8. do 10.9.1995. godine bili su: 36 boraca je izbačeno iz stroja. Od toga je nepovratnih 5.

U toku 11.9.1995. godine borbena dejstva su smanjena intenziteta. Jedino su intenzivnije tukle naše selo Stijenu. Naše snage nastavljaju intenzivna izviđanja pravaca u dubini raspo-

reda SČA naročito na dijelu Hrgara. Komanda 5. korpusa je naredila stavljanje pod sudsku istragu 13 boraca koji su u rejonu Korenice otuđivali imovinu iz civilnih kuća. Ovoga dana je 5 boraca izbačeno iz stroja, od čega jedan nepovratan.

4. Razmišljanja generala Dudakovića o operaciji "Sana-95"

Dan dvanaesti je dan završnih priprema operacije «Sana-95». Toga dana je bilo i nekakvo zatišje, uz samo provokativna dejstva po l/o i značajnija granatiranja Cazina i Bihaća, te okolnih naselja. Dio Komande 5. korpusa je već spreman za izlazak na Gradinu (tt. 547). U 23.30 sati komandna grupa na čelu sa generalom Dudakovićem je krenula na IKM.

Iznoseći svoja razmišljanja i sjećanja na početak i tok operacije «Sana-95», nakon deblokade Okruga Bihać, koja je trajala 1201 dan, komandant 5. korpusa je iznio: "Deblokadom Okruga dobili smo nama najpotrebnije, a to je gorivo i ubojna sredstva. U samoj Velikoj Kladuši smo zaplijenili većinu teške artiljerije. Zaplijenili smo tri topa 130 mm, 2 samohotke 90 mm, 8 haubica, a prvi put smo imali i topove T-12. Formirali smo artiljerijski puk, imali i značajne količine naoružanja kada smo počeli pripremu za operaciju «Sana». U svim svojim nastupanjima tada govorio sam o izbijanju 5. korpusa u dolinu rijeke Sane i Japre, jer Bosanska Krajina, kao geografska i istorijska cjelina, obuhvata područja zapadno od rijeke Vrbas do linije Jajce - Drvar. Najvažnije rijeke u njoj su Una i Sana, tako da, ako bismo mi ovladali dolinom Sane, kontrolisali bismo zapadnu Bosnu. Međutim, 5. korpus je mala jedinica. U avgustu 1995. godine brojao je 16000 vojnika. Kada sam došao na dužnost komandanta Korpusa, 1993. go-

General Dudaković sa grupom oficira na izviđanju

dine, bilo je 3600 komada pušaka. Ipak, formirali smo korpusne jedinice, pripremali se. Odmah po deblokadi poslao sam na odmor 4 brigade i po prvi put se desilo da je bilo koja brigada iz sastava 5. korpusa, cijela bila na odmoru. U toku rata to se nijednom nije desilo. Jedinice smo popunili raspoloživim MTS-om i po prvi put je kućnuo čas za napredovanje. Jedinice su bile u očekivajućem rejonu od 10. septembra. Moja zamisao je bila izbiti na liniju Rudice - dolina Japre-Bosanska Krupa - Krnjeuša - Vrtoče - Kulen-Vakuf i eventualno, prodrijeti platoom Medenog polja do Petrovca, te ako ne bude snažne odbrane Bosanskog Petrovca (jer Petrovac su naše snage mogle braniti od Grmeča), zauzeti Petrovac i stati. Tu bi stali, pregrupisali snage, a ja sam očelivao prodor Sedmog korpusa pravcem Kotor-Varoš - Banja Luka, te da uhvatimo Banju Luku u klijesta. Mi smo već imali ogromna iskustva u brzom prodiranju i ubacivanju jedinica. Naprimjer, u jednom momentu smo veliki dio 502. brigade ubacili kroz međuprostor i napali s leđa neprijatelja. I prilikom deblokiranja Unsko-sanskog kantona 502. je opet ubačena kroz punkt UNPROFOR-a snagama jačine jednog bataljona, koja je napala s leđa SČA u pravcu Izačića, a drugi bataljon je kompletan ušao u Ličko Petrovo Selo.

Mislim da je također bitno reći da je moje iskustvo da treba ići glavnim snagama na glavne snage, odnosno uništavanjem žive sile i važnih objekata. Treba ići direktno, glavnim komunikacijama. Obično se čuvaju čuke, naselja, neki značajni objekti kao fabrike, općina i slično, a ja cijenim da treba ići pravo - glavnim putem, bilo da je to auto-put, cesta ili slično, jer je to najslabije čuvano. Tu eventualno bude neka stražica, što se vrlo brzo raščisti. Karakteristika 502. brigade 5. korpusa uopće, a i drugih brigada je da izvode te duboke prodore u zahvatu komunikacija. Naša iskustva do septembra 1995. godine pokazala su, da neprijatelj nema jake rezerve.

Elektronskim praćenjem sredstava veze neprijatelja došli smo do zaključka da oni nemaju dovoljno ljudskog potencijala na ovom prostoru, odnosno da su oni razvučeni, posebno nakon napada armijskih jedinica na Ozren. Zaključio sam da uništenjem njihovih sredstava veza u istočnoj Bosni, na Majevici, te naša djelovanja na Ozrenu izuzetno su pogodan momenat za djelovanje ne samo 5. korpusa nego i Armije uopće da raščisti situaciju, po meni, istočno od rijeke Bosne. I mi smo krenuli. Moja zamisao je bila forsiranje rijeke Une ili nasilni prelazak nizvodno od Bosanske Krupe. Bile su određene 511. i 505. brigada. Imali smo klasičnu artiljerijsku podršku. Pješadiju su podržavale 3 baterije 105-122 mm i baterije VBR-a. U borbenom rasporedu smo formirali grupu oruđa za neposredna gađanja sastavljenu od samohotki. Formirali smo tenkovsku rezervu, koncentrisali tri brigade u dolini rijeke Une, kod Ripča. A iskustva govore da svaka vojska mora cijeniti karakteristike naroda, jer u narodu ima nešto genetsko, nešto urođeno. Srbi, na primjer, vole šumu, vole brda. U našoj prethodnoj operaciji, kada smo krenuli prema Kulen Vakufu, nismo pretresli Grmeč. Nismo iz razloga, jer sam bio lažno obavješten. Jedan civilni policajac, čijoj borbenoj grupi sam izdao zadatak da pravcem Turski kozjen - Radičke uvale ide i izvidi ima li Srba ili nema, me lažno izvjestio da nikog nema. Bila je to ivica Grmeča. Zato sam usmjerio snage prema Bosanskoj Krupi i Kulen-Vakufu, a da sam znao da su na tom dijelu četnici, poslao bih tamo jedinicu i ne bih

lako duboko prodira. Neprijatelj je bio u rejonu Travnika i kasnije je to bilo kobno po nas. Zato kad smo krenuli ovaj put, odmah sam odredio dvije brigade, 517., 506. pa čak i treću, 510., da posjednu topografske ivice Grmeča. Tako sam se «nabacio» na Grmeč sa dosta lakim jedinicama, koje su imale zadatak da očiste Grmeč do Krnjeuše. I zaista, te jedinice su došle u Krnjeušu. 502. brigada je u toku prvog dana borbe oslobodila Dubovsko, čime je izvršila svoj bliži zadatak. Ja sam cijelu noć razmišljao - šta dalje? Četnici su bili u bjekstvu. Njihovo južno krilo više nije postojalo. Naredio sam da 502. brigada forsirano mora doći u Vrtoče slijedećeg dana. Bataljon Vojne policije, koji nije dobio policijske nego isključivo borbene zadatke, ojačan tenkovima i transporterima, i ja sam s njima upao u Kulen-Vakuf. Tad mi je sinula ideja, malo riskantna. Naime, 501. brigada je u to vrijeme bila na Turskom kozjenu. Ona je, po prvoj zamisli, imala početni zadatak sasvim drugačiji, ali situacija je nametnula upotrebu jedinica. Naredio sam da se ona povuče s položaja i u koloni da što prije ide iza 502. i da joj rejon prikupljanja bude Vrtoče. Ja sam bio u Kulen-Vakufu, dakle, južno i desno od Vrtoča i pošto sam uvijek pratio razvoj situacije, predložio sam komandantu 502. brigade, govoreći mu da idem prema Bjelaju i u Petrovac i pitao sam ga, koji će od nas dvojice prije doći u Bosanski Petrovac. Ja sam bio sa odopnom grupom i Bataljonom Vojne policije, a on je ovako malo kao inačija čovjek, koji ne može sebi dopustiti da neko bude bolji od njega. I on brzo iz Vrtoča krene prema Petrovcu, a meni je bilo bitno da on ide što brže, da to uzmemo što prije, iako je mrak već počeo padati. Na Medenom polju, pred Petrovcem, ja sam se tada spojio s jedinicama 502. Opet jedno iskustvo: Krajišnici u ratu, a možda i vojnici uopće, najbolje napadaju noću. Noću se ne vidi ni kuda se ide, nego samo po nekim orijentirima, a kad se danju vidi kuda se prošlo, jednostavno se konstatuje da tuda niko ne može proći. I mi smo, gotovo u pravlju, napadali noću. 501. bbr je došla u Vrtoče do ponoći. Mi smo oko ponoći oslobodili i Bosanski Petrovac i komandantu 501. naredujem da nastavi napad pravcem Bosanski Petrovac - Ključ. Bataljon VP sa izviđačkom četom da krene odmah prema Oštrelju, jer zarobljenici su nam rekli da Hrvati nisu bili na Oštrelju, i oni su krenuli. Hrvati su javili dan ili dva ranije da su se spojili s Petim korpusom u operaciji «Oluja» tako je to stvarno bilo, 6.8.1995. godine kod Rakovice, zatim da su zauzeli Drvar prije nego što su ga stvarno zauzeli. Ja sam znao te psihološke «čake» i mislio sam da nisu zauzeli Drvar, pa smo krenuli tamo i do sukoba je došlo ujutro, kad smo se sreli s Hrvatima, koji su išli pravcem Drvar - Oštrelj - Petrovac i već bili na Oštrelju. U međuvremenu, naredujem 505., koja je imala jedan nasilni prelazak Une u operaciji «Grmeč-94» i žrtve pri tome, a Krajišnici slabo plivaju, te se nismo odlučili da se nasilno pređe rijeka, nego da idu za 503.-om da napadaju Grmečom, da se izvrši obilazak Bosanske Krupe, a 505. da napada pravcem Grmeč - Suvaja - Jasenica - Lušci Palanka - Sanski Most. Sjećam se dobro da je datum bio 13.9.1995. godine. Mi smo probili liniju. Bliži zadatak ostvaren je 13.9.1995. godine, a 14.9.1995. godine forsirano smo došli do Dubovskog, da bi u toku noći stigli u Bosanski Petrovac. Već 15/16.9.1995. godine smo zauzeli Ključ. U Ključu razmišljam o rasporedu jedinica 7. korpusa. Ja nisam znao gdje se one nalaze i mislio sam da su u blizini Vrbasa. Mislio sam da oslobađanjem Mrkonjića izbijem na Vrbas.”

Sada je došlo vrijeme da 5. korpus, dobro naoružan iz ratnog plijena, krene u svoju najkrupniju operaciju pod nazivom “Sana-95”. On je izrastao u snažnu i dobro organiziranu vojnooperativnu formaciju, koja je, po prvi put, imala formirane i dobro popunjene jedinice podrške, neophodne za izvođenje krupnih operacija, kao što je ova “Sana-95”. Deblokadom USK-a, nakon spajanja sa hrvatskom vojskom, porazom vojnih formacija tzv. RZB, izlaskom na državnu granicu sa RH od Loskuma i Lohovskih brda do Velike Kladuše i Bos. Otoke. Na tom dijelu su ostale samo jedinice MUP-a i manji sastavi RZJA, a sve ostale snage su preusmjerene na istok za izvođenje operacije “Sana-95”. Bilo je i skeptika, koji su govorili da može doći do rasula 5. korpusa nakon deblokade, što se pokazalo kao prazna priča i pusta želja neprijatelja, koji su cijeli rat podbacivali da je 5. korpus u rasulu. I to se pokazalo kao čista laž, jer su snage 5. korpusa bile još jače i brojnije u ovoj operaciji. Naš čovjek dugo pamti dobro, a još duže zlo, kojeg su nametali prekrajači i djelateli naše države Bosne i Hercegovine. Sada su eliminisani porazom i nestankom naših opasnih neprijatelja iz tzv. RSK i RZB sa njihovim vojnim formacijama. Sada je došao na red neprijatelj iz tzv. RS i oni koji su se kod njih skrivali.

5. Dovodjenja i pregrupisanje n/s na pravce angažiranja

Naše snage se pregrupišu. Izvode se pripreme, doobuka i izvidanja svih pravaca, koja se zakružuju 12.9.1995. godine kada je donešena odluka o prelasku u napad. Naše komandovanje je znalo da se na linijama SČA, ispred naših snaga, nalaze ove jedinice: 15 bihačka lpb u zahvatu komunikacije Ripač - Gorjevac - Dubovsko - Vrtoče - Bos. Petrovac. Lijevo od nje branila se 1. drvarska lpb na liniji proboja naših snaga. Dalje, lijevo l/o su držale: b/1. srpske brigade, b/43. mbr iz Prijedora, 17. lpb Ključ, 11. lpb Bos. Krupa, te 1. lpb iz Bosanskog Novog. Te jedinice su držale l/o sve do Redžine jame iznad r. Une. One su imale i sredstva podrške, s kojom su davale snažnu vatrenu podršku. Cijeni se da je agresor mogao imati preko 15000 vojnika ešaloniranih u b/r svojih snaga od čega duž prve linije oko 6-7000 dobro naoružanih vojnika. Tu su bile jedinice nikada oporavljenog 2. kk, “načetog” od “Grmeča-94”. Tim snagama su priskočili ostaci brojnih Martićevih snaga iz tzv. RSK i dijelovi snaga 1. kk srpski “dobrovoljci” i druge snage. Agresoru su zadavane velike muke oko procjene na kome će se dijelu te duge l/o izvesti proboj i kojim će pravcima i kako kretati glavne naše snage. Naše snage su, u zadnjih nekoliko dana pokušavale demonstrativnim napadima, obmanuti agresora o stvarnom mjestu i vremenu proboja, zatim kolikim i kakvim snagama ići u proboj. To neprijatelj nije uspio odgonetnuti do časa proboja. Čak i naši sastavi nisu znali gdje će se i kako izvesti taj proboj. Jedinice u dodiru bile su manjih sastava. Gledano s desna u lijevo, na liniji dodira bio je b/502. sbbr, dio snaga iz 506. obr i dio iz 501. bbr. Zatim su bili dijelovi iz 517. obr, 503. bbr i 511. sbbr. Veći dio snaga iz nabrojanih jedinica bio je u drugom ešalonu jedinica u dodiru. Neangažovane snage bile su: 505. vmbbr i 510. obr kao i brojne prištapske i samostalne jedinice 5. korpusa. Te jedinice činile su: 5. MAP kao jedinica podrške, 5. lard PVO, 5. tenkowska i mehanizovana četa, 5. IDČ, 5. bVP, 5. inž. bataljon, 5. Č ABHO, 5. MPOAD

15. LoB. I 511. sbbr imala je u dodiru s neprijateljem. Neznatne snage, gotovo simbolične, dok su glavne snage bile na odmaranju u rejonima prikupljanja. Desno od snaga 5. korpusa prema Kulen-Vakufu bila je HV, a prema Grahovu HV i HVO, dok su lijevo i s lijeve strane r. Une prema Bos. Novom bile dvije brigade HV-a. Hrvatska vojska je davala djelimičnu dogovorenu vatrenu podršku, naročito na dijelu fronta naših snaga koje su napadale ka Bos. Novom.

6. Dan proboja l/o SČA i početak operacije "Sana-95"

Došao je dan proboja i početka naše operacije "Sana-95". To je trinaesti septembar 1995. godine, jedan od najznačajnijih dana u ovome ratu. On je krūna svih događanja proteklog ratnog vihora. To je potvrda naše uzlazne moći i snage, potvrda želja i htijenja ovoga naroda i pripadnika 5. korpusa da ovom operacijom ostvare svoj san, odnosno pobjedu nad silnom i nadobudnom agresorskom vojskom, koja se smatrala nepobjedivom. Toga dana krenulo se iza 5,30 sati u proboj četničkih l/o u rejonu Hrgara. Ispred naših snaga u proboju našle su se 15. bihačka lpb, sa 700-800 vojnika i Prva drvarska sa oko 800 pripadnika, koje su branile z/o od objekta Gilj (tt. 485) do objekta Bubaljka (isključeno). Jedinice podrške ovih brigada SČA bile su: vod minobacača 120 mm i baterije haubica 155 mm i topova 130 mm razmještene u širem rejonu Jadovika i Gorjevac. Na dijelu linija dodira prema 1. drvarskoj lpb bile su jedinice 501. bbr, a na linijama prema 15. bihačkoj brigadi bila je 502. sbbr. Tokom noći komandant 5. korpusa naredio je Komandi 506. obr da do 5,00 sati 13.9. prebaci svoj 1. bataljon sa pionirskim vodom, dovede iz rejona Mali Kosić u rejon Ripča, radi prijema zadatka, a da ostale jedinice Brigade hitno prikupi u rejonu baziranja i iste prebaci što prije u rejon Ripča, u gotovosti za ubacivanje u borbu na pravcu napada Brigade. Naše snage u proboju bile su: 1/502. vbbr sa IDČ "Tigar" i 1/506. obr sa pionirskim vodom. Ostale snage ovih brigada bile su u drugom ešalonu u gotovosti za uvođenje u borbu. Prebacivanje 1. bataljona sa ojačanjima izvršeno je do 5,00 sati, kada komandant Korpusa izdaje novo naredenje za napad sa probomem 1/506. obr sa ojačanjima i 1/502. vbbr sa IDČ brigade. Proboj je izvršen na dijelu odbrane 1. drvarske lpb u rejonu Hrgara. U proboj jedinice su krenule u 6,00 sati, da bi u roku od 30 minuta brzo i efikasno izvršile proboj l/o, te potisnule agresora, u čemu je značajan doprinos dao, ubačeni Pionirski vod 506. obr, koji je svojim hrabrim i odvažnim napadom iz pozadine ubrzao pad prve linije SČA u rejonu Hrgara, iako je u tom dijelu, u rejonu škole bio raspoređen i Tenkovski vod, s kojim je 1. drvarska brigada bila ojačana.

Nakon proboja prve linije i izvršenja bližeg zadatka. Brigada je nastavila sa brzim prodorima na istok južnim padinama Grmeča, gdje su dočekane vatrom vojske SČA u rejonu Mašinovala doline. Na tom dijelu gine komandant Bataljona i komandir Pionirskog voda sa još 3 borca iz 506. obr. Međutim, jedinice 506. obr brzo razbijaju te snage i nagone ih na bijeg, a one produžavaju sa napadom bez otpora, sve do Jadovičkih uvala, gdje je pokušao otpor u očaju. Također i 1/502. vbbr, nakon proboja l/o SČA u rejonu Hrgara, uz neposredno sadejstvo sa jedinicom 506. obr, razbija četnike na pravcu napada, ne dopuštajući mu organizaci-

ju odbrane po dubini. Oko 6,30 sati 13.9. jedinice 1/502. sbbr ovladuje objektom Rabatine pećine. Nakon toga ubacuje drugi dio bataljona, po odluci komandanta Brigade, ka objektu Sekulića brdo s kojim ovladuje u 7,00 sati. Nakon ovoga sjajnog uspjeha komandant Brigade naređuje uvođenje u borbu ostalih jedinica Brigade iz drugog ešalona, s ciljem nastavka napada i eksploatacije početnih uspjeha, te izbijanje što prije u rejon Jadovik (tt. 1117). Tada se zahtijeva od Komande Korpusa da se uputi dio snaga iz 501. bbr radi obezbjeđenja lijevog boka 502. sbbr, koje iznenadujuće brzo napreduju. Snage 502. sbbr na svom desnom krilu zadržane su zbog snažnog otpora četnika u rejonu Gilja (tt. 485). Zbog toga je Komanda naredila da se jedan vod iz IDČ "Tigar" izdvoji i uputi u napad na Gilj s leđa i tako olakša proboj naših snaga s fronta. Čim je otpočeo ovaj napad, agresor je izvukao u dubinu sredstva podrške, a pješadičke snage ostavio na objektu bez sredstava veze, ali i bez saznanja o stanju na tom dijelu ratišta. Da su imale prave informacije, vjerovatno bi pokušale pobjeći. To je omogućilo našim snagama da blokiraju izlaze sa objekta u dubinu, a zatim preduzmu napad, kojim prilikom je uništeno nekoliko m/v, a snage razbijene. Na bojištu je ostalo nekoliko mrtvih četnika. Ovladavanje objektom Gilj (tt. 485) stvoreni su uslovi za uvođenje drugog ešalona 502. bbr i drugih snaga Korpusa glavnom komunikacijom, a nakon popravke miniranog puta u Klancu i borbene tehnike. Istoga dana oko 11,00 sati jedinice Brigade oslobodile su Grad (tt. 903), izbjivši na raskrsnicu puteva prema Jadoviku i k. 917. Oko 15,00 sati naredeno je prebacivanje BRVG na naredne vatrene položaje u š. r. Gorjevac, te IKM i LOB-a. Jedinice su nastavile napredovanje ka pl. Jadovik, a jedan vod IDČ "Tigar" napadao je između puta AVNO-a i Jadovika. U rejonu kuće generala Đukića, odnosno kod raskrsnice puta za Kulen Vakuf, vod je dočekala zasjedna grupa četnika oko 20,00 sati. U tom sukobu ranjeno je 10 boraca, od kojih je jedan podlegao povredama. Dalji pokret je zaustavljen, a na tom dijelu jedinica je prešla privremeno u odbranu. Izvršena je i evakuacija ranjenih. Toga dana gubici 502. sbbr bili su: 34 borca i starješine izbačeni iz stroja, od čega 13 teže ranjeno i 4 nepovratna gubitka. Tokom noći 13./14.9.1995. godine nije bilo dejstava ove brigade, već je vršeno pregrupisanje snaga za nastavak napada narednog dana. Također je i 501. bbr, nakon višednevnih pokušaja proboja unazad par dana, krenula u napad 13.9.1995. godine u 6,00 sati. Nakon pokušaja proboja l/o SČA i uspješnog proboja l/o njenog desnog susjeda u rejonu Prijekovca i 3. bb 501. bbr uspio je probiti l/o na svom pravcu napada. Tako je jedan dio snaga nastavio sa pročešljavanjem objekta Turski kozjen (tt. 939), a drugi dio nastavio prodor u dubinu PZT agresora. I 1/501. bbr ubacuje se u borbu ka objektu Velebit kojeg zauzimaju i izbijaju u podnožje Javornjače (tt. 1164). Uveden je u borbu i 2. bataljon na istom pravcu s ciljem nastavka napada pravcem: Javornjača - Radičke uvale - Turske vode.

Na kraju ovoga dana dostignuta je linija - desno: Poljice - zapadne padine Javornjače - k. 815. Petsto treća nije kretala u napad 13.9.1995. godine, iako su i u njoj izvršene sve pripreme za opći napad. U zapovijesti za napad stoji zadatak: 503. sbbr u bližem zadatku ovladava objektima do linije: Šlrgin vrh - tt. 893 - Oštrelj (tt. 937), a zatim produžuje napad pravcem: Radičke uvale, te izbjija na liniju: k. 533 - Zloimenjak - Stojanov vrh. U narednom zadatku

produkuje napad pravcem: s. Gudavac - Jasenica rad obuhvata snaga SČA koje brane Bos. Krupu. Prodori jedinica 501. sbbr, 506. obr i 502. vbbr na pravcima napada u toku 13.9. stvorile su povoljne uslove za prelazak u napad ove brigade na zadatom pravcu.

Petsto peta viteška bbr našla se 13.9.1995. godine, po odluci komandanta 5. korpusa, u drugom ešalonu Korpusa. Uvodi se u borbu kroz b/r 501. sbbr i 503. sbbr, nakon razbijanja prvih l/o SČA od strane ovih brigada u rejonima Turski kozjen i Veliki Radić. Prateći situaciju sa IKM 501. sbbr u rejonu Pašića brdo, komandant 505. vbbr, u skladu sa dobijenim zadatkom, a nakon dovođenja Brigade u očekujuće rejdne 13.9.1995. godine odlučuje uvođenje svoje brigade u napadna b/d na sljedećim pravcima: bSN "Hamze" pravcem: Grad (tt. 903) - Velebit - Mala Javornjača - Turban - Oštrej (tt. 937) - Radičke uvale. Drugi jurišni bataljon pravcem: Drenovo Tijesno - Bubaljka - Džaminište - Vučje brdo (tt. 647) - Mosurske Poljane. Ciljevi napada ovih snaga na Grmeču je ovladavanje objektima: Turban - Radičke uvale, a potom i rejonima: Turske vode - Opaljenik - Gradina - Podgradina, dovodeći snage SČA u zahvatu komunikacije Veliki Radić - Bos. Krupa u poluokruženje.

Petsto deseta obr okupila se po narednji 13.9.1995. godine do 4,00 sata u gotovosti za pokret i izvršenje zadatka.

Peti bataljon VP sa 5. IDC uključuje se u b/d 13.9.1995. godine iza 15,00 sati na pravcu:

Gorjevac - Baraćuša - Orašac - Kulen Vakuf, nakon razbijanja i progona snaga SČA na pravcu Ripač - Gorjevac - do pred samo Dubovsko gdje se zanočilo. Jedinice ovoga bataljona razvile su se u četne kolone od rejdna Gorjevac. Praveći kretanja su bili: 3. četa se kretala desno od komunikacije Gorjevac - Dubovsko, kojim se pravem kretala i 5. IDC. Nakon prelaska komunikacije Dubovsko - Orašac četa je krenula, bez jednog voda, pravcem Čukovi - Orašac - Kulen Vakuf, a izdvojeni vod pravcem: Gmi vrh - Oraško brdo - Bjelaj. Četa

Peti MAP u pripremi izvođenja vatrene pripreme napada

je ojačana jednom tenkom, 3. oklopna transportera i jednim PAT-om, gdje se 14.9.1995. godine spaja sa HV u Kulen Vakufu. Prva četa 5. BVP kreće pravcem: Gorjevac - Baraćuša, gdje izbija na komunikaciju Dubovsko - Orašac u rejonu Rašlje 14.9.1995. godine oko 9,00 sati. Tu se spaja sa 4. četom ovog bataljona, kada nastavljaju kretanje pravcem Oraško brdo - Prkos. Pri izlasku na plato Oraškog brda sukobljava se sa četničkom jedinicom iz Radničkog bataljona iz Prijedora, koju razbija, nanosi joj gubitke od 13 izbačenih iz stroja.

5. MAP angažiran je prvog dana u vatrenoj pripremi napada. Vidjelo se da je cjelokupan sastav obučen i pripremljen za davanje vatrene podrške napada. Puk je raspolagao sa: haubičkom baterijom 105 mm u rejonu s. Dobrenica, Hb 122 mm u s. Perna, topovskom artiljerijskom baterijom 150 mm u rejonu s. Osredak, vod VBR 107 mm u rejonu s. Lohovo, dva LRL 107 mm u rejonu Pašića brdo, tri LRL 107 mm i top B-1 u rejonu Kežlovac. Prvog dana operacije utrošeno je: 73 projektila 105 mm, 25 od 122 mm, 174 projektila 130 mm i 282 rakete 107 mm. Iako je ova podrška prvi put ovako masovno korištena, ona nije udovoljila potrebama jedinica, jer su te potrebe bile daleko veće od vatrene mogućnosti i režima vatre tih oruđa i baterija.

Cijeneći postignute uspjehe 13.9.1995. godine, može se zaključiti sljedeće:

1. Naše su snage sa manjim snagama iz 506. obr, 502. vbbr, a zatim i iz 501. sbbr u prvom ešalonu uspjele se probiti, a onda i "razbucati" l/o 15. bihačke i 1. drvarske lpbpr i ostvariti iznenađujuće brze prodore do Jadovika - tt. 903 - Velebit, te izbiti pod samu Javornjaču. To je omogućilo uvođenja jakih snaga drugog ešalona navedenih jedinica, radi eksploatacije uspjeha i brzog gonjenja razbijenih snaga SČA na pravcima angažiranja: 1. drvarske i 15. bihačke lpbpr.

2. SČA je tek u rejonima Grad (tt. 903), na zapadnim i južnim padinama Jadovika, te u rejonima Mašinske doline i Javornjača uspio pružiti nedovoljno organiziran otpor našim snagama. Najžešćom i dobro organiziranom vatrom pružen je otpor u rejonu raskršća na Dubovskom. Zbog toga su naše snage zanočile 13/14.9. na dostignutim linijama: Dubovsko - Mašinske doline - zapadne padine - Javornjača, da bi nakon pregrupisanja i dovlačenja svježih snaga nastavile sa još žešćim napadima na svojim pravcima narednog dana.

3. Agresorske snage našle su se u agoniji, nakon razbijanja njihova p/k odbrane. One su bile bez koncepcije uzastopne odbrane po dubini. Tamo gdje su i davale određeni otpor, činile su to niže njihove komande i instiktivno, ali samo u obimu dok se ne izvuku zaostale jedinice, a potom su se ubrzano povlačile, da bi se što prije odvojile od naših gonećih snaga.

4. Neprijatelj je 13.9.1995. godine granatirao Cazin, vjerovatno posljednji put. I njima je, hvala Bogu, već jednom odzvonilo. Komandant Korpusa naređuje da odmah oformi IKM u Ripču, koje je kao neka vrsta pokretnog IKM-a, jer je i brzina prodora naših snaga dramatična.

Sada se vidno uočava da nam nedostaje sredstava veze. Oko 22,00 sata saznalo se da su jedinice 7. korpusa oslobodile Donji Vakuf, a HV Jajce.

5. Stožer HVO-a u Bihaću nije angažirao svoje snage. Ostale su u Bihaću, puštene kući na odmor. Zar je i to moguće?!

6. Naša komanda je prisiljena da uvodi RZJA i 5. RNC u borbu na pomoćnim pravcima, jer

se front sve više razvlači. Gubici 13.9.1995. godine su slijedeći: izbačeno iz stroja 58 boraca i starješina, od čega 6 nepovratnih.

7. Prodor n/s ka Bosanskom Petrovcu i Kulen Vakufu

Ofanziva naših snaga se nastavlja i 14.9.1995. godine brzim tempom i znatno iznad očekivanja. Agresor je i dalje u rasulu i paničnom bijegu. To nije više napad, već klasično gonjenje. Na nekim pravcima čak paralelno gonjenje. U zahvatu puta AVNOJ-a naše snage tako brzo napreduju, da na nekim prećicu i presreću vojsku RS-a. Naše snage su u Kulen Vakufu. Komanda Hrvatske vojske na tom pravcu traži provjeru - čija je vojska u Kulen Vakufu. Saznali su da je to jedinica 5. korpusa, s kojom su ostvarili kontakt.

Komanda Korpusa uvela je u pretres terena Regrutni bataljon RNC na pravcu Ripač - Račić - Loskun - Kulen-Vakuf. I neke RZJA su upućene na pretres terena. Naše snage duž pl. Grmeč i sjeverno od njega na grmuškom pravcu zaposjele su više objekata sve do linije: Javornjača - Mašinoe i Radičke uvale. Četnička artiljerija žestoko djeluje po našim snagama, vjerovatno s ciljem da usporava brže prodore snaga 5. korpusa na napadnim pravcima. Agresor želi usporavati naša napredovanja zarušavanjem puteva i rušenjem nekih mostova. U toku 14.9.1995. godine oslobođena su mjesta Dubovsko, Lipa, Vrtoče, Čukovi, Orašar, Kulen-Vakuf, Veliki Stjenjani i Bjelaj, te značajan dio planinskog masiva Grmeč. Osposobljavanje zarušenih puteva ide veoma brzo. U Ripačkom klancu opravka je trajala samo 2 sata. U toku dana ostvareno je sadejstvo artiljerije HV-a u borbama za Dubovsko. Međutim, brze promjene ciljeva, zbog brzog pomjeranja linija dodira i prenosa vatre znalo je zbunjivati artiljere HV. Razbijanjem četničkog otpora u rejonu Dubovsko, stvorene su povoljne operativno-taktičke okolnosti za brz prodor naših snaga ka Kulen-Vakufu i Bos. Petrovcu. Da bi forsirano ojačao snage na pravcu Ripač - Vrtoče - Bos. Petrovac, komandant Korpusa naređuje da se kompletna 501. sbbr izvuče sa grmečkog pravca, nakon proboja prvih linija SČA dan ranije, te uputi kao drugi ešalon Korpusa iza 502. sbbr, s tim da se kompletna uvede, u nastavku napada, u borbe pravcem: Bos. Petrovac - Ključ - Mrkonjić. Tom prilikom komandant Korpusa je svoje zamisli i konkretizirao kratkim naredbenjima jedinicama. Ta naredbenja glase: "Iskoristiti brze uspjehe 502. sbbr na glavnom pravcu napada Dubovsko - Vrtoče - Bos. Petrovac, kada uvesti u borbu 501. sbbr, radi nastavka napada pravcem: Bos. Petrovac - Bravsko - Ključ.

Ostale jedinice napadaju pravcima - 510. obr: Bosanski Petrovac - Šobotovac - Kureševac (tt. 1472) - Sanica; 506. obr - Smoljani - Javornjača (tt. 1456); 517. obr: Gornja Suvaja - Dronjkuša - Korčanića (tt. 829); 505. vbbr: Radičke uvale - Risovac - Benakovac; 503. sbbr - Veliki Radić - Jasenica - Podkalinje i 511. sbbr: uvodi se u borbe iza 503. sbbr pravcem: Donja Suvaja - Arapuša, a pomoćnim snagama pravcem: Vranjska - Bos. Krupa - Veliki - Badić." U odluci komandanta stoji za sve jedinice Korpusa: "Brzim pokretima i energičnim napadima na snage SČA na pravcima napada brigada, što prije izbiti do linije: Ključ - Sanica - Sanski Most - Budimčić Japra." Ova je odluka donesena prije ulaska naših snaga u Bos. Petrovac, u

U oslobođenom Bosanskom Petrovcu

vrijeme kada srpsko stanovništvo bježi i kada gore objekti, koje su četnici zapalili. Realizacija ove komandantove zamisli otpočela je 15.9.1995. godine u 1.45 sati, kada je još pružan otpor SČA na istočnoj strani Bos. Petrovca. Interesantno je vidjeti tok borbi 14.9.1995. godine, prema analizama tih jedinica. Toga dana jedinice su napredovale, kako slijedi:

- 502. vbbr: Snage 502. vbbr su tokom noći 13/14.9.1995. godine izvršile dovođenja i pregrupisavanja snaga za nastavak napada 14.9.1995. godine. Ujutro u 9.45 sati otpočela je jaka artiljerijska priprema napada po uočenim ciljevima u rejonu Dubovsko. Djelovala je artiljerija, VBR, tenkovi, minobacači 120 mm i PA oruđa. Dobar dio ciljeva je neutralisan, naročito oni u rejonu puta i na Golom vrhu. Prenosom vatre jedinice su krenule u silovit napad, razbile odbranu organiziranu nabrzu ruku, a zatim nastavile gonjenje agresora u zahvatu puta AVNOJ-a. Ovoga puta nisu bili u prilici organizirati odbranu i zaustaviti naš napad u rejonu Lipa - Teočak, kao što je učinjeno krajem oktobra 1994. godine. Bježala je ta četnička vojska iz 15. bihačke lpbbr, vjerovatno ne pomišljajući da pružaju ozbiljniji otpor na nekim povoljnim branjama sve do Vrtoča. U 18.00 sati IDČ 502. vbbr i IDV 506. obr prve su ušle u Vrtoče, a da nije bilo otpora u tom selu. Stoga, komandant 502. vbbr naređuje produženje pokreta ka pravcu Medeno Polje - Bos. Petrovac, koristeći noć za taj pokret. Agresorska vojska nastoji se odlijepiti od naših snaga, koje ih gone. Čak su naše jedinice prolazile ostatke te vojske, koja se kretala ka Bos. Petrovcu desno ili lijevo od glavne komunikacije. U jednom momentu oko 22.30 sati četnici su presreli naše m/v koje je prevozilo ljudstvo 2. bb u Bos. Petrovac. Ta četnička grupa je razbijena, a naša jedinica je imala nekoliko boraca izbačenih iz stroja. Oko ponoći 14./15.9.1995. godine jedinice prvog ešalona 502. vbbr ulaze u Bos. Petrovac. Iza 2.00

pucano je iz pješackog naoružanja iz zasjede na kolonu m/v ove brigade, koja se kretala od Vrtoča ka Bos. Petrovcu. Tom prilikom jedinica čelnog osiguranja je razbila četničku zasjedu, ubivši pri tome 2 neprijateljska vojnika.

- 501. sbbr: Nakon zauzimanja tt. 939 na Turskom kozjenu i prodora do objekta Javornjača, ova se brigada, po naredjenju komandanta Korpusa prikuplja u rejonu objekta Grad (tt. 903) odakle se svija u kolonu, izlazi na glavnu cestu i kreće kao drugi ešalon Korpusa, iza 502. vbbr koja, kao prvi ešalon Korpusa prodire ka pravcu Vrtoče - Bos. Petrovac, u gotovosti za uvođenje u borbu.

- 503. sbbr: Nije izvodila napade u toku ovoga dana. Zato su, tokom dana, snage SČA granatirale duž l/o ove brigade. Na pravcu Grmuša - Bos. Krupa tempo napada je usporavan, da bi naše snage iz 505. vbbr, 506. i 510. obr. prodirale što dublje u Pl. Grmeč i dovodile u polukružnje agresorske snage sjeverno od planinskog vijenca Grmeča, pa sve do ceste Bos. Krupa - Vrtoče.

- 505. vbbr: Jedinice ove brigade dovedene su iz očekujućeg rejona na pravce angažiranja u ranim satima 14.9.1995. godine. Tako su jedinice bSN "Hamze" i 1. bb, bez jedne čete, krenule kroz b/r 501. i 503. sbbr na pročešljavanje planinskog masiva Grmeča, na svom pravcu angažiranja. U cijelosti je ovladano objektima Buhaljka, Crni vrh (tt. 983), Srednjak (tt. 1014), Cilj (tt. 1064), Mala i Velika Javornjača, Škrgin vrh (tt. 893) i Turban.

U ovom napadu lijevo od ove brigade, sadejstvovao je 503. sbbr napadom s fronta na selo Veliki Radić, ali bez borbenih učinaka.

- 506. obr: nastavlja sa napadom pravcem: Mašinske doline - Jadovičke uvale, gdje su imale manje okršaje sa ostacima razbijenih jedinica 1. drvanske i 15. bihačke brigade SČA. Iza 15,15 sati 14.9.1995. godine pristigle su i ostale jedinice brigade, 329 boraca i starješina u rejon Gorjevac, a odatle upućene na zadatak pravcem: Vrtoče - Vranovima, gdje nailaze na žestok otpor četnika, dok je 1. ob nastavio sa napadom pravcem: Jadovičke uvale - Crni potoci - Krnjeuša, gdje razbija agresorsku jedinicu, koja je tu pružila otpor, a zatim nastavlja napad ka Vodenici i Bos. Petrovcu. IDČ "Delfini" i dio snaga 502. vbbr sukobljava se sa agresorskim snagama u rejonu Medeno Polje u kojim borbama strada 7-8 boraca. Nakon uništenja te grupa, naše snage produžuju pokret ka Bos. Petrovcu.

- 510. obr: Brigada je izvučena iz borbe iz z/o 501. sbbr od 10. do 15.9.1995. godine, te upućena na odmor. Međutim, po naredjenju komandanta Korpusa, brigada se hitno okuplja 14.9. do 4,00 sata, zatim upućuje u rejon s. Vrtoče, gdje pristize nakon ulaska jedinica 502. vbbr u to selo. Odatle se upućuje u borbu na pravcu Vrtoče - Krnjeuša - Suvaja. U s. Krnjeuša razbija snage agresora, koje su u tom dijelu uspostavile privremene l/o, a koje brigada u naletu progoni i zaposjeda to selo. Teren teško savladiv, a i meteoslovi loši. U toj borbi ubijeno je 6 vojnika agresora i zarobljeno više MTS-a, među kojima ima PAT-ova 20/3 i minobacača 120 mm. Nakon toga, a po odluci komandanta Korpusa, Brigada je prebačena 15.9.1995. godine na m/v iz rejona Vrtoča do Bos. Petrovca, a odatle pješke ka s. Bravsko, gdje se spaja sa 501. sbbr.

- 517. obr: Po naredjenju Komande 5. korpusa, 1. i 3. bataljon ove brigade se izvlači sa G.S.P. i upućuje u pravcu Ripča. 13.9.1995. godine, dok je Prvi bataljon uveden u borbu na pravcu Pašića brda sa zadatkom da što prije izbije u rejon Mašinske doline, gdje ih je ubijala noć i loše vrijeme. Tu su zanočile. Ostale jedinice su tokom noći pristigle u taj širi rejon. Rano ujutro 14.9.1995. godine jedinice su krenule pravcima - 1. bataljon: Jadovičke uvale - Lipska uvale. Lijevo od ovog bataljona kretao se 3. bataljon, koji je zalutao i otišao ulijevo ka Turskim vodama. U rejonu Turska voda dočekala ih je četnička jedinica iz zasjede - žestokom okršaju ta jedinica je razbijena, a objekat sa skladištem zaposjednut.

U njemu je pronađena veća količina ubojnih sredstava. Nakon toga jedinica se vratila na pravac Jadovičke uvale. I 1. bataljon je dočekala četnička zasjedna jedinica. U tom okršaju ranjena su 3 borca ovog bataljona, a četnička jedinica je imala više poginulih vojnika. U toku noći 14/15.9.1995. godine pristigao je 2. bataljon sa odmora, pa je tako Brigada nastavila "pročešljavanje" južnih padina Grmeča u pravcu Krnjeuše.

- 5. bVP: Nakon ulaska snaga ovoga bataljona sa ojačanjima u Kulen-Vakuf i kontakta sa dijelovima HV-a, kontrolu grada preuzima civilna policija, a jedinice ovoga bataljona sa 5. IDČ nastavljaju pokrete ka Bjelaju pravcem: Ladovo brdo - Sivi vrh (tt. 910). U rejonu Prkosi odvaja se 1. četa ka Bjelaju u kojeg ulazi 14.9.1995. godine oko 20,00 sati. U pretresu terena ubijena su dva neprijateljska vojnika. Iz Bjelaja jedinica kreće ubrzano ka Bos. Petrovcu, gdje se spaja sa već pristiglim jedinicama u taj grad.

- 5. MAP daje vatrenu podršku jedinicama po zahtjevima Komandi, a i po planiranim ciljevima.

Ovaj drugi dan operacije "Sana-95" uzdrimalo je cjelokupan sastav snaga SČA na ovom našem dijelu ratišta. I ne samo to, već je i debelo narušena vatrena podrška i sistem komandovanja ovim snagama na tom pravcu. Ponovo je razbijen Drugi krajiški korpus, a i sve druge snage koje su zatečene prema nama. Nema ni organiziranog otpora, osim poneke zasjede ili borbe sa zaostalim jedinicama. Po drugi put se pokazuje da su vrlo ranjivi, čim izgube p/k odbrane. Praktično nisu imali organizirane borbe po dubini, već su tako bježali da su Boga molili da se čim prije odlijepe od naših jedinica.

Dan 15.9.1995. godine počinje nastavkom agonije razbijenih snaga SČA na svim pravcima. Naročito je to bilo izraženo prethodnog dana u zahvatu komunikacije Bihać - Bos. Petrovac i Kulen-Vakuf - Bjelaj - Bos. Petrovac. Naše snage još više ulažu napore da ovaj treći dan naše ofanzive bude još uspješniji, pogotovo što je kod snaga agresora još izraženije rasulo. Tako se 17. ključka lpbr povlači preko Gudavca u dubinu svoje teritorije. Preko PEB-a je otkriveno da se komanda te brigade javlja panično iz rejona Vrhpolja, što se cijeni da se i brigada tamo povlači. Iz drugih izvora se doznalo da se izbjeglice iz Jajca i Šipova usmjeravaju ka Sanskom Mostu i Prijedoru, dok su njihovi zahtjevi bili da idu ka Bijeljini i Srbiji. Jednostavno nisu sigurni da neće ponovo bježati, ako bi došli u Prijedor. I 6. sarska lpbr nalazi se u paničnom strahu u rejonu Velikog Radića. Traže pojačanja, a još više brinu za svoje i tuđe familije, za koje ne znaju niti kuda, a niti kada će morati bježati. Ovo se dovodi u vezu sa djelova-

predovanjem naših snaga prema Ključu, a i jačim pritiscima 503. sbbr s fronta i posebno zbog opasnog prodora vijencem Grmeča snaga 505. vbbr, 506, 510 i 517. obr, čime se bočno ugražavaju snage SČA u prostoru Radić - Bos. Krupa. Zauzimanjem Zloimenjaka praktično su natkriljene te snage, pod prijetnjom odsijecanja tih snaga, koje su se našle zapadno od Bos. Krupe između pl. Grmeč i r. Une.

Prema brigadnim analizama mogu se sagledati napadna dejstva tih brigada i sve borbene aktivnosti u toku 15.9.1995. godine.

502. vbbr: Tokom noći 14./15.9.1995. godine formiran je IKM ove brigade prostorima hotela "Grmeč" u Bos. Petrovcu. SČA je ispalio 15 mina 120 mm na grad oko 8.30 sati. Četnici još lutaju šumama duboko iza fronta, iako je izvršeno jedno pročešljavanje prostora. Vjerovatno je noć 14./15.9.1995. godine učinila svoje. Ovu konstataciju potvrđuje i činjenica da je 15.9. na komunikaciji Vrtoče - Bos. Petrovac ubijen jedan borac iz 2/502. vbbr. Glavnina snaga 502. vbbr je na odmaranju u Bos. Petrovcu. Nisu još krenuli dalje. Iz svakog bataljona upućen je po jedan vod u pravcu Medenog polja, radi pretresa terena. U toku dana nastavljen je pretres terena s tim jedinicama. Nailazilo se na više manjih grupa, koje su uništavane u borbi. Pretresom terena iza podneva pronašli su i jedan top 76 mm ZIS i skladište ubojnih sredstava. Neki su borci samovoljno otuđivali imovinu, u nakani da je nose kući. Ponavlja se stara boljka, iako je poznato svim borcima da se ne smije samovoljno otuđivati imovina ili činiti bilo šta, što je u suprotnosti sa izdatim regulativnim naređenjima.

8. 501. sbbr u Ključu

501. sbbr: Ova brigada je uvedena u borbu 15.9.1995. godine od Bos. Petrovca, pravcem: Bos. Petrovac - Bravsko - Velagići - Ključ. Brigadi se priključuje i 510. obr od Bravskog. Do 14.00 sati sve jedinice 501. sbbr izbile su u selo Bravsko. Oslobođeno je niz sela među kojima Smoljani, Kecmani, Grbići i Donji Kapljuh. Na pravcu Drinića, desna kolona 501. sbbr oslobodila je sela: Bulenača, Kovačevići, Lazarevići i Drinić. U ovim borbama u pokretu razbijene su grupe četnika koje su u odstupanju davale manji otpor. Kretanje jedinica bilo je opreznije, zbog mogućih zasjeda na koje se SČA odlučuje, radi usporavanja pokreta i što većeg iznurivanja naših snaga. Cijeneći situaciju na ovom pravcu, a s ciljem što bržeg izbijanja u Ključ, komandant Korpusa ojačava ovu brigadu sa 3 tenka, 3 "prage" i 3 samohotke. Naredio je ubacivanje na tome pravcu i 510. obr od sela Bravsko. Iza 17.00 sati Brigada izbija u rejon Lanište, gdje nailazi na jači otpor snaga SČA. Te snage su u naletu razbijene. U tom rejonu četnici su ostavili neevakuirana znatna MTS, koja su zaplijenile naše jedinice. One se brže spuštaju prema s. Velagići i Pudin Han, gdje odlučnim napadom razbijaju snage SČA u slabo organiziranoj odbrani, da bi prije ponoći 15./16.9.1995. godine ušle u grad Ključ. Brigada je u svom pohodu od Bos. Petrovca do Ključa imala dosta bogat ratni plijen. Zaplijenjeno je 8 tenkova, 10 samohodnih vozila, cisterna, preko 30 m/v, a 3 "prage", a jedan BOV su uništile.

510. obr: Nakon spajanja jedinica Brigade oko podneva 15.9.1995. godine sa jedinicama

501. sbbr u rejonu Bravsko, odakle ta brigada nastavlja pokret ka pravcu Lanište - Velagići - Pudin Han u sadejstvu sa jedinicama 501. sbbr. Brigada je učestvovala u razbijanju četničkih grupa na pravcu kretanja, kao i organiziranog otpora u rejonu Laništa, Velagića i Pudinog Hana. Neprijatelj je u rejonu Pudin Han pružio jači otpor s ciljem da odgodi, a ne i spriječiti ulazak jedinica ove i 501. sbbr u sam grad Ključ. Tako nešto agresoru nije pošlo za rukom, jer su naše snage razbile tu odbranu za nepun sat. Više nije bilo prepreka, a niti organiziranog otpora. Agresor se izvlačio iz Ključa ostavljajući sve, bježeći ispred naše vojske. Komandant Korpusa su našao na tom pravcu, dikirajući tempo napada jedinica za što brži ulazak u Ključ. Prije ponoći 15.9.1995. godine naše snage iz 501. sbbr i 510. obr ušle su u Ključ. Vojska SČA i Srbi iz Ključa bježali su u paničnom strahu, a naša vojska, nakon kraćeg predaha, nastavlja pobjednički pohod dalje ka Čadavici.

503. sbbr: Jedinice ove brigade kreću u proboj p/k odbrane agresora tek 15.9.1995. godine u ranim jutarnjim satima. Cilj ovog zakašnjelog proboja bio je u pokušaju dovođenja snaga SČA na tom dijelu fronta u poluokruženje, prodorom što dalje, desnog susjeda pl. Grmeč i južno od Bosanske Krupe. Ovaj napad sa probijem je uspješan. Ovladano je rejonom Redžina jama, Velikom Radićem, Podobljajem i Badnjevića brdom. Do kraja dana jedinice su izbile do linije: Sjenokosi - Čava - Krupski do - Redžina jama. Toga dana agresorske granate le-tjele su na Cazim, vjerovatno posljedni put. Teško je bilo razbijanje odbrane SČA u rejonu Redžina jama. Objekat je gusto posjednut i fortifikacijski ureden. Ipak, agresor je prisiljen na povlačenje pod pritiskom naših snaga, koje su imale i značajnu vatrenu podršku. Jak otpor vojske SČA je očekivan, jer se na toj liniji branila Bos. Krupa. Prvi put su četnici dočekali da ih naš tenk iz rejonu Zloimenjak tuče bočno. Svjesni su oni da se točak historije obrće u suprotnom smjeru, jer su naši svakim danom brojno i tehnički jači.

505. vbbr: Uvodi se u borbu i 2. jbb, pravcem: Drenovo Tijesno - Bubaljka - Vršeljak (tt. 779) - Turban, koji ovladava objektima Turska voda - Opaljenik - Gradina - Podgradina, a zatim nastavlja duž puta Turska voda - Donja Suvaja. U večernjim satima otkrivene su pozicije neprijatelja koje su išle pravcem: Donja Suvaja - Gradina (tt. 741) - Mosurske poljane - Zloimenjak - Obljaj - Badnjevića brdo.

Komanda 505. vbbr razradila je plan napada s ciljem izbijanja, čim prije, na komunikaciju Bos. Krupa - Jasenica.

511. sbbr: Komanda 511. sbbr upućuje svoj 2. bb 15.9.1995. godine jačine 397 boraca i starješina u rejon Drenovo Tijesno, gdje je zanočio.

517. obr: U toku noći 14./15.9.1995. godine pristigao je i 2. ob. na odredište, odakle rano ujutro 15.9.1995. godine nastavlja pročešljavanje južnih padina Grmeča pravcem: Lipske uvale - Krnjeuško međugorje - Bukva - Krnjeuša, da bi oko 11.00 sati ušla u Krnjeušu. Po naređenju komandanta Korpusa, popodne je 1. ob. i dio 2. ob prebačen m/v u Bos. Petrovac, a iza toga i ostale jedinice Brigade. U predvečernjim satima 15.9.1995. godine agresor je, sa izvučenim dijelovima sa Grmeča, postavio zasjedu u rejonu komunikacije Krnjeuša - Vrtoče. U toj iznenadnoj borbi stradalo je 8 naših boraca iz ove brigade, koja nije imala svoje pretho-

odmah je upućena najvećina jedinica, koje su napale, razbita, a zatim natjerala na bijeg tu zasjednu jedinicu. Poginuo je jedan četnik i više ranjeno. Ostatak se razbjegao po Grmeču. U večernjim satima 1. ob. i dio 2. bataljona nastavlja pokret ka sjeveru pravcem: Bravsko - Klenovac - Mijačići, dok su ostale jedinice zanočile u Krnjeuši, osim prištapskih, koje su pristigle i zanočile u s. Bravsko. U toku noći, na ove jedinice u Bravskom naletjela je jača četnička grupa iz koje je 8 četnika poginulo u borbi.

5. bVP i 5. IDČ: Nakon prikupljanja iza ponoći 14./15.9.1995. godine u rejonu Bos. Petrovca, po naredjenju komandanta Korpusa, upućuju se u pravcu s. Koluniča i Oštrelja, jer se doznalo da iz tog pravca dolaze kolone snaga SČA. U rejonu Koluniča sukobljavaju se sa neprijateljskom kolonom vozila oko 3.30 sati 15.9.1995. godine. Razvila se žestoka borba u kojoj je poginulo 11 neprijateljskih vojnika, a zaplijenjeno je 5 m/v, 2 minobacača 120 mm i jedan PAT 20/3 mm. U toj borbi naše jedinice su imale jednog teže i jednog lakše ranjenog vojnika. Nakon ove borbe jedinice su krenule ka Oštrelju. I s tog pravca kretala je nepoznata kolona vojske ka Koluniču. Jedinice nastavljaju brz pokret ka Oštrelju. Pred Oštreljom dolazi do sukoba. Razvile su se i tu, u zahvatu puta, žestoke borbe, koje su trajale do 12.00 sati 15.9.1995. godine. Naše jedinice su zaustavile, a zatim potisnule te snage prema Oštrelju. Iz pravca Oštrelja granatiran je Bos. Petrovac u nekoliko navrata. Cijenilo se da se srpska vojska izvlači s toga pravca. Trebalo je spriječiti njen prodor ka Bos. Petrovcu. Naša komanda tražila je radiovezom podatke o snagama u rejonu Oštrelja. Nakon izvjesnog vremena dobijen je izvještaj da je to HV. Odmah je nareden prekid borbe i prestanak granatiranja Bos. Petrovca. Istoga dana došlo je do susreta grupe hrvatskih časnika na čelu sa brigadrom Kestičevićem u Bos. Petrovcu u Miloševom konaku sa komandantom 5. korpusa. Tada su predstavnici HV-a dali našem komandantu liniju p.k.svojih snaga koja se protezala pravcem: Oštrej - Klekovača - Bisoja. Konstatovani su znatni obostrani gubici. Naša strana imala je 3 poginula i više od 10 ranjenih boraca. Dalji prodori naših snaga na pravcu napada glavnih snaga, bio je vrlo uspješan. Savladavanje prostora od Bos. Petrovca do Ključa je u razvijenim ili manjim kolonskim kretanjima. Nije bilo lahko savladati prostor ni bez borbe. Zna se da se pruža otpor prema Driniću, Smoljanima, Bravskom, Laništu, Velagićima i najzad na Pudinom Hanu. Unatoč tih otpora, već oko ponoći 15./16.9.1995. godine slavio se ulazak u Ključ. Međutim, jedinice sjeverne grupe imale su znatno sporiji tempo, jer je otpor agresora znatno organiziraniji. Čak su uspjeli organizirati novu l/o u zoni: Obljaj - Zloimenjak - Donja Suvaja. Pitanje je samo do kad će je držati, jer su naše snage 503. sbbr, 505. vbbr i 511. sbbr, punili formacijskih sastava, u borbama na svojim pravcima. Jedinice su imale 31 izbačenog iz stroja, od čega 11 nepovratnih gubitaka.

9. Preusmjeravanje glavnih snaga ka sjeveru

Dan 16.9.1995. godine je tr znalo loših veza komandovanja i sadejstva. Zbog toga se često moralo lično kontaktirati i vršiti dnevna koordinacija, zbog razvučenosti fronta i dubokih prodora naših snaga. I dalje je otpor snaga SČA neorganiziran na svim pravcima. Vjerojatno poku-

šavaju prikupiti, a i koliko-toliko srediti razbijene snage, te dovesti neke s drugih ratišta ili iz Srbije, uključujući i koljački šljam Šešelja, Arkana i drugih. Uvođenjem drugog ešalona u borbu na težišnom pravcu: Bos. Petrovac - Ključ i oslobodenje Ključa, stvoreni su uslovi za nastavak napada prema Mrkonjiću i prema sjeveru. To će ujedno ubrzati rasplet borbi za Bos. Kruptu. Trenutno su dostignute linije: Ključ - Velagići - Gornja Sanica - Medede brdo - Korčanica, a na pomoćnom pravcu: Risovac - Jelovi Vršuljak - Hajdukovići - Gudavac - Kalasevo brdo.

Nakon završene prve etape operacije "Sana-95" komandant Korpusa odlučuje da glavne snage preusmjeri na sjever ka Sanskom Mostu i Prijedoru. On kaže: "Odlučujem da naglo krenem na sjever. Računao sam, da kad Sedmi korpus čuje da smo mi zauzeli Ključ, pa Sitnicu, Čadavicu, da će energično krenuti pravcem Ugar - Kotor Varoš. Nama već ponestaje snage i ja sa jednom brigadom krećem prema Sanskom Mostu i dobro napredujemo, ali Srbi su već doveli snage i napadna moć Petog korpusa je stala pred Sanskim Mostom. Mi više nismo mogli niti imali snage. Front je bio razvučen od Čadavice kod Ključa, pa negdje do Rudica kod Bosanskog Novog i to je bilo previše. Tu prelazimo u aktivnu i odsudnu odbranu, što je značilo - ne smije se ići nazad, a može se naprijed, kako ko može. Sve jedinice dobijaju takav zadatak. To je bilo traženje položaja. Srbi su nas zaustavili ispred Sanskog Mosta. Lušci Palanka je bila naša. Doлина Japre je bila naša. Već dolaze njihova pojačanja, Arkan se javlja, a 6. sanska je kompletna prebačena, 5. kozarska i 43. kozaračka takode su kompletne ispred nas. Oni su formirali tri operativne grupe i počeli polako da nas pritiskuju. Nama, iz centralne Bosne dolazi prvo 17. krajiška. Dolaze i ostale jedinice kao pojačanja u z/o našeg korpusa. Kada je u pitanju druga etapa operacija, onda su to djelovanja naših snaga na pravcu od Ključa prema Mrkonjić Gradu, do linije Čadavica, dokle je došla 501. sbbr. Tada dolazi 17. vbbr, danas

Nakon prelaska r. Sanice - Vrhpolje

317. obr, a zatim polako pristižu i ostale jedinice, koje su angažirane na pravcu glavnog udara 5. korpusa. U to vrijeme dolazi i do kontraudara četničkih snaga i to u rejonu Gornja Sanica i na pravcu Mrkonjić Grad - Ključ. To koristi HV i HVO, te s južne strane ulaze u Mrkonjić, bez nekog ozbiljnijeg otpora, jer su četnici bili angažirani prema nama. Na ovome pravcu se polako zaustavlja kontraudar četnika, makar to bilo i privremeno".

Naše snage vodile su žestoke borbe u toku 16.9.1995. godine na svim pravcima. Tok te borbe naših jedinica odvijao se prema sljedećem:

502. vbb: Sa IKM-a 5. korpusa preneseno je naređenje komandanta Korpusa u 11,15 sati da se jedinice 502. vbb pripreme za marš do Ključa. U skladu s tim naređenjem komandant 502. vbb izdaje zapovijest za marš na m/v i to:

1. jbb kreće u 16,00 sati pravcem Ključ, a nakon jedan sat i druga dva bataljona kreću, čim se obezbijedi dovoljan broj m/v. Formirana je kolona, koja odmah kreće. Jedinice su stigle na odredište u 20,30 sati i tu zanočile. Formiran je IKM brigade. Naređeno je da Brigada, do daljnjeg bude u rezervi Korpusa.

501. sbbr: Nakon ulaska u Ključ i kraćeg predaha, ova brigada nastavlja sa napadnim dejstvima ka Čadavici. Oslobođena niz sela među kojima ~~veletovo~~ Ribnik, Čadavica, te izbija na linije lijevo od komunikacije s. Podbrdo - Rajkovo brdo - k. 1123 i desno od komunikacije s. Kauri - k. 1176, zatim C. Kosa - D. Vršić i dalje prema k. 1460 - M. Đimitar. Na ovoj liniji Brigada je izbila nakon višednevnih uzastopnih borbi.

510. obr: Brigada je 16.9. dobila zadatak za napad pravcem: Pudin Han - Ramići - Krasulje - Vrhpolje - Sanski Most i Ključ - Prhovo - Peći - Vrhpolje - Sanski Most. Jedan dio boraca sa područja Sanskog Mosta pridružen je 502. vbb, kao poznavaoци terena na pravcu na-

Borci 503. obr u pokretu prema frontu

pada 502. vbb. Brigada je izvodila slabija b/d u polkretu, do iza podneva, do kada su očistile i s. Vrhpolje. Tu je napad zaustavljen ispred srušena mosta na r. Sani. Ubrzo iza toga nastavlja se napad ka pravcu Tomina - Sanski Most. Druga četa napada lijevom stranom r. Sanice i Sane od Hrustova ka Sanskom Mostu.

506. obr: Nakon prikupljanja jedinica Brigade u rejonu Bos. Petrovca tokom 15.9.1995. godine i kraće borbe sa lutajućom grupom vojnika SČA, komandant Brigade izdaje naređenje 2./3. ob da 16.9. rano napadnu dijelove snaga SČA u rejonu Smoljana. Borba je bila kratka i žestoka. Selo je oslobođeno oko 11,20 sati. Četnička odbrana je razbijena, a oni su se dali u bijeg preko planine Dronjkuša i Korčanica. Oko 16,00 sati spojile su se sve jedinice Brigade u Smoljanima. Komandant Brigade izdaje novo naređenje jedinicama u Smoljanima za nastavak napada, što je u skladu sa naređenjem nadležnog komandanta. Drugi bataljon napada pravcem: Smoljani - Dronjkuša - Korčanica. U rejonu Dronjkuša bataljon nailazi na jak otpor četničkih snaga. Napad je zaustavljen. Naređeno je držanje dostignute linije.

503. obr: Jedinice Brigade vode borbe od ranog jutra, pa sve do 15,00 sati sa snagama SČA u rejonu Obljaja i Zloimenjaka, kada je otpor slomljen. Neprijatelj je pretrpio velike gubitke. Jedan dio zarobljen, a veliki broj poginulih. Bježeći, četnici su odbacivali stvari, oružje, municiju. To su ogromna odbačena i ostavljena sredstva. Zemunice su ostavili uredene, čak i svjetlo u njima. Jedan zarobljenik kaže da je 75 dana na liniji. Nakon ovoga uspjeha, Brigada nastavlja napade sa gonjenjem, u sadejstvu sa jedinicama 505. vbb, da bi u večernjim satima izbile na liniju: Čardak - Beširevići - Lipik - Apen. Ovim su stvoreni uslovi za uvođenje 511. sbbr na pravcu: Bušević - Arapuša i Pučenik - Zalim, zaobilazeći Bos. Krupu. Ova b/d i uspjesi koje su postigle 503. sbbr, 505. vbb i 511. sbbr do kraja dana 16.9.1995. godine imali su historijsko značenje, jer su neposredno uticale na brzo oslobađanje Bos. Krupe i povlačenje snaga SČA iz grada. Nakon potpunog razbijanja SČA u rejonima: Gudavac - Vranjsko polje, Zloimenjak - Obljaj, zatvorena je komunikacija Bos. Krupa - Muslimanska Jasenica od Čardaka do Vrela r. Krušnice. Tada četnici počinju bezglavo da napuštaju Bos. Krupu, te se povlače prema Arapuši i Jasenici. U ovim borbama 16.9.1995. godine brigada je imala samo jednog poginulog. Četnički gubici su veliki. Cijeni se da ih je preko 50 poginulo.

505. vbb: U ranim jutarnjim satima 16.9.1995. godine jedinice 505. vbb otpočele su napade na snage SČA u rejonu Donja Suvaja - Gudavac - Vranjsko polje, gdje razbijaju odbranu neprijateljskih snaga, prisiljavajući ih na povlačenje na pravcu napada.

511. sbbr: Nakon pristizanja 2./511. sbbr u rejon Drenovo Tijesno 15.9.1995. godine u večernjim satima, isti je tu zanočio. Sutradan Bataljon je uveden u borbu pravcem: Turske vode - Suvaja - Čardak. Bataljon je imao u svom sastavu 397 boraca i starješina. 11./511. sbbr prebačen je na m/v 16.9.1995. godine iz rejona razmještaja Cazinski bunar u rejon Veliki Rađić, a odatle marševanjem do Vranjskog polja, gdje je zanočio. Toga dana Bataljon nije tveden u borbu.

517. obr: U svom pokretu na pravcu Bravsko - Miočići - Gornja Sanica, 1./517. obr ušao je pod borbom u s. Mijačica. Tu je naišao na velike količine ubojnih sredstava. Bataljon je za-

Bos. Krupu ušle su logistika i civilne službe. Agresor, još uvijek, pruža manje ili više slabiji otpor, ali izvede i poneki protivnapad, da bi usporio ili zaustavio naše napredovanje i spriječio haotično povlačenje glavnine svojih snaga i borbene tehnike. Oko 10,00 sati 17.9.1995. godine sagledana je situacija i dostignute l/o naših i neprijateljskih snaga. Tako je l/o naših snaga išla pravcem: Ribnik – Čadavica – Velečevo – Peći – Vrhpolje – Gornja Sanica – Medede brdo – Javorova kosa – Željeznir – Risovac – Jelovi vršak – Hajdukovići – Jasenica – Ostrožnica – Donja glavica – r. Una. Agresorske snage držale su linije: Bos. Novi dolina r. Une do Bos. Otoke – Gornji Bušević –

Arapuša – Veliki Dubovik – Majkić Japra – Lušci Palanka – Stanići – Lokveni vrh – Čelić kosa – Korjenovo – Lijeva obala r. Sanica – Tomina – Ilidžari dalje sve do Podbrda. Snage JHV-a i HVO-a držale su: 8. Opatovci kod Vrhpolja – Marjin Brod – Gruborski naslon – Distrič – Kozila – Smotica – Grkvine – Gornji Ribnik.

12. Ocjena stanja kod SČA i kod naših snaga

O tome general Dudaković kaže: "Agresorske snage bile su u nekakvom nok-daunu. Pretrpani su izbjeglicama iz tzv. RSK i svojim izbjeglicama sa oslobođene teritorije, čija je površina preko 2000 km². Mladić je bio u bolnici u Beogradu. Narušen im je kompletan sistem komandovanja. A mi smo ih potpuno elektronski pokrili. Uz to, imali smo dobru podršku, dobro obavještajno obezbjeđenje. Međutim, naše jedinice su bile jako razvučene od Rudica do Ključa i Čadavice. Teško se održava kontinuitet i tempo napada. Poznato je da operacija takvog značaja traje 3-5 dana i prvu etapu smo u tom vremenu završili. Operacija strategijskog značaja traje 8-10 dana, a naša će trajati puno više i za tako nešto mi nismo imali snaga."

U drugoj etapi koja traje od 17/18.9.1995. godine naše snage nastavljaju napade na osnovnom pravcu: Ključ – Čadavica – Mrkonjić, kada pristigne i 17. krajiška vbb, koja se ubacuje prema Mrkonjiću. U isto vrijeme i SČA izvodi protivnapade na mrkonjičkom i gornjosaničkom prav-

nastavio sa napadom, kada ulazi u rejon Gornja Sanica – Budelj Donji. U borbama oko Gornje Sanice poginulo je oko 30 agresorskih vojnika. Drugi i treći bataljon nastavljaju sa napadima. Nailaze na jak otpor SČA na raskrsnici puteva Mijačica i kod s. Stanići. Jedinice su tu zaustavljene. Naređeno je djelimično povlačenje. Tako je 1/517. obr ostao u rejonu Gornja Sanica, 2/517. obr se izvlači iz rejona s. Stanići ka rejonu Mijačica tj. na gornju raskrsnicu, gdje organizuje poluokružnu odbranu, dok je 3/517. obr povučen u Mijačicu na odmor. Brigada je ovoga dana imala 20 boraca izbačenih iz stroja, od čega dva nepovratna gubitka.

5. bVP: Ova jedinica, zajedno sa 501. sbbr, nastavlja borbe iz pokreta, da bi u 2,30 ušla u Ključ, gdje 16 i 17.9.1995. godine nastavlja izvršavati vojnopolicijske zadatke u rejonima: Pudin Han, Vrhpolje i Ribnik. U toku pretresa nailaze na ostatke razbijenih grupa SČA. U jednom talovom sukobu u rejonu Ribnika ubijena su 3 neprijateljska vojnika.

U protekla 4 dana naše snage su imale sjajne borbene rezultate. Oslobodile su veliku teritoriju, razbile i nanijele velike gubitke SČA, zaplijenile su velike količine MTS-a i pokrenule lavinu izbjeglog srpskog naroda, sa njihovom vojskom, što je dodatno uzdrmalo i onako oslabljen moral te vojske i naroda, koju su smatrali nepobjedivom. Zbog toga se Mladić odlučio na izvlačenje dijela snaga 5. kozarske, 6. sanske i 11. dubičke brigade sa koridora Modriča – Bijeljina i njihovo dovođenje na pravce Prijedor i Sanski Most., kako bi spriječio dalji naš prodor na tome pravcu.

10. Dopunski zadaci i pohvale jedinicama

Shodno nastaloj situaciji, general Dudaković je tražio od Vrhovne komande veće angažiranje ostalih korpusa na svim frontovima i brže prebacivanje određenih snaga iz 7. korpusa na ovo naše ratište. U isto vrijeme 16.9.1995. godine u 8,30 sati general Dudaković je izdao dopunske zadatke svim jedinicama i ujedno ih je sve pohvalio za ovako visoke borbene rezultate. U toku 16.9. agresor pruža sve jači i organizovaniji otpor, kako na pravcu prema Mrkonjić gradu, tako i prema Sanskom Mostu. Naročito su otpori bili kod Donjih Ramića, u rejonu Vrhpolja, Gornje Sanice i oko s. Stanići. Ipak, na kraju dana naše su snage ušle u Vrhpolje, kada su četnici digli u zrak most na r. Sani. I naša artiljerija je dio sredstava prebacila na nove VP u s. Kamičak, gdje je formiran i 1KM 5. korpusa. Sve je to bilo na dometu pušcarne vatre. Sve u svemu, borben i uspješan dan.

11. L/o naših snaga na dan oslobođenja Bosanske Krupe

Sedamnaesti dan septembra 1995. godine naše snage nastavljaju sa napadima na svim pravcima. Četnici su nemoćni da pruže jači otpor. Značajno je spomenuti da je ovoga 17.9.1995. godine definitivno i Bos. Krupa slobodna. Oslobodile su je jedinice taktičke grupe "Slava", a prije su ušle snage 511. sbbr, koje su cijeli rat gledale svoju Krupu i branile lijevu stranu r. Une do Bos. Otoke i desnu stranu r. Baštre do Medvjedovca. Poslije ove jedinice u

cu. Zaustavljanjem ovog kontranapada stvaraju se uslovi za naš napad prema Sanskom Mostu.

Naše snage iz TG "Sjever" su do kraja dana 17.9.1995. godine napredovale i oslobodile Bos. Krupu, Veliki i Mali Badić, Gornji i Srednji Bušević, dok su jedinice OG "Centar" prema Sanskom Mostu oslobodile selo Hrustovo i Vrhpolje. Osnovna karakteristika odbrane SČA bila je u posjedanju odbrane u grupnom sistemu, tj. samo istaknutih objekata u sistemu odbrane. Bilo je tu i nekakve zadržavajuće odbrane, koja nije uspijevala zadržavati naše snage u napadu ni za određeno vrijeme. Takva odbrana bila je više želja i htijenje, nego što je to bila stvarna odbrana. Taj odbrambeni sistem i sistem komandovanja su u cijelosti narušeni, iako su imali značajnu artiljerijsku i zračnu podršku. Sada se već osjećaju problematičnosti logističkog obezbjeđenja i kod nas. Širina fronta je velika. Osjeća se manjak m/v. Zaplijenjena se moraju podvrgnuti pregledima i opravkama. Oslobođena teritorija nije "pročešljana", a uočeno je i kretanje civila i neangažiranih vojnika u nedozvoljenim radnjama. Preduzimaju se mjere na uspostavi civilnih službi u većim oslobođenim mjestima. U tom cilju predsjednik USK-a sa grupom ministara je posjetio neka mjesta, a na IKM-5 u rejonu Kaničak upoznat je sa situacijom na ratištu, problemima i zahtjevima.

Da su jedinice koje su napadale imale svoje borbene učinke u toku 17.9.1995. godine, vidi se iz sljedećeg:

501. sbbr: Nastavlja svoja napadna dejstva i tokom 17.9.1995. godine od 5,00 sati. Tokom dana uspjela je ovladati linijom: Mededak – Svinjčice – Amidžići – Panići – Bukići – Krahljevića-s. Guslari – Medari – Kneževići - Jošići i Potkraj. Na ovoj dostignutoj liniji jedinice 501. brigade dobile su svoje zone i rejone, a zatim vršile njihovo uređivanje, da bi narednog dana nastavile napadna dejstva.

Šetnja po razrušenom gradu - Bosanska Krupa

502. vbbr: Komandant 502. vbbr pozvao je 17.9.1995. godine u 7,45 sati svoje neposredno potčinjene na prijem borbenog zadatka. A zadatak Brigade je bio: pokret pravcem: Velagići - Sanica, a zatim lijevom stranom r. Sanica do ušća u r. Sanu, gdje ostvariti fizički spoj sa 510. obr u rejonu Vrhpolja. Jedinice su krenule prema Sanici iza 11,45 sati. U prvom ešalonu kretale su se IDČ "Tigar" i po jedna brdska četa iz svakog bataljona. Ostale snage su kretale prevoženjem na m/v pravcem: Ključ - Donja Sanica - Hrustovo, a odatle u 14,30 sati pokret pješice do uvođenja u borbu na pravcu Handanagići, lijevom stranom r. Sanice. Cilj ovog pokreta, do uvođenja u borbu je "pročešljavanje" terena u selima: Panušići, Donja Sanica i Kerani, jer je bilo ostataka četničkih jedinica. Organizirani otpor neprijatelj je pružao "Tigrovima" u rejonu ušća r. Sanice u r. Sanu kod Vrhpolja oko 17 sati. U tom rejonu četnici ruše most preko r. Sane i tako zaustavljaju napad 510. obr. Naše jedinice prvog ešalona pokušavaju proboj tih linija. Nisu uspjele, pa su zanočile na dostignutim linijama. Sredstva podrške i logistika sa m/v zanočili su u koloni, što je moglo biti unosan cilj avijacije da je otkrivena. Naređeno je razvlačenje kolone i skrivanje u tunele što je moguće više, prvenstveno sredstava podrške.

503. sbbr: Nastavljeno je napredovanje jedinica 503. sbbr. Otpor je slab. Do noći 17.9.1995. godine dostigle su liniju desno Metla i lijevo Muslimanska Jasenica - Zalin, gdje su i zanočile. Veze sa susjedima su često u prekidu. Znalo se da je 511. sbbr na Pučeniku. Borci kreću u kolonama. Otpori su sporadični. Jedino blizu Zalina u selu Trnjak nešto je jači otpor, ali je ubrzo došao u naše ruke.

505. vbbr: napreduje u zahvatu puta Bos. Krupa - Jasenica. Otpor SČA je slab sve do Jasenice. Tu je uspostavio l/o na brzu ruku na potezu: Metla - Jasenica - Gradina (tt. 501). Te linije su napale "Gazije" i 2. jurišni bataljon. Vojska SČA brzo je razbijena i potisnuta iza Jase-

Mali predah u Vranjskoj

nice. Jedinice ove brigade ulaze u Jasenicu u 14.15 sati. Ovoga dana nisu angažirane sve jedinice u prvom ešalonu, kao dan ranije, već u dva ešalona u gotovosti za uvođenje u borbu, u slučaju jačeg otpora po dubini rasporeda neprijatelja.

506. obr: nakon zaustavljanja napredovanja 2/506. obr. u rejonu Dronjkuša i prelaska tog bataljona privremeno u odbranu, komanda Brigade naređuje popunu jedinica tokom noći, a sutradan kreće u napad pravcem: Smoljani – Dronjkuša - Korčanica. Tako je 2/506. obr koji je bio u dodiru sa SČA u ranim jutarnjim satima 17.9.1995. godine napao četnike u rejonu Dronjkuša. Nakon dvosatne borbe agresorska vojska se povlači ka Korčanici, ostavljajući na bojištu veće količine MTS-a. Signiran je plijen, kojeg je kasnije odvučla logistika 5. korpusa. Jedan dio uskladištenih sredstava četnici su digli u zrak. Da bi usporio pokrete ove brigade ka Korčanici, agresor je izvršio zaprečavanja puta na više mjesta. Angažirani su pioniri na raščišćavanju, da bi vozila i jedinice podrške mogle nastaviti kretanja putem ka Korčanici. Iza 15,00 sati jedinice su nastavile pokret ka s. Korčanici. Oko 18,15 sati prethodnica 2/506. obr nailazi na zasjedu na prilazima Korčanici. Borbe sa ovom zasjednom jedinicom trajale su sve do 21,00 sat. Jedinice Brigade nisu ušle u selo već formirale l/o na jedan km ispred sela. Gubici Brigade bili su: jedan borac poginuo i 4 ranjena. Tokom noći 17./18.9.1995. godine četnici su granatirali položaje Brigade oko Korčanice i duž puta prema Dronjkuši gdje se nalazio dio jedinica i logistika Brigade.

510. obr: Jedinice 510. obr sa 5. IDČ i 5. bVP izbijaju do s. Tomina. Tu ih dočekuje neprijatelj sa dobro organiziranom odbranom. Jedinice kreću u proboj l/o pravcem: Vrhpolje – Tramošnja - Srpska Tomina. Komunikaciju na pravcu Tomina obezbjeđuje 1. oč sa LARV PZO. Gotovo u isto vrijeme i agresor kreće u tenkovsko-pješачki napad na pravcu Srpska Tomina i Tomina - most kod Vrhpolja. Nakon žestoke borbe SČA potiskuje 1. oč oko 500 m unazad. U isto vrijeme agresor napada i obezbjeđenje mosta u s. Podovi, što je izazvalo paniku kod boraca. I jedinice koje su krenule u proboj bivaju otkrivene i izložene jakoj artiljerijskoj vatri. Od te vatre poginuo je jedan borac, a ranjeno 18. Zbog toga se jedinica vraća na polazni položaj. U toku večeri izvlače se i jedinice sa desnog krila u rejon Podovi, zbog velikog međuprostora od oko 12 km. između te jedinice i glavine, koja je bila u Podovima. Dio snaga se izvlači na lijevu stranu r. Sane, a 4. oč i dio LARV PZO sa dijelom prištapskih jedinica zaposjedaju taj dio lijeve strane r.Sane na potezu Vrhpolje – Kamičak - Prhovo. Glavnina snaga ove brigade prebačena je u rejon Zgon. Slijedećih desetak dana jedinice vode žestoke borbe na novouspostavljenim l/o u sadejstvu sa 17. krajiškom vbr.

RZJA jačine čete pristiže u z/o Brigade. Upućena je na l/o 4. oč radi posjedanja rejona odbrane, da bi se ta četa izvukla na odmor.

17. vbr ubacuje se u borbu na pravcu Zgon - Ninići, na desnoj obali r. Sane radi čišćenja i progona četnika. Odatle produžuje napad pravcem: Ninići – Crljeni - Crni vrh (tt. 1045) kojeg su u žestokim borbama i uz velike gubitke od 16 ostavljenih poginulih četnika uspjele zauzeti objekat Crni vrh. Te jedinice nastavljaju sa čišćenjem terena na pravcu: s. Plavšići – Jevjavac – Glavica - s. Nabadići. Međutim, nakon konsolidacije svoje odbrane u dubini, SČA zaustavlja prodore ovih jedinica.

511. sbbr: nastavlja kretanje jedinica sa dva bataljona u prvom ešalonu i to: 1. bb pravcem: Prisjeka – Gudavac - Puačko brdo, koja se razvija u liniju na pravcu: Kekića glavica - Kadina glava – Kaluderi - Stuparevo brdo, dok je 2. bb na lijevom krilu kretao pravcem: Čardak – Gudavac – Pučenik – Orasi – Mustelji – Velebit - Keinovac. Iz pravca Keinovac – Mitrašino-viči - Stolovi agresor je žestokom vatrom zaustavio naše snage, a zatim krenuo i u silovit napad, tako da se bataljon povukao sve do rejona Mali Badić, gdje je organizirao odbranu.

517. obr: Noću 17.9.1995. godine izvršeno je prikupljanje i spajanje jedinica Brigade. Tako je 2. i 3. ob prikupljen na pravcu od raskrsnice puteva Mijačica - Stanića brdo - Sanica. Prvi bataljon je izvučen iz rejona Gornja Sanica, a zatim upućen, po naređenju Komande Korpusa, u rejon Vrhpolja, s ciljem ubacivanja i dejstva iza leđa neprijatelja ka Čelić pećini, Medu do lu i Mededem brdu. Bataljon je stigao do s. Bašiči i tu zanočio, dok 2. i 3. ob nisu imali uspjeha u borbi sa SČA zbog snažnog i već dobro organiziranog otpora. Prištapske i dio jedinica podrške ostaju u rejonu Mijačica, gdje su organizirale kružnu odbranu. U taj rejon upala su 3 četnika u našu zasjedu, koja ih je ubila u pokušaju bijega. Drugi i treći bataljon pokušavaju se probiti do s. Stanići, ali im ne polazi za rukom zbog dobro organizirane odbrane na prilazima selu. Prvi bataljon nastavlja svoje borbene aktivnosti na pravcu Kukavice - Hrustovačke pećine - Jusića glavica - Čelić pećina.

5. inženjerski bataljon imao je značajnu ulogu u prvoj etapi operacije, uglavnom na raščišćavanju i opravi puteva, razminiranju prolaza na pravcima napada jedinica. U tom cilju formirano je 5 PGZ, jedna mosna grupa i grupa za izvlačenje tehnike sa oko 100 boraca. U drugoj etapi od 16.9.1995. godine jedinice ovog bataljona vršile su sanacije dionica puta, raščišćavanja saobraćajnica, sanacije mostova i propusta, utvrđivanje vatrenih položaja artiljerije, prevoz MES-a, izvlačenje ratne tehnike, zaprečavanja, razminiranja neprijateljskih minskih polja i opravlja puteva. To su uobičajni zadaci inženjerije u uslovima vođenja savremenih operacija, pogotovo na terenima kao što su ovi u operaciji "Sana-95".

Postrojbe HVO-a na odmoru.

Najzad, nešto o aktivnostima HVO-a regije Bihać. Naši predstavnici posjetili su zapovjedni ka HVO-a regije Bihać. Tom prilikom predloženo mu je da i njihova jedinica uzme učešće u borbama u operaciji "Sana-95". Dobijen je iznenađujući odgovor: "Postrojbe su na odmoru do daljnjeg. Zapovijedi primam samo iz stožera Grude". Žalostan odgovor i stav, kao i odnos prema zajedničkom neprijatelju. Ovoga puta kao i da nije njihov već samo neprijatelj bošnjačkog naroda. Oni neće da znaju da se ovom operacijom oslobađaju i brojna sela bosanskih Hrvata.

5. MAP: Ovaj puk je imao vrlo napornu drugu etapu operacije. S jedne strane trebalo je ukorak pratiti brze i duboke prodore pješadije svojom vatrom, a da se ista ne ospe po sopstvenom b/r jedinica. I drugo, trebalo je neobičajeno često pomjerati vatrene položaje artiljerije po dosta lošim putevima i na širokom frontu, kakvog su imale naše jedinice na pravcima napada. To su izuzetno velika naprezanja, a i obaveze da se u svakom momentu moraju znati

pozicije naših snaga prvih ešalona i pozicije neprijatelja. Pored navedenog, teško je bilo udovoljati zahtjevima jedinica, koji su često bili iznad režima vatrenih mogućnosti jedinica podrške. I najzad putevi, van glavnih komunikacija, bili su loši, kako za pokrete tehnike, tako i za tehničko snabdijevanje, jer su trošci bili veliki. U ovoj fazi utrošeno je: 1433 projektila 105 mm, 356 projektila 122 mm i 256 projektila 130 mm.

5. Lard PZO angažiran je sa svim svojim orudima u podršci jedinica prvih ešalona. Tako je 1. i 2. topovsko odjeljenje učestvovalo od početka operacije "Sana-95", koja su pridata 510. obr u rejonu Vrhpolja. Treće odjeljenje je od 21.9.1995. godine pridato 502. vbbr u rejonu Vrhpolja.

5. Lob – OdLOB imala je veoma važnu ulogu u tehničkom, intendantskom, sanitetskom i veterinarskom obezbjeđenju jedinica. Postojale su brojne transportne teškoće pri doturu i evakuaciji, u prikupljanju, opravkama i dovođenju u stanje upotrebe tehničkih sredstava, vozila i opreme. MTO jedinica i zbrinjavanja bili su u centru pažnje, s obzirom na širinu fronta, pokretna dejstva i mreže puteva. Treba tome dodati još i opasnosti od miniranih i zapriječenih puteva, moguće napade na kolone lutajućih zaostalih neprijateljskih grupa. Za ove službe je to prava nepoznanica, jer se prvi put susreću sa zadacima logistike u savremenom ratu.

Ovaj današnji dan je prvi pokušaj obrta situacije u korist SČA. Naime, oni su izveli niz protivnapada u rejonu Vrhpolja, Gornje Sanice i na pravcima napada 501. sbbr. Zbog toga su naše snage na ovim pravcima usporavale napade, a u rejonu Vrhpolja se i grčevito branile, iako su snage na tom pravcu bile ojačane. Već se osjeća zamor i prezasićenost naših snaga. Očekivane jače svježije snage još ne pristižu. Razloga i smetnji za to je bezbroj.

Dan 18.9.1995. godine je također važan. Prije svega, potrebna je bolja koordinacija i sa dejstvo naših i pridolazećih snaga, zatim sinhronizirana aktivna dejstva ostalih korpusa, te susjeda HV-a i HVO-a, kako bi se agresor prisilio da ne izvlači snage s ratišta prema njima i iste upućuje prema nama. To su sve bitne stvari, koje bi omogućile nastavak naših ofanzivnih dejstava ka Sanskom Mostu i Prijedoru, ali i prema Manjači i Banjoj Luci. S ciljem konkretizacije ovih dejstava i boljeg logističkog obezbjeđenja komandant korpusa upućuje u Zagreb oficira za vezu sa preciziranim zahtjevima: sadejstvo jedinica u b/d, artiljerijska podrška HV-a, bolja logistička potpora, remont tehnike iz ratnog plijena, prvenstveno tenkova i oruda.

Što se tiče b/d ona su ustabiljena na dostignutim l/o na centralnom - sanskom pravcu. Na sjevernom pravcu naše snage ne dopuštaju konsolidaciju odbrane već razbijenih jedinica 11. krupske, 17. ključke i 1. novigradske brigade SČA. Iako je sjeverni front širok i razvučen, naše snage održavaju tempo napada. Ove snage dostigle su, ovoga dana, do linije: Lužine – Benakovac – Metla – tt. 478 - s. Blatna. Međutim, veliki međuprostori, djelimično osipanje ljudstva iz nekih jedinica, upozoravaju na moguće jače protivnapade SČA kroz međuprostore u cilju slabljenja našeg tempa i siline udara. Upućena su hitna upozorenja svim jedinicama u vezi s tim problemom. Već se osjeća sve veća konsolidacija snaga SČA u dodiru. Artiljerija je vrlo aktivna. Također izviđači, borbena avijacija i raketne jedinice koj su popodne su dejstvovale su

Miskiće Bajro na PAT-u

raketama "volhov" iz pravca Manjače po Drvaru, Bos. Petrovcu i Bihaću. Protekli dan bilježe u svojim analizama i sve jedinice angažirane u b/d u ovoj operaciji.

501. sbbr: Ova brigada svoje napade usmjerava 18.9.1995. godine na dva osnovna pravca: Mededak - s. Milani na kojem pravcu je napadao 3/501. sbbr i s. Bukiči - s. Stojići, gdje je napadao 1/501. sbbr. Nakon početnih uspjeha, očekivao se i dnevni uspjeh. Međutim, agresor je čvrstom odbranom zaustavio ove napade. Jedinice su vraćene na polazne položaje i tu zanočile.

502. vbbr: Ova brigada je otpočela svoje artiljerijsko-pješачke napade na l/o SČA u 9,00 sati 18.9.1995. godine u rejonu ušća r. Sanice u r. Sanu. Napad nije uspio. SČA je uvezao odbranu i uspostavio solidan sistem vatre. Napad je ponovljen u 11,00 sati, ali su linije SČA ostale nesavladive. Agresor uzvraća vatrom po b/r Brigade iz dva tenka, minobacača 120 mm i 82 mm i iz PAT-a 20/3 mm. Jedinice zbog toga zaustavljaju bezuspješne napade. Ponovo prelaze u odbranu dostignutih linija desno: k. 235, ispred s. Begiči. Selo se nalazi uz komunikaciju Vrhpolje - Sanski Most i lijevo: s. Žegar – Polje - kota 362 – Malovani - Hrastova glava. I četnici učvršćuju svoju liniju – desno - Beganovići na komunikaciji, lijevo: tt. 281 - Smajino brdo - Gradina (tt. 582). IKM brigade formiran je u rejonu s. Vrhpolje, uz komunikaciju. I minobacačka baterija 120 mm ima vatrene položaje u rejonu toga sela. Agresor je u 12,30 sati lansirao modificiranu raketu u pravcu Bos. Petrovca. Rampa za lansiranje nalazi se ispred Sanskog Mosta. Komandant 502. vbbr naredio je nove pripreme jedinica za napad. Uveče u 20,00 sati jedinice su krenule u noćni napad na l/o SČA. U tom napadu učestvovali su i "Delfini" iz 506. obr. Ni ovaj napad nije uspio. Jedinice su pretrpile gubitke, naročito "Delfini". Svi povrijeđeni su blagovremeno zbrinuti. Jedinice su noću odmarale i spavale na otvorenom ili u zi-

dimama spaljenih bošnjačkih kuća. Ponovo se nastupaju izviđanja i prikupljanja podataka o neprijatelju.

503. Sbb: Brigada nastavlja sa napadima, rekdo bi se gonjenjem neprijatelja, pravcem Podkalinje – Hašani - Kikino brdo, do kojih linija su stigli do kraja dana. I njihovi susjedi, desno - 505. vbbr i lijevo - 511. sbbr napadaju na svojim pravcima. Sadejstva su uvezana. Agresor je pružio žestok otpor na pravcima napada Brigade, ali su ti otpori savladivani iz pokreta i naneseni im znatni gubici. Vrijeme je bilo užasno. Kiša tri dana pada. Stvorila se kaljuga i po putevima, a ne samo van njih. Svugdje popaljene kuće. Kućišta zarasla u travu i korov, što podsjeća da su tu, prije rata, živjeli Bošnjaci i Hrvati. Ostaci građevina su visoki sprat-dva. A sada je to pusto, zarušeno i zaraslo u korov.

505. vbbr: Jedinice 505. vbbr.nastoje odraditi sve predradnje, pa tek napadati. Komanda Brigade izvršila je detaljna izviđanja neprijateljskih pozicija na pravcu: Kamenica - Golo brdo (k. 543) - s. Kozice - Jelačka glava (tt. 551) - s. Kariči (tt. 503). Nakon toga napad je izveo Bataljon specijalne namjene (bSN) "Hamze". U prvom naletu uspjele su razbiti dio neprijateljske odbrane. Ubrzo SČA pristiže pojačanje. Blokiraju mjesto proboja i uzvraćaju jakom artiljerijsko-tenkovskom vatrom po našim snagama u napadu. I naši uzvraćaju vatrom protivoklopne baterije, baterije minobacača 120 mm, VBR-107 mm i iz PA oruđa. To je bio pravi vatreni duel artiljerije dviju strana. Komandant Brigade je ocijenio da proboj s fronta ne ide. Uvodi u borbu dio drugog ešalona sastava: 2. jurišni bataljon ojačan sa dvije čete iz 1. bataljona, kojeg usmjerava na bok i zaleđe snaga agresora. To je bio pravovremen manevar ovih snaga na dužini oko 15 km. Jedinice su se kretale pravcem: Oštrej - Suvopoljska plećina - s. Majkići i Suvopoljska glavica (tt. 504) - tt. 544 - s. Kačavende. Taj prostor je savladan

General Dudaković prati borbu

za nepuna 3 sata. Agresor nije očekivao takav odlazak s boka i iz pozadine sa tih pravaca. Napad je sinhronizovan po vremenu i prostoru sa jedinicama koje s fronta napadaju. U ovom napadu jedinice 505. vbbr razbile su odbranu neprijatelja, primoravši ga na povlačenje. Tako su snage ove brigade do kraja dana ovladale linijom: Suvopoljska plećina - Glavica (tt. 504) - tt. 544 - Kačavenda.

506. obr. Dan je počeo za ovu brigadu žestokim grantiranjem l/o u trajanju od jednog sata. Tek oko 11,00 18.9.1995. godine stvorili su se uslovi izviđanja rejonu Korčanica. Grupu za izviđanje čini komandant Brigade, komandant 2. ob sa grupom oficira i obezbjeđenjem od 30 boraca. Pred 12,00 sati otpočele su borbe za Korčanicu, koje su trajale više od jednog sata, kada u to mjesto ulaze i oslobadaju ga jedinice 2. ob i dijelovi 1. ob. i 3. oslobodilačkog bataljona. SČA je ostavio kompletnu bolnicu sa inventarom. Snage agresora povukle su se u pravcu Lušci Palanke. Međutim, pred kraj dana agresor pokušava protivnapadima na ovo selo odbaciti naše snage iz Korčanice, ali ne uspijeva.

511. sbbr. Jedinice Brigade, uz kraću artiljerijsku pripremu, izvode napade po odvojenim pravcima. Tako je 1. bb ovladao dominantnim objektima na pravcu napada. Bataljon nastavlja svoje napade pravcem: Kečića glava - Kadina glava - s. Kaluderi - Stuparevo brdo. Drugi bb nastavlja napade ovoga 18.9.1995. godine pravcem: Mustelji - Šabića poljana - Gaj i Mitrašinići - Svetličko brdo, na kom brdu razbija dosta jake snage agresora. U toj borbi korištena su PA oruđa i oružja za blisku POB (RPG, "ose", "zolje" i RB 57 mm). Uveden je i 3. bb u borbu na pravcu: Stolovi - Rađenovo brdo - Razvršine.

Na tom pravcu otpor SČA je bio slab, tako da su jedinice ovoga bataljona brzo zaposjele sve objekte na pravcu napada.

Borci 503. u pokretu

7. obr. Brig. 1. bataljona ove brigade pod napadima 18.9.1995. godine ka s. Stanići. Oni ne uspijevaju prići bliže selu, dok 1. ob. nastavlja planirane napadne aktivnosti na pravcu: Kukuravice - Hrustovačke pećine - Jusića glavica - Čelić pećina, da bi u večernjim satima stigli u rejon Šutarlije i tu zanočili.

5. bVP: Prva i treća četa bataljona pridate su 510. obr. radi napada u rejonu s. Tomina. U toj žestokoj borbi 4 borca su ranjena i jedan nestao, dok je agresor imao 16 poginulih, 28 ranjenih i 4 nestala vojnika. Ovaj podatak nađen je na KM 5. kozaračke brigade, u kasnijem pretpresu terena. Četvrta i peta četa upućene su na desnu obalu r. Sane radi zatvaranja međuprostora i povezivanja sa dijelovima 501. sbbr, koja je još dalje desno od r. Sane vodila borbe sa snagama SČA. Kao što se vidi, ovoga dana vodene su borbe sa snagama SČA koje su na više pravaca stabilizirale odbranu. Na nekim pravcima idu i u protivnapade. To dovoljno govori da im prištiže i u borbu se ubacuju svježe, ali još uvijek manje snage. I snage u dodiru se sve više konsoliduju. Zbog toga naše euforično napredovanje sve više prerasta u borbe po objektima, uz daleko oprezniju kontrolu međuprostora i zaštitu bokova.

Ovoga 18.9.1995. godine borbeni učinci na pravcu dejstva glavnih snaga, tj. Ključ - Sanski Most i prema Mrkonjić gradu je bez pomjeranja naših linija naprijed, u odnosu na prethodni dan, tako je bilo ozbiljnih i dobro osmišljenih pokušaja proboja l/o SČA. Na pomoćnom pravcu, prema sjeveru i sjevero-istoku naše snage išle su naprijed i dostigle do linije: Blatna - Rašće - Osredak - Petrovići - Buloči - Metla - Kolišta - Benakovac - Lužina.

Šesti dan operacije "Sana-95" bio je maglovit i prohladan, ali za iznenađenja pogodan dan. Tek 19.9.1995. godine napad glavnine naših snaga je zaustavljen. Agresor je znatno konsolidovao svoju odbranu na domaku Sanskog Mosta. Izvodi čak i povremene protivnapade na naše snage, s ciljem njihova odbacivanja što dalje od Sanskog Mosta, koji je za SČA sudbonosno pitanje. Na sjevernom pravcu naše snage i dalje napreduju. Potisnule su snage agresora i izbile na liniju: s. Rudice - Đurići (tt. 257) - Veliki Lisac - Stanojevića glavica (k. 439) - Donja i Majkač Japra - Lušci Palanka - Korčanica. Ovim je Grmečki masiv ostao iza leđa. Agresor i danas koristi avione, helikoptere i rakete "Volhov" u podršci svojim snagama u odbrani, pored artiljerije koja je sve više aktivna. Južno od Ključa naše snage spojile su se sa hrvatskom vojskom u rejonu s. Vrhljani. Te jedinice su bile na žestokom udaru SČA kome je više stalo da zaustavi, pa i odbaci naše snage, nego da spriječi prodore HV-a s kojima će se lakše pogadati, ako zatreba.

I dalje se vrši mobilizacija i uključivanje ljudstva do 60 godina starosti u RZJA. To se čini i na teritoriji koja se oslobađa. Ove jedinice se i dalje angažiraju na pomoćnim pravcima. I dalje se otkrivaju nova skladišta SČA. Neka uspiju i uništiti. Ratni plijen se prikuplja. Razbacan je svukud. Vojska SČA oslobađa se svega što joj smeta u bježanju.

Kakvi su učinci jedinica u današnjim borbama vidi se iz analiza tih jedinica:

501. sbbr: Jedinice ove brigade nisu uspjele 18.9.1995. godine zaposjesti Bukiće i Stojiće. Vraćene su na polazne položaje. Slijedećeg dana izvršile su nasilna izviđanja, a zatim i napad na pravcu: Donji Ribnik - Gornji Ribnik, kojom prilikom je zauzet objekat tt. 496 iznad G. Ri-

502. vbbr: Dan je počeo kao borbeni, uz ponovna dejstva naše artiljerije i minobacača po l/o neprijatelja. I oni uzvraćaju minobacačkom i tenkovskom vatrom po komunikaciji i kanjonu r. Sanice. Komanda Brigade je izvukla nazad m/v i dio sredstava dublje u pozadinu, da bi ih sačuvala od mogućeg uništenja. Od toga napada ranjen je jedan borac iz 517. obr. Prema dojavama iz PEB-a u redovima agresora vlada panika i bježanje s linija ispred rasporeda Brigade. Nije se mogla odrediti lokacija tog događaja. Komandant Brigade je naredio da se veza i logistika premijeste u s. Vrhpolje, a komandantu 2. bataljona da svojim bataljonom prođe kroz međuprotor odbrane agresora u rejonima Gradina (tt. 582) i Smajino brdo (tt. 423), odnosno rubom planine Mrežnica sa zadatkom: čišćenje i progon neprijatelja iz sela Pilipovići i Brankovići, a s ciljem što bržeg izlaska na komunikaciju za Sanski Most i spajanje sa 517. obr. I Omladinskoj četi je naredeno u 20,00 sati da dođe u rejon odbrane Brigade, jer je prestala potreba obezbjeđenja Donje Sanice.

503. sbbr: Ova brigada, nakon prelaska kanjona Japre, nastavlja sa napadima od jutarnjih sati 19.9.1995. godine na pravcu: Donji Lipik - Modra - Zenkovići. Napad je podržan jakim artiljerijskom vatrom. Neprijatelj je pretrpio osjetne gubitke. Međutim, zbog kašnjenja lijevog

susjeda u realizaciji zadatka, agresor je to iskoristio time, što je ojačao odbranu i zaustavio privremeno napad 503. sbbr u rejonima Modra, Hutića Varoš - Skucani Vakuf. U ovim borbama prema Skucanom Vakufu poginuo je, u noćnim borbama, pripadnik IDČ "Čaruge", kada su naletjeli na zasjedu. No sličan način je poginuo i pripadnik 3. bataljona.

505. vbbr: Jedinice Brigade vodile su cjelodnevnu borbu oko i za Lušci Palanku, da bi u večernjim satima, između akšama i jacie,

Ulazak boraca 505. vbbr. u Lušci Palanku

u potpunosti očistile i oslobodile Lušci Palanku, inčuvano četničko leglo. Toga dana, od jutarnjih sati, energičnim napadom naših snaga razbijena je čvrsta odbrana SČA na potezu: s. Majkići - Drenova glava (tt. 571). Nakon ovog proboja SČA pristižu pojačanja, te organizira nove l/o: Metla (tt. 576) - Čurguzi - Plasenica (tt. 560) - Majkić Japra - Gornja. Tek u suton je slomljena i ova, rekdo bi se, spoljna odbrana Lušci Palanke, kada su u nju ušle jedinice Brigade. Nije dopušteno neprijatelju niti da pokuša spolja braniti neke od objekata do ulaza 505. vbbr u ovaj gradić.

506. obr: U rejon rasporeda 506. obr rano ujutro, pristigao je predstavnik Komande 5. korpusa i prenio naredenje Komandi brigade da se njihova jedinica ima probiti po svaku cje-nu, ka s. Stanići, kako bi se spojile sa 517. obr. Odmah se pristupilo pripremama i popuni MTS 1. i 3. bataljona, a zatim u 9,00 sati ove jedinice su krenule na izvršenje zadatka iz rejo-na Korčanica ka s. Stanići, krećući u kolonama sa obezbjeđenjem ka odredištu. Do borbe je došlo u rejonu Stanića brdo. Naređeno je da se ta odbrana savlada i nastavi napad sve do izbi-janja u rejon s. Stanići. Četničke snage su se povukle u pravcu Jelašinovca i Gornjeg Dabra, a dio se povukao u Grmeč. Oko 18,00 sati je došlo do spajanja snaga ove brigade sa 517. obr u rejonu Stanića brda. Širina ovoga fronta bila je oko 23 km. Neprijatelj je zasigurno, pretrpio značajne gubitke. Dogovorom komandanata 505. i 517. obr jedinica 506. obr su izvučene i upućene u s. Jelašinovac između 21,00 i 23,00 sati.

511. Sbbr: Ova brigada nastavlja sa napadima na pravcima: Tadića brdo - Srednji Dubo-vik - Veliki Lisac -k. 333 - Pađanova glava, te Crkvina - Zbjeg - Kotur - Zagaj i Donji Petrovići - Samar - Jezerača, gdje napada 1. bataljon. Treći bataljon napada na pravcu: s. Arapuša - G. Petrovići - Osredak, oslobađa navedena sela i izbija na rječicu Vojskova. Po podne su pokušale proboj u rejon Velika Rujiška u sadejstvu sa dijelovima snaga iz 2. bataljona, ali nisu uspje-le do narednog dana.

517. obr: Jedinice 517. obr i 506. obr koordiniraju svoja daljnja dejstva u š. r. s. Stanići i Stanića brdo, nakon spajanja 1/517. i 2/506. obr. Od jutarnjih sati, pa sve do spajanja ova dva bataljona 1/517. obr izvršio je žestok napad u rejonu s. Stanići i Medidol, u kom dijelu su razbili jednu četu SČA jačine oko 80 vojnika i nanijeli joj velike gubitke. Nakon toga uspjeha došlo je do spajanja i drugih jedinica unutar borbenog rasporeda Brigade. Noću 19/20.9.1995. godine izvršeno je prebacivanje prištapskih jedinica i IKM 517. obr u rejon Stanići, kojeg su već očistile jedinice 1/517. obr.

5. bVP: Četvrta četa bVP koja je upućena dan ranije na desnu obalu r. Sane radi obezbje-đenja desnog krila i povezivanja sa 501. sbbr povučena je 19.9.1995. godine zbog nepovoljnih položaja i nezadovoljavajućeg sadejstva sa 501. sbbr. Taj međuprostor je ostao nepokriven. Je-dan vod iz 1. čete je odmah pridat 501. sbbr radi kontrole međuprostora i sadejstva sa jednom četom iz 5. RNb do preuzimanja z/o od strane 510. obr. Ovaj dan se karakteriše pojačanom odbranom naših snaga prema Mrkonjiću, nakon odbacivanja tih jedinica sa dostignutih lini-ja i određenog zastoja u borbama oko rejona Vrhpolja, te značajnih prodora 511 i 503. sbbr prema sjeverosistoku i sjeveru i 505. vbbr prema Lušci Palanci, te 517. i 506. obr prema s. Sta-nići. Na kraju dana dostignute su l/o: s. Rudice - Burići - Čulibrk - Jezerca - Veliki Lisac -

Stojanovića glavica - Majkić Japra - Lušci Palanka - Korčanica - s. Stanići - Medidol, a u do-lini r. Sana i oko ušća r. Sanice u r. Sana vodile su se žestoke borbe.

13. Formiranje operativnih grupa (OG)

U srijedu 20.9.1995. godine nastavljaju se borbe na svim pravcima. Toga dana formirane su operativne grupe "Sjever", "Centar" i "Jug" koje već nekoliko dana fungiraju. U sastav OG "Sjever" ušle su jedinice: 505. vbbr, 503. sbbr i 511. sbbr. U operativnu grupu "Centar" ušle su: 517. i 506. obr, 502. vbbr i 510. obr, dok su OG "Jug" činile: 17. krajiška vbbr i 501. sbbr. Formiranje ovih OG u sistemu komandovanja treba da obezbijede efikasnije rukovođenje i komandovanje brigadama i olakša komandovanje komandantu Korpusa, smanjenjem broja neposrednih veza u mreži komandovanja komandanta Korpusa, na tako širokom frontu i u otežanim vezama zbog daljine, konfiguracije zemljišta i dosta zastarjelih i sa nedovoljnim do-metom RU. Naše i agresorske snage rade na uezivanju svojih dostignutih l/o. Naša strana uređuje svoje l/o da bi se obezbijedila od eventualnog protivnapada agresora, a agresorska strana da bi čvršćom odbranom spriječila prodore jedinica 5. korpusa, koji se očekuju i ovo-ga dana. SČA dobija i pojačanja svaki dan, jer postojeće snage ne mogu uspješno braniti pros-tore i sprečavati naše daljnje prodore. Do sada su identificirane pridošle snage SČA, među ko-jima su: "Srpska dobrovoljačka garda iz Srbije" Arkanovi tigrovi", "Šešeljevi", policija CSB iz Prijedora i specijalna brigada policije tzv. RS-a.

Avijacija agresora je vrlo aktivna i pored zabrane leta nad BiH, te krstarenja avijacije Zapa-da nad BiH prostorima, koja to treba da sprečava. Avijacija SČA djelovala je po položajima 5.

Načelnik artiljerije i veze na radnom zadatku - KM 503. sbbr.

MAP-a, po rejonu Kamičak, Korčanica i Ostrožnica. A na ključnom pravcu djelovali su borbeni helikopteri po VP artiljerije, dok je avionima bombardirao Bos. Krupu. Ovoga dana došlo je i do promjene komandanta 506. obr zbog zdravstvenih i drugih razloga. U rejonu Korčanica pronađene su veće količine ostavljenih oruđa i to: haubica 105 mm 7, haubica 122 mm D-30 četiri i M38 tri komada, PT topova 100 mm T-12 četiri i topova 130 mm jedan komad. Nađena je i haubica 152 mm D-20, te na desetine topova 76 mm (ZIS i B-1), minobacača svih kalibara, PAT-ova, te 9 tenkova, 16 OT M-60 i sredstava veze jednog bataljona. Pronađena sredstva su neoštećena. Ova pronađena sredstva dovoljno govore o haotičnom stanju i neredu u koji je zapala vojska tzv. RS i stanovništvo, koje se iseljava ispred ili sa vojskom. Srbi su ostavljali sve u kućama, pušteni stoku, vozila ispravna i ona koja bi se pokvarila, itd. Dakle, ostavljali su ili odbacivali sve ono što bi im stvaralo teškoće u bježanju, da bi ubrzali svoj bijeg. Gradovi i veća sela su krcati otpadom, koji nije odvožen na smetlišta. To je slika stanja onih koji su se smatrali nepobjedivim. Ovoga dana u Bihać je doputovao američki ambasador u RH Piter Galbrajt, koji se sa razlogom susreo sa komandantom 5. korpusa generalom Dudakovićem. Toga dana je dat i signal "prekid opasnosti" na tom području. I zamjenik ministra odbrane BiH posjetio je Bos. Petrovac i Ključ sa ekipom novinara.

Sada bilježimo učinke brigada u toku 20.9.1995. godine, iz kojeg se vidi gdje je koja borbeno jedinica i dokle je stigla.

501. sbbr: Jedinice Brigade uvazuju i utvrđuju dostignute l/o 19.9.1995. godine. Nastavljaju sa intenzivnim izvidanjima ispred svoje z/o i pomjeraju svoje linije na povoljnije objekte.

502. vbbr: Komanda Brigade upućuje Omladinsku četu sa načelnikom Štaba da posjedne l/o 1. bataljona, a on se ubacuje iza 2. bataljona i IDČ "Tigar" u dubinu neprijateljeva rasporeda. Uspostavljena je i veza sa lijevim susjedom 517. obr, što je bitno u ovoj fazi napada, radi koordinacije i sadejstva. Prvi bataljon sa IDČ "Tigar" nastavlja pokret ka s. Pilipovići. Kada se prišlo selu otkočeo je žestok napad. U isto vrijeme 517. obr napada u pravcu sela Brankovića. Položaji BrVG bili su toliko daleko da nisu mogli podržavati ovaj napad, već je tražena podrška 5. MAP-a. Napad na Pilipoviće nije uspio, a niti 517. obr na s. Brankoviće. Nakon ovog neuspjeha jedinice 502. vbbr vraćaju se na obronke pl. Mrežnice, a 517. br na svoje polazne položaje, gdje su zanočile.

503. sbbr: Brigada je vodila žestoke borbe na dostignutim linijama, uz manja pomjeranja između 20. i 26.9.1995. godine. U tim dejstvima smjenjivale su se salve obostrane artiljerijske vatre. Trpjele su gubitke jedinice Brigade, a agresor još veće. Jedino ozbiljnije pomjeranje l/o učinio je 1/503. sbbr za oko 3 km naprijed. Ovih 5-6 dana obostrane snage bile su u neakvoj "pat" poziciji. Branilo se dostignuto, a agresor ono što još nije izgubio.

505. vbbr: Nakon zauzimanja Lušci Palanke jedinice brigade napreduju usporenijim tempom. Dublje uldinjavanje može biti kao dvosjekli mač. Ovoga dana jedinice Brigade su se spojile sa 506. pbr u rejonu s. Vojvođići, napredujući sve do zapadnih padina Otisa (tt. 813), te sela: Miljevići - Šiprage - Jojići.

506. pbr: Drugi bataljon probio se do sela Radakovići - Karakaši gdje je došlo, oko 13.00

1/511. sbbr. okupljen za pokret na zadatak

sati, do spajanja sa jedinicom 505. vbbr. Iz rejona spoja Karakaši 2. ob nastavlja napad pravcem: Karakaš - s. Otis - Vijenac - tt. 634, dok 1. i 3. bataljon napadaju pravcem: Jelašinoval - Novakovića brdo - Rastik (tt. 671) - Gradina (tt. 731).

Na tim linijama vode se žestoke borbe sve do 25.9.1995. godine. L/o su bile preširoke. Čak su međuprostori bataljona bili 3 i više km, što može biti opasno na ispresijecanom zemljištu. Vršena su stoga svakodnevna izvidanja. Upućivane su zasjedne jedinice u međuprostore, sve u cilju sprečavanja ubacivanja snaga agresora iza leđa kroz takve međuprostore. Na jednom od izvidanja poginuli su 23.9.1995. godine komandant 3. bataljona, njegov zamjenik i pomoćnik.

511. sbbr: Jedinice Brigade napadaju po bataljonima na određenim pravcima. Tako 1. bataljon napada pravcem: Pađanova glavica - tt. 398, Zagaj - Podgaj, Brda - Mraova kosa - Drljače (tt. 323). Ovu jedinicu napadala je i avijacija SČA. Treći bataljon napada na pravcu: Donji Petrovići - Stupari - Mala Krupska Rujiška, Donji Petrovići - Čulibrci - M. K. Rujiška i Peluica dolina - Oljače - M. K. Rujiska. Drugi bataljon uspijeva djelimično napredovati na pravcu: Osredak - Paulića dolina - Umičević rijeka ka s. Rudice i Osredak - s. Čadavica - s. Rudice. Na ovoj dijelu SČA je pružio organiziraniji otpor, čime je usporio napredovanje ovoga bataljona. Zahvaljujući upornosti dvije čete ovoga bataljona ovladale su komunikacijom Agići - Rudice.

517. pbr: Jedinice 517. bbr nastavljaju napadna dejstva i 20.9.1995. godine na cijeloj zoni. Prvi bataljon napada pravcem Stanići - Stupari. Drugi bataljon prodire desno od komunikacije Rustine - Rastik (tt. 671) - Veliki Smrešnjak (tt. 816), dok 3. bataljon napada desno od navedene komunikacije, pravcem: Crna voda - tt. 687 - Brankovići - Marjanovići. I četnici konsolidiraju svoju odbranu na liniji: Crnomarkovići - Stupari - Marjanovići, a svoju arti-

ljeriju postavljaju na brdo Rujan. Jedinice 1. i 2. bataljona dočekane su oko 19,00 sati žestokom artiljerijsko-pješačkom vatrom na ulazu u selo Stupari. Od te vatre naše jedinice bivaju razbijene i primorane na povlačenje na linije prethodnog dana. Jedinice su pretrpjele gubitke. Izbačeno je iz stroja 66 boraca, od čega 6 nepovratno. Od toga dana pa sve do 30.9.1995. godine vojska SČA napadala je položaje ove brigade 2-3 puta dnevno. I ti napadi su bili bez učinka. Ali su zato svaki put plaćali ceh ljudskim životima. Zbog toga zastoja jedinice su uređivale svoje rejon odbrane do punog profila, te izvodile solidna zaprečavanja. Sada se intenzivnim izviđanjima prate pokreti neprijatelja i kontroliraju međuprostori s ciljem sprečavanja ubacivanja IDG i manjih jedinica agresora iza naših l/o. Ovoga 20.9.1995. godine jedinice Korpusa su dostigle slijedeću liniju: r. Sana - k. 235 - Malovan - Gradina - s. Brankovići - s. Marjanovići - s. Stupari (isključno) - Miljevići - Karakaši, na pomoćnom pravcu: Lušci Palanka - Roljevača - Stanići - D. Lipik - Stojanovići - Rastik - Čadavica - Srednji Bušević - s. Rudice. Danas su značajnije napredovale jedinice prema sjeveru, odnosno u dolini r. Sane. I Bos. Novom. Snage na centralnom, odnosno glavnom pravcu su trenutno zaustavljene, mada i dalje izvode neprekidna aktivna dejstva. Snage na pravcu OG "Jug" drže dostignute l/o, ali nema napredovanja.

Agresor sve bolje učvršćuje svoju odbranu 21.9.1995. godine. To su osjetile i naše snage OG "Jug" i "Centar". Artiljerija im sve više djeluje svojom vatrenom podrškom, čime znatno ojačava odbranu linija svojih snaga. I pored toga Otiš (tt. 813) je pao u naše ruke.

U z/o 5. korpusa pristižu snage iz srednje Bosne. Ovoga dana u Ključ je stigla glavna snaga 717. bbr. Svježe dodatne snage će dobro doći za pojačanje pritiska naših snaga na određenim pravcima. A stvorice se i uslovi za zamjenu i odmone ovih jedinica koje su angažirane od prvoga dana operacije. I agresor prikuplja razbijene snage iz 2. kk. dovodeći po 20-30 ljudi na određene pravce. Najjača pristigla jedinica jeste jačine bataljona (oko 350 ljudi), koja je došla iz 1. semberske brigade. Najviše snaga i artiljerije se upućuje ka Prijedoru i Bos. Novom. Po njihovoj procjeni sada su to dva najugroženija pravca. I vazduhoplovstvo iz Banja Luke je vrlo aktivno, jednako kao u vrijeme kada nije bilo zabrane leta nad BiH. Agresor je izveo i napad na pravcu Donji Dabar - Medede brdo snagama jačine bataljona. Tom prilikom je ovladao Mrežnicom. Agresor dejstvuje iz helikoptera po VP MAP-a u rejonu Kamičak. U tom napadu jednom raketom POLK-9 K11 pogodio je kamion 5. MAP-a sa raketama 107 mm za VBR. Uništeno je oko 150 raketa. Pokretno komandno mjesto 5. korpusa je u rejonu s. Kamičak neposredno uz p/k odbrane, što je na puškometu od l/o SČA u rejonu s. Podovi na zapadnim padinama Muleža. Na učestalo traženje međunarodnih predstavnika, odobren im je dolazak u Bos. Petrovac i Ključ, što se koordinira sa organima MUP-a.

Naši gubici su slijedeći: 88 izbačeno iz stroja, od čega dva nepovratna gubitka. Dejstva brigada, ovoga 21.9.1995. godine izvodila su se, kako stoji u njihovim analizama, prema slijedećem:

501. sbbr. Brigada je vodila aktivne odbrambene borbe u svojoj z/o. Treći bataljon je uspio 21.9.1995. godine zaposjesti jugoistočne padine Ruste (Tavani), dok 1. i 2. bb ne uspijevaju potisnuti agresora na svojim pravcima, pa su ostali na istim linijama.

14. Povlačenje 502. vbbr i napadi OG "Sjever"

502. vbbr: Jedinice 502. vbbr prisiljene su, pod borbom, na izvlačenje iz rejona s. Pilipovići i duž planine Mrežnica ka pravcu Čelić kosa - Međi dol". IDČ "Tigar" i 2. bb se izvlače i upućuju kući na odmor. A odbranu tog dijela z/o Brigade preuzima četa ABHO, dijelovi snaga 5. bvp i četa regruta RNB. Ove jedinice su ubačene na linije oko 19,00 sati.

Pošto su rastojanja između jedinica 502. vbbr i dalje sa velikim međuprostorima, ubačene je ostatak RNB na Medede brdo da taj prostor zatvore i uspostave spoj sa 517. obr.

503. sbbr: Ova brigada vodi odbrambene borbe u četvrtak 21.9.1995. godine na dotignutoj liniji dan-dva ranije, a to je rejon: Modra - Martića Varoš - Skucani Vakuf, dok je 1. bb na lijevom krilu napredovao još 3 km i dostigao do linije Ovanjska - Vujašinovac.

505. vbbr: Brigada je vodila intenzivne borbe oko Lušci Palanke 21. do 28.9.1995. godine ne ispuštajući borberu inicijativu. Cilj ovih aktivnih dejstava bio je ovladavanje sa objektima Vitorog (tt. 617), Voloder (tt. 713) i Otis (tt. 813), čime bi se stvorile pretpostavke za napredovanje ka Sanskom Mostu. Jedinice su uspjele zaposjesti objekat Otis. Pošto je došlo do zaustavljanja napada, a i do djelimičnog povlačenja nekih naših snaga na nove položaje prisilio je ove snage, stoji u analizi 505. vbbr, na utvrđivanje dostignutih l/o i organizaciju odsudne odbrane.

U ovim borbama Brigada je imala znatne gubitke u ljudstvu, među kojima su poginuli dva komandanta Bataljona u toku 26. i 28.9.1995. godine.

Brigade 506. i 510. obr nemaju promjena na svojim zonama.

511. sbbr: I ovaj dan je bio uspješan za Brigadu. Njen 1. bb nastavlja napredovanje bez otpora SČA na pravcima: Sredića brdo - Duge njive - Donja Slatina - Miljušci, Podgaj - kosa (380) - Budimlić Japra i Johovički gaj - Halilovići - Budimlić Japra. Treći bataljon je napredovao pravcem: Oljače - Umičevića Rijeka - Japrica - Krčmari, a drugi bataljon je dejstvovao pravcem: Rudice - Bos. Novi (nadvožnjak) bez ozbiljnijeg otpora. Ovaj je dan bio uspješan za ovu brigadu. Pitanje je koliko je ljudstva angažiranog u svakom od bataljona i kako osiguravati međuprostore između 2. i 3. bataljona, pošto je zona ove brigade širine oko 25 km, a između ova dva bataljona nisu obezbijedjeni spojevi.

5. bvp: posjeo je jednom četom l/o: Jusića glavica - Hrastova kosa u z/o 502. vbbr.

Cijeneći navedeno stanje u jedinicama na prvim l/o, vidi se da su jedinice centralne OG, na težišnom pravcu, prešle u odbranu, a da se neke povlače na rezervne položaje, dok su na pomoćnom pravcu zaposjele Otis i izbile do linije: Gradina - Biljevine - Bošnjaci. Na sjeveru jedinice 511. sbbr došle su do nadvožnjaka na ulazu u Bos. Novi - Umičevo brdo - Kutkovača - Rajsići - Dedići - Vranjkovac - Mijatovići - Osredak - Antonića brdo - Vis - Brda - Zenkovići - Kučani - s. Donji Lipik - Vijenac. Danas je petak, 22.9.1995. godine. To je dan u kojem jedinice napreduju prema sjeveru, dostigavši u sela Dediće, Hozoće i Gornje Agiće, gdje oslobađaju više važnih objekata, dok se na ostalim pravcima vode žestoke odbrambene borbe, u kojima naše snage nastoje spriječiti proboje i potiskivanje nazad. I pored toga borbeni je moral na potrebnom nivou. Slaba je strana, a može biti i pogubna, što dio boraca samovoljno napušta

jedinice, prikuplja i samovoljno odnosi materijalna sredstva kući, slabeci time borbeni moć jedinica, koje i onako imaju enormno široke zone b/d, a uz to su još iscrpljene u dosadašnjim borbama. Na tom pitanju moraju se pozabaviti komande jedinica, dok ne bude kasno.

Agresorske snage i danas su vrlo aktivne u b/d. One žestoko granatiraju Luči Palanku, njihovu uzdanicu sve do samog oslobođenja, a sada je ruše. Danas je izbačeno iz stroja 19 boraca, od čega 4 nepovratna. To su pogledi na ukupno stanje ovoga dana. Sada se ukratko osvrćemo na učinke po jedinicama za 22.9.1995. godine.

Na linijama odbrane 501. sbbr je bez promjena. I naša i neprijateljska strana za sada miruju, odnosno ne izvode jača aktivna dejstva. Vjerojatno iščekuju nove svježe snage da bi išle dalje.

502. vbbr: Izviđači ove brigade uočili su već u jutarnjim satima nove koncentracije snaga agresora. Artiljerijska dejstva su pojačana u odnosu na dan ranije. Naše snage i dalje vrše ubrzana utvrđivanja l/o sa prioritetom na kotu 235, koja je u rejonu odbrane 3. bb ispred s. Begići. Taj rejon je veoma važan u sistemu odbrane Brigade. Veze sa desnim susjedom su nepostojane. Imaju saznanja da su desno od ove brigade RžJA, koje su nedovoljne, što i dalje čini desni bok nesigurnim.

Jedinice su premorene, a ima i samoudaljavanja. Komandanti bataljona, stoga, traže smjene radi odmora i prikupljanja ljudstva. I agresor sve više granatira l/o jedinica, čak i dubinu b/r Brigade. Uočene su i izviđačke grupe koje pokušavaju otkriti što više elemenata u našem b/r i sagledati međuprostore.

503. sbbr: Brigada nije izvodila napade ovoga dana. Ograničila se na odbranu dostignutih linija. Jedino je cijeli dan bila razmjena artiljerijske vatre. Brigada nema spoja sa 511. sbbr. Pokušava se i dalje spajanje krčnih jedinica ove dvije brigade, kako bi se ti prostori između spojeva osigurali. Situacija kod lijevog susjeda je nejasna. To je jedan od razloga zašto se ne ide dalje. Moguće da su već angažirane svježe snage agresora na pravcu napada te brigade.

505. vbbr: Brigada uspješno brani dostignute linije. Neprijatelj pokušava prodore, ali ne uspijeva ni na jednom pravcu. Brigada je skoro kompletna. Pojedinci, koji se samovoljno udalje, odmah se sa policijom vraćaju u jedinice. Lijevi susjed brigade, odnosno 503. sbbr povlači svoje l/o nazad prema 511. sbbr da bi što bolje osigurala svoj lijevi bok i spriječila prodor SČA u dubinu na tom krilu.

506. obr uspješno brani svoju dostignutu liniju. Očito je da agresor preduzima niz jačih protivnapada tražeći "mekše" zone i pravce za svoje prodore i potiskivanje naših snaga nazad. To pokušava i u z/o ove brigade.

511. sbbr: Prvi i treći bataljon 511. brigade izvršili su neznatna pomjeranja l/o i to: 1. bb je dostigao do linije: Budimlić Japra - Čehića šuma - s. Rekići, a 3. bb dostigao je do k. 243 - r. Japrica - Donji Agići i Avramovići - r. Japra. Drugi bataljon ove brigade zaustavljen je i potisnut nazad od nadvožnjaka i Ravnica, a SČA je zaposjeo veći dio Novske planine, gdje je prodor zaustavljen. Iz ovoga se uočava da OG sjever ima ozbiljnih problema u vezama sadejstva jedinica, jer se nemaju pune informacije o stanju i dostignutim linijama 511. sbbr. To stanje se uočava od strane iz 503. sbbr i 505. vbbr. U brigadnoj analizi tih borbi za ovaj bataljon na

pravcu prema Bos. Novom drugačije su, a i daleko teže ozicije u odnosu na druge bataljone ove brigade, što se iz te analize ne vidi.

517. obr: I ova brigada izvodi odsudnu odbranu u svojoj zoni b/d. Pošto je bio veliki nepokrivljeni međuprostor između 502. vbbr. i 517. obr Komanda Kopusa je pridala četu iz 5. bvp sa oko 85 boraca, kojoj je dodijeljena linija na desnom krilu od k. 560 do Čelić kose.

5. bvp: 1/5. bvp posjela je l/o u z/o 517. obr. u rejonu Čelić kosa (tt. 916), dok je 4/5. bvp izvučena sa linije u z/o 502. vbbr i ista upućena na drugi zadatak.

Ostale jedinice u svojim z/o nisu imale promjena na linijama i u borbenim rasporedima jedinica. Dostignute linije 22.9.1995. godine bile su: Velkosića brdo - Salkića glavica - Vijenac - Hadžići - Dedići - Vranjkovac - Gornji Agići - Gradina - Antonića brdo - Vujašinovići - Osoje - Kućani - Donji Lipik.

15. Zaustavljeno napredovanje glavnine n/s prema Bos. Novom, Sanskom Mostu i Mrkonjić-Gradu

Napredovanje glavnine naših snaga je zaustavljeno 23.9.1995. godine, kako prema Prijedoru, tako i prema Bos. Novom, a nešto ranije i prema Mrkonjiću. Taj pravac SČA je raketirao iz zraka avionima MIG-21, u zoni glavnog puta Ključ - Mrkonjić, gdje se branila 501. sbbr. Očito je da je agresoru pristiglo pojačanje, a da je svoju odbranu konsolidovao i zaustavio naše napade. SČA je prešao na aktivnu odbranu sa pravovremenim manjim ili većim protivnapadima.

Govoreći o nastalom stanju u zoni napada 5. korpusa general Dudaković je kazao: "Mlađić je imao sastanak u Banjoj Luci 23.9.1995. godine. Srbi su digli na noge sve što su imali u Krajini da bi naše snage zaustavili. Prebacili su 5. kozarsku i 43. prijedorsku. Došao je Arkan. Reklo bi se da su to glavne snage vojske RS, koje su se našle na ovome prostoru." General Dudaković dalje iznosi na okruglom stolu: "Kod nas se osjeća veliki zamor ljudstva jedinica. Iza nas je, u ovoj ofanzivi, ostao ogroman prostor, što je podrazumijevalo i veliki ratni plijen, zamor ljudstva, a i osipanje dijela jedinica. Narod je bio 3,5-4 godine zatvoren u prostoru Okruža, bio je gladan. Došlo se na prostore bogate stokom.

Srbi već kreću u protivnapad. Glavne snage usmjeravaju ka Ključu i Petrovcu, a pomoćne ka Bos. Krupi. Nama je trebalo odmoriti jednu jedinicu bar 2-3 dana. Naravno, trebalo je prikupiti i samoudaljeno ljudstvo. I to se dogodilo 502. vbbr. Neprijatelj je zadržavan na r. Sanici 3 dana, za koje vrijeme je odmarala 502. vbbr, da bi se osvježena i popunjena mogla ponovo ubaciti u ofanzivna dejstva."

Učinci brigada i drugih jedinica 5. korpusa 23.9.1995. godine bili su različiti. Vjerojatno je to zavisilo od zadatka, pravca angažiranja i aktivnosti SČA.

Da bi se vidjelo i još bolje sagledalo stanje, donosimo kraće osvrt iz brigadnih analiza izvršenja zadatka za svaku jedinicu toga dana.

501. sbbr je izvučena na odmor 23.9.1995. godine, jer se ista angažirala od Bos. Petrovca pa do današnjeg dana u borbama na pravcu: Bos. Petrovac - Ključ - Mrkonjić-Grad, na kom

Borci 511. sbbr. - šale u predahu borbe

pravcu je vodila višednevne iscrpljujuće borbe.

502. vbbr: Izvodila je aktivnu odbranu svojih dostignutih linija od s. Begiči do Mrežnice. U toj zoni vodene su teške odbrambene borbe sve do 25.9.1995. godine.

503. sbbr: U subotu, 23.9.1995. godine jedinice Brigade nisu imale pomaka na svojim pravcima napada. Neprijatelj je dobro uvezao svoje linije odbrane. Aktivno je djelovao iz artiljerije i minobacača. Čula se i avijacija neprijatelja, ali ne u zoni dejstva Brigade. Veze sadejstva sa susjedima nisu na nivou. Pokušavaju se pronaći rješenja.

505. vbbr: Vodi svakodnevne borbe na dostignutim l/o. One nisu činile prodore, ali nisu ni gubile dosignute linije, što je bitno i za susjede ove brigade. Neprijatelj nije uspio probiti l/o 505. vbbr, pa je stoga ceh platila 506. obr.

506. obr: Ova brigada se odsudno brani. Agresor vrši žestoke pritiske na rejon odbrane bataljona. Granatiranja se pojačavaju. Trpe se gubici. Naređena su svakodnevna izvidanja. Na jednom takvom izvidanju u rejonu tt. 624 poginuo je 23.9.1995. godine komandant 3. ob, njegov zamjenik i pomoćnik. Brigada trpi gubitke i sve teže odoljeva četničkim napadima.

510. obr: Vodi žestoke borbe u sadejstvu sa 17. krajiškom vbbr i lijevim susjedom. Jedinice su izložene stalnim napadima i granatiranjima. Bitno je da se zadrže dostignute linije od 19.9.1995. godine.

511. sbbr: Jedinice Brigade još uvijek napadaju. Prvi bataljon ove brigade napada pravcem: Iliđa - tt. 424 - tt. 456 - Škljujića šuma - tt. 400 - k. 358 - k. 169 - Zeba - Tomašev baš. Na ovom pravcu neprijatelj je pružio jak otpor, ali nije uspio zaustaviti prodor ovog bataljona. Drugi bataljon je potisnut do iza Novske planine. Tu je zaustavljeno napredovanje nepri-

jatelja na lijevom krilu, na kom dijelu su nastavljene borbe i 23.9.1995. godine. Treći bataljon ovog dana brani dostignute linije dan prije. Iznenaduje da komanda 511. sbbr ne uupućuje "R" jedinicu radi ojačanja odbrane 2 bb, koji je već zapan u teškoće, ili da traži intervenciju korpuskih rezervi.

517. obr: Vodi teške odbrambene borbe 23.-26.9.1995. godine s ciljem da spriječi dublje prodore snaga SČA, koje su ojačane svježim snagama, a koje pokušavaju potisnuti naše snage nazad.

16. Protivnapadi SČA i naše protivmjere

Očito je da snage SČA postepeno prelaze u protivnapade na cijeloj širini fronta. Glavne snage usmjerava prema Ključu i Sanici. Otud su borbe tako žestoke. I artiljerija agresora je vrlo aktivna. Težišna granatiranja su na pravcu angažiranja glavnih snaga. Naše snage vode odsudne borbe kako bi zaustavile taj prvi jak p/n snaga SČA, nakon oporavka a i pridolaska i ubacivanja u borbe pridošlih snaga na određenim pravcima protivnapada SČA. U toku 24.9.1995. godine ocijenjeno je da je agresor krenuo u protivnapade širih razmjera, koje podržava jakim artiljerijsko-minobacačkom i drugom vatrom. Naše snage preduzimaju sve mjere da se spriječe prodori kroz borbeni raspored na dostignutim l/o. Ubačena je u borbu 717. vmbbr istočno od Ključa. Ona je sa dijelovima 510. obr uspjela dijelom potisnuti snage SČA i izbiti na liniju: tt. 627 - Vis - k. 808 - Crni vrh - Suha glava (tt. 925) - s. Bosančići - s. Medovi. Na sjevernom pravcu naše snage su izbile do pred Ljubiju, ali su ispred Bos. Novog potisnute nazad. Neprijatelj je čestim protivnapadima pokušavao i uspio zaustaviti to naše napredovanje, prisiljavajući ih na odbranu. Sada SČA usmjerava svoje glavne snage pravcem Medede brdo, gdje nastoji izvršiti proboj naših l/o, odakle bi glavne snage usmjeravao ka Sanici i putu Bos. Petrovac - Ključ. Ponovo se javljaju problemi popune borbenim potrošnim sredstvima, posebno municijom, granatama i sredstvima za POB. Danas se morao uputiti iz rejonu Krasulja lanser TF-8 na pravac prema Ljubiji, na daljinu preko 100 km, jer ih nije bilo u rezervi, a ni ti na tome pravcu.

Stanje morala dijelom je na silaznoj putanji. Tu su 2-3 razloga. Zamor i prezasićenost u borbama, koje neprekidno traju od početka augusta 1995. godine i u kojima su angažirane gotovo sve formacijske jedinice 5. korpusa, velika razvučenost fronta, manjka popuna ubojnim i drugim MTS-om, te odlasci boraca sa linija bez odobrenja u Bos. Krupu u potrazi za hranom, stanom i drugim. Da bi se, uslovno rečeno, popunio nastali vakuum odnosno vratilo samovoljno udaljeno ljudstvo iz jedinica, trebalo je preduzeti rigorozne mjere na saniranju toga stanja, zbog kojeg se dovodi u pitanje ono što je već postignuto u napadu. Time bi se, koliko-toliko, ublažila nesigurnost i nestabilnost na l/o. Za pojačanja jedinica na nekim l/o uvedene su RZJA i regrutni bataljon koje su upućene na Čelić kosu, a preduzete su i mjere na vraćanju odsutnog ljudstva.

Dvadeset peti septembar je nedjelja, dan poznat po intenzitetu b/d u kojima je došla do

izražaja sva borbeno tehnika. Agresor angažira i avion M-21 na komunikaciji Ključ - Mrkonjić grad, na kom dijelu su naše jedinice iz 717. vbb i 510. obr napadale, potiskujući snage agresora sa nekoliko ključnih objekata. Agresor je ostao i bez dva tenka. Jedan je uništen, a drugi oštećen i izvučen na našu stranu.

Sada valja vidjeti, kako su borbeno djelovale jedinice na svojim pravcima.

501. sbbr: Do 24.9.1995. godine jedinice Brigade držale su svoje linije: Gornji Ribnik - s. Tučići - Špiljaljka - Lisnina - s. Treskavac i Treskavačka kosa - Rust (tt. 1033) - Mededak - Svinjčinja - s. Amidžići - Stojčići - tt. 1011 - s. Kraljevica, dok lijevo krilo Brigade nije imalo pomaka od 17.9.1995. godine. Na tim linijama se dočekala 717. vbb iz 7. korpusa 24.9.1995. godine, koja je odmah uključena u aktivna b/d prema s. Sitnica. Ova brigada je razbila l/o SČA na pravcu napada i zauzela s. Sitnicu 25.9.1995. godine što je omogućilo jedinicama 501. sbbr da sa 1. i 2. bataljonom potisnu agresora duž komunikacije Ključ - Mrkonjić, te da zauzmu s. Čadavicu. Ostale jedinice Brigade krenule su u napad narednog dana.

502. vbb: Nakon izvlačenja dijela snaga Brigade na nove položaje odbrane, Komanda Brigade upućuje i 25.9.1995. godine dio 2. bb na rejon odbrane 1. bb radi smjene, dok je vod "Tigrova" zadržan u rezervi u rejonu toga bataljona. Nakon izvlačenja iz borbe 1. jbb isti je upućen u 23.00 sata u Bihać na odmor.

503. sbbr: Došlo je do spoja sa lijevom susjedom 24.9.1995. godine. Naime, 1/503. sbbr spojio se sa desnim krilom 511. sbbr nakon dužeg vremena. To je omogućilo 503. sbbr da do noći 25.9.1995. godine zaposjedne selo Radakoviće. Pokrenuta je 505. vbb. Pridošla je i jedinica Duraka. Treći bataljon Brigade imao je zadatak da zaobide Modru i da je zaposjedne napadom s leđa. To se nije uspjelo odraditi do noći. Ni 505. vbb nije uspjela ući u Skucani Vakuf. Otkriveno je da se ispred jedinica brigade nalazi 5 tenkova agresora. Zbog toga je tražen lanser TF-8, koji je stigao do noći. Agresor pruža jak otpor. Četnicima je zapriječeno da nema povlačenja vojske. Na PEB-u je uhvaćena poruka srpske komande u kojoj je stajalo: "biće streljan svaki bjegunac s linije". U ovoj borbi ranjeno je nekoliko boraca, od kojih je jedan podlegao.

506. obr: Neprijatelj je žestoko napadao položaje 1/506. obr. Dejstva sredstava podrške bila su još žestoka na cijeloj širini rejona odbrane Bataljona. Zbog toga se Bataljon povukao sa tt. 671 za oko 300 m južno na nove linije odbrane.

511. sbbr: S obzirom da je neprijatelj uspio zaustaviti daljnje napredovanje jedinica Brigade, pretpostavljena Komanda je naredila da 1. i 3. bb 24.9.1995. godine pređu u odbranu i da inženjerski ureduju dostignute l/o. U toku dana ostvareni su spojevi između 1. i 3. bb, kao i spoj 1. bb sa desnim susjednom 503. sbbr. Međutim, taj spoj nije ostvaren sa 2. bb, tako da je Bataljon još uvijek bez fizičkog spoja sa desnim susjednim bataljonom ove brigade, između kojih je i dalje velik i nekontroliran međuprostor. To jasno ukazuje da Komanda Brigade ne zna situaciju u rejonu 2. bb. - jedinice koja djeluje na širokom frontu i na krajnjem lijevom krilu 5. korpusa s desne strane doline r. Una. Uspjesi ili neuspjesi toga bataljona bitno će se odraziti na pozicije desnokrilih bataljona ove brigade.

517. obr: Jedinice su uporno branile dostignute linije. Neprijatelj je učvrstio pozicije na li-

voj: Smrešnjak - Rastik - Stupar - Grne vode. Sa tih linija je napadao čim su naše snage zastavljene. Zbog toga su tražena pojačanja, koja su pristigla 25.9.1995. godine. Naime, Komanda Korpusa je pridala Regrutni bataljon sa 196 boraca i starješina i četni ABHO sa 36 boraca. Te jedinice su raspoređene i branile rejon k. 830 - Čelića kosa.

5. bVP: Jedna četa ovog bataljona pridana je 517. obr 24/25.9.1995. godine i ista je držala l/o na Čelić kosi zajedno sa Regrutnim bataljonom i četom ABHO. Te linije su držali sve do prelaska na rezervne položaje u rejonu Šumskog gazdinstva - Stanića brdo. Nakon ovoga bataljon nije angažiran na borbenim zadacima sve do 5.10.1995. godine.

Prema dokumentaciji 5. korpusa dio l/o naših snaga išle su 25.9.1995. godine pravcem: Čikej (k. 909) - Poljanice (tt. 851) - Smrdan - tt. 862 - s. Jakoljevići - Kik - tt. 873 - tt. 944 - s. Ilići. Ovaj dan obilježava nekoliko događaja. S jedne strane ne zna se situacija kod 2/511. sbbr na krajnjem lijevom krilu do r. Une. S njim nije ostvaren spoj, dok su 1. i 3/511. sbbr ostvarili spojeve, uključujući i spoj sa 503. sbbr. S druge strane, 503. sbbr, 510. obr i 17. vbb su učinile pomake naprijed na svojim pravcima napada, dok je 502. vbb dijelom odbačena na drugu liniju odbrane. Prema ovome cijeni se da i agresor zapada u teškoće, zahvaljujući čvrstoj i dobro organiziranoj odbrani jedinica koje se brane, naročito u z/o 517. obr i 505. vbb.

Naši gubici su: 92 borca i starješine izbačeni iz stroja. Od toga 7 nepovratnih i 3 nestala.

Ocjena stanja u z/o OG "Sjever"

Gijeneći trenutno stanje na cijeloj z/o 5. korpusa i posebno u z/o OG "Sjever" u čijem sastavu je: 505. vbb, 503. sbbr i 511. sbbr, komandant te OG i načelnik Štaba 5. korpusa, brigadir Mirsad Selmanović iznio je na okruglom stolu u povodu 4. godišnjice "Sana-95" slijedeće: "SČA je formirao nekoliko OG. Tako su formirali OG 10 Prijedor sa sjedištem u Prijedoru, a na svom desnom i našem lijevom krilu, pred OG "Sjever" postavljaju se agresorske taktičke grupe 3 i 1 iz OG 10. I kompletna OG-2 je pred našim glavnim snagama. I dalje su naše jedinice posjele liniju: objekat Otis iznad Lušci Palanke - Modra - Budimlić Japra - Antonića brdo - Gornji Agići. Sve je to bilo povezano do Rudica.

Za ove tri brigade koje su bile već 5-10 dana u borbama bila je to vrlo velika linija. Treba još jedan element analizirati, a ja ne tvrdim nego pretpostavljam da je tako, a to je da su Krupljani za tri i po godine rata gledali Krupu ispred sebe, a odjednom je Krupa došla njima iza leđa i Krupljanin je morao da vidi Krupu. Neko bi samo da vidi to, pa bi se vratio, neko je ranjen, neko obolio, neko poginuo i tako kod 511. brigade dolazi do razrijeđenog borbenog rasporeda, što uslovljava povlačenje. Postojala je varijanta da bataljon iz 505. brigade pređe na ovu stranu do Krupe, međutim, zbog protivnapada kod Lušci Palanke to je bilo vrlo rizično uraditi, jer ako bi se tu probila linija u kontranapadu, onda bi Krupa pala iz pravca Lušci Palanka - Jasenica - Vranjska - Bos. Krupa. Zato je to bilo veoma rizično uraditi i uz neka zaprečavanja, angažovanja sitnih dijelova 511. brigade, nekih jedinica iz civilne policije, jedne grupe za zaprečavanje iz Inženjerskog bataljona Korpusa, uspjelo se zaustaviti napredovanje agresora, ali je izgubljen dio od Rudica zaključno do Otoke. Kad je u pitanju Budimlić Japra,

velik dio se praktično morao povući, jer je nastala velika suprotnost između jedinica, što je prijetilo da se agresor lahko ušeta u Grmeč sa malo jačim snagama, pa se i taj bataljon morao povući prema Srednjem Duboviku, a potom Petrovićima. Tako je stvoren kontinuitet odbrambene linije." Ovoj ocjeni načelnika Štaba 5. korpusa bila bi korisna i drugačija razmišljanja. Vjerovatno bi bilo znatno bolje da su se iznašle "R" snage za ubacivanje na ugrožene pravce, posebno na onaj prema Bosanskom Novom u cilju zaustavljanja i vraćanja snaga SČA na polazne pozicije, nego povlačenje, zbog čega je znatno umanjen ukupni učinak ove operacije. Da su ubačene dodatne snage ka Bos. Novom i isti zaposjednut, pitanje da li bi se održala Bos. Dubica, pa i Prijedor.

Borbena dejstva 26. i 27.9.1995. godine su još intenzivnija na svim pravcima: agresor uvodi u napade jedinice privremenog sastava ranga do bataljona, koje se prikupljaju na raznim stranama. I cjelokupna artiljerija agresora pojačava granatiranja i podršku svojim jedinicama na svim pravcima. Jednom riječju rečeno agresor je sve bolje organiziran, u odnosu na period kada je bezglavo bježao ispred snaga 5. korpusa. Sada srlja u svojim napadima ne cijeneći je li ili nije racionalno i realno moguće.

Dio jedinica iz 511. sbbr na lijevom krilu u rejonu Donji i Gornji Rakari se povlače čak i iz pravca Agića i Budimlić Japre. Iako je zona odbrane ove brigade vrlo velika, čak između 20 i 30 km, a jedinice djeluju na odvojenim pravcima, samo sa taktičkom vezom. One su premorene i prezasićene dosadašnjim borbama. One su još više oslabljene sa odsutnošću znatnog broja boraca iz svojih formiranih jedinica, čime su porijedeni vlastiti redovi. To je SČA osjetio i ocijenio da je povoljan momenat za protivnapad. Dalje, maksimalno je koristio naše slabosti i zbog tih slabosti je imao uspjeha. Taj sindrom zahvatio je još neke jedinice, kao što su 517., 506., 510. obr, pa i 502. vbbr i 501. sbbr u kojima je bilo neopravdanog osipanja ljudstva. Jedni su odlazili zbog pribavljene materijalne koristi, a drugi zbog premora. Uzročnik i jednoj i drugoj odutnosti je u slabijem kontinuiranom moralnom djelovanju, manjkavosti u sistemu komandovanja jedinicama, te u nedisciplini i ne preduzimanju blagovremenih i efikasnih mjera. Komanda Korpusa i dalje nastoji zamjenom jedinica na linijama, vršiti makar i kraća odmaranja jedinica, da bi ih kasnije ubacivala na ugrožene pravce. Tako su 27.9.1995. godine uvedene RZJA na linije odbrane u rejonu Vrhpolja i ušća Sanice u r. Sanu. U z/o 5. korpusa došla je i prihvacena 146. lbr iz srednje Bosne. Naši gubici ova dva dana bili su 50 boraca izbačenih iz stroja, od čega 5 nepovratna.

Kratko o dejstvima pojedinih jedinica u toku 26. i 27.9.1995. godine.

501. sbbr: Nakon stabilizacije stanja u jedinicama na dostignutim linijama, jedinice Brigade kreću u napad 26.9.1995. godine na dva osnovna pravca: Orahovljani - Donji Graci - Podrašnica, na kom pravcu napada 3/501. sbbr ojačan sa vodom IDV i ABHO, a na pravcu s. Čadavica - Hrastova glava - Podbrdo napadaju 1 i 2/501. sbbr.

Zbog jakog otpora SČA i snažnog dejstva artiljerije, zbog rušenja mostova i propusta na pravcima napada, jedinice brigade su tek 27.9.1995. godine uspjele izbiti na liniju: Gornji Ribnik -s. Tučići - Treskavac - Rust (k. 1033) - Kosarine - Krivokuće - Gornji Graci - Kauri -

Kosa - s. Podrašnica - Gradina (tt. 994) - Podbrdo (do crkve na oko 1 km) i tuz komunikacije do sela Gatarići. Na ovoj liniji jedinice Brigade su zaustavljene jakim artiljerijsko-pješačkom vatrom neprijatelja. Nakon toga SČA je iskoristio priliku i posebno, što nije bilo spoja sa 717. vbr na lijevom krilu, kada ubacuje svoju jaču jedinicu u s. Marčete. Na tome dijelu, napadnim i zasjednim dejstvima, agresor je presjekao komunikaciju Ključ - Mrkonjić, dovodeći neke jedinice Brigade u nepovoljan taktički položaj. Zbog toga su jedinice 1 i 2. bb prisiljene na izvlačenje sa dostignutih linija, da bi tokom noći bile u cijelosti izvučene preko linije 3. bb u rejon s. Gornji Graci, a zatim u rejon Travari gdje je bio IKM. Nakon izvlačenja navedena dva bataljona kroz l/o 3. bb i sam je prisiljen na izvlačenje sa svoje linije na nove povoljnije l/o, zbog jakog pristiska i artiljerijskog djelovanja neprijatelja s boka.

502. vbbr: Sa IKM 502. vbbr upućena je grupa oficira na obilazak jedinica na linijama, a i radi prihvata i rasporeda pridošlih jedinica ojačanja iz 5. bVP i RNC. Već u 19,00 sati pristiže č/5. bVP koja je odmah upućena i razvedena na određenoj liniji p/k odbrane. A od 2100 sati pristiže na IKM i četa iz RNC popunjena ljudstvom, naoružanjem, municijom i obrokom suhe hrane. I ova jedinica je odmah upućena na liniju p/k odbrane, da bi do svanuća bila raspoređena na položajima za odbranu. "Tigrovi" 502. vbbr također su upućeni na pravcu 2/502. vbbr sa zadatkom da vrše izvidanje pravaca na kojima se planira ubacivanje glavnine snaga 502. vbbr, radi izvođenja napada. Ove i druge jedinice Brigade, koje su bile na linijama izvodile su odbranu i cijeli naredni dan.

503. sbbr: Ova brigada je uspjela pomjeriti l/o oko 3 km i izbiti 25.9.1995. godine do Vujašinovca, a jedinice 511. sbbr do linije Artonovo brdo - Rudice, da bi na toj liniji bile razbijene slijedećeg dana, te se povukle do linije Arapuša - Lipovac (tt. 323) - r. Glodina na ušću u r. Unu. Zbog ovoga nastalog stanja kod 511. sbbr, a s ciljem osiguranja bezbjednog boka i spoja s njima, komanda 503. sbbr je prisiljena povući unatrag svoj 1. i 3. bataljon na liniju: Kukino brdo - Mujkića potok - Bučići - Živoskop - Vrleti - Kosa - tt. 515 - Grič (k. 534) - Zurnica (tt. 595) - Delići, gdje je uspostavljena veza sa 505. vbbr.

Na ovoj liniji 503. sbbr je odbacila više napada SČA, koji je pokušao nastaviti napad iz pokreta s ciljem sprečavanja posjedanja i uređivanja l/o na koje su se povukle jedinice Brigade. To nisu uspjele, jer za takav napad nisu imale dovoljno snaga. Na tim linijama 503. sbbr ostala je sve do 11.10.1995. godine.

505. vbbr: Jedinice 505. vbbr vode teške odbrambene borbe oko objekta Otis, Voloder i Vitorog, odbijajući više napada SČA. U tim borbama trpe gubitke. Između 26-28.9.1995. godine ginu dva komandanta Bataljona, a izbačeno je iz stroja više boraca i starješina. Kad im to nije pošlo za rukom u z/o Brigade, on napad glavnih snaga usmjerava na jedinice 506. obr, koje uspjeva razbiti na liniji Grede i Gradina, a zatim ovladava sa s. Stanići i Jelašinovci.

Nakon toga napada usmjerava napad na Bojište - Bobiju - Korčanicu. Ocijenjeno je da će 506. obr na desnom krilu, ojačana sa dva pristigla bataljona 329. brigade i jedinicom MUP-a jačine oko bataljona, uspjeti zaustaviti prodor SČA u dubinu Grmeča i da će konsolidovati, čak i vratiti izgubljeni dio linije, što se nije dogodilo. Brigada je zbog toga dobila zadatak od ko-

511. sbbr. U toku 26.9.1995. godine došlo je do značajnih pomjeranja l/o 511. sbbr. Njen drugi bataljon je razbijen. SČA probija liniju odbrane: Karlice - tt. 311 - tt. 233. Dio jedinica povukao se na l/o: Potok - Bjeljinovac - s. Matavazi - Carevo brdo - (tt. 314). Prva četa izvu-
 ka se i zanočila 26.9.1995. godine u rejonu Stankovića brda, a 3/2 bataljona zanočila je u re-
 jonu Osredak. Prvi i treći bataljon se nije povlačio sa dostignutih l/o na dan 25.9.1995. godi-
 ne. Međutim, u analizi "Sane-95" iz 503. sbbr stoji da su se ti bataljoni povukli čak do Ara-
 puše. Očito da neko od njih ne zna stanje. Već 27.9.1995. godine stanje se na lijevom krilu
 sve više komplikira, stoji u analizi zavedenoj pod str. pov. brojem: 02/15-177/53 od
 14.12.1995. godine, kada je naredeno izvlačenje 1. i 3. bataljona pravcem: Antunovića brdo -
 Budimlić Japra - komunikacijom Halilovići - Donji Dubovik - Bare - Arapuša - Gornji Petro-
 vići, gdje 1. bb posjeda liniju: tt. 417 - k. 411 - Razvšine.

Treći bataljon se povlači na l/o: Čiča - Tavan - Slavulj, s tim da tokom naredne noći zapo-
 sjedne l/o: Greda - Praštali - Lipa - k. 396 - Stankovića brdo.

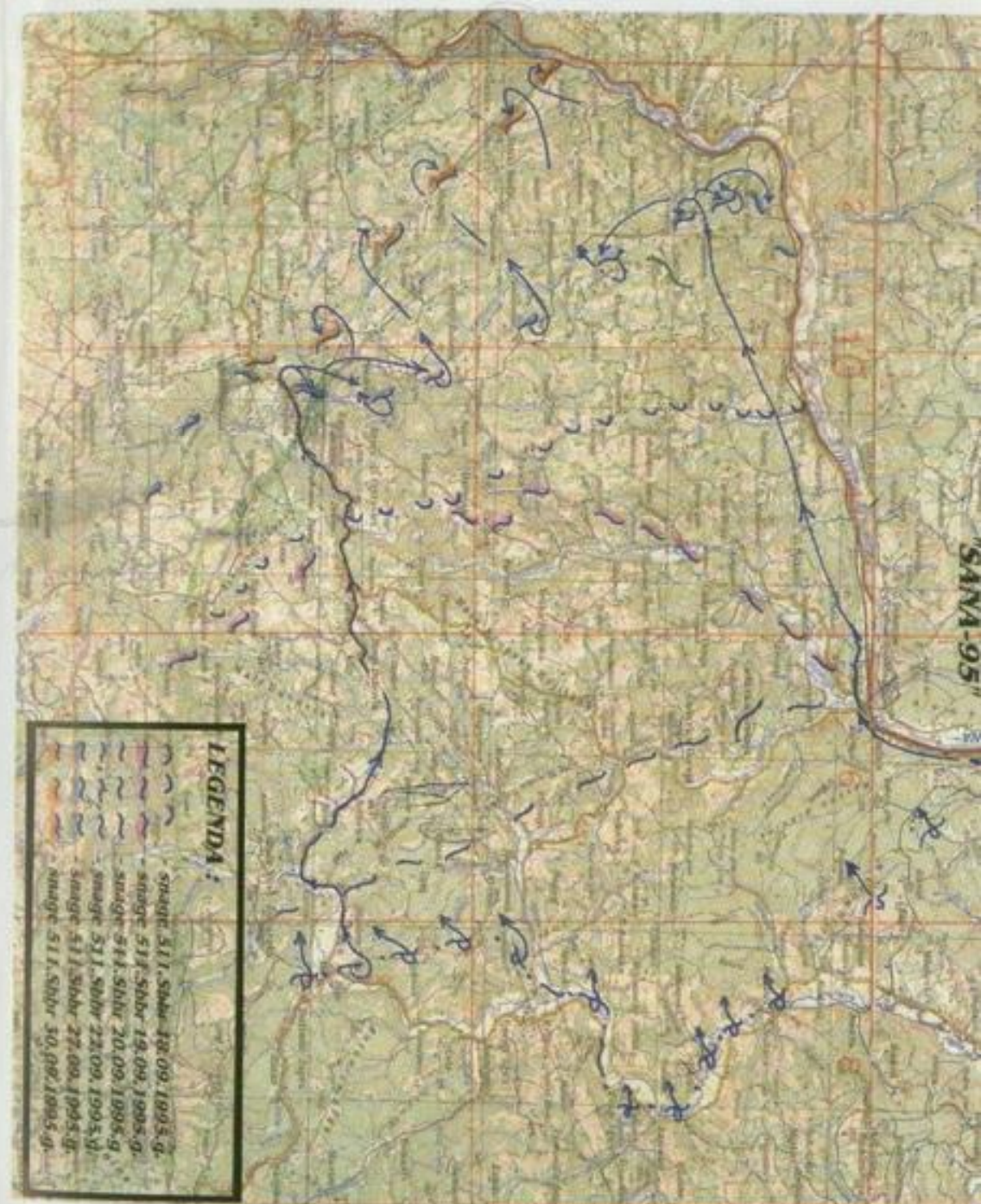
Drugi bataljoni je priča za sebe. Iz njega se osipa sve više ljudi, a pritisak agresora je sve ja-
 či. Jedinica trpi gubitke. Zbog svega toga on se povlači na nove l/o: Latići - Bratića brdo - (tt.
 343) - Mrđa - s. Črkvina - Svjetličko brdo - Čore. Cijeni se da se nije znao tačan datum povla-
 čenja, a niti prava situacija na pravcu toga bataljona.

517. obr. Vodi ogorčene odbrambene borbe na širokom frontu. Da bi se spriječio prodor
 SČA, toj jedinici upućena su pojačanja još jedne čete sa 105 boraca i starješina iz RNb, koja je
 odmah upućena na desno krilo Brigade - š. r. tt. 916. Dalje od nje raspoređena je četa RNb,
 koja se vraća iz sastava 502. vbbtr i prepotčinjava 517. obr. Zadatak te čete je da zatvara me-
 đuprostor na spoju 502. vbbtr i 517. obr. Kao pojačanje upućena je i 5. IDČ, koja je zadržana
 u rezervi Brigade na drugoj liniji. Ovim je poboljšana sigurnost odbrane i bolje osigurano de-
 snno krilo i međuprostor između dvije brigade.

Ako se cijene učinci brigada ova dva dana, onda se može konstatovati da su težišno vode-
 ne odbrambene borbe, da još ima oscilacija ljudstva, da se preduzimaju mjere da se taj ne-
 gativni trend presiječe, da se ubrza uvođenje pridošlih jedinica iz 7. i 3. korpusa, čiji dolazak
 prolaz kroz teritoriju koju kontrolira HV i HVO je namjerno usporavan.

17. Značajnije povlačenje 511. i dijelova 503. sbbr (šema 29)

Nažalost 511. sbbr je sa nedopustivom lakoćom izgubila značajne teritorije, a zbog nje i
 503. sbbr je morala povlačiti dio jedinica na lijevom krilu. Sve u svemu, loš dan 5. korpusa,
 mada nije nepopravljiv. Linije odbrane protežu se 26.9.1995. godine pravcem: tt. 934 - k. 834
 Netva - Kik (693) - k. 1091 - tt. 965 - Ilića glavica. Na potezu Rudice - Ovanjska SČA je probio
 l/o 511. sbbr. A 27.9.1995. godine stanje je sljedeće: 511. sbbr se povukla duboko unazad. Ta
 dostignuta l/o proteže se: Treskavac - Gornji Graci - Podbrdo - Stupovska glavica - Živički vrh

Kamičak – Prošići – Žegar - Jurića glavica - tt. 543 - Hrastova glava (tt. 492) - Lokveni vrh (tt. 916) - Međeđe brdo - Mijatovića vrh - Rastik (tt. 671) – Otis – Miljevci – Roljevača - Donji Lipik - s. Hašani - Veliki Dubovik - Gornji Petrovići - Radanovo brdo – Lipovac - Glodna. Na lijevom krilu jedinice 511 - sbr. odbačene su do Bratića brda.

Tokom dana 28.9.1995. godine događaji se odvijaju brzo i promjenljivo. Borbe su svakodnevnice bez predaha. Napadi i odbrane često mijenjaju uloge. I naše snage i neprijatelj, čim ne napada jedna, napada druga strana. Sada je, još uvijek, inicijativa na strani neprijatelja, mada i naša strana, braneći se uporno, lomi sve više napadnu moć agresora. Čeka svoju priliku kada će preći u napad. Najviše zabrinjava lijevo krilo u z/o 511. sbr. Šteta, ispuštena je prilika da uđu u Bos. Novi, koji je bio napušten. Čak je i gro-vojske SČA pobjegao. Da se taj zadatak realizirao, vjerovatno bi i Prijedor, a možda i Bos. Dubica bili naši. Sada se može žaliti što se to nije desilo. Zna se da nikada u taktici ratovanja nisu bile sve "jaze". Nekada se i "ture" poklope. Ovoga puta, na žalost i našu štetu, poklopila se "tura" u odnosu na Bos. Novi i Prijedor. Da su jedinice 7. korpusa i dio iz 3. korpusa ranije i brže pristizale zaobilaznicom: Kupres – Livno – Drvar - Bos. Petrovac do pravaca angažiranja, zasigurno bi učinci bili puno bolji. Vjerovatno bi se ispunili ciljevi, tj. naš bi bio Bos. Novi i Prijedor, a možda još i više od toga. Ovako su se morale rastezati jedinice 5. korpusa po frontu, iako se gubici nisu mogli nadomještati, osim što su neke jedinice, kao što je 17. krajiška vitezka, 717. vmbi i neke specijalne jedinice Vrhovne komande ubacivane u borbu na nekim djelovima fronta. Njihovi učinci su dobri, iako za kratko vrijeme. Valja spomenuti da su snage HV-a i HVO-a napadale od Mrkonjića ka Bočcu. Ulazak HV-a u BiH, po osnovu Splitskog sporazuma i pozivu da RH uputi svoj kontigent na pravcu Kupres – Šipovo - Jajce i Livno – Glamoč – Mrkonjić-Grad, te Livno – Grahovo – Drvar – Oštrelj dale svoj doprinos u borbi protiv SČA. Na žalost, taj dogovor je zlorabljen, tako što je aktuelni predsjednik RH prenio suverenitet druge države na oslobođenim teritorijama na tzv. HRHB. Ovim je stavljeno do znanja da RH želi ojačati i proširiti uticaj tzv. Hrvatske Republike Herceg-Bosna u prostoru srednje i zapadne Bosne. I tu su ubačeni klopovi u točkove prijateljstva, saradnje i uzajamne pomoći postavljene u ciljevima Splitskog sporazuma. Takav gest nije bio nimalo u skladu sa Splitskim dogovorom. Valja također reći, da je HV pružala vatrenu podršku našim snagama na lijevom krilu i na drugim pravcima, prema dogovorima i po zahtjevima naše strane. Međutim, postrojbe HVO-a regije Bihać puštene su na odmor i nisu ni jednim gestom solidarnosti pokazale želju da se uključe u operaciju "Sana-95", kao da ovo parče zemlje pripada drugoj, a ne i njihovoj državi. Nije zato vojska kriva, već politika tzv. HRHB i države Hrvatske. Takav odnos je i drzak i nepošten. Takva vodstva zaboravljaju, ako ne i ignoriraju, one Bošnjake koji su branili i gubili živote ili su ostali bez dijela svoga tijela braneći i hrvatska područja kao i svoja na ovim prostorima. Nadati se da će to ostati samo kao ružna uspomena na djelatelje BiH i zavađivače Hrvata i Bošnjaka na ovom bosanskohercegovačkom tlu, u vrijeme kada im je zajedništvo trebalo, kao voda žednom u pustinji, u borbi protiv zajedničkog neprijatelja u liku SČA.

agresor je uocio opasan prodor naših snaga ka Mrtvom Gradu i Manjaci. Da bi zaustavio te naše podore, prikupio je snage ekvivalenta jedne brigade, ojačane dijelovima tenkovskih sastava, podržane snažnom artiljerijskom vatrom, a zatim krenuo protuakcijom kojom je zaustavio, a zatim i potisnuo naše snage do dolaska 17. vmb. Te pridošle jedinice napravile su prodore i preotele inicijativu. Agresor, u isto vrijeme, pravi prodore i potiskuje naše snage na bosanskonovskom pravcu sve do linije: Zalin (k. 423) - Gornji Petrovići - Radanovo brdo (k. 426) - Tatarevića brdo. Ovaj prodor zahtijevao je našu brzu intervenciju, s ciljem odbacivanja snaga SČA na ovom pravcu, čije su snage ugrožavale Bos. Krupu, zaleđe i komunikacije prema jedinicama 503. sbbr i 505. vbbr, što još nije učinjeno.

Komandant 5. korpusa je svojom naredbom str. pov. broj 02-1/816-1 od 28.9.1995. godine ozvaničio formiranje operativnih grupa "Sjever", "Centar" i "Jug" koje već funkcioniraju od 20.9.1995. godine. Na čelo OG "Sjever" postavljen je brigadir Mirsad Selmanović, načelnik štaba 5. korpusa. U sastav te OG ušle su 503. bbr, 505. vbbr, 511. sbbr i dio specijalnih jedinica MUP-a, te pridošla 146. lbr i jedinice podrške. Na čelo OG "Centar" postavljen je major Suljić Hilmija. U sastav OG "Centar" ušle su 502. vbr, 506., 510. i 517. obr, dio pridošlih jedinica iz 3. i 7. korpusa, RNB, dio 5. bVP, ČABHO, dio č. Larv PZO i još neki manji sastavi, te inženjerija i dio jedinica podrške. Na čelo OG "Jug" imenovan je brigadir Fikret Čuslić. U sastav OG ulaze pridošle jedinice 7. i drugih korpusa, kao što je 17. krajiška vr, 717. vmb i dijelovi 510. obr, uključujući i 501. sbb, do njenog izvlačenja, te dio jedinica podrške, RZJA i č. 5. bVP. OG "Sjever" djeluje u zoni: desno Lušci Palanka i lijevo r. Una prema Bos. Novom.

OG "Centar" djeluje u zoni: lijeva obala r. Sane - Karakaši.

OG "Jug" djeluje u zoni desno od r. Sane do Gornjeg Ribnika.

Naši gubici: 66 izbačeno iz stroja, od čega 15. nepovratnih i 3 nestala.

Valja zabilježiti i ono šta stoji u analizama b/d nekih potčinjenih jedinica 5. korpusa ova 28.9.1995. godine.

501. sbbr: Ova brigada vodi trodnevne žestoke borbe, kako bi zaustavila i spriječila prodor SČA prema Ključu sa istoka. U ovim borbama uspjela je zaustaviti napade SČA, te ustabiliti l/o tek 30.9.1995. godine. Ta l/o protezala se pravcem: Gornji Ribnik - s. Tučići - Lisina - Polom - Šljeme - k. 1096 - Kozjača (k. 900) - tt.879 - s. Donji Grači - s. Orahljovani - s. Čadavica. Brigada je ostala na ovim l/o sve do popodnevni sati 1.10.1995. godine.

502. vbbr: SČA pojačano granatira l/o iz artiljerije i minobacača, a iz oruđa neposredno tuče naše uočene vatrene tačke. Tako je iz ZIS-a djelovao iz rejonu Lipova vrha (tt. 387), a sa Dugog brda (tt. 533) djelovao je iz PAT-a 20/3 mm po komunikaciji, zbog čega je otežano kretanje tom komunikacijom. Jedinice brigade vodile su žestoke odbrambene borbe u svojoj zoni. Nisu dopuštale prodore SČA u zoni ove brigade sve do 1.10.1995. godine.

503. sbbr: Jedinice 503. slavne vode borbe na linijama dostignutim dan ranije. One su te linije držale i vodile borbe sa SČA sve do 10.10.1995. godine. To je period, reklo bi se, stabilizacije linija odbrane, kada ni jedna od strana nije planirala napadati, ali svaka iz svog razloga su nezadovoljne, naročito s naše strane, koja se nadala i očekivala ulasku u Ljubiju, a zatim

i u Prijedor, odnosno izlazak širokim frontom na komunikaciju Bos. Novi - Prijedor.

511. sbbr: Jedinice Brigade pokušavaju ustabiliti novouspostavljene l/o u toku 28. i 29.9.1995. godine. Prvi bataljon se izvukao 28.9.1995. godine na liniju: Tadića brdo - Nebešići - Drupečeva glava. Pri zaposjedanju ove linije agresorska avijacija je bombardirala jedinice toga bataljona. A na pravcu 3. bb SČA je izvršio jak pješićki napad i potisnuo tu jedinicu nazad do linije: Mali Badić - Veliki Badić - Kruškovac. I drugi bataljon je imao djelimično pomjeranje l/o, kada se uključuje u borbu i 146. lbr na pravcu Veliki Badić - Kruškovac. U toku 28./29. i 29.9.1995. godine jedinice ove brigade i 146. lbr ubrzano utvrđuju posjednute l/o. Agresor 29 i 30.9.1995. godine intenzivno napada i djeluje iz zraka i sa zemlje artiljerijom i avijacijom. Neprijatelj je krenuo u protivofanzivu na cijeloj liniji fronta, od Mrkonjić Grada - Ključa - Sanice - Lušci Palanke do Bos. Krupe, u pokušaju da vrate izgubljenu teritoriju. Oni pokušavaju nešto nemoguće pretvoriti u moguće. Tako razmišljaju slijepci, koji ne žive u vremenu ovoga događanja. Međutim, ti napadi su odbačeni, zahvaljujući čvrstini odbrane naših jedinica i odlučnosti boraca da ne dopuste dalje prodore. Ostaće nezaboravljeni prodori i uspjesi, kada se već bilo stiglo pred Sanski Most, Ljubiju i skoro umarširalo u Bos. Novi, ali je važno i to da se dosta "jeftino" izgubio teritorij u z/o 511. sbbr, u kom prostoru su mnogi položili svoje živote ili su bili ranjeni. U z/o 5. korpusa pristiže 28.9.1995. godine 707. bbr i Odred za specijalna dejstva CSB-a. Naši gubici u ova dva dana bili su: 50 boraca i starješina izbačeno iz stroja, od čega 7 nepovratno.

Analizirane su i borbe nekih jedinica u protekla dva dana. U svojim z/o nisu imale promjena 501. sbbr, 502. vbbr, 503. sbbr, 505. vbbr, 506. 510. i 517. obr. One su vodile teške odbrambene borbe sa snagama SČA, nanosile mu gubitke i sprečavale prodore kroz svoje l/o, tako da nisu imale promjena u svojim z/o.

511. sbbr: Kod ove brigade dolazi do promjena na linijama odbrane 30.9.1995. godine. Drugi bataljon ove brigade izvlači svoje snage na novu liniju: Poljana (tt. 323) - s. Šabići - s. Padež (tt. 403), kada uspijeva obezbijediti spoj sa desnim susjedom. Čudno je da se to događa tek nakon 13 dana.

517. obr: Četnici su izvršili upad na l/o Regrutnog bataljona 30.9.1995. godine oko 12.00 sati na desnom krilu. Tom prilikom jedinica se povukla nazad za oko 300 metara. Naređena je hitna intervencija "R" jedinice, koja je zajedno s tom jedinicom odbacila četnike na polazne položaje, a jedinica zaposjela ponovo stare položaje. Na pravcu ove brigade agresor je konsolidovao svoje snage. Pokušava aktivnim dejstvima i probojima odbaciti naše snage sa sadašnjih l/o, što mu ne polazi za rukom. I na lijevom krilu brigade pojavljuju se dodatni problemi. Na tom krilu postoji neobezbijeden međuprostor između 517. obr i 506. obr. Četnici su to uočili, te pokušali ubaciti svoje snage i ugroziti bok ove brigade. Taj pokušaj je blagovremeno uočen i spriječen. Na l/o ove brigade nije bilo daljnjih promjena.

Jedinice 5. Lard-a PZO pridane su brigadama i izvršavaju zadatke komandi jedinica kojima su pridate.

Jedinice 5. inžb sanirale su puteve i mostove u rejonu Fajtovci, most na r. Sani kod Vrhpo-

lja i most prema Starom Majdanu. Izrađen je i pontonski most na r. Dabar. Prosječen je put u rejonu Visa s ciljem lakšeg i bržeg kretanja artiljerije. Bilo je dosta radova na putu Ključ - Čađavica. Brzim angažiranjem inženjerije obezbijedeni su pokreti i manevri jedinica na svojim pravcima dejstva.

Peti MAP pružio je i dalje pruža maksimalnu vatrenu podršku borbenim jedinicama na pravcima angažiranja. Prvi put u "Sani-95" artiljerija je igrala važnu ulogu. Ponegdje je bilo i neracionalne upotrebe zbog nepoznavanja tehničkih mogućnosti oruđa. To se u hodu ispravljalo. Utrošci su bili dosta skromni zbog otežanog dotura mina, granata i raketa, a i potrebe su bile često iznad brojnih i tehničkih mogućnosti oruđa.

Peta LoB sa naporom je izvršavala zadatke logističkog obezbjeđenja jedinica, zbog velike širine fronta, loših i često nesigurnih komunikacija, prilično istrošenog voznog parka, manjkavosti rezervnih dijelova, alata, pa i stručne radne snage. Prikupljanje ratnog plijena je otežano. Snage SČA ostavljale su svugdje, često pod prisilom i važna borbeni i neborbeni sredstva. Bilo je i samovoljnog otuđivanja u prostorima, gdje nisu stigle jedinice za prikupljanje RP. To otuđivanje je bilo i ostaje problem.

Iz ovoga svega da se zaključiti da su l/o zadovoljavajuće stabilizirane, a protežu se pravcem: Kik - k. 1091 - k. 780 - Jasenovo brdo - s. Marčete - Donji Graci - Kozjača (k. 1259) - Mali Dumitar - tt. 1483, a na krupskom dijelu fronta: r. Una - tt. 387 - s. Šabići - s. Mustelji - Radanovo brdo - Zalin. Intenzivna dejstva se nastavljaju i 1.10.1995. godine na cijeloj širini fronta. Težišna dejstva SČA su istočno i sjeverno od Ključa, prema Sanskom Mostu i Sanici i na sjevernim padinama Grmeča sve do Lušci Palanke. I danas je dejstvovala neprijateljska avijacija na ključkom dijelu fronta. Gluhi su na zabranu leta, a Zapadna alijansa inertna. Od ranog jutra i artiljerija žestoko "gruhači" na tim pravcima. Slijedi napad na položaje RZJA u rejonu Vrhpolja. Neprijatelj je žestoko udario i probio l/o ove jedinice. One su se povlačile, a time je ugrožena i sva naša artiljerija 5. MAP-a i 5. MPOAD-a. Hitno je ubačen Bataljon specijalne namjene MUP-a i dio 510. obr. Ovim je zaustavljen i spriječen daljnji prodor snaga SČA. I te jedinice SČA, koje su napadale "skrpiljene" su od raznih sastava kao što su "Vukovi sa Drine", IG "Tigrovi", specijalna jedinica MUP-a tzv. RS iz Banje Luke itd. Rezultat ovoga napada je gubitak s. Vrhpolje. I ne samo to, već je ugrožen i desni bok naših jedinica na lijevoj obali r. Sanice. Također i na pravcu Gornji Dabar - s. Stanići naše snage su potisnute sa objekta tt. 624 u rejonu s. Miljevići, a istočno od Ključa izgubljeno je s. Marčete.

Cijeneći nastalu situaciju Komanda 5. korpusa naređuje da se prekine odmor 2/501. sbbr i hitno uputi istočno od Ključa u rejon IKM OG "Jug". "Pristizanjem u taj rejon izvijestite operativni centar (OC) 5. korpusa." kaže se u naređenju za upućivanje tog bataljona.

S obzirom da je u z/o 506. obr narušena odbrana u širem rejonu s. Stanići, komandant Korpusa naređuje komandi OG "Sjever" da odmah uputi dio snaga iz 505. vbr na intervenciju u z/o 506. obr radi sprečavanja prodora agresora u dubinu, ali i radi konsolidacije odbrane ove brigade. Komandi 517. obr je naređeno da po svaku cijenu zadrži dostignute l/o. Isto tako je naređeno da uvedu kroz h/r. 517. obr dvije čete MUP RBiH i izvrše pretres rejonu Me-

dede brdo i Jovanov vrh (tt. 882). A Komandi 502. sbbr je naređena hitna konsolidacija Brigade. Ovako hitne i brzo naređene mjere jedinicama govore o ozbiljnim i opasno mogućim posljedicama, koje bi slijedile da nisu preduzete tako brze i efikasne mjere na zaustavljanju prodora SČA i konsolidaciji naše odbrane na ugroženim pravcima.

U Izvještaju Komande 5. korpusa dostavljenog Štabu VK 1.10.1995. godine u 22.00 sata, pored ostalog stoji: "SČA u š. r. Bos. Krupa vrši intenzivna granatiranja iz tenkova, haubica 122 mm, topova 76 mm i 130 mm i iz VBR-ova 128 mm, dok na prilazima Sanskom Mostu i Mrkonjić Gradu izvodi više pješačkih napada. Tako je, nakon jake artiljerijske pripreme, izveo pješačke napade u zahvatu komunikacije Manjača - Sitnica i Dubička gora - Sitnica, gdje je u popodnevnom satima uspio ovladati rejonom Bjeljevina (tt. 934), s. Marčete i Jasenovo brdo. Na pravcu Sanski Most - Ključ snage SČA iz sastava 5. kozaračke brigade forsirale su rijeku Sanu, a zatim napale i posjele s. Vrhpolje i dio sela Kamičak. A na pravcu Gornji Dabar - Jelašinovac snage agresora uspjele su popodne probiti l/o 506. obr, te zaposjesti objekat tt. 624 u š. r. sela Miljevići. Svi ovi napadi imali su snažnu podršku iz artiljerije, minobacača, tenkova, topova i VBR-ova. Naše snage prisiljene su na odsudnu odbranu, uspostavu narušene odbrane dodatnim snagama, čime je spriječen daljnji prodor snaga SČA. I dalje stoji problem neopravdanog odsusutvovanja boraca iz matičnih jedinica. I pored tog prisutnog problema borbeni moral je na zadovoljavajućoj visini."

U z/o OG "Centar" pristigla je specijalna jedinica republičkog MUP-a i upućena u rejon s. Stanići.

Stanje u z/o jedinica 1.10.1995. godine viđeno iz ugla tih komandi:

501. sbbr: Nema promjena u svojoj z/o. Preduzete su mjere na prikupljanju i dovođenju 2/501. sbbr u z/o OG "Jug".

502. vbr: Komanda 502. vbr: pripremila je i izvela napad tačno u 8.00 sati sa snagama 1 i 2. bb koji je držao l/o lijevo od r. s. Sanice. Međutim, neprijatelj je izveo dobro organiziran tenkovsko-pješački napad oko 8.45 sati na pravcu s. Vrhpolje - Kamičak, razbio i potisnuo naše RZJA, a potom i zauzeo Vrhpolje, čime je ugrozio desni bok i komunikaciju u z/o 502. vbr na dubini 4-5 km prema Krasuljama. U isto vrijeme agresor je napao na rejon odbrane 3. bb, što je još više ugrozilo jedinice 1 i 2. bb koje su već bile krenule u napad. Iako je napad SČA na l/o 3. bb odbačen, snage 1 i 2. bb prisiljene su na izvlačenje sa svog rejonu oko 11.00 sati preko Žegara, a zatim i povlačenje ka s. Handanagići - Donja Sanica preko rejonu odbrane 3. bb. S obzirom da su četnici obezbijedili snažnom vatrom kontrolu komunikacije Žegar - Donja Sanica ove jedinice nisu mogle izvući tehniku. Tako je izgubljeno-ostavljeno: veći broj m/v, 2 PAT-a 20/3, svi PAM-ovi i 2 minobacača 120 mm.

Jedinice su imale gubitke i u ljudstvu. Tom prilikom je poginuo i pomoćnik komandanta za obavještajne poslove. Tako su ove jedinice 502. vbr. tokom noći 1/2.10.1995. godine zaposjele novu l/o: Donja Sanica - Bajkovac - Rudna glava (k. 567) - Vrana pečina - tt. 824. Jedinice su do jutra posjele l/o. Iako iscrpljene u borbama i u pokretu do novih l/o, one su po pristizanju nastavile sa uređivanjem svojih l/o, u toku 2.10.1995. godine.

506. obr. U toku dana od 10,30 do 17,30 sati neprijatelj je izvodio tenkovsko-pješačke napade, podržane snažnom vatrom iz artiljerije, minobacača i PA oruđa, na l/o ove brigade. Tokom ovoga napada uspio je zaposjesti tt. 624 odakle vatrom kontrolira komunikaciju Stanići - Jelašinovac. Tom vatrom ugrožena su komandna mjesta 1 i 2. ob. Neprijatelj se uklonio u b/r brigade. Napade izvodi iz pravca Veliki Smrešnjak, Rastik, Stupari i s. Zubovača. Probojem uklinjenog neprijatelja blokirane su jedinice u svojim rejonima. Načelnik štaba 506. obr izvještava da neprijatelj granatira l/o 1 i 2. ob od 10,30 do slanja izvještaja u 16,30 sati, koje i dalje traje. Isto tako i napadi pješadije neprekidno traju. On traži hitnu pomoć. Četnici oko 16,30 sati ulaze u Jelašinovac kroz nepokriveni prostor između 1 i 2. ob. Zaprijetila je neposredna opasnost od okruženja ova dva bataljona.

503 sbbr izvještava da SČA silovito napada u cijeloj z/o Brigade. Težišno napada i djeluje iz artiljerije po l/o 1. bb na desnom krilu, čija se l/o proteže pravcem Čelino brdo - Blačvo brdo - Golo brdo. Jedinice Brigade sprečavaju pomjeranje posjednutih linija. Cilj ovog napada je u pokušaju prodora u kanjon Japre.

Izviđači ove brigade otkrili su da su četnici izvukli tokom noći 5 tenkova i uputili ih u nepoznatom pravcu. Prema podacima odjela PEB-a SČA još nije ustabililo odbranu svojih linija na ovome pravcu.

505. vbr. Agresor je samo provokativno djelovao sa distance u z/o 505. Vbbr. Oni izvode pokrete snaga na svom lijevom krilu. Izviđanja i granatiranja su intenzivna na cijeloj zoni odbrane. Linije odbrane u cijeloj zoni brigade su čvrste i stabilne.

I naše izviđačke jedinice i organi intenzivno izviđaju i osmatraju aktivnosti neprijatelja ispred ove z/o. I artiljerija BrVG je aktivno djelovala po uočenim ciljevima agresora. Upućen je i jedan ojačan vod u 19,45 sati u z/o 506. obr.

OG "Sjever": Agresor izvodi aktivna dejstva i uezivanje l/o svojih jedinica. Na pravcu B. Novi - B. Otoka napada 3/1 novigradske brigade, dijelovi jedinica MUP-a i 43. brigade, a na pravcu Gornji Petrovci angažirane su jedinice 11. krupske Lpbr.

Neprijatelj je artiljerijom posjeo vatrene položaje u rejonima: Stražbenica, Svjetleće brdo, Stankovića brdo i Donji Dubovik, odakle žestoko granatira l/o naših snaga, te Bosansku Otoku i Bos. Krupu.

Na pravcu 503. sbbr neprijatelj izvodi artiljerijsko-pješačke napade s ciljem presjecanja komunikacije Zalin - Hašani - Benakovac čime bi se spriječilo komuniciranje i ugrozila zaledina 503. sbbr i 505. vbbr.

L/o 505. vbbr su vrlo stabilne. Jedino jedinice 511. sbbr teško održavaju stabilizaciju svojih linija odbrane. Povukle su se pod pritiskom artiljerijske vatre sa brda Velebit (k. 215), iako su tamo upućeni specijalni vodovi "Faraoni" i "Parage". Sada se zbog toga, uspostavlja l/o: Osredak - k. 403 - k. 376. I danas spoj između 503. i 511. sbbr nije uspostavljen, iako se preduzima niz mjera u tom pravcu. Jedinice ove brigade treba što prije uputiti na trodnevni odmor, konsolidaciju i popunu. Jedinice 146. bbr izvršavaju svoje postavljene borbene zadatke.

18. Mjere na konsolidaciji l/o

Komanda 5. korpusa sa svojom grupom operativaca i koordinatora u z/o jedinica neprekidno prate i cijene dnevnu situaciju i stanje u jedinicama na cijeloj z/o Korpusa. Na osnovu toga donose se odluke i izdaju naređenja jedinicama. Tako je naređeno 2.10.1995. godine u 1.00 sat da se iz borbe izvuče 506. obr, koja je angažirana u borbama od početka operacije "Sana-95". Zona odgovornosti ove brigade Novakovića brdo - s. Otiš dodjeljuje se 501. sbbr. Z/o preuzimati postupno, tako što će se 2/501. sbbr što prije prikupiti u Bihaću i uputiti pravcem Bihać - Bos. Petrovac - Lanište, gdje će se javiti u Komandu OG "Centar", čije starješine će ga odvesti i razvesti na l/o pravcem: Klenovac - Stanići - Jelašinovac - isključno Otiš. Ostale snage brigade izvući iz z/o OG "Jug" i iste uputiti na preuzimanje ostatka z/o 506. obr. Rok izvršenja, za ostale jedinice je u 7,00 sati 4.10.1995. godine.

Komanda OG "Jug" preuzeće z/o 501. sbbr do 24,00 sati 3.10.1995. godine sa pridoljnim snagama iz 7. korpusa.

Zadatak 501. sbbr. je da organizira i izvodi odsudnu odbranu u dodijeljenoj z/o i da bude u gotovosti za prelazak u napad.

Drugo naređenje je izdato komandantu OG "Sjever" - da odmah uputi načelnika artiljerije 511. sbbr u rejon Bos. Bojna, gdje sačekati zapovjednika HV sa jedinicom koju dovesti u rejon s. Mahmića selo - Konjodor, na kom će dijelu posjesti vatrene položaje i odatle pružati vatrenu podršku jedinicama 511. sbbr.

Komandantu OG "Centar" je naređeno da načelnik artiljerije 5. korpusa bude u rejonu Oštrelj 3.10.1995. godine u 6,00 sati, kod načelnika artiljerije zbornog područja Gospić, kojeg sa artiljerijskom jedinicom dovesti u rejon Smoljani, odakle će davati podršku našim jedinicama. Tokom 2.10.1995. godine neprijatelj intenzivno granatira sve linije odbrane, a naročito na pravcu na kojima se izvode aktivna napadna dejstva. Tako je nakon jake artiljerijske pripreme neprijatelj izveo nekoliko neuspjelih pješačkih napada u zahvatu komunikacije Manjača - Sitnica. A popodne je napao liniju naše odbrane na pravcu Gornji Graci - Previja i tom prilikom ovladao objektom Javorak (tt. 1331). Cilj ovoga napada je prodor do s. Donji Ribnik - Previja. Isto tako, tokom noći 1/2.10.1995. godine agresorske snage izvršile su napad na pravcu Mrežnica - Čelić kosa. Tom prilikom su probile l/o naših snaga, te odsjekle dio naših jedinica desno u rejonu Hrustovo. Ujutro su snage SČA nastavile artiljerijsko-pješačke napade, da bi u toku dana izbile na linije: Hrastova glavica - tt. 492 - s. Kasapnice - s. Kerani, uključujući i dominantne objekte u rejonu Vrhpolja. Napade je nastavio i na pravcu Gornji Dabar - š. r. Jelašinovac. Zbog ovakvih aktivnih dejstava snaga SČA, naše snage su primudene izvoditi aktivnu, a na većini pravaca i odsudnu odbranu. Uvođenjem u borbe pridatih snaga spriječen je dublji prodor agresora u zonama OG "Centar" i "Jug". Na kraju ovoga dana l/o su išle pravcem - u z/o OG "Sjever": Drobnjaci - Vijenac - Tadića brdo - Vedro brdo (tt. 368) - Radonovo brdo (k. 426) - Tatarevića brdo - k. 403 - Osredak; u z/o OG "Centar": Čelić kosa - k. 567 - Rudna glava - Jezerci, a u z/o OG "Jug" naše snage su izbile na važan objekat Javorak

(tt. 1351). Naši gubici 2.10.1995. godine su slijedeći: izbačeno iz stroja: 29 boraca i starijina, od čega 2 nepovratna i 14 nestalih. U izvještaju OG "Sjever" dostavljenom u 15,00 sati ukazuje se da je neprijatelj intenzivirao h/d duž linija ove OG, gdje izvodi kombinovane artiljerijsko-pješačke napade, vrši nasilna izviđanja i konstantno djeluje artiljerijom po uočenim ciljevima naših branitelja. U rejonu Otis u z/o 505. vbbr SČA izvodi cjelodnevne artiljerijsko-pješačke napade s ciljem da ovlada tim objektom, a zatim da nastavi napade ka Lušci Palanci. IG SČA bile su posebno aktivne u z/o 503. sbbr. Agresor je artiljerijom dodatno granatirao Bos. Krupu, Jasenicu i Lušci Palanku. I naše snage su se odsudno branile duž l/o. Odbijeni svi napadi SČA i nanoseni im znatni gubici.

Na ispomoć radi ojačanja l/o 506. obr upućeno je 200 pripanika MUP-a, kroz z/o 505. vbbr, koji su odmah uvedeni u borbu. Uzbunjena je i četa RZJA iz Stijene sa 45 boraca, koja je dovedena u z/o 503. sbbr, te raspoređena po jedinicama na l/o ove brigade. Konačno je ostvaren dugo očekivani spoj 503. sbbr sa lijevom susjedom 511. sbbr. Nove l/o 511. sbbr su: Drobunjaci - Vijenac - Tadića brdo - Vedro brdo - Padenovo brdo - tt. 426 - Tatarevića brdo - tt. 403 - Osredak.

U zoni b/d operativne grupe "Centar" agresor je vršio uvezivanja i utvrđivanja svojih l/o u rejonu Hrustovo, a u rejonu Vrhpolja uspio je potisnuti naše snage, uvođenjem u borbu svježih oklopno-pješačkih snaga. U rejonu 506. obr agresor je uspio ući u s. Miljevac na spoju dvaju bataljona ove brigade, a zatim brzim dejstvima produžio napad ka Jelašinovicima i na padine Grmeča, čime je ozbiljno ugrozio lijevi bok 517. obr.

U z/o 502. vbbr vrše se uvezivanja i utvrđivanja novih l/o, nakon jučerašnjeg povlačenja. Ponovo je u rejonu Vrhpolja došlo do napada snaga SČA na položaje RZJA i jedinica odreda MUP-a koje su čistile teritoriju od ostataka četnika. U žestokim borbama naše jedinice su prisiljene povući se za oko 1,5-2 km. U večernjim satima zaustavljen je daljnji prodor, a jedinice uvezuju i utvrđuju dostignute l/o.

U z/o 517. i 506. obr l/o su nepromijenjene sve do iza podneva, osim što je neprijatelj uspio zaposjesti s. Miljevac. Na pravcu 506. obr SČA i dalje nastavlja sa tenkovsko-pješačkim napadima. Samim tim situacija u z/o te brigade se sve više usložnjava. Zbog toga je komandant 5. korpusa odlučio da na tom pravcu hitno angažira odred MUP-a i "Crne labudove" sa oko 105 ljudi.

Situacija u z/o OG "Jug" dosta je složena, naročito na pravcu Ribnik i Javorak. I na pravcu Bunarevi - Sitnica, u zahvatu komunikacije neprijatelj je u 14,10 sati 2.10.1995. godine pokušao sa napadom, koji je odbijen bez napora. A u 15,50 sati snage SČA probile su se u rejon Javorak, a zatim nastavljaju napad ka Rustu (tt. 1035) u z/o 501. sbbr. Zbog toga su naše snage prisiljene na odsudnu odbranu. Prikupljeno je sve ljudstvo koje ima oružje i upućeno na lijevo krilo u z/o 501. sbbr, u cilju zaustavljanja prodora SČA ka Ribniku. Upućen je i jedan lanser TF "Crvena strijela" sa dvije rakete prema Kamičku, a u pripremi je za upućivanje na isti pravac i tenk T-84 i top T-12. Prema ovome situacija na ovom pravcu je dosta složena. Vjerovatni razlozi su što se pridošle jedinice prilagođavaju uslovima vođenja borbe na ovim

prostorima, a agresor pritiska u želji da što više prostora vrati, nakon svog oporavka.

Stanje na l/o u z/o nekih brigada u toku 2.10.1995. godine. Kod 501. sbbr SČA vrši žestok pritisak prema Ribniku. Vode se žestoke borbe da se spriječi prodor tih snaga.

502. vbbr: Uređuje novouspostavljene l/o u rejonima odbrane 1. i 2. bb, dok je 3. bb ostao na svom rejonu odbrane.

503. sbbr: Brigada je vodila žestoke borbe sa SČA dan prije. Tom prilikom je imala 5 poginulih i dva ranjena neizvučena borca. Nakon ovih borbi l/o su ostale nepromijenjene i tokom 2.10.1995. godine. Komanda Brigade traži hitnu popunu MTS-a. Uspostavljeni su i oboljeli spojevi između i unutar jedinica Brigade.

506. obr: Neprijatelj od ranih jutarnjih sati 2.10.1995. godine granatira l/o jedinica Brigade i IKM bataljona. Posebno žestoko granatira Otis (tt. 813). Neprijatelj je žestoko djelovao iz PAM-ova, PAT-ova i "prage", te iz minobacača 82 i 120 mm i tenka iz rejonu Veliki Smrečnjak. Zbog prodora snaga SČA do s. Jelašinovac i Novkovića brda, Komanda Brigade je prisiljena na izmještanje KM brigade i 1. i 3. bb iz rejonu Jelašinovac u rejon s. Stanići, a KM 2. bb u Lušci Palanku. Još uvijek se vode žestoke borbe u nastojanju da se spriječi ili bar uspori prodor neprijatelja do pristizanja pojačanja. Komandant Brigade ponovo zahtijeva izvlačenje Brigade iz borbe radi odmora i popune. Stanje u brigadi je loše, posebno u 1. ob, gdje su borci odbili prijem hrane. U drugom izvještaju brigade sa KM Stanići stoji: Brigada je preko 30 dana u neprekidnim borbama. Gubici su znatni, a preko 150 boraca je oboljelo.

Traži se hitna smjena Brigade do 8,00 sati 3.10.1995. godine. Uveče između 18,00-24,00 sati izvučen je iz borbe 1. ob, nakon 32 dana provedena u borbama, po naređenju načelnika Štaba 5. korpusa, a uvedena jedinica MUP-a. Međutim, ta jedinica nije mogla ostati na preuzetoj liniji, pa je izvučena na povoljnije taktičke položaje. Izvučen je i 3. ob i upućen na odmor. Ovim je stvoren veliki nepokriveni prostor u kojeg su upale agresorske snage, tako da je i 2. ob prisiljen na izvlačenje na povoljnije taktičke položaje: Karakaši - Indžići - Vojvođići - tt. 530. S jednom četom obezbjeđivana je raskrsnica u rejonu Korčanica.

511. sbbr: U toku 2.10.1995. godine naredeno je da 1. bb posjedne l/o: Drobunjaci - Vijenac - Tadića brdo - Vedro brdo.

517. obr: U z/o 517. obr pristigle su specijalne jedinice MUP-a BiH i to: "Bosna" - 49 pripadnika i "Lasta" - 64 pripadnika. Jedinica "Bosna" upućena je radi ojačanja l/o u rejonu Medede brdo.

Tokom dana četnici napreduju u z/o 506. obr, izbišći na Novakovića brdo, dočavši 517. brigadu iza leđa. Pošto nije imao snaga za intervenciju i odbacivanje tih snaga iz rejonu Novakovića brdo, komandant 517. obr se odlučuje na izvlačenje svojih snaga na povoljnije položaje i to: jedinica 5. RNb izvlači se preko rejonu Ograda na objekat Jovanov vrh i Oklinak do tt. 687. Jedinicu MUP-a zadržava na rejonu Medede brdo, a četni 5. bVP u rejonu tt. 687, koja održava spoj sa jedinicom 5. RNb. Treći ob posjeda liniju tt. 687 prema raskrsnici puta SG Stanića brdo, a 1. ob 200 metara ispred raskrsnice puta SG Stanića brdo. Drugi ob posjeda l/o lijevo od 1. ob obezbjeđujući i spoj sa lijevom susjedom. Sve jedinice su tokom noći izvučene, a za-

tim posjela navedene nove l/o. Sada vrše inženjersko uređenje svojih položaja. Pošto se 506. obr izvlači sa p/k odbrane, taj prostor ostaje, makar privremeno, nepokriven. Stoga je obezbjeđenje lijevog krila ozbiljna dodatna briga ove brigade. U toku trećeg dana oktobra 1995. godine jedinice 5. korpusa sa pridošlim jedinicama vode žestoke i iscrpljujuće borbe. Na dijelu fronta od r. Une kod s. Kajtazi do Lušci Palanke l/o OG "Sjever" postale su stabilne. Za žaljenje je što su se tek tu stabilizirale l/o 511. sbbr, umjesto u Bos. Novom ili oko njega. Šta je, tu je. I to je suđena ratna sreća.

U z/o OG "Centar" i "Jug" od Lušci Palanke pa sve do Sitnice i Čađavice prema Mrkonjić gradu l/o naših snaga nisu stabilne. Došlo je do gubitka teritorija. Ta opasnost od daljnjeg gubljenja teritorija još nije otklonjena. Linija odbrane, u ovom dijelu z/o 5. korpusa ide pravcem: Bojište - s. Stanići - Medede brdo (tt. 712) - Lokveni vrh (tt. 916) - Jovanov vrh (tt. 882) - Kameniti vrh (tt. 849) na Čelić kosi - k. 567 - Rudina glava - s. Jezerci - r. Sanica - Grad - r. Sana uzvodno do tt. 627 - Vis - Glavica (tt. 925) - Zujevac (tt. 1000) - Marića vrh (tt. 1067) - Gornje Sokolovo - Ilića glavica - Cesta (tt. 965) - Kik (k. 1091) - Biljevine - Čađavica - Gornji Ribnik. Gubici su: izbačeno iz stroja 18 boraca, od čega je polovica nestalih. To samo po sebi govori kakvi su prostori na kojima se vode borbe i kako su linije skoro izmještane. Na takvim prostorima se dobro snalaze samo četnici i divlje zvijeri.

Signira se prekid vatre, ali se isti odlaže na zahtjev naše strane. Jedinice nastavljaju borbe. Cilj je učiniti dodatni napor i preokret u borbi u nastavku naše ofanzive. U skladu s tom situacijom i sa trenutnim stanjem na linijama 3.10.1995. godine, Komanda 5. korpusa je izdala nekoliko regulativnih naredenja. Prvim naredenjem se naređuje izmještanje haubičke baterije 122 mm na vatrene položaje u rejonu Laništa sa gotovošću za otvaranje vatre u 5,00 sati, čije položaje urediti i maskirati. Pridošle specijalne jedinice ("Crni labudovi") angažirati kao cjelinu, a ne po dijelovima, stoji u naredenju (OG "Centar"). I sve druge snage upotrebljavati isključivo kao formacijske cjeline, LoOb vršiti preko jedinica u čijoj su z/o.

U okvirnom izvještaju Komande 5. korpusa dostavljenog Generalšabu A R BiH za 3.10.1995. godine i u rodovskim izvještajima iznosi se stanje u cijeloj z/o 5. korpusa. I dalje agresor intenzivno granatira sve l/o naših snaga, a naročito na pravcima: Sanski Most - Sanica - Ključ i Mrkonjić Grad - Ključ. Sličan pritisak vrši preko Otiša na Lušci Palanku i prema dubini planine Grmeč. Sve te napade podržava snažnom artiljerijsko-minobacačkom i tenkovskom vatrom, te vatrom LRL i VBR 128 mm.

Agresor izvodi snažne oldopno-pješачke napade. Na više taktičkih pravaca prema Sanici uspio je probiti l/o jedinica i iste potisnuti nazad. Tako je uspio ovladati s. Jelašinovac i Novakovića brdom, te ovladati dijelom Čelića kose. Sada se vode žestoke borbe na prilazima Sanici. Gubitkom ovog mjesta stvorile bi se realne šanse za presijecanje komunikacije Ključ - Bos. Petrovac, na dijelu Velagići - Lanište i njihov ulazak na planinu Grmeč. Na pravcu Mrkonjić grad - Ključ agresor je uspio napredovati do linije s. Orahovljani - Lisina (tt. 856) - s. Miluni.

Naše snage vode iscrpljujuće borbe, čak od 18.9.1995. godine u kojima su imale sjajnih rezultata, ali i loših, uz znatne gubitke. Loši su i meteoslovi i higijensko stanje. Veći broj bo-

raci je neopisano osuđeno. I pored svega toga, više dana su prisiljene da vode odbrambene borbe s ciljem slamanja napada snaga SČA, te stvaranje uslova za nastavak napada.

Na dijelu fronta OG "Sjever" od Lušci Palanke do s. Kajtazi na r. Uni l/o su stabilizirane i bez promjena, dok u zonama OG "Centar" i "Jug" od Lušci Palanke do Čađavice i Ribnika su nestabilne. Neke jedinice su prisiljene na povlačenje na nekoliko pravaca, rekdo bi se više zbog svojih slabosti, nego zbog nadmoći SČA.

Na kraju dana 3.10.1995. godine l/o se protežu pravcem: Bojište - s. Stanići - Medede brdo - Lokvin vrh - Jovanov vrh - Kameniti vrh - k. 567 - Rudna glavica - s. Jezerci - r. Sanica - Grad - r. Sana - uzvodno do tt. 627 - Vis - Glavica (tt. 925) - Zejevac - Marića vrh (tt. 1067) - Gornje Sokolovo - Ilića glavica - Cesta (tt. 925) - Kik (1091) - Biljevine - Čađavica - Gornji Ribnik. U borbama ovih dana uništen je jedan agresorski tenk T-55, a jedan ispravan zarobljen, te isti odmah angažiran u borbi. U borbama u ovoj operaciji angažirano je 7 naših tenkova T-55 i jedan T-84, te 3 OT Svi su dosada neoštećeni. Jedino su poginula dva člana posade tenka T-84 na pravcu Čađavica od dejstva haubičke granate u vrijeme kad se posada vraćala sa prijema borbenog zadatka. Tenk je djelimično oštećen.

U izvještaju OG "Sjever" stoji da je agresor intenzivno dejstvovao iz tenkova, topova do 100 mm, minobacača i PA oruda. U z/o 511. sbbr agresor je, nakon artiljerijske pripreme, izveo i neuspjao pješачki napad na rejone Vedro brdo i Tadića brdo, a u z/o 505. vbbr izvodi cjelodnevnne napade prema s. Žegar - Lušci Palanka i Otiš - Bojište. U ovim napadima agresor je ovladao dijelom komunikacije s. Bojište - Dobrijevići (tt. 396). SČA je pojačao i svoje izviđačke aktivnosti i aktivnosti avijacije. Tako je vršio izvidanja u z/o 511. sbbr, a borbeno djelovao u z/o 503. sbbr. Sada se može konstatirati da su l/o 511. sbbr stabilne, a i sigurnost boraca zadovoljava. Jedinica MUP-a je na objektu Greda. Na planskom odmoru je 360 boraca 511. sbbr brigade. Ostvaren je i kvalitetan spoj između ove brigade i 503. sbbr. Zbog nastale situacije u z/o 506. obr jedinice 505. vbbr izvršile su djelimično povlačenje na linijama ispred Lušci Palanke, a sa BOs vrše kontrolu komunikacije prema Korčanici. U b/r ove OG još se nalaze pripadnici RZJA i 139 pripadnika MUP-a. U posjeti ovoj OG bio je i general Rasim Delić sa generalom Dudakovićem.

U z/o OG "Jug" agresor je napredovao duž komunikacije Čađavica - Ključ (z/o 501. sbbr). U toku ovoga napada uspio je zaposjesti iza podneva: s. Orahovljane - Lisina - Miluni. Ovaj uspjeh postignut je zbog lošeg stanja i malog broja ljudstva u ovoj brigadi. Kontrolom je utvrđeno da je brojno stanje 3.10.1995. godine bilo sljedeće: 1. bb - 170 boraca i starješina, 2. bb - 120 i 3. bb - 120 boraca i starješina, a od užeg Štaba brigade na licu mjesta su bili: pomoćnici za moral i ObP, te dva operativca i načelnici ARJ i inženjerije. Opći utisak: premoreno ljudstvo, podbijeni tabani, loša higijena i strah kod dobrog dijela boraca. Komandant OG "Jug" je nezadovoljan ovim stanjem, a ne očekuje brži oporavak jedinice. Zbog toga ubacuje jedan bataljon iz 770. sbbr s ciljem da zatvori taj ugroženi pravac, te spriječi dalji prodor agresora.

Stanje u z/o nekih brigada u toku 3.10.1995. godine bilo je:

501. sbbr: Nakon pristizanja jednog bataljona iz 770. vbbr i smirivanja stanja u rejonima

s. Treskavac i Ruste (k. 1033), izvršena je smjena jedinica na liniji desno - Treskavačka kosa - Rust (isključno) - bezimena kosa - Svinjačina (tt. 604) - Perači - Međedak. Primopredaja ove linije između 501. sbbr i b/770. vbbr završena je kasno u noć, kada su jedinice ove brigade izvučene i upućene na odmor.

502. vbbr: Četnici ponovo opasno napadaju na rejon odbrane 2. bb. Odbrana nije izdržala. Bataljon se povlači oko 18,00 sati na desnu obalu r. Sanice, gdje zaposjeda i brani most na r. Sanici i liniju u zahvatu glavne komunikacije: Gradina - tt. 355. Očito je da su nastali određeni problemi u ovoj brigadi kao što su: veća samovoljna udaljavanja i premor ostalog ljudstva na linijama. Zatražena je smjena radi odmora i konsolidacije brigade. Zahtjevu je udovoljeno. Brigada je izvučena i upućena na odmor. L/o preuzela je, u večernjim satima, 510. obr.

517. obr: U z/o ove brigade pristiže 3.10.1995. godine specijalna jedinica "Crni labudovi" jačine 120 boraca i starješina, a popodne još oko 100 ljudi iz te jedinice. Jedinica je odmah angažirana na čišćenju terena, gdje je u toku dana stigla do rejona Rudno brdo vodeći borbe cijeli dan sa dijelovima jedinica SČA. Tokom noći 3./4.10.1995. godine č/5. bVP napušta svoje l/o bez znanja i odobrenja. Isto to čine i dijelovi iz 5. RNb. Toga momenta se saznaje u brigadi da je komandant 5. korpusa, preko svog koordinatora, donio odluku da se navedene pri-date jedinice izvuku sa rejona Međeđe brdo - Ograde, a da se uspostavi nova l/o Medi dol - tt. 687, te da se bolje osigura desno krilo. U večernjim satima neprijatelj djeluje tenkom i minobacačima po novouspostavljenim l/o i po otkrivenim jedinicama 5. RNb, koje su se samoinicijativno povlačile u rejon Mijačića, da bi se po odobrenju komandanta, tokom noći izvukle iz borbe. Ovim izvlačenjem 5. RNb izgubljen je spoj 3./4.10.1995. godine s desnim susjedom iz 502. vbbr koji je, također, zapao u teškoće.

506. obr: Jedinice 2/506. obr sa još oko 120 boraca iz jedinice MUP prisiljene su na djelimično povlačenje, u jutarnjim satima na nove l/o u š. r. tt. 624, zbog upada snaga SČA u nepokriveni međuprostor u rejonu Novakovića brdo - s. Jelašinovac. Sada se posjedaju l/o u rejonu škole u Vojničkom polju - s. Karakaši - s. Korčanica, čime se obezbjeđuje spoj sa 2/505. vbbr u s. Praštali. Dio jedinice MUP-a sa oko 90 ljudi, upućen u rejon s. Stanići nije pristigao. Vjerojatno su promijenili pravac ili su još u pokretu ka odredištu. Preduzimaju se sve neophodne mjere, da se spriječi prodor četnika u dubinu pl. Grmeč. Dana 4.10.1995. godine naše snage i dalje su prisiljene na cjelodnevne odbrambene borbe na pravcima prema Mrkonjić-Gradu pa sve do r. Une u rejonu Kajtazi. Na dijelu linija bilo je prisilnog povlačenja nekih jedinica dan ranije, tokom noći i ovoga jutra.

Tako su četnici uspjeli zaposjesti: Čelić kosu, Međeđe brdo, Gornju Sanicu i Sanicu, gdje pokušavaju prodor u zahvatu puta Sanica - Velagići, sa očitom namjerom da presijeku komunikaciju Ključ - Bos. Petrovac, čime bi OG "Centar" imala odsječene snage koje se bore između r. Sane i r. Sanice. To je upravo i cilj ovoga napada SČA. Na pravcu Sitnica - Črljeni angažirane su Arkanove četničke snage ojačane tenkovima i "pragama". Napade svojih jedinica agresor podržava snažnom artiljerijsko-raketnom vatrom, naročito one na mrkonjičkom i saničkom pravcu koji izvode ka Ključu i Laništu. Agresor je djelovao raketama "Volhov" po va-

trenim položajima 5. MAP-a.

Na pravcu napada prema Ključu, SČA je ispoljio jala i dugotrajna dejstva iz tenkova, haubica 122 mm, topova 76 i 130 mm, LRL i VBR-ova 128 mm.

Na dijelu fronta Lušci Palanka - r. Una kod Bos. Otoke agresor je bio manje aktivan. Ali je za to vrijeme bio vrlo aktivan oko Sanice, na kom dijelu je imao više uspješnih prodora, gdje je ovladao navedenim objektima i selima.

Agresor je žestoko djelovao po š. r. Laništa raketama tipa "Orkan" u kom dijelu je IKM OG "Centar". U zahvatu komunikacije Mrkonjić - Ključ SČA je potisnuo naše snage, te zaposjedao Sitnicu i s. Črljeni nedaleko od Ključa. Na tim pravcima angažirao je snage jačine bataljona iz 16. kntbr prema Črljenima, a prema Ključu preko Sitnice jedinice iz sastava specijalne brigade MUP RS i srpsku dobrovoljačku gardu, tzv. Arkanove "Tigrove". Te snage podržava avijacija, 3 tenka i 3 "prage" 30/2 mm. Prema ovoj situaciji naše snage su prisiljene na odbranu, a na nekim pravcima i na odsudnu odbranu. Uvođenjem u borbu pristiglih snaga pokušava se stabilizirati odbrana od Lušci Palanke do komunikacije Mrkonjić - Ključ, a od Lušci Palanke do Kajtazi na r. Uni l/o su stabilne sa tendencijom postepenog preotimanja inicijative.

Snage 501. sbbr, 502. vbbr i RNb su izvučene iz borbe radi odmora, konsolidacije i popune. Naši gubici: izbačena iz stroja 24 borca.

U izvještaju OG "Sjever" stoji da agresor intenzivno granatira sve l/o, a naročito na pravcima svojih napada. Tako je pokušao sa napadom u z/o 511. sbbr na pravcu Lisac - Drobnjači - Kukino brdo, ali je to ostalo samo na pokušaju. Isto tako u z/o 505. sbbr agresor pokušava sa napadom u 13,00 sati na pravcu Mali Dubovik i Bogdanovića brdo, a od 16,00 sati na pravcu Zurnice - tt. 595. U z/o 505. vbbr SČA je prisiljen na odbranu na dijelu fronta: Karakaši - škola u Bojištu i s. Vovodići - Podgora. Agresor i dalje vrši dovođenje ljudstva i dotura MTS-a. Tako je pristiglo u Donji Lipik 9 teretnih m/v od čega su 3 kamiona ljudstva, koji su dovezeni do Svetlićeg brda. Naše snage OG "Sjever" pokušavaju svojom aktivnom odbranom prisiliti SČA da preusmjerava snage na ovaj dio fronta kako bi se olakšalo našim snagama od s. Stanići do r. Sane, na koje linije agresor silovito napada. Tako su jedinice 505. vbbr i dio snaga iz 506. obr, nakon zaustavljanja četničkog napada i same prešle u napad na pravcima Karakaši - Vovodići - Podgora i Karakaši - škola u Bojištu. Borbe su trajale cijeli dan, a naše snage su očistile četnike iz skoro cijele z/o 506. obr kada su naneseni znatni gubici tim uklinjenim snagama SČA, te uništen jedan TF i jedna "praga".

Komandant 5. korpusa naredio je 503, 511. i 146. brigadi da intenziviraju svoja dejstva u z/o. Uspješno su odbijeni svi napadi agresora ka pravcu Srednji Dubovik - Bogdanovića brdo i Zurnica. Ovoga dana uspješno je djelovala artiljerija HV iz rejona Konjodor po linijama SČA po zahtjevu 511. i 503. sbbr. Borbeni moral je na zadovoljavajućem nivou, iako ima i dalje znatnih problema oko samovoljnog udaljavanja boraca sa linija, posebno iz 511. sbbr. S obzirom da i MUP ima na linijama svojih 140 boraca nije u stanju brzo i efikasno privoditi samovoljno udaljene borce. Utrošena su znatna borbena sredstva. Samo mina, granata i raketa je utrošeno oko 1900 komada.

U prikazu obavještajnog obezbjeđenja za 4.10.1995. godine stoji: "U zoni OG "Jug" neprijatelj je znatno napredovao te ovladao s. Crljeni, s. Popovići, s. Radići, a na pravcu Sitnica, Čadavica izbio do tunela s. Stojići. U zahvatu glavnog puta napadaju 3 tenka i 2-3 "prage". U zoni odgovornosti OG "Centar" stanje je nepromijenjeno, nakon prodora SČA u Sanicu i izbijanja do s. Donji Biljani. I u međuriječju rijeka Sane i Sanice stanje je loše. Obezbeđuju se svježe snage da zatvore i spriječe dalje prodore. Cijeneći borbene aktivnosti naših snaga ova dana može se zaključiti: stanje u OG "Sjever" je dobro.

U z/o 511. sbbr je sve bolje. Jedino je problem neopravdano odsustvovanje ljudstva te jedinice. I 146. bbr je malog brojnog stanja. To šta je, tu je i sve je na linijama. Jedinica HV-a je aktivna u podršci našim jedinicama. Koordinacija i saradnja sa HV-a je dobra. U z/o OG "Centar" i "Jug" je prilično loša situacija.

506. obr je u rasulu, osim dijela 1. ob koji je ostao u dijelu z/o 505. vbbr. RiK sa brigadom ne funkcioniše. Kontrole jedinica i mjere za nedisciplinovane se ne preduzimaju. Komanda Brigade bez autoriteta. Također i stanje u 502. vbbr je loše. Ima samovoljnog povlačenja i napuštanja Brigade. Komanda Brigade pokušava i radi na prikupljanju i konsolidaciji Brigade.

U jedinici 510. obr stanje se ne zna. Cijeni se da je jedan broj ljudstva van jedinice bez odobrenja.

Komanda 501. sbbr uputila je svoj 2. bataljon da preuzme l/o od 506. obr. I to ide sporo i neorganizirano. Neko od boraca neodgovorno je bacio bombu, od koje je ranjeno 6 boraca, među kojima je i taj koji je bombu bacio. Jedna četa se od toga razbježala. Pomislili su da je bombu bacio neprijateljski vojnik. I na tome se vidi da je komandovanje zatajilo.

19. Ocjene situacije iz ugla generala Drečkovića

Obilazeći jedinice u z/o 5. korpusa, brigadni general Ramiz Drečković je ocijenio situaciju ovako:

"Situacija u z/o 5. korpusa je izuzetno teška. Sve jedinice su premorene, a u 506. obr, 502. vbbr, 501. sbbr i 517. obr sistem RiK je narušen i veći broj ljudstva iz njih je samovoljno napustio položaj. Shodno situaciji na terenu trend gubitka teritorije i dalje će se nastaviti ukoliko se interventno ne pomogne sa svježim snagama. Od jedinica koje su pridodate brojno stanje je sljedeće: 17. vbbr (2.000 boraca), 727. sbbr (600 boraca), 707. bbr (550 boraca), 770. bbr (4.000 boraca) i 7. IDb (180 boraca) sve u sastavu OG "Jug", pod komandom brigadira Čuškića, dok su "Crni labudovi" (250 boraca), 146. lbr (300 boraca), Odred MUP-a (350 boraca) i Gardijska brigada (170 boraca), ukupno oko 1000 boraca u z/o 5. korpusa (OG "Sjever" i "Centar"). Neophodno je da u toku dana i noći HITNO reagujete u cilju slanja jedinica u z/o 5. korpusa", kaže se na kraju izvještaja generala dostavljenog Generalštabu A R BiH. Cijeneći brojna stanja citiranih jedinica vidi se očito da su neke jedinice pristigle iz drugih sastava samo sa dijelom svojih sastava, što govori da i u njima nije išezla "domobranština".

Pristigle snage od oko 4330 u zoni OG "Jug" i oko 1070 boraca u zoni OG "Sjever" i "Centar".

nisu male i značajne, bez obzira koji su sastava pojedine jedinice. Bilo je iako su angažirane i s kalovim zadacima, da li su svojim angažiranjem preokrenule situaciju u našu korist ili ne. očito je da njihovi učinci nisu na nivou očekivanih čim agresor nije zaustavljen.

Ocjene stanja u jedinicama vidi se i iz njihovih analiza. Tako je zabilježeno za 4.10.1995. godine sljedeće stanje:

501. sbbr: Upućena je na odmor 4.10.1995. godine u 6,00 sati sa svojih linija u z/o OG "Jug".

502. vbbr: l/o ove brigade preuzeo je ostatak jedinica 510. obr, a 502. vbbr je izvučena upućena na odmor u 2,30 sati da bi već u 7,30 sati bila u Bihacu. Logistika i jedinica podrške ostale su na svojim rejonima radi podrške i obezbjeđenja 510. obr. Lijevo od ove brigade branila se Gardijska brigada.

510. obr: Komandant Brigade naređuje da se 5. četa i oruđa LRV-a sa poslugama i grupom starješina upute iz z/o ove brigade u rejon s. Sanica, gdje je situacija dosta složena.

Borbena dejstva 5.10.1995. godine vode se nesmanjenom žestinom. Agresor je ponovo prikupio snage i sredio svoje redove, tako da je još uvijek u prilici da nastavlja sa napadima na više pravaca. Ti napadi podržavaju se i ovoga dana iz istih oruđa kao i dan ranije. U toku 5.10.1995. godine agresor izvodi oldopno-pješačke napade u š. r. Bosanske Krpe i Ključa. Napade izvodi na pravcima: Žegar - Lušci Palanka i s. Otis - Bojište, kada je uspio ovladati dijelom komunikacije Lušci Palanka - s. Stanići, tj. od škole u s. Bojište do s. Dobrijevača (tt. 396). A u popodnevnim satima izveo je tenkovsko-pješački napad u rejonu Krasulje, kojom prilikom je zauzeo objekt Ošljek (tt. 666). Naše snage, iako oslabljene zbog gubitaka, premoora, prezasićenosti i zbog samovoljnog udaljavanja dijela boraca, vode danonoćne odsudne borbe na dostignutim linijama. Na nekim l/o došlo je i do povlačenja naročito u z/o OG "Centar", a dijelom i u z/o OG "Jug". Te linije se protežu pravcima: Donji Ribnik - Glavica (tt. 402) - Velečevo - s. Vilas - s. Miljkovići - Ljubinska glava (tt. 519) - Turjak uz lijevu obalu r. Sane - Donje i Gornje Prhovo - Brdine - Adamovići - s. Krasulje - Mehtička glavica - Škrbići (tt. 376) - Gradina (tt. 395) - Buđelj Donji - Jezero - tt. 465 - Veljina voda - Podovi (tt. 497) - Rustovi - Vojvođići - s. Bojište - s. Praštali. To su linije odbrane na kojima je ovoga dana spriječen dalji prodor agresora na tome dosta složenom i kritičnom prostoru. Sasvim je vidljivo da agresor želi sabijati i potiskivati naše snage da bi izbio do Ključa i izišao na glavnu cestu širokim frontom iz pravca Sanskog Mosta. Vidljivo je da snage SČA na ovim pravcima još nisu istrošene. I na sjevernom dijelu ratišta u z/o OG "Sjever" od r. Une kod Bosanske Otoka do Lušci Palanke vođene su žestoke borbe. Uništen je jedan tenk T-55 i jedan PAT 30/2 sa posadama. Promjena na linijama odbrane ove OG nije bilo.

20. Pristizanje novih jedinica i stabilizacija odbrane

U z/o OG nastupa period stabilizacije i preuzimanje inicijative. U z/o 5. korpusa do sada pridobile su ove snage: 17. kvbr, 727. sbbr, 146. lbr, 7. IDb, 707. bbr, Odred MUP-a RBiH, 147.

...boraca Crni labudovi... 7/0. vbr, 700. obr, a očekuje se 329. obr i 225. vbbr. To su zaista respektivne snage po broju brigada. Kada će biti najcjelishodnije upotrebljene na određenim pravcima i kakvi će biti učinci zavisi od komandnih i borbenih sposobnosti i mogućnosti pridošlih jedinica i brzog oporavka i konsolidacija formacijskih sastava 5. korpusa, koje su upućene na odmor.

U tom cilju komandant 5. korpusa izdaje kratko borbeno naređenje svim svojim sastavima, u kojemu stoji: "Prijeti opasnost da borbeni uspjesi i rezultati 5. korpusa budu dovedeni u pitanje zbog samovoljnog napuštanja p/k od strane naših i pridatih snaga. Odmah preduzeti mjere i aktivnosti za prikupljanje brigada i biti spreman za prijem zadatka. Svakih dva sata me izvještavati o preduzetim mjerama i o brojnom stanju prikupljenih jedinica. Za sve pridošle jedinice regulisati LoOb". U drugom kratkom naređenju stoji: "Komanda 502. vbbr uputit će u rejon Lanište PAT 30/2 sa poslugom i jednim b/k do 16,00 sati radi prijema zadatka u toj OG." Sat kasnije naređeno je: "Uputite prevozom jedan tenk iz Bihaća na određite OG "Centar" na Laništu. Po pristizanju tenka izvjestiti komandanta." Naređeno je i komandantu 5. bVP da pripremi i popuni jedinicu ljudstvom, borbenim i drugim sredstvima, u gotovosti da krenu na zadatak 6.10.1995. godine do 4,00 sata.

Na kraju dana 5.10.1995. godine brigadni general Dreković u svom izvještaju, kao predstavnik Generalštaba A R BiH, dao je ocjenu borbene situacije u z/o 5. korpusa, u kome, u tački jedan stoji: "U toku dana agresor je nastavio sa napadnim dejstvima u z/o sve tri operativne grupe i to na pravcu Arapuša (OG "Sjever"), Jelašinovci (OG "Centar") i prema Ključu (OG "Jug"). Na svim navedenim pravcima naše snage su uspjele zaustaviti napredovanje i tokom dana intenzivno se radi na uezivanju linija. Prema mom uvidu i ocjeni, odbrana se stabilizira. Raspoloživi podaci govore da se radi o vrlo ambicioznoj operaciji agresora, kojom lično rukovodi Mladić, koji je oformio komandno mjesto u rejonu Sitnica. Taj rejon je napušten s naše strane u toku jučerašnjeg dana."

Situacija u z/o OG 5.10.1995. godine, a prema izvještajima komandi je sljedeća:

OG "Sjever": Agresor je samo ovoga dana ispalio preko 1000 projektila različitog kalibra na položaje jedinica u z/o 503. sbbr.

Najjači napadi neprijatelja izvedeni su: Arapuša - Rađenovo brdo, Donji Lipik - Grič i Donji Lipik - Zurnica u z/o 511. i 503. sbbr. U napadima agresor je žestoko dejstvovao iz artiljerije, tenkova i PA oruđa, kako u fazi artiljerijske pripreme napada, tako i u fazi izvođenja istog. Na pravcu Rađenovo brdo napadao je sa četom pješadije, 4 tenka i 2 "prage", a na pravcu Grič angažirao je vod pješadije, 1 tenk i 1 "pragu". Uočena su grupisanja i pridozatak snaga SČA i u z/o 505. vbbr, naročito na pravcu: Jojići - Tuk - Žegar. Na ovom pravcu pojavi se, na radiovezama, "Kobac", čuven po zlu kod Fikreta Abdića. Vjerovatno vodi neku od jedinica specijalnih snaga. U toku dana borac 511. sbbr je uništio 1 tenk zoljom u širem rejonu Arapuše, a vjerovatno je i 1 "praga" pogođena dejstvom artiljerije, dok su gubici u ž/s preko 30 poginulih vojnika SČA. Još se mogu očekivati ofanzivna dejstva, s ob-

zirom da se dovlače snage iz dubine. Naše snage ove OG vodile su uspješna odbrambena dejstva, bez gubitka teritorija. Artiljerija HV-a je pružala i pruža snažnu podršku jedinicama OG "Sjever". Naređeno je da oko 17,00 sati krene kombinovana jedinica sastava 90 boraca iz sastava 506. obr i 505. vbbr pravcem Korčanica - s. Stanići u cilju pretresa terena i spoja sa jedinicom "Crni labudovi" i 517. obr u rejonu s. Stanići. Današnji borbeni uspjesi jedinica OG "Sjever" pozitivno je odjeknuo među borcima ovih jedinica. L/o OG "Sjever", na kraju dana protezala se pravcem: Bukovska - s. Šabići - k. 403 zapadno od Stolova za 300 metara - Rađenovo brdo - Razoršine (tt. 430) - tt. 411 - Vedro brdo (tt. 36) - Todića brdo - Vijenac - Drobnjaci - Majkić potok - Bukići (tt. 443) - Bukurica glavica (tt. 424) - Vrlet (tt. 491) - Kosa (tt. 515) - Burići - Grič (tt. 634) - Sakradžije - Zuvnica (tt. 595) - Milinkovići - Bogorača (tt. 591) - Kosorci - Predojevića glavica - Lušci Palanka - Praštaline - s. Vojvodići - Podgore (500 m zapadno). Unutar z/o OG "Sjever" brigade imaju svoje z/o, a u njihovim sastavima se nalaze: 511. sbbr, 146. lbr, 138 pripadnika MUP-a i 27 boraca 5. MAP-a, u 503. sbbr ima 130 pripadnika RZJA, dok u sastavu 505. vbbr se nalaze: 180 pripadnika 2/506. obr. i 220 pripadnika MUP-a. Pored jedinica podrške 5. MAP-a i HV-a, brigade imaju jake sopstvene BRAG.

U z/o OG "Centar" izvršen je prihvrat jedinica: 708. obr sa 800 pripadnika, 712. obr sa 160 pripadnika, 770. obr sa 100 pripadnika, a u večernjim satima dan prije pristigla je 147. lbr sa 550 pripadnika. Za sada su raspoređene na linije 147. lbr sa 550 pripadnika, 712. obr sa 160 pripadnika i 2 č 708. obr. Ukupno je pristiglo 1610 boraca i starješina.

Prema izvještaju OG "Centar" i dalje ima samovoljnog udaljavanja. Tako je posluga PAT-a 30/2 iz 502. i 505. vbr napustila l/o i udaljile se u nepoznatom pravcu. Mora se raditi na uezivanju RIK-a do najniže organizacijske jedinice, da bi se takve i slične samovolje presjekle.

U zoni OG "Jug" agresor izvodi aktivna b/d. Neprijatelj trpi gubitke, zbog čega je prisiljen da obustavi svoje napade sa Istoka ka Ključu. U rejonu Prhova situacija je nejasna, ali su napadi SČA zaustavljeni. Prema trenutnom stanju naše snage izvode odsudnu odbranu u z/o ove OG.

Borbena situacija je povoljnija za naše snage, a stanje u jedinicama je sve stabilnije. Interesantno je navesti kako se naša radiostanica umiješala i emitirala program na frekvencijama Radio Prijedora. Izvještaj o radu te stanice glasi: "Počeli smo raditi u skladu sa naređenjem, a nakon dva sata uslijedila je reakcija iz Sanskog Mosta od dopisnika M. Orlovića da se više ne čuje Radio Prijedor u Sanskom Mostu i da se na ovoj frekvenciji 104,1 MHz pojavljuje ustaškaradio stanica sa programom koji unosi paniku među stanovništvo i borce. Citiram: "Oni su dotjerali svoj program do perfekcije. Njihovi su glasovi montirani u specijalnim laboratorijama zvuka po američkom receptu, itd. Ni po čemu se ne razlikuju od nas" - kaže Radio Prijedor. Prvi efekat je izvanredan. Sinoć 4.10.1995. godine posvetili su nam cijeli noćni program pokušavajući objasniti da ne sluša narod ustašku radiostanicu na 104,1 Mhz nego srpski Radio Prijedor na 104,1 Mhz. Mi se identifi-

...jemo kao srpski Radio Prijedor. Budući da su naše ocjene veoma pozitivne, bilo bi neophodno da hitno dodete da se dogovorimo oko unapređenja sistema. Hitno je potreban i jedan rezervni dio. Da bi ga naručili, potrebna nam je katološka dokumentacija, koja se nalazi u Radio Bihaću kod H. Beširevića. Očekujemo vas najkasnije sutra (6.10.1995. godine) S. Mahić, E. Huskić."

Ova dejstva preko etera bila su vrlo ubojita. Za to djelovanje putem dezinformacija stvoreni su svi preduvjeti. A ono je napravilo velike pometnje među Srbima i kod vojske.

U zoni OG "Centar" i "Jug" preduzimaju se hitne mjere na inženjerskom uređenju rejonu i položaja za odbranu i vrši zaprečavanje. U tom cilju upućena je PGZ-1 sa MES u rejon Velečevo radi zaprečavanja u rejonu glavnog puta prema Mrkonjiću, a PGZ-2 u rejon Krasulja u cilju zaprečavanja ispred p/k odbrane i u zahvatu komunikacije Vrhpolje - Krasulje Donje. Preduzimaju se mjere na izvlačenju i odvoženju oštećene tehnike.

Mjere i aktivnosti pojedinih brigada u toku 5.10.1995. godine.

501. sbbr: Na osnovu primljenog naređenja komandanta Korpusa, Komanda Brigade je naredila prikupljanje jedinica u rejon Bihaća. U tom cilju je uputila kontrolne organe da prate odziv i mjere za neodazvane do određenog roka. Također su preduzete mjere na dovođenju voznog parka i drugih borbenih sredstava u ispravno stanje do polaska jedinica na izvršenje borbenog zadatka.

506. obr: Jedinice 2/506. obr sa ojačanjima iz jedinice MUP-a posjedaju l/o na pravcu: Lušci Palanka - Karakovo - Indžići - Bojište - Vojvodići do tt. 530. Prostor od tt. 530 do s. Stanići je prazan. Neprijatelj je u više navrata napadao u toku dana. U jedinici MUP-a poginula su 3 boreca i 6 ranjeno. U ranu zoru upućen BOV "praga" sa posadom i policijskom pratnjom prema s. Stanići. Upali su u četničku zasjedu. Poginulo je 5 policajaca iz pratnje "prage", dok se posada uspjela izvući, a "praga" sa policijskim vozilom i tijelima poginulih je pala u ruke četnika. Četnici su se osmatranjem i izviđanjem uvjerali da je prostor između tt. 530 i s. Stanići prazan. Kroz taj prostor ubacili su snage na Grmeč pravcem Rustina - Podgora, te zaposjele raskršnicu puteva, na kom su dijelu sačekali naše u pokretu i tu ih razbili. Vjerovatno četnici planiraju ubaciti dodatne snage na tom pravcu s ciljem prodora što dublje u pl. Grmeč. Stanje borbenog morala ne zadovoljava. Prije svega, jedinica je već 21 na položajima i gotovo sve dane u aktivnim borbama. Ljudstvo nema motivacije zbog premora, a drže i najnepovoljnije linije sa velikim međuprostorom prema desnom susjedu. Pojavljuju se česta oboljenja boraca, zbog nahlada, loših higijenskih uslova, a ishrana, dotur i evakuacija to još više usložnjava.

510. obr: Naš desni susjed 3/17. vbbr se povlači iz pravca Plavšići ka Crljeni. Četnici napadaju, progoneći ovaj bataljon. Nakon kraćeg otpora četnici odbacuju tu jedinicu iz rejonu Crljeni, dovodeći time jedinice 510. obr u okruženje. Nakon kraće procjene stanja, komandant Brigade naređuje proboj jedinica 510. obr preko Crnog vrha (tt. 1046) - Čajića potoka - s. Nabodići do kanjona s. Sana, da bi popodne izbila na most u Niniću gdje se već bio povukao 3/17. kvbbr.

511. sbbr: Agresor je na pravcu Srednji Buševići - Gornji Petrovići pokušao proboj l/o 3. bb. U toj borbi uništena mu je jedna "praga", a napad odbijen u odsudnoj odbrani.

517. obr: Tokom noći 5.10.1995. godine, stigla je 147. lbr u rejon Mijačica sa zadatkom posjedanja rejonu desno od 517. obr do spoja sa susjednom jedinicom u rejonu Gornja Sanica. Prema pouzdanom izvoru ispred ovih jedinica nalazi se 17. ključka lbr. SČA, čiji je zadatak da preko Sanice izbije u rejon Mijačice i tu izvrše odsijecanje naših snaga. Na osnovu ove informacije 147. lbr dobija novi zadatak, a to je da obezbijedi IKM u Miočici i da posjedne položaje ispod puta prema Gornjoj Sanici, a zatim uspostave sadejstvo sa oba susjeda. Zadatak nije izvršen po vremenu i prostoru, kako je naređeno, jer se Brigada nije spustila u podnožje prema Gornjoj Sanici, što je omogućilo da agresor pokrene tri uzastopna napada 5. i 5/6.10.1995. godine duž cijele ove linije. Nasreću, linija se održala, a četnički napadi ostali samo na pokušaju. U toj borbi uništeno je jedno m/v, jedan "pinzgauer" i ubijeno oko 20 vojnika SČA.

5. bVP: Iz ovoga bataljona samo je jedna četa bila angažirana u borbama u rejonu Sanice sve do 10.10.1995. godine, kada je došla u sastav svoga bataljona. Naše snage tokom 6.10.1995. godine aktivno rade na konsolidaciji stanja u z/o OG "Centar" i "Jug". U tome se uspjele, jer je zaustavljen prodor snaga SČA ka Ključu i Laništu. U tim borbama snage SČA pretrpjele su velike gubitke u z/s, a uništena su 4 tenka, 1 "praga" i jedan OT. U toku dana pristigla je u z/o 5. korpusa 329. bbr i odred MUP-a "Bosna-3" sa 110 boraca i starješina. Naši gubici: 29 izbačeno iz stroja, od čega 7 nepovratno. Ovoga dana komandant Korpusa je naredio da se odmah uputi mehanizovani vod na IKM Lanište na kojem će primiti zadatak. Do početka marša izvršiti sve pripreme ljudstva, OT i iste popuniti ubojnim sredstvima. Vezu održavati u radiomreži od pripreme za pokret, pa sve do pristizanja na odredište. U drugom naređenju 5. LARd stoji da se hitno uputi na IKM OG "Sjever" u Bos. Krupi dva PAT-a 40 mm M1 i jedna posluga, gdje će primiti zadatak. Izvršiti popunu ubojnim i drugim sredstvima, a prevoz će osigurati 5. LOB.

U redovnom borbenom izvještaju 5. korpusa u 23,00 sata 6.10.1995. godine daje se pregled borbenih aktivnosti naših snaga za ovaj dan. Agresor nastavlja tenkovsko-pješačke napade na više pravaca u z/o OG, podržane snažnom vatrom iz tenkova, minobacača svih kalibara, haubica 122 mm i topova 76 i 130 mm, te iz VBR 128 mm. Agresor je težišno napadao u z/o OG "Centar" i "Jug" na pravcima: Medede brdo - Grmeč i Vrhpolje - Krasulje, dok je sa istočne strane Ključa napad zaustavljen. Napade izvodi SČA snagama jednog bataljona na svakom pravcu.

Pokušao je i sa dva napada u z/o OG "Sjever" ali su ti napadi odbijeni. U večernjim satima uočen je dolazak na pravcu Umičevići - Arapuša oko 30 m/v, vjerovatno sa MTS-om i ljudstvom. Za naše snage bitno je da su zaustavljeni prodori SČA, l/o su stabilizirane, a odbrana je čvrsta i stabilna. Agresoru se nanose znatni gubici. U z/o jedinica OG "Sjever" agresor nije izvodio jače napade. Više su zapaženi pokreti jedinica i grupisanje tehnike na pojedine pravce. Jače pridošle snage uočene su u rejonima Arapuša, Srednji Dubovik, Bo-

gdanovića brdo, Donji Lipik i Skučani Vakuf. Na linijama p/k odbrane uočava se veće grupisanje oklopno-mehanizovanih sredstava. Uočena su četiri tenka i dvije "prage" u rejonu Arapuše i čak 6 tenkova u z/o 505. vbbr. Neprijatelj je pokušao sa pješničkim napadom na pravcu Bijelog potoka na spoju 503 i 511. sbbr, kao i napad na pravcu: Donji Dubovik - s. Drobnjaci. Ove napade agresor je podržao jakom vatrenom podrškom iz svih oruđa na tim pravcima.

I naše snage nisu mirovale. Uzvrćale su svim sredstvima po izabranim ciljevima. L/o jedinica OG "Sjever" ostale su nepromijenjene. Radi sprečavanja iznenađenja isturaju se IG i osiguravajući dijelovi, što daje dobre rezultate. Izvršeno je, na zahtjev OG, premještanje artiljerije HV-a na nove vatrene položaje u rejonu Pištalina, kako bi efikasnije mogla davati podršku i 503. sbbr. Moral boraca je na usponu, sa tendencijom daljnjeg uzlaznog trenda.

U z/o 506. obr u dnevnom borbenom izvještaju za 6.10.1995. godine govori se o borbenim aktivnostima 2. bataljona te brigade. Naime, taj bataljon sa jedinicom MUP-a zaposjele su svoje stare l/o. Neprijatelj je pokušavao, tokom dana, odbaciti te snage, ali nije uspio. U toku dana agresorski napadi podržavani su iz artiljerije svih kalibara, tenkova i VBR-ova. S obzirom da nije uspio sa probojima kroz posjednutu z/o 2/506. obr SČA težišno usmjerava svoje snage preko desnog krila i na nepokrivenom spoju širokom 5-6 km. Zbog toga postoji realna opasnost da kroz taj prostor prođu u Grmeč, što mu i jeste osnovni cilj. Prema uhvaćenim razgovorima narednog dana se očekuje još jači napad na l/o, težišno na desnom spoju.

U toku dana znatni su utrošci municije, mina i granata. Traži se popuna ubojnih sredstava i goriva.

510. obr: Jedinice brigade dobijaju 6.10.1995. godine novi zadatak. Prebacuju se u z/o OG "Centar" u rejon s. Stanići, na kom dijelu snage SČA izvode snažne kombinovane napade, ali ne uspijevaju probiti l/o.

517. obr: jedinice Brigade vode borbe u svojoj z/o u toku 6.10.1995. godine. Uveče 6/7.10.1995. godine l/o u z/o ove brigade preuzima 329. bbr, a 517. obr se izvlači. Jedino je ostala dan duže baterija minobacača 120/82 mm. Ova brigada je upućena na odmor. Sedmog oktobra 1995. godine osjeća se jenjavanje četničkog ofanzivnog pritiska, mada na nekim pravcima još pokušava učiniti nekakve pomake. Sada već težišno granatira sa distance, što govori da su mu snage dosta istrošene, odnosno redovi prorijedeni, a da nemaju mogućnosti namicanja novih snaga. Dakle, svemu dode kraj, pa tako i ovoj protuofanzivi. Agresor je intenzivirao artiljerijsko-raketne napade na pravcima prema Ključu i na sam grad Ključ i l/o naših snaga na tom pravcu. Avijacijom je djelovao po rejonu Drenovo Tijesno. Neprijatelj je izveo i nekoliko neuspjelih napada na pravcima: Medede brdo - Grmeč i Vrhpolje - Krasulje. S obzirom da je u ovim napadima angažirao snage ojačanih četa, bilo je znano da su to samo pokušaji da se ocijeni snaga naše odbrane. U jednom našem manjem protivnapadu u rejonu s. Donji Biljani 510. obr zarobila je tenk T-55, a je-

dinica koju je tenk podržavao se razbježala.

Naše snage uspješno brane dostignute l/o ovoga dana. Svi pokušaji napada su osujećeni. Jedinice 5. korpusa nastavljaju svoje aktivnosti u skladu sa izdatim naređenjima. Danas je stigao u z/o 5. korpusa i preostali dio 1. gardijske brigade, koji je upućen u z/o matične jedinice. Sada se već može govoriti o znatnom broju pristiglih jedinica u z/o 5. korpusa koje su angažirane u borbama i to: 1. gardijska brigada, 7. IDb, 17. kvbbr, 120. odred "Crni labudovi", 146. lbbr, 329. bbr, 707, 708, 712. i 770. bbr, te 727. sbbr. i jedinice MUP-a i USK-a i republičkog MUP-a. Ove snage su imale prvenstveni zadatak da ojačaju snage odbrane u z/o 5. korpusa i da omoguće, nakon kraćeg odmora nekih jedinica 5. korpusa, nastavak ofanzivnih dejstava. Pridolaskom brojnih jedinica, naše snage na prednjim linijama su znatno ojačane, a neprijatelj paraliziran i zaustavljen. Otud se cijeni da je i borbeni moral u usponu, što je važan faktor u nastavku borbi. Dostignute l/o naših snaga su sljedeće: Donji Ribnik - Piskulje - Durminovica - Krčin (tt. 415) - Pale - Tomaševića Grad - Humci - Latića brdo - Islamovići - Josipovići - Strane - Donje i Gornje Prhovo - Brdine - tt. 460 - Krasulje - Mehtića glava (tt. 529) - Gradina - Biljani Donji - Budelj Donji (tt. 267) - Jezero - s. Stanići - tt. 465 - Kruškovac - Velika kosa - Poljanci - Rustovi - s. Vojvodići - Bojište - Praštali - Lušci Palanka - Predojevića glava (tt. 695) - Glavice - tt. 591 - Melinovići - s. Bajrići - Zurnica (tt. 595) - Grič (tt. 634) - s. Burici - Kosa (tt. 515) - Vrlet (tt. 491) - tt. 424 - tt. 443 - Đukići (k. 266) - Srednji Dubovik - Drobnjaci (tt. 429) - Vijećac - Topića brdo - Vedro brdo - Razrušine (k. 430) - Radanovo brdo (k. 426) - Mali Bađić (k. 258) - k. 403 - Osredak (k. 165) - s. Kajtezi. Neangažirane snage 5. korpusa su: 501. sbbr, 502. vbbr, 1/506. obr i b/5. RNC. Ove snage su izvučene na odmor nakon dvadesetodnevnih borbi. Dolaskom tih jedinica na odmor u Bihać pojačano je narušen javni red i mir zbog pucnjave i pijančenja. Jedan vojni policajac je, u masi omladine, aktivirao bombu sa suzavcem, bez posljedica. Preduzimaju se mjere na zavodenju reda putem vojne policije. Pored toga intenzivno se radi na privodenju samovoljno udaljenih.

Stanje u nekim z/o OG, videno s tog nivoa, je sljedeće: OG "Sjever" - Karakteristike h/d u toku 7.10.1995. godine ogleda se u sljedećem: intenzivirana su dejstva iz artiljerije, minobacača i tenkova u svim z/o brigada ove OG. I danas je agresor izveo više neuspjelih pješničkih napada na pravcima: s. Brajčići - Lušci Palanka i Miladinovići - Karakaši. Ove i druge napade SČA podržava artiljerijskom, tenkovskom i minobacačkom vatrom. Primijećeno je ponovno grupisanje pješadije i tenkova u rejonima: Stolovi, Praštala, Kulundžije i Ciganovići. Vjerovatno će ponovo pokušavati sa napadima, tek toliko da ne ispušta borbeni inicijativu. Naše snage ograničile su se na aktivnu odbranu i pojačana dejstva artiljerije. I dalje se utvrđuju dostignute l/o. Nema tendencija za izvođenje p/n s ciljem vraćanja dijela teritorija, ili poboljšanja naših taktičkih položaja na ovome dijelu fronta. Borbeni moral snaga ove OG je na uzlaznoj liniji, mada i dalje postoje problemi prikupljanja samoodaljenih iz 511. sbbr. Artiljerija HV-a uspješno daje podršku snagama OG "Sjever". Traži se popuna ubojnim sredstvima. U dopunskom izvještaju OG "Sjever" stoji da je agresor

pokušao, u jutarnjim satima, izvesti pješački napad na desnom krilu borbenog rasporeda 511. sbbr. A u rejonu Stolovi primijećen je pokret neprijateljskog tenka i pješadije.

U z/o OG "Jug" neprijatelj je žestoko granatirao l/o i naselja iz tenkova, artiljerije i PA oruđa. U rejonu s. Prhovo izveli su nekoliko bezuspješnih pješačkih napada u z/o 727. sbbr. Uočeno je da su napadi izvođeni slabijim snagama i da su kratko trajali. Agresor pokušava učvrstiti dostignute l/o i pojačati odbranu razmještanjem artiljerije i tenkova za podršku. Naše snage su već iskazale svoju čvrstinu u odbrani, jer nisu dopustile bilo kakvo pomjeranje l/o u z/o OG "Jug".

U z/o OG "Centar" združeni odred policije napustio je oko 19,00 sati svoj rejon u s. Suvaja - tt. 530, pošto 2/506. obr nije uspio zauzeti tt. 812, pa su četnici, preko s. Vojvodići, došli iza leđa ovom odreda policije. Pri tom napadu jedinica MUP-a je presječena na dva dijela, nakon napuštanja svojih položaja od strane 506. obr, stoji u izvještaju Edina Salkića. Trenutno se jedinica MUP-a nalazi u Lušci Palanci i nije sposobna vratiti se na svoje l/o, bez pomoći nadležnih. Tokom noći 6/7.10.1995. godine izvučen je dio 2/506. obr, a uveden na liniju 3/506. obr. Tokom dana izvučene su, zamjenom na liniji i ostale čete 2/506. obr. IDČ ove brigade trebala je napadom zbaciti SČA sa tt. 812, ali nije, jer su te snage SČA pružile jak otpor. Tako su l/o ove čete ostale u blizini ove kote. Popodne je stigla četa 1. ob iz Velike Kladuše. Odmah je upućena na liniju, da ojača odbranu 3/506. obr.

517. obr. Dolaskom 329. bbr u z/o 517. obr, ista se izvlači tokom noći 7.10.1995. godine radi odmora i popune.

Danas 7.10.1995. godine u 15,30 sati komandant 5. korpusa izdao je borbeno naređenje oko priprema i nastavka izvođenja operacija "Sana-95".

21. Borbeno naređenje Op.br:01-1/352-416 (šema 28 uz Zapovijest)

"Pritisak američke administracije da se potpiše primirje što prije, ostavlja kratak rok za pripremu i djelovanje, stavljajući naše snage i državu u nepovoljan položaj.

U dogovoru sa HV-om i HVO-om odlučeno je brzom akcijom izvršiti napad sa HV-om na pravcu Mrkonjić-Grad - Manjača, a jedinice 5. korpusa na pravcima prema Prijedoru i Sanskom Mostu. Jedinice 7. korpusa na pravcu prema Skender-Vakufu i Kotor-Varoši ovladaće naseljima u dolini rijeke Sane i gornjem slivu Vrbasa. U cilju sprovođenja donesene direktive državnog i vojnog rukovodstva:

Naređenjem

1. Izvršiti potpune pripreme svih formacijskih i pridatih jedinica 5. korpusa u cilju izvođenja aktivnih b/d. Sa pripremama otpočeti odmah. Rok 24.00 7.10.1995. godine.

2. OG "Sjever" sa svojim snagama izvršiti napad opštim pravcem Jasenica - Ljubija - Prijedor. Sredstva podrške HV i već pridata. VP imati na sadašnjem rejonu razmještaja,

- v/pn planirati. Popune sa 3 b/k u toku noći izvršit će HV.

Pridaje joj se 501. sbbr koju imati u drugom ešalonu.

U zavisnosti od razvoja situacije izvršiti nasilni prijelaz r. Sane u rn. s. Ajišići, a zatim produžiti pravcem: Vidokovci - Čela - Gomilica.

Susjedi:

- lijevo HV koja će podržavati artiljerijom sa osnovnih v/p.
- desno OG "Centar".

3. OG "Centar" vrši napad iz dodira na pravcu: Stanića brdo - Donji Dabar - Sanski Most, sa zadatkom razbiti snage neprijatelja na pravcu napada, potisnuti, a zatim produžiti napadna dejstva, u cilju ovladavanja Sanskim Mostom.

Podržava KAG-2, HV iz rejona s. Smoljana, popuniti jedinice sa 3. b/k, a dotur vrši HV u toku noći.

Pridaje se:

- brigada "Crni labudovi"
- gardijska brigada

Susjedi:

- desno OG "Jug"
- lijevo OG "Sjever"

4. OG "Jug" vrši napad snagama iz dodira na pravcu: Ramići - Krasulje - Vrhpolje, prelazi rijeku Sanu u rejonu mosta u Vrhpolju, a zatim produžava dejstva pravcem Tomina - Kijevo - Kruhari i vrši bočni napad na Sanski Most.

Naredni pravac dejstva na pravcu: Kruhari - Sasina - Bronzani Majdan.

Podržava KAG-1 sa VP Mijačica.

Popuniti sa 2 b/k sa doturom u toku noći 5. LOB.

Susjedi:

- desno HVO
- lijevo OG "Centar"

Ojačanja OG "Jug" sa Z. odredom za PN "Bosna i Lasta" MUP-a RiF BiH.

Odred se pridaje OG "Jug" do izvršenja bližeg zadatka tj. ovladavanjem s. Vrhpolje, odakle ga vratiti u svoju bazu u B. Petrovac.

5. Rezerva Korpusa 502. vbbr sa razmještajem u rejonu Bihaća. Gotovost D+I za uvođenje na zadatom pravcu.

6. Gotovost za dejstvo u 6,00 8.10.1995. godine.

7. Obezbjedenje b/d poduzeti sopstvenim snagama. Odobravam 1 b/k municije.

8. Vezu održavati u RMR 50 i 69.

Zabranjujem upotrebu prije otpočinjanja b/d.

Trake za raspoznavanje: zelene na desnom ramenu.

Parola: "Bosna"

SH/JR

Dostavljeno:

- OG "Sjever"

- OG "Centar"
- OG "Jug"
- 5. MAP
- HVO izvorno
- PKM
- a/a KM

komandant
divizijski general
Atif Dudaković

22. Nismo vjerovali u prekid vatre

Govoreći na Okrugloj stolu 21.10.1998. godine o operaciji "Sana-95" general Dudaković je kazao:

Mi nismo vjerovali u najavljeni prekid vatre.

Mislili smo da će to biti, kao i do tada, da će se tek malo stati.

Imali smo osam brigada, po 5 km zone odgovornosti, koju smo tada bili posjeli i bili smo spremni za dalje vođenje rata.

Naša djelovanja do sada, a i sada, bih ovako karakterizirao:

- poštovali smo vojna usvojena načela taktičkih radnji i postupaka rukovođenja i komandovanja;
- tražili smo da obukom ljudi u Regrutnom nastavnom centru, obukom jedinica i komandi radimo po propisu;
- sve armije inferiornije u naoružanju djeluju noću i uslovima loše vidljivosti;
- mi smo zaista na autonomiji naučili da djelujemo noću i sve krupnije operacije i akcije izvedene su noću. Npr. za proboj na Sanicu, 5.10. je imala jedan noćni dvogled koga je nosio prvi u koloni i držeći se za opasne kolona je prošla preko rijeke Sanice i na taj način se kompletna jedinica ubacila iza leđa neprijatelju;
- bitno je međusobno povjerenje. Mi smo stekli povjerenje boraca i komandira, jedinica i komandi, tako da nije bilo bojazni hoće li on kad se ubaci 10-15 km u dubinu, ostati tamo izložen okruženju, napadu itd.
- vidjeli smo da prostor kao faktor nije prepreka, da Plješevica ne predstavlja ni u kakvim vremenskim uvjetima prepreku, da Grmeč uopšte nije prepreka, da je moguće očekivati i glavne snage na mjestu gdje ih ne očekuješ;
- vrijeme kao faktor također ne predstavlja prepreku - i kiša i snijeg, i u po dana i u svako doba dana, smo napadali glavnim snagama Korpusa, recimo u 13,00, u 1,00, u 5,00 itd.
- bitan elemenat je ljudski faktor i materijalni faktor, koji je bio u licu ratnog plijena. Zahvaljujući državnim organima imali smo i doture sa strane. Ne smije se zaboraviti da smo u

odlučujućim operacijama imali dotur nitroglicerinskih pušaka, mitraljeza, sljetanje aviona, rušenje aviona. Nama je 6000 pušaka došlo, koje su i te kako okrenule situaciju u našu korist. Da je materijalni faktor bio konstantan, vjerovatno bi naši učinci bili znatno veći;

- svako treba da radi svoj posao. Posao komandanta, komandira, boraca, ali da je potrebna i zamjenjivost. Potrebna je i koordinacija na taktičkom i operativnom nivou. Evo, mi smo završili u ovom ratu i ratne vojne škole. Prilika nas je natjerala da formiramo prvo dvije komande, pa onda tri operativne grupe. Ima tu malo i sujete, kad je u pitanju vođenje jedinica. Recimo, kad ja znam da imam lojalne ljude, ja bih otišao u pozadinu i rekao da sam tu i ti da dođu po mene. To znači snalaženje komandanta i komandira, poznavanje situacije. Kad bih i ja pisao pravila obavezno bih naveo da komandant mora biti i u potčinjenoj nižoj jedinici, niže za 2-3 stepena;

- drskost i hrabrost pojedinca i jedinica u izvođenju borbenih djelovanja. Mi smo se ovdje navikli, za razliku od jedinica, koje su nam dolazile sa strane i koje su navikle da im neprijatelj bude na kilometar udaljen. I ova naša udaljenost od neprijateljske linije na dometu ručne bombe za njih je premala. Zatim, te jedinice nisu bile naučile da za vrijeme proboja visoke starješine budu s njima, pa se prilikom ulaženja u neprijateljsku pozadinu plaše okruženja, no naša iskustva govore da bez drskosti, pa i rizika nema uspjeha;

- treba biti prisutno samopouzdanje, sigurnost u sebe. Onaj početni period, kad su naše starješine izvještavale da se često nalaze u okruženju, da ih napadaju jake snage, a mi sad znamo koliko je svega toga na kilometru, gdje je moguće da se pojavi koje vatrene sredstvo, tako da smo i te kako stekli samopouzdanje čak dotle da nema boljih vojnika od nas i to je taj ponos, koji je karakterističan za ovaj prostor;

- snage koje su bile na ovom prostoru su za posebno izučavanje. Znači, mi sa našim vrlićima, manama i osobinama dočekivali smo savezničke snage, HVO i hrvatsku vojsku. Tu su bile prisutne neprijateljske snage Srba iz Bosne, Srbi iz Krajine i koji sve Srbi nisu dolazili. Fikretove snage. Mi moramo da priznamo da su naši borci više voljeli da se bore protiv četnika, nego protiv abdičevaca. Posebno je bilo iz nekih mjesta, ne teško pokrenuti, nego nerado su išli u borbu protiv snaga Fikreta Abdića. Borbe su bile oštre, ali tokom zarobljavanja nismo mi imali toliko četnika, ni četnici nas u odnosu na autonomiju. Bilo je tu, ja bih rekao, prećutnih situacija;

- snage međunarodne zajednice smo uspješno koristili i po pitanju informisanja, i po pitanju snabdjevanja, ali pitanje je, jesu li i oni ostvarili svoju ulogu na ovom prostoru onoliko koliko su mogli. Kad su u pitanju neprijateljske snage koje dolaze sa strane, npr. iz Srbije, nisu imale upornost u borbi i bile su kratkog daha;

- volio bih, kaže general Dudaković, da general Drečković ponovi ono što je meni rekao, a on je bio prisutan kad sam izdavao zadatak za napad na Sanski Most, da nije vjerovao, već je mislio da ja to glumim i pitao koga ja to zezam.

Nakon proziva riječ je uzeo general Drečković: "Želim da kažem nekoliko riječi, na prozivu generala Dudakovića izrečenu na kraju, a koje se tiču Generalštaba, državnih organa i nji-

hovah uloga. Mislim da je to što je iznio general Dudaković dobro, a kad ste drugi put oslobodili Veliku Kladašu, odnosno deblokirali se, ja sam tada bio na Treskavici, koju su 1. i 4. korpus tada oslobodili.

- general Bilajac, Karavelić i ja smo sjeli i napisali prijedlog, koji će se realizirati tek nakon dva, odnosno tri mjeseca, kada ste došli na ovu, kako brigadir Selmanović reče, prvu fazu operacije "Sana-95", jer u prvoj fazi nije bilo jedinica iz ostalih armijskih korpusa. Mi smo tada predložili da kompletan 7. korpus pređe kroz teritoriju pod kontrolom HV-a, a dijelom i kroz Hrvatsku i da dođe u zonu odgovornosti 5. korpusa, da bi se na taj način potvrdila politička odlučnost i volja Hrvatske u skladu sa Splitskom deklaracijom.

- Međutim, kad sam došao na ovaj prostor nakon deblokade, u drugoj etapi operacije "Sana", sa generalima Pašalićem, Zorićem, Jašarevićem, general Dudaković je izdavao zadatke jedinicama formirane u 3 operativne grupe. Ovo su bile operativne grupe u pravom smislu te riječi, jer su pokazale svoju operativnost, dok su ostale na području Bosne i Hercegovine bile statične. Kad je general davao zadatke, mene pitaju, s obzirom da sam ja ovdje bio: "Šta ovaj ovo priča?"

- zadatak je izdat u 10 minuta, i pitaju me hoće li od toga biti nešto, a ja odgovaram: mislim da neće. I stvarno se odigralo tako kako je naredeno. Ipak je 5. korpus postigao jednu operativnost, mislim da će borbena djelovanja 5. korpusa u cjelini sigurno imati svoga udjela i kad mi budemo pravili pravila, propise, sigurno ćemo to iskoristiti."

Članovi Haške komisije su posjetili rejon Laništa 7.10.1995. godine, u potrazi za otkrivanjem lokaliteta masovnih grobnica.

23. Situacija u z/o 5. korpusa 8.10.1995. godine je slijedeća:

Agresor izvodi pješacke napade na više pravaca, koji nisu imali ni borbenih, a niti vatrenih učinaka kao ranijih dana. I danas je napade usmjeravao prema Grmeču iz pravca Mededeg brda i iz pravca Vrhpolja ka s. Krasulje i Ključ. Na pravcu Grmeča angažira snage ojačanog bataljona. Napad je podržan jakim artiljerijsko-minobacačkom vatrom. U tom napadu uspio je zaposjesti rejon Bobija, k. 829 i k. 727, dok na pravcu Krasulja nije uspio pomjeriti naše l/o u z/o OG "Jug".

U zoni dejstva OG "Sjever" prema Bos. Krupi agresor je u cijelosti prisiljen na odbranu. Nakon toga naše snage izvršile su žestok pritisak na l/o SČA prisiljavajući ga na povlačenje iz rejona s. Slatina (Majdanska planina), s. Lisac i s. Mitrašinovići napredujući oko 2 km. Borbena dejstva se izvode u okviru izdatog borbenog naređenja komandanta Korpusa od 7.10.1995. godine. Tako su sve jedinice ove OG prešle u aktivna napadna dejstva prema zadatim pravcima. Jedino su snage SČA uspjele odbaciti 1/329. bbr iz rejona Bobija i Korčаницe. Zabrinjava ta situacija kod desnog susjeda - OG "Centar". Dejstvovala je i avijacija SČA po Bosanskoj Krupi.

OG "Centar" nije uspjela zadržati svoje l/o na lijevom krilu u rejonu Bobija, Korčаницe i

Duge uvale. Brzom intervencijom naših snaga vraćeni su izgubljeni položaji. Jedna četa iz 147. lbr napala je SČA u rejonu tt. 687 na Mededem brdu, protjerala snage SČA i zaposjela taj objekat.

Osim u rejonu odbrane 1/329. bbr, na svim drugim pravcima ove OG neprijatelj je prisiljen na odbranu.

OG "Centar" naredeno je da PGZ-1 i PGZ-2 budu u pripravnosti zbog situacije u rejonu Korčаницe gdje se neprijatelj uspio ukiniti. Brojna stanja angažiranih jedinica su bitna. Ono odslučavaju i stanje morala tih jedinica. Prema izvještaju OG "Centar" b/l gardijske brigade broji 458 boraca i starješina, a 147. lbr 509 boraca i starješina. Možda broj angažiranih u ovoj brigadi nije u gornjoj razini.

U z/o OG "Jug" nisu primijećeni pokreti na frontu, a niti dejstva tih snaga, kao da očekuju obrt situacije. Naše snage ove OG čine jedinice 7. korpusa i odred MUP-a R BiH. U sastavu OG nalaze se jedinice: 17. vbbr, 708. bbr, 1/727. bbr, 77. divizija. Brigade nisu punog formacijskog sastava zbog lošeg odziva pred upućivanje. Linije odbrane prednjeg kraja protežu se pravcem: lijeva obala r. Sane - Donji Ribnik - s. Prhovo (isključno) - Osljak - Biljani - Gradina, a dalje 5. korpus. Jedinicama 7. korpusa dodijeljene su z/o i to: 77. divizija - 1. bataljon sa oko 250 boraca i logistika isto toliko, upućuje se uveče u rejon Velagići kao rezerva. Ostale jedinice divizije brane l/o desno s. Ribnik (isključno) - r. Sana - grad (uključno) - Zgon - (isključno); 1/727. bbr, desno: lijevo krilo 77. viteske divizije - tt. 495 (isključno) - s. Ljutići - s. Gornje Prhovo. 708. bbr: s. Gornje Prhovo (isključno) - s. Krasulje (isključno), b/712. bbr: Krasulje - Osljak (uključno); 510. obr: Osljak (isključno) - most na r. Sanica (uključno) kod s. Sanice; 17. kvbbr: sa 7. dib su operativna rezerva u s. Bravsko, Klenovac, Velagići. OLoB-7 u rejonu Bosansko Petrovac, a IKM-7 Ključ. Pravci napada jedinica 7. korpusa su: pravac broj 1 - Ključ - Hrustovo, pravac broj 2 - Osljak - Sanica - Hrustovo i desna obala r. Sane - Bronzani Majdan, zatim pravac broj 3 - Vlašić - Skender Vakuf, pravac broj 4 - Vučja planina - Kotor-Varoš i pravac broj 5: desna obala r. Sane sa dominantnim objektima. Na pravcu broj 1 napada MUP sa 708. bbr, a na pravcu broj 2 napada 17. kvbbr sa 7. Dib-om. Konsolidacija 77. viteske divizije je usporena. Krivci se nalaze u kadrovima. Dio snaga 7. korpusa istočno od Ključa prešle su u napad forsiranjem r. Sane te izbile ispred Zelinskog kamena i blokirali komunikaciju prema s. Panići u rejonu tt. 587. U toku je širenje mostobrana prema s. Velečevo.

Komanda 5. korpusa uputila je hitno ojačanja 7. korpusu: Zld Od "Bosna" MUP-a RIF BiH i OdSN "Lasta" CSB Sarajevo. O upotrebi i zadacima ovih jedinica odlučuje komandant 7. korpusa.

Borbene aktivnosti nekih jedinica 5. korpusa u toku 8.10.1995. godine su slijedeće.

501. sbbr: Brigada je u fazi prikupljanja u rejonu razmještaja radi odlaska na borbeni zadatak. Kakav će biti odziv, vidjet će se. Iza toga će vjerovatno biti privođenja.

503. sbbr: Nema registriranih borbenih aktivnosti u analizi te jedinice, iako je sasvim sigurno da je takvih aktivnosti bilo u svakoj jedinici, čije su snage bile na p/k odbrane.

505. vbbr: I pored žestokih borbi sa snagama SČA u rejonu Lušci Palanke, Komanda ove

brigade morala je svojom rezervom intervenirati kod desnog susjeda u z/o 329. bbr, čiji bataljon napustio položaje u rejonu Korčanica, dozvolivši ulazak bez borbe snaga SČA u rejon Korčanica, Bobija i Velika uvala. Nije bilo jednostavno odvojiti dio snaga za intervenciju u tom rejonu, iako su te snage ugrožavale desni bok 505. vbbr. Postavljalo se pitanje: braniti se na desnom krilu i intervenirati kod desnog susjeda ili se povlačiti sa linija ispred Lušci Palanke. Ostalo se pri stavu odsudne odbrane Lušci Palanke i intervencije kod desnog susjeda s ciljem zaustavljanja daljnjeg prodora, a zatim protivnapadom odbaciti uklinjene snage neprijatelja.

506. obr: Komanda Brigade obavještava da su se jedinice MUP-a BiH u toku noći 7/8.10.1995. godine izvukle sa svog rejona odbrane, a u 14,30 sati krenule, bez odobrenja, u pravcu Bos. Krupe. Isto tako, nakon ostvarenog spoja na liniji 505. vbbr - 506. obr i 1/329. bbr, došlo je do napuštanja svog rejona odbrane od strane 1/329. bbr oko 14,30 sati 8.10.1995. godine.

Tako je desni bok 506. obr, na cijeloj njegovoj širini ostao prazan. Četnici su se kroz taj prostor ušetalu u s. Korčanica, na objekat Bobija i Velika uvala, a jedinica 506. obr se morala povući u dubinu na povoljnije tačkice položaje, odakle se pokušava uspostaviti spoj sa 505. vbbr. Ovaj potez jedinice MUP-a BiH i 1/329. bbr imao je vrlo loš odraz na borbe 506. obr, stoji u analizi 506. obr. I predstavnik združenog odreda sastavljenog od pripadnika SJB MUP-a Bihać, Cazin, Velika Kladaša, Bos. Petrovac i Zdrženog odreda policije Sarajevo, kaže da su te snage prikupljene i razmještene u Lušci Palanku z/o 505. vbbr u gotovosti za angažiranje, po posebnom naređenju. Međutim, većina tih pripadnika MUP-a napustala je rejon Lušci Palanke i krenula put Bos. Krupe. Nastojanja starješina tih sastava da ih zaustave nisu imale efekta. U tom rejonu ostali su pripadnici SJB MUP-a Bihać i po nekoliko pripadnika iz SJB Cazin i Velika Kladaša, koje su spremne krenuti na zadatak.

Deveti dan oktobra 1995. godine je krajnji dan kada se moralo nešto veliko i značajno činiti. U skladu s tim očekivanjima i opredjeljenjima Komanda 5. korpusa izdaje svoja naređenja za pokret na izvršavanje borbenih zadataka. Prvo borbeno naređenje glasi: "501. sbbr izvodi aktivna b/d u z/o OG "Sjever". Kompletnu jedinicu prikupiti i uputiti pravcem: Bihać - Bos. Krupa, dana 9.10.1995. godine do 12,00 sati. Upućivanje jedinice vršiti sukcesivno, po vremenu pristizanja m/v i ljudstva u rejon ukrcavanja. Preduzeti sve mjere PZZ (protuzračna zaštita) jedinica. Komandant 501. sbbr javiće se komandantu OG "Sjever" na KM u Bos. Krupi do 11,00 sati 9.10.1995. godine, radi prijema borbenog zadatka. Logističko obezbjeđenje vršiti po šemi LoOb. Izvijestiti Komandu Korpusa o vremenu uputa i pristizanja brigade u Bos. Krupu i na odredišta angažiranja sa brojnim stanjem ljudstva i borbenim sredstvima.

U drugom naređenju stoji da će 502. vbbr izvoditi aktivna i napadna b/d u z/o OG "Centar". Jedinice Brigade prikupiti i kompletne uputiti na izvršenje borbenog zadatka, pravcem: Bihać - Bos. Petrovac - Lanište do 11,00 sati 9.10.1995. godine. Posebnu pažnju obratiti na PZZ. Ne isključuje se djelovanje avijacije SČA. Komandant Brigade sa grupom starješina javiće se odmah na IKM-5 na Laništu, radi prijema borbenog zadatka. Komanda Brigade će izvi-

jestiti o vremenu upućivanja jedinice sa brojnim stanjem upućenog ljudstva sa naoružanjem, a Komanda OG "Centar" o vremenu pristizanja jedinica na odredište. Logističko obezbjeđenje vršiti prema šemi OLoB-a. Ovo su kratki sadržaji iz ta dva naređenja.¹⁴

U izvještajima o borbama tokom ovog 9.10.1995. godine upozoravaju da neprijatelj još uvijek izvodi aktivne borbe. Sada se više orijentiše na dejstva sa distance, naročito u š. r. Ključa, u dolini r. Sana i Sanica, te š. r. Bos. Krupe. U tom dijelu izvodi intenzivna granatiranja iz minobacača svih kalibara, tenkova, topova od 76 mm do 130 mm, haubica 122 mm i VBR-ova 128 mm. Agresor je na ključkom i saničkom pravcu prisiljen da izvodi odbranu, na čiji p/k je rasporedio i sredstva za blisku POB i PA oruđa.

Zbog pritiska naših snaga agresor se povlači iz rejona Sanice, pokušavajući organizirati odbranu na liniji: Međi dol - Lokveni vrh - Kovačica - Donja Sanica. Iz navedenog se vidi da je borbeno inicijativa na strani snaga 5. korpusa, a naročito u z/o OG "Centar". I ne samo to, već su naše jedinice, na ovome dijelu, probile l/o SČA i izbile na liniju: Sanica Donja - s. Pavelići - k. 525 - tt. 787 - s. Bastasi - tt. 767 - Glavica (tt. 635) - Oldinak (tt. 671) - Vrelina voda - tt. 718 - k. 574. Borbe ne jenjavaju ni noću. Napredovanje bi bilo još brže da nisu nastali problemi u zoni b/d 329. bbr. Snage OG "Sjever" također su probile l/o SČA, te ovladale sa s. Lisac - s. Crkvina - k. 231 - Vedro brdo - tt. 368 - Greda - tt. 423 raskrsnica puteva 500 m sjeveristočno od tt. 413 - k. 258. Linije odbrane do r.Une nisu se mijenjale, iako se i to očelovalo. Šteta je što i oni nisu krenuli da, makar dijelom, poprave ono što su propustili dolaskom do nadvožnjaka kod stadiona u Bos. Novom, a zatim još lakše izgubili sve ono što su bili oslobodili od sadašnjih l/o do Bosanskog Novog. Gubici naših snaga: izbačeno iz stroja 21, od čega 4 nepovratno i jedan nestao. Borbeni moral je na uzlaznoj liniji s obzirom na novonastalu situaciju.

Situacija u z/o OG "Sjever": Agresor je uspio jučer ubaciti manje snage u rejon Korčanica potisnuvši skoro bez borbe naše snage u dubinu Grmeča, a zatim je uveo dodatne snage jačine ojačanog bataljona s kojim je ovladao Korčanicom, te izbio na liniju: Sačuovac - Brkljači - Karakaši - k. 813 - tt. 948 (Suv vrh) - k. 799 - tt. 718 - Metla - tt. 687 - Rijeka. U ovom napadu učestvuju jedinice 6. sanske lphr,

24. Upad SČA na Korčanicu

Kako je tekao tok ovoga proboja vidi se iz iskaza komandira voda, datog u Komandi OG "Sjever".

U tom izvještaju stoji:

"Dana 8.10.1995. godine oko 12,00 sati u rejonu Korčanica zarobljen je Vujašinović (Nikole) Željko, rođen 12.12.1958. godine. Komandir je 3. voda u 2. četi 4. bataljona 6. sanske lphr. Ova brigada ima 4 bataljona sa oko 2500 ljudi. Peti bataljon je razbijen i nije konsolidi-

¹⁴ Naređenje u arhivu 5. korpusa

Na jučerašnji zadatak su krenuli iz s. Dobrijevci 6.10.1995. godine u 12,00 sati komunikacijom Stanići - Korčanica. Na zadatak su krenule 4 grupe od po 25 vojnika, koje su predvodili komandiri vodova. Ove grupe su vodili brigadni izviđači jačine 6 vojnika. Zadatak grupa je bio da ovladaju raskrsnicama puteva i posjednu objekte: tt. 812, tt. 813, tt. 1130, tt. 829, tt. 830, tt. 1135, kako bi stvorili uslove za uvođenje jednog bataljona u rejon Palež i drugog bataljona pravcem s. Bojište - V. Bobija - Korčanica radi presijecanja komunikacije prema L. Palanci. Po izvršenju zadatka trebali su da uspostave l/o i ukopaju se. Brigadni izviđači su dana 6.10.1995. godine oko 10,00 zarobili "pragu" 506. i likvidirali 4 borca. Drugih kontakata s našim snagama nisu imali do momenta zarobljavanja. Potvrdio je dosadašnja naša saznanja o 6. lpr. Desni im je susjed 43. mtbr. (4. i 5. bataljon). Lijevi susjed 1. bataljon 3. lpr. B. Petrovac i 4. kozarska." Kraj iskaza.

Naše snage OG "Sjever" krenule su u napad, rano ujutro, na lijevom krilu, u z/o 511. sbbr, gdje je bilo težište napada. Ova brigada ostvarila je brz uspjeh osladavši linijom: tt. 403 - k. 258 - raskrsnica puta SI od tt. 413 - Stubovi - Gređa (tt. 423) - Vedro brdo - 231 - Crčovina - s. Lisac - Drobnjaci.

503. sbbr je ostala na svojim l/o, jer je u isto vrijeme otpočeo napad SČA na l/o ove brigade. Taj napad se morao zaustaviti i odbiti, pa tek krenuti u napad.

505. vbbr nije krenula u planirani napad zbog problema oko Korčanice, kuda je uputila dio snaga i gdje očekuje rasplet borbi. Čim je otpočeo napad SČA prema Korčanici, 8.10. svoje položaje napustio je 1/329. bbr, a iza toga i 506. obr, koja nije, kako je njihova komanda javila, išla na nove, povoljnije položaje u Grmeču, već se spustila u Lušci Palanku. Tako stoji u prvom izvještaju OG "Sjever" od 9.10.1995. godine. Tvrdnje Komande 506. obr da su svoje položaje napustili 1/329. bbr, a zatim i oni čim je došao u dodir sa snagama SČA su neistinite, jer se 1. bb 329. bbr samo pomjerio na rezervne položaje i tu ostao i zapao u okruženje. A jedinica 506. bbr se povukla u Lušci Palanku ostavivši iste u okruženju. U izvještaju dalje stoji, da je 506. obr ostavila 1/329. bbr na rezervnim položajima, gdje je organizirao i vodio kružnu odbranu sa uklinjenim snagama SČA cijeli dan, zarobivši pri tome jednog komandira vođa iz 6. sanske lpr sa motorolom. Uveče 8.10.1995. godine došao je komandant Bataljona, uz veliki rizik, u Lušci Palanku da objasni situaciju i da mu se obezbijedi popuna sa ubojnim i drugim sredstvima. Prema izjavi zarobljenika naredni dan se očekuje jači napad dodatnim snagama.

Komandant 505. vbbr organizirao je izvođenje deblokade okruženog bataljona, uputivši ojačanu četu ka rejonu Korčanica. Međutim, ta četa se susrela na putu Korčanica - Lušci Palanka sa 1/329. bbr koji se u toku 8.10. ipak povlačio prema Lušci Palanka. Po ocjeni komandanta toga bataljona na Korčanici se već nalaze snage ojačanog bataljona SČA, a očekuju se i dodatne snage. Prema izvještaju komande OG "Sjever" 506. obr, njih oko 100, nije izvršila svoj zadatak, odnosno nije zaposjela Korčanicu, kako joj je naredeno 6.10.1995. godine, što je uzrokovalo ovakvo stanje. Sistem RIK-a je zatajio, a borci nikoga ne slušaju, kaže se u izvje-

štaju OG "Sjever". Stoga je načelnik Staba 5. korpusa i ujedno komandant OG "Sjever" predložio rasformiranje ove brigade.

Prema drugom popodnevnom izvještaju OG "Sjever", smanjen je intenzitet b/d i granatiranja, osim u rejonu Lušci Palanka i Korčanica. Na ovim pravcima agresor je izveo više neuspjelih pješačkih napada. S obzirom da naše snage s fronta i bokova vrše pritisak na pravcu Korčanica i posebno uspješni oko Sanice i s. Stanića, natjeralo je četničku komandu da se povuče sa Grmeča i da organizira odbranu na liniji: Šajinovac - Brkjači - Karakaši - Prisjeka - k. 829 - komunikacijom do Otisa (tt. 813) - Suvi vrh (tt. 948) - k. 799 - tt. 718 - Metla. Sada četnici ubrzano uređuju svoje dostignute l/o, bez dovođenja dodatnih snaga. I naše snage u OG "Sjever" nisu izvele planirane napade u svojim z/o. Kao razloge navode da su širine z/o ostale iste, a u rejonu Korčanice se moralo intervenirati izdvojenim snagama iz 505. vbbr s ciljem stabilizacije stanja i uvezivanja l/o, što se i uspjelo. Izvršeno je uspješno spajanje dijela snaga 505. vbbr sa ostatkom jedinice 506. obr i 1/329. bbr koje su vraćene u rejon Korčanice. Izvršeno je uvezivanje l/o, koja se proteže pravcem: Dronjkuša - tt. 1130 - k. 829 - k. 830 - k. 532 - Praštali - Lušci Palanka. U 1/329. bbr i u 506. obr, koja sada ima oko 135 boraca na liniji, ozbiljni su problemi RIK-a. Još su teži problemi RIK-a u jedinicama MUP-a sa oko 130 boraca, koji su napustili svoje linije i nalaze se još uvijek u Bosanskoj Krupi, gdje prave nered. U z/o OG "Sjever" pristigla je 501. sbbr sa oko 600 boraca i starješina sa sredstvima podrške. U toku je njihovo uvođenje na p/k odbrane u dodijeljenoj z/o. Gubici minimalni, svega je izbačeno iz stroja 12 boraca, od čega 4 nepovratna gubitka.

U analizama nekih jedinica za 9.10.1995. stoji i slijedeće:

501. sbbr: Brigada je prevožena na m/v pravcem: Bihać - Bos. Krupa do IKM OG "Sjever". Tu je komandant primio borbeni zadatak u kojem je stajalo: Brigada izvodi napadna b/d pravcem: Srednji Dubovik - Mali Dubovik - Vrapčevina (tt. 398) - s. Halilovići - Budimlić Japra - Ljubija. Lijevi susjed je 511. sbbr, a desni 503. sbbr. Brigada je krenula u napad, u kojem nije uspjela pomjeriti l/o SČA, zbog čega je izvršila posjedanje dostignute linije: s. Đukići - Majkića potok - Srednji Dubovik - Todića brdo - potok Vojskovac gdje ostaje do 12.10.1995. godine. U tom periodu nije bilo pomjeranja l/o ove brigade. Zasto? Odgovor je trebala dati Komanda 501. sbbr, kojeg u izvještaju nema.

502. vbbr.: Brigada se prikupila 9.10.1995. godine do 15,00 sati i odmah krenula na marš m/v pravcem: Bihać - Bos. Petrovac - Lanište. Jedinice nisu krenule u isto vrijeme, zbog mogućeg djelovanja neprijateljske avijacije, tako da su neke jedinice pristigle tek oko 21,00 sat u rejon Laništa.

Glava XVII

I. Sastanak trojice komandanata brigada 10.10.1995. godine, nakon prijema zadatka

Na IRM-5 komandant 502. vbbr. dobija zadatak da sa brigadom nastavi marš sve do Sanice, a sredstva podrške i logistika ostaju u s. Velagići, gdje su i do tada bila pridata 510. obr. Oko ponoći kompletna brigada je stigla u Sanicu i spojila se sa 510. obr. a odatle na pravce upotrebe. U 2,00 sata 10.10.1995. godine jedinice Brigade su dobile zadatak da se razmjesti u rejon s. Banjci do 4,00 sata, kada su se sastali komandanti brigada: 502. vbbr, 510. obr i 1. gardijske brigade. Tom prilikom utvrđeni su pravci napada jedinica ka Sanskom Mostu i načinu sadejstva, u skladu sa zadatkom i naređenjem komandanta 5. korpusa.

Pravac napada 502. vbbr. bio je: Banjci - Kovačica (H-478) - Smajino brdo - r. Dabar, a zatim Donji Dabar - Sanski Most. Jedinice 510. obr napadaju desno pravcem: dolinom r. Sanica - Hrustovo - Tomina i dalje komunikacijom Sanski Most. A 1. gardijska napada pravcem: s. Banjci - šumskom komunikacijom do Vrana pečina - Duboke doline, gdje izbija na komunikaciju s. Dabar Donji i spaja se sa 502. vbbr. Lijevi bok ove brigade obezbjeđuje č/5. BVP koja nastupa lijevo sa zadatkom da blokira komunikaciju u rejonu Donji Dabar. Prvoj gardijskoj brigadi pridata su i dva tenka, "praga", PAT-30/2 i tri transportera.

503. sbbr brigada je vodila odbrambene borbe 9.10.1995. godine. Odbila je nekoliko četničkih napada zadržavši nepomjerene svoje l/o. Četnici su ostavili 5 svojih poginulih vojnika. U dešifrovanim telegramima SČA 9/10.10.1995. godine stoji: "U 20,45 sati staviti svu vojsku u rezervi u stanje pripravnosti. Dežurati pored svih artiljerijskih oruđa".

U drugom dešifrovanom telegramu je stajalo: u 0,45 sati: "U toku ranih jutarnjih sati očekujem opšti napad Muslimana. Poduzeti sve mjere budnosti, kako bi se na vrijeme otkrili i borba prihvatila. Po svaku cijenu spriječiti povlačenje pojedinaca, a posebno vojnika". Naređuje Zeka

U 9,00 sati: "IDČ Babići, 4/43-Bojić, hitno i odmah da se svi jave.

U 9,25 sati stoji: "Za Grbu obezbijediti prevoz za 95 vojnika. Pravac Sanski Most."

Hitno kod Sove.

I zadnji dešifrovani telegram u 9,38 sati glasi: "Obavezno isturiti BOs. U slučaju napada prihvatiti borbu."

Dogovor pred ulazak naših snaga u Sanski Most

505. vbbr. SČA je i napadao 9.10.1995. godine u rejonu Lušci Palanka sve do 11.10.1995. godine. Ti napadi su odbijani, uz znatne gubitke SČA Deseti dan oktobra je dan preokreta borbene situacije u korist 5. korpusa i pridatih jedinica iz drugih korpusa. Naime, ovoga dana jedinice sastava: 502. vbbr, 1. gardijska brigada, 510. obr. i č/5. BVP napravile su dubok prodor, nakon razbijanja snaga SČA na prednjim linijama od Donje Sanice do Čelić-kose, odakle nastavljaju napredovanja ka Sanskom Mostu. Ovim je uzdrman posredno, a negdje i neposredno cjelokupni sistem odbrane snaga SČA na ovom frontu, a neprijatelj prisiljen samo na odbranu. Sada se jasno vidjelo da se general Dudaković nije "vezao", kada je 8.10.1995. godine izlagao koncepciju i zamisao za napad na Sanski Most, već je to i stvarno potvrđeno ovoga dana. Početak oktobra pa sve do 8.10.1995. godine nije ni blizu odslikavao naša, do tada, euforična napredovanja, već grčevite odsudne odbrane jedinica 5. korpusa i pridošlih brojnih brigada i specijalnih jedinica. Ipak je došao dan tih naših ponovnih razarajućih euforičnih prodora, kao što je ovaj grupe brigada: 502. vbbr, 1. gardijska brigada, 510. obr i č/5. BVP, koje su za 8 sati borbe došle nadomak i neposredno ugrozile Sanski Most. Taj prodor je donio olakšanje svim jedinicama u operaciji "Sana-95", na cijeloj zoni odgovornosti 5. korpusa. Prema izvještaju OG "Sjever" u z/o tih jedinica nisu izvođena napadna b/d sa strane SČA. Jedino su bila aktivna i prilično masovna granatiranja, naročito u popodnevniim satima. Agresor je povukao sve svoje snage sa sjevernih obronaka Grmeča i iz rejona Korčаницe, te posjeo i š. r. Milovanovića, koje linije utvrđuje. A na dijelu odbrane r. Kula, Vitorog i Žegar agresor je pretrpio znatne gubitke. I na ostalim l/o snage SČA se ukopavaju. Bilo je i preleta aviona u nekoliko navrata.

Vjerojatno izviđaču aktivnosti naših snaga na ovome dijelu ratišta. Naša artiljerija je aktivno i precizno djelovala. Jedinice 505. vbbir izvršile su pretres terena na pravcu: Lušci Palanka - Karakaši i na pravcu Korčanica - tt. 812. U z/o OG "Sjever" uvedena je 501. sbbr. 9/10.10.1995. godine na p/k odbrane: desno r. Vojškova i lijevo - r. Japra. IKM ove brigade je u Muslimanskoj Jasenici. Uveče nakon uvođenja 501. sbbr na liniju 1/1. bb 511. sbbr je svojevrijedno napustila liniju i otišla kući. Preduzimaju se mjere na njihovom privođenju. Pokušala je sa napadom i 511. sbbr na pravcu: s. Kajtazi - Karanovo brdo. Napad nije uspio. Neprijatelj je učvrstio odbranu na liniji: Mračaj (tt. 321) - Karanovo brdo - Trojnovac - s. Drljače - s. Mitraševići. Jedinice ove brigade će uveče pokušati noćni napad na objekat Velebit i s. Kruškovac i dalje sve do Tatarevića brda.

329. bbr: 1/329. bbr u toku noći je upućen u rejon Korčanica odakle je obezbijedio i uvezao desni spoj sa brigadom, a lijevi je zadržao sa b/506. obr. Ovim posjedanjem Korčanice obezbijedena je cijela linija do Čelić kose.

2. Naše snage u Sanskom Mostu

Borbene aktivnosti jedinica na realizaciji svojih zadataka u toku 10.10.1995. godine.

502. vbbir: U 6,00 sati 10.10.1995. godine otpočeo je opći artiljerijsko-pješački napad triju brigada i 5. bVP prema Sanskom Mostu. I sredstva podrške su u pokretu do novog rejona na pravcu Gardijske brigade. Komandant 5. korpusa se našao na IKM 502. vbbir. Preuzeo je komandu nad ovim jedinicama. Uz njega su bili komandanti 502. vbbir i 1. gardijske brigade. Razbijanjem p/k odbrane neprijatelja jedinice znatno brže napreduju. Otpori su slabi i neorganizirani. Bilo je i manjih zasjeda u rejonu Čelić kose od čega su ranjena dva vojnika gardista. I četnici su se spremali za napad na ovome pravcu, za što su koncentrirali i brojnu tehniku. Bili su preduhitreni, pa umjesto napada došlo je do bijega tih snaga pred naletom naših jedinica. Do rejona Donji Dabar prva je stigla oko 15,00 sati 1. gardijska i 5. bVP. Jedinice 502. vbbir izbile su, do tada, u rejon Dabarske pećine, a odale nastavile napade pravcem Brankovići i Pilipovići. Do spoja je došlo sa 1. gardijskom brigadom i 5. bVP u rejonu s. Marjanovići. Iz rejona sela Marjanovići zajednički su krenuli forsiranim napadom put Sanskog Mosta. Logističke stanice su privučene i razmještene u rejonu s. Dedovača. Agresorska strana nije pružila organiziran otpor sve do ulaza u Sanski Most, gdje su organizirali odbranu nabrzinu. Iz tog rejona djelovao je i tenk T-84. Artiljerija SČA je žestoko djelovala po našim jedinicama, kako bi usporila napredovanja ove dvije brigade i 5. bVP. Napad naših snaga je nešto usporeniji, a predvode ga IDČ "Tigrovi" 502. vbbir. Oko 21,00 sat naši izviđači su ušli u Sanski Most, u kojem je još uvijek bilo puno neprijateljskih vojnika. Tada se prešlo na ulične borbe, koje su izazvale strah i paniku u neprijateljskim redovima. Konačno u 22,00 sata većina naših jedinica prešla je most i ušla u sam centar Sanskog Mosta. Borbe su se vodile oko hotela, a još žestće oko pošte u kojim objektima je davan otpor od zaostalih i iznenađenih vojnika SČA. U tim borbama poginula su 3 naša borca. U toku noći 10/11.10.1995. godine vršeno je čišćenje

grada od izoliranih zaostalih grupa. Tako je konačno, za neprijatelja nenadano, oslobođen Sanski Most. U borbenim naredjenjima izdatim 10.10.1995. godine u 9,30 sati stoji da se odmah i dalje angažira 5. bVP na privođenju neopravdano odsutnih boraca, po zahtjevima jedinica. Drugo, da 5. bVP bude kompletan i u gotovosti za upotrebu i da bude spreman u svakom momentu, da sa svojom jedinicom planski blokira i posjedne grad Sanski Most. U tom cilju razraditi elaborat svih mjera i radnji odmah. U drugom naredjenju stoji da se RNC uputi u OG "Centar" radi izvođenja aktivnih b/d. Jedinice RNC odmah prikupiti i uputiti na m pravcem: Gornja Koprivna - Bihać - Bos. Petrovac - Lanište, gdje pristići 10.10.1995. godine do 17,00 sati. Jedinice upućivati na m/v sa određenim starješinama kolona, obezbjeđujući ih u pokretu. Komandant 5. RNC javiće se komandantu OG "Centar" radi prijema zadatka. U naredjenju za MAP stoji da se odmah uputi odjeljenje LRV 128 mm M-63 na rejon Lanište. Komandir će se javiti na IKM-5 Lanište radi prijema borbenog zadatka.

3. Brigadir Mirsad Selmanović: karakteristike i ocjene naše borbe

Govoreći na okruglom stolu o operaciji "Sana-95" i karakteristikama borbenih aktivnosti uopće, brigadir Selmanović, načelnik Štaba 5. korpusa je iznio svoje ocjene i karakteristike operacije "Sana-95" koje se ogledaju u sljedećem:

- Potpuno vojničko okruženje 5. korpusa sa jedinicama iz pet agresorskih korpusa i to: 1. i 2. krajiškog korpusa, Ličkog, Banijskog, Kordunskog, a nekad su se uključivale i jedinice ostalih korpusa iz Republike Srpske i iz SAO Krajine, a kasnije, od druge polovine 1993. godine i jedinice PVF-a Fikreta Abdića.

- Slaba opremljenost uopće pripadnika 5. korpusa intendantskom, tehničkom opremom, borbenom tehnikom i ubojitim sredstvima.

- Visok borbeni moral naroda Okruga Bihać.

- Izdaja Fikreta Abdića i njegovo svrstavanje na stranu SČA u vrijeme kad su se trebala i morala izvoditi borbena dejstva i protiv njegovih snaga, kao i protiv srbijansko-crnogorskog agresora.

- Visok intenzitet propagandno-psiholoških djelovanja, a vrlo mala mogućnost našeg realnog informisanja i to kako ovdje u okviru tog okruženja u kome smo se nalazili, tako i šire, do dijaspore.

- Visoka humanost naših boraca i starješina. Ja mislim da smo mi jedini koji smo zahtijevali od predstavnika Međunarodnog crvenog krsta da njihovi predstavnici održe predavanja o međunarodnom ratnom pravu, o ponašanju prema zarobljenicima, o ponašanju prema civilnom stanovništvu u ratu.

U ovim uslovima, koje je teško negirati i koja sigurno stoje, izvedena su, da se tako izrazim, prilično kvalitetna borbena djelovanja, od onog običnog djelovanja pojedinaca, pa do svih ovdje naoružanih struktura, kao što je 5. korpus, MUP, rezervne jedinice Armije, itd.

Ukratko ću iznijeti te karakteristike iz kojih proizilaze dragocjena iskustva koja se mogu

uopćiti, razraditi i poslužiti za primjer da se u sličnim uslovima tako odrade.

- Prva karakteristika je u brzom premještanju jedinica sa jednog dijela fronta na drugi, vojnički rečeno, brzi manevar jedinica po frontu i dubini teritorije. Visok tempo napada i način postizanja tog tempa na brdsko-planinskom zemljištu je odlika jedinica 5. korpusa, epitet koji je krasio 5. korpus. Postavljanje linije odbrane na dijelu zadnjeg nagiba u uslovima premoći neprijateljima u «težim» borbenim sredstvima, kad on može sa veće udaljenosti da uništi vatrenu tačku i tako dalje. Došli smo do toga da postavimo prvu liniju odbrane na mjestu gdje se mora doći na 100-200 metara, kad možemo samo djelovati puškom, a da neprijatelj ne može sa distance djelovati po toj prvoj liniji, već direktnim pogocima, ubacnim putanjama iz MB.

- Ubacivanje u neprijateljski raspored u vrlo složenim borbenim uslovima, preko vodene prepreke, u naseljeno mjesto, u šumu i slično, a posebno jedan oblik koji vojnonaučna misao još nije detaljno razradila, a to je nasilno ubacivanje i omogućavanje izvođenja brzog borbenog djelovanja u ovladavanju prednjim krajem i dijelovima taktičkog ili operativnog borbenog rasporeda neprijatelja na datom, odnosno izabranom pravcu. To smo posebno odradili pri kontraudaru u agresorskoj operaciji «Breza-94», slično kada smo opkoljavali 4. brigadu tzv. Narodne odbrane, itd. Znači, probijanjem te prve linije stvori se uslov za ubacivanje daleko jačih i većih jedinica kroz taj manji prolaz i onda se to postepeno širi, nanose neprijatelju gubici i ovladava teritorijem, odnosno izvršava zadatak i postiže željeni cilj.

- Stalno nanošenje gubitaka i u najvećim zatišjima, primirjima i, da tako kažem, neborbenim djelovanjima. Tad rade grupe snajperista, pojedina oruda, lanseri. Znači, stalno je prisutna neka aktivnost koja će nanijeti gubitke protivniku, od pojedinačnog djelovanja, pa nadalje.

- Stalna obuka vojničkog i starješinskog sastava, od teritorijalne odbrane pa naovamo. Stalno je neko nekoga učio, neko se sam učio itd.

- Iskustvo, koje je možda i najdragocjenije u Bosni i Hercegovini, je upotreba rezervnih jedinica Armije. Bilo je malo problema oko upotrebe i to je tada bilo nerazjašnjeno u ostalim dijelovima države. Bilo je problema zato što obuku tih jedinica može da izvodi Komanda Korpusa i zahtjev za obuku dostavlja se Sekretarijatu odbrane. Sekretarijat je dužan da te jedinice šalje na obuku, ali za borbenu upotrebu sekretarijat ne može dati na zahtjev Komande Korpusa, nego po odobrenju ili naredbi Predsjedništva države. I taj elemenat smo odradili brzo zbog djelovanja SČA, a upotrebili smo ih kad dođe naredba da ih možemo upotrebiti. Mene lično je fascinirala brzina odluke Predsjedništva. Major Mrenica, gospodin Murić iz Sekretarijata odbrane i ja smo u 1,00 sat poslali depešu u Sarajevo i naveče oko 18-19,00 sati smo dobili naređenje da se to može odraditi. Ovim sam htio reći da su u zoni odgovornosti 5. korpusa bili upotrebljeni svi kapaciteti.

- Objedinjavanje u borbenim djelovanjima vanarmijskih i armijskih struktura, a to je MUP i čak civili. Zbog teškog stanja, u svakom momentu je bila sa naše strane odlična saradnja sa svim međunarodnim subjektima i organizacijama na ovom prostoru i nikad nismo doveli u pitanje da naša saradnja, naš postupak bude mimo onoga što svijet želi preko tih organizacija.

- U kasnijem periodu rata dobra saradnja i sadejstvo sa Hrvatskom vojskom. Posebno se to istaklo u operaciji «Oluja», mada kasnije neki, da kažem, političari, koji se bave više vojnom terminologijom i dio zvanične politike Hrvatske, tvrde kako mi nismo ni prešli granicu. Međutim, maloprije reče načelnik općine Bihać da je negdje na Priboju zarobljeno 102 četnika, a mi to sve znamo detaljno. Međutim, mi smo u to vrijeme dobro sa njima postupali, praktično vojnički, što je zahtijevao Generalštab, odnosno Vrhovna komanda.

- Kvalitetna upotreba sredstava podrške. Naše nijedno teže sredstvo, znači nijedno artiljerijsko sredstvo i nijedno oklopno sredstvo nije palo u ruke neprijatelja. Stvarno smo ih sačuvali, a uništili smo dosta i zaplijenili dosta tih neprijateljskih sredstava. To su sad detalji kako sačuvati taj tenk u borbenim djelovanjima, kako top, kako minobacač itd, i kako sačuvati ljude, a izvršiti zadatak i sl.

To bi bile one osnovne, suhoparne karakteristike, mada bi se istraživanjima i detaljnijim razmišljanjima o tome, formiranjem ekipa da to naučno istraže i uobliče, došlo do još egzaktnijih karakteristika, ali ovo su one koje stvarno karakterišu ta borbeno djelovanja jedinica 5. korpusa.

Što se tiče upotrebe jedinica korpusa, imali smo pješadijske jedinice svrstane u brdske brigade i sve druge rodovske jedinice sa manje ili više tehnike, manje ili više obučene, ali su sve uzele učešće u borbenim djelovanjima i to je jedna vrlina 5. korpusa. Nije mogao biti pripadnik 5. korpusa, a da nije bio barem jednu smjenu na prvoj liniji. Nažalost, dosta ljudi je

Jedinice 505. vbb. u pokretu na pravcu napada

izgignulo, dosta ljudi je ranjeno. Malo je onih koji nisu ranjeni. To je jedna opća karakteristika borbenih djelovanja koja su se odvijala u uslovima koje sam naveo."

Agresor daleko jače djeluje iz artiljerije, minobacača i tenkova, čak i 11.10.1995. godine ne samo ranije. Vjerojatno ima za cilj zamaranje i usporavanje pokreta naših jedinica, radi dobida na vremenu i mogućnosti organiziranja otpora po dubini rasporeda. On je već granatirao Sanski Most, koji je za njih uvijek izgubljen. Agresor zasipa vatrom iz svih oruđa jedinice «Sjeverne» OG, pokušavajući artiljerijom razbijati snage u pokretu na pravcima angažiranja. Čak je djelovao dalekometnom artiljerijom i na Bos. Krupu. Glavnina snaga SČA iz rejonu Sanskog Mosta povukla se u rejon Kijevska Gora i Donja Tramošnja, a manjim dijelom u rejon Demiševci i Bojanići. Na pravcu Lušci Palanka - Ljubija, agresor nije uspio spriječiti prodore naših snaga OG «Sjever». Prinuden je na povlačenje iz Kamengrada u pravcu Stari Majdan i Ljubija. Uočava se da neprijatelj ponovo nema vremena niti mogućnosti uzastopnog otpora na određenim l/o. Zapažene su samoinicijativne odbrane nižih jedinica, pošto mu je RiK zatajio.

Naše snage na svim pravcima bilježe uspješne pomake linija odbrane, a na nekim pravcima i duboke prodore. One su tokom noći pregrupisane u zoni OG «Centar» radi što bolje eksploatacije uspješnih prodora dan ranije. Budući da su četničke snage potpuno razbijene, osim na krajnjem lijevom krilu i više se ne mogu adekvatno odupirati brzim i uspješnim našim prodorima, komandant 5. korpusa cijeni da se s njima nema šta pregovarati sve dok Banja Luka ne bude u našim rukama. Ipak će morati biti onakav stav kakav bude nametnut od međunarodne zajednice Predsjedništvu BiH.

Peti korpus sa pridalim jedinicama dostigao je sljedeće l/o: Tomina - Donja Tramošnja - Kladovita (tt. 365) - Sasina - Rudine (tt. 365) - Oštri kamen (tt. 387) - Trnovo - Brlog - Zmajevac - Dževar - Stari Majdan - Podvidača - Ravno brdo (tt. 557) - tt. 424 - Hadrovci - Mrkalji - Kozin, a dalje je nepromijenjena l/o.

Komandanti jedinica dobili su zadatke za napadna dejstva narednog dana. RiK otežano funkcioniše zbog razvučenosti fronta i ispresijecanog zemljišta. Naše snage imale su 18 horaica izbačenih iz stroja od čega su dva nestala.

I HV je dostigla ovoga dana sljedeće linije: s. Budinu (tt. 497) - Brda (tt. 660) - Mačkoca brdo (tt. 873) - Cesta (tt. 963) - Savanovići - Šutarov vrh (tt. 1123) - Vučkovića (tt. 701) - rijeka Vrbas. Logističko obezbjeđenje jedinica je, uglavnom, zadovoljavajuće, mada otežano zbog lošijeg voznog parka i puteva na nekim pravcima i zbog razvučenosti fronta. Preduzimaju se mjere da se ovaj trend održi. Isto tako je otežano prikupljanje RP njegov transport do sabirališta RP. Vršiti se prikupljanje lutajuće stoke. Važno je preduzimati hitne mjere na približavanju OLoB-a jedinicama na frontu, radi efikasnijeg dotura i evakuacije.

Iz izvještaja OG «JUG» vidi se da je SČA izvodio zadržavajuću odbranu zadnjih dana na cijeloj z/o OG «Jug». Slab je intenzitet dejstva artiljerije agresora. Radioizvidanjem došlo se do saznanja da se u rejonu Omarska nalazi specijalna jedinica iz Niša, koja zaustavlja vojnike vojske RS koja bježi sa položaja, prikuplja i privodi sve sposobne vojne obveznike koje vraća s pratnjom na l/o.

Vidna je panika u gotovo cjelokupnom sastavu RS-a na ovome ratištu. Već je to uobičajeno kod te vojske. Kada mu ide sreća još više kidiše, a kada ne ide, onda se često povlačenije pretvara u bježanje pojedinaca, grupa ili cijelih jedinica. Oni sada nisu u prilici da uvežu te svoje l/o i ne mogu ih učiniti čvrstim. Naše snage ove OG izvode napade cijeli dan. Do 22.00 satihata dostigle su liniju: lijevo - r. Dabar - lijeva obala r. Sana - Gvozdena šuma (tt. 488) - tt. 735 - s. Daničići - s. Zukići - s. Crljeni - s. Dragoljević - s. Mačkovići. U toku noći vrše se pripreme za nastavak napada naredni dan. Nemaju prikupljene podatke o gubicima.

4. Analize stanja iz ugla nekih jedinica u z/o 11.10.1995. godine.

501. sbbr: Nema podataka osim onih koje je dostavila OG «Sjever».

502. sbbr: Komandant 5. korpusa održao je sastanak sa komandantima 1. gardijske brigade i 502. vbbr. u 8,00 sati 11.10.1995. godine, na kojem su analizirana b/d dan ranije i izdati zadaci za nastavak napadnih b/d ovoga dana. Velike probleme zadavali su ranjenici koje nisu blagovremeno upućivali u RMC u Bihać, prvenstveno zbog vatrenih dejstava SČA po putnim komunikacijama, a neke komunikacije su čak presjekli na prilazima Sanskom Mostu sa sjevera.

Naređeno je uvezivanje sa jedinicama podrške, kako bi se što prije ostvarila vatrena podrška jedinicama na njihovim pravcima napada. Ovoga dana oko 11.00 sati 510. obr. se uspjela probiti iz pravca Kamengrada. Time je komunikacija Lapište - Sanski Most bila pod našom kontrolom i njome su upućeni svi ranjenici za Bihać u RMC. Oko 15.00 sati 11.10.1995.

Jedinice 505. vbbr. u Kamengradu klanjaju namaz

godine 502. vbbr dobija zadatki da nastavi napad u Prijedoru uz rijeku Sana pravcem: Polje – Šehovići - Trnovo na koju odrednicu su stigle do pada mraka i uspostavile svoje l/o iznad s. Trnovo. Tako je ova brigada na kraju dana 11.10.1995. godine dostigla na liniju: r. Sana - Orlijak (tt. 340) - Arapuša (tt. 356) gdje je zanočila. Logistika Bataljona razmještena je u s. Šehoviće, a KM brigade u Sanski Most.

503. sbbr: U ranim juturnjim satima desni susjed 505. vbbr pokrenula je akciju ka Fajtovcima i Kamengradu. I jedinice 503. sbbr brigade kreću naprijed, da bi na kraju dana izbile na liniju Lukavice - s. Modra - Vijenac - s. Kolundžije - Japar - Grabež - Balacevo brdo, gdje su zanočile. Toga dana četnici su se povlačili bez borbe.

505. vbbr: Snage ove brigade krenule su rano ujutro 11.10.1995. godine u napad, prisiljavajući snage SČA na bezglavo povlačenje. U tom napadu oslobođeni su objekti i sela: Vitorog, Voloder, s. Fajtovci, ~~Gornji Kamengrad, Dolji Kamengrad i Kasunovci~~. Četnici su odveli sve srpsko stanovništvo, osim leševa koje su ostavili.

506. obr: Prvi bataljon ove brigade doveden je iz Velike Kladuše u Lušci Palanku oko 16.00 sati, kada su jedinice 505. vbbr bile u rejonu Kamengrada. Bataljon čeka daljnja naređenja.

511. sbbr: Nije se pomalda s mjesta, iako je za to postojala prilika, pogotovo što su četnici «visili» nad Krupom i bili u Bos. Otoci. Zašto nisu i oni krenuli u napad to zna njihovo komandovanje. U analizi «Sana-95» te brigade nema ni slova o tome zapisano.

Tako će čitaoci ostati uskraćeni za jedno teško historijsko objašnjenje za to stanje mirovanja.

5. Borbe sve do 15.10.1995. godine.

Borbena dejstva jedinica 5. korpusa u toku 12.10.1995. godine karakterišu se jakim artijerijskim dejstvima na pravcima napada naših jedinica, a i povlačenjem snaga SČA pod tim naličjem. Četnicima je jedina nada bila u granatiranjima, kako bi usporili naša napredovanja, jer nije imao takvih snaga koje bi naše daljnje prodore zaustavile. Pred napadima naših snaga SČA se povukao iz s. Demirovići i Bojanići kod Sanskog Mosta. One se povlače ka Koprivni i Starom Majdanu. Na desnoj strani r. Sane agresor je primuđen povući se sa objekta Orlijak (tt. 340).

A na pravcu napada naših snaga u s. r. Boš. Krupa, neprijatelj je intenzivno dejstvovao po našim l/o iz minobacača, tenkova, haubica i topova 76 mm. Međutim, SČA ne uspijeva organizirati i povezati odbranu na onim pravcima na kojima naše snage napadaju. Sporadični su slučajevi da neka četa uspijeva dati nekakav otpor na datom pravcu. Oko Sanskog Mosta nešto jači otpor pružaju jedino specijalne jedinice MUP-a. Prema dostupnim izvorima jedinice VRS ne izvode organiziranu odbranu, već se uglavnom povlače. Otežavajuću okolnost čini to što im je razbijen sistem veza. RiK je u kritičnoj fazi. Putne komunikacije zakrčene prema Prijedoru i Banjoj Luci rijekom izbjeglica, što deprimira i njihove vojnike. Naše snage vrše kontinuiran pritisak na svim pravcima, ali nije bilo značajnijih prodora u dubinu odbrane SČA. Jedino je 505. vbbr sa 506. obr uspjela zauzeti objekte: Bilbije, Ravnicu, k. 479 - k. 466 i Brdar, gdje je zaplijenjena manja količina MTS, među kojima i jedna "praga" sa PAT-om 30/2. U to-

PRAGA koju je zaplijenila 505. vbbr.

ku dana izbačeno je iz stroja 28 boraca od čega su dva nepovratna gubitka. Agresor je, na pravcima napada OG "Centar" ispoljio jaka dejstva iz tenkova, minobacača, haubica 105 mm i PA oruđa, dejstvujući po našim snagama, kako bi usporio naša napredovanja, stvarajuću uslove za uspostavljanje stabilnijih l/o. Ipak se morao povući 10-12 km od Sanskog Mosta pružajući jak otpor na pravcu Sanski Most - Prijedor i Sanski Most - Bronzani Majdan. Na ovim pravcima odbranu izvode dijelovi specijalnih jedinica MUP-a, 6. sanska l/bbr i 43. m/bbr Prijedor, te zaštitni puk iz Han Pijeska (dijelovi Arkanove jedinice). Naše snage napadale su svom žestinom. Oslobođile su dio teritorija odbacujući agresora do s. Trnovo i Bronzanog Majdana. Na kraju dana 12.10.1995. godine uspostavljena je l/o OG "Centar": obala r. Sana - Brdari - Lug - Podlug - r. Sana, a sa desne obale te rijeke l/o ide pravcem: Vukovići - Tanča kosa - Pilježje - Zabarica - Santrači - k. 573 - k. 328 - k. 473 - Suodol - Bodiraže (OŠ). Gubici ove OG su slijedeći: izbačeno iz stroja 28 boraca, od čega su 2 gubitka nepovratna. Ranjeni su i komandanti 2. i 3. bataljona iz 502. vbbr.

Naše snage OG "Sjever" nastavile su brze prodore, naročito na desnom krilu i vrlo loše na lijevom krilu, gdje se očekivao još jači prodor. Jedinice na desnom krilu - 505. vbbr sa 506. obr prodrle su, tokom dana, do linije: Bilbije - Ravnica - k. 479 - k. 466 - Brdar. Na nekim od linija još uvijek se vode borbe u kojima je 505. vbbr zaplijenila jednu "pragu". Brigada 503. slavno nastavlja napade na zadatom pravcu, nailazeći na grupe razbijenih četnika s kojim su vodene kraće borbe iz pokreta. Otpor takvih grupa brzo se savladuje, a pokreti jedinica nastavljaju u sadejstvu sa 505. vbbr.

Međutim, jedinice 511. sbbr i 146. lbr pokušale su izvesti napade na tri pravca: Radeno-vo brdo - Gornji Bušević i Greda - Arapuša, a na pravcu Tatarevića brdo - Stolovi - Gornji Bu-

sević napad je izvodila 146. lbr. I na trećem pravcu: s. Šabići - s. Bukovska - Karanovo brdo. U ovim napadima nisu pomjerene linije SČA, osim na pravcu 2/511. sbbr, koji je učinio neznatna pomjeranja, te dostigao liniju: s. Kruškovac - sjeverne padine Velebita - tt. 300 - s. Mandić. Po ocjeni komandanta 511. sbbr vrlo teško je napadati desnom stranom rijeka Une zbog dobro organizirane odbrane SČA, pa predlaže da se napad usmjeri pravcem: Srednji Dubovik - Donji Dubovik - s. Suhača.

Iz svega ovoga se vidi da je postojala želja, ali ne i odlučnost da se svim snagama krene u napad. To je bila posljednja prilika da se agresor, na ovom pravcu, odbaci dalje prema sjeveru i popravi taktičke pozicije s desne strane r. Une. Već je videno da je agresor uzdrman na pravcu Stari Majdan, Ovanjska, Buđimlić Japra, sjeverno od Sanskog Mosta. I na ovom pravcu je trebalo krenuti u odlučne napade, probiti l/o, kao što je učinjeno prema Sanskom Mostu. Tada bi došlo do rasula snaga SČA i brzog prodora naših snaga na pravcu 511. sbbr ka sjeveru, možda čak, ponovo, do Bosanskog Novog i doline r. Sana. Gubici ove OG su sljedeći: izbačeno iz stroja 12 boraca i starijina. I ovaj podatak govori o sporadičnom otporu na pravcima prodora, a na pravcu 511. sbbr i 146. lbr, koje su imale samo 4 ranjena, da se radilo o neodlučnosti u napadu.

Združeni odred policije otkrio je u selu Husinci 11.10.1995. godine u krugu tvornice "Sana-Kerani" 11 streljanih civila. To su, vjerovatno, učinili policajci SČA pri poslačenju iz rejonu tvorničkog kruga.

Borbene aktivnosti potčinjenih jedinica 5. korpusa na dan 12.10.1995. godine:

501. sbbr: Brigada nije uspjela u svom napadu probiti l/o SČA na pravcu Srednji i Mali Du-

Vatrena podrška artiljerije

bovik - Vrapčevina, kao što ni lijevi susjed 511. sbbr nije uspjela. Komanda Brigade je dobila zadatak da posjedne l/o: s. Bukiči - s. Mujića potok - Srednji Dubovik - Tadića brdo - Potok - Vojskova na kojim linijama je ostala do 12.10.1995. godine, stoji na kraju analize ove brigade

502. vbbr: Brigada je nastavila sa napadima iz pokreta. Prvi bataljon napadao je komunikacijom i dolinom r. Sane i na kraju dana stigao do s. Savići, 2. bataljon ka s. Rožvići, a treći bataljon ka s. Vasiljevići. "Crni labudovi" su stigli u s. ~~Travnik~~ ~~Travnik~~. Desno od ove brigade napadala je 1. gardijska brigada u pravcu Tomišića. Brže napredovanje 502. vbbr uspjelo je, zbog ranjavanja komandanata 3. i 2. bb. Jedinice 503. sbbr nastavljaju napad 12.10.1995. godine. Desnokrilni bataljon nastavlja pokretna dejstva na pravcu Čirkići - Kopčice i Modra - Zenkovići - s. Cvjetićani. Na lijevoj strani 1. bb nije kretao naprijed na svom pravcu napada zbog zaostojanja na p/p lijevog susjeda ove brigade. Po tome ni desni susjed 1. bb nije trebao kretati zbog zastoja kod 1. bb 501. i tako unedogled. Taj lijevokrilni bataljon 503. sbbr je trebao i morao napadati i ići naprijed uz jača bočna obezbjeđenja, neovisno što je njegov lijevi susjed tapkao u mjestu i ne samo on, već i sve jedinice iz 501. sbbr, 146. lbr, i 511. sbbr. Upravo zbog takvog iščekivanja, taktičke pozicije ostale su nepovoljne do prelada b/d, iako je ubacivanje u borbu 501. sbbr, upravo imao za cilj da i ta grupa brigada ide u energične napade potiskujući SČA ka dolini r. Sana prema sjeveru. To je izostalo, a s njima i rezultati.

505. vbbr: Ova Brigada, nakon dužeg zastoja oko Lušci Palanke, napravila je brze i odlučne prodore 11. i 12.10.1995. godine, tako da se uspjela spojiti sa OG "Comar" u rejonu Brdari, sjeverno od Sanskog Mosta, te nastavila progon neprijatelja prema Ljubiji i Prijedoru. Tokom prilikom oslobođeni su objekti Pijesevica i Gorani Brdani.

511. sbbr: Dočekala je prekid b/d na liniji od 12.10.1995. godine koja se protezala pravcem: Vedro brdo - Greda - Radenovo brdo - Mali Badić - Kruškovac - Velebit - Kajtezi. U najnepovoljnijoj rezultatskoj poziciji, ovaj prekid b/d dočekala je 511. sbbr na prostoru njene domicilne općine. Ovo je zvanično zadnji dan borbe i izvještavanja o toj i svim borbama tokom ovoga rata: od 21.4.1992. godine do 12.10.1995. godine na prostoru Okruga Bihać i ŽRK-a.

Sudbina je podarila da se završi pisanje zadnjih rukopisnih redaka ove knjige tačno 9.5.2000. godine, tj. na pedesetpetu godišnjicu pobjede nad fašizmom u Drugom svjetskom ratu. Ta pobjeda bila je fizička pobjeda nad koalicijom sila fašističke Njemačke, a kasnije i Japana i svih sateleskih država i njihovih vojski, uključujući i četničko-ustaške tvorevine i njihove vojske. Međutim, fašizam, četništvo i ustaštvo na našim prostorima nisu pobijedili u mnogim ljudskim svijestima, a naročito u glavama nacionalista iz reda velikosrpskih i velikohrvatskih vođa, koji su na avetima snaga prošlosti oživjeli i činili nečuvena zla na prostorima Bosne i Hercegovine, a godinu prije na prostorima Hrvatske, oživljavajući logore poput jasenovačkog, ubijajući i progoneći svakoga onoga ko nije vjeran podanik i nije pripadnik te nacije. Ova knjiga govori o tom neofašističkom oživljenom zlu na kraju 20. stoljeća na ovim našim prostorima, što je videno i doživljeno kroz borbe 5. korpusa. Pitamo se dokle će te oživjele nacifašističke snage postojati koje će prisiljavati one koji nisu njegove vjere i nacije, nošene mržnjom i zločinom, da moraju biti pogнутe glave i da mogu, kad god zažele, posezati na

te živote, imovinu ili ih progoniti, gazići time sva dostignuća civilizacija ovoga vremena. Zato neka svako gleda kakve vode slijedi i kuda ga vode. Jesu li to one vode koje gledaju i žele mir, slogu, zajedničko življenje, bolju budućnost naroda tih prostora, ili oni koji grade budućnost mržnje i netolerancije na avetima prošlosti i za račun tuđih interesa. Ova misao podsjeća na ova i ranija prohujala vremena.

Agresor nastavlja žestoka granatiranja i 13.10.1995. godine šireg rejonu Sanskog Mosta a i sam grad. Dejstva je izvodio iz minobacača 120 mm, tenkova, topova 76 mm i haubica 122 mm. Snage SČA su se povukle, pod pritiskom naših snaga na pravcu Sanski Most - Prijedor iz sela Pajići na desnoj strani r. Sane.

U nedostatku pješadijskih i oklopnih snaga, agresor nadoknađuje jakim dejstvima oruđa sa distance, po l/o i pokretima naših snaga, što mu djelimično i polazi za rukom ea usporavaju naše napade. Naše snage ne napadaju forsirano. Bilo je djelimičnih pomjeranja l/o naprijed.

Više se radi na uređivanju dostignutih linija. To je u skladu sa naredjenjem Generalštaba A.R.BiH, s tim da se posjednu topografski povoljniji objekti pri formiranju l/o. Na pravcu OG "Centar" naše snage imale su neznatnih pomaka na pravcu dejstva ovih snaga, dok na pravcima OG "Sjever" i "Jug" ovoga 13.10.1995. godine nisu pomjerene l/o u našu korist u odnosu na prethodni dan. RiK funkcioniše otežano.

Gubici: izbačeno iz stroja 53 borca i stariješine od čega nepovratno 4. Uspjesi postignuti zadnja 3 dana ojačali su borbeni moral i ukupno stanje u našim jedinicama. Kakvo je stanje na ratištu iz ugla OG-a i jedinica?

OG "Centar": Agresor je prinuđen na odsudnu odbranu u zoni ove OG. Neprijatelj je potisnut, iako je uveo u borbu svjež bataljon iz sastava 43. mtrb Prijedor. Linija koju agresor nastoji održati je slijedeća: Rajlići - Plavšići - Batkovići - Begići - tt. 527 - Dizdari - Briševo - Grujići - desna obala r. Sane - Brkići - Golo brdo - Razvršina (tt. 387) - Komjenovići (k. 235) - Badlovac (tt. 382) - Mačkovac - (tt. 474) - tt. 478 - Lomovi (k. 486) - k. 541 - Metaljka (k. 388) - tt. 633. Na toj liniji b/d izvodi OG-10 sastavljena od tri taktičke grupe (TG). TG-1 ima u svom sastavu: 5. kozaračka lpbr, 15. bihačka lpbr, 17. ključka lpbr, te dvije tenkovske čete iz sastava 21. okbr. U sastavu TG-3 nalaze se jedinice: 6. sanska lpbr, 11. krupska lpbr, 1/16. mtrb iz Banje Luke, 1. drvarska lpbr, 65. zaštitni puk iz Han Pijeska i 7. odred MUP-a. TG-2 je sastava: 43. mtrb Prijedor, 1. lpbr iz Bosanskog Novog i 1. lpbr iz Bosanske Dubice. Sve te jedinice se nalaze naspram snaga TG "Centar" i "Sjever" u z/o 5. korpusa OG-10 drži i z/o od Nrnica do Tavanika (tt. 668).

Ispred snaga 7. korpusa, koje dejstvuju u z/o 5. korpusa nalaze snage OG-2. Na dostignutim l/o naše snage ne dopuštaju pomjeranja tih linija, mada ih snage SČA nastoje pomjeriti u svoju korist. Raspored snaga na dostignutim l/o po brigadama je slijedeći: 1. 329. bbr drži liniju desno: raskrsnica puteva od Gluhača, pa komunikacijom do k. 560 - Kaurinovići; 2. 147. lpbr drži liniju s/i komunikacijom do tt. 589 i sjeverno za 500 metara od tt. 589; 3. 1. gardijska brigada drži liniju Crna voda - Samari, a preko Behremagenica - k. 407 - tt. 358; 4. 502. vbbr drži liniju: Rokvići - tt. 360 - Vasiljevići na r. Sani; 5. 506. obr

2/503. sbbr. u gotovosti za pokret prema Staroj Rijeci

drži liniju u rejonu Stupari kod Oštre Luke. U toku današnjeg dana gubitke je imala 502. vbbr. Ranjeno je 18 boraca i 1 nestao.

U z/o OG "Sjever" današnji dan se ocrtava jakim dejstvima SČA iz tenkova, minobacača svih kalibara i PA oruđa. Pred naletom naših snaga agresor je prisiljen na povlačenje iz rejonu Budimlić Japra, Ovanjska i Stara rijeka u dubinu svoje teritorije. U rejon Druža agresor je doveo svježe snage, vjerovatno s ciljem da spriječe naš dalji prodor ka Ljubiji. Naše snage iz sastava 503. sbbr, 505. vbbr, 506. i 510. obr nastavljaju koordinirano sa eksploatacijom uspjeha i ovog 13.10.1995. godine, koje su na kraju dana izbile na liniju: Oštra Luka - Briševo - Stara rijeka - Okanova bukva - Glušci. Ovim prodorom stvorio se prazan prostor na lijevom krilu 503. sbbr širok oko 6 km od rejonu Glušci do kanjona Japre. U toku dana preduzete su mjere da dođe do spajanja sa lijevim susjedom 501. sbbr. Grupa brigada: 501. sbbr, 511. bbr i 146. lbr izvodile su aktivnu odbranu, ali nije došlo do pomjeranja l/o ovih brigada. U toku noći pristiže 128 boraca iz jedinice MUP-a, koja će dobiti zadatke naredni dan. Jedinice 503, 505, 506. i 510. brigade spremne su nastaviti napade ka Ljubiji i Prijedoru.

502. vbbr: Jedinice ove brigade trebale su rano ujutro 13.10.1995. godine nastaviti sa napadom. Cijenilo se da se na dijelu glavnog puta može i prevoziti m/v iz rejonu Savići čije su l/o bile dalje. Međutim, četnici su napali manju našu jedinicu koja je obezbjeđivala mostovni prijelaz na lijevoj strani r. Sane. Pod pritiskom četnika ta jedinica se povukla na desnu stranu r. Sane. U s. Savići bila je znatna koncentracija ljudstva, m/v i tehnike, koje su postale lahka meta 2 tenka i 1 "prage" SČA. Zbog toga Komanda Brigade naređuje izvlačenje jedinica iz tog rejonu na povoljnije taktičke položaje na liniji: Vasiljevići - tt. 360 - s. Rokvići.

Neprijatelj pokušava i sa pješačkim napadom oko 19.30 sati, uz podršku tenka, na te uspostavljene linije. Napad je odbijen nakon kraće i žestoke borbe. Komandant Korpusa je naredio izvlačenje jedinice "Crni labudovi" i upućivanje iste na odmor.

503. sbbr: Komanda Brigade naredila je svom 2. bb da u jutarnjim satima izvrši pokret ka Staroj Rijeci, a odatle, da do večernjih sati, posjedne liniju: Batinovac - s. Begiči - k. 432 - iznad Stare Rijeke. Neprijatelj je uočio te naše pokrete, te organizirao odsudnu odbranu š. r. Ljubije. U isto vrijeme organizirao je i izveo jak tenkovsko-pješački protivnapad, zbog čega se ovaj bataljon i jedinice 505. vbbr morale povući na polazne položaje. Nakon toga naredeno je poštivanje prekida vatre i uspostava dostignutih l/o: k. 418 - k. 533 - Plavšići - k. 584 - Kopčići - Brijegovi - k. 444 - Ravni - s. Gluščići - Mededak. Na toj liniji nastavljeni su radovi na inženjerskom uređenju rejonu i linija, uspostava žičniti veza, zatim razmještaj komandi i jedinica, logistike i sredstava podrške, u kojim rejonima ostaje sve do 25.10.1995. godine.

505. vbbr: Kreće u napad u jutarnjim satima, na pravcu Stara Rijeka - Stari Majdan, kojeg uspijeva osloboditi u žestokim borbama, prisiljavajući tu armadu na povlačenje ka Ljubiji. Nakon toga formira se dostignuta l/o do kraja dana.

510. obr: Jedinice ove brigade nastavljaju napredovanje na pravcu: Zdena - Pobrežje Mlin - Birt - Koprivna - Trivin-grob. Sa te linije brigada se izvlači na odmor.

517. obr: Brigada je prikupljena u Cazinu i upućena na izvršenje zadatka ujutro 13.10.1995. godine na m/v pravcu: rejon razmještaja - Bos. Krupa - Jasenica - Lušci Palanka - Zdena kod Sanskog Mosta, gdje je zanočila. U toku noći je primila zadatak, a rano ujutro jedinice su upućene na linije u širem rejonu Trnovi. Izlaskom na određene linije jedinica 517. oslobodilačke brigade ujutro 14.10.1995. godine, uočeno je da 502. vbbr nije organizirala odbranu na novoj liniji: Vasiljevići - tt. 360 - s. Rokvići nakon postavljenja iz rejonu Savići, već se izvukla i s te linije. Ta dva izvještaja 502. vbbr i 517. obr nisu, nažalost, podudarna. Sloga je 517. obr, po odluci komandanta Brigade zaposjela liniju: tt. 340 - tt. 356 - desno Markovac. Ta linija je u skladu sa situacijom na terenu. Iako je 12.10.1995. godine do 24.00 sata trebao biti prekid borbi, SČA ne miruje ni 14.10.1995. godine. I dalje djeluje po našim dostignutim l/o iz minobacača, tenkova i haubica 122 mm, a pokušava i sa pješačkim napadima.

U rejonu Bos. Krupa, Stara Rijeka i Majdanska Planina, agresor je djelovao povremeno iz oruđa. U popodnevnom satima SČA je izveo pješačke napade prema Sanskom Mostu. Na pravcu Mačkovac - Sasina i Vrljići - Vasiljevići agresor je uspio odbaciti naše snage za 500-600 m. Na svakom od pravaca angažirao je svježe snage specijalne namjene jačine jedne čete na svakom pravcu. Iz navedenog se vidi da su naše snage trpjele žestoke napade agresora naročito na nekim od napadnutih pravaca kao što je Ljubijska kosa u z/o 505. vbbr, a u z/o 506. obr oko Oštre Luke i u z/o 147. lbr u rejonu Behremaginića. Ova brigada je imala i značajne gubitke, te je prisiljena na povlačenje sa objekta Markovac (tt. 474). Drugih promjena na linijama nije bilo. Naši gubici: izbačeno iz stroja 29 boraca, od čega 3 nepovratna. Upućeni su i zahj-tjevi za popunu utrošenih ubojnih sredstava logistici 5. korpusa.

Borbena djelovanja u zonama OG na dan 14.10.1995. godine

Operativna grupa "Sjever" - agresor povoga dana djelovao sa važnim uspjehima sa desne ce po l/o ove OG. Jedinice ove OG bile su vrlo aktivne na desnom krilu, pa je s toga agresor prisiljen na povlačenje na nove linije: lijevo - Budimlić Japra - k. 201 - Marčetići - Okanov: bukva - Gajidžik (tt. 620) - Bamisavljevići - Goranje - k. 477 - tt. 527 - Barišići - Dizdari - Božići - Bilbije. Primijećena je koncentracija snaga u rejonu Gajidžik. A na lijevom krilu ove OG agresor inženjerski uređuje svoje dostignute linije. Snage OG "Sjever" pružile su, iz aktivne odbrane, u napad na desnom krilu, ali nisu činile dublje prodore zbog snažne odbrane snaga SČA.

I jedinice 503. sbbr na svom desnom krilu izvršile su pritisak na snage SČA, prisilile ga na povlačenje. Tako su zaposjele nove l/o: tt. 361 - Begiči - tt. 456 - s. Mršići - Plavšići (tt. 560 - Ravnići - Brda - Vis - Zečevo brdo).

501. sbbr je izdvojila jednu ojačanu četvu i uputila u rejon Hadrovca sa zadatkom da razbije četnike u rejonu Dugih Njiva, zatim da s leđa napadne snage na p/k odbrane, a potom da produži napad ka Budimlić Japri i dalje, s ciljem razbijanja neprijateljskih snaga u tom rejonu, pomjerajući naše linije naprijed. Napad je otpočeo u ranu zoru, tako da je agresor prisiljen na povlačenje, a 501. sbbr pomakla svoje l/o naprijed i sada posjela l/o: Mramor - Pavulići - k. 218 - Novakovići - s. Davidovići - k. 262 - i dalje do riječice Vojskova, obezbjeđujući čij spoj sa 511. sbbr na lijevom krilu. Brigada je ojačana jedinicom MUP-a jačine 128 boraca

Jedinice 511. sbbr i 146. lbr ostale su na svojim pozicijama i nisu kretale u napad

OG "Centar": Tokom noći SČA je povremeno djelovao iz pješačkog naoružanja, a ujutro iz artiljerije, minobacača i PA naoružanja. Težište granatiranja je izraženo po rejonu s. Behre magića. Nisu pokretali pješačke snage u napad, niti vršili manevre na frontu. Naše snage poštiju naredeni prekid vatre. Vrše ukopavanja i uređenje svojih rejonu odbrane na dostignutim linijama. Artiljerija 5. korpusa odgovorila je adekvatnom vatrom po položajima SČA.

Komandant OG "Centar" traži smjenu s linija: 147. lbr i 1. gardijske brigade.

Gubici ove OG: 11 izbačeno iz stroja, od čega jedan nepovratan.

Agresor iz RS-a nije prestao sa borbenim djelovanjem ni dana 15.10.1995. godine, iako je na snazi prekid borbi na cijeloj teritoriji BiH još od 12.10.1995. godine u 24.00 sata.

I danas je SČA izvodio jaka artiljerijska dejstva po dostignutim l/o naših snaga i po gradu Sanskom Mostu. Čak je pokušao i sa pješačkim napadom na l/o u rejonu Vasiljevića. Napad je glatko odbijen. Ta dejstva sa distance nastavio je po l/o Stara Rijeka - Majdanska Planina zatim Arapaša i Bos. Krupa. Pješačke napade pokušava i na pravcima Bronzani Majdan - Sanski Most. Angažovane snage su jačine četa na svakom pravcu, a pripadaju specijalnim jedinicama MUP-a. Napadi su posebno podržavani vatrom oruđa do 100 mm. U ovim napadima agresor je uspio ovladati pravcem Barlovac, Mačkovac, tt. 471 i tt. 478. Naše snage nisu ni pokušale vraćati izgubljene objekte, već su spriječile daljnji prodor i učvršćivale svoje dostignute l/o. Odgovaralo se žestoko na vatru SČA u posebnim okolnostima. U toku borbi je bilo dosta nezatvorenih prostora između jedinica. Sada se to definitivno uvezuje, zbog čega je došlo do nekih izmjena l/o.

Prema izvještaju Komande 5. korpusa strogo povjerljivo broj: 02-1/855-2 od 15.10.1995. godine dostavljenog Generalštabu A R BiH, a nakon zaključenog primirja l/o naših i neprijateljskih snaga u z/o 5. korpusa idu, s lijeva na desno, pravcem:

Naše snage: lijeva obala r. Une: ~~Trnjava - Bus Otoka~~ i desno od r. Una: k. 165 - s. Veliki Konac - ~~Budak - Gornji Petrovići - Srednji - Dobovik - s. Hasani - s. Hadrovići - s. Slatina - s. Podstolica - s. Stara Rijeka - s. Briševo - s. Oštra Luka - s. Lugovi - 15 km istočno od Sasi- ne - tt. 513 - s. Škrlebita - s. Kijevo - slovo "G" Glamočanska glavica - s. Ilidža - Slovo "k" Kozice - Mulež - s. Kljapići - s. Gornje Sokolovo - tt. 1067. Neprijateljske snage: desna obala r. Une - Rakani - s. Blatna - s. Srednji Bušević - s. Gornji Bušević - tt. 423 - s. Araposa - Veliki Lisac (tt. 454) - Grabež (tt. 529) - s. Duge Njive - s. Budimlić Japra - desna strana puta od Budimlić Japra do Gakdžik (tt. 620) - kod slova "G" od s. Garavica - tt. 527 - k. 427 - Rajjac - s. Ništavci - s. Usorci - tt. 387 - Mačkovac (tt. 474) - k. 486 - kod slova "T" Škrlebita. Agresor je provokativno djelovao do kraja mjeseca, čak i dalje sve dok se vojska jedne i druge strane nisu povukle sa dostignutih linija. Prirodno je to da vojske jedna prema drugoj na dometu pješake vatre pucaju jedna na drugu, naročito ona koja ne može smisliti, a kamoli gledati i doživjeti drugu, srpsku vojsku. To je tako i više se ništa ne može mijenjati. Jer da je moglo dalje, naša Armija, HV i HVO bi proizvele sve do r. Save i r. Drine.~~

7. Dodatno izlaganje brigadira Selmanovića na "Okruglom stolu"

Govoreći na "Okruglom stolu" o operaciji "Sana-95" on je rekao: Kad je u pitanju operacija "Sana-95", ovo je kratko vrijeme da se sve razjasni, detaljno objasne postupci svih brigada, objasne postupci pojedinih bataljona koji su izuzetno, u borbenim djelovanjima, postigli rezultate, da se mogu objasniti određene aktivnosti svih rodova vojske Armije BiH-e koji su bili angažirani u 5. korpusu, istaći pojedince koji su svojim zalaganjem i svojim radom doprinjeli kompletnom učinku, rasvijetliti političke aspekte ovih rezultata, rasvijetliti vojnostrategijske aspekte, kako se to odrazilo na vojnu situaciju u državi Bosni i Hercegovini, na međunarodnu javnost i neko međunarodno mišljenje prema državi Bosni i Hercegovini. Ako rezultat mjerimo kao ekvivalent svih tih učinaka, onda možemo zaključiti ovako:

- neprijatelju su naneseni veliki gubici i to: dio je konstatovanih, a dio procijenjenih gubitaka. Oko 500 je poginulih - onih koje smo mi našli lomeći odbrane na njihovim linijama, a dio je procijenjenih gubitaka, odnosno da je neko morao u takvom borbenom djelovanju i nastradati;

- oko 1000 je ranjenih i neznan broj zarobljenih što je evidentirano i u Međunarodnom crvenom križu;

- poljuljana je uvjerenost srpskog naroda u nepobjedivost te vojske, ja bih je nazvao para-vojskom u Bosni i Hercegovini;

- bilo kakva napadna aktivnost srpske vojske bila bi slijetanja i to na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine. Oni nisu više imali jačih snaga, ranga korpusa, jačine 20000 i više ljudi da mogu na pravcu u zoni od 50-100km izvršiti neko jako borbeno djelovanje ili operaciju;

- moralno stanje u svim jedinicama A R BiH i narodu Bosne i Hercegovine je toliko poraslo da, kad bi jedinici rekli da ide u zonu odgovornosti 5. korpusa, da su se oni stvarno radovali što idu i to onoj običnoj jedinici, prosječnoj, koja i nije pokazala neke rezultate na drugim ratištima, a to znaju starijine iz pretpostavljene komande;

- zaplijenjen je veliki dio borbene tehnike i neborbenih sredstava;

- stečena su iskustva u planiranju, organiziranju i izvođenju ovakvih vrsta borbenih djelovanja. To je nešto što se pokazalo, što ilustruju riječi predsjednika države, kad je sazvao užu krug, i rekao: "Zamislite, gospodo, da mene zove međunarodna zajednica, snage UNPROFOR-a i komanda UNPROFOR-a, zašto ne stanemo sa borbama." Komanda NATO pakta: "Bombardovaćemo vas ako ne stanete!" Zar sam ja to doživio? To je ispričao doktor Enes Karić. Ako pogledamo broj općina, broj kilometara, onda je 5. korpusa jedinica koja se ima čime i pohvaliti, ako to uopće treba i naglašavati da se tako nešto treba hvaliti, jer je evidentno šta je urađeno.

Govoreći o ocjenama učinaka i postupaka brigadir Selmanović kaže: "Moglo je biti i drugačiji pristup razjašnjenju priprema, organiziranja i izvođenja ove operacije. Ja sam odabrao ovaj pristup. Mogao sam ići po učincima brigada, mogao sam ići dan po dan, sat po sat, objekat po objekat i sl., no vrijeme je kratko, tražilo bi se više pauza da se to detaljno rasvijetli. Ovo je kruna svih borbenih djelovanja 5. korpusa i ostalih korpusa Armije Bosne i Hercegovine. Ovo je kruna onoga što smo odradili za tri i po godine ratovanja. Naučili smo i postigli da opstanemo na ovim prostorima. Kad sam rekao da je ovo operativna jedinica od strategijskog značaja za državu Bosnu i Hercegovinu i državu Hrvatsku, onda sam imao u vidu opstanak jedne operativne jedinice u vojničkom okruženju 3,5-4 godine u vrlo nepovoljnim uslovima. Navedenim ocjenama valja dodati i sljedeće: Naše snage vodile su ogorčene borbe punih 30 dana sa snagama VRS i pridošlim snagama iz tzv. SK i SRJ. Te snage su lomljene borbeno i psihički u svakodnevnim borbama, do 13. septembra, da bi nakon proboja odbrane SČA došlo do haosa u njihovim redovima, tako da su naše snage euforično napredovale sljedećih 10-15 dana. Zatim dolazi zastoj u našem napredovanju, da bi SČA sredio i ojačao svoje snage, te krenuo u protivofanzivu iza 23.9.1995. godine i postepeno potiskivao naše snage na nekim pravcima manje, a na nekim više sve do početka oktobra, kada su se l/o ustabilile, a inicijativa postepeno prelazila u naše ruke. Kakvo je bilo stanje u tom periodu, najbolje se to odslikava cijeneći stanje u z/o operativnih grupa. Tako je na pravcu OG "Jug" agresor prodro blizu Ključa iz pravca Čadavice i iz pravca Sanskog Mosta u zahvatu puta i r. Sane ka Ključu, a na pravcu OG "Centar" iz pravca Sanskog Mosta ka pravcu Donja Sanica - Gornja Sanica i Sanica - Biljani. Na pravcima OG "Sjever" agresor je napravio značajne prodore na lijevom krilu dospjevši blizu Bos. Krupe. U to vrijeme naše snage vodile su teške odbrambene borbe

sve do dolaska snaga iz 7. korpusa, čiji učinci nisu bili adekvatni broju snaga, ali su značajno doprinijele zaustavljanju ove ofanzive i prelasku u protivofanzivu naših snaga, prije svega OG "Centar", kada je došlo do razbijanja četničke odbrane, te brzog prodora do Sanskog Mosta, uključujući i njegovo oslobađanje. Taj prodor, ređo bi se, povukao je i ostale snage na kontraofanzivu, u kojima su sve jedinice učinile manje ili veće prodore na svojim pravcima, osim 511. sbbr, te doprinijele ovoj pobjedi i ukupnom uspjehu ove operacije.

8. Izvodi iz izlaganja generala Dudakovića na kraju "Okruglog stola"

"Padom Velike Kladuše mi smo se prilično dobro naoružali. Zaplijenjeno je između 6 i 8 milijuna metaka, značajna artiljerijska sredstva, oslobodili smo oko 180 km fronta prema Hrvatskoj. Mi smo iz "Oluje" osjetili da i nama treba jedan grad.

U skladu s tim napravili smo plan operacije, jer je i Bosna podijeljena u zemljišne zone. To je: krajiško-bosansko, centralno, istočnobosansko i hercegovačko. Svako je sa određenim karakteristikama zemljišta. Kod nas je brdsko zemljište koje onemogućava upotrebu pješačkih, oklopno-mehanizovanih i sličnih jedinica, već smo imali jedinice brdskog sastava. Mi smo imali dvije varijante napada. Jedna sa ograničenim ciljem i druga ova, po kojoj se izvodila operacija. Kada sam spomenuo predsjedniku Kantona Veladžiću da ćemo osloboditi Kulen Vakuf, on kaže: "Idite i tada neće biti problema po pitanju dotura materijala, nafte, goriva i drugog."

Naš početni plan je bio da izbijemo u dolinu rijeke Japre, uz pokrivanje zapadnog dijela pl. Grmeč. I sam naziv Kantona nas obezbeđuje na određeni operativno-taktički pravac, tj. da izbijemo i u dolinu Sane. Međutim, odmah u početku smo osjetili čudna ponašanja starješina Hrvatske vojske prema nama. Od nas su zahtijevali detaljne informacije, a u isto vrijeme nisu iskazivali svoje daljnje planove. Praćenjem te globalne i ukupne situacija mi nismo bili detaljno upoznati sa Splitskom deklaracijom, a HV i HVO smo smatrali svojim saveznicima. Počeo je pristizati ratni materijal i druga roba. Mi smo nastavili s pripremanjima i izvođenjem ove operacije.

General dalje nastavlja: Mi smo dosta dugo držali vojsku u očekujućim rejonima i na položajima. Izvršili smo detaljna izviđanja sa Štabom i komandantima jedinica. Izvršena su puna borberna obezbjeđenja od elektronskog izviđanja i dejstva. Artiljerija je izvršila detaljne pripreme. Čak su formirane dvije artiljerijske gape zbog širine fronta. Sjećam se da mi je došao komandant 505. vbbr sa zahtjevom da upotrijebi bataljon na pravcu... Rekao sam mu: "Dosta je!". Pripremali smo i jedan bataljon iz 506. obr za helikopterski desant na našu artiljerijsku grupu u rejonu Miostraha, radi obuke i privikavanja ljudi toj vrsti dejstva, koja se do sada nije primjenjivala. Imali smo i helikoptere pripremljene, jer se uistinu trebao upotrijebiti kao HD u ovoj operaciji.

Ujutro 13.9.1995. godine posjetili su nas generali Stipetić i Vrbanjac. Mi smo k'o malo taktizirali, ali smo nešto morali učiniti, jer treba podići moral bosanskom narodu, nakon Sa-

rajevske operacije i manjih uspjeha koji su ostvarivani na ostalim bojištima.

Šta bih ja posebno izdvojio?

Radi informacije prethodno bih rekao: pješačka brigada napada na frontu 5-7 km, a brani 10-15 km. Mi nismo imali kompletno popunjene brigade po formaciji, tako da su zone napada manje, svega 3-5 km. A zna se da smo imali 8 brigada. Okrug su činile oko 2,5 općine. Imali smo Cazin i Bihać i oko pola općine Bosanska Krupa. Bužim je bio u sastavu općine Bosanska Krupa. Sada imamo 8 općina. Ovoga puta smo morali iskoristiti iskustva iz operacije "Grmeč-94", kada agresor još nije bio sišao s planina i brda. Zbog toga smo i mi išli s glavnim snagama jačine 5 brigada na proboj u tom brdovitom dijelu u rejonu jame "Bezdana", gdje su ubačene 3 brigade: 510, 506. i 517. obr. One su išle južnim padinama Grmeča sve do Krnjuše. Prvi dan napada je bio izvrstan. Izvršili smo bliži zadatak i ocijenili da treba energično nastaviti. Mi smo u ovoj prilici podigli i bataljon regruta, koji je vršio pretrese terena i bio rezerva. Naredni dan nastavljen je tempo napada. Izbili smo u Kulen-Vakuf već 14.9. Naše veze sa Zbornim područjem Gospić neprekidno su funkcionirale. Dolaskom u Vrtoče popodne naredio sam brigadiru Selmanoviću da spusti 501. bbr s Kozjena i da je uputi u rejon Vrtoča iza 502. vbbr. Poznato je da u mentalitetu Krajišnika ima malo inačenja i komandanata i pojedinaca, jer svako hoće da bude prvi. Kada se vidjelo da su jedinice ne samo probile četničku odbranu, već i dosta duboko prodrle u dubinu rasporeda SČA, nareden je pokret i manevar zaobilaznjem, da ne bi jedinice pravile nasilni prelazak rijeke Une, već su dovedene prijevozom u OR, da bi odatle bile upućene na pravce angažiranja. Jedinice na pravcu Bihać - Vrtoče nastavile su uraganskim tempom napredovanja ka Bosanskom Petrovcu, u kojeg su ušle 502. vbbr sa nekim jedinicama iza ponoći 15.9. I tu smo bili lukavi. Bos. Petrovac je gadjan osvjetljavajućim raketama iz čega se moglo zaključiti da smo blizu.

Kada smo ušli u Bos. Petrovac, osjećao sam da je nezaštićen bok. Tada sam pozvao brigadiru Selmanovića i naredio mu da preuzme tri brigade: 503. bbr, 505. vbbr i 511. sbbr i da ih vodi u daljnjem toku borbe. Izvršena je i mala korekcija pravaca tako što je 511. sbbr usmjerena da prva uđe u svoj grad, a ostale da ga zaobiđu i nastave ka dolini rijeke Japre. Petsto prva dobila je zadatak da iz Bos. Petrovca produži napad u pravcu Ključa.

Od zarobljenika SČA saznao sam kakva je situacija na Oštrtelju. I tamo sam uputio Bataljon vojne policije i izviđačku četu. Po pristizanju 506. obr odmah joj je naredeno da nastupa na pravcu: Smoljani - Korčanica - Dabar. A major Nadarević je pravio vodovod prije rata na pravcu Sanica - Lanište, pa poznaje taj pravac. Izdat mu je zadatak da sa svojom 517. obr ide tim pravcem, jer mnogo znači poznavanje terena. Našim ulaskom u Bos. Petrovac omogućen je i dolazak Petrovčana u grad. Toga dana je došlo i do sukoba sa Hrvatima, iako smo imali stalne veze s njihovim Glavnim stožerom. Javili smo im se uveče čim smo ušli u Bos. Petrovac i sutradan nastavljamo napade. Njihova vojska je ujutro bombardirala Bos. Petrovac. Pomislio sam da to bombarduju Srbi. Tek kada je došlo do sukoba na Oštrtelju, saznao sam o čemu se radi. Ti naši dječaci iz Izviđačke čete i Bataljona vojne policije odbacili su ih od linija susreta preko 2 km nazad. Kada smo na vezama otkrili i

shvatili da su u pitanju Hrvati, naredeni su prekidu borbi, a izvršena je i razmjena informacija o položajima naših jedinica.

U nastavku izlaganja general Dudaković je dalje rekao: Pratili smo stanje u vojsci tzv. RS. Kod njih je nastalo haotično stanje zbog izbjeglica i rasula u vojsci. Povlače očajničke poteze. Mladić se vraća iz Beograda. Ima sastanak 23. septembra u Banjoj Luci. I Srbi su digli na noge sve što su imali u Krajini. Prebacili su 5. kozaračku i 43. brigadu. Došao je i Arkan. Reklo bi se da su se kompletne gavne snage vojske RS našle na ovom prostoru.

Zašto snage naše Armije nisu tada, na osnovu elektronskog izvidanja, izvele opći napad na svim pravcima, pa kasnije, možda, pregovorima i dogovorima se povlačile. Tada je trebalo iskoristiti šansu, presjeći koridor, izaći na određene zemljišne objekte i riječne doline radi ostvarenja zacrtanih ciljeva operacije. No, odvijalo se tako kako se odvijalo u dosadašnjem toku operacije.

Mi smo osjećali veliki zamor ljudstva, jer je iza nas ostao ogroman prostor, što je podrazumijevalo i veliki ratni plijen, zbog čega je dolazilo do osipanja jedinica. Znano je da je narod, 3,5 - 4 godine zatvoren u okruženju, bio gladan, a sada se došlo na prostor koji je bio bogat stokom. Srbi kreću u protivnapade. Glavne snage upućuju pravcem: Sanski Most - Sarnica - Petrovačka cesta, odnosno Bos. Petrovac i Ključ. S pomoćnim snagama su išli pravcem: Bos. Novi - Bos. Krupa. U to vrijeme nama je trebala jedna jedinica da se odmori 2-3 dana. Odlučio sam da to bude 502. vbb. Desio se i Zaprebački dogovor kada je dogovoren produžetak ofanzive Armije R BiH i Hrvatske vojske u pravcu Banje Luke. Dogovor je bio da napad otpočne 8. oktobra, a otpočeo je 9/10.10. prodorom u Sanski Most. Taj prodor povukao je i sve druge jedinice naprijed, ali sve nisu imale ni blizu iste učinke."

9. Gubici u 1995. godini

Gubici u 1995. godini manji su za oko 1/3 od onih u 1994. godini. Od toga prema PVF su manji za oko 1/4 u odnosu na SČA. U toj godini najveći gubici prema SČA bili su u septembru 1995. godine, a najmanji u januaru 1995. godine, a prema PVF najmanji su bili u maju, a najveći u januaru i julu 1995. godine. Iz stroja je izbačeno:

a) Poginulo: prema SČA 489, a prema PVF 252 boraca i starješina, dok je 31 umro prirodnom smrću i samoubistvima ili ukupno 772 boraca i starješina.

b) Ranjeno teže: prema SČA 776, a prema PVF 684, dok je ranjeno van borbe i samoranjavanje 49 ili ukupno 1509 boraca i starješina.

Ranjeno lakše: prema SČA 1782, a prema PVF 1527, dok je samoranjeno i ranjeno van borbenog zadatka 120 ili ukupno 3429 boraca i starješina.

c) Razmjena zarobljenih (nepotpuni podaci):

1. Živih: prema SČA 8, a prema PVF 41

2. Mrtvih: prema SČA 29, a prema PVF 49.

d) Od broja nestalih, zarobljenih i nepoznato bilo je: prema SČA 58, a prema PVF 306.

10. Ukupni gubici 1992-1995. godine sa objašnjenjem

Kada se sagledaju ukupni gubici za period 1992-1995. godine u TO i jedinicama 5. korpusa, a prema podacima Personalne službe 5. korpusa, onda oni izgledaju ovako:

1) Poginulo prema:

a) SČA 1932, a prema paravojnim formacijama 672 vojnika i starješina i

b) samoubistvo i prirodna smrt 76 vojnika ili ukupno 2680, ne računajući razmijenjene mrtve.

2) Ranjeno:

1) sa TTP prema:

a) SČA 2982, a prema PVF 1638 i

b) samoranjavanje i ranjavanje van borbenog zadatka 155 boraca i starješina ili ukupno sa TTP 4775,

2) sa LTP prema:

a) SČA 6157 i prema PVF 3981,

b) samoranjavanje i ranjavanje van borbenog zadatka 453 ili ukupno 10591 boraca i starješina.

3) Razmjena zarobljenih:

a) živih: prema SČA 37 i prema PVF 309 ili ukupno 346 boraca i starješina i

b) razmjena mrtvih prema SČA oko 60 i prema PVF oko 64 ili ukupno 124 boraca i starješina.

Naša strana je predala 216 tijela poginulih vojnika SČA. Ovo su nepotpuni podaci.

4) Grupa: nestalo, zarobljeno, nepoznato:

a) prema SČA 451,

b) prema PVF 1384 ili ukupno 1835 boraca i starješina.

Vjerojatno borci iz ove tačke "prema SČA" su ubijeni i u grupi su nepoznato, a "prema PVF" dio je pobijen i ne zna se koliko, a dio je pristupio PVF i ne zna se dalja sudbina.

Kada se analiziraju ukupni gubici u procentima u odnosu na poginule, ranjene i nestale, dobijaju se sljedeći odnosi.

Poginuli učestvuju u odnosu na ukupne gubitke sa oko 13,2%, ranjeni sa TTP sa oko 23,44%, ranjeni sa LTP sa oko 51,9%. Procenat učešća razmijenjenih živih u odnosu na ukupne gubitke iznosi oko 1,64%, dok procent učešća razmijene mrtvih iznosi samo oko 0,50%. Broj nestalih, zarobljenih i nepoznato učestvuje u ukupnim gubicima sa oko 9%.

Naši gubici izraženi su samo u ljudstvu, dok u MTS-u, stambenim, industrijskim postrojenjima, te objektima infrastrukture, nisu obuhvaćeni, a da se i ne kaže u privredi, stočarstvu, šumarstvu itd, nisu iskazivani. Stradanja naroda van borbe, također, nisu analizirana.

Podaci o gubicima neprijateljskih vojski, koje su ratovala protiv 5. korpusa su vrlo šturi jer su svoje mrtve i ranjene, u osnovi, izvlačili. Jedino PVF se nisu starale jedno vrijeme o izvlačenju svojih poginulih. Jednom prilikom su rekli da ih mrtvi ne interesuju.

U razmjenama često su naši predavani sa unakazanim tijelima, a živi su bili teško pokretni, zbog tuča i izgladnjivanja. Među poginulim pripadnicima 5. korpusa je i dio poginulih Srba i Hrvata. Najviše je među poginulima starosne dobi od 20 do 35 godina starosti. Najveći broj izbačenih iz stroja bio je 1994. godine.

Ako se uzme indeks 100 za 1992. godinu, vidjeće se kretanje izbačenih iz stroja za ostale godine. To izgleda ovako: 1993. u odnosu na 1992. godinu izbačeno je iz stroja 75,3%, u 1994. godini izbačeno je iz stroja 362% u odnosu na 1992. godinu, a u 1995. godini u odnosu na 1992. godinu oko 240%. Iz navedenog se vidi da je samo u 1993. godini bilo manje izbačeno iz stroja u odnosu na 1992. godinu, a najviše u 1994. godini, čak više od 3,5 puta. Iz toga se vide intenziteti b/d, jer izraženi gubici govore o intenzitetu b/d u svakoj godini. Cijeni se da su borbena iskustva rasla svake godine, da su fortifikacijski radovi bili sve intenzivniji, a da su se ipak gubici povećavali. To govori o intenzitetu rovovskih i pokretnih b/d i o intenzitetu granatiranja od čega su gubici znatno veći u odnosu na prostrelna ranjavanja.

Još su neki podaci bitni za ove gubitke:

a) Otežana evakuacija od mjesta ranjavanja do bolničke ustanove, zbog tučenih pravaca evakuacije, oskudica u gorivu, a zaprege spore.

b) Oskudica u bolničkim kapacitetima, preopterećenost i oskudica u specijalistima, naročito kod nekih povreda, otežana ili onemogućena evakuacija vani teških ranjenika, uključujući i finansiranje liječenja.

c) Manjak ili nedostatak sredstava za operativne zahvate, nedostatak lijekova, anestetika, potrošnog materijala, ortopedskih pomagala itd.

d) Ugroženost ranjenih i sveg osoblja bolnica od granatiranja i raketiranja. Bilo je ranjenih, koji su ponovo u bolničkoj postelji ranjeni ili su poginuli, zahvaljujući zvjerstvima četnika.

e) Otežana kvalitetna ishrana i njega bolesnika.

Naši gubici su uzrokovani i zbog stalno teških uslova obezbjeđenja odjeće i obuće, raznovrsne ishrane i nehranjenosti boraca, čija se energija enormno trošila u b/d i dugim boravcima na linijama, po više dana ili nedjelja. Ovim su nastajale razne bolesti, slabila pokretljivost u borbi, itd.

Nedostatak ubojnih sredstava umanjivao je ubojnu i vatrenu moć, a time i otpornost i postojanost boraca na utvrđenim l/o, što je izazivalo pojačane gubitke pri izvlačenju ili pri napadu, umanjivana vatra pješačkog oružja, a da se ne pominje oskudica u sredstvima podrške i protivodopne borbe, koje gotovo i nije bilo do drugog pada autonomije 7.8.1995. godine.

Ratni plijen (RP) kao nada i izvoršte obezbjeđivanja ratnih potreba, bio je bitan u popuni naših borbenih jedinica u toku rata. Namjenska industrija je proizvodila dio naoružanja, municije, granata, mina, bombi, tromblona i druge opreme, ali je to pokrivalo mali procenat potreba, koji je u nekim periodima bio i jedini izvor, pored RP. Jedan dio repromaterijala za NVI doturan je vazдушnim putem, zatim dio naoružanja i opreme izrađivan u NVI, a dio tog arsenala kupovan je od Švicercera oružjem iz tzv. RSK, sve dok nije blokiran zračni i kopneni prostor. Tada bi ostajala samo navedena dva izvora: RP i namjenska industrija.

11. Rezime borbi 1992-1995. na okruženom prostoru

Kada bi se davao rezime ove naše borbe 1992-1995. godina, onda se može zaključiti sljedeće:

1) Može se slobodno reći da je godina 1992. bila godina organiziranja i ustroja jedinica TO, brigada, USOG-a i 5. korpusa, godina prilagođavanja i sprečavanja širenja teritorije pod okupacijom SČA ali i našeg nametanja kao vojnog partnera u odbrani ovoga Okruga.

2) Godina 1993. bila je godina pregovaranja i borbi radi operativno-taktičke prevlasti i zato su b/d i granatiranja bila rjeđa i sa manje gubitaka, sve do pojave tzv. APZB i njenih paravojskih formacija.

3) Godina 1994. je godina izrastanja 5. korpusa kao ozbiljnog faktora borbe na ovom okruženom prostoru. To je godina sa daleko više ofanzivnih napadnih, a i odbrambenih b/d, kao što su: zaustavljanje i krah četničke februarске ofanzive, naša ofanziva u operaciji "Sloboda-94" i "Tigar-Sloboda", teške odbrambene borbe sa snagama SČA u četničkoj ofanzivi "Breza-94" i naš protivudar 12.9.1994. godine. Najzad naša značajna ofanzivna operacija pod nazivom "Grmeč 94-1", te sudbonosna odbrana u drugom dijelu u protivofanzivi SČA pod nazivom "Jutro". Te sve ofanzive i protivofanzive trajale su od mjesec dana, pa do tri mjeseca, u neprekidnim teškim borbama, što je svaki dan odnosilo ljudske živote, ranjavallo i uništavallo dobra ove zemlje, najvećim dijelom od rušilačkih dejstava sa zemlje i iz zraka. Ta godina je bila odlučujuća prekretnica ratnih dejstava na ovim prostorima.

4.) Za godinu 1995. može se donijeti više zaključaka. Pomenućemo samo neke:

a) Na početku godine vođene su teške i odsudne borbe, reklo bi se čak sudbonosne borbe za Bihać na koga je SČA kidisao svim silama. Naš narod, borci i rukovodioci vezali su svoju sudbinu i bitisanje sa borbom da se Bihać odbrani, bez obzira kojom će cijenom ta odbrana biti plaćena. I zaista, izdržalo se. Pobjeđena je ta sila agresorsko-četnička jačine oko 25000, do zuba naoružanih, vojnika SČA iz tzv. RS, RSK i PVF. Najzad te snage su odbačene od Bihaća, čime su grad i narod odahnuli, zahvaljujući tim nadljudskim naporima naroda i naših branitelja. U tim borbama naš susjed HVO regije Bihać borio se, ali ne toliko i tako koliko je mogao, bar u odbrani sela koja su smatrali svojim. Grešno je kriviti bojovnike, ali nije one čelne, koji su ih vodili.

b) Na čelo Abdićevih formacija došao je srpski vojni specijalac pukovnik Radojica Božović zvan "Kobac", koji je surovo vladao i komandovao PVF uz Abdićevo ovlaštenje i naklon. Pokušao je i uspio zaposjesti Veliku Kladašu, a onda krenuo dalje u ofanzivna dejstva sve do jula 1995. godine. Pokušano mu je uzvratiti 5.-7.3.1995. godine našom neuspjelom ofanzivom prema Polju i Velikoj Kladaši. To je osokolilo tog zločinca i njegova nominalnog šefa Abdića, pa su krenuli dalje i još žešće. Uzdrmani su tek u iscrpljujućim borbama oko Pržina – Grvarevca – Šestanovca - k. 304 - 305, Velića glavice, Bezimena visa. Tu im se nazirao kraj.

c) Naše snage izvele su šira ofanzivna dejstva na Banjanima, Baštri i u rejonu Suha Meda. Protjerali su četnike prvi put sa rejona Suha Meda, pa sve do doline r. Glodine do njene uto-

ke u r. Unu. Ova ofanziva nosila je naziv "Trokut", a izvedena je od 3. do 7.7.1995. godine.

d) Jedna od najžešćih odsudnih odbrana naših snaga izvedena je u ofanzivi SČA pod našim uslovnim nazivom "Spržena zemlja", koju su planirali najviši vrhovi Martićeve vrhovne komande, a izvodile snage specijalnog korpusa, koji je obučavan i opreman u Srbiji. Teške odbrambene borbe su trajale od 19. do 24.7.1995. godine, a nastavljene i dalje sve do "Oluje" HV. Ni ove snage nisu uspjele ostvariti niti jedan cilj, osim početnih uspjeha, zahvaljujući čvrstoj i odsudnoj odbrani naših kombinovanih snaga.

e) Ofanzivna dejstva dijela snaga 5. korpusa prema zapadu, sjeverozapadu i jugu u vrijeme "Oluje" HV, te prodor duboko u tzv. RSK sve do Korenice - Plitvica i Rakovice, gdje 6.8.1995. godine dolazi do susreta HV i jedinica 5. korpusa u 7.10 sati u Rakovičkom hotelu, a kasnije i susret dvaju komandanata na koranskom mostu u Tržačkim Raštelima.

I drugi bitan prodor jedinica 505. vbbp i 511. sbbr prema Dvoru na Uni od 5.7.1995. godine, kojeg dana prestaje kucati srce junaka 505. vbbp, njenog komandanta Izeta Nanića, brigadira. I najzad 7.8.1995. godine jedinice 5. korpusa oslobađaju Veliku Kladušu, kada prestaje postojati tvorevina tzv. Republika zapadna Bosna i njena vojska. To su sve preteče "Sane-95".

5. Koliko je tih borbi, bojeva i operacija obuhvaćeno i izvedeno (iako ih ima i neregistriranih) od 1992. do 1995. godine, vidi se iz slijedećih pokazatelja:

Borbena dejstva su registrirana po mjesecima, unutar godina, prema slijedećem:

godina	Broj borbenih dejstava po mjesecima												svoga
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1992.	-	-	-	6	13	44	8	8	17	5	28	10	134
1993.	12	4	5	6	1	6	2	-	-	13	20	23	92
1994.	16	31	28	13	17	31	39	20	21	37	69	37	359
1995.	28	30	23	26	31	28	67	25	72	38	-	-	389
Ukupno	56	65	56	51	62	109	116	53	110	93	112	70	953

Prema dokumentaciji 5. korpusa izvedeno je 5 operacija od čega tri napadne i jedna napadna sa prelaskom u odbranu i jedna odbrambena sa prelaskom u napad i 3 boja.

Ostalo su bile borbe, dok je službeno registrirana samo jedna operacija i 4 boja.

Pored registriranih b/d, koja su izvedena na Okrugu Bihać u z/o 5. korpusa, zabilježeno je preko 1100 granatiranja, raketiranja i vazdušnih napada u periodima prekida borbenih dejstava, a naše snage su izvele samo 114. To govori kakav je bio omjer sredstava podrške, a kod srpske strane i bez ograničenja količina municije, mina, granata, raketa itd.

12. Poruke sadašnjim i budućim generacijama

Čitajući ovu knjigu, nadam se da će biti puno više onih kojima će to biti draga i tužna sjeta na zbivanja i događanja samih učesnika u borbi od 1992. do 1995. godine, kao i onih koji su to dnevno doživljavali, iako nisu direktni učesnici. A dolazećim naraštajima biće to putokaz, kako se treba pripremati i boriti da do zla ne dođe ili da se zlo preduprijedi i spriječi našim jedinstvom i spremnošću na odbranu Bosne i Hercegovine i njenih građana i naroda, koji ovu državu smatraju svojom domovinom. Posebna sjeta treba biti na one koji položise svoje živote braneći državu Bosnu i Hercegovinu i njene građane. Nevine žrtve zločinaca moraju biti trajna obaveza da se u budućnosti ne dopuste i ne ponove.

TUMAČ SKRAĆENICA

ABHO	Atomsko-biološko-hemijsko oružje
APZB	Autonomna pokrajina zapadna Bosna
AP	automatska puška
b/k	borbeni komplet
bbr	brdska brigada
BRAG	brigadna artiljerijska grupa
bpbr.	bihačka pješačka brigada
bmhpbr	bihačka muslimansko-hrvatska pješačka brigada
smkpbr	samostalna muslimanska krajiška pješačka brigada
bukpbr	bužimska udarna krajiška pješačka brigada
bkpbr	bosansko-krupska pješačka brigada
cpbr	cazinska pješačka brigada
ZOdTO	združeni odred teritorijalne odbrane
BObr	Bosanska oslobodilačka brigada
brigada tipa "A"	formacije sa 3 ili 4 bataljona punog formacijskog sastava
brigada tipa "B"	formacije sa razvijenim punim formacijskim sastavom jednog bataljona, prištapskim i logističkim jedinicama, a ostala 2-3 bataljona se popunjavaju iz rezerve
BOV	borbeno oklopno i policijsko vozilo
BsT	bestrzajni top 82 mm
B-1	brdski top 76 mm
b/d	borbena dejstva
BG	borbena grupa
b/m	borbeni moral
b/e	borbeni ešalon
bkubr	Bužimska krajiška udarna brigada
bkpbr	Bosanskokrupska pješačka brigada
b/r	borbeni raspored
BANBAT	Bangladeški bataljon
b/k	borbeni komplet
BrVG	brigadna vatrena grupa
CVŠ	centar vojnih škola
CV	centar veze
d/g	državna granica
D.	donja ili donji
G.	gornja ili gornji
GSP	Grmuško-srbijanski plato

HRHB	Hrvatska republika Herceg Bosna
HVO	Hrvatsko vijeće odbrane
HV	Hrvatska vojska
IPD i VP	informativna-propagandna djelatnost i vjerska pitanja
IKM	istureno komandno mjesto
IDG	izviđačko-diverzantska grupa
IG	izviđačka grupa
IBK	Istočnobosanski korpus VRS
InSt	intendantska stanica
JNA	Jugoslovenska narodna armija
kk	krajiški korpus (srpski)
k.	kota
KIK	kapetan prve klase
KŠA	Komandnoštabna akademija bivše Jugoslavije
KM	komandno mjesto
KAG	korpusna artiljerijska grupa (srpska)
KONZ	kontaminirano zemljište
KOZ	kontraobavještajna zaštita
l/o	linija odbrane
lbr	lahka brigada
LARv PZO	lahki artiljerijsko-raketni vod
lpbr	laka pješadijska brigada (srpska)
LOB	Logistička baza
LTP	laka tjelesna povreda
MB	minobacač kojem se dodaje kalibar
MBč	minobacačka četa
MMb	mješovita minobacačka baterija
MZ	mjesna zajednica
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
MAD	Mješoviti artiljerijski divizion
MPOAD	Mješoviti protivoklopni divizion
MAP	Mješoviti artiljerijski puk
MLAb-v	Mješovita laka artiljerijska baterija ili vod PZO
MTS	materijalno-tehnička sredstva
MAb	Mješovita artiljerijska baterija
MCK	Međunarodni crveni krst (križ)
MGV	mješovita vatrena grupa
MES	minsko-eksplozivna sredstva
m/v	motorna vozila
NC	nastavni centar
NRC	nastavno-regrutni centar
NNG	naoružanje sa nastavom gađanja (predmet obuke)
OG	operativna grupa

OpŠTO	Općinski štab teritorijalne odbrane
OT	otporna tačka ili oklopni transporter
Od TO	odred teritorijalne odbrane
OdSD	Odred za specijalna dejstava
obr	oslobodilačka brigada
OOR	Odbrambeno-oslobodilački rat
OSRBiH	Oružane snage Bosne i Hercegovine
OLoB	Odjeljak logističke baze
osa	ručno protivoklopno raketno sredstvo 90 mm
o/a	operativna akcija
Obod	obavještajno odjeljenje
PVF	paravojne formacije (vojska Fikreta Abdića)
PAP	poluzautomatska puška
PM	puškomitraljez (uz dodavanje modela i kalibara)
PZO	protivzračna odbrana
PVO	protivvazдушna odbrana
p/n	ptotivnapad
p/u	protivudar
PAM	protivzračni mitraljez (dodaje se kalibar)
PAT	protivzračni top (dodaje se kalibar)
PAA	protivzračna artiljerija
PZT	privremeno zaposjednuta teritorija od strane neprijatelja
p/p	polazni položaj za napad
POG	protivoklopna grupa
p/k	prednji kraj odbrane
pinzgauer	štabno vozilo
PDV	protivdiverzantski vod
PPM	protivpješadijska mina
PTM	protivtenkovska mina
PROM	protivpješadijska otkočna mina
PTR	protivtenkovski rejon
PZZ	protivzračna zaštita
PVO	protivvazдушna odbrana
RSK	Republika srpska krajina (Martićeva)
RS	Republika Srpska
RZB	Republika zapadna Bosna
RB	ručni bacač
RBR	ručni reaktivni bacač
RO	rejon odbrane
RNC	regrutno nastavni centar
RC	regrutni centar
RJ	ratna jedinica
RzJA	rezervne jedinice armije

RPG	ručno protivoklopno sredstvo
"R"	rezerva
RIK	rukovođenje i komandovanje
SAO	Srpska autonomna oblast (u Republici Hrvatskoj)
SCA	srpsko-crnogorski agresor
SRJ	Savezna Republika Jugoslavija
SJB	stanica javne bezbjednosti
SDS	Srpska demokratska stranka
SS	Savjet sigurnosti ili SB-Savjet bezbjednosti
SČA	srpsko-četnički agresor
s.	selo
sbbr	slavna brdska brigada
ŠVK	Štab vrhovne komande
Sdo	suhi dnevni obrok
SnSt	sanitetska stanica
StTO	stanica tehničkog održavanja
StTSn	stanica tehničkog snabdijevanja
tzv.	takozvano
TO	teritorijalna odbrana
tt	trigonometrijska tačka
TTP	teška tjelesna povreda
TVP	tajni vojni podaci
TG	taktička grupa
Tob	tehničko obezbjeđenje
ThO	tehničko održavanje
UNPROFOR	Snage Ujedinjenih naroda
UOG	Unsko operativna grupa
USOG	Unsko-sanska operativna grupa
UN	Ujedinjeni narodi
Ua/s	ujedinjene agresorske snage
vbbr	viteška brdska brigada
VES	vojnoevidenciona specijalnost
VP	vatreni položaj
VBR	višecijevni bacač raketa (uz dodavanje kalibra)
VRSK	Vojška republike Srpska krajina
VRS	Vojška Republike srpske
VtSt	veterinarska stanica
v/t	vatrena tačka
ZdOTO	združeni odred teritorijalne odbrane
z/o	zona odgovornosti
z/d	zona dejstva
ž/s	živa sila

IZVORI I LITERATURA

I. Izvorna građa

a) Neobjavljena

1. Arhiv 5. korpusa A R BiH

‡ fond OKŠT Bihać

- fond OpŠTO općina Bihać, Cazin, Bos. Krupa i Vel. Kladuša

- fond obavještajnog organa

- fond operativnog organa

- fond odjeljenja za moral

- fond odjeljenja za logistiku

- fond Vazduhoplovne baze Bihać

- fond istraživačkog tima 5. korpusa

- fond historijskih zabilješki jedinica 5. korpusa

b) Objavljena

1. Saoćenja za javnost komande 5. korpusa objavljena na lokalnim i državnim sredstvima informisanja

2. Saopćenja i informacije Bosanskog centra iz Zagreba

II. Studije i prilozi

1. Kulenović, Tarik: Pripreme za rat i početak rata u Bosni i Hercegovini 1992. godine, *Polemos*, sv. 1, Zagreb, siječanj-lipanj 1998. godine.

2. Efendić, Hasan: *Ko je branio Bosnu*, Sarajevo, 1998.

3. Abazović, Mirsad: *Kadrovski rat za BiH*, Sarajevo 1999.
4. Čekić, Smail: *Agresija na Bosnu i genocid nad Bošnjacima 1991-1993*, Sarajevo, 1994.
5. Jašarević, Senudin: *Agresija na Bihaćki okrug*, Bihać 1995.
6. Jašarević, Senudin: *Treći rat*, Bihać 1997.
7. Jašarević, Senudin: *Pečat odbrane*, Ključ 1999.
8. Muslimović, Fikret: *Kako su nas izdali, drugo izdanje*, Bihać 1994.
9. Muslimović, Fikret: *Obrana Republike*, Sarajevo 1995.
10. Huskić, Emin: *Svi zločini Fikreta Abdića*, Bihać 1997.
11. Bišćević, Hasan: *Abdićev put u izdaju*, Ljubljana 1993.
12. Seferagić, Zemka i Pandžić, Kasim: *Od Mokreša do Sanskog Mosta*, Bihać 1997.
13. Jusić, Sead, Eminagić, Edhem, Ičanović, Remzija i Emrić, Ishad: *Nur, rahmet i kuvet 505. viteške bužimске brigade*, Bužim 2000.
14. Izetbegović, Alija: *Čudo bosanskog otpora*, Sarajevo 1997.
15. Izetbegović Alija: *Godina rata i mira*, Sarajevo 1997.
16. Monografija *Zlatni ljiljani i odlikovanja pripadnici Armije R BiH 1992-1995*, Sarajevo 1998.
17. Halilović, Sefer: *Lukava strategija*, Sarajevo 1997.
18. 501 - *Grijeh je zaboraviti*
19. 502 - *Bosanski tigrovi*

III. Memoarska grada

1. *Čovjek, Bošnjak, šebid...* - dr. Irfan Ljubijankić, Sarajevo 1996.
2. Ratna sjećanja generala Alagića: *Rat u srednjoj Bosni*, Zenica 1997.
3. Kazivanja Fikreta Abdića i Vlade Šantića objavljena na Hrvatskoj televiziji u emisiji *Slikom na sliku*
4. Materijal sa okruglog stola "Sana '95"

IV. Štampa

1. Informator ŠTO općine Bihać
2. Bilten OpŠTO Bihać
3. *Bosna*, Bihać
4. *Slobodna Bosna*, Bihać
5. *Ljiljan*, list 5. korpusa
6. *Ljiljan*, nacionalni sedmični list, Sarajevo - Ljubljana
7. *Ideja*, Bihać
8. *Bužimске novine*, Ljubljana
9. *Prva linija*, list Armije RBiH, Sarajevo
10. *Oslobođenje*, Sarajevo.

PODACI O AUTORU

Bejdo Felić, sin Omerov, rođen je 7. februara 1926. godine u selu Velika Gata, općina Bihać. Osnovnu školu završava u Gati, a srednju, vanredno, u Novom Sadu 1949. godine.

U vrijeme Drugoga svjetskog rata, narodno-oslobodilačkom pokretu pristupa novembra 1942. godine. U ljeto 1944. godine proizveden je u čin potporučnika NOV, a pred kraj rata unaprijeđen je u čin poručnika. U NOV obnaša dužnost komesara čete od dana proizvodnje u čin. Iza rata ostaje u aktivnoj vojnoj službi u JNA. U čin kapetana unapređuje se novembra 1949. godine. Kad je uveden čin kapetana I klase, prevodi se u taj čin s rangom od 1949. godine. Polagao je za čin majora i položio, u prvom pokušaju, 1960. godine.

U toku službovanja u bivšoj JNA završava tri jednogodišnje škole i to: političku školu 1950. godine, pješadijskou oficirsku školu 1953./1954., grupa komandanta bataljona, te višu vojnu školu 1966./1967. godinu. Dalje visoko vojno obrazovanje nije mu bilo dopušteno zato što je uvijek bio godinu dana stariji od uslova iz konkursa.

U toku službovanja u bivšoj JNA uspješno obavlja povjerene dužnosti među kojima su bile dužnosti načelnika Doma JNA, instruktora u bataljonu i puku, načelnik Štaba Vojnog okruga Tuzla, pomoćnika komandanta oblasnog štaba (Banja Luka), što mu je bila i posljednja služba u vojsci. Aktivna vojna služba prestaje 31. 12. 1977. godine. Penzionisan je u činu pukovnika. U toku službovanja dobijao je više nagrada i priznanja. Odlikovan je sa tri ratna odlikovanja i više mirnodopskih.

Nakon penzionisanja privremeno doseljava u Bihać, a zatim preseljava u Split gdje se stalno nastanjuje.

Često je dolazio i provodio u svome rodnom mjestu. Nije zaboravio doći i onda kada je narodu Bosne i Hercegovine bilo najteže. Tako, krajem marta 1992. dolazi iz Splita u svoj rodni kraj i dobro-

voljno se angažira na zadacima neposrednih priprema za odbranu od agresije. U jedinice ARBiH odlazi 6. aprila 1992. godine, u čijem sastavu ostaje do 1. marta 1997. godine, kada je, po drugi put, penzionisan u sedamdesetdrugoj godini života.

U Armiji RBiH nije napredovao. Jedino je preveden iz čina pukovnika u čin brigadira ARBiH. Odlikovan je Ordenom "Srebreni štit".

U OOR obnašao je dužnosti: načelnika štaba brigade, nastavnika taktike na kursevima komandanta bataljona, a zatim je bio komandant regionalnog Centra i načelnik Štaba Nastavno-regrutnog Centra u Gornjoj Koprivni. Od decembra 1995. godine angažiran je na zadacima Naučno-istraživačkog projekta ARBiH, gdje radi kao voditelj NIP-a u Petom korpusu ARBiH, na kojim poslovima radi do jula 1998. godine, kada se u cijelosti angažira u pripremanju knjige *Peti korpus 1992-1995*.

Kao pripadnik Petog korpusa, obavio je i petu muslimansku dužnost - hadž 1996. godine.

Sadržaj

Dio I

Glava I

1. Kratka ocjena orožja i stanja u oružanim snagama bivše Jugoslavije i protivrakcije bošnjačko-hrvatske strane	15
2. Ustroj komandi i jedinica teritorijalne odbrane na okrugu Bihać	16
a) OpŠTO Bihać	17
b) OpŠTO Bosanska Krupa	17
c) OpŠTO Cazin	19
d) Združeni odred teritorijalne odbrane – Bužim ZMZ	19
e) OpŠTO Velika Kladuša	19
d) Jedinice Patriotske lige	19

Glava II

1. Formiranje krupnijih taktičkih i operativnih sastava u 1992. godini	24
a) Sto prva samostalna muslimanska krajiška brigada	24
b) Prva bihaćka pješačka brigada	25
c) Druga bihaćka muslimansko-hrvatska pješačka brigada	26
d) Prva cazinska pješačka brigada	27
e) Sto peta bužimsko krajiška brigada	29
f) Sto jedanesta bosanskokrupska pješačka brigada	30
g) Prva bosanska oslobodilačka brigada	31
h) Petsto šesta bosanska oslobodilačka brigada	32
i) Petsto sedamnaesta laka brigada	33
j) Odred za specijalna dejstva	34
k) Bataljon vojne policije	35
l) Peta tenkotska četa	36
m) Peti mjesoviti artiljerijski divizion	37
n) Peti protivoklopni artiljerijski divizion	38
o) Peta mjesovita laka artiljerijska baterija PZO	39
p) Peti inženjerski bataljon	39
r) Nastavni bataljon za obuku starijima sa Regrutnim centrom	40
s) Peta logistička baza sa odjelcima baze	42
t) Prva velikokladuška pješačka brigada	43
u) Petsto dvadeset sedma laka brigada	44
v) Granični odred USOG	45
z) Namjenska vojna industrija	45
Komanda Okružnog štaba	46
Unsko-sanska operativna grupa	47
Peti korpus	47

Glava III

1. Komandanti 5. korpusa	50
a) Prvi komandant 5. korpusa	50
b) Drugi komandant 5. korpusa	51

Glava IV	
1. Pregovaranje radi izbjegavanja sukoba	55
2. Početak oružanog sukoba i agresije	56
3. Zaključne igre SČA i početak ratnih dejstava oko Bosanske Krupe	58
4. Početak borbe na okrugu Bihać	60
5. Odlazak biše JNA sa MTS iz Bihaća i miriranja na Željani	65
6. Prve mise na selo Vržovit	67
7. Otpor naroda na općini Prijedor	70
8. Analiza stanja u jedinicama TO Okruga Bihać	71
a) Općina Bihać	71
b) Općina Cazin	72
c) Općina Bosanska Krupa	72
d) Općina Velika Kladuša	73
9. Sukobi nadležnosti	74
10. Napad SČA u kulenvačkujskoj dolini	78
11. Razoružavanje Srba u selima s lijeve strane rijeke Une	79
12. Napad na Bugar	81
13. Zarobljavanje prvog tenka	85
14. Vanredna analiza stanja RH-a i nadležnih prava na Okrug	88
15. Diverzantska akcija na Grabežu	96
16. Zapovijest za napad Opština Bihać	98
17. Dolazak dobrovoljaca iz Hrvatske	110
18. Uručenje zadatka s priložima za napad "Plamen-92"	114
19. Napad na Golubić 12.9.1992. godine	115

Glava V	
1. Prva naša ofanziva "Plamen-92"	117
2. Akcija "Ogani-92"	124
3. Druga naša ofanziva "Gorica-03"	125

Dio II

Glava VI	
1. Napadna akcija "Mimija-93"	135
2. Pregovaračke aktivnosti	138
3. Borbe za Bosansku Bojnu	140
4. Napad na Hasin vrh i pogibija majora Ornerčevića	142

Glava VII	
1. Rascol u CSB i MUP-u	144
2. Kriminalne radnje sa robnim rezervama	146
3. Pobuna sarajevi	148
4. Mjere predostrožnosti u jedinicama	150
5. Pobuna PVF-a i naša protivakcija	151
6. Napad na Trčačka Raštela i Komandu 517. Ibr i naš protivnapad	157
7. Ubacivanje prve DTG iz APZB	159
8. Ocjena borbenih i drugih aktivnosti u 1993. godini	160

Dio III

Glava VIII	
1. Borbeni dejstva u januaru	165
2. Amnestija za paravojne formacije	166

3. Februarska ofanziva SČA	168
4. Žestoki napadi PVF i teški gubici 2.502. vbr	183
5. Napad na Hasin vrh i Vršak	185
6. U aprilu češća dejstva sa distance	188
7. Borbe u rejonu Soljića	198
8. Ponovni napad na Hasin vrh	201
9. Akcija PVF i naša protivakcija	211

Glava IX	
1. Operacija "Tigar-sloboda 94"	216
2. Priprema operacije "Sloboda-94" i prva zapovijest za napad	221
3. Odgoda operacije "Sloboda-94"	228
4. Zamisao za izvođenje operacije "Sloboda-94" sa zapovijesću i komentarima	239
5. naredenje za realizaciju prve faze operacije	248
6. Dejstva nakon otpočinjanja ofanzive	251
7. Borbe u drugoj fazi operacije	256
8. Borbe u završnoj – trećoj fazi operacije	264
9. Uspjelina dejstva jedinica južno od Pećigradske grede	268
10. Borbe od Čorkovače do Bihaća	272

Glava X	
1. Napad na Bosansku Bojnu i protivnapad 505. vbr	275
2. Ofanziva SČA "Breza-94"	277
3. Glavne snage na zoni odbrane 505. vbr	281
4. Intervju komandanta 505. vbr	283
5. Vanredni izvještaj Štabu VK i predjedniku Irbegoviću	288
6. Teške borbe na bratsko-otočkom frontu	289
7. Protivudar 505. vbr 12.9.1994. godine	291
8. Sedmična analiza borbenih dejstava 5. korpusa	294
9. Upad na objekat Joja i rejon Vodomat	301
10. Napad po planu "Galeb"	306

Glava IX	
1. Operacija "Grmeč-94"	309
2. Ocjena vojnopoličke situacije i operacije "Grmeč-94"	309
3. Izbor vremena i prostora za operaciju "Grmeč-94"	311
4. Zamisao za izvođenje operacije	311
5. Zapovijest za napad od 23.10.1994. godine	312
6. Grupisanje snaga	316
7. Euforičan napad naših snaga, a zatim osipanje ljudstva	317
8. Progn čitnika sa utvrde kasarne Grabež	318
9. Nova zapovijest za napad od 26.10.1994. godine	321
10. Napredovanje naših snaga sve do linije: Kuleš Vakuf – Lipa – Oblja	325
11. Spisak zaplijenjenog MTS-a	329
12. Zaldjući iz sedmične analize izvedenog napada	331
13. Kratka ocjena pravaca napada	334
a) Pravač: Dubovsko – Vrtoče i Dubovsko – Kuleš Vakuf	334
b) Pravač: Drenovo Tijesno – Veliki Radić – Suvaja i Gornji Srbijani – Grmeča – Vranjska – Bos. Krupa	334
c) Pomoćni pravci: Bos. Otoka – Bušević – Arapska, ili Ljusina – Drenova glavica – Veliki Radić – Šabići, Kolajevac i Gorjevac – Jadovičke trale – Turške vode – Suvaja	335
14. Realna ocjena stanja i naših mogućnosti	336
15. Desantni prelazak rijeke Une	338
16. Ocjene izvedenog dijela operacije "Grmeč-94"	341

Glava XII	
1. Prelazak naših snaga u odbranu južno od pl. Grmeč	347
2. Zaposijest za odbranu "Grmeč-94"	348
3. General Dudaković o uspjesima 5. korpusa	357
4. Sedmična analiza borbenih dejstava u Komandi 5. korpusa	359
5. Žestoke borbe na mostobranu prema Bos. Krupi i Bihlaču	362
6. General Dudaković o prelasku naših snaga u odbranu	366
7. Analiza borbenih dejstava od 6. do 12.11.1994. godine	369
8. Helikopterski desant na Bugaru	374
9. Mostobran na Kobiljnjaku	377
10. Rezime sedmičnih h/d od 13. do 20.11.1994. godine	378
11. Dan dvadeseti novembar – težak dan. Nastavak teških borbi oko Bihlača	379
11a. Zarobljavanje tenka "Crna udovica" iznad vrela Klokota	387
12. Sedmična analiza b/d od 27.11. do 3.12.1994. godine	394
13. Mostobran Čojluk	396
14. Izočanje dijela snaga sa Livanjskog ratišta	396
15. Agresor ponovo na Bugaru	400
16. Krajnji ciljevi naših snaga i snaga SČA	403
17. Zabljoci o dosadašnjem toku odbrane	407
18. Pismo komandanta 5. korpusa predsjedniku R BiH	409
19. Povlačenje naših snaga iz Velike Kladuše	415
20. Analiza b/d izvedenih od 10. do 17.12.1994. godine	416
21. Pismo Press-sluzbe 5. korpusa	420
22. Borbe za Vedro Polje	422
23. Boračak generala Bosira i Ganića u Bihlaču	425
24. Kratak sažetak krupnih ofanziva naših snaga i snaga SČA izvedenih u 1994. godini	427
25. Analiza gubitaka u 1994. godini	430

Dio IV

Glava XIII	
1. Godina značajnih događaja	435
2. Presijecanje komunikacija Žetjuna – Vedro Polje	438
3. Punomno oslobodenje Bugara	439
4. Progn SČA sa Vučjaka, Debeljače i iz potplješevičkih sela	442
5. Teške borbe na velikokladuškom pravcu	443
6. Uspješan protivnapad u rejonu Brezovo polje	445
7. Napad naših snaga po planu "Zapad-95" sa probojem iz okruženja 1/502. sbbr	446
8. Napadi udruženog agresora narednih 10 dana	462
9. Ko je Kibac?	463
10. Potiskivanje naših snaga 14.4.1995. godine	468
11. Težina h/d na velikokladuškom pravcu i Plješevičkom masivu	475

Glava XIV	
1. Napad snaga 5. korpusa sa prelaskom u odbranu "Grmeč-95/1 i 2"	479
2. Teška situacija na Otkrugu	484
3. Agresor u Vrnograču	490
4. Napad naših snaga u boju "Traktar"	496
5. Oslobodenje objekta Čojluk	501

Glava XV	
1. Ofanziva SČA iz tzv. RSK nazvana "Sprizena zemlja"	506

2. Kažnjavanje generala Dudakovića o ofanzivi "Sprizena zemlja"	518
3. Protivudar naših snaga na zapad i jug	520
4. Fugitivna brigadirna izeta Nanića i prodor "vitezova" na sjever	521
5. Drugo oslobodenje Velike Kladuše	524

Glava XVI	
1. Ponovna težišna borbeno dejstva prema istoku	528
2. Zaposijest za napad "Sana-95"	530
3. Zašto se nije krenulo u napad po planu "Sana-95"?	545
4. Razmišljanja generala Dudakovića o operaciji "Sana-95"	550
5. Dovođenje i pregrupisanje naših snaga na pravcu angažiranja	553
6. Dan proboja 1/o SČA i početak operacije "Sana-95"	554
7. Prodor naših snaga ka Bos. Petrovcu i Kalen-Vakufu	558
8. Petto prva sbbr u Kijocu	562
9. Preusmjeravanje glavnih snaga ka sjeveru	564
10. Dopunski zadaci i polvare jedinicama	568
11. Linije odbrane naših snaga na dan oslobodenja Bosanske Krupe	568
12. Ocjene stanja kod SČA i kod naših snaga	569
- Postrojbe IVO-a regije Bihlač upućene na odmor?	573
13. Formiranje operativnih grupa	581
14. Povlačenje 502. sbbr i napadi OG "Sjever"	585
15. Zaustavljanje napredovanja glavnine naših snaga prema Bos. Novom, Sanskom Mostu i Mrković-Gradu	587
16. Protivnapadi SČA i naše protivnjare	589
17. Značajnija povlačenja 511. sbbr i dijela 503. sbbr	594
18. Mjere kontrole i konsolidacije jedinica	601
19. Ocjena situacije iz ugla generala Dreškovića	608
20. Pristizanje novih jedinica i stabilizacija odbrane	609
21. Borbeno naređenje Op. broj: 01-1/352-416	616
22. Nismo vjerovali u prekid vatre – general Dudaković	618
23. Situacija u z/o 5. korpusa 8.10.1995. godine	620
24. Upad SČA na Korčanicu	623

Glava XVII	
1. Sastanak trojice komandanata brigada prije zore 10.10.1995. godine, nakon prijema zadatka	626
2. Naše snage u Sanskom Mostu	628
3. Karakteristike i ocjene naše borbe – brigadir Selmanović Mirsad sa "Okruglog stola"	629
4. Analiza stanja u nekim jedinicama u z/o 5. korpusa 11.10.1995. godine	633
5. Borbe sve do 15.10.1995. godine	634
6. Konačna linija razgraničenja	642
7. Dodatno izlaganje brigadira Selmanovića na "Okruglom stolu"	642
8. Izvodi iz izlaganja generala Dudakovića na kraju "Okruglog stola"	644
9. Gubici u 1995. godini	646
10. Ukupni gubici 1992-1995. godina	647
11. Rezime borbe 1992-1995. godina na okruženom prostoru Otkruga Bihlač	649
12. Poruka sadašnjim i budućim generacijama	651

Tumač skraćenica	653
Izvori i literatura	657
Podaci o autoru	661

Bejdo Felić
PETI KORPUS (1992.-1995.)

Izdavačka kuća "Ljiljan", Sarajevo
Ulica Mehmeda Spahe br. 18

Za izdavača
Ismet Veladžić

Lektor
profesor bosanskog jezika
Tijanović Hasan

Štampa
Bemust, Sarajevo

Za štampariju
Mustafa Bećirović

Tiraž
1.000

Skenuo
Jack / ALES
25. I. 2010

Sarajevo, oktobra 2002.
Copyright Bejdo Felić & IK "Ljiljan"